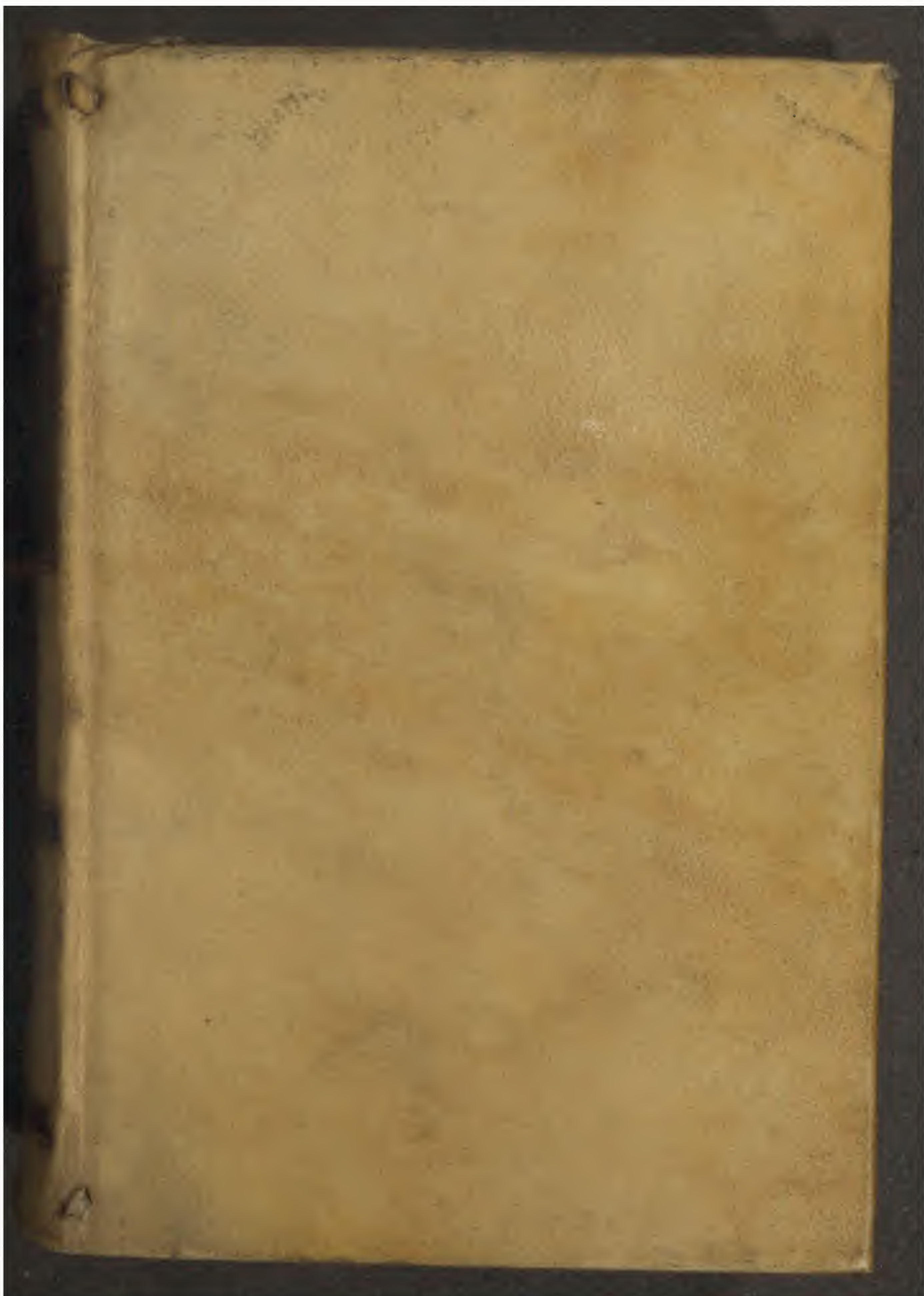
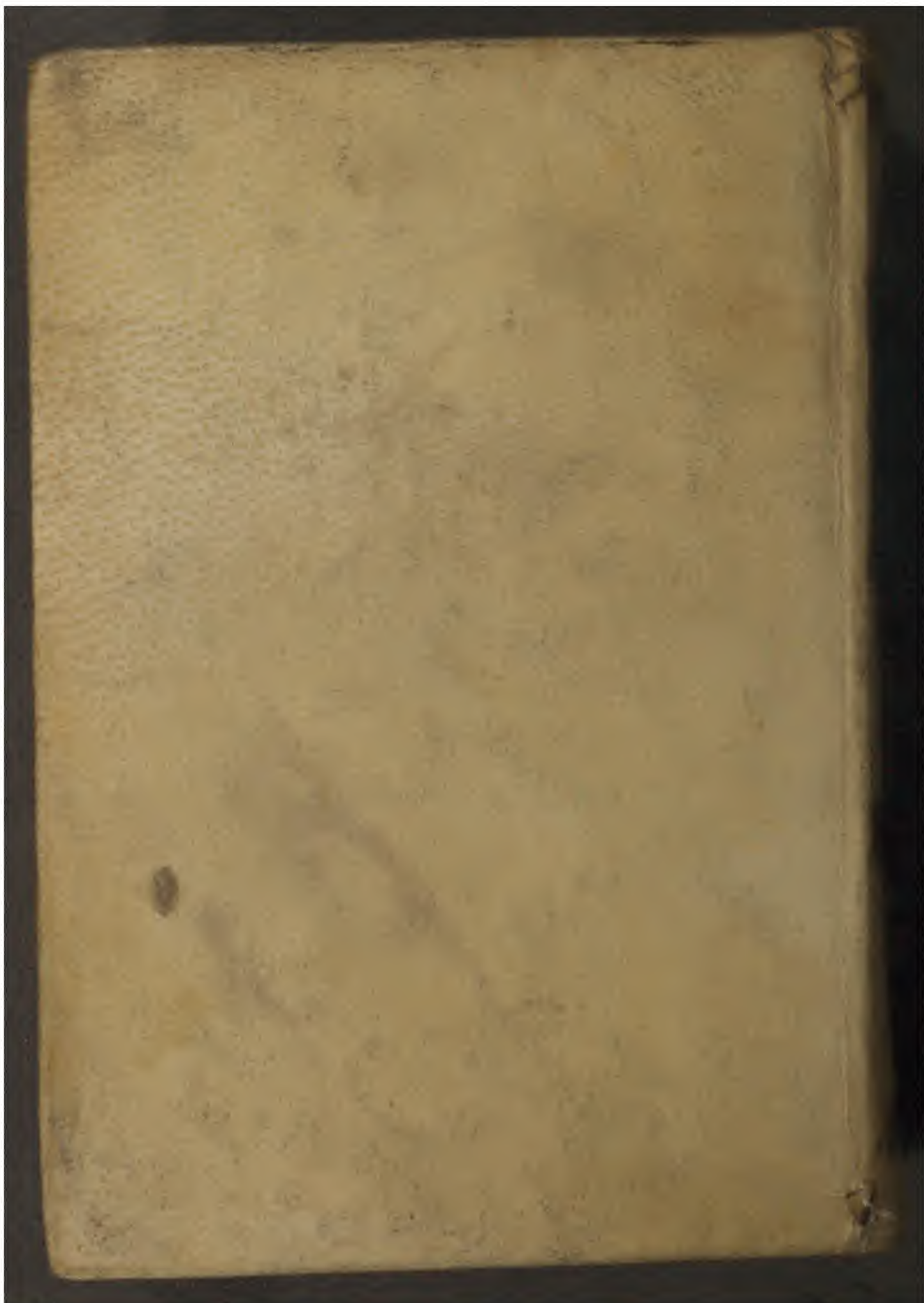

ARTIS
MEDICINÆ
PRINCIPES
P. ÆGINETÆ
TOM.
XIII.
1567

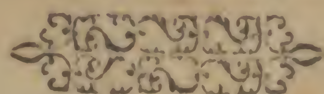

Kornick Mainz 03

PAVLI AEGINETAE MEDICI OPERA,

A IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico exercitatiſsimo ſummique iudicij conuerſa, & illuſtrata commentarijs.

Adiectæ ſunt Annotationes Iacobi Goupyli Medici Pariſienſis, in aliquot ſingulorum Librorum Capita.

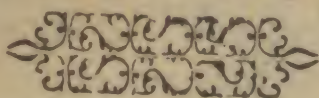

VENETIIS,
Apud Hieronymum Scotum.

M D LXVII.

AD HONORATISS. VIRVM IO. BELLAIVM CARDINALEM ET EPISCOPVM PARISIENSEM,

IO. GVINTERII ANDERNACI Medici in Paulum Aeginetam præfatio.

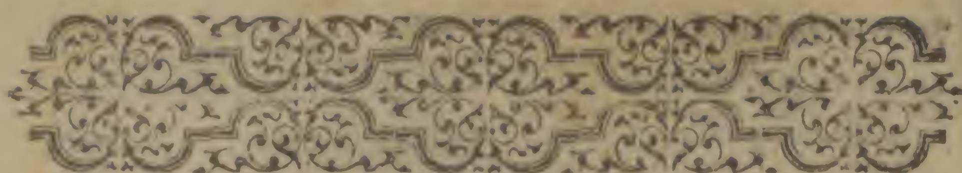

VAM olim Pauli Aeginetæ interpretationem latinam tibi dicaui, uir honorate, & omni dignitate princeps, eam rursus maiore nunc cura, & fide ad uetusta exemplaria, ipsiusq; artis rationem exactam, recognitamq; ac breuibus quibusdam commentarijs, illustratam offero: non dubitans, quin illam eo sis animo excepturus, quo olim ueluti rudimēta, & prima operum nostrorum exercitia solebas. Hoc autem nomine potissimum offero: ut egregijs tuis in me beneficijs, literata quædam remuneratione, ac debita beneuolentiæ memoria gratiam reponam. Tu siquidem iuuentutis nostræ studijs ad optimas quasq; artes celebrandas, recolendasq; fauere nunquam destitisti: per te labores nostri, qualescunq; in Græcis medicinæ autoribus suscepti, clarissimo Francorum Regi Francisco innotuerunt. Vnde mihi non uulgaria præmia,

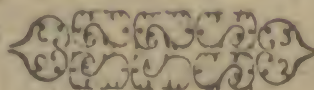
& data sunt, & proposita, siue ad opes, siue ad gratiam. Ergo quicquid à me unquam exactius eruditiusq; proue nerit, id omne iure tibi optimo debere me libenter agnoscam. Cui enim potius aliquis otij sui fructum acceptum referre poterit, quàm Mecœnati suo, & patrono, eq; eruditione, prudentia, & pietate excellentissimo? sub cuius etiam nominis celebritate & patrocinio tutior à maleuolis, & uitiligatoribus esse possit. Nam hodie ita comparatum est, ut statim ubi quis ingenij sui fœturas magno partas sudore in puplicum ediderit, nonnulli malefeRiati homines, acutius atque acrius uitia quàm recta uideant: autori potius, quàm codicum deprauationi ascribentes, quanquam nullius hactenus fuerit philosophiæ, aut medicinæ interpres, quem non sæpius aberrasse demonstrare possem. Nullus autem labor in disciplinis ueteribus instaurandis, magis quidem negotij, & molestiæ plenius, minus autẽ autori gloriosius suscipi queat, quam qui in autoribus conuertendis insumitur. Id quod ego annis iam sat multis experior, dum communibus hominum studijs & publicæ utilitati prodesse cogito. Cum enim olim Lutetiæ medicinam publicè docerem, non paucos obiter Græcorum libros scholæ nostræ quasi latinitate donaui, ac in hoc præsertim excudendos permisi: primum ut amicis aliquot gratificarer, deinde ut haberẽ ex ueteribus medicis, quos studiosis prælegerem. Eos tamen libros ex tempore sic potius quàm cura translatos, interim per interualla reuisere, ac recognoscere decreuerã, maius aliquando otiũ, & meliorum codicũ exemplaria nactus, sine quibus nihil posse quemlibet ingeniosum puto. Inter cæteros Paulum quoq; Aeginetam, excellentẽ medicinæ scriptorem, annis mille desideratum, primus in

tegrum

tegrum latinũ facere sum aggressus, ea sanè causa & ratione, ut post ampla illa Galeni theoremata compendiosum aliquẽ authorem scholæ nostræ haberent, ex quo medendi rationẽ, quam practicẽ uocant, fideliter condiscerent. Paulus siquidem omnes recentiores à Galeno citra controuersiã compendio, ordine, artificio, perspicuitate, & doctrina superat. Adde quod multa erudite tractet, alijs aut intacta, aut etiã incognita. Quid de parte chirurgica dicam? quam ita feliciter & dilucidè persequitur, ut Auicẽna ille Arabicæ familię princeps non pauca in suum librum mutuare sit dignatus. Porrò quod ad partes meas attinet, in hisce septem Pauli libris plurimum laboris mihi subeundũ fuit, tum exemplariũ uitio, quamuis tria contigerint diuersa, tum quòd in Chirurgica uel instrumentorũ nomine difficillima, nulli fere Latini autores habeantur, quos tutò queas imitari. Quippe is semper mihi in uertendis Græcorũ monumentis fuit animus, ut præter fidem, purè omnia Latinè & planè quoad eius fieri potuit, exprimerem. Quanquam hodie multos agrestes hircososq; philosophos, si dijs placet, uidere liceat, quos impolita, & rudia magis delectant. Ex horũ numero nonnulli grauiores disciplinas exponere aggressi, uocabulis sordidis, & à politiore humanitate alienis fœdarunt, contaminaruntq;. Vnde fit, ut qui paulò humanius educati, institutiq; sint, non reformident illas adeò sed fugiant, oderint, & despiciant: cum magis referret egregias mentes, præclaraq; ingenia, sermonis uenustate, & elegantia, ad seueriores illas, ut ita dicã, matronas allicere. Quod an nos in hoc opere præstitimus, aliorum esto iudicium, certe sedulò conati sumus. Vale uir clarissime apud Mediomatrices.

INDEX EORVM QVAE HOC OPERE CONTINETVR.

Aconiti

alimon

animi

aridum

C

carbunculus

Chalcitis

crocinum

Dia

Elephantiæ

Emplaſt.

Febrium

G

Galliopsis

H

hydros

hydros

quæ

mandragora

muſtelæ

nepita

Oleum

Pæonia

P

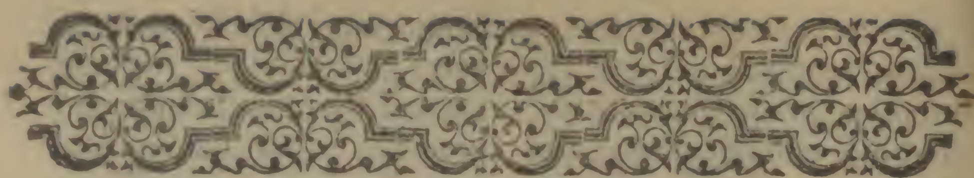
polypodion

strangulatorum

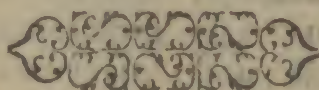
torpedo

uerarrum

FINIS INDICIS.

PAVLI AEGINETAE PERIODEVTI IN SVVM DE RE MEDICA OPVS,

PRAEFATIO.

Pauli laborem noſce me, qui plurimas
Inuiſit orbis terras, Aegina ſatus.

ON EQVIDEM opus hoc quaſi ueteres aliqua arti neceſſaria prætermiſerint, componere ſum aggreſſus, ſed totam ut diſciplinam in compendium redigeré. E contrario enim illi rectè quidem omnia & integrè e laborauerunt: recentiores autem præterquam quòd illos ne legere quidem curant, etiam loquacitatis adhuc coarguunt. Qua ratione impulſus uolumen iſtud elucubraui, quod illis ſanè qui ipſum, ut ueriſimile eſt habere uelint, eorum quæ legerunt cõmentarius, mihi uerò exercitii loco erit. Abſurdum nanq; fuerit rhetoras quidem compendioſis uti libellis iudicialibus, & ad circunferendum accommodis, in quibus legum capita continentur, ut dum uſus poſtulat, in promptu habeant, nos uerò, nullam eorum habere rationem: quum illis non pauco tantũ, ſed iam longo etiam tempore, legibus inſpiciundis immorari, ac differre iudicium liceat, nobis neutiquam, aut certe rarò ea facultas concedatur. Etenim neceſſitas in quibuſdam morbis frequenter nullam ferens dilationem, ſubitam concretati onem opemq; poſtulat. ob quod rectè Hippocrates occaſionem dixit

dixit præcipitem. Illos præterea in solis ferè urbibus rerum utilitas incitat, & ubi libri nequaquam desiderantur; medicis autem non tantum in urbibus, aut agris, aut etiam locis desertis, uerum iam quoq; per mare frequenter in ipsis nauibus subita morborum necessitas ingruit, in quibus dilatio mortem, aut omnino extremum adfert discrimen. Quoniam igitur uniuersas medendi rationes, aut particularem omnem materiam memoria tenere uel difficillimè, uel nequaquam aliquis possit, compendium hoc ex ueteribus collegi. Nulla enim de meo inserui, nisi paucula quædam in artis operibus mihi & uisa & comperta. Nam in pluribus egregiis authoribus, magisque in Oribasio uersatus, qui & ipse librum totum, quo uniuersam de tuenda ualetudine rationem comprehendit, aliunde collegit utpote Galeno posterior, adeoq; recentior adhuc, optima quęque ex ipsis se legi, nullum quatenus licuit, ex morbis prætergressus. Etenim Oribasii ipsius uolumen, à septuaginta libris quos continet Hebdomæ contabiblon appellatum, quod totā in se artis materiam complectitur, non omnes, quod grandius sit comparare sibi possunt. In huius autem Epitome ad Eustatium scripta, præterquam quod pleriq; morbi non attingantur, etiam imperfectam reliquorum præceptionem uideas, partim causarum, partim signorum, nonnunquam & curatio integra desideratur, ceu alia in memoriam uenerint.

Præsens autem commentarius notas, causas, & curationem omnium morborum continet, similarium, instrumentorum, & eorum quæ ad unitatis diuortium pertinent: idque non summatim, sed quatenus licet amplè & diffuse. Ante hæc autem omnem uictus rationem quæ sanitati tuendæ facit, exposuimus. Postremum autem librum de simplicibus compositisque medicamentis conscripsimus.

Quid singuli septem totius operis libri, nam totidem habentur, contineant.

PRimus omnem sanitatis tuendæ rationem tradit, item quomodo morbi peculiares ætatibus, anni temporibus, temperaturis, aliisq; nonnullis, caueantur, emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & usus habet, ut in capitibus comprehensum est.

Secundus febreis uniuersas enumerat, ita ut præponantur ipsis, quæ eò conferunt, exempli gratia, notæ ex recrementis, diebus decretoriis, & id genus aliæ. Subiunguntur autem casus qui febribus superueniunt.

Tertius affectus declarat, qui singulis corporis partibus obueniunt sicut à summo capite ad imos pedes, adeoque ungueis descendat

Quartus agit de exterioribus, & ueluti in aperto contractis uitijs, quorum non certæ sedes assignari possunt, sed plureis particulas infestãt. In quo & de tineis & dracũculis trãctatur.

Quintus de animalibus ictu, morsuve uenenum relinquentibus disserit, ubi & de rabiosi canis morsu, & metu aquæ adhæc de non rabidi canis morsu hominisque agitur. Inibi de uenenis eorumque remediis disputatur.

Sextus chirurgicam omnem exponit, tum quę carnis uitia curat, ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum quæ ossium fracturas, luxationesq; artuum complectitur.

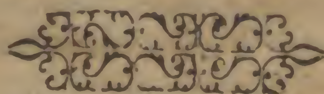
Septimus omniũ medicamentorũ uireis continet, primum quidem simplicium, deinde & compositorum, eorumque potius quæ in sex aliorum librorum discursu commemini, præsertim maiorum & nominatarum compositionum. Scio enim illic non omneis diffusè explicari, ne disciplina, tædium afferat: tum, ut quærens aliquis unam, aut etiam plureis nobileis confecturas, facilè inueniat. In fine adduntur nonnulla ad medicamentorum compositiones utilia. Item de alternantibus inuicem remediis agitur, ut totus liber in disciplinã de ponderibus & mensuris desinat. Incipiemus itaque primum uolumen

Primus totius operis hic liber est, in quo omnia sanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum est dicenturque iterum capita, ubi tantum hoc præhibuerimus, quòd in primo, & secundo uolumine plurima ex Oribasio mutuati sumus. Non enim peculiarem uolumus constituere opiniouem, sed ex omnibus utilitatem indipisci. In reliquis quinque libris paucissima tantum ex illius commentariis huc transtuli.

PAVLI

PAVLI AEGINETAE LIBER PRIMVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Quę grauidis superueniant, & quę uictus ratio eis conducat. Cap. I.

VANDOQVIDEM inter ea quæ grauidis superueniunt, hæc potissimũ infestare solent, stomachi exundatio, continuæ uomitiones, sputa crebra, oris uentriculi rosio, & cibi fastidium: non alienum fuit remedia quibus ab eis uindicentur, præscribere. Pro sunt itaque ob ambulationes, cibi nõ nimium dulces, uina fulua, odora, maxime quinquennia, & moderata potio. Hæc.n. omnia ne mulier stomachi exundationem experiatur uomatq; impediunt.

At medicaméti nomine, uincit polygoniũ herbam aqua elixam bibere. item anethum & ponticam radicem, quæ indigeti uocabulo rha nuncupatur, hæc tum ante, tum post cibum licet assumere Extrinsecus præcordia adiuuari debent cataplasmate ex œnanthe balaustio, † cytisi smyrinijq; coma, & fœniculi semine, siue per se, siue quomodocunq; uoles miscere, cum pal mulis & uino ueteri. Aduersus stomachi rosiones confert, cali dam aquam bibere, quiete in ambulare. præcordia contegere lana molli. At eas quæ cibum fastidiunt, uarijs & ad uolupta tem quæsitis cibis amyloq; sicco solicitabis. magis autem hoc

obtuleris ijs quæ terram edere concupiſcunt, ut in malacia, quod uicium Græcis Citta dicitur, accidere conſueuit. id tertio à conceptu menſe potiſsimum contrahitur. Nam tunc id quod in utero eſt, quicquid ratione alimenti ad ipſum fertur, tanquã imbecillius, nequit cõſumere, unde fit, ut quũ uaria ex eo recrementa in ſtomacho grauidæ redundẽt, uaria & naturę aliena appetat, exempli gratia, carbones extinctos, cretam Cimoliã, aliaq; complura. Hanc.n.ob cauſam appellarionẽ huiuſmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel ꝙ eadẽ ſubinde hoc malo corripiatur. Iam labor, & longior peregrinatio etiam ſtomachum ad cibos excitat Quę uerò mulier citra labores agere conſueuit, ea ſi uterũ gerat, haud cõmode repentinas ſubibit motiones. Verùm acria quandoq; guſtare, præſertimq; ſinapi cibũ faſtidienti non fuerit alienum. Cæterũ eximios pedũ tumores quos œdemata Græci dicũt, anthyllis quæ in aceto maduerit, foliaq; braſſicæ in latũ ſuper deligata diſcutiunt. Item Cimolia creta ex aceto illita, ſimiliter alumen cũ aceto proficit. Rectè etiã pedes malorũ medicorũ, quæ Citria alias dicuntur, in aqua decoctorum iure lauantur.

† Hic locus ſic legĩt in ueteribus libris manuſcriptis, ἔξωθεν δὲ οἰνάνθῃ, καὶ βαλαυστίῳ, καὶ κυτίνῳ, καὶ σμυρνίου κόμῃ, καὶ μαράθρου σπέρματι, κοινῇ τε καί ὡς ἂν μίσγειν ἐθέλῃς μετὰ φοινίκων καὶ οἴνου παλαιοῦ καταπλάσσεις, &c. Quæ lectio magis probatur quòd cytinus accõmodatior ſit huic medicamento, q̃ cytiſus.

De Nutrire. *Cap. II.*

DELIGI nutrix debet, nulli morbo obnoxia, ætate nec uetula nimium, nec adoleſcens, ita ut iunior quinque & uiginti annos compleuerit, grandior quinque & triginta non excedat: pectore ſit amplo, mammis magnis, papillis neque conuenientibus neque auerſis: reliquo corpore nec admodum obeſo, nec nimium gracili Præterea magnũ eſt infanti commodũ, ſi nutrix non multo antè pepererit, maiuſque, ſi maſculum. Vitanda ei ſunt, admodum ſiccantia, falſa, acria, acerba, acida, amara, & ualidè calefacientia. Item odores tum fœdi, tum ſuaues præter modum, condimenta, aliaque acria nocent. Ad hæc uenere nutrix abſtineat, manus, humeroſq; molendo texendoque exerceat: puerum ulnis geſtet, treis iam menſes quatuor've natum.

De

De lacte Nutricis. *Cap. III.*

LAVDATISSIMVM lac est, moderatũ spissitudine, copia, colore, odore, & gustu. Cõmendatur & quod in unguem pollicis instillatum, eo inclinato ad lucem, neque subitò neque tarde uidetur defluere. Iam uerò in hunc modum probari potest: infusio lacti in uas uitreum coaguli exiguum admiscetur, digitisq; agitatur. in quo postquàm concreuerit, inspicietur, num casei portio minor quàm seruũ fuerit. hoc enim lac inutile est, contrarium huic, concoctu contumax: probatissimum quod utraque habet mediocria.

Quomodo lac uitiatum corrigatur. *Cap. IIII.*

LAC uitiatum hoc modo corrigi debet, si crassius fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxymelite epoto citatur: laboribus etiam cibum præcedentibus eadem extenuabitur. Tunc nimirum in cibo conducunt, origanum hyssopum, satureia, scandix & thymus, item raphani momentum, uetusq; salsamentũ cum oxymelite. At si acrius tenuiusque lac euaserit, multis quidem tunc laboribus nutricem leuare, sorbitionibus autem & carnibus suillis, sapæq; & uini dulcis potu, reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, sorbitionibus & pleniori modo sustentanda est, uinum dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. Ijsdem cucurbitula quoque defixa abundè præstitit. Medicamenta uerò etsi lacti generando proficere quidem aliquid sciam, non tamen frequenter ipsis uti præceperim, ut quæ uiolentius consumant. est autem fœniculi radix, & semen, ptisanæ incocta: item cytisi folia ex uino nigro aut ptisana: melanthium in passo & anethum, pastinacæ radix atq; semen, quæ calida prius irroratis admouenda sunt. Omni uerò lacte uitioso, siue crassum, siue acre fuerit & fœtidum, prius emulcto, puer mamillis admouendus est. Lac autẽ acre nunquam ieiuno adhiberi debet, fœtorem eius uinũ odoratum & cibi dulces emendare possunt. Porrò de caseato lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

Educatio pueri. *Cap. V.*

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idq; bis die, aut plurimum ter, cum autem prompte & alacrirer puer assumit, ac spes est eum posse quod obla-

tum est concoquere, tūc iā & cibus solidior rectē datur qui nō ipsum repleat. At si fortè imprudentibus nobis puer repletus fuerit, somniculosior aūt statim & torpidus magis euadat, uenter intumescat, infleturq́;, & urinæ aquosiores reddantur, quæ repletionis notæ sunt, nihil exhibere oportet, donec cibos prius ingestos consumpserit. Abundè autem fuerit, duobus annis lacte puerum enutrire, inde ad cibos solidiores transgredi.

De pustulis puero obortis quæ Exanthemata dicuntur. *Cap. VI.*

PVstulis quæ ꝙ puero per cutē ueluti effflorescunt, Græci ἐξανθήματα nominant, primū sanè nullū facessere negotium oportet, ubi uerò probè ad summa eruperint, tunc iam curare tentabimus, balneis, quibus inijciatur myrtum aut lentiscum, aut rosa. deinde rosaceo aut lentiscino utendum: ceratoq́; cum cerussa, ad hæc nitro abstergere lenius expedit nam ualentiora non sustinebit. Optimum uerò est nutricem dulciori uictu uti. Laudatur autem maximè si puer etiam ipse neq; pleniore, neque nimis tenui cibo alatur. At si uenter ipsius nō respondeat, tunc mel cibo infusum simul coquerere oportet: si ne sic quidem descenderit, terebinthinæ instar ciceris inijcies. Humectata aluo, milium potissimum offerre conducit.

De tussi & grauedine pueri. *Cap. VII.*

QVod si quandoq; tussicula aut grauedo puerū affligat, melitismi dicti adhiberi debent Conuenit igitur puero liberaliore aqua calida loto caput ipsius melle copioso calido illinere, deinde digito linguam leniter premere; multum enim hoc pacto pituitæ uomitu egeret.

De gingiuarum pruritu. *Cap. VIII.*

PRuriētibus gingiuis fomēto utēdū est, & liberali unctione ex oleo discoctor in quo ceræ momentū eliquarū sit.

† In margine alterius exemplaris manuscripti hæc uerba leguntur, ὀδαξησμὸς ἐστὶ περίασση τὶς σὰρξ τοῖς οὔλοις ἐπὶ φυομένη οἰκία ὀδοῦσι. Idest, Odaxesmus est superuacanea quædam caro adnata gingiuis similis dentibus.

De dentium ortu. *Cap. IX.*

DEntiunt septimo quidem mense pueri experiuntur autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarum, & tendinum, aliquando etiam conuulsiones Tunc igitur

tur puero nihil dudũ, quod mãdi postulet. digito aũt in lauacro gingiuæ continenter contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debent. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, caput, & maxillæ delicatis lanis puris contegentur, oleoque dulci & calido fouebuntur. idemq; meatibus auditorijs instillabitur. Cæterum plenius infantem tunc alere, & calida lauare oportet: & si alui profluuium experiatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipuè sistunt, contrahere, inspergendo lanæ cuminum, aut anethum, aut apium.

Salutare est etiam semen rosarum admiscere, & summatim † calidè desiccare. At si uenter nihil reddit, melle in glandis figuram coacto inferius leniter irritabitur, aut nepita detrita cum melle illinetur. Porrò conuulsionibus puerorum optimè uidetur auxiliari heliotropium in aqua elixum, si puer in hac lauetur. confert & irino aut cyprino, & sycionio perungere, & uniuersum calefacere. Cum autẽ exortis dentibus digitos mordet uulneratq;, bene faciet radicem iridis derasam, nec admodum siccam, ore continere. Hoc remedium ulceribus quoque opitulatur: butyrumq; cum melle illitum adiuuat. Gingiuarũ autem pruritus, ueteris salsamenti caro lenit.

† In ueteri codice hoc loco duplex est scriptura: prior enim καὶ ὅλως θερμαίνειν καὶ ξηραίνειν Posterior καὶ θερμῷ ξηραίνειν, calido desiccare.

De oris ulceribus quę Aphthæ dicuntur. Cap. X.

OBoritur puero etiam ulcus quod aphtha uocatur, nũc subalbidum, nunc subrubrum, alias crustæ modo nigresces, quod omnium periculosissimũ & lethale est. Remedio erit, iris cum melle, & sicca inspirata Item rosarum folia contusa, earumq; flos, crocum, myrrhæ exiguum, galla, lachryma thuris & cortex eiusdẽ, & simul & priuatim singula melle tincta: adhæc mulsa, & mali punici dulcis succus ꝓficit.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrtus arida iuncus angulosus, & rosæ inspersa iuuant.

Ad aures humentes. Cap. XII.

AVrium humiditates lana ex alumine imposita, aut mulsum, aut uinum uetus instillatum, aut crocum ex uino detritum, desiccant.

De Syriasi. Cap. XIII.

SYriasis,est inflammatio partium circa cerebrū eiusq; mēbranas: concauum in ea fit sinciput, concaui itidem cum pallore oculi,accedit & corporis totius siccitas Succurrit huic malo uitellus oui sincipiti cum rosaceo, romenti modo impositus: sic tamen,ut continuè renouetur.

Aliud ad Syriasim.

† Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Græci heliotropion, latini solarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris,quem peponem dicunt, cutem carni adiacentem, aut hortensis solani succum cum rosaceo

†In ueteri codice hic locus sic legitur, κατὰ τοῦ βρέγματος ἐπιτιθέναι χρὴ ἡλιοτροπίου καὶ ῥοῦ καλουμένου sed legendum suspicamur ut est apud Aetiū ἡλιοτροπίου σκορπιούρου καλουμένου, Id est,heliotropij quod scorpiuron uel scorpioeides dicitur,

Ratio uictus infantium,atq; reliquarum deinceps ætatum,ad usq; declinantes. Cap. XIIII.

POsteaquàm lacte nutriri infantes desierint, liberiore eis modo & suo ingenio hilariter uiuere permittemus: exercitia autem & alimenta leuiora. Ab anno sexto & septimo,tum pueri,tum puellæ, literatoribus blandis humanisque tradentur,tales enim cum animi remissione & gratia docent. Animi autem relaxatio ad probam corporis educationē plurimum adfert momenti.Duodecimum annū egressi, ad grammaticos iam & geometras mittendi sunt,corpusq; eorū exercere oportet. A quartodecimo usq; ad primum & uigesimum, mathematicis disciplinis & sapientiæ studio incumbent: exercitijs pluribus propter corporis robur credentur,ut & animo & corpore laborantes,à libidinis impetu coerceantur: his etiā uinum circuncidendum est. Aetate florentibus educatio absoluta tum animi,tum corporis congruit, eoq; exercitijs omnibus,præsertim quibus quisq; assueuit,utendum cibo pleniore & ualenti Declinantibus autem remissa competit & animi & corporis educatio Exercitia enim qualiacūq; fuerint pro horum ratione imminuere oportet: alimento detrahendum, ut quorum habitus iam frigescere incipiat.

De

De frictione præparatoria, quæ parasceuasticè dicitur. Cap. XV.

ANte exercitationẽ corpus mediocriter calefacere oportet frictione linteis adhibita, deinde nudis manib⁹ oleo intinctis perfricare, usq; dum bene incalescat emolliaturq;, colore uiuido rubescat, & in tumorem attollatur.

De exercitatione. Cap. XVI.

EXercitatio motus est uehemens: uehemẽtiæ autem finis est, respiratio crebra. Id uerò cõmodi præstat, quòd parteis instrumentarias morbis non opportunas efficit, & functionibus obeundis ualidas: præterea ut alimenta fortius attrahant, promptius immutent, & liberalius reficiantur, caloris beneficio quem illa excitauit. adde ꝙ meatus expurget, recrementa, propter ualidam spiritus motionẽ, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digestionem adiuuat,† non debet crudi incoctiq;, siue cibi, siue humoris copia, in uentre, aut uasis cõtineri. periculum enim est, ne priusquam probè fuerint concocti, in uniuersas animantis particulas distrahantur. Vnde manifestò liquet exercitationẽ cibum præcedere oportere. Notæ autem quæ opportunitatem laboris subeundi ostendant, ex urinarum colore petuntur: etenim aquosa nondum coctum humorem qui ex uentre distributus est, significat: rufa autem & biliosa, iampridẽ elaboratum esse notat: mediocriter pallida, concoctionem modo factã indicat. Tunc igitur ad exercitia ueniendum est depositis prius recrementis: tũ quæ in uesica, tũ quæ in aluo cõtinẽtur.

† Veterum librorum alter habet hanc scripturam δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε περιττωμάτων, μήτε χυμῶν, &c. Id est non debet crudorum & incoctorum neque ciborum, neq; excremẽtorum, neq; humorum copia, &c. Quam lectionem meliorem esse facilè quiuis ex secundo libro περὶ ὑγιεινῶν intelligere potest.

De exercitationem generibus. Cap. XVII.

OMnis exercitationis commune est, ꝙ animali ex ipso caloris augmentum excitat. Singulæ autem exercitationes proprium habẽt officium, ualida sanè, hoc est, uiolenta musculis & neruis robur præstaret, cuius generis est

quum quis fodit,& maximo onere ſublato, aut eodem loco manet,aut paululum procedit: item accliuis ambulatio huius quoq; generis exiſtit: præterea per funem manibus apprehenſum ſcandere,aliaq; plurima conſimilia. Celeris autẽ exercitatio citra robur uiolentiamq; peragitur: id genus ſunt,curſus umbratilis,armorum meditatio,aut quũ duo ſummis manibus concertant,tum quæ per corycum & paruam pilam fit exercitatio. Compoſita autem ex ualida & celeri, quãdo quas ualidas diximus ijs omnibus ut uehementibus uti licet,motus modo celeritatem adijcias. Præterea per alias exercitationes lumbi magis quàm brachia cruráue laborant: per alias ſpina tota,aut thorax tantũ,aut pulmo. Exerceri uerò oportet quouſq; corpus in tumorem attollatur & rubeſcat, motus promptè æquabiliter & continuè ædat. Inter hæc autem ſudorem cum calido uapore mixtum cernes Pauſandum uerò ab exercitatione tunc primum eſt,quum aliquod horum fuerit immutatum,nempe ſi contractior corporis moles uidebitur,ilico deſiſtendum eſt: ſimiliter quũ coloris gratia deperit,ceſſare oportet Quinetiam quum motus remittere quippiã cernitur,protinus deſinere conueniet. Itidẽ ſi in ſudore ulla qualitatis eius, aut quãtitatis mutatio accidat: quum enim is aut minor,aut frigidior factus intelligitur,tũc deſiſtendũ ſcias oleo mox corpori ſuperfuſo,apotherapia uti deinceps oportebit, inde frictionẽ apotherapeuticã adhibere,ut pędotribę factitare ſolẽt.

De generibus frictionum. Cap. XVIII.

INter frictiones,dura ligare corpus poteſt: mollis,ſoluere: quapropter quæ ſupra modum reſoluta ſunt, duriter perfricare oportet: quæ autem aſtricta,molliter At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neq; molliter, neq; duriter fricandũ id eſſe conſtat,ſed quatenus licet uterq; exceſſus uitari debet. Siquidem multa & dura frictio,corporis molẽ deprimit: modica uerò & mollis,è cõtrario implet Porro tres quantitatis frictionũ differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducuntur, iunxeris,nouẽ coniugationes effeceris,ut ſubiectũ eſt. Etenim una iuxta quantitatem,nempe multa,ſi tribus quæ à qualitate ſumuntur,duræ dico,molli,& mediocri,adiungatur,treis ſecũdũ duritiem differẽtias efficit: modica rurſus ſi eiſdem tribus addatur,

datur, treis alias procreat. At mediocris qualitate eisdẽ tribus iuncta, alias treis progignit, ut in formula subiecta uidere licet.

QVANTITAS		QVALITAS
Multa		Dura
Multa	&	Mollis
Multa		Mediocris
Pauca		Dura
Pauca	&	Mollis
Pauca		Mediocris
Mediocris		Dura
Mediocris	&	Mollis
Mediocris		Mediocris

De uocis exercitatione. Cap. XIX.

INter uocis exercitationes suauis lenisq; modulatio nihil ad sanitatẽ tuendã proficit: grauioris autẽ uocis sonus utilis habetur, eoq; exercere eum oportet. Ita enim aer copiosissimus inspiratu in corpus attractus, thoracẽ, uentrẽ, & meatus totius corporis diducit, dilatat, aperitq;. Quapropter ipsa lectione humiditates quæ redundant, excernit. fortius igitur legentibus, magis & per sudores: lenius autem, per latentem totius corporis perspiratum. Accidit enim propter extenuationẽ multa recrementa, nempe sputa, mucos & pituitam, per screatum excerni cõsumiq; Ijs uerò qui propter frigiditatem excalfieri desiderant, quodnã aliud præsentius remedium esse potuerit, quàm functio quæ respiratione peragitur? Consiliũ igitur est, hos frequẽter legere, ut toto corpore relaxato, fusaque carne, arteriã & alios spiritus trãsitus studiosè rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulẽtur. Vti autẽ oportet uocis officio neq; temere, neq; inconsideratè: sed quũ nec uitiosis corruptisq; humoribus repleti sunt, neq; magnæ & euidẽtes stomachi cruditates apparẽt, ad uocis exercitationẽ accedẽdũ est, ne corrupti uapores per corpus largius distribuant.

De lassitudinibus ob exercitationem. Cap. XX.

VLcerosa lassitudo ab excrementorum tenuium simul & acrium copia contrahitur. Tensoria nullum quidem excrementũ, cuius ratio aliqua sit habenda, in corpore cõtineri indicat, sed in musculis neruis quæ affectus qdã

quo tendi uidentur, reſidet. Ea uerò quæ inflãmationis ſpeciẽ præ ſe fert, in qua nimirum ceu contuſas, aut inflammatione obſeſſas parteis ſentimus, tũc ſolet incidere, quum muſculi impendio excalfacti, aliquid ex circũfuſis ſibi recrementis attraxerunt. Eſt & alia quædã præter has quarta affectio, quæ oritur, quum muſculi ſupra quàm par eſt, ſiccantur, ita ut ueſtibus exutis ſqualens corpus contractumq; appareat, atq; ad motus pigrum. Remedium ulceroſæ laſſitudinis eſt, ſi quæ redundãt, euapores frictione multa molliq; cum oleo copioſiore, quod omnis aſtrictionis ſit expers. Altera laſſitudo in qua tẽſio ſentitur, hoc pro curatione deſiderat, ut relaxetur. ſanè relaxatur quod diſtentum eſt, pauca & molli frictione, eaq; ex oleo dulciatq; egelido: item intermiſſione omnino, quiete, balneis tẽperatis atq; in calida, mora longiori: adeò ſi bis térue ipſum laues, plus profeceris. Tertiæ laſſitudinis inflammatoriæ curationis conſilium, ad tria dirigitur, nempe ſuperuacanei euacuationem, extenti remiſſionem & inflammationis refrigerium: itaq; & oleum copioſum tepidumq;, & frictiones molliſſimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiuſmodi laſſitudines perſanant. pari modo & multa quies, unctiones aſſiduæ. Quarta affectio nihil ſanè à priori conſuetudine immutari poſtulat, niſi calidiorem aquam quæ ſenſim contrahat: altero die, apotherapiæ exercitationem. protinus autem in lauacra frigidi ſolij exiliant, † omnes autem qui laſſitudinibus laborant, cibo boni ſucci refici debent

† Vetus codex hanc ſcripturam habet, εὐθὺς δ' ἐκβάντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. Id eſt ſimul atq; balneo exceſſerint oleo indigent. Quam lectionem Copus ſequitur, ſed ſcriptura quã Oroſcius reſtituit ἐυχύμȣ δ' ἅπαντες οἱ κεκοπωμένοι δέονται τροφῆς. melior eſt.

De cute aſtricta. *Cap.* *XXI.*

ASTRICTIO, quam Græci ſtegnoſin uocant, accidit, aut obſtructis, aut denſatis meatibus. obſtructio quidem ex copioſis craſſisq; humoris crudis concoctionemq; non expertis, oritur: denſatio autem, ab ijs quæ refrigerant, aut aſtringunt, aut deſiccant. Ac deprehenditur ſanè iam dictus affectus, ſtatim ubi ſe exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tum denſitate: tum ꝙ in ipſa exer-

citatione

citatione uix incaleſcant. Succurrit huic affectioni calefactio, quæ ualentiore exercitio, balneiſq́;, calidioribus petenda eſt. Mora uerò in frigido ſolio diuturna non ſit. imò nec ipſa aqua nimium ſit frigida. Vbi ueſteis ſunt induturi, ungentur aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci ac tenui. Cutis autem denſitatem abundè etiam ſanat oleum anethinum, præſertim ſi uiride fuerit anethum, oleumq́; ex populo nigra confectum.

De ſpontaneis laſſitudinibus. *Cap. XXII.*

QVONIAM ulceroſa laſſitudo ex acrium recrementorum uitio contrahitur, ſiquidem paucus omnino uitioſus humor fuerit, apotherapiæ exercitatio ſufſecerit: ſi copioſior, & altius in corpore redundarit, eiuſmodi malo obnoxijs, nec exercitationem, nec ullum omnino motum iniungemus, ſed quiete. ſomnoq́; recreatos abſtinere cibo totũ diẽ cogemus, deinde ueſperi pinguiter unctis, temperatoq́; balneo lauatis, cibũ boni ſucci & ſorbilem modicum dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim ſemicrudos humores, ſi aliquid aliud, cõcoquit. Si ergo his peractis ſymptoma conquieuerit, ad conſueta munia paulatim reducendi ſunt: ſin in poſterum etiã diem remaneat, de ualenciore iam remedio conſiderandũ eſt. Si enim uires conſtent, duorum alrerum, aut ſanguis mittendus eſt, aut purgatio exhibenda, ſed ita ut diſcernamus, utrum magis expediat. Quòd ſi uires inualidæ ſint, ſanguinem dimittere haud quaquam oportet, ſed deiectionem mediocrem tentare. At ſi crudi humores omnino fuerint, neq; ſanguinis detractio, neq; purgatio, neq; exercitium ex uſu eſt, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni ſeruandi ſunt, cibis, potionibusq́;, & medicamentis, quæ extenuent, incidantq́; ſine manifeſto calore, reficiendi Pro cibo igitur oxymel, modicum ptiſanæ, nonnunquam, & mulſæ exhibebitur. Quoniam uerò præcordia eiuſmodi omnibus turgida, inflataq́; ſunt, ac facilè quicquid aſſumpſerint in flatus conuertitur, ſatius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamento quod dioſpolites dicitur, uti: item diatrion pepereon, ſimplici: utiliſſimumq́; ipſis eſt oxymel. Potui ſumẽt apomel, præſertim ubi coacuit, uinaq́; leuiter aceſcentia. cibi erũt qui ſiue calore attenuent, cuiuſmodi eſt capparis ſi ex oxymelite,

aut

aut oxelæo assumatur. Porrò tensionis lassitudo quæ sine exercitijs oboritur, copiam innuit solidas corporis parteis distendentem. Constat autem omnibus, optimum esse præsidium quum sanguinis copia subest, aut uenam incidere, aut malleolos scarificatu sauciare. Quæ uerò inflammationem repræsentat lassitudo spontanea, ea ne paucis quidem horis, nedũ duobus, tribusúe diebus eodem tenore consistit, sed protinus febrẽ accendit uehementissimam, nisi sanguinis detractione malo prius occureris. Præstiterit autem, si fieri queat, bis eodem die sanguinem detrahere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: secundo autem, ne defectio quidem ipsa formidari debet. At qui sic affecti sanguinem non dimiserint, hi ut periculum euadant seruenturque, bonæ fortunæ beneficio opus habent.

Victus senum ratio. Cap. XXIII.

SEnectus quum sicca, frigidaq; existat, per calefacientia, humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda est, citra lassitudinem: imbecilliores ter die cibo refici debent: ad tertiam quidem horam, panis exiguo cum melle attico: septima uerò hora ubi frictionum, exercitationesq; ipsis congruas, & balneum fuerint experti, primùm sanè quæ aluũ emolliunt, assument, deinde pisces, aut auiculas, hinc in cœna ea quæ optimi succi sunt, & ægrè corrumpuntur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam podagra suspitio est, quãdo petroselinũ uino rectè inijcitur. At si quãdo pituita in uentriculo contracta, necessitas est aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantem uictus rationem, digrediendũ est: ac fici maturæ ante alium cibum ipsis exhibẽtur: per hyemem uerò caricæ, si nullum in dextra præcordiorũ parte symptoma accidere sentiant: At quia serosa pituitosaq; in senili corpore excrementa colligũtur, urinam quotidie promouere consilium est, & aluum subducere, præsertim oleo quod ante cibum absorbeant. Clarum uerò est, omnia olera ante cibũ ex oleo, garoq; sumi oportere: item oliuas muria seruatas, quas halmadas dicunt, & damascena. Quòd si uenter magis astrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & cnicũ abundè sunt. benefacit etiam resina terebinthina, interim unius auellanæ

næ,interim duarum triúmve magnitudine ſumpta. Iam oleũ quibus aluus contracta eſt, per clyſterẽ utiliſsimè infunditur.

De rugoſo corpore. Cap. XXIIII.

ERugat corpus erui farina,uiti albæ miſta.

Aliud ſinegma quo continue corpus abſtergitur.

Fici pingues ſimul cum bryonia contuſæ,farina erui,combuſta ſepiæ teſta cum mellis momento affuſo.

Quomodo corpus ſuauiter oleat. Cap. XXV.

VT corpus bene oleat, eidem unctioni cupreſſi comam aridam contuſam admiſceto,aut piceæ cortice. Meminiſſe uerò debes, ut manè poſtquam corpus ueſtimentis menierint,pauxillum caſiæ aut ſabinæ herbæ deguſtent.

Quomodo habitus recaleſcat. Cap. XXVI.

VVandoquidẽ uerò habitui ſenũ ſuccurrere oportet,utatur dũ lauat,puluere calefacienti,aquæ indito qui conſtat,nepita,ſampſucho,hyſſopo,baccis lauri,rore marino,lapide pyrite,ſale,fæce combuſta,nitro,pumice,pro cuiuſq; ratione: item ſinapis,herbæ pediculariæ, & cocci gnidij momẽto.à balneo,acopo quod calefaciat utatur,uinũ fuluũ uetus potet,ſumatque propoma ex mulſo pipere, ruta, & conſimilibus

Quomodo color malus emendetur. Cap. XXVII.

COrpus declaratũ pallidúmve uita læta & cibus gratus emendat, miſcetur autẽ huic radicula,porrum,& uiride cicer. Iam mali punici dulcis ſuccus ſorbitionis modo ſumptus,bonũ colorẽ efficit.Proficit ẽt oleũ cui bryoniæ radix diutius ſit incocta.idẽ & corporis cutem intendit, erugatq;. Ijs autem,qui corpori nitorem conciliant miſcere cõuenit paſtillos,qui fiunt ex cuiuſdã abſtergentis farina, bulbo, narciſſo, & bryoniæ radice.bene colorant,ſi copia datur,tũ radix,tum ſemen amaræ amygdalæ in aqua elixa, qua pro lauacro utitur.

Ad liuores. Cap. XXVIII.

LIueſcere ſenum corpora prohibemus, ſi cutẽ ipſorũ craſſam,& iniurijs haud facilè opportunam, habitumque calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id aſſequamur,ſale in balneis,ſuper partem quæ nigruerit uti conueniet eandemque fomentis per ſpongias decocto raphani aut abſinthij immerſas, adiuuare.

Quomodo

Quomodo dentes ab iniuria asserantur. Cap. XXIX.

DEntes ab interitu uindicabis, si primum caueas ne cibi quos ingesseris corruptionem experiantur, adhæc ne continuè uomas, deinde escas dentibus incommodas, nempe ficus aridas, mel coctum quòd durum nimis sit, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinosa, quæq; adeò frangi contumacia sunt, ut denteis commoueant insuper uitare oportet, quæ denteis stupefaciunt, perfrigida cuncta & putrida Conducit itidem secundum cibum denteis purgare.

Quomodo grauis auditus corrigatur. Cap. XXX.

AD grauem auditum corrigẽdum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas est, sordibus expurgare: per interualla autem linteum dropaci intinctũ ipsis demittere, atq; prius expressum retrahere. summe enim meatus purgat, & simul auditum auribus reddit. Deinde aliquo erui instar inserto, meatum ad diem obturabis: postea ipso exempto quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anserino, cum exiguo fellis bubuli perunges. Rursus diebus aliquot interpositis, sinapi, & ficis contritis factum penicillum ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in asphodeli radice excauata efferbuerit.

De oculorum caligine. Cap. XXXI.

NE caligine oculi corripiantur, quũ in aquam frigidã te mergis, illos diu in eadem apertos esse cõueniet. hinc enim robur uisui adijcitur, Lectione uerò nõ te fatigabis, uino crasso & dulci abstinebis. similiter cibis qui in superiore uẽtre diu remorantur, cõcoctu difficiles, & qui humores lentos, crassósq; generant: itẽ cauebis erucã, porrũ, & omnia quorum acrimonia sursum effertur. Vitare etiã oportet supinum incubitum diuturnũ, frigus uentos cõtra oculos flantes, fumũ, & pulueren. Iam uerò aquã oculis instillare quotidie ad mensem totum, iuuat. quæ in hunc modũ præparatur, fœniculum uiride fictili uasi extrinsecus picato, cum aqua cœlesti demittitur, deinde exempto fœniculo quod reliquum est repones.

De repletione. Cap. XXXII.

PLurimum noxæ ciborum repletio conciliat, quamuis n. probè quippiam uentriculus concoquat, uenæ tamen nimium repletæ, laborant, distenduntur, rumpuntur, obstruuntur,

ſtruuntur, flatu implentur, & ualde grauantur deterrimum au tem habetur in morbis,uenas eſſe repletas. at uentris repletio ſi urget,interim uomitu quod redundat,interim per aluum ex cernitur:in totum inualidior hæc,ea eſt quæ uenis accidit,non tamen & ipſa admitti debet, ſed ſi quis impendio plura aſſumpſerit, ſtatim eum uomere oportet. periculum etenim eſt,ne obita concoctione uenæ repleantur: magiſque ſi intemperantius cibis continuè aſſumptis,nullam deinde uacuationem ex periatur, uomitu, igitur ſollicitari debet prius quàm cibi corrumpantur. At ſi aliquid eum impediat, aluus ſoluta frequenter ſuccurrit. ſin minus illa fluxerit, certè diutius dormire & potui aquam calidam frequenter ſumere,conſiliũ eſt. Vbi iam abundè concoxerit, præſertim aluo largiter fuſa, lauacris fomentiſque adiuuare, ſalſamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At ſi neq; deſcenderit aluus, neq; celeriter obita eſt concoctio, ſed corpus uniuerſum graue,ad motus pigrũ,& ſommolentum fuerit,mens præter rationem quodãmodo torpeſcat, uenarum repletionem eſſe cognoſcas. Qui uerò prçter hæc laſsitudine premuntur, eos conquieſcere dum uentriculus ingeſta concoquat, deinde laboribus inanire expedit.

De ebrietate. Cap. XXXIII.

EBrietatem uomitus repentè obortus diſcutit:item aquã & mulſam liberalius ſuperbibere uincit, atque ſic uomere, uſque dum plurima reiecerint,ac ſtomachi uellicatus obtundatur. à uomitu ſolium ingreſsi copioſè unguentur; reliquo tempore conquieſcent,& accuratè & cooperti diutiſſimè dormient,quouſque temulentia diſcutiatur.

Quibus cibi corrumpuntur. Cap. XXXIIII.

CIbis in uentre uiciatis,ſi quæ corrupta ſunt deijciuntur, maximum ad ſanitatem eſt compendium:ſin minus, ijs quæ leniter ſubducunt aluus irritanda eſt. Huiuſmodi autem malo affectis uomitus ante cibum, uini dulcis potu excitatus, conducit. Nullum prætereà cibum uel nidoroſum, uel graueolentem,uel in totum corruptioni opportunum aſſumere ipſos conſuluerim,ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iam per interualla temporis mediocria alium ſubducere, ex ijs quæ mediocríter purgant,ita affectis confert.

De Venere. Cap. XXXV.

Veneris hæc ſunt commoda, repletos inanit, corpus agile præſtat, in augmentum promouet, & uirile magis efficit. Quantum uerò ad animum ſpectat, impeditam intelligentiæ uim diſſoluit, iratos mitigat, eoque melancholicis coitus, ſi quid aliud, remedium eſt accommodatiſſimum: item alio modo inſanientibus integritatem ſenſuum reſtituit. Iam ex pituita morbis uenus eſt utiliſſima: cæterum alij etiã cibum reſpuentes, eius cupiditatem hinc recuperarunt: alij, continuis per ſomnum ueneris imaginibus liberati ſunt. Porrò natura ueneri idonea eſt calida, & humida, ut quæ reliquis ſalacior ſit. Minimè uerò coitum excitat uictus qui ſiccat refrigeratque, ætas ſenilis, tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humida calidaque adhiberi debet, mediocritas, & laborũ, & ciborum. Quemadmodum uerò moderati labores, ita etiã concubitus ipſe mediocris conuenit. Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam conſuetudini præbet. Requirit autem libido, ſi quid aliud, alimenti exuberantiam, eoque cibi potiſſimum ualentis materiæ utiles ſunt: ex piſcibus autem polypodes. ut qui alioquin etiam ad uenerem incitare credantur his adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orminum, eryſimum, eruca, & rapum, quæ in medicamentorum uicem dantur: ex leguminibus proſunt, faba, cicer, ochri, & dolichi, & piſæ, quæ præterquam quòd largiter corpus alunt, flatibus etiam replent. Ruta igitur quia flatus diſcutit aboletque, ideo etiam ueneris ardorem obtundit. magnificè autem probo uuas, ut quæ humectent, †& ſpiritu ſanguinem repleant, qui in uenerem proritat. Quum igitur concubiturus es, nimiam ſatietatem, cruditatem, laſſitudinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio præceſſerit. ſimiliter repentinum alui profluuium: inueteratum enim fluorem uenus deſiccat. At uehementis coeundi cupiditates non laudo, ſed potius reſiſtere eis conſulo, præſertim ij quos morbus aliquis infeſtat. Saluberrimum igitur poſt exercitationem, balneum, moderatumque cibum, uenerem exercere ita enim uiribus conducit, & frigus obortum minus efficitur. Tempus autem concumbendi opportunum eſt, ſecundum cibum, ut ſuprà dixi, antequàm ſomnus inuadat, laſſitudo ſiquidem ex coitu contracta, obdormienti ſtatim remittitur. Id uerò tempus etiam liberis

procre-

procreandis accommodum eſt, tum alijs de cauſis, tum quòd mulier conſopita, genituram facilius retinet,

† Hic locus ſic legitur in antiquis codicibus, καὶ πνεύματος ἐμπιπλᾶσι τὸ σῶμα, ὃ δὴ ἐξορμᾷ πρὸς ἀφροδίσια. Ideſt, corpus flatu implent, qui ad libidinem excitat. Qui ſenſus ſimplicior eſt.

Ad eos qui uenerē exercere nequeunt. Cap. XXXVI.

NAturalia cõtinuè pingui ungentur, cui adiectum ſit narciſſi radicis momentum, aut cocci gnidij, aut pyrethri, aut herbæ pediculariæ, aut ſeminis urticæ, aut uiticis. Præbibere autem ante uenerē oportet piper, aut ſatyrion aut erucam, aut cnicum, aut ſimul omnia. eſſe confert ante cibum bulbos toſtos, rubentes ac exiguos, cum ſale & oleo, aut ſcillæ marcidæ modicum: item compoſitis aduerſus hoc uitiũ inſcriptis remedijs utendũ eſt: item ſubinde laſciua legere competit.

De ijs qui immodice coierint. Cap. XXXVII.

QVoniam ex immoderata uenere corpus ratius, frigidius, ſiccius, & imbecillius euadit, ratio eſt admouere nimirũ quæ dēſent, calefaciant, humectēt, cõfirmentque. Qui igitur immodico cõcubitu exhauſti ſunt, ueſtimētis calidis operti cõquieſcēt, ſõnoq; ſatis indulgebũt, donec corporis cõtentio ſubſidat, & illi ab imbecillitate ſeſe recollegerint.

Si ſemen genitale redundet. Cap. XXXVIII.

NOnnulli ſemine copioſo & calido collecto, in uenerem proruunt: quod cũ in coitu egeſſerint, corpus inualidum & ſtomachum reſolutum obtinent, extenuantur ſiccanturq;, ob quã cauſam ſi rurſus à cõcubitu abſtinuerint, capite grauantur, & anxij fiunt, deinde ſtatim ueneris inſomnia experti eodē modo afficiunt. Nihil igitur his quod ſemini augendo efficax eſt, ſed potius & cibi & medicamēta quæ id corrumpãt, offerri debēt, & balneo lũbos oleo roſaceo, melino, & omphacino perungere oportet. Satius aũt eſt oleũ cera addita, ne defluat, craſſius efficere, miſcereq; ſuccũ aliquē refrigerantē, nempe ſemperuiui, ſolani, cotyledonis & pſillij: ac horũ quidem per ęſtatē, reliquis autē anni tēporibus, tum aliorum, tum lactucæ ſuccũ: item lini ſemē quod aqua fuerit incoctum. nam hoc quoque refrigerantem ſuccum exhibet. Ad hæc la-

mina plumbea lumbis ſubiecta, ueneris inſomnia cohibet. Iam herbæ refrigerante ui prædite ſi cum ruta ſubſternãtur, & teneris uiticis ſurculis, idem præſtant. Præterea ſemen uiticis & rutæ in cibo ſumptum. Cauendum uerò eſt, ne lumbis uehementer refrigeratis, tenes offendantur.

Si perfrictio nocuit. *Cap. XXXIX.*

QVI frigori nimio patuerũt, locis calidioribus decumbent: cyprino aut irino peruncti. poſtea ubi modicè incaluerint, piper, myrrhã cũ uino dulci odorato & ueteri aſſumẽt, aut liquorẽ cyreniacũ cũ uino uel aceto, aut pyrethrũ caſtoriũmve ex aceto: cibo aũt calidiore recreandi ſunt.

Si inſolatus adußit. *Cap. XL.*

SI qui uerò exuſti in ſole ſunt, his locis aeri expoſitis decũbendum eſt, perfundendaq; frigida, facies, manus, & crura: ſi ſiti conficiuntur, frigidam aquam qui aſſuerunt, bibent. atque hæc paulatim, & non una uice ac ſubitò facere expedit. cibum aſſument modicum, qui facilè in membra diſtribuatur, humidiorem potius quàm † ſolidiorem.

† Vetus ſcriptura hoc loco habet, σκληροτέραν, id eſt, duriorẽ, ἀντὶ τοῦ παχυτέρου καὶ στερεωτέρου, quibus nominibus medici cibum ſolidiorem ſignificant. uix unquam inuenitur σιτωδέστερον in hac ſignificatione.

De pituita in ſuperiore uẽtriculo redũdãte. Ca. XLI.

‡ QVòd ſi in aliquem interdum incidas faſtidientẽ, qui quidem cibos ualentis materiæ auerſetur, & ſi aſſumere cópellas nauſea afficiatur, ſola uerò acria appetat, & ijs quidẽ oblectetur, ſed uentris inflationem experiatur, nauſeetq; ac paululũ ructibus ſolis leuetur, interim uerò & ipſi cibi quos aſſumpſit, præſertim in acorẽ conuerſi, uitientur, omnino intelligendũ tibi uenit ſummã curationis exiſtere, ut pituitã à uentriculo abſtergas. Ego quandoq; ita affectũ noui, qui raphanis ex oxymelite ſumptis, incredibili caſsioris pituitæ copia uomitu egeſta, integræ ſtatim ſanitati reſtitutus ſit.

‡ Hic locus ſic deſcriptus eſt in ueteribus libris. εἴ τινι περιτετύχηκάς ποτὲ τὰς μὲν τῆς τροφίμων σιτίων προσφορὰς ἀποστρεφομένῳ, ἀποσίτῳ ἀεὶ μένοντι. Id eſt, Quod ſi aliquem incideris, qui cibos ualentis materiæ auerſetur, atque non alatur. ἀπόσιτος enim uidetur poſitum ἀντὶ τοῦ ἀτρόπου.

Quomodo

Quomodo facile quis uomat. Cap. XLII.

QVoniam ualidè uomentibus multa ſolent abſurda ſu peruenire, cõmodum fuerit quomodo quis facilè uomat, exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat, & ne qui auidius nonnunquàm cibũ ingeſſerint cruditate laborent, item ne qui uinum liberalius ſumpſerint, offendantur, prohibet. At quæ offerentur, neq; acerba, neq; ſicca erunt, ſed partim dulciora humidioraq́;, partim acriora Cõmendatur ad hæc raphanus, eruca, ſalſamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Promouet uomitus etiam ex leguminibus ptiſana cui mellis aliquid additum ſit, ferculum ex fabis freſis confectum, magiſq; carnes ipſarum. uerùm non ſolum cremores ipſarum, ſed ipſas quoque integras deglutire oportet, eóque uomiturus non diu mandendis ipſis immorabitur, omnia uerò per coctionẽ mollia flaccidaq́; erũt. Iam conſtat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in ſtomacho magis ſupernatent, atq; eam potionem tepidiorem aſſumi. Cõfert etiã amygdalas melli intinctas comedere, ac placentas guſtare: item peponis & cucumeris ſemen maceratũ detritumq́; cum melle aſſumere, radicemq́; cucumeris contritã ex melle. At qui ualentioribus uti uolunt, narciſſi bulbo aquæ incocto, uinũ temperant Mouet autem uomitiones iritium quoque unguentum, ſi digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomentis intereſt, ne ceſſet uel intermittat, uſque dum omnia eiecerit: à uomitu os colluat, faciemq́ue poſca aut aqua abſtergat. id nanque dentibus conducit, & caput releuat.

Quæ ſanis aluum ſubducant, & quæ urinam moueant. Cap. XLIII.

VEterum nonnullis ſatis eſſe ad ſecundam ualetudinem tuendam uiſum eſt, ſi aluus quotidie & urina pro ingeſtorum tum cibi, tum potus copia, ſine uitio & abunde reſponderet. ac quum uacuatio iuxta aſſumptorum proportionem accidebat, commendabant: ſin minus, promouebant, urinam quidem ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepita, origano, abſinthio, graminis carduiq́ue radice, cytiſo, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum

decoctum cum uino potui exhibebant. hæc enim per urinam sanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipitur. Aluum adiuuabant terebinthina: ex qua oliuæ magnitudinē dormituris deglutiendā offerebant. At quum magis subducere eam cogitamus, rheu momentū admiscebimus. Accōmoda deiectioni sunt, oua sorbilia: ex oleribus, beta, malua, itē cochlearū ius, atq; hæc fortè abundè erunt. Efficacior est herba mercurialis, in aqua cum sale elixa comestaque, eiusq; decoctū potui datum similiter folia sambuci. idem præstat polypodij radix duarū drachmarum pondere, salsamēto inspersa, aut etiā in ptisana sorpta, adhæc serum lactis cum sale aut melle, ad treis heminas quatuórve assumptum: ueteris quoq; gallinacei ius, tum per se, tum cum cnici drachmis duabus. nonnunquam & aloe trium cicerum instar secundū cœnam rectè assumitur. Præstantissimum uerò est epithymū in uino post mediocrem cœnam potum: qui uehementius uacuare desideret, manè epithymi drachmam ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

De clysteribus. Cap. XLIIII.

IN quibus uenter ægrè descendit, & stomachus imbecillis medicamenta ad subducendum efficacia non sustinet, clysteribus utendum est, quum pituita quidem in intestino residet, ijs quæ fiunt decocto caricarum, betæ, nitri, syluestris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum siccitas magis urget, ijs quæ constant, althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo interim etiam oleum per se dimidiæ heminæ mensura iniectum, abunde proficit. non tamen continuè id faciendum est, ne natura his irritata, spontaneæ excretionis obliuiscatur.

De glandibus. Cap. XLV.

VTimur etiam glandibus subinde stercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clysterem inditum est, non egeritur. Finguntur autem glandes ex sale tosto, melle, & nitro: item thymus discocto melli additur. Fiunt etiam ex resina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipsas oleo delinere conuenit præterea pyrethrum aut piper admiscetur, conuenitque resolutionem expertis, & ijs qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Insuper centaurium pici & ceræ

ræ commiſcetur,ac naturalium relaxationibus aptum eſt præſidium. Infantibus autem etiam ſalis grumus ano imponitur. Fit quoq; glans ex ficu cum nitro.

De ijs quæ per os & nares caput euacuant quæq; eiſdem partibus delinuntur. Cap. XLVI.

HVmores in capite reſidentes per ſputa uacuamus,quod ſi modicè facere uoluerimus, piper cum maſtiche temperabimus: ſi largius uacuare libet,pyrethrum aut herbam pedicularıam mandi præcipiemus. item anemonæ omnis radix manſa pituitam prouocat, cappariſq; radicis cortex. Itaq; huiuſmodi remedia ſeroſum excrementum uacuāt, craſſam uerò lentamq; pituitam, ſinapi cum oxymelite gargarizatum,aut ſapa in qua origanum,aut hyſſopum ſit incoctum. Ego autem ſapam cum ſinapi,& oxymelite miſceo. At ſi cerebrum muco purgari deſiderat,acribus remedijs, quorum nonnulla etiam ſternutamenta mouent, euocabimus. Itaque anagallidis utriuſq; & anemonæ cuiuſuis,& betæ, ſuccus per nareis purgat: item cucumeris ſylueſtris foliorum ſuccus naribus ipſe & per ſe & cum betarum decocto ſuccóue infunditur. ſternutamentum uerò crudis humoribus qui in thorace, pulmone,& capite continentur,non expedit. Quod autem ori illinetur tale eſt: ſapo cum betæ ſucco palati regionibus & columellæ delitus bene facit,idem etiam per nareis purgat, melanthio uerò quod facilè paratur,ad narium illitionem ſubinde uſus ſum,interim aceto acri pridie macerans,deinde poſtridie cum aceto rurſus læuigans infundenſq; naribus. Nonnunquam oleo ueteri idem melanthium derritum,ſimiliter illeui. Sic igitur & Archigenes eo in narium obſtructione uſus eſt, priori autem,ex aceto,Crito in morbo regio uti ſolebat.

Quæ menſeis ducunt. Cap. XLVII.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt, eadem omnia menſeis ducunt, nempe braſſicæ radicis decoctum potum, perſicæ radix,ruta,chryſanthemon,dictamnū,& erucæ ſemen: item quæ ori uuluæ ſubiiciuntur,menſeis commouent,ut ruta cum melle trita,aut porri ſuccus, aut allium tritū ſubiectū,aut myrrha cum uino læuigata, aut leporis coagulū.

Quæ sudorem mouent. *Cap.* *XVLIII.*

SVdorem eliciunt chamæmelum aridum tritumq́;,oleo insperſum,ſi ſummæ cuti ualidè infricetur: ſeſeli, pyrethrū, cachry,anyſum,ſimiliter oleo inſperſa. item nitrum toſtum non nimis tenue, cum oleo efficax eſt: adhæc ſalis flos oleo temperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotusq́; ciceris magnitudine: Pari modo nepita & pota cum mulſa,& extrinſecus cum oleo infricata proficit.

De aere. *Cap.* *XLIX.*

LAudatiſſimus aer eſt,qui exactè purus: is autem nimirum erit qui non ex ſtagnorum, aut paludum uapore turbidus exurgit,neq; ex profundo quodam ſpecu peſtilentem aurā exhalante prouenit: ita qui ex cloaca quadam magnā ciuitatē expurgante turbidus exit, uitioſus eſt. Quinetiam nebuloſus ſimiliter ſanitati nō facit,quemadmodū item qui in cauo loco altis undiq́; mōtibus incluſus, nullā aurā recipit. Hoc igitur modo uitioſus aer omni ex ęquo ætati nocet, omniq́; temperaturæ: ſicut optimus prodeſt. At qualitate uarians aer colore dico,frigiditate,ſiccitate,& humiditate, nū ſimiliter uniuerſos afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus utilis: intemperatis,qui contrariam temperiem habuerit confert.

De aquis. *Cap.* *L.*

AQuarum præterea & uirtutes & uitia cognita habere expedit, ut quę ex multiplici ipſarum uſu magis ferè quâm omnia alia ad quamlibet uictus rationem requirantur.Ea igitur optima aqua cenſenda eſt,quæ nullā aut guſtu,aut odore qualitatem repræſentat,ſed protinus bibēdi ſuauis eſt, & uiſu pura limpidaq́;, quum uerò etiam à præcordiis ſtatim deſcendit,melior alia quærenda non eſt. Nam quæ in præcordiis reſidet diutius,uentrē ferit,inflat,grauatq́;, uitioſa cenſebitur, huiuſmodi aqua neq; citò caleſit, neq; refrigerat, ſed quæ in ipſa relixantur,tardiſſimè peiusq́; decoquūtur. Præſtat itaq; talem aquam experimento diſcernere Qui uerò notis quoq; eam uolet agnoſcere,iis quæ dicentur attendat,quæ enim ad ſeptentrionem ſpectat: à ſole auerſa, tardè permeat, ægræ concoctionis lentè caleſcit & refrigeratur: quæ autem ad orientem erumpit,ac per meatum quendam, aut terrā co-

latur puram,eademq; citissimè calefit, iterumq; refrigeratur protinus,hanc optimã esse existimandũ est. Probatur itẽ quæ æstate frigidior,hyeme calidior est. Nõnullii & pondere aquã examinant,leuẽ præstare credentes,hoc igitur si aliis à me cõ memoratis accedit,commendatur,uerùm sola hæc bonæ aquę nota non sufficit: At imbrium aqua auctore Hippocrate leuissima est dulcissima,limpidissima, tenuissimaq; eò ꝙ sol leuissimum & tenuissimũ attrahat, ac id nõ ex alia aqua solum, uerùm ex mari quoq; & corporibus: quapropter etiam omniũ prõptissimè cõputrescit,ut quæ diuersis ex qualitatibus sit cõflata. Nemo autem aquã putrefactioni opportunã deterrimã esse existimet,nã mutationis facilitas uirtuti potius, quam uitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimæ notas habet, si prõptè etiam putrescat,ea cẽsebitur saluberrima, & si quũ mutari incipit,occasionẽ raucedinis,tussiculæ,& grauitatis uocis iis quĩ biberunt præbeat. Ac inter imbriũ aquas. æstiua quę tonitru decidit,præstantior est,quàm quæ nimbis demissa est. Ex glacie & niuibus aqua,insaluberrima est. Nam ea congelascente, tota pars tenuior exprimitur. Porrò palustrem fœdiq; odoris & absurdas recipientem qualitates,rectè decoques,atq; ita meliorem redditam potui dabis uino temperatam: si adstringit, dulciori: aliam uerò acerbiori. Nonnullas percolare expedit, nempe limosas salsas,& bitumen referentes. At frigidæ nimiũ à cibo assumi debent,non tamen subito,ac una uice. Non desunt qui cibos & potiones aduersus aquarum uitia inuenerint: ac alii cicerum decoctiones præbibunt,uel eadem quoq; edũt: alii caucalidem similiter cum pisciculo quodam elixam, item fœniculum reliqui betam & cucurbitam sale conspersam cũ uino dilutiore pręsumunt.

De lauacris. *Cap.* *LI.*

FRigidam lauationem ita quidem laudo, ut non iis qui nullo uictus delectu agunt, ex usu esse dicam, uerùm solis illis qui accurate uiuunt, & laboribus, & cibis sicut expedit, utentes. Porrò multis qui amplius interdum refrigerari desiderant, abundè est natare per æstatem, si iuuenes sint, carnosi & frictionibus ante excalfacti. Sint autem qui aquam ingredientur,neque uenere, neque alio quodammodo lassi, neque cruditatem sentiant, neque uomitu,

aut aluo inaniti,neq; uigilijs defetigati. Periculosum enim si quis ita affectus frigidæ lauacro utatur. Calidum uerò balneũ & optimum & tutissimum est: lassitudinem soluit. humorum repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit,flatus ubicunq; decubuerint diffundit, somnum conciliat,carne replet. Est autem aptissimum omnibus, & uiro & mulieri,& puero & seni,& priuato.

De balineis naturalibus. Cap. LII.

NAturalium balneorum alia nitrum,alia salem,alia alumen,alia sulfur,alia bitumen,alia æs,alia ferrum repræsentant: nonnulla composita ex his omnibus reperiũtur. Itaq; aquarum naturalium uis est quæ desiccet & calefaciat ampliter,ac humidis frigidisq; affectibus maximè conducit.Iam uerò quæ nitrum,& salem obtinent,capiti, thoraci fluxione tentato,stomacho humentiori,aquæ inter cutem,tumoribus laxis,œdemata Græci uocant, qui ex morbis proueniunt,& pituitosis sunt accommodatæ. Aluminatæ sanguinis reiectioni,stomacho uomitioni opportuno, immoderaris mulierum purgationibus,continuisq; aborribus, utiles existunt; Sulfuratæ neruos emolliunt,calefaciuntq;, & dolores mitigant, stomachum uerò eneruant euertuntq;. Bituminatæ caput replent. instrumenta sensibus distribuendis dicata, offendunt: calefaciunt autem continuè, & temporis processu emolliunt. Quæ æris naturam occupant,ori, tonsillis,uuæ, & oculis præcipuè conferunt. Ferri uirtutem sortitæ, stomacho & lieni sunt utiles. Oportet autem in aquam sine tumultu, & lentè descendere,quo uirtus corpori relaxato accedens immergatur.

Quæ uictus ratio quolibet anni tempore sit utilis. Cap. LIII.

NOn alienum est,pro singulis quoq; anni temporibus uictum instituere. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus,plus esse conuenit præsertim diebus aquiloniis. Nam austrinis laborare quidem similiter,sed minus cibi & potus assumere oportet. Summatim humido tẽpore corpus omnino siccum reddere,quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera,plus uini bibere oportet. Verè autem ineunte,alius uomitu, alius per aluum euacuari debet,

alius

alius ſanguinis demiſſione, prout cuiuſq; conſuetudo & uolũtas fuerit. Per æſtatem à laboribus conquieſcendum, ciboque demendum eſt, qui rectè frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemq; conferunt. At in autumno, quoniam prorſus inæqualis inordinatusq; eſt, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habenda ſollicitudo eſt: frigus uitare, concubitu & frigidæ potu prorſus abſtinere expedit. itẽ frigidus auroræ aer, meridianusq; ardor rectè cauebitur, poma affatim aſſumere noxium eſt, ut quæ non copia tantum obſint, uerumetiam uitioſos procreent humores, & inflationes. Etenim præſtantiſſima ipſorum, nempe ficus & uuæ, flatus pariunt corrumpuntq; cibos, niſi ante alios præſumantur: ita uerò neq; inflant, neque corrumpunt. Vbi aer frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, omniaq; peragere oportet, ceu hyeme aduẽtante. Nihil mali autem fuerit poſt æquinoctium uacuationẽ ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid ſuperfluum in corpore retentum, hyeme faceſſat negotium.

Victus eorum qui in laboribus uitam agunt. Cap. LIIII.

SI quis in laboribus uitam tranſigit, cõſiderandũ eſt, priúſne is exerceri conſueuerit, an nullo exercitio ſe credens, mediocriter † eiuſmodi conſuetudinem ferat, ita ut non morbo implicetur, continuè, facili præditus perſpiratu meatuum, eiuſmodi enim corporis naturam ad aliã conſuetudinẽ traducere non oportet, imò nec eos qui ex longiore temporis interuallo ægrotant. At ſi aſſiduè quis morbo conflictari uidetur, in humorum quidẽ redundantia πληθωρίαν græci appellant, eò per totam ſalubrem uictus rationem, conſiliũ diriges, ut humorũ mediocris ſit † copia: in eorũ uerò prauitate κακοχυμία græcis dicitur, ut optimos efficias. Qui igitur humorum redundantia laborant, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uerò eiuſmodi facere antea ſunt aggreſſi, ijs hæc eadem paululum augere, cibo autem detrahere, eumq; imbecillis materiæ ingerere conſulemus. At qui prauos humores colligũt, non uno conſilio tractantur, quoniam neque una uitioſi humoris ſpecies

cies est. Nonnulli si quidem frigidiorem magisq́; pituitosam colligunt alij calidiorem biliosioremq́ue, quemadmodum alij melancholicam magis accumulant. Quapropter singuli, cibo potuq́; abstinebunt, quæ collectam ipsis humorum colluuiem solent generare. In omnibus autem his commune est præsidium, alui subductio.

†Vetus scriptura est ῥαδίως, id est, facilè: non μετρίως.

‡Ante hoc uerbum in manu scripto est uox ἀεὶ, id est, semper, quæ omissa uidetur à librarijs.

Proficiscentium uictus ratio. *Cap. LV.*

FAcillimè quis profectionem inibit, si inunctus sit, & nō fortiter incedat. Præterea ad proficiscendi facilitatem conducit per æstatem fascia mollis digitos sex, aut septē lata, quinq; autem cubitos nō minus oblonga, lumbos ad ilia usq; cōplexa. Item baculus ad iter utilis habetur. Etenim per decliuia præmissus, corpus quod præceps ruit ceu cōto cuidam innixū retinet, quum ascendendū est, ipsi innitentes facilius in accliuia corpus promouemus. Porrò cum in itinere cessamus, unctio & pauxillum cibi cuiusdā æstiui, potioq́; modica eo tēpore conuenit: à prandio antè quàm iter arripiamus, conquiescendū est. Si verò necessitas abeundi fuerit & sitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cū salis momēto bibetur: æstus ardorq́; solis caueri debet, cui nec corpus nudū exponere sed cōtectū esse oportet, ne ex itinere siccescant indurescat. Hac.n.ratione & minus lassatur, & nullū ex prædictis affectibus similiter percipit. Hyeme quū frigus urit, antequā itineri te accingas uentre subducto, & unctione adhibita hyemaleis cibos copiosè assumes, potionē modicā. Cæterū fascia longiore nō solū lumbos, sed spinā quoq; & pectus rectè inuolues. Requiescenti autem, si interea uehemēs frigus urat, neq; ungi, neq; cibum potumúe assumere præstat, neq; alio quodā modo refici debes, si inibi mansurus es. At si secundum longas profectiones, aliosq́; ualidos labores, etsi lassitudinem quis non sentiat, non aliter quàm lassi curabit. minus enim sic periculis erit opportunus.

Nauigantium uictus. *Cap. LVI.*

VOmitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facilè, nec utiliter succurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præsidio esse soleāt. A uomitu autem

autem cibi non copiosi, nec quilibet offerri debent, sed aut lēticula uti sicca, decoctaq́;, cui pulegij modicum sit adiectũ, aut panem ex uino aquoso, & odoro maceratum ingerere oportet: potione uti modica, eaq́; uel ex uino prorsus aquoso, uel aceto mulso. Lenticulam incoqui dum emollescat, conueniet: mox in tenuem puluerem redigere, inde siccare, postea in uas fictile condere. At si diutius crebriusq́; uomitus urgeat, cibo magis subtrahendum est, eademq́; potione modica utendum, uel aceto mulso cum aqua, in quo thymum aut pulegium cōmaduerit: item aqua cum polentæ polline aut uino odorato, eoq́; aquoso cum illius polline similiter, recreatio tentabitur. Ad graueis autem nauium odores, aut mala cotonea naribus admoueantur, aut thymus, aut pulegiũ. Mare nequaquam aspiciendum est, usq; dũ in nauibus uersari assuescas. Aquis porrò cura adhibenda est, ne turbidæ, fœdi odoris, ac salsæ existant.

Quomodo extenuetur corpus. Cap. LVII.

QVum immodicè corpus plenum est, extenuare ad atque imminuere oportet. Quia ergo calidior tēperatura & siccior gracile corpus reddere demōstrata est, crassis eam, si mediocres reddere uoluerimus inducemus. Didicisti aũt citas exercitationes, uictũ extenuantem, similiaq́; medicamenta, & animi curas, temperamētum siccius & calidius, eoq́; corpus gracilius efficere. Quæ igitur uictus ratio extenuet, nulli nō cognita est: medicamēta uerò uehemētiora hæc sunt, rutæ semen, præsertim syluestris, cum ipsis corymbis, aristolochia rotũda, tenue centauriũ, gentiana, polium, quæque ad urinam ciendam ualentiora sunt, uti petroselinum: singula nāq; hæc, & per se, & cum aliis omnia, humores abundè extenuant, inaniuntq; corpus. Quinetiam sales ex crematis uiperis largiter extenuare solent: ipsaq́; adeò theriace. digerit autem, extenuatque oleum cui radix syluatici cucumeris, hibisci, gentianæ, panacis, & aristolochiæ sit incocta, si illinatur: sic polium & centaurium. At cibus non statim à balneo dari debet, sed prius somnus est indicendus. Præstaret etiam aquam balnei ex iis esse quæ digerant, si quidem sponte sua scaturientem habeamus, qualis est Mitylenæ: sin minus, salis florem aquæ marinæ commiscebimus. Vino utemur

mur tenui & albo. Cæterum frictio ſicca linteis craſſioribus duriſq; adhibita, idem abundè efficit. Adhæc oportet cibi minus quàm pro exercitiorum ratione ipſos aſſumere: iuuat etiam obæſos inſolatus. præbibere autem non debent, ſed epulas ſemel tantum die ſumere, magis expedit. item corpus nitro & ſale aſperiore infricare. In balneis copioſum nitrum extenuat, modicum uerò probam corporis nutritionem excitat. Poſtremò extenuat & medicamentum, quod recipit piperis & petroſelini duas portiones, aſſari & aniſi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax eſt.

Quomodo tenues impleantur. Cap. LVIII.

QVum extenuatos implere uolumus, uinum quidem craſſum. cibus autem craſſi ſucci, exercitatio modica, frictio mediocris, & ut ſummatim dicam omnia prædictis contraria expediunt. Commodum eſt iiſdem & pice diebus tribus quatuorúe interpoſitis. oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneum linteis corpus donec rubeſcat, infricare debet, deinde frictione dura nō tamē multa cutē cogere, quo denſa duraq; euadat. Expedit igitur ijs qui pallido ſunt colore præditi, nec alimentum ſentiūt, iram animiq; motus excitare.

De partium attenuatarum curatione. Cap. LIX.

EXtenuantur plerunq; partes nonnullæ, uel diuturna ipſarum quiete, uel deligaturæ modo quo confracta faſciātur. Itaq; uirtus partis extenuatæ firmari, ſanguiſque ad eā elici debet copioſus, frictione moderata, aptoq; motu, & calētis aquæ mediocri ſuperfuſione. Hæc ſanè tantiſper faciēda ſunt, dū rubeſcēs corpus attollatur, ceſſandū uerò prius quàm collabat. Iam & picationē prædictis membris, adhibere cōgruit. Quū autem frigidiorem partē ſenſeris, linteis ipſam confricare, ac calefacienti quodā medicamine oportet. Vſus ſum aliquādo & thapſia, nūc cum melle, nūc cū cerato illinēs.

Optimi temperamenti notæ. Cap. LX.

TEmperatiſſimus homo eſt, cuius corporis cōpoſitio omnium extremorū exactè mediū occupat, nēpe gracilitatis, craſſitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis, in uniuerſum naturę ac animi functiones hēt inculpatas: medius quoq; eſt glabri & hirſuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis q̃ nigros hēt: in uigore, è ꝯrio.

Interpe-

Intemperatorum corporum notæ. Cap. LXI.

CORpora moderato calidiora citius dentient,increſcétque ſimiliter: tangentibus autem calidiora, munusque pinguia apparent:colore ſunt rubido,pilis nigris,mediocriter hiſpidis, & latis uenis. At ſi quis ſimul & pinguis, & craſſus latiores uenas habeat, is ob conſuetudinem, non natura pinguis euaſit. Frigidioris temperaturæ nota eſt, ſi ad tactum frigidius apparet corpus,glabrumque ſit & pingue,color unà cum capillis rufus,ſi multa ineſt frigiditas,liuens quodammodo & plumbes,uenæ anguſtiores: ſi gracilis eſt eo temperamento præditus, neque neceſſariò talis, ſed ex conſuetudine factus eſt. Sicca autem temperies durior eſt,græciliórque temperata,atque hirſuta, durities igitur à ſicca temperie omnino ſeparari nequit,gracilitas autem non modo naturaleis temperaturas, ſed etiam ex longa conſuetudine acquiſitas comitatur. Indicium ſiccitatis eſt,ſi corpus ægrè mouetur, ſiccum, & ſqualidum à ſiccantibus euadat. Humida temperies, cætera quidem temperatæ ſimilis eſt, ſed mollior, corpulentiorq́; , ac ab hac ſeparari nequit,mollities,quemadmodum,& craſſitudo non inſitum modo temperamentum,comitatur, ſed etiam ex longa quadam conſuetudine conſtituitur. peculiare uerò humiditatis ſignum eſt,corpus maximè hirſutum,facilis pilorum capitis prouentus,ijque nigri ſunt, & per iuuentutem copioſi: proceſſu temporis caluitium ſequitur,uenæ latæ ſunt, ſicuti & arteriæ grandes, ſimulque uehementiſſimè pulſant. prætereà totum corpus ualidum, articulatum, maſculoſum, pinguedinis expers apparet,cutis dura,& nigrior. Frigidum humidamque temperaturam teſtatur thorax anguſtus, ſicut etiam totum corpus glabrum,cutis tenera & alba, capilli, ſubrufi,præſertim in iuuentute, hac præditi in ſenio non calueſcunt, uerùm ſtatim timidi, puſillanimes, pigri, uenis latentibus, craſſi pinguesque & femoribus, & muſculis indiſtincti, inarticulati, bleſique fiunt. At ſi humiditas frigiditasque magis fuerit adaucta,color unà cum pilis rufas uidetur: ſi plurimum increuerit, liueſcit. Porrò calidum ac humidum temperamentum mollius carnoſiusque, optima temperie exiſtit: auctum ampliſſimè, putridis affectibus opportunum eſt. Quum autem paulo quidem humidius,multo autē calidius fuerit, eo donati

mollio

molliores paulò, corpulentioresque temperatis existunt, non paulò uerò hispidiores, imò etiam ad tactum calidiores apparent, nigri ipsis pili existunt, & caro pinguitudinis expers. Quod si paulò quidem fuerit calidius, multo autem humidius, mollis his caro, multaq; existit, & color ex rubro, & albo commistus, tangentibusq; paulò calidiores apparent At si frigiditas pariter cum siccitate ex æquo augescit, corpus erit durum gracile, album, non musculosum nec articulatum, pilisque uacuum, tangentibus frigidum deprehenditur: pinguedo tamen, graciles licet eiusmodi existant, per carnem dispersa est, color autem & capilli frigiditati proportione respondent. Quod ad animi mores pertinet, pusillanimes, timidos & tristes eiusmodi tẽperamentũ efficit. Ac, ut semel expediã, in cõiugatis temperaturis semper euincentis qualitatis notæ superare solent.

De capitis formatione. *Cap. LXII.*

EXiguum sanè caput prauã cerebri structuram propriè notat: magnum uerò non necessariò bonam testatur. Si nanque tale insitę uirtutis, materiam probam, multamque efformantis robore factum est, bonũ est indicium: sin ex solius materiæ copia, non item. Verùm distinguere ea conuenit figura, & ijs quæ ex illo processerint. Figura quidem, si concinna, aptaque fuerit, hæc enim semper bona est constructio, ijs autem quæ ex illo procedũt, si optimè sit disposita, & si neruosum genus ipsi integrum, bene habitum, ualens, sique oculi acriter cernant. In acutum fastigiata capita, deficientem in fronte, uel occipite habent eminentiam, aut magis quàm decens est, auctam. Plerunque igitur, ut magnam, ita has quoque deprauatas comperiemus fit tamen, sed raró ut nonnullę ex his bonæ proueniant, cum formas scilicet uis, non inualida fuerit.

Temperaturæ cerebri notæ. *Cap. LXIII.*

CErebrum temperatum moderatas habet, & animi functiones, & excrementa, minimeque ab omnibus exteris offendetur. Talium pili capitis in infantia subrufi, pueritia subflaui apparent: ubi ad adoleuerint flauescunt, medij quodanmodo inter crispos exactæ ac simplices nec tamen facilè caluescunt. Si uerò calidius temperato extiterit, omnia quæ circa caput existunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ sensibiliter apparent, capilli his in lucem

cem

cem æditis protinus in capite oriuntur. Ijs autem qui multò sunt calidiores, nigri, ualidi, & crispi: qui non multò, ijs flaui primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluescunt, interim his recrementa sunt exigua, & inculpata fruuntur ualetudine: capite uerò à calefacientibus cibis, potu, odoribus, & foris accedentibus implentur grauanturque, modicus somnus in huiusmodi temperaturis sufficit, neque is profundus ad modum. Frigidius autem quàm conuenit cerebrum fatentur, excrementa copiosiora per meatus ei peculiareis manantia, capilli recti, rufi, firmi, & facilè à frigidioribus causis læduntur, destillationibus, & grauedinibus continuè infestantur, oculorum uenæ latent, somno maximè premuntur. Siccioris cerebri nota est, si nihil excrementi emanat, sensuum acrimonia, uigliæ, capilli sunt robustissimi, statim ab ortu, ac ijs crispi magis, uerùm ex facili caluent. Humidioris autem, capilli simplices planique, & nequaquam caluitium experiuntur, sensus turbulenti, excrementorum copia, somnus multus & profundus. Calido, & sicco cerebro præditi, recrementis carent, exactos sensus obtinent, uigilantissimi sunt, facilè caluent, primum uerò capilli celerrimè ipsis proueniunt, & optimè habiti, plenissimique, nigri, calidi ad tactum capitis, rubrique usque ad uigorem apparent. At si calori humiditas accesserit, ita ut utraque paululum excedant mediocritatem, colorati calidique sunt, uenæ oculorum grandes, excrementa pleniora, mediocriter concocta, capilli recti, subflaui, caluitium haud facilè experiuntur, uerùm capita ipsorum calefacientibus, humectantibusque implentur, grauanturque. Vbi uerò humiditas, caliditasq; accreuerit, caput morbidum euadit, facileq; ex calidis & humectantibus noxam contrahit. eiusmodi temperamento præditi, uigilare diu nequeunt, dormientes autem imaginibus, per insomnia torquentur, oculi carigant, non exactos sensus obtinent. Frigida uerò simul & sicca temperamenta cerebri, frigidum decolorque caput efficiunt, oculorum uenæ non extant, à frigidis causis promptè offenduntur eoque inæquali ualetudine fruuntur, sensibus per adolescentiam exactis inculpatisque, processu temporis subitò contabescunt: summatim circa omnes capitis partes cito consenescunt, capilli à natali die uix erumpunt, exorti non aluntur, rufescuntque humidum frigidumque temperamentum cerebri,

reddit

reddit soporosos, somnolentos, sensibus uitiosos excrementitios, frigori opportunos, capita habentes quæ facilè repleantur, destillationi, grauedini obnxios, non tamen hi caluitum experiuntur.

Ventriculi temperaturæ notæ. *Cap LXIIII.*

VEntriculi natura siccioris indiciũ est, si confestim eo donati sitiant, & modico sint contenti potu, largiore grauentur, fluctationes experiantur, uel id quod redundat in uentriculo supernatet, cibisque delectentur siccioribus. Humidiorem notant, si nulla sitis urget, & largior humor non molestat, cibiq; placent humidiores. Calidior natura uẽtriculi melius sanè concoquit, q̃ appetat, & dura potius, quæque difficulter possint immutari, calidis cibis, & potionibus oblectatur, neque à frigidis quicquã incommodi percipit, si modicè utatur. Frigidior, appetendo quidẽ ualet, concoquendo minus, præsertim si contumacia frigidaq; alimenta assumpserit, quæ facilè in eo acescunt, frigidis quidẽ gaudet, sed immoderatius assumptis promptè offenditur. At intemperies ex morbo contractæ, hac ratione ab insitis differunt, quòd contraria sibi, non similia appetant. Si igitur uenter probè concoctionem obit, temperatus: si non concoquit, intemperatus est. Item si nidorosos ædat ructus, immodicum etiam feruorẽ igneũ fatetur: si acidos, contrarium. Rursus si rebelles concoctioni cibos propè concoquat, immodicum: si pisces concoquat, illos minus imbecillem. quod num ex humore quodam aliunde influente accidat, considerare oportet. Etenim pituitosi, acidum: biliosi nidrosum, graueolens, aliasq; extraneas qualitates ructant. Communiter autem utrisq; nausea superuenit. uerùm si uitiosi humores in concauo uentriculi spatio supernatent, uomitu reijciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti, tunicis eius adhærescunt, frustra eũ ob inanem ad uomitũ nauseam conturbant.

Pulmonis notæ. *Cap. LXV.*

NOn modo uentriculus sitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq; potionis appetentiam facit, sed etiã quæ in thorace continentur uiscera, cor, pulmo, & iecur. Verùm qui ob horum caliditatem sitiunt, largius inspirant, expirantque longius, item sentiunt in thorace ardorem: non sicuti qui in uentriculo subter præcordia illum experiuntur.

† Quínetiam si biberint, non statim sitire desinunt, ac frigida potio magis quàm calida admodum sitim ipsorum restinguit: frigidus autem aer inspiratus refocillat, quum nihil uentriculi uitio sitibundos soletur. Hac ratione qui è contrario affecti sunt, à frigido inspiratu sensibilem molestiã percipiunt, quòd maximum pulmonum frigiditatis indicium est, adeoq; pituitã screatu & cũ tussi reijciunt. Sicci autem pulmones excrementis carent, & pituita, quemadmodũ humidi excremẽticij sunt, & obscuram raucamq; uocem efficiunt: ac recrementa ipsis interueniunt, ubi aut uehementius, aut acutius loqui studuerint.

† Hæc uerba ita leguntur in uetusto codice. καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες, οὐκ αὐτίκα παύονται, καὶ τὸ ψυχρὸν ὀλίγον ποτὸν ἵστησιν αὐτῶν μᾶλλον τὸ δίψος, ἤπερ τὸ πολὺ θερμόν. Id est. Quinetiam si bibant non statim sitire desinunt, ac frigidæ paucę potio magis quàm multæ calidæ sitim ipsorum restinguit. Qui sensus huic loco magis conuenire uidetur.

Cordis notæ. *Cap. LXVI.*

Cordis calidioris notæ sunt, respiratio magna, pulsus ne lox & creber, itidem audacia, insanaq; ferocitas: thorax ipsis hirsutus, præsertim pectora existunt, ac præcordiorum regio his uicina: magna uerò ex parte totum quoque corpus calidum, nisi iecur ualide renitatur. Quinetiam thoracis latitudo calorem notat, nisi & hic cerebrum ualde resistat. Porro cor frigidius, pulsus habet mediocribus minores, ac qui tale habent, ↓ timidi natura sunt & pusillanimes, negligentes pectore glabro. Cor siccius pulsus ędit duros, iram excitat nõ procliuem, sed feram & quæ non facile queat placari, magna uerò ex parte, uniuersum corpus reddit aridius, nisi iecur repugnet. Humidius cor testantur, pulsus molles, mores ad irẽ proni, sed quæ facilè pacari possit, ac totũ corpus humidius, nisi iecur resistat. Calidum & siccũ cor ostendunt pulsus duri, magni ueloces, & crebri, item respiratio magna citata & frequens. hoc donati corde, maximè hirsutum pectus, nec non præcordia obtinent, impigri tractandis negotiis, furibundi, temerarii, moribus tyrannicis: etenim ad iram procliues, quæ non facilè conquiescat. Si autem humiditas cum calore superauerit, tales minus hirsuti sunt, quàm commemorati, prompti autem functionibus obeundis, neque tamen fero animo, sed ad iram

prono duntaxat exiſtunt,pulſus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidiorisq́;,pulſus quidem molles,mores autem puſillanimes,timidi,& pigri: talium pectora pilis uacāt, ac nequaquam iram retinent diu,quemadmodum neq; ad eandem procliues ſunt. Frigidum & ſiccum cor pulſus duriores & exiguos efficit. huiuſmodi corde donati minimè omnium iræ ſunt obnoxij,ſed ubi ſemel eam conceperint,diu retinent: pectora ipſorum omnium maximè pilis uacant.

† Auctor earum annotationum in Paul. Aeginetam quas Cratander formis expreſſit anno 1543. & Oroſcius locū hūc peruerterunt. Ita enim legendum putant, ἄτολμοι καὶ ἀμελῆται cùm ex fide exemplaris uetuſtiſſimi artis paruo Galeni (ex qua totus hic locus deſumptus eſt) quod Aldus ſequutus eſt,legendum ſit μελλῆται. μελλητὴς.n. ſignificat ὑπερθετικὸν, id eſt,cunctatorem. Et μέλλησις uel μελλησμὸς, id eſt cunctatio propria eorum eſt, qui cor frigidum habent ut ſcribit Gal. lib. 2. περὶ κράσεων. Quod autem Oroſcius ex Oribaſio legendū putat καὶ ἄτολμοι εἰσὶ καὶ ληθαργοὶ καὶ ἀμελῆται, æquè magnum uitium in ea ſcriptura. Nam pro ληθαργοὶ omnino legendum eſt ἀργοὶ, id eſt, pigri (Nam ληθαργὸς affectus eſt cerebri potius quàm ſignū,quo cognoſcas cordis frigidā intemperiē) pro ἀμελῆται uerò legendum eſt μελλῆται, ut iam oſtendemus. Ferè.n.fit ut curioſi hi διορθωταὶ, παραδιορθωταὶ inueniantur.

Iocinoris temperaturæ notæ. *Cap. LXVII.*

IEcoris calidi notæ,uenarum latitudo,flauæ bilis copia, per ætatis autē uigorem,etiam atræ,ſanguis calidior,eoque totum etiā corpus exiſtit,niſi cor obſtiterit, præcordia & uenter pilis obſita ſunt. Frigidioris indiciū,uenæ anguſtæ, pituita copioſior,ſanguis,totusq́; corporis habitus frigidior,niſi à corde incaleſcat: præcordia & uenter pilis uacant. Siccius iecur teſtatur,ſanguis craſſior minusq́; redundās,uenæ duriores,ac uniuerſa corporis habitudo aridior. Humidioris notę ſunt,ſanguis copioſus & humidus,uenæ molliores: ſic etiam totum corpus, niſi cor reſtiterit. Calidi ſimul & ſicci indicia ſunt, præcordia maximè hirſuta, ſanguis craſſior ſimul & paucior,amara bilis copioſiſſima, ac in ætatis uigore, atra, uenarum latitudo duritiesque: pari modo & totum corpus calidum ſiccumque.

Siquidem

Siquidem calor à corde procedens, frigiditatem à iocinore prouenientem poteſt euincere, quemadmodum & frigiditas caliditatem, ſiccitatem uerò non poteſt cor humidius ad contrarium perducere. Conſtat autem quòd ſi in idẽ utriuſq; principij temperamenta concurrerint, totum omnino corpus, illorum ratione affici. At humidum ſimul & calidum iecur, minus q̃ calidam & ſiccum præcordia efficit hirſuta, plurimum uerò ſanguinis, uenas grandes, habitum humidum & calidum, niſi cor obſiſtat. Quod ſi utraque qualitas longius à naturæ modo receſſerit, morbis qui ex putredine uitioq; humorum habent originem, corripiuntur: idq; magis, ſi plurimum humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitioſi fiunt. Cæterum humidius frigidusq; glabra habet præcordia, ſanguinem magis pituitoſum, nec non uenas anguſtas, totumq; corpus ſimiliter afficit, niſi cor ad contrarium deducat. Frigidum ſimul & ſiccum iecur corpus efficit, modico ſanguine, uenisque anguſtis, & frigidius, præcordia glabra, niſi & hic cor ſuperauerit.

Teſticulorum temperaturæ notę. *Cap. LXVIII.*

CAlida teſticulorũ temperatura, ad libidinem procliuis eſt, fœcunda, & maſculos procreat, parteis genitaleis celeriter hiſpidas efficit, ac uicinas etiam attingit. Frigida contrà. Humida, copioſo ac humecto ſemine abundat. Sicca pauci & craſſi ſeminis efficax eſt. Calida & ſicca temperies mediocriter craſſum ſemen progignit, eſtq; fœcundiſſima, ac celerrimè ad libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; teſticuli hiſpida ſtatim genitalia, eorumq; uicinam efficiunt, ſurſum, uſque ad umbilici regionẽ: infra, uſq; ad media femora. ac eiuſmodi temperamentũ abundè uenerẽ commouet, ſed celerrimè ſatiatur, & ſi cõpellas, offenditur. Porro ſi humiditas calori fuerit coniuncta, hiſpidos quidem minus tales reddit. copioſo autem ſemine magis abundant, nõ tamẽ magis q̃ alij appetunt, minus autẽ frequentiori concubitu læduntur: ſi autẽ utraq; & humidũ & calidum impenſe creuerint, non ſine noxa à uenere abſtinent At humidi frigidique temperamento teſticuli, uicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concumbere incipiunt. neque ad actionem excitantur, † aquoſum, tenue, & inualidum ſemen, ac fœmine efficax proijciunt.

Siccum frigidumq; temperamentum, alia quidem similia prędicto, crassius autem semen & planè exiguum progignit.

† Scriptura uetus huius loci est, ὑδατῶδες δὲ καὶ λεπτὸν αὐτοῖς τὸ σπέρμα καὶ ἄγονον ἐστὶ καὶ θηλύγονον, Semen ipsorum est aquosum, tenueq; ac infœcundum. quem locum ita legendum esse facilè ex arte parua Gal. atq; adeò ex re ipsa intelligi potest. Sed id erratum Oroscius prius emendauit.

Quæ prætermissa sunt. Cap. LXIX.

SIngulæ corporis nostri partes peculiarem quãdam & temperaturam & uim sortitæ sunt: omnium uerò notas hoc loco exponere necessarium nõ esse duco, quum infinitæ propemodum sint & nos compendium scribere proposuerimus. Porrò de iis egimus, quæ potissimum totum corpus consortii quadam lege afficiunt, de reliquis eadem ratione & uia considerare præcipimus, temperamenta ipsorum tũ ab excremẽtis, tum ex reliquis functionibus, tum iis quæ superueniunt dignoscentes. Tempestiuum igitur est, ut oratione conuersa, doceamus quomodo totius corporis intemperies corrigi debeat.

Quomodo calida intemperies corrigatur. Cap. LXX.

QVum itaq; in calida intemperie bilis superet, si per inferiora descẽdit, notũ est omnibus, nullũ oportere negotium facessere: si ad superiorẽ uentriculum tendit, uomitu euacuare, qui post exercitationem ante cibum factam aquæ potu cietur. Vtilius autẽ exercitiũ ipsis est, quod non uelox ac ualidum est, sed remissius tenusq;. Nonnulli uehementer calidi nequaquam exercitationem requirũt, uerùm obambulatio balneumq; ipsis sufficit, iidem lauacris quoq; secundũ cibum oblectantur. Quibus adiuncta est siccitas, hi ratione uictus humectante indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorũ ualentium & multorum abstinentia. Quare per æstatem citius lauare, & à cibo rursus debent frigida hos potius iuuat. Venus autem siccis temperamentis maximè est inimica: cauẽda ipsis lassitudo, insolatus, sollicitudo, & uigiliæ. Humidæ & & calidæ natura intemperies in pueritia morbis patent rheumaticis, pletoricisq;, & præterea ijs qui putredini feruntur accepti. Itaque pluribus egent exercitiis, exacta in uentre con-

coctione

coctione excretioneq; per urinas. quapropter si etiā ante cibum bis térue lauent,utanturq; aquis natura calidis,magnum sentiunt præsidium. Porrò defluxionibus prospiciendum est, lauacris,multa exercitatione etiam ante cibum, urinę, aluiq; excretionibus. Nihil autem prohibet, etiam apophlegmatismis nonnunquam uti,& purgationibus,cibis boni succi, & uino quod urinam moueat,

Quomodo frigida intemperies emendetur. Cap. LXXI.

INter frigidas intēperies, tres numerantur differentiæ, ex quibus sicca est deterrima quod enim processu tēporis senescentibus obuenit,id statim ab initio hos affligit. Itaq; humectare eos & calefacere oportet,quod cōmodè fiet exercitijs mediocribus,cibo humido & calido,uini calidioris potu, somno pleniore,cura tamē adhibita, ut quæ in corpore recrementa quotidie procreantur,oīa euacuētur.Cæterū uenus oēs icciores,& præsertim qui præterea frigidi sunt, offendit : solis autē calidis humidisq; tuta. Porrò uitiosa quoq; frigida tēperamēta sunt quæ humiditatē habēt cōiunctā, & hæc potissimū rheumaticis corripiuntur morbis,prodest ipsis balneo abstinere,largius exerceri,uictus tenuior,unctiones mediocriter calidæ. Qui aūt frigidiores natura sunt mediocriter uerò sicci humidiq; tēperamento,horū calor suscitari firmariq; debet,ac in humiditatis siccitatisq; totius uict⁹ specie,media deligi debet.

Quomodo sicca intemperies in uentriculo, ueluti exemplo, deinde & aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies sicca,alia est, ubi solida similariū partiū substātia reddita est siccior,quæ nihil in medicina spei habet, alia cū substātia,quæ ex humore cōcreto cōstat, est colliquata: tertia præter has cū propria humiditas unde partes nutriūtur omnino est absumpta : quæ cōtinetur in oībus animalis partibus,roris modo eis inspersa, hanc igitur particulis sine nutrimento inserere,nulla ratione queas, ideoq; difficillima est omniū eiusmodi affectuū curatio. At quæ in exilibus arterijs uenisq; cōsistit siccitas,curationē recipit,si singulas similarium partiū,propria humiditate,humectantis alimenti auxilio re-

pleas. Balneum igitur temperatum conuenit, in quo diutius uersari hominem expedit: inde statim lac exhibere asininum, quod recens mulctum fuerit, & pauxillum mellis tepidi adiectum habeat: postea conquiescere ad secundam usq; lauationem permittes, tum modicè fricabis simul & pinguiter, utiq; si lac quod sumpsit, iam omnino confecit, id quod tum ex ructu tum uentris mole licet conijcere. modicum uerò temporis inter primam & secũdam lauationem, interuallum erit, ut quatuor, aut quinq; æquinoctialium horarum spatium intersit, scilicet si tertio adhuc lauare paras: sin aliter, plurium. Quinetiam post unamquanq; lauationem, hominem, priusquam se uestiat, oleo perungemus: ac si quidem lactè oblectatur, post secundam quoq; lauationem id exhibebis: sin aliter, ptisanam diligenter incoctam, aut chondrum ptisanæ modo præparatum. hinc ubi rursus conquierit, ad tertiam reducendus est lauationem, aut ilico ad cœnam. Sit autem panis præparatus illi purus, & qui curiosè in furno sit coctus. obsonium quoque ex saxatilibus piscibus, aut ex albo iure asellus, & ut paucis alimenti summam complectar, concoctu sit facilè, nutriens, minimeq; glutinosum & excrementitium. potus, uinum aquosum & album, purum, & quod minimam, si diluitur, aquæ mistionem sustinet, oligophoron Græci nominant, modicæ astrictionis particeps: atq; hæc maximæ siccitatis curatio est. Modica uerò non tam exacto uictu indiget, & pleniorem cibum admittit. Proponatur autem & nunc siccitas priori similis, copuleturq; ei frigiditas mediocris: in qua ad calefacientium materiam transeundum est: ac commemoratis modo adijciemus: in lactis quidem usu, mel copiosius: uinum autem minus aquosum priore dabimus. Quinetiam esculenta omnia calidiora, idq; non naturalibus modo ipsorum temperamẽtis, uerùm recentibus etiam qualitatibus, exhiberi debent. Nardino præterea unguento ungendus assidue uenter est, aut mastichino. At uerò si cum siccitatis intemperie multa sit frigiditas, primum ipsam difficillimam & uix emendabilem cẽseto: eisdem uerò utere. & melle per se discocto despumatoq;, uinũ autem eliges antiquius. Optimum sanè medicamentum talibus est, quo picatores assiduè utuntur. & illinere eo uentrem cõueniet, ac post auellere etiamnum calidum. Cæterum iuuat eos probè carnosus puellus una sic accubans, ut semper abdo-

men

men contingat. Iam uerò multæ ſiccitati moderata caliditas iuncta eſto. In eiuſmodi ſanè intemperie primum curationis modum ſeruabimus,ita ut mel prorſus nõ deguſtetur, uinum uerò exhibeatur quod minimè ſit uetuſtum. Porrò cibos tepidos,lactis modo offeremus,& uentriculũ oleo tum crudo tum melino perungemus. Verùm hos uehementer admodũ refrigerare periculoſum eſt,quandoquidẽ hæc affectio,febris quodammodo naturam,ubi calor ſuperarit, imitatur. Fingamus itaq; rurſus calidam intemperiem præpollere,huic autem adiunctam eſſe humiditatem talem, frigidæ aquæ potu curabimus,huc optimè facit uſus ciborum aſtringentium, ſed qui citra calorem ſint auſteri. Quum humida ſola intemperies eſt, ſiccantes cibi,ita ut non calefaciant,aut refrigerent ualidè,auxiliantur adhæc conſuetæ potionis penuria Si cum frigiditate humida urget intemperies,optima remedia ſunt,oĩa acria. miſceri autem his debent etiam quæ ſine manifeſto frigore aſtringunt.optima ſimul his eſt exigua potio, eaq; uini ualidè calfacientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatum curantur. Quoniam uerò ſæpe in ipſo uentriculi ſinu contentus humor,interim autem in ipſas uentriculi tunicas abſorptus, intẽperiem procreat,non alienum eſt de his differere. Prior itaque affectio ſi ſemel radices egerit,purgatione per uomitum facilè conquieſcit,ſi autem rurſus ex alia quapiam alijsúe particulis confluxerit,exactam requirit dignotionem, curatio uerò ſtatim ſubſequetur. Etenim uniuerſam eam parti affectæ oportet accommodare, cura adhibita, ijs quæ recipiunt, ne facilè quę confluunt, admittant. Fiet autem hoc aſtringentibus & ijs quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt: At uitioſos in uentriculi tunica humores mediocriter purgãtibus educemus, cuiuſmodi eſt aloë & ex ea confectum medicamentum amarum quod hiera picra dicitur. Verùm quibus lenta ſimul pituita uentriculo impacta eſt, ijs prius exhibenda ſunt quæcunque hanc diſſecent. deinde purgatio tentanda. Quòd ad uomitum ſunt idonei, ex ſumpta radicula uomant. Sin nec lentus humor ſit nec craſſus, utiq; abundè eſt à ptiſanæ cremore uomuiſſe, item à mulſa proficit & abſynthii ſuccũ in mulſa bibere,reliquarum uerò partium intemperies haud abſimiliter curare oportet, ita ut humoribus idoneos effluxus inuenias. Nam ſi particula ſenſibilem, effluxum

xum non habeat,redundantem in ea uel ſaniem uel humores, quemadmodum ſi id quod continetur,ſpiritus ſit flatulentus, euaporatu diſcutere ac uacuare conuenit.

De alimentorum facultatibus. Cap. LXXIII.

QVum de alimentorũ facultatibus ſermo, pars ſit operis quod de ſanitate tuenda præcipit, proximum eſt ut iam dictis eum ſubnectamus, ubi prius quàm particulatim ipſa perſequamur, paucula quædã prælibauerimus. Quippe alimentorũ uireis,ſi quid aliud,perceptas habere conuenit. Quæ igitur attenuandi uirtutem obtinent, meatus aperiunt,uiſcoſa adhæreſcentia abſtergunt, craſſa incidunt extenuantq;. Quod ſi diutius ea in cibo adhibeas, ſeroſa bilioſaq; contrahes recrementa,ac ſi uberius ingeras, ſanguis atra bile uitioſus redditur. Quare cõtinuus ipſorũ uſus præſertim bilioſis temperamento uitari debet, conueniunt enim ſolis ijs, qui pituitam,humoremq; crudũ,lentum, & craſſum collegerunt. Porrò quæ incraſſandi uiribus cõſtant, ualent is admodũ materiæ ſunt,& ſi in uentriculo ac iocinore decenter fuerint concocta,boni ſucci ſanguinem producunt, ſed lienem & iecur obſtruunt. Ex his alia ſunt craſſi duntaxat ſucci, ut lenticula: alia uiſcoſa,ſicuti maluæ quibuſdam utraq; contingunt,nẽpe ut & craſſi ſint ſucci,& glutinoſa,ut teſtaceo tegmine prædita. Itaq; uictus extenuans ad ſanitatẽ tuendam tutior quam qui incraſſat,exiſtit. Quũ uerò imbecillis ſit materia nõ robur nec uireis corporibus ſuppeditat,ac oportet nonnũquam ualentis materiæ cibum, quũ inedia quædã preſſit, mediocriter exhibere. præſertim uerò citra periculũ aſſumunt, qui ſe exercent,& quantũlibet dormiunt, omnes autẽ quibus ante cibũ exercitari nõ licet,craſſi ſucci alimẽta euitabunt. Imò neq; in otio degentes eiuſmodi cibos aſſument. Porrò quemadmodũ ſummum otiũ maximè ualetudini tuendæ obeſt,ita mediocris motus ſummũ adfert præſidiũ. Cæterũ cibi inter eos qui incraſſant & attenuãt,medii,omniũ ſunt laudatiſſimi,ut qui mediocrẽ ſubſtantia ſanguinẽ procreent. Talis itaq; cibus corporibus noſtris cõgruit:qui autẽ uitioſos humores gignit,noxius eſt,eoq; ſemper caueri debet. Iam & uaria ciborũ genera aſſumere,cautio eſt,præſertim ſi ex diuerſis conſtent facultatibus.

ingeſta

ingesta enim concoctionem non,ut par est,sortiuntur.

De oleribus. *Cap.* *LXXIIII.*

LActuca manifesto & refrigerat & humectat,eoq; somnũ accersit.ut autem inter olera ualenter nutrit, ita boni succi sanguinis efficax est Intibum frigidi humidiq; tẽperamenti,sed minus quàm lactuca existit. Malua refrigerat quidẽ,sed non euidenter, magis autẽ humectat: unde etiam aluum subducit,idq; propter genuinam eius uiscositatẽ. Beta ui absterforia uentrẽ subducit,eoq; stomachũ largius comesta erodit,iecoris lienisq; meatus aperit.Brassica bis cocta si edatur,aluũ cohibet: semel autem nõ tamen uehementer cocta, cũ oleo & garo,uel sale comesta,magis subducit, quemadmodum succus ipsius etiã lenticulæ efficacius purgat. Hac magis adhuc marina brassica aluũ emollit: manifesto salsa,& subamara: idẽ præstat halimon,amphoris autẽ salsæ qualitatis particeps,aluum subducit,magis quàm brassica stomacho conducit,ceu astrictionis modicæ compos: lac & semen producit. Blitum & atriplex humida quidem & uentrem soluunt, sed parum alimenti præstant.Omnia spinosa ut scolymos, attractylis,eiusq; generis alia stomacho præter cinaram conducunt, quæ cùm dura euaserit,improbũ succũ procreat, quapropter optimum est,incoctam cum oleo,garo,& coriandro assumere: Apium hipposelinum,sion,& smyrnium,omnia urinæ ciendę sunt,sed smyrnium aromaticum spirat,magis acre, urinæ ducendæ proficit,& mulieribus menseis cõmouet: apia suauiora sunt,ideoq; stomacho magis amica.Eruca calida est,& seminis efficax,ob quod libidinem & capitis dolorem,quã cephalæam dicunt,excitat. Nasturcium,ocimum,& sinapi, calida quidem & acria,sed maximè nasturciũ: concocta uerò difficilia, stomacho inimica,& uitiosi succi. Vrtica extenuat, uentrem subducit,modicè alit. Gingidion simile est scandici, astringentis & non parum amaræ qualitatis particeps.præterea stomacho cõgruit,ut etiam cibum fastidientibus cũ aceto assumptum,proficiat: parum uerò alimenti corpori ministrat. Porrò syluestria dicta olera maximè uitiosos gignunt humores. Capparis cibi cupiditatem proritat,iecocis lienisq; meatus aperit, pituitam subducit. Vtendum uerò ea est ante cibum alium, ex oxymelite aut oxelæo.

De asparagis. *Cap.* *LXXV.*

BLiti,lactucæ,atriplicis,maluæ & betæ, planta quidẽ humida est,asparagus autem siccus. Contra,raporum, sinapis,radiculæ,nastorcii,pyrethri,brassicę omniumque aliorum quæ calida sunt planta quidem sicca, asparagus autẽ humidus est. At à spinosis stirpibus palustris & hortęnsis, asparagi,item qui à bryonia decerpuntur, stomacho quidem utiles sunt,& urinam citant,sed inualidè alunt. At si probè coquantur,magis quàm ij qui ex oleribus sumuntur nutriunt. Consimili modo & chamędaphnes asparagus agit.

De ijs quæ radices esculentas habent.
Cap. *LXXVI.*

NApus & rapa si bis coquãtur,nihilo minus quàm reliquæ stirpes alũt,cõtinuè aũt assumpta,crassum succum procreant.Bulbi astringunt,abstergũt, cibi cupiditatẽ mouẽt,stomachũ cõfirmant,& uiscosos pectore humores eliciunt: bis incocti ualẽtius quidẽ nutriunt,sed nihil emolliunt, amara ipsorũ qualitate sic abolita,prætetea semẽ genitale augent,libidinemq; excitãt,si largius utare.itẽ inflationes & tormina,pariũt.Quod si ex aceto cũ garo & oleo edãtur, suauissimi sunt,flatus nõ generãt,ualẽter alunt,cõcoctu faciles.Pastinacæ uerò,dauci & cari radices quidẽ minus q̃ rapa nutriunt, calidæ autẽ aromaticæq; manifestè sunt, & urinã cient:Si uerò immoderatius utatur aliquis uitiosos humores gignunt & ægrè cõcoquũtur cõi radicum ratione.Nõnulli syluestrẽ pastinacã daucũ nominãt,efficaciore ad urinã ciendã uirtute præditũ. Radicula quæ græcis raphanis dr̃ extenuãdi calefaciẽdiq; uireis obtinet.sumitur rectè ante cibũ ex aceto & garo, alui ducendæ gratia: secundũ cibum,nequaquam Cepa,alliũ,porrum,& ampeloprasum acri uirtute donata,corpus calefaciũt, extenuãt,& crassos in eo humores incidunt, bis cocta,parum alunt: cruda,oĩno nihil.Atqui alliũ magis meatus reserat, humoresq; discutit.Sunt aũt porris sicciora ampeloprasa, utpote syluestria.In totum oĩa cruda olera,si edãtur,peiores quàm cocta succos procreant,ac plus humoris excrementitii continẽt.Verùm quæ cõdita,uel muria uel oxalme reponuntur,stomacho prosunt & appetẽtiã excitãt,crudos humores incidũt, sed ægrè cõcoquuntur:& si abutare, uitiosos succos gignunt.

De

De tuberibus & fungis. *Cap. LXXVII.*

TVber humorem de se reddit qualitatis expertẽ,sed frigidiorem & crassi succi.Fungi uerò frigidi pituitosi & mali succi sunt:in his ipsis minus nocẽtes boleti sunt,qualitatis expertes,si probè coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, secundũ ab his ordinẽ obtinẽt: aliis fungis abstinendum,pleriq; siquidẽ ipsorum lethales: Ac ipsi boleti nisi exactius decocti edãtur,periculi occasionem frequenter præbent.

De frumentaceis. *Cap. LXXVIII.*

EX iis quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit,& glutinosos parit humores, uerùm elotus, prauus habetur,quoniã promptè crassescẽs, cõcoctionis expers permanet.probatur magis cremor chondri, si totus probe ptisanæ modo fuerit decoctus. Alica in cæteris chõdro quidem respõdet: sed aluũ magis astringit. Triticũ, elixum sanè, cõcoctu difficile est,& inflationes creat: ubi uerò concoctionem expertum est,alimentum præbet ualentissimũ. In panem autem coactum minus inflat,minusq́, ægrè concoquitur, utpote fermẽti & salis particeps. Inter panes firmissimus est siligineus,deinde ex simila,tertius à quo cribro nihil excussum est,Græci syncomiston quasi dicas cõfusaneũ appellãt. Sordidus panis minus quidem nutrit,sed magis per aluum deiicitur. Amylum parũ alimenti pręstat,quemadmodũ & panis elotus, Ordeũ frigidæ facultatis est & absterforiæ ptisanæ modo incoctum,humectat; torrefactũ, quemadmodũ in polentis fit, desiccat.Polenta per æstatem ante balneum cum aqua pota, siti medetur.Panis ordeaceus fragilior est,& parum nutrit. Maza difficilius concoquitur flatusq́; magis quàm panis ordeaceus gignit: melle autẽ adiecto aluũ citat. Auena & calida est,& imbecillis materiæ.Milium & panicum refrigerant,siccant, pauxillum nutriunt,& aluũ cohibẽt.Omnino aũt milium panico est præstantius. Oryza uix concoquitur,parũ nutrit, & uentrẽ retinet.Porrò ptisana in hunc modũ coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adiiciuntur, ubi ebulierint acetum quoq; addes.quum iam exactè cocta fuerit,sal tenuis superiniicitur,in quibusdã porrum & anethum ei miscẽt. Cæterum auena chondrusq́; in ptisanæ modum decoquũtur.

De

De leguminibus. *Cap.* LXXIX.

EX leguminibus lenticula uitiosum succum,& melãcholicum perducit,imò etiam,præsertim bis cocta,aluũ cohibet.decoctũ uerò ipsius cum oleo & garo potum aluũ proritat.at quia inflationes mouet,satureia,uel pulegiũ admiscendum est.Fabæ leues sunt,inflant & abstergunt. Aegyptia autẽ faba humidior nostra est,& excrementicia. Pisum laxum quidẽ,non tamen adeò flatuosum est.Cicer inflat,abstergit,genitale semen auget,libidinẽ incitat,& calculos confringit: frictum,minus quidem inflat,sed ægrè concoquitur.Lupinũ concoctioni rebelle,haud facilè per aluũ trãsmittitur,crudi humoris efficax.Fœnugræcum si ante cibũ sumatur,calefacit,& aluũ mouet.Ochron & phaselũ macerata donec etiam radices succreuerint,ex garo ante cibũ sumpta,aluum subducunt,ac plus quàm fœnugræcũ alimẽti exhibẽt.At phaselũ & dolichon integra cũ siliquis uiridia comesta,excremẽtitia magis reddũtur.

De temporarijs fructibus. *Cap.* LXXX.

CVcurbita refrigerat humectatq́;, & uentrem subducit, sed parum alit.Pepon totus uitiosi succi est,frigidus,humidus,& uomitioni dicatus: non coctus, bilem generat.semen eius urinam citat & calculos in renibus confringit, ac in totum,abstergit uehementer.Melopepon omnia quæ de pepone dicta sunt,inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus,humidusq́; est,sed acrius cit urinam, difficilis cõcoctu & uitiosi succi,etiam si concoctus fuerit.Summatim omnia poma refrigerant humectantq́;, imbecilliter alunt, & uitiosum humorem progignunt.

De arborum fructibus. *Cap.* LXXXI.

FIcus & uuæ inter omnia poma principatum obtinent, ut quæ minus uitiosos humores generent,& magis nutrians.Inter hæc ipsa ficus probioris succi sunt, ualentiorisq́; materiæ aluo,& urinæ ducendæ,renibus purgãdis, idoneæ,præsertim admodũ maturæ. Idem præstant caricę, quanquam inflationes & sanguinem non probum pariant: eoque frequentius usurpatæ, pediculor procreant. Vuæ, si non descendunt,non quidem concoquuntur, uerùm etiam crudum humorem generant: sin autem deijciantur, moderatiores sunt. Vuæ passæ alijs calidiores sunt, stomacho gratiores,

ualent

ualentius alunt,ſed minus ſubducunt aluum. Mora quæ aliàs ſycamina Græcè appellantur,impensè humectant, mediocriter refrigerant,ac ante alios cibos præſumpta, uentrē ſoluunt, non admodum ingrata ſtomacho,ſed exigui alimenti. Ex cerasiis, dulciora quidem aluum ſubducunt, uerùm ſtomacho inimica: quibus ineſt aſtrictio minus quidem ſtomachum lædūt, ſed non uentrem citant Atque hæc ratio tum in uuis & moris, tum in aliis compluribus ſeruatur: In uniuerſum, aſtringentia ſi prius ante alium cibum aut eduntur, aut bibuntur, aluum comprimunt. quibus autem ob imbecillitatem uenter non reſpondet, ij molliendi uirtute prædita, nempe olera aut piſces, aut id genus aliud præſument: deinde aſtringentia,quę dum ipſum firmant,deorſum propellunt,& ad excretionem incitant. Pini nucleus, qui & ſtrobilus dicitur,boni quidem ſucci eſt craſſique, & ad nutriendum ualens, non tamen ex facili concoquitur. Perſica praui ſucci, acidique ſunt, & facilè corrumpuntur. eoque primum exluberi debent, quod protinus deiiciantur,nullamque in uentriculo diutius immorata, corruptionem ſentiant, præcocia, duracina & armenia, perſicis præſtant,neque enim aceſcunt,neque ſimiliter corrumpuntur, ac ſunt etiam guſtu gratiora. Malorum, dulcia ſanè aliis calidiora ſunt,& facilè in corpus diſtribuuntur, præcipuè uel aſſa, uel elixa: acida, magis refrigerant, & humores uentriculo impactos incidunt: auſtera ſtomachum firmant, & uentrem reprimunt, atque his magis cotonea. Idem præſtant pira grandia maturaque, præterea etiam ualentius nutriunt. Mala punica frigefaciunt, & parum alimenti præbent. Meſpila ſorbaque uehementius aſtringunt,eoque aluo fuſæ accommodantur. Palmulæ, niſi admodum ſint pingues, ſtomacho proſunt, uentrem retinent,craſſos, glutinoſosq; humores gignunt,capiti faciunt dolores. Ex oliuis, druppæ ſtomacho aduerſantur, craſſi humoris efficaces: muria conditæ, & colymbades, ſi ante cibum ſumantur,appetentiam faciunt,& aluum ſubducunt, ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparantur. Inter nuces, iuglans, auellana minus nutrit, ſtomacho gratior. Nux uiridis humidior eſt, & uentrem citat: arida, ſi ubi in aqua commaduerit membrana ipſius interior adimatur, conſimilem uiridi poteſtatē obtinent Amygdala incidendi extenuandique uiribus pollent, ideoq; uiſcera & thoracem expurgant,

idque

idque efficacius amara. Similiter & pistacia, uerùm iecur efficacius obstructione liberant. Damascena ante cibum sumpta & cruda, & in mulsa elixa uentrẽ soluunt. Syrica ægrè coquũtur, stamacho noxia, modicique alimenti. Siliquæ ægre conficiuntur, aluum cohibent, & humores creant uitiosos. Sycomora manifestò & frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis est: caro ualenter alit, & ipsa ad concoquendum contumax: interior pars siue acida, siue aquosa fuerit, abundè refrigerat. Glandes non minus quã frumentacea alunt, sed concoctu difficiles, crassi succi, & tardè permeant. Castaneæ omni ex parte his præcellunt.

De animalibus, & primo de uolatilibus.
Cap. LXXXII.

ANimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem quàm quæ pedibus fidunt, & præcipuè quàm sues, alunt, sed promptius concoquuntur, magisq; perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phasianus. At turdi, merulæ, & exigui passeres, inter quos sunt etiam à turribus ubi nidificant pyrgitæ appellati, durius alimentum prẽstant, atque his magis adhuc, turtur, palumbus, & anas: sed multo durius, concoctu difficilius, magisque fibrosum pauo exhibet. Anserum uerò & struthiocameli caro excrementicia, ægrius quàm omnia commemorata concoquitur, si alæ excipiantur, quæ non minus quàm aliarũ auium probi succi existunt. Porrò gruum caro fibrosum durumq; præbet alimentũ. In totum iuniora ueteribus humidiora sunt, promptius concoctioni parent, ualentiorem cibum præstant, atque per aluum facilè descendunt. Similiter elixa ab assis, & in sartagine frixis differunt. Iam quæ in siccis locis & montosis proueniunt, citius concoquuntur, minusque exmenticia sunt, quàm quæ in paludibus nutriuntur.

De ouis. Cap. LXXXIII.

OVa gallinarum, phasianorumq; omnibus præstant. Anserum & struthiocamelorũ praua habentur. Ex omnibus autẽ recentia ueteribus multo sunt præstantiora, ac tremula plus alimenti habent: sorbilia magis descendunt, ac fauciũ asperitates læuigant. Reliqua omnia ad concoquendũ, rebellia, tardè transeunt, & succum gignunt crassiorem, præter ea quæ pnicta dicuntur, hæc autẽ fiunt si cruda immergantur

in

in aquam calidam cum garo,uino,& oleo,& in uaſe mediocri ter coagulentur. Huiuſmodi enim coqui facilia & boni ſucci habentur. Omnia uerò quæ ſartagine frigũtur deteriora ſunt.

De pedeſtribus animalibus. Cap. LXXXIIII.

INter animalium quæ pedibus fidunt, carnes, ſuilla maius quàm alij cibi alimentum præbet, eò quòd guſtu & odore familiaritatem cum humanis corporibus ſortita eſt, ut non nulli qui imprudenter humanas carnes guſtarunt, cognouerunt. Alimentum uerò quod ex illis contrahitur,uiſcoſum eſt, & non facilè in memoria poteſt diſtrahi. Ouilla excrementicia prauiq́ue ſucci eſt. Caprilla acris eſt malumq́; ſuccum efficit. Deterrima hircina,ſiue ſucci bonitatẽ, ſiue concoctionem reſpicias. Bubula melancholicum humorem facit. Leporina craſſi ſucci eſt, ſed minus quam ouilla & bubula. Ceruina dura eſt,& concoctioni rebellis. In totũ, iuniora uetuſtis humidiora,molliorаq́;, & ad concoctionẽ faciliora ſunt. Hoc modo etiam caſtrata non caſtratis,bene habita macris præſtant.

De partibus animalium & ſanguine. Cap. LXXXV.

SVmmæ corporis particulæ neruoſæ ſunt,citra pinguedinem,& excarnes, eoq́; glutinoſæ, exigui alimenti, ac ad aluum mouendã efficaces, ſi excipias quæ uolatu nituntur, ob nimiã ſiccitatem. Roſtra & aures cartilaginoſæ, & ad concoctionẽ ſunt pertinaces. Lingua,eſt fungoſa laxáve,exanguis: parũ alimẽti habet. Glandulæ ſuaues ſunt,& friabiles, ſed mammarũ,præcipuè ſcropharũ, quum lacte ſcatent, dulciores habentur,hæ autẽ non minus quàm carnes alunt. Renes & teſticuli guſtu inſuaues & concoqui difficiles. At ſaginatorũ gallinaceorum teſticuli & ſuaues ſunt, & probum corpori alimentum præſtant:quemadmodum taurorum,hircorum,& arietum concoctioni reſiſtunt,& uitioſos creant humores. Cerebrum pituitoſum,craſſi,uitioſiq́; ſucci,lentè tranſit, concoctioni aduerſatur,ſtomachum lædit,& nauſeam excitat:ſi autem probè coquatur,plurimum exhibet alimenti. Medulla pinguis,& cerebro ſuauior eſt, in cæteris ei reſpondet. Pinguedo & adeps pauci alimenti ſunt, & ſtomacho nocent. Cor & iecur craſſi ſucci,ægrè concoquuntur,& lentè tranſeunt. At ſuillum iecur

alijs

aliis præſtat. Lien tum uitioſi ſucci eſt, tum melancholicum humorem efficit. Pulmo facilius quidẽ, utpote fungoſus, concoquitur, ſed leuiorẽ cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, inteſtinaq;, dura, concoctioni aduerſantur, pituitæ efficacia. Summatim fera animalia ſiccius, q̃ domeſtica alimentũ exhibent, minusq; excrementiciũ. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præſertim craſſus, & melancholicus, qualis nimirũ eſt bubulus. Leporinus ut pote ſuauiſſimus cõmendatur. Ac multi ipſum cum iecore ſolent incoquere, quidam uero, & cum aliis uiſceribus. nonnulli & iuuenis porci ſanguinẽ edũt. Caprillũ uerò nonnullos comediſſe, etiam Homerus teſtatur.

De lacte. Cap. LXXXVI.

LAc coctum probè nutrit, gingiuis autem & dentibus nocet. quapropter ubi aſſumptum eſt, primum mulſa, dein de uino aſtringenti os colluere oportet. Item caput tentat, præcordia, uentremque inflat, calculos in renibus gignit. Ac humidius, minus quidem alimenti præbet, ſed magis aluum proritat: craſſius autem è contrario, magis alit minus deſcendit. At caprillum lac, mediocre conſiſtentia eſt, ſicut ouillum, craſſius: & quod ſtatim à partu redditur tenuius eſt, procedente tempore craſſius, deteriusque efficitur.

De lactis potione. Cap. LXXXVII.

QVi lac potare uoluerit, ab aliis abſtinere cibis debet, donec concoctũ fuerit, & inferius deſcenderit. Satius itaq; eſt manè recens mulctũ bibere, ac poſt id nihil aſſumere, nec non labores nimios deuitare, ut quod laborantibus neceſſario aceſcat, ſed lentè obambulare ſatius eſt, & interea uigiles conquieſcere: hoc. n. pacto quamprimum per aluum deſcendit. Vbi deiectum fuerit, aliud bibendũ eſt: ac ſi hoc quoque deſcendat, aliud. Initio itaq; purgat utiliter, non quidem copioſum ex reliqua corporis mole, ſed quæ in uentre cõtinentur: mox, uenas ingreditur, ac optimè nutrit, atq; non amplius deiicitur. Porrò in bilioſis fluxionibus, & quum ſyntexes, hoc eſt colliquamenta corporis ad uentrẽ concurrunt, coctum lac exhiberi debet. Coquetur autẽ primum lentè paulatimque ut pars deſcendat, pars conſumatur, deinde magis, ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caſeum coaleſcat. quod optimè fiet, ſi leniter ipſum coquamus, & agitando id

quod

quod recesserit undiq; abradamus. Agitabitur autem ferula leui & tenui:& si quid oris ollæ inferuescat, hoc quoque spongia adimere oportet, id.n.subinde etiã reliquũ lac corrumpit. Eo igitur modo quo dixi,lac coquẽdum est, usq; dum æquabiliter crassius dulciusq; crudo euaserit. Quod in eo tenue est & serosum,calculis marinis ignitis in id demissis, ebibitũ cõsumiturq;. Atq; hoc alui fluxionibus,prẹsertim biliosis est accõmodatum.

De lacte scissili. Cap. LXXXVIII.

SErosa lactis portio à caseo discernitur, si uehementius ad ignem largiorem citra fumum excoquatur, deinde colo, aut panniculo exactè traijciatur. Porrò miscetur sero mellis momentum,aut oxymelitis, aliorúmve, daturq; subducendi uentris gratia, ætate quidem florentibus ad duos sextarios: iunioribus,non minus sextarios. Quod uerò marinis calculis ignitis aut ferro candenti demisso lac incrassatum est, intestinorum torminibus & alui profluuijs rectè exhibetur.

De caseo. Cap. LXXXIX.

OMnis casus acris est,sitim facit,ægre concoquitur,uitiosos succos, calculosque generat. Laudatior est recens, laxus,mollis,suauis, & modici salis particeps: qui secus habet, pessimus est.

De piscibus. Cap. XC.

OMnes pisces frigidioris, humidiorisque temperamenti esse,nulli non constat. Omnium uerò optimi sunt saxatiles,ad concoquendum prompti,boníque succi, modice humectant,ubi non duram carnem occupauerint. Verùm ex non saxatilibus, pelagij, multum ab ij uariant, qui in limo nutriuntur,uel in fluui ostio, sed omnium deterrimi qui uel in stagnis uel mari stagnante uiuunt. Particulatim uerò capito,si pelagius fuerit, mediocriter suauis est, minus concoctioni rebellis,& boni succi,sanguinem uerò gignit tenuiorem imbecilioremq;. similia & lupus præstat. Mullus qui & ipse pelagius est,alijs piscibus durior est, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ,suauis & pinguedinis expers.

De testaceis. Cap. XCI.

GEneratim pisces qui testa conteguntur, Græci uocant ostracoderma,salsum crudumque humorem producunt.

Ex his ostrea mollissimam carnem obtinent & facilius descendunt Chamæ uerò, purpuræ, ungues, spōdyli, buccina, cochleę, atque huiusmodi alia dura. Ac quæ molli testa integuntur, malacostrata grecis nominantur, nempe gammari, paguri, cancri, locustę, & squillæ, concoctioni repugnant, sed alimentum præbent & uentrem comprimunt, si in aqua dulci sæpius decoquantur. Omnibus uerò crustatis inest succus, aluo subducendæ utilis, eoque etiam terrestribus cochleis. Ac quum hæc duram carnem, concoctu difficilem, ualentis materiæ & succis uitiosam sortiantur, nonnulli ius ipsorum cum oleo & garo conditum, ad aluum subducendam adhibent. Echini modice frigefaciunt; exigui alimenti, & urinæ ciendæ efficaces.

De mollibus, quæ malatia dicuntur. *Cap. XCII.*

MOlles cute pisces, utpote polypi, & sepiæ, loligines, dura carne & concoqui difficiles sunt, præcipue polypi, salsum humorem modicum obtinent: concocti autem non parum alimenti corpori exhibent.

De cartilagineis. *Cap. XCIII.*

CArtilagineorum, quę selache Gręci dicunt, torpedines, pastinacæ, mollem suauemq; carnem occupant, quæ celeriter descendit, facile cōcoquitur, & probe alit. Raiæ, leuiraiæ, squatinæ, atq; eius generis reliqua, duriora sunt, concoctioni renitūtur, & ualētius nutriūt In summa, quibus dura caro est, & ægre concoquuntur, & plenius alunt: ubi uerò concocta fuerint, copiosum solidumq; alimentum præbent.

De cetaceis. *Cap. XCIIII.*

CEtacea, utpote balneæ, uituli marini, libellæ, delphini, & præ grādes thynni, durā, cōcoctu difficilē & crassi succi carnē habent. Sale cōdita eiusmodi moderatiora efficiuntur, iā qui ex alijs piscibus humidiores habētur & magis excrementicij, ad conditurā magis sunt accōmodi. Talis autē in condituris est differentia, qualis & piscium, unde conficiuntur.

De uini uiribus. *Cap. XCV.*

QVi sanitatis tuēdæ curā susceperit, eū quoq; uini facultates cognitas, habere expedit. In uniuersum itaq; uinum omne nutrit, uerum rubens & crassum, magis: boni

boni autem ſucci non eſt efficax. Item dulce & ipſum quidem impenſe nutrit, ſed ſtomacho nocet. Auſterũ ſtomacho quidẽ amicum eſt, uerũ ægrè in corpus diſtribuitur, leuiusq; alit: hoc autẽ minus, album. Præſtantiſſimũ eſt colore fuluum. Porro uetuſtius nouo magis & calefacit & deſiccat. hę igitur uini ſunt facultates ueluti ſummatim expoſitæ. Cæterum uinum calorem genuinum refocillat, unde concoctio melior, & ſanguis probus euadit, cibum per omnia corporis membra, ut quod facile penetret, deducit. Quamobrem ex morbo emaciatos reficit, corpusq; ipſorum auget. Etenim cibi cupiditatem facit, pituitam extenuat, bile per urinam educit, & bonũ colorẽ conciliat, animo lætitiam, uoluptatemq; parit, & robur adijcit. Harum itaq; commoditatũ moderata uini potio, immoderata uerò contrariorũ occaſionem præbet, eoq; temulenti, animo turbantur desipiunt, & graui ſomno quæ cataphora dicitur premuntur qua de cauſa immodica uini potio diligenter uitanda eſt, quanquàm longiore tẽporis ſpacio interpoſito liberaliter bibere conducat. ita namq; urina largius & ſudores promouentur. Vincit autem mox uomere, aſſumpta prius mulſa. quò ne palulum quidem ab eo noxæ percipiatur Qui igitur potationi indulgebit, alio cibo non admodum repleri debet, ſed inter potandum braſſicam elixã eſſe, & bellaria, præſertim amygdala aſſumere, ut quæ capitis dolores leuent, & uomentibus nihil adferant moleſtiæ. Præſtaret autem abſinthij dilutum ante potionem bibere, ut quod omnium maximè crapulæ diſcutiendæ ſit efficax. At ſi quis roſionem à uino ſentiat, frigidam bibet: inſequenti die, abſinthij rurſus dilutum, obambulatione itidem, frictionibus, balneo, & exiguo cibo reficietur.

De melle & mulſa. Cap. XCVI.

MEL coctum ualentius nutrit, quàm ſubducat aluum: non coctum, è contrario, ac frigidis humidisq; temperaturis conducit: calidis, in bilem uertitur. Mulſa uerò non admodum bilioſis utilis eſt, ut quæ in bilem degeneret. Itaq; in eiuſmodi naturis dilutior mulſa recte dabitur: ijs qui uiſcera habent affectibus opportuna, incõmoda eſt. Cæterum hoc modo præparari mulſa debet. Octupla aquæ portio melli admiſcetur, incoquiturque donec ſpumare deſinat. ſpumam uerò continenter ab ea tollere, ſimul atque orta eſt oportet.

De somno. Cap. XCVII.

POstea quàm omnia quæ ad uictus rationem spectant, sumus executi, superest ut de somno, eo quòd omnium postremus magna ex parte inititur, differamus. Itaq; somnus uirium animalium (ut ita dicam) requies est, utili humiditate cerebrum madefaciente proueniens. Qui si recte ineatur, multa præstat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, lassitudinem solatur, intenta laxat, animi uerò ægritudines obliterat, rationem uitiatam corrigit. Porrò tempus somni optimum est à cibo. sed diurnus haud omnibus est idoneus. Tempus enim quo obdormiscunt ad absolutam ciborum concoctionem non sufficit. interrupta enim ante horam suam concoctione, à meridie resurgentes, subinde acidos ructus ædunt, & flatibus replentur. Nonnulli uerò fluctuatione uentris infestantur, nisi uel ex consuetudine, uel sufficienti somno usi, eiusmodi mala effugiant. Cæterum optimus somnus est nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, silentioq́ue animum in somnum deducens, absolutam molitur concoctionem. Item post somnum nocturnum plurima parte ad excretionem recrementorũ instigamur. Terminus autem somni esse debet perfecta cibornm concoctio, quæ tum ructibus, tum uentris contractione deprehenditur, secundum quam uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

De uigilijs. Cap. XCVIII.

VIgilias quæ laborãtes iam affligunt, ex dolore, aut febri, aut acutiore quodam casu oboriẽtes, secundo libro de febribus persequemur quæ autẽ sanos infestant, hoc loco nobis exponendæ sunt. Si igitur aliquis ob mœrorẽ, aut curã, aut quandã animi ægritudinem uigilauerit, primũ id quod molestat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde suauium sonorum auditu mens à sollicitudinibus abducẽda est, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinantur. qui.n.sic permulcentur somno facilè capiuntur. Præterea balneis præsertimq; uespertinis quum bene concoxerint utentur, ciboq́ue humectanti utpote lactuca & id genus alijs. nonnunquam nigri papaueris folia uiridia obsonijs admiscebunt. Piscibus ad concoctionẽ promptis, uino largiore tenui & nõ uetusto recreari debent.

bent. Dormituri rosaceo caput perungent, aut oleo in quo papaueris capita, aut mandragora sint incocta. item anethinum non uetus somnũ accersit. Noui autem qui post lassitudinem quiete subitò succedente, somno caperetur. Adhæc uenus moderata idipsum præstat. Alii caput aut pedes refrigerantes, facilè somno corripiuntur. At si ex cibi copia uitióue stomacho grauato uigilauerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quéadmodum rursus alii præter consuetudinem inedia pressi, aut modico cibo sumpto, uigiliis sunt infestari, cõsiderare id, ac causam succidere, oportet.

De sopore uehementi quæ cataphora græcis appellatur. Cap. XCIX.

AT si è contrario alti uehementesq́; somni, quæ cataphora dicitur, urgeant, ab assiduis lauacris & refrigerãte unctione abstinebimus, medicamentis pituitam per os elicientibus utemur, atq; in totum ad calidiorem uictus rationẽ, sicciorem imbecilliorem q́; ipsos traducemus, quandoquidem huiusmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore materia cerebrum imbuente, accidit.

Dioclis Epistola ad ualetudinem tuendam conscripta. Cap. C.

DIOCLES ANTIGONO REGI.

QVoniam tibi omnium regũ literatissimo esse contigit, & multum iam ætate prouecto, oĩs philosophiæ disciplinarum q́; mathematicarũ peritia excellere, existimaui eã philosophiæ partẽ quæ ualetudinis tuendæ præcepta tradit, haud alienã à regia maiestate fore: eoq́; tibi perscripsi, unde morbi hominibus oriãtur, & quibus signis præcedentibus, quomodoq́; ipsis succurrere cõueniat. Quẽadmodũ enim in cœlo nunquam tempestas ingruit, quam non indicia quædã præcedant, quibus nautæ cæteriq́; probe periti homines certiores reddãtur, ita humanã naturã nullus inuadit morbus, quem nõ signũ aliquod denuntiarit. Tu itaq; si ijs quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactã illorũ cognitionem indipisceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus, caput scilicet, thoracẽ, uentrẽ & uesicam. Igitur ubi caput morbo cõflictaturũ est, hæ plurimi notæ solent præcedere, uertigo

capitis dolor,ſuperciliorum grauitas: aures ſonant, tempora ſaliunt,oculi mane illachrymãt,caligantq́;,nares oppletæ odorem nõ ſentiunt,dentiũ gingiuæ attolluntur.Quũ ergo ex his aliquod accidit,caput purgari oportet, nullo quidẽ medicamẽto,ſed uel hyſſopi uel origani ſummitatibus tritis,quæ in ollula cum muſto,aut ſapæ heminæ dimidio deferbuerint,atq; hoc abſorbens ieiunus os colluet,& gargarizando humores ex alto deducet,eaq́; capitis affectuum curatione,nulla leuior eſt alia. Optimè facit etiam ſi ſinapi,mulſa calida dilutũ, ieiunus abſorbens gargarizet,pituitamq́; ex capite eliciat. Cæterum caput operimentis prius calefacere oportet,quo pituita liquefacta,prõptè effluxioni pareat.Siquis hæc ſigna neglexerit, huiuſmodi ægritudines ſolet experiri, lippitudinem, glaucomata,aurium uomicas ac eruptiones, in ceruice ſtrumas, cerebri cariem quem σφακελὸν græci uocant, grauedinem, anginam nyctilopa,teredines,uuam, capillorum defluxus, capitis ulcera,& dentium dolorem. Quum autem à thorace morbus naſcetur, totũ corpus incipit ſudare,thoraxq́;, lingua fit craſſior, ſputum ſalſum,aut amarum,aut biliosum exiſtit,dolor coſtas, aut ſcapulas ſine occaſione inuadit,oſcitatio frequẽs, uigiliæ, ſuffocatio,ſitis ex ſomno,animus triſtior: pectus frigidum, brachia & manus tremiſcunt. Succurrendum eſt prudenter hoc modo,uomitus quàmoptime fieri poteſt, poſt cœnam ſine repletione,ſineq́; medicamento citari debet: utiles ſunt & uomitiones ante cibum,quas Græci ſyrmaiſmos appellãt.Oportet autem eum qui ſic uomet,radiculas tenueis præſumere, naſturtium,erucam,ſinapi,& portulacã,mox aqua tepida ſuperbibita,uomere.At ſi huiuſmodi indicia contemnantur,hi morbi ſolent obuenire,pleuritis,peripneumonia,melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ardens cum ſingultu: Quod ſi à uentre morbus orietur,hæc erunt ſigna, uẽter prius cruciatur,turbaturq́;,cibus & potio amara uidentur,genua grauantur :lumbi nequeũt: flecti,totumq́; corpus etiam ſine occaſione laborat,crura torpent,febriculæ exiguæ affligunt. His itaq; cognitis,uentrem prius emollire oportet, non medicamentis, ſed uictu. Tutius enim eſt uti ijs quibus nullus error committi poteſt,utpote betis mulſæ incoctis,allijs elixis,maluis,lapatho,mercuriali herba,& ex melle confectionibus.Omnia ſiquidem aluo ſubducendæ ſunt. Si quod è ſignis intendatur,

tur, cnici ſuccum omnibus decoctis admiſcere oportet, ut quæ ſuauiora & ſine periculo ſint. Iam & læuis braſſica in aqua largiore cocta, eiusq; ſuccus ad heminas quatuor potus cum melle & ſale, utilis eſt: uel ciceris, aut erui decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet. Qui nullam eiuſmodi ſignorum rationem habent, ij his morbis tentari ſolent, alui profluuio, inteſtinorum torminibus, eorumq; læuitate, ilio, coxendice, febre tertiana, podagra, apopplexia, hæmorrhoidibus, morbo articulari. A ueſica qui naſcuntur morbi, hæc dabunt ſigna: pleni ex cibo modico eſſe uidentur, inflationes uentris urgent, ructus, pallor totius corporis, ſomni graues, urina liuida & uix erumpens, naturalia tument: Quum itaq; huiuſmodi notæ apparuerint, odoratis urinam cientibus tutiſſimè occurrere malo oportet. Itaque fœniculi apiiq; radices, uino albo odorato madefacito, atq; huius diluti cyathos duos, mane ieiuno ſingulis diebus propinabis cum aqua dauci, ſmyrnii, helenij, quodcunq; horum habuerit, nam omnia proficiunt: adhæc aqua ciceris macerati cum uino idem efficit. Qui hæc ſigna negligũt, hos morbos expectent, aquam intercutem, lienem magnum, iecoris dolores, calculos, renum cruciatus urinæ ſtillicidiũ & uentris tumorem. In omnibus huiuſmodi indiciis infantes ſanè leuiori, adultos, acriore curatione tractabimus. Cæterum anni ſolſtitia in quibus hæc ſolent ingruere ſilentio prætermittenda non ſunt, ſed quæ in ſingulis alimenta conueniant, paucis exequemur, auſpicati ab hyemali.

Solſtitium hyemale.

SOlſtitium itaq; hyemale uſq; ad uernum æquinoctium auget in hominibus deſtillationes humiditatesq; ac ꝓpterea calidioribus uti cibis, parciore potu, ſed meraciore, atq; ex origano bibere oportet, necnon ueneri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium, nonaginta.

Aequinoctium uernum.

HOc tempore pituita in hominibus creſcit, & dulcis ſanies ſanguinis, uſq; ad uergiliarum ortum, eoq; tunc maximè ſuccoſa acriaq; aſſumi debent, corpus exerceri, & uenus. Sunt autem ad uſq; uergiliarum ortum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum exortus.

HOc tempore bilis amara augetur, amaraq́; ſanies, uſq; ad æſtiuum ſolſtitium, dulcia omnia tunc quæ aluũ moueāt, conueniunt, uenus quàm parciſſimè exercenda, hinc ad ſolſtitium æſtiuum dies quinq; & quadraginta exiſtunt.

Solſtitium æſtiuum.

HOc anni tempus atram bilem ad uſq; æquinoctium autũnale promouet, quapropter aqua frigida atq; odoratis omnibus utendum eſt: uenus pernicioſa: aut innocentius ſaltem quæ de ea præſcripſimus adhibeto. Porrò ſunt ad æquinoctiũ autumnale, dies tres & nonaginta.

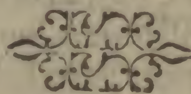
Aequinoctium autumnale.

HAec anni pars pituitæ copiam generat, tenuesq́; defluxiones, donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere, atq; acerrima, maximeq́; ſucccoſa aſſumere, uomitum rariſſimè citare, exerceri, atq; concubitũ uitare. Numerantur ad uergiliarum occaſum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum occaſus.

HOc tempore pituita ad uſq; ſolſtitium hyemale in hominibus redundat, quam ob rem acerbiſſima quæq́;, uinum ſuauiſſimum, aſſumere oportet, pinguibusq́; uti & exercitari. Sũt autem ad ſolſtitium hyemale dies quinq; & quadraginta.

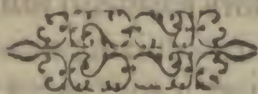
FINIS LIBRI PRIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SECVNDVS, DE FEBRIBVS.

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

CAPVT I.

Bsolvtis de ualetudine tuenda præceptis, exequi aggrediemur, quomodo eos, qui morbis iam cõflictãtur, restituamus, à similaribus utpote simplicioribus morbis exorsi. quales nimirum sunt, quos febriles appellant. Rursus igitur nos Oribasij cõpendio, qđ ex Galeni sanè potissimũ, & aliorum præterea complurium cõmentariis est excerptũ, utentes paucula quoq; ab illis omissa adiungemus.

Quot & quæ principalia in morbis potissimum febrilibus perquirenda. Cap. II.

PRimũ quidẽ perquirere cõuenit, morbus salutémne ꝑmittat, an mortẽ minetᷣ & si polliceatᷣ salutẽ, utrũ acutus sit, an lõgus. Hæc sanè ĩ aliis quoq; magnis affectibus cõmodè quærunᷣ. Tertiũ quoq;, nũquid una uice crisim experturus, qđ febrib⁹ potissimũ peculiare est, an particulatim soluetᷣ.

Ex Galeni commentarijs, quale morbi principium dicamus. Cap. III.

NEq; enim capitis dolores & febris idẽ existunt, quẽadmodum neq; uigilia, & cibi fastidiũ totiusq; corporis grauitas, aut sensus lassitudinis: uerùm unũquodq; harum

rum licet à febri ſit diuerſum, ipſam tamen denunciat. porrò febris inuadens, præſertim acuta, neq; nos poteſt, neq; imperitum aliquem latere. Sed finge, ſi placet, etiam latere, miraculum tamen iudicauerim, ſi hora amplius ægrum ſubter fugerit. Quamobrem illud tempus morbi eſſe principiũ dicemus, quo manifeſtò febricitare incipientes decumbant.

Vnde cognoſcendum, morbusúe ſit ſanabilis, an perniciosſus. Cap. IIII.

LEthales notæ ſunt, facies cadauerosſa, nares acutæ, oculi cõcaui, reliquaq; ab Hippocrate cõmemorata: ſi hęc neq; ex uigilia, neq; euacuatione, neq; inedia acciderint. Itẽ in ꝓpinquo mors eſt, ſi ægri lumẽ refugiũt & illachrymant, nõ ex quadã à foris accidẽte cauſa, neq; tñ oculis peculiari uitio obnoxiis. Adhæc ſi alter ex his minor appareat: quęque in ijs alba eſſe debẽt, rubeſcãt, aut liueãt, aut nigricẽt. Aut ſi pituita ipſis inhæreſcat, perq; ſomnũ alba oculorũ appareãt palpebris extrorſum nõ cõmiſſis, niſi ea larga uacuatio expreſſerit, aut ex cõſuetudine ipſis hoc acciderit. Iã illa mortis ſunt indicia, dẽtibus ſtridere, aut deſipere, aut in ueſte floccos legere, aut feſtucas carpere. Attendẽdumq;, eſt ad in cubitũ: nã ſi ęger ſupinus cubat, & ueluti reſolutus, uel ſi etiã deorſum à lecto ad pedes delabat̃, extremã imbecillitatẽ fatetur. Multo adhuc peius eſt, frigidũ ſpiritum ex naribus, & ore elidere: itẽ pulſus languidus creberq;, & deficiẽs: item ſi æger ad animi deliquium ſudore digeratur, perniciem præſagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia, aut plura ex his appareant, aut etiã pauciora, ſed ualida, nullumq; ſalutis argumentũ attulſerit, periculum mortis ineuitabile ſignat. Cõtra ſpirandi facilitas, pulſus uegetior, mẽs, ſibi cõſtãs, bene erga cibũ oblatum affici, adhæc facies iacentisq; habitus, ſani ſimilis, bona indicia ſunt, & ſalutaria. In uniuerſum quæ à naturali habitu maximè abhorrẽt, peſtifera ſunt. quæ uerò ipſi reſpondent, ſalutaria. Cæterũ præſagia ex urinis, deiectione, & ſputo, paulo poſt exequemur.

† De ſignis longæ ualetudinis. Cap. V.

QVatuor notis morbi dignoſcũtur: ipſorũ motu, ægrotantis habitu, pulſu, febriũ ſpecie. Motu quidẽ in eum modum: ſi quatuor particularis acceſſionis tempora, ocyus & breuiſſimo ſpatio inuaſerint, peracutus erit affectus, cuius

cuius extremus terminus est. Septimana,magna uerò ex parte quarto die crisim experitur. At si lõgius quidẽ quã hic affli xerit,sed duodecim horarũ spaciũ nõ excedat, acutus prędicitẽ qui intra quartũdecimũ diem potissimũ iudicatẽ, si uerò in plures horas prorogetur,ut initiũ dũtaxat,& incremẽtũ longiore tũ diei,tũ noctis tẽpore absoluat, talis morbus longus existit. at si particulares accessiones morbus nõ habeat,sed inde ab initio ad usq; finẽ cõtinuet,tanquã una sit accessio,ueluti in continuis,etiã hunc nimirũ acutis adscribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehẽdũtur. Si quidẽ facies,& totũ corpus reliquũ collabatẽ,acutũ morbũ præsagire est. Si prorsus nihil emacrescit,lõgus erit.quippe copia materiæ lõgiore spatio cõcoquendæ signatẽ. Ex arteriarũ motu ita diuineris. Magnus pulsus,uehemẽs,citatus,creber,acutũ morbũ indicabit,ꝯrius,longum. A febriũ specie hunc in modũ,quatenus calidæ & urẽtes,acutum signant morbũ,mitiores autẽ & ueluti delitescentes,diuturnũ.

†Hic titulus sic legitur in uetusto Cod. πῶς ἐξαναγινώσκωμεν ὀξὺ καὶ χρόνιον νόσημα, id est,de signis acuti & lõgi morbi. Qui quidem titulus huic capiti maximè conuenit.

Quomodo præsciemus, an morbus iudicium subiturus soluendusúe sit. *Cap. VI.*

HOc quoq; præscire licet ex ijs quæ modo sunt nobis dicta,nempe ex febrium specie,& tempore. Forsan autem totum ex febrium specie. Siquidem calidæ,& perurentes,breui finiuntur,& excretionibus solui solẽt. Mitiores, leuioresq; prorogantur diutius,& in abscessus magna ex parte erumpũt. Hinc liquido constat,non solum quãdo morbus soluetur,sed etiam quo pacto,acuti enim potius per excreta iudicantur: quemadmodum rursus longiores,per abscessus.

De diebus decretorijs. *Cap. VII.*

DIerum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide,salubriter,perfectè, manifesto, & insigniter iudicant, alii contrario his modo. Tertius decimus medium quendam inter utrunque dierum genus ordinem habere monstratus est. Ac sunt ex ipsis,qui uel exiguum naturæ impetum nactim de morbo possunt decernere: quemadmodum septimus,& quartus decimus: pleriq; uerò,nisi in uehemẽtibus naturæ motibus,morbos neutiquã possunt per crisim soluere.

Verùm

Verùm nec uniuersi boni, simili inter se modo boni sunt: nec oẽs mali, pari rõne sunt mali. item nec certo ordine bonitatẽ malignitatémue obtinent. Qui igitur primi sunt ordinis, nẽpe bonorũ numero cõprehensi, hunc in modũ se habent. Præstantissimi oĩum sunt, septimus, & quartusdecimus: mox nonus, undecimus, & uigesimus: deinde decimusseptimus, & quintus. hos sequitur quartus, post hũc tertius, & decimusoctauus. His cõtrarij, ad secundũ ordinem referũtur: pessimus, quiq; cũ periculo, nec clarè de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerso septimo diei opponitur, sextus est. Huic cõsimiles, octauus, & decimus: secundũ quos duodecimus, sextusdecimus, & decimusnonus habẽtur. Medius horum est, & tertiusdecimus, nec ita repudiandus, sicut ordini secundo ascripti: nec tã feliciter morbum potest soluere, quàm qui ad primã classem pertinẽt. Atq; hoc dignitatis ordine Galenus est usus. Numerorũ uerò ordine boni sunt, tertius, quartus, quintus, undecimus, quartusdecimus, decimusoctauus, uigesimus: mali autem sextus, octauus, decimus, duodecimus, sextusdecimus, decimusnonus. inter hos medius consistit, tertiusdecimus: Porrò ex his decretoriis nõnulli quoq; aliorum sunt indices, quos Hippocrates appellauit speculatorios, eò q iudicia alio die decretorio futura prænunciẽt contemplandáq; exhibeant: exempli gratia, quartus, iudicium septimo die futurũ præmonstrat: dum uidelicet sudores quosdam, aut madores, aut eiusmodi particulares uacuationes molitur, aut significationes prius nõ factas, aut concoctionis notas repræsentat. Iam uerò Galenus etiam sexti, licet nõ boni, quartum esse iudicem asserit. Vndecimus quartidecimi index est, septimusdecimus autem, uigesimi. Itaq; ad quartũdecimũ usq; diem ualentissima de morbis fiunt iudicia proximè succedunt, qui usque ad uigesimum habentur. Qui post hunc ad usque quadragesimum porriguntur, paulatim uehementiã remittunt. Primæ dignitatis sunt, uigesimusseptimus, trigesimusquartus, & quadragesimus. Hos sequuntur, uigesimusquartus, trigesimusprimus, trigesimusseptimus. Qui uerò dies reliqui à uigesimo adusque quadragesimum intercedunt, omnes iudicii sunt expertes. Sicut qui post quadragesimum habentur, omnes prorsus elanguescunt, concoctione potius & abscessu, quàm crisi morbũ finientes. Atque alios quidẽ à quadragesimo die Hippocrates omnino negligere uidetũ, sexagesimi

uerò,

uerò, octuagesimi, centesimi, & centesimi uigesimi rationem habet. Ab his deinde alios morbos septem mēsibus, alios septem annis, alios, ut uerisimile est, duobus & tribus annorum septenarijs iudicari tradit.

Decretoria indicia in morborum principio esse praua. Cap. VIII.

Concoctionis signa nunquam sinistrè apparent. quippe omnis concoctio, naturæ uincentis opus est, eoq; semper securitatem pollicetur. Decretoria uerò signa aliquando incommodè apparent, propterea quòd crisis ipsa ambigat, nunc bona, nunc mala contingens, uti prius in capite de iudicatorijs diebus est comprehensum. Neque igitur per initia, neq; in augmento ipsa commodè apparent, sed ubi morbus inclinauerit, quo tempore natura morbo ualentior est.

Quemadmodum futurum iudicium prænoscendum sit. Cap. IX.

SI accessiones urgeant, præueniantq; tempus consuetū, & multo fiant uehementiores, ac tertio quoq; die significationem sui prębeant, tum cōcoctionis signa in urinis, aut deiectionibus, aut sputis cernantur, sine mora plane morbus iudicabitur. Sin accessiones lentè moueantur, eademq; hora inuadant, ac quotidie affligant, longiore tēporis spatio interposito morbi solutione expectabis. Itē ijs qui ob rigores uehementer febricitāt, fieri nō pōt, ut morbus ante soluat̄, q̃ illi fuerint leniti. si.n. rigor nihil remittat, haud quaquam morbus ad statum peruenerit, multoq; minus inclinatio ipsius speranda est.

Quomodo instans morborum iudicium agnoscatur. Cap. X.

ANte quamlibet iudicationem ægrotus grauiter excruciatur. Atque si interdiu illa continget, noctu affligitur: si per noctem futura est, interdiu exagitatur. Ac superueniunt symptomata, utpote capitis dolor, quē prius non sensit, prætereà collum simul dolet, præcordia sursum conuelluntur, spirandi quædam difficultas repentina oritur, aliaque grauia accidentia, quæ superiori tempore non percibiebantur, apparent. Atque his obuenientibus, si pulsus non concidant, sed sublimius attollātur, uehementioresq; fiant, adhæc si dies

decretorius

decretorius indicetur, isq; potissimum ex illorum ordine, qui probè decernunt, non iudicium modo futurum, uerum salutiferum quoq; expectato. Neq; deterrere in his te debet, si ægrũ delirantem, exilientémve conspicias. Etenim & hæ succorum ad superiora tendentium notæ sunt: sicut è diuerso inferiora petentium, aliæ, puta imi uentris rosio, circa umbilicum tormina lumborum dolor, uentris murmuratio. Est cum alia quoque indicia consimilia deprehenduntur. Adhæc si per hæmorrhoidas uacuari laborans consueuit, etiam huius uacuationis circuitus unà incidit, repetitq;. Pari modo in menstruis, si mulier est quę laborat, † non absurdum fuerit per talem uacuationem morbi fieri iudiciũ. Iam sudores tum ex corporis madore qui præcessit, ut uerissimile est, & præsertim in die contẽplatorio erumpentes, tum ex meatuum adapertione prænoscendi sunt. Ac quæ per superna uacuationes futuræ sint, ex his maximè intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis sunt exposita, etiam ægrotantis facies intuenda est. Item si qua partium ipsius palpalpitet, aut uenæ in temporibus pulsent, aut gena, aut nasus, aut oculus rubicundior appareat, maior spes uacuationis per superiora futuræ subest. Quòd si etiam sine uoluntate illachyment, aut splendores oculis obduci imaginentur, ac naribus ueluti scabendi studio manus admoueant: tunc quidem non amplius morari, sed iam adesse fluorẽ sanguinis uidebis. Vbi enim semel ac iterum scaberint, erumpit. Rosio uero stomachi, & labri inferioris tremor, trisim per uomitiones futuram subinde nuntiarunt. Atque de his abundè est. Accedit ipsis, ægrotantis ætas & natura, quæ spem nostram confirment. prætereà anni tempus, & præsens aeris status. Nam si æger adolescens est, aut alioquin naturæ calidæ, aut sanguinis copiosi compos, multo magis sperandum est. Quod si etiam antea, uel æger, uel sanus, ut supra dictum est, uacuationem sanguinis expertus fuerit, hoc uel solùm ad profundendi sanguinis spem exhibẽdam satis est. Iam uerò si anni tempus æstas est, aut si non æstas, certè calidus aeris status, ac sæpè illo tempore per sanguinis profluuium crisim sustinuerunt, corpusque sanguine redundet, quod πληθωρικὸν nominant, & consuetarum excretionum sit retentio, hæc quoque spem tibi auxerint. Similis porro, & in reliquis uacuationibus ratio habenda est. At si horum nihil apparuerit, sed æger in aliquo decretoriorum, qui post uigesimum

mum maximè sunt, dierum grauiter morbum ferat, idque cum consistit, ac dolores quidam in articulos aliquos decumbant, aut iuxta aures, aliasve particulas hęreāt, aut dolores quidem minimè infestent, uerum sudores, particulares continuè ex particula quadam erumpant, per abscessum crisim excipere oportet. Ac in illa potissimum particula abscessus se promet, quamcunque uel sudores, uel dolores, uel tumores exerceant.

† Hæc ita leguntur οὐδὲν ἄτοπον διὰ τῆς τοιαύτης κενώσεως προσδοκᾶν γίνεσθαι τὴν κρίσιν. i. non absurdũ fuerit per talem uacuationem expectare morbi solutionem: sed hæc leuia sunt.

Quemadmodum optimum iudicium peractum agnoscamus. Cap. XI.

SI uacuatio competens post concoctionem accidat, & febris crisim experunti soluatur; ægerque alijs liberetur accidentibus, & coloratior euaserit pro uacuationis ratione, pulsumq; uegetiorem acceperit, ac tum insurgendo, tum sese erigendo fortior sit redditus, quodque omnium securissimum est, si ad morbum ferendum facilitas subsecuta sit, ea sanè laudatissima iudicatio habetur. Quòd si horum aliquo deficit, tantum ab optima abest, quantum id ualeat, quo deficit.

De pulsibus ex Galeni commentarijs. Cap. XII.

PVlsus motus est, quo cor & arteriæ attolluntur, submittunturque. Vsus ipsius duplex est. Et enim eleuatione Græci διαστολὴν appellant, qua arteria ueluti explicatur quodammodo, ac patescit, frigidus aer ingreditur, uitale robur euentilans recreansq; ex quo etiam animalis spiritus habet originem. Submissione, συστολὴ Græcis uocatur, qua arteriæ extrema ad medium sui considunt, conuicentq;, fuliginosa recrementa expelluntur. Cæterum hæ arteriæ, oblonga sunt uasa, uenarum modo concaua, sed duplici tunica muniuntur, tum prędicti motus gratia, tum quòd sanguinē, spiritumq; continent. Originem trahũt ex corde, sed per totum corpus membratim distribuuntur. Omnes igitur, & eodem pulsandi modo inter se, & cum corde conueniunt. Quamobrem ex una ipsarum, omnium rationem queas colligere, nō item omnium ex æquo motum percipere. Sed earum quæ ex carnes corporis

partes

partes perreptant, promptius: quæ carnosis subsunt, obscurius. Porrò ijs quæ per brachiale excurrunt omissis, nullam, aut congruentius, aut usu commodius attigeris. Primùm pulsuum genus ex motus tēpore sumitur, ut quod eleuatione arteriarū, atq; submissione examinetur. Differentiæ ipsius sunt, citatus pulsus, tardus, & mediocris: quoniam omne quod motui est accommodatum, aut celeriter, aut lentè, aut mediocriter pro temporis ratione mouetur. Citatus est, qui exiguo tempore multum spatij motu emetitur. Tardus, qui longo tēpore, paruum interuallum perficit. Mediocris, qui medium quendam motum inter citatum & tardum, peragit. Alterum genus diastoles quantitate constat. Quoniam enim quodlibet corpus tria sortitur interualla, longum, latū, profundum, arteria autē corpus etiam est: ipsam quoq; tribus constare interuallis, necessum est. Verùm in naturali animantis habitu, mediocriter ipsam undequaque eleuari reperies. Contrà, cum animal præter naturam habuerit, nonnunquam in aliqua horum distantia deficit, aliquando excedit. In quo statu, meminisse conuenit, qualis pulsus naturalis fuerit. si latitudine maior inueniatur, latum uocabis. si longitudine, longum, si profunditate, sublimem. Liquet autem contrarios quoque ipsis, & naturali minores, ad eum esse modum appellandos, arctum, breuem, & humilem. at inter eos qui omni distantia æqualiter in statum naturæ contrarium uertuntur, quicunque hac ratione imminutus est, paruus: quicunque auctus, magnus nominatur. Tertium genus pulsuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ ipsius tres sunt, uehemens, languidus, & mediocris. Vehemens quidem est, qui tangentis manum ualide percutit. Languidus, qui inualide, & imbecilliter. Mediocris, horum medio consistit, quem nonnulli naturalem esse putauerunt. Nam ira & exercitijs uehementiorem fieri pulsum afferunt, qui à naturæ habitu recedit, quorum dictis Galenus uenit obuiam, non constantem inquiens, sed promptè mutari eum pulsum, qui ex causis non naturalibus uehementior euadit. Pulsus igitur uehementior, qui non expeditè mutatur, is nimirum naturalis, & moderatus fuerit. Quartum genus, instrumenti constitutione constat. dico autem arteriæ corporis statu. differentiæ huius quoque tres sunt. Vel enim instrumentum durius est, quèm natura exigit, ac pulsus uocatur durus. Vel mol-
lius,

lius,ac nominatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. Quintum genus,ex quantitate humoris infusi arteriæ pendet. Hæc habet discrimina. Plenus est, uacuus,& mediocris:quoniam totum uas,aut plenum est, aut uacuum,aut mediocriter repletum. Plenus itaque est pulsus, ut Archigenes definit,qui arteriam pleniorem repræsentat,& occursum eius humiditate plenum, uacuus qui aeris modo arteriam excitat,ut digitorum impressione loci inanitas occurrat. Hæc igitur quinque pulsuum genera, uno arteriæ motu constant.quoniam uerò caloris,qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo magis euidenter apparet, dignati sunt quidam etiam hoc pulsuum genus Sextum commemoratis annumerare. Ad reliqua uerò genera,tum quæ ex uno, tum quæ ex multis pulsibus sumuntur, pertinet quod quietis tempore constat,& quod rhythmo & quod æqualitate, & inæqualitate, insuper quod ordine & inordinatione constituitur. Quod itaque quietis tempus spectat, Septimum à primo numeratum diuiditur in frequentem,& rarum, & moderatum. Nam cum arteria duplici agitetur motu, qui ex contrarijs constat particulis, necesse est ut duplex quies cum ipso coincidat. Altera quæ post eleuationem,ante submissionem est: altera quæ secũdum submissionẽ,eleuationem præcedit,quæ etiam quies plerisque imperceptibilis esse uidetur, ut inter duos motus quies aliqua media existat. Cui itaq; longum quietis tempus est, is rarus dicitur:cui breue,creber:cui mediũ,moderatus. Octauum genus pulsuũ ad rhythmũ pertinet. Est autẽ rhythmus summatim quidem dispositio, aut temporis ad tempus proportio. In pulsu autem,secundum nonnullorum sententiam sanè,tempo poris motus,ad quietis tempus,ut eleuationis,& submissionis, ad aliquam quietem interpositam. Secundum aliorũ uerò opinionem temporis motus,& quietis,ad motus quietisque tempus, aut motus ad motũ, nempe eleuationis ad sumissionem, aut quietis ad quietem,puta interioris ad exteriorem proportio. Differẽtiæ rhythmi principes sunt duæ,pulsus boni rhythmi,& nullius rhythmi. Porrò uocatur pulsus nullius rhythmi, num qui nullum rhythmum obtinet,id.n.fieri non potest, sed malo rhythmo præditus, quemadmodum nullam habere uocem nullam ceruicem, cum dicimus qui malam ceruicem malamque uocem sortitus est. Cæterum pulsus cui nullus rhyth-

mus adest,triplex differentia existit. Alius siquidem est pararhythmus,mediocrem boni rhythmi peruersionem obtinens. Alius heterorhythmus,id est, alterius rhythmi, qui longius à bono recessit. Alius ecrhythmus, qui omnino bonitatẽ rhythmi corrumpit. Veluti cum puer significatur, peculiaris quidẽ puerili ætati secundum rhythmũ pulsus eurhythmus appellatur:qui ad uigentẽ ætatem pertinet, heterorhythmus: qui nihil huius seruat,ecrhythmus dicitur. Nonum pulsuum genus est,quod in omnibus prædictis inuenitur æqualitate & inæqualitate cõstans,quod uel in uno pulsu spectatur, uel in pluribus id quod à collectione plurium,systematicum quoque uocant, de quo prius tanquàm manifestiore dicendum erit. Aequalis itaque pulsus est,qui consequentia par est siue magnitudine, siue robore,aut uelocitate, aut reliquorum aliquo, aut etiam omnibus. Inæqualis,qui consequentia impar est. Si enim subsequentes uniuersi pares magnitudine qualicunque inciderint eiusmodi pulsus æqualis uocatur. At si primus, secundus, & tertius pares fuerint,quartus autem impar: talis nimirum magnitudine inæqualis dicitur. Huius generis sunt, & deficiens, & coincidens. Non solum enim post unũ aut etiam plures magnos unus minor apparet,sed nonnunquã totus quoq; motus omnino aboletur,& pulsus deficiẽs appellatur,sicut alter huic contrarius coindicens,cum expectata quiete in medio tanquã superuacaneus aliquis pulsus inciderit. Sin autem secundus primo paulo minor factus sit,tertius secundo,& quartus tertio pari modo,idque deinceps longius, illiusmodi pulsus myurizontas & myuros nuncupant, nomẽ à figuris, quæ in mucronem desinunt transferentes. Qui quidem perpetuo, ex ipsis imminuuntur,ac nunquam decrescere cessant, in absolutam motus defectionem finiunt, ac uocamus ipsos myuros deficientes. Qui uerò cessant,duplici continentur differentia. Nonnulli siquidem ipsorum in qua primum desierant paruitate,hanc perpetuò conseruant. Quidam uerò augescunt rursus, uel in parem priori magnitudinem redeuntes,uel ad minorẽ,uel ad maiorem,ij myuri recurrentes dicuntur. Iã uerò & in unius pulsus inæqualitate myuri pulsus fiunt, de quibus suo loco paulo post tractabitur. Huiusmodi sanè quædã est pulsuum inæqualitas,quæ systematica appellatur:Atq; uno in pulsu depræhenditur,uel in una arteriæ particula,uel in diuersis accidit. quem admodum

admodum in motu, exempli gratia, in una quidem particula arteriæ inæqualitas dicitur, cum aliter inceperit, ac aliter desierit moueri circa unum digitum arteria, incipiens quidem citatior, desinens autem tardior, uel è contrario. Atq; hoc triplici modo accidit, uel motus continue manet, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur manens continuus & non intercisus, à celeritate ad tarditatem transierit, aut è contratio, impar citatus græcè κινοσταχύς eiusmodi pulsus, & est, & dicitur Quòd si quiescat, & quiete interpollata postmodum uelocior appareat, Caprizans appellatur, ex capra animãte sumpta translatione, quæ saliendo sublimis in aere consistit, & secundũ quendam motũ inopinatum priore citationẽ molitur. Porro si ab eleuatione recurrerit, & ante submissionem absolutam, secundo manum tangẽtis ferierit, dicrotus huiusmodi pulsus appellatur simile quippiam in incudibus fieri cernas licet, quippe mallei, simulatq; semel manu in ipsas incusseris, reciprocãtur, incudum renixu, & secundũ rursus, uel etiam tertiũ feriunt At qui non solũ inæqualitas quæ uno ictu in eademq; arteriæ particula accidit in motus tẽpore, potest fieri, uerũ & illa quæ uirtutis robore cõstat: nõ autẽ ea, quæ distantiarũ quantitate comprehenditur. Nullo n modo idem pulsus eadẽ in particula magnus & paruus queat effici: neq; in alio genere, sed in diuersis purticulis. porrò in uarijs arteriæ particulis unoq; in pulsu duplex fit inæqualitas nunc quidẽ cum motus manet continuus, & arteria iuxta quosdam digitos citius mouetur, iuxta quosdã uerò tardius. nunc aũt cũ motus quoq; interciditur, ut nonnulli quidem digiti motũ apprehẽdant, nõnulli uerò nõ Ac iuxta eleuationis quantitatẽ in pluribus quidem particulis inæqualitas manifesta est Ex quo genere sunt myuri uno in ictu inclinantes, quos Græci uocant ἐπινενευκότας, & περινενευκότας. Sinanq; interna digiti parte magnus occurrit pulsus: & curuatus inde iuxta rationẽ minuitur, ut in exteriore quæ ad ægrotãtis pollicẽ spectat arterię parte, minimus idem appareat, myurus uocatur ad muris caudę similitudinẽ, uel meiurus quod caudę modo imminuatur. At si iuxta medios digitos magnus occurrat, curuatusq; utrobiq; minuatũ, minor apparens, hũc Archigenes νενευκότα quasi dicas latinè inclinãtẽ, & περινενευκότα appellauit, manifesto significare uolẽs eleuationis breuitatẽ, cũ extremorũ utrorũq; ueluti inclinatione. Nõ.n. ut abscisis uniuersim

ac ſubito,utrinq; partibus,ſed ueluti inflexis in arctum contractus eſt,utpote myurus,hoc eſt imminutus magnitudine utriſque in partibus. Ac cum ſecundum magnitudinem inæqualitas,id quod maturius eſt, aut tardius, aſſumpſerit, tum undoſi, tum uermiculantes,pulſus oriuntur. quòd ſi id quod in ſitu eſt, acceperint,conuulſorij & turbulenti,ut uocant, conſtituuntur. exordiendum igitur eſt ab undoſis, in quibus non ſimul apparet in tali inæqualitate arteria omnis eleuari, ſed pars illius alia primũ,mox alia,dein alia,poſtremo quarta,ut motus continuus maneat in modum undarum ſeſe eleuantium.ac nõnulli undam in rectum tendentem obtinent. quidam in latus inclinantem,& alij in breui longitudinis diſtantia, altitudinem magnam habent,alii contra,aliquid latitudinem, aliqui anguſtiã. Similiter etiam celeritate & robore inæquales ſunt. Vndoſus totus in paruitatem ceſſans, uermiculans appellatur, uermis greſſui aſſimilatus. Quemadmodũ uerò undoſum pulſum minorem factũ uermiculans excipit,ita uermiculantẽ formicans ubi motibus multis abolitis in unum eundemq; per quam exiguum deſierit. Vocatus hic quoq; eſt à formicæ animantis ſimilitudine,tum ob paruitatem,tum ob motus ſpeciẽ. Eſt.n.formicans admodum exiguus,ut quo minor alius non extat.Pari modo languidiſſimus omniũ creberrimus non tamen citatus, ut Archigenes exiſtimauit. Huic confinis eſt Hecticus. quemadmodum enim febris,ſic etiam pulſus Hecticus eſt, qui nullam magnam mutationem ſubit, ſed perpetuo conſimilis manet,trahitq; ut ab initio incepit,& nunquam ſoluitur, toto habitu in morbũ cóuerſo. Porrò conuulſorij pulſus utrinq; ab extremis ſurſum retrahi, tendi, & conuelli uidentur, ceu chordæ cuiuſdã tenſæ ſenſum præbeant:at in turbulentis nihil tale reperitur. Sed maior in his eleuatio eſt,ut arteriæ particulæ quædam ſurſum ferantur,uno eodemque tempore, ac motum ipſarum ſpiculis rectiſſime aſſimulaueris: quæ ualidius emiſſa, celeriter feruntur uibrata. Serratus pulſus eſt cum alia pars arteriæ elata,alia minus,ob duritiẽ nimirũ ipſius eſſe uidetur. Cæterũ pulſus hic ẽt turbulẽti quippiã poſſidet, ac citatus quidẽ eſt,creberq;, nõ ſemper aũt magnus. Decimũ genus pulſuũ ex inæqualitate profectũ cõmemoratis ſuccedit, quod ordine, & in ordinatione cõſtat. Nam ordinatus & inordinatus inæquali in circuituũ paritatẽ:& prorſus imparitatem diuiſo, ex utraq;
ſectione

ſectione originē trahunt. Ex circuituū paritate ordinatus: ex abſoluta uerò imparitate inordinatus etenim pulſus æqualis omnino eſt etiā ordinatus,ſiquidē ſubſequentia parem ipſum dicebamus: inæqualis autē non oīno inordinatus eſt Si nanq; paritatē corrūpat, circuitū uerò ſeruet aliquē,ut in eleuatio-nis quātitate,uerbi gratia,ſi duo magni,& unus paruus ſit:deinde rurſus duo magni,& unus paruus,atq; ſic deinceps,uocabitur inæqualis quidē,ſed ordinatus. At ſi præterquā quod paritatem corrūpat,ne ordinē quidē aliquē inæqualitatis cōſernet,cū inæqualis tū inordinatus talis eſt: ſimiliter in aliis quoque generibus ſe habet Inordinatorū quidē, alii ſunt ex toto inordinati,ne uel exiguū quendam circuitū cōſeruantes, alii uerò ſecūdū circuitus ordinati. Quatenus.n.cōtinuam ordinationē nō habēt,inordinati uocabūtur: quatenus aūt diu circuitum quendā tuentur,ſecundū circuitus,ordinati uocari queāt. Exempli gratia,ſi contingat duos magnos fieri,duos item paruos,deinde tres magnos,& tres exiguos: quatuor magnos, & pares exiguos,& rurſus tanquam reflectentes duos magnos, & duos exiguos: tres magnos & totidem exiguos: & deinceps ſimiliter.ſcire uerò conuenit,inter alios quidē contrarios ſingulos,quēdam eſſe medium Aequalis autē & inęqualis mediū nullum,neq; ordinati,neq; inordinati: niſi uoles ſecūdum circuitus ordinatum medium dicere ordinati & inordinati. Cæterum aliorum omnium medii,ſecundum naturam ſunt,pręterquam uehementis & languidi,ut à nobis oſtenſum eſt. Inter hos autem æqualis ſolus ſecundū naturā eſt,reliqui præter naturam,inæqualis ordinatus & inordinatus. Hæc pulſuum genera uniuerſa ſunt,& generales ipſorum differentiæ. Nonnulli uerò his etiā alia duo annumerarunt. Primum à ſitu arteriæ ſumitur,quatenus ſurſum,deorſum,dextrorſum, ſiniſtroſum deducta eſſe uideatur. Alterū quo maturius,aut tardius: ex quorum numero undoſos turbulētosq; pulſus eſſe diximus,ac nos compendii gratia ſimplices ſolum differentias prodidimus, ex dictis autem ſi coniungamus has facilè erit etiā cōpoſitas inuenire.† Porrò opportunum erit deinceps,cauſas quoq; pulſibus conuenientes exponere,quas comitatur etiam præſagiū ab ipſis deſumptum,ac initium à magnitudine capiemus, quoniam hæc aliis eſt manifeſtior. Magnus igitur pulſus redditur, uel propter uſum urgētē,qui calor eſt in corde exuperās,externæ

appetens refrigerationis,& ueluti euentilationis, aut propter corporis gracilitatem,ut posterius ostendetur. Porrò augescit calor, aut ex causis naturalibus,utpote ætate florida, aut puerili,aut simpliciter calida,anni tempore,regione,& temperamento calidiore Aut causis non naturalibus, ueluti aëre qui nos ambit calidiore,balneis calidis,exercitiis, cibis uino,medicamentis calfacientibus. Aut causis naturæ contrariis,puta intemperie calida,aut humorũ putredine,aut ira, aut similibus. Discernes uniuscuiusq; pulsum hoc discrimine,quod causæ naturales magnitudinem ipsius faciunt stabilem, & quæ difficulter mutari queat. Reliquæ uerò,ex facili mutabilem, ut etiam manu adhuc admota frequenter,aut certè paulopost subsidat. Iã uerò pulsibus,qui sane ob balneas calentes magni sunt, mollities quoq; accedit,quemadmodum iis,qui ob calidam & præsertim cum siccitate intemperiem magni existunt, durities: Exercitatis uerò mediocriter,aut perfricatis,nec duri,nec molles sunt,medio statu præditi Pectoris autem regio, multo calidior est,quod iam & iratis accidit Ex cibo autem magnis, aut uini usu,aut ita,præter magnitudinem etiam uehemẽtia inest. Qui uerò occultare iram student,aut aliud quid præter medici permissionem factum,uerbi gratia medicamen calidum sumptum,eundem medicum simulatq; manum attingat, interrogantem celare uolentes, iis præter magnitudinem manifesta quoq; oboritur inæqualitas. Ad hæc ægrotantis mores & consuetudo non mediocriter ad pulsus dignotionem faciunt. Cõsuetudo quidem,si medicaminum appetens sit si & rudis mores,si opinionis eximendæ peritus & calidus sit. Ex humorum putredine magnus,ad magnitudinem adhuc submissionẽ magis citatam habet. Verum ad magnum pulsum efficiendũ, non solum usus abundè est,sed etiam uirtutis ministerium desideratur,instrumentiq; commoderatio inter siccitatẽ & mollitiẽ. Aucto igitur cordis calore propter quãlibet causam ex cõmemoratis,primum quidẽ magnus pulsus efficitur: ubi uerò magnitudo usui nõ sufficerit,statim etiã celeritas ipsi accidit. At si ne sic quidem satis fuerit,mox frequẽtiam assumit,parui autem,tardi & rari pulsus,itidem à contrariis fiunt. Sed quãdocunq; à magno citato & crebro ad contrarios fit mutatio, usu nimirũ postulante,non amplius id quod in pulsu primum factum est,id etiã primum cessat,uerũ quod postea acquisiuit, id
primum

primum abijcit,statim quidem rarus euadēs, deinde tardus,postea quoq; exiguus. Sin autem tarditas prauitasq; accreuerint, è contrario raritas in crebritudinem trāsmutatur, ut per eam utcunq; usui fiat abundè. Hæ igitur magnitudinis, celeritatis, frequentiæ,& contrariorum ipsis pulsuum causæ habentur. At iungetur ipsis ea quoq; pulsus immutatio, quæ una solum distantia constat. Itaq; latitudo sola augetur, dum humiditas potissimum, uel secundum naturam, uel etiā ab exterioribus causis redundat, quemadmodum sublimitatis pulsus ob instrumenti mollitiem uirtute ad hoc opitulante, longitudo à siccitate, & carnium circumpositarum emaciatu palam efficitur, reliquis distantijs collapsis. Non enim arteria longior, quàm postulat natura fieri potest, ac propriè magis pulsum huiusmodi gracilem appellaueris, quemadmodum ipsi contrarium secundum latitudinem solam,& profunditatem adauctum, amplū. Contrariis autem horum affectibus pulsus nonnunquam incidit,& in aliqua, aut aliquibus distantijs prohibetur, humilis, aut arctus, aut breuis apparens, cū talis non sit, sed ob pinguedinis cuiusdam, aut carnium, aut mēbranarum oppositarum crassitiem apparens. interim, etiā totus paruus uidetur, cum re uera paruus non sit, & languidus similiter. Quid opus est uerbis: sæpe absoluta pulsus defectio quibusdā esse putatur in omnibus arterijs, cum uerè non sit, & maximè ijs qui negligentius ipsum tangunt, sed cum motus ob carnium copiam delitescit, re uera obscurus existent, non enim extrema pulsus defectio homini potest accidere, quoad uita fruatur, quemadmodum igitur rursus in locis ex carnibus, etiam parui pulsas, magni esse uidentur. Corpore itaque uehementer emaciato, arteria spinam perreptans, sæpe tangentibus abdomen, motum repræsentat, ac nonnulli etiam ex his, quæ prius in artubus nō erāt, conspicuæ. Quamobrem omnibus causis diligenter attendendum censeo, ne dignorio ipsorum nos lateat. Pulsus autem uehemens uirtutis robore efficitur, si nulla ex causis reliquis renitatur, utpote usus dissolutus, aut instrumenti durities. Languidus autem pulsus, imbecillæ uirtutis & solius soboles est, aliud licet nullum adsueuit. Si quidem uehemens omnibus causis ad sui generationem indiget, languidum etiam sola imbecillitas efficit. Qui igitur per initia uehemens est, ætates anni tépora, regiones, & téperamenta moderata comitatur,

languidus immoderata. Porrò qui à languore in uehementiã incidit, uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante effi citur. Vindicatur uero, aut ex his quæ in ipſo corpore continẽ tur, ueluti humorum concoctione, uel excretione uel ira: aut ab exterioribus, nempe uino, cibo, exercitijs, ac alijs quæ intẽ periem corrigũt. Vires diſſoluunt, inedia, uigiliæ, uacuationes immodicæ, triſtitia, curæ & dolores, maximè animæ defectionem inferentes, ac omnia quæ intemperiem faciunt. Quidam uero ex rudibus ac in exercitatis, durum pulſum uehemẽtem eſſe putauerunt, quod diſcrimen exercitatum, tum ratione, tũ tactu, nunquam latuerit. Nam uehemens magna ex parte cũ magnitudine in ſublimitatem attollitur, tactum ualidè percutiens: durus magnitudinem non recipit propter arteriæ contumaciam: fit igitur durus, ob inſtrumenti duritiem, quã refrigeratio immodica, aut ſiccitas, aut tenſio ab inflammatione profecta, aut conuulſio generat. Statim uero duritiem etiam paruitas, & celeritas nonnunquam, & frequentia magnitudinis loco propter uſum ſequitur. Mollis pulſus, arteriæ humiditatis comes eſt, quam humidiorem reddunt ex iis quæ ſecũdum naturam ſunt, humectiores cibi, balnea frequentia, ſomnus multus, uictus copioſior & animi oblectatio, ex his quæ præter naturam ſunt, ſopores, lethargi, aquæ ſubter cutem, & reliqua pituitæ uitia. Plenus pulſus, aut humorum copiã, aut ciborum, aut uini potionis abundantiam indicat, quemadmodum uacuus cõtraria, aut enim inediam, aut uacuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multam in corde caliditatẽ, reliquo corpore refrigeſcente, aut conuulſoriam quampiam arteriarum uiolento motu incaleſcentium, diſpoſitionem fatetur. Archigenes uero tradit arteriæ locum propriè in catochis calidiorem deprehendi, quemadmodum in iis, qui conuulſionem cum graui animi in ſomnum delatione quam cataphoram appellant. At rhythmus, de quo diſputatum eſt, ſi par ſit motu & quiete, probam totius corporis temperiem præ ſe fert, quantum ad ſe pertinet, uel non magnam à bona declinationem, ſicut in ætate puerili, & corporibus alioquin tẽperatis. Ac ſi longius quietis tempus fuerit eo quo motus peragitur, calorem præpollere notat, quemadmodum in ætate florẽtibus, & his proximis, ueluti igitũ in corporibus ſenilibus æquabiliter frigidis, diuturnius motionis tempus eſt quam quietis.

Notare

Notare autem oportet rhythmi inæqualitatem mensurã esse eius quæ celeritate & frequentia consistit. hanc autem ueluti materiæ rationem ad rhythmum obtinere. Iam uerò deficientes, coincidentesq; pulsus fiunt, uiribus oppressis, & ueluti aggrauatis, sed coincidentes minorem offensam, deficientes maiorem significant, ac in uniuersum uirtus oppressa grauataque pulsus mutat ad inæqualitatem inordinationemq;, tum aliam quamlibet, tum eam quæ uehementia & magnitudine cõstat. Ac ex myuris pulsibus genere duplicibus demonstratis (uel enim in systematica, ut uocãt, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehenduntur) deficientes quidem extremam uirtutis internitionem notant, repetentes autem recurrentesq;, & ipsi quidem imbecillem, sed repugnantem adhuc resistentemque, & renuentem indicant, in uno autem ictu myuri & inclinantes, quos ἐπινενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maximè ijs fiunt, qui paulatim contabuerunt, inflammationibus non solutis, præterea plurimis quomodocunq; tabescentibus, dum partes quæ circa arterias habentur, emarcescunt. Porrò inæqualiter citati & caprizantes, febriles potissimum calores comitantur: uerum si pulsus eleuationis principia dissoluens, extremum ipsius acceleret, & submissionis initium, putredinẽ exuperantem notat, natura fuliginosis recrementis excernendis incũbente. Sin autem è contrario submissionis initium dissoluerit, ac eleuationem uero magis instet, calorem præpollere scias, qui refrigerationẽ desideret. Comitatur hæc in febri etiam crebritudo plurima ex parte, interdum magnitudo quoq;, nisi uirtutem instrumenti duritia impediat. Cum autẽ hęc in arteria intenditur, & uirtus nõ sit inualida, pulsus fit quĩ à bis feriendo dicrotus appellatur. Porrò undosus humidiores potissimũ affectus sequitur, atq; his magis aquæ subtercutem genus, quod Anasarca uocant, itẽ lethargos, & peripneumoniam. At cum uirtus dissolui inceperit, sed paululum adhuc resistat, undosus in uermiculantem decidit, ubi extremè collapsa fuerit, etiam hunc formicans excipit. Hecticus aũt propriè contabescentes & alioqui emarcescentes sequitur. Cõuulsorius fit, quũ neruorũ origo inflammatoria quadam affectione cõflictatur, sicut in phreneticis, & acuta epilepsia correptis, quando etiã moriuntur, adhuc calẽtes, qui hoc uitio sunt occupati, cõtrario his modo quos syncope inuadit, illi nanq; uehementer

menter etiam frigidi, adhuc uiuũt. Turbulentus autem pulſus efficitur, cũ uſus magnã eleuationem requirit, ac uitale robur eam poteſt creare, ſolum uero arteriæ corpus præ duritie, in magnam attolli diaſtolen, ut in magnis inflammationibus, obſtructionibusq; diuturnis, impotens refragatur. Pulſus ſerratus in totum index eſt inflammationis, & præſertim partium quarundam neruoſarum: quinetiam pleuritidi peculiaris eſt: remittens quidem, leni & ex facili concoquendæ: intenſus autem difficili, & concoctu peruicaci: quæ cum imbecilla quidẽ uirtute, ſubitò in periculũ præcipitat: cum ualida autem longo tempore concoquetur. Vel enim in uomicam tranſijt ſubinde, uel marcida tabes ipſam excepit. Iam uerò ſciendum uenit, inordinationem comitari inæqualitates. raró ſiquidem inuenire eſt inæqualem pulſum, ordinatum. Minores offenſæ, inæquales pulſus & ordinatos: maiores, inæquales & inordinatos procreant. Hæ igitur ſimplices pulſuum cauſæ ſunt & præſagia. Ex hīs etiam compoſitas, ut in ſermone de differentijs ipſorum dicebamus, haud negotioſum eſt inuenire.

†Rectior eſt hæc ſcriptura quæ in uetuſto codice eſt, ἑξῆς δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ τὰ αἴτια τὰ τρέποντα τοὺς σφυγμοὺς. Porrò opportunum erit deinceps cauſas pulſum immutantes exponere facilè enim fuit librario ſcribere πρέποντα pro τρέποντα.

De deiectionibus. Cap. XIII.

ALuus optima eſt: mollis, cohærens, & eodem tempore quo in ſecunda ualetudine aſſueuit, reddita. Talis nimirum eſt quæ leuiter ruffa eſt, ſimul & cõuenienter ſpiſſa, nõ nimis fœtida: quæ talis non eſt, mala cenſetur. Quæ igitur colore ſimilis cibo ingeſto cernitur, & tenuis, & nõ exuccata & celeriter deſcendẽs, cruda eſt. At mere ruffa, initio quidem biliosiorẽ morbũ indicabit. ſin autem in declinatione talis excernatur, corpus probe expurgari denuntiat, uiridis æruginoſæ bilis nota eſt, nigra, uel atræ bilis, uel ſanguinis cuiuſdam indidẽ aduſti, liuida, refrigeſcere quodammodo, & emori non parũ interiora ſignificat oleoſa pinguiſq;, corporis pinguitudinem conſumi innuit: quemadmodum rurſus uiſcoſa, pingui cum ſit deterior, animantis particularum conſumptionem præ ſe fert. Nimis fœtida haud exiguam fatetur putrefactionem. Porro in omnibus hiſce, ſi aluus qualitate cibo aſſum

pto non

pto non respondeat eodem iam modo affectio quoq; conside rabitur. Omniũ deterrima & pestifera, erit nigra, liuida, oleosa, celeriter transiens.

De urinarum notis. Cap. XIIII.

Quemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula sanorũ usi, de ægrotis indicia sumemus. Vrina igitur pręstãtissima est, quæ sanis simillima. Talis nimirum est subrufa simul & subflaua. nimirũ uero hæc & crassitiem moderatã habet. At cũ triplex turbidarũ urinarũ sit differentia, (uel enim redditæ tales, paulopost subsidunt, uel consimiles perpetuo manẽt: uel puræ excernũtur deinde uero turbantur) praua quidem existit tertia ordine dicta, moderata be nignaq;, prima: medio utriusq; cõsistit secunda: summè cruda est, exactè aquosa, ueluti desperatæ concoctionis uenosi generis accidens. Quando autem celeriter descẽderit, diabetes, ut Græci appellãt, efficitur. Verum hæc sanè inter urinas crudas deterrima est, succedit autẽ ipsi, tenuis admodũ & aquæ modo exalbida. Huic uicina est alia urina, quæ multis in morbis appa ret, tenuis admodũ, & albæ propinqua. Subpallida uerò hãc sequitur: quæ pallida quidẽ modo erit, & subrufa, cõcoquitur au tem tam quantũ ad colorẽ ipsius attinet Tantũ uerò crassitie ipsam ab aquosa recessisse oportet, si probè concoqui debeat, quantũ etiã colore, sin aũt hec secundũ naturã adamussim seruato, subsidens album, leue, æquale, & copiosum reddit, exactæ nimirum concoctionis nota fuerit: largius autem crudũ, humo rem, expurgari signat. Iam uerò si urina crassa modicè fuerit, habeatq; subsidens aliquod, non cruda, iam ex toto erit. Si.n. subsidentia parti farinæ crassiori, aut laminis similia, aut furfuri, aut nigra, aut liuida, aut uiridia, aut fœdi odoris, habeat, præterquàm ꝙ quæuis huiusmodi in cruditate est, etiam mortis periculum aliàs ostendit. Porrò boni coloris urinæ quæq; simul, uel subsidentia alba, leuia, & ęqualia reprę sentent, uel nebulas quasdam similes, uel suspensa, omnium urinarũ sunt laudatissimæ, & præcipuæ, quarum subsidens, tale extiterit. Deinde commendatur urina cuius suspensa huiusmodi cernuntur. Tertium bonitatis locum habet, cuius nebulæ tales apparent. Ac, ut uno uerbo expediam, quæ urinis probè innatant, quan to inferius subsiderunt, tanto magis laudantur.

De

De sputi notis. Cap. XV.

SPutum subflauum, subrufum, leuiter spumans, & tenue, solam cruditatē, malū uero nullum insignius denunciat. At syncere flauum, rufum, spumosum, uiride, glutinosum, rotundum, atq; his adhuc magis nigrū, prauū est Etenim præter sanguinē, quisquis alius humor syncerus est, prauam ostendit affectionem, caloris flammei sobolem. Cruenta igitur sputa mediocria sunt: flauæ, aut nigræ bilis, difficilia Cæterum quomodo ipsa ædantur, inspicere simul expedit. Nam si promptè excreentur, liquido constat talia quidem esse salubria. contraria uero periculum testari absolutam itaq; concoctionem fatetur sputū leue, album, æquale: & substantia neq; liquidum, neque ualdè crassum. Summæ uero cruditatis nota est, si nihil prorsus expuitur. At si expuatur quidem, sed tenne, languidæ concoctionis argumentum est, Sin autem Syncere rufum ꝓdierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum, aut æruginosum, aut atrum, summam pernitiem portendit.

De febribus diarijs dignoscendis curandisque. Cap. XVI.

DIarias febres, urinarum in primo die concoctio, calorisq; suauitas seu propriæ ipsarū & inseparabiles notæ testātur. Verū à prima febris solutione, certiorē habiturus es earū cognitionē. Quippe arteriarū in hac motus ei q in secūda ualetudine fuit, ex toto respōdet, cū nulla ex aliis febribus in naturalē statū reuertatur iam uerò ꝙ facilè morbū fert æger, maximū & id indicium est. Opportuni sunt id genus febribus, in quorū corpore quod defluit, halituosum nō est, sed mordax & acre, fumi instar Hi autē sunt calidi & sicci tēperamēto: breuiter, biliosi, quos πικροχολες Græci uocant, q igitē ob lassitudinē febricitarūt, pinguiter simul ac molliter fricādi sunt, in balneumq; ducēdi. Quibus siccitas febrē intulit, fricādi hi quidē minus, sed lauādi sunt liberalius. Quos curæ mœrores, uigiliæ & ira exercuerūt: lauare quidē nō subinde oportet, uerū oleo copiosiore tepido, cui minimè astringēs uis insit, tū paululū fricare, tum ex cōsuetudine lauare conuenit. Ab insolatu usti, protinus ab initio refrigerationem desiderant, tum crebriorem lauationem minimè, uerò aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent & rosaceū & omphacinum

omphacinum sine sale confecta: eadem uero sincipiti uehementer refrigerata super fundere oportet, & ubi febris inclinauerit, in balneum æger ducendus est. Si quis ex frigoris iniuria febrim concepit, etiam is in remissione lauandus est. At si cum grauedine, & destillatione febriat, priusquam hæ concoquantur, lauationi non committetur. Porrò qui ex æstu Solis febricitant, ij, etiam cum hæc adsunt, lauandi sunt: qui autẽ ex frigore, ijs quoque caput mediocriter calefacientibus perfundendũ est, cuiusmodi irinum est, & nardinum unguentum. Verum in quibus meatuum constipatio febrem excitat, his conuenit ex aqua dulci, & temperata lauatio, tum frictio, quæ rarefaciat, & exercitationes modicę, uictusque bonis procreandis succis idoneus. At cui propter inediam, febris contracta fuerit, ei opus est statim, ubi prima accessio remiserit, in balneum perduci, & tepente oleo largissime perfundi, tum molli manu perfricari, diutissime in calidi solij aqua immorari. Simulatque exierit, ac sese recollegerit, denuò balneum ingredi, postea aquam calidam potare, mox ptisanæ cremorem, deinde lactucam assumere, & aliquid piscium eorum qui molli sunt carne, ex albo iure. Omnium uerò communis esto uictus species, quæ & boni sit succi, & concoctu facilis, & quæ nusquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Vinum propinetur & aspectu, & uiribus aquosum. Oportet autem in primæ febrium accessionis insultu nonnunquàm aliquos horum nutrire, in quibus corporis intemperies ad calidius, sicciusq; transiens, febres accendit. Qui ob bubonem hoc est inguinum inflammationem febrim conceperunt, ne medicum quidem interrogant quid sit faciendum, sed ulceri, quod bubonis occasio fuit, prospiciẽtes lauant, ubi accessio declinauerit. Cæterum à uino ipsi sunt arcedi, donec inflammationes inguinum fuerint, solutæ, & tenuiore uictu enutriendi.

De putridarum febrium agnitione. Cap. XVII.

PVtridæ febres dignoscuntur eo quòd nulla ipsas exterior causa pręcedat: item quòd à rigore incipiant, neque insolatu, neque uehementi frigore prægresso. id quoque peculiare est febrium putridarum indicium, sicut & pulsuum depressio. Nominant sic, cum incipiente accessione per exiguos quidem ipsos & inæquales obtinent: hoc enim singulariter huiusmodi febriũ est proprium. maxima autem pu-

tridarum febrium nota est etiam qualitas caloris, qui fuliginosus adeo existit, ut manum erodat. Similiter ad ipsas propriè spectat etiàm urinarum cruditas, & obscura concoctio. Magnū uerò & notabile concoctionis indicium, in primis urinis nunquàm eiusmodi febres repræsentant.

Curatio febrium putridarum. *Cap. XVIII.*

SI uires sint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, sanguinē dimittes protinus, modo cruditas in uentre non existat. At si uires imbecillæ, aut ætas prohibeat, sanguinem non detrahes: cuius uacuatione, putrida per urinas, aluum, & sudores expurgare conuenit. Sin autem sponte sua nonnunqnam impetum ad os uentriculi capessant, etiam per uomitum: alioqui non oportet ea præter naturam irritare: cæterum deligi materiæ debent, quæ sine calefaciendo siccandoq; ualenter, prædictas uacuationes moliri possunt, ueluti ptisanæ cremor, aqua mulsa, oxymeli, & apomeli, apijq; radix in aqua potabili incocta. Cum aluus nihil deijcit, ex aqua mulsa cum oleo clystere ducenda est. uerum totum corpus rarefacere prius non expedit quàm uacuatum fuerit: ubi uacuaueris, rarefacias utiq; licet, medicamento tepido calore prædito, quale est, quod ex chamæmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquosum potui datum, uniuersas promouet uacuationes: eiusdem facultatis est temperatum dulcis aquæ lauacrū. Quòd si uerò febris magnitudo obstiterit, neq; uino utendum, neq; lauacro, neq; unctionibus rarefaciendi uirtute præditis, sed aqua frigida his in febribus commodè bibitur, nisi quid & hanc prohibeat. Ergo si quidem & uires robustæ omnes fuerint, & febris ardentissima, & concoctionis signa planè euidentia, frigidam cum fiducia exhibebis. Prætereà si bona corporis habitudine sit æger, tum status cœli calidus ac siccus, etiam si in frigidam natationem hunc dimittas, haud quaquam lædetur: sin autē mediocris existat febris, & uires inualidæ sed cum notis concoctionis, ijs qui ita habent balneum prodest, & uini potio. Tum uerò ex unctionibus eæ quæ rarefaciunt.

De tertianarum agnitione. *Cap. XIX.*

TErtiana febris cum sit flauæ bilis cōmotæ soboles, protinus ab initio rigorem, haud exiguum infert. hoc discrimine à quartanæ rigore uariat, quòd pungere uideatur, & cutem

& cutem conuulnerare. In quartanis autem, accessionis insultus uehementem perfrictionem habet. Quotidianas uerò nequaquàm rigor præcedit: sed solùm perfrigescunt. Cæterum tertiana etiam exactum pulsuum ordinem obtinet. siti uerò uehementi in statu affligit, & hominẽ perurit, ac paulò post consistit, calorque æquabiliter per omnes corporis partes diffunditur. Et si manum inijcis, primo quidem contactu, calor copiosius & acris occurrit, ueluti cum uapore quodam erumpens, sed paulò post à manu remanente uincitur. Vbi potione æger fuerit recreatus, statim copia uaporis calidi per cutem emergit, sudorum nuntia. Bilis uomitio superuenit, aut aluus soluitur, perque urinam biliosa redduntur. Præterea ad integritatem tertiana desinit, ubi accessionis tempus, horarum non plurium duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quæ uerò diuturniorem accessionem habuerit, illam simplici uocabulo tertianam nuncupamus. quæcunque autem longissimè productam accessionem seruauerit, exiguum uero interuallum, hanc rursus extensam tertianam dicimus.

Curatio tertianæ. *Cap. XX.*

Exquisitam tertianam, ut quam flauabilis procreet, humectare oportet ac refrigerare. & sanè quod in uentriculũ confluit, uomitionibus, & inferius elicere. Itẽ per urinas, & sudores deducere idipsum conuenit. Aluus itaq; mollibus clysteriis euocatur. urina potionibus, in quibus apium, & anethũ maduerunt, & si concoctionis signa deprehenderis, magna iam confidẽtia etiã absynthiũ dabis. Balnea uero ex aqua calida potulenta conueniunt: quibus neq; nitrum, neq; sal, neque sinapi adijci, sed ægrum oleo quam maximè calido perfusum in solium descendere oportet. At qui balneis admodum gaudent, eos etiã si bis die laueris, haud peccabis. Vbi uerò concoctionis notas perceperis, tũc, uel si sæpius laueris, nihil offendes. Porrò uinũ priusquam morbus concoquatur, ex toto circuncidendũ est. simul atq; uero cõcoqui inceperit, tenue, aquosum, modicum, primo die exhibendum. Cibi humectantes, refrigerantesq; utiliter assumuntur. A melle abstinendum, sinapi, salsis & acribus omnibus uinis autẽ admodum uetustis, & natura calidis. Cęterum nihil miri est, si in hominibus primi exercitis, inediamque, expertis, nunc autem ordine conuerso otio-

fis ciboq; ufis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiatur. Cuius rei gratia complures tertianæ, aut citra rigorem fiunt: aut perexiguus ipsis oboritur, unde etiam animaduersionem propriam desiderant. Neq; enim balneum, neq; cibus aliquis liberalior tertianis spurijs ante concoctionem conuenit: quoniam ne panis quidem micæ, oua, & consimilia.

Curatio tertianæ nothæ. *Cap. XXI.*

LAuare in tertianis spuriis per initia salubre non est, sed quando iam concoctionis notæ apparent, neque cibum quotidie exhibere, sed alternis diebus abundè est. Quies autem, & præcordiorum fotus ipsis conducit, tum sorbitiones concoctu faciles, & clysteres aluo inditi non admodum molles. Atq; si sanguinem detrahere opus est, neque hoc omittere oportet. Tota uerò uictus ratio erit, non quæ refrigeret in totũ, humectetq;, uerum etiam modus aliquis qui magis incidat, ac calefaciat, adhibeatur. Maximè uerò conduxerit ipsis ptisanæ cremor pipere iniecto. uel hyssopum quoq; nonnunquam uel origanum, uel spica nardi, aquæ mulsæ admista, incoctaq; potui exhiberi, & alia quæ urinæ ciendæ sunt, præterquàm ea, quæ nehementer calefaciunt, exiceantq; Potissimum uerò absynthium, post septimum diem porrigi debet. Iam & oxymel epotum, multis fuit auxilio. ad hæc nonnulla ex his quæ molliter uentrem subducunt. Porrò uomitus secundum cibum, iis quibus hæc febris in uetustatem incidit, utilissimus est.

Quartanarum cognitio. *Cap. XXII.*

QVartana inuadit multa cum perfrictione, ut quæ ex frigido humore, atra bile originem trahat. Calorem uerò feruoremque febrilem tertianæ modo non obtinet, imò nec bilis uomitus eam comitatur. Adhæc si urinæ tenues, albæ, & aquosæ fuerint, quartana erit febris. Eximia uerò ipsius nota est, pulsus exiguus, & rarus, Cæterum in autumno potissimum incipit, erraticis superueniens febribus, ac nonnunquam in forma eius potissimum subsistit quæ quarto die reuertitur aliquando etiam plurium dierum interuallo, iuxta quosdam circuitus accessionem habet.

Curatio quartanarum. *Cap. XXIII.*

QVartana laboranses leniter tractandi sunt, neque medicamenro ullo forti sollicitandi, neque uacuatione, nisi

ne,nisi forte sanguis uehementer exuperare uideatur, cum uenam dissecare conuenit. Victus eis offertur optimus, qui non inflet,& uenter his quibus uti consueuit,emolliri debet. Quòd si hæc nihil proficiant,clysteribus per initia quidem mollibus, deinde uerò acribus utendum est. A suilla carne prohibeantur ægri,atq; ab omnibus cibis qui glutinosi, ad exitum tardi sunt, tum qui refrigerant corpus, siccantq;. Vinum utile est tenue, album & modice calidum.Item salsa & sinapi ex usu sunt,tum per dies aliquot assumptum medicamẽtum diatrion pipereon, id est, quod triplici constat pipere, uel quod diospoliticon appellant.Iam & piper solum recte ex aqua quotidie sumitur. In morbi statu uictus ægro tenuissimus præcipietur, statim uerò etiam ut diu conquiescat, iniungendũ est, tum uisceribus prospiciendum per ea quæ emolliunt,relaxantq;. Insecutis diebus medicamenta conferunt,quæ urinam cient. atq; si concoctionis notæ apparuerint, cum fiducia tunc quoq, ijs uti expedit, quę atros humores uacuant,idq; non semel duntaxat, uerùm etiam sæpius. Porrò secundum ualidam purgationem, & medicamentum quod uiperis constat, exhibetur, & alia quæ ad eiusmodi febres commendantur, inter quæ est & nobis familiare,omniũ probatissimũ,quod succum cyreniacum recipit.

Quotidianæ agnitio. Cap. XXIIII.

QVotidiana haud quaquam cũ rigore primo statim die inuadi sed procedẽte tempore perfrictio magis quàm rigor oritur. Aegre uerò incalescit, & diuturnum habet incrementum:imò neq; adurit ægros,neq; multũ,& crebro spirare compellit,neq; efflare,uel frigidam bibere.pituitosi autem uomitus hic accidunt, & quæ per aluum uacuantur, frigidiora,crudiora,aquosiora cernuntur: totum corpus crudis humoribus redundat:sudores minimè primis diebus erumpunt, neq; ad integritatem uenitur, cutis ægrotantibus albicat, urinæ uel tenues sunt & exalbidæ, uel crassæ,turbidæ & rubræ.

Curatio quotidianæ. Cap. XXV.

QVotidianam curantes, oxymelite primis diebus utimur, tum ijs quæ urinã probe eliciunt, ac uniuersa uictus species incisoria esto,circa statum uerò uentriculi habẽda est rõ,præsertim ipsius orificij,deinde ægris iubẽdũ est,ut à radicula & cibis assumptis uomãt. Itidẽ utantur ijs quę

pituitam ſubducunt, idq́ue tamdiu quàm febris ceſſauerit.

De hepialo febri & rigore qui ægrè poteſt excalefieri. Cap. XXVI.

SI uitrea pituita, quæ omnium aliarũ frigidiſſima eſt, nondum putrefacta toto in corpore exundauerit, rigorem qui ægrè excalfieri poteſt, ſine febri excitat. In febribus enim quæ humoris uitio accenduntur, putrefactio maximè febrilem calorem ſuſcitat. At ſi tota hæc pituita putruerit, quod tamen rarò fit, ob immenſam frigiditatem quotidianæ febris cauſa redditur. Quando uerò non tota æqualiter, ſed ex dimidio ipſius putrida fuerit, aut aliquæ ipſius partes, nonnullæ uerò non putruerint. Hepialum febrẽ hanc facit: in qua ſimul & rigent, & febricitant. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus uenis, uel etiam reliquo corpori communicate & ſparſæ, rigorem creant: putrefactæ uerò febrem accendunt. † Dicta eſt autem Hepialos per tranſlationem à ſale: dico autem mari, quod tranquillum quidem apparet, in principio autem difficile turbulentumq́ue erat. Vel ab Hepios, quod eſt molliter & aleænin, quod ſignat calefacere, quaſi dicas, quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere exiſtat, utpote ex pituita naſcens, illarum curationi ſubijcitur ſpeciali, niſi quòd tanto commemorata quotidiana calidioribus magisq; incidentibus præſidijs indiget, quanto etiam pituita frigidior illa exiſtat. Hepiali uerò rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere, ex calaminthe prꝗterea, & quod liquore cyrenaico conſtat, his ſunt accommoda. Item ex caſtoreo, ſimilibusq́ue præparata remedia conueniunt. Latius autem diffuſiusq́ue explicatam curationem horum reperies in capite quadrageſimoquinto de rigore & perfrictione. Inſuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur cum ſint ex relatarum numero, etiam curationes, tum in illis expoſitas, tum exponendas poſtulant.

† Locus hic multò rectius in libris manuſcriptis quàm impreſſis, quos interpretes ſequuntur, exaratus eſt. Sic enim legitur in antiquis cod. λέγεται δὲ ἠπίαλος ἢ ἀπὸ μεταφορᾶς τῆς ἁλὸς, λέγω δὲ θαλάσσης, ἠπίας μὲν φαινομένης, χαλεπῆς δὲ κατὰ τὰς ταραχὰς αὐτῆς ὑπαρχούσης, non κατὰ τὰς ἀρχᾶς. quibus

uerbis

uerbis significatur mare esse molestum & difficile cùm turbulentum est & agitatur.

De febribus continentibus. Cap. XXVII.

CONtinentes finitimæ sunt singulis intermittentibus: tertianæ quidem exactę ardens, quę causos dicitur: quotidianæ, ea quæ singulis diebus accessionem habet, non autem ad integritatem desinit. Sic etiã quartanæ, ea quæ quarto die accedit. Exactus nanque causos: cum omnes alias exquisitæ tertianæ notas seruet, hoc solo discrimine uariat, quòd nõ cum rigore inuadat, neque ad integritatem ueniat. Qui singulis diebus accessionem obtinet causos, omnes similiter exactis quotidianis notas præse fert. quòd autem ad integritatem non peruenit, hac re à quotidiana specie consimili differt: ea ratione & quæ quarto quoque die accessionem habet, uerùm ad integritatem non cessat, finitima est quartanæ. Continens itaq; febris est, quæ non ante ad integritatem terminatur, quàm ex toto fuerit soluta. Quum autem ne declinatio quidem accidit, quæ sensibus queat percipi, hæc quoque ex ardentium genere habetur, sed acumine ab ipsis uariat.

Agnitio febrium continuarum quas synochos græci uocant, & curatio. Cap. XXVIII.

COntinuarum febrium, synochos græci appellant, origo ex sanguine est, nunc efferuescente, nunc putrefacto propter obstructionem. Qua propter accessio ipsis adusque finem una est. Indicia uerò sunt, pulsus maximi uehementes, citati, crebri, æquabiles, non mordaces. Vrinæ non multum adeò à sanis recedunt. Curatio est, sanguinis quousq; deficiat anima, dimissio. Qui si non fuerit detractus, febricitantes in summum ueniunt discrimen. At si quid per uenæ sectionem uacuare prohibuerit, alijs uti remedijs oportet, quæ meatus recludunt, copiam materiæ uacuant, & febrium feruorem leniunt. Cum autem euidentes humorum concoctionis notas in ipsis uideris, neque in principe particula inflammatio quædam, aut tumor œdematis speciem repræsentans, aut scirrus fuerit, neque particula aliqua adeò frigida, ut in hanc noxa procumbat, cum fiducia frigidam propinato: maximè si æger eius potioni assueuerit.

Ardentium agnitio. *Cap. XXIX.*

ARdentibus hæc ſuperueniunt, arida lingua, aſpera & nigra, uentris roſio, deiectiones pallidæ, ſitis uehemẽs, uigiliæ nonnunquam etiam delirium.

Ardentium curatio. *Cap. XXX.*

HOrum alterutrum fieri neceſſarium eſt. ſi perfectè mor bus ſolui debet: aut bilioſos excerni humores, aut eoſdem extingui. Excernuntur itaq; per ſudores, uomitiones, & imum uentrem. Extinguũtur aũt frigidæ potu: quo nos urentes febres, cauſos appellãt, ex toto curamus. Suſtinere eos qui his cruciantur, non aqua ſola conuenit: neq; mulſa duntaxat, uerum aquoſa mulſa exhibita. Nã qui huiuſmodi morbis conflictantur, ſola potione ſuſtentandi ſunt. Porrò balneum illis ſolum uſui eſt, qui citra tumorem inflãmatorium, aut eryſipelatium, ardenti febre laborant. Quod ſi uerò concoctionis notæ percipiantur, multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore, febrim ardentem conceperunt, his eſt inutile. Verum ijſdem ptiſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

Febrium quibus ex affectu eryſipelaceo origo eſt, curatio & agnitio. *Cap. XXXI.*

FEbres quæ ex Eryſipelaceo uiſcerũ affectu procreantur, his notis agnoſces. interna feruẽt immodice, dolor urget uehemens, præterea ſitis excruciat, & ardor immoderatus. Sũmatim ex indicijs accerrimæ bilis cum pauco ſanguine putreſcentis deprehẽdes. Hunc in modũ curabitur. A balneo in totũ abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatũ uehementi, hoc eſt frigidiſſima utendũ eſt: per initia nõ itẽ. Extrinſecus uero refrigerantia imponẽtur: & ſi nihil hæc promouerint, etiã intro eadẽ ſumere ægri cogentur. Maximè ipſis conueniunt lactucæ, & quæ parẽ his facultatẽ obtinent à foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt, adeoq; intybi & ſemperuiui, & reliqua refrigerandi uirtute prædita. ſed præſtãtiſſimo parte plurima utimur. Nam liquorem refrigerantis alicuius expreſſum pilæ cũ portulaca inijcimus, deinde cõtuſa exprimimus. cum uſus exigit, modico polentæ mixto hæc in aqua frigida merſa, refrigeramus. Linteum uerò duplicatum in ea intinctũ extrinſecus aut ubi calor ſentitur, præcordijs obtendimus, non diu adhęrere ſinentes, uerùm aliud frigidum eius loco applicantes. Iã uerò

to & oleum omphacinum medicamini nonnunquã miſcemus.

Hecticarum febrium agnitio. Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus,& ſpiritu ſolũ, ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit. Hæc abſq; dolore conſiſtit,& qui ea detinentur,nequaquàm febricitare ſe exiſtimant: neq; enim calorem percipiunt,cũ uniuerſæ ipſis particulæ æqualiter ſint excalfactæ. Duplex hecticarum febrium ſpecies eſt,prima ardentibus magna ex parte ſuperuenit quæ prorogantur adeo ut tempore corporis ipſius cordis madorẽ abſumant,uel etiam multo adhuc permanente. Quæ uero manente etiamnum humiditate fiunt cordi. corpus occupantes, inde potiſſimũ accenduntur. Vnam ſanè ipſius generationem prodidimus. Reliqua uero eſt cũ ſtatim ab initio inuadit, primam originẽ diarijs ſimilem,ex mœrore, ita laſſitudine maiore,una cum exuſtione in ſole,ſortita. Hæc igitur non difficulter cedit remediis. Quæ uerò ex ipſis in marcorem qui Græcis dicitur μαρασμός deuenit,omnem reſpuit curationem. Atque hæc ſanè cognitu eſt facillima: oculi ſiquidem præter modum concaui eam teſtantur,& lemæ ipſis inhæreſcentes aridæ, tum diſpoſitio quædã ſqualida,uiuidi ipſorũ coloris flos emarcuit,frons ſicca eſt & intenta Quinetiam conniuent plurimũ, hac occupati, quemadmodum dormiturientes. uerũ affectio, ſomnus non eſt, ſed uigilandi impotentia: tempora collapſa ſunt & quid.n. aliud præter oſſa & cutẽ ſolam habent? Nam ſi denudatis ipſis uentrem inſpexeris,neq; inteſtinũ, neq; uiſcus ullum ſupereſſe tibi uidebitur: præcordia ſurſum conuelluntur,& cutis ipſis extrema reſiccata eſt,pulſus gracilis,creber & durus. Caliditas autem primo occurſu lãguida,paulopoſt acris & rodens erumpit. quouſq; igitur humiditatis aliquid reliquũ eſt,hectica ſolum febris dicitur. Cum uero periclitatẽ, ne nihil amplius humoris ſuperſit,abſolutus iam marcor conſtituitur.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes,ſtatim ab initio nutriri deſiderant,humorum rodentium gratia. Maximum uero remedium huius eſt,uictus humectans. Conuenit igitur quàm maxima priſanæ cremoris halicæq; ſorbitionibus, & pane præterea adiecto ægrũ nutritũ,moderato frigidæ potu curare: ſi neq; inflammatio quædã,neq; humorũ putrefactio ſub-

est, atsi magnam inde offensam fore coniecturaueris, frigida abstinere oportet, extrinsecus autem impositis, quæ refrigerant auxiliis, uti. Balnea uerò hoc morbo obnoxiis, quolibet tempore sunt idonea.

De semitertianis. Cap. XXXIIII.

QVandoquidem tertiana cũ rigore, quotidiana uerò citra illũ inuadit: quæ ambarũ mistura cõstat, horrorẽ inducit, qui minor quidẽ res est rigore, maior autem perfrictione. Quapropter cũ horror ęquali ab utrisq; extremis interuallo, mediũ amborũ rigoris nimirũ & frigoris occupet, quod cõtemperatis inuicẽ extremis accidit, non abs re nomen huiusmodi febri semitertianæ indiderunt. Porrò duplici modo generatur uel enim duæ accessiones in idẽ tempus concurrũt, uel statim ab initio ambæ inuicẽ iunguntur. Qñ igitur tertiana præpollet, magis horrifica febris efficitur, & rigoris ẽt nonnihil per accessionem assumit. Protinus aũt talis calidior est & ardentior, tum uomitionẽ quandã bilis, aut deiectionem, aut madorẽ adfert. Quando altera pituitosa superat, perfrictiones quidẽ summa exercẽt, pauci uerò horrores: neq; tñ sitis, neq; ardor in his affligit. Cum pares magnitudine sunt tertiana intermittens, & quotidiana continua, insultus quidem accessionis cũ horrore accidit. At cum ex pituita proueniẽs febris pręcelluerit, depressiones pulsuum fiunt, & horrores. Si uerò calidior præualeat, subito ac una uice incalescunt. Talis sanè est exacta semitertiana, ex æquiualente duarum febrium, puta tertianæ intermittentis & quotidianæ continuæ tẽperatura proficiscens. Non exquisita uerò uel bilem largiorem, uel pituitam causatur, quæ iam magis etiam curationi renititur, cum modicus humor à copiosioris dominio artisq; auxilio expedite uinci possit. Si enim pituita sit superior, præsidijs maximè utemur quæ in quotidiana exposuimus: sin autem flauabilis, ijs quæ in tertiana comprehẽsa sunt: In totum ei quod urget incumbentes, sed ita, ne alterum prorsus negligamus.

De morbis publicè grassantibus. Cap. XXXV.

PVblicè grassantes cõmunesq; morbos nominãt, qui multis simul obueniunt, quorum ut generatio, sic etiã causa cõis est. Cibiq; igitur cões praui, illiusmodi morbos communes pariunt: item aquæ uitiatæ potio, exercitia immoderata,

rata,labores quibus quiſq; aſſueuerat omiſſi,inedia,repletio, idq; dum fames graſſatur, aut fœcundus annonæ prouentus eſt. Item regionum naturæ, cões ſubinde morbos intulerunt, quæ nonnunquã paluſtres ſunt, aliquando barathrum habent uicinum,quod uaporem exitioſum prauumq; exhalet. Hæc quidẽ nõ continuè accidere conſueuerunt. †aer uerò nos ambiens,tẽperamenta corporũ cõmutat, uel calidior impendio, uel frigidior,uel humidior euadens, ſiquidẽ in alias cauſas neque oẽs ſimul incidimus,neq; eis toto die immoramur. aer autem qm̃ omnibus circũfuſus eſt,& per inſpiratũ attrahitur, ut animalium corpora, pro tẽperamenti ipſius immutationibus ſimul afficiat,neceſſe eſt. Qui igitur hæc intelligit, non ſolum morbos ex unoquoq; aeris ſtatu futuros præſagiet, ſed etiam ne fiant prohibebit, cõtrarium immoderatis circunflui aeris temperaturis uictũ accommodãs. Itaq; corpora morbo alicui ex propria intemperie uicina,hæc à ſimili circũdãtis nos aeris tẽperamento deprehenduntur. Quæ cõtrariã cœlo temperiẽ obtinent,præterquàm ꝙ nullam offenſam experiuntur, etiam meliora fiunt,dũ repugnans aeris immoderatio temperamenti immoderationẽ punit,ac qui hoc nouit, ſecundam ualetudinẽ tuebitur,contraria corporibus inducens,nunc refrigerãtia ſcilicet,nunc calida: aqua quidem ſuperinfuſa refrigerans,itidem ocio,ciborum inedia,& potu largiore: calefaciens autẽ, operimento,laboribus,cibo liberaliore,& interdum parciore. Præterea lignorum aceruatim conſtructorum incendio haud mediocriter aerem ad calidũ & ſiccum mutaueris, ſi tũc humidus fuerit,quo modo Acronem agrigentinum fractitaſſe ferunt.

†In antiquo codice hac aliquanto explanatiora ſunt in eo enim hæc uerba ita legũtur. ὁ δὲ περιέχων ἡμᾶς ἀὴρ, τρέπει τὰς κράσεις, ἤτοι θερμότερος ἀμέτρως, ἢ ψυχρότερος, ἢ ξηρότερος, ἢ ὑγρότερος γινόμενος: Id eſt, Aer qui nos circunſtat uel calidior, uel frigidior,uel ſiccior uel humidior temperamẽta immutat. Quam huius loci ueram eſſe ſcripturam uel ex ijs quæ de eadem re ſcribi Aetius intelligi poteſt.

De peſtilentia ex commentarijs Rufi.
Cap. XXXVI.

PEſtilentiæ grauiſſima omnia ſuperueniunt: nihilque in hac ſicut in aliis morbis ſingulis occultatum. Etenim

delirium accidit,& bilis uomitio, præcordiorum intentiones, labores,ſudores largi,extrema algent,alui profluuia urgẽt biliosa,tenuia,& flatulenta,urinæ cernuntur aquoſæ,tenues, biliosæ,nigræ,mala habent ſubſidentia, ſuſpenſa peſſima, nares deſtillãt,pectus ardet,lingua torrida eſt,ſiticuloſa, remiſſa,torquent uigiliæ,conuulſiones uiolentæ, aliaq; multa praua.†At ſi quis peſtem uenturam prænoſcet,ex malignorum anni tem porum,& uitæ ſtudiorum ad ſanitatem haud conducentiũ animaduerſione,aliorumq; animalium præcedente interitu, his apud ſe conſideratis, & illud præterea perpẽdito cuiuſmodi ſit præſens anni tempus,qualiſq; uniuerſus annus. Inde ſi quidẽ qualis uictus ratio eſſe debeat, optimè deprehendes: utpote cum anni tempus,ſi quidem rectè ortum eſt, ex ſicco humidũ nunc euaſerit neceſſum eſt uictus ratione deſiccare, ut humor ſuperfluus abſumatur.item uentris quoque habenda eſt ratio. Quibus ſuperior uentriculus pituitam continet, uomitionibus ſollicitare: quibus autem ſanguis inundauerit,ſecare uenã oportet. Iam per urinas purgatio,aliæq;, & totius, corporis, proficiunt. Quod ſi etiam æger ardore æſtuet,& flamma uſq; ad pectus pertineat,haud abs te fuerit refrigeria pectori applicare,& potionem frigidam offerre,idq; non paulatim,nam magis hoc pacto incendit,uerum una uice ac ſemel, ut flammam extinguat In quibus autem ardor interiora occupat, ſumma uero inalgeſcunt,cutis in ſuperficie frigida percipitur,præcordia contrahuntur, uenter colliquata,partim ſupra,partim inferius tranſmittit, uigiliæ urgent,mens deſipit,lingua eſt aſpera,hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus diſtrahatur,†ac ſi alio quopiam modo ab internis foras poterit elici. Iam uero & hæc potio utiliter præſumitur. Aloës partes duæ guttæ ammoniaci partes duæ,myrrhæ pars una. Hæc in uino odorato contrita inſtar dimidiæ fabæ exhibentur.nimirum quotidie. Haud noui, inquit Rufus,qui hoc potu peſtem non ſuperauerit. Hæc quidem Rufus memoriæ prodidit. Galenus autem tradit ad peſtilentiales putredines bolum armeniacum ſalubriter potari. Simili felicitate etiam Theriacẽm ex uiperis magnam prodeſſe. Etenim in peſtilentia quæ Romam inter necino morbi genere depopulata eſt,omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit,interiiſſe ſciptum reliquit.

†Simplicior

†Simplicior & meo quidé iudicio huius loci ſenſus uerior eſt in exemplaribus manu ſcriptis. Sic enim ea habent, σύνειδοι δ' ἄν τις μέλλοντα ἥξειν τὸν λοιμὸν προσέχων ταῖς τεώραις, &c. id eſt, conijciet, autem quiſpiam futuram peſtilentiam, ſi attentè conſideret temporum &c.

‡Quod eſt in impreſſis κάθωθεν, in manu ſcriptis magis explanatum eſt, ἐκ τοῦ βάθους, id eſt, ex profundo.

De ijs qui ex redundantia crudorum humorum ſyncope periclitantur. *Cap. XXXVII.*

NOnnulli, febricitate incipiunt, ubi magnam crudorum humorum copiam ore uentriculi ſimul offenſo, congeſſerunt. His & præcordia inflãtur, & os uentriculi uaſtiore mole, quã pro naturæ modo cernitur: adhæc color ipſis ab albidius, aquoſiusq;, magis eſt, mutatus. quibuſdam ad nigrius. Nulli taliũ ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet, etſi uacuationem deſiderent. Verum nec ſanguinis dimiſſionem, nec purgationem ſuſtinent, utpote quos etiam ſine his ſyncope ſubito adoriatur. Ratio igitur medẽdi talibus eſt, quã frictione molimur. Incipere uero per initia ſtatim morbi oportet, ac primum à ſuperiore crurum parte deorſum, idq; linteis nõ admodũ mollibus, ſed modicè aſperis. Deinde tota brachia ab humeris uſq;, & ſuperiore parte deorſum ſimili modo ſunt fricanda. Vbi uero artus omnes abundè calidi uidentur: & metus eſt, ne quis ex ampla frictione laſſitudinis ſenſus ſuperueniat, oleo relaxante uteris, ab aſtringẽtibus autem abſtinebis. per hyemem uero etiam digerẽtium uſus erit, quod genus eſt ſicionium, & chamæmelinum. Cum iam artus plurimum perfricueris, poſtea oleum detergetur, inde ad ſpinam dorſi tranſitus eſt: hæcq; tota perfricabitur ſimiliter, ab hac rurſus ad crura te conferes: & hinc ad brachia exinde rurſus ad ſpinam. ita toto die facies. Porrò mulſa, in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſſima, cauendumq;, ne uel cibum, uel ſorbitionem, uel aquam exhibeas, uel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſam tribus primis diebus duntaxat, tuis ipſe manibus, quas dixi partes ordine perfricans. Sin autem robore mediocri ſit, & aluus ſua ſponte commodè non deijciat, cum fiducia aliquid ab inferioribus partibus infundes. Quod ſi maior iuſto recrementorum impetus ad aluum citetur: principio quidem percoquere

coquere

coquere mulſam amplius oportebit: minus enim ea ſubducit. At ſi plenius ſuperuacua deſcendant,ne ſic quidē ſiſtēda, aluus ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſanæ cremor eſt. Si uero fluere pergāt,chondri ſorbitione nutries. Si ex pulſu uires collapſas ob imbecillitatē didicerimus,panem ex uino diluto exhibere conueniet: utiq; ſi nec uenter nec iecur inflammatione laboret quando ſi hac infeſtentur iam corpore crudis ſuccis referto,nulla planè medicina periculo ſubtrahit. Sin autē quandoq; craſſi abundè humores deprehendātur,oxymeli pro mulſa continuè exhibebitur.Ergo ſi æſtas ſit,& æger calidi tēperamenti frigidæq; potioni aſſuetus, frigidum huic oxymeli dabis.ſin hyems ſit,calidum omnibus. Sanè balneum his eſt aduerſiſſimū.Porrò ijs quos ſyncope iam premit,ſi partes modo commemoratæ inflammatione uacent, panis exhibebitur modicus,isq; ex uino quod celerem in corpus digeſtionē adiuuet,ſtatimq; ad frictionem ueniundum eſt, quæ pro tradito quoq; iam modo adminiſtrabitur, uerum quibus ex flaua bili,quæ os uentriculi,infeſtet,ſyncope incidit,is frigida offerenda potio eſt uinum tamen tenue, fuluum & uetus.

De his qui ob prætenues humores ſyncope opprimuntur. Cap. XXXVIII.

QVi tenuium humorum uitio ſyncope premuntur,diuerſam à ſupradictis curandi rationem deſiderant, ut quos dignoſcendi notæ illis contrariæ teſtentur. Nutrire hos oportet paulatim & continuè.Porrò ad exitium ſpectare exiſtimandi ſunt,ſi uel iecur ipſorum,uel uētriculum inflammatio obſedit,uiribus iam languentibus. In eiuſmodi affectibus emortua illa ſpecies in facie celeriter apparet.Sanè nutrire eſt neceſſe: ſicut etiam corporis ſumma denſare, non ſecus quàm priorum rarefacere, & frigidum ipſis aerem accerſire. Vngendi ſunt præterea aſtrictorijs unguentis. tum cibi ijs dandi,qui non admodum promptè diffluant,non aqua mulſa, non ptiſanæ cremor,ſed panis & ſorbitio ex chondro, & fructus auſteri,qui non facilè corrumpantur,tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane. Vinum ijs aquoſum neceſſarium inter initia eſt,ſumptum poſt cibum.

De

De reliquis occasionibus, quibus syncope succedunt. Cap. XXXIX.

RElíquæ occasiones, quæ syncopas concitant, quatuor sunt numero: dolor uehemens, uigiliæ, immodica inanitio, ac in ijs qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, si placet, addas, nempe principiorum intemperiem. Celerrimè igitur cor affectum in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

De dolore. Cap. XL.

ITaque dolor stupidus ex frigida oritur affectione. Pulsatilis autem dolor magnæ inflammationi peculiaris est. Sin autẽ tanquã à palo impacto, aut ueluti a terebro forari putes, crassi intestini species doloris est. Punctorius autem, circa mẽbranas cõstituitur. Pertundens uehemẽtissimis nõ heterocranijs solũ, sed cephalæis quoq; accidit. Est autẽ pertundens dolor, cum à parte primario affecta, ceu à radice subito in uicinas perfertur. Porrò distendentes utrinq;, neruorum dolores sunt, cum & laborãt, & ad utraq; extrema tẽdũtur. minimè uerò in latitudinẽ porrectos nerui dolores percipiũt. at tensiuos, stupefacientesq; dolores mẽbrana quidẽ sub cute porrecta inducit, quæ uerò inter carnẽ hærescit, tanquã diuellẽtes cruciatus excitat. multæ si quidẽ existunt inæqualiterq; inhærescũt, & ipsam carnẽ amplectũtur. Mẽbranarũ uero quæ ossibus circũdantur, profundi sunt, ipsorumq; ossium tanquã dolentium imaginẽ repræsentant. Quando igitur nulla extrinsecus doloris occasio fieri apparet, precedẽs uictus ratio uenit inspiciẽda, fuerit ne præter cõsuetudinẽ otiosa, aut cibis homo usus sit largioribus, ijsq; ex ualẽti materia, uel solita excretio sit retenta. Nã si ex aliquod, uel oĩa quoq; apparẽãt, doloris causa est repletio: ac quã citissimè homo uacuari debet. Sic.n. licebit tibi maxima cũ securitate ijs uti remediis, quæ fluxiones dolentibus particulis incũbentes repellãt. Si igitur sanguinis sit copia, quod distẽdit, ueluti in inflãmatione oriri solet, protinus si uires patiũtur, sanguis dimittẽdus est, per magnã uenã patienti particulę propinquã. Vbi autẽ uitiosus humor dũtaxat affligit, purgandus est. Si utraq; coeant, ambabus utere uacuationibus, sanguine prius emisso. Quod si his peractis dolor etiam remanet, constat profecto in ægrotante particula impactũ esse,

quod

quod afficit. Patet uerò curationem ipſam per digerētia quoque medicamenta eſſe moliendam. Pari ratione, & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores contrahuntur, curabimus: auxiliātes ſimul in his potius tum extenuantibus cibis, tum per ſedē iniectionibus, item cataplaſmatis irrorationibus atq; fomētis ambiens ipſum corpus rarefacientes. Sin moles grauando, contundendóue dolorem excitet, moli eidem eſt medendum. Sin rodens humor eſt qui affligit, aduerſiſſima huic ſunt quæ extenuant, & calefaciunt. Anethum oleo incoctum, dolorem lenit, & ſomniferum eſt: & uiride ſicco magis.

Ad ſyntexes, hoc eſt corporis colliquamenta. Cap. XLI.

QVum per uentrem aliquid non ex eſculentis, poculentisq́;, uerum ex ipſius corporis ſubſtantia excernitur, humore in aluum ipſam cōfluente: qui quidem flauæ bili continuè per uomitum, & infra erumpenti cōſimilis eſt, odoris autem fœditate ab ipſa differt, tum ꝙ deiectus rufus magis, & craſſitie glutinoſus, interim uerò oleoſus appareat, tunc nimirum caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre reſoluitur, & eliqueſcit. Malo inueterante, nōnihil etiam ex ipſis ſolidis partibus abſumitur. In hac pernicioſiſſima febri frigidæ potio utilis eſt, quæ ex fonte frigidiſſima petitur. Huiuſmodi quoq; eſſe conuenit cataplaſmata, & epithemata, quæ refrigerent, thoraci, & præcordiis impoſita. Item cibi refrigerantes, rectè offeruntur.

De uigilijs in febribus. Cap. XLII.

AT uero eorum, qui immodicis torquentur uigiliis, crura & brachia uincire.† quo tēpore ſomnū captare ſolēt, iubemus, & excitari. nonnunquam palpebras aperire, ſi conniueant cōpellimus, donec abundè fatigentur. Inde ſubitò uincula ſoluimus, lucernamq́; tollimus, & altā eſſe quietē iniungimus. ſi nihilominus uigiliæ pertinaciter urgēt, ubi acceſſio remiſerit, frōs nigri papaueris capitū decocto illuitur, naribusq́; offerē papaueris albi cortex torrefactus detritusq́;, & mādragoræ radicis leuigatæ tantundem cum uino, & roſaceo malagmatis forma fronti applicetur, ſerpilloq́; cum meliloto in paſſo decocto. Hoc etiā in acceſſionibus eſt utēdū, uel trita papaueris capita excipiētes pane cū roſaceo, uel eiuſdē cerato illinimus.

linimus. Cibus quodammodo ſit magis accuratus. Adijciatur autem ſorbitionibus capitum papaueris albi ſeminis cochlearium trium inſtar. † oleribus commiſceatur papaueris nigri, ſi quidem folia fuerint uirida, quantum tribus digitis poteſt comprehendi: ſin minus, tria quatuorʹve papaueris capita ſicca, ſimul incocta deligantur. Si ne ſic quidem ſomnus acceſſerit, papaueris lachryma, aut ſucco mandragoræ circumlinẽtur. Iam linctus ex papaueris capitibus compoſitus, & præſertim ex ſapa, menſura cochlearij, uel unius, uel dimidij potus, ſomnum frequenter accerſiuit. In quibus autem caput non facilè humoribus repletur, & uigiliæ infeſtant, utere in declinationibus etiam tali ſuffitu. folij amomi, coſti, arnabo ſingulorum uncia. carpobalſami drachma, ſtyracis, amomi, ammoniaci, bdellii ſcythici, mandragoræ radicis, lachrymę papaueris, ſingulorum drachmis quatuor. Ex lignis cupreſſi accenſis ſuffito.

† Hæc uerba ſic leguntur in uteri codice, ὑπερβαλλόντων δὲ ἀγρυπνέντων, σκέλη καὶ χεῖρας δεσμεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ καθ᾽ ὃν ἐπὶ τῶν ὕπνον εἰώθασι τρέπεσθαι κελεύομεν καὶ ἐγρηγορέναι διοίκειν τε πολλάκις μῦσαι ἀναγκάζομεν τὰ βλέφαρα, id eſt, eorum uerò qui multis uigilijs torquentur, crura & brachia iubemus, quo tempore ſomnum capere ſolent, ligari, & excitari, palpebraſque ſæpe aperire & claudere cogimus donec, &c. Qui ſenſus magis concinnus eſt.

† Id ſic legiẽ in antiq lib. τοῖς δὲ λαχάνοις συνεκζεέσθω μήκωνος μελαίνης, ſimul coquatur & ferueat cũ oleribus pauperis nigri.

Curatio ſoporis noxij, qui cataphora Græcis dicitur. Cap. XLIII.

FRons poſca lactis modo tepenti abſtergitur, & ſumma ualide ligamentis excipiuntur. naribus admouentur quæ inciſoriam facultatem obtinent. In remiſſionibus etiam cucurbitulæ ualenter dorſo, & ſpinæ defiguntur. Si uero morbus his non cedit remediis, etiam quæ ſternutamẽta excitant obiiciuntur. Ciborum materia ſit ſit, quæ incidat, diuidatq́;, ueluti in præceptis de ſanitate tuenda eſt comprehenſum.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

† SI capitis dolor in febribus affligit, poſt conuenientem febrium uacuationẽ in acceſſionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel

rolaceo,

rosaceo, cui etiam aceti pauxillum sit admixtum: si æstas sit, & febris ardens, frigido: sin hyems, neque febris ardens, calido, aut tepido. Incoquatur nonnunquam oleo & serpilli polygonijque succus, per æstatem etiam papaueris capita uel ipsum papauer: quemadmodum hyeme peucedani momētum. Quod si uerò dolor in fronte perseueret, sinciputq; pilis careat, hoc quoque obducendum est ueteri polenta, & polygonio, uel pane similiter & rosis, uel modica myrto, uel serpillo. Quosdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum igneus sensus inest, psyllium polenta temperatum profuit, uel ipsum per se inuiscum coctione redactum, & continuè mutatum. Item coriandrum similiter cum polenta, & aloe cū aceto illinitur, myrrhaq;, & ammoniacū pari modo, necnon crocomagma. Pulsatiles autē dolores ruta, mentaq; cum panem difflat, rosaceo quoq; superaddito. Atqui si dolor commemoratis auxilijs non eliditur, primum caput ad cutem attondere oportet, deinde pinguioribus asperginibus totum ipsum foueri, mox cucurbitulæ occipitio agglutinari, & summæ partes deligari debent, permulceriq;. Iam uerò hirudines recte affigun tur. Cæterum si defluxio quędam à capite, uel grauedo oborta capitis dolorem suscitauerit, ijs utendum est auxilijs, quæ aduersus hæc suo loco perscribentur Sin autem à stomachi regionibus uapores sursum tendentes caput offenderint, etiam horum ratio habenda est, ueluti pręceptum à nobis est.

† Vera scriptura huius loci est, μετὰ τὴν προσήκουσαν τῶν περιττῶν κένωσιν, id est, post, conuenientem excrementorum uacuationem, facilis enim fuit librarii lapsus.

Quomodo stomachi curam habere conueniat. *Cap. XLV.*

SI stomachus imbecillis fuerit, corroborantibus oblinetur, quod genus palmulæ sunt, uinum, polenta, crocus, mastiche, & aloe. aspergiq; debet oleis ex absinthio, melino, mastichino, nardino, & uino. At si ardorem experiatur, miscendum aliquod ex refrigerantibus, puta cucurbitæ succus, lactucæ, portulacæ, solani, sereos, † & uuæ immaturæ. Sin autem inflammatorium quiddam in uisceribus appareat, etiam relaxantia quædam adiungenda sunt: aspersionibus, oleum chamæmelinum, cyprinum, adipes gallinę, aut anseris, bdellium, uel ammoniacum,

moniacum,& ſimilia. cataplaſmatis autem,apii ſemen, fœnugræcum, altheæ, chamæmelorum flos, & ut uno uerbo expediam, compoſitam habeant facultatem, tum relaxantem ſubtilium partium,amaramq́ue,tum aſtringentem.

† Hic locus integer eſt in ueteri exemplari: ſic enim deſcriptus eſt, οἷον κολοκύνθης τε τὸν χυλὸν, καὶ θριδακίνης, καὶ τῆς ἀνδράχνης, καὶ τοῦ στρύχνου, καὶ τῆς σέρεως, καὶ τοῦ ὄμφακος, οὗτος μὲν γε οὐ ψύχει μόνον, ἀλλὰ καὶ στύφει, ideſt, ut ſuccus cucurbitę, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſereos, & uuæ immaturæ. Hic enim non ſolùm refrigerat, ſed etiam adſtringit

De immodica perfrictione in febribus, & rigore. Cap. XLVI.

Rigori, qui criſis ratione obuenit, remediis occurrere nõ oportet: nec concertationem naturæ diſſoluere. Quod ex ſudore frigus prouenit, promptè remittitur, ac nihil adfert moleſtię. In ſolo autem rigore, aut perfrictione (ex frigidiore uero, copioſaq; maxime pituita naſcitur) primum quidem artus plurimis in locis conſtringendi ſunt, mox oleo delinendi chamæmelino, aut cyprino, aut irino. Sin autem maiore auxilio tibi opus ſit, etiã piper oleo admiſcebis, uel cachry, uel adarcen, uel caſtoreum. molliterq; totum corpus infricabis. Porrò ne facilè oleoſum iſtud præſidium defluat, haud fuerit abſurdum & ceræ momentum colliquefacere. At ſi per hęc rigor non poſſit excalfieri, ualentioribus quoque ex his factis acopis, necnon dropacibus, & ſinapiſmis uti conſilium eſt, aliaq́ue fomenta ritè admoliri. Item acriora ex iis quæ admouentur naribus, commodè faciunt, calaminthe, pulegium, & hyſſopum. Potui dabitur ante acceſſionem mulſa, in qua piper, & ruta ſit incocta, adhæc liquoris cyrenaici cocto melle formati inſtar milii duabus horis ante acceſſionem præſtabimus. Similiter & liquoris ſilphi. Adhæc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur, multis fuit auxilio. Iam uerò in oleum largius, quod incaluerit nonnulli deſcendentes, rigores pertinaciſſimos abſterſerunt, ut Archigenes memoriæ prodidit. Galenus autem ante acceſſionem, cutem abrotano infricandam præcipit, uel calamintha arida, uel cunile tum foliis, tum floribus, uel coſto, uel pyrethro. utroque horum cum

oleo

oleo. unde fiet,ut uel nequaqum, uel certè minus rigeant.

De sudoribus. *Cap. XLVII.*

SVdores,in crisi erumpentes excipere oportet, quandiu satis uacuatum fuerit,adiutareque calore mediocri,& quiete, adeò ut neque abstergantur, quoniam alius quoque alium elicit. item calido clystere in aluum dato, & sorbitione, & somno. At sudores in remissionibus morborum apparentes idem quod in crisi prouenientes, administerium capient. Itaque præsidia quibus sudores euocantur, libro superiore,capite quadragesimo octauo abundè sunt comprehensa. Cum uerò sudores largius eruperint, tunc abstergendo, leuandoque operimenta recreare conuenit. Etenim lassant,supra modum excidentes, ut in syncopen frequenter ægros perduxerint. Tenui uelamine madidoque debent esse contecti, perflatus aeris frigidior accedat. his somnus adiungatur, & euentilatio. In super myrtus nigra in pollinem coacta, corpori inspergatur. Similiter galla, piceæ cortex, electrum, & polenta cum uino astringente, particulis sudores recipientibus imponantur, faciesque posca per spongiam aspergatur. Archigenes etiam calcem non restinctam, & floces uini combustas, tum in his, tum in rigore, quem nullus euincit calor, assumit. Ambæ siquidem inquit, recalescentes, siccantur. Media uerò corporis loca delinenda succo plantaginis,uel coriandri, uel portulacæ, uel brassicæ præcipit, ut undique concreata, sudores reprimant. † Per somnum uerò creta cimolia aqua dissoluta, dorso, & thoraci subiecta proficit. Totum uerò corpus rosaceo perungitur,uel melino, uel myrteo, uel lentiscino, uel ceratis quæ ex his confiunt. Nam magis sunt his idoneæ reunctiones,quæ latentes meatus obstruendo, humidi exitum prohibeant. Patet autem omnibus, quòd cibus quoque siccior his conuenit,& uina mediocriter astringentia. Cæterum largiore potu,& præsertim humidiore, tum crebris per aluum iniectionibus abstineant. Si autem fieri potest, gestatione corpus agitandum,in frigidiore aeris statu,& summæ his partes potissimum refrigerentnr. Qui per ualidam expressionem sudores fiunt, (hi autem uel ob dolores excitantur, uel conuulsiones) facilè curantur, † si extrema deligentur, calfiant, & per laneos panniculos reficiantur.

† Scri-

† Scriptura quæ in ueteri exemplari multò melior & syncerior est Sic enim habet. ἐνδ' ἐ τοῖς ὕπνοις κιμωλίᾳ ὕδατι διαλυθεῖσιν πιαινόμενα ῥάκη ὑποβάλλεται μεταφρένῳ, καὶ θώρακι. Id est, panni pinguefacti cimolia dissoluta aqua subiiciuntur dorso & thoraci. librarius enim indoctus ex ῥάκη, fecit δρᾷ καὶ.

‡ Concinnior sensus est in ueteri codice. ita enim in eo scriptũ est. καὶ θάλψει τῶν ἄκρων καὶ ἀποψύξει διὰ ῥακιδίων ἀραιῶν κοῦφας θεραπεύειν, id est, leuiter curare oportet extremorum deligatione fotuque ac exiccatione per pannos raros.

De tussi in febribus. *Cap. XLVIII.*

TVssi in febribus, præsertim cum rigore obuenientibus, occurrere conuenit. Nam tussis intentione, febris quæ inclinabat uires resumit, ac redintegratur. Aduersus hãc formulæ medicamenti ex melle cocto coactoque, hypoglottia uocant, offeruntur. Linguæ autem supposita, unde nomen habent, eliquescunt: & quod spirandi impedit facilitatem, discutiunt: tempus ipsarum est in accessionum statu, & spatio quod paulum accessionem præcedit. datur etiam hydromeli discoctum. Quibus autem de neruoso genere metus non est, temporis processu exhibebis cum fiducia & oxymeli. sin minus hyssopi decoctum, quod etiam rigentibus auxiliatur. Itẽ castoreum cum febris ardens non est, neruoso quoq; generi cõfert. Adhęc linctus ex piceæ fructu, nucleis pineis, iride, semine, lini, amygdalis amaris, & urticæ semine plurima uero ex parte cibis quoq; hæc simul adiungentur. Ac resina quoque terebinthina in ouo exhibetur. Extrinsecus aũt thoraci, & locis arteriæ uicinis, lana sulfure imbuta imponatur, ac pingue, oleúmve rutaceum esto, uel irinum, uel anethinum. Præterea deligatura ualida in longum porrecta, tussim exactè cohibet: dico autem per medias partes extremasq;. Non ratione caret, & uua syluestri quæ staphis agria dicitur, tussis gratia uti, simul cum domestica, aut cum mastiche mansa. summa debent infricari, permulceri, & ligaturis intercipi. deinde rursus soluenda est in contrarium retractio. At si propter febris acrimoniam tussis concitatur, utendum est gargarizationibus ex aqua tepida, necnon frigida subinde profuit, & ex posca, & palmularum decocto, uel rosarum, uel dulcis radiculæ. Visceribus autem, uel etiam cordi ipsi inijciuntur quæ modice refrigerant.

De sternutamento. Cap. XLIX.

STernutamenta febribus sæpe incidentia, molestant. Etenim caput replent, & uirtutem arguunt. Nonnullis sanguinem quoq; eliciunt,& alia huiusmodi inferunt incommoda. Quare aduersus ipsa remedijs pugnandum est. Cohibet itaque sternutamentum irruens, nasi, frontis & oculorum perfricatio,item oscitatio,studiosa palati,frictio, ructus, ilium intentio,capitis in altum eleuatio,inclinatioque ad latus, summarum partium mollis contrectatio,maxillæ musculorũ perunctio,calentis olei in aures infusio, puluinum calidum mento subiectum. Caueri debet repentina ex somno excitatio,fumus,puluis,acrior odoratus piperis,castorei,sinapis. Mentæ autem malorum,& polentæ odor conducit. obtundit enim sternutamenti elisum: Idem spongiæ ex mari uacuæ efficiunt.Vbi uerò cupiditas sternutandi oborta fuerit: non autem sternutamentum erumpat,labij quies accõmodetur, & continue acriorum odorum experientia,& mentis remissio.

De cibi fastidio. Cap. L.

QVibus uitiosi humores fastidium procrearint,iis illa & esculenta & proculenta dare conuenit,quæ huiusmodi succos uel abstergẽdo per uomitiones, seu per aluum excernere soleant,uel attẽperando, meliores reddant, quorum materiam libro superiore, qui totius operis optimus est,cõprehendimus. At si ob uirtutis imbecillitatem, cibum respuant,quoniã omnis facultas ex particularum intemperie infirmatur: conuenit in temperamenti speciem, contrarijs medicari. Plura de fastidio, in stomachi uitijs libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autẽ,statim per initia cibi cupiditas,ijs quæ odorem mouent, recuperanda est. Potissimum uerò polenta in aquã mersa, uel posca, uel diluta uini potione. Aut cuiusdã odorati pomi,& astringentis decocto, item perunctione odore grata, & moderata totius corporis frictione, ac blanda contrectatione tum faciei collutione,aquæ sorbitione modicæ.Iam stomachus digito immisso turbatus,ad cibum assumendũ quodammodo conuertitur, præsertim, ubi biliosum quid aut acidum sursum eiecerit. Secundũ primos dies, † cataplasmatis quoq; à foris stomachus ad cibum sollicitetur, ex palmulis,malis cotoneis,œnanthæ,absinthio & aloe cõfectis.

Cibi autem præparentur plures simplicesque,& frumentacei: qui alterius quoq; generis uarietatem quandam habeant non tamē ab ijs multum recedant,qui in febribus dātur, in quibus & poma conueniunt,quæ non ex facili acescunt,neq; nimium dulcia sunt,sed matura,neque ad satietatem exhibenda,uerum solum quod ad aliorum ciborū cupiditatem excitandam sufficit. Præsto autem sint ægris dum alentur familiarissimi, qui tum corripere eos, tum inhortari queant. Porrò febribus solutis,si in uitium recreatione perduret fastidium, etiam sisarū cum oxymelite coctum,lactuca,oliuæ halmades, capparis,salsamentum,bulbi,& quicquid ad bonitatem stomachi facit,accommodetur.Necnon & illud ipsum in memoriam reducatur quibus cibis per sanitatem maximè usi sint. itē ambulationes, gestationes,uociferationes, dropacismi, frictiones & exercitia adhibeantur. Præterea absinthii succi potio, uel aloes, acetiq; scilitis instar mystri absorbtum,in id uehementer efficax est.

† Simplicior scriptuta est, καὶ καταπλάσμασιν ἔξωθεν ὁ στόμαχος ἰαρεύέσθω, id est, cataplasmatis à foris stomachus curetur. Nam quod est in exemplari typis expresso ἐπιστρεφέσθω omnino deprauatum est.

De grandi fame. quæ græcis bulimos dicitur. Cap. LI.

SI uerò in grandem famem,quam bulimon appellant Græci (dico autē cum minus quàm par est, cibos corpora sentiunt fastidium deuenerit,hisce reficiemus,tum aliis, quæ naribus admouentur,tum suillis carnibus assis,& hædinis In summa omnibus,quæ nidorosum odorem repræsentant: sæuitia sane febrium præterita,extremæ partes deligari. ipsiq; excitari debent,maxillas pungendo,& crines, uel auriculas uellicando,recollectis autē, panis ex diluta uini potione, uel aliud quippiam distribui facile exhibetur.

De canino appetitu. Cap. LII.

ET si hoc symptoma febribus non adeo superueniat, sed nonnunquàm secundum ipsas,attamen gratia cognationis,quam cum fastidio habet, nil fuerit mali, etiam de immodico appetitu, quum ambo naturæ modum excedant, sermonem instituere. Quoniam igitur à pituita potissimum

acida conſtituitur affectus, iis utendum eſt, quæ hanc incidant, abſtergeantque. Talia autem ſunt maximè, dulcia, ſalſa, † & alioquin detergentia calida. Vinum igitur ipſis rectè datur co pioſum, ex eorum numero, quæ impenſe calefaciunt, cuiuſmo di habentur colore fulua aut rubra, aſtrictionis expertia. Verùm dulciora potius propinantur, etiam non ſitientibus. At cum ad prandium uenerint, primùm ipſis pinguia, mox alia omnia ex oleo largiore præparata, quibus nihil auſterum, aut aſtringens ſit adiectum, offerentur. Hæc etenim, licet aduerſus ipſam cauſam manifeſte non pugnent, attamen impotentem ad cibos animi impetum diſſoluunt. Inedia uerò ſpiſſitudinem pituitæ ſtomacho inhærentis abſumit, minuitque. Iam ſalſamenta ipſis commodè exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter aſſumpta proſunt: quod ubi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

† Codex manu ſcriptus habet, καὶ ἄλλως τμητικὰ θερμαίνοντα. id eſt, & alioquin incidentia calida. qui ſenſus huic loco conuenit, quanquam σμηκτικὰ etiam rectè legi poteſt.

De ſiti. *Cap. LIII*

SItim admodum longam fieri exiſtimabis, ex ſiccitate, aut caliditate particularum, per quas humor ex ore in uentrem defertur, & ſiccitatis quidē remediū eſt ſomnus, caliditatis autem uigiliæ. Nonnulli uerò ſitibundi ex uino, ciborumq; caliditate fiunt, quibus medetur frigida potio. Prauas autem potiones appetunt, quemadmodum & cibos, præpollenti in eis humorum uitio reſpondentes. Cæterum ſiti preſſos inextinguibili quandoq; uidimus, ex quorū numero etiam mortem oppetierunt, tum qui uiperas dipſadas deuorarant, tū qui uino ueteri ſeſe inebriarant. adhæc qui in nauigio ob aquæ potabilis defectum, marinam bibere auſi fuerunt. Verùm ſitim in febribus placare ſolet, aſperſio ex oleo frigidiſſimo, uel roſaceo cum impetu ſalientis modo ſuper caput deturbata. Optime facit ad ſitim nigræ lactucæ ſemen commanducatū. item glycyrriza appellata. adhæc cucumeris ſemen in ore retentum. Datur etiam ad ſitim hoc catapotiū cucumeris domeſtici drachmæ octo, tragacanthi drachmæ quatuor: tragacanthum ſoluitur ouorū crudorum recentium albumine. & cum fuerit diſſolutum contritumq;, cucumeris ſemini prius leuigato adiungitur.

tur. Postquàm emollieris, pilulæ formantur, in umbraq; siccantur, ex his una sub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim saliua solutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydoniorũ, uel pirorum, uel mespilorum, uel pampinorum uitis, uel mali granati succus sorbitioni datur.

De linguæ scabritie. Cap. LIIII.

HVmectanda est linguæ scabrities, lini seminis decocto ægris ut in ore teneanr dato: melius autẽ facit myxion cum lini semine incocta, ac digito in hunc succum demerso lingua infricata, aqua puriore abluitur, uel spõgia undiquaq; abstergitur, deinde rosaceo illinitur. iam ipsum rosaceũ melle cõtemperatum, in id ualde efficax est. & portulacæ succus in ore retentus. item rhu obsoniorum mulsæ admistm bene facit. insuper Damascena, & mysclii (hoc autem est myxa) ossa ore retenta & linguæ circundata. His adde etiam lactucæ cauliculum Archigenes autem tradit etiam salem indicum, colore quidem & substantia communi similem, gustu autem melleum, lenticulæ instar, uel plurimum ad fabæ magnitudinẽ deuoratum, uehementer posse humectare. Cæterum in latus decumbere prodest, nam supinus cubitus exiccat. item os conniuere. hiatus enim madorem absumit. Sternutamenta porro accersita, linguas quouis alio plenius humectant.

De nausea. Cap. LV.

† CVm sine cibo assumpto nauseabundus æger efficitur, cuiuis licet, ai bitror, ratiocinari prauos humores uentriculum infestare. Nonnulli uerò turbantur, sed nihil euomũt, humore ipsis tunicis imbibito. Pituitosos itaq; succos concoquere oportet, seruãdo ægrũ in quiete, inedia, & somno. tenuiores autẽ uomitus eiicit, qui nõnunquã ex ptisanæ cremore, uel mulsa excitatur. glutinosi humores & crassi, attenuãtia desiderãt, quod genus est oxymel, & similia. Humiditate autẽ praua in tunicis absorpta, picra ex aloe utilis est, uerum quæ astringũt, haud mediocrẽ noxã cõciliant, queẽadmodũ rursus, cum humiditas multa citra malitiã inest, astringentia quidem quã utilissima sunt: medicamentũ uerò ex aloe in marcorem perducit. Cũ uerò frigiditas humori adest. astringentibus misceri etiam debẽt calefaciẽtia. Nota est frigidi affectus, quod neq; sitim, neq; ardorem eo detenti experiantur.

†Hic locus ſic legitur in ueteri, ὅταν χωρὶς τῦ προσενεχθῆναι τὶ ἐμετικὸν ναυτιώδης ὁ κάμνων γίνηται, id eſt, cum æger ſine aſſumptione eorum, quæ uomitum mouent, nauſeabundus fuerit. Quæ ſcriptura clarior eſt.

De bilis uomitione. Cap. LVI.

Bilem uomentibus cataplaſma applicandum ex eſt palmulis, malicorio, galla, uino incoctis, uel poſca, pane ſimul contrito. Item acacia, hypocyſtis, balauſtium & rhu cataplaſmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnificè auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. † In his autem qui atram bilem uomunt, & inflationes ſtomachi experiũtur, ſpongias aceto quã acerrimo calente madidas imponito, uel hederæ folia uino incocta applicato

†Vetus codex hanc ſcripruram habet, ἐπὶ δέ τῶν χολὴν μέλαιναν ἐμούντων καὶ φυσωμένων τὸν ϛόμαχον καὶ τὰ ἔντερα καὶ τὴν κοιλίαν. i. in his autem qui atrã bilẽ uomũt, & inflationes ſtomachi, inteſtinorum & uentris experiuntur ſpongias, &c.

De ſingultibus. Cap. LVII.

Singultus oritur uel ex repletione, uel inanitione, uel ſuccis acrioribus ſtomachũ erodentibus, quibus per uomitionẽ redditis, ceſſat. Pleriq; uero medicamentũ diatrion pepereon aſſumentes, ſi ſtatim uinũ ſuperbiberint, ſingultiunt. ꝙ aũt nõnulli etiã cibo intus corrupto ſingultu infeſtentur, cuilibet notũ eſt, iam nõ pauci rigore correpti, ſingultiunt. Vomitũ itaq; ijs qui ex repletione, aut roſione ſtomachi ſingultu crucientur mederi abundè comperimus, calida uero, ijs qui ob perfrictionẽ. At quum ab humorũ repletione ſingultus originem habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quam ſternutamentum præſtat, ob inanitionẽ uero creatos ſingultus ſternutatio nõ finit, datur autem ſingultientibus ruta cum uino, uel nitrum in mulſa, uel ſeſili, uel daucum, uel cyminũ, uel gingiber, uel calamintha, uel nardus gallica. Hæc ſanè ſingultus ex ciborũ corruptione, aut frigore, aut repletione cõtracti, auxilia ſunt. qui autẽ ex frigidorum uiſcoſorumq; humorum copia ſingultum experiũtur, caſtoreũ tribus obolis potui ſument ex poſca, idem cuti impoſitũ una cum oleo ueteri ſicyonio adiuuat.

Inſuper

Insuper acetum scillites, uel oxymeli potum conuenit. denique spiritus retentio, præsens est remedium.

De aluo in febribus astricta, & cita.
Cap. LVIII.

Quæ crescentem aluum proritant, libro priore quantum res exegerit comprehendimus. quoniam uero eadem quoq; liquida febribus incidit, in præsentiarum mentionem ipsius facere oportet. Multi enim non febris ratione, sed ob hoc solum accidens in perniciem præcipitati sunt. Principio igitur excipiemus quæ egeruntur, nullo remedio occurrentes ut quæ à corruptione & cruditate emanent. Sin autem uacuatio modum excedat, cohibenda aluus est, & si quidē acriora efferuntur boni succi esse, & alioquin crassioris cōuenit, quæ assumuntur. huiusmodi existunt ex chondro, & ptisana sorbitiones. balnea his post morbi concoctionem sunt idonea. Cum uerò pituitosiore & fluida erumpunt, contra sicciores calidioresq; cibi erunt, quatenus febres permittāt. Huius generis habentur, quæ ex cōdimentis calidis confiunt. Balneis hi prohibendi si nihil aliud cōpulerit. Porrò ubi cōcoctrix facultas infirmatur, astringentibus tū cibis, tū remediis utendū est: cibis sanè, in quibus maximè malum granatum, aut mala cydonea, aut pira, aut mespila sint iniecta, uel etiam his ipsis, & uino tenui odorato astringente: remedijs autē cataplasmatis, nimirū ex polenta, palmulis, absinthio, rosis, myrtis, & cōsimili materia. Cæterum considerandū uenit, quibus potissimū particulis cataplasmata debeāt imponi. dico autem stomacho, aut imo uentri: nonnūquam & circa lumbos applicamus. Cruentas autē excretiones reprimunt ex thure cōfecta, desiccantiq;, uel subtilior portio polentæ cū thure, uel manna uino macerata, uel posca. Porrò acriorē humiditatem etiā iniectione per aluum, edulcare cōpetit, nunc ipsa aqua, nunc prisanæ cremore, uel chondri, uel oryzæ, uel tragi, idq; nō semel uerū sæpius. Postea uerò adiungentur etiam rosæ siccæ, uel myrti. nonnunquam & gallæ, & ouum simul cum rosaceo uinoq; tenui astringenti, uel rosarum decocto inditum uel sedi quoq; subiectum excernenti cupiditates retundit. Cum frequens desidendi est appetitus. Agathium sedi accommodatum ex calidis spissamentis immitatur.

De sanguinis distillatione, & eiusdem ex naribus profluuio. Cap. LIX.

QVoniam sanguinis distillatio totius corporis, aut capitis redundantiam innuit, per contusionem, uel densitatem eueniens: largior autem excretio habilis est laxare & minuere copiam, ratioq; est inde ipsam moliri, unde natura proclinauerit, his ego consideratis ausus sum in quartanarum distillationibus thyphe, ut mos est, narium uasa conuulnerare: oportet autem non exiguo fluore contentum esse, sed pro uiribus detrahere. Spontanea uerò in febribus per nares sanguinis profluuia, si in crisi fiant, excipere cōuenit. sin autem sanguis immodicè erumpat, sistere conandum est. Primū itaq; extremæ partes ualidè deligabuntur, æger sublimi capite figurabitur. Videtur etiam præputij deligatura sanguinis peculiariter ex naribus profluuia cohibere, æger non expurget narium foramina, neq; locum irritet, uerùm sanguinē concrescere sinat. nasus spongia, quæ in posca maduerit, refrigescat, ac obturamen ex panniculo naribus profluentibus demittatur, medicamento quodam ex eis quæ sanguinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & reliquam curationem inter remedia unicuiq; loco affecto conuenientia libro subsequēti uerbosius persequemur.

Si anima deficiat. Cap. LX.

QVi ex cholera, alui profluuio, aliisq; multis, & uniuersim factis uacuationibus, resoluuntur, ijs aqua frigida aspergitur, & nares cōprehenduntur, os uentriculi infricatur, uomitus præcipitur, stomachus turbatē, uel digitis immissis, uel pinnis. præterea pluribus uinculis ualidè deligari debent. Cū per imas particulas uacuationes fiunt, brachia: cum per superiores, crura. Cæterum sanguinem fundentibus prospicienda est & figura sine dolore sursum uergens, & cucurbitula desigetur, quæ ad particulas retrahat situ contrarias uacuationem experiūtibus. Curat etiam uinum aqua temperatum resolutiones ex subitis uacuationibus ortas, nisi uiscerum inflammatio, aut uehemens capitis dolor, aut mentem turbans aliquis affectus, aut febris ardens, in cruro morbo prohibeat: in his siquidem magna uinum adfert incommoda. Et si æstus fuerit, calidiq; temperamenti æger, ac frigidæ assueuerit, frigidum

uinum

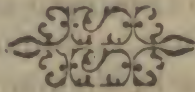
uinum exhibebitur. sin contraria euenerint, calidum. At si ex sudoris copia anima deficiunt, cutis densanda est, quemadmodum à nobis prius est dictum. Tum ut frigidus aeris perflatus accedat, prospiciendum est. Porrò in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit, præterquā ipsi uentriculo stomachoq; corroborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc siquidem illiusmodi fluoribus est accommodatissimum, uerum sanguinis profluuia, & sudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinem animo destituuntur, uino ciboque abstinebunt, item balneis, si febricitent. Potio autem mulsæ datur, in qua uel thymus, uel origanum, uel pulegium uel hyssopum sit incoctum. Propitium uero iis est & oxymeli. At si propter humores uitiosos in stomacho contentos anima defecerit, iubendi sunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demissis. Sin autem uomere nequeant, oleum quam laudatissimum ipsis propinabitur hoc enim & aluo ex inferioribus partibus infusum, subinde uacuat. Iam uero absinthium ipsis auxiliatur. Porrò si propter stomachi imbecillitatem dissoluantur, iis uti expedit quæ firmando ipsi sunt: ueluti antea in capite de eodem comprehensum est, summaque perfricare oportet. Exusti in sole ad balneum ducuntur: qui perfrixerunt, medicamen diatrion pipereon, ipsumq; piper assumant. Qui uero ob caliditatem largiorem, æstumúe, aut lentā in balneo moram animo deficiunt, curantur frigida aspersa, & si ad uentum conuertas, stomachi frictione, uini cibiq; usu. Sin autem propter inflammationis magnitudinem, aut febris malignitatem in accessionibus animus deliquerit perfrigescantq;, artus fricare ualenter iubeto calefacere & deligare Adhæc uigilias inediamq; præcipito. Ea uerò & ante accessionem facienda sunt. Quibus ob siccitatem anima deficit, duabus tribusúe horis ante accessionem, cibus offeretur, uel chondri cremor, uel panis ex aqua simul cum mali grauati nucleis, aut malis, aut piris Si autem magni periculi metus sit, etiam uinum dabitur item iis qui subito animam perdunt, his remediis succurrendum est, ac ubique causam considerare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atque contra hanc pugnandum est. Nonnunquam uero & symptomatis maior habenda est sollicitudo, nempe cum periculum, uel etiam mortem minatur.

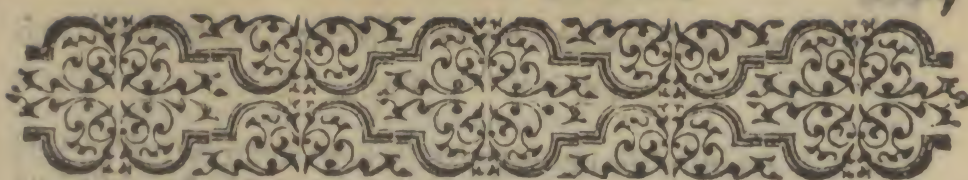
Quomodo

Quomodo ulcus circa os ſacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potiſſimum lentis.ex diuturno decubitu ſuperuenit. Cum itaq; ſacri oſſis regio incipit rubeſcere, circulum ex lana iuſtæ magnitudinis, parti ſubijciemus, poſtea roſaceum, uel myrteum ceratum, quod argenti ſpumam, aut ceruſam habeat superaccommodabimus. Inflammatione autem oborta,cataplaſma ex pane cum ſolano, uel polygonio,uel plantagine, uel tenera braſſica applicatur. Si ulcus ſerpat, lenticula cum malicorio in ſtar cataplaſmatis inducitur.

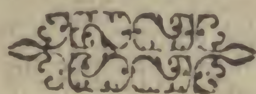
FINIS LIBRI SECVNDI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER TERTIVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

DE PILORVM AFFECTIBVS.

De alopecia,& ophiaſi, & caluitio. Cap. I.

VEMADMODVM ſtirpiũ nonnullæ ſucci defectu inareſcentes contabeſcunt: nõnullæ uero alienis à natura ſua humoribus infectæ: emarcent, haud diſſimili ratione idipſum quoq; pilis uſu uenit. Etenim Caluitiũ, humidi penuria fieri cõſueuit: prauitatẽ aũt, uitioq; ſucci, Alopecia,& Ophiaſis, figura tãtũ inter ſe differẽtes. Q̃m in Ophiaſi, partẽ obleſam, ſerpentis modo glabrã, oſtendit: alopecia, ꝙ uulpes cõtinuè infeſtet, ſic appellata eſt. Itaq; coniecturã de humore, qui ſuperat, ex cutis colore facientes, uacuationẽ medicamẽto purgante prius moliemur: deinde loco uitiato auxilia inducemus. Si igitur color ad nigrius, albidiusúe mutatus fuerit, Antidoto Hiera quod pituitæ educẽdæ, humoriq; melãcholico eſt. utemur: ſin ad pallidius, catapotia ex aloë exhibebimus: ſingulorũ aũt ipſorũ deſcriptionẽ in lib. de medicamentis cõpoſitis inuenies. Vbi corpus iam totũ inanieris, medicamẽti quod pituitã per os extrahit, apophlegmatiſmon Græci uocãt, uſus erit, ex aceto, ſinapi,& melle: iſq; nõ ſemel,

uerum

uerum crebrior. Satius autem fuerit, si etiam in aceto origanũ uel pulegium, uel thymus, uel hyssopũ cõmaduerit. Cæterum in aliis quoq; capitis affectibus eadem utemur curandi ratione: primum humorem, qui præpollet euacuantes, uel purgatione, uel etiam sanguinis emissione, si eius subest redundantia, dein ad præsidia quæ parti extrinsecus iniiciuntur, transgredi conuenit.

De alopecia.

CVtis nitro confricata, linteoq; aspero, lanáue potius detersa, & iterum defricata, adeò ut ruborem contraxerit, uerbenaca in Sole ex aceto detrita, illinitũ. Aut alcyonio primæ asperitatis combusto, reductoq; in puluerem cũ oleo ex lucerna inungitur. Aut arũdinis radix, aut amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe ursina exceptus inducitur. Hæc itaq; sunt mitiora medicamina, uerum ex euphorbio, thapsia, & adarce, oleo leuigata laurino, uel pice liquida, uehemẽtiorẽ uim repræsentant. ALIVD Erinaceorũ marinorũ testa ignẽ experta cũ adipe ursino excepta, loco prius nitro extersо illinitũ. ALIVD. Piperis, stercoris ouilli sicci, erysimi, æruca seminis singulorũ drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, murium stercoris drachma. Excipiuntur felle taurino, aut hircino, aut suillo.

Aliud experientia probatum ad alopeciam.

MAndragoræ, radicis, mali terræ, ari radicis, ceræ, picis liquidæ singulorum unciæ octo, axungiæ porci subrumis, nerii herbæ medullæ modicũ. Axungiam, & neriũ incoquito, donec herba intabescat: deinde exẽptam proiicito: & reliqua axungiæ adiungito, incoquitoq;, mox ceram, & picem liquidam. Vtitur in sole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricẽ uenerint, caput uulpeculæ urito, & alcyoniũ, anchusæq; nigræ folia omnia contrita super inunctioni inducito, ut capiti pili succrescãt. ALIVD. Muris capitis combusti pars una, testarum marinarũ tantundem, cum axungia porcina. omnia in fictili coctis utitor inspergens etiam ex ipsis siccis aliquid.

Medicamentum ex thapsia ad omnes inueteratos affectus.

EVphorbii, thapsiæ, baccarum lauri singulorum uncia, sulfuris ignem non experti semuncia, ueratri tantundem, ceræ unciæ sex, laurini, uel ricinini, aut ueteris olei quod

quod satis est. In ualidioribus etiam uti uincit nasturtij uncia, alcyonij combusti uncia: iisq; nõ solùm ad Alopecias, uerumetiam ad omnẽ diuturnam perfrictionem. Summatim in Alopecijs cutis prius nitro est extergenda, infricandaq;, & frequenter pili nouacula radendi. Si quidem plerisque noui ex sola infricatione, frequentique rasura pilos prouenisse.

Quomodo caluitium abigatur, & pili crescunt.
Ex Critonis commentationibus.

LEPORVM uentriculi quinque arefacti diligenter olla fictili friguntur. His adijcito, myrtorum, myrti summitatũ, acaciæ fructus, acaciæ succi, rubi canini, æqualem modũ, adianthi uncias tres. Hæc omnia accuratè resiccata in pollinem coguntur, & subtili cribro incernuntur: deinde adipis ursini libris quatuor, & phocæ totidem admistis denuò tunduntur. Excepta pixide plumbea reseruantur. Cum usus postulat, quolibet oleo aromatis imbuto diluuntur.

Quæ pilos conseruent.

POLYTRICHI hærbæ pars una, ladani partes duæ, uino myrteoq; oleo exceptæ in usum adhibẽtur. ALIVD. Anemonæ flos tritus cum oleo inungitur: idem uerò, & nigrefacit. ALIVD. Verbenacam rectam unà cum radicibus torrefactã, tusamque tenui cribro incernito, mixtam oleo ut sordium habeat spissitudinem æreo uase reponito. Cum liquefeceris, utitor inuicem olei similiter.

Aqua pilos augens, eosdemque denigrans.

AQVAE pluuialis sextarij sex, rhus alexandrini sextarij tres, polytrichi unciæ quatuor, herbæ sabinæ tãtundem, ladanĩ uncia, myrti uncia, cucurbitæ aridæ tantundem. Sinito ad dies uiginti uitreo uase cõmadescere, bis mouens quotidie rudicula tedacea. † In sequenti tempore in aquam pilos singulos tingens, utitor quotidie. Item semen altheæ in balneo illlitum pilos conseruat, augetq;. pari modo oleum inunctum, in quo semen ipsum althæ decoctum est, uel simul impositum.

† Vera scriptura est in antiquo cod. τῇ δὲ ἐπιούσῃ καταβάπτων εἰς τὸ ὕδωρ τὸν κτένα χρῶ καὶ οὕτω ποίει καθ' ἑκάστην ἡμέραν, id est, in sequenti die pectinem in aquam intingens utere, atque ita fac quotidie.

Quæ medicamenta pilos extenuent.

FIcus foliorũ,uitis agrestis albæ corticis,pumicis,testarũ buccinorum,terræ cimoliæ singulorum mina.Omnibus in nouam,crudamq́; ollã cõiectis, lutoq́; oblitis, in camino coquito,tertioq́;, adiiciens aphronitri minæ semissem, gallas immaturas numero triginta. In pũluerẽ redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ septẽ,pumicis tosti minę quatuor aluminis fissi,iridis siccæ,myrti syluestris nigræ, gũmi,bryoniæ radicis singulorũ drachmæ quatuor,lupinorũ crudorũ in pollinem detritorum,congii pars quarta: Vtere absque pingui.

Ad fluentes pilos.

ALoe ex uino nigro austero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta,uel myrrha,& ladanum cum uino,myrteoq́;, uel caprillum stercus in testa combustnm ex oleo leuigatur ac cuti prius rasæ inungitur.

Quomodo pili crispi fiant, & tincturis inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis crispis faciendis prodidit. Cap. II.

CApite prius deterso, spondyli radix cũ mero pilis inungitur. ALIVD. Nux pinea recens ad cinerẽ usq; comburitur,iniectaq́; pilæ teritur, myrteum unguentum superinfunditur,donec mellis fiat spissitudo. Atq; sic pili raso capite absterſoq́; delinuntur. ALIVD. Myrti,& betæ pari mensura cum oleo pilos abstergens utitor. ALIVD. Gallæ uiginti numero,adianthi unciæ duæ ex aqua marina in mellis crassitiem coactæ inducuntur,sed pilo urina prius deterso, uel lixiuio,& aqua calente abluto,oblinetur medicamentũ ad biduũ, per quod ubi ipsum retinuerit, tertio die ablui debet, piliq́; resiccati myrteo inungi.Id tenerũ crispumq́; & nigrum efficit capillum. At si prius caput nouacula raseris, crispior euadet.

Quæ canos arcent, & eosdem denigrant.

OLei, quod immaturæ oliuæ fuderunt sextarii tres, spicæ nardi drachma,unguis odorati drachmæ quatuor, iunci rotundi floris tantundem:incoquuntur cum oleo. seorsim habebitur. Acaciæ succi uncia una, uino soluta leuigataq́; diligenter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hanc per colato, & acaciæ mixtã in fidelia excipito,ac utitor quotidie pilos inungens. ALIVD. Nucum uiridium corticis uncias tres,ilicis ra

ici

dicis tantundem, uini nigri ſextarios tres, ad tertias decoquito, ac ubi id quod reliquum eſt, expreſſeris cum olei myrtei ſextario iterum ſubiges, uſus eius quotidianus.

Aqua pilos denigrans.

GAllæ ſextarius unus, rhus coriarii ſextarii duo, myrti nigræ totidem, cyperi foliorum æqualis menſura, cinaræ manipulus, papaueris nigrorum in floribus capitulorum tãtundem, aquæ lacuſtris ſextarii duodecim. Omnia multis ante diebus macerata, ad tertias decoquuntur. Deinde illinuntur, abſterſis, ſiccatiſq; crinibus. Ac cimoliæ terræ acetabulum cum uiua calce pari menſura inungitur. Hæc autem ſucco betæ elixæ ſoluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia ſuper accommodantur. ac ubi ſatis adhæſerint, in balneo abluuntur.

Vt ruffi capilli tingantur, & flaueſcant.

MYrrhæ pars una cum ſalis floris altera, accuratè teritur. ubi ſordium facta eſt craſſities, caput prius deterſum medicamento inungitur. ſiniturq; per noctem, & diem, poſtea tunc ablui præcipies. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illinito. ALIVD. Argenteæ ſpumæ drachmam, terrę creticæ drachmas quatuor, calcis uiuæ drachmã. Ex aqua mellis craſſitiẽ faciẽs inũgito, & betæ foliis adiectis ad duos, treſve dies abluito.

Vt pili nigri flaueſcant.

FLoces uini in balnei ſordes mittuntur, & ſpiſſitudine cerati facta ſub ſomnũ illinuntur, & mane pili flaueſcunt. ALIVD. Cyperi folia ſucco herbæ lanariæ fruticis madeſcunt. Et diluto uteris.

Quæ capillum reddunt colore aureum.

ALuminis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, thapſi qua tinctores utuntur, Romani uocant herbam rubiam, drachmæ octo, è cinere lixiuii quo pilearij utuntur ſextarii quatuor. Lixiuium cum thapſo contuſa incoquito. ubi dimidia portio relicta fuerit, humorem exprimito quo alumen, ſandaracham, & crocum dilues. Deinde uaſe uitreo condes. Vbi uſus uenerit, pilos prius abſterſos illinito. poſtquàm uerò combiberint, ablues decocto fœnugræci, hordei, & cumini, aquæ prius tepidæ ſuperfuſæ, quod ſufficit, ad hæc ſaponis quantum ſatis eſt adiicies. ALIVD. Floces uini uſtæ unà cum oleo balanino, pilis oblinuntur.

nuntur. ALIVD. Sapone gallico cum aqua in ſingulis balneis pili abſterguntur.

Aliud ualde generoſum.

RHVS rubri ſextarius, gallarum libra una, Selydri unciæ duæ, herbę aurũ colore imitantis (quam Romani rubiam uocant) unciæ duæ, polytrychi faſciculi duo, abſynthij unus, lupinorum quibus cortex ſit detractus cyathi duo, aquæ ſextarij ſeptem. Omnia in uitreum uas coniecta, dies nouẽ ſinito commadeſcere: quotidie bis rudicula agitans cum uſus exigit, auferes quod ſatis eſt. & hoc ſpongiam madefaciens, pilos confricato humectosq́; combibere ſinito. ubi ſiccati fuerint, ſapone calida aqua ſoluto, abluuntur.

Quæ pilos albos faciunt.

VERBASCI candidi flos combuſtus aceto mergitur, & in ſaponem miſcetur. ALIVD. Verbaſci ſeminis, aluminis, raphanorũ corticis ſingulorum drachma. Contundito, & glutini quod ex tergoribus boum conſit, ταυροκόλλην Græci uocant, drachmas quatuor miſceto.

De capitis affectibus cutem infeſtantibus, porrigine, quæ pityriaſis dicitur. Cap. III.

POrrigo, quæ pityriaſis Græcè dicitur, eſt, cum tenues, & furfuraceæ ſquamulæ ex capitis, uel etiã reliqui corporis ſuperficie citra exulcerationem reſoluuntur. Id aũt euenit uitioſo corporis humore, ſalſaue pituita, aut bilioſo, & melancholico ſanguine caput ſubeunte. Itaq; corpore toto (ut dictum eſt) euacuato, ſubſcriptis remediis utemur. Cimoliam aqua prius maceratã betæ ſucco miſcebis illinesq́;, & tantiſper ita permittes, donec inaruerit. Deinde poſtquàm ablueris, thus ex uino oleoq́ue detritum perunges: die in ſequenti ſtaphida agriam, hoc herbam pediculariã ex oleo inunges. ALIVD. Nitri, fecis concrematæ, myrobalanorum, ſingulorum libra, herbæ pediculariæ libra una ſemis uino dilutis caput abſtergitur. ſin autem reliquum corpus pruritu uexetur, ſiccis. Ad humidiorem uero pityriaſim, muria uel lupinorem decocto caput abluendum eſt. hoc enim ſubinde ſum expertus.

Ad pſydracia & exanthemata capitis.

PSYDRACIA exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata uero

cutis

cutis ſunt exulcerationes,ſubrubicundæ, & aſperæ. Vtrunque uitium præſidijs infra poſitis exteritur. Argenteæ ſpumæ,cerusſæ ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem. ex aceto myrteoq́, oleo leuigata cuti illlnuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raſo inunguntur.Sin autem cutis à capite abſcedit, oleæ folia elixa cum melle cataplaſmatis modo inducuntur. ALIVD. Argenti ſpumæ,ceruſæ ſingulorum drachmæ duodecim,ſulfuris uiui drachmæ octo, cerato myrteo excipiuntur.

Ad hulcuſcula capitis denſa rubraque.

HAec papillis ſunt ſimilia,ex quibus ſanies eliquatur. Capite prius nouacula raſo, & aqua nitroque abſterſo, ſulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam ſutoriam μελαντηρίαν uocant Græci, cum aceto inungito.

De manantibus capitis ulceribus,quæ acores græce dicuntur, & fauis.

INter capitis uitia,quæ in cute oboriũtur,unum eſt quod appellatur Græcis Achor, à noſtris manantia ulcera, tenuiſſimis cutem foraminibus perforans:per quę glutinoſa fertur ſanies.Simile ipſi malũ ſpecie eſt, quod à faui ſimilitudine κήριον à Græcis nominatur, quod magis amplis foraminibus conſtat, quibus humor craſſitudinem mellis referens ſicut in apium fauis,continetur. Origo eſt ex nitroſa ſalſaque pituita.uictus igitur ratio ex cibis boni ſucci conſtare: omnia acria & ſalſa uitari debent:pręſertim ſi inflammationem affectus reſipiat. poſtquàm corpus ſuperfluo decenter erit leuatum, deraſis capillis caput fouendnm bis ter' ve die,aut etiam ſæpius,aqua calida,in qua myrtus ſit decocta,uel rubus,uel lenticula, uel amari lupini,uel aſparagi radix. Quum uerò plus ſaniei emanat,ſalicis folia cum aqua,uel lenticula, inſtar cataplaſmatis applicantur. terra autem cimolia uel cretica, uel ſamia,uel pompholix, uel ſpodium,uel argenti ſpuma, uel cadmia, uel charta combuſta, uel etiam medicamentum ex charta Xerion, omnia ex aceto inducuntur. Smegmate uerò hoc utendum eſt,ſulfure uiuo,& perdicij herbæ, ſaponiſque æquali pondere. Compoſita hæc ſunt,argenti ſpumæ drachmæ duodecim,rutæ foliorum drachmæ octo,herbæ pediculariæ quam ſtaphida agriam Græci uocant, drachmæ quatuor, chalchanthi drachmæ duæ. Aceto

myrteoq; in sordium spissitudinẽ coacta illinuntur. ALIVD. Sandicis drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ quatuor, sulphuris ignẽ non experti pondo drachmę duæ, pollinis thuris drachmæ quatuor, ex oleo ueteri inunguntur.

Aliud ad achoras.

AD achoras recrementũ argenti, uel molibdenam contritã oblineto. ALIVD. Ad achoras & humidas scabies, rhododaphnæ, rosarum uncię quatuor, sulfuris uiui unciæ quatuor, picis liquidæ, & picis aridæ utriusq; uncię tres, cerę selibra, olei myrtei quantũ opus est. in pueris autẽ, lacte soluta illinuntur.

De ficis.

FIcus, nominant eruptiones, ulcerosas, rotundas, subduras, rubentes, quas dolor etiam comitatur. Fit uerò hoc mali plurima ex parte in capite, nascitur tamen & in reliquo corpore. Probatur maximè contra hos alumẽ fissile, æris flos tostus, & glutinum pari mensura cum squamæ æris duplo. Teruntur ex aceto illinunturque. Præstans etiam remedium est menarum capita, combusta, elixique bulbi, & cinis aceto mixtus.

Aduersus capitis & menti ficosa exanthemata, xyraphium.

MIsyos drachma una semis, chalcitidis drachmæ duæ semis, squamæ æris drachma, aluminis fissi. drachma. Bene loto, hoc medicamen aridum impositum dimittitur. Die in sequenti rursus pars lauatur, spongiaque detersæ idem applicatur. Decidit enim ramentum crassissimum. Et si diebus subsecutis idem fiat, sine cicatrice breui consanescit. Cæterùm medicamen hoc non mediocriter adhæret.

Ad capitis pediculos.

LVpinorum in aqua coctorum diluto, caput detergeri iubeto: uel herba pedicularia, uel sandaracha, uel utraq; contrita ex oleo ueteri, seu aceto illinitur, uel piperis momentũ, ne exulceret cũ oleo, aut hederæ succo cũ melle, † aut minio synopico cum aceto, aut cedrino liquore, aut pice liquida cum alumine, aut baccarum lauri expresso, aut oleo raphanino. Ego pediculariam ex aceto oleoque tritam inunxi, ac semper quod uolui, sum assecutus.

† Græcus codex manu scriptus ἢ σίνηπι, id est, uel sinapi cũ aceto, quæ scriptura uerior est.

De

De capitis dolore, quem græci κεφαλαλγίαν uocant. Cap. IIII.

CApitis dolor qui græcis dicitur κεφαλαλγία, symptoma est grauissimũ, ac nunc ex sola intẽperata qualitate oritur, nunc ex nimia humorũ copia. Interim ex utraque causa: interim uero ex primaria causa, nẽpe solis æstu extrinsecus, frigore, ebrietate, aut ictu. Vehemẽtissimi igitur capitis dolores ex efficiẽtibus qualitatibus nascũtur, & potissimũ ex calida: qui uerò ob siccitatẽ cõtrahuntur, nõ æquè uehemẽtes existunt. Humida qualitas sui ipsius respectu, nullũ plane dolorẽ cõciliat, nisi caliditati, aut frigori, aut humorũ copiæ adiuncta. Itaq; de eo capitis dolore qui cũ febri est eo loco explicatum est, quo febriũ curatio exposita est nũc de cæteris dicẽdum est.

De capitis dolore ex insolatu contracto.

QVi ex insolatu capite dolẽt, eorũ cutis tactu calida est, & primo statim manus iniectu aridior apparet: oculos habẽt rubẽtes, frigidis asperginibus, & inunctionibus oblectantur, sentiuntq; ab ipsis præsidiũ. Cæterũ curatio his conueniet, etiã ea, quã dolori in febribus pręscripsimus. Si dolor perseuerat, infrascriptis utẽdũ est cataplasmatis. prodest frõti & tẽpibus inductus panis ex posca, & rosaceo. Interdũ cũ amygdalis, uel rosis, siccis, aut teneris, uel cũ mentha cui pulegiũ sit adiectum, uel panis cũ persici folijs facit ẽt ocymũ ex aceto & rosaceo tritũ, uel hederæ corymbi in aceto elixi. Iã farinã triticeã cũ roceo leuigatã, uel serpilli ex aqua decocto miscere cõuenit, uel cardamomũ torridũ leuigatumq; ex aceto & rosaceo: uel fermentũ cũ rosaceo, uel iridẽ aridã cũ aceto. Sed mutentur continue singula: nam si diutius adhæreant, inefficacia redduntur.

Pastilli ad capitis dolorem ex intemperie calida.

CRoci drachmæ quinque, chalchanti drachmæ decem, aluminis drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ septem, omphacij drachmę tres, chalcitidis drachmæ tres, gummi drachmæ tres. Vini austeri quod sufficit. Ex posca sumuntur. Sin etiam uigiliæ infestent, aliquid ex somniferis applicatur.

De ijs quibus caput ex frigida intemperie indolescit.

† AT si frigus nocuit, cõtraria ijs qui ex solis æstu dolẽt, affectos signa testãtur. Etenim facies ipsorũ non cõcidit,

ſed colorẽ decoremq; amiſit. Item frigidis nec gaudent,nec iuuantur. Verum horũ agnitionẽ tum uictus ratio, tum reliqua concurrẽtia firmabunt. Inunctiones igitur adhibendæ ex oleo rutaceo,laurino,uel irino,uel nardino,uel etiam opobalſamo, præſertim ſi recrementa fuerint craſſiora uiſcoſaq; .Frons autem cũ hoc liquore,tum ijs medicamentis debet illini, quæ ex pipere,& euphorbio præparantur. Vinũ ſubtilius propinandũ: corporis motione & balneis uti calidis præcipiendum,interim à radicula uomitu. In quibus autẽ qualitas citra humorũ copiã diutius perſiſtat,hoc utendũ eſt medicamine. Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ, euphorbij recentis drachmæ octo S,ſtercoris columbini drachma una S,aceti acerrimi quantũ ſatis eſt. Illinitur pars laborans,ſed prius infricata.

† Locus hic ſic legitur in ueteri græco exemplari. τοῖς ἐπὶ ἐγκαύσει κεφαλαλγοῦσιν ὑπεναντίως ἔχει τάτε σημεῖα, καὶ ἡ θεράπεια τῶν ἐπὶ ψύξει. ideſt,ſigna & curatio eorum,quibus caput ex frigore dolet,ſunt contraria ſignis & curationi eorum, quibus caput ab æſtu dolet.

Si bilioſus humor dolorem inuexerit.

NOtæ horum perſimiles ijs,quos ob ſolis æſtum dolor affligit. Sed maior ipſis roſio accedit, & faciei pallor. interim etiã os ina mareſcit. Porrò affectus hic ætatibus potius uigentibus,& tẽperaturis calidioribus,uitę ſollicitę,& bilem flauã coaceruantibus ſolet accidere. Quamobrẽ balneũ temperatũ his, in unctiones,aquæ potus,& uniuerſa uictus ratio humidior, bonique ſucci adhiberi debet Bilioſus humor abſynthij diluto, uacuabitur: uel aloe,aut ipſa Picra, antidoto per ſe, aut cum modica ſcãmonia,aut catapotijs quæ ex aloe conſtant. Inungenda frons,aut crocodi paſtillo,aut trigono, aut quodã ſimili.

Si caput conſortij lege indoleſcat.

SI caput conſortij lege cũ toto corpore afficiatur, cura adhibẽda,ut contra intemperiem,& ſuperantem materiam pugnemus & ſi copia quidem premit & maximè in uenis,ſanguis mittendus eſt: ſin autem magis qualitas urgeat, purganti utendum medicamine. Quod ſi particula laborante aliqua ſimul condoleſcat,ueluti iocinore,aut uentriculo,aut ſtomacho, his ſuccurrendum eſt. Vbi calida afficit intẽperies, panis ex aquoſo uino

ſo uino exhibetur,uel etiam ex chondro ſorbitiũculæ. Extrinſecus uincit ſuperfundere,quæ modicè refrigerent,uireſq; confirment,ſicut à me prius cõprehenſum eſt. At ſi glutinoſi,craſſiq; humores in ſtomacho infarcti, capitis dolorem concitent, hos quoq; amoliemur potu oxymelitis,tum ſimplicis,tum Iuliani. Inſuper medicamentis ex hyſſopo & origano, & his adhuc calidioribus magiſq; incidentibus. Iam uomitus à radicula utilis,ſuperfuſiones calidiores,& cataplaſmata.

De capitis dolore ex uino.

SI uinum adhuc incoctũ in ſtomacho fluctuet,tepentis aquæ potu uomere dolentem iubebis. Quòd ſi etiam poſt concoctionem caput indoleat, tefrigerantibus , repellentibuſq; utemur,quale eſt roſaceum priuatim ſumptum,& cum aceto , uel hederæ ſucco,uel braſſicæ. Quin & ipſa braſſicæ folia in aquã calidam demerſa , & capiti circundata ligataque , naturaliter ebrietatem arcent. eiuſdem decoctæ eius in id efficax eſt. Item lenticula hos adiuuat,potiſſimumq; uẽtriculo humidiore prȩditos. Adhæc alica,malicorium, & mala ipſa,piraq; , tum aquæ potio, utiliter aſſumuntur .

De capitis dolore ex ictu.

QVi ex ictu capitis dolorem conceperunt , iis, niſi ſumma omnino cute percuſſi ſint, ſanguis ſtatim emittendus eſt,& conueniẽtes aſpergines capiti ſunt adhibẽdæ. Oleoque dulci irrigandum ipſum ſaniſq; contegendum . Vino ciboq; pleniori,præſertim ſi febris adeſt,ægros coercere expedit: Et tota curatio ceu ad neruoſarum partium inflammationem & præcipuè membranarum cerebri quas meningas appellãt, adaptabitur. Si uerò & uulnus factum fuerit , huic quoque decenter medebimur .

Malagma ad capitis dolorem.

CEræ drachmæ ſeptem,amygdalini olei unciæ tres,terebinthinæ drachmæ octo,æruginis raſæ,cimoliæ,chalcitidis ſingulorum drachmæ quatuor , pumicis drachmæ tres , æris uſti, ſquamæ ſtomomatis ſingulorum drachmæ duæ. Si uidetur paulo eſſe durus,amygdalino emolliendum.

De cephalæa, & hemicrania.

VTerq; hic affectus,ſtabilis ac permanens capitis dolor eſt, qui ſtrepitu,clamoribus,claritate lucis uini potu,& implẽ-

tibus caput odoribus excandeſcit ex acuiturq́; . Ac alijs totum feriri caput in hoc dolore, alijs alteram ipſius partem dũtaxat excruciari uidetur, quos etiam hemicranicos nominant. Quibus ſanè intra caluariam malũ conſiſtit, ijs dolor ad oculorum radices porrigitur: quibus extra eſt, circa ipſam caluariam indoleſcunt. Quapropter dolores cum grauitate moleſti, plenitudinem teſtantur cum eroſione infeſtantes, uel humorum, uel uaporum acrimoniam: qui cum pulſibus obueniunt, inflammationem: qui cum tentione, ſi quidem grauitas & pulſus nõ adſit, ſpiritus tenuis, & flatulenti redundantiã innuit, ſi cũ pulſu, membranoſæ partis inflammationem: cũ grauitate uero, copiam intra membranas cõtineri. At ſi putridus etiã humor, calidior euaſerit, & cum febri ſimul capite dolitant: febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorẽ parit. Quũ igitur corpus totum ſuccis æquabiliter omnibus redundat, quod plethoricum dicitur: uenã ſecare ſi uires patiantur, & acrioribus, uti clyſteriis conuenit. Inde ſi adhuc ſanguis uidetur exuberare, etiam uena nariũ adaperta, quantum ſatis eſſe uidetur, detrahes. Mox hiera, quam exacueris, intenderisq́; exhibẽda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatiſmos uocant, utendũ eſt, tum ijs quæ per nares uacuant, ἔῤῥινα græcis dicuntur. Eiuſmodi eſt elaterij ſuccus cum lacte infuſus, uel etiam aridum elateriũ inſpiratum, ſuccusq́; cyclamini & porri. Hæc quæ ſequuntur, ſunt compoſita. Medicamentũ quod naribus indirur ad ueteres cephalæas lippitudines & morbos comitiales, melanchij drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterij drachmæ quatuor. Tũſa, oleo ſycionio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat ſpiſſitudo, narib. demittunt.

Medicamentum quod pituitam extrahit, naribus inſpiratum.

CYclamini ſicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem in uicem nitri elaterium indideris, magis proficiet. Tritum accurate calamo ſcriptorio naribus inſpirabitur. Porrò epithemata quoq; capiti admoueto, & inunctiones: ubi morbus in uetuſtatem magis inciderit.

Epithema ad cephalæam.

VNguenti irini, peucedani, caſtorei ſingulorũ drachma, baccarum lauri drachmæ duæ, rutæ ſummitatum drachmæ quatuor.

quatuor. Excipitur cerato rosaceo, rasoq; capiti, toti ipsi imponitur. Mulier quædam in hemicranicis hoc etiam quod sequitur epithemate usa, mirandũ in modũ inclaruit. Radicẽ cucumis sylvestris uiridem minutim cõcisam, absinthiumq; cum hydrelæo incoquebat: dum intabescerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partem affectã irrorabat. radicẽ uero & absinthium, in puluerẽ contrita oblinebat. Atq; hoc solo medicamine, hemicranicos, id est, altera capitis parte dolentes, & cum febre, & sine ipsa, curaui. At si malum maximè increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamentis etiam quæ lenire possunt, & noxia euocare, quale est quod sequitur.

Vnguentum ad cephalæam.

LIquoris peucedani drachmæ sedecim, lachrymę papaueris, anisi, alterci quod hyoscyamũ græci uocãt, croci, myrrhæ, scãmoniæ singulorũ drachmæ duæ. Aceto excepta in pastillos coguntur. Cum usus postulat, ex aceto uel posca illinũtur iis, quibus humores crassi, uel spiritus flatulentus dolorẽ fecit. Iã dropax & sinapismus ijsdẽ benefacit: & pastillus ex tapsia. Iã qui ex atramento scriptorio fit mirificè eidẽ causæ medetur, quo post hæc utendum est sicut in opere de compositis docebitur. Quin & istud mirabilem in modum ad hemicranicos ex crasso glutinosoq; humore dolescentes efficax est. Euphorbij portio una cum pari castorei modo aqua excepta auriculę demittitur qua parte indolescit, inde balneũ adeundũ, ubi paululum immorati ipsum assument, & cõsueto more lauabunt. Sic quidem expertum est, uerum non alienum absurdumq; fuerit, & oleo ipsa excepta, in aurem instillare. Item quod medicamẽ ad coxendices inscribitur, etiam longo capitis dolore laborantes, & hemicranicos ex toto persanat.

Ad hemicraniam ueterem.

ALliorũ drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axũgiæ ueteris drachmæ duæ, cãtharidũ drachmæ duæ. Vesperi illitum sinito p noctẽ adhærere. Mane, rupta papula, malagmãte, quia liquidũ est, παρυγρὸν appellãt, ei medeberis. ALIVD. Baccarũ lauri q̃bus cortex sit ablatus, drach. duæ, rutæ foliorũ, drach. duæ, sinapios, drachma. Aqua dilutũ oblinito. At iis q̃ frigori patuerũt, utilissimũ est infra scriptũ medicamentũ ut plerũq; semel ante balneas illitũ, confestim affectui medeatur, & ægrotãtes

omnino ſani poſt lauacrum euadant. Olei ſabini pondo, ceræ quadrans, euphorbii uncia. Hoc dimidiæ frontis partinempe qua temporum muſculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non ſenſerunt, ijs gallæ, & crocomagmatis parẽ portionem cum uino detritam iniugito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel ſuccis capite dolitant, ijs medicamẽta quæ euphorbio conſtant, non applicabis.

Apophlegmatiſmus, id eſt, medicamentum quod ſaliuam mouet contro cephalæam.

SInapeos contriti & in ſuccũ redacti ex aceto & melle drachmæ quatuordecim, herbæ pediculariæ drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tuſa, cribrataq́; miſceto, & in ſole gargarizato. Porrù ſi ob bilioſum humorem, aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorũ uſu ueniet quæ in ſermone de dolore capitis cõprehenſa ſunt. Si ne ſic quidem dolor finitur, neq; cucurbitulis, neq; hirudinibus adhibitis, ſed ſuſpicio ſit humores per arterias in caput eſſe diſtributos, non abſurdum fuerit & arteriam poſt aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineæ naturales rectè adhibentur.

De phrenitide. Cap. VI.

PHrenitis, membranarum cerebri, quas meningas græci appellant, inflammatio eſt, nunc quidẽ ipſo quoq; cerebro ſimul eam experiunte, nunc autem calore præter naturam in eo conſiſtente. Cauſa morbi eſt, uel ſanguis ſuperãs, uel bilioſus humor: nonnunquã & flaua bilis peruſta, adeo ut in nigrã degenerauerit, quando etiã grauiſſima phrenitis naſcitur. Aliquando cerebrũ ſepti tranſuerſi cõſortio dolens, ex neruis qui in ipſum ſparguntur uitiũ cõcipit. At quæ mentis alienatio in ardentiſſimarum febrium ſtatibus accidit, quæq́; ex ſtomachi conſenſu exoritur, phrenitis non eſt, ſed hoc ſolũ, puta delirium. Comitantur propriè phreniticos uigiliæ quidem plurima parte: interdum uero & ſomnus turbulentus accedit, ut conſurgant, exiliant, & furibunde uociferentur. Quibus ſanguineus humor morbum fecit, ij cum riſu inſaniunt: quibus flaua bilis ferociter, quemadmodum quibus atra uitiũ contraxit, tam immaniter ſæuiunt ut coerceri nequeant, omnium quæ dicunt, faciuntúe, obliuiſcuntur. Oculos habent ſanguineo colore tetricos, ac perfricant: interim aridos, interim lachry-

lachrymātes,uel lemis,hoc est crassiore pituita oppletos. Lingua est aspera,& sanguis è naribus destillat: floccos festucasq; colligunt, febri per totum morbi decursum acuta conficiuntur: sed quæ in alto maligna delitescat. Pulsus ædunt exiguos, languidos,& quadantenus etiam duros. Respirationē magnā & raram,cum cerebrum primariò afficitur. At si phrenitis septi transuersi,quod græci phrænas uocant, consortio concitetur,& respiratio inæqualis est, & præcordia sursum conuelluntur,& multo calore ardent: sicut iis qui ex cerebri uitio insaniunt,facies incalescit,& subcruenta est, uenæ repletæ. Quod si humor pituitosus sit temperatus bilioso, uti causam, ita appellationem quoq; compositam habet. Nam uigilans coma, nominant,in uniuersum quidem cū biliosus superauerit,quippe tales ægri uigiles phrenitide laborant: cum uero pituitosus præpollet,contra in grauiorem ueluti somnum quem coma uocant græci,deferuntur. Atq; hoc malum antiquiores Galeno medici,Cathocon uocauerunt.

Curatio phrenitidis.

QVod si uires ægri patiantur, sanguis protinus è cubito mitti debet,& copiosior. At si desipiens brachium non porrigat,aut si porrigat,metus sit secundū uacuationem, sanguinis profluuij,dum manū æger subinde ob mētis turbationē iactitet,recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus:itē clysteriis utemur,ex hydrelæo, uel rosaceo cum ptisanæ cremore. Si uigiliæ urgent,rosaceū, uel oxyrhodinum in caput dandū est. Aliquādo calida ipsum aqua prius superfundendū: & medicamentū quod ex papaueris capitibus uocatur diacodyon exhibebitur,nisi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad somnum conciliandū superius scripta sunt, huc transferemus. Decumbat æger in loco,tum lumine,tum tēperie moderato: & uariis quibusdā picturis libero, ut quæ tales deterreant. Quò amici quidā gratissimi ingredientur, & commodū incident,qui nūc blande ægrotum alloquantur,nunc acerbius corripiant. Cibus primum esto aqua mulsa, deinde ptisanæ cremor,& sorbitiones ex chondro cum quadam dulci potione,ut apomelite,uel hydrorosato,uel rhodomelo, uel dulci hydromelo. Nam uinosum hydromelum, quod in paruis uasculis ex Cibyra apportatur,repudiandum,ut quod grauiores uino noxas

xas in talibus excitet, & maximè in capitis affectibus, idq; ante concoctionem. Panis quoq; aqua lotus rectè exhibetur, intubi, lactucæ clixæ. Si multus feruor conficiat, etiam cruda hæc dantur. Item cucumeris medulla, peponis, duracini, & similiũ. Aquæ frigidæ potu coercendi sunt, potissimum si septum trãsuersum consortii lege malo dedisse originem deprehenderimus. Quod si urina ipsis, ut consentaneum est, delirij uitio cohibeatur, † fota adhibito calente hydrelæo & inferiorem uentris ab umbilico regionem, ἦτρον græci uocant, & uesicam superfundemus, deinde digitis manus, loco innixis ad reddendũ urinam incitabimus. Reliquum corpus ipsis decumbentibus calido oleo perungi debet. Etenim in quiete, quoad eius fieri licet, seruari debent, ita ut siquidem prædiuites aliqui fuerint, per famulos contineantur: sin minus, uinculis constringãtur. Nam inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de causa pedes prius foti, deligaturis constringi, manuq; contrectari debent, nempe quò humores deorsum reuellantur. Porrò si longior affectus, & contumax fuerit, ab iis quæ soporem accersunt, καρωτικὰ græci appellant, abstinendum: ea uerò quæ digerendi facultatem obtinent, capitis persusionibus miscenda, scilicet mentæ succus, uel serpilli uel calaminthæ, uel turbæ. Tum iis quoq; utendum quæ naribus inseruntur. A septimo die si uiscera sentiant inflammationem, cataplasmatis ex lini semine, & hordeacea farina cum hydrelæo leniemus. Deinde cucurbitulas leues, aut cum scarificatione, tum his ipsis, tum occipitio, & spinæ accommodabimus. Si corpus squalidum perustumq; esse coniecturaueris, febrisq; adsit, etiam balneis utendum aquæ potabilis, & unctione liberaliore. Vinum tenue & aquosum, quod ὀλιγοφόρον appellant, uiribus recolligendis propinabimus, nullam inde mentis turbationem, ut est uerisimile, futuram suspicantes. Aut enim nulla fit cum morbus declinat, aut certè si fit, ex facili subsidet. Processu autem declinationis, gestatione corporis uti expedit, & congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici se se recolligent, ut ebrietatem, ciborum corruptiones, & in primis solis æstum caueant.

† Hæc sic leguntur in antiquo codice, ποιήσαντες ἀλέαν καταντλήσωμεν θερμῷ ὕδατι καὶ ὑδρελαίῳ id est, fota adhibita calente aqua, aut hydrelæo.

De

De inflammatione cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione laborans, sæpe ita intumescit, ut capitis suturæ distendantur. Dolor comitatur maximus, & diuturnus, multus angor, rubor ĩ facie multus cum tumore molli: oculi fiunt emissicii, caput inturgescit, Qui hoc malo impliciti sunt, sanguinẽ ex cubito mittere, item ex naribus, & uasis linguæ subditis debẽt. Porrò utitor & aspersionibus quæ per inflammationes capiti adhibentur, & cataplasmatis, quæ humectare, & maturare sunt idonea.

De erysipelate cerebri. Cap. VIII.

ACcidit quoq; erysipelas cerebro, quo laborans hæc patitur: capite dolet uniuerso, adeò ut flammis id uri putet. facies frigida est, & subpallida, os siccescit. Quare sic affecto sanguis detrahendus est, & potissimum ex uenis sub lingua sitis. Refrigerantia conueniunt: quibus in aliis quoque erysipelatis utimur.

De lethargo. Cap. IX.

LEthargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa sit aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrum, occupat: materia uerò mali, contraria est. Nã ex pituita humidiore, frigidioresq; cerebrum madefaciente, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, non impensè acris erodensq;, cũ alto sopore, quæ cataphora Græcis dicitur, Pulsus his magni, rariq; sunt, & undosi, respiratio nimis rara & imbecillis. somno perpetuo præmũtur, à quo ægrè possunt excitari, & quocunq; modo interpellentur, uix respondent: obliuiosi, mente capti, oscitant crebrò, & hiante, ore nõnunquam persistunt, tanquã claudere id obliti. Deijciunt per aluũ cõplures quidem, liquidiora: nõnullis autẽ contra uẽter inarescit. Vrinã reddunt iumentorum lotio similem. Quidã ex eis tremiscunt, & undiquaq; desudãt. Huic affectui respondet Caros quasi dicas ueternosus sopor ex eadẽ materiæ proficiscens: sed hoc discrimine uariat. Febris Carum præcedit, eaq; uehementior: Lethargum subsequitur. item quòd Carus etiam alia comitetur symptomata. siquidem frequenter febrium accessionibus superuenit comitialibus, cerebri compressionibus, modo esse quidem in fracturis, modo autem membranæ custode, quẽ μηνιγγοφύλακα Græci uocant, priorem cerebri uẽtriculũ premente.

premente. Lethargus autem peculiarem quandam cōſtitutionem obtinet: ſuperuenit comitialibus.

Curatio lethargi.

VIres ſi permittunt, etiam hic uena ſecari debet: ſin minus, clyſteriis acribus aluū ducemus. Aeger decumbet in domo ſpatioſa, mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiam caſtoreum ſit adiectum. Nonnulli in uicem olei, oxyrhodino cū caſtoreo utuntur: robur hinc capiti caloremq́ue ſimul accerſentes: reliquū uero corpus delinētes, & præcipuè extrema, olei ueteri: cū nitro toſto, uel pyrethro, uel pipere, uel cocco gnidio extergūt. Licet & cerato quod his & caſtoreo ſimul cōſtet, uti. Porrò naribus admouentur odorāda thymū ex aceto cōtritū, aut origanū, aut pulegiū. Os ungi conuenit, & palati cœlū detrito ſinapi, cū mellis momēto. Conantq; oportet pituitā indidē affixā digitis eiicere. Si admittant etiā apophlegmatiſmi uſus erit ex oxymelite cū hyſſopo, aut pulegio, aut orygano, aut ipſo quoq; ſinapi. Potui exhibebit aliquid ex iis uuæ citò trāſeūt præſertim diaſpolites cochlearii, mēſura cū poſca. iis aūt qui in uetuſtatē inciderūt, & tremuli ſunt, caſtorei quoq; ſcrupulos duos, trēſue dabimus. Si humoris ineſt copia, nihilq; aliud prohibeat, ſcāmoniæ ſcrupulū, caſtoreo tēperatū exhibebimus. At ſi his affectus nō diſcutit, caput radēdū fouēdumq; eſt ſale, milio, & ſimilibus per ſacculos adhibitis: Adhæc ſinapiſmis uti in capite prodeſt, tū iis quæ ꝑ ſternutamēra euocāt. Poſtea cucurbitulas occipitio agglutinare partim leues cū multaflāma partim cū ſcarificatione. Præterea ad naturæ excretiones frequēter ſollicitare oportebit tū iniectionibus, tū iis quæ urinā mouēt. Inferiorē uētris ab umbilico regionē oleo rutaceo, aut ſycionio cui ſit adiectū caſtorei paululū aſpergere fouereq;: Iā uerò ut deglutiāt crebrius admonebimus, cū calida aqua dulciū potionū, aliquam præſertim apomeli ex anguſti oris uaſculis, βομβύλια grȩci uocāt, inſtillātes. Quòd ſi mediā infeſtet regionē q̄dā inflāmatio, hinc itidē medebimur ſuꝑfuſionib. & cataplaſmatis Naribus ſinapi aceto tritū, uel caſtoreū uſtū admouere profuerit. Alimētū eſto cremor ptiſanæ, uel auenæ, uel alicæ cū oxymelite, uel ſalibus uel pulegio, nūc quotidie nūc uno die īterpoſito. A cibo uincieri debet: ſumma cedere multū oportet, cruraq; pūgere, nōnunq̄

pilos

pilos et in ipsis uehementius euellere cõniti, quò excitent. Iã femorũ & crurũ rubores excitati, φοινίκμυς Græci uocãt, subinde prosunt. Cæterum ubi morbus inclinare inceperit, gestationibus statim congruis utendũ, & ad balneũ reducendi sunt. Victus qui uires recolligat, recreetq; decenter adhibendus.

De catocho, aut uigili comate. *Cap. X.*

HVius morbi causam, ubi de phrenitide sermo est habitus sumus complexi. notæ, ut summatim dicam, communes quodammodo sunt phrenitidis, & lethargi. Sed pro materia abundante uariant, peculiares autem hæ. Detinetur ęger supinus, extensusq;, interim facies subtumescit, & modice lethargicorum modo liuet: interim rubore tincta est, & superior gena sursum conuelli uidetur, ac excedere, ut ne conniuere quidem æger queat: respiratio nulla apparet, sed quasi emortuus decumbit. pulsus est exiguus, languidus, & creberrimus. Vrina & aluus cohibetur, aut certè modice redditur. ac qui sanè mediocriter habent, liquorem aliquem infusum deglutiunt: qui uerò malo uicti sunt, ad nares regurgitant Itaque affectus qui pituita bilem superante constituuntur à lethargicis discernimus, eo quòd neque facies tumescit, neq; liuida est, sicut lethargicis: præterquàm quòd paulatim etiam leuiter desudant. In iis autem periculum maius est, quibus peruigilium ad est continens, urinæ non respondent, difficultas spirandi intenditur, sudores erumpunt, item quibus ad nares potus resorbetur. At si mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uulnæ strangulatu correpta est, hac nota discernes, quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat, excitetur, rursusque somno graui sopiatur. Est ubi dicunt catochon diuersum à uigili comate, quod simplicem non mixtam habet causam, nimirum frigidiorẽ siccioremq; materiã, quę posteriore cerebri uentriculo obstructo malum hoc excitarit. Ob quã etiã æger, si corripitur subitò in illa permanet figura, qua correptus est, stans scilicet, uel sedens, clausis oculis, aut respiciens. Quam ob causam antiquiores Græci hoc pressos morbo, catochos, uel catochomenos, quasi dicas occupatos, detentosq; nominauerunt: recẽtiores affectũ catochen, & catalepsin, ueluti detentionem, & deprehensionem Curatio prædictis quidem est, sed pro symptomatum ratione quæ superueniunt, euariat.

Curatio

Curatio catochi.

HVic quoque malo sanguinis missione succurritur, præsertim quibus facies rubescit, modo uires suadeant: aut clysteres inijciendi partim qui pituitam pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant: pari modo aliorum quoq; præsidiorum usus erit. Similiter ægros nutrire cōfert, interim diebus singulis, interim uno interposito. Porrò affectus admodum periculosus est, si ex quodam alimenti, aut potus errato acciderit, qui statim ad uomitum cogendi sunt, ac parciore uictu continendi, aluus irritari, ac uiscera respersionibus ex cumino, aut ruta foueri debent. Qui ex ebrietate uitium conceperunt, crapula dissoluta, humidiore cibo tractandi sunt, qualis est prisanæ cremor. Præterea caput inunctionibus accommodis per æstatem frigidis, per hyemē tepidis obducetur. Si crapula neutiquam fuerit soluta, neque ad sobrietatem reditus est, desperatæ ualetudinis ægrum longe fugere oportet.

De memoriæ iactura, & ratiocinationis, item de caro hoc est, ueternoso sopore, et fatuitate. Cap. XI.

MEmoriæ iactura partim per se, partim etiam cum aliqua ratiocinationis offensa accidit: quemadmodum, & mentis seu ratiocinādi facultatis noxa priuatim prius accidit, deinde memoriæ iactura insequitur. Verùm cum utraque pars malè fuerit affecta, fatuitas seu stultitia, quæ Græcis morosis appellatur, oboritur, causam habent communem efficientem, nempe intemperiem. Quòd si humida solum fuerit, memoriæ & ratiocinationis uitium creabit, torpores graues, animi sopores, cataphoras Græci uocant, longos, altosque somnos. Si uero humori frigiditas etiam accesserit, caros & lethargos: eodemque modo si sola quidem fuerit siccitas, uigilias tantum inducit: sin autem calor accesserit siccitas, deliria, & phrenitidas mouebit. Porrò intemperies hæ nonnunquam obueniunt humoribus, nonnunquam cerebri uentriculis, uel ipsius uasis: uel utique in humiditate insparsæ, uel in ipsomet cerebri corpore, uel etiam temporum musculis tali modo uitiatis. At si quando humores cum ipsis fuerint mixti, similem quoq; morbum inferent: uerum simplex, an composita sit intemperies, efficiens, ex specie excrementorum condisces. Quòd enim memoriæ,

memoriæ,& ratiocinationis iactura, frigiditati ſoboles exiſtat, compertum habemus:ea uero humiditati ne, an ſiccitati iuncta ſit,ex recrementis, ægri habitu temperatura, uictus ratione,anni tempore,& loco deprehendemus.

Curatio.

SI frigida male habuerit intemperies,calefacere, ſi humiditati iuncta ſit,etiam exiccare oportet. rurſus ſi mixta cum ſiccitate,humectare ſimul,& calefacere. Pari modo etiam in calida intemperie refrigerare conuenit ſi ſiccitas acceſſerit, pariter humectare.ſi humiditas,refrigerare ſimul & ſiccare. In quibus autem ſanguineum hnmorem deprehendis abundantem, uenam aperire, uel clyſterijs acribus uti conſilium eſt. deinde etiam hiera exhiberi debet,& apophlegmatiſmis uti cõuenit. Item inunctiones capiti ſunt inducendæ ex oleo, cui adiecta ſint quæ refrigerant, exiccantque, roſę dico, myrti, lentiſcus, aliaque ſimilia:necnon toti corpori proſpiciendum eſt. Quòd ſi ex æſtu,& laſſitudine orta fuerit intemperies,caput oxyrhodino perfundendum,tum reliqua curandi ratione frigida, humectaq; uti conuenit:cum in alijs tum in cibo & potu. Quòd ſi caros fatuitati,uel obliuioni accedat,huic etiam proſpiciendum eſt, ut in lethargicis prius comprehendimus, ubi & ipſorum diſcrimen explicitum eſt.

De uertiginibus. *Cap. XII.*

VErtiginum affectus naſcitur cum frigidus, glutinoſuſque humor cerebrum occupat: unde leui occaſione protinus etiam concidunt, ueluti quando aliqua circumagi extrinſecus aſpexerint,ut rotas,uerticeſ ve, aut quando etiam ipſi circumaguntur. Interim uero etiam calfacti capite,cum humores in eo contenti,uel ſpiritus quoque commouentur: interim prioribus cerebri uentriculis, dum caluaria confracta perforatur preſſis, in quibus etiam uehementes oboriuntur cruciatus. præcedit autem in eis,quibus caput primario afficiatur,uehemẽs in eo dolor ueternoſus ſapor qui κάρος Græcis dicitur,& aurium ſonitus. & quidam ſanè olfactu læduntur, quidam uerò guſtu at quibus ex conſenſu uentriculi oris uertigines accidunt & ſtomachi roſio, quam cardiogmon Græci appellant, & nauſeæ ſimul comitantur.

Curatio.

Curatio.

VErtiginosos in accessione quidem medicamentis quæ odore mouent idoneis, excitare cõuenit. Item frictionibus uti, & id genus alijs. Vbi morbus remiserit, eius amoliendi gratia sanguis primũ mittendus est: deinde purgatio ex hiera præstanda. Interposito tẽpore acri clystere ex centaurei. uel cucurbitæ syluestris decocto utendum est. Secundũ huiusmodi uacuationes caput ipsum cucurbitulis ad occipitium cũ scarificatione lancinari debet, mox apophlegmatismi, id est, medicamenta quæ saliuã per os eliciant adhiberi, & sternutamenta moueri. At quos capitis calor, auriumque sonitus male hẽt, ceu uapori bus calidiorib. per arterias sursum elatis, etiã arteriæ sectio retro aures ijs adhibẽda est: ut in parte chirurgica sumus dicturi.

De morbo comitiali. Cap. XIII.

MOrbus comitialis, cum totius corporis sit conuulsio, cum principis animæ functionum noxa, partim sanè in ipso cerebro, partim uero in uniuersis huius uentriculis causam habet constitutam: ea modo est humor pituitosus, modo melãcholicus, prçtereà etiam ore uentriculi affecto consortii lege oboritur. quemadmodũ in colicis quoque sicuti cum de illis agemus exequemur, uel certè aliis quoq; partibus contagionẽ impartientibus nascitur, cùm aura quædam frigidior ad cerebrum ascendit, aliàs à crure, aliàs à manus digitis. Insuper uisus est quandoq; prouenire etiam in quadam muliere ab utero quo tempore esset grauida: à partu autem cessauit. Occupat hoc morbi genus maximè pueros, eosq; adhuc paruulos. deinde uero adolescentes, & iuuenes, minime senes & decrepitos. Præcedit igitur comitiales inuitus corporis, animique status,: tristitia, corũ quæ perceperant obliuio, turbulentæ insomniorum imagines capitis dolor, eiusq; repletio continua ob iracundiam maximè, & pallor faciei, & inordinatus linguæ motus: nonnulli ipsam quoque commordent. Quibus autem à stomacho uitium oritur, etiam palpitatio ipsius præcedit, turbatio, & erosio: Iam ex inedia seu cibo tardius assumpto, irritantur. Vbi uero symptoma iam institerit, ægri derepente concidunt, conuelluntur que: interdum etiam exclamant uoce nihil signficante at eximia, peculiarisque admodũ nota ipsorum existit, oris spuma: cum alia communiter aliis quoq; mor-

morbis eueniant. Non desunt quibus etiam urina & stercus præter uoluntatem excernitur. nonnullis & genitura. In quibus igitur acutissimus est affectus, statim iugulat, & accessionum cõtinuatione, & symptomatis, uehementia. In pluribus autem longus esse solet: eoq; si non in pubertate, uel menstruis purgationibus, uel per cõceptum solutus fuerit, aut si post hoc tempus contractus fuerit, sæpe usq; ad mortis diem prorogatur, nisi congruam medici curationem consequatur. Coarguũt comitiales suffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comestum & iecoris tosti odor.

Curatio.

SI infans adhuc fuerit qui ægrotat: nihil moliendum est. nam ætate ad biliosiorem, siccioremq; statum trãseunte, & uictu moderatiore adhibito, sua sponte plerunque morbus finitur. Conuenit autem uictus etiam solum tum infantium, tum nutricum ratioẽ habere. Qui uerò post annos pueriles in morbum hunc prolabuntur, eorum partes conuulsæ ac distractæ pingui oleorum aspergine foueri, uinciri & in rectum dirigi debent. Deinde ore distento digitus demitti, aut penna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamẽtis quæ naribus adhibentur sensum mouere conuenit, ut peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Post accessiones si nihil prohibet, sanguis utiq; è cubito mittendus est. At si nihil remittat accessio, summæ partes sinapismo delinendæ sunt: cucurbitula autem præcordijs defigetur. Quod si nec his morbus comprimitur, minimum in medicina spei superest. nihilo se eius tamen medicus animo confidente castoreum necessitate adactus, & liquorem cyreniacum cum melle & aceto ori infundet. in anum centaurei decoctum, uel cucurbitæ syluestris dabit. ubi ad se redierint ex morbo comitiali uiribus ante recreatis purgatione ex hiera uacuandi sunt hæc sanè est recentis & acuti morbi comitialis curatio. Deinceps quomodo inueterato succurratur, tradimus. Itaq; ægrotos aquæ potu continere diu expedit. aggredientes autem curationem, si nihl obest, sanguinem dimittere. Interpositis quatuor aut quinq; diebus corpusculum reficere, & sic purgante medicamẽto euacuare, præsertim ueratro nigro, uel cucurbita syluestri, uel certe scammonia. Porrò ueratrum sine medu la tunsum cribratumq;

aquæ mulsæ cyathis quinque, uel sex inspargere oportet, aut melle discocto cum piperis momento excipere. Cucurbitam uerò syluestrem, semine eiecto, sed quæ medullā reseruet, passo implebis, sinesq; totam noctē commadescere: mane passum auferetur potuiq; dabitur. Vel etiam medicamento ex ueratro albo purgationem molieris: quod hæc recipit: baccarum lauri purgatorum, piperis albi, alypiados, euphorbij, ueratri albi singulorum drachmas octo. Hoc totū datur cum passo quod in cucurbita syluestri pernoctarit, probe uacuat per uomitum. Vbi uerò sat purgati sunt, ægri balneo credentur Tertio die in præcordijs & dorso cute scalpello incisa cucurbitulæ affigendæ sunt. deinde compluscūlis diebus interpositis corpusculum reficiendum est, & Hiera diacolocynthidos assumi debet, postea capiti & occipitio cucurbitula agglutinari. Sequenti die panis coctus in mulsa, tritus autem cum amaris amygdalis, uel serpyllo, uel menta, uel calamintha, uel ruta superdandus: atq; id per triduum continuabitur. ab hoc, caput radendum est, & peucedani liquore, ex aceto diluto, in quo spondylion sit coctum perungendum: rursus interposito spacio corpusculum reficitur: & antidoti diacolocynthidos oboli nouem ex aqua mulsa exhibentur: & interpositis diebus iterū tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamentis uti quæ sternutamenta citant. post quinq; decémve dies castoreum ex mulsa præbetur: tempore rursus interposito in aluum dabitur centaurei decoctum & cucurbitæ syluestris: abhoc iterum hiera offeretur mox utendum ijs quæ saliuam per os & nares educant, deinde sinapismus capiti inducitur. iam etiam acrium ciborum esus conuenit, cū opportunitas est, adhibitus. Auxiliatur his etiā oxymel scilliticum quotidie potum, & mel, in quo scilla intabuerit, instar cochlearij assumptum. Victus autem ratio est quæ incidat, extenuetq;. Capparis igitur frequenter esus, & salsamentum prodest. Fugere oportet carnes, legumina, uinum copiosius, uenerē liberaliorem, balnea, sinapi, & potum statim à balneo, præsertim uini meraci. Exercitia prosunt & frictiones, sed capiti post reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

De ijs qui stomachi uitio comitiali morbo corripiuntur.

SI stomachus primariò affectus, morbum inuexerit, sollicitudo habenda est, ut ex facili æger concoquat. Panis igitur

accurate

accurate elaboratus ex uino tẽperato quod leuiter astringat, albumq; colore sit ad horam tertiam assumi debet medicamentum uerò ex aloe bis, ter've singulis annis dare his expedit. Vidi autem quandoq; puellum (inquit Galenus) neutiquam hoc tentatum morbo postea quàm radicem glycysidis (dicit autem pæoniam magnam recentemq;) ex collo suspensam gestaret. Insuper agaricum opitulatur comitialibus, idem præstat seseli, spondylij fructus, radixq; aristolochia rotunda ex aqua pota, non parum huc fuit, & continua crurum scarificatio.

De ijs qui à particula quadam morbum concipiunt.

INuasuro quidem symptomate, ubi particulam cõmunicare morbum, senserint, siue ea fuerit manus, siue pes, fune excipi ualenter debet quæ superposita est. Cum autẽ remittit. recreare corpus oportet, adurens quoddam medicamentum particulæ inducentes, cuiusmodi est lepidium, & diacantharidos dicta similiaq;. Ad hæc oxymel Iulianum comitiales uehementer adiuuat, particulatim materiã emolliens. Post omnia cõmemorata & Theriace, & naturales balineæ locũ obtinẽt. per totum autem uitæ curriculum, cauenda maxime cruditas, cibus ante concoctionẽ obitam, isq; crassi succi, tarda cibi assumpto, corporis exagitatio, uinũ largius & potus à balneo, sicut cõprehẽsum est, maximè, meracus, præterea ualde uetusta, crassaq; uina, tũ acria ex his quę odore mouẽt, & caput replẽt, ĩcõueniẽs è sublimi cõspectus, in balneo mora, & capitis ex sole exustio.

De melancholia. *Cap. XIIII.*

MElancholia mentis quædam alienatio est sine febri, ex melancholico maxime humore nascens, qui mentẽ occupauerit: alias cerebro ipso per se ægrotante, aliàs totius corporis consensu immutato. Tertia uerò melancholiæ species est, quam flatulentam & à præcordijs hypochondriacã appellant, ob inflammata circa stomachum præcordia prouéniens. quæ modo aurã quandam maligniorẽ, modo substantiæ humoris partẽ ad cerebrũ sursum transmittãt. Cõmunia omnium signa sunt, metus, tristitia, homines auersantur, alij se cedunt animalia quædam bruta esse, & uoces ipsorum imitantur: alij uasa fictilia, metuuntq; ne rumpantur. adhæc mortem hi expetunt, illi eandem expauescunt, nonnulli semper rident, nonnulli plorant. Alij uerò putant à maiore quadã ui se inua-

di,& uaticinantur futura, non aliter quàm uates & diuinaculi quos græci ἐνθεαστικούς proprie nominant. Peculiares autem notæ eorum ſunt, qui ex totius corporis conſenſu melancholia laborant, gracilis corporis habitus, niger, hirſutus, & ex toto melancholicus, uel natura, uel etiam ex acquiſito per ſollicitudines quaſdam, aut uigilias, aut prauorum ciborum eſus, aut hæmorrhoidum, aut menſtruorum ſuppreſſionem. At qui ex præcordijs melancholici exiſtunt, eos teſtantur cruditates, acidi ructus, ardor, & ipſorum grauitas, tum quòd præcordia ſurſum conuellantur: interim etiam inflammatione conflictentur. Adhæc quòd incipientibus, deinde maioribus effectis melancholica comitentur ſymptomata. quodq́ue hæc leuentur, concoctione, uel alui excretione, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quæ apparent ſigna cerebrum primario affici in totum ſucci contagione melancholici fatentur. Porrò ſi quando flauæ bilis ſupra modum exuſtæ in nigram fiat mutatio, inſaniam, dictam græce manian inferet, ob quam ferarũ modo efferuntur inſani, ut etiam eos qui imprudentius ipſis occurrunt, manu uiolenter tractent.

Curatio melancholiæ.

Qvi igitur ex primario cerebri affectu melãcholici ſunt, crebris balneis, uictu boni ſucci & humido curãtur unà cum decẽti animi delectatione, ſine alio præſidio, cũ certe humor qui moleſtat nondum ob temporis longitudinem excerni cõtumax eſt, quãdo etiam ualentiora magisq́; uaria tentare oportet remedia. Itaque purgentur per initia epithymo, aut aloe. Nam uel pauxillum ex his ſumptũ quotidie maxime iuuat, & leuiter aluum ſubducit. ubi uerò purgati fuerint, uti dictum eſt, abſynthium propinabitur: nunc quidem herba ipſa in aqua macerata coctaq́; duorũ cyathorũ inſtar, nunc autem eius ſucci drachma ſemiſſis, cum aqua continue liquefacta. Aceti quam acerrimi modicum ſorbitioni datur ſomnum inituro. Iam multa obſonia in id intincta, eſſe conuenit. præſtantius autem fuerit aceto mixtam eſſe ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiã. At cum morbo quidẽ incipienti ex totius corporis affectus cõſortio, ut ſuprà dictum eſt, incidis, corpus autẽ, uiribus conſtat, à ſanguinis miſſione incipiẽdũ eſt: poſt hanc, uiribus

bus recollectis,inferius purgare conuenit medicamento ex cucurbita ſylueſtri,tũ eo quod cõſtat nigro ueratro,ac ſi hæmorrhoidibus,aut menſibus ſuppreſſis malũ fuerit concitatũ, illas adaperiemus,hos proritabimus. Laudantur etiã facultates,tũ quæ urinæ ciendæ ſunt,tũ quæ per ſudores purgãt. Sin autem præcordiorũ offenſioni morbus debetur,& horũ habenda erit ſollicitudo : ac fouebũtur ipſa decocto rutæ,anethi, abſynthii, pulegij,agni ſeminis,& fructus lauri perfundẽdo. Hæc etenim dolores quoq; leniũt & flatus diſcutiũt,oleo incocta, & ſic affectæ parti applicata. Cæterũ præter hæc inſint, cataplaſmatis etiã ea quæ flatibus diſcutiẽdis faciunt.nẽpe apiũ, uel aniſum, uel cuminũ.Nil mali fuerit,ſi indatur cataplaſmati & cyperus, & iris,& libanotis quam roſmarinum uocant. Cum & hæc admoues longũ tẽpore per diẽ & paſto & ieiuno adhærere ſines. Vbi ademeris,aliud quoddã operimẽtũ ſuper accommodato, lanam ſcilicet latiorẽ Cucurbitulis ad flatus digerendos leuibus utitor: ad dolores uero inflammationesq; cũ ſcarificatione.Porrò adhibita curationi diligentia,nec ſinapi obliuiſcere, ſed acribus ſmegmatis,& dropacibus ſuper dorſum, uentremque uti conuenit.Quibus uitiũ inueterauerit præſentiſſimum eſt remediũ etiã citato per ueratrũ albũ uomitu purgatio. Victus oĩbus melancholicis conferet probi ſucci, & mediocriter humectãs.Vitãda ſunt,caro bubula ceruina,lenticula braſſicæ cochleæ,uina craſſa,& nigra: breuiter,quæ atrã bilẽ generant.

Curatio inſaniæ.

INſanientes cõſimilẽ melancholicis curationem recipiunt. Propriã uero habẽt,ut caput ipſorũ tum roſaceo tum oxyrhodino perfundatur.Itẽ ex antidoto picra purgabimus, uerũ ſanguine prius miſſo: nec non hirudinibus in capite utemur. Vnicè ipſos iuuat hippomarathri radix,ſemenq; eius ex aqua potum.Inſuper Brioniæ radicis drachma ex aqua quotidie aſſumpta.Sin autem delirantes purgantium medicamentorum potionẽ renuãt,miſceri debẽt ea neſciẽtibus ipſis,cibis nempe buccellis uel ficubus pinguibus, uel palmulis, interdum uero potionibus adiicienda ſunt.†Ante omnia uero aut in lecto uinciendi, ne & ſibi,& iis quibus incidunt mali quippiam inferãt: aut geſtandi grabato intra lecticam quandam inſaniẽtibus peculiarem γίγγωϑον græci uocant,ex alto penſili.

 †Plura

†Plura leguntur in noſtro codice,ita enim habet, πρὸ δ' ἔγε· πάντων κρατείσθωσαν ὑπό τινῶν παίδων, ἢ σκιδισμείσθωσαν,&c. id eſt,ante omnia contineantur à ſeruis aliquot.

De incubone,qui ephialtes græcè dicitur. Cap. XV.

EPhialten,qui latinis incubo eſt,aliqui à uiro dictũ aſſerunt,uel inde ꝙ hoc malo correpti ceu inſilientẽ aliquem ſe imaginentur Themiſon autẽ decimo epiſtolarũ uolumine à ſuffocando forte,Pnigalionem appellauit,Cõſtituitur id uitij ex crapula,& cõtinua ſtomachi cruditate. Comitatur eo detẽtos difficilis motus, torpidus in ſomno ſenſus, ſuffocationis imaginatio,& ueluti quodã ſuper incidente,oppreſſio,ita ut exclamare nequeãt hoc detẽti, aut uocẽ edãt nihil ſignificantẽ. Nõnulli uerò etiã audire ſæpe eum qui ſuper ipſos inciderit,ac uenerẽ exigere imaginãtur,ſed cõtractis eos digitis fugere.Cura itaq; habenda eſt mali per initia,nã ſi diutius prorogetur,continuè per noctem incidens,magnũ aliquẽ morbum nunciat,ut apoplexiã,inſaniam.& morbũ comitialẽ, cum in caput huius uitii cauſa ferri cœperit.Quæ enim comitiales interdiu,eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Itaq; cõmodũ eſt ſanguinis detractione & purgationibus uniuerſum ægri corpus uacuare. Maximè his opitulatur,nigri ueratri drachma,cui ſcammoniæ oboli tres ſint adiecti, & nonnulla ex odoratis,aniſum,daucũ,petroſelinũ.Iam hiera diacolocynthidos,ſtrenue auxiliatur : eſt aũt ea quæ ad Rufum authorem refertur.Victus porrò ſit tenuis,nõ qui inflationes pariat.Succurrit ipſis & pæoniæ ſemen . Dandaq́; continuè ſunt potui ex aqua grana eius nigra quindecim contrita .

De lycaone,uel lycanthropia. Cap. XVI.

QVi lycanthropia detinentur,noctu domo ægreſſi , lupos in oĩbus imitãtur,& donec dies illuceſcat, circa defunctorũ monumẽta plerunq; uagãtur. Hæ comites ipſorũ notæ ſunt,facies pallida,oculi ad uidẽdũ imbecilles & ſicci,lingua aridiſſima,nulla in ore ſaliua,ſitis immodica,tibiæ ꝙ frequẽter impingãt exulceratæ.adeo ut ſanari nequeãt. Tales quidã ſunt notæ : ſpeciẽ uerò melãcholia lycanthropiã eſſe exiſtimare cõuenit,curãdumq́; in acceſſionis tẽpore, ſanguinis ex uena ad animi uſq; defectũ detractione : item, cibis,

probi

probi ſucci, æger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinēdus eſt. Deinde lactis ſero per triduū uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis térue purgabitur à purgationibus, Theriacē quoq; ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu cōmemorata. Inuadenti iam morbo, aſperginibus ſomnū accerſere cōuenit, in id efficacibus, ubi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

De amantibus. *Cap. XVII.*

AMores cerebri affectibus annumerare cū ſint quædā curæ, haud fuerit abſurdū. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hæ ſequaces amantiū ſunt notæ. Oculi cōcaui nō illachrymant, ſed tanquā, uoluptate pleni apparēt, cōtinens palpebrarū motus, & cū reli quæ corporis partes nō collabantur ſoli hi amātibus cōcidunt. Pulſus ipſorū propriè nullus eſt, ut quidā opinati ſunt uerum, qualis eorū deprehenditur, qui crura cōficiūtur. Cum uero id quod amatur in mentē ipſis uel auditu, uel uiſu, & præſertim repente uenerit, tūc pulſuum animo turbato cōtingit immutari neq; naturalē æqualitatē, neq; ordinē retinere. Hos igitur & triſtes, & uigiliis torſos nōnulli qui diſpoſitionē ignorarēt, balnei abſtinentia, ſolitudine & tenui uictu conſumpſerunt, in quibus ſapiētiores cū amantem deprehendunt, ad balnea, cōputationem, geſtationem, ludos, fabulaſq; animum abducunt. nonnullis merum incutere conuenit. Nam qui amori ſemper indulgent, iis difficulter abigi poteſt affectio. Quidam igitur obiurgandi ſunt, pro ratione uitæ quam ſinguli delegerint. In uniuerſum mens ad alias curas abducenda eſt.

De apoplexia & hemiplagia, uel paralyſi. *Cap. XVIII.*

QVando commune quidem neruorum principiū affectum eſt, eoque omnes corporis particulæ motum ſimul & ſenſum amiſerunt, apoplexia morbus appellatur ita ut pariter principis animæ functiones ſint obleſæ. Sin autem in altera capitis parte obſtructio fuerit oborta, hemiplagia & paralyſis nominatur. Si uero unam quandam particulam talis noxa occupauerit, illius affectio particulæ dicitur. Quippe Hippocrates memoriæ prodit, apoplecton hoc eſt reſolutum ipſi crus euaſerat. Seruatur itaque in apoplectis modica quædam reſpiratio, quæ ſi permultum à

naturali functione recesserit, maximam esse affectionem puta bis si paululum, exiguam. Deterrima uerò est respiratio, cum intermittitur, uel etiam ubi magna cũ uiolentia trahitur. Origo uitij est ex frigidiore pituita, quæ principalissimos cerebri uentriculos uniuersæ & subito repleat. Sin autẽ spinalis medullæ principium quandoq; totum huic cõflictatur malo, omnes faciei subiectæ partes resoluuntur, ipsa manẽte incolumi, eo ꝙ sensum motumq; partes quæ ibidem habẽtur à cerebro excipiant. Si dimidia ipsius regio infestatur illarum partiũ resolutio quæ dicitur paraplagia constituitur. Si odoratus uitiatus fuerit, uel ad priores cerebri uẽtriculos intẽperiẽ expertos, uel ad meatus ossiũ quæ à percolando ethmoide dicũtur, obstructos, talis referetur affectio. Itaq; iacẽt apoplecti, uoce intermortua, sensus motusq; expertes, citra febrẽ. Præcedit hoc mali, capitis subitus, acutusq; dolor, uenarũ circa guttur extantium, sphagitidas Græci uocant, toruli eleuantur, tenebræ oculi offunduntur: itemq; splendores eisdẽ oboriuntur, & extremarum partiũ sine ratione algores, totius corporis palpitatio, difficilis motus, & dentium inter dormiendum stridores, urina ueluti æruginosa, atra, modica, & farinæ crassiori similia subsidentia quædam refert. Accidit autem hic affectus circa ætatẽ senilem tẽperaturis pituitosioribus, uictuq; tali usis. At si iuuenes, & per æstatem infestet, magnam necessitatem fatetur.

Curatio.

APoplexiæ morbus, nequaquã, aut raro curatur, ut qui mortem minetur præcipitẽ. Si uero etiã discussa fuerit, plurimũ cum partis cuiusdam corporis resolutione discedit. Qui igitur quoquo modo curationẽ recipiunt, iis statim sanguis ex uena detrahẽdus est, & sicubi remissionẽ quandã habuerint, detrahere cõuenit eadẽ die, aut sequenti, aluũ autẽ acri clystere ex muria & melle cõtemperatis ducere. Dein oleo copiosiore sulfurato totũ corpus perungere, caputq; chamęmelino, uel anethino oleo, in quo spondiliũ decoctũ sit uel calamintha: mulsaq; instillatur, & ea quæ odore mouẽt, naribus admouentur, uti opopanax, uel sagapenum, & galbanũ, uel castoreũ. Oportet autẽ & ori per uim aperto digitũ, uel pinnam oleo madefactã inserere, ut ea quæ ipsi inhærescunt, eiiciantur. Cæterum sedes etiam iis quæ flatus educunt, perungenda est: mulsa uel oxymel

oxymel potioni dabitur Quinetiã apophlegmatiſmis ex thymo, uel origano cũ aceto decoctis utemur. Vbi morbus ſe remiſerit, cibus mollis, diſtribui facilis & ſucculentus aſſumetur. Si uox nondum redit, & uires permittunt, cucurbitulæ occipitio cum ſcarificatione deligentur ſi fieri poſſit etiam præcordiis. deinde geſtabuntur ægri curru, aut lectica, aut lecto penſili. aſſumi etiam debent crebrius quæ ſternutamenta excitãt, & apophlegmatiſmi Vbi quatuordecim dies morbus exceſſit, ad reliquas geſtationes ducentur. Cæterum ſermonis etiam ſollicitudo habenda eſt. uetus apomeli cum micis panis, uel alica dabitur: mox pauxillum ex hiera. Poſt uigeſimum primũ diem balneo ægroti credentur. † Vinum tenerũ calente aqua temperatum potui exhibebitur: ac reliquo tempore uires balneis & unctionibus reficiendæ ſunt: degent autem ægri in locis ſi fieri poteſt, mari uicinis.

† Melius hic locus deſcriptus eſt in ueteri καὶ οἶνον παλαιὸν δώσομεν πιεῖν, id eſt uinum uetus &c. quanquam hæc admodũ leuia ſunt cum nemo tam ſtupidus ſit qui οἶνον ἁπαλὸν nunquam dici non ſentiat.

Curatio reſolutionis, quæ pareſis dicitur.

AT ſi principis animæ functionibus liberis, omniũ particũlarũ aut quarundã remiſſio acciderit, etiã hic qui moleſtat humor, qualiſcunq; ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera, cui caſtorei quoq; pars ſit adiecta, dabitur: per initia drachma ſemiſſis, cũ tantillo mellis, & aqua calente ſoluta, uel per ſe, piperis'quo q; dimidio ſcrupuli addito. Quatuor deinde diebus interpoſitis integra drachma aſſumetur, dehinc una & ſemiſſis, poſtea duæ, atq; tres. Rurſus totidẽ diebus ĩterpoſitis quatuor drachmæ, ſi ægri uires ſuſtinent, offerentur, mellis adiecto cochleario. Particulis autẽ, medicamẽta quædã diſcutiẽtia, & ea quæ cutẽ poſſunt cruentare, imponũtur: addendo ſimul caſtoreum, aut piper, aut pyrethrũ, aut cachry, aut euphorbiũ. Prodeſt etiã eis oleũ rutaceũ, uel ſycioniũ, uel uetus ſuperfundere. Cibi cõueniunt frumẽtacei, ſorbiles, uel alioqui ad cõcoctionẽ expediti: nec recremẽticei. Cucurbitulæ remiſſis partibus agglutinãtur, ſi multæ fuerint, diſtinctim, ſi paucæ, uni: poſt cucurbitulas delinũtur medicamẽta ex pice, uel reſina, uel manna. optimè autẽ facit cũ artemiſia ſimul incocta calamintha, &

cunyla.

cunyla,& nitrum ex aqua modica, quæ inter coquendum absumatur. Aluus iterum subducatur ex aloe,uel polypodio,uel scammonia,uel ex pulte diacolocynthidos.unctioni uerò accōmodata λιπάσματα græci à pinguitudine appellant, huiusmodi habentur uetus oleum,in quo scilla quadraginta diebus sub sole intabuerit.Si huius copia nō est, duas scillæ uncias in oleo coquito,illinitoq;,uel cachry similiter præparatū, miscenda uero & ceræ uncia,ne illita diffluant.At si galbani, castorii, euphorbii,adarce,& nitri singulorum unciam semissem acceperit,multo erit medicacius.appositu etiam cōuenit ranunculus herba incocta oleo,in quo per insolatum intabescat.Potiones erunt castorei circiter drachma: opopanacis succus fabæ instar deglutitus.Mirificè facit etiā sagapenon ad erui magnitudinē, ex mulsa & castoreū cū opopanace. itē liquoris cyrenaici milij instar.Auxiliatur & antidotum ex triplici pipere,quod dyatrion pipereon dicitur græcis.Vtemur etiam acopis calefaciētibus,& apophlegmatismis.Post diē quartumdecimū solidioribus uti cibis expedit,& auxilio multum proficiēte, in balneū deducere.A trigesimo dropacem adferre cōuenit,& balineis cōmittere: reliquo tēpore sinapi cataplasmatis modo obducere,in quibus & motus & sensus periit: attēdentes ne ideo quod nō sentiūt magis q̄ par est urātur.In iis aūt qui sensus cōpotes sunt,cutis suborē dūtaxat oportet excitare post tumorē factū ad lauacrum mittere,& mollibus ceratis medicari. Vomitus à cœna cōueniet,& is qui radiculis assumptis cietur: item gestationes,sella,aut lectica,aut uehiculo: postea ducētur ad balnea naturalia.Victus siccior utilis est,potio modica,& frictio.cibos igitur siccos esse debent,sitim quantam possunt sustinentes.

De ijs qui laxatione, aut distentione resoluti sunt.

QVoniam resolutæ partes uel conuelluntur, uel laxantur: idq; uel à repletione,uel inanitione, attendēdum rursus est,partim etiam sanguinem detrahi debere,partim nō. Deinde in relaxatis quidē mēbris adstringentia,iis quæ laxant miscere,& frictionē intensam moliri cōuenit. In cōtrariis, laxantibus dūtaxat utendū.frictione simul molli adhibita: oleo in relaxatis nitri paulū & fęculę cōtritū adiiciat. fotus erūt ex aqua uehementer calida,& potissimū marina, in qua decoctæ sint lauri,uel uiticis germina,uel samsucus, uel aliquid huiusmodi.

modi. Si aũt æstas fuerit ẽt natationes in mari: rubores autẽ in cute excitati his maximè cõferunt. Itaq; cedantur ẽt particulæ ferulis, uel urticæ ramis. Quod si perseueret resolutio, carnem, quæ intra articulos resoluta est, attractam ferris oportet candentibus exiguis tenuibusq; transmissis adurere. Cõtractis aũt membris dropacem continuè superiicere commodum est.

De resolutione quæ unamquanque particulam obsedit.

QVę à nerui diuisione oritur particularum resolutio, insanabilis est: quæ uero ab intẽperie, uel humore quodam cõtrahitur, cõe quidem ex remediis cõmemoratis præsidium recipit. sunt aũt peculiaria quædã singulis ipsorũ dicata, quæ subiungemus. In iis igiĩ qui canũ more cõuelluntur, æqualiter in oppositũ capistro appellato deduces. Profuerit etiã sanguinis detractio, ex uasis linguæ subiectis: itẽ cucurbitulæ priori uertebræ defixæ, tũ apophlegmatismi & per nariũ clysterem facta purgatio. Sciendum itaq; est nõ eam maxillã quæ peruersa esse apparet, sed oppositã resolutione infestari. Gutture autẽ resoluto, cucurbitulas mẽto agglutinabis, perungesq; medicamentis ex castoreo, sagapeno, & liquore partico. auxiliatur ẽt gargarizatio ex acribus. Vbi lingua resoluta fuerit, uenæ ipsius incidẽdæ sunt, cucurbitulæ mẽto admouendæ & apophlegmatismis ex sinapi utẽdum est, & linguæ exercitiis. Si uocis instrumẽta resoluta sunt, thoraci præsidia adhibẽda sunt, spiritus retentione, & uociferatu utẽdum. In superciliis aũt palpebrarum inunctiones similiter prosunt, iam & sutura proficit. Vesica uero resoluta siue urina impediaĩ, siue præter uoluntatem excernaĩ, inferiori uentris ab umbelico regioni, & ei quæ scrotum & anũ intercedit medicamenta applicanda sunt: sedi aũt immittendũ est oleũ rutaceũ, uel sycioniũ cũ butyro, castoreo, galbano, uel opopanace, uel liquore silphii: uesicæ porrò hęc per colem trãsmissa ualde profecerũt, uel sola etiã suffecerũt: ex centaureo autem, & colocynthide cum sycionio clysteres etiam intestinis utiles sunt, benefaciunt & medicamina urinacientiâ potui data, & castoreum consimiliter. In primis iis, qui nihil urinæ reddunt, per rectos siphones, quos catheteras dicunt, in uesicam medicamina infundentur. Præterea laxantibus insidebunt, & eisdem cataplasmatis forma oblinentur.

Qui

Qui præter uoluntatem urinam excernunt, corroborantibus auxiliis aſtringendi ſunt, cibis ſiccis, potione frigida utentur: ubi ſe recolligunt, ſummæ cutis ad ruborem uſq; exaſperatione, & lauacris ſponte prouenientibus frigidis utentur. Eos aũt qui reſolutionem experti ſunt ob ſpinæ uulnus, aut caſum, aut uertebræ luxationem, ſuperuenientibus, quę mortem fatẽtur, ſymptomatis, nulla medicina periculo ſubtrahit. Quòd ſi coles reſolutus fuerit, iis quæ in ueſica dixi, utendum: in eiſdem partibus & lumbis: item quæ intendendi uim habent, uſurpabimus. nõ cõuenit autem lac, caſeus, & reliqua bellaria, lactuçæ, aliaq; olera. Longanone uerò ſoluto, in quo nõnunquàm citra uoluntatẽ ſtercus erumpit, nonnunquàm cohibetur iiſdem uti par eſt: interim hæc ab inferioribus partibus clyſtere demitti: aliàs aſtringentia, ut cupreſſi decoctum, lentiſci, rubi: laxãtia, ut adipem ſuillum, & anſerinum, uitulinumq;, & oleũ: interdum rodentia, qualis eſt muria, uel cucurbitæ ſylueſtris, uel ſimilium decoctum. Neq; enim quicquam ſic motum promouet, ueluti uaria agitatio. At ſi frigus prehenderit, etiam ex euphorbio acopon oleo dilutum per inferiora inditur. Artus autem reſolutionem experti, cum communi curatione flectãtur, perfricentur, extendanturq;, in modum prædictum. Nam in frictione ſpei plurimum conſiſtit.

De reſolutione ob colicum dolorem contracta.

NOſtra ætate colicus quidam dolor incruduit: ex quo præſertim ſuperſtites futuros conſummata artuum motus priuatio comitabatur: tactus ſenſu, ut uidebatur, incolumi ſeruato, ceu Critica quadam ex alto oborta tranſmutatione, unde motus pleriſq; ſpatio temporis ſponte rediit. Qui uero difficiliores curatu extitere. etiam ſimplicioribus ex prædictis inunctionibus leuati ſunt. præcipuè autem efficacia ſunt experti, acopon ex populo nigra confectum: item quod abiete cõſtat. Sed quæ roborandi uim obtinent, ac modicè refrigerant, multis præclarè opitulata ſunt.

De conuulſionibus. Cap. XIX.

POſtquàm de reſolutione tractauerimus, proximum eſt, ut de cõuulſionibus agamus quoniam neruorum uterque affectus eſt: quare etiam de tremoribus dehinc dicetur. Cũ igitur ſtatim ab initio, uel nõ multo poſt morbi principia

cipia exorientes conuulſiones longius prorogantur, ex repletione ducunt originem. Vbi uerò ſudores largos, aut uomitū, aut deiectione, aut ſanguinis profluuia, aut uigilias, & aut famem, aut motus tum multos, tum uhementes ſubſequuntur, inanitioni feruntur acceptæ. Et cum ex ſanis alicui repentina ſuperuenit conuulſio, ob repletionem cum fieri neceſſe eſt. At ſi uniuerſum corpus, neruiq; ex febribus perardentibus inaruerint, ac deinde ob ſiccitatem conuellantur, maximum ſanè hoc malum eſt, & propemodum inſanabile. Primum itaque partes quæ contrahuntur, ualenter uinciendæ ſunt, & inordinatis reſiſtendum motibus, oleo perfricare oportet rutaceo, aut ſycionio, aut ueteri, aut quodam ex hoc genere: tum aquā mulſam potui præbere. Eos autem qui ex inanitione conuelluntur, oleo, uel hydrelæo calido fouere competit, ſi nihil prohibet etiam ad lauacrum deducere, tempetatoq; ſolio uti, cum oleo & frictione leuiſſima. Nutriendi ſunt ſorbitionibus ex chondro & alica, unioque tenui & quod facilè diſtribui poſſit, aquoſo, niſi febris adfuerit: tunc enim ptiſanæ cremor utilis erit, ſomnúmque accerſemus. Iam uerò ex plenitudine, aut inflammatione, contractas conuulſiones curabis, ſi copiam euacues, inflammationem uerò proprijs ipſi præſidijs diſcutias. fit etiam conuulſio, cum uomentes uehementius turbantur. Succurrit autem conuulſis acanthij radix, ſpinæ albæ, & ægyptiæ ſemen epotum, nonnulli centaurei tenuis ſuccum potui exhibent, cum repletio conuulſionem parit. Atqui non modo potui dato caſtoreum, ſed etiam à fortis cuti unà cum ſycionio illinito. Si uero malum hoc modo non finiatur, cucurbitulas cū ſcarificatione admouere prodeſt: ſi crura contrahantur, coxis, & poſtremæ uertebræ: ſi manus conuellantur, etiam dorſo, & primæ ipſius uertebrę, tum ei quæ humeros ſuperiacet. In uniuerſum corpore ab affectu immuni, ſi labrum, aut palpebra, aut lingua contrahuntur, graue ſymptoma exiſtimandum eſt, quòd maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideantur. In his itaque ſanguinis ex occipitio, & primis uertebris detractio rectè adhibebitur.

De tetano eiusque differentijs. Cap. XX.

TEtanus, cum & ipſe conuulſio quædam ſit, procreatur muſculis corporis, & præſertim ſpinæ, à frigido humor

re intus & foris infixo ceu congelatis: ideoq; hoc malo occupati, flectere sese nequeunt. Verum cũ particulę corporis in anteriora tenduntur, affectus nominatur emprosthotonos: cum in posteriora, opisthotonos: cum in alterutram partẽ æquali robore intenduntur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tẽsionem uocat, & contensionẽ musculorum ceruicis, neruorumq;, per quos caput inclinat, tenuit & circumuoluitur. At si circa posteriores ceruicis musculos malum consistat, opisthotonos ex accidente: si circa priores, emprosthotonos: si utrinque, tetanus nuncupatur. Causam tribuit musculis repletis spiritu, & aere crasso, nebulosoq;: quem impense frigidum, & concretum, eoq; ad motum contumacem affirmat, unde etiã sicca potius quàm humida fomenta malo prehensis conuenire. Hæ quidem tetani differentiæ sunt. Curatio autem in his cum communis quædam sit, non euariat. Optimum itaque præsidium ipsis est febris, quæ per initia non fuerit, superueniens. Notæ horũ sunt, angusta respiratio, pulsus rarus & exiguus, nonnunquam & risus ipsis sardonius oboritur, rubet facies, oculi magis intumescunt, adhæc aut non urinam reddunt, aut aquæ similem, aut cruentam, cum bullis quibusdam: item aluus succescit, uigiliæ magis urgent, crebroq; à conuulsionibus periculum est, ne lecto ægri excidant, quinetiam singultire incipiunt: indolentq;, alii capite, alii clauiculis, & lumbis, quidã ipsorum subtremuli quoque euadunt. Porrò facit affectũ (quamuis raro) lassitudo, humi dormitio, põderis eleuatio, casus, uulnus, ardor, ictus, & alia quæ eandẽ neruis offensam inferre possunt. Curatur, quo modo conuulsiones ob inanitionem generatæ, solent.

Curatio tetanorum.

QVibus ceruix recta intenditur, initio sanguis detrahendus est, partes lanis oleo madidis sycionio, castoreoque cum ueteri contegendæ, aut uesicam quoque latam calido oleo repletam, tendinibus superimponere oportet, & cucurbitulas admouere, cum lancinatu. leues enim noxam quoque inferunt, item ceruicibus nonnunquam cucurbitulæ defigẽtur, & utrique spinæ parti, adhæc pectori, quà est musculosius, & præcordiis: interim uesicæ regioni, & renum. Porrò liberaliter sanguinem auferre conuenit, modo non uniuersim id fiat. sed particulatim & per uices. Sudores lanis oleo madentibus

tibus abſtergere, ne imprudentes refrigeſcant. Quodſi tetanus in uetuſtatem inciderit, in oleum bis quotidie deſcendere confert, non tamen diutius immorari: quippe in oleum deſcenſus, maximè uires conuellit. Potus erit hydromeli ſpiſſius ad dimidias decoctum. Qui robuſti ſunt, panacis liquoris drachmam bibent. ſin minus, tres obolos, uel minimum, obolum. At ſi quis ipſum ceu ſtomacho inimicum habeat ſuſpectum, ammoniacum quoque exhibeatur, uel liquoris cyrenaici inſtar erui diſcocto melli circumlitum deuoretur, & laſerpicii radicis duo cochlearia, tribus mulſæ cyathis inſperſa, uel ipſius decoctum exhibentur, uel myrrhæ drachma ex mulſa, hyſſopique decocto: ſed omnium ſecuriſſimum expeditiſſimumque eſt duo, triáve caſtorei cochlearia, partita ipſius quantitate, & per uices data. Non enim offendet etiamſi ſecundum cibum ex eo quid exhibeas Potus uerò ipſe præter alia tum paulatim, tum modicè aſſumetur. Nam dum ægre potionem tranſmittunt, in nares ipſam propellunt, unde uehementer turbati, ad conuulſionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoque partibus iniicietur. frigidæ ſuperfuſionem, cum ſit (quemadmodum ait Hippocrates) maximè temeraria, † eoque poſteris, credo, uituperata, & nos damnamus, deuitamusque. Vnguentum hoc conuenit, nardi ſextarius, ceræ unciæ duæ, folii, amomi, ſtyracis, maſtiches ſingulorum uncia: caſtorei, adaracæ, euphorbii, piperis ſingulorum uncia: ſpicæ nardi, opobalſami, ſingulorum tantundem.

† Hæc ita ſcripta ſunt ueteri codi. τὴν δὲ τοῦ ψυχροῦ κατάχυσιν, ὡς ἱπποκράτης φησὶν τολμηροτάτην οὖσαν καὶ διὰ τοῦτο τοῖς μεταγενεστέροις οἶμαι, παραλειφθεῖσαν, frigidæ autem affuſionem (quemadmodum Hippocrates ait) quum maximè temeraria ſit, & ob id à poſteris prætermiſſa utamus.

Potio opiſthotonicis accommoda.

PAnacis radicis, piperis albi, coſti, myrrhæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum pares portiones, exhibentur cicerculæ modo ſomnum capturis: benefacit etiam orthopnæicis. Porrò uictus erit tenuis, qui expeditè diſtribuatur, & recrementis omnino uacet.

De

De tremoribus. *Cap. XXI.*

TRemoris origo in uniuersum quidem ex neruorum imbecillitate est, quod ætas senilis palam testatur: priuatim uero plures causæ ipsum efficiunt: nempe frigida intemperies, frigidæ potio, & præsertim in febribus intempestiue assumpta: frigidi, glutinosique humoris redundantia, & uini usus liberalior. Qui igitur ex erroribus cōmissis manifesto tremunt, à noxijs abstineant. At si perseuerat etiam in febribus tremor, primum corpus totum oleo sabino perfundatur: ubi autem accessiones remittunt, ueteri, aut sycionio: summa uero corporis membra lanis mollibus prius tamen præuncta contegantur. Deinde cucurbitulæ à priori uertebra usque ad spinam, lumbosque agglutinentur, sic ut particulæ prius cū præcordijs cruda hordei farina ὠμηλύσιν Græci uocant, delinantur. Iam hæ quoque partes lanis ex ueteri, aut sycionio oleo resperſi operiantur. Quòd si febres inueterauerint, die uno interposito in oleum, aut hydrelæum tremuli descendant, utanturque frictionibus mollibus. Si longius prorogatur dispositio frigoris suspicione, mulsa, castoreumq; potui dabitur, & calidis locis gestari debent. Cibus diductu facilis offeretur, primum sorbilis, mox uolatilium, & piscium, qui molli carne sunt prædíti: febribus solutis lauandum est, sed uitari debet frigidum solium, uiniq; potio. Porrò si crassorum, uiscosorumque succorum copia fuerit, uti conuenit iis quæ incidunt, extenuantq;, uerbi gratia, rutæ ramusculo, spondylii, quantum tribus digitis comprehendi possit, castorei, & nitri singulorū obolis duobus: Datur quotidie cochleare unum cum oxymelite ad tres usque dies ieiuno, uel panacis, & piperis grana quinque ex mulsæ cyatho. Simplicia præsumpta trementes adiuuant, castoreum, leporis cerebrum comestum, althææ radicis decoctum, damassonij foliorum drachmæ quatuor in mulsa, eupatorium ex aqua. Superante autem frigore etiam zosymi unguine, item acopis ad resolutionem conscriptis, unctionibusque & cutis ad ruborem usque exasperatione, phænigmon Græci uocant, utemur: præterea exertitijs, perfricationibusq;. uero qui ex uini potu tremunt, uinum circuncidendum est, quoad in totum morbo fuerint liberati.

Ocularia, & primum de dolore ex Galeni commentarijs. Cap. XXII.

CVm in oculis uehementiores oboriuntur dolores, cõsiderato, quanã ex affectione corporis dolore ipsis in inflammationibus accidat. Vel.n.dum ab influentiũ acrimonia uehementius eroduntur, uel quia tunicæ succis repletæ tenduntur, uel quòd crassis succia, aut spiritibus flatulentis quodãmodo intenduntur, graues in ipsis dolores oboriuntur. Rohones igitur purgantibus curare præsidij, noxium humorẽ uacuãdo par est. item cãdido oui liquore in oculos infuso. Vbi uero concocta iam fuerit inflammatio, corpusq; superfluis uacuum balnea ipsis aptissima sunt. Ex repletione autẽ contractas inflãmationes sanguinis detractione, alui ductione, & partim inferiorum frictione persanare conuenit. Intensiones autem, toto prius corpore uacuo: item humoribus qui sursum tendũt, ad inferiora reuulsis, deinde loco iniectis remedijs, quæ discutiendi facultatem habeant. fomenta itaq; adhibenda ipsis sunt, & fœnugræci decoctum infundendum. In quibus autem sanguis crassus oculorum uenulas intendit, sic tamen ut corpus totum plethoricam affectionem non præ se ferat, uini usus est, quod possit excalfacere, uacuare, & meatus aperire.

De perturbatione, & lippitudine quam proprie ophthalmiam græci uocant.

PErturbatio humiditas oculi est, & calor cum rubore naturæ alieno, non ex corpore, sed ab externa causa aliqua proueniens, ut à sole, fumo, puluere, oleo: quare etiam occasione ipsius separata, promptissime soluitur. In genere huius perturbationis, lippitudo est: uerum non extrinsecus tantum, sed ex interiore etiam causa cæca ingruit, perque tres quatuórve, aut quinq; dies plerunq; durat. facillime descutitur, si obseruentur oĩa quæ foris accidẽtia turbare lumẽ possint, itẽ parciore cibo, aquę potu, aut inambulatione, & aluo ex facili respondente.

De inflammatione.

CVm inflammatio ipsos oculos occupauerit, post totius corporis uacuationem, perungendi sunt ijs quæ impetus humorum possunt repellere, & irritationem lenire, quale est, quod ad Neilum authorem refertur, diarodon, uel etiam Me-

diacum, Nardinumq;. Vbi membrana adnata inflãmatione tentatur, medicamẽtis utemur, quæ græci ab uno die monemera uocant, cum oui cãdido infusis. Die insecuto nisi inflammatio crescat, nardino delinentur: fotu ex meliloti decocto uti conuenit. ubi uerò crassus humor est, qui lippitudinẽ facit, medicamẽta accommodantur, quæ neq; infarciendi uim habent, emplastica græci uocant, neq; humores incrassent, sed quæ diffundere, humectare, & excernere idonea sint, quale est Chiacũ. At si humores in capite fuerint impacti, cucurbitulã occipiti admouere oportet, uel scarificare, uel hyrudines fronti qua oculus dolet, adhibere, panemq; purum aqua maceratum cũ modico rosaceo, aut polentis incoctis capitũ papaueris decocto, similiter cum rosaceo, superdare efficaciore autem utendũ est cataplasmate, ex croco, melilotis, palmularũ carnibus, teneris coriandri folijs ouorum luteis tostis micis panis in sapã intinctis, rosacei momento, & papaueris capitum contritorũ decocto. Interdum semen quoq; ipsius ad leniendũ dolorem miscetur. Si magna doloris necessitas est, etiam opij paupillũ adijcitur: ubi dolor abest, stupefacientia græci ναρκωτικὰ appellant uitari debent. Quòd si mediocri inflãmatio infestet, aloen per se, uel aqua uel oui albo dissolutã illinito. ut autẽ expeditius sit auxilium, croci drachmas sex, aloes drachmas sedecim, gũmi drachmas nouẽ coniecta in unũ aqua pluuiali excipito, fingitoq; collyria. † Iã quæ uocantur diacrocu lippitudinũ initiis sunt idonea: in quibus uerò tumor œdematodes hoc est mollis cedensq́ue & exalbidus habetur: tũ circa palpebras, tũ membranã adnatam sine tunicarũ offensa, benefaciunt etiã liquida collyria (Græci hygrocollyria uocant) & ex croco, & atramento sutorio & melle præparata. hoc autem est laudatissimum.

† Aliter hæc leguntur in antiquo exemplari, καὶ τὰ διάκροκα δὲ προσαγορευόμενα πρὸς ταραχὰς ὀφθαλμῶν εἰσὶν ἐπιτήδεια, id est, quæ diacroca appellantur oculorum conturbationibus sunt accommodata.

Liquidum collyrium quod dolorem leuet anodynon appellatum.

CRetæ sutoriç, mellis attici, succi fœnigræci singulorum pares portiones incoquito, donec mellis spissitudinem habeant. deinde specillo duos angulos attingito.

Ad

Ad defluxionis impetum, qui epiphora græcis dicitur.

AD fluxionum impetus, per initia quidem conuenit inedia, aquæ potus,& multo magis ueneris abstinētia: Aluus subduci,facies posca aquosa collui debet.præsertim si feruens fuerit fluxio.sin minus,atramento sutorio cum melle frons & palpebræ delinantur. Nonnulli atramentū sutorio aqua dissolutū ad collutionem exhibent. Porrò qui defluxu citra inflāmationem uexantur,uel etiā cum inflammatione quidem, sed ita ut supra os caluariæ affectus consistat, agglutinamentis utendum est in frōte: simplicibus sanè,uiridibus uitis folijs, uel rubi succo,uel portulacæ,uel cotoniorū cum polēta tenui, uel galla leui cum uino,& polentæ polline,uel cicuta,uel psyllio cū aqua, uel solano,uel cochleis cū testis suis in puluerē redactis, à tempore ad alterū tempus illitis: In uniuersum iis quæ astringunt, refrigerantq;. Compositis autē his:pollen frumētaceus,& myrrha ,uel thus cū oui aquato illinaē,uel samia terracū myrrha, & manna similiter ut oui albor inungetur In frigidioribus autem humorū cursibus sulfuris uiui,bituminis, picis, colophoniæ singulorum drachmæ duæ item Musæ pastillus, & Aster,similiaq; probe repellunt. Iam uerò Theriace uino astringente dissoluta,frontiq; illita frigidos humorum influxu,sistit. quinetiam eadem pota uehementer his succurrit. Ipsi uerò oculo, lana,aut panniculus tenuis,oui albo madens imponitur, item caseus recens similiter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet tum collyria à reprimendo dicta staltica, si illinantur,instillenturq; ex oui aquato idem efficiunt. At si in imo, & sub osse hærescens humor longiore spatio duret post generales corporis uacuationes, medicamentorū usus est quæ per nares atq; os pituitam eliciunt, errhina & apophlegmatismos appellāt:caput radetur,& rubor in cutæ excitabitur. Porrò in his etiā curandi rationes,quas in capite manu administramus assumunt,nempe Angiologiam arteriotomiā, hypospatismum,& periscyphismū,ut græci appellant: & in uertice usq; ad os adustionem Iam cucurbitulæ occipitio incisa cute admotæ,impetum fluoris possunt reuellere. Fluxiones extra caluariā notāt, uasa in fronte & tēporibus distēta, & capitis ueluti uinculū, tū quod ex agglutimētis sicca præsidio sunt Si hæc desinit,& fluoris impetus prorogetur, & sternutamēta nonnunquā mo'esse elidantur, humorem sub caluaria teneri, censendum est.

De chemosi.

CHemosin appellant, cũ utræq; palpebræ ex uehemẽti inflãmatione inuersæ fuerint, ut uix oculi ab ipsis cõtegãtur, & albũ oculi nigro sublimius euaserit, rubrumq; ẽt magna ex parte nigrũ occupet. Curaẽ uenæ sectione, medicamine purgãte, collyrio diarodõ albo, & qđ à cinereo colore uocaẽ σποδιακὸν, cũ lacte, uel oui aquato. Eodẽ uerò palpebras, tẽpora & frõtẽ illinere oportet, tũ fomentis & cataplasmatis lenib. uti cũ autẽ remittit inflammatio, acriorib. quale est etiã uiride diarodon.

De hyposphagmatis, & emphysematis.

HYposphagma uenarum adnatæ membranæ ruptura dicitur, ex ictu potissimum eueniens. Instillatur itaque ipsis sanguis palumbi, uel columbæ, uel calido lacte muliebri thuris paululum conterens, uel muria, & præsertim ex sale cappadocico: fotu utitor ex hyssopi decocto. Porrò tumor mollis, œdema uocant, oculis ex ictu obortus, fomentis ex posca continuis, & spongia ex eadem superdata discutitur. Recte huic specularium combustum, & stercus columbæ æquis portionibus, uino aut aceto contrita illinunt. Iam caseus recens uel raphani cortex, uel uua passa sine acinis, singulatim ex posca, uel mulsa applaucantur. Eadem faciunt ad Emphysemata.

Ad emphysemata pruriginosa, & psorophthalmias.

EMphysema palpebræ tumor est, œdemati similis: psorophtalmia autem pruriginosa eiusdẽ scabies, ex salso & nitroso humore contracta. Conuenit ipsos fouere, posca, leniculæ decocto & rosarum. Hygrocollyriũ autem hoc æris drachmæ sex, misyos tosti, myrrhæ singulorum drachmæ tres drachma una semis piperis drachma uini Chij & passi cretici singulorum cyathus unus, & dimidius: incoquuntur quoad mellis spissitudinem habuerint. Hæc est Erasistrati compositio, quæ panchrysos uocatur: facit etiam ad anginam, ulcera oris, pudendorumq;, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras, somnum inituri. Ab acidis, salsis, & acribus abstineant.

De sclerophthalmia, & xerophthalmia.

SCLEROPHTALMIA, durities oculi, & difficilis motus est cum labore, ruboreque citra humiditarem. fouere igitur ipsos crebro, spongijs aqua calida imbutis ex usu est.

est. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum rosaceo: uel adeps anserimus. Frigida & quæ indurant uitanda: caput uellendum, ungendumq́;, aluus ducenda. Xerophthalmia, quasi dicas arida lippitudo, pruriginosa oculorum est siue fluore dispositio. Curatur balneis, inunctionibus, & uictu probi succi: utrisque uerò cōmuniter conueniunt medicamenta acria, ut uel lachrymas prouocent, per quæ & durities emollietur, & siccitas humectabitur. Talis est Erasistrati quoq; panchrysos, & quod dicitur Dicenteton. item cui nomen est Stratiotico.

De ectropiis.

HIc affectus palpebræ inuersio est, aut propter cicatricem, aut excrescentiam carnis nascens. In quibus igitur excrescentia inueterauerit, æruginem rasam torrefactam conterito & admoueto, †uel plumbo usto cum sulfure uiuo, & loto utitor, uel utrisq; paribus & ærugine & plumbo. Nam ex cicatrice proficiscens Ectropion, si in totum curare studueris, id manu faciendum est.

†Verior lectio est in antiq. ἢ πολίβδῳ κεκαυμένῳ χρῶ μετὰ θείου ἀπύρου καὶ πεπέρεως; id est, plumbo usto utere, cum sulphure ignem non experto & pipere.

De ægilope, & anchilope.

AEgilops abscessus est, qui inter maiorē oculi angulum, & nares fit: qui ruptus, si negligatur, usq; ad os in fistulā dehiscit. priusquàm uero abscessus in ulcus erūpat, Anchilops uocatur. probe igitur faciunt glaucium & crocus una cū perditij herbæ succo imposita, crebro aūt uariare oportet, & neq; in uomicæ eruptionem degenerabit. ALIVD. Halica cocta in aceto & probe trita, nō solum incipientes, sed etiam in uomicā mutatos persanat, rumpitq́;, & usq; ad os penetrat. Hoc usus non solum ægilopas, sed etiam anchilopas curabit. ALIVD. Ruta satiua una cum lixiuio, quod ex cinere & calce confectum est, contrita, coctaq́;, & imposita pulchrè admodum ægilopas emēdat, & adusque os permeat, initio erodens, postea non ita: ac mirum est, ꝙ ne cicatricem quidem indecoram hoc præsidiū relinquat. ALIVD. Cochleas cum testis suis tritas imponito. interdum aloe, uel myrrha admista. Præsidium hoc antequam ægilops in pus degenerauerit, & postea cum ruptus fuerit abscessus, cum desiccat. ALIVD. Cum manus opera ægilopa &

 anchilopa

anchilopa aduris,hoc utere cataplasmate,lenticulas decoquito,& cum melle utitor ubi crusta exciderit,uuam passam excipiens liquida terebinthina,utitor in modum emplastri. Hoc enim & purgat,& carne replet,& cicatricem inducit.

De trachomate.

TRachoma internæ palpebrarum regionis asperitudo est: harum intensio,ut ueluti incisuras habeat,σύκωσις à fici similitudine græcis appellatur. Cum inueterauerit uitium, callosq; contraxerit,tylosis uocatur. Collyriis igitur utēdum est tum eo quod ex uino,tum quod ex duobus constat lapidibus, ipsoq; hæmatite lapide,ex aqua loto subiectis palpebræ abstergentur: Hermatioq; cum Cygnarii modico. Adhæc diacrocu collyrium pariter psorophthalmiis citra exulcerationem efficax est palpebræ inuersæ illitū. At si durior callus, his non cesserit remediis,palpebra inuersa pumice raditur,aut sepiæ testa, aut foliis fici,aut etiam instrumento, quod à palpebrarum rasura blepharoxiston græci appellant.

De chalazijs.

CHalazion,otiosi humoris in palpebra colluuies est in qua ammoniacum aceto detritum simul cum galbano inungitur,facit etiam terebenthina pariter cum cerato excepta.

De crithe tuberculo.

CRithe,paruulum abscessus tuberculū,oblongum,palpebræ cilio obueniens Id cera alba foueri oportet: muscæ capite abiecto reliquo corpore infricari,uel hordei diluto perfundi.

Ad palpebrarum pediculos.

EXpurgatis prius pediculis,marina tepida palpebras colluere oportet Deinde medicamento subscripto cilium attingere: aluminis scissi partibus duabus, herbæ pediculariæ parte una,tritis utitor.

De madarosi,uel milphosi.

HIc affectus palpebræ pilorum defluuium est. Ad quod cura prius uniuersi corporis habita,smegmatis utere,quibus ab honestandis palpebris nomen est calliblephara. Terræ ampelitidis,croci gallicæ,ladani,singulorum pari portione contrita utitor. ALIVD Stimeos tosti lotiq; drachma,plumbi cōbusti & eloti drachmis quatuor,croci totidē nardi iudicæ drachmis tribus,in

bus, in puluerem redactis utitor. ALIVD. Palmarum ossium cõbustorum tribus drachmis, nardi gallicæ drachmis duabus: leuigatis utere. hoc etiam scabiosis oculis medetur. ALIVD. Neapolitæ ad palpebrarum defluuia, μιλφώσεις appellant, longosque palpebrarum affectus. Stimeos, cadmiæ, chalcitidis, misyos xenici singulorum pares portiones. crassiuscule contundito, & melle resperfa torreto: leuigatis utitor.

De ptilloſi.

PTillosis, palpebrarum crassities est, callosa, rubicunda quibus accidit sæpe pilorum etiam defluuium. Præter prædicta igitur etiam hoc summe facit, Muscerdæ cõbustæ, & melle contritæ, inunguntur.

Ad superciliorum defluuia quæ madarosis dicitur.

PLumbum digitis oleo, uel adipe anserino unctis detritũ illinitur. ALIVD Hocẽt subnigros reddit: nuces auellanæ exustæ simul cũ adipe caprillo, uel ursino infricantur. ALIVD. Hoc efficax est ẽt barbæ alopeciis. Alterci drachmæ duæ, muscerdæ drachma, polytrichi drachma irini unguenti cochlearia quatuor Tritis perbelle unguentum admiscetur. fotuq; prius adhibito illinitur. quod, si rasa pars ante fuerit, magis proficit.

De palpebrarum pilis oculum irritantibus τριχίασιν appellant.

PIlis qui oculũ pungunt prius euulsis, locus statim sanguine ranæ per se inungitur, uel cum cinere chamæleontis albi, uel sanguis cimicum, uel fumariæ quæ in hordeo nascitur succus, cum gummi, uel tellinarum salsarum cinis cum cedria, uel loti cinis, uel alumen liquidum quod phorimon appelant, uel muscæ caninæ sanguis admodum in id efficax est.

Pilorum glutinans medicamentum.

COnglutinant pilos infractos bitumen, mastiche, colophonia, gummi, cochleæ par glutinosa.

De encanthide & rhyade.

ENcanthis naturalis in maiore angulo carũculæ excrescẽtia est. Rhyas aũt huius imminutio. Enchãtidas igĩt quę aduersus ectropia dicta sunt, similibusq; urẽdi nel exedẽdi facultate præditis, hæc σηπτικὰ illa καυστικὰ græci noĩant, absumes, sed nõ totas, ne eius loco Rhyas sub nascaĩ, uerũ ad naturalẽ usq;

magnitudinē. Rhyadas, carnoſa parte in totū, uel rudi manus opera, uel medicamentis abſumpta, inſanabiles exiſtimato. Quòd ſi pars ipſarum imminuta fuerit, iis quæ mediocriter aſtringunt, carnemq́; creantibus reficitur: qualia ſunt medicamenta ex croco, glaucio & aloe confecta. itē collyria diacrocu inſcripta, necnon altercum prodeſt in uino coctum, impoſitū́que, & aluminis ex uino pauxillon.

De ulceribus.

VLcerum in oculis genus quidem unū eſt, differentiæ uero ſpeciales diuerſæ etenim in cornea membrana quæ græcis ceratoides appellatu, ulcus cauum, anguſtum, & purum, à foſſula botryon græcis dicitur: quod aūt latius botryo eſt, ſed minus altum, cæloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo naſcens, ambientia cōprehendit, ut etiā in exteriore pupillæ parte rubicundū, in interiore candidū appareat. Epicauma ulcus eſt ſordidum, & cruſta obductum, quo repurgato humores oculi ſæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum ſunt differentiæ, de quibus dicemus cōmunius. Si igitur ulcus ſimul cū inflāmatione obortū fuerit, curationē ex iis quæ inflāmationem lenire poſſunt, & concoquere, moliemur, nō neglectis iis quæ ad ulcus propriè pertinēt. Talia uerò ſunt collyria, libanium. cygnus, & pelaria uocata, item aſter & ſimilia: inſuper quæ ex amylo, terra ſamia quæ ἀστὴρ dicitur & ceruſa conſtāt: omnibus autem magis leniendo dolori eſſe Ilamonem nouimus, uerum diu ei inſiſtendum non eſt, eo quod admodum ſtupefaciat. Laudatiſſimū uero & quod diazematon a decoctione dicitur, ut quod ſtupefaciendi uim non habeat. At ſi cum fluxione ulcus infeſtarit, collyrium aliquod illi admiſcebimus, quale eſt diahydras, & Chiacum, præterea Cygnus fuluus & quæ repellendi ſine roſione facultatem obtinent. Sin autē ulcera ſordida fuerint, mulſa mediocriter aquata, & fœnugræci decocto utemur per ſe, & cum aliis ad id dicatis collyriis. † Si acriora ſint albis, ſeberiano & fœnugræci diluto: ſi non acria, diaſmirnes, & nardinis. Purgata uerò ulcera medicamentum Cleo probe poteſt cicatrice obducere, eamq́; præterea concolorem reddere.

†Exemplar græcum typis expreſſum ita habet δριμυτέρων τῶν ἑλκῶν, id eſt, ſi acriora ſint ulcera &c.

De

De oculi procidentia quæ πρόπτωσις dicitur.

PRopositis tuniculæ quæ græcis ab uuæ acino ῥαγοειδὴς dicitur, procidentia est, quæ erosa ruptáue cornea tunicula accidit. Ea cum nondũ creuit ꝙ muscæ capiti similis sit, myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo usq; succreuerit, ut acinum uuæ repræsentet, staphiloma, quasi uuatio dicitur: ubi plurima facta est accessio, ut palpebras transiliat, melon, hoc est malũ. Si uero obcalluerit, elos, id est, clauus tunc dicitur. Si igitur ad myocephalon ferè oculi procidentia degenerauerit, repellentibus cõstringentibusq; ipsum medicinis utendum est: Chio nimirum, Phæo, Nardino, & Theodotio. item eo quod dia thallias, & quod diaceratos uocatur. iam uero spõgiam leniter ipsis posca, aut uino adstringente, aut rosarũ decocto imbutã, super dare cõmodũ est, aut splenium. Principarum uero obtinet ad procidentias omniaq; ulcera, medicamentum cui nomen est Olympiacum, uel Olympus, cum succo oliuæ, uel polygonii, uel polij. Eadem hæc etiam clauis conueniunt & staphilomatis. priusquam inalbescãt Vbi uero alborem, aut callum contraxerint, nullus remediis locus est.

De oculis pululentis.

ALiquando membrana à cornu dicta ceraitodes, purulenta efficitur, nunc altius nũc in superficie, ita ut pus habeat unguis figurã, quæ causa est ut hoc etiã malũ unguis oculi nominetur Huc ergo spectat curationis ratio ut uel pus discutiat, medicamẽtis mediocriter in id efficacibus quale est aqua mulsa, & fœnugræci succus, ex eoq; collyria, similiter libanium, & quæ ex thure cõfiũt, dia libanu inscripta, uel rũpatur uomica, & uehemẽtioribus repurgetur, quod genus sunt diasmirnes, & hygidion. At si pus in oculis citra exulcerationẽ coierit, etiã hoc liquido collyrio utendum est. Atramenti sutorii, croci singulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor, mellis libra. Cæterũ phlyctæna cũ sit ceratoidis mẽbranæ excrescentia, ex humore quodã tunicas ipsius excoriante, purulentorum curationi subiicitur. Hygra, hoc est liquidũ medicamentum ad suppurantes oculos quos hypopios uocãt: Bassi croci, aloes, myrrhæ singulæ unciæ, uini quadrans, mellis optimi selibra. Crocus ex uino modico teritur, deinde alo & myrrha. Vbi crassitudinẽ acceperint, mel add tur. Vnita in uitreo uase reponuntur: uti licet

uti licet bis quotidie,aut si necessitas urgeat,ter.Quando quidem oculum simul purgat,& carnem cicatricemq; inducit.

De cicatricibus & albuginibus.

QVę per summa oculorum cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine solo cicatrices dicunt, alij uerò nubeculas. Altius aũt delitescentes,albugines,medicamentis abstersorijs, extergentibusq; discutiuntur. Nebulas igitur anemonæ succus abstergit,& minoris centaurij succus cum melle.Vetustiores autem cedria extenuat: & æs solum aqua tritũ modo collyrii,ad hæc quæ detergent collyria: quale est quod cornu ceruino cõstat,dia ceratos elaphiu dictũ: item Rhinarium, Hecatombe similiaq;.Albugines uero nitrum cũ oleo ueteri detritum diligenter,& inunctũ probe,extergit.Item sepiæ testã cõbusta,cũ melle leuigata.Inter collyria hoc bene, & leniter abstergit. Collyrium.Mamiræ,guttæ ammoniaci, myrrhæ trologdytidis,crocodilorum fimi,singulorum æqualia pondera,in collyrium coactis utitor,uel crocodili terrestris fimũ ex aqua leuigatum illinito,in collyria redigens.Rectè autem sal cappadocum aqua soluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata dissoluens instillabis.

Quomodo cicatrices tingantur.

GAllæ,acaciæ,singulorum drachmæ quatuor, atramenti sutorii drachmæ duæ illinentur. Collyrium autẽ hoc proficit,floris mali punici,cytinorum,atramẽti sutorij,acaciæ,gummi,singulorum drachmæ quatuor,stimmios,gallæ,singulorum drachmæ duæ.Aqua teruntur: si flos mali granati desideretur, interius membranosum quod grana intercedit,misceto.

De ungui oculorum,quod pterigion græcis uocatur.

VNguis quod pterygion græci uocant,neruosa membranæ adnatæ excrescentia est,quæ ab angulo quidem oritur,sed adusq; oculi coronã peruenit,ubi uerò supramodũ fuerit adaucta,pupillã obtegit. Magni igitur & inueterati ungues solã manũ expostulant.Recentiores uero & magnitudine mediocres,præsidijs eliduntur abstergentibus, qualia aspretudini idonea sunt,& albuginibus.inter simplicia igitur æs combustum, uel atramentum sutorium simul cũ porcino felle pulchrè faciunt.Efficacius autem hoc est quod sequitur: atramenti sutorii pars una,gummi pars se missis: uino leuigata illinũtur.uel

etiam

etiam collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle mistum inungunt.

Ad ungues oculorum, suppurationum, & hebetudinem. Oribasij.

LApidis magnetis, æruginis rasæ, minii sinopici, suffiminis ammoniaci singulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mellis attici cochlearij dimidium. Idem ualet aduersus albugines.

De carbunculo & carcinomate.

CArcinoma tunicæ ceratoidis affectus est: cui dolor adsit, distentio, rubor tunicarũ, cruciatus punctorius ad usq; tẽpora magisq; si moueantur, cibi torquet fastidiũ, acribus irritantur, & excandescunt. Hoc malo nulla medicina subtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentatijs & alioquin probi succi, omni acrimonia liberis. Collyria lenia infundantur, ut spodiacum, seberianum & consimilia. †Cæterũ bonæ totius, corporis tẽperaturæ prospiciendũ est. Carbunculus autem, & ipse malignũ ac contumax ulcus est, crustatium aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodum reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaq; in bulbi carbunculis per initia quidem clystere primum, mox lacte discocto, mediocriter purgare conuenit. deinde spongia foto erui farinam, uel triticeam ex aquæ mulsæ decocto obducere instar cataplasmatis, nõnunquam & iridem detritam applicare, & lacte oculum eluere. Si ulcera serpendo depascant, lenticula cum melle, uel malis cydoniis incoctis forma cataplasmatis obducuntur. Si latius depascendo penetrent, foliis oleę decoctis, uel malicorio in uino cocto leuigatoq; ex melle. At si cessent proserpere, crustaq; medicamento quod subiũgetur, imposito, exciderit, & ulcera sint pura, lutea ouorum tosta, leuigataq; cum croco & melle cataplasmatis modo inducentur, quousq; ad cicatricem perueniant. Medicamentum autem est hoc, spodii drachmæ quatuor, myrrhæ nõ nimis torrefactæ drachmæ treis totidemq; oboli. Detritis in uino amineo quousq; inaruerint, passum creticum uetus miscetur. Vbi leuigata sunt inuicem, liquida, pixide fictili excipiuntur, subiunguntúrque. Ad palpebrarum uero carbunculos malum granatum acidum, totũ frustatim concisum aceto incoquito. Vbi intabuerit probè, in læ-

uoremq;

uoremq; detritum, illinito in lintheolum ac utitor, bis térue quotidie immutans, noctu semel.

†Hic locus integrior est in nostris exemplaribus, in quibus ita descriptus est. προνοεῖσθαι δὲ καὶ τῆς τοῦ ὅλου σώματος εὐκρασίας πραΰνει δὲ τὰς ὀδύνας τῶν καρκίνων ἀφέψημα φακῆς ἐγχυματιζόμενον ἢ χυλὸς πολυγόνου ἢ ἀρνογλώσσου, ἢ ἀνδράχνης, ἢδὲ ἀνθράκωσις, id est, bonæ totius corporis temperaturæ perspiciendum est. Carcinomatis autem dolores lenit decoctum lentis impositum, uel succus polygoni, uel plantaginis, uel portulacæ. Quam ueram esse scripturã ex Aëtio facilè intelligi põt.

De mydriasi.

CVm pupilla colore quidem nihil magis euariat, sed multo est quàm naturalis status exigit latior. interim ex toto uisum impedit, interim permultũ, & oĩa quæ conspiciũtur ab ipsis minora quàm sint uidẽtur esse, Mydriasis quidẽ affectus est, causa aũt ipsis humor quidã excremẽtitius, itaq; curationẽ ipsius sanguinis emissione à cubito, uel purgatione tentabimus: sin minus, uenas in angulis oculorũ diuidere oportet, deinde cucurbitulam occipitio admouere, & marina frontem, & oculos perfundere. si marina desideretur, muria, uel posca. Medicamentis aũt ijs utendum est, quæ etiam ad pustulas conducunt.

De phthisi & atrophia.

PHthisis affectus est, quo pupilla fit angustior, obscurior, rigosiorq;. Res lumini obiectæ, in his maiores apparẽt. causa uero est dẽsatio, quæ siccitati potius fertur accepta. Sed phthisis ab atrophia hoc dignoscitur discrimine, ꝙ illa angustiorem pupillam, hæc totum oculum minorẽ, humilioremq; reddat. Mederi his conuenit exercitio, & studiosa capitis, faciei, & oculorum fricatione: Adhæc aquæ in faciem superfusione & unguine quodam calfaciẽte in caput dato, oculos autem medicamento, quod rarefaciat, & acriore oblinito, quale est infrascriptum. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, formatisq; utitor.

De nocturna cæcitudine quæ nyctalops dicitur.

NOcturna cæcitudo, qui Græcis Nyctalops dicitur, uitium est quo per diem homo cernit, Sole dein occiduo obscurius, noctu omnino nihil. Curari debet sanguine ex cubito, & oculorum

& oculorum angulis uacuato, mox purgatione, uel per clysterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatismi indicentur, aut sternutamenta prouocare oportet. Ante cibum hyssopus potui, uel ruta dabitur Si his remedijs morbus non cedit iterum purgationem moliemur ex scammonia, & castoreo; oculi uero melle despumato illinentur, claudenturq;, premendo liquamenta, contiuendoq;. Alumilis combusti partes duæ, salis fossitij pars una. Trita cum melle sublinuntur. ALIVD. Iecur hircinum assatur, aquosa inter assandum sanies inde emanans collectaq; inungitur. Quin & ipsum iecur comedēdum exhibetur, coctique uapor oculis excipi apertis præcipitur.

De glaucomate, & suffusione quod hypochyma dicitur ex commentarijs Ruffi.

GLaucoma, & hypochima ueteres unum quoddam mali genus esse existimarunt. Posteriores autem glaucomata quidem humoris, qui ob similitudinem crystali κρυσταλλοειδὴς appellatur, uitia, præ humiditate in glaucium colorem transeuntis iudicarunt. Hypochymata humorum affusionem, qui inter tunicam ceratoidem, & crystalloidem concrescunt. Verū omnia glaucomata curationem non recipiunt: hypochymata autem curantur, sed non omnia, proinde suffusione tentatis succurremus, antequàm malum radices egerit, consistatq; sanguinis ex cubito detractione, & purgatione. item iniectionibus acrioribus, ueluti ex centaurij, aut cucumeris amaræ decocto petitis, & alui solutione crebriore, cucurbitulisque occipitio cute incisa admotis. Cæterum aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibisque uti qui extenuant Proderit autem temporis spatio, & apophlegmatismis diebus aliquot uti. Quibus uerò ceu culices, oculis obuersari perperam uidentur, ex quadam humorum prauitate, uel biliosioribus uaporibus sursum distributis, medicamentum dialoes amarum exhibetur subinde uel inde sumetur purgatio. In oculis autem medicaminibus utendum est, primum simplicibus, puta melle, cum oleo, & feniculi succo. postea etiam compositis, quale est hoc. Sagapeni drachmæ duæ, liquoris cyrenaci, ueratri albi singulorum drachmæ sex. Alij addunt in mellis heminis octo. Nos autem tradit Oribasius, subscripto utemur, caucalidis succi, chamedryos, sanguinariæ singulorum æquis portionibus contritis.

Benefa-

Benefaciunt item collyria, & quod succo feniculi constat, & Protheus,& Thalasserus,& diaopobalsamu, & quæ ex his quæ parantur,præsidio esse solent. Insuper feniculi decoctum per initia superfusum adiuuat. item ex succis confectum, opobalsamo,melle,oleo ueteri,& similibus.

De glaucomate & suffusione, ex commentarijs Demosthenis.

FLoris æris oboli quinque, myrrhæ drachmæ tres, nardi indicæ drachma, lapidis hæmatididis drachma: aphronitri drachma, salis floris drachmæ duę, opobalsami drachmę nouem. melle attico excepta offeruntur.

De obscuritate, & hebetudine.

OBscuritas,quam amaurosim Græci uocant, est totius cernendi uisus plerunq; absq; manifesto oculi affectu impedimentum. Hebetudo (quæ amblyopia Græcorum lingua uocatur) obscuritas uisus est,ab occulta quadã causa proueniens. Curatio communis sanè est ei quam in suffusius diximus Priuata uero est,ab angulis sanguinem mittere, hirudines admouere temporibus,inferiores partes perfricare Procedente tempore etiam ijs quæ sternutamenta prouocant,utendũ est, tum uomitu ante cibum, & inunctionibus, primum ex mellis, & olei æqua portione,deinde composito quod subiungitur. Croci obolis duobus,fellis hyenæ drachma, piperis communis granis octogintaquinque feniculi succi drachmis sexdecim,guttæ ammoniaci drachma. Contritis ad læuorem aridis ex succo, mellis cochlearia quatuor adijciũtur Præparata excipito ærea pyxide & utitor. priusquam uerò illinantur oculi, in marinam calidam demersi fouebuntur.

De strabismo.

INfantes ab origine strabones curantur larua faciei circũposita,ut in rectũ uideant. Nam strabismus cõuulsiora musculorum qui bulbũ mouent,dispositio est, & lucerna è regione posita,& non à latere elucẽte.Prætereà cũ ad nares cõueniũt oculis floccos rubros agglutinare uincit angulis qui circa tempora habẽtur:ut uisu ad hos incõniuenter directo,oculos emẽdẽt.

De oculorum expressione qui ἐπισμὸσ appellatur.

EXprimuntur oculi nonnunquam,ut exerti perseuerent.quibus sanè strangulatus,mali causa est,ex cubito uenam incidere

dere oportet:ſin alio modo id acciderit,medicamento purgare ueratro nigro,uel ſcammonia . Ex doloribus autem cōtractas oculorum expreſſiones,quæ frequenter ſanè etiā ex partu accidunt,uteri purgationes ſoluunt: unde has promouere conuenit in uiris autem poſt ſanguinis. detractionē. ſi non remiſerit uitium,cucurbitulam occipitio defigere commodū eſt. Lanam melle imbutam imponere,aut panni floccos cū aqua, ſuperq; duplicatum linteum illigare leniter. His prodeſt & marina frigida fronti ſuperfuſa,item ſereos,& polygoni ſuccus cum meconio illitus,tum alia quæ reprimere poſſunt, & contrahere.

De confuſione.

CONfuſiones ex ictu,curamus ſanguinis detractione à cubito,totum oculum ſanguine, potiſſimum quidem palumbi recens occiſi, ſin minus,etiam colombæ replemus : deinde lanam mollem in ouum cum uino,roſaceoque contuſum demerſam imponimus, illigamusque : ſequenti die idem facimus, & tertio fomenta exhibemus,lac inſtillamus,applicamusque idonea,deinde ſublinimus medicamentis quæ ad ueteres affectiones inſcribuntur : quale eſt Chiacum.

De myopiaſi.

MYopię dicuntur Græce, luſcioſi noſtris, qui prima natali die propinqua ſanè uident, remota uero non item. Inſanabilis eſt huiuſmodi diſpoſitio ut quæ ab imbecillitate ſpiritus uiſorij proueniat. Cōtrario his modo ſenes afficiuntur. Cum enim propinqua non uideant,procul diſſita aſſequuntur.

Auricularia & primum de auriū dolore. Cap. XXIII.

AVrium dolorem ex frigiditate contractum, ubi ex anni tempore,præcedente uictu, uel ægrotantis quoque percunctatione : an ob exteriorem cauſam acciderit, didicerimus, inde quòd dolor alte citra grauitatem, uel diſtentionem, uel ardorem fixus ſit, calefacientibus curabitur præſidiis, nempe oleo rutaceo, calido uel nardino, uel laurino calido,uel amaracino, uel phuliato, uel ſpicato, uel communi, cum euphorbio, uel piperi, uel caſtoreo, uel commageno, dicto unguine,uel liquore balſami in meatum auditorium inſtillato. Iam uero oleum in quo allium decoctum ſit, uel cepa, inſtillatum auxiliatur. At ex calida conceptum intempe-

rie

trie dolorem, in quo feruoris cuiusdam sine grauitate seu tensione sensus est, contraria medicantur oui albumen subactum in aurem demissum, quemadmodum oculis adhibemus, lac muliebre cum quodam collyrio, quod dolorem lenit, uel succo perditij herbæ, cum modico rosaceo: ipsumque rosaceum, uel oxyrhodiuum, uel succus solani, uel coriandri, uel hastulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici, uel aselli qui sub aquaris stabulantur, incocti, uel oleum amygdalinum per se, uel buccina uiua numero tria, in eo decocta naturaliter proficiunt. Quòd si glutinosi, crassique succi dolores fecerint, capitis, ipsiusque auris grauitas, & præcedentis uictus ratio testatur. sola uero citra grauitatem distentio ipsius auris spiritum flatulentum, cui exitus non patescit, indicat. Itaque in ambobus uitiis uetere medicamentis, quę aperiunt, inciduntq;, cuiusmodi est aphronitrum cum aceto, & melle. Item fel ouillum cum oleo communi, uel amygdalino: præterea porri & cepæ succus tepidus cum melle, aut origanum tritum, cum melle & lacte muliebri instillatur. Ad uehementiores aurium perfrictiones fel caprillum cum succo porri inditur. Verum in iis quos multus dolor, longusque urget: & grauis simul auditus existit, hæc quoque usurpari debent, cuiusmodi dracunculi succus est, ari, brioniæ, & similia. priuatim uero qui ob flatuosum indolescunt spiritum, cucurbita ex aqua calida fotu prius facto, circa aurem fixa strenuè auxiliatur. At si grauitas, distensio, simulque calor, & dolor pulsatilis, aut etiam febricula oboritur, inflammatione aurem laborare censeto. Atque ante omnia hic sanguis emittendus est, † deinde fotu frequenti utendum ex oleo dulci calente per specillum lana inuolutum, meatui uero adeps anserinus, uulpinus ve, aut medicamen basilicum cum rosaceo, uel cyprino, uel irino debet instillari: extrinsecus ea quæ dolorem lenire, & concoquere possunt, cataplasmatis modo superaccommodare. Si dolor uiolentus est, iis utere, quæ leuiter sensum stupefaciunt: non enim mediocre periculum est, quòd cerebrum neruo per quem facultas audiendi erogatur inflammato, uicinum fit. Probè igitur hoc dolorem lenit, opii pars una, castorei partes duæ, cum lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido instillantur. Iam pastillus Crocodes, Aster, Philonis antidotum frequenter his pro fuerunt. uerum conuenit crebro fouentem

tem

tem aut oleo communi, aut ex quodam calido fomento lanã, hoc ipſo imbutam in aurem coniicere, ſed ita ut partes inflam matione tentatæ quàm fieri poteſt minime attingantur. At ſi dolor in uetuſtatem incidit, ac in pus degeneraturus eſt, medicamento utitor, quod ex lini ſeminis ſucco conficitur, una cũ roſaceo, aut chamæmelino ſolutum, inſtillatis. Cum autem aqua medicata, meatu recepta auditorio dolorem parit, ſi quidem copioſa fuerit, ore, uel etiam arundine ipſam exugere ratio eſt. Sin autem pauca ſpecillo auricularia lana inuoluto extergens, oleum quoddam inſtillabis quod ſit partium tenuiũ, aut roſaceũ, aut oui album, aut lac muliebre. Calida uerò omnia mediocriter eſſe conuenit, quæ auribus adhibentur.

† Hic locus magis expreſſus in ueteri exemplari, in quo ita eſt deſcriptus. δεῖ δὲ συχνῶς πυριῶντα, ἢ τῷ κοίνῳ ἐλαίῳ, ἤ τινι τῶν θερμῶν μύρων χρῆσθαι, ἢ καὶ ἔριον ἐν αὐτοῖς τούτοις βαβρεγμένον ἐπιτιθέναι τῇ ἀκοῇ, id eſt, oportet autem aſſiduè fouere & oleo communi, uel aliquo medicamento uti, atque eo madefactam lanam auri imponere.

Ad ulcera quæ ſimul cum inflammatione affligunt.

LIcium & meconium æquali portione trita cum melle inijciuntur.

Ad dolores maximos, pus & grauem auditum.

AMygdalinum quibus corticem detraxeris & aphronitri ſingulorum drachmæ tres, opij drachmę tres, thuris drachmę tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma. Aceto læuigata inſtillantur. ſi dolor quidem exercet, roſaceo diluta: ſin autem pus profluit, mulſo, uel oxymelite: ſi grauiter audiunt, aceto recentia ulcera glauciũ ſolutũ aceto, perſanat: itẽ ex eo collyria, tũ quæ appellãtur diarodon, diacrocu, & diaſmirnes quemadmodũ rurſus ſuppurantes citra dolorem ferri recrementum cum aceto diutius læuigatum.

Ad ſordium duritiem.

NItro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumq; ſordes deterſæ ſunt nitrum aceto ſolutum cum roſaceo inſtillatur.

Aliud ad ſordes.

CArdamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus ſine granis exceptum, & in collyrij formam redactum, auriculæ committitur. Tertio quoque die educitur. Copioſas enim

ſordes extrahit, & abunde leuat. Proficit hoc etiam aduerſus carnis excreſcentias, longos dolores, exulcerationes, recipit aloes, thuris, myrrhæ, ſingulorũ drachmam, myſeos drachmas quatuor ex aceto in paſtillos digeruntur, cũ uſus requirit aceto & roſaceo ſoluta inſtillantur, Item Andronis paſtillus & Heræ, & muſæ.

Ad diuturna ulcera.

CEdria melli admiſta illinitur. ALIVD. Myſi uſtum & in puluerẽ redactũ inſpiratur. Per clyſterẽ uerò auricularium eluuntur aures poſca, uel oxymelite, uel mulſo, uel decocto quorundam repellentiũ (uerbi cauſa) lenticulæ, uel roſarum.

Ad aures cruorem fundentes.

LEntiſci decocto auris illuitur, polygonij uerò ſucca cum pauciſſimo aceto inſtillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri ſuccus.

Si caro excreuerit.

NItro ex aqua calida, ſimul cum ſquama æris, & ſandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi cruſtam acceperint, melle repurgato.

Aduerſus aurium uermes.

ABſynthij decocto, uel centaurij, uel porri eluuntur: cappa-ris autem foliorum uiridium, aut fructus ſuccus inſtillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana uetus, uel album ueratrum cum melle, uel calaminthæ ſuccus, uel ſcammonia cum aceto, uel ſuccus abſynthij oleum uerò meatui inditum uſque ad ſuperiora, exire ipſos compellit: potius autem eſt oxelæum. Eodem ad ea quæ auribus incidunt animalcula utitor.

Ad calculos & ſimilia quæ in aurem incide-runt extrahenda.

SPecillum auriculariũ lana inuolutum in reſinam, aut gummi, aut aliud quoddã glutinans medicamentum intingendum, idq; in aurem inijciendum, ac quod in ea eſt protrahendum. Si hoc modo nihil efficitur, oleum calidum continue inſtillato At ſi ne ſic quidẽ exciderit, aut comprehenſum fuerit: a lijs quoque utitor modis: ut in parte chirurgica docebimus.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

SI in febribus, aut harum criſibus ſonitus auriũ euenerit: nullum

lum ei negotiũ facessere oportes, quippe statim magna ex parte finiuntur. Sin aũt post morbum perseuerauerit, absynthij decocto ubi aures foueris acetũ, rosaceumq; infundi debet, uel raphani succus cũ rosaceo, aut ueratri nigri cũ aceto. Ad ueteres aũt sonitus, qui ex crassis glutinosisq; humoribus creãtur, inde uerò illos cognosces qđ nõ subito, sed paulatim increscunt, nã scũturq;, aceto, nitro, & melle aurẽ illinito. ALIVD. Veratri albi drachmæ duæ, castorei totidẽ, croci drachmæ tres, nitri drachmæ sedecim. ex aceto contrita, in pastillos digerito ac utitor.

Ad ueteres sonitus & tinnitus.

EVphorbium cum cyprino oleo leuigatum, calefactumq́ne usurpato, in quibus autem ob multam sentiẽdi facultatem uapores, & flatus sursum distribui percipiuntur, castoreum, & & cicutæ semen tritum cum aceto instillatur.

Ad grauem auditum, & surditatem.

QVæ ab origine quidem, uel etiam post natalem diẽ, sed longissimæ, & absolutæ surditates constituuntur, nullo remedio illidi possunt. Quæ uerò nõ absolutæ quidem, sed diuturnæ tamẽ, & ipsæ curationẽ non recipiũt, aut certe difficillimam. Quæ ob biliosum humorẽ sursum uergẽtem nascuntur, uacuationibus per medicamenta bilẽ ducentia ex facili abolentur quidã etiam sua sponte affectu liberantur, bile inferius descendente. At ex crudis crassisq; humoribns prognatas surditates, uel grauem auditum, uenæ incisione curato, aut omnino purgatione, ex Hiera, tum apophlegmatismis & errhinis item balneis sua sponte scaturientibus, uel ex aqua marina. Porrò in meatum ubi facultas audiẽdi est, conuenit instillare, quę ad sonitus tradita sunt. Priuatim uerò hæc urinam & fel caprillũ, aut seorsim fel, aut rutæ succum cum melle, aut castoreũ, cum oleo anethino: & hyssopum medicamentum cum nardino unguine, uel caprillum fel cum galbano: uel quod recipit castorei drachmas duas, nitri, ueratri albi singulorum drachmam.

Ad contusionem aurium quæ θλάσιϛ dicitur.

HIppocrates quidem nihil ipsis adhibendum præcipit. Cum uerò sæpe ab ægrotis cogamur, utendum est his. Myrrhæ, aloes, thuris, acaciæ, pari singulorum modo: ex aceto inunguntur aut panis calidi pars interior cum melle im-

pila contuſa obducitur: aut hoc: bituminis, thuris, aloes, cochlearum carnis, bulborum polentæ per modus, ex aceto leuigata imponuntur. Quòd ſi inflammatio oborta eſt, ſeſamum leue factum applicatur, uel chondrus, cum aceto coctus, laxiora autem eſto cataplaſmata, & citra deligaturam aut leuiter deligentur. & lana oleo imbuta auris aufractui demittatur.

De parotidibus.

PArotis glandularum iuxta ipſas aures affectus eſt, materia morbi illic eructante, alias à capite humoribus uidelicet in eo impactis: aliàs à reliquo corpore in febribus critico modo proueniens. Si igitur, alte adhuc deliteſcens parotis in tumorem non attollitur, natura debet adiutari præſidijs, quæ coactas ſordes extrahant, uel etiam cucurbitula agglutinata, uel crebro fotuum uſu. Nam ſi in altum recurrat colluuies, periculum haud mediocre ſubſecuturum eſt. Sin autem inflammatione tentata in tumorem faſtigatur, è contrario iis quæ leniunt, & concoquunt, utemur cataplaſmatis, quale eſt ex farina hordeacea, & aut triticea, aut ſemine lini cum mulſa, aut fœnugræci, aut altheæ, aut chamæmelorum coctionem expertorum iure incoctum. item quod ex rumice, & axungia inſulſa conſtat. at ſi exuperare ſanguis tibi uideatur, prius ipſum uenæ ſectione uacuabis: modo uires permittant. Tumore autem non diſcuſſo, medicamentis utere quæ puri mouẽdo ſunt, neni pe farina tricea cum pinguium ficorum decoctũ, uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod ex fermento confectũ eſt. Vbi iam aſceſſus, ad ſuppurationem ſpectarit, nel cute ferro diſciſſa pus excernetur, uel acri medicamento rumpetur, cu iuſmodi exiſtit ſmidion appellatum, & diaſcorodon, hoc eſt ex aliis præparatum. Cæterum mitiores parotidas etiam fotus ex muria diſcutit, item medicamentum diaperanu. Hoc ſane etiam pus iam maturatum diſcutit, præter quod dolori lenien do ſit efficaciſſimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarum combuſtarum cinerem cum melle, uel axungia imponemus, aut ficus marina incoctas, uel marrubium cum ſale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnaſei, & Ariobarſianos. optimum etiam quod ex ſucco lini ſeminis præparatur. ante hæc autem obducere ammoniacum conuenit, miſta cum cataplaſmatis pice liquida, uel ſeuo taurino,

no,uel bdellio,uel ſtyrace, uel medulla ceruina.

De narium & olfactus uitijs. Cap. XXIIII.

OLfaciendi facultate oblæſa, ſi uox ſeruetur incolumis, ad priores cerebri uentriculos morbus refertur: qui aut ex intemperie ſola noxam cõceperunt,aut etiam ex humorum copia.Sin autem uox quoq; mali contagium ſenſerit laborioſior quodammodo reddita propter oſſa quæ à colatu ethmoide græcè uocantur,obſtructa,affectũ rurſus malis quibuſdam ſuccis contractum eſſe cenſeto. Itaq; cerebri intemperies,ubi ex notis ſæpius à me dictis deprehenſa fuerit, contrariis curatur remediis.humores autem apophlegmatiſmis euacuare oportet : maximè uerò utitor medicamẽtis quæ per nares ualidè educunt, & quæ odore mouent tenuis ſubſtantiæ, quemadmodum in defluxionibus quas κατάῤῥους græci uoçant,adhibeto.Cum autẽ totius corporis humorũ copiæ ſuſpicio ſubeſt,hæc prius,aut ſanguinis dimiſſione, aut purgatione ex Hiera uacuatur. Ita quoq; in polypode,& ozæna faciundũ eſt,deinde loco ẽt affecto inducuntur remedia.quin & Theriaçe pota ſæpe magno fuit præſidio.Cæterũ polypus,tumor præter naturã in naribus oritur,ſubſtantia reſpondens polypodis carunculæ: eiuſdem uerò naturæ eſt & ſarcoma. Ozena uerò ulcus eſt,putridum ex humorum acrium illuie creatum.

Ad polypodas & Sarcomata.

SQuamæ æris drachmæ octo,atramẽti ſutorii drachmæ duę, ſandarachæ drachmæ quatuor,ueratri nigri drachmæ duæ: naribus inſpirantur.In uſu hoc eſt laudatiſſimũ,nam tredecim diebus,inſignè affert præſidiũ.benefacit & atramentũ ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorij drachmæ duodecim, atramenti ſutorii drachmæ decẽ : chalcitidis drachmæ octo, fellis taurini,amomi,myrrhæ,calaminthæ,marrubii, ſingulorũ drachmæ quatuor,croci drachmæ duæ, ueratri albi drachmæ quatuor. ſicco utitor. ALIVD. Diphrygi trito nares,linamentoq; ex ellychnijs contorto attinguntur,dilatanturq;.

Ad ozænas.

MIſyos,chalcitidis,myrrhæ, ſingulorum drachmæ ſeptem, atramenti ſutorii drachmæ ſex, aluminis ſciſſilis, gallæ, ſquamæ æris,ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis rotundi drachmæ duæ,thuris drachma una,aceti ſextarius.totum in

uase æreo coquitur. Vbi ad mellis spissitudinem uenerit, ex carptis linamentis utitor ALIVD. Aeruginem & æris squamam pari portione aridum medicamentum facito.

Ad fœdum narium odorem.

MYrrhæ, acaciæ, amomi singulorum drachma. melle cocto excepta summo narium inter septo iubeto agglutinari ALIVD. Amomi, myrrhæ, rosarũ siccarum partes æquales, nardino unguento exceptas illinito. Item benefacit aduersus fęditatem odoris, & malagma hedychroë cum uino admotum.

Ad narium ulcera.

CEruſæ libra, argenti spumæ quadrans, recrementi plumbi tantũdem, uel plumbi combusti. omnia uerò lota esto, excipianturq; uino, myrteoq; oleo.

Ad ulcera quæ uocantur glycea.

ARgenti spumæ dr. ch. quatuor, rutæ nouellæ totidẽ, aluminis scissilis drach. duæ. Myrteo oleo acetoq; excipiuntur.

Quæ sternutamenta citent.

VEratrum albũ, uel castoreum, uel piper, uel struthium, uel simul omnia: non autem oportet inspirare, sed pinna, uel digito penitissimè, in nasum demittere ubi sternutamentũ frequentius est, medicamento sedari debet. Infunditur nardinũ, uel rosaceum, uel glycelæum. Iam quæ odore mouent, sternutamenta sedant, anisum, ocimi stipulæ contusæ: sed ante hæc omnia caput desiccandum est, smegmatis ex nitro & pumice factis, uel etiam asclepio uocato utendum, & Costantini sapone, & sale cappadocico, similibusq;.

Ad sanguinis eruptionem è naribus:

SAnguinis è naribus profluuium, quod febribus superuenit, secũdo uolumina inter illas sum executus. De eo aũt quod alia quacũq; de causa accidit nulloq; sisti põt remedio, in præsentia tractabimus. Chalcitidẽ cõtritã linamẽto ex ellychniis cõtorto, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiscon appellãt exceptã, narisi foraminibus demittes. Vel testã oui exustã admiscebis, & dimidiatã gallæ partẽ, uel lycio indico attinges. Vel fimi asinini cinerem inspirabis. Vel eius expressi succũ instillato, uel molaris lapidis aceto extincti, uapor naribus attrahatur. Vel hoc quoq; medicamento obstruẽti

utitor,Mannæ,thuris,partẽ unã,aloes partem dimidiam. Candido oui liquore excipito: ac utitor,per linamentum ex ellychniis contortũ, extrinsecus leporis pilis unctioni impositis. Vel funiculũ lucernatũ in nares coniicito. Vel cucurbitulã leuem directè, quà sanguis profluit præcordiis magnã affigito. præcordiis autẽ magnã,& perseueranter admoueto. Vel aures ualidè obstruãtur,frons spõgiis ex aqua frigida foueatẽ Vel cucurbitula occipitio agglutinetur: cum sanguinis detractione: interim etiã uenã incidere,si nihil prohibet, & summas partes uinculis excipere. præsertim brachia,& femora, sicut in uenæ sectione fieri solet. Eadem motu cõcuti iubeto,manu uerò fricatione,pedes autẽ obambulatione. Nam uenis indidem sanguine repletis,nariũ uasa deplentur. Item spongia in poscam frigidã demersa,naribusq; profluentibus à foris strictim admota: id quod requiritur, subinde perfecit: melius autẽ proficit longo ex linamentis intortis penicillo naribus prius subiecto.

Ad faciei uitia.

Quomodo facies à rugis asseratur. *Cap. XXV.*

THuris drachmæ quatuor, fuci quod φῦχος dicitur græcis,drachmæ tres,argenti spumæ,piperis,singulorũ drachmæ octo,omnia ex ichthyocollæ contusę diluto soluuntur,in pastillos redactis utitor. ALIVD Eburnei scobis drachmæ octo,thuris masculi,ichthyocollæ pares portiones. Vtitor,quemadmodum est prædictum.

Ad faciei nigritias.

IRidis,uel ptisanæ fresæ singulorum sesquisextarius, salis ammoniaci,cornus ceruini combusti,thymiamatis ammoniaci, singulorũ unciæ duæ. Aqua dissoluta in pastillos coguntur, ac iterum aqua trita ante balneũ illinuntur. ALIVD. Ptisanæ,erui, thuris,iridis illyricæ,aphronitri singulorum chœnices duo,costi, amygdalorum amarorum singulorum drachmæ uiginti. Ouorum albumine. lacteq; asinino subigito, ac utitor ueluti prædiximus.Benefacit etiam pastillus Peponatos.

Ad ephelidem & lenticulas.

TErræ cimoliæ torrefactæ,semicõgius,aphronitri tosti, drachmæ octo,erui farinæ elixatæ drachmæ quatuor, fellis taurini,eburnei scobis singulorũ drachmæ octo. Leuigatis facies defricatẽ ALIVD. Fęcis drachmæ decẽ,erui farinæ drachmæ

decem, lomēti drachmæ decē ueratri albi drach. quinq;, aphrò nitri drachmæ decē, alcyonij drachmæ decē, tritis abstergito.

Ad suggillata.

PEr initia decocto fœnugræci postea & meliloti oculi fouēs, Nilei collyriū diarodon aqua solutū illinito: deinde diasmirnęs. Et si nihil profecerit, id quod diasandicos inscribit̄, cōbustū, perungito, uel hyssopum cū aqua applicato. Vel hyssòpo in panniculum illigato & calida aqua respersa foueto: uel acri muria. item raphani corticē cum melle detritū impones. hoc etiam ueteribus efficax est. Porrò ad uetusta faciei suggillata, & liuores tordili partes duas, terræ samiæ partem unam cum melle admoueto, cura adhibita ne exulceretur.

Aliud detersorium.

HYssopi, thapsiæ, casiæ singulorum drachmas duas, ceræ tantundem, terebinthinæ drachmam inijcito, cauens ne exulcerationem excites, eoq; frequenter tolles.

De uaris.

EXigui sunt & duri in facie tumores. Oxymelite illinito, uel argēti spumā cū terebinthina, aut olei cādidi momēto tritā infricādo perūges: uel alumē fissile cū terebinthina, uel amygdala amara aceto macerata infricant̄. In callū uero cōcretos uaros, saponis gallici drach. quatuor, thuris, thimiamatis ammoniaci singulis drach. aq̃ dissolutis perūgito, & post horā eluito.

Ad uaros, pilos, & aspredinem faciei.

CEræ drachmæ decem, terebinthinæ, drachma, uisci drachmæ duæ. Liquato una oleum superinfundens atq; hoc medicamento faciem abstergito, tollit enim radicitus. ALIVD. Pa pauer detritum, uel pulegium cum sale. acetoq; applicato.

Ceratum thaidis quo facies rubescat.

CRoci, erythrodani radicis, fuci, thuris, myrhę sing. drachmę duæ Adipe uitulino, oleoq; mastichino excipiūtur: deinde illinūtur. Interposito tēpore, spongia ex calēte aqua facies abstergitur. Cæterū faciei remedia, et reliquo corpori cōueniūt.

De oris affectibus, & primum de dentium dolore. Cap. XXVI.

DEntium dolorem siue gingiuarum inflāmatione, interim in proprio ipsorum corpore, interim in neruo, qui ad ipsos

pertinet,

pertinet, oriri contingit. quapropter ualentissimorum in hoc medicaminum usus est. Atq; inde plurima ipsorum quàm acerrimo aceto præparantur. At gingiuis propter inflammationē dolentibus, præsentissimum est remedium, oleum lentiscinū, calore temperatum, si in ore retineatur, esto autem id recens. nam uetus tanto recenti deterius, quanto calidius. Communis autem ratio etiam hic seruetur, ut humor qui in toto corpore superat, prius euacuetur.

Ad dentium inflammationem.

OS colluatur aceto, in quo decocta sit galla, uel halicacabi radix, alterci semen, foliáue, uel pulegiū, uel solani succus, uel capparis radix, uel myrti folia, uel poliū, uel cucumis syluestris radix, uel rutæ folia cū oxymelite, uel cornu ceruinum, uel acetum scillites, uel pyrethrū, cū hyssopo. At erosionem experto denti, styracem cū opio imponito: uel sulfur uiuum cū lycio: uel alterci seminis uaporem excipiat per infundibulum. Item Philonis antidotum denti circumlitum, dolorem sedat. Quod si defluxione laborēt dentes, myrti, lentisci, & gallæ decocto colluentur, uel rhus syriaci, balaustij, uel malicorij. applicantur aūt salis partes duæ, aluminis usti, & aceto extincti tritiq; pars una: deinde uino perluuntur. porrò gingiuis cruētis alumen tenue inspergitur, uel aloe cum uino eluuntur: uel rubi radice uino decocta: uel rhu syriaco. cruentis autē & defluxione tentatis gingiuis crudum salsamentum in olla comburito, quoad in carbones redigatur. puluere attingito. At mobiles stabilit aloe inspersa, uel rhus syriacus, uel alumē scissile, uel galla, uel rubi radix per se, aut cum uino incocta.

Aliud ad dentes.

NVcis uiridis corticē terito, eiusq; ius, cū habes, in id conijcito myrrham uerã, & alumen scissile, ubi omnia in unitatem coegeris, in usu infundito, ac in gingiuas qua parte dens indolet, demittito & persanabis. ALIVD. Allium, piper, herbam pedicularium quæ staphis agria dicitur, detrita, in linamento in globulos coges quos circa dentes uersans humorem in capite contentum elicies, dentemq; sanabis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione pressas omniaq; oris ulcera depascentia Chalcitidis tostæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmæ octo. utitor sicco, aut cum aceto, sine dolore dentes tollit, farina

rina cum liquore tithymalli imponitur, & super hederæ foliū accōmodatur,ac per horā finitur,sua.n.spōte dens contereretur. Dentiū smegma,quod & parulidibus benefacit. Aluminis latercularij triēs,salis ammoniaci tantundē,myrrhæ, costi,pyrethri,singulorum drachmæ quatuor, piperis grana octoginta.

Ad parulidas.

SVlfuris uiui,piperis,aluminis scissi,æquales protiones. Ac parulis inflammatio quædam est in aliqua gingiuarum parte suscitata, quæ nisi discussa fuerit, in suppurationē couertitur,& cum suppurauerit,scapello incisa,linamentis insertis distendetur. Epulis autē carnis excrescentia est,quæ ab inflammatione contracta ad intimos molares dentes pertinet: nonnunquam cum febri & dolore. Quoniā igitur reprimi debet, utendū est, ærugine rasa priuatim: uel cum pari galla, uel fori combusto, uel alumine quolibet cremato, uel galla per se uel squama æris cum aceto diebus sat multis leuigata desiccataq;.

Smegma dentium.

ARistolochiæ radix cōbusta, cerui cornu combustum cū mastiches momento,sal candidus melle respersus & fici foliis inuolutus exustusq; donec in carbones mutētur. ALIVD. Buccina sale respersa,ustaq;,cochleæ terrestres cum melle combustæ,lanæ succidæ crematæ cum modico sale. Singulis ipsorum grati odoris gratia misceatur iunci rotūdi flos,uel nardi spicæ, uel folium malabatri,uel iuncus odoratus angulosus,uel iris.

Dentium candorem concilians, & oris suauitatem faciens gingiuasque reprimens.

PVmicis,salis tosti,iridis singulorum drachmæ quatuor,iunci odorati angulosi drachmæ quinq;, spicæ nardi drachma, piperis drachmæ sex. Tritis utitor.

Ad stuporem dentium.

STupori benefacit portulaca commāducata,uel oleum quod immaturæ oliuæ fuderunt infricatum, uel amurca in æreo uase cum oleo cocta,donec mellis spissitudinem habeat,atque uetusta si perungatur,magnum affert momentum.

Ad dentes attritos.

DEntibus attritis,baccarum lauri, aluminis scissi, aristolo-

chiæ

chiæ ſarmentorum quæ clematicis dicitur, ſingulorum pares portiones iniiciuntur.

Ad gingiuas corroſas.

ROſarum floris drachmis octo, gallarũ drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, ſi gingiuę eroſę, & humiditatis uitio flaccidæ, colluantur, ſaneſcunt. Idē præſtat lac aſininum, oliuæ foliorum decoctũ, acetum ſcillites: arida uerò admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas excreſcétesq; gingiuas portulacæ ſuccus in ore retentus, muria ex colymbadibus oliuis, calidũ, calidum, uel lentiſcinum, uel mel[i]num amurcaq; diſcutit: ſicca autem, ærugo ferri, uel a[e]r[i]s, ariſtolochię radix, arnogloſſi ſemen, dyphryges, atramentum ſutorium toſtum, cytini.

Ad diſrupta labra.

AMurca cocta illinantur: uel hoc prodeſt adeps anſerinus cum melle, terebinthina æquali portione, roſarum floris, hyſſopi, roſacei, ſingulorum momentum.

Aduerſus linguæ morbum qui batrachus appellatur.

BAtrarchus tumor eſt, ad inflammationis ſimilitud nem, ſub lingua erumpens, maximè in pueris: itaq; locus miſyos, æruginis raſæ, pari põdere ſicco perfricatur. Mento autē adhiberi debet medicamentũ. Anthera, uel ſphęrion, uel ex ouis pa rygrum. In adultis remedium eſt uenas ſub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiã ad oris ulcera, quas Græci aphthas uocant, æruginis raſę, gallę, chalcitidis ſingulorũ ęquale pondus cum paſſo. os etiam his colluitur. ALIVD. Erui farina cũ melle prius abſterſis, delinitur, galla lęuis cum melle, uel roſarum flores ſimiliter. Vel oliuę foliorum decocto colluant.

Ad tonſillorum inflammationem.

SI in febri tonſillę, & columella inflammationem ſenſerint, gargarizare cõuenit decocto furfurũ, aut roſarum, aut palmarum, aut myxę, aut lenticulę. Cum uerò inflammatio remittit, conſiſtitũe, mel ipſis adijciendũ eſt, quod per initia facere nõ oportet, nec in augmento, ne acrimonia fluxionē quandam cõcitent. Vbi in ſuppurationē conuerſa eruperit, gargarizandum eſt, ex mulſa uel lenticulę decocto, uel roſarum: idq; faciundũ eſt, donec in totum ſoluatur: aut ſtomatica collutio ad gargarizandum etiam exhibebitur. At ſi peſtifera tonſillis ulcera

ulcera oboriantur,utendũ quidem & præſcriptis, ſed priuatim exhiberi debet medicamẽ diamoron,ex aqua calida, uel aqua mulſa,quæ roſarũ inſperſum florẽ obtineat,uel coſtũ,uel -hus ſicca,uel decocta,uel glauci foliorum aridorum decoctũ quod amarum eſt.optimè autẽ facit,ſi ſuccũ, ut ad collyria utimur, in mulſa diſſoluis.ipſius autẽ fruticis ſicci,ſi inſpiretur, uſus eſt laudatiſſimus,aut ſi digito admoueatur.cura uero habenda eſt ne prorſus attingatur,aut certè leniter admodũ.Profuit & paſtillus Andronius.Poſt hæc acria irritantiaúe gargarizatur ex medicamento, quod ex dulci radicula quæ glycyrize dicitur, conſtat: aut eo quod croco,uino ſcybelite,terra chia,& myrra cõponitur.deinde amylo,& tragacanto. Vbi iam cõſtiterit ulcerum depaſtio,gargarizandum medicamento ex lacte & ſamia terra confecto. ALIVD. Ad tonſillas quæ poſt inflãmationem induruerunt, ἀντιάδας græci nominant. Ex malo punico dulci cum cortice tuſo ſuccus exprimitur, & eius partes ſex,mellis uni miſtæ coquuntur, donec eis mellis ſpiſſitudo fiť & perunguntur ALIVD. Gallæ omphacitidis unciæ duæ, aluminis ſciſſilis uncia,ſalis ammoniaci toſti tantundem. Puluere attingito. ALIVD Gallæ drachmę octo,miſyos drachmę duę,ſalis toſti drachmę quinq; utitor puluere. eſt autem Antias,tonſillarum tumor,ſchirrum pręferens.

De uua.

VVa ſi inflammationem experitur, gargarizandum ex ijſdem, quæ tonſillæ inflammatæ poſtulant, & mediocriter aſtringentibus, qualis eſt mali punici ſuccus per cochlear, uel inſtrumentum,quod ab uua attollenda ſtaphileparton appellant, ſubiectus, tum per ſe, tum cum melle affatim cocto. uel dulcis radix,mali punici ſucco miſta. proficit etiam ſuccus dulcis radicis cum melle illitus. iam hæmatites lapis uuam reprimit, & phrygius combuſtus, & ageratus, item ex lapide phrygio medicamen ad pudenda inſcriptum. His adduntur terra ſamia, erethrias, ſinopis, lemnia, & omphacium, per ſe & cum horum aliquo. Item ſpinæ ęgyptia ſuccus & alumen ſciſſile. roſæ uero, & ſemen, & folia lenius operantur, adhuc lenius gummi, tragacantha, ſarcocolla, amylum: quibus utendum dum magis una prematur ab aſtringentibus conſtricta. ubi æqualiter craſſa fuerit ipſa, quod uitium

uitium iam uuam Latini, κιόνα Græci propriè dicunt, gargarizationibus fidendum etiam ijs quæ ex myrrha,& croco,& iunco anguloſo fiunt. Contuſiones autem cauendæ ſunt,ob quod pinna potius perungere conuenit . compoſitum uero hoc utile eſt,rhus ſyriaci drachmæ octo,croci drachmæ quatuor, coſti drachmæ octo, roſarum ſeminis drachmæ quatuor. Prætereà gingiuis benefacit,linum ex purpura marina, quod uiperæ collo circundatum ipſam ſtrangulauerit, deinde circumadigatur tonſillis, & colli uitijs, mirabili quodam modo opitulatur, ut Galenus author eſt.

Ad ſanguinis ex ore profluuium.

POrri folia contuſa imponuntur,uel ſpongia recens in picē crudam merſa comburitur,in puluerem coacta utitor , ac ualde utile eſt remedium,& collutiones oris ex roſis ſiccis, aut uiridibus. Ad hæc decoctum frigidum, uel pampinorum uitis, uel lentiſci foliorum,uel rutæ, uel malorum cotoniorum, uel roſarum,uel uuæ acinorum,uel lenticularum.

De anguina,eiusque ſpeciebus:ubi etiam de ſtrangulatis: uel alio modo ſuffocatis agitur. Cap. XXVII.

INterioribus faucium,pharynga Græci uocant,muſculis inflammatis angina accidit,quæ ſynanche Græcis dicitur: exterioribus,paraſynanche.Eodem modo & in ſuperiore gutturis parte,λάρiγγα Græci nominant,habet: cuius ſi interiores muſculi inflammatione conflictentur,cynanchem : ſi exteriores,paracynanchem efficiunt.Hæc autem comitantur omnes. recta ceruice ſpiratio,dolor cum difficultate ſpirandi, nonnullis etiam febricula oritur, faciei rubor,ceruiciſq; : & tumor in quibuſdam os ęgri apertum habent,& deuorare nequeunt.Cynanchicos uero ſtrangulatus quoque interdum ſecutus eſt. Pueris raro talis affectus oboritur, cum ſcilicet ceruicis uertebræ affectæ loco ſuo excidunt. Verum illis ceu curationē non recipientibus,ac deploratis,manum admoliri non oportet.Reliquis autem ſanguis protinus è cubito mittendus eſt, ſed non ſubitò ac ſemel, uerum pluribus interpoſitis uicibus euacuabitur. quippe cumulata,ſemelq; facta uacuatione, anima ipſis deficiente, ſuffocationis periculum ſuperuenit, dum materia in affectam partem collectim prorumpit. Si per hæc non leuantur, eas quoque uenas incidere conuenit, quæ ſub lingua

ſunt,

ſunt, uel ipſa quoq; lingua ſcarificanda, ſi propenſior foras cum tumore appareat. Aluus acriore clyſtere ſubduci debet, pedes aqua calida foueri, extremæ partes ualide deligari, collum lanis ſuccidis, uel etiam oleo imbutis contegi, crudaque farina ordeacea, quæ Græcis ὠμὴ λύσις dicitur modo cataplaſmatis obduci. gargarizandum uerò per initia ex eis quæ in tonſillarum inflammatione dicta ſunt, uel ſimplici diamoron, † cum rhus decocto. Potius autem eſt diamoron, quod ſylueſtribus moris conficitur. Deinde & compoſito diamoron, uel eo quod diacaryen à nucibus uocetur perungantur. Cum autem morbus uiget, conſiſtitque, & nitri momentum admiſcendum eſt, aut etiam ſulfuris uiui, niſi acrimonia quædam prohibeat. item ſtercus caninum aridum contuſum, & cum melle perunctum, præſtantiſſimum & remedium: idque album maixme, item ſylueſtrium hirundinum cinis ſimiliter efficax eſt. Si malum longius prorogatur, etiam perunctione diabeſaſa, utemur, nunc uires ipſius remittentes, aliorum miſtura, nunc iterum intendentes. Cucurbitula quoque, uel hirudo ſub mento, & circa ceruicem admoueri debet. utendumque gargariſmatis ex iride, hyſſopo, melanthio, abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulſa decoctis, uel rutæ ſucco cum lacte, uel ſinapi cum oxymelite. Sin autem ex his quædam acrimonia percipiatur, oleum ipſis quàm optimum calens exhibetur, aut roſaceum per ſe, aut cum cremore ptiſanæ, aut fœnugræci gargarizandum. Cibus ſit triduo aqua mulſa, inde ptiſanæ cremor cum dulci quadam potione, deinde & ouorum lutea per liquida, ac ſorbitionibus utendũ ex chondro, ubi deuorare melius cœperint, & cibis qui ægri uiribus reſpondeant. Cũ morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus & balneo credentur: pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur, reliquaque uiriũ recolligendarum ratio, ut par eſt, adhibebitur. Porrò ex ſtrangulatis, quibus ſpuma iam circa os emanat, manus admoueri non debet: ſi Hippocratis cõſilio acquieſcimus. Alij uerò uitæ reſtituuntur, aceti infuſione & piperis, uel urticæ ſeminis in aceto triti acerrimi. Verum quia ægre magnoq; negotio aſſumunt, compellere eos ratio eſt. Diſcuſſis autẽ colli ruboribus, ſtatim ſurſum reſpiciunt, & ad ſe redeunt. ſimilitudo in his qui naufragium paſſi ſunt. Summatim in omnibus qui ſuffocantur. Nam ita horum calor recreatur, refocillaturque.

† In

† In noſtro codice eſt σὺν ἀφεψήματε ῥοιᾶς, id eſt,cum decocto mali punici.

De grauedine, deſtillatione, raucitate, & tuſſi. Cap. XXVIII.

COmmunis eſt hiſce uitijs, excrementitij humoris ex capite in ſubiectas partes deſcenſus:ſi in nares decumbit κόρυζα Græcis,grauedo Latinis appellatur:ſi in fauces,& palatum, ſimplici uocabulo καϑάῤῥος, nobis deſtillatio. ſi in guttur,& aſperam arteriam defluxerit, ut etiam membranam interiorem quæ hanc integit, exaſperauerit, rauca uox efficitur,uocaturque malum Græce βρόγχος & ἀρθηρίακον Latinis raucitas. In quibus non ſolùm ex capite,ſed etiam uehementi clamoris conatu, & ſpiritus inſpiratu frigidi aſperitas contrahitur inflammatoria. Si morbus perſeueret, fluxioq; in pectus,pulmonesque defertur,tuſſis oboritur ipſis maligna,ac contumax. Iam & propter intemperiem ſubinde tuſſis accidit,interim ob calidam, ut in febribus:interim ob frigidam, ut aquilonijs diebus, eaque magis ſicca eſt. Iam uero aliis quoq; morbis tuſſis nonnunquam ſymptoma efficitur: uerbi gratia, pleuriticis,iecorariis,phthiſicis, pulmonariis: Galenus itaque in diuturna tuſſi grandines quaſdam ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauem, qualis in meatibus urinariis naſcitur, poſt longam tuſſim expulſum: ac inde illam quoque ceſſaſſe prodidit. Porrò nos in ſanguinis reiectione calculos excerni uidimus, quemadmodum cum illuc peruentum erit, exactius commemorabimus. Qui igitur ex æſtu grauedinem,uel deſtillationem concipiunt, his caloris ſenſus oboritur circa partes affectas,acris,tenuisque humor deſtillat,tum per nares,tum per os, faciesque rubeſcit, & naſus. Qui ex frigore, iis caput undique & frons diſtenditur: meatusque oſſium quæ à colo ethmoide uocant,claudun-tur, ne uox deorſum per nares tranſmeet: ſi uerò longius malum trahatur, tuſſis quoque affligit,pituita educitur,nunc cruda & liquida, nunc uiridis. Quibuſdam & febris ſuperuenit: quæ ob æſtum laborantes nihil iuuat: frigore preſſis, etiam concoctionem efficit.

Curatio deſtillationis, & grauedinis.

VBi calida præpollet intemperies: iis pugnandum eſt præ-

sidijs, quæ dolori capitis ex tali causa contracto conueniunt. balneo utendum est, caput aqua copiosiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad sorbitionem aptati, oua sorbilia, amylum, liba dulciaria, quę itria dicuntur, sesama, necnon amygdala item nux pinea, & quæ ex lacte fiunt bellaria: uina dulcia, non uetera. medicamentum diacodion linctu assumptum, & quæ his congruunt composita auxilia. Quòd si frigida intemperies afficiat, & morbus contumax sit, modico utendum cibo est, caput calefacientibus, tenuiq; substantia præditis nardino, rutaceoq; debet perungi. Irinum uerò non solùm illinitur, sed etiam naribus instillatur: intus nares thure, & myrrha cum oleo perunguntur, præsertim si perfrictio grauedinem crearit. Alios naribus odoranda adhibita iuuarunt, ut lacineæ panniculorum combustę, uel melanthium, uel cuminum ustũ illigatumq; in panniculo. Iam cyphi silenaicum, id est lunare olfaciant, frontique illinatur, cui simul unum ex emplastris, quæ inflammationem arcent, agglutinabitur. Exempli gratia Icesium, uel Oxera, uel Barbarus, uel Athens. Ad stillationem uero ex frigore ortam, & cyphi potus utilis est. Thorax autem balsami liquore illinetur idemque per lanas succidas cum styrace, & irino, uel anethino circunfouebitur. Cibis calidioribus, & ad concoctionem promptis uti commodum est, ubi iam materia concoquitur medicamen quod pituitã per os educat, idoneum erit, tum capitis smegmata, nempe Constantini sapo, atque eius generis consimilia.

Raucitatis curatio.

RAucitaui quã arteriacum & branchum appellauimus, competent quidẽ superius comprehensa, uerum priuatim ubi arteria, & caput eius quod larinx dicitur inflã matoriam quandam affectionẽ experiuntur, emplasticis, id est, obstruendi meatus facultate præditis per initia utemur, donec inflammatio remissior enaserit: talia uero sunt quæ ex passo cretensi, tragacantha, gummi & amylo cõstant. Item pinguium palmularum decoctum. & dulcis radicis cum sapa, donec mellis spissitudinem conquirat. Item compositionem quas quòd sub lingua teneantur, ὑπογλωττίδας appellant usus est. Ante omnia uinũ hoc tempore circuncidendum: postquam inflammatio moderatior fuerit reddita, uinum dulce assumetur, tum confecta ex melle, lacte,

lacte,cũ amylo,uel pane ſiligineo Adhæt ſorbitiones ex amygdalis,butyrumq́; utile. At ſi humor in particulas ſe receperit: tranſeundum eſt ad ea quæ ualentius abſtergũt, cuiuſmodi eſt ferculum ex faba freſa paratum, & quæ ex melle præparantur. His adde braſſicam & porra probe cocta. medicamenta uero calidiora & ad tuſſim accommodata proſunt, quæ conſtant ſapa ex ficis pinguibus confecta,thuræ,iride,terebinthina, ſtyrace,galbano,pipere,cinamomo, caſia & his ſimilibus.

De tuſſi.

TVſſis quoq; eadem ratione curanda. hoc ſolum inſpicitur num aliarum particularum conſenſu fiat ut gurgulionis diſtillantis,uel capitis, an alijs morbis coincidat. His ubi quàm fieri poteſt optime erit proſpectum, quemadmodũ à me cõprehenſum eſt,diceturq́; in poſterum, tuſſis curationem moliere. Compoſitorũ uero præſidiorum enumeratio hic ſubiecta eſt.

Catapotia ad diſtillationem in fauces & tuſſim.

STyracis,myrrhæ, opij,galbani ſingulorum pares portiones. paſſo excipiũtur, uel priuatim in pila contunduntur, & ad magnitudinem erui terna, quaternáve aut quina, noctu dormituro dantur: paſſumq́; ſuperbibitur. Hæc ad acrem tenuemque fluxionem ualent. ALIVD. Alterci ſeminis drachmæ duodecim,nucleorum pineorum drachmæ ſex,croci drachmæ duæ. ſapa,uel paſſo in uſu excipiuntur.

Eclegma.

MEllis uncia,butyri ſemũtia,ſimul incocta exhibẽtur:itẽ ex hyſſopo,ficubus, nucleis pineis, & iride decoctũ ſorbetur.

Catapotia ad ueterem tuſſim accommodata.

STyracis drachmæ ſex,myrrhæ drachmæ duæ ſemis,terebinthinæ,galbani,opopanacis,iridis ſingulorum drachmæ duæ, piperis albi,nitri,ſeminis alterci,lachrymæ papaueris,ſingulorum drachma, ſine ullo liquore in pila tuſa in catapotia rediguntur: utitor ut prædictum eſt.

Ad aſpredinem gutturis,tuſſim & ſputũ cruentum.

AMygdala amara, quibus cortex ſit detractus uigintiquinque,ſeminis lini torrefacti drachmæ quatuor,tragacanthæ drachmæ duæ, pini nuclei triginta, oui in adipe cocti luteum. Tragacanthum,aqua maceratur. Totum uero paſſo excipitur:

si uerò & sonus uocis fuerit oblæsus, mel misceetur in passi uicē & præsertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

Arteriace quæ quod sub lingua teneatur hypoglossis appellata, facit ad obcisionem uocis, raucitatē. item ad eos qui ægre reijciunt, anaphoricos græci nominant.

TRagacanthæ drachmæ sex, gūmi tantundē, myrrhæ drachma, thuris drachma una semis, piperis albi grana uiginti; croci drachma una, dulcis radicis succi drachmæ sex, palmularū triū caro, passi cretici, quantū sufficit. Atq; succus tragacanthæ solus ipse sub lingua loco dulcis radicis succi retētus. Eiusdem decoctū spissitudinem habeat quadruplum inditur.

Arteriace ad abscissum uocis sonum conuenit, & eos qui uocis exercitio utuntur.

POrra sex coquito, usq; ad iertias, atq; ipsa proijcito, iuri ipsorum succū alicæ admisceto, mel & ouorū prius decoctorū lutea tria simul incoquito, circumagitās anethi ramusculo.

Compositio ad tussim, græce bechicon appellatur.

PVlegij sextans, nucleorum pineorum, cnici seminis, lini seminis singulorum uncia, piperis cocti triens, melle cocto excipiuntur. ALIVD. Hyssopi pulegij, piperis singulorum uncia, petroselini semuncia.

Medicamentum tussim ueterem concoquens.

MEllis drachmę sedecim, terebinthinæ drachmę duę, galbani drachmæ quatuordecim. Vbi simul fuerint incocta, orbiculi fingūtur, circa fabę magnitudinis, nucisve auellanæ atq; ex his delingitur. ALIVD. Aridam tussim curant tum arteriaca medicamenta, tum aquæ nonnunquam feruentis sorbitio. nam dū propter pituitæ crassitiem non excreant, reijciuntque, humectantibus aliquantulum iuuantur, cæterum conuenit ipsis etiam hyssopi, iridis, & pinei nuclei decoctum.

Pastillus à fumo dictus capnistos ad tussim continuam.

STyracis, piperis, mastiches, petroselini, singulorum unciam, sandarachæ scrupulos sex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proijcito fumumque excitato, ut tussiens hunc
per

per infundibilum aſpiret. conuenit & qualemcunque perfrictionem expertis.

De orthopnæa, & ſuſpirio, & ſpirandi difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebro ueluti à citatiore curſu reſpirant, ab accidenti quod ſuperuenit noſtris ſuſpirioſi, Græcis ἀσθματικοὶ appellant, ijdemque hinc quod omnem figuram totius thoracis rectam ſeruent, ſtrãgulari metuentes, orthopnœici dicuntur. creatur hoc mali cum fiſtuloſæ pulmonum cartilagines craſſis, glutinoſiſque humoribus fuerint infarctæ ſpirandi autem difficultas commune eſt ſymptoma, quod & his, & alijs compluribus affectibus ſuperuenit. In curandis ſuſpirioſis huc omnis cura dirigenda eſt, ut per extenuantia, abſtergentiaq; medicamina, glutinoſus humor, & craſſus abſumatur. Acetum igitur ipſis conueniet ſcillites & oxymelitis ex ipſo præparati potio, ipſaq; ſcilla toſta læuigataque cum melle. Ex antidotis hiera, & purgatio continua ex ualidiſſimis medicamentis petita, à radicula uomitus, ariſtolochia rotunda, pota, cẽtaurii magni radix, ſpondylii ſemẽ, radixq;, calaminthæ ſemẽ hyſſopus, iris, melanthiũ: aſellorũ qui ſub aquariis uaſis agũt ſextarius in uas fictile coniectus, carbonibus ſubditis frigitur. Vbi candorẽ acquiſierint, teruntur, & melle cocto excepta myſtri menſura ante cibũ ſecundumq; ipſum dantur. Quòd ſi neceſſitas urgeat, etiã uena ante hæc omnia incidetur, & quantum uires patiuntur ſanguinis detrahetur: aluus clyſteriis ſollicitatur, Thorax à foris, ficubus & lolij farina obducẽdus eſt, cui adiecta ſit reſina, cera & mel. Inſpergatur autẽ ipſi iris & manna. Nõ inutilis eſt & farina ordei cruda, cum reſina, cera, iride, & manna, unguẽtis aũt utẽdũ calidioribus, irino, anethino, rutaceo. Sed quod ſubſcribitur medicamẽtũ, huic uitio, proprie dicatum eſt, pumicis pars una, fæculæ, quæ eſt uini fæx, combuſta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duæ, alcyonii pars una, aphronitri partes duę. Contuſa incernuntur, unguentiſq; excepta, thoraci infricantur Malagmatis utendũ eſt quæ ſeroſas ſuperfluaſq; ſanguinis humiditates, græci ἰχῶρας nominant, poſſunt extrahere.

Potio ſuſpirioſis apta.

POLII, abrotani, caſtorei, chamæpyteos, guttæ ammo-

niaci,ſingulorum par modus. Melle ſubacta exhibentur. ALITER. Nonnulli dederunt, aphronitri cochlearium cum tribus mulſæ cyathis. ALIVD. Aphronitri drachmę nouem, piperis drachma, ſilphij drachma ſemis. Cochleariũ ex aqua datur. ALIVD. Caſtorei, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorũ drachmæ ſex, piperis grana uiginti, paſſo excipiuntur. Inſtar fabæ cũ mulſa exhibetur. ALIVD. Sinapi drachma, nitri ſpumæ tres oboli, elaterij ſemiobolus. Totum in paſtillos octo digeritur. Bini duobus diebus offeruntur, nam ſine moleſtia ſupra purgant. His qui præfocantur, aphronitri drachmæ tres, cum tribus hydromelitis cyathis aſſumẽtur, ac cum cardamomo nonnunquam, ſubito auxiliatur. benefacit etiam coxendicibus.

De peripneumonia. *Cap. XXX.*

PEripneumonia pulmonis eſt inflammatio, quæ plurimũ ex ualentibus in eam partẽ diſtillationis, aut angina, aut ſuſpirio, aut pleuritide alijs´ve morbis contrahitur: Aliquando etiam ipſa inflammatio affectus origo eſt. Hæc ſubſequitur ſpiritus difficultas, febris acuta & ardens grauitas diſtenſioq́ue pectoris tumor & magna repletio faciem occupat, materia ſurſum ignis inſtar impetum faciente. Malæ itaque in his rubent, oculi intumeſcunt, ſupercilia deorſum nutant, tunica oculi ceratoides, ob cornus imaginem dicta, in pinguedinẽ languefcit. Cum uera ſigna ad æſtum flagrantiorem declinare uidentur, pulmonis inflammatio Eryſipelatis naturam reſipiens, ſubeſſe exiſtimabitur. In ijs igitur qui ex alijs morbis huc deciduut, ſanguinis detractio uitanda eſt, maxime ſi diu hoc in ſtatu fuerint, uel ſi per initia ſanguinem dimiſerint. Verum aluus in morbi remiſſione clyſtere ducenda eſt, ſi ægre reſpõdet, aut cucurbitulæ, ubi nihil obſtat, pectori, & lateribus admouendæ ſunt, eæq́ue pręgrãdes, & multæ, cute inciſa. Sin autẽ peripneumoniæ affectus ſtatim ab initio inuaſerit, ſanguinem mittere, ſuffragrãtibus qui huc requiruntur, numeris, ex uſu eſt: ſin minus, cucurbitulas certè defigere: quibus tantũ elicietur ſanguinis, quantum uires patiuntur. Quod ad cibũ uero attinet, danda eſt ſorbitio ex ptiſanæ cremore & chondri cum melle, uel ex amaris amygdalis cum ſimilagine, aut chondro, dulci quadam potione admiſta, hydromalo, uel apomelite, uel hydrorofato. Rectè ſumitur & recens butyrum, cochlearibus circa tribus,

bus. Propinatur autem ipsis ficuum cũ hyssopo decoctum, uel iridis in mulsa coctæ, uel leuigatæ instar duũ cochleariũ mulsæ insperforũ: Hoc itidẽ, ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuẽdæ gratia, crebrius potui assumetur, mulsa per se & cũ nucleis pineis, ac cucurbitulæ uniuerso thoraci laboribusq; agglutinabuntur. Ceratum uerò cyprinum quod contineat iridem inspersam, imponetur, uel ceratum ex rutaceo oleo, & iride sicca, uel epithema ex cera, resina medulla ceruina, butyro, œsypo medicamento, iride sicca, & nardina unguento.

De cruentis sputis. *Cap. XXXI.*

CRuentum sputum si disrupta uasorum commercia excitarint, multum sanguinis euacuabitur. Et quidẽ modo manifesta ex causa, ut alto delapsu, clamore, & cõsimilibus, modo ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore immodico, nam id uenis rumpendis esse habile scribit Hippocr.

Si uerò exesa parte aliqua sputũ cruentũ æditur, nõ confertim, sed paulatim sanguis reiicitur, sic ut acres quidam prauiq; cibi, uel inedia, uel acris ex capite destillatio præcesserit. At si ex adapertione, ἀναστόμωσιν appellant, nullũ quidẽ ex prædictis, præterquam plenitudo interdũ præcedit, sed uictus humidior, calidiorq;, balnei immoderati usus, calidi nimis loci inhabitatio morbũ facere uidebitur, & neq; inflammationes, neq; febres, neq; dolores experientur: sicut in iis euenit qui exeso uasorum corpore, διάβρωσιν appellãt, sanguinẽ reiiciunt: Imo contra leuius faciliusque agent (ut uerisimile est) euacuati. Quòd si hæmorrhoides aut mulierum menstrua nõ respõderint, ẽt particulis, erũpens sanguis subtrahet. Idẽ uerò hic pariter iis qui ex uase plenitudinis causa rupto uacuãtur, satis ad ualetudinem proderit, nisi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam senserint. Quæ uerò exesis uasorũ tunicis sanguinis fit euacuatio: nunquam commodè cadit, facitq; ualetudini. Quòd si per uomitum excreetur, clarum est eũ ex stomachi, aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per annum infra desc ndens nonnunquam uacuatur. Si cũ tussi, ab instrumentis respirationi dicatis prodit. Iam uero spumans & subalbidus sit ex ĩteruallo q; reiicitur, ũt dolor absit, & pr [illegible] sio, ex pulmone ferri notum est. In quibus temporis spatio, febris sequẽt cõtinẽs, pręsertim iis quibus ex erosione profluit,

& non nihil ex pulmonis ſubſtantia, aut arteriæ aſperæ circulus qui βρόγχιον dicitur, aut uena egeratur. Notus certe quidam mihi eſt ex iis qui ſanguinẽ è pulmone reiiciunt tẽporis proceſſu maxima cũ tuſſi, & ſanguinis copia, calculos quatuor, aut quinq; expuiſſe aſperos tribulorum modo, ad magnitudinem ſiliquarum trium, aut quatuor, ac deinde dolore leuatus eſt. paulo poſt tabe cõſumptus interiit. Porrò ſi pituitoſa cum tuſſi leuiore, uel ſcreatu quoq; ædãtur, eaq; ſpumoſa leuiaque, ex aſpera arteria prodire ſcito. Si uero ater ſanguis & in grumũ concretus fuerit doloremq; in loco teſtetur, ex thorace educi ſignificat, per pulmonẽ arteriamúe tranſlatus. Qui uero ſcreatu, ex faucibus per palatũ educit. Cæterũ ſi quãdo à capite deſtillet, cũ irritatione quadã, & tuſſi æditur, ut qui ad aſperæ arteriæ caput defluat: iterumq; ſurſum feratur, hæc acris plurima ex parte diſtillatio, uel capitis dolor, uel grauitas prçcedit. Accidit aũt nõnunquã per palatum ſanguinem uacuari, & propter hirudinẽ deuoratam, & alicui indidem particulæ adhærefcentem. Verum de hac in lib. de uenenis pertractabitur.

Curatio ob diſtillationes humoris aeris.

QVibus deſtillatio cruentũ ſputũ cõcitauit, uena protinus debet incidi, niſi uehementer acris humor deſtillauerit, ac pro uirium modo ſanguis detrahi. Extrema deligari, oleoq; ueteri calido, uel ſycionio præter caput perfricari. cibus adhiberi frumẽtaceus cui ſuccus alicuius auſteri adiectus ſit, ut mali granati, pirorũ, malorũ, uel illa eadẽ ſimul incoquat. dormituro ex paſtillo diaelectru dat tertio die mellis cocti momẽtum delingitur. Quod ſi morbus longior hæc uicerit, capiti raſo medicamentũ, quod ex fimo ſylueſtriũ colũbarũ cõſtat, imponis, & poſt tres horas medicamẽto depoſito, balneo ægrum cõmittis, ſic ut caput nequaquã inungat. Deinde ubi ſorbitionibus alueris, ſomnũ capturo Theriace antidotũ datur, iterũq; die inſequẽti, ubi dederis, ſimiliter totum corpus, præter caput perfricato. huic aũt ceratũ ex thapſia, aut aliud quoddã iniicietur. & rurſus utendũ ſorbitionibus. Quod ſi malũ in ætatẽ incidit. cucurbitula occipitio defigenda eſt. At ſi acris admodum fuerit diſtillatio, ſanguinis detractio caueri debet: alimentis autem & præſidiis iis tũ quæ ſupra, ubi dediſtillatione egimus cõprehenſa ſunt, tum quæ mox dicentur, utendũ. Qui ob frigoris

goris iniurias ſanguinē expuūt,thorax illis fouēdus eſt remediis,quæ calfaciūt ipſum ſimul & deſiccant, quod præſtat medicamentū diadyopeperion,i.quod duplici pipere cōſtat, una cū paſtillo diaelectru,hoc eſt ex ſuccino exhibitum. At qui ex reſpiratoriis ſanguinē reiiciūt diruptis ortis uenarū,aūt patefactis,uenā iis ſecare cōuenit,niſi ſanguinis copia prorūpat. oēs aūt quos hoc uitii premit locis aeri expoſitis decūbēt,lecto immobili,figura ſublimi,cauētes ne uehemēter reſpirēt loquanturq́;,imponēda aūt extrinſecus ſupra partes affectas, ſpongia ex tepente poſca. A ſeptimo die lana ſuccida cum roſaceo,uel myrteo,uel lentiſcino,cui interim acetū interim uinū auſterū ſit additū: ſi copioſè efferē,farinæ pollinē, & mannā thuris cū aceto ſuperaccōmodamus,uel alumen,uel acaciā, uel malicorium,uel gallā cū aceto,uel palmulas cū polētis, & malis cydoniis in uino auſtero decoctas.poſt hæc aūt & emplaſtrū diaiteō hoc eſt ex ſalicibus iniiciendū,præſertim ubi moderatior ſanguis fertur. Per os autem hæc ſumpta proficiunt portulaca cōmanducata benefacit efficacior autem ſuccus ipſius epotus, balauſtiū,rubi fructus & flos, quercus mēbrana cortici ſubiecta,& quæ glandis putamini ſubeſt tunica,maximè uero cocta ipſa utūtur: fagi aūt & ilicis mēbranæ præſtātiores ſunt, terra ſamia quæ aſter dicitur,ad oēm ſanguinis reiectionē. Itē lemnia ſphragis,lapis hæmatites in tenuiſſimū pollinē detritus cū ſucco mali punici, uel polygonii,pondus aūt lapidis erit ſcrupulus unus.Cōpoſita medicamenta hæc proſunt,paſtillus diaelectru,diacoralliu,& qui ex ſpina ægyptia conficitur, itē puluis confectus ex terra ſamia quæ ἀστὴρ dicitur,lemnia ſphragide,corallio,ſimphyto,amylo,omnibus pari modo.

Cum ſignis exeſi uaſe reiſcitur.

IN his autem qui corroſis partibus expuunt ſanguinem, idque potiſſimum, ut deſtillatio præceſſerit & opii partē ſemiſiem adiicimus. Inſuper medicamentum his facit, quod ſamii aſteris, agerati lapidis, lemniæ ſphragidis, æquas portiones capit: duobus cochleariis potum ex duobus plantaginis ſucci cyathis. ALIVD Lemniæ ſphragidis drachmas ſedecim, ſamiæ terræ, quæ aſter dicitur drachmas octodecim, amyli drachmas octo. ſarcocollæ drachmas quatuor gummi drachmas duas,pulueris cochleare unum cum decocti palmu-

larum cyathis duobus. Superbibant autem etiam poſcam frigidam, uel palmularum, uel malorũ, uel pirorũ, uel pampinorum uitis, uel eiuſmodi cuiuſdã decoctũ. nutrientur uero, ſi uires quidẽ requirant, ad ſecundã tertiamúe horam, ſin minus circiter quartã. Panis ſit lotus ex aqua frigida, uel alica, uel chondrus † cũ quodã ſucco refrigerãte, puta mali granati, uel myrti, uel omphacomelitis, uel oua ſorbilia, uel aliquod ex lacte bellariũ, cũ quodã aſtringente. Inter olera, ſeris, cichorium, plãtago, cum oleo immaturo, acetoq; incocta. Ex fructibus mala, pira, meſpila, malum granatum, corni fructus potus erit ſi febri careãt, uinũ aquoſum modicũ: ſi febris adeſt, ex prædictis quędam potio, uel hydromalum cibariticũ. Porrò qui uomunt ſanguinẽ, iiſdẽ ſuſtentandi ſunt, ſola hac cura adhibita, ne crebro cibũ ſumant: quippe ex facili curantur: quandoquidẽ auxilia etiã quæ bibuntur particulis ipſis ſanguinẽ fundentibus palã appropinquant. At ſanguine in uentriculo grumi inſtar cõcreto, coagulũ potandum eſt maxime leporinũ, aut lixiuium ex fici cinere, cũ aqua, uel thymũ, uel ſatureia cũ aceto, uel etiam ex lacte ſciſſili uacuari debent, aut ex aloe. Rurſus qui per palatum ſcreatu ſanguinẽ reiiciunt, gargarizabunt ex aſtringentibus, frontiq; & capiti admouẽda ſunt quæ ex naribus ſanguinem fundentibus accommodantur. Hæc eorum qui ſanguinem expuũt curatio eſt, quã ſumma obire cura conuenit propter imminens ex immodica uacuatione periculũ: ſi quidem copioſè uacuatus ſanguis quemadmodũ in his qui iugulantur, mortẽ infert præſentaneã, ſi affectus remanet, in tabẽ tranſire minatur. poſtquam igitur omnia, ut poſtulat ratio, peracta fuerint, & ſanguinis fluor ſubſtiterit, uires ipſis recolligendæ ſunt, roborq; adhibendum, ac recentium porculorum perunculi, ac cerebella huc faciunt: corpus perfricari debet. uitari autẽ, balnei frequens uſus, & uini potio, ira & uenus.

†Scriptura quæ eſt in ueteri codice eſt multo uerior, μετά τινος τῶν στυφόντων χυλῶν οἷον ῥοιᾶς ἢ μύρτων, &c. id eſt, cum aliquo ſucco adſtringente.

De purulentis & tabe quæ phthiſis dicitur. Cap. XXXII.

PVris illuuies quod ἐμπύημα græcis dicitur, in uacuis thoracis regionibus, uel membrana quæ coſtas ſuccingit, colligitur.

colligitur. interim propter ſanguinis eductionem, ulcere ad cicatricem non perducto, quod etiã tabes ſtatim comitatur ſi ex pulmone fiat reiectio: Interim ex inflammatione ſuborta: quę deinde in abſceſſum conuerſa, ruptaq; fuerit, quemadmodũ & in laterũ doloribus, quam pleuritidẽ uocant, nonnunquã accidit: uel propter confluxum ex capite manantem. notæ igitur empyematis adhuc cõſiſtentis erunt, grauitas thoracis, tuſſis ualida, ſiccaq; cum dolore, aliquando etiam cũ humiditate, ob quã releuari quoq; uidentur, febriculæ per initia affligunt, languidæ, inordinatæ, & ad iudicandum difficiles. poſtquam uero abſceſſus ad uomicam inclinauerit, uehemẽtius cum quodam horrore febricitant, ac in ſermonis proprietate conturbãtur, ſpiritu moleſtati. Rupto abſceſſu, pus educitur, nunc purum, nunc fæculentum, & nonnunquam ſurſum abſceſſus erumpit: quando etiam periculoſior eſt: nonnunquam infra. Ac ea quę inferius tendunt, partim in uentrem & inteſtinum tranſſumũtur, partim in ueſicam traductione per uaſa quædam adminiſtrata. ſemper autem febri hectica laborant, quoad ſurſum omnia fuerint educta. In quibus, niſi ſumma adhibeatur diligẽtia, protinus purulẽta illa collectio in tabem quam phthiſin græci uocant tranſit, pulmone exulcerationem ſuſtinente. In qua iam phthiſi confirmata, genæ liueſcunt, deſudationes in frõte, ac ceruice fiunt, carnes colliquantur, ungues curuantur, pinguesq; & exalbidi uel pallidi apparent. Malo iam uincente, uenter turbatur, præcordia ſurſum conuelluntur, ſitis ipſos magis conficit, cibique faſtidium urget, & id quod ſurſum uergit, uehementer fœdi odoris eſt.

Curatio.

PRimum igitur puris collecti concoctio adiuuanda eſt fomentis per ſpongias, & cataplaſmatis, ex hordei farinis cũ ficis pinguibus incoctis, reſina modica, columbarũ fimo, nitro, & hibiſco. Rupturam uomicæ promouet etiam ſani lateris incubitus. mulſæ autem ſorbitio interpoſito tempore, & ptiſanæ cremoris cum melle. Valentiores, bibant decoctum quoque hyſſopi, & thimi cum melle. opitulatur etiam rupturæ, & ſalſamentorum eſus, & catapotia hieræ diacolocynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit, iterum dabitur hyſſopi, iridis, & dulcis radicis decoctorũ in mulſa potio, uel dulcis radi-

cis radicula cum ſiſamo detrita. Item pollen, mulſa & oleo incoctus ſuperaccõmodatur. Quod ſi ulcus ægrè poſſit ſurſum repugnari, cõpoſitis utendũ eſt, puta medicamento dia praſiu, hoc eſt ex marrubio, ſimplici & cõpoſito. item, dia orobon, id eſt, eo quod eruis cõſtat, necnon dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verũ in tabem quæ phthiſis dicitur prolapſis, porra capitata, quæ in chondri & ptiſanæ ſorbitionibus contabuerint, exhibentur: quæ ſimul per ſe bis cocta offeruntur. Potus autẽ aqua cœleſtis erit, atq; mulſa inde confecta. Extrinſecus applicantur per initia quidem remiſſionũ, cataplaſma ex ſemine lini & polline ex decocto fœnugræci, uel maluæ, olei mellis & foliorũ altheæ. temporis aũt proceſſu, ad cerata ex butyro, cyprino, laurino, & iride tranſitus eſt. quin & emplaſtri Mnaſei uſus conducit. Verum ſi thorax fluxione infeſtetur, medicamẽtum diaiteon, hoc eſt, ex ſalicibus confectum rectè imponitur. atq; ſuperius in purulentis ſimplicia dicta, nonnullaq; compoſita ipſis propinantur. Tuſſi uero grauiter affligente, thymum, hyſſopum cũ ſucco radiculæ dulcis melle decocto excepta, formataq; ſub lingua tenenda dantur. Cæterum cõueniet ipſis & antidotum Mythridatis, diebus intercedentibus: ſic quod uiperis conſtat. Optimum uero auxilium eſt, & boli armeni potio. item Eſdræ Antidotum, nihilo prædictis minus proficit.

De laterali dolore, quæ pleuritis dicitur. Cap. XXXIII.

PLeuritis, qui nobis lateralis dolor appellatur, propriè inflammatio eſt mẽbranæ, quæ coſtas ſuccingit: Huic ſimul accedit ſpirandi difficultas, tuſſis, febris continua, dolor uſq; ad iugulum & præcordia pertinens. Sed pleuriticus morbus â iocinoris inflãmatione, in qua ẽt omnia modo cõprehenſa apparent, his notis diſcernetur, quod pleuriticis dolor punctorius adſit, tuſſis aliàs ſicca, cum & crudus morbus ſignificatur, aliàs cũ ſputo, quod humoris qui morbum facit index eſt. Rubrũ ſiquidẽ & ſubcruentũ æditur, cum ſanguis ſuperat. Flauum uero & ſubpallidũ, cũ flaua bilis: quemadmodũ rurſus album, & leuiter ſpumoſum, cum pituita. Ob melancholicũ uero ſuccum: nigrius pulſumq; durum & ſerræ modo inæqualẽ obtinent. Iocinoris autem inflammationi, neq; punctorius dolor, neq; pulſus adeo durus ſuperuenit, uerum tuſſis perpetuo ſicca

ficca & quæ nihil emolitur, male habet: facies pallidior appa-
ret. At quibus pleuritides ex mufculorum exteriorum inflam
matione creantur, quę propriè pleuritides non funt, iis cum eò
ꝙ fint fine tuffi, fine fputo, ac fine pulfus duritie, ad manus ta-
ctum locus affectus indolefcit: atq; fi tumor purulentus non
fuerit difcuffus, extrinfecus incidi poftulat, cum pleuritis quæ
inflammationi membranæ coftas integentis fertur accepta, eo
non feratur Illa nanq;, nifi uel extra, uel intus, expurgetur, pu
rulenta colluuies empyema Græci uocant, multo citius in pe-
ripneumoniam degenerat.

Curatio.

Itaq; fi dolor ad iugulum ufq; peruenit, remedium eft fan-
guis dimiffus. fin autem ad præcordia defcendat, purgatio.
Recentiores autem omnibus uenam incidunt, ueriti, ut opi-
nor, turbationem, quã purgatio folet accerfire. Quod fi uires
nõ patiantur, neutrũ facere oportet: clyfteribus acribus uten
dum: & fi quidem dolor fuerit mediocris, aqua mulfa, & pti-
fanæ, uel chondri cremor propinari poft illos debet. Vbi mor-
bus inclinauerit, porrum cremoribus rectè inijcitur, uel cala-
mintha, uel pulegium, & urticæ femen, cum melle delingitur.
Porrò uehementes dolores à corporis uacuatione leniẽdi funt
lana calente, aut fulfurata impofita, aut etiam fomentis ex mi-
lio, aut furfure per facculos adhibitis, aut ex aqua calida, aut
oleo in ueficula. Lanasq; fuccidas imponere utile eft cũ oleo
& uino ex marina præparato Vel fal iniicere, uel cataplafma
diafpermon, id eft, quod feminibus conftat ex decocto chamæ-
meli, altheæ, uel ficorum pinguium, iridis, abfynthii, mellis mo
dico cũ oleo nardino. Quarto die cibi erunt forbitiones cum
mellis momẽto à feptimo autem linctus ex amygdalis. & ur-
ticæ femine, ex melle fimul contritis dabitur, uel eclegma
quod ex butyro, & melle coctum eft, utendumq; medicamen-
to ex melle cocto, quod quia fub lingua tenetur, Græci uocãt
hypoglottida. Epithemata conuenient cum quod à graui odo
re dyfodes nuncupant, tum diafampfuchu, id eft quod conftat
amaraco. Itẽ emplaftrũ peganera dictum, locis dolẽtibus utili-
ter accõmodatur. Præterea ad curationẽ bulbi cũ axũgia cocti
frequẽter fuerũt abunde. Aluo iniici debet ab inferioribus par
tibus butyrũ & terebĩthina. At efficacius eclegma eft ex fructu
piceæ,

piceæ, amygdalis amaris, lini ſemine, nucleo pineo, & amylo æquali portione cum melle. Quos torquent uigiliæ medicamen diacodyon delingere conueniet. Ex antidotis, & Athanaſia, & alijs ad hoc compoſitis utemur. Poſt quartumdecimum diem, ſi malum remanet, cucurbitulæ ipſis admoueri, tenuiorq́; ſeruari uictus debet Deinde morbo inclināte balneo æger credetur, frigus uitabit, ſolidiore utetur cibo. At ſi inflammatio membranæ coſtas integentis non diſcuſſa, in pus tranſire uideatur, ſupra commemoratis utendum.

Ad laterum dolores ſine febri.

LAterum doloribus ſine febri, bdellium medetur, & coſtus, braſſicæ caulium combuſtarum cineri adipiq́; mixta. Nam id medicamenti affatim diſcutit.

De cordis affectibus. Cap. XXXIIII.

COrdis affectus ſi quidem primario accidit, omni deſtitutus medicorum auxilio, in præſentaneam mortem præcipitat: nempe cū inflammationem, eryſipelata, & intēperies ualidas in acutiſſimis febribus ipſum experitur, uel ſanguinis profluuiū ex ſiniſtri potiſſimum uentriculi uulnere At ſi conſortii lege afficiatur, cerebro, iocinore, ore uentriculi laborante, tum ſi ob triſtitiam, metumq́;, & alias pleraſq; cauſas, ſyncopen appellatam, quæ ſubitus eſt uiriū collapſus ſuſtinebit, quæq́; indicatur, animæ defectu, pulſuum paruitate, extremorum perfrictionibus, & ſudore circunfluo. Quæ inquam ſincope, ſi ualida eſt, medicinæ locus non eſt. Si uires adhuc tantillum conſtant, aliquando ad ſanitatem recurſus eſt. Itidē ualentes cordis palpitationes ſæpe ex ſanguinis in eo concepti copia, aut feruore contrahuntur. Idem uero cor ſi incaluerit, magnam crebramq́; ædit reſpirationem. ſi perfrixerit, paruam & raram, quomodo autem cardiacæ ſyncopæ poſſint emēdari, ſecundo uolumine, inter ea quæ febribus ſuperueniunt, ſumus executi. Tantum uero hic adijciendum eſt, ſi ſymptoma euincit, poſtquàm extrema perfricata fuerint, inunctaq́; & poſt puluerem ex pauimento iniectum aliaq́; uirium recreationi apta, particulis ſudore difflatis iniicere emplaſtri modo conuenit myrtum detritam, uel cimoliam cretam, uel ſuccinum, uel malicorium cum manna, uel terram ſamiam cum gummi. Extremis autem frigentibus aduſque inguina & alas ſinapi

uel pyrethrum,uel adarce imponitur. Cibus erit panis ex aqua aut uino frigido temperato, ſuum peſuculi,articuli,roſtra, alæ, omniaq; frigi.ia. Capiti frontiq; omphacinum, aut aſtringens aliquod cum gummi,uel roſarum decocto imponetur. Præcordijs & ſtomacho cataplaſma admouebitur ex palmulis, roſis, œnanthe,acacia,hypocyſtide & alumine.

De palpitatione cordis.

NOui (Galenus inquit) qui annis ſingulis uerno tempore, cordis palpitatione affligeretur. Aduerſus quam uenæ ſectionem trienniũ expertus commodã, quarto anno ſanguinẽ prius miſit quàm ſymptomate corriperetur, atque ita ſecurus fuit,eóq; modo multis ſubſequentibus annis factitauit.& conuenienti uictus ratione uſus eſt. attamen & hic ante ſenectutẽ, fato functus eſt,quemadmodum alii quoque omnes, nonnulli in febribus acutis ſubita ſyncope oppreſſi ſimiliter interierũt alii ipſorum etiam citra ſyncopen,ueluti apoplexia tentati repente diem obierunt. Complures ita affectorum ætatem egerunt,minorẽ annis quinquaginta,maiorem uerò quadraginta.

De mammillarum affectibus. *Cap. XXXV.*

LAc à partu ſæpe caſei modo coactum mãmillis inflammationes parit. Vtendum igitur per initia eſt hiſce rebus. ſpongia mollis poſca tepente imbuta, expreſſáq; loco appoſitè ſuperaccommodatur illigaturq;: uel palmulæ cũ pane ex poſca in lęuorẽ contritæ,uel ouo toto utendũ eſt cum roſaceo,& cerati momẽto,uel alumen, pſylliumq; cum coriandro,uel portulaca applicato Vel lapis pyrites tritus cũ cerato impoſitus illigetur. At diſtentione oborta,uel lacte in grumos concreto, panis ex hydrelæo, aut mulſo inſtar cataplaſmatis inicitur. Aut panis cum perdicii herba uiridi ſimul cũ cerato, bis quotidie,aut lomentũ cum hydromelite, uel ſapa applicatur. Quòd ſi vero pondus ferre nõ poterint,ſuperfuſione utendum eſt ex dulci oleo calẽte,per lanas delicatiores Fotus autẽ adhibendi ex uapore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ,uel apii ſeminis. Delinere uero mãmillas conueniẽt polline farinaceo cum ſeminis lini,aut fœnugræco cum hydromelite,aut ſeſamo quod cum melle aut butyro ſit leuigatum. Cæterum ne lac exugatur cauendum eſt, nam maior per lactationem materies illuc citabitur. Inclinante autem inflãmatione,

cerata hæc recte induces, betam oleo incoctẽ quo ad intabuerit, ipsam quidẽ proiicito, oleo autem ceræ modicum iungito, ac utitor. ALIVD. Ouorum crudorum lutea decẽ, cerato misceẽtur, qui unciæ duæ & semis ceræ, rosacei unciæ quatuor sint adiectæ. Postquam radicula agitaueris, muriæ quantum recipere potest indito, & rursus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mãmillarũ durities, facit & medicamentũ ex melle: tũ omnia medicamẽta molliendi facultãte donata. Cũ uero in abscessũ uertitur, iis utendũ est, quæ in parotidibus cõprehensa, sunt item illis, quæ, ubi de ascessibus tractandum eris, enumerabimus.

Archigenis de erosione mãmillarum cum malignitate.

VInti Adriani boni sextarii uiginti, rhus quo coriarii, utuntur libra, cupressi pilularum tantundem, gallæ omphacinæ nigræ selibra, casiæ tantundem. Contusa uino diebus decem commadescant, deinde coquuntur agitata cupressi rudicula, donec dimidia ferè pars fuerit absumpta. atq; tunc herbæ proiiciuntur, succus coquitur dum mellis spissitudo fiat, deinde uitreo uase reconditur. In ulceribus depascentibus mero utitor. Sin autem crassius fuerit medicamen, uino liquari debet: ut applicetur mãmillis depastis, auribus suppuratis, gingiuis ex humiditate putridis, intestinorum torminibus. Idem uero dolores etiam lenit, lacte dilutum. Aliæ mammarum exulcerationes communem reliquis ulceribus curationem recipient.

Quomodo mãmillæ conseruentur.

CVminum cum aqua tritum mãmillis obduducitur, deinde spõgia extrinsecus imposita, ex posca pectus cinctura stringito, à tribus diebus cumino deposito, mãmillis florem bulborum cum melle superaccommodato. Et deligatum rursus triduum finito, idque ter mense facito. ALLVD. Cicuta in pollinem detrita, ad nouem dies imponitur: spongiaque extrinsecus, sicut comprehensum est: pauculis diebus interpositis idem facito: Quin & Naxiæ cotis detrimentum, uirginum mammillas conseruat tueturque.

Ad fœdum axillarum odorem, sudationesque.

ALuminis liquidi partes duæ, myrrhæ pars una. Vino dissolutis utitor. ALIVD Plumbaginem combustam, uinoque odorato extinctam, ex uino terito, myrrhæ momentum iniiciens quoad sordium fiat spissitudo, ac utitor. ALIVD.

Argenti

Argenti ſpumæ drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ duę, amomi drachma. uino excipiantur. ALIVD. Aluminis liquidi drachmæ octo, amomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingulorum drachmæ quatuor. uino leuigatis utitor.

De ſtomachi, præcordiorum & uentriculi affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi faſtidio quod febribus ſuperuenit, grandi fame, quam Græci bulimon uocant, canino appetitu, ſtomachi imbecillitate, animi defectu, inſuper ſiti, ſingultu, nauſea, & ſyncope, libro ſuperiore, ubi de febribus tractatū eſt, abunde diſſeruimus. quare de eiſdē rurſum dicere opportunum non eſt. At inflammationes oris uentriculi & iocinoris, aſtringentia miſceri deſiderant. Nā ſi ſola relaxatoria medendi ratione curationem tentes, uitæ periculum intuleris. Ob quam cauſam, ſiue oleū fuerit quod ſuperfunditur, ſiue cataplaſma, recte adiicitur aſtringēs aliquod, uerbi cauſa, abſynthiū, uel nardinū unguentum, uel melinum, uel & malū cotoneū incoctum. Ceratum uero eius notæ eſt quo ſubinde utimur, ceræ cādidæ uncia, per æſtatem drachmis ſeptē, aloes, maſtichæ, ſingulis drachmis, olei omphacini, uel melini, & nardini quantum ad ſpiſſitudinem in uſu ſatis eſt. Sin maiorem requirat aſtrictionem, ubi eam fuerit imbecillis, ut ne cibis quidem ſit retinendis, admiſceatur etiam omphacii drachma, aut abſynthii ſucci æqualis menſura, & tertio ad hæc hypociſtidis, œnanthæ, & rhus ſucci. Augendus autem cerati modus, qui aliorum medicaminum numero proportione reſpondeat. Quòd ſi inueteraſcit inflammatio, indureſcitque, uaria iam magis applicare oportet. tum ea quæ ex aromatis nonnihil, & emollientibus, diſcutientibuſque continent, cuiuſmodi eſt quod ex meliloto præparatur. philagrianum, & quod ab odore grato εὐώδες dicitur, & uiridis iaſpidis torques à collo ſuſpenſus, ut ſtomachum contingat magno eſt præſidio. In calida autem ſtomachi intemperie & ardore cum eius reſolutione, uel animæ defectu, uel quodam cibi faſtidio, ex quacunque tandem occaſione, pręterquam febri, aqua frigida cū uuę acerbę ſucco propinatur, uel malorū cotoniorū decoctū, uel pampini uitis, uel ſemen cucumis leuigatū cum frigida. Verū ſtomacho ueſicam aqua frigida repletā, uel

cucumeris ramenta imponito. Catapotia quę siti restinguēdæ sunt, danda, ut supra de siti à nobis dictū est. Porrò medicamen quod stomachum ex humiditate superflua imbecillem, refrigeret confirmetq;, istud est. Rosarum uiridiū foliorum drachmæ sex, dulcis radiculæ succi drachmæ quinq;. uino dulci excipiuntur, & ut sub lingua teneri possint, formantur. Cæterum in quibus crassior pituita calefieri incidiq; desiderat, hoc medicamē proficit, & fœniculi radicis cortis unciæ duæ, aceti sextarius unus & dimidius, aloes quadrans, mellis libræ quatuor. Radices cum aceto coctæ exprimuntur, abiiciunturq; Mel autem inditum ad spissitudinem usq; coquitur, & tunc aloe trita inspergitur. Tria huius cochlearia cum aqua sumuntur. quidam uero sine aloe ipsum pręparant. iam uero medicamentū diacalaminthes his idoneum est. Quibus autē cibus acescit, coriandri seminis drachma, polentæ modo inspersa cōmode bibitur, uel mastichæ cochlear, uel lactucæ albæ seminis cochlearia duo. Compositum autē hoc est, piperis drachma, anethi drachmæ tres, cumini drachmæ quatuor. trita cochleari uno noctu sub somnum ex uino temperato præbentur. Porrò in quibus atra bile uitiosus est stomachus & inflatione laborat spongiæ in accessionibus oleo acerrimo imbutæ applicentur. Deinde si malum remanserit, alumen cum ære læui, melle exceptum admouetur, sereos succus bibitur, uel menta potui inspergitur. Si flatibus turget stomachus, & distenditur, calaminthes decocto mediocris mellis piperisq;, mensura mixta exhibetur. Ad stomachi peruersiones conueniunt mali granati acidi nucleorum succi partes tres, mentæ succi pars una. Vbi coxeris quoad in unitatem coierint, ante cibum, mystrum unum dato.

Ad stomachi saliuam.

ACeto scillite, aut sale conditarum oliuarum iure, aut summitatis oleæ decocto os colluatur, aut etiam minimum ex ipso deuoratur. Inter omnia præsentissimum est, aloe aqua dilutа Ad eos autem qui cibum non continent, quos ueteres proprie stomachicos nominant, fœnugræci farina melli mixta, & maluæ semen tritum aridum applicatur. certum uero ex cera, irini olei fæce & castoreo,

De cibi fastidio quod Græci ἀνορεξίαν uocant.

FASTIDIVM, quod anorexia dicitur est, cum stoma-

chus

chus aut intemperie uiciosus, aut humorum redundantia pressus cibos auersatur. Calidam intemperiem testantur, sitis, nidorosi, oletosique ructus, si cibus quodammodo præter uoluntatem sit assumptus. item si frigidiora potius & elaboratu per uicacia, hac tetenti queant concoquere. Frigidam contraria indicant. neque enim in hac ægri sitiunt, neq; frigida sustinent, & acida nonnunquam eructant. Qui humorum uitio cibum respuunt, partim ob tenuitatem, ac rosionem illorum ita laborantes, uentriculi demorsu torquentur, nauseaque magis & siti conficiuntur. Quibus autem humores computruerint, interdum ij etiam febricitant. At quos crassi uiscosique succi male habent, ij plane nec rosionem uentriculi, nec sitim experiuntur. communiter autem omnibus superuenit nausea. porrò si in uentriculi sinum humores se receperint, etiam hos ipsos euomunt. si uero, infarcti uel etiam imbibiti tunicis adhærescunt, nausea solum, non uomitu præmuntur, præterquam cũ cibos assumpserit. Qui igitur ex calida intemperie fastidio laborant, refrigerante uictu curantur, præcipue qui ex aceto assũmitur. Panis ergo posca imbutus esui, ipsaque posca potui datur. Item ozigala, & quam Romani melcam appellant, quod ex lacte quoddam est opsonium, intybi & portulaca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter secundum eius quæ subest intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horũ usus, non modo non iuuat, sed etiam sæpe insanabilem morbum efficit. Frigida intemperie laborantes, contrarijs medicari conuenit, uino ueteri & condito, hydrogaro, item anisi, rutæ & petroselini decocto: iam pipere ex aqua calida communi, uel etiã ipso medicamine, quod inscribitur diatrion pipereon, uel cui nomen est diacalaminthes. Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ, quæ nec ipsa, fastidio ob humorum copiam laborantibus inidonea est. insuper allia his & alimenti & medicaminis nomine conueniunt. Sin autem humorum abundantia fastidium excitarit, tenues, mordacesq;, aut uomitu, aut per aluum euacuabis. facilem itaque uomitum reddit aqua temperata, uel mulsa dilutissima præbibita. Satius fuerit, si ante hæc humectantia exhibeas alimenta, ueluti prisanæ cremorem, uel ouorum lutea. Cæterum quomodo ex facili uomas, priori libro est expositum. At si difficilius æger uomat, præstat materiam ad aluum elicere copiosiore temperatoque

alimento his prius humectatis. Purgans uero medicamentum esto, uel picra ex aloe, uel ex malis cotonijs præparatum, cui adiectum sit aliquid scammoniæ, uel quod constat rhodomelite. Si uero citra scammoniam aloes potius copia ipsos euacuare liceat, melius feceris, eò quòd illa stomachum offendat. Quibus crassi humores uiscosiq; fastidij authores sunt medeberis extenuando ipsos incidendoque tum oxymelite, tum iis quæ ex hoc & muria componuntur, ut cappari, oliuis, sinapi & similibus. Non inepta sunt his, & quæ ex frigida intemperie fastidientibus consuluimus, maximè post uacuationem, quæ nimirum fiet oxymelite Iuliano. Extrinsecus utendum quæ calfacere stomachum & corroborare queant, inunctionibus & malagmatis, qualia sunt potissimum quod dicitur diaomphacos, & Marciatum aliaque consueta unguina: insuper epithemata, Baiium & Euodes huiusq; notæ reliqua: his addentur exercitia & frictiones potissimum. Ad eos qui frigidi humidiq; humoris, uel talis intemperiei uitio difficulter concoquunt, cibumque respuunt, ea quæ ex malis cotonijs consiunt, pertinent. Dico autem quod uocant meloplacuntion, item quod ex malorum cotoneorum succo præparatur, tum quod ex carne eorum constat. præterea dia citriu, idest ex cytrio confectum. Malagmata uero, Marciatum & quod ex acerbæ uuæ succo componitur. item Baion, Polyarchion, atque his finitima. Sin ulcus fuerit in stomacho, aut uentre, omnibus acribus & cibis & potionibus abstinere oportet, uti uero medicamentis quæ leniunt, puta sorbitionibus ex oleo, tũ ijs quæ ex amylo, terra samia, lemnia spargide & lacte, uel melle paucissimo conficiuntur, ut etiam purgent citra rosionem. Epithema facies ex palmulis cotoneis, & polenta. Ceratum ex melino, uel rosaceo cum ammoniaco & thure. Ad hæc Nelei epithema conducit, & emplastra ex salicibus, & Icesion. Notæ ulceris sunt uomitus sanguinis, uel puris, uel etiam ramentorum.

AD solutum imbecillemq; stomachum, & ob hoc cibum non concoquentem, ualet hoc, Aloes, masuche, mastyches, styracis singuli sextantes, absynthij triens, œnanthe quadrans, gleucini selibra, melini quadrans uini quod satis est. Nonnulli etiã cypheos & rosarũ singulos sextãtes miscent. Hæc in leuorẽ redacta, purpura, uel lana, excipiũtur, ac stomacho imponuntur. Quidã ceræ selibrã adiungentes, epithema ipsum faciunt.

Ad

Ad ileosas stomachi affectiones, hoc est uehementes & conuulsorios dolores.

OPtime facit pastillus Amazonum: inuenies autem huius scripturam, tum aliorum ad stomachũ compositorũ materiam ad calcem libri de medicamẽtis compositis explicatam.

De flatu uentriculi. *Cap. XXXVIII.*

FLatu in uentriculo generantur, humoribus, uel cibis, exigua caliditate in uapores dissolutis. nam frigiditas hoc nomine quòd extenuare ac dissoluere nõ sit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cum non tantum extenuet, sed etiam discutiat, flatus generationem impedit. minor uero caliditas diffundit quidẽ & transmutat alimentũ, uerũ minus quàm opus sit: unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare conuenit, cumini semine, & apij, & spondylij, & dauci, in oleo decocto. Vbi uerò adfectioni adest frigiditas, ruta, bacca lauri, nigella, & feniculum oleo incoquuntur, misceturq; bitumen & oleum laurinum: At si inflãmatio dolores comitetur, in uicem calefacientium laxantibns uteris, acetũ decoquens, cui gallinæ anserisq; adipem adijcias. iam uero polij fasciculus, uel calaminthæ decoctũ cui mellis pauxillum cum piperis drachma sit iunctum, flatibus infestatis auxiliatur. Hæc itaq;, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda consulo, dum mediocris, etiam fomenta ex milio sufficiunt. Cæterum cucurbita bonæ magnitudinis umbilicum undique comprehendens toto symptomate frequenter subito liberat, castoreumq; ipsis prodest, tum ex posca potum, tum extrinsecus cum oleo sicyonio appositum, uel si cum tormine intestinorũ flatus incidant, medetur. Itẽ talus suis cõbustus, potusq; tormina & flatus tollit. Idẽ facit aristolochia rotunda. Iam uerò aduersus dolores flatuosos ex uẽtris obstructione, uel crassitie, uel perfrictione obortos, uinum meracius, à cibo sumptum proficit. Vbi somnus accesserit, etiam ex toto leuat affectos,

De cholera. *Cap. XXXIX.*

CHolera est immodica uentris perturbatio suprà inira q; ex continua ciborũ cruditate proueniens quæ inquam cruditas nonnunquam ex magna alimentorum prauitate, interim ex uitiosorum humorum superfluo contrahitur. Si igitur nauseabundus æger est, & turbatur, cibis etiamnum

crudis in uentriculo manentibus, aqua tepida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: item alui ductione adiuuandus est. Vbi uerò hęc exinanita est, conquiescere, & præcordia oleo dulci cum uini modico, uel mastichino, uel etiã nardino si hyems fuerit fouere conueniet, somnumq́ue permittere. Vbi iã exacta apparuerit concoctio, balneis & probi succi cibo utendum est. At si inanitio fiat immodica, sufficient quidem initio uel ea quæ secundo libro de uentris perturbatione comprehensa sunt. Sin autem perseueret euacuationis impetus, uenter concidat, pulsus minor creberq́ue euadat, cataplasma adhibendum ex palmulis cum œnanthe & acacia, item hypocistidis & malicorij succo. Adhæc offerendus est ad sorbendum aquæ mediocriter frigidæ cyathus. Præstiterit rosarum, uel œnanthe, uel rhus, uel uitis capreolorum decoctum, uel mali granati acido dulcis succus, cui mentæ pauxillum sit insperfum. Porrò si excrementa fuerint acriora, uexetq́ue ardor, & sitis, cucurbitæ semen cum aquæ cyathis tribus, cum intybi, & portulacæ in posca coctæ alimenti nomine exhibeantur. Verum si fluxio sisti nequeat, uinum quoddã austerum, potui dandum est, si febris absit, palmatianum, uel amincæum, uel spathites, uel omphacomelites. Sin absit, rhoetes, uel myrtinum, uel cibyriticum hydromalum & potui, & cum mica, uel halica, uel chondro. At si respuant cibum frumentaceum horarios seu fugaces fructus mandent, mespila scilicet, uel pira, uel mala cydonia, uel punica: quod carnosum est & durum expuant. Si ne his quidem auxiliis cibum retinent, extrinsecus contra uentriculum ipsum, cucurbita leuis quam maxima admouenda est. Dum autem ipsa adhæret cibo aliquo ex prædictis ali debent. Ad conuulsorias autem contractiones calida linimenta, oleo, imbuta, musculis circumponere oportet, tum cerata liquida, quibus adiectum sit aliquid castorei & sicyonij. Ante hæc artus aqua calida superfundentur. At si uigiliæ torquent, somnus, iis quæ aduersus illas prodidimus, conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiam medicamentum diacodion ipsis propinabitur: ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducuntur, cibus ad refectionẽ, pulli gallinacei erũt, colũbæ, uel suũ petunculi, similiáve. Alui profluuiũ διάῤῥοια græcis uocatur: quod ciborũ corruptela est, plerunq; sua sponte cessat, ægris non citius alimentum sentientibus q̃

absoluta

absoluta facta fuerit concoctio,& corruptorum euacuatio: sin autem remaneat,iis quæ in cholera dicta sunt,utendum.

De leuitate intestinorum quæ lienteria dicitur & cœliaco affectu. Cap. XL.

CVm lienteriæ duplex sit species,una sanè ex superficiaria intestinorũ exulceratione: secundũ quosdam uerò etiam ex cicatrice, quam dysenteria magna ex parte, uel aliæ fluxiones excitant: altera ex facultatis cibum in uentre continentis imbecillitate, secundam opinor differentiam cum cœliaca dicta affectione cõmisceri confundiq; Etenim in hac cũ uenter præ imbecillitate nequeat cibos & concoquere & distribuere,læuia, cruda & per liquida redduntur, † aluo in omnibus fluida. Verum in lientericis celeriter,quæ assumpta sunt,egeruntur,tamq; intensa est cruditas, ut alimenti assumpti genus apertè cognoscatur,atq; hac nota potissimum à cœliacis discernuntur. Itaq; semen lini cũ palmulis ipsis obducitẽ. Summè autẽ facit lentiscus,rubus oxymelite incoctus: cũ adest inflatio cuminũ miscebitur,anethumq;,& ruta: augescente uerò profluuio adiungemus mala cotonea,alumen liquidum, acaciam,hypocistidem,gallam,uel quædã, uel omnia. Cerata ex oleo myrteo cum uino quodã astringẽte. Epithemata calidiora quidẽ ex baccis lauri,& quod ex seminibus cõstat. Astringunt aũt magis diaœnanthes,& diagigarton,i. ex acinis malorum punicorũ: Itẽ quod ad Antyllũ authorẽ refertur, & Erythrij mirificũ: si uerò morbus in uetustatẽ incidat, etiã uentri rectè applicatur & ceratũ ex sinapi, ipsumq; sinapi. Potiones cõueniunt,simplices quidẽ,plantaginis, uel rumicis, uel mali granati cortices,uel sorba arida, uel immatura, uel omphaciũ siccum,ex uua aminæa,tribus obolis potum. Qui febricarent tũ uini austeri cyathis sex: febricitantes autẽ cũ aqua pluuiali sumunt. Porrò aluus arida gallinarũ potui inspersa, stomachũ minus attingit,tũ ea quæ urinã citant,exempli gratia,apium, adianthum,similiaq; epota deriuationẽ moliuntur. Cõposita uerò sunt polyide sphragis,pastillus ex succino, item ex spina ægyptia cõfectus,insuper clidiũ appellatus,& diaspermaton. Item hoc est præstantissimũ quod sequitur, rumicis syluestris seminis sescuncia,plãtaginis seminis uncia,⊥ hypocistidis succi drachmæ sex,gummi uel acaciæ drachmæ tres. Excipiuntur

coroneorum ad tertias decoctorum liquore. ALIVD. Cumini, piperis, rhus syriaci, balaustij singulorum sescuncia, malicorii uncia, laseris sescuncia: aut eius pulueris drachma potui inspergitur, aut oxymelite macerata dantur mane & uesperi. ALIVD Myrti nigræ cochleare, eiusq; dimidium, anisi, rosatum siccarum, œnanthes singulorum cochlearis dimidium, palmulas uiginti, in pastillos cogito, & drachmam unam cum aqua, aut diluta uini potione porrigito. iā Theriace ex piperis optimum his est præsidium. Cibus autem, si acris & biliosa sit deiectio, ex chondro, oriza, halica, & similibus erit: quibus cum astringens aliquod decoquetur. pirum, malum cotonium, mespilum, & id genus alia, item lac decoctum probe his proderit. Potus erit, aut uinum aquosum, tenue, aut dulcis quædam potio. Sin autē pituitosiora excernunt, contrarius ipsis cibus exhibetur, nonnulla stomacho grata admiscentur, anisum, cuminum, uel apii semen: Adhæc lenticula bis cocta plerunq; ipsis profuit, cum aceto modico, uel oxymelite commanducata. Præterea brassicæ & ipsæ bis coctionē expertæ: præstat autem secundum ipsorum coctionem in posca fieri. Vinum assumetur uetustius calidusq;.

† Rectior est scriptura ueteris codicis ῥευματιζομένης ἐπίπαν τῆς γαστρός, i. uentre omnino fluxionem abundè accipiēte.

‡ Veteres libri hoc loco hanc scripturam habent. ὑποκυστίδος χυλῦ 3.6 κόμμεως ἢ ἀκακίας ἴσον, id est, hypocystidis succi drachmæ sex, gummi uel acaciæ par modus.

De tenesmo. *Cap. XLI.*

TEnesmus interdum dysenteriam præcedit: sæpe uerò & ipse solus paulatim generatus, desinit. Est autem affectus hic, implacabilis desidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta, uel mucosa, egeritur, quæ totius prope mali causa est: factaq; in loganone inflammatio œdematodes hoc est mollis & cedens hærentis illic stercoris opinionem, & deiiciendi ea desiderium mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculum quendam in tenesmi affectione per anum fuisse excretum. Subinde uerò obstructionem stercoris in tenui intestino coacti, tenesmus secutus est, qui astringentibus quidem obturantibusq; remediis magis increuerit: clysteribus autē acrioribus, nempe mulsa cum sale, uel medicamine quod emolliat,

per

per os assumpto, ut damasceno, uel pinguibus siccis, rore marino sero lactis stercore excreto, confestim finitus est. Quod si igitur citra talem causam, tenesmus obortus sit, conuenit inflammationem, cruda ordei farina calida & fotu ex uino, oleo myrteo, uel rosaceo, uel omphacino lumbis & inferiori uẽtris ab umbilico regioni adhibito lenire ad ea uero quę longanoni mucosa impacta sunt, mulsa indita aluo abstergendo muriaq; sæpe demissa auxilii fuit abundè. Sufficiunt autem salis drachmæ sex in aquæ calentis hemina Porrò dolores intentionesq; leniuntur insessu fœnugræci, uel maluę, uel seminis lini. Alii autem frequenter hunc quoq; insessum felicem sunt experti, rutæ, myrti, cytini, lauri, cupressi. æqua singulorum uiridiũ portio in aqua coquitur: est autem Marcellium. Vbi altè affligit inflammatio, irritationesq;, inijci debent ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam astringẽte decocto. oleum uero dulce inditum retentumq; dolorem soluit. Cum autem crebra desidendi est cupiditas, etiam Agatidem spissamẽtis calidis sedi apponent, aut furfures calidas in fascia, aut spongiam, aut aliquid huiusmodi.

De torminibus quæ dysenteria dicitur. *Cap. XLII.*

CVm intestina intus exulcerantur, latini tormina, græcî dysenteriam appellant, quæ nunc ex tenesmi mutatione, uel quadam ex prædictis alui turbatione prouenit, nunc per se incipit, in qua excernuntur primum biliosa, uaria. deinde leuiter subcruẽta, postremo saniei similia cuiusmodi à mortuorũ cadaueribus solẽt ꝓfluere. At quæ à bile nigra orit̃, exitialis est, ut quæ cancrũ cũ exulceratione testet̃. Si igitur ab exulceratione, cruẽta stercori cõmista deiici cũ dolore & torsionibus cernantur, ulcus tenuia intestina obsidere nota est, ꝙ per os potissimũ remedia desideret. Sin aũt syncerum stercus descendat. crassa, quod enematibus magis cedit. Porrò cum multũ sanguinis seorsim excernitur: affectũ cruentã dysenteriã appellant: quanquàm interim sanguis etiã nigrior, quam naturaliter esse debet, & splendescens deiiciatur, cum scilicet iecur alimentum distributum non probe conficit. Iam uero cũ retentrix ipsius facultas, uel alteratrix imbecillis est, sæpe eiusmodi descendũt ut recẽs in eis caro lota esse uideat̃. Atq; hãc iecorariã uocãt dysenteriã, de qua in iocinoris affectu agemus

Itaq; utendum est communiter ijs quæ in cœliacis & aliis prę ter naturam excretionibus comprehensa sunt. Priuatim conueniunt, lemnia sphragia, quæ etiam depascētem modo dysenteriam persanat, & pota & in aluum data, si intestinum mulsa prius fuerit abstersum. Deinde muria & lactucæ succus potus conuenit dysentericis: ipsaq; lactuca in posca cocta esui idonea est, item plantago, rubi tum fructus, tum folia, & altheæ radicis decoctū, hippuris ex aqua, uel uino bibita, eiusq; succus ꝓdest. Mori succus immaturus exiccatus, atq; hoc magis batina mora similiter resiccata. siccant etiam uentris fluorem oua ex aceto cocta comestaq;. Satius fuerit, si cōmista quibusdam ex iis quæ ad dysenteriam faciunt, frixaq; esui exhibeas Vtilissimum his est omphacium, rhus rubrum, eiusq; succus, malicorium, galla, acini uuæ, mespila, myrra, corni, cochlearum integro tostarum cinis. Compositum hoc bene facit, cochlearum cineris partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem unā in puluerem redacta obsoniis inspergito, uel ex aqua, uel ex uino albo aquoso potui dato. Generose iuuat dysentericos quos nondum alcus putre occupauerit, & canum ossa uorantium stercus aridum, cum lacte caseato, ex lapillis marinis iniectis potatum. composita uero ex ægyptia spina pastillus, itē Philippi, tum qui ex cornu ceruino constat, adhæc qui ex seminibus conficitur, quiq; ad Trigonem refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maximè autem commendatur & hoc: opii, croci, lycii indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ hypocistidis, malicorij, myrrhæ, aloes, æquales singulorum portiones, nempe tres obuli ex aqua propinantur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorij, singulorum drachmæ quatuor cochleare unum ex uino datur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ quæ opij drachma. Exhibetur drachma ex uino temperato Hoc autem eclegma ipsis conueniet. Myrtorum nigrorum, rhus syriaci singuli sextarii, palmularum thebaicarum duæ libræ, malorum cotoneorum carnium libra, mala granata acida cum ipsis corticibus decēm, uini astringentis sextarij duodecim, ad tertias decoquuntur. Percolatis libræ sex mellis inijciuntur, & ad spissitudinē iam incocta linctu exhibeto. Notum uerò est cataplasmata quoq; ex astringentibus componenda, quorum materiam explicatam habes. Porrò aluo indita, dysentericis propter

tenesmos

tenesmos infestantes, ex usu fuerint, cremor orizæ, uel chondri, uel huiusmodi alterius cum adipe caprillo, uel hircino, tũ ea quæ capite de tenesmo diximus. Si autem sanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet succum polygoni, uel plantaginis cum acacia, uel hypocistide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus, etiam quod sanguinẽ cohibeat quoddã inijciendum est, ut cinis lanæ succidæ, uel spongiæ inanis, pice liquida, uel sanguine bulbulo imbutæ uel alumine liquido, cõbustæ, uel asinini stercoris succo. Huic & Andronis pastillus præstant est remedium. tum qui Musæ ascribitur, ac persimiles. Insuper subiecta collyria multo sunt in id efficacissima, in quibus potissimum etiam dolores circa deiectionem fiũt? Vbi uero ulcera intestina depascantur quæ tum fœdo ex cerementorum odore, tum putredine, tum quod non statim per initia fiat, sed temporis interuallo, agnoscimus, enematibus quæ crustam inducunt utemur. cuiusmodi sunt pastilli nomine Faustiani, item diachartu, id est ex chartha inscriptus, ac Bitynius, Theoniusq; : Præterea qui ex suberibus constat, ex lenticulę decocto, uel cuiusdam astringentis, iniecti. Atq; hoc enema est ex ijs quæ admodum expertus sum, glandis caliculi combusti (Est autem calyculus concauum illud unde querna glans prodijt, quo coriarij utuntur) Auripigmenti consolidæ, rhus syriaci, æquales partes. his cõtusis, duo cochlearia excipito cremore orizæ & succo anchusæ quæ folium habet spinale, amplum nigrumq́ue, quod chœrospileton appellant. Item ouorũ candidi liquoris similiter ad uncias duas ternasúe immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata sunt. Item uentris inunctiones quæ astrictoria ac siccante constant materia, glutinatorio quodam adhibito, gummi, thuræ, taurocolla, polline, in similibus cataplasmatis locum habeant. † Alimentum his erit per initia. pulticula ex ouo & lacte. deinde sorbitiones frumentaceæ per se, & cum lacte, item lac mediocriter coctum maximè commendatur. Holerum usus non est necessarius quidem, attamen gustandas exhibebis serim coctam, intybum, plantaginem, brassicam bis coctam, poma quæ ὀπῶρα dicuntur astringentia, carnibus ipsorum reiectis, uel aliis quæ asperare intestina possunt. Verum si multa sit caloris intemperies, etiam intybus cruda esui danda est, & aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœlestis esto: si uero labo-

rauerit

rauerit stomachus, uinum quoq; propinandum est. Postea ex aucupio ficciora & concoctioni morigera sumantur: balineis dulcibus utentur, à quibus si fluxionem experiantur, spongiam magnam, uel panis siliginei micas uino ascalonite, uel quodã astringente calido imbutas, toti uentri imponere oportet, cõtra quem cum deligaueris, sic lauare iubeto.

†Hoc loco uetus cod. habet, τροφὴ δὲ τούτοις ὠὰ τὴν ἀρχὴν ἔστω, id est, alimentum per initia his sint oua. Sed uulgarẽ scripturam bonã esse ex Aëtio quiuis intelligere potest, apud quẽ uox ὠόγαλα est, quam interpres oua lacti mixta reddidit.

De morbo intestini pleuioris, quem græci colicon appellant. Cap. XLIII.

COlon, cum pars sit intestini crassi, à dextra ilium regione procedẽs, ad finisteriorem cincturæ modo pertinet. Huic dolores grauissimi plures ob causas suboriuntur. uel enim ex crasso pituitosoq; humore intra tunicas ipsius recepto, uel ex spiritu crasso, & flatulento qui non habet exitũ, uel propter inflammationẽ, intestini, uel ob acres mordacesq; humores. Qui ergo ex humore crasso, ac pituitoso dolorem cõcipiunt. hi per totum abdomen in alto excruciantur, præsertim sensu, qua parte colon situm est, ceu terebra pertundatur. Hos torsiones quoq; affligunt, ructus, nausea, uomitio cuiuslibet humoris, potissimum pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit, ac ne spirituum quidem transmittit. Stercus autem quandoq; excretum, bouino simile uidetur, leue & flatus plenum, Præcedens horum causa est magna ex parte, continuus ciborum frigidiorum, crassiq; succi, usus, repletio, cruditas, otiũ & his finitima. Qui autem ex spiritu flatulento indolescunt, ijs tensionis magis sensus obuenit: qui autem ex inflammatione, ij feruorem internum percipiunt, & febris non ignaua, urinæ retentio simul & stercoris pulsus in uẽtre molestat, sitis, ardor, nausea, bilis potius uomitiones quæ nihil leuant malum, summatim inter colicas affectiones hæc est grauissima, quæ in Ileum transitionem minatur. at quibus acres rodentesq; succi dolorẽ mouent, sicut etiam qui ob inflammationẽ dolent, hos ardor sitis & uigilia torquet, † febricitant aũt oĩno uel minus quam illi, urina redditur aeris, & biliosa per aluum descendũt.

Sæpe alui deiectio maiorẽ excitat cruciatũ, grauiusq; irritant calidiores cibi potusq; assumpti: Itaq; doloribus quos frigidi & glutinosi ac crassi humores contraxerũt, medebimur sic ut nõ uehementer calfaciamus, quippe huiusmodi humores iis quæ nimis excalfaciunt, præsidiis fundantur, ac in spiritalem potius substantiam rediguntur Quapropter & incidi, & cõcoqui medicamentis debent, quæ non infient, sed extenuent desiccentque, nec per morbi initia ualde calefaciãt. Prius itaq; aluo stercore leuata, cõgrui clysteres ex oleo iniiciuntur in quo decoctum sit cuminum, uel ruta cũ adipe anserino, uel gallinæ, aut cucumis syluestris radicum decocto, & myrrhæ drachma, melle & oleo, aut ex myrrha, melle, & oleo sicyoneo. Iam uero commune oleum iniectum, sæpe uitream simul pituitam expulit, ac dolorem subito finiuit. At si ob doloris uehementiam etiam enema retinuerint, glans aluo demittenda est, ex melle, cumino, nitro, rutæ semine sicco, brassicæ caule probe polito & muria madefacto, uel cinere brassicæ melle consperso, uel cucurbita syluestri trita cum melle, nitro & cumino. Glandes autem digitorum sex erunt, ut strictiorem ani musculum quem σφιγκτῆρα uocant, exuperent, sedemq; ungere oportet, ciclamini succo cum melle, & nitro, uel centaureo cum melle, & nitro. Si dolor non remittitur enema præter commemorata sit. Resinæ terebinthinæ uncia, uel opopanacis drachma, uel galbani drachmæ quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma, & aquæ uncia, olei rutacei unciæ quinque, aut amplius. fotus autem partibus indolentibus superaccommodandi sunt ex cumino, uel anethino, uel sicyonio oleo. Cataplasma admouendum, trispermum appellatum, cum cumino, baccis lauri, apii semine. Epithemata uero conuenient, diaspermaton, diadaphnidon, adde diameliloton, & Poliarchion. Insessus autem utilis ex decocto fœnugræci, altheæ, chamæmeli, artemisiæ, anethi, lauri, & similium. Item in oleum calidum, aut hydrelæum descendere alienum non est, potui offertur absynthium, & cuminum æqua portione, uel panax cum aqua, uel castorei, anisi, piperis, singulæ drachmæ cum oxymelite. Quòd si dolor non conquierit, propinatur ipsis medicamentum diatrion pipereon, uel theriaca. Iam sinapismo, & dropace in remissione doloris utẽdum est, ac balneis naturalibus: ‡ à bal-

neis

neis autem aquæ potabilis abstineant, nisi doloris circunstantia compellat. Vbi iam prædictorum aliquo medicamento facta prius fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incalescantq; laconico intra ignitos parietes inspergendo nitrosa quædã smegmata. Cum dolor est uehemens, mediocriter lenientibus uti conuenit, qualis est pastillus ex castoreo, tum aluo ab inferioribus partibus inditus, tum potus, similiaq; his medicamina. Nam quæ ualenter stuporem inducunt, uitare oportet. quippe paulisper quidem leniunt, sed longiorem affectionem reddũt, dum materiam incrassant. meatusq; intestini condensant. Porrò ubi iam pituita fuerit extenuata, purgabitur hiera amarescente, uel his catapotijs: Aloes, euphorbij, cocci gnidii, scammoniæ æquali singulorum modo. dantur duobus scrupulis. Victus utilis erit calidior sicciorq; per initia morbi, à cibo abstinebitur. deinde acria assumẽtur. Porrò igitur ipsis exhiberi cocta cum condyto debent, apium, asparagus palustris, cruda allia, & maximè ijs qui talibus non offenduntur, ipsumq; uero condytum bibant panem uero cum ipso assumant. Insecutis diebus etiam reliqua boni succi alimenta concoctuq; facilia dabuntur, sic ut repletio cruditasq; uitetur. At si flatulentus spiritus doloris author fuerit, secundum clysteres qui flatus discutiant, potionesq;, etiam cucurbitæ quàm maximæ cũ flamma ac leues toti abdomini defixæ, frequenter abundè auxilii præstiterunt. Porrò cum inflammatio intestinum exercet, uena in cubito aperienda est sin urinæ difficultas distorqueat, ẽt ex talo sanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præsidia, * præterquàm quæ acria sunt & ualenter purgant: utendum uerò iis quæ magis leniunt, enematis, cataplasmatis & superfusionibus, in oleumq; descendendum, ac cucurbitulas ipsis defigemus, ceratum abdomini applicabimus quod habeat ceræ quincuncem, olei chamæmelini uncias duas, rosacei tantundem, lomenti semunciam, uitella ouorum quinq;. Hæc succo lini seminis soluuntur. Victus tenuis ac febricitantium proprius ipsis conuenit, quousq; inflammatio discutiatur. Atqui si propter acreis rodentesq; succos dolitant, oleum ipsis ab inferioribus partibus inijcietur, in quo fœnugræcũ decoctum sit, uel althea cum tenera adipe recenti anseris, uel gallinæ uel etiam cremore ptisanæ cum rosaceo, uel succo quoq; lini seminis. Propinandumq; ipsis Antidotum picra dia aloes, & balneis uten-

utendum ex dulci aqua,cibo sorbili ex chondro, uel ptisana,piscibus saxatilibus In summa uniuersus uictus humidior erit,& frigidior. Abstinendum acribus omnibus,cum cibis,tum medicamentis,fotuque ex aspergınibus, & cataplasmatis, uini potione & potissimum ueteris. Cum autem dolor præpollet, etiam iis utendum est quæ sensum obstupefaciunt. nam offendunt minus aliis huiusmodi affectiones medicamenta quæ tenues, mordacesq; humores incrassant, & mediocriter refrigerant. Puto autem colicam affectionem,quæ etiamnum regnat ex huiusmodi prouenisse humoribus, quæ ab Italiæ quidem regionibus incepit, in aliis autem multis Romanorum Reipublicę locis pestiferæ cuiusdam suis modo sit grassata: ex qua plerique in morbum comitialem, alii in artuum resolutionem sensu incolumi, nonnulli in utraque sunt prol apsi: ac eorum qui in comitialem morbum inciderunt: plures interiere. Ex illis uero qui in resolutionem, plures euaserunt, tanquam in crisi,causa aliorsum ex loco quem infestauerat, conuersa. Sic igitur laborantes, medicus quidam in Italia curauit uictus, quadam ratione infideli refrigerante & maxime temeraria.lactucas enim non coctas refrigeratasque ipsis porrigebat, intybumq; similiter supra satietatem comedendum. Item uuas,mala pisces dura carne præditos, omniaq; crustacea quæ uocant Græce ὀστρακόδερμα,pedes bubulos,bulbs & similia, nō solum facultate,sed & tactu frigida. uinum raro præbebat, cum autē dabat frigida miscebat, ipsamq; frigidam uel etiam poscam frigidam exhibebat,ab omni alio calido,& medio cibo abstinēs. Atque plurimos sic præter omnium opinionem persanauit, imò nonnullos qui iam in morbum comitialem, uel resolutionem prolapsi erant, propemodum sanitati restituit.

† Veteris Cod. hæc est scriptura, πυρέττουσι δὲ οὐδὲν ἧλως ἢ ἐκείνων ἧττον. Sed uulgarem lectionem, uel eam quam habet codex Oroscii πυρέττουσι ὁμοίως,meliorē esse ex Alexan.Tral. intelligere licet,qui scribit,eorum qui colico dolore laborāt, οὐκ ἄνευ πυρεττοῦ διατελεῖν τοὺς πλείους id est plurimos non esse sine febre.

‡ Totus hic locus sic legitur in antiquis libris. τῶν δὲ δὴ ὕδατος ποτίμου λέγων ἀπεχέσθωσαν, πλὴν εἰ μὴ διὰ τὴν περίτασιν τῆς ὀδύνης ἀναγκάζοιντο, ὁνίκα δὴ πράως ἐνιέντας αὐτοὺς τινὶ τῶν εἰρημένων. φαρμάκον λύειν καὶ πυριᾶσθαι κελεύειν ἐν τοῖς διαπύροις

πύροις

πύροις τίποις, id eſt, à balneis aquæ potabilis abſtineant niſi doloris intenſio compellat, ubi iam prædictorum aliquo medicamento facta leuiter fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incaleſcantque laconico in locis ignitis.

* Hoc ſcriptura eſt in ueteri codice πλὴν τῶν δριμέων καὶ τῶν θερμαινόντων ἰσχυρῶς, id eſt, præterquàm quæ acria ſunt & multum calfaciunt. Quæ ſcriptura rectior eſt.

De tenuioris inteſtini morbo, qui ileos dicitur: Cap. XLIIII.

ILeos cum affectus ſit maxime acutus, & dolorificus, ſymptoma quoddam habet periculo grauior. Qui.n. hoc malo ſunt oppreſſi, miſerabili morte perunt, ad uitæ finem, ſtercus per os reddentes. Contrahitur id uitij cruditatibus, & obſtructo recrementorum itinere, iis nimirum retentis, quæ iam corruptionem experta ſunt: ex letalibus medicamentis, cunq; in ſcrotum prolabuntur inteſtina, & cum inflammationē ſentiunt, colica affectione plerunq; præcedente, cauſamq; adferente. Pueros itaq; ſuperfuſionibus, cataplaſmatis, enematis, glandibus & fomentis, ſicut in capite de colicis comprehenſum eſt, curare oportet. Adoleſcentibus autem & ætate floridis indubitato ſanguinem detrahere: ſin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere: Loco autem dolenti, etiam cute inciſa: item perfricare & deligare artus, & tunc efficacioribus clyſteriis & iniectionibus uti. Ad hęc in oleum calidum deſcendere, antidota purgationesq; aſſumere, breuiter omnia adhibere conuenit, quæ ad colicos ſcripta ſunt, præter eos qui ex acribus, rodentibusque ſuccis indoleſcunt. Mirifice autem ipſis facit etiam ſi uomuerint, anethū coct um, porumque, à potu panis in calidam demerſi fruſtula ſtatim eſſe, dum incaleſcunt. Ad eos autem qui cibos non retinent, rhus & cuminum in eadem trita potui dato in ſenis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamento in ileon inciderunt, ut uomant compellendi aquæ calidæ potu. Noxiorum autem medicamentorum nota, quinto libro habes expreſſas. Deinde oleum calens propinari debet, uel iura pinguia ut denuo uomant. Diebus aliquot interpoſitis, theriace potui detur. At ſi obſtructio perſeueret, lacte ſciſſo cum ſcammoniæ, uel aloes, uel cuiuſdam purgantis momento, aluū inanire confert. Si ex inteſtini prolapſu

in

in ſcrotũ affectus proceſſerit figuratis ſtatim ipſis ſublimibus in inguina cõpelletur delapſum inteſtinum, faſciaq; deligabitur.

De renum & ueſicæ affectibus, & primum de calculo. Cap. XLV.

MOrborum cognatio, ordinẽ diſciplinæ tranſgredi nos compellit. nam cõmunis eſt Colicis, & lapidem in rene habentibus aluus initio aſtricta, uehemens dolor, faſtidiũ, cruditas, & tormina: Propria uero, colici habent omnia hæc magis intenſa, nephritici minus. At colicis quidẽ in dexteriore potius ileũ parte dolor excruciat, & uſq; ad ſtomachum, iecur, & lienem peruenit, aluus omnino cohibetur, adeo ut ne ſpiritus, quidẽ infra trãſmittatur. Cum uerò neceſſitas ſtercus expellit, flatulentũ bouili modo eſt. Interim etiam uitrea pituita excernitur, urina copioſior pituitoſaq; redditur. uerũ nephritici grauẽ in ipſis renibus infixum dolorẽ impacti pali inſtar ſentiunt, eiuſdemq; lateris ac è directo ſubiectus teſticulus indolet, femur eiuſdẽ partis directe obſtupeſcit, excernitq; etiã ſponte quidem raro, omnino autem clyſteriis aluus citata, flatus, ſtercusqu e biliofius egerit. urinæ paucæ, & arenoſæ magis prodeum: meatus per quem urina diſtillat, aſtringitur. hæc indicia calculos in renibus eſſe fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in ueſica autẽ pueris magis calculus ſolet concreſcere: notæ harum ſunt cruda & ſubalbida urina cui ſubſideat arenoſum. Pruriunt laborantes crebro, & contractant pudẽda, intenduntq;, & continue ad urinã reddendam urgeutur, ac ſtillicidio uexantur. Materiam igitur calculis creandis ſuppeditat craſſus, terreusq; humor. Effectrix ipſorum cauſa eſt ignea renum, aut ueſicæ caliditas. At in renibus quidem medicamentis uti conuenit, quæ calculos cõſtringunt diſſecantq;, non autem manifeſto calefaciunt. Talia habentur baſilicorum aſparagorũ radices rubiq;, nitrum combuſtum, graminis radix, adianthũ, bdellium, lauri, radicis cortex, altheæ ſemen, cicer nigrum arietinum ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meon, aſaron, carpeſion, ſaxifraga. ſion uerò, & eſu, & potu prodeſt, cardui, radix, eryſimion, & prionitis. balneis autem crebro utantur, & poſt lauacrum ſtatim quædam ex prædictis bibant. Cæterum ſuperfuſiones, cataplaſmata, fotus, inſeſſus, relaxantia & quæ leniunt, ex colicis huc transferre conuenit.

Compoſitæ potiones ſunt, rutę ſylueſtris, maluæ ſylueſtris; apii radices incoquuntur uino,& liquor inde expreſſus tempe ratusq; aqua,duobus cochlearius porrigitur. Hoc inſpergi po teſt. Balſami fructus,lapidis ſpongiarum, pulegii ſicci, maluæ ſylueſtris ſeminis ſingulorũ pares portiones. ubi contuſa fue- rint, † cochleare inde cum uini temperati cochleariis duobus exhibetur. Item ſanguis hircinus inarefactus,cicadæ ſiccæ ſine pennis pedibusque, lapis iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulſo in calido balnei ſolio offertur. tum medicamenta com poſita,quæ ex ipſis præparantur. Inſuper, Fuſca nephritice,& ad hoc compoſita,condita. His accedit laudatiſſimum reme- dium troglodytes: eſt autem paſſerculus omnium auium mini ma,ea ſola excepta,quæ Regulus appellatur. Hoc enim ſolo paulo maior eſt, eique ſimilis colore inter cinerium & uiride, tenui roſtro,in muris maxime & ſepibus degens. Hic inquam totus ſale conditus crudusque frequenter commanducatus, calculos iam creatos per urinam expellit, in poſtetumque ge- nerari prohibet. Combuſti integri cum pennis cinis uniuer- ſus per ſe & cum pipere,phyllique momento ex mero & mel- le potius,ideſt poteſt efficare. Ad dolorum uero acumen & ui gilias bona ſunt remedia Sotira, & Philonis medicamen. iam ſanguinis miſſio adhibita dolorem ſæpe leuauit, celeriter cal- culum emolita. Tuetur à calculis,ne fiant,primum ſane cibus boni ſucci,& moderatus, dein exercitia, rarusque leguminum omnis generis,frumentaceorumque uſus, item caſei abſtinen- tia,lactis,& quæ ex ipſo præparantur,obſoniorum, uini nigri, carnium copiæ,& omnium ſummatim craſſi ſucci, ac nimis ca lidorum acriumque, hydrogarorum dico, & conditorum & ſi- milium. Hæc enim ſi obſeruentur, non ſolum lapides non- dum creatos prohibent concreſcere, ſed etiam iam factos, confringere, uel excernere idonea ſunt, bibant autem oxy- meli cum quodam ſimpliciore urinam citante, ueluti adian- tho, apio, graminis decocto. A balneo ieiunus ante uinum a- quam temperatam potet. ac in medio prandij frigidam ſuper- bibat, ſi nihil prohibet. ⊥ Vbi praui humoris copiam per- ſentiſcunt,ſanguine detracto,aut purgatione uacuentur. Om- nium uero præſentiſſimum eſt ad calculos arcendos ſecun- dum balneum, aquam temperatam prius bibere, quàm ui- num, aut aliud alimentum aſſumas: ac ueſicæ calculos in

pueris,

pueris, ualentioribus emoliere præsidijs, delectu ex supra comprehensis habito. Quòd si impendio excreuerint, aut ceruici uesicæ impegerint, iniectione recti syphonis, catheterismum uocant, per quassatum utendum, aut etiam calculi incisio adhibenda, ut in parte chirurgica dicetur.

De inflammatione.

AT si inflammatio renes, aut uesicam exerceat, quam hæ notæ testantur, loci affecti ardor, dolorq́;, cum grauitate, febricula, mentis alienatio, uomitio bilis syncera, urinæ reddendæ impotentia, & præsertim ubi uesica inflammationem experitur: sanguis statim detrahendus est, utendũq́; superfusionibus, quibus leniendi potestas est, & cataplasmatis ex ruta, anetho, fœnugræco, altheæ radicæ, clysteriisq́; mollibus, & iniectionibus ex oleo, papauere, adipe anserino. In uesicæ affectu etiam, opii semiobolum cũ myrrha, croco, & oleo, in aluum demitti, mulsaq́; potui sumi debet, ab iis abstineri quæ ualde urinam citant, ac multa potio uitãda, nisi acris biliosusq́; humor superet, tunc n potui quoq; liberaliori indulgendũ est, ac una uice cumulatim, qui ex aliquo citra rosionẽ, urinã mouente, sumetur. Seminis lini partes duæ, amyli pars una, cochleare ex aqua datur, item cucumeris & peponis semen. Cum ardorem igneũ renes sentiũt, linamẽta ex uino & oleo rosaceo, uel aqua & oleo rosaceo, uel melino super accõmudantur, aut ceratum ex cera & rosaceo chamæmelinoq́; uel melino & luteis ouorũ confectum cum aceti paululo, uel polygoni succo imponatur. Postea etiam emplastrum quod à succis diachylon dicitur, cum chamæmelino adhibeatur. calida aũt nimiũ uitanda, ne puris generationẽ suscitẽt, itẽ quæ impendio refrigerant. quippe ab his renes facile in scirrũ indurescũt. Ad hæc balneis. cũ inflãmatio instat, abstinendũ: uictus qui in febribus dari solet, & ab inflãmatione arcenda nomen aphlegmanton sortitur utilis est.

† Hic locus sic descriptus est in ueteribus codicib. δίδου κοχλεάριον μετ' οἴνου κεκραμένου κυάθων. β, id est, cum uini temperati duobus cyathis.

‡ Locus hic integrior est in uetustis codicibus πλήθους δὲ καὶ κακοχυμίας σηναισθανόμενοι διὰ φλεβοτομίας ἢ καθάρσεως κενούσθωσαν, id est, si sentiant plethoram & cacochymiam sanguine detracto aut purgatione uacuentur.

De abſceſſu & exulceratione partium per quas urina deſcendit, græci uocant.

DOlores circa ilia oborti,horror inæqualis, & febris inordinata,abſceſſum in renibus fatentur. In ueſica autem præter cõmemorata, loci cruciatus teſtatur. Cæterum affectus renum,hac nota deprehenditur.ſi homo in ſanum recumbens latus,in oppoſito percipiat dolorẽ ceu è ſublimi rene ſuſpenſo. In quibus utendum eſt inceſſu ex hydrelæo, item cataplaſmatis ex polline,oleo & reſina,uel erui farina, cum melle,uel cardamomo,uel columbę ſtercore,cũ ficis pinguibus. Pus autem per urinas confarctim excretum, abſceſſum eſſe ruptũ, & ulcus in particula oſtendit. Quoniam uerò etiam ſine abſceſſu, inſtrumenta per quæ urina fertur exulcerationi patent,uaſe,aut rupto,aut exeſo ex materia acri uel lapide per radente, diſtinguenda eſt renum exulceratio,ab ea quæ ueſicam exercet, uel meatus quos οὐρητῆρας uocant, hoc pacto, Renibus quidẽ exulceratis in lumbis dolor exercet cum grauitare & ſine impedimento urina redditur,cui pus mixtũ reperitur, carnoſis particulis innatantibus. Veſica autẽ exùlcerationem experta,tortum uehemens in pectine imoq; uentre mouet, urinæ difficultas urget,pus ubi reddita urina eſt,ſubſidet, ſquamulæ fœdi odoris,uel laminis ſimiles in ſunt furfuracea autem ſubſidentia ueſicam ſcabie laborare notãt,ſi uerò meatus urinarij ſint exulcerari,etiam puris mixtura medio quodam modo habet,& pilis ſimilia potius in lotio feruntur,dolorque mediam inter renem & ueſicam,regionem occupat. Si autem pus aut ſanguis excernatur, idq; citra urinã, nullius particulæ ex prædictis,ſed pudendorum exulceratio ſignificatur. Itaq; cum uaſa urinæ dicata exulcerationem ſentiunt,aqua mulſa bibitur, aut fœnugræci decoctum cum melle, aut cucumeris ſemen cum paſſo. Pus reddentibus per urinam,bolus armenus datur, aut ferulārum combuſtarum cinis,quantum tribus digitis comprehendi poteſt, ex paſſo, item lactis potio uehementer his auxiliatur. Compoſita autem hęc,ſeminis lini,ſeminis cucumeris, tragacanthæ,ſingulorum drachmæ duæ:paſtilli finguntur. ALIVD. Nuces pineæ numero uiginti, cucumeris domeſtici ſeminis grana quadraginta,amyli drachma. Excipiuntur heminis duabus decocti nardi apij ſeminis. Archigenes in epiſtola ad Atticum

ticum iubet, cum urinæ difficultas urget, papaueris albi torridi seminis detriti drachmam unam capi, quæ decocto iunci rotundi, aut calami, aut dulcis radicis inspergatur. Dolores autē ex ulceribus contractos hoc lenit: cucumeris domestici purgati seminis grana numero triginta, nuces pineæ duodecim. amygdala amara corticibus exuta triginta quinq;, croci quantum ad colorem satis est Ieiunus quotidie assumet cum lacte, aut passo. Mitius erit si pro nucibus pineis maluæ seminis ęqualem modum inijcias. Elidere autem potest (inquit) uesicæ exulcerationes etiam cyphi & antidota inde confecta. Ego uero in uetustioribus hoc usus, nunquam aliud magis uarium desideraui: chamædryos, chamæpyteos singulorum drachmæ uiginti quatuor, asari, piperis albi singulorum drachmæ septem, cinnamomi drachma: optime detriti cochlearia duo ex passo creticu, porrigo, si febris adsit, ex aquæ cyathis tribus, ubi uerò mordax est exulceratio, etiam amyli duobus cochlearijs & cucumeris seminis granis quindecim adiectis, uoti compos euasi. Hæc quidem ex Archigenis scriptis sunt. Item medicamenta, diaphysalidon, id est ex halicacabo, & antidotum ex syluestris maluæ semine, necnon ex tragematis confectum benefacit. Regioni inter scrotum, & anum, nec non inferiori uentri cerata imponuntur ex œsypo lota, butyro adipe anserino, styrace. In uesicam autem infunditur clysterio mulsa aquosissima, uel lac cum paululo mellis, uel cum cucumeris semine, uel candidus oui liquor cum pompholyge, uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus pascendo serpit, pastillus ex carta inijciendus est, aut Bithinius: & cataplasma ex palmulis & uuis passis cum galla, aca cia, hypocistide, & alumine debet imponi.

De sanguinis renum profluuio.

RENes infirmi lotium subinde retinere nequeunt, sed patentiores redditi sanguinis nonnihil ex uena laxant, aliasque crassicies remittunt. Sæpe renes etiam iuxta circuitum quemadmodum hæmorrhoides, sanguinis profluuio laborant. Inaniti uerò subleuantur, in quibus nihil subito tentādum est, si sanguinis cursus sistatur. At si fluxus eius perseueret, uena in cubito aperitur, ac medicamentis quæ ad sanguinis sputum, aliasq; sanguinis eruptiones inscribuntur, in renibus ac uesica sanguinem fundenti, utendū est. Maximè uerò dari debet symphyti

 radix,

radix,& tragacanthum uino maceratum. Ad hæc polygoni &
plantaginis succus,cum posca,aut amygdala amara cum passo.
Vel hoc, aluminis scissi drachma tragacanthi drachmæ duæ,
gummi oboli quinque: ex passo assumetur: item cataplasma
ex ordei farina cruda cum posca & rosaceo, aut ex palmulis &
pane siligineo cum acacia,uel hypocistide, in uino astringenti,
uel posca decoctis obducitur. Cum uesica sanguinem fundit,
etiam cucurbitulas in illis & coxendicibus defigemus. Cæte-
rum particula quæ sanguinem fundit, hisce notis agnoscitur,
loci dolore,& quòd sanguis urinæ miscetur,aut è contrario, ue
luti in pure comprehensum est Concretus in uesica sanguinis
inde adeo deprehenditur, quòd post illum urina subitò cohi-
beatur,& fibræ quædam sanguineæ (ut uerisimile est) aut hu-
miditates cruentæ emanent. Datur autem potui artemisiæ de-
coctum, heliochrysiq;, uel cunilæ, uel raphani semen, uel li-
quor laseris, uel cyrenaicus, uel apij succus, singula in aceto
temperata:aut leporis coagulum,aut hinnuli,aut hœdi in oxy
melite,aut lixiuium cum oleo: spongiaq; à foris ex muria, uel
lixiuio calido accommodatur. Quod si uitium his non abigi-
tur,secatur locus inter anum & penem, quemadmodum in cal
culosis: ablatisque grumis commode curantur.

De renum duritia.

QVæ durities in renibus contrahuntur, nullũ sane dolo-
rem mouent,sed uidentur renes ipsi tanquã ab alijs su-
spendi,coxæ stupent crura impotentia uacillant,urina modica
egeritur: Totus deniq; habitus duricie renũ laborantiũ ijs po-
tissimũ qui aqua subter cutẽ laborãt,similis est. Hi ergo emol-
lientur ceratis, malagmatis, frictionibus & fomentis. Ad hæc
quæ urinam cient,assumuntur, aluusq; subduci clystere debet.

De diabete.

CVm poculẽta,statim qualia assumpta sunt per urinã trãs-
mittuntur, diabetes uitium appellatur. Qui igitur eo sunt
occupati,immodica siti cõiciuntur,unde quoq; dipsacon græ-
ci affectu nominant:qui ex retentricis sane renũ facultatis im-
potentia contrahitur,attractricis autẽ maiore robore, ut totũ
corpus ob immodicum calorem exhauriat exugatque. Itaque
aduersus hunc pugnantes, cibum pleniorem, quique difficul-
ter confici queat,nec liquidus sit,offeremur, ueluti alicam cum
rosa

rosato,uel rhodomalo,uel hydromalo, uel uino non uetusto, uel aliàs quodam calido. Ex oleribus autem intybum,serim,lactucas inter pisces erunt saxatiles,suum petunculi, uuluæ,pira,mala,punica mala,& frigida potio. Item polygoni succus, heleniumq; rectè ipsis propinatur ex uino nigro,palmularumque & myrti dilutum,præcordiis & renibus obducitur polenta ex aceto & rosaceo,folia uitis cotyledonis, parietariæ, portulacæ sudores excitandi, uomitusque à potu frigido, omnibus quæ urinam mouent,abstinendum. At sanguinem per initia mittere non fuerit alienum.

De stillicidio urinæ & eius difficultate.

CVm neq; inflammatio,neq; calculus,neq; aliud quippiam ex prædictis infestat,urina aũt acris est,totusq; habitus,uel etiã reliqua signa,bilem testantur,ex hac uel urinæ difficultas, uel stillicidium contrahitur.Quare ex usu sunt quæ hanc inalterant contẽperantq;,ptisanæ cremor,pisces, balnea, uictusq; idoneus: acria uitanda sunt,uinũ,exercitia,ita & tarda comestio.Quod si urinæ tenuitas, alborq; & reliqua signa frigidam fateantur intemperiem,cõueniet uinum calidum, cõdita,tum quæ urinã cient & medicamina & cibi, adhæc insessus calidiores.At si præter alborẽ,etiã crassities in urina appareat, pituitosus humor cẽsendus est,qui ceruicem uesicæ obstruxerit ubi utendũ est oxymelite,tum iis quæ constant ex hyssopo, pulegio,uel thymio,uel silphio,aquæ mulsæ incoctis, item superfusionibus calidioribus.siue aũt humor crassus, siue calculus, siue grumus,uel eius generis aliquid obstruẽs,urinæ transitum impediat,siphonẽ rectũ catheterẽ appellaui, indere ex usu est, nisi particulæ inflãmatio prohibeat. Porrò in febribus urinæ difficultati medemus, superfuso rutaceo,uel anethino,uel ueteri oleo.Si aluus astricta est,iniicietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci,uel maluæ, uincitq; insidere ægrotãtes supra cõprehensos in hydrelæum,uel aliquod dictarũ specierum decoctum cum oleo.Ceratum hoc magnifice proficit, syluestris maluæ radices in sicyonio cum aqua modica decoctæ donec inarescant,ipsæ quidem proiiciũtur,succus autem oleo miscetur,rutæ quarta pars,ceræ & castorii quantum sufficit.

De uesica resoluta.

VEsicæ resolutionem nunc urinæ difficultas, nunc sponta-

nea ipſius emiſſio comitatur, ut in ipſo capite de reſolutione ſuprà expoſitum eſt.

De urinæ incontinentia.

MVſculus, qui ceruicem ueſicæ ambit, relaxatus, hoc mali generat. Quare pueris etiam maxima ex parte ſolet acci dere. Communiter itaq; roborantibus potiſſimum uti conuenit, ut œnelæo calido & ſimilibus: abſtinendum iis quæ ualidè refrigerant: calidis fouendi potius ęgri, quatenus fieri poteſt. Etenim frigiditas ueluti reſolutionem reprǫſentat, naturaliter autem hæc opitulantur. Galli guttur combuſtum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur, uel leucanthemi flores ſimiliter, uel leporis teſticulus deraſus in uinum odoratum, cō tra hæc uitia bibitur. †uel calamintha myrrhaq; ante cœnam propinetur, uel rutæ ſylueſtris ſemen torrefactum per triduum potui exhibeatur. Cæterum pudenda eius qui hoc detinetur uitio, cimolia cum ſucco herbæ perdicii perunguntur.

†Huius loci hæc eſt lectio ī ueteri, ἢ καλαμίνθην ἢ σμύρναν δὸς πιεῖν, i. uel calamintha myrrhaq; in uino ante cęnā detur.

De iocinoris affectibus. *Cap. XLVI.*

IEcur pluribus uitiis oppottunum eſt. nam imbecillitate, inflammatione, eryſipelate, ſcirro, abſceſſu, ulceribus, & obſtructionibus corripitur. Primum de imbecillitate ipſius dicendum eſt, à qua propriè iocinoroſos nominare ægro tantes con ſueuerunt. Si ergo aluus in ſuccum quidem conuerſa uerum liquidiora deiiciat alimento minus probe, aut neutiquam in iecur diſtributo, ſic tamen ut uenter à noxa ſit immunis, attractricem uiſceris facultatē infirmari ſuſpicio eſt. Si uerò in eis recens caro lota eſſe uideatur, alteratricem, tum eam quæ ſanguini creando eſt dicata. At ſi ex calida intēperie ſit, imbecille, recrementum alui tēporis ſpatio fœculentius apparet, ualdeq; fętidum, bilis inſigniter colorata craſſaq; deſcendit. Iam uerò etiā quando iecoris ſubſtantia cū ea colliquatur, & totū corpus cōſumitur & febris urget, cibiq; faſtidiū, & bilioſus uomitus. Cū aūt frigida affligit intēperies, neq; frequens, neq; co pioſa aluus eſt: quippe affectus lōgius prorogat, & certis diebus uēter cumulatius deiiciet, ſed minus fœtida ceu ſanguinis

craſſi

crassi fæcem,ut propè atra bilis uideatur. Item plures & uarii deiectionum colores,frigidam notant intemperiem,in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia inest. Harum intemperierum alterutri si accedat siccitas,recrementa erunt ficciora & pauciora,magisq; ægri sitient: si uero humida,liquidiora & copiosiora,tum sitis minus excruciat. At si inflammatio iecur infestat. omnibus quidē ex æquo dextra parte sub præcordiis dolor est: idemq; ad iugulum supra,ad usque costas spurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta,tussis sicca,sitis,cibi fastidium,spiritus difficultas,lingua primo rubra apparet, mox nigra: bilis euomitur,& aluus non respondet. Quum autem similia in pleuriticis signa existant,quo modo hos ab illis discernas,capite de pleuritide comperhensum est. Si uero Erysipelate iecur conflictetur,flammeus ardor gliscit,uranturq; ægri,& marcor sequitur, qui μαρασμὸς græcis dicitur. Priuatim uero cum caua quidem iecoris inflammationem experiuntur,nausea adest, uomitus, cibi fastidium, & flammeus ardor intenditur, anima deficit,& sæpe membra perfrigescunt,ut aqua subter cutem transfundi inde incipiat. Rursus si gibbam ipsius regionem inflammatio exerceat,præter alia superius cōmemorata,tumor quoq; manifestius in superficie oculis & tactui conspicuus est. hæc quidē ualidam grandemq; inflammationem testantur. sin obscura quædam fuerit,iubebimus ęgro,magnam ædat respirationem. Et si dextra parte præcordia dolere dicat,moderata iecoris inflammatio censebitur. Quod si oblongus inflammationis tumor,qua parte musculi incumbunt,appareat, sed ita ut nullum ex prædictis adsit,illos ipsos eadem inflammatione occupari noscemus. Grauitas autem cū distentione,& doloris,dextra præcordiorū parte sensus,nullo substante tumore,nulla febri urgente,uenarū signatur obstructio,qua uenæ portas & cō caua iocinoris perreptantes iis quæ per gybba ipsius excurrūt, committuntur. Itaque si in abscessum degenerat: inflammatio,dolor & distentio ipsis increscit,rigores sine ratione accedunt,dolentesq; iocinore, in sinistrum magis latus decumbere nequeunt,rupto autem abscessu,uel per urinas,uel per aluū cumulata puris subluuies prorumpit. At si tumor in scirrhosam affectionem deciderit, dolores quidem remittunt,sed tumor cū duritie est conspicuus,quæ ambiunt partes extenuant

& tempore procedente difficulter poterunt diſcerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur,& tota præcordia humiditate conteguntur. Itaq; aduerſus calidam iecoris intemperiem,refrigerantibus,tum is quæ uiſcus mediocriter confirment,u i conſilium eſt id autem præſtat ſeris & cichoriũ,interim crudum,interim coctum cum coriandro aſſumptum, item decoctum ipſius,epotum,& ſuccus non ſolum,uerum & puluis ipſius mulſæ inſparſus & calidis,& frigidis iecinoris uitiis opitulatur Adhæc intybum troximum & ſonchus eiuſdẽ ſunt generis Benefacit etiam mali medici ſucci cyathus in aquã mulſam demiſſus,ſimiliterq; filicis ſuccus . At ſi cum obſtructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouendæ eſt,porriguntur. Catapotium uero quod recipiet radicis cichorii drachmas quatuor, chamæpyte os radicis drachmas quatuor trita cum melle cocto dantur ad nucis auellanæ magnitudinem, quibus aquam calidam ſuperbibere conuenit,iam ex opio & ſemine alterci confecta propinãtur, ipſumq; Philonis antidotum. In quibus calor intenditur,etiã roſaceum primi meriti ipſis,uel melinum potui datur. Eſui, ptiſanæ cremor,uel chondri cum hydroroſato, ſimiliter panis ex aqua,cum quadam id genus dulci potione. Et ſummatim cibi erunt,qui mediocriter refrigerant, non obſtruunt: uinum omnino circunciditur,niſi alteram ob cauſam, nempe ſtomachi imbecillitatem, hoc requirant, tum enim ex tenuibus & ijs quæ græci ὀλιγοφόρον uocant,aquoſum aliquod exhibetur: Ac Eryſipelas quoq; in eum modum curabitur. Porrò in frigida intemperie contrariis pugnandum eſt. Panis igitur rectè cum uino aſſumitur, item braſſica bis térue incocta,caſtaneaſq; eſſe confert & uuas paſſas tum ex gallinis quod ſatis eſt: uinumq; bibant: ſed prius ipſis cupatorium, uel aſarum, uel medicamentum diapepereon propinari debet. Iam ex iis quæ prius ad cœliacos & dyſentericos inſcripta ſunt, idonea deligi debent: cyphoides autem appellatæ compoſitiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt. niſi modica quędam caliditas cum humiditate copioſiore oborta fuerit. ad frigidas autem optima ſunt remedia, magiſq; ſi cum humiditate, aut iecoris obſtructione euenerint. Si uerò obſtructio ex craſſis gl utinoſiſq; cõtracta humoribus fuerit, corruda & præſertim huius ſemen datur, item lauri radicis cortex eupato-

riumq;

riumq; ex oxymelite, uel lupinorum amarorum decocto cum ruta & pipere. Ad hæc farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, costi pars una cum uino: & medicamentum diabacanu ad obstructiones quas crassi uiscosiq; humores excitarunt salutariter sumitur: præterea iris & pistaciorum fructus cortexq;, marrubium insuper & amygdalæ amaræ, & ex ipsis pastilli, dracunculi, ariq; radix, agaricum, acetum scillites, oxymel, iecur lupi, aridum tritum & cochleario datum, omnibus iecoris affectibus ex uino dulci succurrit, item antidotum Theodoretum efficacissimum est remedium iecori obstructo, scirrho indurato diuq; inflammato. Item colicis & ictericis, similiter etiam picra ex oxymelite. Cibi his dandi sunt calidiores & qui aperiundi facultatem habent, nẽpe porra ex oxymelite, syluestris asparagus, & capparis, reliquaq; obsonia ex cõdimento alquo calefaciente, quodq; meatus reserat, incocta. Vinum tenue ac uetus utile. uitanda sunt alimenta crassi succi, balnea crebra, eaq; potissimum à cibo. Si morbus in uetustatem incidit, etiam uenæ sectio purgatioq; adhibenda, si nihil prohibet. Cum autem iecur inflammationem experitur, sanguis ex cubito dextro intrepidè mittendus est, & copiosus si uires sufficient Extrinsecus farina hordeacea & fœnugræci, & semine lini cum palmulis, uel malis cotoniis, meliloti flore, absynthio, chamæmelino obducetur. Illud autem in summa præcipiendum est, ut astringentia emollientibus semper admisceantur. Epithemata uero iniici debent, tum quod ad Nileum authorem refertur, tum quod à grato odore euodes dicitur: item Philagrianum & Apollophanis, necnon ex melilotis confectum deniq; quod coptum appellatur. Porrò ad maximas inflammationes hoc ualde experientia comprobatum est, absynthii comæ, nardi gallicæ, asari, croci, singulorum uncia, iridis, myrrhæ, styracis, bdellii, ammoniaci suffiminis quod thymiama appellant, singulorum unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiscini libræ quatuor. Adhæc oxymel ipsis dandum est, simpliciaq; auxilia, nempe, asarum, nardus gallica, uel indica, iuncusq; odoratus rotundus, petroselinum. Aluus irritanda est, urticæ, uel mercurialis, coctorum esu. In declinatione morbi epithymum & polypodium ex mulsa porriguntur, aliusq; inaniri postulat per clysterem, initio quidem ex aqua mulsa cum sale, uel nitro, facta au-

tem

tem inclinatione, miſcetur hyſſopum uel origanum, uel cnicum, uel centaureũ & cucurbita ſylueſtris. Summatim uero caua iecoris pars per aluũ : gibba per urinas expurgatur. Alimentum his dabitur, cremor ptiſanæ, in quo apiũ decoctũ ſit. At inflammationis quæ Eryſipelatis naturã referat, curationem ſuperius ſumus executi. Abſceſſu aũt facto, ruptura adiuuanda cataplaſmate triſpermo, cũ reſina, manna pice, radicibus altheę, columbæ fimo, caprillo ſtercore, præbibitur aũt ius decoctorũ ad tertias polij & fumariæ quæ in ordeo naſcitur, item decoctum thlaſpis uel cichorij, & chamædryos radicis bibant: uomicaq; abſceſſus facta, mulſa conuenit, & quæ in renibus exulceratis cõmemorata ſunt. Extrinſecus imponitur medicamentum Mnaſei, reliquaq; emollientia Item Iceſion, uel quod ſalicibus conſtat. Si uero iecur ſcirrho induratum fuerit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquam ſubter cutem tranſeunte. Attamen emollientibus admiſcenda ſunt, ammoniacum, bdellium, medullæ, adipes, & quæ his ſimilẽ potentiã obtinent. Potiones expediunt, quæ anguſtias uiſceris recludunt abſterguntq;. Huiuſmodi ſunt quæ urinam citant, & calculos cõfringunt. Adhæc quæ nuper ad iecoris obſtructionem dicta nobis ſunt: alimento nimirum decenter adhibito.

De malo corporis habitu, qui Cachexia dicitur. Cap. XLVII.

PRincipia hydropicorũ affectnũ uocare noſtri malũ corporis habitũ, Græci καχεξίαν conſuerunt. Auxiliũ eſt, niſi aliquid impedit, in ſanguinis detractione, quæ particulatim ac per uices adhibita ad tertiũ quartumúe diem producitur. Sed uacuandi ſunt potiſſimũ, qui hæmorrhoidibus, aut mẽſtruis nõ reſpõdentibus in morbũ inciderunt, quemadmodum iis qui copia uitioſorũ humorum laborãt, uacuatio ſanguinis per uenã uitãda eſt: purgãdi aũt ſunt ex hiera, dia colocynthidos uictus erit tenuis, & deſiccãs. Aquarũ naturaliũ uſus adhibebitur, primũ aluminoſarũ, nitroſarũq; magis, mox ſulfuroſarũ: pluribus diebus ĩterpoſitis aliud balneũ accõmodabit, uarioq; exercitationis generi credẽtur ægrotãtes, maximè aũt ei quod per medicos aliptas, i. reunctores adminiſtratur poſtea ueratrũ aſſument mirificè quoq; iuuat ipſos & abſynthij potio, & cottabiſmi. & dropaces Si affectus in hydropẽ deciderit, aquæ ſubter cu-

ter cutem curationi subiicietur, quemadmodum exponemus.

De aqua inter cutem. *Cap. XLVIII.*

CVm iecur uehementer perfrixerit, interim sanè primario, aut inflammatione, aut scirrho, aut alio implicitũ uitio, interim lege consortij quod cum aliis partibus habet sanguinis elaboratio non succedit, ac uitiũ aquæ intercutis quod hydrops græcè dicit, inde cõtrahitur, in quo nõnunquam spiritus copia cũ humidi momento intra mẽbranã, quæ peritonæos appellatur, & intestina colligitur, ut abdomẽ percussum tympani modo crepitũ elidat: qua ratione ẽt tympanias nũcupatur, qui stomachi, alui, & coli inflationibus, febribusq; longis superuenit. nõnunquã uero ex duritie peritonæi, aut uuluæ in mulieribus, aut ex scirrho generatur. Aliquando contra humorum abundantia cum paucissimo spiritu, in eisdẽ regionibus collecta tanquam in utre quodã conseruatur, unde malum, ascites nominatur hydrops, & ipse ex causis quas comprehendimus, contractus. Plurima uero ex parte, ex duritia & scirrho lienis, & iocinoris longisq; intestinorum profluuiis, in quibus fit ut uenter quidem intumescat, reliquum autem corpus quod alimentum non sentiat, cõsumatur. Nonnunquam etiam in tota corporis mole frigidior pituitosiorq; sanguis cõtinetur, qualis partim à iecore descendit, partim ex tota carne corporis ueluti in aquam resoluta emanat, adeo ut corpus albido, & pituitæ colore emortui instar appareat, uocaturque hydrops leucophlegmatias hyposarcidios, uel anasarca. Quem lentæ febres, malus stomachi habitus, hæmorrhoides diu suppressæ fluxus muliebris, spiritus difficultas, uigiliæ sine ratione oborientes, causæq; his consimiles mouerunt. Curatio igitur communis ab euacuatione incipit. Verum ascites & tympanias appellatus medicamenta requirit, quæ aquam educãt. Cui autem anasarca nomen est, sanguinis detractione succurrimus, maximè si affectus origo ex hęmorrhoidibus, aut menstruis suppressis extitit, nisi prius cũ malo habitu premebantur sanguinem emiserint. Et hic igitur ut in iis qui malã corporis habitudinẽ sortiti sunt, per uices tentãda est uacuatio. Deinde stercus bouis gregarii aridum exactè tritũ, coctumq; in posca, uel oxymelite, sulfurisq; pars quarta superinspersa, toti uẽtris capacitati iniiciatur, uel stercora caprilla in pueri urina ad sor-

dium

dium ſpiſſitudinem macerata, applicato,per uentrem ſummè ipſos purgat. Item cataplaſmatis utendum ex fermento,ficis pinguibus,calce,nitro,iride,cardamomo,ſulfure uiuo, ammoniaco,baccis lauri,uua taminia, columbarum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibuſdam ex his cum oxymelite. Poſt quæ ephithema ſpongium appellatum ex caprillo ſtercore mirificè humiditatem uacuat,tum per latētes meatus,tū per aluū. Inſequentibus diebus emplaſtra perſiccantia imponuntur, tū dia iteon, id eſt, quod ex ſalicibus eſt, tum quod iceſium dicitur, uel quod Cureo aſcribitur, uel diadaphnidon quod ex baccis lauri factum eſt,uel polyarchium,uel epithema diaſpermaton ex ſeminibus præparatum. Atq; hoc indubiè mirificos præſtat effectus,quod ſequitur. quippe humores ex alto eripit: lapidis pyritis,ſulfuris uiui,guttæ ammoniaci,ſingulorum drachmæ duodecim. cumini drachmæ ſedecim, nitri drachmæ duodecim. Excipiuntur cera modica,& terebinthina, pelliq́ue illita, toti uerò ab imponuntur. Ius radicis ſambuci decoctæ in uino potui datur,uel cucumer ſylueſtris uino auſtero macceratus per triduum, cyatho uno propinatur. Acceſſio autem fit quotidie uſq; ad cyathos tres:Hoc quod ſubiungitur, uaria conſtat miſtura: balſami,nardi,caſiæ,cumini, dulcis radiculæ, hyperici,iunci rotundi,aſari,dauci,amomi, myrrhæ petroſelini,calami aromatici,piperis,ſeſelis, ſpondilij pares portiones, faciunt autem bene etiam ſingula per ſe, & omnia quæ urinæ ciendæ ſunt ſimilem facultatem obtinent. Cæterum ſcilla toſta,cū melle trita & linctus modo exhibita, ſine grauitate urinam mouet: coqui autem poſſit etiam in aqua,iis qui bibere uelint.Iam hoc quod ſequitur præcipuè bonum eſt: interioris ſcillæ libræ duæ, in uini auſteri ſextariis tribus aduſque terrias incocta porrigito ex uino quotidie,orſus à myſtro uſq; ad unciam. Illud urinam optimè prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabæ magnitudinem :ubi aqua diſſolueris, linteoq́; percolaueris,ad tres dies propinato,uel uno interpoſito. Conuenit etiam his pitra ex oxymelite. Adhæc Theodoretus,& ex amaris amygdalis paſtillus. Plura uero aquam educūt, ſed hæc uſus comprobauit, gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta, uel euphorbii ſiliquæ quinque,aut ſeptem, uel ſquamæ æris drachmæ duæ, aut tres cū micis panis exceptæ, ac in orbiculos digeſtæ, uel ſambuci

buci radicis corticis ſuccus epotus cum condito,uel chamelęæ foliorum,æris combuſti, aniſi ſingulorum par modus datur in aqua,per initia quidem drachma una, diebus aliquot interpoſitis etiam duæ,& plures. Atque inſequentia, mirifica ſunt catapotia:aloes,euphorbij,cocci gnidij,ſingulorum uncia,rhei ſemuncia,excipiuntur ſucco braſſicæ, finguntur que catapotia, dantur ſiliquæ ſeptem,aut nouem. Antidotum ex gariophilo, aquam mirabiliter elicit,iam uinum quod aquæ educendæ eſt, dare tentabimus. Eſt autem hoc præſtantiſſimum ſcillæ unciæ tres,ſeminis apii,capparis radicis corticis, piperis, ſingulorum drachmæ quatuor, cocci gnidij decorticati drachma, phylli drachma,malabathri galbuli duo,uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ ſex. Contuſa cibataque uino perfunduntur, ſcilla ſimul leuigatur,dantur cyathi tres: poſt humoris euacuationem,etiam theriaca utendum eſt, & ſtercoris bubuli cochlear ex uino porum quotidie ſtrenuè auxiliatur. item clyſteres adhibendi acres, niſi uenter ſua ſponte humeſcat: tunc enim exiccare ipſum magis conuenit. Porrò in mulieribus quas aqua ſubter cutem male habet,etiam peſſus hic utilis eſt. Aniſi,cardamomi,cumini,nitri,ariſtolochiæ, fœnugręci, pulegii, ficuum interioris pares portiones ſuſino excepta mulieribus ſubiiciuntur. Secundum hæc aquis naturalibus, uti continenter expedit:ad hæc in arena contecti deſudent: aliis autem lauacris abſtinebunt.Quòd ſi uero interim lauent etiam,utentur in lauacro nitro,ſale,ſinapi, calce, & perſimilibus inſperſis. Hæc ſanè uel citra lauationem utilia ſunt, aridaque cum oleo uentri adfricata. At ſi id uitium eſt,cui anſarca nomen eſt, reliquas partes exerceri,quatenus licet,oportet & ſiccas ad ſolem perfricari. Reliqua uictus ratio ſiccior aſſumetur. Cibus itaque erit ſalſamentum, ſinapi, & allia:ex auibus ſylueſtres,& ſiccæ magis Inter olera aſparagus,biſacutum,porrum,ſinapi,caulis,reliquaque ſylueſtria. Obſoniis miſcebitur ſal theriacus, uel iamblicus:uinum uetus,tenue, ad urinam mouendam efficax ebibitur. Sin autem facultas datur,ex marina confectum: omnis potio liberalis uitanda eſt,aquæ in totum.Quod ſi cum febri aqua ſubter cutem inuadat,calidioribus,acrioribusque cibis & auxiliis abſtinendum, mixtim uero his utendum, ita ut ei quod magis urget, occurramus: ſi uero id morbi genus eſt quo uenter ſonitum ædit, Tympanias uocatur, purgantia, &

quæ

quæ uniuersum corpus emaciant colliquantq; releganda sunt item ex ijs quæ urinam mouent efficaciora. Illis autem quæ extenuare & discutere spiritus possunt, tum intrinsecus, tum à foris utendum est. aut cucurbitulæ leues crebro toti uentri suffigentur. Sin id uitij male habet, in quo ueluti in utrē aqua contrahitur ascites uocatur, nisi prædictis cesserit remedijs, ad perforationem ueniendum est quæ παρακέντησις dicitur, quod nulli alij aquæ subter cutem generi conuenit.

De Liene. Cap. XLIX.

CVm lien melancholicum humorem, qui ueluti limus sanguinis existat, à iocinore trahere soleat, si quidem facultas attractrix infirma fuerit, meatus'ue obstructus per quem prius trahebatur, niger icterus constituitur, sanguine impuro per totum corpus disperso. At si lienem grauitas, & distentio, uel etiam dolor exerceat, obstructio indicatur: si nihil horū euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quinetiam si atræ bilis uomitus sine febre aliáve malignitate oboritur, retentricem lienis uim laborare indicium est. Expultricis imbecillitas cibum fastidium efferet, dum non amplius melancholicum excrementum, ab liene ad uentriculi ostium defertur, appetentiamque excitat sed in ipso liene obstruitur, primum sanè inflammatio huius, cuius notæ sunt, feruor, dolor, & distentio, excitatur. quæ paulopòst in schirrum degenerat, sic ut feruor quidem dolorq; finierit, tumor autem & duritia maneat, Hoc pressis uitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, ulcera in cruribus cicatricem non recipiunt, ob quæ simul affecto iocinore, cutem subeuntes aquæ colliguntur, sicut comprehensum est. Itaque intemperies ipsis eandem cum iocinore curationē postulat. si adest inflammatio, sanguis à cubito sinisteriore, uel ab extrema manu dimittendus est, eo quòd reuulsio longioribus interuallis fieri debeat, uel etiam propter naturalem quandam cognationem: deinde cataplasma inducendum ex quæ citra euidentem calorem extenuant, admixtis quibusdam etiam nunc astringentibus: uidetur autem hanc facultatem habere suaptè natura, qui uocatur flos salis. Porrò est & hoc cataplasma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hordeaciæ, nasturcij, singulorum uncia, ficuum pinguium libra, uerbenacæ herbæ aridæ uncia,

dæ uncia, ficus, aceto quam acerrimo macerantur. Deinde cum alijs prius contusis incoquuntur, postea iterum coquuntur. Vel stercus caprillum cum cruda ordei farina coctum ex posca inducitur: adhibeto, si placet, & salis florem, fouẽdo autem prius cyprino cum aceti momento, malagmatis utitor, primum simplicioribus, quale est hoc. Ceræ sesquilibra, centaurij libra, nitri triens, terebinthinæ, seminis uiticis, capparis radicis corticis, singulorum quincunx. Coctis quæ liquari possunt, arida insparguntur. iam quod ad Nileum autorem refertur præstantissimum est. Verum ubi inflammatio in scirrum degenerat, ualentioribus uti conuenit, ut etiam cutis summa exulceratur, quale est quod ex fimo caprillo constat, & citrinum. huc accedunt Macherionis, Curei, item ex baccis lauri confectum, & ex salicibus. Quod subsequetur, etiam ipse expertus sum, auri pigmenti unciæ duæ, sandarachæ unciæ duæ, ceræ libra, terebintinæ libra, picis aridæ tantundem, galbani uncia, opopanacis uncia, capparis radicis corticis, glandis unguentariæ, singulorum unciẹ quatuor, lachrimæ ammoniaci scrupula sex, nardini, uel cyprini unciæ quinque. Ammoniacum etiam cum aceto applicatum, lieni sæpe profuit, item potum scrupulis tribus quaternisve cum uno castorei, si priusquam in lauacrũ descendant, ficum siccatum comederint, sputoque eam reddiderint, uel ammoniaci pars una, castorii tantundem: datur drachma. hæc etiam ad induratos scirrho, proficiunt, quemadmodum capparis quoque cortex ex aceto contritus, applicatusque. Idem bibitus aceto, uel oxymelite, crassos, glutinososque humores uacuat, interim sanguinem. Iam salicis cortex, consimiliter inungitur, & cinis ex officia fabrili cum cruda ordei farina ex oxymelite inductus. Item centaurei succus à foris impositis, epotusque, & lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potu assumptum, nec non farina ipsorum obducta, & aqua in qua candens ferrum subinde extinctum est, febricitantibus per se data cyathis tribus. febri carentibus autem cum uino & aceti cyatho uno, uel rumicis syluestris radicis cum scilla tres oboli, uel chamædryos, uel serpilli acetabulum totum cum oxymelite, uel anagallidis, quæ cœruleum florem obtinet, duo oboli, cum posca bibuntur, uel acetum scillites, uel oxymel. Cõposita autẽ hæc, panacis radicis, guttæ ammoniaci, capparis radicis corticis, herbæ lanariæ,

scillæ

scillæ tostæ medullæ ęquales portiones exhibentur drachmæ unius pondere. benefaciat etiam suspirosis, & hydropicis. ALIVD. Myricæ fructus drachmæ quatuor, piperis tantundem, spicæ nardi drachmæ duæ, suffiminis ammoniaci totidem. Teruntur aceto scillino, instar drachmæ nnius dantur ex oxymelite.

Ad lienem scirrho induratum.

CYclamini drachmæ uiginti, brioniæ drachmæ tres, dictamni drachmæ duæ, scillæ tostæ drachmæ octo, herbæ lanariæ drachmæ sex, capparis radicis drachmæ sex. pastillus triobolaris ex oxymelite porrigitur. & qui ex æruca præparatur, non in idoneus est: cibus competit tenuis, acris, siccus: potio paucissima adhibēdæ exercitationes frictionesq́;, & sinapismi, interim etiam cucurbitulæ cum scarificatu desigende.

De morbo regio, qui icteros Græce dicitur. *Cap. L.*

REgius morbus, quem Græci icteron appellant, bilis est per totum corpus suffusio, modo atræ, de qua in lienosis à me dictum est, modo flauæ Differentiis constat numerosis: quarum causę & notæ hæ sunt. Si enim febricitante ægro repente superueniens febrim finierit, crisim testatur, materia ex alto foras prorumpente, contractum. Medicina nō indiget, ut quod balneis & moderata frictione subito discutiatur. Si autem cum febri & biliosis deiectionibus inuadat, & præcordiorum dextra parte grauitas adsit, ferues iocinoris inflammatio significatur: cuius ui sanguis in bilem mutatus, per uniuersum corpus defertur Sin autem feruor citra grauitatem in ipso subest, ex sola iecoris calida intemperie, uitium gignitur. Si absque febri alba deiiciantur, uesicæ fellis malum ostenditur, uel ipsius meatuum: si grauitas quidem præcordiorum dextram partem premat, obstructorum, sin autem citra illam, facultate imbecillium, uel attractrice, eius qui humorem ex iocinore eliciat, uel expultrice, illius qui ad intestina eundem protrudat. Quippe sanguis biliosus non expurgatus, in totum corpus diffunditur, quemadmodum in nigro arquato fieri dicebamus, statim uero his etiam urinæ biliosissimæ affatim excernuntur. Cæterum fit etiam arquatus, ex intemperie calida solidarum partium, dum id quod ratione alimenti, ipsis offertur, in bilem transmutant, quemadmodum in aquæ subter cutem

genere,

genere, cui nomen anaſarca, in pituitoſam humiditatem, eſt mutatio. Verum talis arquatus dignoſcitur hac nota, quòd nõ ſubito, ac una uice, ſed paulatim procreetur, ſic ut nullum ex commemoratis adſit. Iam uerò noxii medicamenti potus, & uirus extrinſecus à uenenato animali illatum, regium morbũ parit. Itaque calidę iecoris intemperiei, & inflammationis uiriumque imbecillitatis, curationem ſuprà ſumus perſecuti, ubi de ipſo agebatur, quam etiam integram huc transferre oportet ne eadem mihi ſint repetenda. At ſi meatus conceptaculi fellis utrique ſint obſtructi, uel alter duntaxat, uenam, in cubito dextro ipſis diuidi conſilium eſt. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato, arquatum contraxerunt, uenam propter minimum dextræ manus digitum, incidunt. Cataplaſmatis quæ inflammationem arcent utendum eſt, & purgatione ex hiera, nec non clyſteres idonei ſunt, potui rectè datur arquaticis, ius apij, uel adianthi, uel rumicis, uel ſerpilli decoctorum ad tertias, uel abſynthium potioni inſpergitur. Præclare faciunt raphani ſucci cyathi duo, cum uini cyatho uno poti. Et cichorei ſucci cyathi bini, uel terni per ſe aut cũ uino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum fuerunt acceptum, mulſum bibent, uel decoctum tenuis ariſtolochiæ, uel hyperici, uel adianthi, uel herbæ lanariæ, uel erythrodani ſimiliter, uel cornus ceruini ſcobis drachma, cum uino, uel paſtinaci ſylueſtris decoctum in uino, ut tertia pars ſuperſit, uel ſulphuris uiui drachma in ouis ſorbetur. Hæc etiam propter obſtructionem arquato laborantibus ualde auxiliantur, ſeminis autem attriplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico, aut alio paſſo in ſolii ingreſſu poti, uacuationem magnam præſtant. Rectè etiam picra datur, & ſicca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis paſtillus datur, & cinamomi quantum tribus digitis comprehendi poteſt, in mulſi cyatho uno, uel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabæ magnitudinem cum piperis granis quinque, tantundemque cinamomi. Qui uero ex calida ſolidarum partium intemperie in arquatum inciderunt, molli frictione, exercitiis moderatis, unctione & balneis tractandi ſunt, cibo humido & mediocriter, refrigerante, cremore ptiſanæ, intybo, ſeri, cichoreo, piſcibusque, uino tenui aquoſo. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorũ animaliũ morſibus in hunc affectũ ſunt prolapſi, de iis quinto uolumine

tractabitur. Porrò si bilis in oculos faciemq; se receperit, elate rij instar erui cũ lacte muliebri naribus in balneo instillato, & statim in soliũ descendãt, cauentes ne caput immergatur. Post balneũ uictu, recreatis, rursus medicamentũ errhinon in sole, naribus infundito. Bene facit etiã cyclamini succus, porri, & ni gellæ. Acetũ uero accerrimũ naribus attrahat in solio desidẽs, cõtineatq; ẽt pressis naribus paulisper, & mirifice uacuabitur.

De umbilico prominente. *Cap. LI.*

CAusam umbilici prominentis, & quomodo id uitij ma nu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uerò nonnulli etiã medicamẽtis in naturalẽ statũ redie runt, ipsa hoc loco dicemus. Aluminis scissilis drachmæ quinque, flocium uini drachmæ octo, rosacei decem, gallæ immatu ræ drachmæ duæ. Vino diluta, & in mellis spissitudinem redacta loco affecto inducuntur. Extrinsecus spongia posca madens superinijcitur, & fasciola deligatur. ALIVD. Fabæ fresæ, corticũ gallæ, balaustij pares portiones, coquuntur in aqua: ubi dissoluta fuerint, tritaque diligenter, spongia, ut prædictum est, imponuntur. ALIVD. Plumbi scobis drachmæ sedecim, cicutæ, mannę, cerussæ, hypocistidis succi, singulorum drachma, uino dissolutis in modum prædictum utitor.

Quomodo impuberes imberbesque diu maneant, & particulæ naturales testesque conseruentur, ibidem etiam psilothra numerantur. *Cap. LII.*

CImoliæ cretæ, & cerussæ æquales partes, alterci succo excipiuntur ut sordium spissitudo fiat, deinde oleo len tiscino quantum sufficit adiecto contundito, ac utitor. ALIVD Cicutæ succum, solani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, psillij æqualem modũ ubi contriueris, utitor, sed locum prius abstergito abluitoq;. Oportet autem pridie quàm usurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolendis dicatum, psilotrum appellatum. Asellorum domesticorũ, qui tacti conduplicant sese in orbem, pilulæ rotũdissimæ similem, græci κατοικιδ́ίκς όνίσκυς uocant, drachmæ duæ, sandarachæ drachmæ quatuor, calcis drachmæ octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuiæ è ficu tantundẽ: coquito in fictili, ac in balneo utitor. ALIVD. Calcis uiuæ partibus duabus, auripigmenti totidẽ, terræ

terræ cimoliæ parte una, in aqua coctis quemadmodum explicitum est utitor. ALIVD. Simplex odorisque expers: calcis uiuæ utriusq; sextarium, sandarachæ unciam. Coquito ut dictum est, & utitor. Porrò quæ pilus adimant, in ocularijs exposita sunt.

De ramicum generibus. Cap. LIII.

CVm intestina peritonæo rupto deuoluuntur, operosa nimium est curatio, cum uerò ob raritatem illius descendunt, facilior sanandi ratio est: ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, sunt opportuni, multique adeo citra manus operam medicaminibus impositis, & conuenienti deligatura persanati sunt. Vtendum uerò est remediis infra comprehensis, ubi hoc solum addiderimus, affectus solo loco differre. Quando nanque intestinum etiam num suprà in inguinibus iacet, nostri inguinis ramicē græci, βουβωνοκήλην uocant. Cum in scrotum iam infrà delapsum est intestinorū ramex, græce ἐντεροκήλη dicitur. Malicorij igitur drachmæ, decē gallæ immaturæ drachmæ quinque, in uini austeri cyathis tribus incoctæ, & leuigatę imponantur, intestino prius confricato, & aqua frigida superfusa: decimo die soluuntur, sed ita, ut æger in lecto maneat diebus triginta, bibatque cupressi decoctum cum uino, uel eius globulorum tres obolos, ex diluta uini potione. hoc medicamentum auxiliatur pueris.

Aliud glutinatorium.

SYmphyti radicis, marrubii succi, amygdalarum amararum, gummi, pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ sescuncia, ceræ, thuris, myrrhæ, ichthyocollæ, cochlearum cū suis testis, singulorū uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus ante maceratur. ALIVD. Cupressi, galbulorū uncia, gallæ tantundē, melicorii semūcia, taurocollæ unciæ tres, mānæ thuris, semuncia, symphyti tantundem, cochlearum cum testis uncia. Galbuli & malicorium uino astringenti diu incoquuntur. Et cum reliquis leuigatis excepta, in usum accommodato. ALIVD. Aloes, malicorii, thuris, hypocistidis succi, glutini fabrilis, picis, bituminis, singulorū sescuncia, uini dulcis qd̄ sufficit. ALIVD. Magis uarium, facit etiā adultis cum morbus uetustatē nondū senserit: chrysocollæ, taurocollæ, sarcocollę, ichthyocollæ, lapidis Gagatis, lapidis hęmatitis rhus, syriaci, & coriarii, acaciæ

singulorum sescuncia, lapidis pyritis ignem non experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis scissi, mannæ thuris, singulorum uncia, picis brutiæ unciæ quinq;, cochlearum cum testis uncia, argenti recrementi quod helcysma dicitur, unciæ quatuor, gallæ, squamæ stomomatis, æris singulorũ uncia, bituminis unciæ sex, Myrsinati quod satis est. Vino astringente arida excipiuntur, Medicamento tam spisso ut digitos non coinquinet, utitor. Quod si iacere non sustineant, triangula ipsos fascia crassiore, quæq; intestina possit constringere, tuto deligabis A cibis inflantibus abstinendũ, uino copiosiore, crebris balneis, ualido motu, nempe cursu, saltu, clamore, & id genus aliis.

Ad aquosum ramicem qui hydrocele dicitur, ut humor collectus euacuetur.

PIperis grana centũ, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, cerę drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis utitor. ALIVD. præstantissimum. Lapidis asii floris drachmæ sex, uuæ passæ acinis uacuæ drachmæ duæ. cumini ęthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundem. Trita imponito, fouens uesperi & mane: quidam uero adiiciunt etiam sulfuris drachmas octo. ALIVD Calcem uiua balnei sordibus exceptam cum cerato impones, & paululum nitri calci miscebis. ALIVD. Radicis brassicæ crematæ cinis adipe suillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduum soluitur. † Ne autẽ humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate, Ceræ libris duabus & semisse, picis triente, guttæ ammoniaci triente, aluminis liquidi sescuncia. Proficit etiam medicamentum diægiton hoc est ex populo nigra & reliqua extrahentia.

† Antiquus codex, πρὸς δὲ τὸ μὴ πάλιν συλλογὴν ὑγρῶ γενέσθαι, Ne autem rursus humor colligatur.

De inflammatione testiculi scrotique & aliis ipsorum affectibus. Cap. LIIII.

SCroti inflammatio hisce agnoscetur notis. locus primo contactu indolescit, feruor, duritiesq; intensa apparent. Testiculo autem inflammationem sentiente non ex leui tactu dolẽt affecti, sed innixis ualidius digitis rubor & durities ipsius per summa minor extare uidetur: impressis autem digitis durities in alto occurrit, & febris nonnunquam oritur. Itaque testiculorum inflammationibus propriè cõuenit sanguis

ex

ex talo dimissus: cōiter aūt oībus cataplasmata & cerata. Imponi igit̄ debēt ex lomēto diluta uini mixtione cocto cū uuis passis pinguibus acinorū expertibus cumini, uel hastulæ regiæ radix incocta, cōtritaq; miscet̄ tenuissimæ parti polētæ æquali: uice cataplasmatis adhibet̄ uel lini semē ex diluto uino, uel fœnugræcū ex mulsa, uel lilij radix ex mulsa, aut recentibus uini floribus cū polētæ polline. Vel senecion. & coriandrū uiride cū uuis passis quibus acini sunt exēpti. Sin multus infestat ardor, folijs alterci cū triticea farina, aut cicerū obducūtur, uel arundinis folijs, uel cucurbita cruda. Si uetustior est morbus cū duritie, cucumeris syluestris radix in mulsa cocta, leuigataq; cum lolij farina admouetur. Itē hoc efficax est auxiliū, uuarū passarum quibus acini sint exēpti, unciæ quinq;, cicerū subferuefactorū sescūcia, cumini uncia, sulfuris unciæ nouē, nitri uncia, resinæ unciæ tres & semissis cōtrita oīa cū melle in cataplasmatis formā digerēs, utitor. cerata aūt hæc sunt, olei cyathus, colophoniæ unciæ sex plūbaginis, cumini, uuarū passarū, lomenti singulorū triens, ceræ sextans. Plumbago cū oleo adusq; aliquantulam spissitudinem incoquitur deinde cera resinaq; inditur. Sublata ab igne semifrigida, uuis passis cōtritis, farinisq; superfundito ALIVD Olei anethini & rosacei, ceræ, resinæ piceæ, singulorū quincunx, cumini unciæ duæ & semissis, stercoris asinini sescuncia cuminū teritur cum stercore asinino, ceratumq; refrigeratū miscetur unaq; leuigatur, deinde in panniculum illitū admouetur, lana superaccōmodata. olei omphacini, uel butyri, uel resinæ æquali modo utitor. Quòd si à sudoribus ulcerata scroto excitētur, gallā detritam, uel alumen inspargito, pingui aut hircino felli & perungito. Porrò ad testes aphtæ ulcere pressos terram cimoliam cum aqua prius illitam, sinito siccescere, calidaq; aqua abstergito, myrtum siccam, & smyrnij paulum in puluerem redactum applicato. Si caro in testiculis excreuerit, cinis sarmentaceus nitro & aqua maceratus curat inductus. Pruritu scrotum irritante, nitrum, pedicularia, Græci staphidagriam appellant, alumen liquidum, aceto contritum, rosaceoque, illinitur in balneo Vbi laueris, candidus oui liquor cum melle parti inungetur.

De seminis profluuio & ueneris insomnijs. Cap. LV.

SEminis profluuium quod græcè γονόῤῥοια appellatur, est inuita, ac præter uoluntatem excretio, quæ continuè na-

turalibus nõ intensis,ex retentricis naturæ facultatis imbecillitate prouenit:in qua ex usu est cóquiescere,lumbos pubemque hapso ex uino & melino uel œnanthino cõtegentes:mox cataplasmatis obducere ex palmulis,malis cotoneis, œnante, acacia hypocistide,rhu,& similibus. Insidere oportet lentisci, rubi,& id genus aliorũ in uino decoctionibus,uel etiam, aquis cibisq; uti siccãtibus: post prima morbi tẽpora ad exercitatoriam rationẽ deducere,qua totũ corpus, partesq; affectæ confirmentur. Cæterũ quõ seminis paretur fœcunditas, libro primo,ubi de sanitate tuẽda agitur,abundè tractauimus. Vbi etiã illorum qui unerẽ exercere nequeunt,scripta est curatio, itẽ quæ ad ueneris insomnia proficiant. porrò iuuabit genituræ profluuio laborãtes,& lectus frigidior,& dextri lateris, uel sinistri incubitus,itẽ medicamẽta frigida lumbis substrata, qualia sunt coriãdrũ,cicuta,cerussa, portulaca: omnia uero ex aceto.

De satyriasi. *Cap. LVI.*

SAtyriasis est naturalium palpitatio,quæ cuidã seminis uasculorum inflammatoriæ affectioni cum intentione superuenit. Hæc palpitatio nisi finiatur,in seminariorũ uasorum resolutionẽ, aut conuulsionẽ delabi consueuit, ac qui conuulsi fuerint celeriter intereunt. obeuntes autẽ uentre inflantur,& frigidũ sudorem emittunt,ac mulieribus quoq;, sed raro hoc mali accidit. sanguinẽ igitur protinus dimittere conuenit,uictu uti tenui,& abstemio,eumq; assumere quotidie, ualenter nunquã,sed paulatim. Laudatissimum igitur est remedium,beta,malua,& mercurialis momentũ, & ius esculentum cochlearũ: nil mali fuerit etiam ex simplicibus clysterẽ ab inferiore parte iniicere. Quæ uerò urinã mouent, medicinæ cauendæ sunt,lumbis refrigerantia quoq; admouere oportet,ut solani succum,aut portulacæ,aut alterci,aut cicutæ. Necesse uero est,colem, & inter anum, scrotumq; locum refrigerantium,quibus leniendi uis inest,aliquo demulcere,nempe argẽti spuma cimolia creta,cerussa,aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci,aut sapa sepino cubitu cóquiescere nociuum est. Rursus confert bibere nimpheæ radicẽ,iridẽ,& adiantum. Rutæ uero succi potus profuerit,& seminis profluuio laboranti, & cui naturalia sunt arrecta. Cibus datur frumentaceus modicus, sitis inducitur. At si prorogatur uitium, cucurbitulæ cute ferro incisa defigẽdę sunt. Si plenitudo adsit ẽt hirudinibus euacuare,

cuare,& uentrē cruda ordei farina ob linere, alienum non est.

De priapismo. *Cap. LVII.*

PRiapismus est firmū genitalis incrementū, quod in lōgū latumq; intumescit, citra ueneris appetentiā flatulentus nimirū est spiritus qui particulā in tumorē attollit, ex humoribus crassis, & uiscosis modici caloris opera procreatus. Notū uero est cuilibet, particulas nō esse calfaciēdas, sed leniter refrigerādas cerato rosaceo, cū aqua cōtuso, itē chamæmelino cerato in genitali & lūbis imposito, uictus & medicamēta exhibent, quæ extenuare citra manifestū calorē possunt. Applicabuntur et quæ naturali modo operātur, experimētis ac usu probatā. Nymphea igit potui dabitur, uiticis semē: rutæq; uiridis obsonijs mixtū. Sed ꝑ initia id nō assumi debet, ut quod uehemēter calefaciat: uerū post aliorū extenuātiū usum. Si uacuatione uti libeat ꝑ uomitū id facies. Nā per aluū factæ, uicinas particulas sæpe fluxioni oportunas efficiūt. Exercitiū fricatioque flatib. discutiēdis rectè adhibētur. Nulli ꝑdictorū uenus ꝑdest, nisi quibus ex huius abstinētia semē abūdare coniicimus.

De particulis inefficacibus. *Cap. LVIII.*

QVi hoc uitio laborant, non ruunt in uenerem eoq; pusillanimes fiunt. Causa horū est, particularū resolutio, uel seminis inopia. Cū igitur ea quæ semini generando sunt, libro primo inter præcepta salubria exposuerim, tum quæ simplici uirtute ad uenerē incitant, nunc ualentiora adijcere oportet. Cōmuniter igitur medicamētis quæ à lassitudinibus reficiēdis, acopa dicūtur, ad resolutionē inscriptis, hic quoq; utendū est. Priuatim stellio cōcrematus, in puluaremq; redactus cū oleo magno dextri pedis digito, illinitur, & uenus exercetur: ubi cessare uoles, digitus abluatur. Iā medicamentū ex stellionibus uaria constans mistura efficax est. Potui uerò dantur quæ incitant, quale hoc primū est, piperis, baccarum pini, petroselini, ceruini genitalis ramenti, terebinthinæ pares portiones, melle excipiuntur. ALIVD. Cicerum crudorū, baccarum pini, singulorum unciæ duæ, seminis erucæ, piperis, singulorum uncia, mellis datur quod drachmas duas impleat cū uino. Item satyriace dicta ex multis composita congruet, atq; id genus alia. Inspicere prætera oportet reliquas morbi causas, & conuenientem ipsis correctionem accommodare.

Pudendorum & ani remedia. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera circa inflammationem oborta, medicamentis indigent, quæ uehementer reſiccẽt: cuiuſmodi ſunt ex charta cõbuſta, anethũ uſtum aridum, cucurbita cõcremata. At ſiccis recẽtibusq; ulceribus, etiã aloe præſens eſt remedium, ſi arida in puluerẽ redacta applicetur. Porrò omniũ leuiſſimũ eſt, & nihilominus efficax põpholyx. At ſi humidiora euenerint ulcera, piceæ cortex per ſe lapis hæmatites. an etiã altè deſcenderint, manna prædictis miſcebitur. Si paſcendo ſerpant, lenticula cum malicoriis inducetur, utendumq; eſt Coraco ex phymelite appellato, & bithyno, adhæc, eo quod ex charta uſta cõponitur. Rimas autẽ naturaliũ ſedisq;, Græci uocant rhagadas, iuuat reſina fricta, cum roſaceo cõtrita, ut ſordiũ fiat ſpiſſitudo, adiecto etiã luteo oui, opioq;, uel hederæ foliorũ cõbuſtorũ cinis cũ roſaceo in plumbea pila tritus admouetur. Iã paſtillus ex œnelæo, & lapis phrygius admodum probata ſunt remedia ad rimas, tũ ſordida circa ani orbẽ ulcera, præſertim quæ elidi nequeunt. ALIVD ſimplex quod ẽt acrimoniã obtundit. Cadmiæ combuſtæ, elotæq; unciæ duæ, roſarũ ungue ex foliis deſecto, unciæ ſex. puluis inſpergitur parti uino prius abſterſæ. Ad condylomata uerò faciunt chalcitidis, œſypi, medullæ ceruinæ, rubi foliorũ æquales portiones cũ cerato, idẽ præſtãt paſtilli ex œnæleo. Quod ſi in cole intra genitalis foramẽ ulcus delituerit, pus, uel ſanguis citra urinã redditus fatebitur. Curatur primũ aquoſa mulſa collutum, mox lacte, poſtea collyrio Aſteri lacti mixto, aut paſtillo Leuco, aut is qui uocatur dialotarion in plumbea pila ſubactus demittitur, uel etiam penna tincta perlinitur, inde tenue linamentum tortile unctum imponitur. Præſtantiſſimum uero eſt etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloes pares modos, roſaceo, & plantaginis ſucco leuigatos.

Ad naturalium dolores.

BVtyri, reſinæ, paribus portionibus pulchrè liquatis obducito, uel ex feminis linis ſucco, æquum myrrhæ & reſinæ frictæ pondus leuigatum imponito.

Ad intumeſcentia pudenda.

VItis foliorum tenerorum triginta numero, ceruſſæ drachmæ quatuor trita applicantur. Cæterum fotu ex aqua marina

rina frigida coles utitor & quiete,penemq́; deligato. Carnosas naturalium excrescentias,quas Græci thymos uocant, compescit,nec finit rursus augescere cinis palmitum cum aceto cataplasmatis modo illitus,item salicis corticis combusti cinis. In uniuersum & thymus,& myrmecia,& uerruca pensilis quæ dicitur acrochordon per medicamenta ualenter exulcerantia eliduntur: ijs autem quæ exedunt,emoriuntur. Propriè contra hæc uitia proficit,elaterium cum sale impositum, grossi cũ aceto,nitro & farina. Liquor fici illitus, smaridis caput salsum crematum in cinerem, ærugo cum sulfure uino combusta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento sutorio, uel heliotropii maioris semen cum uino cataplasmatis modo applicatum.

Ad ani inflammationem.

CErusæ unciæ quatuor,pompolygis uncia, uel cadmiæ terræ,thuris,singulorum uncia: sereos succi hemina diluuntur,succus autem paulatim affunditur,donec absumatur. Deinde ceratum ex uncijs duabus ceræ, & rosacei libra confectũ: ubi deraseris miscetur,ualideq́; emollitur. Demittitur autem instrumento quod à pure trahendo πυȣλκον Græci nominãt, & superdeligatur, facit autem & ad ani fissa cum inflammationem sentiunt,item aduersus sedis exulcerationes, cum ardore,aut rosione infestantes.

Ad sedis erysipelata.

MEdicamenti,quod ab herbarum succis diachylon appellatur,libra,rosacei quantum satis est,panis puri libra, croci uncia,opij uncia.crocus & opiũ passo macerantur,panis aqua. Deinde leuigatis ipsis,medicamen diachylon, & rosaceum admiscetur,emolliturq́;:Vtile est etiam ad podagras calidissimas ALIVD. Arcet etiam ani inflammationem cerussa cum uino rosaceoq́; in pila plumbea,& cochleari plumbeo trita inunctaq́;, uel cerussam & oui candidum rosaceumq́; in eadem pila leuigata,dum sordium spissitudinem habeant, perungito.

Hedricum ad ani dolores.

ALterci folia tenera,portulacæ folia tenera, micas panis in uino tinctas,ouorum tostorum lutea pari pondere,rosacei quod satis est,ubi locum rosarum & meliloti decocto foueris, cataplasma imponito.

Hedricum optimum ad ani inflammationes, eiuſdemque excreſcentias.

CEruſſæ, ſpumæ argenti, ſuffiminis ammoniaci, bdellij, ſingulorum ſcrupula ſex, terebinthinæ uncia, ceræ ſemuncia. Arida ſucco ſolani, alterci, uel portulacæ conteruntur. Quæ liquātur, ubi illis adiuncta fuerint, excipito. Et emolitis roſaceo, utitor. Iam medicamē phicotyche. & dia molibdenes ad hæc dialotarion. Præterea paſtillus dia halicabu & dia rodon ad ani inflammationes genitaliumq; laudata ſunt remedia.

Ad excreſcentias ani.

EXcreſcentijs ſi inflammatio adeſt, utēdum generatim iam commemoratas, & propriè hoc paſtillo, ceruſſæ quadrans, pompholygis uncia, argenti ſpumæ ſextans, maſtichæ ſcrupula ſex, alterci ſucco excipiuntur. Si careant inflammatione, cupreſſi galbulorum combuſtorum cinis loco dolenti, uino prius abſterſo inſpargitur, uel cucurbitæ aridæ corticis combuſti, uel palmularum nucleorum cinis ſimiliter, uel teſtarū ouorum, & fœniculi cinis, uel ſucci mali punici foliorum, æqualis modus. Vino albo deterſa pars diebus ſeptem eluitur. calloſa autem tubercula calce & auripigmento cum aceto acri trito rectè etiam in ſole perungis.

De hæmorrhoidibus.

ORis uenarum, quæ quod ſanguinem fundere ſolita ſint grę cis αἱμοῤῥοΐδες appellant, iuſtò largius inanitis, habitum in aquam ſubter cutem reſolui contingit, & affectos, infeliciter contabeſcere: periculum uero eſt, etiam ne largum ſanguinis profluuium accidat, quemadmodum ne idem in totum ſupprimatur: unde laborioſa eſt curatio. Quare cum plures ſint hęmorrhoides, unā purgationis gratia relinquere oportet. Quædam uero ſuperius exiſtunt, non apparentes, eoq; difficilem curationem recipiunt Cæce autem nihil quidem excernunt, ſed dolorem mouent acriorem, hę itaq; ſucco cyclamini illico adaperiuntur. Contra eas uero quæ immodicè fundunt ſanguinem, ſpinæ ægyptiæ, foliorum ſambuci, artemiſiæ, ſingulorum unciæ quinque, ſideritidis unciæ quatuor, coquuntur in aquæ heminis octo ad dimidias, inde herbæ proiiciuntur. aquæ uero miſcetur puluis hic cretæ ſutoriæ, aluminis rotundi, ſingulorum

lorum drachmæ octo, argenti ſpumæ drachmæ quatuor,gallæ drachmæ tres,miſyos drachmæ duæ,ſereos tantundem.ubi puluerem decocto ſolueris,ſepties quotidie irrorato.inſecuto die pari modo aliã confectionem menſura æqualem ſuperfundito: ſic tertio. Et ſi reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acu compunges: ſi ſentiat æger,aut cruor emanet,decoctum ſimiliter facit,pulueris uero partem dimidiam miſcebis. Cum foueris,puluere attingito,ut exactè adurantur panis ob inflammationem inſtar cataplaſmatis inducetur. ALIVD. Panis purus in garum primæ notæ tinctus,uſtuſq; in nouo fictili, & pertritus applicatur,ano prius uino abluta. Facit etiam ad excreſcẽtias. ALIVD. Seꝛeos drachmæ duæ,chalcitidis drachma, miſyos tantundem,atramenti ſutorij quod chalcantum dicitur drachmæ tres,aluminis ſciſſi drachmæ nouem, æris combuſti drachma, cretæ ſutoriæ drachma ſicco utitor. Cibi erunt ijs qui ſupramodum inaniuntur,pauci ſanguinis efficaces,& minimè recremẽtitij,quiq; ſiccant, & aſtringunt,cuiuſmodi eſt chondrus ex poſca lotus: oryza & alica. Ex oleribus conueniunt intybus, cichoreũ, portulaca: inter uina,quæ aſtringunt. In hæmorrhoidibus autem obcœcatis,his contrarius uictus proderit: potiſſimum uero loliginum, ſepiarum,multipedarum, torpedinis, ſelachiorumq; eſus probè conueniet hæc enim ſanguinem cõmouent,item quæ menſibus ciendis ſunt, hiſce congruunt.

Ad procidentem anum.

ERucæ fructus,gallarum ceruſſæ,acaciæ, hypociſtidis ſucci, piceæ corticis,thuris,myrrhæ mineæ,paria pondera. Sicca admoueto,ano uino prius auſtero deterſa. ALIVD. Recrementi plumbi,rhus ſyriaci,ſingulorum drachmæ octo, roſarũ floris drachmæ quatuor,myrrhæ mineæ drachmæ duæ. Vtitor ſicut priore. ALIVD. Piceæ corticis,mannæ,ſpumæ argenti,ſingulorum drachmæ octo,cupreſſi orbiculorum ſiccorum, plumbagini: ſingulorum drachmæ duæ,utitor quemadmodum præceptum eſt.itẽ urina ipſius ægri calens adhuc ſuperfuſa adiuuat.

De uteri affectibus & primum de menſium purgatione. Cap. LX:

MVlierum plurimis menſes quartodecimo anno fluere incipiunt,paucis uero ante tertiumdecimũ, aut duodecimum,

decimum,plerisq; autem post quartumdecimum erumpunt. Tépus cuiq; purgationi præfinitum nõ est,ordinatumq; , multis ad duos trésue dies , haud paucis usq; ad quintum profluit, aliis etiam adusq; septimũ : raro ad duodecimũ purgatæ sunt. Porrò desinunt menstrua aliis anno quinquagesimo, paucis autem usq; ad sexagesimum durant. Nonnullis à triginta quinq; annis,præsertim obesis,menses cessare incipiunt morata igitur purgatione,lauandum est circa statum menstruale tempus,ac præsumetur potui,aut sesamũ,aut capitatum porrum cum pipere, & ruta simul incocta . Potio autem ex passo cretico erit, cuius heminæ mensura pota ambulationibus menstrua dimoueantur, Cibus sit,lolligines,sepiæ,polypodes, & quæ eiusdem sunt generis : quippe sanguinem propriè commouent .

De mensium suppressione .

SVpprimitur menstrualis purgatio , interim toto corpore male affecto,nonnunquam uero locis peculiari uitio constrictantibus ex frigiditate insita,aut ictu , aut intemperie ab origene,seu acquisita malignitate magna uero parte ex abortu: uel principaliore quadam parte primario affecta, nempe iocinore, aut uentriculo , aut thorace, aut id genus aliqua,longo morbo uitiata . At suppressio complures affectus , & longos solet procreare . Cum igitur propter aliquod interaneorum affectum primarium purgatio circunciditur , aut moratur , ex usu maximè fuerit, id quod primariò afficitur curare,inde uteri habere rationem . Notæ uero quibus hæc deprehenduntur, in superioribus sunt expositæ . Cum uerò nihil illorum adfuerit,constat palam primario affectu uterum occupari . Itaq; si ætas non prohibet,aut habitus,aut aliud quippiam,uenã oportet incidere,idq; non ante statum mensium tempus: sed ubi iam præterierit, decem dies superadijciantur. Detrahetur autem sanguinis , neque plus duabus libris & dimidia , neq; minus una , si quidem uenam diuiserimus . Sin autem non, hiera diacolocynthidos purgari debent , duarum drachmarum pondere , in sex mulsæ cyathis . Si febris adsit , hiera quidem uti non expedit , uerum sanguinem mittere in primis febriculæ diebus est opportunum. A purgatione reficiendæ sunt mulieres diebus pauculis : in sequentibus autẽ,exercẽdæ obambulationibus,inferiorum frictionibus,& balneo.Cibi congruunt

distribui

diſtribui faciles,& liquidi,olera,dulcia omnia, piſces ſaxatiles, ex auibus teneriores,lactis potio,ex melle confectiones,μελιττώματα uocant,uinum tenue,album,non adeo uetuſtum.carnes inidoneæ his ſunt,& legumina, præter ptiſanam. Vbi ſtatum menſium tempus propinquum eſt,dantur ex marinis ſelachia,& malachia,ut dictum eſt,item oſtracoderma, hoc eſt teſtaceam cutem ſortita, capitata porra, cum ruta & pipere cocta,eorumque ius potui datur: infernæ partes uinculis, tribus quatuórve diebus conſtringuntur. Cum inſtat tempus purgationis,tollitur deligatura,myrrhæ obolus bibitur, aut fabæ inſtar,uel caſtorium ex paſſo,aut mulſa,uel decoctum artemiſiæ, aut ſaluiæ poſt balneum ex paſſo, & abſynthii. Abſynthites autem uinum per totius curationis decurſum potatur. Vbi acceſſerit iam menſtrvale tempus,ſi nihil, aut nulla mentione digitum fuerit excretum,ex talo ſanguis detrahendus eſt. Poſt ſeptimum, aut octauum diem,purgatione ex hiera utendum eſt, ſecundum quartum diem,dropax inferiori uentris regioni lumbis & feminibus applicetur,atque aquæ potu triduum uſa ſinapi cum æqua panis macerati portione aduſque æquinoctium admoueat,deinde lauet, inſecuto menſe ficus ſiccatæ in uicem panis miſceantur decocto fœnugræci, maluæ, pulegij, rutæ, & artemiſiæ. In ſinum uero demittetur, ſuſinum, aut amaracinum, peſſusque inſeratur ennepharmacus, aut libanius. Eſt autem peſſus lana concerpta, & in rotundam, digiti humani formam redacta qua medicamenta cõtineantur. Hæc igitur curatio pleriſque ad purgationem abunde fuit. ſin autem uehementioribus indiguerit medicamentis, hæc ſunt, iris illyrica cum uino pota,iunci anguloſi,ariq; radix, caſſia, iunci rotundi flos,& nardus,helenii radicis decoctum,myrrhæ ad fabæ Græce magnitudinem cum paſſo ex dimidio mulſæ cyatho pota,atque dictamni decocti cyathi duo, item ammoniacum, & ſagapenum. Quæ minus ſtomachi uitiis ſunt opportunæ, etiam opopanacis paululum in globulos redactum percocto melli intinctum, aſſument. Iam uerò conſueta nobis ſemina menſes mouere poſſunt, ſed minus: fœniculum, cuminum, apium, daucum creticum,ſeſeli,ami,ſiſon, cicer, fructus cedri, ac omnia quæ urinam prouocant. Commode etiam ſinui muliebrium imponuntur myrrha,abſynthii,aut lupinorum decocto trita,aut rutæ ſucco leuigata, bdelliumq; ſimiliter, ſtyrax,

ſyluestris

ſylueſtris oleæ gummi,aut rutæ ſucci itidem, aut longa ariſtolochia,in collyrii formam concinnata. Perſimiliter etiã magni centaurei radix,aut ueratri, aut liquor ſcammoniæ, & cucurbitæ ſylueſtris medulla per ſe, & artemiſia applicata cum ruta, inſuper & galbanum ſuffumigatum. Eadem uero & fœtus ſolent educere.

De immoderata purgatione uteri & ſanguinis profluuio. Cap. LXII.

IMmodicę purgationes mulieribus oboriũtur,interim menſibus adauctis confarctimq́; ac concitatius erumpentibus, interim ob legitimum partum quę plerunq;etiam ſponte ſua ceſſant: Crebro autem obortus cauſa,uehementi laborant profluuio,ut ſubinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis & inguinibus, uinculis excipiuntur. Poſca non frigida potui datur,muliebria ex eadem fouentur, & iniiciuntur locis multæ lanæ,ex uino,oleo, uel roſaceo,uel melino,uel myrteo expreſſæ Cibus dabitur chondrus lotus ex poſca:uel oryza,uel alica:uino autem abſtinebitur, & hydromalum auſterum,aut omphacomeli,aut huiuſmodi quippiam ipſis exhiberi debet. Balauſtium in poſca propinari, uel hypociſtidis,uel acaciæ ſuccus,uel lycium,uel ſamius aſter, uel ſuccus immaturæ uuę ſiccus,uel rheon, uel lenticulæ ex Italico fictili combuſtæ cinis:aut ſeſamum editur in poſca maceratũ, quoad molle delicatumq́; euaſerit: inſinuati uero peſſi per naturalia, ſanguinis fluoerm ſiſtunt,hypociſtidis ſuccus, aut acacię cum manna in aceto contritæ. Mirificè auxiliatur ſpongia in uino, aut liquida pice demerſa, peſſarii modo adhibita, uel combuſtę ipſius cinis cum aceto, uel poſca eodem modo inſinuatus. Similiter etiam ſuberis in Italico fictili concremati cinis. A foris autem impoſita iuuant aſtringentia epithemata, & cataplaſmata ex palmulis, & cotoneis: quę malicoria receperint, aut fageam glandem,aut rubi ſurculos,aut lentiſci folia,balauſtium,acaciam,hypociſtidem, gallæ modicum, alumen Maximè uero hoc,taurocolla madeſcit poſca,quouſque ſoluatur deinde in linteolum ualidum illinitur, lumbiſque agglutinatur. Efficacia ad hoc ſunt,& glutinantia emplaſtra, ueluti Armonia,Iceſios,Athene,Meline,Indica,& ſimilia. Peſſulis quoque ad ſanguinis profluuium uti oportet. Gallæ interius leuigatũ, & thuris

& thuris lachryma aqua diluta naturalibus inseritur, uel cytini, uel mala punica dulcia similiter, uel polygonũ tritum. Composito autem, aluminis scissi, gallarum interioris, acaciæ succi, mannæ, singulorum unciæ quatuor, ouorum tostorum lutea quatuor: arida leuigantur succo plantaginis, miscenturq;. Cũ usus exigit, excipiuntur in pessum ex lana, & in rosaceum intinguntur, insinuantq; naturalibus. Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter subrer mãmillas affixæ abundè retrahunt. Insessus autem profluuio sanguinis laborantibus cõuenit, ex marino iunco, Græci uocant oxyschœnum, capitibus myrti, rosis, rhamni folijs, rutæ surculis, æquali pondere in aqua coctis insidere iubeto. ALIVD. Mali punici dulcis radicis corticis, myrti, cupressi corticis singulorũ tres partes, gallæ pars una, aquæ quod satis est. Infundito autem per uterinum clysterem succũ plantaginis, aut sereos, aut polygoni, aut solani, aut perdicij herbæ, aut psyllij, aut hypocistidis, aut acaciæ, eaq; lana aut digito, aut specillo, aut pinna in longitudinem figurata, adusque orificium imponatur. Insuper pastillus Andronis per uterinũ clysterem infusus cum quodam ex succis commemoratis, aut uino astringente efficax est remedium.

De fluore muliebri. *Cap. LXIII.*

VVluæ fluor, totius corporis quod expurgatur est distillatio: Talẽ uerò speciem id quod euacuatur, repræsentat, qualem etiam humor in corpore superans obtinet. aliud rubrũ, ueluti sanguinis sanies, aliud candidum, pituitæ soboles est, pallidum aliud, quod bilem testatur, aliud uero aquosum, at si sanguis purus, sicut in uenarum sectione, efferatur, attendendũ est accuratè, ne quædam in uulua erosio sit excitata. his notis fluor deprehenditur, loci continuè madent humoribus, colore uariãtibus, laborans decolor est, cibum non sentit, eumq; fastidit, in obambulatione difficulter, spirat, oculos habet prætumidos, nunc cũ dolore, nũc citra illũ, aut cũ exulceratione, aut sine illa, aut inflammata, aut sordida, aut pura. Toti igitur corpori auxiliãtur quæ citra manifestũ calorẽ exiccant, cu affectus sit humidus, frictio totius corporis, & unctio ex melle abunde cocto, medicamina dantur urinam cientia, utpote aqua, cui asarum & apium sit incoctum: uacuatur etiã totum corpus per aluum: præterea portulaca commanducata, succusque

cusque ipsius potus præsidio est. Item balaustium, rubi fructus & flos, quercus liber qui cortici ligni subiacet, & tunica glandis putamini subiecta. Equisetum maximè sistit rubrum fluorem, potum ex aqua, aut uino. Vel hypocistis, lentisci fructus torrefactus, cum uino sumptus, samius aster, lemnia sphragis, coagulum leporis, aut hœdi, aut ouis, aut uituli, aut cerui, uinacea trita, myrti, uua immatura sicca, piceæ correx. & quæ ad uuluam sanguinis profluuio laborantem dicta sunt, non admodum efficacia. Vbi uero cum labore fertur, per siphonem uteri, clysteremve alicę succum, aut tragi, aut oryzæ demittes cũ aliquo medicamentorum quæ dolorem sopiunt, ἀνώδυνα Græci uocant: & in accessionibus quidem lenire oportet: cum autem remittit, circuitum enim nonnunquam habet, habitum corporis mutare noxium humorem euocando expedit uariis gestationibus, obambulationibus, uociferatu, inunctionibus, cucurbitulis, dropacibus ad partes superpositas uinculorum iniectionibus, frictionibus, psilothris, smegmatis, sinapismis, uomitibus à radicula uictus ratione uiribus recolligendis dicata, balneis, uino, uario ciborum genere.

De inflammatione uteri, & declinatione. Cap. LXIIII.

INflammatio uuluæ, pluribus ex causis oboritur. nempe ex ictu, mensium retentione, frigore, & inflatione: adeoque ex abortu, & ob sinistram partus æditionem. Comes inflammationis uuluæ est febris acuta, dolor capitis, tẽdinis basis oculorũ, brachialis, digitorũ, & colli deorsum retractio, declinatio ad opposita stomachi ex consortio dolor, oris uulue conniuentia, pulsus exigui, crebriq;. Et si languida fuerit inflammatio, haud ualido ipsius uteri dolore torquentur. Sin uehemens, & ipse totus pulsatilẽ cruciatum percipit, undiquaq; inflammatione obsessus. si pars ipsius illã sentit, in ea magis dolor intenditur, nam si posteriora ipsius solum laborent inflammatione, dolor lumbos inuadit, stercus longanone cõpresso, retinetur. si priora dolor inferiorem ab umbelico uentris regionem occupat, & stillicidiũ, aut urinæ difficultas uesica pressa excitatur, lateribus inflammationem expertis inguina tenduntur & crura grauantur. Extrema ad fundum uteri parte inflammata, in umbilico dolor potissimum cum tumore infestat. Cum uero os uuluæ inflammatio affligit, in abdomine dolor est, digitoque

toque immisso os occurrit durum rigidumque. Itaq; in curatio ne primum usui uenit fotus ex uino & oleo, uel uino & oleo rosaceo super infernam uentris regionem & lumbos per hapsum ex lana puriore citra deligaturam adhibitus. Cibo astinetur triduum, secundum quod sanguis ex cubito mittendus est, si nihil prohibet. alendæ sunt chondro ex aqua, mulsa, uel pane, uel ouo sorbili, uno die interposito. Post quintũ, cataplasma superaccommodatur, polline farinaceo, semine lini, fœnugræco, ex mulsa, in qua papauerũ capita decocta, reiiciantur, & oleo. at si inflammatio erysipelatis naturã sortita excandescat, meliloto in passo cocto tritoq; ouorum tostorũ lutea adiicito cum rosaceo, uel melino, uel crocino, & cataplasmatis modo adhibeto aut palmulas uino temperato feruefactas, cũ polentarum polline, & quoddã ex enumeratis unguentis leuigato, applicatoq; in morbi declaratione ceratũ nardinum, aut cyprinum iniiciendũ est. Per totum uero morbi decursum, etiam in sessus utiles sunt ex decocto fœnugræci uel seminis lini, maluæ, artemisiæ, & oleo. In iis aũt quæ non sustinent calorem, ex aqua calida rosaceo super fuso, pessos autẽ in usionesq; adhibere cõuenit ex œsypo, butyro, medulla ceruina, adipe anserino unguento susino, & cera chyrrenica. in quibus autem calorẽ ferunt, etiã pessus qui ab aureo colore chrysus nuncupatur, ipsis conueniet, itẽ enneapharmacus, rursus in quibus non tolerãt, ex ouo rosaceo, adipe anserino, uel gallinaceo adaptabit. Porro ad inflammationes magis furibundas emplastro dia chylon quod est ex herbarũ succis in uase fictili cũ rosaceo liquefacto. miscetur succus plantaginis, uel fereos, uel cichorii, uel intybi Aut hoc utere, adipis anserini, uel suilli recentis drac. quatuor cerati rosacei, uel susini sextantes, ouorũ tostorũ luteorũ unc. croci drach. myrrhæ tribus obolis, opii obolis duobus, uel loco opii, papauerum capitũ decocto, si dolor multus ex cruciat, lachrymæ papaueris instar lenticulæ cũ lacte muliebri, & succo fœnugræci in pesso subiciendũ exhibeto. At si inflãmatio cũ duritia infestat, tetrapharmacũ rosaceo solutũ, applicatur, uel iufunditur. Si a naturali sede uulua declinauerit, ꝑ accessiones similẽ inflãmationibus curationẽ recipiet. ubi uero remittitur dolor, & declinat, leuioribus utẽdũ. Quod si malũ inuerateuerit, noxia ex alto euocãtibus utendũ, quæ metasycritica dicunt. Exrrinsecus autẽ duritiæ oborta, malagmatis pugnandũ,

nempe dia meliloto,hoc est ex sertula campana confecto,item Mnasæi,cesi,melinæ Serapionis,aut pyrinæ, uictus aũt per initia tenuis adhibetur. Vbi paulũ declinauerit malũ,ægrotantes ad balneũ ducentur,uarioq; magis cibo & pleniore nutriendi.

De uulue abſceſſu. Cap. LXV.

INflammatione in abſceſſum tranſeunte,dictæ quidem notæ intẽſiores erunt. Præterea uero inordinatæ febriũ cum horrore acceſſiones obueninut primis quidem temporibus intenſæ,cum doloribus ad ultimum,ubi ſuppurauerit,aliquantulum remittũt. Poſtquã uero erumpit uomica,dolores acriores ſubinde uiſi ſunt ceu lancinantes & punctus modo incidere,febriculæ uehementius infeſtant. Atq; urina nonnunquã retinetur,nonnunquã ſtercus,impedimento ab affecta uteri parte facto. Alias tumor in pube eminet, & ueluti exundationis ſenſus cum abſceſſus maior fuerit. At quod in expoſitis locis eſt,etiam inſtrumeuto ad perſpiciendum iniecto, aut digitorũ tactu deprehenditur præterquã quod dolores ob neruoſam oris uuluæ membranam acriores urgeant, ſicut infundo ſinuq; minus doloris percipitur,& digitis quidem tumor non occurrit,os autem gracilius oſtenditur Suppuratio itaq; celerius adiuuãda eſt cataplaſmatis ex fœnugræco,ſemine lini farina hordeacea,ut frumentacea, cui ficus coctæ adiiciantur interim & ſtercus columbinum. Inſeſſibus etiam ad inflãmationem aptis frequentius utendum. Item peſſulis ex terebinthina, myrrha, œſype,butyro conuenit. Abſceſſus autẽ rupto, ſi ad ueſicam pus euaſerit,lactis & cucumeris ſeminis potu utendum eſt, ſin ad longanonem ruptus ſit,lenticulæ & malicorii decoctum indetur aluo. At ſi in ſinum pudẽdi eruperit, mundum quidẽ a pure,roſaceum infundetur,aut cãdidum oleum,aut tetrapharmacum regale,aut butyrum recens.ſin autem offeratur ſanies tenuis,fœtida,ceu ab ulceribus depaſcẽtibus, magis aſtringẽs erit enema ex myrto,palmulis, & lenticula. Si uero humoribus etiam excitatis,inflammatio diuexet,perſiſtere in cataplaſmatis,& inſeſſibus,ratio eſt. Cœterum ſi in uuluæ oſtiolo abſceſſus ſit obortus,neque rumpatur,partibus,quæ puri incumbunt,extenuatis,ad puris excretionem,quæ manu adminiſtratur

tur, diuertere consiliū est, ut in chirurgica pertractabimus.

De uteri exulceratione. Cap. LXVI.

Exulceratur subinde uulua ex infelici partu, aut fœtus extractione, aut eius corruptela, uel ex medicamentis acribus uel fluore, uel abscessibus diruptis, si igitē prompta in conspectum uenerit exulceratio, instrumento locis inspiciundis idoneo deprehenditur. sin alte desederit, ex iis quæ excernuntur. Humor enim diuersus excernitur, ex inflammato quidem ulcere, paucus, cruentus, aut fœculentus cū magno dolore, ex sordido autem copiosior, & sanes cum minore cruciatu, depascente, fœtidus niger cum doloribus uehementioribus, aliisq; inflammationis signis, iam quæ laxant medicamina irritant, oontraria leuant. Cum purum ulcus est, humor paucus, ęqualis, odoris expers, crassus candidus, cum sentiendi facilitate habetur. Si inflammationem experitur ulcus, iis quæ ad illam scripta sunt, utendum est. Sordidum, ptisanæ cremore cum melle illuendum est, aut terra pharmacum iniiciendum cum susino, uel mulsa, in qua fœnugræcum sit decoctum, aut malua, aut furfures, aut lenticula cui cortex sit detractus. Porro quo magis expurgetur, etiam marrubium, aut eruum, uel melli adiuncta erui farina uel iris, uel alumen rotundum, uel aliquid simile inspergatur. Hæc ipsa etiam extrinsecus, ex mulsa macerata, instar cataplasmatis illinuntur. Peculiarius prodest hoc medicamentum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lecte muliebri, deinde exceptus cerato rosaceo, cum adipe anserino inungitur linteolo, uerum quod infra ponitur, isto quoque efficacius dolores discutit. Capita papaueris in passo temperato madescunt diebus tribus, deinde incoquatur, donec intabescant, postea feruntur una cum rosæ foliorum drachmis quinque, croci drachmis tribus, iure capitū papaueris admisto, inde ceræ cum rosaceo liquatæ drachmæ duæ ipsis superfunduntur, ac in pessulo subiiciuntur rosaceo perunctis. Salutare est etiam medicamen ex ouis, croco, rosaceo, adipe anserino, cerui medulla præparatum. Item Aegyptia citra æruginem mirifice ad exulcerationes conducit † ubi autem pascendo serpunt ulcera cum inflammatione quidem obducitur panis tepida maceratus, ex hydromelite, oleo, althæa fœ-

nugræco, palmulis pinguibus. Iniicitur autem plantaginis succus, solani, polygoni, & sereos primum per se, mox cum uino austero aut aceto. At citra inflammationem, si urgeat depastio ualentiora iniicientur, ueluti decoctum malicorii, rosarum, summitatis oleæ, cupressi, malorum cotoneorum, rubi, myrti, lentisci, rhammi, rhus, coriarii ex uino astringente, postea uero aluminis, acaciæ, lycii, hypocistidis, ex eisdem uero decoctis parabitur etiam insessus. Si nihil proficitur non alienum fuerit medicamen ex charta cum posca primum demittere, deinde cum aceto, aut Antheram, aut chalcitidem, aut atramentum sutorium, ex eisdem liquoribus, & quæ dysentericis congruunt, cibus dandus boni succi, modicus Purgato ulcere, ægrotans balneorum ciborumque uarietate sollicitari, uinoque refici debet, quo caro statim procreetur. Pessi loco subiicietur medicamentum diamoron, hoc est ex moris, remissum cadmia, uel ladano uel plumbagine. A foris autem emplastrum, quod cicatrici ducendæ est, abdomini coxisq; imponitur. Quē admodnm enim cataplasmatum, ita etiam emplastrorum facultas per latentes meatus traducetur.

† Hic locus sic legitur in antiquis codicibus. νϵμῆς δὲ οὔσης συν φλεμονῆ μὲν καταπλαστέον ἄρτω καθαρῶ πεφυραμένω δι ὑδρομέλιτος, ubi autem est nomē cum inflammatione inducere cataplasma oportet ex pane puro subacto ex hydromelite.

De cancro Cap. LXVII.

CAncrorum uuluæ alii cum exulceratione, alii citra ulcus inuadunt ubi igitur exulceratio non est, tumor in uuluæ ostiolo reperitur durus, inęqualis, prætumidus, colore fæculentus, subruber, interim subliuidus, ac uehemens dolor exercet inguina, abdomen, imum uentrem, & lumbos ad manus contactum, uariamque medicinam excandescunt. Eyulcerato autem cancro, præter dolores, durities, tumoremque, ulcera erosa ac inæqualia conspiciuntur, plurima ex parte, sordida, labris prætumidis, albicantia, turpem humorum colluuiem concretam habentia. Quæ uero puta dicentur, fæculenta, liuida, subrubra, & cruenta apparent, sanies inde manat continuo tenuis, aquosa, nigra, aut russa, grauiter olens. Interdum uero sanguis defertur. aliæque notæ in uulua inflammata expositæ. Itaque affectus nulla medicina sanatur. Quemadmodum

modum etiam Hippocrates pronunciauit, lenire tamen est in sessibus ex fœnugræco, malua, ac cataplasmatis similibus. Insigniter autem leniunt, solanturque in accessionibus malua, aut althæa in mulsa intabescens, & rosacei paululo leuigata, & applicata. Ad hæc cataplasma ex ficis siccatis melilotis, ruta, thure, buniade herba diligenter cum oleo contusa. Item quod constat palmulis in passo coctis, cui adiecta sint ouorum lutea, polentaque, uel ex papauere cum coriandro, aut polygonio, aut seri. Hæc in doloribus usui sunt, Postea ceratum iniiciatur ex rosaceo, aut mirteo, aut œnanthino, aut melino, cum palmulis in passo coctis, proprie uero conuenit præparatum ex amurca in uase æneo collecta, quæ torrefacta leuigatur, & rosaceo, cerato, adusque emplastri spissitudinem excipitur, hæc quidem extrinsecus conferunt, intus autem oleum quoque lenit, ubi fuerint exulcerati, item lac muliebre infusum. Pars modo succus plantaginis tepidus. Sin cruentum sit, succus polygoni cum thuris modico dolorem sopit. Ad hæc pessuli ex croco, muliebri lacte, lachryma papaueris, & œsypo. Omnibus autem efficacius est etiam ad sedis affectus medicamentum quod recipit, Argenti spumæ Italicæ lotæ selibram, thuris masculi, œsypi, adipis suilli recentis, butyri recentis, ceræ thyrrenicæ, singulornm sextantem, rosacei trientem. Argenti spuma ex sereos succo trita, liquatis iniicitur. Cibus dabitur qui facilè in corporis membra queat distribui, boniq; succi, pinum paucissimum, aquosum, acrium esus, & alimenti copia uitanda est, ut quibus cibi prompte corrumpantur.

De scirrho & duritie. Cap. LXVIII.

SCirrhum contrahit uulua, alias repente, ut nulla causa euidens præcesserit. plerunque uero eundem inflammatio mouet, quæ nec soluta nec in abscessum mutata fuerit. At scirrhorum, genere comprehendetur etiam durities, quam Græci uocant, circa uuluæ ceruicem potissimum obueniens, tumorem quidem pari modo repræsentans, sed minus actui renitentem & cum mediocri dolore. Comitatur autem hos quoque uteri in opposita declinatio † & tumor qui ratione depressionis ut uehementer remittitur, cum grauitate, motuque difficili, non crurum modo, sed totius etiam corporis, atque obeundis actionibus pigritia. sequitur non probe curatas,

malus corporis habitus,aquam inter cutem repreſentans. Per initia igitur ſanguis educi, aut purgatio ex hiera Archigenis, aſſumi debet. Deinde cataplaſmata ex caricis,œſypo,nitro,abſynthio,& cucurbitulas cute ferramento inciſa admouere conſilium eſt. Malagmata uero hæc, Polyarchion, & diaſpermaton hoc eſt ex ſeminibus confectum,& quod baccis lauri conſtat. Inſeſſus ex caricarum decocto,artemiſiæ,pulegij,althææ, peſſulos ex terebinthina,galbano,myrrha,iride,œſypo,dropace,aquas naturales ſulfuroſas,bituminoſasq; uſurpare commodum fuerit,ſi uires conſtant, etiam helleboriſmus conuenit.

†Vetus liber.ὄγκος πρὸς λόγον τοῦ πλήσεως ἰσχυρῶς ἀντίτυπος, ideſt,tumor ratione plenitudinis uehementer reſiſtens.

Peſſulus emolliens.

CEræ ponticæ,nardini unguenti,ſingulorum quadrans, irini, gleucini,cyprini ſingulorũ unciæ duæ,adipis urſini anſeriniq́ue, botyri,œſypi,medullæ ceruinæ, terebinthinæ,ſingulorum uncia. ALIVD. Polii drachmæ duę, myrrhæ drachmæ quatuor cum uino Mendeſio tritum irinoq́ue imbtum ſubiicitur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ,adipis uitulini,terebinthinæ, medullæ ceruinæ,mellis attici,olei ueteris pares modos. Medicamentũ noxia euocans quod Græci dicunt meta ſyncreticon,& ad inflationes,uuæ paſſæ candidæ ſine aſinis,unciæ tres, rutæ uiridis foliorum unciæ duæ, aquæ marinæ ſeſcuncia, cymini drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit. Inunctum uero peſſulũ cyprino oleo immergito,& ſuabiicito. Præterea Chryſis ab auro ſic dictus peſſulus Libaniusq;, & Enneapharmacus affectui ſunt utiles uerum Titianus his magis accommodatur.

De mola. *Cap.* LXIX.

MOla quoque induratus eſt tumor, interim in uuluæ oſtiolo,interim etiam per totam ipſam prominet,tactu lapidis duriciem refert, ita ut ea & quæ ſuperiacẽt deorſum trahantur, corpus emacietur, color prauus appareat cibi faſtidium urgeat,menſes ſupprimantur Mamillæ inturgeſcant,ut in quibuſdam per initia, de fœtu concepto ſit ſuſpicio. Inſecuto autem tempore diſcernuntur, nonnullæ uero aquæ inter cutem præbent opinionẽ,ſed hoc intercedit diſcri
minis

minis,quod tumor durus ſit,nec ſonus fiat cum digiti iniiciun tur,quemadmodũ in morbo hydropico. Cum autem intenditur,in aquam ſubter cutem reuerta degenerat. Nonnunquam etiam inſanabilis magna ex parte affectus redditur, quibuſdã & ſanguis erumpit. Itaque decumbere in domuncula anguſtiore minus luci expoſita,modice frigida cubili immobili,omnibus ex æquo confert,ſed ita ut pedes habeant clariores quietosque. Nam motum quamlibet fluxionem concitat. Ac tumores duritiasque iis remediis quę in ſcirrhis & duritiis, uuluæ dicta ſunt,perſanabimus. Porro hydropicas ſuffuſiones,illis quæ in capite de aqua intercute comprehenſa nobis ſunt ſanguinisque eruptionem, ut etiam fluorem muliebrem curabimus. Cęterum ſunt qui molam carnem aſſerant informem, ipſis uuluæ tunicis adhæreſcentem, fœtus modo in lucem ędi. Atque hæc morbi ſpecies uictus ratione laxante tractabitur, quo citius excutiatur.

De inflatione uuluæ. *Cap.* LXX.

INflatur uulua ex frigore,uel corruptione fœtus, uel ex ægro partu oſtiolo conniuente,uel ſanguine in grumum intus coacto. Alias ſpiritibus in concauo ipſius ſpatio conceptis,alias in raritatibus uuluæ corporis, quas tumor pubis & imi uentris comitatur cum duricie & dolore punctorio,qui ad ſeptum tranſuerſum uſque & ſtomchum inguinaque pertingit,ac ſonitus digitorum impulſu timpani modo redditur. Auxiliatur ergo primum ſanguis demiſſus, ſi nihil obſtat, mox in acceſſionibus inedia, fomentaque ex oleo rutaceo adhibentur,inſeſſus ex rutæ pulegii, artemiſiæ, caſſiæ decocto, ſimilibusque,cataplaſmata ex ſemine apii,cumini,aniſi,ameos,farina lolii. Adhæc cucurbitulę,tum leues,tum cute inciſa affixæ. At ſi diutius uitium ſe prorogauerit, purgatio ex hiera picra utilis eſt,dropaces ſinapiſmi,& aquæ naturales. Obſtetrix autem prius digito peruncto inſerto grumum incumbentem ſi contingat,auferet,leniter ipſum diſſipans, rurſusque admouebit cataplaſma,ex ficu,nitro,& abſynthio. At epithemata mollentia erunt, Polyarchion,dia ſpermaton quod eſt ex ſeminibus,& diadaphnidon, ex baccis lauri præparatum. Præterea peſſi ex ruta, melle, & nitro. Maxime uero hic conducet,

ficuum pinguium contusarũ drachma, cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma at acrimoniæ causa, in lac prius immergãtur. Iam emollientes pessuli sunt huic uitio accommodati.

De uuluæ strangulatu Cap. LXXI.

STrangulatus uuluæ ad superiora recursus est, quæ principalissimas partes in doloris consortium perducit, utpote arterias quas uocant carotidas, cor, cerebrique membranas. Comitatur affectas, cum accessio propinqua est, torpor mentis, pigritia, crutum imbecillitas, pallida facies, aspectus oleosus. Cum iam instat strangulatus, grauis sopos premit, quæ cataphora dicitur, mens desipit, sensuum instrumenta deprehenduntur, impediunturque, uox obmutescit, crura contrahuntur. deinde maxilla rubere incipiunt, faciesque repletur. Cum remittet, humiditas quædam ad tactum ex locis mulieribus præcedit, uentrisq; strepitus, ac aliquod ex interaneis proprogreditur, ipsaque uulua paulatim laxatur, atque sic mens ipsis, & sensus redit. Cæterum morbus iuxta circuitum mouetur, sicuti comitialis, idque nimirũ suulua repleta, aut seminali, aut alia materia, qua intus cõputruerit, ac multæ rursus a morbo sese recolligunt, nonnullæ uero in ipsis accessionibus perierunt subito, quibus pulsus quidem crebriores, & inordinate intercidunt, deinde etiam in totum abolentur. Modicus uero humor superficiem irrorat, respiratio primum languida est, mox in totum abscinditur. Porro uitium hoc hyeme & per autumnum magis infestat iuuenculas ad uenerem procliues, steriles & potissimum si ex medicina sumpta fuerint infœcundæ, item alias perfrictiones expertas. In accessionibus igitur summa deligare, conuenit, crura tota, corpusque totum perfricare, ut animo destitutæ sese recipiant, item quæ fœdioris sunt odoris, naribus oportet admouere. Exempli gratia linamentum ex lucerna extinctam, castorium, picem liquidam, cedriam, lanas & lacinia combustas. Quidam uero & matulam naribus admouerunt cum urina ueteri, uel deiectione cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flamma, & leues & cute incisa. Quod si longius accessio se produxerit, etiã quę flatibus educendis sunt, proficiunt, ut quæ colica dicuntur, ano subiecta nempe cuminum, nitrum tum melle. Item

stercus

ſtercus clyſtere ſubducere profuerit,ne illorum appoſitu ſedes premature. In uuluam uero unguenta odoratiſſima infuſa, ipſam ſolent detrahere,ſicut amaracinum, malabathrinum,ac ſi napi,partim naribus offeratur, partim applicetur pedibus. Deinde inclamabit aliquis ipſas uoce aſperiuſcula, excitabitque, & ea admouebit,quæ per ſternutamenta euocant, ex caſtorio, ſtuthio,& pipere. ubi acceſſio conquierit,uomitnm cogere,cibum nullum aut paucum præbere oportet. A ſeptimo die,purgatio ex hiera diacolocynthidos dabitur,poſt triduum cucurbitulæ defigentur lumbis & illis. Mox caſtorei potione utemur, nunc artemiſiæ decocto, nunc ex mulſa, in quibuſdam enim hoc uel ſolum ad integram morbi curationem abunde fuit. Inſeſſus porro & peſſus molientes his adiungentur. Atque hæc ad acceſſiones procſiiunt, uerum ut totum corpus reficias, a ſanguinis dimiſſione auſpicatus,ad purgationē ex hiera tranſgrederis. Inde picran ex aloe factam exhibes drachmæ pondere cum tribus aquæ mulſæ cyathis,diebus continuatis, uel interpoſitis menſura duarum drachmarnm, cum ſenis aquæ mulſæ cyathis. Iam dropaciſmos,cucurbitulas, & ſinapiſmos utiliter applicas, nec non acopa ex euphorbio. Poſtea exercitiis uti, frictione & uocis exercitio prodeſt, denique & aquis naturalibus.

De uuluæ procidentia. Cap. LXXII.

VVlua procidit raro quidem, ſed multis occaſionibus, uel enim ab alto delapſa,& in coxas firmata,membranis,quæ interaneum id continent,ruptis, aut extractione ſecundarum ſimul ipſam extrahentium, ut quæ eidem adhæreſcant quemadmodum in partu difficili, uel indiligentius imperitiusq; extracto fœtu, uel ex uulnere,uel aliqua animi perturbatione,ſcilicet nunciato filiorum interitu, aut hoſtium inſultu,aut periculoſa nauigatione, aut eiuſmodi quædam cauſa. Vt cum tota corporis mole ſoluta, uulua ſimul ſit deuoluta uel ob reſolutionem, imbecillitatemque particularum, ut in declinantibus ætate potiſſimum accidit. Procidit autem iuxta os ipſius. Quidam uero & totam uuluam prolabi memoriæ produnt,quod a uero longe abeſt. Qua enim ratione ſurſum redacta queat affirmari? Conuenit igitur fœcibus clyſtere prius euacuatis,urinaq; excreta, quo uulua undiquaque

quaque sit libera, laborantem figurare supinam, ut coxas habeat sublimiores poplitesque flexos cruribus diuaricatis. Deinde hapsum capere ex lana, figura & crassitudine sinu muliebri proportionem, tenuique linteo circũdare, & in succum acaciæ, uel hypocistidis uino dilutum demergere, tum uuluæ insererere, & citra uiolentiam totum quod procidit sursum agere, quoad tota moles in sinufactus subsederit. inferna ab umbilico regio spongia in posca expressa extrinsecus contegẽda est. Mulier iacebit extensis adaptatisque inuicem cruribus, ut alterum alteri incumbat. Inde cucurbitulæ agglutinabuntur cũ flamma copiosiore umbilico & utrisque aliis, naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana sinui iniecta, mulier insideat in uino nigro austero modice tepido, uel in decocto myrti lentisci & malicorii. His probe peractis, lana ingesta tollitur. Altera inuicem prioris eodem humecta medicamento inseritur. Cataplasmata a foris imo uentri superiniiciuntur ex palmulis, polenta, uel lenticula & malicorio cum oxymelite, ac tribus diebus interpositis rursus hæc fient, quoad perfecte curationem absolueris. At si processu temporis id quod prolapsum est, putredinem fuerit expertum, idipsum auferetur, nullius metu pericula. Etenim uulua uniuersim ablata ubi computruerit, mulierem superuixisse commemorant.

De muliebrium locorum clausura, quam phimon appellant. *Cap. LXXIII.*

LOci muliebres circa ipsorũ os clauduntur, uel ex præcedente exulceratione, uel in schirrum durata inflammatione. Curabuntur insessibus qui emolliant, ex hydrelæo & fenugræci decocto, consimilibusque cataplasmatis & pessulis. Porro si malum inueterauerit, suffimentis uaporibusque iis qui ex aromatibus confiunt utẽdum erit. Iam uero sol uit etiam hoc uitii cum nihil aliud sit quam uuluæ ostioli [illegible]ctio, pessulus ex œsypo, nitro, resina, & terebinthina.

Vt sterilis mulier concipiat. *Cap. LXXIIII.*

COmmuniter itaque ambobus congruit, & uiro & mulieri uniuersum corpus conseruare probe temperatum laboris, cibi, balnei & reliquorum omnium mediocritate,

tate,& quod inter ea maximum eſt,curare ne habitu ſint obeſiore. Neque enim pingues liberis procreandis ſunt idonei, eo quod genitalibus mutuoſe contingere haud poſſint commode,tum quod momentū ſeminis emittant. Neq; tamen nimis extenuati,liberis operā dare feliciter queunt, lauabunt autem ipſos omnia calefacientia & leniter inflantia,uinum itaque calidum modice ſumptū. Et ex oleribus, eruca, hominū, eryſimum & cōſimilia,ruta uero & calamintha omnino uitanda ſunt. At ſi humorum quodam uitio fœmina non concipiat, hos expurgare,aut proba uictus ratione emēdare expedit.Proprie uero mulieribus conueniet, curam locorū genitaliū quā fieri poteſt maximam habere,& menſes ſine ullo impedimento emanare. Cum igitur propinqua eſt purgatio, cibi potusq; quam maxime licet,mediocritatem,curæ habebunt, & ex iis quæ purgationi irritandæ ſunt, aliquid aſſument, cuiuſmodi ſunt odorata olera & acria,utpote ſcandix,erithmon, fœniculum,apiū,ſmyrniū.Porro uuluę intemperiem corrigere oportet,frigidiores itaq; notat menſtruorum retentio,uictus frigidior,& craſſi ſucci,ſtupidum quid in uentris parte inferna lumbis,& cruribus oboriens. Quæ uero penitus refrixerunt,ne uenerem quidē appetunt.Quare conuenit cū aliis remediis,tum fomentis omnibus & iis quæ conſtat ſuffit.bus,calorē reuocare. Nec abs re fuerit,caſtoreum bibere,& ex ſeminibus odoratis,cuminum,aniſum pulegij comam iuniperi fructum,pipere ſingulis adiectio,at fomenta ipſarum uuluarū,partim uapores erunt qui inferius per ſellam aſſumentur, partim a qua calida ad collutionē iniecta,in qua decocta ſit ſaluia,artemiſia, ruta, iuncus odoratus anguloſis,pulegiū,acorum,ſeminaq; odorifera, hæc ſingulatim etiā inferiori uentris regioni ab umbilico applicantur. Præſidio eſt,& polyarchi epithema Item inferioris uentris coxarumq; fricationes nihilominus condicunt. Inſuper in peſſis ſubiiciuntur ex myrrha,ruta,galbano & caſtoreo,ubi prius aqua mulſa,aut marina uuluā foueris.proficit ēt ad hæc peſſulus gone appellatus.Calidiores locos fatēt corpus totū calidiꝰ,mēſes pauci & laborioſi,genitaliaq; mulieris exulcerātes,corrigūt modice humectis &frigidis,cuiuſmodi sūt olera qdē lactucæ,maluę, blitū,cucurbita, cucumis,pepō,triplex, portulaca,aliiq; cibi cōſimiles,ueſicæ abdomini & lūbis frigida applicanť cataplaſmata,ſucciq; illinūtur. At humiditatis uitio

fœcunditatem

fœcunditatẽ frustari indicat in coitu, uulua humeſcẽs, tenuius & copioſum menſtruum. His uictus utilis eſt ſiccior, labores, ſuperiorũ perfricationes, uomitus, cibi ſicci & mediocres. Pro fuerit & uuluam acerbis medicaminibus cõtinere, quale eſt lentiſci decoctũ, myrtorũ roſarũ, rhus, item mali granati floris, rubi ramuſculorũ teneriorũ, & gallæ. Sicciorẽ uero uterũ contrariis curare oportet, balineis dico, inunctione, & alimẽto humido, oleroſoq;, mediocri uino & nõ nimis ueteri. Quod ſi a craſſioribus ſucci cõ cipere impediãtur, ſiquidẽ rodens aliqui fuerit mulierẽ probe purgare cõuenit medicamẽto quod cuilibet humori propriũ eſt, maxime autem picra ex aloe, mox ſero lactis aluum ducere, & uictũ probiorẽ deligere. Pituitoſos autem humores laboribus uacuare, ſudoribus, & uomitu, uel per inferiora. Cæterũ ex medicamẽtis epithymũ quoq; euphorbiũ, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, omnia cõtrita drachmarũ duarum pondere potui recte dantur. Hoc & uentrẽ probe ducit, ac uuluã calefacit, quemadmodũ ſæpe iam menſes eruperunt etiã iis quæ purgationẽ nõ ſunt expertæ, Poſtquã uero uterũ emendatum eſſe cõſtiterit, menſtruis bene reſpondentibus, tunc uenus eſt inennda, purgatione deſinente. Iam uero qm̃ ſpiritus ſimiliter in uulua incluſi cõceptionẽ impediũt, notas ipſorum ex capite de uuluæ inflatione ſumemus. Medemur aũt parciore primũ uictus, mox cuminũ, anethũ, apii ſemen, rutæ, aniſi & pleraq; aromata præſtamus, partim potãda ſubiiciẽda Conniuentes locos aperiemus iniectis clyſteriis odoriferis, fomentiſque ex malua, ſemine lini, & fœnugræco, & oleo. Nonnunquã etiam melle, ualidioribusq;, artemiſia, cunila, calamintha, pulegio, & anthemide. Præter hæc cõuenit uti terebinthina, nitro, cucumere agreſti, elaterio, caſia, picis ſero. quibus autẽ os hiat, uictus, fomenta, medicamina ſicciora aſtringentiaq;, grana mali pouici, leotiſcus, rubi radices, myrta, & quæ humidiori uuluę congrua ſunt adaptantur. Peruerſiones autem fomentis inſtaurare ac dirigere oportet, item iis quæ molliunt, infertis. uenus aũt a tergo exercita, ad concipiẽdũ uidetur cõducere.

De uuluæ ſciſſuris, condylomatis, & hæmorrhoidibns. Cap. LXXV.

IN uuluæ oſtio rimæ, quas Græci rhagadas uocãt, ex enixu uiolento fiunt. Primum ſane latent cũ recentes adhuc ex partu

partu ſunt dolores,poſtea uero paulatim percipiũtur,alias manus tactu alias in coitu. qñ & propter affricationẽ cruorẽ reddunt,deprehenduntor autem ſinu adaperto. etenim diruptiones ſciſſuræq; in oſtioli circuitu oculis patent . In quibus manuum operationem rodentiaq; medicamina uitantes,ſimplicioribus inſeſſibus,peſſuliſq; utemur,prodeſt etiam tetrapharmacum dilutum. At ſi callum contaxerit,medicamento quod charta conſtat,ex roſaceo utendum. Sin autẽ ipſius uim non tulerint,iridem illicã terebinthina exceptam imponito. ulceribus iam cicatrice obductis,conueniet ex cadmia præparatum, aut aliquod ex iis quæ ſedi conſecrata ſunt, ueluti quod dia lythargyru,hoc eſt argẽti ſpuma inſcribitur. Cum uero ſciſſuras ueteres in condylomata degenerare cõtigerit,ſimilibus excindi, atque cicatricẽ duci debent . Cæterũ hæmorrhoides uuluæ os,& ceruicẽ infeſtant,quæ in partibus inſtrumento ad perſpiciendã uuluã accommodato exploratis,deprehendentur, inde quod excreſcentia in acceſſionibus appareat dolorifica, cruẽta & ſubrubra. At ubi remiſerint,fluxio citatur citra dolorẽ ſubliuida & fœculenta. In his igitur cum morbus remittit , uolſella modo fieri queat,præhenſas amputare oportet,ſin minus, certe medicamentis ipſas deſtringere , partim attingentes ſicco malicorio cum galla aut huiuſmodi aliquo,partim iis quæ in uulua ſanguinem fundente expoſita ſunt utentes, † quæ etiã profluuiis,& hæmorrhoidibus conducent , eo potiſſimum diſtinctis,quod uulua continuo cruore manet per remiſſionem non ſolum in menſtrualis purgationis tempore .

† In antiquo lib. hæc eſt ſcriptum, ἅ καὶ ταῖς δι' ἀῤῥωστίαν αἱμοῤῥαγούσαις, ideſt quæ ob imbecillitatem ſanguinem fundentibus , &c.

De partu difficili . Cap. LXXVI.

DIfficilis partus accidit,aut uitio pariẽtis, aut fœtus,aut ſecundarum aut foris aduenientium. parturientis quidem,ſi craſſa obeſaq; ſit,aut uulua tota exigua, aut dolorum imperita,aut timidiuſcula, aut inflammationem in locis genitalibus aliave particula experta,aut alio quodam modo laborans,aut natura imbecillis ut fœtum nequeat propellere,aut ſi ante tempus pariat. At fœtus uitio , ſi uel inuſitatæ magnitudinis exiſtat,uel exiguus & modicæ grauitatis,uel magni

gni capitis,uel monſtruoſus,ut,biceps, uel mortuus, uel uiuus quidem ſed imbecillis,ut foras non poſſit procedere,uel ſi plures fœtus,ſint. Nam Herophilus, quinq; ædidiſſe mulieré,memoriæ prodidit. Vel ſi figurã naturæ contrariam obtineat. Naturalis ſiquidem figura eſt fœtui,prima quidem,qua manus femoribus porrectæ ſunt, & caput nuſqnã inclinans ad os uuluæ recta dirigitur. Proxima huic,ubi in pedes conuerſus eſt. Aliæ omnes præter has a natura abhorrent. Ob ſecundas,quod uelamentum intus eſt,partus redditur difficilis, ſi aut non auellatur ob craſſitiem,aut priusquã ouus eſt propter ſubtilitatẽ abrumpatur,humore ſiquidẽ euacuato,infans præ ſiccitate ęgre deuoluitur. Ab externis difficultas oritur, aut frigore, quod uuluam denſauerit,aut calore immodico,qui uires diſſoluerit, aut ex quodam fortuito accidente. Si igitur ex aſtrictione,aut ueluti fœtu adfirmata pariendi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandũ,infundendo largiter oleũ dulce, & calidũ, cũ decocto, fœnugræci,aut maluæ,aut ſeminis lini,aut etiam oua quod leniendi facultate prædita ſint. Deinde & pubem cum abdomine & lumbis cataplaſmate obducere, quod ſemine lini conſtat,aut aqua mulſa,aut hydrelæo, inſeſſibusque ſimilibus prodeſt. Inſuper laxationes balineis moliri,niſi febris,aut alia quædam occaſio impedierit,mouereq; parientẽ ſella in aere calido mediocriter, Nonnulli etiam cõquaſſationes ualidas, ſternutamentisq; ciendis idonea adhibuerunt. Timidæ,mentis robur admouendum,imperita dolorum docebitur,ut ualidiſſime ſpiritum comprimat,& ad inguina depellat. Animo deficiens iis quæ deliquio abigendo ſunt, naribus admotis recreabitur. Alleuiata mediocriter, cibo modico refocillabitur. Obeſam mulierẽ in lectulo reſupinã figurare oportet,ut ad femina genua ſuccliner,inflectatq;,quo uulua ad abdomen tendens, e dĩrecto oſtioli habeatur,quod ceratis, aut pinguitudine delinire digito oportet,& ſenſim aperire. Atque ſi morbus aliquis particulas male habeat,etiam huic proſpicere. Ad hæc ſtercus detentum molli clyſtere emoliri, & ſecundas clauſas diuidere, aut digitis, aut feramento quod πολυκόπαν uocant, in ipſis occultato ſiniſtra manu præcedẽte,ac humorem quendã oleoſum iu uuluæ ſpatium interius clyſterio indere. Verum ubi fœtus præter naturã figuratus fuerit,naturalẽ reddere figuram decet,partim pellendo,partim adducendo,partim flectendo,partim

tim in rectum agendo Et si quidem manum pedemve præmi ser it, non attrahere membro prehensum oportet magis enim affirmatur,uel luxatur,uel etiam abrumpitur,uerũ digitis humero infantis,uel coxæ affixis rursus in conuenientem locum id quod præmissum est,diducere. Porro si cũ firma adhæsione, totius infantis indecora fuerit figura, sursum prius ipsum ab uteriore sublimẽdetrudere cõsilium est. deinde præhẽsum rursus ad os dirigere. Postremo si plures uno infantes deferantur iterum a superiore,infernaq; parte referes. sic ut omnia sensim & citra contusionem fiant, oleo locis perunctis. Tempus quo in sellam collocabitur parturiens est,cum uuluæ os dehiscens digito occurrit,& quod præruptum est,procumbit. Verũ si non procedat,quod infans mortuus sit, aut alia de causa, ad extractionẽ quã Græci ἐμβρυοελκίαν appellant ueniendum est.

De coxarum morbis Cap. LXVII.

COxarum dolor ab articulari morbo nihil differt nisi quod ipsius causa, nempe crassus pituitosusque humor in sola coxarum compage, articuloque concretus insideat. Dolor ipsis gibba in natibus regione inguinibusque ad genua usque, in plurimis autem ad summum usque pedem pertinet. Per initia igitur ægro nobis oblato, fæcibus clystere uacuatis, uena in cubito secanda, cum sanguinis detractione, si autem uetustas uitium occupauerit,ex talo partis affectæ imminutionem sanguinis moliemur. In accessionibus fotu hoc utendum, Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor, nitri cyathis duobus,cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouentur. Deinde applicabitur ipsis farina lupinorum amarorum cum oxymelite,aut farina lolii cum resina, cucumeris syluestris radice,nitro,calamintha, cachry, baccis lauri. Iam calamintha sola utiliter ex oxymelite,aut aqua mulsa admouetur. Emplastro uero hoc quod leniendi facultatem obtinet,utendum est. Ceræ drachmæ cẽtum, terebinthinæ drachmæ uiginti quinque, æruginis drachmæ sex, myrrhæ, galbani, iridis, singulorum drachmæ sex, cedriæ drachmæ quinque. Propinabitur ipsis liquoris cyrenaici quantum eruus implet, aut castorij drachma cum opopanacis tribus obolis. Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplasmatis admistus est remedio. Cum autem dolor multus excruciat,

etiam

etiam medicamenta a dolore leniendo ἀνώδυνα dicta locũ habent, utpote quod ad Philonem refertur, & quod duplici pipere constat. Hoc autẽ enema inseretur, mellis cyathus unus & semis, olei tantundẽ, aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis iniectis, anus debet foueri, ut longiori tempore ea retineantur, mucosa uacuat, nõ nunquam & sanguinem, quando etiam magis opitulatur. At si malũ perseueret, quod rarũ est, iterũ frequentius eo utendum est, in uicẽ aquæ, centaurii decoctũ admiscendo. Sanguinẽ uero trahit & thlapsis semen per inferiora inditũ, succus elaterii, & medicamentũ ex ipso factũ, uel quod ipsius radicibus cõstat. Item oleum sicyoniũ, salsorũ pisciũ muria, & oliuarũ colymba dum probe per anum ingeretur. Cucurbitulæ coxendici multa cũ flãma, cute prius incisa defigendæ, interim quoq; hirundines. Quod si his malũ non finitur, ad purgationẽ eundũ est, aut ex hiera, aut colocynthidos partis internæ ꝓbe cõtritę drachma offertur in aquæ mulsæ cyathis duob⁹, aut paulo amplius aut minus, pro laborantis uirtute, & alui facilitate dabitur. In aqua uero mulsa ruta decoquatur. Puls etiam ex cucurbita syluestri confecta recte hos expurgat: In quibusdã uero & uomitus a radiculis citatus per initia profuit. Cũ morbus se remiserit, dropaces ipsis applicantur, acopaq; ex euphorbio sunt utilia. præsertim quod a uarietate uocatur pœcilon, item balineæ naturales his accõmodæ. Si desiderantͣ, in aliis lauabũtͣ balneis cõmemoratisq; utẽdũ est acopis, & cõpositis nitris, medicamẽto Asclepio, & eo qđ ex euphorbio, adarce, nigro ueratro, castoreo, pyretro, pipere, pedicularia, quã staphda agriã uocã, simili põdere confit. Scđm balineas inspergẽtur picis aridę unc. tres, sulfuris ignẽ nõ experti unc. duæ, cuti adhuc calidæ, quæ charta etiã contegeẽ. At si ne hæc quidẽ ꝓfecerint, uel reliquis morbi remanẽtibus, cõgruũ erit & sinapi cũ caricis, uel ẽt per se illitũ. In totũ uero hos restituit sanitati, iberidis herbę usus quã lepidon quoq;, alii agrio cardamõ hoc est, syluestre nasturciũ appellãt. Quæ uerò apud nos fruticosa nascitͣ similib⁹ lauri foliis & multo amplioribꝰ, respõdere, multa experimẽta testãtͣ, nõ solũ in coxarũ, sed in aliis quoq; diuturnis affectibus, ꝑ ęstatẽ uero lõge sũt efficaciora. Atq; si folia tũc nõ ꝓduxerit, corex ipsius radicis contũditͣ cũ adipe suillo, ut emplastri spẽm repræsentet inde linteolo densiori illitũ locis maxime dolẽtib⁹ imponitͣ, nẽpe toti

pe toti in natibus gibbo & femoribus, finesq; tam diu quoad cuticula superior nigrescat, aut ex toto liueat. Postea ipsum au feres, lotoq; ægrotanticeratū impones, opopanacis drachmas quatuor, quæ aceti cyathis duobus dissoluuntur, excipiunturque cerato cyprino: Quòd si taliū adurentium usus abominen tur, emplastris uti refectorijs oportet, è quorum numero hoc quoq; est, ceræ, resinæ pityine singulorum drachmæ duodecim, terebinthinæ, columbarum syluestrium stercoris, fæculæ uini combustæ recētis, singulorū drachmæ sex, galbani, sesquidrach ma. Atq; ex reficientibus est quod leæna appellatur. utilia uerò sunt quæ ex lixiuio & nitro præparantur. Iam nonnulli ijs usi sunt potionibus quæ ad annum continuantur, in quorū gre ge habetur medicamentum diatessaron uocatū: chamædryos pondo, gentianę deunx, aristolochiæ rotundę deunx, rutæ seminis sicci sextarius. hæc tusa creataque dantur quotidie cochlearij mensura ieiuno & probè concoctione obita, ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annū, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentum dia hepta, id est ex septé confe ctum, & quod ad Proclum authorē refertur. Exercitia absoluū tur, inambulatione, cōtinuis, flexionibus, saltatu, & cursu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis, conuenit. porrò si malum nulli ex commemoratis cedit, aliàs in suppurationem conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cū uitiū longius se prorogat, articum tri bus quatuorve locis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac complusculi diebus ulcera adaperta, sine cicatrice seruare.

De podagra & articularijs morbis. Cap. LXXVIII.

NOn sola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariosq; cruciatus excitat, quoniam accessio nes, sine ullo temporis interuallo urgerent, quatenus infirmitas imbecillibus articulis semper incumbit. item ne hu mor quidē solus hos dolores creat, quandoquidē non solis uitium articulis insidet: sed utrunq;, & humor à natura alienus, & particularū imbecillitas morbū adfert articularium. quoties enim altrix particularū facultas, imbecillior, ciborum grauatur copia, ex qua cruditates enascuntur, humor superans, in quodcunq; articulamentum, quod antea imbecillius euaserit, se confert, & artubus sese insinuans, colligantes neruos distendit,

dit,dolorem excitat:neq; enim neruos,per quos motus dispen
satur arbitrarius, affectu primario inflammatio infestat, quo-
niam oporteret etiam medios internodiorum locos ipsam oc-
cupare,utpote tibias medias aut fæmora aut cubitos, aut bra-
chia. attamen afficiuntur ijdem nerui lege consortij, quod cũ
articulis ineunt. Quousque igitur & solus humor pedum arti
culamenta molestat, podagra uitium nuncupatur. Vbi uerò
causa in omnes corporis articulos compulsa fuerit, ἀρθρῖτιν
Græci,nos articularios morbos appellare consueuimus. Quo
uitij nomine,uertebras, humeros & maxillas cõprehendimus,
omnemq́ue articulum,quicunque morbo implicatur. Nonnul
li uerò aures,dentes,guttur, & nonnunquam iecur, lienemq́;
articularijs doloribus conflictari pronuntiant. A quibus nisi
de subito uitium in artus sese recipiat eructetq́ue, periculum
breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor superans
qui iuncturis sese inserit, nunc biliosus est, nunc sanguineus,
alias atra bile uitiosus,plerunq; etiam pituitosus,crudusq́;, co-
pia alimenti,aut cruditate,aut otio congestus,uerùm uetusta-
te in articulis crassescit,& glutinosior euadit: sic ut in duritiem
contumacissimam,quam Latini tophum, Græci poron appel-
lant,occallescat. Interim uerò diuersa humorum colluuie,ui-
tium contrahitur, ob quod ægrè dignosci, & difficulter medi-
camentis elidi potest,uel etiam penè nullo remedio sanescit.
Cæterum hoc mali frequenter antecedit improbus labor, ue-
hemens ambulatio,equitatus creber, usus ueneris intempesti-
uus,insueta frigidæ potio,frigidorumq́;, uel multorum noxio
rumq́ue ciborum esus, multus uini usus. Iam aliqui prolapsu,
uel deturbatione,uel propulsu, uel distorsione, uel id genus a-
lijs,prima morbi fundamenta iecerunt, † materia quidem præ
cedente in corpore, quæ antea conquiescebat, nunc autem à
causa primaria est commota. Mœrores autem, curæ, peruigi-
lia,& reliqui animi affectus,non modò mouent, sed ipsi quo-
que noxios succos,siue primario, siue ex accidenti procrearũt.
Variæ igitur,ut à me dictum est,affectus causæ habentur. Sed
deprehendi tamen facilè humorum noxam inferentium discri
mina possunt,tum suis coloribus,tum ijs quæ superueniunt de
notata. Siquidem biliosa defluxio præter colorem pallidum
& rubidum, caloris sensum doloremq́; acriorem efficit & pro-
tinus in cutem sine magno tumore erumpit, incandescitq́ue
calidis

calidis impoſitis,ſicut è contrario ijs quæ refrigerant remittitur. Hoc ſanè cum aliis omnibus magna ex parte, tum maximè ijs qui à bilioſo humore originem habent euenire conſueuit. Subinde febris in ipſo acceſſionum ſtatu accedit, quando & ſitis conficit. Pari modo in melancholicis, color partis nigrior reddetur in pituitoſis,exalbidus & aquæ ſubter cutem ſimilis apparebit,ubi dolor altius deliteſcit, & tardius in tumorem ſeſe attollit, quemadmodum ſi ſanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verùm ut ſingula exactius dinoſcas, ſuperior uictus ratio reliquaq; conſulenda tibi ueniunt.

† Rectior eſt hæc ſcriptura ueteris codicis προσηνηγμένης μὲν ἐν τῷ σώματι καὶ τέως ἠρεμούσης τῆς ὕλης, id eſt, materia antè coaceruata in corpore, &c.

Curatio bilioſæ defluxionis articulis conceptæ.

INitium curationis ſi flaua bilis articulos exerceat,magisq; ipſius qualitas,uacuatione noxii humoris tentabitur per medicamenta purgantia. quale eſt maximè quod ex rhodomelite temperatur,tum quod malis cotoniis conſtat, item antidotũ ex hiera picra, & aloe catapotia. Per acceſſiones uerò à foris utendum roſaceo cũ oui luteo,& uini momento,particulã ſenſim infricando,herbæ autem admouentur quæ refrigerant, ut ſolanũ,portulaca,altercũ,ſemperuiuum,paluſtris lenticula,ſeris,papauer,polygonium,roſarum folia,& conſimilia: Et nunc per ſe illinuntur,nunc cum micis panis poſca imbutis adhibentur,uel hordeacea farina cum roſaceo inſtar cataplaſmatis ſuperaccõmodatur. At in Eryſipelacea inflãmatione articulorũ manifeſtò lenietur cucurbitæ recentis cortice impoſito,aut peponis,aut cucumeris carne,& per ſe,& cũ pane. Item perdicii foliis & hederæ cum pane uel tenuiore parte polentæ. Ad hæc pſylliũ farinæ hordiaceæ incoctũ,ardẽtes inflãmationes mirandũ in modũ ſolatur. ſimili modo & roſaceũ ceratũ cũ quibuſdã refrigerantibus ſuccis illitũ, & quod ex fabarũ lomẽto cõponitur. habet aũt hoc pacto: ceræ unciæ quinq;, chamemælini, roſacei, ſingulorũ unciæ duæ &.S. fabacei lomẽti ſemuncia, ouorũ lutea quinq;. ALIVD. cataplaſma uirentes maluæ coctæ terũtur,pſylliũ priuatim in uiſcũ redactũ,admiſcet: † deinde ouorũ luteis admixtis,oleoq; chamemælino applicantẽ. Si uerò tantus urgeat dolor,ut laborãs par eſſe ferendo nequeat, medica-

méto ex croco,glaucio & opio uti conueniet,quę in poſca tri táve ſublinentur,uel cũ micis forma cataplaſmatis obducũtur. Galenus autem , huius meminit , lachrymæ papaueris drachmas quatuor,croci drachmam cum bulo lacte, uel caprillo trita,uel panis micam inijcito, & emolliens roſaceo excipito , ac utitor cataplaſmate,aut opium crocumq́ue pariter trita in lacte,cerato roſaceo excipito: Contulerit etiam eadem parte in acceſſionibus ceratum ex turpena piſce confectum, item oleũ ex eodem expreſſum . Perſimilis eſt hoc efficaciæ , micarum panis aqua,uel poſca maceratarum & ſemperuiui, uel portulacæ,uel ſolani uel palmularum carnis & papaueris capitum ſeminis, pari portione , ouorum toſtorum luteorum & roſacei quod ſufficit, accommodato in cataplaſmate . Verum his quæ membris torporem inducunt narcotica Græci uocant, diutius non erit inſiſtendum,quàm ut doloris uehementiam ſolum lenierint,ſiquidem largior ipſorum uſus,ſic inſertum conſtringit humorem,ut in tophaceam duritiem quos græci πώρους appellant occaleſcat,ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur uſu quæ dolorem arcent uel medicamento è ſuccis herbarum facto,diachylon uocant , ex chamæmelino reſoluto utendum erit , uel eo quod dialtheas appellant , uel huius generis alio . Poſteaquàm uerò partem affectam quæ refrixerit recalfeceris, roboranda erit palmulato medicamine quod diaphænicinen dicunt,cum oxyrhodino,uel uino & roſaceo ſoluto. At ſi emplaſtra detrectent grauenturq́ue , acaciæ ſuccum ex poſca, uel lycium adiecto croco & glaucio, & ſucco perdicii ex poſca , delinere conuenit . Victus autem ratio refrigerans humidaq́ue erit , ut hordei cremor , ex chondro ſorbitiones : ex oleribus,malua, lactuca, intybus: auium cohortalium maximè pulli,piſcium ſaxatiles , erinacius pectines & eius notæ reliqui . Vitanda omnia calfacientia , & quæ pallidam , aut flauam bilem generant,uinum uetus, fuluum , & nigellum , & cibi repletio . balineis utendum aqua potulenta factis , ſi nihil prohibet , etiam cum defluxiones ipſæ infeſtant , & cum abſunt quantum ad cauſam pertinet Temperandum ab iracundia , inedia , acrium eſu , temulentia , immodico labore , & ueneris uſu .

† Vetus codex , εἶτα προσμίξας ὠῶν τὰ λευκὰ, id eſt, deinde albo ouorum admixto , quæ lectio huic loco magis conuenit.

Curatio

Curatio si sanguis artus infestet.

IN quibus sanguineus humor redũdat, protinus sanguis mitti debet: ac non in his solum, sed etiam in pituitosioribus, aut melancholicis. Siquidem in his quoq; succus uenis plurima parte continetur, qui copia sua potius quàm qualitate offendit, statim igitur cum quis morbum experiri primum cępe rit, sanguinis missio erit tentanda: nam quos iam fluxio frequenter infestarit, ij plus inde noxæ, quàm auxilii sentiunt. prę sertim quibus corpus est natura frigidius, aut etiã imbecillius. Post sanguinem detractum, nisi solus ille superauerit, momento temporis interposito, etiam purgationem ex hiera antidoto moliemur, aut Iuliani oxymelite, quippe hæc magna commoditate purgant: qui uerò ab huiusmodi medicamentis uacuantibus abhorrent, catapotia quæ sequuntur deuorabunt: aloes, colocynthidis, id est, cucurbitæ syluestris, ueratri nigri, scammoniæ, singulorum unciam, euphorbii, nitri, singulorum semunciam, succi brassicæ, quod ad ea capienda satis sit: Dãtur singulis pro uirium ratione: melius proficiet, si cotoniorum succo excipiantur. Aliud catapotiũ quod & in accessionibus, & remissionibus exhibetur podagricis, qualiscunq; etiam humor articulos affligat. Recipit aloes selibrã, agarici, croci, singulorũ semunciam, costi, spicæ nardi, iunci odorati rotundi, floris, opo balsami, casiæ, singulorum unciam, scammoniæ sextantẽ, epithymi quadrantẽ cum semisse. Modus mediocris instar duorũ scrupulorũ, summus quaterni scrupuli. Iam uerò ex armeniaco lapide catapotia, mirificè purgant, ac propriè articulariis doloribus cõgruunt, tũ inter fluxionũ principia, tum in decremẽto, tum in remissionibus, sed quoniã nõnulli scammoniam ceu stomacho noxiam fugiunt, dabũtur ipsis præsertim cùm pituitosa subluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ, ueratri nigri, bdellii, gummi, aloes, singulorum uncia, nitri alexandrini, euphorbii, singulorũ semuncia, dantur quaternis scru pulis. Ego in uicem gummi epithymum adiiciebam. Sunt qui in omnibus articulariorum uiciorũ accessionibus, purgatione ex hermodactylis ipsis aluum sollicitauerint, sed attendendũ est, quoniam hermodactylus stomacho fecessit negotium: anxietatem & cibi fastidium mouet. Quapropter in his uti cõsilium est, qui obeundarum actionum necessitatẽ habẽt. etenim

breui post duos plurimum dies defluxionem ex toto finiunt, sic ut consuetis munijs obeundis fint idonei. Notus mihi est qui non hermodactyli substantiam, neq; aliquod ex ea compositum medicamentum, sed herbæ ipsius decoctum cum aliquo consueto medicamine, utpote aniso, uel apio decoquens ipsum, potui exhibuerit, ac mirum est quàm resoluta sæpe aluo defluxionem sedaret: uerùm quia, ut nuper retuli, stomacho inimicum est, ijs postea quæ stomachum confirmant uiresque eius recolligunt, mediocri calfactione os uentriculi corrigere oportet, iis autem quæ ex hermodactylis fiunt, multo laudatius esse medicamentum Alexander prodidit, quod ex coronopodio temperaretur, quod & eandem uacuationem præstet, & dolores sopiat prætérquàm quòd stomacho noxam non inferat. Cæterum loco inducentur cataplasmatis modo in pituitosis, si mediocris dolor afficiat, uiridis brassica, apium, cunyla, uerbenaca recta, sin acris dolor affligat, farinę fœnugræci parteis treis, pollinis loliacei, farinæ cicerum, singulorum partem unam. ex aqua mulsa, aut uino tenui cum modico cyprino, uel nardino conuenit applicare, maximè per hyemem, item cinis crematæ radicis brassicæ, eiusq; caulicorum cnm axungia inductus, multis fuit præsidio. Sed sopiendis doloribus recens adhibenda axungia, discutiendo autem humori uetus salsa auxiliatur: bubulum etiam stercus cum hordeacea farina in aqua mulsa coctam prodest: uel per se recens & liquidum, uel cum foliis brassicæ. Similiter caprillus fimus per se, uel cum hordeacea farina coctus in posca. Quoniam uerò nonnulli ex iis quæ contraria esse uidétur remedium seu ferunt (etenim diuersorum humorum mistura dignotionem postulat) commemoranda iam harum materia est promiscua, Itaque iuuat syluestris atriplex & satiua cum pane applicata, aut uerbasci folia cum bulbis & pane trita, uel cum polenta, uel cataplasma ex hordeacea farina cruda.. At in quibus obscura morbi est origo, hæc semel experiri abundè fuerit, modò ad consimilia transgrediundum est: modò contrariis pugnandum. Neque tamen eisdem diutius immorari consilium est, si nullum ex eis solatium perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut idem medicamentum uni articulo profuerit, alteri in eodem ægrotante similiter inflammato non modò non opituletur eodem tempore,

pore, ſed aliquando (quod maximè eſt mirum) offenderit. Quippe unus idemq; ſæpe articulus, ex eodem remedio nunc iuuabitus, paulo poſt eiuſdem appoſitu, inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cum glutinoſus craſſusq; humor ſuperat, calidioribus leuabitur auxiliis. Verùm cum acris aut feruida humoris qualitas præcellit, tum refrigerantibus ſolatium inflammationis paratur. Nec miraculum eſt ſi materies natura frigidior inflammationis tempore, & feruore æſtuet & incandeſcat, ut bilis, ſi ita contingat, admiſtionem omittam. Porrò tophos in artubus impedit coaleſcere lupinorum farina cum oxymelite, uel poſca, uel laſerpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod ſequitur citra noxam mitigat, & mediocriter diſcutit, lycii, ammoniaci, thymiamatis, ſingulæ unciæ cum uino ueterrimo & oleo omphacino, tritæ coquuntur, & è lomento fabarum, quod ſufficit, adiicitur, coctæ mediocriter modo cataplaſmatis applicātur. Poſt inflammationis ſtatum, tumore relicto applicandi bulbi per ſe, uel cum polline polentæ, ad ruborem uſque, hoc enim modo efficacem uſum exhibent. Quòd ſi nihil hiſce cataplaſmatis leniuntur, fotibus & ſuperfuſionibus erit certandum, maximè ſi tumor extrema occupet, chamæmeli & meliloti, aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam cappari decoctum abundè fuit auxilii, hoc tamen quod infra ſcribitur, omnibus præſtat efficacia. Thymus, origanum, ſatureia, & calamintha, in aceto quàm acerrimo cocta: eiuſdem aceti imbre affectæ partes, non ſemel, aut iterum, ſed frequenter in die fouentur cum fiducia. Hoc præſidio permulti priſtinam ualetudinem recuperarunt, quibus non pituita ſolum, ſed flaua etiam bilis fuit infeſta. Non deſunt qui & ſubſequens medicamentum ſalutare ſint experti, illicis glandes in farinam redigunt ac diu coquunt, hoc decocto extremos artus per fluxionū initia longo tempore aſpergunt. At quæ interius partes habentur, ſpongiis fouent & per hæc materiæ impetum repellunt. Idem & bile uitioſis artubus conuenit, quemadmodum ex calida aqua ſine aliquo decocto ſuperfuſio. Porrò doloribus qui intenſo frigore, aut humoribus inter articulorum oſſa impactis contrahuntur, ualens hoc eſt remedium Olei ueteris ſeſquilibra, nitri alexandrini, reſinæ terebinthinæ ſingulorū libra, euphorbii uncia, iris ſextās, fœnugræci farinæ ſextarius unus & dimidius.

his autem ea quoq; quæ aduersos coxendicum cruciatus scripta sunt, pulchrè nimirum opitulantur. multi siqu dem aduersus huiuscemodi perfrictiones cum morbus declinauerit, sinapi cum siccatis ficis usi sunt, tum aliis quæ extrinsecus ruborē excitant. Alii uerò medicamētum ex cintharidibus admouēt, uerum hæc in posterum officiunt, nisi aliquo etiam moliente utantur, ut, diastrutheon & pyxide, & basilio, aut diaclates, aut dia ægiru, aut bromio, aut lysiponio, aut ualentioribus acopis, in quibus etiam nerui consensus, potissimum & infarctus humorum eueniūt. At ex mulæ lotio, in morbo statu præsertim, & in frigidis defluxionibus fouere commodum est. Pariter cōuenit etiam ex utroq; ueratro pastillus cum mollis & fungosus tumor articulos implicat, & fomentum ex sale torrido, aut etiam aliter è marina calida per spongias artus perfudisse uincit. item emplastra ex sale præparata, uel ex lixiuia, & nitro, hisq; consimilia cataplasmata, post uigorē morbi auxilio sunt, uictus ratio siccior minimeq; excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi. frequentibus balneis abstinendum. At si lauent, nitro aliisq; pulueribus utentur detersoriis. Vbi dolor declinauerit, exercitiis se credent: & frictionibus maximè articulorum, in naturales balineas descendēt, aut ēt arena cōtecti incalescēt. Vomitus à radicula cibisq; assumptis mouebitur. Qui ad hoc se cōmodè habent, etiā ueratro nigro uacuētur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem purgētur.

Quomodo sanguine infestati artus curentur.

QVi ex sanguine dolorem articularium conceperunt, post sanguinis initio morbi detractionem, remedia cōmemorata loco dolenti sunt inducenda, si biliosior quidem acriorque sanguis redundet, eisdem quæ in flaua bile diximus, certandum, si frigidior, pituitosiorq;, aut melācholicus humor coaluerit, † iis quæ post illa subdidimus præter nimis acria, curationem tentabimus. at si uitium in uetustatem incidit, his quoq; locus erit. iam hoc cataplasma in principio proficiet. Malicoria, & rhus cū polenta ex uino detrita obducuntur. ALIVD. Brassicæ folia cocta accuratè conteruntur, aceti floces cum duobus coctorum ouorum luteis, & rosacei momento, adiiciūtur, leuigataq; simul loco iniiciuntur subinde ea mutādo. Cibi assumentur

assumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus & uino copiosiore nigro abstinendum, si autem fieri possit, etiam ex toto uinum circuncidendum. Plurimos siquidem noui, qui prorsus abstemii omnes sanitatem consecuti sint. Alii siquidem per morbi initia omnino liberati sunt. alii in posterum rarius & minori dolore accessiones perceperunt. Quapropter nisi contrarium hinc accidat, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuò uitam agent abstemiam. † At qui per imbecillitatem, aut perfrictionem aliquid subsecuturũ opinentur, ad biennium usq; abstemii, inde ad pristinam cõsuetudinem reuersi, modicum dilutumq; continẽter bibẽt. Oportet autem abstemios in uicem uini decocto anisi, aut alicuius consimilis seminis uti: fructibus pomaceis reliquisq; refrigeratoriis abstinere, tum ueneris usu. Qui uerò per medicamenta, quæ per annum bibuntur, morbum prorsus tollere uoluerunt, multis sanè quibus pituitosus & excrementitius humor articulis incubuerit, opitulati sunt. uerùm qui calidioribus siccioribusq; constarent naturis, hos in subitam mortem præcipitarunt, quòd materia ad intestinum, aut renes, aut costas, aut pulmonem, aut principem quandam partem se contulerit. Satius itaq; est biliosiore præditis habitu, aut copioso sanguine refertis, uini usu interdicere: quod nullus ex eius abstinentia, in commemorata uitæ pericula inciderit: frigidiores autem & recrementis pleni, ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, cõcoctione bene obita, per æstatem rarius, uel enim morbo liberabit, uel certè leuiorem reddet, nulli ex prædictis particulis officiens: quoniam uerò nonnulli nos etiam commemoratis uti antidotis cogunt, non te lateat id quod ex damasonio constat & quod ad Agapetum, refertur, item quod atacton & octoidon dicitur, & quod Proclo inscribitur, item quod ex scordio, aut corallio componi solitum est, alia pleraque non mediocriter proficere, omnium uerò securissimum est longoq; usu probatissimum, diacorallii, siquidem concretas iam in tophum duritias discutit. horum omnium uires & modum usus, & quid in his caueri debeat uolumine, quod compositis medicaminibus dicatum est, reperies similiter aduersus articularios dolores, medicaminum quæ psilothra uocant mixturam usumq; in eodem habitu, nẽpe pituitosiore. Alii uerò qui à toto se morbo uindicare uolunt, integras uulpes oleo incoquunt,

incoquunt,quo articulariis morbis medentur. Nō desunt qui niuas lebetibus magnis iniiciunt,alii tantum emortuas. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleum hinc conficientes, quod discutiendi uim habeat.deinde eo balnei solia complēt: in quæ postquam descenderunt,immorari ibidem diutius præcipiunt,unde sæpe factum, ut non modò artuum tumores, sed etiam uniuersum corpus euacuaretur.

†Vetus liber, τοῖς ἐπ᾽ ἐκείναιν,i.iis quæ in illis dicta sunt.

‡Veteres libri habent hoc loco ὅσοι δὲ δι᾽ ἀσθένειαν ἢ κατάψυξιν ὑποπτύσσοντές τι φαίνοιντο, ac qui per imbecillitatem, aut perfrictionem expuere aliquid uidentur.

De tophis,quos græci poros uocant.

QVoniam & tophi subinde in articulis creantur modo ob humoris qui ad eos decubuit crassitiem, terrestrēque duritiam,modo propter immoderatos discutientium resiccantiumq; medicinarum usus,siue earum mistura quæ emolliendi uirtute pollent,sciendum uenit ea esse conuenientiora,quæ mollientem simul & discutientem naturam sortiūtur. itaq; emolliunt adipes uetusti,medullæ, ammoniacum, bdellium,oleum bene uetustum & styrax. Discutiunt autem & resiccant,nitrum,sal,lixiuium,adarce,euphorbium, & consimilia uerùm ad concretos in articulis tophos propriè facit uetustissimus accerrimusq; caseus cum suillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & superimpositus siquidem sua spōte topho dehiscēte quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiam medicamentum diapernes, usu probatum, quod duplici modo præparatur.item quæ dia stactes dicuntur. iam hoc peculiarirer facit quod recipit spumæ nitri, resinæ terebinthinæ,lixiuii quod calcem adiectam habet,propolis, singulorū triens,ceræ bes,colophoniæ libra,olei sescuncia: mixtis utitor,tum in tophis,tum in abscessibus: iam quod ex cynabari temperatur,mirificum est ad tophaceos tumores, aliaque complura: sed ægrè paratur. Quod uerò dia leptocaryon dicitur,præterquam quod probatum, etiam facilè cōquiritur, non solum ualentioribus,sed teneris quoq; corporibus accōmodatum,si assumat medicamenti ex melle, uel ex anemone

confecti

confecti partes duas ad illius partem unam: quæ si desiderentur, et eius quod cerusa constat, subinde æqualis modus ipsi misceatur. ALIVD. Ad tophos, sandaracham contritam querneo uisco excipito, & utitor. ALIVD. Proficit etiam ad fistulas, & ægilopas, olei sextarius, spumæ argenti unciæ octo & semis, auripigmenti uncia. Argenti spuma, oleumq; tantisper incoquitur dum manus non inquinet, postea tritum auripigmentum aspergitur, & priusquam ustionem senserit medicamentum ab igne tollito, ac utitor. Ex asii lapidis flore confecta, ubi morbus intermiserit imponuntur, quæ ad omnium articulorum nodos concretos accommodata toto morbo liberare, nõnulli ueterum testatum nobis reliquerunt. Et ex salis flore præparatum medicamẽ si in morbi declinatione similiter imponatur, tumorum reliquias discutere experimenta fidem fecerunt.

Quomodo quis à podagra se tueatur asseratque.

POdagram quæ iam constiterit, articulariumúe dolorem, sine prædicta medendi ratione aboleri longè difficillimum est. At eam quæ nondum creata est præcauere, facilius, si quis cibis demat, & eis utatur quæ promptè in membra digerũtur, excrementisq; uacant. item uino moderatiore & exercitationibus satis se committant. Quod ad præsidii partem attinet, sal minutim in oleo tritus & articulis affrictus, omnes qui se ab hoc uitio uindicare uolunt, magnificè iuuat, nisi præter modum sicca intemperie sint prædit, eoq; illitu, & mane, & uesperi per totum uitæ curriculum, & ubi inflammationes inclinauerint, utendum est.

Ad portiones qui tum pedum plantas tum calces infestant. *Cap. LXXIX.*

PErniones ulcera sunt, quæ ex frigore hyberno in digitis manuũ pedumq; cõtrahũtur, Græci chimethla nũcupãt. Itaq; tepidã aquã marinã superfundere oportet, uel betę decoctũ, uel lenticulæ, uel erui, uel hastulæ regiæ radicis. A superfusione, lẽticulæ coctæ uinoq; detritæ admouẽtur, uel ficus ex oleo leuigata imponitur, uel alumẽ & farina pari modo, in uino pertrita applicantur, aut floces uini subaridæ, aut bulbus recẽs uino tritus adglutinatũ, aut allia in oleo fricta, proiectaq;, & cera oleo mediocri liquefacta imponitũ, aut malicoriũ incoctũ uino, & in tenuẽ redactũ puluerẽ, cerato rosaceo exceptũ

inducito

inducito, prius locum decocto lupinorũ irrorans, aut mannã, sulphurq; ignem non expertum, cum melle cocto imponitur, at alterci succus continenter illitus, ab inflammatione & doloribus uindicat.

Marcellium ad perniones.

RApæ satiuæ radice excauata, conijcitur in capacitatem ipsius ceræ sextans, olei lentiscini quantum sufficit: cocta in duplice uase ex marina aqua, aut muria, aut lupinorum decocto, hoc quidem superfundito, ceratum uero in rapa liquefactũ frigidum imponito. At in exulceratis pernionibus, thuris, aluminis scissi, minii, resinæ terebinthinæ singulorum par modus: adipe suillo diluta inducuntur. Verum si inflammatio exulceratos perniones malè habeat, medicamento utendum hexapharmaco quod recipit olei uncias nouem, taurini adipis & fellis, singulorum libram, argenti spumæ uncias sex, colophoniæ, uncias quatuor, mellis uncias sex.

Ad digitorum rimas totorumq; pedum quæ rhagades dicuntur.

PIce liquida delinuntur, aut cancro fluuiatili, aut marino super carbones cremato, testa abraditur, & cum oleo trita ut mellis spissitudo fit, absterfis prius scissuris instillatur Proficit etiã scillæ medulla oleo feruefacta, item cũ terebinthina leuigata, necnõ cornu caprillum ustum, exceptumq; adipe caprillo, sed callos circumpurgare oportet, & sic medicamentis uti.

Ad scißuras calcaneorum & plani pedum, anthera.

CAlcis uiuidæ drachmæ decem, cerusæ drachmæ uiginti, ceræ tantundem, aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis unciæ septem, colophoniæ unciæ nouẽ, succi lini seminis cyathus, olei dulcis unciæ quadraginta: teneram plantam efficit ut aliud nullum. ALIVD. Adipis caprilli, ceræ, olei singulorum pari mensura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctum diebus quinq; applicatur, deinde loco undiquaq; purgato calx una cum oleo, aut sordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo, ipsa quidem fricta proijcitur, oleo uerò in quo tamen terebinthina liquefacta sit utitor.

Ad attritus calcanei ex longo decubitu.

CEræ, olei, argenti spumæ, mellis, pares modi, proficiunt in omni

n omni exulceratione, plantæ pedũ, calcanei, ſupernæ patris, & internæ digitorum, magisq́; ſi ulcus ungui ſit propinquum.

Ad ſordida plantæ ulcera emmoton, facit etiam genitali exlucerato.

AMurcæ cyathus, aceti cyathus, cocta uaſe æreo donec mel leam ſpiſſitudinem habeant, & trita ſeparatim, proſunt. Item ſquamæ æris drachmas duas, mannæ tantundem, lanarũ ſuccidarum mollium, quantum manu comprehendi poteſt, in uolutarum tedæ, uſtarumq́; cinerem totum excipito, & utitor, in uulneribus quidem uino diluens. in naturalibus autem & pedum plantis paſſo. ALIVD. Amurcæ, mellis diſpumati, paria pondera, hoc etiam cicatrices tollit.

Ad intertrigines, ex calceamentis.

PVlmo agninus, ſuillus & caprillus benefacit, uerum coria ex ueteribus calceamentis combuſta, ſi inflãmatio urget, nihil quidem adferunt prę ſidii, ſed illa finita, multum: uel cepa cum gallinæ adipe copioſior adiicitur, uel galla combuſta inſpergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

Ad clauos calloſque. *Cap. LXXX.*

CLauis prius undiquaq; purgatis, inducitur medicamentum quoddam ex edentibus, quæ ſeptica Græci uocãt, aut ærugo raſilis, aut ſandaracha, aut ſyringiacus puluis aut collyrium ſyringiacũ loco gummi, ammoniaco exceptũ. Eſt autem clauus teres figura callus, candidus, clauorum capiti ſimilis, qui in omnibus corporis partibus, ſed pedum plantis, digitisq́; præcipuè naſcitur. Tollitur autem longiori tempore, etiam ſi quis excedentem claui partem continuè abradat ſcalpello, aut pumice affricet, ſimiliter etiam callos. Proficit lupinorum crudorum concrematorum cinis cum melle, aut miſy, liquida pice exceptum, melanthion cum urina pueri uenerem non experti, uel oui luteum, fabarum lomento cum aceto incoctum. At hoc ſubinde expertum eſt, cantharidum, atramenti ſutorii, caſtorei, par modus ſingulorum, excipitur terebinthina, ut emplaſtri fiat ſpiſſitudo, clauoq́; prius circunciſo, imponitur. ALIVD. Feculæ, calcis uiuæ, uiſci, ſingulorum pares portiones, cum ſtillaticia lixiua, uel urina pueri uenerem non experti.

Ad unguinũ uitia, et primũ de reduuijs. Cap. LXXXI.

REduuiæ, Græci paronychiam appellãt, abſceſſu eſt qui ad radices unguium coit, cum parua adhuc eſt, & prima habet rudimenta, galla cum melle eã reprimit, & confirmari prohibet, uel Muſæ paſtillus, uel Heræ, ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit, eò curatio dirigenda eſt, ut per rodentia medicamenta abſumatur, rumpaturq́;, ualet autem ad reduuias, tum aurium ſordes, tum lycium ſuppuratas autem reduuias, acu adacta humorem emittere, ſpongiamque aqua imbutã imponere oportet, uel lenticulam applicare ex aqua tritam, aut palmulatũ cum uino, uel roſas uirides, uel ſiccas, aqua maceratas tritasq́;, uel polentã cum aqua: efficax eſt reduuis etiã lupinorum farina melle, uel mulſo macerata. Exulceratis reduuijs opitulatur hoc medicamentum. Aeruginis, argenti ſpumæ ſingulorum drachmæ quatuor, ſarcocollæ tantundem, ſuper linamentum ex uino & ſpongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

De pterygijs.

PTerygion carnis incrementum eſt, aliquam unguis partem operiens, ex reduuia, aut alia huiuſmodi cauſa proueniens, aduerſus quam auripigmentum & manna pari pondere inſpargitur, ſuper autẽ, linamentum ex uino & ſpongia imponitur. ALIVD Chalcitidis ſquamæ, malicorij æquales partes. Excipiuntur fico toſta & melle, parte affecta, lupinorum decocto prius aſperſa. Quod autem ſiccum eſt in ungue circuncidito.

Ad digitorum pterygia putrida, item ad pudendorum ulcera.

LAchrimæ thuris drachma, ſquamę drachma, æruginis raſæ drachmæ quatuor, mellis cyathus, teruntur in ſole donec ſubflaueſcant. Et loco uino prius irrorato per ſplenium inducuntur.

Medicamentũ quod ſubito pterygia deſiccat perſanatq́;.

SOryos combuſti drachmæ duæ, thuris tantundem, æruginis raſæ drachma cum melle contrita, ipſi pterygio inducuntur. Valet etiam ad reliqua maligna horum locorum ulcera, & nigritias & putredines. ALIVD. Squama æris, palmularum carne excepta, aut ficorum utitor. ALIVD. Columbæ ſtercus polentæ polline ex paſſo coctum pertritumq́; calens imponitur,

tur, item squama per se inspersa, pterygia desiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem, ne increscat, scalpello superimmisso, adimere.

Ad ungues contusos.

MYrti, & mali punici folijs teneris ungues obducito.

Ad cruentos ungues.

FArina pice mista imponitur.

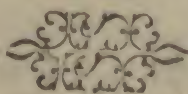
Vt ungues qui laborauerunt abscedant.

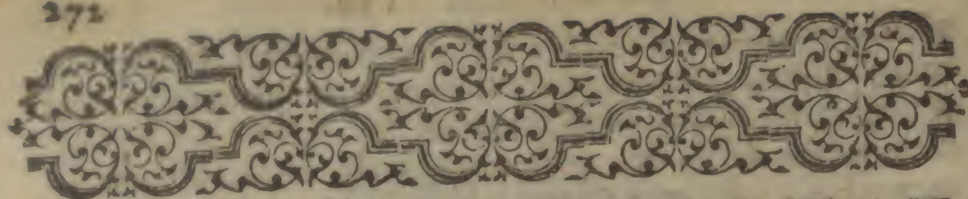
SVlfur tritum adipe suillo exceptum inijcitur.

Vt scabri ungues abscedant.

VIsci quercini, sandarachæ, fœnugręci singulorum pondo sextans, cantharidum, thapsię singulorũ uncia, aceti quod satis est. ALIVD. Propolis atticæ, ceræ, bituminis, singulorum drachmæ duæ, sulfuris ignem non experti drachma, oleo non inquinet, in usu calefactũ unguibus applicatur. ALIVD. Picis liquidæ, ceræ, colophoniæ, terebinthinæ, guttæ ammoniaci, sulfuris uiui, aphronitri pares portiones, ne manus inquinent. ALIVD. quod separat scabros ungues sine exulceratione. Bituminis, auripigmenti, sandarachæ, sulfuris uiui singulorum drachmas quatuor resina excipito, & utitor, dissoluẽs per dies septenos. ALIVD. Erui farina, felle ouillo, uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cum oleo, uel chia cum opobalsamo, uel uisco, atramentum sutorium, suffurq; uinum quod satis est, exceptum, pelli illitum superinducito, uel herba pedicularia, cum aceto trita utitor, uel resinæ terebinthinæ drachma, sandarachæ duplicata portio simul radici unguis imponitur, diligentique fascia illigatur. Cum autem unguis exciderit, ceratum myrteum cui medicamenti ex resina paululum adiectum sit, superaccommodatur.

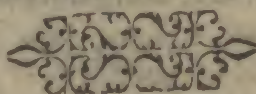
FINIS LIBRI TERTII IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVARTVS,

IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete.*

De elephantia. Cap. I.

ECTE mea ſententia † Cappadox Aetius memoriæ prodidit, auxiliorũ uim morbis fortiorem eſſe oportere, eoq; elephantiam nunquam curari,ut qua nulla potentior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephantiasis quędam uni obortus particulæ inter morbos inſanabiles uel ab ipſo Hippocrate relatus eſt,quanto magis elephantia,ſeu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio. Cùm.n.atra bilis,ex qua huic affectui origo eſt, duplici modo generetur,(uel.n.ex melancholico ſanguine,fæculentioremq;, & ueluti eius limo:uel bile flaua, utriſq; nimiũ uſtis,naſcitur) ſubrubicundam quidẽ elephantiaſim mitiorem quodammodo,ut autẽ uerius dixeris,minus malignam,prima ipſius differentia procreat,reliquam uero,& maligniorẽ in qua totum corpus fœdatur ulceribus, & extrema decidunt, altera flauæ bilis ſupra naturæ modũ aduſtæ ſoboles,producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouenda nõ eſt. At ſi recens adhuc malũ eſt, ut nihil ex ſummis deciderit, nulla autẽ infeſtarit exulceratio,neq; tamen eminentiæ tuberoſæ plurimum exurgant,ſola autẽ facies aſpectu ingratior,deformiorq; ſit quodãmodo, eaq; non admodũ indecora appareat, curationem experiemur. Nonnulli ſiquidem haud pauci,ſola capitis aduſtione

adustione multos qui hoc inceperãt uitio corripi, ne uinceren tur, inhibuerũt. Protinus ergo interinitia sanguis mitti debet, & magis uere, in quo potissimum hæc lues, & nascitur, & inten ditur paucis diebus interpositis, nouem decémve, pultc diacolocynthidos ipsos purgabimus, non semel, uerũ subinde, ex ratione uirium quantitatẽ medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his est idonea. Rursus interpositis circiter decem diebus, lactis fissilis serum dabitur, neq; minus tribus heminis, neq; amplius quinq;. Insequenti tempore nõ fisso, aut recens multo lacte nutrientur. Ob quæ si morbus remittat, eodem uti cibo debent: si remanet, lacte abstinebunt: acribus autem assum ptis uomitus cietur, à radicula, aut cibis. Proficit & ex albo ueratro post hæc purgatio: bis quidẽ, si fieri potest, uere, semel per autumnum adhibita. Malo uictis neq; sanguis mitti, neq; ueratrum exhiberi debet, cum materia neq; ex cute in altum de riuari, neq; hinc etiamnum minui possit sed ea quidẽ ad uentrem, & intestina deducenda est. Medicamenti autẽ noxia euo cantibus utendũ, metasyncritica dicunt, & summam cutẽ desic care, & astringere oportet. Leues igitur cucurbitulę uentriculi ori & præcordijs agglutinabuntur, eadem membra etiã dropace delinentur. Modico temporis processu rursus ad superiora reuertendum est, à purgatione quam præstat hiera, incipiendo, prætermissa sanguinis detractione, ut quę plus noxę, quàm præsidij esset allatura. Atq; hoc circuitu ad ternas uices quaternasve per annum uti expedit, uere potissimũ & autumno. potare his prodest aceti cyathum, cũ cedrini liquoris cyatho, & brassicæ crudæ succi cyathis duobus. mista dantur manè & uesperi. Vel syderitidis herbæ folia torrida denarij pondere in uini cyatho, uel cornu ceruini drachma, & scillitici aceti quantum cyathus implet, quotidie post matutinã obambulationẽ potui exhibetur. reliqua uerò pro ratione tẽporis his offeruntur, uel scillæ lotæ drachmæ quinq; in mulsa, uel melle eclegmatis modo: uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem, melle & butyro subacti, uel eboris ramenti drachma semissis cum uini cyathis duobus, uel cumini æthiopici drachmæ tres cum melle, instar eclegmatis. His amplius iuuat theriacorum pastillorum drachma in uini primæ notæ cyatho leuigata epotaque. Similiter etiam scilliticorum pastillorum drachma bibitur. Et calaminthæ succum ceum efficacissimũ potu auxilium

commendãt. incipiendũ dicunt à cyathis ternis adusq; senos: Cæterũ omnibus his efficacior est theriace ex uiperis,tum potui data,tum extrinsecus illita. Cũ autem uiperarũ copia datur, nihil æque proficit,ac uiperarũ carnes comestæ, albo iure ex copiosiore aqua,sale,porro,& anetho decoctæ,usq; dum spinæ dissoluantur, sed capitibus ipsorũ caudisq; digitos quatuor prius amputatis, interaneisq; ipsorum ablatis & cute. Item theriaci sales eadem per se promittunt,cum obsoniis assumpti. Tali enim ipsorũ usu accidit,nonnunquam squamas,† uel ceu uulpis pellem quandam ex cute elephanticorum decidere.

† Aldinum exemplar habet καππαδόκην ἀρεταῖον, Cappadocem Aretæum. quę lectio rectior mihi uidetur.

‡ Vetus codex, συμβαίνει ποτὲ λεπίδας ἢ οἷόν τινα λοπὴν, quo loco legendum arbitror,ἢ οἷόν τινα λοπὸν:est autem λοπὸς τοῦ κρομμύου λέπυρον, id est,cepæ tunica,ut sit sensus, ueluti cepæ tunicam & tenuem illam pellem.

Victus ratio talis erit.

A Somno manu molliter permulceatur, aluoque deiecta gestetur, uocem exerceat:deinde perfricetur & uario exercitationum genere utatur, nunc saltu,nunc magis, alteribus,& folle. Postea sudore,quẽ illinc cõtraxit,absterso delinetur adipe ursina,aut uulpina,aut hircina,aut auis alicuius, aut butyro recenti pauxillo temporis interposito in lauacro perungetur succo fœnugræci,aut ptisanę cremore,aut ammoniaci momẽto,quod aceto subegeris. A balneo detersus perungetur oleo lentiscino aut œnanthino, aut myrteo. Vinoq; modico cum alumine,uel ammoniaco,ut sordium sit spissitudo. Rursus teneris panniculis abtersus dimidia hora conquiescat. Inde potu aquæ ad uomitũ sollecitetur,digitis in os,aut pinnis demissis,post uomitũ detur potui uinum absinthites,aut origanites. Cibus erit panis hordeaceus,uel maza ex polentis. Inter olera,beta,lactuca,raphanus, porra, brassica aquis binis edulcata, & capparis. Ex marinis ostrea sumuntur,pelorides,erinacei,pectines, tellinæ simul cum betis incoctæ: salsamentum uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. Vino autem per totum morbi curriculum & uenere similiter abstinendum. At cũ uires ex purgationibus lacessitæ recreantur,pauxillum duntaxat uini

uini tenuis & aquosi assumitur, quando & acria circuncidi debent, exceptis condimentis. Recteq; ipsis datur ptisana, oua, chondrus elotus, lac, mel cum pane, malua, rumex & sisarum: piscis molli præditus carne: Ex ijs quæ uolatu fidunt, probis donata succis: Inter fructus, ficus, uua, & uuæ passæ: ex dulciarijs mellitis conferunt, quæ pini nucleis, aut amygdalis frictis, & cnico, constant, ijs qui bis quotidie cibum capere solent: graue autē his est molestumq;, semel duntaxat eum assumere. Interiorum cura habita, smegmatis in balneo utendū ex decocto betæ, aut fœnugreci cum aphronitra, aut sapone, aut myrobolano: interim & psilothris. Abstergit itidem portulaca cū aceto detrita, tenue semperuiuum, rumicis radices aceto incoctæ, alumen cū sale. Item sandarachę par modus ex uino, & oleo lentisci. Huc spectat medicamentū, ad utiliginis speciem quæ alphos dicitur, accōmodū, ex alcyonio, nitro, myrto, sulfure, fici agrestis folijs siccis, cum aceto tritū, illitumq;. idem præstat quod ex sepiæ testa concremata fit pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta, gummi, galla omphacitide pari pondere siccū inspersum, aut ex aceto infricatum. Hoc autem mirabiles habet effectus: rumicis radicum fasciculus qui manu comprehendi possit, nitri drachmæ quadraginta, thuris uigintiquinq;, sulfuris tantundem, ex aceto Aegyptio illinitur. Similiter hoc efficax est, quod recipit auripigmenti drachmas decem, sulfuris ignem non experti drachmas octo, costi drachmas duodecim, calcis uiuæ drachmas quatuor, ceræ totidem, baccarū lauri aridarum drachmas duodecim. Hæc macerantur populi albæ foliorum succo, aut crasso decocto. Vbi mellis spissitudo est facta, illinuntur. ALIVD. Radicū rumicis fasciculi duo, aceto incoquuntur, & in pilam coniecti conteruntur læuiganturq;. Deinde alcyonii libra, aphronitri unciæ octo, sulfuris ignē non experti libra, cochleæ testarum combustarum triens, † chamæleontis cū radice triens. Omnia simul læuigantur, donec sordium fiat crassitudo. Deinde illinuntur per ęstatem in sole frequenter, hyeme in balneo usq; ad desudationē. Item Aesculapij aridum smegma pulchrè his conueniet, ac omnia quæ communiter dicentur smegmata, imo etiam ea quæ alphis dicata sunt propriè huc pertinent. quēadmodū & quæ nunc aduersus illa prodidimus. At tumidas eminentias si inflammatione tententur, aut exulcerata sint, delinētur lycio indico, uel glaucio,

uel aloe, uel Andronij pastillo, aut polyidæ sphragide. Cataplasma ipsis aptabitur ex chondro cum succo polygonij, uel plantaginis, uel parietaria trita. Insuper melissæ herbæ uiridis folia cum axungia tunsa, applicataque mirabiliter proficiunt. Etenim rubor in partibus excitatur, sed ex facili remittitur pane applicato, aut cerato ex amygdalino atque color naturalis redit. Exulceratis rectè accommodantur emplastra, tum ex diphryge præparatum, tum ex uino melinum. Adde Coracion, quòdq; constat ex oxymelite, & pastillum Andronij, pompholigem, & cadmiam. indicium uerò est totum morbum mitescere. si prima ulcera cicatricem recipiant. Ad spirandi uerò difficultatem eorum qui elephantia laborant, aselli sub aquarijs degentes, quinque, aut sex, ex aquæ mulsæ cyathis tribus potantur. Iam uerò quædam ex ijs quæ ad ægrè spirantes inscribuntur, ipsis quoque communiter competunt. Aquarum naturalium usus adhiberi debet, ceu maximè necessarius, præsertim aluminosarum, ferrumque resipientium. & si fieri potest, frigidarum. Conferunt ipsis si etiam bibantur, nec non marinæ arenæ usus. Eandem habent efficaciam omnia quæ de sudationes mouent. Quoniam uerò affectus hic, non minus ac pestilentia contagiosus est, quàm longissimè ab urbibus remoti ægri, in locis mediterraneis, frigidis & ubi sit hominum si fieri possit, infrequentia habitabunt, inde uerò ad confinia migrabunt, † tum ipsorum causa, tum illorum potius qui, ut uerò simile est, ipsis incident. Quippe & aere fruentur commodiore, & alios hac lue non inficient.

† Vetus liber habet, χαμαιλέοντος μέλανος τῆς ῥίζης, id est, chamæleontis nigri radicis unciæ tres.

‡ Hic locus sic legitur in ueteribus libris. διά τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ὡς οἰκὸς ἐντυγχανομένους συχνότερον, id est, tum ipsorum causa, tũ illorũ potius qui (ut uero simile est) frequẽtius incidẽt.

De lepra, & scabie, quæ psora dicitur. Cap. II.

VTerque affectus, cutis aspritudo est cum pruritu, in qua corpus absumitur colliquaturque: originem ex melancholico humore trahens: sed lepra altam cutem orbiculatim depascitur & pisciũ modo squamulas ex se remittit. Scabies uerò summa infestat potius uariè figurata, furfuraceaque remittit: in quibus sanguinis dimissio adhibenda est, si corpus

pus magis plethoricum uideatur. sin minus, purgatio certè ex ijs quæ atræ bili uacuandæ sunt. Extrinsecus autem utere communiter utroq; ueratro, calcemq; habe elotam & siccam: in ipso autem usu, aqua diluens ad sordium spissitudinem illinito. ALIVD. Saluiæ, oleæ æthiopicæ lachrymæ, singulorum drachmę octo, capparis radicis corticis, gummi, singulorum drachmæ quindecim. Inunguntur ex aceto ad solem, propriè uerò lepras disijciunt anemone applicatæ, item uitis albæ radix. Cōposita uerò hæc, lolij farinæ chœnix, cardamomi albi drachmę quatuor, nitri spumæ drachma, atramēti sutorii drachmæ octo hastulæ regiæ radicis mediæ drachmæ quatuor. Aceto pertrita, & in cerati spissitudinem coacta illinuntur, parti prius nitro detersæ: ubi solueris (solues autem tertia die) & frigida aqua elueris, rursus inungentur. ALIVD. Hastulæ regiæ radicis succi unciæ sex, sulfuris ignem non experti, mannæ, singulorum drachmæ decem, nitri drachmæ octo, aceto subacta illinuntur. Ad scabiē peculiariter facit, ex simplicibus herba pedicularia, staphis agria dicitur, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilii radix cum melle, resina terebinthina, sulfur, cicer, caprillū stercus Inter composita, misy & chalcitis pari modo ex uino humidiores scabies delinuntur ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei sextario simul incoquito, donec arescant. Ac ubi proieceris, oleo adiunge ceræ dealbatæ uncias tres, postquàm soluta refrigerataq; fuerint, sulfuris uiui unciam inspergito. ad solem, uel in balneo perungito. nonnulli simul cum rhododaphnæ etiam scillam coquunt. ALIVD. Medicamenti διὰχυλῶν, hoc est ex succis herbarum confecti unciæ duæ, ceræ tantundē rosacei uncia argenti spumæ unciæ tres, cerusæ totidem, liquidæ picis unciæ sex, stercoris argenti unciæ duæ, sirici tantundē, aceti quod siccis læuigandis sufficit. ALIVD. Cerusæ semuncia, amyli tantundem, plumbi uncia, lotariorum rubrorum uel anchusæ, unciæ duæ, ceræ unciæ sex. rosacei unciæ nouem. Anchusa probè cum rosaceo coquitur, deinde reliqua adiiciuntur. ALIVD. Oua decem, uel quot ad usum opus est, aceto quamacerrimo macerantur, quousq; putamen ipsorum tenerescat, lutea in eodem aceto coquuntur, læuiganturq; rosaceo, & reliquo aceto etiam argenti spumæ modicum ad sordium spissitudinē coactum illitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint, lutea tria, rosacei unciæ sex, sulfuris uiui unciæ

tres, leuigatis prius cum aceto luteis & sulfure, ceratũ adijcito. Argenti spuma uerò oxyrodino detrita, ut emplastri crassitudo fiat, acriores scabies exterit. Iam uerò ex lapatho smegmata, & ex iis quæ elephanticis faciũt, plura communiter tum ad lepras, tum ad psoras conueniunt.

De impetiginibus. *Cap. III.*

IMpetigines ex serosis tenuibus, acribusq; humoribus, crassioribus aliis mistis contrahuntur, celerrimè in scabiem, & lepram transeuntes, quapropter remedia ualidè siccãtia requirunt. Corpore igitur toto, si opus fuerit, euacuato, simplicia quidem ipsis cõferent, cicer, ueratrum, erinaceus saxatilis, pix cerato, resinæq; mista, crocodili terrestris stercus, atq; sturnorum, cum oryzam solam ederint. Pleriq; hoc solo impetigines mentum infestantes, aliámue particulam, aboleuerunt. Tritici multum capitur, incudiq; ignitæ cuipiam imponitur, & quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur. Puerorum impetigines, hominis saliua continuè defricantur. His opitulantur pruni gummi illitum. In uetustatem incidentibus uiticis folia cũ aceto detrita applicantur, uel capparis folia similiter. Composita uerò hæc sulfur cũ thuris lachryma, aut cum ammoniaco, subactum aceto illinitur.

Pastillus ad impetigines.

GLutinis fabrilis drachmæ quatuor, thuris drachmæ tres, aceti cyathi dimidium, aceto soluta illinuntur. ALIVD. Chalcitidis, gummi, singulorum drachmæ octo, sulfuris ignem non experti, misyos, singulorũ drachmæ sex, squamæ æris, acaciæ, singulorum drachmæ duæ, aceto delinuntur. ALIVD Sulfuris uiui, nitri spumæ, singulorũ drachmæ quatuor, cachryos grana sexaginta, læuigantur ex aceto. Sola uerò pars uitiata inungitur, sed ita, ut quæ integra est, non coinquinetur: exarefacta, aqua frigida eluitur ALIVD. Veratri albi drachmæ octo, farinæ lupini, buccinorum cõbustorum, nitri, singulorum chęnix. Arido medicamine defricent. Porrò impetigines, quas ἀγρίυς, id est, feras appellant, mediocriter siccantibus remedijs nõ discutiuntur, acrioribus autem irritantur. Adhibere igitur oportet medicamenta abundè quidem efficacia, sed quæ nõ ualenter erodunt, qualе est istud, Glaucii, thuris, alcyonii, bituminis, sulfuris,

ſulfuris,gummi,ſingulorum uncia,aceto inungitur. ALIVD. Picem aphricanam cũ aceto coctã liquatamq́; illinito. ALIVD ad impetigines & pruritum.Atramenti ſutorii,ſulfuris uiui,nitri,thuris pari modo,in impetiginibus quidem, aceto adiecto, in pruritu autem,uino utitor. ALIVD. Leichenicon, ab impetiginibus curandis nuncupatum.Guttæ amoniaci,erui farinæ, lupini farinæ æquales portiones aceto illinuntur.

De Pruritu. Cap. IIII.

PRuritus qui ſenibus accidit, ex toto nunquam conſaneſcit,uerum lenitur infra poſitis remediis.in reliquis ætatibus,ſi ex prauo humore contrahitur, qui nimirum bilioſus,aut pituitoſus putris uel etiam ſalſus eſt, per ipſius uacuationem tollitur.Porrò cognoſcitur ab ætate,temperamento,uictus ratione,anni tempore,regione, & reliquis his conſimilibus.Si igitur in uenis ſimul cum ſangnine redundare uidea tur, à ſanguinis dimiſſione auſpicandum eſt. Sin autem qualitate magis peccet,congruis eo medicamentis uacuato, ad externam curationem diuertemur. Lauandum itaq; prorſus ieiuno eſt,nonnunquam & modico cibo ſumpto, iterum lauandum: quippe uitium uix inhumeſcit, derergitur autem fœnugræci decocto,aut betarum, aut furfurum, aut maluæ agreſtis, & ſatiuæ,aut priſanæ Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini,uel myrobalani, uel ſinegmatis ex pepone præparati, quod πεπόνατον appellant, ſi inueterauerit, lauatio ſimiliter quidem cõuenit: fotus autem ex ſaluiæ decocto,myricæ,mercurialis,origani,pulegii,baccarum lauri,cucumis ſyluestris radi cis,capparis,lixiuio,& oxalme.Deinde reſpergunt arido nitro, uel cũ fœcula aceti,uel quod recipit nitri ſpumæ ſextariũ, thu ris,ſulfuris uiui ſingulorũ librã,cimoliæ libram ſemiſſem. Vel hoc,Aphronitri,ſulfuris uiui,alcyonii combuſti, pari modo.ſiccis utitor,uel cũ quodam ex ſuprâ dictis decocto. Si antẽ placet,etiam ueratrum ſiccum inſpergito, ſine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel ſulfur, uel ſandaracha, uel omnia, uel ſinapi cnm myrobalani expreſſo, & oxelæo, uel utere cochleis combuſtis leuigatiſq́; melle,uel rumicis radicibus,uel ſmegmatis inde cõfectis, ut in capite de elephantia comprehẽſum eſt, aut quibuſdã ad ſcabiẽ efficacibus.Si autẽ exulceratio partes excreuerit,patygro, uel

diapompholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini cyatho, cui sulfuris adiecta sit uncia. ALIVD ad pruritus. Nucum agnarum raucidarum uncia, sulfuris tantundem, apij succo leuigatis utitor in balneo, membra affatim defricans. Hoc solum multis tum scabiosis, tum alio pruritu retentis, abundè fuit. Item apium per se uiride tusum infricatumq; in balneo uehementer auxiliatur. Similis effectus est perdicion, & acerna resina cum rosaceo soluta, illitaq;. ALIVD. Oryzæ puræ & nimius candidæ, unciæ tres, tusæ cretæq; aceto quàm acerrimo læuigantur, donec sordium fiat spissitudo, adijciaturq; priuatim sulfuris uiui detriti uncia. mixtis perbellè in balneo utitor, diutius defricãs. At in iis qui superfluitatibus magis redundant, pari potione illorum temperata, præstantius remedium reddetur.

De Leuca. *Cap. V.*

LEuce, cutis quædam ad albidius mutatio est, quæ uiscosa, glutinosaq; pituita contrahitur. Quoniam uerò non quælibet leuce curationem recipit, notas ipsius tales habeto. Acu per summa leucem pungito, sed cute non penitius: & siquidẽ sanguis emanauerit, sanabilis est: sin lactea humiditas, desperata est. Vel panniculo laneo asperiore infricata cutis, si quidem rubicundior euaserit, medicinæ locus est: sin idem color remanet, non consanescit. Et quæ plura corporis loca obsidet, leuce, difficilius tollitur, quàm quæ pauca deturparit, item uetustior, quàm recens minus in medicina spei habere cẽsenda est. Nonnulli igitur adustionem quæ ferramento candente administratur, in leuca probarunt, sed ita, ut hæc uel sola ualetudini sufficeret. Alii uerò dolorem inde cicatricemq; secuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora sit, medicamentis crustam inducentibus, qualia & cicatricem aiunt concolorem efficere, usi sunt. Alii, & horum inefficaciam repudiantes, tincturis uti maluerunt, imposturæ potius quàm auxilii rationẽ habentes, quæ sanè omnium maximè uitari debent, q affectus celeriter renascatur. Itaq; subiectis uti medicinis consiliũ est, ad arcæ seminis roris marini, sulfuris uiui, singulorum paria põdera, tusa & in cerniculo priuatim creta, deinde simul cum aceto in puluerem sat multis diebus detrita, in sole illinuntur, nõ cumulatè, ne cutis exulceretur. Procedente autem tempore

†ueratri & gallæ ſimiliter momentum adiicitur. ALIVD. Fici nigræ ſurculis, aceto maceratis, contritisq́; miſceto, aphronitri, ſulfuris ignem non experti, myricæ fructus, parem ſingulorum modum, ubi nitro cutem defricaueris, perungito: ſoliq́ue exponito, animum attendens ne exulceretur. Archigenes autem fici foliis, calcis uiuæ eo quod ſatis eſt mixto, ſimiliter uſus eſt, uel infricatas (inquit) leucas, albo ueratro, donec ſudore diffluentes reliquo corpori concolores fiant, illinito ſynopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito ſynopide, cum aceto, uel prius abſterſis, ut eſt cõprehenſum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiuſdem affatim infricato

†In ueteri lib. hæc eſt ſcriptura, λευκῦ ἐλλεβόρυ, ueratri albi.

De alpho albo, & nigro. Cap. VI.

ALphi cognato leucis modo generantur, ſed illæ quidem altius cutẽ mutant ut pilos quoq; ſibi ſimiles procreẽt. Alphi aũt ſummam cutem infeſtant, quanquam & ipſi cum uetuſtatem ſentiunt, penitius recedunt: ut etiam albos pilos producant, idq́; humoris qui ſubeſt ratione. Etenim ex pituitoſo humore albi ducunt originem, nigri autem ex melancholico, utriſq; igitur commune prodeſt auxilium, elota calx aqua ſoluta, aut dracũculi radix, cũ aceto applicata, ſimili modo utrunq; ueratrum eiſdem efficax eſt, item lupinorum amarorum decoctio ſuperfuſa, eorumq́; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cum aceto, liliiq́; radix cũ melle, cæpa ex aceto in ſole illita, crododili terreſtris fimus idem præſtat, pari efficacia & ſturni excrementũ, cum oryzam duntaxat ederit, ſepiæq́; teſta cõcremata. Compoſitum uerò hoc præſtans eſt, Alcyonii, nitri, ſingulorum ſextans, ueratri albi, ſulfuris uiui, ſingulorum uncia. Nonnulli uero & floces uini combuſtas adiiciunt. ALIVD. Sulfuris ignẽ non experti, nitri ſpumæ, ſingulorum drachmæ quatuor, ſeminis roris marini grana ſeptem, teruntur cum aceto. ſolum uerò alphum perungito, ſed ita ut integram partem nõ attingas. ſiccatum medicamen aqua frigida eluitur. ALIVD. Farinæ lupini, buccinorum, & nitri ſingulorum chœnix, ueratri albi, drachmæ octo. Arido pars defricatur. ALIVD. Erui farinæ libræ duæ, crucæ ſeminis, anygdalarum amararum, cucumis ſyl-

uestris

ueſtris radicis,ſingulorum libra : mulſo ſimul leuigata delinuntur,& hora interpoſita per ſpongiam abluũtur. facit etiam ad ephelidas,uaros, & cutis ſordes.

Ad Alphos albos experta.

SVlfuris ignem nõ experti,ſextarij duo,calcis uiuæ candidæ, unciç quatuor,albumina ouorũ quinq;,olei nardini,& aceti momentũ.ſulfur primũ in puluerẽ cogitur, mox oleũ nardinũ ei ſuperinfunditur,rurſusq; leuigatur,deinde acetũ inſtillatur, & iterũ teritur,calcẽ uero priuatim lotã ſemel,bis,térue,ſulfuri adijcimus,una cũ ouorũ æquato, & denuò cõterimus. collectus humor effunditur.pauxillũ uerò relinquẽtes,ut unguentũ queat illini,in hũc modũ utimur. ALIVD probatũ. Sulfure uiuo,fici foliis aridis,aphronitro,alcyonio, terra cimolia,myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis. Fici foliorum quæ in umbra exaruetur,ſulfuris,aluminis ſingulorum æqua portio cum aceto inungitur,aut foliorum fici drachmæ quatuor,nitri drachmæ duæ,alcyonii combuſti tantundem, aceto in balneis illinuntur.Priuatim nigros exterit efficaciter ſandaracha, cum ſulfuris dimidio,ſed cute nitro prius defricata, in ſole perungitur.albos uerò tollit atramenti ſutorii,æruginis, æqualis modus,nitri duplicatus,ſine pingui infricatur, illiniturq;, uel cachryos,ſulfuris uiui adarcæ æquæ portiones, ex aceto pertritç infricatur,illinunturq;,cum inaruerint abluito, locum perfricans. Idem facit & leucis.

Ad Stigmata, ex commentarijs Archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis,ſi quod matulæ adhæreſcit, cũ aceto quã acerrimo illinas, uel calcis uiuæ partem uuam, nitri toſti fului dimidiam,cum aqua in ſole illinit. At ubi exulcerationem fuerint experta,cicatricẽ tanquã ulceri inducito. Crito uerò iubet confricatæ nitro prius cuti terebinthinam illini reſinã,linamentisq; ligatã ſex diebus relinqui, ſeptima deinde ſolui,& acu pungi ſtigmata,& ſanguinẽ qui flueret ſpõgia detergi,interiectoq; breui tẽporis ſpatio,tenui ſale confricare locum. Tũ imponi,ad dies quinq; medicamentum quod recipit, thuris,nitri, calcis uiuæ, cæræ ſingulorum drachmas quatuor, mellis octo. Quum.n à parte medicamentũ depoſueris, nigrũ in eo offendes ALIVD unguẽtũ Piperis drach. duæ, rutæ drachmæ qua-

mæ quatuor, sandarachæ drach. quatuor, auripigmenti drachma mellis quod satis est, cuti prius nitro infricatæ illinitur, itẽ aliis prori cõsimiliter peractis, per triduum soluitur, & nigritie abstersa, rursus inungit. Exterit.n (inquit) diebus uiginti, tam integrè, ut nec exulceratione, nec cicatricẽ relinquat. ALIVD. quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor, nitri drachmæ dũæ, atramenti sutorii drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, piperis drachmæ tres, calcis drachmæ tres, thapsiæ totidẽ, auripigmẽti drachma una & semis, sandarachæ drachmæ tres, mellis quod sufficit, utere quemadmodũ superiore Oribasius tradit ranunculũ applicatum, uel capparis folia stigmata extere rere. At si altius fixa non discutiantur, modicam uero cutem attingant, crusta ferramento frigido excitata tolluntur.

De exanthematis. *Cap. VIII.*

EXanthemata generãtur, ex crassis in cute impactis humoribus, magisq; adhuc in superiore pellicula cũ densa est. In quibus igitur, si ẽt in alto humorũ copia substiterit, primũ purgatio tentãda est. Nã si hoc neglecto, prius discutere aggrediaris, obstrues ipsos potius q̃ per cutẽ euacuabis. Sin aũt nullæ in alto deliteãt humorũ colluuies, p̲ cutẽ uacuare oportet, nec procul attrahere, si aluo, aut uomitu uacuationem moliri uelis, sed humorum qui cuti impacti sunt, curationẽ medicamẽtis experiere, quæ exurũt, calfaciũtq;, maximè quũ lata sunt exanthemata, siquidẽ ex frigido admodũ, crassoq; humore, talia sunt procreata. Lauri igitur tenerorũ foliorum, rutæ & mannæ, æqualẽ singulorũ portionẽ detritã, & lachrymã thuris oleo subactã delinito, uel betã tenerã incoctã, tritãque inducito, aut ceræ drachmas octo, sulfuris tantundem, salis drachmas sex. Arida in pollinẽ coacta, & olei cyatho dimidio superfusa, oĩa simul incoquito, factoq; emplastro utitor. Sed coctioni sedulò assistendũ est, uehementer bonũ remediũ existit.

Ad epinyctidas. *Cap. IX.*

EPinyctides ulcuscula sunt, sua sponte erumpentia, pustularum specie, & subrubra, quibus diruptis, cruenta sanies defluit, per diemq; non magnopere excruciant: per noctem uero, graui magis quàm pro ratione ulceris, dolore torquent. Itaq; liquor laseris aqua solutus imponitur. nam citra rosionem deficcat, aut cicuta in leuorem detrita inducitur, aut brassica

braſſica cruda cum aqua,aut apium cum polenta trita applica tur,aut alterci folia,cum melle pertrita admouentur, aut ſolanum per ſe,& cum coriandro uiridi, aut oliuæ foliis utitor cum aqua coctis: aut uuas acinis exemptis, leues, ſplenio illitas imponito,uel adianthũ ex melle tritũ. Vitari debet acriũ, acidorum,& ſalſorum eſus,fomenta, balneum & inſolatus.

De puſtulis,quæ Græcè phlyctænæ dicuntur. *Cap. X.*

PVſtulæ quæ non ſua ſponte rumpuntur, ſed graui dolore excruciant,acuta perforari acu debent, ut humoris colluuies habeat emiſſarium. Deinde humore leuiter expreſſo cutis præpoſita ſinitur,donec impleatur. At ſi uulnus cõtineat,denuo puſtula perforanda eſt ſimiliter & exprimenda, tum cutis aſtricta, ſeruanda quandiu id quod ſub ea exulceratum eſt,ad cicatricem peruenerit. Priuſquã igitur puſtulæ aperiantur,cocta lenticula cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta,cinere calido tepefacta imponuntur,& loci attinguntur. Quod ſi ruptę fuerint,& ulcus excitatum,adeps ſuillus liquefactus & argenti ſpumæ detritæ miſtus,in linteumque illitus admouetur,uel lilij radix in aqua cocta tritaq; cum cerato imponitur.

Ad epinyctidas, & phlyctænas.

ARgenti ſpuma & ſulfur ignem non expertũ pari portione cum aceto applicantur,item myrtus in læuorem redacta, ſordium illitione cum oleo & uino,benefacit,tum his, tum calidis eruptionibus, & papulis feruentibus, gliſcentibus capitis ulceribus,furunculis incipientibus & aduſtis medicamentum, & quod molybdena,& quod ouis præparatur.

Ad ambuſta. *Cap. XI.*

AMbuſta medicamentis indigent quæ modicè abſtergãt, non euidenter calefaciant,aut refrigerent: Itaque terrã chia,cimolia,cretica,omniſq; leuis terra illita cum aceto nõ admodũ acri,uel aqua,præclarè facit, prohibetq; puſtulas excitari. itẽ oui albumen crudũ ſtatim impoſitũ, lana molli exceptũ. etenim refrigerat leuiter & citra roſionẽ deſiccat. idẽ efficit atramentũ ſcriptoriũ illitum, uel lachryma thuris aqua diluta,uel lenticula cocta tritaq; uel eruus applicatur. At ex aqua calẽte uſtiones priuſquã puſtulæ oriãtur, oliuarũ ſalſarũ aqua

aqua cõtinuè superfunduntur,ipsæque oliuæ salsæ cum polenta contritæ inducuntur,aut alumen scissile,pertritum cũ aceto illinitur,aut fel taurinum cum aqua copiosiore liquatum inungitur,aut lixiuium superfunditur, garo, aut muria fauetur, aut bulbi liliorum,aut hyacinthi, aut narcissi cum rosaceo triti, & in sordium spissitudinẽ coacti delinuntur. Marcellus autẽ hoc compositũ tradit. Panniculi melle imbuti & hordei farina inuoluti,cõbustiq; cineris mittuntur drachmæ octo,cerusæ drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, seui caprilli, rosacei, singulorum drachmæ sedecim. At pustulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur,aut calcem uiuam cerato mixtam,illitamq; linteolo imponitur, iam quod spherion dicitur medicamentum, ambustis utile est, partes exulceratæ porris cõtritis obducuntur,aut portulaca contrita cum polentis,aut columbæ fimi linteolo inuoluti combustiq;,& oleo diluti cinere utitor: Mirificè proficit pini aut piceæ cortex, aut adianthum aridum,læuigatumq;: aut myrti, folia combusta, pertritaq; insparguntur. efficax autem unumquodq; horũ est, & si cum cerato componitur,item quod rubræ anchusæ radicis siccæ,& in læuorem contusæ trientem recipit,ceræ albæ dodrantem,rosacei uncias duodeuiginti,iam quod cerusa constat cum modica cerui medulla,laudatum est remedium.

Ad eos qui flagris cæsi sunt. Cap. XII.

CErusæ argenti spumæ æqualis portio, ceræ quadrupla cum susino,aut rosaceo, emplastri modo inducitur,primo die priuatim susino solo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem,ouum integrum,sine putamine, unita cæsis imponuntur, item pellis ouis recens excoriatæ calens adhuc circũdata,quolibet efficacius die uno, & nocte persanat.

Quomodo pili adustis renascantur. Cap. XIII.

PIli ambustis nascuntur,si fici folia in fictili tosta, cum cerato in emplastri modum imponas,aut caricæ drachmis octo,sampsuci drachma,tritis cum oleo donec cerati fiat spissitudo,utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centũ, ęris squamæ drachmas decem cum aqua subactas in pastillos cogito,in usu partem unam cerati partibus octo diluito.

Ad

Ad abrasa, quæ aposyrmata Græci dicunt. Ca. XIIII.

ABrasa & superficiē infestantia ulcera, primū aut uino, aut aceto, aut muria aceto mixta quæ oxalmæ dicitur astringes. Deinde medicamētis, ad cicatricē ducēdam utere, tum liparis, tū ex albis emplastris trypheris. Sūmè autē facit qđ cerusæ partē unā recipit, ammoniaci dimidiā, myrtei quod satis est. Ammoniaco ex aqua in læuorem trito cerusa miscetur, myrteumq́ue superfunditur: utitor lapata. Vel lapidis detrimento, squamam æris admisceto, & myrteo in lęuorem coactis utitor, aut cimolia, & argenti spuma, ex uino, recinino q́ue & myrteo tritis utitor.

Ad abrasa, intertrigines, inueterata ulcera, senilem teneramq́ue cutem.

ARgenti spumæ chrysitidis drachmę quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, resinæ siccæ ex picea drachmæ duodecim olei sesquicyathus. Argenti spumæ oleo incoctæ reliqua adiiciuntur; rudicula agitatis, uel etiam in pila emollitis utitor, sed cutem abrasam ab ulceribus non oportet amputare, sed medicamentum ei inducere: sic enim glutinabitur, uel nigrescens. At ulceri, quod eroditur, sordidumq́; est, si carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterum abrasa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, si illinatur læuigatum, cum melle, aut lentisci coma cremata, & cum melle imposita.

Ad abrasa, flagris cæsa, & articulorum contusiones medicamētum, quod dolorem leuet anodynon appellatū.

ARgenti spumæ, cerusæ, singulorū unciæ decem, ceræ unciæ sex, olei puri, aut rosacei sesquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadem ualet Pelarion quoq; ex helcysmate, id est, recremento argenti paratur, item medicamentum quod ouis constet.

De formica & uerruca. Cap. XV.

VTrunque uitium, cutis excrescentia est exigua, callosa, & plerunq; figura teres: sed formica, quę Gręcè myrmecion dicitur, latiore basi, † similem si quis non trectet mordētis formicę sensum inducit. Verruca autem, quæ Græcis uocatur acrochordon, angustiore, ut chordæ summo assimilata, pēdere uideatur. Hos igitur tumores, elateriū cum sale infricatum tollit, thuris lachryma cū aceto, grossi cū aceto, farina,

& nitro,

& nitro,liquor fici illitus ſimiliter facit:tithymalli, ſmaridis caput ſalſum concrematũ, ærugo cũ ſulfure ignem non experto combuſta,ocymi foliacũ atramẽto ſutorio, ſarmentorũ adhuc uiridium uſtorum quod diſtillat,fimus ouillus cum aceto,hircinum fel illitum, heliotropii magni ſemen, cum uino applicatum,ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri uenerem non experti,ſtercus bouis gregarii in aceto.

† Huius loci duplex eſt ſcriptura,una in uulgatis codicibus, καὶ πρὸς τὰς ἀποψήξεις ὁμοίαν αἴσθησιν,id eſt, ſi quis deradat ſenſum mordentis formicæ ſimilem inducit: altera eſt, πρὸς τὰς ἀποσφίγξεις, id eſt, ſi quis conſtringat.

De Ganglio. *Cap. XVI.*

GAnglium neruorum concretio eſt,ex ictu,aut laſſitudine oboriens, in pluribus quidẽ corporis partibus, præcipuè uerò motui dicatis,nẽpe manu ſumma,& pedibus. Quo in uitio Archigenes calcẽ uuã unà cum adipe anſerino,& terebinthina,imponendã cenſet. Doles uero medicamento, quod lapidẽ achatẽ recipit,utitur. At Oribaſius, eo quod ſubſequitur,ceruſæ,reſinæ,è pinu,olei ueteris,ſingulorum uncia, ammoniaci ſuffiminis,galbani,ſingulorum tantundẽ, ceræ unciæ quatuor,aut pilã plumbeam(inquit) craſſiorẽ uertebræ modo ganglio ampliorem imponito,deligatoq;: pondere ſiquidẽ longiori temporis ſpatio ipſum diſſoluit, atq; hoc nos utimur.

De inflammatione. *Cap. XVII.*

OMnes ex æquo tumores calidos, quibus dolor,feruorque adeſt,noſtri inflammationes, Græci phlegmonas appellare cõſueuerunt. Verũ pro diuerſa quæ ipſos facit,materia,hi quoq; euariant. Cũ enim ſanguis probus,& craſſitie mediocris, in particulam aliquam ſubito confluxerit, ac propter copiam impactus inhæſerit, inflammatio propriè appellata naſcitur. Cũ uero flaua bilis in parte aliqua ſubſtiterit, herpetẽ:ubi & ſanguis,& bilis flaua ſimul incubuerint, eryſipelas excitatur. At cum ſanguis, qui influit, calidus impenſe, & craſſus fuerit,carbunculos mouere ſolet. Itaq; ab inflammatione quæ peculiariter phlegmone dicitur, & multis ſemper accidit, incipiendum eſſe iudico. Tumor rubens, dolorificus tangenti renitens, & calidus ex ſanguine,ut à me dictum,eſt probo originem trahit: qui, ſanguinem dico, nunc ex toto fertur

tur corpore,nunc in aliquam particulam copiosius incumbit, sic ut à uasis nequeat contineri,exciditque aliquid roris modo in ampla partium quæ intercedunt, spatia. Sæpe uero uirium hoc uulneribus, fracturis, ulceribus, alijsque pluribus externis causis superuenit. Cùm itaque inflammatio repentè euestigio particulam quampiam sine manifesta causa præcedente obsederit,totum uerò corpus,parti contagium transmittat, uniuersum quidem id,sanguinis dimissione,uacuari oportet. quod autem inflammationem experitur,superfundere ac obducere medicamentis,quæ non calefaciant,humectentq́;, sed illuuiem humoris repellere sint idonea. At quod iam in affectam partem se receperit,euacuatur. Itaque illinitur cataplasma quod constat semperuiuo,mali punici corticibus, uino incoctis, rhu & polenta. hoc & similibus cùm dolor uehemens nō urget utendum est. Vbi uero particula fluxionem cum dolore ampliore senserit, ne sic quidem calens aqua oleumve adhiberi debet, aut ex farinis cataplasmata, ut quæ fluxionum uitiis omnia sint inimica,doloris tamen uehementia leniri eo quod cōstat passo, rosaceo,ceraq; modica, & lanis sordidis quæ œsypi multum contineant. Per æstatem quidem frigida, hyeme tepida excipiuntur,applicanturque, sed ita ut superiores quoque affectis partibus loci,spongia uino austero imbuta,aut posca frigida comprehendantur. cæterum miscentur cum cataplasmatis utiliter etiam herbæ. Parietaria igitur ad omnem inflammationem accommoda est,tum per initia,tum in augmento,con similiter glaucium, atriplex, malua, lactuca, cucurbita, calidis illitæ,benefaciunt & tribuli utrique inflammationibus ex influxu concitatis. brassica uero durescentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur, nec pus subsidet, curationem tentabis emplastro, quod ex chalcitide conficitur,aut quodam persimili fluxionibus dicato, lanam uerò putam uino austero imbutam extrinsecus medicamento superaccommodabis. Atque hac ratione inflammationibus ex humoris defluxu contractis medeberis. Eas autem quæ occasioni cuidam feruntur acceptæ,si calefacias,humectesque,non offenderis, ac si usus quandoque postulauerit, scarificare ipsas,conueniens erit. At si ob defluxionem ortas inflammationes scarificatione diuiseris, præsertim per initia, malum quoddam haud mediocre ægrotanti accerses.

De

De extertoribus corporis abscessibus. *Cap. XVIII.*

QVòd si fieri non posse tibi uideatur,ut suppurationem impedias,panem hydrelæo incoctum delines, aut farinam hordeaceam consimili præparatam modo.particulã iure radicis altheæ incoctæ fouebis. At si tumor ad suppurationem contumax est,aut ęgrè discutitur,cataplasmate ex ficis siccatis utere :oportet autem ficus dulces pinguesque incoctas aqua eliquescere , ac ius ipsarũ in tenuis mellis speciem cogi,farinamque hordeaceam adijci,& si quidem tumor discutitur minus autem ac conuenit,cũ ficis siccatis incoques hyssopum,oryganumúe: si uoles magis intendere,salẽ decocto inijcies,diligenter animum aduertens, ne siccando nimium pars in scirrhum occalescat. Tale si quando uideris, cucumis syluestris radicem, aut althęæ, aut bryoniæ aqua simul decoques, ualentior autem & discutiendo promptior, dracunculi radix est,ipsumq; medicamentum,quod dracunculo constat, ualidè huiusmodi uitia disijcit. Nonnunquam igitur solum hunc, decoques,nonnunquam & ficus siccatas admiscebis, farinamque simul cum adipe. Iam anethinum oleum crudos humores,incoctosque tumores, & concoquit,& discutit. Item pix duros ac crudos tumores uniuersos cataplasmatis indita concoquit, magisque liquida. MEDICAMENTVM compositũ † quod abscessus iam coctos expellit. ut subinde pus in splenio reperiatur. nondum uerò coctos in totum discutit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundem , lomenti drachmæ sex,exceptum pice,liquida, pellique illitum imponitur. Splenium uerò non prius aufertur quàm sua sponte deciderit sed medicamentum non multo antè præparari debet, ut quod confestim siccescat. In his autem si tumor non dissipatus fuerit,& pus sub eo delitescat,parte scalpello diuisa, idipsum uacuabitur,cura deinceps adhibita ne oleum, aut aqua ad moueatur,uerùm si uulnus abluere interim oportet,aqua mulsa,posca , uino & mulso utendum est . Si uerò inflammatione conflictetur,ex lenticula cataplasma inducitur. ubi inflammatio abest , alio quodam emplastro medicamento in huiusmodi sectionibus utemur. quinetiam eo quòd constat chalcitide. Cæterum super ipsis inijcitur spongia lanaúe uino austero imbuta,uulneri autem nullum pingue medicamentum accommodatur,

modatur, quale est tetrapharmacum. nam uehementer postulat successore.

† Hic locus est expressus in ueteribus lib. τὰ μὲν ἤδη πεπεμμένα τῶν ἀποσημάτων ἀπόνως ἐξήτης δύνατον, id est, quod abscessus iam coctos nullo negotio expellit.

Quæ abscessus rumpant.

QVoniam nonnulli abscessus ferramento diuidi non sustinent, tentanda sunt & medicamenta, quæ ab extrahendo dicta sunt epispastica: narcisci radix in pollinē detrita, ex mulsa cū irino cocta applicatur, uel tenera arundinis radix, minutim detrita cum melle quòd si dura fuerit, mulsæ prius incoquetur: uel aristolochiam cū melle applicato, rumpit autem picis aridæ & propolis creticæ par modus, cicatricemq; inducit.

Dyonisia ad abscessus mirabilis, item ad mammas & inguina, epispastice, quæ per latētes meatus discutit.

OLei ueteris, aquæ singulorum libra, hydrelæum incoquitur paulatim mox, aphronitri unciæ sex adijciuntur, misyos uncia una uel duæ, incoquuntur donec manus non inquinent. Deinde miscentur mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, singulorum unciæ sex.

Ad uernicos abscessus.

CEræ, colophoniæ, butyri singulorum libra, picis arieæ, mellis, singulorum libræ duæ, unciæ sex, çruginis unciæ tres, ui sci quod satis est. ALIVD. epispasticum. Suffiminis ammoniaci selibra, ceræ, terebinthinæ, singulorum triens, sulphuris uiui quadrans: nitri quadrans. Similion autem medicamen appellatum, & quod porris constat, ualidè tumores iam mutatos rumpit. Quod lini seminis succum recipit, per cōmodè discutit, mutat, rumpitq;. At mitioribus abscessibus medicamenta congruent etiā ad parotidas inscripta. Atq; hæc de abscessu, qui ab inflammatione emanat. Galenus autē memoriæ tradidit abscessum nulla præcedente inflammatione constitui, quæ ex probo sanguine habet originem. Statim siquidem ab initio (inquit) humor aliquis aliàs specie alius, in parte quadā collectus, uicina illi corpora excoriat tēpore, & à subiectis dirimit. Sanè inueniūtur in huiusmodi abscessibus cùm scalpello sunt diuisi, omnigenæ, tum humorū, tum solidorum quorundā corporum

porum species. Etenim stercori, urinæ, grumo, humori mel referenti, mucosq; : ad hæc ossibus, unguibus & pilis, consimilia corpora reperiuntur, imò & animalcula subinde inuenta omnibus propè quæ ex putredine subnascuntur simillima. Præterea in abscessibus potissimum inueteratis, qui humorum ex loco in locum decubitu prouenerint, colligi tradit, quæ lapides, arenas, testas, ligna, carbones, lutum, sordes, amurcam & fæcem repræsentent. Quare absolutior exteriorum maximè corporis abscessum significatio compendiosè tradenda est, tum eorũ qui medicamentis discuti non possunt. Abscessus itaq; est carnium seu partium carnosorum, nempe musculorum, uenarũ, arteriarum corruptio, mutatioq;. In genere abscessuum nonnulli tunica comprehenduntur, ut atheromata, stratomata, melicerides. Alij sine tunica constituuntur, quæ generis uocabulum usurpant, unde sermo hic noster procedit. Porrò abscessuum generationem plurima parte inflammatio præcedit, de qua disceptatum est. Interim protinus ab initio, quemadmodum nuper dicebamus enascuntur. Comites abscessuum sunt, igneus loci feruor, tumor eminens, ruberq; magis ac antea, durusq; cum dolore punctorio, pulsu & grauitate, ut aliquid ex particula suspensum esse uideatur. Quòd si uerò locus in signis extiterit, febris accedit & rigor inordinatus noctu potissimum dolor fatigat, & febricula. Est cũ inguinis inflammatio, proximis in glandulis excitetur. Vbi uerò abscessus in totũ fuerit absolutus magna parte decrescit, punctus obueniunt pruriginosi, & leuiter stupidi, tumor in mucronem acutũ magis fastigiatur, tactu lenis, cedensq;, superficies in uertice auellitur. Dico autẽ hæc de his qui foras rũpuntur. Si igitur uel medicamẽtis, uel sua spõte rupti fuerint emmoto medicamine, curationem tẽtabis, parte iam purè uacuata: sin aliter accidat, aperire ipsum in eũ modũ oportet, quẽ in chirurgica explicabimus.

De Gangræna, & Sphacello. *Cap. XIX.*

CVm inflammatio, neq; discutitur, neq; in pus mutatur, sæpæ in gangrænam, & siderationem, quæ Grecis dicitur sphacelios, incidit, de quibus iam sermonem instituimus. Gangrænas, enim appellant, cũ membrũ aliquod ob inflammationis, qua cõflictatur, magnitudinẽ emoritur: neq; iam confirmatas sic dicunt, sed quæ etiamnũ fiunt. Eius mali-

uis est,ut nisi celerrimè succurras,facilè affecta pars,quatenus uicina comprehendit,mortis habitum repræsentet,& hominẽ iugulet. Vbi uerò membra sic uitiata in totum sensu fuerint destituta, affectum non amplius gangrænam, sed iam sphacelum nuncupant. Quin & ossibus hoc mali accidit, cum caro ipsis circundata,praua scatens sanie,ipsa hac imbuerit,ac putredine consumpserit. Cum itaq; membrum ex toto, uita, sensu motuq; priuatum est, confestim præcidi oportet quàm proximè sanæ parti. Gangrænã uerò curamus, sanguine ex parte uitiata affatim emisso, uel enim uena incisa sanguis corruptus, cum uena amplior in ipso membro appareat, detrahendus,uel cute totius corporis diuisa,multis altisq; plagis. ubi uerò sanguinem emanare permiserimus, medicamentum aliquod putridis consecratum induci debet, quale est,farina erui,aut lolij aut lomentum, ex oxymelite. Quod si ualentius imponere cogites,salẽ adijcito,aut pastillũ Andronis,aut eius generis aliquem. Faciunt ad gangrænas,& uetustæ nuces: cortex autem ipsas expurgat: item liquor tithymalli tempestiuè & mediocriter adhibitus. Opitulatur ipsis & lupinorũ amarorum decocti ius superfusum. Nonnulli uerò ubi putridam partem præciderint,quo securius mali radicẽ euellant, candens ferramentum adigunt. in quibus sale cũ porro utendũ est. Vt autẽ crustæ citius decidant,cataplasma deinde accommodatur ex pane, uel hordeacea farina,uel triticea ex hydrelæo incocta. Itẽ medicamenti cephalici puluis ex melle,tetrapharmacũ,& Macedonicum ut appellãt,utiliter imponitur. Iam panis cũ apio tritus, aut ocymo,sic iris uel panax, uel aristolochia, uel acorũ cum melle, uel thus, crustas probè separat. Idẽ præstat Macherionis medicamentum,& Isis linamento illita ex melle.In teneris autem corporibus abundè est etiam erui farina ex melle.

Ex Oribasii commentarijs ad Gangrænas.

AEruginis rasæ,minij,aluminis scissilis,singulorum par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, scalpello undique exasperatis. Item lolij farina cum raphano & sale, nonnunquam etiam aceto. uua passa acinis uacuata, cum cortice ex sale & oxymelite. Ad hæc nucum iuglandium medulla, myrti folia uino incocta,tritaque ex melle:raphanus cum aceto, crustas etiam ad ossa usque rumpit.

De

De Herpete. Cap. XX.

CVm bilis flaua nullo mista humori excreta in particulam quampiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidem substantia crassior sit, acriorq́;, totam cutem adusq; carnem subiectam exulcerat, uocaturq́; herpes exedés. Si uerò tenuior & minus acris calidaque, pustulas exiguas, per summam cutem milio similes excitat, ob quam similitudinẽ, herpes miliaris dicitur. At Oribasio authore, pituita cum flaua bile mista, miliarẽ herpetem creat. Corpore igitur toto medicamine quod ducendæ bili est, euacuato, loco affecto refrigerãtia siccantiaq́; inducuntur, principio capreoli uitis, rubi, & plantaginis applicantur. postea uerò, lẽticula his miscetur, interim & mel & polenta. Item cataplasma, quod ad inflammationes ex confluxu inscriptũ est exempto semper uiuo. Verũ exulcerata pastillis inunguntur, passo, aut uino tenui & austero non ueteri, aut posca aquosa solutis inducitur & glaucium, eiq́; consimilia ex aqua. Cum autem nihil proficit acetum admiscetur. †succo autẽ plantaginis, aut solani, aut uino diluta magnificè auxiliantur: aut lini semen torridũ oleo uinoq́; incoctum, inq́; læuorem redactum imponitur: aut terra cimolia, solani subacta succo perungitur, & argẽti spumæ unciæ quatuor, porri succi cyathi dimidiũ, betæ succi tantundẽ, læuigata illinuntur: at inueteratis iam hmõi ulceribus, Musæ pastillus & Andronius efficax est. ALIVD ad herpetem pustulosum. Recrementũ plumbi ex uino austero læuigatũ illinitur, superiniiciuntur betæ folia uino incocta, uel ceræ triens, myrtei unciæ sex, stercoris plũbi triens, uino diluta illinũtur: at ubi id quod serpit repressum fuerit, cerato ex recremẽto utitor, aut lente cocta cum melle partem obducito. Ad herpetem uerò qui sub cute affligit, retrimentum plumbi, rutæ læuigatæ succo excipitur, aut ceratum myrteum in uicem rutæ ALIVD Lanæ ueteris illotæ, circa tedam combustæ drachmæ duodecim & semissis, ceræ drachmæ uigintiquinq;, recrementi plumbi uncia una. S. seui caprilli curati lotiq́; ex aqua drachmæ uigintiquinq;, myrtei unciẽ quinque. ALIVD ad herpetas acutè depascentes, corii mali punici dulcis drachmæ sex, argenti spumæ tantundem, lanæ illotæ circa tedam combustæ drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, cerusæ drachmẽ octo, thuris, aluminis scissi, singulorum drachma, uino aut myrteo excipiuntur.

†Hic locus ſic legitur in ueteribus καὶ χυλῷ δὲ ἀρνογλώσσου ἢ τρύχνου ἐλιῖς, καὶ ἑψήσας οἴνῳ μεγάλως ὀνήσεις, id eſt, & ſucco plantaginis aut ſolani, & ubi ex uino coxeris multum iuuabis.

De eryſipelate. Cap. XXI.

GAlenus tumorẽ ex feruente & tenui ſanguine conflatũ priuatim quidẽ & propriè eryſipelas, appellauit: cũ uerò ex ambobus, ſanguine & bile conſtat. utiq; ab eo qđ in miſtura ſuperat nomen uitio indidit. Etenim ubi ſanguis excellebat, inflãmationẽ eryſipelaceã, ubi bilis flaua præpollet, eryſipelas inflammatoriũ dixit. Verùm cõmunius tumorẽ ex ſanguine & bile calidioribus factis conflatũ. Eryſipelas appellauit. Vtro autem modo dicas, nihil adeò ad præſidiorum uſum intereſt. id uerò ſcire oportet eryſipelata quæ capiti potiſſimũ oboriũtur, plus faceſſere negotii, adeoq; eſſe periculoſa, ut niſi efficax cõſequantur auxilium, interim quoq; affectos ſtrangulent. Quod ſimul ac fuerit deprehenſum, protinus ab initio uena in cubito præſertim humeraria debet incidi ſin autem hæc non appareat, eã quæ ſe conſpectui obijcit. At ſi quid ſanguinis dimiſſionẽ impediat, purgatione utendũ ex medicamento quod bili ducẽdæ eſt. Hac ſanè & in aliarũ partiũ eryſipelatis uti, uel clyſterijs efficacioribus oportet, tũ ipſis illinere quæ influentẽ materiã refrigerãtium uirtute repellunt, collectam uerò, calefacientiũ mediocriter & humectantiũ diſcutiãt priuſquã particula liueat, aut nigreſcat, adhibita ſemper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequẽtius immutẽtur, primis per ſpongias molles ablotis, ſiquidẽ multus particulæ feruor celeriter in uaporẽ erũpens, hæc deſiccat. Cæterum requirũt eryſipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cũ humiditate, nõ aſtringant: quale eſt ſemper uiuum, portulaca, pſyllion, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, altercũ, lactuca, glaucium, item apiũ, & rhamni folia per ſe uel cũ pane inducta, itẽ ceratum ex aqua admodũ frigida. His miſcetur ẽt opii aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ Iam cõpoſita medicamenta inducũtur, fietq; ceratũ, cera dealbata roſacei quadruplo admixto ex oleo omphacino ſine ſale confecto: his in pila emollitis, aquæ frigidæ ſuperfunditur, quantũ poteſt recipi. Si uerò aceti tenuis & pellucidi momentũ temperes, præ-

ſtantius

ſtantius medicamentũ habiturus es. Item polenta cum herba quadam frigidiore ex iis quas enumerauimus affatim membrum refrigerat. Idẽ efficiũt palmulæ pingues cũ horũ aliquo mixtæ. Ad hæc pars ẽt delinetur ceruſa, uel terra cimolia, aut figulari cũ ſolano, aut argenti ſpuma cũ roſaceo, aut chalcitide cũ oleo paſſoq́;, aut ceruſa cũ aceto & lycio, uel acacia cum aceto. Cũ feruor remittit utendũ ſimplicibus quidem, ſulfure uiuo & menta cũ oxyrhodino, aut ruta cũ abſinthio, aceto & oleo, aut argẽti ſpuma cũ porri & betæ ſucco, cõpoſitis aũt, priuatim in capite hoc paſtillo. Argẽti ſpuma, ceruſa, croco, ſulfure ignẽ nõ experto, opioq́; cũ paſſo. Cõiter aũt omnibus, minio ſinopico, chalcitide, miſy toſto, erugine raſa, atramẽto ſutorio, alumine ſciſſili pari pondere ex aceto utitor. ALIVD. Sulfuris uiui, ceruſæ, opii, acaciæ paribus ſingulorũ portionibus ex aceto. Cataplaſma ad eryſipelata, herpetas, abſceſſus, parotidas & ambuſta. Altheæ nouellæ foliorũ tenerorũ libra cocta in hydrelæo perbellè teruntur. adiectoq́; roſacei triẽte, argenti ſpumæ, ceruſæ ſingulorũ uncijs duabus & ſemiſſe, iterũ læuigãtur cũ ſucco coriandri, aut ſemperuiui, aut ſolani deinde micis panis adiunctis ut emplaſtri formã induat, illinitur. Hoc aũt emplaſtro utitor quod recipit recinini pondo, myrtei pondo, unguẽti quincuncẽ, argenti ſpumæ trientẽ, æruginis raſæ ſextantẽ. Aerugo & argenti ſpuma aceto læuigãtur. Ceratũ ad eryſipelata & ambuſta. Ceræ albæ triens, roſacei quadrans, oua ſex, perdicij herbæ triens. Vbi uero inflammatio crebri conquieuerit, aut uetuſtatẽ experiatur, cataplaſma illi, priuſquã liueat, ex cruda farina ordei eſt imponendũ. Quòd ſi liuor iam occuparit, cute ſcarificatu inciſa, cataplaſma induci, locusq́; perfundi ex aqua calida dulci debet, ſed & marina & muria interim conducet, quinetiã ipſi cataplaſmati talis aqua, uel acetum, uel muria cum aceto miſceatur. Deinde cõmemoratis medicamẽtis compoſitis cura adhibita uti licet. Nam ſi inflammatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

De phymate, bubone & phygethlo. Cap. XXII.

AVtore Galeno, bubo, phyma, & phygethlon, glandularum affectus ſunt: bubo quidem inflammatio, †phyma

autem glandulæ inflammatio ad suppuratione̅ spectа̅s. Aliorum uero quorunda̅ sententia co̅iter omnes, qui à natura abhorrent, ceu abscessorii tumores qua̅cunq; corporis parte̅ obsideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modum scribit. Quibus phymata urinarium meatum exerce̅t, hi abscessu in uomica̅ erumpente liberantur. At bubones qui prolapsu, aut aliis ulceribus, aut doloribus co̅trahuntur, periculo uacant: febribus au̅t superuenientes, qui plurima parte ex pestile̅tiali lue solent incidere, deterrimi sunt siue femora, siue alas, aut ceruicem inuaserint. Veru̅ priores initio, quea̅dmodu̅ inflammatio, quælibet, auxiliis repelluntur, quæ refrigerant astringuntq;, uel spongiis ex posca impositis, uel lanis oleo crudo uinoq; imbutis, uel rosaceo, uel melino, uel lentiscino, uel myrtheo, deinde iis quæ digerunt utendum. At si corpus uniuersum succis æquabiliter redundet, prius ipsum uacuari conuenit. ubi iam inanitum est, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, sicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula si inflammatione tentetur, lanis oleo quoda̅ laxante, irriguis, recte̅ lenitur, totumq; ipsis membru̅ inuoluitur. Cum tumor ad suppurationem spectauerit, non prompte̅ diuidere, sed medicame̅tis quæ cerati specie̅ referunt, discutere nitemur, cuiusmodi potissimu̅ est ex perano confectu̅. Item quod ab herbis dicitur botanicon, si per hæc non discutitur rumpere adgrediemur, aliioru̅ abscessuum modo, similiterq; illis mederi. In iis autem qui ob febres aut omnino humorum abundantia̅ procrea̅tur, caueri debent repelle̅tia, ne materies penitius detrusa cursum repetat, sed ab iis quæ discutiu̅t, statim curatione̅ incipere consilium est. Si autem nihil prohibet, nempe aut ætas aut uirtus, sanguis prius è cubito dimittetur. deinde loco fomenta inducentur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum sylua, maxime̅ ex iis quæ tertio uolumine ad parotidas dicta sunt, transferenda est. Item ex illis quæ nuper contra inflammationes prodidimus, quemadmodum etiam phygethli curatio, tum hinc tum ex remediis erysipelati accommodatis petetur. Aster atticus herba quam & bubonion, quasi dicas inguinariam, ea ipsa de causa uocant, non solum illitus, sed etiam contactus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim discutit adianthum si illinatur, atriplex, parietaria, altheæ radix uino incocta, ammoniacu̅

cum

cum melle emollitum inductumq;,uiſcus cum reſina, ceratoque. Rumpit autem abſceſſum propolis,lupini amari ex aceto illiti,cucumis ſylueſtris radix, terebinthina excepta, capparis radix ſimiliter,nitrum cum fermento,aut ficis.

†In antiq.codicibus quædam leguntur quę in uulgatis exēplaribus deſunt. Phygethlon enim ita deſcribitur,φύγεθλον δὲ τὸ φλεγμονῶδες ἐρυσίπελας, ἢ ἐρυσιπελατώδης φλεγμονὴ τοῦ ἀδένος i. Phygethlon autem eſt eryſipelas phlegmonodes, uel eryſipelatodes phlegmone glandulæ.

De furunculo, qui dothien appellatur.
Cap. XXIII.

FVrunculus,tumor eſt abſceſſum præ ſe ferens, qui ex craſſis humoribus in carnoſis plerunq; partibus concipitur,mitis quidem,cum in ſola cute coijt: peruicax autem,malignusq; ubi ſubter actis radicibus in ſuperficiem erūpit. Diſſipat autem furunculum, triticum manſum & impoſitum: maſtichæ ægyptia, uuæ paſſæ quibus acini ſint exempti cum ſale tritæ,ac admotę hunc aut diſijciunt aut rumpunt,uel ſiccæ fici hydromelite incoctæ imponuntur, uel reſina ficis miſta inducitur,uel ipſæ ficus ſiccatæ cum fuerint pingues diſſectæ,uel fermentum cum nitro,uel lini ſemen cum melle, uel alterci folia,trita cum butyro. Compoſita uero hæc proficiūt, quod ex fermento,quod polline farinaceo conſtat,& quod priuatim à furunculo græcè dicitur dothienicon,fomenta autem adhibentur ex ſpongiis mollibus continuè calenti aquæ intinctis,deinde ſic medicamenta iniiciuntur.

De terebintho. Cap. XXIIII.

ORibaſius terebinthum ſanè phymatis ſpeciem eſſe affirmat,in cuius extima parte puſtula nigra incumbit: hac rupta id quod ſubiacet abraſo ſimile apparet. ubi ſcalpello diuiſeris,pus inuenitur Dioſcorides autem Alexandrinus literis mandauit terebinthos cutis eſſe excreſcentias, rotundas,nigrouirides,terebinthi fructum referentes, atque has aliis phymatum tumoribus ſimiliter curari cenſet: auxilia ex ſupra comprehenſis huc transferenda.

De carbunculo. Cap. XXV.

CVm ſanguis magis melancholicus effectus inferueſcēſque aliqua ſe parte receperit, carbunculus fieri ſoler, quod

quod ulcus est crustaceum plerunq; à pustula ambustis consimili, interim uerò & sine hac incipiens. Cæterum inter initia, quibus hoc malum instat, in particula omnino pruritum sentiunt, deinde pustula, nunc una, nunc plures tenues exoriũtur, miliorum quorundam instar: quibus perruptis, similiter crustaceum ulcus prouenit, quale ferramenta candentia excitant, modò crusta ipsa cinereum colorem, modò nigrum præferẽte, sic ut inferiori carni cõtinua adhærescat, & quodam modo affixa sit depascaturq; Reliqua autem caro circumposita, feruidam refert inflammationem, quam Græci phlogosim appellant, & colore nigrescit, splendetq; bituminis & picis modo. talis autẽ est bilis exactè atra. Verùm carbunculi, qui carnem inuaserint, confestim circũscribuntur: qui mẽbranas, neruosq; occupant, diutius remanent, luemq; subiectis corporibus impartiunt, ut etiã inflammationes quæ erysipelatis naturã resipiant, in ipsis excitentur, plerisq; iidem in suppurationem cõuersi sunt. multis febres simul accedunt. Iam uerò carbunculi ex causis populatum grassantibus excitantur. Curatio ipsorũ, nisi admodum fuerint exigui, à uacuatione sanguinis è uena ad animæ defectionẽ usq; dimissi, tentanda est: mox scarificatus rectè accommodatur, plagis ob succi crassitiem altioribus: particulæ laboranti inducuntur, quæ modicè reprimunt dissipantq;, tale est cataplasma, quod ex plantagine & cocta lente cõstat, quod recipit panis furnacei micam. Est autẽ panis, nec omnino à furfure purus, nec nimium eius habens, super ipsum uerò ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur, cuiusmodi est Andronis, Pasionis, & Polyidæ, diluiq; id uino aliquo dulci, ad sordium spissitudinẽ debebit. Item massalioticum aridum, uel & ipsum similiter dilutum. Item radix dracunculi, uel aristolochiæ, uel liquor silphij, uel cirenaici, singula ex aceto probè delinentur. At quæ erysipelatis naturam referunt, suprà comprehensis ad id uitii remediis perungentur. Quæ uerò partes consortii lege affici putantur, succidis lanis ex œnelæo madefaciendæ sunt. Vbi iam ardor acquieuerit, carbunculis iniiciuntur cerata cephalica, diluta, illitaq; in linteolis. generosissimum est quod herbis, tum illud quod nitro constat, item arida ulceribus depascentibus dicata, per se, & cum rosaceo. Cum autem durities remanet, utemur melino Serapionis, operam adhibentes, ut quàm celerrimè carbunculi suppurent.

Quod

Quod quidem fiet,si die bis noctu semel tum cataplasmata tũ medicamenta mutes. At quò radicitus carbunculos diuellas, dirimasq; ab adiacentium commercio,malum punicum acidũ, minutatim concisum in aceto coques: ubi intabuerit, in læuorem deteres,linteoq; illitum induces: cum successit, aceto humectabis Item nucis auellanæ ueteris uel etiam non ueteris medulla carbunculos maturat rumpitq;. Hoc præstant & cupressi folia,tum germina,nouelli & molles galbuli cum polenta,uua acinis uacua, ficus siccatæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor silphij,cum ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis passis,& suilio adipe.

Ad carbunculos uehementer efficax.

ARgenti spumæ libra, olei ueteris libra & semissis, auripigmenti uncia Oleo cum argenti spumadum manus nõ inquinet incocto,sublatoque ab igne, auripigmentum adiicitur, rursusq; medicamentũ coquitur donec nigrescat, tritis in pila utitor in linamenta filatim carpta illitis.

Ad gangrænas,ulcera uetera, chironia,strumas,podagram: priuatim uerò ad carbunculos, præsertim eos qui palpebras infestant.

OPij,acaciæ,misyos tosti,squamæ æris, singulorũ drachmæ duæ,atramenti sutorij drachma, alterci seminis drachma, tritis ex aqua utitor,probè facit & tetrapharmacũ quod quintam thuris partem contineat. Aduersus naturalium carbunculos,chalcitidis,atramenti sutorij, singulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus.ex aqua tritis utitor.Valet stercus quoq; ouillum,torridum cum melle.In Alexandria Serapiade quæ orchis & triorchis dicitur uiridi,cum micis panis,cataplasmatis modo utuntur ad carbunculos,omniaq; crustosa. Vbi uerò crusta exciderit,communis ulceris modo curabis.

De cancro. Cap. XXVI.

CAncer in qualibet corporis parte oriri consueuit, siquidem in oculis,& uulua,quemadmodum in ipsorum capitibus expositũ est,aliisq; pluribus particulis, sed præcipuè in fęminarũ mammis accidit,quoniã natura fungosę & inanes. crassissimam atrę bilis,unde hoc uitiũ cõtrahit,materiã

promptè

promptè possunt excipere.ex eo.n.humore cũ referbuit, cãcri proueniũt,atq; si acrior illa fuerit,cũ exulceratione. Quapropter colore magis q̃ inflãmatione nigricãt, sed ita ut tantam caliditaté nõ experiãtur. Venæ aũt quæ circa sunt intumescũt, intẽdunturq́;,cancri animãtis pedũ modo,unde & appellationem hanc uitiũ est sortitum. Nonnulli uerò inde sic nuncuparunt,ꝙ difficillimè ab his partibus quas obsederit, euellatur, quemadmodũ cancer aquaticus animãs. Hoc malũ planè propter succi crassitiẽ nõ consanescit,utpote quod nec repelli,nec discuti queat,nec totius corporis purgatione cedat, uel quod etiam mitiora negligat remedia, uehementioribus autẽ irritetur,excandescatq́; Prima sanè cancri initia prohibere,ne augescant,licet si melãcholicus humor prius uacuetur,quàm in affecta particula radices subter egerit, impactusq́; fit. uacuatio quidem primum tentãda est,sanguinis dimissione,si nihil prohibet,mox purgatione,per initia quidẽ ex simplicioribus petita,quale est epithymon,quatuor drachmis,& S.in sero lactis, aut mulsa exhibitum. Deinde ex hiera,quæ nigrum ueratrum recipit. Loco autem dolenti inductum subsequens remedium, sine dolore facit exulceratis: solani succus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinsecus autem lana molliuscula,& ipsa succo imbuta circundatur,cura adhibita, ne hæc siccescant secco,cõtinentius superfuso. Iam uti diutius poteris in cancris exulceratis medicamento quod põpholyge cõstat. Nec inepta sũt,q̃ tertio uolumine de uuluæ cãcris ꝓdidimus.

Ad carcinode,malignaq́; tum ad sedis tuberosa ulcera, item ad naturalium uel testiculorum,uel mammarum inflammationes.

IN plumbea pila pistillo plumbeo lemniam sphragidem ex posca,& mulsa,uel lacte conterito,ut nigrescat: uel rosaceo, uel immaturo oleo,succóue semper uiui,uel cotyledonis, uel lactucæ,uel psylli, uel uuæ acerbæ tritam similiter inungito. Crebrior uictus ægro dabitur,ptisanæ cremor, lactisq́; serum, ex oleribus malua,atriplex,bletum,cucurbita, piscium saxatiles,omnis generis aues præterquam palustres.

Archigenis ad carcinode,& maligna ulcera.

CAncrorum fluuiatilium crematorum, & cadmiæ par modus in pollinem coactus inspergitur, aut cancrorum cinis

unà cum

unà cum cerato inducitur, item erysimi semen detritum cum melle accommodatur.

De molli & laxo tumore, qui œdema Græcis dicitur. Cap. XXXVII.

CVm de tumoribus qui succis calidioribus contrahuntur, disputatũ sit, iterũ de cõtrarijs agemus, ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorsi. Quemadmodum.n. ex biliosa fluxione, erysipelas, ita ex pituitosa, œdema laxus quidam atq; indolens tumor excitatur. Equidẽ scimus aliter quoque œdemata prouenire, nempe in pedibus, in aquæ subter cutem affectibus, habitu corporis contabescẽte, qui phthoe Græcè dicitur, & malo, qui cachexia. Atq; in illis quidẽ tumor hic affectus qui hominem premit accidens est, nullã seorsum, curationem propriã postulans. Satis.n.est, si quidem curatione egebit ipsa tum crura perfricare oleo cum sale, aut etiam oxyrodino sal habente. At si ex pituitoso humore in particulam influente œdema constitit, abundè quandoq; est spongia posca imbuta, cum ligamento leuiter stringente imposita, quæ ab inferiori parte incipiens, suprà finiat. Esto autem spongia, modò conductura sit, recens, si huius copia non est, eam, cuius erit facultas, detergebis, expurgabisq; nitro, magisq; aphronitro, & lixiuio. Quòd si per hæc tumor non subsideat, paululũ aluminis inijcies, commodum autẽ est tenerrimũ ellychnion, posca madens impositum: bonũ est, & glaucium. Quòd si in uetustatẽ œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ spongia ex lixiuio imponitur, eiusq; uiolentiore cõstrictione curatur. discutit autem, ac comprimit tumores laxos cedentesq; quælibet terra illita, magisq; Aegyptia, tum isatis domestica.

De inflatione. Cap. XXXVIII.

INflatio ex flatuoso spiritu nunc sub cute, nunc sub membranis, quæ ossibus circundantur, & musculis, collecto, enascitur. Porrò is colligitur aliquando in uentre & intestinis, itemque in medio horum spatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ subter cutem genere, cui nomen est tympanias. Differt quoque hæc ab œdemate, quòd pressa digitis, fossulam nõ repræsentet, & sonitum tympani modo ædat, Membrorum autem densitas, tum spiritus simul crassities efficit, ut idem spiritus non dissipetur. Vnde curandi ratio huic dirigenda

rigenda

rigenda est, ut membra rarefacias, crassioremq; spiritum extenues, quod medicamenta tenuissima & potestate calida praestant: atq; in uentre quidem & uisceribus oleum tenuis quod rutam habet incoctam, aut aliquod ex calidis seminibus, qualia sunt, cumini, apij. Interim uero & cucurbita iustae magnitudinis citra cutis incisionem umbilico bis, ter' ve defixa, inflationem discussit Masculis autem ex contusione, quemadmodum propulsu inflatis particulas calidis nimium, & acribus excandescere contingit. Quare per initia medicamenta quae magis leniant adhibenda. Vbi facta est inclinatio, ea quae discutiant, Vtendum igitur sapa, cum olei momento, ac ex lanis succidis calida excipiantur, uel etiam ceratum ex oesypo admiscetur, cura adhibita ut caliditas permaneat, frigus enim non conducit. Vbi iam aeger lenitus, sopitusque est, acetum admiscetur, & nitrum, aut aphronitrum, deinde & lixium. Postremo emplastris utendum quę discutiendi uim habet, quo inflatio subsidat, quale est quod sequitur. Sordes balneorũ subferuefactae percolantur primum, ut purae euadant, & rursus lebeti inijciuntur, tritaq; calx restincta farinae modo etiam inspergitur, dum luti fiat spissitudo, ac utitor. Hoc efficacius est medicamentum ex sycomoro compositum.

De intortis & contusis. Cap. XXIX.

ARticulis intortis, contusisque faciũt lanae succidae, aut spongia oxelaeo imbuta impositaq;, itẽ bulborũ elixorum pars tenerior cum melle, uiticisq; folia, sal nitrũ tostũ, laeuigata cũ cerato inducuntur. Iã superfusio aquę dulcis. aut marinae calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflãmatio, & dolores cõquierint, intortae partes etiã rectè perfricantur.

De carne contusa, & sanguinis subter cutem coitu quod Graece ecchymoma dicitur. Cap. XXX.

CArne à graui quodam corpore, quod extrinsecus super inciderit contusa, uenisq; exiguis indidem diuortium expertis. sanguis profunditur per subsultum, quod Graeci κατὰ διαπήδησιν appellant, unde sub cute collectus, chymoma dictum efficit. Cute inquam, non diuisa, tanquam tumor tactu mollis & cedens, comitatur, liuidus, & magna ex parte indolens. Eò igitur animum tendimus ut sanguinem qui continetur dissipemus, idque confestim priusquam nigruerit.

rit. Per initia sanè nonnihil ex astringentibus, iis quæ discutiunt, admiscere oportet, eò quòd tunicæ uenularum contusæ densationem requirant: inde etiã solis discutientibus sine attrictione utemur, ac scarificatis initio ecchymomatis, ita subsequentem curationem accommodabimus. Ad inueterata autẽ ecchymomata, raphanus applicatus prodest. Quippe discutit ea ubi erodere inceperit, aut raphani succus, cum micis panis inductus. Cæterum ecchymomatis species sunt, suggillata, & liuores ex ictu, hyposphagmata dicuntur. Item sanguinis inter ungues concursus ex percussu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum est. Verum de unguium uitiis, in parte chirurgica differemus.

De ruptis & auulsis. Cap. XXXI.

RVptio cum ecchymomate prorsus accidit: curatur autẽ medicamentis mediocriter calefaciẽtibus, quale est ex nigris populis acopon, aliaq; huic cõsimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq; incidẽtia accõmodantur. Talibus sanè & cucurbitulæ usus proficit. Ergo si euocatũ celeriter per halitũ ecchymoma totum est, facilè dehiscens ipsa caro coalescat. Sin longiore spatio sordes copiosa succreuerit, ruptum deinceps coire nõ potest, sed tantũ prope ipsius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facilè separentur, & medius inter ipsa locus superuacuo humore repleatur, nihilq; aliud, quàm assiduè nouũ quodãmodo ecchimoma creetur, primo persimile, nisi quod citius quàm illud dissipetur, utpote ex tenui magis sanie nunc cóstans, cũ per initia è sanguine ecchymoma esset. Conuulsum autẽ fibris quibusdã lacessitis distractisq; leniri tantũ desiderat, quoad dolor sopiatur, quippe conglutinari nequeunt. Itaq; Aristolochia rotunda ruptis conuulsique, si quid aliud, idonea est: similiter centaurei maioris radix eiusque succus, rheum, costus, bdelliũ cum oxymelite pota.

De scirrhis. Cap. XXXII.

EXactus quidem scirrhus, tumor est præter naturam sensus expers, & durus: non exactus autem uix sensilis est. ac qui sensu uacat sanari non potest. qui ægrè sentitur, uix sanescit, si quidem humor unde huiusmodi uitium contrahitur glutinosus crassusque est, qui particulis quæ scirrho obducuntur impactus solui contumaciter repugnat. Est cum

statim

ſtatim ab initio conſtituitur, augeturq́; , plerunq; uero à medicis qui eryſipelata & inflammationes uehementer refrigerauerint, aſtrinxerintq́;, originem ſortitur. Quòd ſi quis ea quæ ualenter diſcutiunt medicamenta, partibus ſcirrho obductis admoueat, huic paucis primis diebus, manifeſtò ſcirrhus decreuiſſe uidebitur. Cæterum quod de affectu reſtat, id reddit inſanabile. ſiquidem toto quod in eo ſubtiliſſimum erat diſſipato, quod reliquum eſt deſiccatum, ceu lapidoſa concretio relinquetur. Quapropter conuenit diſcuſſorium aliquod medicamentum, & emolliens habere, quod non ualidè calefaciat atque deſiccet. Huius autem generis ſunt medullæ omnes, magisq́; ceruina, & uitulina. Ex adipibus commendatur, leonina, pardalis, urſina, deinde taurina. Inter aues anſerina, & gallinacea & phaſianica, ſicciorq́; caprilla, & hircina. Ad hæc ammoniacum ſuffimen, bdellium maximè ſcythicum, ſty rax qui humentior eſt & pinguis: ac Aegiptiaca maſtiche. In aliis ſanè particulis ſcirrhum expertis his ſeorſum utendum eſt, tum iis quæ inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis, lapis ignis candens, aceto acerrimo extinguitur, & ſiquidem haberi poteſt, pyrites: ſin eius copia non eſt, molaris, in quo pars affecta commoueri debet, ut uaporem aſcendentem recipiat, atq; inde rurſus medicamen quod emolliat imponitur, oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur: interim oleo in quo althęæ radix ac ſylueſtris cucumeris ſit incocta A balneo autem in totum ægri abſtinebunt, uel certe frequéti, ſed poſteaquàm ſcirrhus emollitus fuerit, ammoniacum pinguiſſimum aceto quàm acerrimo maceratum, particulæ ſat multis diebus inungitur. Deinde rurſus emollienti medicamine utendum, quod receperit galbanum, & opopanacem, eaque pinguiſſima eiuſmodi uero ſunt potiſſimum, ex petaſone confectum, & quod, ad Amythaonem refertur, & ſtrumus dicata medicamenta.

De ſtrumis. Cap. XXXIII.

STrumæ glandulæ ſunt ſcirrho induratę, quæ in ceruice, alis & inguinibus maximè naſcuntur. Curatio earum, cum illa quam in ſcirrhis tradidimus cõmunis eſt. Priuatim uero lupinorũ amarorũ farina ex oxymelite cocta applicatur, ea quoque phymatis proficit: uel bouillũ ſtercus aceto inco-

incoctum inducito, id etiam tumores scirrosos omnes dissipat probè autem discutit strumas calx uiua melle, uel gymnasiorũ sordibus excepta, uel oleo, uel adipe suillo: aut calcis nitrique par modus, nasturtij, & fœnugræci quadruplum cũ melle, malagmatis modo imposita duritias dissipant, in pus conuersas rumpit loliacea farina cum fimo columbæ & semine lini uino incocta, grossi syluestres, & satiui, aut nasturtium album detritum cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris syluestris radicis siccæ, lauri foliorum siccorum cõcrematorum cinis cum terebinthina inducitur, aut pedicularlæ herbæ, & nitri æquale pondus, erucæ duplum cum resina inijcitur, aut stercus caprillum bouillumve aceto incoctum, aut erui farina in urina pueri uenerem non experti macerata exceptaq́;, pice, cera, & oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniectum gypsoq́; oblitam in fornacem mittito, concremati cinerem æquali fœnugræci pondere misceto, melle excepto utitor, item quod aspidibus constat medicamentum, mirificæ uirtutis est, tum quod ex struthio conficitur, tum quod cucumeri syluestri, tum quod cedrio liquore confit: strumas ad suppurationem perducit, aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decẽ, ammoniaci thymiamatis drachmæ septẽ, uisci quercini drachmæ octo, galbani drachmæ quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad strumas mammarum duritiasq́ue proficit subscriptum medicamentum, uisci elaborati, resinę siccæ, ceræ, singulorum pondo, galbani quadrans.

Ad strumas exulceratas, & sine ulcere.

CEræ, resinæ pityinæ, adipis suilli insulsi, marrubij, æruginis rasæ, singulorum selibra.

Medicamentum ad strumas, quod dicitur cheradicum.

OLei ueteris pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triens, nitri, tantundẽ, alia duodecim membranis detractis in oleo per triduum macerantur. deinde cocta cum fricta fuerit, proijciuntur, eliquatis oleo postquam ab igne amoueris, nitrum tenuissimum inspergitur: rumpit etiam abscessus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis scissi uncia, aphronitri tantundem, picis liquidæ unciæ septem.

Exedens cheradicum.

ALuminis scissilis, sandarachę, singulorum drachmæ qua-

tuor, squamæ ęris drachma, auripigmenti tantundem, arido strumas conspergito, at si cancri naturam induerint, rosaceo maceratis bis d e utitor.

De stratomate, atheromate, & meliceride. Cap. XXXIIII.

CVm hæc quoq; inter abscessus, quemadmodũ in illis dicebamus, habeantur, singula propriam appellationem à similitudine rerũ quę in tumoribus cõtinentur, sortita sunt. Alij siquidẽ ipsorũ ueluti pingue quiddã seu adeps subest, alii melli simile quippiã, alij quasi tenuis pulticula. Consilium igitur curationis est cõmune, ut quod tunica illa contineat, discutiatur, aut medicamẽtis totũ exedatur, aut sectione auferatur. Quidã.n. ex iis tumoribus triplici hac ratione curantur, ij nimirũ qui liquidiorẽ humorẽ continent, qualis est meliceris: aliqui duplici tantum ut atheroma, quod & sectione au'ertur, & medicamentis exeditur, stratoma uerò nec discuti, nec exedi potest, sed manu duntaxat curatur. Quomodo autem unumquodq; horũ agnoscas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminũ, quæ dissipãdi uim habẽt, materiã, ubi actũ est de strumis, reperies. Priuatim uerò meliceridas hoc dissipat uuæ passæ acinis exemptis octo, squamæ drachmæ tres, parte fomentis prius lenita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellii, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, singulorum æqualis portio in pila contonditur: facit etiã strumis, parotidibus, furunculis, phymatis. Ad Archigenes contra meliceridas cõmendat aphronitrũ & ueratri partẽ duplam, cũ cerato duriore impositã, exedentibus autem in cute circũdata, uti non licet. Hac igitur prius meliceridas, atheromata, uel etiam strumas medicamentis adurentibus detegere oportet, simplicius illorũ est quod recipit calcẽ uiuam, saponem & lixiuiũ, Varium autẽ magis, quódq; reconditũ seruari potest, capit calcis uiuæ drachmas quatuor, fæculæ quæ est fex uini combustã, nitri liquidi tosti singulorum drachmas duas, minij drachma, lixiuio teruntur: ubi mellis liquidioris crassitudo facta est, ter feruefacito, ut mediocrem spissitudinem habeat, pixide plumbea reponito, lixiuiã super distillans ne subitò exarescat. ualet quoque ad uerrucas, myrmecias, pterygia, clauos, callos, cicatrices supercrescentes, fæcula bimestri non ue.ustiore cutem delinito: ubi

to:ubi areſcere inceperit,ſpongia elotã rurſum perungito : ubi nigruerit denuò ablues medicamentis cruſtam inducentibus : poſtquam autem cruſta deciderit,exedentia adhibentur. Medicamentum exedens ualidè citra roſionem,ſquamæ æris drachmæ quatuor, ſandarachæ drachmæ duæ, ueratri nigri tantundem,cum roſaceo utitor. ALIVD. Squamæ,ſandarachæ,urticæ ſeminis torrefacti pari menſura cũ roſaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combuſtorum,ſepiæ teſtæ,auripigmenti ęquale pondus ex roſaceo : quæ ambiunt partes orbiculatim omnes prius delinito ceruſa cum oleo. Item efficax eſt compoſitio ex calcis uiuæ partibus duabus, chalcitis parte una, auripigmenti parte una.

De fauis. *Cap. XXXV.*

FAuus qui Græcis cerion dicitur,tumor eſt,qui in cute foramina habet,per quæ humor craſſitudinem mellis referens excernitur:rectè igitur ipſi imponũtur uuæ paſſæ cũ ruta,aut fici folia molliſſima cũ melle, aut naſturtium cũ lini ſemine ex melle,aut cucumis domeſtici radix cum melle, aut ſulfur uinũ cũ cerato, uel terebinthina Cæterũ uariam magis fauorum curationẽ moliere,ſi quæ tertio uolumine de manantibus capitis ulceribus dicta ſunt,in hunc locum transferas.

De ſimplici ulcere. *Cap. XXXVI.*

QVoniam ſimplex ulcus cõtinui ſolũ eſt diuiſio, ſi quis partes diductas faſcia orbiculatim circundata cõmittat,utiq; citra aliquam aliam molitionem coaleſcẽt. Cum uerò alterum ulceris os in obliquũ ſpectauerit, inde deligaturam tentare & in contrariũ ducere oportet : cum utraq; illius labra eò uergant, à duobus principijs incipiendum eſt, & ora ſic adducenda. Nam cùm nihil intra oras inciderit, nempe pilus aut arena,aut oleum,aut ſordes,aut id genus aliud,omnino ulcus concreſcet. quod ſi magnum ſit, adeò ut diductæ partes in totum prædicta deligatura committi nequeant, futuris ipſæ prius adducentur,deinde ſic deligatæ,glutinatoriis, ut uocant,præſidiis utemur,quę collectam humorum ſubluuiem deſiccare & conſumere queant:aliam,ne influat prohibere.

Quæ ulcera glutinare poſſint. *Cap. XXXVII.*

QVercus folia applicata ulceribus glutinãdis ſunt. Itẽ ſalicis,braſſicæ, oleaginis fruticis quæ chamælæa di-

citur & fructus & folia & cortex, ſuccusq; auſterioris plantagi nis papyrus,poſca aut uino imbuta & in orbẽ circundata. Recentia ulcera glutinant pini & piceæ folia,cortexq; recens ligamenti modo circundatus cũ aqua aut poſca,aut uino caſeus recens læuigatus:extrinſecus imponuntur,folia rumicis aut uitis aut betæ,aut lactucæ. At ex acido lacte caſeus qui oxygalactinus dicitur,uulnera quoq; ampliora committit pira ſylueſtria quæ achrades dicuntur,fluxionem reprimunt equiſetum ſi applicetur,etiamſi nerui fuerint præciſi, iſatis ſatiua in duris corporibus ulcera etiam ſi muſculorum capita affligant,idem præſtat,cupreſſi folia,germinaq; & nouelli galbuli mollesq; etiã duris corporibus proficiunt,ſed miſcẽdus eſt pollen farinæ,qui à pariete propinquo molæ aſſumitur, myrrha cũ aqua illita, uel lachryma thuris,terræq; lumbrici etiam neruorũ præciſiones glutinant,pentaphylli folia cũ melle,allia cõbuſta applicata. In ueteratis ulceribus anagallis prodeſt cũ cerato. hordeũ combuſtũ,& ceruſa cũ myrtei cerati triplicato pondere. Ad capitis ulcera ualet, myrrham aridã inſpergere non madefactã, quippe celeriter contrahit, uel aloen aridã, uel ariſtolochiam tritam & melli ex uino incoctam dum mediocris fuerit ſpiſſitudo,in linteum illinens applicato. Compoſita autẽ ad glutinandum ſunt Barbara,Chryſe,Nicolai.item dia iteon quod ſalicibus,diadictamni quod dictamno conſtat,atq; alia his conſimilia quæ magnis potiſſimum uulneribus glutinandis ſunt.

Si dolor & inflammatio ulcera exerceat. *Cap. XXXVIII.*

SI dolor & inflammatio uulnera obſideat, uſus eſt medicamentorum quæ deſiccant,atque inflammationem arcẽt. Ex liquidis igitur laudatiſſimum eſt uinum,deinde poſca. Si uerò etiam cum ſordibus inflammatio infeſtet,mulſa aquoſa conuenit. Ex ijs autem medicamentis quæ ſiccandi poteſtate prædita ſunt,communiter quidem conferent, inflammationibus dicata,ſi oleoſa acriaque excipias: priuatim hoc proficit, malum punicum dulce uino incoctum tritumque applicatur, mirabile nimirum & multiplici uſu commendatum eſt remedium, facit enim tum ad capitis, tum naturalium ulcera, tum ea quæ toto corpore excruciant,oculorumque inflammationes. Atſi eryſipelas, aut eiuſmodi quippiam ulceri acceſſerit,

rit,ijs utendum præsidiis,quæ aduersus illa inscripta sunt.

Si maturari, & ad suppurationem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

Recentia quidem ulcera, & ꝙ inflãmatio ne adhuc occupentur,nõ suppurantia,cõcoquit maturatq́; ex simplicibus,aqua temperata superfusa, farina triticea, uel chondrus,uel panis,uel glutinũ librariũ,cũ terebinthina obducta,item cera,crocus,lachryma thuris, uix,rosaceũ,adeps suillus,uitulinusq́; Inter cõposita uerò tetrapharmacũ quod linteolis illinitur,rosaceo subactum. Vetera aũt & callosa maturant,simplicia quidem uua passa domestica, styrax, galbanum, myrrha,ladanum,pix,resina,butyrum,mastiche, ægyptiaca, & œsypum. Composita uerò ex recinino, dictum aceron,i.absq; cera,quod ad Galenum authorẽ refertur, si linteolis illinitur, oleo ueteri aut recinino solutum. item quod à duplici colore dichromon dicitur,pari modo & basilicum,similiaq́;.

De cauis ulceribus. Cap. XL.

Cauum ulcus carnẽ quæ perijt restitui postulat.cuius generãdæ materies sanguis moderatus est,& probus.Huius igitur mediocritatẽ ex alimẽto sufficienti cõciliabimus,tẽperiẽ uerò probam ex bonis ciborũ succis, & proba particulæ in quo ulcus est tẽperatura.At in recremento quod euacuatur,tenuè quidẽ,humidũ ulcus reddit: crassum uerò,sordes, circum ipsum coalescentes, eoq́; medicamẽtis æger quæ modicè siccãt purgantq́;.Eiusmodi sunt lachryma thuris,hordeacea farina,eruorumq́;,fabarũ lomentum,iris,aristolochia, cadmia,panax,& pompholyx. Quòd si nihil medicamentum ad creandã carnẽ inductũ proficit,ad aliud sic digrediendũ est. At si plusculũ sordis sit,humidiusq́; ulcus,sciendũ uenit medicamẽtum intra modum desiccasse,intendendumq́; esse ipsum mellis mixtura: sin purũ & absq; humore cernitur,ultra, ac conuenit desiccauit, ac oleo pleniore dilutũ ceratum inducere oportet. Accidit nõnunquã carnẽ à medicamento ualẽtiore colliquari, ut sordidũ humidumq́; ulcus appareat, quemadmodum ab ijs quæ minus ac par est,desiccant Verũ hoc ulcus dum consumitur,cauũ magis euadet,labris prætumidum,rubens præterea & inflammationis particeps sæpe uerò æger manifestã erosionẽ percipit.Alterũ illud quod à parũ siccantibus remediis hume-

scit, nihil horũ succidaneum habet. Putrilago igitur lignorum, & potissimum eorum quæ moderata astringendi abstergendique uirtute donata sunt, quemadmodum & ulmus, purgãt ulcera, puraq; iam facta carne replent, uel anemonæ appositæ, item piceæ cortex derasus, tritusq; cũ cerato & linteolis illitus cauis ulceribus auxiliatur, & præsertim recentibus, ut quæ carne destituta reficiat, repleatq;. Cõposita uerò, ubi pura quidem sunt ulcera, accommodantur, quod ostreis constat, quod Manathoni adscribitur ex uini fæcula, & quod ex aloe conficitur, quod Melitera appellatur aridum, & quod amyli, mannæ, thuris, alicæ, erui, pares portiones recipit. similiter quod è thure consit, & aphroditarium. Sin autem sordibus magis scateãt, cephalica appellata arida conueniunt, & quæ linteis illinũtur, ut Trophos dictum, Isis Athene, ex atractilide præparatum, Italicumq;, & quæ experientia comprobauit.

Quæ sordida ulcera purgent. *Cap. XLI.*

SOrdida ulcera siue caua, siue plana fuerint, probè purgat aristolochia cum melle, terebinthina cum pari rosaceo & melle, uel loco rosacei butyro, iris illyrica ex melle, oliuę colymbades applicatæ. Ad ea uerò quę neruosis obueniunt, terebinthina cũ butyro liquefacta: sordidis nimiũ & depascẽtibus benefacit marrubiũ cum melle. hoc etiã crustas deiicit. Cõposita aũt remedia hæc sunt, amurcæ coctæ, mellis despumati, aluminis phorimi, hoc est liquidi, paria pondera ALIVD. Serapiadis herbæ, quæ & triorchis dicitur, siccæ, iridis illyricæ, marrubij sicci, aristolochiæ, singulorum drachmæ octo, erui farinæ drachmæ decẽ, arido utitor & cũ melle. Insuper ad sordida ulcera facit tum Aegyptia, tum ex sale cerata liquefacta, tũ Indice, tum Athene, tum uiridia diluta. Ad hæc, quod pumice constet, & ex eruo, sicca, pastillusq; melanchlorus, hoc est, nigro uiridis, similiter etiam Criogenes appellatus.

Ad ulcerum uermes. *Cap. XLII.*

AD uermes qui in ulceribus procreantur arcendos, primum quidem est, ut humiditatem putredinemq; eorũ opificem tollas. Cæterum necant uermes communiter quidem omnia quæ ad aurium uermes inscripta sunt. Ad eos autem qui ulcera infestant, Archigenes commendat cerusam, pollumque, pari modo cum pice liquida illitum.

Quomodo

Quomodo caro ulceribus supercrescens exedatur. Cap XLIII.

SVpercrescens ulceribus caro medicamentis quæ ualenter exiccãt tollitur,cuiusmodi est diphryges insperſum ſquama æris,omniaq; testacea cõbusta, & erinacei cõcremati utriq; cũ toto corpore.Verũ hæc modicè purgant,& ſupercrescentia cõtinent. Asiæ uero petræ flos,ualidior est, hoc magis ſori,chrysocolla,chalcitis,misy: cõbusta minus rodunt: item æris flos. similiter ærugo oĩbus est ualentior, sales aũt cõcremati,humentes,& flaccidas carnes cõſumunt, sic ẽt linamenta carpta è panniculo,muria acriori imbuta & reficata,quæ si imponãtur,mediocres carniũ ſupercrescentias exedunt. Aerugo, cum æris ſquama interea refertur quæ ualidè excrescẽtia ſupprimunt. Cõposita Rhod a (ut dicitur) arida, psaron, ad hæc, xanthon,sine morsu retinẽt.At maximas carniũ excrescẽtias, adusq; penitiora crustis obducũt,pastilli Faustiani, triti insperſiq;,& medicamẽtũ, quod à ſolis æstu heliocaes dicitur, aridũ. Adde his quod recipit calcis uiuæ,ſquamæ æris,& mannæ thuris,pares modos.Idem ea quæ nimium excreuerunt, fungisq; respondent,cum melle,purgat: cum cerato,carne replet.

Arida compositio ad carnem compescendam.

ARgenti ſpumæ,chalcitidis,æruginis,plumbaginis, singulorum æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra roſionem,ualet quoq; ad paſcentia ulcera,& præſertim gingiuarum uitia,quas epulidas uocant,necnon ad dentium candorem.Calcis uiuæ pondo,auripigmenti ſelibra,hoc auripigmentum ſiccũ,inquã,ex aqua detritũ calci uiuæ, cadmiæ modo lotæ adiicitur: in puluerẽ radactis ſiccis utitor, ex paſtillis autẽ, tum qui Pantolmius dicitur,tum qui ad polypũ inſcripti ſunt, pulchrè coercent,ſic emplaſtra uirid a & præcipuè id quod ex ſale Cappadocico præparatur,ſimiliter, & iſis ſummè carnem ſupercreſcentem in ulceribus continet.

De ulceribus serpentibus, & putridis, & phagedæna. Cap. XLIIII.

SVperfuſiones utiles ſunt ulceribus depaſtis,putridiſq;, ex aceto,poſca,aut uino aſtringente,aut aqua frigida, aut marina, aut decocto lenticulæ, malicorij, balauſtij,lentiſci,

myrti,ſpinæ ægyptiæ,aut aliquo ex ijs quæ aſtringunt, & ſic‑cant. Cataplaſma his ipſis exhibetur ex farina erui,alumine liquido, panis ſiliginei mica, gobio ueteri, aut alio ſalſamento ueteri carnis illotæ,terebinthina liquida pari pondere detritũ, uel ariſtolochia,uel recminorũ foliorũ ſuccus æqualis, æruginis pars dimidia,ex aqua ut mellis ſit ſpiſſitudo illinitur: ſi cruſta nõ deciderit,elaterii parẽ modũ ærugini admiſceto putridis efficax eſt ſori ſi tritũ inſpergat̃. Et ſup linamẽta carpta arida,uel ariſtolochia rotũda,uel gallæ,æquo põdere cũ oleo illinuntur,uel cucumis ſylueſtris radix,uel braſſicæ uel betæ, uel cucumeris folia,illigata calidis cineribus recõdũtur. Vbi uerò emollita fuerint,cũ ſale trita imponũtur,ualẽterq; repurgant: uel oleæ ſummitates in uino decoctæ cũ melle inducũtur: uel chalcitis applicat̃, uel apii ſemẽ cõtritũ, uel lini ſemẽ læuigatum,cũ atramẽto ſutorio inducit̃,uel thymũ,uua paſſa, & ficus incoctæ applicãtur,aut fici folia in læuorẽ trita cũ melle, aut nitrũ,cuminũ & farina ex melle,aut cucumeris ſylueſtris radix aut ſcilla cocta ex melle,aut ſoreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decẽ,miſyos drachmæ quatuor, cum dimidia aceti acerrimi hemina,læuigãtur donec areſcant:exceptis uteris,ſpecillũ intingens,ac ulceri circũadigens,ſuperq; duplex linteolum ex œnelæo imponis: ſin inflammatione ſint occupata,altercum cum polenta. aut braſſicam cum melle obducito.

Ad putredines quamlibet partem occupantes, & ulcera quæ depaſcunt.

CAlcis uiuæ,chalcitidis,ſingulorũ drach.duæ, auripigmenti drachma: hoc quoq; ad digitorũ pterygia & phagedænas efficax eſt. Itẽ naturaliũ carbũculis cũ melle utiliter adhibet̃. In reliquis uitiis arido utitor,ſu p ſpleniũ ex reſina inducito.

Ad omnia quæ depaſcunt ulcera, quæque os infeſtant, item ad ſanguinis profluuium, & carnem excreſcentem,aridum,compeſcens,longè utiliſſimum.

CHalcitidis,miſyos,utriuſq; crudi,drachmæ uiginti,ſquamę ferri drachmæ ſex,gallæ omphacitidis drachmæ octo:

Ad ſerpentia ulcera & putredines.

SAlis drachmæ duodecim, aluminis qualiſcunq; combuſti drachma,ſquammæ,pumicis combuſti,ſingulorum par modus:

dus: ualet & ærugo rasa cum misyj combusto, pice liquida excepta, squamaq; ferri cum oleo.

Ad ulcera pudendorum depascentia.

HAec & meleterion dictum nomis proficiẽt. Item dia oxymyrsines, hoc est ex acuta myrto, item ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax est. Accedit huc coracion ex oxymelite, pastillus Andronis, & qui huic respondent. Eadẽ uero hæc medicamenta phagedænis quoq; congruunt, nam & ipsa ulcera sunt quæ depascunt. exeduntq;.

Ad flaccida humiditate ulcera fœtidaque.

LEmnia sphragis ex aceto, uel oxymelite, uel posca, uel uino subacta, ad luti spissitudinẽ illita benefacit, aut cupressi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ aridæ concremata cinis, aut platani corticis cõbusti, aut anethi cremati similiter, aut lanarum sordidarum ustarum, aut plantago, aut isatis per se, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

Quomodo cicatrix ulceri inducenda sit. Cap. XLV.

SI carnẽ ulcerum quæ cicatrice indigẽt, siccemus, astringamusq; adeo, ut nõ modo id qđ præter naturæ modũ superfluum est, discutiamus, sed ẽt illud qđ naturale est, attingamus, superficiẽ ulceris cuti similẽ reddemus. Ad hoc autẽ sunt idonea, galla acerba, & mali punici cortices modicè siccantes. Quæ uero præter astrictionẽ sine morsu exicãt, ea quoq; cicatricẽ inducũt, ueluti myrrha, argẽti spuma, ostreaq; cõcremata. Nã hæc quoq; si inspergãtur, arida, sæpe cicatricẽ inducũt: pini cortex cũ cerato myrteo, hederæ flos cũ cerato, lilij radix cum rosaceo, resina ex pinu arida, pumex tostus, squama æris pari portione, siccis utitor, idem ẽt reprimit, uel pumici trito, mannæ thuris & diphrygis singulorũ miscens paululũ, utitor, uel argenti spumæ partẽ unã, diphrygis dimidiã cũ cerato instar splenij impones. Vetera aũt ad cicatricẽ ducit uiscus, cũ lachryma thuris, ærugo cũ diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel cẽtaureũ minus recẽs applicatũ. At humidiora cyperi radice obducito: sedis aũt naturaliumq; ulcera, præsertim si inflãmationem experiãtur, aloe persanat læuigata, arida, uel ex aqua aut squama æris, aut chrysocolla in sole cũ cera emollita inducitur.

Aridum ad cicatricem inducendam.

OStreorum drachmæ duodecim, pollinis thuris drachmæ sex,

ſex,cadmiæ drachmæ quatuor: facit & Nomis. ALIVD. Ariſtolochiæ,drachmæ ſex,pini corticis drachmæ ſex, pollinis thuris tantundem,pumicis,colophoniæ, iridis, ſingulorum drachmæ quatuor. ALIVD. Cornus ceruini combuſti drachmæ quatuor,pini corticis unciæ ſex,ceruſæ unciæ quatuor,æruginis raſæ unciæ nouem, cadmiæ drachmæ octodecim. ALIVD. Cytinorum,atramenti ſutorii,ſingulorum drachmæ ſedecim, ſquãmæ æris,aluminis ſciſſi ſingulorũ drach.octo, gallæ drachma. ALIVD.Ceruſæ, argenti ſpumæ, ſingulorũ drachmæ octo,recrementi plumbi,gallæ,myrrhæ aridæ ſingulorũ, drach.quatuor.

Ad cicatricem inducendam.

ALuminis ſciſſilis uncia, trita in aquæ ſextario maceratur: ubi ſolueris,aqua linamenta ambuis,& ſiccatis uteris.

Emplaſtrum ad cicatricem inducendam ex ſimplicioribus.

CEræ drachmæ quadraginta,argẽti ſpumæ drachmæ triginta quinq;,diphrygis drachmæ octo, myrtei heminæ dimidium: efficax eſt his quoq; Palmulatũ, quod phœnicine dicit̃, item ex cadmia,tum myrſinatũ,& conſimilia. Ad ea uero quæ cicatricem uix recipiunt,ceræ myrtei ſingulorũ drachmæ ſex, cadmiæ drachmæ ſex,plumbi,thuris, ſingulorũ drachmæ duæ, aluminis ſciſſilis,æris combuſti ſingulorum drachma,æruginis raſæ drachmæ duæ: die interpoſito ſoluitur.

Diu inueteratis & ægrè ad cicatricem uenientibus.

CAdmiæ,chryſocollæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ octo,æruginis,ſquamæ æris,ſingulorũ drachma, reſinæ pityinæ drachmæ quadraginta, ceræ drachmę centum, myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ reſinę pityinę, ſingulorum unciæ ſex, cadmię tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtei quantũ ſatis eſt: uino læuigatur cadmia cũ chalcitide, quando caniculæ ſidus oritur: latiore utere ſplenio,quod platyſma dicitur: ſuper id linamentũ carptũ & ſpongiã ex uino inducito. ALIVD. Aeris combuſti,aluminis ſciſſilis,ſingulorũ unciæ duæ, ſalis ammoniaci drachmæ duę,cærę uncię ſex,colophonię tantundem,myrtei uncię duę,arida in ſole diebus uiginti ex aceto læuigantur,ubi mellis facta fuerit ſpiſſitudo, cera eliquata refrigerataq; emolliendo miſcetur Valet etiam ad hæc medicamentum ex pumice,item Iſis,& id genus alia.

De

De maleficis ulceribus dolosisq́;, cacoethe Greci uocant, aliàs chironia & telephia. Cap. XLVI.

INueterata & quæ uix cicatricẽ recipiunt ulcera, alii chironia appellarunt, ceu Chironiæ medicinæ peritissimo indigentia: alij telephia, q̃ in tali ulcere Telephus consenuerit. Inspiciendum igitur ue nit, num & totum corpus uitioso redundans succo huiusmodi fluorem ulceri transmittat, ac qui superat humor, cõuenientibus uacuari debet remediis. Si uerò uarix cruribus ulcere infestatis illum impertiat, etiam hic auferri debet, sicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ sectione ipsos uacuabimus, abundè sanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia quæ sine morsu reficiendi uim habent, simplicia igitur ex pumice, diphryge, squama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen scissile tritum inspergitur: hyssopi drachmæ quatuor, uuæ passæ tantundem, nitri drachmæ duæ, loco prius melle illito applicantur: squamæ ęris drachmę decem, aluminis drachmę duę, cum cerę drachmis decem emollitis in sole, imponuntur.

Composita hæc sunt, emplastrum ad chironia.

CErusę uncię octo, aluminis scissilis uncię duę, squamę ęris drachmę duę, salis ammoniaci, thuris, ęruginis rasę, malicorii, singulorum uncię duę, calcis uiuę uncia, cerę libra, myrtei lidra una & semis, arida uino teruntur. hoc medicamentũ protinus ab initio callum excindit, & reconditum seruatur, postremo autem in usu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti spumę libra, olei librę duę, chamæleontis nigri, radicis aristolochię, gallæ omphacitidis, singulorum uncia, galbani, guttæ ammoniaci, lachrymæ thuris, singulorum unciæ duæ, pręparato radicibus uiridium arundinum agitans. Archigenis ad chironia, tum malefica ulcera quę tibias mammasq́; obsident, item strumas & parotidas. Adipis bouilli librę tres, terebinthinæ quincunx, pollinis thuris septunx, terræ sardæ dictæ, qua scriptores utuntur quincunx, his quæ liquari possunt in arida coniectis unitisq́; utitor. ALIVD. Archigenis, ceræ triens, olei omphacini, pollinis thuris, uel eius lachrymæ, diphrygis, squamæ singulorum drachmæ quatuor, arida cũ aceto læuigas, ubi mellis spissitudo facta, cerato misces, & uteris diluto quod linteolis possit illini. ALIVD ad mulierum dolosa ulcera,

ulcera,& aliorum qui tenera carne præditi sunt, Ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo, adipis taurini, terebinthinæ, plumbi combusti, lotiq; singulorum drachma: utitor per linamenta ex rosaceo uel myrteo diluens.

Ad cicatrices nigricantes. *Cap. XLVII.*

Cicatrices nigras tollit oleũ in quo bryoniæ radix candidæ & nigræ incocta fit, dum succum reddat, impositum: calamintha ex uino cocta, argenti spuma cũ rosaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices, tũ alias, & cõcolores efficit asini adeps illitus: ærucæ semẽ ex felle caprillo, bubulo, & ouillo, perunctũ cũ argenti spuma, ouillus talus combustus, ex uino austero tritus, gutta ammoniaci cũ suillo felle illita. Cõposita uero, argẽti spumæ, mẽtæ, lachrymæ thuris, pares portiones cũ melle. ALIVD. Nitri, suffiminis ammoniaci, sulfuris uiui, myrrhæ, paria pondera, ex aceto albo, aut uino, aut aqua, minutim detrita modicè illinũtur, ne exulcerationẽ excitent. ALIVD. Cimoliæ cretæ, columbarum fimi, saponis, thuris, æquales modi ex aceto. SMEGMA ad cicatrices nigras. Cimoliæ cretæ drachmæ octo, aphronitri drachmę quinque, ueratri albi drachmæ quinque, glandis unguentariæ expressi drachmę quatuor: in balneo cicatrices abstergito.

De sinibus. *Cap. XLVIII.*

Cum adiacens ulceribus cutis, diutius subiectis corporibus non coalescit glutinaturq;, nostri sinũ, Græci colpon nominãt. Si igitur ad superiorẽ partẽ porrectus sit, facilè sanies per os emanat, atq; ideo prõptè cõglutinatur. Si inferius ipse spectet, sanies uicinã aliquã partẽ intus erodit, ac nisi emissarium quoddã collectionis scalpello prius feceris, nihil promouebis, neq; carne ipsum replendo, neq; conglutinando. Quòd si artus aliquos nẽpe cubitũ, aut femur sinus occupet, poterit utiq; decliuis figuratus citra diuisionẽ ex aduerso factã coalescere. Etenim in cubito cum ore flexuræ ipsius uicinæ sunt, summam manum elatius protendens, sinum ad effluxum conuertis. At in femore si propter genu sinus desinat, decliui figura posito, iuxta poplitem mollem puluinum subiicis, quò inguina genu humiliora sint. Si igitur sinus carne impleri non desideret, statim fistula quadam recto peruia foramine cui uesica illigata sit, ad saniem quidem quæ sinui

inhæret

inhæret abstergendam aquosa mulsa potabili, elui debet: uerum ut coalescat, uino aut mulso: deinde ad glutinans medicamentum transeundum. Sin cauus sinus carnem requirat, primum medicamenti, quòd charta constat, aridi paululum cum multo rosaceo inseri cōuenit. deinde carpto linamento os obturari. Inde emplastrum Isis aut Machærionis, aut simile quoddam unà cum rosaceo cerato liquidiore solutum inijcitur. Vbi uero carne mediocriter sinus fuerit repletus, conglutinans quoddam medicamentum impones, quemadmodum & recens cruentum uulnus curabas. Huius autem generis sunt, Barbara, Dichroma, & scirrha, id est, fulua appellata. Maximè uerò omnium quod ex recinino, & metallicis sine cera præparatur fuluum Galeni emplastrum conueniet. Post medicamentum, spongia recens ex mulso, aut uino circumponitur, & quàm fieri potest mollissimè, deligatura à sinus fundo incipiens in ipsius os desinet, linteolum uerò circumductus fundum sinus sine dolore constringat, paulatim uero soluatur usque ad sinus oras, emplastro extrinsecus sinui circundato, sed ita iuxta oras descisso, ut sanies queat excerni: quod fiet paruo quodam alio emplastro superimposito ex eodem medicamento ob effluxum laxo: sines id adusque solutionem, qua tertio quoque die facta idipsum auferes mutabisque: quod toti sinui circundatum est relinquens. Nota uerò erit an sinus ima coaluerint, si sanies probè emanet pauca, & concocta, aut si nequaquam effluat: insuper eodem in sinu si neque dolor aliquis sensibilis, neque tumor, sed tota ragio contracta, sicca, & doloris expers appareat. At si pus etiam maturum in ore modicum conspicias, multo magis de sinu conglutinando sperandum est. At si primo alteró ve die sanies quædam tenuis è sinu excernatur, nihil adeò de glutinatione despera, quippe medicamenti uirtus humorem tenuem † ex subiectis partibus frequenter extundit, unde partes siccæ mediocriter factæ coeunt, & glutinantur. Tertio uerò die, aut quarto ab initio si cruda per os sanies eualerit, scito sinum non coiisse, eodemque medicamento non insiste, nam cum propter humiditatem quampiam, ut ueri simile est, à parte decidat, non alienum fuerit etiam mutare.

† Antiquus codex habet, ἐκ τῶν ὑπερκειμένων, id est, ex superpositis partibus.

De

De sinibus laceris detritisque.

VBi abscessus tardè sectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius qui curatur timore, & cutis sinui obducta tenuis, diruptaque, quod Græci ab attritis uestium laciniis rhacodes dicunt: nec fieri potest, ut prędictis collutionibus adimatur, glutinante utendum medicamine, temperatura liquido, uiribus autem sicco. tale est palmulatum dictum ex chalcitide, ueteri dilutum oleo, ut neque admodum sit durũ, neque manus intinctas inquinare desierit, deinde uino mediocriter uetusto maceratum, postea orbiculatim cum decenti deligatura impositum. Conuenit autem laceræ ut comprehensum est, cuti, potissimum mel, quoad emplastris spissitudinem habet coctum impositumque: Præstiterit autem post illitionem lacero in sinu factam, myrrham in pollinem coactam, cribro suspenso ei inspergere, uel aloen, uel thus, uel simul omnia. Expertus autem sum, tenue centaurium in hunc usum mirabile esse medicamentum. succedit huic symphytum, deinde iridis illyricæ radix, postremo erui farina. Nonnunquam uero inter coquẽdum ea melli insperguntur, cum cacabus ab igne tollitur. Melius autem fuerit, si lebete iam à flamma amoto hæc fiant, deinde diligenter agitemus: ubi medicamentum tepidum euaserit, sinui imponatur, illigeturq; sicut expositum est.

De fistula. Cap. XLIX.

FIstula sinus est callosus, qui magna parte ex abscessibus nascens, ab arundinearum fistularum tralatione appellatur. Si itaque in os desinat, curari sine manu haud potest, nisi temporis spatio, squama ultro uel os deciderit. Si uero in os non finiat, medicamẽtis quæ callos elidunt & conglutinant persanabitur. Itaq; callos excidunt hæc quæ subiungam: Spondylii radix circumrasa impositaq; fistularũ callos eximit, item ueratrum nigrum duobus tribus ve diebus insertum idem præstat. Ad hæc amurca cocta & in collutionẽ adhibita. Iam sory crudum uel concrematum cum uini diluti momento ad collutionem iniectum: item sory & drocomagma cum hydromelite, uel elaterium terebinthina exceptum in penicilla cogito, imponitoq;, uel laserpitii radicis succum infundito. Id quod sequitur callos consumit: æruginis drachma duodecim, ammoniaci drachmæ duæ, excepte aceto in longum inducuntur.

Collyrium

Collyrium quo fistulis exterendis utor.

GVttæ ammoniaci, atramenti sutorii, æruginis, misyos, chalcitidis, gũmi pari modo excipiuntur aceto. ALIVD. ex his quæ Heliodori chirurgica scribuntur. Cadmię, misyos, atramenti sutorii, ęris combusti, gummi, singulorũ drach. quatuor, chalcitidis crudæ drachmæ tres, excipiuntur pueri ueneris non experti urina & finguntur collyria, ex quibus uno fistulę imposito, panis mica aqua madens extrinsecus superaccommodatur, mutaturque sæpius donec inflammatio conquierit & crusta exciderit. ALIVD quod in Alexandria accepi, Anchusæ radicum, misyos tosti, chalcitidis, æruginis, aluminis scissi, atramenti sutorii, aloes, singulæ unciæ, cantharides quinque, aceto trita in collyria coguntur. ALIVD. Atramenti sutorii drachmæ duæ, chalcitidis, æruginis, singulæ drachmæ, excipito ammoniaco & utitor. Cum autem callus fuerit extricatus, ærugine cocta cũ mulsa purissima octupla in collyrii formam redacta, repurgatur. Vbi uero callum eliseris, iis quæ carnem procreant uti opportunum est.

Collyrium ad carnem generandam.

ALoes, myrrhæ, ammoniaci, ouorũ putaminũ combustorum cineris, æquale põdus, aqua detritis omnibus collyria formantur, imponunturq;. ALIVD. Myrrhæ, aloes, & thuris, malicorii, æqualis modus aqua excipitur, quidã uerò taurino felle, carnes etiã oleo quod immaturis uuis expressum est eluuntur. Notus mihi est, qui cedrino liquore fistulas collueret, ac mirũ quanta res felicitate successerit. Postquã uero carnes produxeris, glutinatorio utendũ medicamine, quomodo in aliis sinibus præcipitur. At cũ fistula arctior, longaq; fuerit, Galenus ait, neq; calũ adhuc, sed sordiciẽ tantũmodo contraxerit, primum lixiuiã demisi, deinde eandem tantisper inibi permittẽs dũ sordes excidisse sperassem, medicamentũ applicaui. Est autem id quod recinino oleo constet superius cõmemoratum.

De ulceribus diruptis. Cap. L.

NOnnulla ulcerũ cicatrice obducta, frequẽter haud magno temporis interuallo, iterũ inflãmatione tẽtantur rũpunturq; siquidẽ esse quodã affecto, interdũ caro circundata ex facili cicatricẽ recipit, ac sana ex toto esse uidetur: uerum cursu humoris ualido paulatim ex osse in alto contabescente

ſcente,tum inflãmatio,tũ pus oboritur,quod cicatricẽ deradit. Curatio igitur eiuſmodi ulcerum tantam requirit ſiccitatem, ut os affectum decidat. Huius autem ſinus concauos promptè replebunt papaueris ſylueſtris ficiq; folia cũ polentæ ſubtiliore parte læuigata,atq; ex uino applicabis,uel alterci ſemen & atramentum ſutorium pari pondere contrita imponentur, uel peucedani radix de ſubito ſquamas oſſium ſeparat.

De articulorum ulceribus. Cap. LI.

CVm articuli carnoſis partibus ſicciores exiſtant,exulcerati ſicciora medicamenta requirunt. Probe igitur facit paſtillus Polyidæ ex uino ſubactus donec ſordium fiat ſpiſſitudo. Item quæ ſimiliter huic deſiccant medicamina. Item marina,muriaque frequenter irroratos,melius affici conſpeximus. Quare in articulis ijs utendum eſt quæ maiori etiam ſiccandi uirtute pollent.

Quæ ſpicula,aculeos,ſpinas,& conſimilia educunt. Cap. LII.

ACuleos, arundines, inſuper ſpicula & ſpinas extrahit utrunque anagallidis genus,ariſtolochia rotunda, ammoniacum cum melle,alterci ſemen læuigatũ inſpergitur,arundinis radix contuſa melliq; miſta in linteolum largum illinitur,impoſita de ſubito educit.

Si ex uena, arteriave,& naribus ſanguis profluat. Cap. LIII.

PArticulis ſanguinẽ fundentibus, figura ei quã in ſinibus expoſui contraria,rectè adhibebitur, nempe quæ ſurſum uergat,neq; id tamen immodicè, nã periculum eſt, ne dolore oborto,uas rurſus ſanguinẽ profundat: cũ nihil æquè ſanguinis profluuiũ excitet, inflammationesq; augeat,ac dolor. Cum itaq; ſanguis erumpit, ſtatim digitum ori ulceris uaſculi inijcito,innitens leniter premensq; citra dolorem, nam ſimul & ſanguinẽ continebis,& grumũ uulneri induces. Quinetiam ſi altius deliteas uas quod ſanguinem emittit, diligentius perdiſces,& ſitum ipſius,& magnitudinẽ,item uena ſit,an arteria: deinde ſi exiguũ uas exiſtat, aliquo ex his quę ſanguinem reprimunt utendum eſt. Optima uero eius generis ſunt,quæ obſtruendi uim obtinent, unde Græcis emplaſtica dicuntur, ex reſina fricta,farinæ triticeæ polline,gypſo compoſita, ſimiliaq;

oui candido macerata, & cũ leporinis pilis impoſita: at ſi amplum uas exiſtat, hamo ipſum attollere conaberis, & mediocri ter circumages, ſanguine repreſſo: ſiquidem uena extiterit ſine funiculo ſanguinẽ his ipſis medicaminibus ſiſtere tentabis: ſin arteria, alterum è duobus facies, aut funiculo circumpoſito, aut toto uaſe præciſo ſanguinem coercebis. Eſt, cũ magnis quoq; uenis funiculos circumdare cogimur, quemadmodũ nonnunquam eaſdem totas tranſuerſim nimirum amputare, in cuius rei neceſſitatem uenitur, in uenis quæ à penitioribus rectè ſurſum feruntur, præſertim per actũ quoddã ſpatiũ, aut principes particulas, ſic.n utraq; pars utrobiq; & reflectitur: & uulnus à uicinis corporibus premitur contegiturq;: tutius autem fuerit utrumq; facere, funem quidẽ radici uaſis circundare, quod autẽ inde procedit abſcindere. his ſic peractis, uulneri celerrimè carnem inducere, priuſquam funiculus à uaſe decidat, ſi.n. ſubitò carnẽ contraxerit, & locus alibi inanis reperiatur, id quod græcè uocatur aneuryſma ſequitur. Dignoſces autẽ num uena an arteria ſanguinem profundat inde, quòd huius flauior tenuiorque ſanguis exiſtat, & cũ pulſu uacuetur, † illius autẽ nigrior, & ſine pulſu. Subſequens igitur eſt omniũ optimũ quæ nouimus ad carnem inducendã medicamentorũ, quo etiã ad cerebri membranarũ hæmorrhagias uti ſecuriſſimũ eſt, itẽ ad colli uulnera, ipſarũq; uenarum iugulariũ quas ſphagitidas Græci uocant, etenim & harũ ſanguinẽ citra uinculũ cohibet, Recipit autẽ thuris lachrymæ pinguiſſimæ partem unam, aloes in mollioribus quidem corporibus partẽ dimidiatã, in durioribus æqualem, ac in uicẽ lachrymæ thuris, tenuiſſimæ eiuſdẽ partis tantundem, cũ oui albo ſubigitur, dũ mellis fiat ſpiſſitudo. deinde leporis pilo molliſſimo excipitur, mox uaſi ipſi, tum ulceri uniuerſo copioſiſſimè imponitur. Deligandum uerò extrinſecus eſt faſcia ex tenui linteo, cuius faſciæ primi quatuor aut quinq; amplexus ſuper ipſum uas quòd profluit, inicientur. hinc ad radicẽ ipſius diſtribuentur, poſtea ubi tertio ſolueris die ſi tutò adhuc medicamentum ulceri adhæreat, aliud rurſus orbiculatim circundabis ac ueluti contegens iterum, deligabis quemadmodũ prius. at ſi ſponte ſua primũ reiecerit linamentum, uaſis radicẽ digito leniter comprimens, ne uidelicet quippiam confluat, hoc quidẽ ſenſim auferes, alterum uero impones, atq; hoc modo quoad carne obducatur uas, curabis, ita ut

semper accliuis particulæ figura sine dolore seruetur. At quæ crustas generant, quoties illæ decidunt, nudam magis partem quàm naturaliter esse debet, efficiunt, multiq; iã ex iis quibus crusta decit, sanguinis profluuiũ quod ægrè supprimi queat superuenit, quanquã & his utendũ est cùm magna urget necessitas. Maximã uerò necessitatẽ uel crustã inducentibus medicaminibus, uel ignitis ferramentis utendi puto, ubi ex erosione putrescẽtis alicuius profluuiũ sanguinis concitatur. Quinetiã cum in huiusmodi affectibus totũ quod putredinẽ expertũ est exciderimus, tutius est uel ipsius quasi radicẽ adurere uel medicamentis quæ crustã faciunt uti: hoc aũt maximè tum in pudendis, tum in sedę fieri consueuit. At scopus crustã generantiũ medicamentorum erit calor cum astrictione, quemadmodũ in chalcitide, misy & atramento sutorio habetur. Quę autem ex calce uiua conficiuntur, uehementiora quidẽ his sunt, cæterũ quia calx non astringit, crustæ citius ab ipsis decidunt, hærere autem ipsas longè est utilius, quippe ad basim earum caro supernascitur, efficiturq; uasis profluentibus ueluti operculum, ac huiusmodi sanguinis profluuiũ satis satiua si inspergitur probè coercet, uel gallæ combustæ. Porrò ipsa feramenta ignita ex aceto aut uino restringuere oportet. In uniuersum sanguinis profluuionem sistunt, simplicia quidem, aloe, thus, eiusque pars subtilior, terra samia, ærugo ferri, lanarũ crematarũ cinis tenuissimus similiter, stercus asini & equi, bitumen modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne, tum crudum tum combustũ, resina fricta, uitis cortex, aut folia arida, platanorum galbulorum pollen tenuissimus, maximè cum humorem concretũ deposuerit: priuatim autẽ ex naribus profluuium imposita reprimunt iunci acuti semen, urticæ foliorũ succus, chalcitis, anthyllis concremata, pili leporis, ferulæ medium ustum cũ aceto, ┼ stercus asininum siccum uel humidũ, succus porri cum thure, ellychnio exceptus: composita uerò ad quodlibet sanguinis profluuium hęc quoq; faciunt, spongia recens in liquida pice mersa & bitumine circumlita, olla recenti concrematur, cineris partibus duabus, miscentur plumbi & stimmeos, singulorum pars una. ALIVD. Thuris lachrymę eiusq; partis tenuioris, sulfuris ignem non experti, æqualem modum inspergito. ALIVD. Chalcitidis drachmæ uiginti, lachrymæ thuris uel tenuioris eius partis drachmæ sedecim, resinæ

resinæ frictæ, gypsi, combusti, singulorũ drachmæ octo. ALIVD• crustas inducens sanguinemque reprimens. Chalcitidis, æris combusti, atramenti sutorii, misyos tosti paria pondera, item Rhodia dicta, & Xanthe probè sanguinem cohibent.

† Hic locus sic rectius legitur in vet. τῆ δὲ φλεβὸς μελάντερόν τε καὶ παχύτερον, &c. uenæ autem nigrior & crassior sine pulsu.

‡ Rectior est scriptura in ueteribus lib ὀνωνὶς ξηρὰ ἢ ὑγρὰ. id est, Ononis sicca uel humida. Quid autem sit Ononis, Dioscorides & Galenus docent.

De neruis conuulneratis. *Cap.* *LIIII.*

NEruis uulneratis aut punctis, ex sentiendi quod obtinent, acumine, inflammatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & conuulsiones his oboriuntur, quibusdam & delirium ob commercium quod nerui cum cerebro obtinent. Interim uerò in aliis quoq; ambientibus particulam uulneratam locis inflammationes, & abscessus ex ipso neruo uulnerato ob cohærentiam solet accidere. Ratio igitur est, cutis uulnus apertum inglutinatumq; relinquere, quò per id sanies effluat. At si punctus in conspectum non ueniant, etiam duabus lineis sibi continuis incidere preterea oportet. Remedio autem est, si corpus plethoricum sit & magna urit inflammatio, primum à sanguinis demissione auspicari: si uerò uitiosis repletum sit humoribus, etiam purgatione utendum est. Medicamenta uerò uulneri applicentur quæ dolorem leniãt, & effluxum saniei patefaciant, non facta præsertim diuisione. Itaque aqua calida, quanquam reliquis inflammationibus sit accommodatissima, uulneratis tamen neruis est inimica, ac præstiterit eos oleo subtili, quod astrictionis sit expers, ad sensum calido irrorare, neque enim frigida neque tepida admodum tutò adhibetur. Verùm ex medicamentis ïdonea est terebinthina resina, per se quidem, in pueris & mulieribus & ijs qui molli sunt carne, cum euphorbio autem emollita, in duris corporibus: & si nonnunquam duriora contigerint, cum oleo quodam subtiliore. Cataplasmata uerò in neruis, qui inflammatione tentantur & putrefiunt, adhibebis hordeaceam farinam, aut fabaceam, aut eruinam,

in lixiuio , cum oxymelite coctum . Si putredine careant puncturæ neruorũ, rectè cerato uteris, quod recipit ceræ quadrantem , euphorbij unciam, aut columbini fimi in duriusculis corporibus, olei sextantem, interdum etiam terebinthinæ unciã: ut autem emplastri figuram induat medicamentum, unciæ uni euphorbij, sex uncias singulorum sequentium, ceræ, resinę frictæ, olei, picis liquidæ inijcies . At si in uicem resinæ propolim pinguissimam indideris, multo id reddes præstantius : atq; hoc ad neruos punctos laudatum est remedium : idem & à rabioso cane morsis efficax est Aceti sextarius, picis pinguis libra, opopanacis quadrans : opopanax aceto solutus magis læuigatur , pix liquefacta mixtaque coquitur: medicamẽtum compunctis neruis idoneum est, ut quod os puncturæ non sinat conuiuere, quemadmodum nec in his qui à rabido cane morsi sunt, ulcus in cicatricem coalescere : sed efficax solis duris corporibus sin autem in pueris, aut molli carne præditis, punctura affectis, uti cogites, licet ipsum ex digerente quodam amaracino, aut obobalsamo, aut oleo ueteri liquefacere . Conuenit etiam medicamentum basilicum quod nitrum recipit, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut sulfur uiuum , aut syluestris columbę fimum, aut opopanacem , aut sagapenum , aut liquorem cyrenaicum, aut castoreum, ac in medicamenti libram , dictorum alicuius uncia debet inijci . Facit autem bene neruorum uulneribus & præsertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur propolim recentem pinguemque uulneri poteris inducere , aut fermentum maximè uetulum , per se aut cum propoli minutum , uel cum liquore tithymalli : cataplasmatis utendum ex oxymelite factis , aut lixiuio cum lomento fabarum , aut eruorum farina , aut cicerum , aut lupinorum amarorum , aut hordeacea , aut subtiliore polenta . idque non solum dum inflammatione tentati sunt , sed iam inde ab initio protinus. Cæterum quæ relaxant cataplasma in neruorum uulneribus semper uitare oportet. At si neruus non punctim, sed planè cesim uulneratus fuerit, cute etiam quæ interueniebat diuisa, ut nudus appareat rectus, non transuersim dissectus, commemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis utere , quippe nudus cum sit neruus , uehementem ipsorum uim ferre nequit . Quare calcem quæ sæpius æstiuo tempore lota sit, & oleo liberaliore intincta , assumes . Proficiunt hic & quæ

ex

ex pompholyge confecta sunt, item quod melle constat, rosaceo largiore liquefactum. Sed ea adhibenda cura est, ne quid ex ijs uulnus contingat, quandoquidem neruus ipse & sensilis maximè est, & temperamento suo frigidus, & principum corporis partium primati continuus, imò ne oleo quidem eiusmodi ulcus irrorare conuenit, hinc enim sordidum redditur. Abluenda igitur à uulnere sanies est molli lana specillo subunctorio circumuoluta. Quòd si omnia ex animi sententia processerint, ét uino dulci madefacere citra periculum licebit, sed in robustioribus Polyidæ pastillo in linamentum illito cum sapa calida uti postquam neruum denudatum contexeris, linamenta extrinsecus circunducere oportet ex medicamento quod anguigis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio præparatur, aut fimo columbarum: sed ita ut etiam sanas partes ampliter comprehendat. Quum uerò transuersum nerui uulnus est, maior conuulsionis metus impendet, ac quæ ad curationem uulneris spectant hic quoq; sunt eadem, quanquam nonnulli in uulnere adhuc recenti suturis usi sunt, ac medicamento aliquo conglutinatorio: uerum suturas non summæ nimium cuti, sed altius moliri conuenit, ne quæ in imo sunt inconglutinata dehiscant: rursus cura adhibenda est, ne ab acu neruus compungatur. Cæterum in summa sciendum erit, in neruorum uulneribus medicamentum natura calidius quod puncturis medetur, diuisionem nerui non posse curare, ut qui rosionem ipsorũ feruoremq; sustinere nequeat: neq; quod diuisionibus medetur, puncturis conuenire: non enim uirtus ipsius altè quũ angusta est cutis diuisio, penetrat. Victus itaq; adhibebitũ tenuior, lectus mollis, oleumq; calidum alis, capiti & ceruici superfunditur, at si in crure neruus uulneratus sit, inguinibus, inferioribus uentris partibus, & locis uicinis: balneo in totum donec inflammatio inclinauerit, abstinendum est, quum aquæ contactus nequaquam, ut dixi, ipsis conueniat. Quoniam uerò nonnulli citra id manere consuetudinis gratia non sustinent, siquidem læsa particula in manu fuerit, conãdum est quatenus fieri potest, ipsam aqua seu calida, seu multo magis frigida nõ madefacere. Si pes uulnus acceperit, quoniam fieri nequit ut nõ madescat, ubi lauacrum ingressuri sunt, emplasticum aliquod medicamentum uulneratę parti superaccommodabis, iterum extrinsecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos inijcies,

iterum fasciam ex linteo à foris deligabis, deinde rursus in ipso balneo fasciam oleo prius superfundes, cum æger in solium descendet: ubi lauerit, omnia quæ imposita sunt abiicies, ac prædicta totius curationis ratione uteris. Contusi uerò nerui ubi simul cum his cutis contusa exulcerataq; fuerit, cataplasma ex fabarum lomento & oxymelite postulant, nonnunquã adiicitur erui farina & iris. At si dolor contusioni adest, picem liquidam admisce: sin autem citra cutis contusionem euenerit, magis discutient adhibebitur, nempe oleum calens, anethinum dico, super fusum continuè, aut rutaceum, aut irinum, aut amaracinum. Quòd si totus neruus præcisus sit, periculũ quidem nullum sequetur, uerum particula debilis manebit. Curatio autem eius communis est cum ea quæ aliis ulceribus accommodatur, hæc quidem ex simplicioribus remediis in neruis conuulneratis curatio abundè est. quidam uerò compositis uti consueuerunt, cuiusmodi sunt, ex metallicis confecta, Barbara appellata, Cissinum, ex senecione præparatum, melanchloron, Indice, Harmonia, & Athene, quorum & compositionem, & utendi modum septimo libro reperies. Sed quia nonnulli præpotentium etiam sumptuosis ad neruorum uulnera remediis uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad puncturas neruorum, hæc, cinamomi, dictamni, fœniculi, singulorum uncia, amaraci sextans, ceræ bes, opobalsami dextans, terebinthinæ uncia. ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia, ceræ quadrans, opobalsami libra. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti spicati, aut foliati, aut nardini libra, pompholygis, spicæ nardi, amomi, phylli, singulorum uncia, atq; hæc suprà spem respondere Galenus pronuntiauit.

De articulorum contractione seu ligatione, quæ ancylosis dicitur. *Cap. LV.*

ARticulos ex humidioribus infarctis, ac neruea quadam tensione contractos, detentosq;, ancylas, & ancyloses appellare cõsueuerunt. In quibus remedio opus erit quod emolliat relaxetq;. Communiora igitur his remedia conueniunt, quæ in particulis scirrho induratis, ac adeò quæ in resolutis commemorata sunt, propria uerò magis, irroratio ex hydrelæo, in quo decoctum sit lini semen, fœnugræcum, althea, laurus, cucumeris agrestis radix, ipsumq; oleum sicyonium. Vbi his

his artus irrorati fuerint, accõmodãtur primum acopa ſimpliciora, cuiuſmodi ex nigra populo, ex abiete, Bromiũ, quod ad Baſileum refertur, Pyxis, deinde Ariſtophaneũ, & quod Aſanito attribuitur. Validiſſima, Liſoponium appellatũ, & Pœcilũ: emplaſtra, quod Amythaoni adſcribitur & Anicetum. Laudatiſſimum uerò quod recipit bdellij, adipis uitulini, ſuffiminis ammoniaci, iris illyricæ ſingulorũ drachmas ſedecim, opopanacis galbani cachryos, ſtyracis, thuris ſingulorum drachmas octo, piperis grana centum ſexaginta, ceræ libram ſemiſſem, reſinæ terebinthinæ tantundem irini ſedimenti quod ſatis eſt, & uini quantum ſufficit: tunditur hoc medicamentũ Eſt & acopon non inefficax diſſolutum irino, aut cyprino, aut laurino. Inter acopa uero & emplaſtra, medicamentũ medium eſt diapternes uariis confectum miſturis Verùm acoporũ uſus molli adhibebitur & continua frictione, ita ut ſimul affectum articulum experiare, an flecti poſſit, & extendi.

De articulis relaxatis. Cap. LVI.

LAxantur ſubinde articuli ob longos febrium morbos, colicos & reſolutorios, præſertim ubi calidior ipſos humidiorq; intẽperies occupauerit: atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ ſuccus aqua dilutus & parti ſuperfuſus: aut rubi, aut myrti, aut lẽtiſci, uel ulmi radicũ corticis decoctũ cõgruet, aut malicoriũ applicatũ, aut myrti folia, cũ cerato myrteo impoſita. Nã colligãtes nerui firmari deſiderant facultate quæ aſtringat deſiccetq;. huiuſmodi igĩ medicamenta articulis imponi debẽt, cuiuſmodi ex ſalicibus eſt & oxyra, & palmulatũ quod uinum aſtringens, aut acetum aſſumpſerit. Multi uero eiuſmodi impotentiam à frigore fieri putãtes, deinde calidioribus uſi præſidiis, maiorem noxam intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

TRes ſunt uniuerſæ lumbricorum differentiæ: prima teretum ſecundum craſſitiem, altera latorum, tertia eorum quos aſcaridas nuncupant. Origo omnium generum eſt ex cruda, craſſa, pituitoſáque materia & putredini accommoda, qualis in pueris aliisq; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica ſubſtantia. Hæ ſiquidem alimenti naturam egreſſæ, lumbricis procreandis ineptæ redduntur. econtrario autem, bilioſa potiſſimum recrementa

etiam hos perimunt. At si quando flaua bilis una cum lumbricis infra, aut etiam uomitu eruperit, ipsos quidē intestina obsidere, humorem uero biliosum uentriculi os aut aliam quampiam particulam occupare scito. Cuiusq; igitur ipsorum differentiæ speciem, generationem, locum, notas, curationemque exequemur, à rotundis exorsi.

De rotundo lumbricis.

TEretes igitur lumbrici speciem habēt omnibus perspicuā, qꝫ sanè aliis frequentiores sint in gracilibus plerunq; intestinis consistunt, & superiorem uentriculum subeunt, ideoq; frequenter per os reiiciuntur. quibusdam & è naribus redditi sunt: atq; hoc genus infantibus peculiare & plurima parte cū febricula: sed per febrium initia orti, substantiam ex subiecta corruptione retinent: in statu, ex malitia morbi: in declinatione, toto ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mandauit bonum esse indicium teretes lumbricos prodire cū morbus ad iudicationem tendit, qui subito etiam intereunt. Sequitur autem eos qui rotundos lumbricos continent, rosio intestinorum & uentris, tusses exiguæ cum siccitate irritātes: nonnullos comitatur singultus quoq;, & somnus cum palpitatione, iiq; sine ratione expergiscuntur, nonnulli & cum clamore ex pergefiunt, & iterum sopiūtur pulsus inæquales & febres augescunt inordinatè, quæ cum extremorum perfrictione, tertiam, interim quartam, die uel nocte accessionem sine rationē habent. Infantes autem etiam mandent lingua inaniter exerta, & dentibns strident, oculis conniuent, uoluntq; conquiescere, excitantibus ipsos indignantur, †oculi apparent, genæq; rubescunt, ac rursus liuent: atq; hæc paulatim & ex interuallo. Quibusdā nauseæ & rosionis causæ stomacho peculiares creantur, atq; ægri cibum respuunt, compulsi autem ad cibum nauseabundi uix quod assumitur deglutiunt, uel etiam assumptum reuomunt, plerisq; uero aluus descendit corruptos cibos egerens, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus sine ratione contabescit, neq; esurit, neq; euacuatione modica suborta, At qui nō in omnibus omnia quæ iam commemorauimus signa inquirere oportet. sed nonnulla ex eo quod præpollet interim & plurima. Hæc autem eueniunt, dum animalia per intestina serpunt toduntq;, febris autem calor uapores sursum,

cerebro

cerebro transmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim similiter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum solliciti, lumbricos de corpore eximere cõnitemur. Multi siquidem nulla lumbricorum cura habita, exesi ab ipsis sunt, & conuulsi interierunt. Alii produnt se lumbricos uidisse, qui ex inguinibus ægri eruperint. Cæterũ occisos hos omnes prius educes: occides autem, amaris potissimũ usus remediis. Cum igitur febris & lumbricorum communis sit curatio, conuenient auxilia simpliciora: potui igitur dabitur chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appellant, uel ipsa myxaria decocta esui dantur: item sereos succus, aut coriandri semen cum aqua calida uel cum posca, uel myosotidus herbæ decoctum, uel cornus ceruini ramentum, uel minium synopicum tenuissimum, ac olei immaturi amarissimi paulatim cochlearia duo absorbeant, qua enim amarum est, lumbricos occidit: quà lubricum, detrahens ipsos cum stercore reddit. At si inflammationem distentionemq́; uiscera experiantur, cataplamate urendum est, quod lini semine, farina loleacea, absinthio & bryoniæ radice constat, ex hydromelite uel etiam humido fotu ex oleo chamæmelino, uino, absinthii semine, & aloe, præcordiis accommodato. Vbi uero non uehementer febres molestant, miscenda est myxariis mentha & exhibenda est. Cum ad integritatem uentũ est, efficaciora quoq; usurpantur, quale est decoctum seriphii uel calaminthæ, uel filicis, uel cardamomi semen, uel mali punici acidi radicis ius ad tertias redactũ, uel fricti cumini, uel nitri fului, singulorũ scrupula tria, uel sandonicum uel abrotanum, uel etiam ambo simul, cum melle in catapocia coacta, uel lupinorum amarorum scrupuli terni uel brassicæ, uel erucæ semen læuigatum, uel absinthinum, quod etiam solum frequenter abundè fuit. Dantur autem & terna lotæ aloes scrupulæ quod remedium est laudatissimum: in ualidioribus illota quoq; aloe utimur quia uerò ifantes aloën cochleari non admittũt, supinis fasciola ipsis detentis, ore adaperto per clysterium quoddam ualido munitum canali, inuitis aloes quàm penitissimè transmissam iniicimus. Atque hæc mirifica medendi ratio in pueris est, qui difficulter possunt tractari: quibus etiam cibos subinde sorbiles, quemadmodum iis qui cibum auersantur, infundimus. Cæterũ & cyphi & masua-

phium

phium rectè dabitur,item cornu ceruinum combuſtum cũ pi-
pere & melle uel oxymelite,reliquaq; ex oxymelite ipſis dare
conabimur: præſtiterit autem ſi acetum ſcillinum fuerit, præ-
ſertim ætate prouectioribus,aut ſinapicũ oleo & aceto ad co-
chlearis magnitudinem. At qui lumbricis, cum alui profluuio
infeſtantur,præbibent plantaginis ſuccum , ipſamq; plantagi-
nem aridam aſſument,ex ęquo enim utriq;, & fluori & lum-
bricis efficax eſt. Cataplaſma his accommodabitur ex farina
ordei cruda,filici,abſinthio,farina lupini, ſandonico & abrota-
no.Iam uero & malicorium acacia,galla,uel balauſtium admi
ſcebitur. Quoniam uero nonnulli ſubinde amaras potiones
ceu ingratas reſpuunt,ex iis quæ modò comprehenſa ſunt,da-
buntur non manifeſtò amara. His accedent inſuper chamæpi-
tys,marrubium,helenium,baccæ lauri, acacia, thymus, pule-
gium,carpeſium,iuncus odoratus anguloſus,polypodium,iris,
cnicon,erythrodanon, ſpina ægyptia cum pipere, ſingula ſex
ſcrupulorum inſtar: item decoctum menthæ,mori radicis ſuc-
cus decoctumúe,petroſelinum reliquaq; odorata ſemina, ex-
trinſecus autem inducitur aloe cum melino & uino.hoc & ap
petentiam excitat,quæ uix magno negotio recipitur:miſcetur
autem ſæpius aloe abſinthium: aut felle taurino, cum amaris
quibuſdam prædictis umbilicum impleto: aut oleum ex rho-
dodaphne factum ſæpe delinetur, aut liquor cedrinus & ſolus
cum cerato,toti uentri imponitur, aut pix arida trita inſper-
gitur,uel mentha,uel melanthium cum roſaceo,uel etiam ſe-
riphij decoctum ipſis admiſcebitur,uel fraxini perſicæ folia in
pollinẽ detrita applicamus.Vtendũ uerò eſt & medulla cerui,
unguinis modo,in umbilico,inferiore uentre & lumbis: ceratũ-
que adiũgetur,ſi res poſtulet hoc,Aloes,abſinthii,farinæ lupi-
ni,ſeripii,melãthij,ſingulorũ ſcrupula ſex,ceræ uncia & ſemiſ-
ſis,chamæmelini quod ſatis eſt,felle taurino arida læuigantur.
Porrò ab inferioribus partibus mulſam iniicere ſæpius expe-
dit,quo lumbrici mellis dulcedine illecti deorſum deſcendant:
ſi autem putrefacti in alto corporis non excernantur, ſed po-
tius uapores ſurſum mittant,educendi ſunt,aut aloes, aut me-
dicamenti amari ex ea confecti potione,quandoquidem etiam
in aliis mediocris alui uacuatio,non expers eſt præſidii.

†Integra huius loci ſcriptura eſt in antiq.codice ὀφθαλμοὶ κοῖλοι φαίνονται, oculi caui apparent.

De latis

De latis lumbricis.

LAtus lumbricus mutatio est (ut ita dicam) adnatæ in interiori intestino membranæ in materiã animalis modo mobliem, quæ sæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipsius excernitur: dissolutus uero, non coalescit: & nunc in iis etiam qui febri carent, abuudat: nunc febricitantibus accidit, ex longo morbo continuas stomachi rosiones inferens, ac impotentem ciborum appetentiam. Nam quod animatum euasit, in intestinis obiectum rapit alimentum, ut alio statim opus sit, & nisi assumpserit, intestina rodantur, His occupatos comitatur corporis gracilitas & pulsus inæqualitas, cum inæqualitate: at quod certissimum est indicium, cum recrementis nonnulla semini cucurbitæ similia excernuntur. Curatio concordat, potio enim ex acribus petita, & alliorum esus, tum filicis, uel centaurei decoctum, & potum & ab inferioribus partibus inditum, uel calaminthæ uel dictamni, uel pulegii: dabitur autem in aluum & muria. Præbibere uero hoc medicamentum quod sequitur, neq; ijs qui aliis lumbricis infestantur, inutile est, si febre potissimum uacuerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiones: dantur terni scrupuli cum uino aut aqua calente. ALIVD eclegma. Piperis, baccarum lauri purarum, cumini Aethiopici, mastiches, pares modi, mellis quod satis est: datur cochleare unum mane & dormituro. At si efficacius id fieri desideres, nitri quoq; rubri parẽ portionẽ adiicies. ALIVD. helenij, suffiminis ammoniaci, piperis in alio filicis, singulorũ drachmæ quinq;, cum oxymelite calido: tempore interposito dabitẽ euphorbii drachma, uel duæ prouectioribus potui. ALIVD Filicis acetabulum, nitri drachmæ duæ, datur uinum cochleare aquæ euacuatione prius facta: satius aũt erit si etiam scammonii momentum assumat. ALIVD. Mali punici acidi radicũ corticis in summo decorticati drachmæ quatuor, piperis tantundem, cardamomi drachmæ sex, marrubii drachmæ duæ, melle dantur, porro prius assumpto. Verũ ut ex toto affectus discutiatur, theriacem quoq; exhibebis, si ualida febris non prohibet.

De ascaridibus. Cap. LVIII.

AScarides, ut modò etiam diximus, specie lumbricorum cõtinent, uermibus similes quæ in extremo lõganone

& mu-

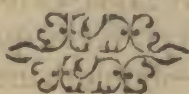
& musculi anum stringentis σφίγτης Græcis dicitur, initio reperiuntur, uehementem locorum horum pruritum excitātes: generant speciem hanc praua alimenta, perfrictio, & ciborum corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex melle, cum salis momēto, uel nitri: in prouectioribus, acri muria, aut decocto centaurei, cum nitro & melle, aut cucurbitæ syluestris, aut absinthij, aut chamæleontis, aut anchusæ, aut cnici, aut hyssopi, aut pulegij, aut calaminthæ, aut lupinorum: secundum clysteres sublinetur lo nganon, simplicibus quidem, acacia, aut hypocystide cū nitro, aut rhu syriaco cum alumine liquido: at quibus aluus astricta est, lemnia sphragide, cum uino: compositis autem Andronis pastillo, similibusq;. Cedrinus autem liquor ipsis iniicietur per clysterem multis peruiū foraminibus, quales ab utero metrenchytæ appellantur: aut carnem salsam commodè impositam deligamus, quamdiu sustineri possit, eamq; frequenter mutare oportet. Cæterum cōmuniter omnes quos lumbrici male habent, pellichneumonis iuuant, suffiri. Cibi præscribentur ipsis probi succi, & qui facilè in membra digeruntur, nec lumbricorum effectricem causam adaugent, nec uires superari permittunt, propter quas & uinū aquosum exhibebimus: frequentius autē nutrire ipsos ob hoc ipsum oportet, ne alimenti expertes lumbrici rosiones pariāt. dabitur autem cibus, tum præcipuè quum potissimum nutriti magis fuerint. At si alui profluuium fuerit, sciendum est lumbricos magis abundare, cibo non distributo, ac iam sorbiles ægris cibi dantur, admixtis quibusdam etiam astringentibus, uerbi gratia, pyris, aut malo cotonio, aut malis punicis, præcipuè acidis, à foris autem uentri remedia continentia inducuntur, de quibus suprà dictum est.

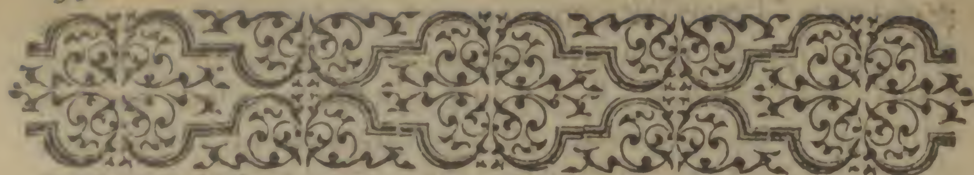
De dracunculis. *Cap. LIX.*

IN India & superioribus Aegypto locis dracunculi generātur, ceu animalia quædam lumbricos imitātia, in partibus musculosis, puta brachio, femore, tibia: in pueris etiam latera sub cute perreptant & palam mouentur, deinde cum diu extremum aliquod dracunculi remanserit locus suppurat, & cute ipsius adaperta, initium ipsius progreditur: cum trahitur, dolores mouet, præcipuè abrutus. Quapropter nonnulli dicunt plumbeam molam ex dracunculo suspendendam ne uniuersim,

uersim, sed particulatim molis pondere decidat. Alij uerò hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracunculus abrompatur, & dolores uarios concitet. iubent partem in aquam dimitti calidam, quò dracunculus tepefactus foras prorepat, deinde digitis ipsum membratim extrahere. At Soranus neque animal prorsus, sed neruosi cuiusdam substantiam esse putat, quòd opinionem motus solum præbeat, siue autem hoc sit, siue quod prius dictum est, Sorano & Leonidæ, alijsq; uisum est, calida superfusione & cataplasmatis concoquentibus in his uti ex mulsa, farina triticea, aut hordeacea. Est cum emplastri usum eiusdem potentiæ probant. Conuenit autem & quod ex baccis lauri & quod ex melle constat: emortui siquidem horum usu dracunculi, nimirum quod continetur corpusculum excidit. Suppuratione autem facta, nisi exiderit, cutis diuidenda est: ubi denudaueris, quod continetur auferes, & cutem linamento penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri sit maturando.

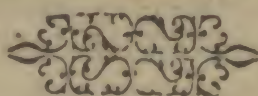
FINIS LIBRI QVARTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVINTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete.

Quomodo quis ab omnibus communiter uirulentis beſtijs ſe tueatur. Cap. I.

DE VIRVLENTIS beſtijs præcipientes, ab ijs quæ in omnibus huiuſmodi cõmuniter proficiũt, exordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarũ iniuria ſe tueatur, prius expediamus. Si igitur aliquis neceſſitate quapiã coactus, loco feris frequenti obdormiat, ubi potiſſimũ ſalamandræ aut phalangia, aut ſerpẽtes aliqui abundẽt, horũ cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare conuenit Suffitus autẽ rectè excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis pilisve, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupreſſi aut cedri raſura, melanthio, peucedano, uiticis folijs, nepita, ſagapeno, caſtorio, cachryos radice, cunila, aut ex reliquis grauiter olentibus aliquo. Culces autem propriè perſequitur ſuffitus ex atramenti ſutorij, melanthij ſylueſtris, ſeminis cumini, paribus modis, item fimus bubulus eoſdem fugat. Ad hæc etiam ignes incendere crebriores uincit: fugiunt enim magna parte feræ eorũ ſplendorẽ. Cæterum torũ ſubſternere ex haſtula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At ſi toto huiuſmodi toto uti non

non datur, † stratis saltē imponenda sunt. Iam uero animum adhibere oportet ijs quæ coquuntur, aquæ & uinorũ cadis, ut exactè sint operculati. Focus autē non sub arboribus quibusdam excitabitur, præsertim pinu aut picea. in his n. salamandræ, & crucæ lethales crebræ uersantur, quæ ab ignis tempore calefactæ, decidunt in obsonia aut alia uasa, si nō fuerint operta. Qui uero tutiores esse uolunt, iis conuenit etiam ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, rosaceo, galbano modico, scobe ceruini cornus exigua, uel etiam æthiopico cumino: peculiariter autem maluę folia cum oleo detrita si illinantur, ab apum & uespairum morsu præseruant.

† Hæc ita leguntur in antiquo libro, περὶξ γοῦν τῆς στρώμνης αὐτὰ τιθέναι, id est, circum lectũ saltē ipsa ponere oportet.

Communis omnium qui à uirulento quopiam morsi uel icti sunt curatio. Cap. II.

QVòd si feriri aliquē aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibēdus est qui uulnus exugat. nō tamen eum ieiunũ esse oportet, uerũ etiā uino os colluisse, & oleũ in eo continere. Deinde particulæ cōmorsæ, si admittit, cucurbitulā cũ multa flāma adhibere oportet, sicut uicinæ etiā partes scarificentur. Nā uirus unà cũ sanguine, & spiritu rursus ita extrahitur. Itē exulcerata adurere ac crusta obducere, adeoq; præcidere cōueniet, si fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aspis, cerastes, uipera, similesq; aliæ sunt quēadmodũ Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morsum ubi ferā cognosceret, falce læsum digitũ statim abscidisse, atq; in totũ periculo liberatũ. At si uenenum per corpus fuerit dispersum, sanguis statim de mittendus est, prçcipuè si is qui percussus est, plethoricus existat exhibere cum cibis edendum piper aut allium conducit: potui, uinum ualidum: recentibus saporibus, & conuenienti naturæ caliditate, corporis temperamentum replere, deinde iis oblinere, quæ cōmorsam partem possunt calefacere, & uellicare. Imponetur itaq; cinis brassicæ aut fici aceto mistus, aut lixiuia, aut garum, & cæpe cum polenta aut pane: item porra abunde cum sale, aut pix liquida cum sale, calida: aut cedrus, aut fimus caprilius. Conuenit autē ipsis acetũ calidum quoq; superfundere, in quo nepita sit

incocta:

incocta: aut acetum & aquam marinā aut acetum cum muria. Cæterum locis effectis gallinæ,& magis galli gallinacei,aliave animantia per medium dissecta, calida imponi debent. Nam uirus transsumunt euocantq;, & dolores mitigant. Emplastra quoque utiliter applicātur,tum hoc quod sale,tum illud quod cachry & adarce constant: in totum,quæ acrioris sunt potentiæ. Omnes uero communiter & morsi,& icti à quocunq; tandem uirulento animali, præterquam si interiora omnino offensa non sint,potabunt serin,aut ericen, aut astragalon herbā cum aceto,aut bitumen,aut paliurū similiter, aut ueteris rhu decoctum,aut mustelę inueteratæ drachmæ duæ ex uino sumptæ,præsenti sunt remedio,uel marinæ testudinis sanguis, aut castorei drachma cum diluta uini potione,aut roris marini tātundem,aut sicyoniæ radicis aut porri succus,aut chamæpitys, aut smyrnium,aut cinamomum,aut aristolochia,aut uiticis semen,aut cupressi pilulę,aut seseli,aut piper,aut trifolij semen, aut baccæ lauri, aut cancer fluuiatilis tostus aut elixus: item composita hæc Theriace utilis est.

Theriace aduersus uirulenta & lethalia uenena, uiperæ morsus, & scorpionis ictus.

BRyoniæ, opopanacis, iridis illyricæ, roris marini radicis, zingiberis,singulorū drachmæ quatuor,aristolochiæ drachmæ quinque, lachrymæ thuris,rutæ syluestris,singulorū drachmæ tres,farinæ erui drachmæ duo: finguntur pastilli uino,danturque singuli qui treis obolos pendeant,ex eodem uino. Cæterum purgatio omnibus conueniet,desudationes, & theriace ea uiperis assumpta.

De rabiosi canis morsu, & metu aquæ, quæ hydrophobia dicitur. Cap. III.

EXordium sermonis à rabiosi canis morsu capere, quàm ab alijs muluimus,quod animal & fœcundū prouentu,& contubernale homini existat,rabieq; sæpius corripiatur, & ægrè caueri possit,ac periculū ab eo sit ineuitabile,nisi multis aliquis & conuenientibus usus fuerit præsidijs. Rabiunt canes plerunq; in æstu uehementiore: autem Lycus memoriæ mandat,interim etiam per frigora maxima:rabidi autem & potum & cibum auersantur, siti premuntur, neq; tamen bibunt: anhelant præterea non parum,aures inclinant,saliuam & co-

piosam & spumantem ædunt, & muti in totũ sunt, & ueluti insani, ut ne domesticos quidem agnoscant: insiliunt itaq; sine latru omnibus pariter & bestijs, & hominibus, mordentque. ubi momorderint, statim quidem nihil molestię adferunt, prterquàm ex uulnere dolorẽ: postea uerò aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant, faciunt, qui cũ conuulsione, totius corporis rubore, pręsertim faciei sudore, & anxietate accidit, aquã fugiunt, & dum uident, & dum admouentur: nonnulli etiã omnem humorẽ: alij canum ritu delatrant, & obuiũ quemq; dentibus appetunt, morsuq; suo in alios eandẽ affectionẽ transferunt. Porrò accidentiũ, aliorũ quidem causa manifesta est, occupatis.s ueneno partibus uniuersis: metum uerò aquæ nonnulli ex immodica fieri siccitate dixerunt, quasi humida ipsorum substãtia in contrarium penitus habitũ mutata. uerum Rufus talem melancholiæ speciẽ ipsis oboriri pronuntiauit, ueneno humorem illum imitato: quemadmodũ alios melancholicos nouimus alia timere, quæ causa superuenit etiã ijs qui dicunt canis qui momorderit imaginẽ in aquis opinari se uidere. At ex ijs qui hoc uitio sunt occupati, nullum, præterquàm unum aut alterũ, superuixisse, ex historia didicimus, eosq; non à rabioso cane morsos, sed ab homine quodã morso uitiũ adeptos. At ante affectus huius occupationẽ multi etiã quos canis momordit, seruati sunt hinc igitur curatio auspicanda est. Quoniam uerò subinde, eo quod tunc aquæ metus non inuadat, (magna.n. ex parte circa quadragesimũ ferè à morsu diẽ solet ingruere, quibusdã & post sex menseis, proditũ est nonnullis post septem quoq; obuenisse) nonnulli canem qui momorderat non rabire arbitrati sunt, properarunt uulneri cicatricẽ inducere: unde ipsi causam huic affectioni dederunt, hac autẽ probatione usus deprehendes, morsu rabiosi ne canis fuerit, an non. Iuglandibus nucibus concisis uulnus diligenter obstruitur, sequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinæ in cibo apponentur: ac primum sanè non attingent, fame autem urgente si edant, rem considerato. Nã canis qui momordit si nõ fuerit rabiosus, uiuent: si rabidus, sequẽti die peribunt, atq; tunc ad uulneris dilatationẽ properandũ est, iterumq; post paucos dies eadẽ probationẽ tendũ, & si non perierint gallinacei, tunc ulcus ad cicatricẽ perduces, nullũ ueritus periculum. Hanc itaq probationem Oribasius tradit. Quòd si ex cõmemoratis indi-

cijs accuratè canem rabire cognouerimus, statim iis medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperientibus est, quod pice, aceto q̃ acerrimo, & opopanace cõstat, in capite de neruorũ uulneribus explicatũ: at si qui morsum accepit, delicatiorẽ cutem habeat dilui. ipsum irino debet aut balsamo, aut eiusmodi aliquo: uel ulcera prius fomẽtis ad iura, allio obduces. hoc quod sequitur etiam crustam facit.

Aridum ad crustam in canis rabiosi morsu excitãdam.

SAlis fossitij drachmæ octo, chalcitidis drachmæ sedecim, scillæ tantundem, rutæ uiridis drachmæ quatuor, æruginis rasæ totidem, marrubij seminis drachma: utitor primũ arido ut crustam inducat, deinde cum rosaceo, ut crustæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadraginta duos, ut minimum, sine cicatrice seruentur.

Cataplasmata quod oras uulneris latas in rabidi canis morsu seruat.

CEpæ cum sale & ruta inducuntur, aut laserpitiũ cũ sale, aut salsamentũ uetus, aut cinis sarmentaceus cum oleo, aut allia, aut sambuci folia, aut mentha, aut apiastrũ, singulatim, aut cũ sale: aut iuglandes nuces, cũ allio, sale & melle, aut cinis fici, cerato exceptus, uulnus autem aqua, abluetur, in qua decocto sit chamæmelum, & syluestris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cæterũ potui assument cõmorsi, simplicia quidẽ, lycium, absinthiũ, liquorẽ silphij, chamædrin, scordiũ & poliũ: composita autẽ hęc, cancrorũ fluuiatiliũ, sarmẽto rum uitis albæ, in cyprio uase, aut æreo cõbustorũ, cochlearia duo, gentianæ radicis læuigatæ cochlear unũ, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato, aliqui uerò & perdicis sanguinis duo cochlearia addunt. Capies autem cancros dũ lina increscit, priusquàm sol exoriatur. iis autẽ qui eodem die non biberunt, duplicẽ portionẽ exhibeto, interim & triplicem. Iam theriaca ex uiperis rectè datur. Purgare expedit medicamẽto ex cucurbita syluestri, ita ut quotidie, id exhibeas, cum decocto elelisphaci, aut sideritidis heracliæ, quam & dialyson appellant: nonnulli uerò & iecur canis qui momordit edendum dederũt. Cæterũ uictus ratio talis adhibenda est, quæ simul ueneni uireis haberet extinguatq;, simul & descensum ad interiora prohibeat: quæ duo præstara potest, uini dulcioris

uetusti

uetusti & meraci, lactisq; potio. idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo sumpta. At si per initia ob impedimentum aliquod non præsumpta quæ retulimus remedia fuerint, carnis præscisio uel cucurbitulæ uel ustio non adhibenda est, ut quum iam uenenum penitius secesserit: medicamentis autem quę euocent, Gręci metasyncretica uocant, uti consilium est, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera & scissili lacte petetur. item sudoris euocatio, dropacismus & sinapismus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficacissima deprehensa est purgatio quæ fit per ueratrum.

Ad morsus canis non rabiosi. *Cap. IIII.*

CAnis non rabiosi morsus, quum & ipsi uirulentæ cuiusdam substantiæ sint participes, statim aceto irrorans, lata manu morsum ferito. insuper nitrum cum aceto tritum ex alto in patrem fundito, deinde spongiã recentem aceto, aut ipso nitroso aceto madidam imponito, triduo idipsum superfundens, tandem enim consanescet: uel erui farinam oleo maceratam imponito: aut spongiam recentem, aut lanam succidam aceto & oleo imbutam accommodato, aut rubi folia cũ aceto tunsa inducito, aut cepam tritam cum melle, ut origani comæ, salis, cepæ, pares singulorum modos cum melle: uel marrubium nigrum, quod & balloten dicunt, cum sale ad feruidos autem iam morsus, erui farina melle macerata admouetur. peculiariter enim his efficax est: inflammatione conflictantes, argenti spuma trita ex aqua oblinito.

De uestis & apibus. *Cap. V.*

APium ictu dolor sentitur. locus rubescit, propinquæ partes tument increscuntq;, aculeus, in uulnere relinquitur. In uespis autem similia quidẽ, sed intensiora omnia sunt, nec aculeus relinquitur. Remedio sunt aduersus utraq; lutum, & bubulus fimus, illita: & lac ficulneum, aut læuigata mori arboris folia, aut maluæ: aut farina ordeacea ex aceto imponitur. quinetiã muria aut marina aqua fouere cõducit.

De phalangijs. *Cap. VI.*

PHalangiorũ morsu, locus ipse quidem rubescit, & ueluti punctus per ambitũ apparet, non autem tumet neq; incalescit, sed leniter rubidus frigore & pruritu uexatur.

Comites notæ percussorum sunt perfrictio, tremor, corporis grauitas, sudor frigidus, dolor ualidus, pallor, cõtinua urinæ excernendæ incitatio: quibusdã & urinæ difficultas, colis intensio, oculi hument: inguina & poplites intenduntur rigentq; cõuulsorio modo, ualida stomachi rosio urget, lingua sermonem manifestò non explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis similium erumpit. sunt etiã quibus per urinas, & aluum eadẽ descendũt demissi igitur in aquã calidã dolore liberantur, ac rursus ualidè indolent. Auxilio est, si extrinsecus cinerẽ ficulneũ cum sale læui ex uino maceratum, imponas: aut radicem syluestris punicæ tritam, aut aristolochiam, cum farina ordeacea aceto madefactam. Iam & ulcera funere marina aqua calidiore, aut apiastri decocto, conducit, eiusdemq; folia imponere, ad hæc balneum frequentius utile est, atq; his potionibus medicis uti: uti abrotani semine, anetho, aristolochia, agresti cicere, cumino æthiopico, cedri baccis læuigatis, platani cortice, trifolii herbæ seminæ, myrticæ semine, singulorum drachmis duabus cum uini cyatho & uiridium cupressi foliorum aut pilularum decocto, uino temperato. Ferunt nonnulli & cancrorum fluuiatilium succum cum lacte & apij semine datum, periculo subtrahere.

De araneæ ictu. Cap. VII.

EST quoddã etiam aranearum genus quod percussu ualidos dolores circa media præcordia excitet, item rubo-rem, & urinæ difficultatem, nonnunquã & suffocationẽ. Leuantur autẽ ictu hisce remediis: cumini syluestris thebaici, aut uiticis seminis, aut albæ populi foliorum poto, uel alijs solis assumptis & uino meraciore superbibito iuuantur.

De scorpionis ictu. Cap. VIII.

A Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit, duratur, rubet, & cum dolore circumtenditur, nũc feruor, nunc frigus uicissim inuadit, acceditque dolor qui itidem modo decrescit, modo intenditur, comitatur ipsos sudor, horroris sensus, tremor, extremorum perfrictio, inguina his attolluntur, particula intenditur, sæpe etiam flatus cum sonitu per sedem erumpunt, pili rigent, cutis fit discolor, dolorque tota cute affligit, ceu acus spiculo excitatus. His auxiliantur protinus, lac ficulneum instillatum uulneribus,

neribus,ipſæq; ſcorpio qui percuſſit minutim contritus, uulneriq; impoſitus,ſibi remedium eſt. poſt hæc eſt ſal tritus cũ lini ſemine ſalutariter imponitur,itẽ altheæ herbæ ſemen: ſuccurrit & ſulfur uiuũ reſina terebinthina exceptũ: ſimiliter ẽt galbanum ſplenii modo.dilatatũ impoſitumq;, nepitaq; læuigata & applicata, & ordeacea farina in uino parata & in rutæ decocto exhibita.auxiliatur his ẽt trifolii herbæ ſemen læuigatum iniectumq;.Ad hæc,potiones hæ cõueniunt: ariſtolochiæ drachmæ duæ,præſertim corticis cum uino,gentiana tuſa,pulegiumq; abundè decoctũ,item baccæ lauri numero decem læuigatæ,nepita cũ poſca largiter incocta,cyperis cũ uino, ruta ſimiliter,lac ficulneum & laſerpitiũ,ſi adſit,ſi deſideretur, parthico liquore utendũ erit.benefacit ẽt trifolij ocimiq; ſemen epotũ.Idem præſtat argenti ſpuma ſubito ictui præter opinionem impoſita omniũ aũt horum uicem præſtat balnei continuus cum multo ſudore uſus, uini potio plenius diluta.Porrò compoſita hæc potari debent: ſulfuris uiui fabæ Aegyptiæ inſtar cum piperis granis octo,in dimidia uini hemina:uel liquor laſerpitii cum cancro detrito in uino: aut melanthii, cumini æthiopici,uiticis ſeminis,pares portiones cum uino.

Ad ſcorpionum periculoſorum & phalangiorum ictus.

FEcis drachmæ ſedecim,pyrethri drachmæ quatuor, rutæ ſyl ueſtris ſeminis drachmæ tres,caſtorii,erucæ ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: excipiuntur ſanguine hirudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri,ariſtolochiæ, ſinguli trientes, piperis drachmæ duæ,liquoris laſerpitii drachma: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

De ſcolopendra terreſtri & marina. Cap. IX.

AT ſi ſcolopendra momordit,communiter quidem locus affectus in orbem liueſcit attolliturq;, aliquando feci ſimilis,rarius autem ruber apparet, exulceraturq; ſtatim ab ipſo morſu adeò ut uix magno labore curari queat. præter hæc etiam toto corpore pruriginis ſenſus percipitur peculiariter autem iis qui à marina ſcolopendra imperiti ſunt, aquoſus pellucidusq; tumor interim efficitur:à terreſtri,rubens. Plagæ igit imponi debet ſal bene tritus uel ruta læuigata,aut cinis

aceto maceratus, aut ſcilla. Fouendus locus eſt muria cũ aceto. Arigenes aũt oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta ſic imponi. Potui dabitur ariſtolochia cum uino, aut ſerpillum, aut calamintha, aut ſylueſtris ruta, aut trifolium aut ſuccus radicis haſtulæ regiæ dimidiæ heminæ menſura cum uino.

Ad ſtellionis tranſmarini morſum. Cap. X.

SEſamo trito cataplaſmatis modò obducito.

De fele. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualidè quidem dolent, & locum affectum liuidum habent, ſed ſtatim cepæ & allia ictui applicata, auxiliantur. inſuper eorundem eſus, uino meraco ſuperaſſumpto, remedio eſt.

De mure araneo. Cap. XII.

VBi uerò mus araneus nocuit, ſequuntur dolores pulſatiles, & in ſingulis dẽtiũ eius animalis ictibus, rubores: puſtula inſurgit ſanioſo humore plena, propinquæ partes oẽs liuent: cute puſtulæ dirupta, albũ ulcus apparet. nã ad mẽbranas neruoſas deraditur. ad hæc, excidunt ẽt partes ex eſę depaſtione oborta, his quæ ſerpunt ſimili: præter ea ẽt inteſtinorũ tormina comitãtur, urinæ difficultas, & frigidi madoris undiq; eruptio. Auxiliatur ipſis galbani ſpleniũ per ſe impoſitum, uel tritũ cũ aceto, uel ordeacea farina, cũ oxymelite applicata, ipſeq; mus araneus qui momordit diſſectus admotusque ſibi eſt remedio. aduerſatur ẽt pyrethrũ illitum, uel mali punici dulcis corium incoctũ, uel malua ſylueſtris, uel allia contrita, uel ſinapi læuigatũ cũ aceto: itẽ ex calida muria fotus conducit, deinde ordeũ uſtũ ex aceto applicatũ. Potui propinabitur abrotanũ ex uino coctũ. aut ſiſymbriũ, aut ſerpillum, aut eruca, aut galbanum, aut elelisphacum, aut teneræ cupreſſi pilulæ cũ oxymelite, aut pyrethrũ cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agniue coagulũ, aut gentianæ radix, aut uerbenaca, quæ etiam imponitur cataplaſmatis modo: ipſumq; murem qui momorderit, exactè detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiã quod ſequitur: myrrhæ drachmæ ſex, ariſtolochiæ corticis drachmæ quatuor. porrò ad muris aranei & ſcolopendræ morſum ſal cum liquida pice rectè applicatur, aut cedria cum melle, aut allium cum fici foliis & cumino, aut calaminthæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

De

De uipera tum mare tum fœmina. Cap. XIII.

IN uiperæ tũ maris tũ fœminæ morſu ſimiliumúe animalium uirus iaculantium, dolor loci ſtatim ab initio ſequit̃, mox totius corporis: apparent ẽt in morſu duo foramina paruo inuicẽ ſpatio diſcreta, fluitq; ex his ſanguis humorq; ſanioſus, deinde oleoſus, poſtremò ẽt æruginoſus, quẽ nonnulli uirus uiperarũ eſſe dicunt, præter hæc tumores iuxta morſum ſubrubri liuidiq; aſſurgũt, corporis color perit: uertigines oculorum, ſtomachi reſolutio, & animę defectus oboritur, quibuſdam ẽt uomitiones bilioſæ, urinæ anguſtia: inſuper puſtulæ in cõmorſa parte erũpunt, ueluti in ambuſtis: itẽ depaſtio ipſam inuadit, ad uiciniã procedens, gingiuæ his cruentantur, accedit etiam tremor, ſopor, & frigidi ſudores. minori aũt cum periculo liberari, quos uipera mas, quàm quos fœmina momordit, uidentur: ex his ipſis minus periclitantur qui cibum præſumpſerunt. In curatione autem præſtantiſſimum remedium eſt, allii eſus, & uini meraci potio, adeò, ut ſi aliquis uti ſuſtineat, nullum præterea remedium deſideret. edũtur etiam utiliter & porra & cepæ & ſalſamẽtum quàm acerrimum. Sunt qui & ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ ſequuntur cum uino ſingulatim pota: teſtudinis marinæ ſanguis reſiccatus cum cumino ſylueſtri, coagulũ leporis, aut hinuli tribus obolis, ceruini genitalis ſicci, anchuſa tenui folia tota, hãc autẽ nonnulli ẽt collo ſuſpendunt, porri ſuccus dimidiæ heminæ menſura ex mulſa, apiaſtri foliorum ſuccus, ſylueſtris ruta, gallinarum cerebrum, panacis radix cum uino incocta, agarici drachma, iuniperi baccæ, haſtulæ regiæ radix, piſtacia trita, uiticis ſemen, muſtelæ inueteratæ ſiccatæq; drachmæ duæ: echini radix ſuccusq;, cancri fluuiatiles aut per ſe, cumq; herba pediculari, ſale & polio: ariſtolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta, atq; hoc quod ſubiungam mirificè efficax eſt.

Oribaſii ad uiperarum morſus.

ANiſi acetabulum, piperis, drachmæ quatuor, ariſtolochiæ corticis, opij, caſtorij, myrrhæ, ſingulorum drachma: paſſo læuigata in paſtillos inſtar fabæ Græcæ cogito, & pro uiribus cuiuſque exhibeto, cum ternis diluti uini cyathis.

ALIVD, ex Lyci commentariis medicamentũ uiperæ morſibus

præſentaneum, Myrrhæ caſtorij,piperis,ſandarachæ,ſingulorũ drachma,anethi ſeminis acetabulũ : læuigata ex paſſo dantur. ALIVD. Ex Archigenis commentarijs. Cancros uiginti cũ farinæ triticeæ quod ſatis eſt, in pila diligenter contundito, admixtaq; nepita & ſalis momento,paſtillos fingito & ſiccato: in uſu,cum lacte applicato,unumq; cum mulſa potato. At ſi fluuiatiles cancros deſideres, marinis utitor. extrinſecus autẽ plagæ inductus caprarum fimus ex uino ſtrenuè auxiliatur: aut lauri folia cum oleo incocta,aut baccæ lauri,aut nepita, ericæ, ruta,apium,abrotanum,galbanum in ſplenio adhibitum, origanum uiride læuigatum,gallinacei pulli diſſecti,† & protinus calidi impoſiti: farina erui cum uino macerata crebro emplaſtri forma illita,raphani cortex læuigatus, ſcilla cocta, farina hordeacea ex oxymelite,cucumeris ſylueſtris folia cũ tenuiſſimo farinæ ordeaceæ polline,ſex uini ſimiliter cũ farinæ polline,ruta cum ſale & melle,furfures in aceto coctæ, cinis cũ aceto,cedrinus liquor cum ſale,pix liquida cum ſale. Foueri debent trifolii decocto aut pulegii,aut muria aceto adiecto. Quũ autem ſubcruentæ puſtulæ euaſerint, ipſas ſcarificabis, ita ne excories.deinde multa aqua foueto, lenticulam coctam cum melle obducito,dum conſaneſcant. At ex uiperis antidotum propriè his & potum & plagæ impoſitum efficax eſt.

†Melior eſt uetus cod. ἐπιτιθέμενοι θερμοὶ καὶ συχνῶς ἐπαλλαττόμενοι, id eſt,calidi impoſiti & frequenter permutati.

De amphisbæna & ſcytale. *Cap. XIIII.*

CONſimilia ex horum morſibus eueniunt, eademq; ipſis auxiliãtur,quare peculiarem aliquam deſcriptionem ſortita non ſunt.

De dryino.Galeni hæc præfatio. *Cap. XV.*

DRyinus in quercuum radicibus uitam agens, tam maleſica parataq; ad nocendum ui eſt,ut calcatus ſolum, pedes hominis cute nudos relinquat: totiſq; cruribus tumorem laxum quẽ œdema uocant, copioſum excitet. Ad hæc quod multo magis eſt mirabile,forunt omnes eorum pariter manus excoriari qui curationem uitii adminiſtrauerint, & ſi quis ulciſcendi ſtudio interemerit,dicunt hunc prauè admodum olere,illoq; ſuo fœtore omnium aliorum odorũ ſenſum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatum cum

cum rubore excitatur, pustulæ in circuitu assurgunt. aliquãdo aquosa sanies emanat, stomachi erosio uexat, & torsiones. Cõgruit ipsis aristolochia uino pota. item trifolium herba, radixque hastulæ regiæ consimiliter assumpta. prodest cuiuscunque quercus fructus lænigatus, & epotus. Itidem ilicis radices tusæ, & loco admotæ auxiliantur.

De hæmorrhoo, & prestere seu dipsade. *Cap. XVI.*

QVi hæmorrhoi ictum sensere, ualidos experiuntur cruciatus, admodum exigua angustaq; reddũtur corpora ex dolore continuo, multus ex plaga sanguis erũpit: & si cicatrix toto corpore inducta fuerit, rũpitur, funditq; sanguinẽ, cruẽta excernũtur recrementa, sanguis qui defluit in grumum concretus est: tussi ex pulmone sanguinem reiiciũt, quẽ euomentes ẽt sine remedio intereunt A dipsade percussos ardor intolerabilis urget, sitis tanta excruciat, ut nec extingui, nec intermitti possit, copiese potũ ægri hauriũt, eadẽ tamẽ siti cõficiunt, tanquã nihil planè hausissent, similesq; toto habitu sunt ijs, qui antea potus nihil hauserint. unde propter cõtinuã potus assumptionẽ præstet ab urendo, dipsas à sitiendo serpens appellatur Multi aũt ueterum ab hæmorrhoo & dipsade commorsos ceu desperatæ salutis & conclamatos esse putuuerunt. Porrò si specialia aduersus feram præsidia desideremus, communia tẽtare oportet, ac protinus scarificationem ustionemq; adhibere: & si liceat partem uitiatam præcidere. deinceps aũt acria cataplasma imponi debent. utilia sunt omniũ ciborum acrium esus, præsertim quæ ex salsamẽtis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum hæc autem continuè, & exiguis temporum interuallis subinde adhibenda, priusquam morbi corripuerint. nam ubi illi semel emerserint, nulla medicorum ope iuuantur. Cæterum remedia, quæ loco inducũtur. contra morsus inscripta reperimus, dipsadis quidem, portulacæ folia contrita ex aceto, polentam, rubi folia cum melle lænigata, plantaginem, hyssopum, allium album, porrum, rutam, urticam, hæmorrhoi præter iam dicta etiam hæc benefaciunt, uitis folia cocta cum melle læuigata. per os autem hæmorrhoi ipsius crematum potui datur, aut allium cum irino oleo: esui dantur etiam uuæ passæ.

De

De natrice quam Græci hydron dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morſu ulcus factũ dilatatur, & liueſcens augetur, ſanies ex eo nigra copioſa, & fœdi odoris, qualis ex depaſcẽte ulcere, excernitur. Curatio mali, tẽporis proceſſu, & uix procedit. imponet itaq; morſibus origanũ læue, ex aqua maceratũ. confert & cinis quercus, oleo tẽperatus: uel ordeacea farina cũ melle deliquato bibit, itẽ ariſtolochia drachmis duabus diluta uini potione, uel in poſcæ duobus cyathis: deinde marrubij ſuccus aut decoctũ cũ uino, aut naſturtium ſylueſtre, aut ſemen haſtulæ regiæ ſeu flos, aut fœniculi ſemen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur.

De Cenchro. Cap. XVIII.

QVòd ſi cenchrus nocuit, morſus eius uiperæ ſimilis eſt, putredo comitatur & carnes intumefactæ prius, ut in aqua inter cutẽ, defluunt, lethargo ueternoq; premuntur. Teſtatus Heraſiſtratus eſt, iecur ipſis, ueſicam, & colon affici: reſectis ſiquidẽ ipſis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ ſemen cum lini ſemine applicatum auxiliatur. ſuccurrit & ſatureia trita, ruta ſylueſtris, ſerpillum cũ haſtula regia læuigatum. potui uero datæ protinus, centaurij radicis drachmæ duæ cum ternis uini cyathis: aut ariſtolochiæ radix ſimiliter, naſturtium itidem & gentiana, potu conducunt.

De Ceraſte & Aſpide. Cap. XIX.

TRia aſpidis genera Galenus prodit, primum eius quam cherſæam quaſi terreſtrẽ uocant, mox eam quæ chelidonia dicta eſt, tertiã ptyada appellarunt, quæ omniũ eſt pernicioſiſſima. ſiquidẽ erecto collo, extenſoq; pro diſtantia loci, ad quẽ dirigit, uenenũ in hominẽ iaculatur. hanc memoriæ tradit, reginã Cleopatram, quũ Antonio deuicto Auguſtus eã capere uellet, ſiniſtræ mammę admouiſſe, morſamq; ab ea interijſſe, ut quæ longè celerrimam mortẽ inferat. Porrò ceraſtis, morſu locus cum duritie & puſtulis intumeſcit, emanat ex uulnere ſanies, modò nigra, modò ſubpallida & porraceo colore: totũ corpus uaricum modo attollitur, genitale arrigitur, mens alienatur, oculi obſcureſcunt: poſtremò, conuulſione ut in tetano pereunt. Verùm aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis, om-

lis, omnino exiguus ſine tumore apparet, ſanguis non copioſus, ſed exiguus & niger deſtillat, ſubita oculorum hebetudo inuadit, dolor corporis multiplex admodũ, ſed mitis, nec ſine uoluptate comitatur. Quapropter rectè Nicander cecinit.

Et uir perit abſque dolore.

MVtatur color & uireſcit, ſtomachi roſio exigua infeſtat, frons continuè reuelliť, palpebræ ſine ſenſu ueluti in ſomno cõmouentur, atq; inter hæc mors prehendit, ne tertia quidem diei parte dilata. His itaq; utriſq; mẽbri affecti mutilatio mox à morſu facta, ſuccurrit: eoq; ſine mora, ſi fieri poteſt, præcidendum eſt, & in his & propinquis partibus omnem carnem circum ſecare ſtatim, & radicitus uſq; ad os excindere oportet. deinde reliquiæ ferro candenti exiccandæ ſunt. etenim horum uirus, ſicut & baſiliſci, taurino ſanguine ſimiliter, celerrimè ſanguine ſiľr, celerrimè ſanguinem in arteris & ſpiritũ coagulat.

De baſiliſco. *Cap. XX.*

HAec beſtia rarò quidem hominũ oculis occurrit. Eraſiſtratus autem hæc inquit quum baſiliſcus momorderit, plaga ſub aureo colore tingitur. conducunt ipſi, inquit, caſtorij drachmæ tres potæ. ſimiliter etiam papaueris liquor. Nos autem hæc experti non ſumus.

De paſtinaca marina, & muræna. *Cap. XXI.*

IN marinis nempe paſtinaca & muræna, agnitio manifeſta eſt, piſces enim hi ab omnibus cognoſcuntur. Auxiliãtur ipſorũ morſibus lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulò plures, cùm ramuſculis, ſerpilli tribus aut quatuor, & quæ ad uiperas commemorata ſunt.

De dracone marino. *Cap. XXII.*

MArini draconis ictum plumbo infricato, aut ſerpillo trito obducito, aut lente elixa, aut ſulfure cum aceto, aut dracone ipſo euiſcerato. foueri locus urina humana debet, abſinthium cum diluta uini potione bibi: aut eleliſphacus, aut furculi ſiculnei, in dulci uino dilutum, aut piſcis ipſius cerebrum.

De ſcorpione marino. *Cap. XXIII.*

SCorpij marini ictum ſanat mullus piſcis diſſectus impoſitusq;, ſulfur uiuum cum aceto infricatum, baccæ lauri tres tritæ potæque.

Quomodo

Quomodo testudinis marinæ sanguis præparetur. *Cap.* XXIIII.

TEstudinis marinæ sanguis in hunc modũ præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uase resupinata testudine, caput ipsius celeriter amputato. cõcretũ autem sanguinem in multas partes arundine diuidito, impositoq; operculi instar uasi cribro: siccatum excipiens utitur aduersus uiperarum morsus, ut prædictum est, drachmis duabus cum uno aceti cyatho. sequenti drachmis quatuor, cum duobus cyathis: tertio die, drachmis octo cum tribus aceti cyathis.

De crocodili morso. *Cap.* XXV.

AD crocodili morsus nitrum cum melle tritum usque dũ ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anserino. Galenus autem tradit se cognouisse qui à crocodilis commorsi, adipe ipsorum imposita uulneribus, exactè fuerint adiuti.

De hominis morsu. *Cap.* XXVI.

NOn extra institutũ fuerit, cum uirulẽtis bestiis, ẽt hominis morsus conscribere. siquidẽ maligniores multo aliis ulceribus apparent, præsertim si ieiunus momorderit, prius leguminibus usus, & præsertim lenticula. Cõmuniter itaq; quæ in aliis uirulẽtis cõmemorata sunt, ẽt in his extrinsecus per initia morsibus applicare cõueniet, prȩter ea quȩ nimiũ acria, adurẽtiaq; sunt. peculiariter autem oleo morsum prius illitũ, fœniculi radice cũ melle obducito, aut lomento cũ posca & oxyrhodino, frequẽter immutans. Emplastro aũt hoc utere, quod recipit squamæ æris, galbani, æruginis singulorum unciã, ceræ libram, plumbaginis libras duas, olei sextarium: plũbago cum oleo prius incocta assumet æruginem, & squamam: ubi coierint, quæ liquari possunt adduntur. Finita autẽ inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

De uenenis. *Cap.* XXVII.

QVum de uirulẽtis bestiis succinctè tradiderimus, proximũ fuerit, ut de uenenis sermonẽ aggrediamur, simplicia quidẽ referẽtes eorumq; notas & remedia, tum cõia, tũ specialia: cõposita aũt ex studio omittemus, etenim nõnulli uariorũ medicamentorũ lethaliũ cõpositiones exposuerunt, quæ nocere magis, q̃ iuuare legẽtes possunt, neq; n exacta horum

cta horum indicia in his qui assumpserunt,inueniuntur,ut etiã congruum ipsis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex superante in ipsis ui appareant, id etiam aliquis rectè quod exhibetur,uarium adaptans,nonnunquam ex æquo, non nunquam ut excellat,medebitur. Incipiemus itaq; & hic rursus à præcautione.

De uenenorum præcautione. *Cap. XXVIII.*

DE uenenosis medicamentis disciplinæ ea pars quę præ cauere illa,& declinare præcipit,longè difficillima est. propterea quòd ij qui huiusmodi insidias homini clàm machinantur,tanto id astu faciunt, ut uel peritissimus quisque decipi possit. siquidem amaritudines uenenorum dulci aliquo admixto,obtundunt, grauemq; odorẽ odoramẽtis additis ope riunt. interim ceu ad sanitatẽ, salutisq; gratia in morbis hæc propinare crediti,quod genus est absinthium, abrotanum,opo panax,castorium,uenena ipsis admiscent,tum in cibis,puta solidioribus, uel obsoniorum uarietate adumbrantes, ipsa offerunt, unde cui in suspitione huius doli uita fuerit, uitare eum oportet condita elaborataq; cibaria,omneisq; in gustu qualita tes intensiores,exempli gratia, dulcis, acidas, & salsas, potissimum uero aquæ quod satis est præsumere oportet, restincto enim hac appetitu,postea qualitates aliæ à stomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædam ratio asserendi hominem ab iniuriis uenenorum est,est efficacior. Couuenit.n. quum suspicio mali medicamẽti accepta fuerit, præcomedisse aliquid quod obtundere uenena possit, & inefficacia reddere: cuiusmodi sunt caricæ cũ nucibus iuglandibus, ruta, salis grumo,& quæ mala medica dicuntur: item naporum semen drach mæ pondere cum uino,aut nepitæ folia,aut terram quam lem niam sphragidem uocant,aut rutæ folia uiginti: nullamq; nocebit uenenum. Iam uerò antidota cum uino quotidie fabæ Aegyptiæ instar assumpta,tutò admodũ præseruant, quale est quod terrestri crocodilo constat,dia scincu dicitur,& quod à uariorum animalium sanguine dia hæmaton uocatur,& Mithridatium,hoc aliquando etiã ipse rex Mithridates usus est, quotidie præsumens,ut à lethali medicamento se uinuicaret,præseruaretq;. Quum igitur à Romanis captus,bis lèthali medicamento epoto,mori non posset,gladio sibiipsi uitam ademit.

Quoniam

Quoniam uerò etiã citra insidias propter necessitatẽ aliquan do locis desertis nociuis uersantes fortè sub arboribus, ut picea aut pinu cibum assumunt, diligenter attendendũ est, ne ex his aut superioribus locis mortifera labantur animalia, & uasa, tũ quibus hauritur uinum, tum quibus aqua, tum quibus obsonia incoquuntur, exactè operculentur, quemadmodum in uirulentorum animalium pręcautione expositum est.

Communis uenenorum quomodocunque assumptorum curatio. Cap. XXIX.

AT si nonnulli lethale uenenũ sponte sua, ut mortem sibi consciscant, assumpserint, qualia multa in hominũ uita solent accidere, aut etiam aliquorũ insidiis, siquidem nobis constet quod ueneni genus potatũ sit, protinus ad conueniẽs ei remediũ discendemus, ut in horũ enumeratione dicetur: at si medicamen exhibitũ tunc nobis fuerit incertum incognitumq;, conuenit statim ad ea quæ cõmuniter ad quæcunq; uenena sumpta congruunt, diuertere. Nam indicia quæ comitantur si expectes, nihil planè in medicina spei est, ęgris propter moram iam deploratis, desperatisq;. Actutum igitur nulla mora interposita, oleo calenti per se, aut etiam cũ aqua exhibito, uomere cogendi sunt. Si eius copia non est, butyrũ cũ aqua calida ingeri debet: aut maluæ, lini' ve seminis, aut tragi frugis, aut fœnugræci, aut urticæ seminis decoctũ. Non enim solum uomitionibus euacuabunt, sed aluum quoq; subducent, & uenenorum malignitati aduersabuntur, acrimonias ipsorum habetantia, præsertimq; oleum, quod manifesto inde licet cognoscere. Si nanq; cutis exulcerandæ studio, cantharide aut calce uiua, aut eiusmodi quodã acri utaris, corpus oleo prius oblitum, non exulcerabitur. imo neq; corpus astringere potueris oleo pręunctum. Præterea uomitus non modò quod nociuũ euacuat, utilis est, sed interim haustum uenenũ odore, concretis grumis, aut colore prodit. odore siquidem & amaritudine, cicutam: colore, cerussam, uel gypsum: concretria grumis, lac aut recentẽ sanguinẽ. halitus grauitate: uirus qualitate & odore, leporem marinum, & rubetam ranam ostendit, ut per hæc ad accommodata singulis remedia uia non sit difficilis. Admiscebitur autem oleo maluæ, decoctũ, aut anserinus adeps, aut ius ex carnibus pinguibus, uel gallinarum: aut ex lignorum cinere

nere

nere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum, uinum copiosum & uetus: & quæ adipe aut butyro constant. Verum ijs quæ in uentriculo hærent, par uomitum ablatis: quod intestinis illapsum est, clystere acriore euacuabimus. Post hæc lac potui dabimus. nam ab hoc quod afficit, & uenenosum est, facilè immutabitur. Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offeruntur, quale est, minium lemniũ, abrotanum, agaricũ, erysimum, eryngii radix, pastinacæ erraticæ semen, uel nepitæ, nardum gallicum, castorium, medulla uiridis ferulæ, nerii, quod rhododendeon est aut rododaphne flores, marrubii succus, laserpitium aut liquor ipsius, sagapenum, opopanax, peucedani liquor & radix, aristolochia longa, rutæ syluestris semen, folia cestri, quæ betonica dicitur. danturq; singula drachmæ pondere cum uino. Efficax in id est, polii herbæ decoctum & picis liquidæ linctus generosissimè etiam opitulantur antidota superius comprehensa, magisq; ex uiperis theriaca. non autem easdem uireis habent, si post medicamenta lethalia, assumantur, quas præsumpta. quæ enim ipsorum quantitas præsumpta ad affectum cauendum est sufficiens, hæc si quadruplò auctior, aut quintuplo post præstetur, adiuuat: idque non semel die, sed bis etiam. sic enim & Galeno illi admirando uisum est.

Enumeratio simplicium uenenorum. Cap. XXX.

INter uenena, animalia quidẽ sunt uitæ noxia hęc, cantharis, buprestis, salamandra, piceę eruca, lepus marinus, rana rubeta, & mutescens palustris rana, hirudines deuoratę: ex seminibus, altercũ, coriandrũ, psilliũ, cicuta, melanthium: ex liquoribus, meconiũ, opocarpasum, thapsię succus, elateriũ, mandragora: ex radicibus chamelæon aconitum, thapsia, ixia, ueratrum, agaricũ nigrum, ephemeron, quod nonnulli colchicum dicunt, quòd in colchide nascatur: ex ramosis & oleribus, smilax, quam nonnulli thymium uocant, Romani taxum, solanum furiosum, quod etiam dorycnion appellant, sardoe herba; quæ species est ranunculi, papauer corniculare, pharicum, toxicũ, ruta syluestris, fungi: ab animalibus autem, sanguis tauri recens, lac cui coagulum sit admixtum, mel quod ad heracliã nascitur: metallica, gypsus, cerussã, calx, auripigmentũ sandaracha, argenti spuma, adarce, plumbum, & quod uocatur

argentum

argentum uiuum: ex iis quę domestica & in quotidiano uitæ usu sunt, uinum copiosum raptim à balneo potum, aut passum aut frigida aqua similiter.

De cantharide. *Cap. XXXI.*

QVi cantharidē assumpserunt, eos notæ grauissimæ comitantur. ferè.n. à stomacho usq; ad uesicam cuncta illis morderi sentiuntur, gustum similē pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationē expetiuntur, urinam difficulter, sæpe etiam sanguinē per eam reddunt: item per aluū ipsis excernuntur, qualia in torminibus intestinorum egeri solent, præterea animo linquuntur angunturq́, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurrit ipsis uomitus ex hydrelæo petitus, & lactis potio, terræ cimoliæ drachmæ quatuor cum mulsa, nuclei pinei, cucumeris semen. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factum, aut anserinum, aut ouillum: carnesq́; gallinaceorum, aut agninæ, aut ouillæ, aut porcellorū, omnesq́; flaccescentes coctura longiore, & pingues cum lini semine elixæ: uinum itidem dulce, & copiosum, thuris corticis drachmæ quatuor. Post cibum iniicietur per clysterem cremor oryzæ aut chondri, aut tragi, aut ptisanæ, aut maluæ, aut lini seminis, aut altheæ, aut fœnugræci. interim etiam mulsa cum nitro intestino absterso, conuenit hæc rursus inserere. postea uerò inflammatione occupata medicamentis ex lini semine & ordeo lenire. per initia enim offendunt, deinde & lauacris aquæ dulcis utendum est, item unguentum irinum rosaceumq́; potui dabitur.

De buprestí. *Cap. XXXI.*

BVpræsti potione absorpto, in gustu niroso simile quippiam percipitur, dolor stomachi uentrisq́; uehemens comitatur, eademq́ue partes in speciem hydropici intumescunt, extima totius corporis cutis intenditur, urinaq́; cohibetur. Prosunt ipsis quęcunque aduersus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, post euacuationes & uomitu, & clystere factas, ficus aridæ, item earum decoctū ex uino. Vbi uero periculum iam de suo acumine remiserit, declinaq́;, Thebaicarum palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulso aut lactis potu, iuuantur, pyrorum etiamnum omne genus esse, & lac muliebre bibere, conuenit.

De

De Salamandra. Cap. XXXIII.

QVibus Salamandra data eſt, eis lingua inflammatur, mens impeditur, tremor cum torpore quodã & reſolutione urget, partes quædam corporporis in orbem liuoribus uariantur, ut ſubinde permanente ueneno, putrefactæ defluant. Ad quæ omnia faciemus quæ in cantharidibus dicta ſunt propriè autem reſinam è picea, aut pinu, uel galbanũ cum melle offeremus, aut nucleos pineos cum decocto chamępityos, aut urticæ folia cũ lilijs in oleo decocta, teſtudinis marinæ uel terreſtris oua elixa, ranunculorum ius eſculentum, incocta ſimul ipſi eryngii radice.

De pinorum erucis. Cap. XXXIIII.

PInorum eruca pota, ſtatim ſequitur oris palatiq́; dolor, ualida linguæ inflãmatio, ſtomachi, inteſtinorumq́; cruciatus, quæ cum pruritu circumtendi ſentiantur: feruor itidem toto corpore affligit, & ſtomachi faſtidium urget. Succurri debet nõ aliter quàm iis qui cantharidas biberunt priuatim aũt in ipſis loco ſimplicis olei melinum adhibebimus.

De marino lepore. Cap. XXXV.

LEporis marini potum, guſtus ſequitur piſcibus uroſis nõ abſimilis, tempore procedente aluus indolet, urina ſupprimitur: ſi quando autẽ eruperit, purpurei coloris cernitur. præterea qui illum aſſumpſerunt, auerſantur oderuntq́; piſceis omneis: ſudor fœtidus erumpit, bilioſusq́; uomitus, nonnunquam ſanguine mixtus ſuperuenit. Adiutari autẽ debent hoc malo circumuenti, lacte aſinino aut paſſo continuè exhibito, aut maluæ radicis & foliorum decocto, aut cyclamini radice trita ex uino, aut ueratri nigri, aut ſcammoniæ liquoris drachma ex mulſa, anſerique ſanguine recenti adhuc calido. item cancros fluuialeis ſolos, ſi ſuſtinent, offerre oportet. Nota autem ſalutis eſt, quum piſcem quoq; poſſunt comedere.

De rana rubeta & paluſtri. Cap. XXXVI.

RAna rubeta, aut paluſtris hauſta, corporis tumorem inducit, palloremq; intenſum, buxo ſimilem, ægrè ſpiritus trahitur, os fœtet, ſingultus infeſtat, aliquando etiã ſemen ſine uoluntate prorumpit. facilè autem poſt uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione aſſumpta, arundinis radicis drachmis duabus, aut cyperi totidem. Cæterum cogendi

ſunt obambulare celeriter & currere, ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc quotidie lauare.

De hirudinibus. *Cap. XXXVII.*

HIrudines deuoratas, cum aqua & adhæreſcenteis faucibus, inde adeò dignoſces, quòd uentriculi os ueluti exuctione uellicatur mordeturq́; atq; hæc etiã nota eſt hirudinis deuoratæ, nonnunquam & ſanguinem floridũ, hoc eſt uiuum excreant, hirudinibus gutturi affixis, quas muriæ ſorbitio expellit, aut betæ folia cum aceto, aut niuis glebula cũ poſca epota. gargarizandum quoq; nitrum cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto. At ſi gutturi adhæſerint, in calidam aquam deſcendent, item lupinorum farinam aſſument, frigida in ore retenta eximentur quippe frigidæ aquæ appetentiores ad eam feſtinant proſiliuntq́;. Nonnulli cimices iis quibus ſanguiſuga deuorata erat, exhibuerunt ego autem (inquit Galenus) aliis in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

De chamæleonte. *Cap. XXXVIII.*

CHamæleonte nigro aſſumpto, ualida ſuperuenit uẽtris eroſio, dolor, cum totius corporis peruerſione tremor, mox conuulſio incidit. item uomitiones pituitoſæ & ſpumantes, quibuſdam etiam ſingultus aduenit, uox nihil ſonat, facies diſtorquetur. His autem conuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus, item dulce uinum aquoſum calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyſter, fomentaq́; ex cataplaſmatis. ad eum uerò qui ſuffocationem parit liuoremq́;, abſinthium bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq́; præcordiorum congruet.

De alterco. *Cap. XXXIX.*

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mente abalienatur ebrii modo: facilem tamen curationem recipit, mulſa liberalius pota, & lacte, præcipuè aſinino: ſin minus, caprillo, aut uaccino: ſiccumq́; ſiccatum decocto, benefaciunt ipſi & nuclei pinei, & cucumeris ſemen cum paſſo aſſumptum, præterea uinum ſalſum cum recenti adipe ſuillo & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter, uel nitrum cum aqua conducit: inſuper cichorium, ſinapi, naſturtium, raphanus, cepæ, & allia, ſingula cum uino, ſumpta. Cæterum conquieſcere cogendus qui altercum hauſit, ut id ſicuti qui uinum biberunt, concoquat.

De coriandro. *Cap. XL.*

COriandrum latere propter odorē nō poteſt: potū uerò raucitatē facit & mentē mouet, conſimiliter temulentis. Loquuntur itaq; qui id ſumpſerunt turpia, totius corporis ipſorū odor coriandri ū indicat. Adiuuantur, ubi id oleo aut irino unguēto, ut ſuprà monſtratū eſt, eduxerint, uiño meraciore cū abſinthio, & ꝑ ſe poto: ouiſq; uacuatis in ſeſe detritis, cū muria ſorptis: ad hęc muria ipſa bibitur, & ius ſalſum & gallinaceū & anſerinū: poſtremo paſſum cum lixiuia ſumitur.

De pſyllio. *Cap. XLI.*

PSyllij potu totum corpus refrigeſcit torpetq; cum reſolutione & triſtitia, ut animum deſpondeant. Præſidio ſunt omnia quæ contra coriandri potum commendantur.

De cicuta. *Cap. XLII.*

CIcutam potam caligo uertigineſq; inſequuntur, ut nec minimum uidere liceat. item ſingultus, mentis alienatio & artuum perfrictio comitatur: ultimoque conuulſi qui eam ſumpſerunt, præfocantur, ceſſante à motu omni in arteriis ſpiritu. Per initia igitur, quemadmodū & in alijs, uomitu eam eliciemus. deinde hac euacuatione uſi, quod in inteſtina delapſum eſt, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionem ueluti præſentiſſimum remedium tranſibimus, per interualla eam exhibentes in quibus interuallis lac uaccinum, aut aſininum, aut abſinthiū cum pipere & uino, item caſtoriū, rutamq; & mentam cum uino exhibebimus, pręterea cardamomi, aut ſtyracis drachmā, aut piper cum urticæ ſemine ex uino, aut tenera lauri folia: ſimiliterque laſerpitiū, aut eius liquorem cum oleo & paſſo. Item paſſum per ſe potum, præclarè opitulatur.

De papaueris liquore. *Cap. XLIII.*

PApaueris liquorē, epotum, ſubſequitur ueternus cum perfrictione & pruritu adeò uehemēti, ut ſubinde ueneno increudeſcente tanta oboriatur prurigo, ut qui id biberunt, ab ea excitentur, adhæc totò corpore ueneni odor ſentitur. Saluti eſt poſt uomitiones oleo factas, acri uti clyſtere. item oxymel cum ſale potum proficit: aut cum calido roſaceo, mel: præterea merum copioſius, cum abſinthio & cinnamomo: necnon

acetum calidum per se:insuper nitrũ cum aqua:origanum cum lixiuio,rutæ semen cum pipere,ipsumq; piper cum castorio & oxymelite,uel satureiæ,aut organi decocto, uino addito. Cæterum excitare ægros oportet iis quæ naribus admouentur, & in aquam calidam deducere, fomentisq; propter accedentem pruritum adiuuare: à lauacro,pingui iure,cum uino aut passo, uti. Iam medulla cum oleo pota ipsis opitulatur.

De carpesiæ liquore. *Cap. XLIIII.*

CArpesię liquor potus, soporem & strangulatum præcipitem inducit. Eodem remedio, quo & cicutæ, auxiliamur.

De mandragora. *Cap. XLV.*

ACcidit mandragoræ potu quàm primũ sopor, uiriũ resolutio ualidus ueternus, ut nihil à morbo qui lethargus dicitur differat. quibus antequàm horum aliquod eueniat,uomitus cõducit:post hunc,aqua mulsa,nitrum,& absinthiũ cum passo,aut uino dulciore sumpta,caput rosaceo foueri & aceto debet,corpus excitar, cõmoueriq; : adhibenda itidem quæ odoratu excitant,piper,sinapi,castoriũ,ruta cũ aceto trita, pix liquida, lucernarũ funiculi cõbusti extinctiq;. Quod si ægrè excitentur,etiã quæ sternutamenta mouent, adducenda, alijsq; communibus remedijs in his quoq; utendum est.

De aconito. *Cap. XLVI.*

AConitum statim quum potum est, in lingua cum astrictione quadam dulescit: inde uertigines, præsertim in exurgendo,& oculorũ humiditates inducit, thoracis, grauitatẽ & præcordiorũ,ita ut multi flatus erumpant. In quo uitio uomitu uenenum educi debet,& aluus clystere subduci. Potiones contra aconitũ hæ proficiunt,origani,rutę aut marrubij cum uino,aut absinthii,aut erucæ,aut abrotani, aut chamęleæ,aut chamępityos Prodest ipsis & opobalsami drachma cum uino item coagulũ hœdi,aut leporis aut hinuli cũ aceto, adhæc ferri recrementũ aut uinum in quo ipsum ferrum, aut aurum,aut argentũ sit restinctum. insuper lixiuiũ cum uino,& gallinacei elixa cernium ve pinguiũ ius cum uino assumptum. Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduersus aconitũ conducit,in Heraclia Ponti,ubi & aconitum nascitur, holocleros appellatur,Athenis,didionia: in Eubœa,sideritis.

De

De ixia. Cap. XLVII.

IXia quæ & ulophonos dicitur, odorem habet & gustũ quũ sumitur ocimi, linguæ inflãmationẽ ualidã inducit, mẽtem abalienat, atque omneis naturaleis excretiones supprimit, strepitus tumultusq; alui elidit cum animæ defectu, nec quicquam tamẽ eijcitur. Adiuuãtur læsi ab ea, postquàm uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio, aut aluus soluta, absinthij diluto cum uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto: item rutæ syluestris semine, uel laserpitij radice, similiter tragorigani decocto cum prædictorũ aliquo, aut lacte, aut resina terebinthina, aut nardo, aut castorio, aut Laserpitio, singulis oboli pondere. Prosunt cum uino etiã nucis iuglãdis nuclei læuigati, resina, castorio, & ruta additis, singulis drachmæ pondere. Proficiunt itidem chamæleæ drachmæ duæ, aut thapsiæ succi totidẽ cum aqua mulsa. utiliter & acetũ calidum bibitur.

De ephemero. Cap. XLVIII.

EPhemeron, quod nõnulli Colchicon eo ꝙ in Colchide nascatur, uocant, aut bulbum agrestem, epotũ protinus, totũ corpus prurire facit, uelut urtica & scilla tactum irritatumq;: interiora erodit, stomachũ urit cum ponderosa grauitate. Inualescente aũt malo, cruenta strigmentis mista per aluum egeruntur. Succurrendum, ut salamandræ, uomitionibus & clysterijs: sed antequàm uireis sibi asciscat uenenũ, dari debet foliorum quercus, aut glandium, aut malicorij, aut serpilli decoctũ cum lacte bibendum: aut poligonii succus. aut surculorum uitis, aut rubi, aut tenerarũ ferularum medulla, aut myrtorum cum uino item ipsorum myrtorũ in læuorem detritorum, maceratorumq; in aqua, dilutũ potum auxiliatur: benefacit itidem castanearum interior tunicula, si cum aliquo è succis quos prædiximus, assumatur: origanum quoque cum lixiuia potum, in idem efficax est. Adeò uerò exactum præsidium est lac uaccinum calidum potum, & simul in ore contentum, ut hoc præsente nullum aliud desideretur.

De smilace. Cap. XLIX.

SMilax, quæ à quibusdam thymion, à Romanis taxus nominatur, pota perfrictionem totius corporis & strangulatum, mortemq; maximè præcipitẽ inducit: quibus omnia auxiliantur, quæ & cicutæ epotæ.

De solano furioso, quod dorycnion à nonnullis dicitur. *Cap. L.*

DOrycnium potum, quod aliqui solanũ furiosum appellant, gustum quidem ceu lactis repræsentat, singultus crebros facit, linguæ humiditatem, & cumulatam sanguinis eductionem: per aluum mucosa feruntur simillima torminosis. Auxilio sunt, antequam horum aliquod fuerit secutum, quæ in ephemero dicta sunt, uomitus dico & clyster, & quæcunq; potum uenenum possunt excernere. Propriè autem ipsi succurrit aqua mulsa aut lac asininum caprillumúe, & dulce uinum tepidum cum anisi modico potum: item amygdalæ, & elixa gallinarum pectora, idem præstant conchylia cruda pariter & tosta, in cibo, adhæc locustæ marinæ & gammari, & ius ex ipsis esculentum potui assumptum.

De sardonia. *Cap. LI.*

QVæ sardonia herba nuncupatur, ranũculi species est, pota autem uel comesta mentem abalienat, cõuulsiones adfert cum labrorũ contractione, ut risus imaginem præbeat, à quo affectu etiam risus sardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim post uomitionem conducit aqua mulsa liberalius exhibita, lactisq; potio. itẽ corporis totius respersio inunctioq;, ex medicamentis quæ calefaciunt perita uincit item in hydrelæum calidum descendere, deinde corpus inungere & ualenter infricare. summatim, ut in conuulsione tota curatio administranda est.

De papauere corniculato. *Cap. LII.*

PApauer quod corniculatum appellatur, esum potum'ue eadem quæ papaueris liquor inducens pericula, iisdem quoq; curatur remediis.

De pharico. *Cap. LIII.*

PHaricum dictũ toto gustu nardium syluestrem repræsentat: potum uerò resolutionẽ cum furore & conuulsione excitat. Aduersus quod, ubi uomitu fuerit eductum, absinthium cũ uino propinatur: item cinamomũ, aut myrrha, aut nardũ Cilicium, quod nõnulli isatin uocauerunt, aut spicæ nardi drachmæ duæ, myrrhæ oboli duo cũ passo misti: aut iris crociq; flos ex uino Caput ipsorum derasum farina ordeacea cũ ruta trita, & aceto cataplasmatis modo obducere conuenit.

De

De toxico. *Cap. LIIII.*

TOxicum inde nomen uidetur accepisse, quod barbari sagittas, quas toxeumata uocant, eo illinant. ubi potum est sequitur labrorum & linguæ inflammatio, mẽtis furor, qui coerceri non possit, uariis obnoxius imaginibus. eoq; difficilem curationem recipit: rarò etiam nõnulli qui id biberunt uitæ restituũtur. Oportet igitur continere ipsos uinculis & cogere, & ui adigere, ut uinũ dulce cum rosaceo bibant, reddantque per uomitum. Item raptum semen cũ uino potum peculiariter ipsis confert, & quinq; folij radix, hircinus caprillusúe sanguis potui datus ad hæc, quercus cortex aut fagi, aut ilicis cum lacte læuigatus potusq; proficit. Idem faciunt mala cotonea manducata, uel trita cum pulegio, ex aqua pota: prætera amomum, & balsami cum uino semẽ. Qui uero mali huius periculum euaserint, diu in lecto decumbunt, & quum surrexerint, attoniti ac stupentes reliquum uitæ tempus transigunt.

De fungis. *Cap. LV.*

FVngorum alij genere, alij copia offendunt, integri sumpti strangulatus laqueis simileis inducunt. his statim cõmuni præsidio resistendum est, & qui eos hauserũt, oleo ad uomitum cogendi. Mirificè his proficit lixiuium ex sarmentis, aut ex pirastri surculorum cinere cum posca, sale uel nitro, potum: item pira ipsa syluestria aut folia simul incocta, uim strangulandi quæ fungis inest, tollunt, eademq; in cibo conferunt. ad hæc oua gallinarũ elixa & in posca pota, aristolochiæ drachma aut absinthij, cũ uino, insuper mel delinctũ potumq; cum aqua Prodest apiastrum cũ nitro, panacis radix & semẽ cũ uino, floces uini cõbustæ, cum aqua, aut atramentum sutorium cum aceto, raphanus itidem aut sinapi, aut nasturtium in cibo sumptum. Quoniam uero nonnulli fungi à uenenatis corrosi non modò strangulant, sed etiam intestina exulcerant, dari debet absinthium copiosum & ficuum decoctũ, origaniq;. ad hæc ex aqua mulsa, uomitus confert, in calidam descendere, & crudam farinam ordeaceam præcordiis admouere.

De sanguine taurino. *Cap. LVI.*

SAnguis tauri recens occisi potus, spiritus difficultatem & strangulatum procreat, dum tõsillarum & gutturis meatus cum ualida conuulsione obstruit. Iam lingua ijs qui

ſanguinem hauſerunt rubens inuenitur,dentes tincti, & ueſtigia cruoris concreti inter ipſorum commiſſuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumi enim attractu ad ſublime relati, magis gulæ inculcantur. Exhibentur ergo quæ ſanguinem coeuntem ſoluere,& aluum ſubducere poſſunt,ut groſſi liquore ſuo pleni cum poſca & nitro huc facit etiam omne coagulum cum aceto,& laſerpitij radix cum ſuo liquore. ſimiliter etiam braſſicæ ſemen,lixiuiumq; ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere,rubiq; ſuccus cum aceto Iam uerò aluus rectè ſubducetur. Solent iis qui ſeruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: ſtomachus & uenter ordeacea farina cum aqua mulſa obduci debent.

De lacte intus congelato. *Cap.* *LVII.*

LAc potum quod ſubito ac confarctim ſit intus congelatum, multam ſtrangulationem parit, eo ꝙ in grumos coit gelaturque. Auxiliatur huic malo, antidoti modo, coagulum, ſi cum aceto frequenter bibere compellas eũ qui lac hauſit. item conferunt nepitæ folia arida, aut ſuccus ipſius ſimiliter, aut laſerpitii radix liquórue cum poſca: idem præſtat thymus cum uino,& è cinere lixiuia. ſalſum uerò nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caſeum tranſit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad ſtomachum aſſurgit, ſtrangulat.

De melle quod in Heraclia naſcitur. *Cap.* *LVIII.*

MEl quod in Heraclia Pōti prouenit, aut eſum, aut bibitũ, eadẽ pericula ꝗ aconitũ, infert. quare & eadẽ utriq; cōueniunt remedia. Facillimè aũt curãtur qui id hauſerunt, cõtinuo hydromelitis potu, cui rutæ folia ſint admiſta.

De gypſo. *Cap.* *LIX.*

GYpſum potum ſtrangulatum parit, in lapidem coaleſcens: unde trãſferre oportet huc præſidia quæ aduerſus fungos cõueniunt. datur ẽt in hoc malo maluæ decoctum loco olei. pingue ſiquidem quum ſit,& lubricas uomitiones procreet, corpora deradi non ſinit: quod lapideſcens gypſus facit. Porrò cõducit & oleum in mulſa,& ficuum decoctum, lixiuiaq; è ficulneo, aut è ſarmentorũ cinere facta cũ uino copioſiore, item origanum, aut thymus cum lixiuia acetóue. Clyſter ex paſſo & maluæ decocto in anum dabitur:

De

De cerußa. *Cap. LX.*

CErussa propter colorem facilè deprehenditur, quoniã sponte sumpta palatũ & linguam, dentiumq; commissuras albefacit. præterea singultũ, tussim, linguæ siccitatem, extremorũ perfrictionem, cũ menthis ab alienatione, & difficili corporis motu, inducit. His prodest aquã mulsam, aut ficuum, aut maluæ decoctũ propinare. itẽ lac calidũ, uel sesamum cum uino tritum, aut lixiuium è uitium sarmentis: aut oleum amaricinum, siue irinũ, uel persicorum ossa cum ordei decocto: uel lachryma thuris, uel prunorum gummi, aut ulmi humor qui in folliculis ipsius seruatur, cum aqua tepida. Iam uomitus continuè cietur. Proficiet etiam succus thapsiæ, uel liquoris scammoniæ terni oboli cum aqua mulsa poti.

De calce, sandaracha, & auripigmento.
Cap. LXI.

CAlx, sandaracha & auripigmentum pota, uentris & intestinorum torsiones cum uehementi rosione faciunt. quare omnia quæ temperare & soluere ea possint, adhiberi debent, item quæ uomitiones facileis & aluum lubricam efficiant, qualis est hibisci & maluæ succus, decoctumq; lini seminis, aut tragi, aut oryzæ: lac præterea copiosum, aqua mulsa, iura pinguia, boniq; succi.

De argenti spuma. *Cap. LXII.*

SPuma argẽti pota, quã Græci lythargyron dicũt, grauitatẽ stomachi, uẽtris, & intestinorũ, cũ torsionibus ualidis infert: nõnunquã & intestina põdere uulnerat disrũpitq;, urinã impedit: corpus eorũ qui eã biberũt, intumescit, & coloris plũbei fiũt, & deformitatẽ acquirũt. Adiuuãtur, secũdũ uomitiones, agrestis hominis semine cũ uino: myrrhæ drachmis octo, absinthii, hyssopi aut apii semine: aut pipere, aut ligustri flore cum uino: palumbium fimo orido cum nardo & uino.

De plumbo. *Cap. LXIII.*

PLumbi scobs aut lotura pota, similia inuehit argenti spumæ pericula: eademq; requirit præsidia.

De argento uiuo. *Cap. LXIIII.*

ET argentum uiuum potum, eadem quæ spuma argẽti infert, atq; eisdem remediis qui id assumpserunt, adiuuantur.

uantur adhæc prodesse ipsis uidetur lac copiosè datum. cæterum & hi uomitionibus sollicitabuntur.

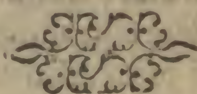
De ueratro albo, thapsia, elaterio, agarico nigro, ruta syluestri, nigella, & pappis. *Cap. LXV.*

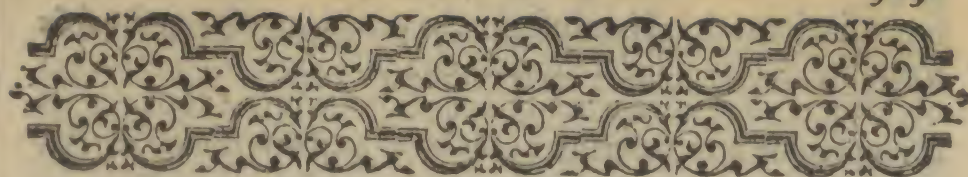
HAbenda cura est & eorum quæ iuuandi gratia exhibentur, sæpe uero non minora aliis pericula adferunt. cuiusmodi sunt superius commemorata, nempe ueratrū album, thapsia, elaterium, agaricum nigrum, hæc enim strangulatus excitant, aut magis quàm opus est, purgant: in quibus strangulationes, ut in fungis & similibus comprehensum est, curabuntur: nimias purgationes, iis quæ excretiones cohibent, sistimus. Iam uero quæ paululum nocere uidentur, interim tamen pericula inferunt, negligi non debent: cuius generis est syluestris ruta, melanthium, recentes pappi, flores autem sunt spinæ quæ cactos dicitur, in quibus solus uomitus adhibitus laborantes sanitati restituit.

De familiaribus ac domesticis, nempe uino & aqua frigida. *Cap. LXVI.*

AQua frigida subito ac cumulatim pota, uinumq́; meracius copiosum, dulce, præsertim à balneo, aut cursu, ualidisq́; exercitiis strangulatus & dolores concitat. in quibus sanguinis dimissio protinus adhibita & inanitio, imminēs periculum dissoluit.

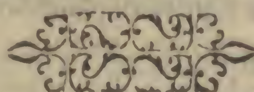
FINIS LIBRI QVINTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEXTVS,

IOANNE GVINTERIO Andernaco Medico Interprete,

Proœmium Chirurgicæ. Cap. I.

VONIAM chirurgica in partes duas diducta est, ut una sit quæ carnis uitia tractet, altera quæ ossium, tam in rupturis quàm luxationibus comprehẽdat, ab ea quæ carni seruit in præsentia exordiemur, consueto & hic usi cõpendio. Rursùs igitur à superioribus auspicantes quomodo caput, præsertimq; eius uertex utat̃, exponemus.

Quomodo caput aduratur in lippientibus, ęgre spirantibus, & elephanticis. Cap. II.

CVm humor oculis influit supernè, cumq; difficilis urget spiratio, quæ humiditatis excremẽtitiæ copia è capite inferius in thoracẽ trãsmissa, & particulas indidem cõtinuo suo cursu offendẽte cõtrahit, caput per mediũ hoc modo urunt. Vertex ad cutẽ prius tondetur cutis adusq; os ferramentis candẽtibus, nuclei modo rotundis aduritur. quod, ubi crusta deciderit, raditur. Nõnulli uero ubi id ipsum os adduserint, faciũt ut squama inde recedat exigua, quò facilè humores illinc perspiratu dissipẽtur euacuẽturq;, seruato diu ulcere, deinde sic ipsum ad cicatricẽ perducũt. At in elephantiasi curãda, quinq; nõnulli crustas in capite excitant, unam in priori parte supra

ſupra ſinciput,alterã hac inferiorem,paulo ſuperius quàm frõs habetur,ubi ferè pili deſinunt:ac aliã in occipitio,quod Græci opiſthocranion uocant,reliquas duas iuxta oſſa à ſquamis dicta lepidoide quæ ſuperius aures conglutinant: unam ex his, parte dextra,alreram ſiniſtra: atq; ita pruribus ſquammis detractis,& copiam,& craſſitiem humorum euaporatu ex alto capitis deriuantes,lumina offendi prohibent. Iam lieni quoq; aliud ferramentum adigunt,ut primo melancbolici recremẽti opifici per cruſtam in cute excitatam medeantur,

Cum humor capitis cutem inflat,eoq́; intumeſcit & prementi digito cedit hydrocephalon dicitur. C. III.

SI humor natura aqueus capitis cutẽ ſubit, uiriũ propriè hydrocephalon appellatur: accidit aũt pueris quàmprimùm in lucẽ æduntur,capite ab obſtetricibus parũ dextrè preſſo,aut ex cauſa latente, aut ex uaſis unius, pluriumúe ruptura & ſanguine qui emanat in ocioſam inutilemq́; mutato ſubſtantiã,aut materia ob meatuũ raritatẽ reſudante,ac inter cutẽ & mẽbranã quæ caluariã integit, pericranion Græci uocant,erũpente: uel.n inter hanc,& cutem humor conſiſtit, uel inter pericranion & os,uel inter os & cerebri mẽbranas. Cum itaq; cuti & mẽbranæ caluariã integenti, humor interiacet,tumor ſequitur,tactu mollis,concolor,indolens, turgidus, puluino ſublimi,& paucis particulis ſubiectus: digitis prementibus facilè cedit, & rurſus aſſurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor,reliqua ſanè reſpondent, ſed tumor durior multò eſt & lentè cedit, ut qui ẽt pluribus corporibus ſubſit, dolorq́; magis urget. Si inter cerebri mẽbranam & os humor ſe receperit,tumor quidẽ erit,ſed qui prementi nõ çedat, neq; tactu ſit mollis,tamẽ uiolẽter preſſus cedat,ſiquidẽ os infantiũ recens adhuc cõpactũ facilè cedit,præſertim cũ ſuturis rarefactis humori trãſitus foras pateat: cognoſcitur ex facili inde, quod humor cũ illũ cõſtringere uolumus,ex aduerſo repreſſus in altum effugiat. Dolor his acrior obuenit, caput totũ in diuerſa agitur,frõs ipſis foras producta eſt, oculis cernũt incõniuentibus, & crebrius illachrymant. His igitur ceu deſperatæ ſalutis nõ eſt manus adhibẽda,& ſi maximè nonnulli chirurgicorum terebra perforatum os exemerint,ut in capitis fracturis dicetur. At ſi intra cutem & mẽbranulam quæ ſub cute caluariam cingit,

cingit,humor sit collectus, tumore quidem exiguo subflante, una linea per medium transuersa caput incidendum: si membranulæ caluariam inuolenti & ossi colluuies interueniat magisq; caput inturgescat, duabus utemur lineis per medium se mutuo secantibus: si magis adhuc sit turgidum etiam, tribus, ad similitudinem H literæ. Vbi manu humorem exemeris, insertis linamentis commodè partem deligabimus, & usque ad tertium diem œnelæo perfundemus, inde solutam medicamento in linteolum illito persanabimus. Quòd si longiore spatio os carnem non recipiat, leuiter ipsum rademus.

Quomodo arteriæ diuidantur, arteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorũ defluxionibus, tum uertiginoso affectu, arterias post aures incidere consueuimus. Radenda igitur posterior capitis pars, & digitis notanda est. Nam arteriæ situs ex loci pulsu facilè deprehenditur. deinde ipsam linea scriptorio prius atramento ducta, duos digitos longa, usq; ad os diuidere oportet. Quòd si in conspectum ita non uenit, incidendum circiter triũ digitorũ interuallum, atq; tunc manus inijcienda, sic ut arteriæ transuersim dissecentur, quousq; & pulsatilis sanguinis fluor apparuerit, & instrumentũ os propius accedat. Vbi sat fluxerit sanguinis membranula, quæ caluariã sub cute ambit, diuisa, ne extensione inflammationem contrahat, rosaq; osse penicillum ex panniculo uulneribus debet insinuari, & medicamento quod linteolis illinitur adhiberi, quòd si remaneat etiam hoc os lene, similiter id scalpello rademus.

Quomodo uasa diuidantur, quæ angiologia dicitur, eorumque adustio sit administranda. Cap. V.

IN hemicranicis, & in iis, quorũ oculos aut longus, aut etiã acutus dolor ex calida, acriq; fluxione infestat adeò ut in temporum quoq; musculis calor, laxusque tumor, œdema uocant Græci, excitetur, omnes medici uasorum diuisionem probarunt. Derasis igitur primum in temporibus pilis, digitis uasa notabimus, sic ut fomenta præcesserint, aut etiam ceruix ligata sit: ubi iam uasa oculis sese obiecerint, atramento notabuntur, & cutis ex lateribus, tum sinistræ manus nostræ digitis tum ministri lenabitur, ipsumq; uas superficiaria linea incidemus, deinde ubi totum penetrauerimus hamulis eleuatum & à

membranis

membranis uicinis instrumento quo illę detrahuntur, denudatum, suspendemus undiquaq; liberum, etsi tenue uas fuerit, per hamulũ cæcum, elato ei circunductoq; membranã detrahemus ita ut partem quoq; ipsius apprehendamus. At si magnum est, duplex acu funiculus subiicietur, aut linum crudum, aut aliud quoddam ualidum, ac quamprimum uas in rectum scalpello diuisum, sanguinis quantum satis est fuderit, in utroq; extremo quod denudatum est, lino ligabimus, quod intercedit excisum, aut protinus, aut cum soluetur auferre conuenit. Nonnulli etiam candentibus ferramentis citra sectionem uasa adurunt plagis satis altis. ubi iam ferro negotium absolutum est linamentis carptis siccis uulnere oppleto, splenium quoq; superaccommodatum deligabimus. postquam solutum fuerit, medicamenta carni generandæ accommoda, tum arida, tum quæ linteolis conceptis illinuntur, nec non cicatrici inducendæ apta, ad curationem absoluendam inducemus, nimirum ubi uincula deligaturæ computruerint exciderintque.

Quomodo frons incidatur, hypospathismum uocant. Cap. VI.

INstrumẽti species nomen administtationi dedit: utimur autẽ hypospathismo, in quibus fluor multus, & calidus in oculos defertur, faciesq; rubescit, & in fronte sensus quidã & discursus ueluti uermium, aut formicarũ oboritur. Derasis itaq; in fronte pilis iubebimus, ut inferior gena moueatur, cauẽtesque musculorũ ad tẽpora motionẽ, tres lineas rectas pari spatio distantes in fronte incidemus, latas quidem singulas duos digitos, altas adusq; os, trium digitorum interuallo inuicẽ discretas. secundum sectionem tenuem, spatham subiicientes à linea quæ in sinisteriore tempore ad mediam tendit incipiemus, totum quod interiacet excoriantes cum membrana quę caluariam incingit, deinde rursus spatulã à media ad reliquam demittemus. Deinde scalpri quod scolopomachærion dicitur, aciem in primam conijcientes lineam, ut acutum ipsius latus carni quæ ab interna parte cuti cohæret accommodetur, retusum uero, ossi, propellemus ipsum adusq; mediam lineam, omnia à capite ad oculos descendentia uasa præcidentes, non autem usq; ad cutis superficiem: rursus à media ad postremam ipsum deducemus, similiter uasa amputantes. Vbi mediocriter sanguis

ſanguis effluxerit, extuſis grumis, tria linamenta tortilia ſingu lis inciſuris inſeremus, panniculumq́; implicitum aqua maden tem ſuperiniectum deligabimus. Poſtridie œnelæo non ſolum ulceribus reſperſis, ſed etiam temporum muſculis, auribusque propter inflammationem, tertio die cum ſolueris, ſuperfuſio ne diu utendum, & baſilico roſaceo ſoluto, linamentis inſertis curationem quæ reſtat, abſoluemus.

Quid agendum in ſincipite ſecando, Perſcyphiſum appellant Græci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uaſa fluorē copioſum oculis trāſ mittunt, tribus lineis trāſuerſus coronæ modo ſinciput ſeca tur, quæ ratio periſcyphiſmus Græcè uocatur. Hoc morbo laborantiū comites notæ ſunt tales. Primùm oculi alimētum nō ſentiūt, exigui, & ad uiſum impotētes, ſunt anguli eroſi, pal pebræ exulceratæ, & pili ipſorū deflui, lachrymę tenues admo dū & acres cū calore deferuntur. Dolor in alto capitis acutus & uehemēs urget, ſternutamentū cōtinuū. Itaq; deraſo capite, tranſuerſam lineā ſine muſculorū in tēporibus, motus offenſa, ut dictū eſt incidemus, quæ à ſiniſteriore temporum parte inci piens in alteram deſinat, habeatq́; terminos, ubi motus nullus eſt, paulo ſuperius q̃ frons habetur, ducta: ſic ut ſutura capiti ꝑ uerticē tendēs ad aures, Græcis dicitur στεφανιαῖα, uitetur. Leo nides per mediā frontē lineam deducit. Cæterū oſſe detecto, penicillis, aut linamētis pluribus inuicē ſeparabimus, extrema diuiſionis deligabimus, & uino oleoq́; mixtis ut prius dictū eſt, aſpergemus. A ſolutione cū inflāmatio iā declinauerit, os ra detur, quoad caro ſuppullare incipiat, rationemq́; carnis produ cendæ accōmodabimus medicamentis aridis in id efficacibus utentes, quale eſt, quod recipit farinæ triticeæ partes duas, co lophoniæ reſinæ partē unā. Item quale eſt Cephalicum appel latum. Item quod ex pumice ad carnem creandum cōficitur. Nam cutis craſſiuſcula cicatrice denſata, & occluſa uaſorum ora per initia pituitæ impetum in oculos deferri prohibent.

De ſuperioris palpebræ ſutura, alijsque modis. Cap. VIII

GRæci appellant διστιχίασιν, cum naturali pilorum palpe bræ ordini, alij præter naturam pili ſuccreſcunt: Quod uitium ex fluida affectione contrahitur quando humor

quin influit,copiosus quidē, sed rosionis & acrimoniæ expers fuerit. Nam acrior, aut salsus magis, aut alio quodam modo rodens, spatio temporis etiam naturales palpebræ pilos corrumpit. Interim igitur in hac affectione,sutura utimur: interim in phalangosi cum cilium introspectat pilorum acie simul cum eo inuersa,interdum etiam in palpebris relaxatis,quando naturales pili bulbum compūgunt. Aeger itaque in sedili collocabitur,uel aduersus,uel à sinistra, superiorque palpebra inuertetur:siquidem longos habeat pilos,illos ipsos indice & magno sinistræ manus digito apprehendemus: sin admodum breuis,acus filum ducens per medium cilium in exteriorem partem transmittetur,deinde per filum sinistra manu sublata palpebra, dextra, cuspide specilli post filum in rugas plicasque coacta inuertetur, & subtus linea interius quàm pili pungentes habeantur per cilium ducetur, à maiori angulo usque ad minorem pertinens. filo autem post interiorem sectionis lineam subiecto, pollice manus sinistræ exiguum quoddam linamentum implicitum obijcientes, supercilium attollemus, aliaque parua linamenta implicita summis angulis imponentes famulo posterius stanti iubebimus, ut palpebras per ea attollat, atque tunc lineam uero modo rectam, obeliæam Græci uocant,primum scalbello suturis aptato incidemus paulo superius quàm naturales pili existant, ab angulo ad angulum tendentem, altam ut sola possit cutis diuidi: post eam, lunatam adhibebimus, incipientes quidem unde & uero similis linea inceperit,in tantam uero sublimitatem tendentes, ut totam cutem quæ superflua est circumscribamus, desinentesque similiter ubi & illa iam commemorata linea. Postea cum cutis duabus lineis circumscripta myrti similitudinem representet, angulo qui ad dextram nostram spectet hamulo transfixo totam hanc cuticulam excoriabimus, deinde uibicibus spongia ter quaterve ablutis,oras uulneris contrahemus,à media auspicantes, acum uero per ipsam interiorem sectionem transmittentes:porrò filum ex lana esto. Cæterum quod eius superfluū est ambutabimus,non prope suturas, sed ut circiter trium digitorū longitudo otiosa pendeat, eamq; per frontem exporrectam,cum emplastro quodā conglutinante applicabimus,palpebræ autē pulos à suturis,cuspide acus liberabimus. Hic igitur agendi modus & communis & securus est. Nonnulli exco

rationem

riationem fugiunt, eóq; post ductum subtus lineam, uolsella palpebris continendis accommoda, hoc est, ad palpebræ ambitum apprehendendum figurata, id quod superest cutis, eleuatū, scalpro amputant, ac suturas, ut comprehensum est, adiiciunt. At si in parte aliqua solū palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiam soli manum adhibere conuenit, deinde linamenta implicata posca madida imponemus, deligabimusque imbuentes ipsam partē posca aquosa usq; ad tertium diem, quo ligaturam soluemus, ac superflua fili parte abscissa oblinemus palpebras, uel croco, uel glaucio, uel aliquo collyrio, quod inflammationem arceat, ut, croceno diarodon. At si inflamationem suturæ patiantur, etiā emplastrum aliquod lene ipsis superaccommodabimus, & ueluti lacte infuso oculum leniemus, laxiores autem redditas suturas amputādo abstrahemus Notus mihi quidam est qui palpebra, ut dictū est, excoriata suturis non uteretur, sed medicamento cicatricem inducente curationem absolueret. Nam uulnere ad cicatricē ueniente, palpebram ex parte attollens pilos extra inclinare coegit. Quemadmodū igitur alius quispiam ne exeoriens quidem palpebrā neque externis duabus utens diuisionibus, sed inreriore solum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arundinulis aut lamellis quibusdam palpebræ longitudinem æquantibus, latitudinem angusti scalpelli, quod uenis secandis adhibetur, superfluam totam cutē mediam prehensam cōstringebat, utriusq; ipsius terminos deuinciens. Atq; hac ratione, tota posterior cutis alimentum non sentiens, eóq; emoriēs, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem cum arundinulis aut lamellis excidebat, ita ut nulla ferè cicatrix appareret.

Qomodo palpebræ medicamento urantur. Cap. IX.

VStionem palpebrarum ex urente medicamēto factam, omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres damnauerūt, tum propter medieamenti acrimoniam oculis insidiantem, tum quòd ex immodica ustione affectus nascitur, quem Græci lagophthalmum appellant, in quo hiantibus palpebris qualicunq; de causa lumen offenditur. Quoniam uerò multi à pilis semper punctionem experiuntes, ne uocabulum quidem suturæ frequenter audire sustinentes detinent plerunq; nos etiā inuitos, tanquā aliis destituti præsidiis ustionem per medica-

mentum adhibemus. Compositio uerò medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, saponis gallici uel cõis, totidẽ. Quidam ẽt aphronitri partes quatuor læuigatas lixiuio, aut saponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impubis excipientes mucrone scalpelli palpebræ inijciemus, tñ in myrtacei folij figurã, adurentes quantũ etiam in descriptione cõprehenderimus ubi iam primo medicamenti impositu cutis fuerit adusta, eo spongia ablato rursus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere sinentes quousq; nigrescat. Sin id non assecuti fuerimus, etiã tertiò inducetur. Postquàm uerò cutis nigruerit, & reliquũ iam crusta oborta medicamentum ablueris, & balneis & superfusionibus, quousq; crusta deciderit, utemur. Inde rasilibus linamentis & penicillis teneris, cicatricem moliemur.

Si oculus cute non obtegatur, lagophthalmum dicitur. Cap. X.

LAgophthalmon uocant cum superior palpebra sursum retracta est. Accidit aũt hoc uitij, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris, eiusq; uel sua spõte facti, uel ex sutura, uel ustione, ut nuper dicebamus, parũ dextrè administrata: in qua etiã solum mediocris emendatio fieri potest si palpebra crassitiẽ amplã habeat. cõuenit n ipsa cicatrice diuisa, & oris per linamentũ diductis, etiã deligatura prorsus usq; ad absolutam curationẽ uti, ita ut non nimiũ sicca, sed relaxantia magis unguina adhibeantur: quale est fœnugræci succus superfusus & basilicum tetrapharmacũ quod linteolis illinatur resolutum.

De inferioris palpebræ sutura & ustione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorum affectibus superior palpebra opportuna est, tot etiã inferior. Etenim ultra naturæ suæ modum excrescẽs, inuertitur, & phalangosim, & distichiã sustinet. Eodẽ igitur modo quo in superioris palpebræ sutura, utendum est, ordine inuerso: primũ lunata incidi linea debet, ne sanguinis fluor opus impediat, deinde recta. Subtus uitanda est sectio, quoniam palpebra inferior pondere suo genuino promptè inuertitur. Cæterum reliqua curatio in superioris palpebræ sutura tractata, hic quoque conueniet, præter quàm quòd filorum excessus fronti sint agglutinandi. At si in hac etiam affectione manum extrimescens, ustionem potius è medicamento

mento deligas, hanc quoque iam traditam habes.

De ectropio. *Cap. XII.*

QVemadmodum superiori palpebræ uitiū uocatū lagophthalmon, ita inferiori ectoprion oboritur: uerum id intercedit discriminis, q̄ hoc non è natura prouenit, sed nōnunquā ex relaxatione, quam medicamenta in id efficacia, inflammatione præcedente cōcitarint: nonnunquā ex sutura, aut inartificiosa ustione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahente carunculā transsuemus, à sinisteriore angulo ad dextrū deducta. Deinde lino utrisque ipsius extremis admoto, carunculā per acum attollemus, atq; ita ipsam scalpello excindemus, auferentes simul cum ea & acum. Atq; si figurā palpebra receperit, & æqualiter sit conuersa, satis manu profectū est. Sin autem postea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertatur, auersum scalpellū quam partē Græci cyathiscū nominās, iuxta cuspidem palpebræ sectæ subiiciemus, ac in externa illius parte duas incisas lineas, à duobus factæ sectionis angulis, auspicantes, in acutiē quandā ducemus, easq; in unū cogentes, particulā Græcorū literæ Λ similem amputabimus, ut eius acuta pars infrà spectet oculum, latitudo suprà, cilium appellatum respiciat. Secundum hoc diductas oras acu ex lana filum ducente committemus, duabus suturis contenti. Quòd si uerò suturæ, aut ustioni fertur acceptū ectropion, etiam sub inferioribus palpebræ pilis per ipsam primam cicatricē lineā simplicem incidemus, labrisq; diductis linamenta inseremus, ac aliis præsidijs, quæ in lagophthalmis comprehensa sunt, utemur, præterquàm fomentis, usq; dum sutura fuerit conglutinata.

De anabrochismo, & ustione ferramento adhibenda. *Cap. XIII.*

IN quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculū irritent, sed circiter unus, aut duo, aut plurimū tres, inuicē propinqui, anabrochismū græcè dictū, probamus, isq; fit hunc in modū. Per acus tenuissimæ auriculā capillus muliebris, aut simplicissimum byssinum linum transmittitur, duobus simul extremis commissis, ut quod inseritur duplicem habeat ansulā alterumq; huiusmodi filum, aut capillus ansulæ iniciatur: traductaq; acu per cilium ubi pili enati apparent, pilū, pilosve ansulæ impositos, auriscalpio detrahemus. Et siquidem palpebræ

pilus prehenſus eſt, anſulam attrahimus. Sin uerò unus, aut plures exciderint, per iniectum principium rurſus anſulã deorſum trahemus, iterumq; pilo, ſeu pilis in eam poſitis, attrahemus. At ſi unus duntaxat pilus gracilis oculũ pungat, etiã alterum ex naturalibus palpebræ pilis ſimul euellemus, munctum prius gũmi, aut alio quodã glutinante, deligabimusq; donec pilus coaleſcat. Nonnulli autẽ uſtionem præponunt anabrochiſmo: palpebram inuertunt, extractoq; uulſella pilo pungente ſiue uno, ſiue duobus, uel etiã tribus, candens aut ſpecillũ, quod utroq; extremo in cuſpidem abeat, aut auriſcalpium, aut eiuſmodi aliquod tenue inſtrumentũ loco adigunt, unde pilus, pilive ſint euulſi. Sic enim cute denſata, nullus, pilus enaſcitur.

De hydatide. Cap. XIIII.

HYdatis pinguis quædã eſt ſubſtantia, palpebræ cuti præter naturã ſubſtrata. In aliquibus autem, & præſertim pueris ceu natura humidioribus augeſcens, maloũ ſuperuenientiũ cauſa redditur, dũ oculũ pondere ſuo grauat, eoq; fluxionẽ excitat, palpebræ igitur ipſis ſubter ſupercilia aquẽ inter eutem reprę́ſentant, nec ut par eſt ſurſum poſſunt attolli. Si uerò digitis ipſas deprimamus, inde digitos ſeparemus, qđ medium intercedit, inflatur. Horis autẽ antelucanis poriſſimũ de fluxione tentantur, neq; contra ſolis ſplendores cernere ſuſtinent, ſed tamẽ illachrymant, continuiſque lippitudinibus infeſtantur. figurato igitur cõmodè ægroto, digitis duobus, indice & medio paululũ diſtantibus palpebrã conſtringemus, collectionem quandã hydatidis ad mediũ digitis interpoſitũ molientes. Miniſtro autẽ poſterius ſtanti caputq; ægrotantis firmiter continenti iubebimus per mediũ ſupercilij palpebram modicè attollat, Nos ſumpto in manus ſcalpello, ipſam per mediũ linea tranſuerſa diuidemus, non maiore quàm in ſanguinis per uenas detractione fieri ſolet, alta uerò ut totã cutẽ diuidat, uel etiã hydatidẽ ipſam attingat, ſed cura omnino debet adhiberi. pleriq; ſiquidem altius demiſſo ſcalpello, uel membranã quæ à cornus ſimilitudine Ceratoides dicitur, uiolarunt, uel certè palpebræ muſculos conuulnerarunt. Atq; ſi quidẽ protinus hydatis in conſpectũ uenerit, ipſam extrahemus: ſin minus, iterum diuiſionem leuiter moliemur. Vnde ſi apparuerit digitis cum linteolo molli apprehenſam huc, illuc, nonnunquam etiã circumactam

cumactam mouendo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitũ panniculum posca madentem impositumq; deligabimus. Sunt autem qui & læuigatum salem specilli capitulo diuisionibus inserant, ut si ex hydatide quippiam fuerit relictum, ipsam consumat: postquam solueris si desit inflammatio collyrijs quæ illini possint, aut lycio, aut glaucio, aut croco curationem expediemus. Sin inflammatio urgeat, cataplasmatis ad ea inscriptis, aliisq; præsidiis medebimur.

De palpebris commissis. Cap. XV.

SVperior palpebra interim cum inferiori cilio coalescit, interim cũ membrana adnata, interim etiam cum ea quæ ob cornus similitudinẽ græcè ceratoides appellatur, ac morbus oculum tractatu difficilem efficit. Conuenit igitur uel auriscalpio, lato palpebræ spatio subiecto, uel ea per hamulũ eleuata coalitum scalpello ad pterygia excidenda idoneo dissoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atq; inde procidentiæ occasio fiat. Vbi incideris, succo in oculum infuso linamentis palpebras diducemus, ne rursus commissura fiat, lanaq; ouo madente imposita post tertium diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyrijs utemur.

De chalaziis. Cap. XVI.

CHalazium otiosi humoris in palpebra concretio est: quæ si ab exteriore parte palpebræ coaceruetur, scalpello extrinsecus trãsuersa linea incidi debet: deinde auriscalpio, uel aliquo huiusmodi instrumẽto Chalazion auferemus, Quòd si magna est diuisio, aut dehiscit, suturis oras cõmittemus, ac emplastro utemur. Si exigua est, omissis suturis, curationẽ absoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipsa pelluceat, inuersa palpebra & trãsuersim intus diuisa, chalazion tolletur: quo facto, muriã uulneri infundemus.

De uerrucis & encanthide. Cap. XVII.

PAlpebrarum uerucis, & in maiore angulo encanthidibus appellatis uulsella prehensis, scalpelloq; amputatis chalcitidem læuigatam imponemus,

De ungue oculorum, quod pterygion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

PTerygion neruosa membrana est: quæ ab oculi angulo maiore plurimum initium capiens, per minorẽ ad interiora

riora progreditur, officitq; oculo, quod motũ ipsius, bulbi cõ-
tractione impediat: & ꝙ progrediēs, totã pupillã cõtegat. Cũ
igitur facilius curationẽ recipiãt, quæ tenuia sunt, & albicant,
hũc in modũ admouēda manus est. Diductis palpebris, unguē
hamulo modicè inflexo exceptũ attollimus. A cũ uerò, pilum
equinũ, aut linũ ualidũ ducentẽ, ac paululũ inflexã per summa
ad unguis dimidiũ traijcimus Et lino quidē unguē deligatum
sublimē eleuamus, pilo aũt partē pupillæ proximã desecantes,
usq; ad extremũ excoriamus. Reliquam partē maiori angulo
uicinã scalpello suturis dicato ex basi abscindimus, ita ut angu
li carunculã relinquamus, ne ea ablata, humor postea semper
descendat, rhyada Græci uocant. Aliqui lino unguē eleuatum
ut diximus, scalpello in id accõmodato, totum illum excoriãt,
cauentes ne à cornu dictam Ceratoidem tunicam attingant.
Post manus administrationem momento salis in leuorem de-
triti loco iniecto, lanam ouo imbutam illigabimus. Ab huius
solutione, muriam ipsis liberaliter instillabimus. Si inflamma-
tio subsecuta fuerit, ad eam inscriptis auxiliis succurremus.

De staphylomate. *Cap. XIX.*

STaphyloma est tunicæ Ceratoidis, una cũ rhagoidi, debi-
litatæ: aut uitio defluxionis, aut exulcerationis, eleuatio.
Admouemus aũt huic uitio manũ, non ut uisum abolitũ
restituamus (nã id fieri nequit) uerùm ut moderatũ ægrotan-
ti decorẽ cõciliemus. Itaq; acu ab inferiore parte sursum per
basim staphylomatis traiecta, deinde alterã acum duplex linũ
ducentē ab angulo qui ad manũ spectat, ad alterum per basim
staphylomatis trãsmittere oportet, manenteq; prima acu, du-
plici lino amputato, staphylomatis aliã partem sursum, aliam
deorsum filis deuincire: atq; tunc acu detracta lanam oui li-
quore imbutã imponere. Post solutionem blandis infusioni-
bus oculũ lenire, donec fila simul cum staphylomate decidãt.

De oculis purulentis, qui hypopyi dicuntur. *Cap. XX.*

DE oculis purulētis Gal. uerba apponere abũdè est, quæ
in eũ modũ habẽt. Nostra ætate medicus quidã ocula-
rius cognomēto Iustus, ēt cõcussione capitis plerosq;
hypopyos persanauit. collocãs.n. eos in sella rectos, ac capita
ipsorũ utrinq; à lateribus cõprehendens, mox quatiebat adeò
ut pus ipsis descēdere palã uideremus. mãsit aũt deorsum pro-
pter

pter grauitatẽ ſubſtãtiæ, tametſi hypochymata nequaquã manerent niſi quis admodũ diligẽter ea infarxiſſet. Ac progreſſus iterũ idẽ Galenus (inquit) frequenter autem multũ ſimul puris uacuauimus tunica ea diuiſa quæ cornus ſpeciẽ refert, paulò ſupra locũ quo uniuerſæ inter ſe tunicæ cõmittuntur, nominant aũt locũ Græci nunc irim, nunc Stephanem hoc eſt coronam. Hoc quidẽ Galenus in commentario de morbis curãdis prodidit. Cæterum poſt puris euacuationem, ulcus ex mulſa aut fœnugræci ſucco, melle addito infuſionibus repurgantes, deinceps reliquam purgationem accommodabimus.

De ſuffuſis. Cap. XXI.

SVffuſio, ocioſi humoris in cornea mẽbrana iuxta pupillam cõcretio eſt. quæ uiſum impedit, aut certè ne clare oculus cernat, efficit. Accidit potiſſimũ ex perfrictione ac imbecillitate ſpiritus uiſorii, eoq́; ſenes magis & lõgo morbo confectos inuadit. fit ẽt ex uomitu uiolẽtius cõcitato & ex ictu, aliiſque pluribus de cauſis. Verũ de ijs ſuffuſionibus quæ nondũ radices egetũt, nullã manus adminiſtrationẽ requirẽtibus, tertio libro cõprehenſum eſt. In hoc aũt eas quę iam cõfirmatę ſunt & ex toto cõcreuerunt, notis ſuis deſcribemus. Oẽs igitur ſuffuſione laborãtes lucẽ uidẽt aut multã aut paucã, eoq́; diſcrimine ſuffuſiones ab hebetudine & glaucomate ſeparamus, tũ eo ꝙ hebetudinẽ & glaucoma experti lucẽ omnino nullã cernunt. Rurſus igitur Galenus docebit te ſuffuſionũ & cõcretionem & differentiã, itẽ quõ his manu mederi cõueniet. Oculus ſuffuſione tẽtatus cõcluditur, & palpebra magno digito ad oculum premitur, eiq́; adducitur, ſimulq́; hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mẽte ei adhibita ſuffuſionẽ conſpicimus. In iis.n. quibus humor nondũ coaluit, fuſio quædã ex digiti impreſſione oborit. ac primũ latior apparet, rurſus in ſuã & figuram & magnitudinem recurrit. At in cõfirmatis ſuffuſionibus nulla immutatio nec latitudinis nec figuræ ex impreſſura obuenit. Quoniã uero cõe hoc eſt indicium & eorũ in quibus modicè, & illorũ in quibus ſuprà modũ humor cõcreuit, colore ipſos diſcernemus. Nã ſi ferri aut marinæ aquæ aut plũbi colorẽ ſuffuſio habeat, moderatè coaluit, & ad eductionẽ idonea redditur: ſi uerò gypſo & grandini ſimilis color ſuffuſionis eſt, ſuprà quàm par eſt concreuit. Sed quia hæc à Galeno didicimus,

collocato ægrotãte aduerſo lumine citra ſolẽ, oculum ſanum accuratè deligabimus, & diductis alterius palpebris recedemus ab iride appellata ad minorẽ angulũ, quantũ ſpecilli cuſpis ſpatii continet, atq; tũ punctorii ſtili mucrone locum deſignabis quem puncturus es: in ſiniſtro quidẽ oculo dextra manu functionẽ obiens: in dextro aũt ſiniſtra. Atq; inuerſa punctorii ſpecilli acie quæ ad extremũ rotunda eſt, ualẽter impingimus, & partem deſignatam uſq; ad uacuum intus ſinũ penetramus: idq; tã altè fiet, quàm pupilla ab iride nũcupata diſtat. Ex ſuperiori igitur parte uertici ſuffuſionis ſtilum punctoriũ adigentes, (uidetur aũt cõſpicuè ferrũ, quod tunica cornea pelluceat) humoris colluuiẽ per ipſam in ſubiecta loca deriuabimus. Et ſi protinus educta fuerit, ſiſtemus quieſcentes paululũ, ſin aũt recurrerit, rurſus ipſam deducemus. Euacuata ſuffuſione, ſtilũ tollemus, leniter circumuertẽdo. Poſt hoc oculo aqua eloto pauxillũ ſalis cappadocici inſtillabimus, lanamq; oui luteo cũ roſaceo madeſcentẽ impoſitã deligabimus, ita ut ſanũ quoq; oculũ cõprehendamus, ne una cõmoueatur. Cæterũ collocãtes ægrũ in domuncula ſubterranea iubebimus prorſus ipſum cõquieſcere, tenui uti uictu, aduſq; ſeptimũ diem illigatũ, niſi quid prohibeat. Poſt hũc ſolutis ligaminibus uiſum experiemur, oſtendẽtes ei res quaſdam uiſibiles, quod dum manu curamus, aut poſtea, fieri diſſuademus, quod ex cõtinuo nimiũ intuitu promptè rurſus ſuffuſio repleatur. Si inflãmatio urgeat, etiã ante ſeptimum deligatura ſoluta, aduerſus hanc pugnabimus.

De ægilope. *Cap.* XXII.

AEgilops, tumor eſt abſceſſorius inter maiorẽ angulũ & nares proueniẽs. Vix curationẽ admitrit, tũ partium tenuitatis cauſa, tum periculi, ne oculus conſortii lege indoleſcat. Si igitur per ſumma ruptus fuerit abſceſſus, totum id quod eminet uſq; ad os excidẽdũ. Et ſi ad malas ſubluuies deciderit, totam ipſam explicabimus, os aũt cariem nõdũ ſentiẽs, rademus. Quòd ſi iam carie uexatũ eſt, ferro cãdenti acuto ac in cuſpidẽ abeunte, aduremus. ſpongia frigida madente, oculo impoſita. Sunt qui poſt carunculæ exciſionẽ terebra uſi, humorem, aut pus in nares deriuarint. Nos aũt ſatis habuimus eouſq; ſolum ferramentis ad ægilopem accommodatis adurere, ut ſquama abſcederet. Ab uſtione lẽticula melle adiecto quod
phacomeli

phacomeli uocant,uel malicorio cum melle reliquisq; siccantibus præsidiis utemur. At si ægilops serpat ad angulum, summaq; inuadat,nequaquam tūc scalpello,quo aut pterygia, aut uenas secamus,media anguli parte ad abscessum resoluta, carnes ex alto educemus,item mediocriter desiccabimus. Vitri autem puluis tenuissimus ipsis insparsus,mirabiliter desiccat. Ad hæc aloe similiter cum fuligine thuris. Reliquam uero Aegilopnm medicinam,tertio libro sumus executi.

Si meatus auditorij non perforati sint. Cap. XXIII.

HIc affectus à prima natali die contrahitū,mēbrana quadā auditoriū meatū obstruente,nunc per summa,nunc in alto, postea accidit præcedente in audiendi meatu exulceratione. siquidē caro supernascens ipsum occludit. Itaq; si mēbrana auditū impediens altè inhærescit,difficilis erit administratio. Tentandū tamen est,tenui quodā instrumento ipsam incidere. si in summo fuerit,scalpro quod Græci scolopomachęrion appellant,hāc diuisam,ubi usus exigat,ēt auferemus. At si caro supercreuerit, hanc pterygijs apto scalpello, aut specillo polypis idoneo tollemus,deinde tortile linamentū ex uiliore panniculo,spatioso meatus sinui aptatū aqua imbuemus,inuolutumq; chalcitide læuigata, aut huiusmodi quodam arido in meatum demittemus,ne rursus caro enascatur. Si inflammatio male habeat,protinus id auferemus. Si fundat sanguinem meatus,spongiam aqua frigida imbutam imponemus. aliisq; conuenientibus utemur remediis.

Ad ea quæ in meatum auditorium inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

SOlet etiam in aurem incidere,non modò calculus,sed ēt uitrum,faba,& siliquarum grana. uitrum itaq;,& calculus suam seruant magnitudinē: fabæ autē, & siliquarū grana,aliaq; id genus,naturali corporis madore inflata, maximos cruciatus mouent. Conuenit igitur uel auriculario specillo, uel hamulo,uel uulsella hæc extrahere Aut uiolēta capitis cōcussione,aure super circulū quendā imposita. Iā uerò calamo hæc subinde extraximus,exurgentes ēt aquā auribus illapsam similiter,cera calami ambitū,qui auri inijcitur, obstruentes ne spiritui usquā sit exitus. Calculos, & eius generis corpuscula, reduximus specillo lana inuoluto & in resinā terebinthinam,

aut

aut aliud quoddam glutinans demisso, eoq; in meatum auditorium coniecto leniter. Sin ista nihil proficiunt, medicaméto quod sternutamentũ prouocet, naribus indito, os & nares obturato. Si ne horũ quidem nulli cesserit prius quã inflammatio, conuulsio, & omnino periculũ fuerit subsecutum, manu, & ferramentis ipsa auferemus: figurabitur itaq; ęgrotus, ut auris auersa sit ad basim ipsius post appellatã fibram, & lunata utemur diuisione exigua, auersaq; specilli parte corpusculũ quod insidet, eximemus. Hoc ablato uulnus suturis committemus, & medicaminibus ad cruenta inscriptis utemur.

De polypo. Cap. XXV.

POlypus tumor est præter naturã in naribus oboriens, ex marini polypodis similitudine nomen sortitus, tum ꝙ illius carnẽ repræsentet, tum ꝙ suo cõplexu quemadmodum ille, captantes ulciscitur, nares ipsorũ cõprehendens, ita & uitium hoc laborantiũ nares obstruit, id efficiens ut & difficulter respirent, & sermonẽ ægrè exprimant. Duri igitur polypi, tactui renitẽtes, liuidi, & maligni, ceu cancri naturã induentes, attingi non debent. Molliores autẽ, laxos, stupidos, neq; maleficos scalpello curare tentabimus. Figurato homine in sedili aduersus solis radios, & nariũ meatu sinistra manu explicato dilatatoq;, spatula ad id facta in myrtacei folii modum acuta orbiculatim polypũ, aut carunculam dextra præcidemus, illic acie ferramẽti imposita, ubi naribus coaluit: secundũ hæc instrumento in oppositũ cõuerso, manubriolo ipsius, succisam carunculam foras eximemus. Et si quidem purum naris meatũ uiderimus effectum, ad curationem descendemus. Sin reliquiæ aliquæ polypi superfuerint, alterius cultelli rasorii acie relictũ corpus cum tensione, agitatione, & rasura ualenti auferemus. Malignos & peruicaces polypos candentibus ferramentis adurere cõsiliũ est. inde remedijs ustioni dicatis uti. Postquam ferro satis effectum, spongia detergemus, ac poscam, aut uinũ in nares fundemus. Et si humor per palatum in fauces euaserit, bene se habent munia scalpello obita: sin minus permeet, nota est carunculam polypi ossibus à colando ethmoidibus dictis insidere, aut supremis nariũ partibus, quam instrumenta non comprehenderit. Linum igitur mediocriter crassum funiculi instar, ceu duorum triumue digitorum longitudinis in nodos
consti-

constrictum,per specilli duplici cuspide præditi foramen trãſmittemus, alterumq; extremum specillo per nares ſurſum ad meatus colatorios inſeretur: idem per palatum, & os eiicientes utraq; manu extrahemus,tanquam carunculas nodis deſecantes. Deinde funiculari linamento meatum diductum habẽtes poſt triduum paſtillo muſæ,& conſimilibus, reliquias abſumemus ſimul & locum exiccabimus. Poſtea uero paſtillis cicatricem ducentibus utemur,plumbeos canaliculos naribus, ſi opus ſit,per totam curationem accommodantes.

Curta in auribus, & labris quomodo ſarciri poſſint: Græci uocant colobomata. Cap. XXVI.

CVrta igitur in auribus aut labris,colobomata Græci uocant,hac ratione curantur. Primùm cutis ab inferiori parte ſoluitur: mox oræ uulnerum contrahuntur, ac id quod in callum coaluit,aufertur. Dein ſuturæ illis iniici debent,& conglutinantia,

De epulidibus, & parulidibus. Cap. XXVII.

EPulis carnis tuberculũ eſt iuxta dentiũ aliquẽ in gingiuis oriens. Parulis exiguus abſceſſus eſt, gingiuas infeſtans. Epulidẽ itaq; uulſella,aut hamulo eleuatã præcidemus. Parulidi in orbem exectæ linamẽta inſerimus. Vidi autẽ ſubinde ſcalpello,quo uenas ſecamus, ipſam dũtaxat pũctam, & pure uacuato conſanuiſſe. poſt ferrum, uino collui præcipimus. In ſequẽti die mulſa,tertio Antheron,puluerẽ uulneri inducimus uſq; dũ curatio finiatur. At putredo gingiuis oborta ſi cõgruis medicamẽtis nõ curetur: cãdẽti ferro ipsã aduremus.

Quomodo dentes eximantur. Cap. XXVIII.

DEns qui eximetur uſq; ad receptaculũ ſuum circumradi debet,inde forfice paulatim concuſſus,extrahitur. At ſi exeſus eſt,id foramen tenui linamento primùm replendum eſt,ne conſtrictus ſub forfice confringatur. Eo exẽpto,ſale tenuiſſimo inſparſo relictas carunculas conſumemus. Poſtea uino,aut poſca os colluetur cum conſaneſcat. Quoniã uero ſuperflui nonnulli dentes enaſcuntur,eos qui receptaculo adnati coaluerunt,ſcalpris excindemus: qui non coaluerũt, forfice tollemus. Sin autem dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit,nonnunquam limula,id quod excedit,ſuperfluumq; in eo eſt,deteremus,adiectasq; ipſis, ut ueriſimile eſt, ſquamas

ſquamas auerſo ſcalpello, aut raſorio, aut lima perpurgabimꝰ.

De ligatione linguæ quod ancylion dicitur.
Cap. XXIX.

Ligatio linguæ quæ ancyloglosſon Græcis appellaĩ, aliàs naturaliter accidit, mẽbranis durioribus magisq; à prima origine minutis linguã continentibus, aliàs ex acquiſito ob cicatricem quampiam duriorem ſub ipſa ex ulcere contractam Qui igitur ex natura hoc uitii habent, eo ꝙ tardè ſermonẽ explicare incipiunt & uinculum ſub lingua iuſto magis appareat, exulceratione non præcedente, cognoſcuntur. Qui uero ex acquiſito, cicatricem manifeſto conſpicuam habent. Collocari igitur debet ægrotus in ſedili ea figura ut linguam ad palatũ ſuſpendeat, & nerueum illud uinculum tranſuerſa plaga incidetur. Quod ſi ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, ea hamulo transfixa callum ſurſum extrahemus, ac laterali facta diuiſione ligationẽ ſoluimus, cura adhibita ne particulas altè latentes incidamus. Nam ſanguinis profuſio quæ ſiſti nequeat, frequenter inde ſecuta eſt. Poſt hæc aqua frigida, aut poſca uulnus debet elui. deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

De tonſillis. Cap. XXX.

Qvemadmodum glandulæ ſcirrho induratæ, ſtrumæ appellãtur, ita etiam tonſillæ inflammationem expertæ, & ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatæ, deuorationi ſpirationiq; negotium exhibentes, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodem partis uocabulo, tonſillæ, Græcè antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellum admouere cautio eſt. ubi illa modicè conquierit, manum admoliemur, præſertim albis, contractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditatis flacceſcentes, rubicundæ, amplam baſim habentes, facillimè ſanguinem profundũt. Collocatio igitur homine aduerſus Solis lumen. iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput continente, alteroq; linguam ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellant, inferiori maxillæ apprimente, nos hamulo per tonſillam traiecto, etiam quantum licet ipſam attrahemus, ita ut non mẽbranas ſimul euellamus. Deinde totam ipſa ex baſi ambutabimus ſcalpro ligationi dicato, ἀγκυλότομον nuncupant.

pant.Sunt n.duo eiusmodi instrumenta,aduersos acie inflexus habentia. Postquam una fuerit succisa,ad alterã eodem modo uice conuersa ueniendum est. Functione scalpello obita, æger ex aqua frigida,aut posca gargarizabit.At si profluuiũ sanguinis eueniat,etiã rubi & rosarum,& myrtiq; diluto egelido utetur.Si uero copia sanguinis prorumpat,plantaginis & symphyti succo:item electro,pastillo & lemnia sphragide posca soluta os collui debet. Cessante autẽ profluuio, proximo die,rosarũ flore,croco & amylo cũ lacte perungentur ex aqua, uel oui liquore cãdido,uel hydrorosato.Si sordes ulceribus increuerint etiam ex melle & collutiones, & illitus commodè adhibẽtur.

De uua. *Cap. XXXI.*

GVrgulio tanquam aliquod uocis plectrũ subinde destillationem à capite recipit:idemq; præter naturã auctus, si oblongior,tenuisq; fuerit,Columella nuncupatur: si uero crassior ab ima parte,& rotunda,Vua dicitur.utrunq; autem nomen à similitudine factum est. Si igitur uniuersalibus, nempe & per sanguinis dimissionẽ, & medicamento adhibitis uacuationibus non abigatur,neq; etiã remedijs loco admotis, quæ astringãt, repellantq; , etiam discutere possint,cesserit,ad scalpellũ ueniemus:ne cõtinuo irritatu,tussis, uigiliæ, interim etiam strangulatus subsequatur. Quæ igitur cõtractæ sunt rotundæ,non oblongæ,cruentæ,uel subnigræ , nõ attingi scalpello debent.Tenues autem, oblongæ,per summa graciles muris caudæ modo,remissæ,sanguinolentæ non admodũ, sed albicantes,eæ curandæ sunt. hæ siquidẽ protinus inflammatione liberantur.Id autẽ ex uua præciditur,quod præter naturæ modum eminet Etenim si ad finem illa præcidatur, extremam omnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur Itaque figuratu, ægrotatus in sedili contra Solis lumen, iubeturque magnum hiare deinde uulsella, aut forfice quod superuacuum est prehensum, inferiorique parti adductũ scalpello uuis aut futuris accõmodato,præcidimus. inde quæ in uasorum sectione comprehensa sunt,agemus . Sepe uero, aut propter laborantis timorem,sanguinis profluuij metum,medicamẽti'ue siccitatem ferrum uitantes,adurente potius medicamẽto hanc absumimus. Conuenit igitur medicamento adurente quod in palpebrarum ustione dictũ est,aut eius generis alio, uuæ ustæ sinus implere , ac homini magnum hiare iusso lingua per famulum

mulum forfice constricta, instrumento adaperto tam uuę partem comprehendemus, quantam etiam sumus amputaturi. Cæterum spissitudinem medicamentum habebit neque liquidã, ne diffluens ab uua deerret, subiectas autem partes adurat ob quod ęgro interdicimus, ne per totum ustionis tempus deglutiat, neq; omnino duram, quò facilius uuę incidat, & si ex uno ipsius iniectu summa uuæ pars nigruerit, abundè est: sin minus, etiam bis utemur, ęgro per totum administrationis tempus inclinante ore, in terram, ut saliua eliquescens simul cum medicamenti particulis extra os euadat, siquidẽ hora una emoritur: excidit autem tertio, quatuorve die Secundum ustionem lana molli aut stuppa indice digito inuoluto quæ gurgulioni circùm adhærescunt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionem fomentis ex chamæmelino, tum in his, tum in illis quibus tonsillæ ademptę sunt ex consortij lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus, & perunctionibus similiter utemur.

Quomodo spinæ gutturi eximantur. Cap. XXXII.

DEuorantur subinde inter edendum spinæ, aut piscium, aut aliorum quorundam, diuersis in partibus. Quæ igitur in conspectum ueniunt, uulsella, quam Græci propriè appellant acanthobolon, eximemus: quæ inferius ad ipsas fauces peruenerint, alio modo. Sunt qui dicant maiores moles esse deuorandas, ut, caulem lactucarum, aut buccellam panis. Alij uero spongiam puram mollemque exiguæ magnitudinis linio illigatam deglutire iubent, linoq; apprehenso retrahi, idque frequenter efficere ut spina impacta spongiæ educatur. Leonides autem iubet cataplasmatis uti, quę concoquãt, cuiusmodi ex cruda ordei farina conficiuntur, quò spina in pus redacta sua sponte excidat. At si eadem hora aut etiam ante uentriculi concoctionem in ægrotum inciderimus, eo quod infixum est nobis non conspicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimissis. Nonnunquam enim, id quod est infixum unà cum uomitu educetur.

Quomodo aspera arteria incidi debeat. Cap. XXXIII.

CHirurgicorum præstantissimi hanc quoque administrationem literis prodiderint. Antyllus itaque hũc in modum

dum ſcribit, In ſynanchicis quidem,ut in ea parte dicetur quæ uictus rationem tradit Chirurgiam improbamus,cum inutilis ſit præciſio, in quibus omnes arteriæ & pulmo affectus eſt. In ore autem & mentio inflammationem experiuntibus,aut etiã tonſillis,aſperæ arteriæ os operientibus,incolumi ſanè ipſa arteria, ratio eſt ſectione uti, quò periculum ſtrangulatus euitetur: deinde cum infra arteriæ caput ſpatio trium ipſius quatuorve circulorum manum adegerimus, partem nonnullã ipſius arteriæ ſcalpello pertundemus, totam diuidere ſecurum non eſt,tum quòd hic locus excarnis ſit tum quòd uaſa procul à loco diuiſo ſint diſſita. Itaq; inclinato ægroti capite retrorſum, ut arteria reddatur conſpicua, tranſuerſam lineam incidemus,inter duos circulos ipſam ducentes,ne cartilago,ſed membrana cartilagines colligans,diſcindatur. At ſi meticuloſior aliquis inter agendum fuerit,hamulo prius cutem eleuatam diuidet:deinde ſic ipſi arteriæ incidens,uaſis,ſi fortè occurrant,prætereitis,lineam ducat. Hæc quidem Antyllus dixit:Conijciens arteriam ſcalpello eſſe penetratam, inde quòd ſpiritus per eam cum murmure quodam erumpat, tum quòd uox interciſa ſit. ubi uero de ſtrangulatu metus amplius non eſt, oras uulneris renouabimus, mox ſuturis committemus, ita ut ſolam cutim citra cartilaginem ſuamus, utemurque medicamento quod cruentis facit. Sin minus conglutinetur, præſidio quod carnem inducat inſiſtemus. Simili uero curatione utendum etiam ſi quis nobis obtigerit qui mortis deſiderio iugulum ſibi inciderit.

De abſceſſu. *Cap. XXXIIII.*

QVòd abſceſſus carniũ,uel partiũ carnoſarũ corruptela mutatioq; ſit, quomodo generetur, quotq; eius ſunt differentiæ,quarto libro abundè tractatum eſt. Nunc aũt quẽadmodũ munu ſcalpelloq; ei medendũ ſit,exponemus, cũ omnino in pus tranſierit.Hoc aũt deprehẽdimus inde quòd dolores,febris,ſi præceſſerit,rubor,pulſus & reliqua inflammationis ſigna minora tunc appareant,ubi iam tumor in acutum faſtigiatus eſt, & pus digitis innixis occurrat, præſertim cùm ſumma occupar abſceſſus,tunc ad ſcalpellũ ueniendũ eſt. Si uero neque ad tactum occurrat,neq; faſtigietur, eo quòd in alto deliteſcat,alij mutationis notis attendentes,manum admoliemur. Sciendum uero eſt crudos interim ipſos priuſquam ex

toto

toto in pus murati sint, incidi, si aut articulis, aut principibus particulis uicini sint, ne ligamentum, aut aliquod eis necessarium assidua putredine pariter contabescat. Porrò abscessus ano proximos crudos antequàm in totũ ematuruerint, dissecari Hippocrates præcipit, ueritus ne perforationem experiantur. Inciduntur ergo non omnes simili linea, sed naturali quidem, ut in fronte: & pilosis locis, ut in capite cura decoris quantum licet, habita Recta uero linea artus secamus, ueluti in musculis, diligentiam adhibentes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus: interim in rectũ, interim transuersim abscessũ prout cuiusq; usus exigit, diuiso. In minoribus unam scalpello sectionem molimur, in magnis plures, iuxta amplitudinis ratioñe ubiq ea quæ tenuiora sunt & effluxioni idonea, incidentes. Illos sanè abscessũ qui plurimum fastigiantur, crudi tenues, & emortui sunt, pręcidimus trianguli, aut mirtacei, folij, aut alterius anguli figura, cum circularis ad cicatricem recipiendam sit in idonea. Qui uero non in fastigiũ attolluntur, eos simplici duntaxat linea dissecamus. At ubi magnum sinũ inuenimus, si cutis superinecta carnosa sit, & queat conglutinari, diuisione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris effluxui conueniat: Sin tenuis, admodumq; ex carnis, totam in longitudinem simpliciter dissecabimus, & post simplicẽ diuisionem si corpora utrinq; sita gracilia ualde & nõ carnosa uideantur, ipsa tollemus. Administrato iam scalpelli munere, spongia locus abstergi debet: si paruus, est abscessus, unaq; diuisio, simplex linamentum inferemus: Si magnus est & plures incisæ lineę, implicitum aliquod in longitudinem linamentũ, lemniscon Græci uocant, ipsis demittemus, ipsas similiter plagas linamentis replentes. Quòd si erumpat sanguis, aqua frigida, aut posca utendum. si ita non substiterit, chalcitidis pollinem inspergemus, eoq; frequenter ob flaccidam humore putredinẽ utemur. Splenia si hyems est, & partes sint neruosæ, œnelæo imbuta deligabimus: sin æstas, & partes carnosæ, aqua cũ oleo. aut ipso quoq; uino cum uino frigido tincta illigataq; sequenti die eisdẽ liquoribus superfundemus. Post tertium diem ubi soluerimus, spongiaq; deterserimus tetrapharmaco quod in linteola illinitur, utemur. Si inflammatione caret uomica, idẽ fomentum & medicamen linamẽtis illitum accõmodabimus. Si inflammatio adest: cataplasma, quod concoquendi uim habeat,

beat, inijciemus, superfusionibus antea usi ubi cessauerit inflammatio, medicina quæ pus maturet, & carnem inducat, medebimur. Cæterum unus, glutinantibus remedij, ut quarto uolumine de sinibus comprehensum est, curabimus.

De strumis. *Cap. XXXV.*

STruma quæ græcè chœras dicitur, glandula est indurata, in ceruice, alis, & inguinibus potissimum enascens Nomen habet à chœradis petris, aut suibus, quòd numerosæ sobolis existant, aut quòd colla habeant glandulosa. Oriuntur autem strumæ in prori ceruicis parte, aut in altera, aut utrinq; una, aut duę, aut plures. Omnes autem suis membranis includuntur, quemadmodũ steatomata, atheromata, & melicerides. Quæ igitur indolent attactu, & medicementis impositis deteriores redduntur, malignæ sunt, quas etiam Carcinodas aliqui dixerunt, notumq; est omnibus ipsas curationi quæ manu fit, non cedere. Morigeræ autem ac blandæ tum tactui, tum congruo medicamentorum usui, hoc modo tractandæ sunt Superficiariæ igitur, & in cutem erumpentes, simplici linea diuisæ, ab incumbentibus dissoluuntur: orarum cute hamulis distenta, membranis liberantur, ut in uasorum cõsectione, quam angiologiam uocauimus, expositum est, ac paulatim eximentur. Maiores autem strumas hamis transfixas suspendemus, & similiter excoriatę corporibus eas continentibus undiquaq; liberabuntur, animo adhibito ubiq;, ne arteriæ, quas carotidas uocant, & nerui recurrentes uiolenter. At si uas aliquod diuisum opus obscuret, funiculo id excipietur, uel per medium amputabitur, nisi magnũ fueeit: ubi in arctum strumæ basis uenerit, dextrè ipsa præcidetur: ac indice demisso tentabimus num & aliæ sint strumæ adiectæ quæ eodem modo auferentur. Quòd si magnum aliquod uas aut etiam plura subinde iuxta strumę fundum esse suspicemur, nõ ex basi ipsam excindere, sed funiculo excipere conuenit, quò particulatim citra periculũ sua sponte excidat. quo tempore medicamento in linteola illito, curatio tentabitur. Si uerò inde excindatur, oras committemus. omnino autem rectas diuisiones adhibere oportet. Atq; si nihil superuacuum habuerint, inde suturis iungemus. Sin ex strumæ tumore cutis redundet, parte ipsius myrti instar ablata, suturis utemur, & medicamen cruentis aptum inijciemus.

De steatomatis, atheromatis & meliceridibus. Cap. XXXVI.

HAec quoque in abscessuum genere comprehenduntur: sed hoc discrimine ab illis uariant, quòd abscessus propriè dicti inflãmationẽ doloremq; testentur, & acrem humorem, ac rodentem contineant, nulla peculiari membrana, aut tunica inclusi. Cæterum illa inter se quoque differunt, quòd humor in steatomate contentus, sicut appellatio ostẽdit, seuo sit persimilis. In atheromate, pulti frumentaceæ. In meliceride, humor mel repræsentet. Agnosces ipsa hunc in modũ. Steatoma aliis durius est, tactui renititur, & basim habet solidiorem. Meliceris laxi cuiusdam corporis modo subsidet, & tardè quidem funditur: cito autem rursus succrescit. Curantur hæc quemadmodum strumæ, incisione, excoriatu, suturis & reliqua curatione, id solum cauendo, ne membrana uulneretur, unde humor qui continebatur, profusus operationem impediat, & ne pars ipsius relinquatur, nam renascendi occasionem plerunq; in brachiali, talo & articulamẽtis motui dicatis exhibet, quemadmodũ etiam struma uel tota, uel portio ipsius relicta. quòd si huiusmodi quippiã fuerit deprehensum, satius est non suere, sed exedẽtibus medicaminibus reliquias absumere.

De aneurysmate. Cap. XXXVII.

ANeurysma tumor blandus tactu est, digitisq; cedit, ex sanguine & spiritu contractus. Galenus de eo hunc in modũ scribit. Arteriæ apertæ affectus, aneurysma uocatur. Fit autem eadẽ quoq; conuulnerata, quoties incumbẽs ei cutis cicatricẽ quidẽ contraxerit, maneat autẽ arteriæ uulnus, dum nec coaluerit, nec carne fuerit obstructa. Agnoscuntur huiusmodi affectus arterrũia pulsu, imò etiã prementibus nobis tumor omnis euanescit, substantia quę ipsum efficit, in arterias recurrente. Hæc quidẽ Galenus. Nos autẽ ipsa aneurysmata hoc modo inuicẽ discernimus. Quæ adaperta arteria fiunt, prolixiora apparent, & in alto constituuntur: digitisque impressis ceu strepitus quidã exauditur, cũ nullus sonus in iis quæ rupturæ feruntur accepta percipiatur: illa uerò rotunda magis sunt, & per summa occurrunt. Quæ igitur alas, inguina & ceruicẽ infestant, aliaq; loca, eximiæ magnitudinis aneurysmata, curare propter uasorũ amplitudinem non tentabimus.

Quæ uerò ſummas partes,artus uel caput affligunt,hac ratione aggredi conuenit. Si quidem ex aneuryſmate tumor obuenerit cutem linea recta in longũ incidemus, deinde hamis diductæ oræ ſicut in uaſorũ diſſectione dictũ eſt,excoriabuntur, & ſcalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur: acu traiecta duobus funiculis deligabitur,puncta prius arteria ſcalpello per mediũ: ubi cum ambienti membrana unita fuerit,curatione pus maturante utemur uſq; dum funiculi exciderint. At ſi ex ruptura arteriæ creatũ ſit aneuriſma,totũ id quatenus fieri licet,cũ cute digitis apprehendendũ eſt,deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum eſt tranſſuendũ. Et poſt acus traiectum anſulam forfice præcidere oportet, atq; ſic duobus fili, hic illic tumorem deligare,ueluti in ſtaphyſomate comprehẽſum eſt. At ſi metus ſit ne fila circumuolantur,altera etiã tranſmittẽda eſt acus per totum quæ priorẽ premat ſimiliter duo ſila ducens: amputata anſuia ex quatuor filis cõſtata,ita tumorem ex lino deligabimus, uel tumore per mediũ adaperto poſt excretionẽ, cutem adimemus,eam quæ ligata eſt relinquentes, ac ſplenium ex uino & oleo imponentes, remedijs in linamenta illitis utemur.

De aſperæ arteriæ tumore qui bronchocele dicitur. *Cap. XXXVIII.*

GRandis in ceruice,& rotundus tumor fit,nomen claturam ab internis partibus ſortitus. Duplex eius tumoris differentia eſt.alius n adipe tumet,alius partium illarũ dilatatione accidit.Atq; hunc notabimus ueluti & aneuryſmata,deſperatumq; fugiemus, nõ aliter ac uniuerſa aneuryſmata quæ periculoſam habeãt adminiſtrationẽ: præcipuè uerò quæ circa ceruicẽ oriuntur,ob arteriarũ magnitudinem. Qui adipe inturgeſcit,ita ut ſteatomata curari debet, diſcretis, prætermiſſque uaſis,eo nimirum modo quem in ſtrumis expoſuimus.

De ganglijs. *Cap. XXXIX.*

GAnglion,nerui eſt in nodum concretio, ex ictu,aut labore proficiſcens,plerunq; uerò in manus iunctura, quà cũ brachio committitur,talo, & articulamentis abſoluitur: quanquam in alijs quoq; partibus proueniat.Hæ comites ſunt notæ,tumor, concolor, renitens, indolenſque. At ſi uiolenter premas,ſtupidum ſenſum experitur,non in alto,ſed ipſa ſub cu

te radices agens:& ad latera quidē transferri poteſt:ſin autē ui adigas:tum antè,tum poſt,nequaquā poteſt. Quæ igitur in cruribus aut brachiis aut ſummis partibus oriuntur,excindere tutum non eſt:periculum enim ne particula reddatur mutila. At quę caput aut frontē inuadunt, cutè ſcalpello diuiſa curamus, & ſi quidē parua fuerint,uulſella cōprehenſa ex baſi præciduntur:ſi maiora,hamis transfixa excoriataq; tolluntur:oras ſuturis commiſſas, medicamento ad cruenta apto perſanamus.

De uenæ ſectione. *Cap. XL.*

ET ſi omnibus ſatis cōſtet, quomodo uena incidi debeat, tamen ne parti chirurgicæ aliquid deſit,& propter artificioſas ipſius diſtinctiones,omittendū non eſt. Primū itaque uenæ ſectionis conſiliū eſt,ut ſanguis qui redundat,euacuetur. Copia uerò ipſius duplici modo capi demonſtrata eſt,uno ad uires,uenæ licet plenæ nō appareāt:in quo ſtatu, homo protinus imbecillis ac inualidus reddit: natura ceu ad graue aliqđ onus ferendū impotēte. Altero, uaſa quæ id cōtinent,in alia loca pondus transfundere ſpectātur:& ſi uirtus haud cū moleſtia ipſum toleret:in quibus ruptis interdū uenarū cōmerciis, ſanguinis ſputū,aut aliæ fluxiones accidunt. Copię igitur,quæ ex uiribus ęſtimatur,corporis grauitas, nota eſt. Venarum copia tum extenſione,tum quòd illæ plenæ tument,agnoſcitur. utraque autem, uacuationem neceſſariam indicat. Itaque primo quoq; die ſanguinem uſu id exigente demittes,ſola in uentriculo ciborū concoctione, aut etiā perfecta in iocinore ſanguinis elaboratione expectata. At ſi inter initia ob cauſam aliquā ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit, uel ultra ſeptimanam cum mittere alienū non eſt,ſi neceſſitas poſtulet,& uires non diſſuadeant. Cæterū qui uenā inciſurus eſt,id habet inſpiciendum,num multa ſtercoris retentio inteſtina urgeat. Quod ſi ita deprehenſum eſt,molli clyſtere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiē ab inteſtinis attrahant. Ijs igitur qui ob morbi neceſſitatē, ſanguinis detractionem requirunt,quouis tempore uenam incidemus,ſi particularium duntaxat in febribus acceſſionum uigorem ſeu ſtatum excipiamus. At ſi continens febris extiterit, matutinū omnino tempus magis idoneū eſt. Qui uerò nullo morbo urgente, ſed præcauēdi illius gratia ſanguinis uacuationem poſtulant,

ſtulant,his uero opportunũ eſt. Porrò in ætatibus uſq; ad quartumdecimum annum ſanguis mitti non debet,ſicut ẽt poſt ſexageſimum,niſi neceſſitas quædã ineuitabilis huc nos cõpellat.in ſumma,imbecillis uiribus præditi, hanc uacuationẽ uitabunt. Cæterũ in particulis recens inflãmatione tentatis, ex oppoſito inanitione in moliri conuenit: in uetuſtioribus, ex propinquo:ſiquidẽ ex multis corporis partibus ſanguinẽ mittemus: frequẽtius aũt ex interiori cubiti uena. Verùm id cõſiderandũ uenit,interiori & alariæ dictæ uenæ,per totũ,arteriã ſubijci: mediæ neruũ: ſuperior quæ & humeraria dicitur, periculi expers eſt. Ac in capitis morbis humerariã inci dimus. In his qui infra ceruicẽ affligunt,alariã: media utriſq; conuenit. Faſcia igitur arcta partem aliquã circa brachij muſculos deligare oportet,& frictione manuũ alternante,repletã uenã uſui cõmodã tranſuerſim per totã ipſius latitudinẽ ſolam diuidere. Etenim maiores hac plagæ,ægrè cicatricẽ admittunt arctæ nimium inflammationẽ experiuntur, præterquam ꝙ craſſioris ſucci tranſitũ impediant. In quibus autem & ſecundo & tertio die,interim uerò & quarto ſanguinẽ detrahẽdũ eſſe ſperamus, obliquius uena ſecari debet,quò manus inflexu dehiſcens non protinus cicatrice obducatur,ſic.n.uiſum eſt Antyllo. At quãtum euacuabitur,ex uiriũ robore,& morbi magnitudine metiemur. Si humoris copia ſubeſt,& materia efferueſcit, una uice uſq; dũ anima deficiat extrahemus, uirtute uidelicet robuſta,ſic aũt ut æger nõ ex humoris in uentriculũ confluxu deficiat: ob quod ẽt multi ante iuſtã uacuationẽ per initia ſtatim animo deſtituuntur: uerùm eius deliquiũ his uacuati humoris ratione obuenire oportet. Iam uerò ſi magnã uacuationẽ res poſtulet,uires aũt ſint inualidæ, diſtribuenda erit inanitio: ac primũ parcius detracto ſanguine denuo idem auferetur: ſi res exigat ẽt tertio. Cæterũ uacuare ſolemus corpus uniuerſum non modo in plethorica affectione, ueluti & Galenus tradit, ſed ẽt propter affectus magnitudinẽ,quanquã totũ corpus humoribus uideas cõmoderatũ,quemadmodũ in ſanguinis ex naribus,aut alia parte profluuio,quod nõ copia excitauerit: ac uacuare reuulſorio modo ex oppoſitis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendũ eſt,ſicut in colicis & renibus calculoſis,lippitudine, & ijs quæ tã præcipiti modo urgent Nã dolor & partis inflammatæ calor defluxioni præbent

 occaſionem,

occasionem, licet uniuersum corpus superfluitatibus careat: Quapropter parcius id tunc faciundũ est, uacuatione adhibita, quæ potissimũ laborantis ætati, & naturæ cõpetere uideatur: cõsideratio ẽt anni tempore, loco, & ægrotantis cõsuetudine. Porrò in quibus propè uenã quæ diuidetur magna quædã est inflammatio, quemadmodũ in pleuriticis & iocinorosis, optimum est expectare, dũ color sanguinis, & substantia mutetur. Diuersus aũt est in inflãmatione sanguis, à naturali: quoniam largius incalescens, siquidẽ prius erat crudior, rubicundior, magisq; flauus euadit: si aũt talis prius extiterit, in nigrũ adustus mutatur. Nõ tamen ex toto mutationẽ ipsius expectare consiliuni est: sed ẽt ante illam nõnunquam cessare cõuenit, idque duplici de causa, aut ob uiriũ imbecillitatẽ, quas solui ex pulsuum tactu cognosces: sunt.n.ipsi inæquales uehementia, & magnitudine, uel ẽt languidi, & robur fluxionis inclinans imbecilles iam uires notat: ut propter inflammationis malignitatem: nonnunquã.n.nihil remittit, sed uehementer impacta. At si nihil horũ obstiterit,ægerq; floridæ ætatis sit, expectanda est sanguinis mutatio, magisq; si ambiens aer temperatus fuerit. Si uerò sanguis ante iustam uacuationẽ fuerit suppressus, id aũt accidit, aut propter timorẽ, & animi defectũ, aut sanguinis grumũ, aut uiolentã constrictionẽ, cõtra singula pugnabimus: Animã deficientem, odoratis naribus admotis refocillantes: cõstrictionẽ, uinculo remisso soluentes: in grumũ coactũ sanguinem, uel olei infusione, uel digitorũ fotu dissoluentes. Reliqua sanguinis dimittendi præparatio nulli non cognita est: uerum hæc in cubiti uenis fieri solent. At ex fronte sanguis detrahẽt in capitis doloribus ita: capite fomentis adiuto, fascia ceruicẽ uinciemus, digitis super guttur interpositis, ne suffocatu ægri intereant: repleta iam uena in fronte, acie scalpelli diuidetur. Eodẽ modo etiã circa guttur extantes uenæ sphagitides appellatæ, ob uetustam lippitudinem aduersa scalpelli parte scindentur, ita ut sanguis erũpat. Item uenas linguæ subditas, ueluti in anguis, transuersas incidimus, euitantes cõstrictionem. Nonnulli uero in maioribus oculorũ angulis uenas eminẽtes, sicut in longis capitis, uel oculorũ morbis similem in modum diuidunt. In quibus internas quoq; nariũ uenas uel mucrone scapelli cõtundentes, uel quibusdã asperis irritantes dirũpũt, item post aures sitas ob capitis affectus feriunt. Quæ uero po-

plitem

plitem perreptant,in renũ cruciatibus aperiũtur. Quæ extremas corporis partes intercurrunt,ſuperiacentibus uinculo exceptis & manuũ frictione,& pedũ inceſſu repletæ diuidẽtur.in ſiniſtra quidem manu, cum lien malè habet,uenam quæ inter paruũ & anularem digitũ porrigitur,præcipuè incidemus. cum iecur affligitur,in dextra. Nam extremarum partium inanitio è longinquo magis facta efficatiorem molitur reuulſionem: in pede,ueluti cum coxendicum dolores,aut uteri uitia urgent, eam quæ ſupra interiorem talum eminet,diſſecabimus.

De cucurbitularum uſu. *Cap.* XLI.

CVcurbitulis neq; per affectuum initia,neq; cũ corpora ſunt plethorica,utemur: ſed ijs prius euacuatis, cumq; nihil particulæ influit. Vſus eius eſt mouere aliquid, agitare,& foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes diſcutit,diſtillationes in ſtomachũ ſuſpendit,ſanguinem attrahit,& profluentem rurſus ſiſtit, obiectis partibus admota: & quod alte conditum eſt,in ſumma rurſus educit. in totum humores traducit,ſpiritus euacuat.At quæ cum ſcarificatu adhibetur,efficaciorem cauſis perſpiratũ præbet,ſenſibiliter ex alto ea quæ nocent eliciens: quippe non modò ſanguinem, ſed alios quoq; humores uacuat,præſertim cum flamma ampliore adglutinata: uerũ ſi à carnoſis particulis detractionem moliri ſtatuimus,primùm cutis ſcalpello exaſperanda, deinde cucurbitula imponenda eſt. Sin ex carnis magis pars fuerit, leuem prius cucurbitulam defigemus: ubi in tumorem particula eleuata ſit,ſcarificatu adhibito, rurſus ipſam accommodabimus: & ſi paululum uacuare cogitamus, unà diuiſio abundè eſt: ſin amplius,plures adhibentur. Item ſi tenuiorem qui continetur ſanguinẽ acceperimus,ſumma ſcarificari,ſi craſſiorem, alta debent: quando etiam concretum ex ictu ſanguinẽ educere animus eſt. Terminus autem moderatæ diuiſionum altitudinis eſt,ſola cutis craſſitudo. Nonnulli inſtrumentum ad hoc excogitarunt tribus ſcalpellis æqualibus ſimul iunctis,ut unica iniectione tres fierent plagæ: uerùm hoc nos inutile purantes ſimplici ſcapello contenti ſumus. Alii cucurbitulis uſi ſunt uitreis,ut ſanguinis qui uacuatur menſura in extractione pelluceſcat: uerum æneæ cum maiorem ſuſtineant flammam,multo ſunt efficaciores uitreis,quæ facilè dirumpuntur.Quinetiã

quæ ex cornibus,ore ſugẽtes trahunt,minus quidem inaniũt, non autem ſiccant,quemadmodum quæ cum flamma ſi opus fuerit,adhibentur.Cæterum cum admoturi ſumus cucurbitulam,particulæ in rectum figuratæ ex latere hanc defigemus.Si enim iacentibus ipſis ſuper linamentũ ex lucerna , ſimul cum flamma inducamus,in cutem decidens illa,grauiter adurit,uſu hoc non poſtulante.Eſt cum cucurbitulæ magnitudo ſubiectę parti adæquabitur,eaq́; de cauſa permultũ cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differunt, quemadmodum etiam collo prolixiores & ſpatio inferiori latiores aliis efficacius extrahũt. Cauendum autem ne prope mãmillas cucurbitula applicetur. nam illapſæ cucurbitulis nõnunquã mammæ & inturgeſcẽtes uehementer haud facilè ipſas relinquunt,atq; tunc ſpõgias ex calida cucurbitulis circundare oportet , ſic enim remittuntur: ſin minus hoc modo fuerint laxatæ,perforari ipſas ratio eſt .

Quomodo alæ adurantur. *Cap. XLII.*

HVmeri articulato luxato in nonnullis caput frequẽter & continuè excidit , uel humiditatis ſuperantis uitio, uel quod cõtinuæ luxationi opportunus locus euaſerit,quando ad uſtionẽ deſcendere oportet . Proinde ægro,aut ſupino,aut in ſanum latus inclinato, interiorẽ alæ cutem quà potiſſimum articulus excidit,duobus ſiniſtrę manus digitis,uel hamulis tenuibus & oblongis eleuatã, candenti ferro adurere oportet,quouſq; ferramentum ex aduerſo inflexum uno impreſſu duas cruſtas excitarit,& ſi magnũ intercedens harũ ſpatium fuerit,mucrone ſcalpelli per ipſas traiecto aliam in medio cruſtã faciemus , adurentes uſq; dum ferramentum urens ſcalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriuſque dictæ mediã fieri cõſulit,æquali illis ſpatio diſtantes quadrangulæ figuræ modo. Altius aũt cute non penetrabimus , ꝙ nerui,glandulæ,ac aliæ particulæ quæ inflammationẽ difficultatemq́; functionum,excitare poſſint,ſubiecta ſint : curari uero adusta debent porro cũ ſale trito & impoſito,tũ aliis præſidiis ad cruſtas inſcriptis,poſtea manu operandum cautè erit .

De adnatis digitis & ſexto digito. *Cap. XLIII.*

ADnaſcuntur digiti in manu nunc propè maiores digitos,nunc propè exiguos , raro aũt niſi ſunt iuxta aliorum aliquem.Eorum uero qui adnaſcuntur,alii per to-

tum

tum carnosi sunt, alii ossa in se continent, nonnunquam & ungues. Ossa habentium, hi ab articulo procedunt, cuius cõmissuram alteri digito cõmunicant, alli ex naturalium digitorũ fissura oriuntur: atq; huiusmodi perpetuo sunt immobiles: reliqui mouentur nonnunquam. Carnosorum expedita est præcisio. nam scalpello quod superuacuum est in totum tollimus. Eorum qui ab articulo prodeunt, difficilior est tractatio illis qui à digitorum fissura originem traxerunt: primum caro orbiculatim usq; ad os excinditur, ipsumq; os excisum aut erasum, aufertur. Cæterum inter curandum radimus ipsa, & cicatrice obducimus quemadmodum etiam in ossium uulneribus declaratum est.

Quomodo purulentis adustio adhibenda.
Cap. XLIIII.

VStio efficacissimum purulentis præsidium inuentũ est. Conuenit igitur ferro candenti crustas excitare: unã inter clauiculæ compagem cute sursum educta. duas autem exiguas iuxta mentũ, sic ut ab arterijs quæ carotides appellantur, recedatur. Duas item sub mãmillis ampliores inter tertiam quartamq; costam, alias duas inter quintam & sextã paulùm in posteriora spectantes: aliam, per medium pectus: rursus aliam supra os uentriculi, tres posterius: per medium dorsum unam, utroq; spinæ latere duas, quæ in dorso factã crustam excedant non admodũ extantes. Alii, ut tradit etiã Leonides, ferro mucronato candenti per mediũ costæ spatiũ ubi abscessus est, adacto, usq; ad pus ustionẽ moliri sunt. Nonnulli etiam hos curare ausi sunt, transuersa linea inter quintam & sextam costam ducta, & cute paululum obliquè diuisa, deinde sic scalpello membrana quę costas succingit perforata, pus excreuerunt. Atq; hi cum illis qui ferro usq; ad imum adurunt, aut statim mortem inferunt, uitali spiritu confertim una cum pure euacuato, aut fistulas reddunt insanabiles.

De cancro. Cap. XLV.

CAncer, tumor est inæqualis, oris prætumidis, aspectu teter, liuidus, & indolens, interim sine ulcere, quẽ Hippocrates latentem nominauit: is si curerur, peior euadit: interim exulceratus: nam cum ex atra bile ducat originẽ, magna parte eroditur. Pluribus quidem corporis partibus accidit,

cidit, præcipuè fœminarum locis, & mammis, quæ uenas undiquaq; turgidas habent, quemadmodum cancer animal pedes, unde etiam nomen sortitus est. Quæ igitur per medicamenta curatio adhibetur, quarto uolumine abundè explicata est: eius autem cancri qui uuluam infestat, tertio. Quoniam uero partes putrefactæ, aut quæ (ut simpliciter dicam) naturæ modum excesserunt, ablationem sui postulant: cancris autē uuluæ manus opera nec potest, nec utile est admoueri: eorum qui exteriora infestant, præcipuè mammas curandi administrationē trademus. Quidam enim totam partem uitiatam ferramētis candentibus absumunt: alij totam mammam præcisam adurunt. Galenus solam administrationem quæ per sectionem fit, recipiens, hoc modo scribit. Si quando cancrum scalpello curare audebis, incepisse uacuationem à melancholici humoris purgatione oportebit, ubi iam totum quod uitiatum est exactè præcideris, sic ut nulla radix supersit, sanguinem effluere finito, nec celerius eum cohibebis, uerum etiam premēdo uicinas uenas, crassiorem ex ipsis sanguinem exprimes: deinde aliorum ulcerū modo curabis. Hæc quidē Galenus memoriæ prodidit Reliqua uero maligna putridaq; ulcera nempe phagedænas, gangrænas & cōsimilia eodem tractare modo debes.

De ijs quibus mammæ fœminarum modo inturgescunt. Cap. XLVI.

QVemadmodum fœminis, ita masculis quoq; pubertatis tempore, māmillæ modicè inflantur, sed plerisq; rursus subsidunt, in nōnullis sumpto initio crescunt pinguedine subnascente. Cùm itaq; indecora hæc corporis figura muliebris habitudinis notam repræsentet, digna est cui manus admoueatur. Lunata per imam mammillæ partem linea ducitur cute detracta: ademptaq; pinguedine, suturis cōmittetur. At si fortè māmilla partibus ipsius ob magnitudinē ad ima, ut in mulieribus, inclinauerit, lunatas duas plagas in extremis inuicem coeuntes inferemus, ut minor â maiore cōprehendatur. Cute quæ intercedit cum pinguedine adempta, similiter suturis utemur. At si aberrantes minus exciderimus, tunc eo quod superest rursus adempto, suturas iniiciemus, & medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

Quomodo

Quomodo iecur aduratur. Cap. XLVII.

SI dolor cum grauitate iis oboriatur quibus iecur uomica laborat, carnea ipsa substantia uitiata ostenditur. Si acutus dolor magis urgeat, puris in tunica collectio: adurere hoc modo oportet: ferrum candens mucrone tenui, paulò supra inguen qua iecur desinit, iniicitur, ut crustam unam excitet: Vbi uero totam cutem adusserit, & usq; ad tunicam penetrauerit, pus excernetur. Ab euacuatione phacomelite, hoc est, lenticula melle addito utemur, tum ijs quæ mulsa & speciebus ad carnem creandam componuntur: postea uero etiam cicatricem ducentibus.

Quomodo lien aduratur. Cap. XLVIII.

CVtis quæ lieni incumbit, hamo eleuata, oblongo ferro candenti per totũ ipsa aduretur, ut unico impressu duæ fiant crustæ idq; faciemus ter, quò omnes crustas numero sex habeas Marcellus autem tridente quam triænam Græci dicunt, aut tridenti simili ferramento utens, uno adactu crustas excitauit.

Quomodo stomachus aduratur. Cap. XLIX.

IN longis stomachi defluxionibus, recẽtiores usi sunt adustione. Alii ferramentis candentibus mucronatis tres crustas moliuntur, unam iuxta cartilaginem quæ ab ensis figura Græcis uocatur xiphocides: alias duas inferius trianguli figura, altas ut cutem diuidant: Alii unam duntaxat adhibent, ampliorem supra ipsum os uentriculi. Sunt, qui ne ferro quidem urant, sed iscis appellatis: sunt autem hæ spongiosa quædam corpora in quercubus & corylis nascentia, barbaris magis usitata. permittunt autem uulnera sine cicatrice diu manere, imò etiam magis adhuc diuidũt, ut maiore per ipsa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Cap. L.

QVomodo aqua intercus contrahatur, quot sint ipsius differentiæ, quæ causa, quæ notæ, quodq; remedium, tertio uolumine sumus executi: ubi & demonstratũ est, illud solum aquæ inter cutem genus quo ueluti in utrum

aqua

aqua colligitur, asciten dicunt, manus operam postulare. Atq; eam hoc loco explicabimus. Itaq; rectus homo statuitur, sin minus, in sedili collocatur: si ne hoc quidem fieri potest, attingi non debet, cum adeò sit inualidus. Stante recto homine ministris retro assistentibus, iubebimus ut tumorem ad pubem digitis premat, depellatq;. Nos aculeo, aut scalpello quo uena inciditur, si ex partibus iuxta intestina sitis originem cõtraxerit. directè sub umbilico tribus digitis interpositis imum abdomen usq; tenuem membranam quæ peritonęos uocatur, diuidemus. Sin autem primario iecoris affectui malum fertur acceptum, à sinisteriore umbilici parte dissecabimus. si à liene uitium trahit originem, in dextra non enim in illa parte sectionem moliemur, in quam decumbent. Ac cute quæ superiacet acie instrumenti excoriata, membranam quæ finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quousque scalpellum ad uacuam usq; regionem penetrauerit. Deinde per foramen abdominis, & peritonæi, æneam fistulam scriptoriis calamis acie similem demittemus, & per hanc humor effundendus est pro cuiusque uitium ratione, quam ex pulsus tactu deprehendemus. Deinde exempta fistula, humor sisti debet, sistetur autem statim cum diuisio ipsa alternatim sit facta. At nos securitatis gratia linamentum tortile per solam abdominis diuisionem dimittimus, ægro recumbente recreatoque, per insequentem diem rursus momentum humoris quantum uirtus exigit fistula euacuabimus, atq; ita deinceps faciundũ est, quousq; minimum humoris supersit, ita tamen, ut ubique subitam cumulatamq; uacuationem uitemus, multis siquidem imperitè manum admoliti una cum humore uitali etiam spiritu uacuato subito hominem iugularunt: qui uero securius rem agunt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pondere, reliquum medicamentis aquam ducentibus arena, sole, siti, & cibis desiccantibus consumpserunt. Iam uero ustione super stomachum, iecur, lienem, imum uentrem & umbilicum usi sunt, quinque crustas adhibentes. Alii ferro tenui candenti: alii iscis nuncupatis, aut aliquo ex alia huiusmodi materia, & pleriq; hac curandi ratione magis consanuerunt, interim nullam in totum compunctionem (quam paracentesin uocant) experti.

De umbi-

De umbilico prominente. Cap. LI.

VMbilicus indecorè prominere ſolet, quod uitiũ Græcè exomphalon dicitur, interim mẽbrana quæ abdomen ſinit, peritonæum appellaui, illic dirupta, ac procidente, aut omento, aut inteſtino, interim colluuie otioſi humoris ſub umbilico contracta, interim uero carne ſubnata, aliquando ſanguine irrumpente, propter uenæ, aut arteriæ rupturam, ut in aneuryſmatis, interdũ non ſanguine, uerùm ſpiritu ſolũ irruente. Si igitur momentũ prociderit, circa umbilicũ tumor cõcolor, mollis tactu, indolens & inæqualis apparet. Si inteſtinum prolapſum eſt, præter compreſſis memorata, etiam inæqualis magis tumor eſt, & digitis impreſſis cedit, euaneſcitq́; nonnunquam ſtrepitũ elidens, balneis, & diſtentionibus magis increſcit. At ſi humor collectus eſt, mollis ſimiliter tumor apparet: preſſus autem non cedit, neq; decreſcit, neq; tamen augetur. Quòd ſi autem accedat ſuperioribus ſignis, ut tumor ſit liuidior, carneq; ſubnata durior, etiam tactui renitetur, & eadẽ in magnitudine manet. Si ex inflatione eminet, tumor mollis ad tactum ſubſequetur, qui digitorum impulſu ſonum quendam reddit, & preſſus aboletur. Hunc in modum curabitur: erecto homini iubemus ut ſpiritum contineat, quò in omnẽ partem diſtendatur: deinde omnem umbilici excreſcentiã orbiculatim atramẽto ſcriptorio notabimus, reſupinatoq; homine ſcalpello tumorẽ, quà nota atramenti eſt exaſperabimus: deinde medium hamo eleuatum, lino aut neruo quà exaſperatio, eſt circum aſtringemus (hoc enim pacto continebitur ne deuoluatur) anſulam ſupra deligaturam ponentes, poſtea tumore quẽ conſtrinximus iuxta uerticem adaperto digitũ indicem demittemus, tentabimusq́; diligenter num inteſtini implexus, aut pars omenti ſimul fuerit conſtricta. Ac ſiquidẽ inteſtinum fuerit relictum laxata funiculi anſula, id introrſum pellemus: ſi uero omentum ſit, eo retracto, quod ſuperuacuũ eſt amputabimus, uaſe quod (ut uериſimile eſt) coincidit, lino deligato: mox accipientes duas acus ſimplex linum ducentes, iuxta hiatũ per inciſionem cutis factam traiectamus, & anſulis linorũ præciſis, quemadmodũ in aneuryſmate dictũ eſt, ex quatuor initiis conſtrictionem moliemur. Vbi corpora lino deuincta computruerint exciderintq́;, medicamentis in linteola illitis curatio ob-

ſoluetur,

soluetur, si cauam magis cicatricē fieri semper cupiamus. Hæc quidē ad momenti, aut intestini affectum pertinent At si caro aut humor, aut sanguis uitiū crearit, tumoris medio circulatim præciso deinde eo quod incumbit extra peritonæū, sublato, cu rationem carni generandæ dicatā tentabimus. Porrò si umbilicus emineat, aut ex uasorum dilatatione, aut spiritu interclu so, attingi non debet, quemadmodum etiam aneurysmata.

De peritonæo, hoc est, interiore abdominis membrana conuulnerata item de intestini, aut omenti prociden-tia. ubi etiam tractatur, quomodo uentris uulnera sarciantur ex commentarijs Galeni. *Cap. LII.*

1 QVomodo peritonæi, hoc est, interioris abdominis mēbranæ uulnera optimè queas manu curare, deinceps uenit considerandū. Si igitur paruū adeò uulnus extiterit ut inflatum iam quod procidit intestinum remittere non liceat: necessarium est, aut flatū elicere, aut uulnus ampliare. Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere, si modo id consequi possis At qua magis ratione id consequare, quàm si causam unde intestinū infletur, è medio sustuleris? Quæ igitur ea est, nimirum, ambientis nos aeris refrigeratio: quare etiam remedium ex calore petetur. Itaq; spongia molli aqua calida madenti, mox expressa calefacere intestinum oportet. Præparetur autem interea uinum austerū calidum etenim hoc magis quàm aqua calefacit, ac robur intestino adijcit. At si per hæc intestini inflatio non cesserit, tanta peritonæi pars incidi debet, quanta id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiusmodi sectionē habentur scalpella recta quæ Græci syringotoma uocant, id est, quæ ad fistulas incidendas sunt accommodate. Figura autē laboranti apposita fuerit, cum in inferiori parte uulnus factum est, si sursum uergat: cum in superioribus, si deorsum, & si in dextris uulnus sit, in contrariā partem corpus incumbet, si in sinistris, in dextram, atq; hoc tum magnis, tum exiguis uulneribus commune est. Cæterū cum intestina in proprium reponi locum debent, ex magno uulnere collapsa ministro dextro opus est: oportet n. ipsum, ubi manibus suis totum uulnus à foris apprehenderit, intro repellere, constringere ac exiguū semper sueuti denudare: quinetiam id quod consutum est, mediocriter

diocriter comprimere, quoad totum exactè persuatur. Porrò quæ idonea suendi abdominis ratio existat, deinceps dicamus. Quoniam coire abdomen cum peritonæo conueniet, incipiendum quidem à cute est, atq; ab externo introrsus acus demitti tur: ubi iam & cutem, & rectum musculum totum transierit, præterito quod ei adiacet peritonæo, per reliquam huius partem eam ab interno extrorsum, atq; inde per reliquum abdomen traiectabis: ubi hoc penitus pertransierit, rursus ab externo introrsum, idem abdomen perforandum est: mox ubi peritonæum quod illi quoq; adiacet præterieris, & ad oppositum perueneris, id quoq; ab interno extrorsum perpungi, unaq; eũ eo totum ipsi cohærens abdomen debet. Deinde ab hoc rursus incipiendum, atq; id cum opposito peritonæo consuendum Ac rursus uicina etiam cute traiecta, iterum ab ea parte acus introrsum est inijcienda, consuendumq; id cum opposito peritonæo, inibi quoq; uicina cute transmissa: atq; hæc iterum iterumque facienda sunt, quoad totum uulnus similiter consueri mus. Interuallum uero suturarum quod ad compescenda ea quæ subsunt, pertinet, breuissimum esse postulat. Quod autem ad firmitatem requiritur, inter suturas cutis ne alibi rumpatur, utiliter breue non est. quare uitato utriusq; excessu, eligenda mediocritas est. Iam hoc quoq; omnium ulcerum commune quodammodo est, sicuti etiam ipsius quo suuntur, fili ratio. Quod enim durius est, cutem rumpet: quod mollius, confestim ipsum rumpitur. pari modo si proximè oras summas acũ transegerit, quod reliquum est cutis, quoniam minimum est, dum uiolenter adducitur, rumpi cogitur. Sin plurimum ab iis recesseris, non parum cutis inglutinatum relinquetur. Hæc licet omnium sint ulcerum communia, maximè tamen seruanda in abdomine suendo arbitror. Porrò ipsum abdmen, aut quemadmodum est expositum, consuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæum abdomini coalescere possit: quod uix sperare audeas, cum neruosum existat: aut sicuti quidã factitant, qui quæ cognatæ naturæ sunt, ea committunt, utpote peritonæũ peritonæo, abdomen abdomini. Id autem fiet in eum modum. A uicino nobis abdomine incipitur, atq; ab externo introrsum per id solum acus traiectatur. post præteritis utriusque peritonæi labris, ex obiecta parte à foris introrsum per utrunq; eius labrum acus reuocatur: dein hæc rursus reducitur, atq; ab inte-

riotibus foras per aduersum abdomen transmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirum uno adactu per quatuor labra acus traiicitur, id differt, quòd peritonæum totũ intra abdomen prorsus recondit. Cæterum medicamenta ad hæc idonea materiæ illius esse debent, cuius sunt ea quæ cruentis inijciuntur. Vt autem nulla pars principalior consortij lege doleat, lanam conuenit mollem oleo mediocriter calido imbutam toti, quod inter inguina & axillas est, circundare. Præstiterit autem si per clysterem intestinis aliud simile infundas. Si uero nonnihil in ipsis quoq; intestinis conuulneratum sit: quod iniicietur, uinum nigrum, austerũ & tepens erit, eóque magis si totum usque ad interiorem meatũ pertusum sit. Facilè igitur curationem recipiunt intestina crassa: secus habent tenuia: ieiunum uero omnibus insanabile est, tum propter uasorum magnitudinem multitudinemq́;, tum quòd tunica eius prætenuis neruosaq́; existat. accedit huc quod etiam bilem synceram totam recipiat: adde quòd omnium maximè iecori uicinum habeatur. Ventriculi porrò imę partes carnosæ ulceratæ curari cum fiducia debent, siquidem fieri potest ut res bene succedat, non solum quòd hæ crassiores sint, sed etiã quòd sedes medicamentis quæ illas curabunt, adhibendis in eo loco est accommoda. At ulcerum quæ os & gulam infestant, solo transitu medicamenta attingunt: quæ autem orificium ipsius obsident, ij sensus quoq; in illo acutus sanationi aduersatur. Cùm autẽ peritonæo rupto omentum prolapsum aut liuescat aut nigruerit, fune exceptum antequã nigrescat, ne sanguis profundatur, præcidere conuenit id quod post uinculum habetur, atq; ut in extremo inferiori iam cõmemoratæ abdominis futuræ uinculi fines pendeant, curabimus, quo scilicet facilè eos cum ex uuluere suppurante eructentur, eximamus.

Ad tegendam glandem colis si nuda est. *Cap. LIII.*

IN quibus glans colis penuria cutis non contegitur, aliqui indecori gratia duplicem administrationis modũ excogitarunt, nunc in superiore colis initio cutem orbiculatim secantes, ut facto ipsius diuortio, inferior cutis attrahatur, donec glans occultetur: nunc subtus interiorem cutem à glandis radice scalpello excoriantes, inde inferiorem trahentes, mox linteo quodam molli ambitus præputium deligantes, ita ut linteolum

teolum aliquod quà cuti excoriata eſt, interponatur, ne præputium cum glande coaleſcat. Hunc modum Antyllus magis recipit, longiore ipſum oratione exponens. Nos autem ſummatim dixiſſe contenti ſumus, quoniam raro inter artis opera huiuſmodi adminiſtratio requiritur, tum quòd affectus nullã munijs obeundis difficultatem pariat, tum quòd neque tantum indecori afferat, ut hac magis inquiſitionem aliquam ex chirurgia deligas.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit, uitium dicitur hypoſpadiæon. *Cap. LIIII.*

PLeriſq; glans ab origine non perforata eſt: uerùm ſub cane appellato quà glans ſuſpenſa eſt, foramen habetur: unde neque urinam facere anterius poſſunt, niſi particulam uerſus imam uentris regionem, admodum inclinent, neq; liberis dare operam, cum ſemen ipſorum in uterũ rectà non poſſit eiaculari. Omnium itaq; ſimpliciſſimus tutiſſimusq; curationis modus eſt qui fit per præciſionem. Itaq; reſupinato homine glans ſiniſtræ manus digitis ualidè attolletur: deinde ſcalpelli acie ipſa iuxta coronam præcidetur, plaga non obliqua, ſed ſculpturæ ſimili, ut per medium eminentia quędam glandem repræſentans appareat. Quoniam uerò ſępe ſanguis profundi ſolet, ſi fieri poteſt medicamentis ei retinendo dicatis ſiſtemus, ſin minus, tenuibus ferramentis aduremus.

De phymo. *Cap. LV.*

DVplex phymi cauſa eſt: aliquando enim ſic glandem præputium tegit ne nudari poſſit: aliquãdo retrorſum deducta reduci non poteſt. Hęc ſpecies propriè periphymoſis dicitur. Prior itaq; differentia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit, aut ex carnis incremẽto quæ illic coaluerit. Altera genitalium inflãmationibus fertur accepta, quoties abducta cuti retrorſum glans intumuerit, nec ultrà præputium receperit. Si igitur prima phymi cauſa fuerit, curationẽ hoc pacto tentabimus: figurato homine, ut par eſt, præputium in anteriorem partem attrahemus, demiſſisq; in ſummum ipſum hamulis tribus, quaternisve, miniſtris continendum exhibebimus, iubentes, ipſum quantum fieri poteſt, diducant aperiantq;: deinde ſi ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, ſcalpello ab interiore parte præputium in tribus quatuorve lo-

cis incidemus lineis directis & æquali inuicem spatio distantibus, idq; intrinsecus: est autem duplex in glande præputium: os igitur ipsius ab interiori parte diuidemus, sic.n.contractione quæ ex cicatrice coaluit, dissoluta, præputium superinducemus. At si caro ab interioribus adnata phymum produxerit, carne tota ferro scarificata, præputium abstrahemus: carnem inter lineas eminentem rademus, postea plumbeum canalem glandi uniuersæ circundabimus, inuoluta ipsi papyro sicca. Habeat autem canalis foramen undiq; æquale. sic enim huius circumpositu præputium adductum rursus coalescere prohibebitur, dum & à plumbo & papyro inuoluta distentium seruatur: intumescens enim ex deligatura magis adhuc cutem diducet. Hoc igitur faciundũ est, siue ob cicatricẽ, siue carnis excrescientiam phymo generato manũ adhibuerimus Sin autẽ periphymosis appellata creetur, uetustate temporis coalescit, & curationem non recipit, nisi quis eo modo uelit tractare quem ad tegendam glandem usurpamus Sinautem nondum coaluerit, uibicibus super ipsum rectis tribus, aut quatuor, aut etiam pluribus circulatim excitatis, oleo copiosiore tepido superfuso, extrorsum attrahemus.

Si præputium glandi adhærescit. *Cap. LVI.*

GLans & præputium inuicem committuntur exulceratione præcedente. Conuenit igitur subtus cute, quantũ licet, excoriata, acie scalpelli, aut spathula polypo accommodata, ea quæ resistunt dissoluere, id potissimum conantes, ut glandẽ purè à preputio adhærescẽte discernamus: quod si non fuerit expeditum, glandis potius nõnihil ad præputium assumere, quàm econtrario: cum enim præputium tenue sit, facilè perforatur. Vbi commissurã dissolueris linteũ tenue aqua frigida madens, glandi & preputio interponendum, ne rursus coalescant, uino astringente cicatricem ipsis obducemus.

De circuncisis. *Cap. LVII.*

NOn de ijs qui religioso gentium more circuncidũtur, nunc uerba faciemus: sed de ijs quibus affectu naturalium oborto, præputium nigrescit. Itaq; in ijs totum quod nigruerit, orbiculatim præcidi debet, deinde squama cũ melle utendũ, uel etiam malicorio, & eruo medicamenti instar quod linteolis illinitur. Si uerò sanguis quandoq; profluat, fer

ramentis

ramentis lunatis candētibus utendū,quæ utriſq; ſimul inijciantur,& ipſi ſanguinis profluuio,& uulneri depaſcenti. At ſi tota interim glans abſumpta fuerit,exiguū è plumbo canaliculū imponētes meatui, per ipſum ægroto urinā reddere iubebimus.

De thymis naturalium. Cap. LVIII.

THymi carnoſa ſunt tubercula, nunc in glande, nunc in præputio prouenientia.Ex his,alij maligni,alij nō ſunt. Mitiores itaq; ſcalpelli acie deradere conuenit, & chalcitidem ipſis inſpergere:in malignis,eo quod uitiatum eſt,exciſo, aduſtione utendum. At ſi ex oppoſito aduerſoq; ſibi inuicem in præputio fiant htymi,hi,intra ipſum,illi,extra,nō oportet omnibus ipſis confeſtim manum admoliri, ne præputium ſtructura tenue,imprudenter pertundamus. Sed primū interiores auferre conſiliū eſt,ijſq; cicatrice obductis, tunc quoq; exteriores aggredi. Nonnulli uerò recentiorū forfice ipſos auellentes equino pilo deligatos, curare ſolent, quemadmodum alii refrigerato ferro candenti eoſdem deurunt.

De catheteriſmo,& clyſtere ueſicæ. Cap. LIX.

CVm urina non redditur,quòd iter ipſius obſtructum ſit aut concreto intus ſanguine, aut calculo,aut alia quadam cauſa, catheteriſmo id quod ſuperfluum eſt eximemus. Sumpto igitur cathetere,ætati & ſexui conuenienti, probè ipſum dirigemus,quod hoc modo fiet: lana exigua lino deligata per mediū, linoq; ex acuto iunco per catheteris fiſtulam traducto lanam foramini adaptabimus, quod iuxta catheteris mucronē eſt, ac forfice præciſo eo quod ex lana eminet, catheterē in oleū demittemus,ægro in ſubſelliū collocato, & fomentis ſi nihil prohibet,irrorato:catheterē in rectū inferemus uſq; ad colis baſim: deinde naturalia ad umbilicum inclinabimus,etenim ab hac parte obliquus ueſicæ meatus exiſtit, deinde ſic cathetera adigemus Quum uerò iuxta regionē inter ſcrotum,& anum,propè ſedē fuerit,rurſus genitalia impoſito inſtrumento deflectemus, in naturalem reducentes figuram.nam à peritonæo ueſicæ meatus ſurſum tendit, propelleműſq; catheterē uſq; dum ueſicæ ſinum penetrauerit:ſecundū hoc,linū catheteri iniectū retrahemus,quò urina ſimul cum lana attracta ſubſequatur, quemadmodū in ſyphonibus accidit: atque talis demittendi catheteris modus eſt. At quia ſubinde

exulcerata uesica collui desiderat, siquidē auricularij clysteres, id quod iniiciendū est possint trāsmittere, illis in prædictū modum utemur, in uesicā demissis: si fieri nequit, catheteri pelle, aut uesica bubula adaptata, eoq; indito, uesicam colluemus.

Quæ curatio calculosis adhibeatur. Cap. LX.

CVm alibi demonstratū sit qua ex causa calculi generentur, tum, quòd pueris in uesica magis: prouectioribus, in renibus crescant, nunc rationē exponemus, qua excindi possint, ubi notas prius eorum qui uesica habentur, designauerimus. Vrina igitur aquosa est, quòd in eis subsidet, arenosum: pundendū cōtinuo uexatur pruritu, laxatur sine ratione, rursusq; arrigitur, crebro id contrectant irritati ægri, & maximè pueri cum calculus in ceruicē uesicę incidit, etiā repentè urina supprimitur. Porrò inter eos quibus calculus excinditur, pueri quidē usq; ad quatuordecim annos propter corporū mollitudinē, facilè curationē recipiunt: senes, quòd corpus ipsorū contumax sit, uix consanescūt: mediæ horū ætates etiā in hoc, medio quodā modo habēt ac rursus facilè sanantur qui maiores calculos habēt, quòd inflammationibus assuerunt: qui minores, difficulter sanantur, contrarias ob causas. Hæc cū ita se habeant, ad chirurgiam profecti, cō cussione utemur prius, interim per famulos, interim ipso ægroto ex alto quodā loco desilienti, quò calculus ad uesicæ ceruicē propellatu, deinde figuri æger debet, ceu rectus in sedili, manibus subter femora porrectis, quò in angustū uesica compellatur Si igitur cōtingenti bus nobis calculus in regionē scroti & ani intermediam procidat concussione exturbatus, inde ad sectionem conuertemur. Sin minus occurrat, indicē sinistræ manus digitū, si puer sit qui ægrotat, uel etiā mediū, si ætatis sit prouectioris, oleo perunctum, in anū demittemus, & supinis digitis perquirentes, calculumq; occurrentē paulatim traducētes, in uesicæ ceruicē coarctabimus: & digito uno, pluribusq; propellētes ipsum in exteriora, impactū, ministro altero manibus uesicā premere iusso, alteri præcipiemus dextra manu testiculos sursum teneat, sinistra regionē inter scrotū & anū mediā extēdat in alterā partē, ab ea qua sectionē moliemur: ipsi assumpto scalpello ad calculos aptato, inter anū & testiculos, non per mediū locū inter scrotū & anum, sed in alterā partem iuxta sinisteriorē clunem obliquam

obliquam ſuper lapidē qui ſubijcitur incidēdis, ducemus lineā, quæ extrinſecus latū habeat ſpatiū, intus nō amplius, quàm ut calculus per id queat excidere. Interim ſiquidem digitis ſuper anū innixis, aut digito una cū ſectione ſine euulſione calculus leniter exilit. ſin minus exilierit, unco huic rei accōmodo iniecto eximemus. Calculo iam ablato, medicamētis ſanguinem coercentibus ex fuligine thuris, aloe, ſymphito, uel ēt miſy, & cōſimilibus ſanguinis profuſionē ſiſtētes, lanas, aut linamenta implicita, uino & oleo madentia imponemus, & ligaminibus ſex proceſſuū ad calculos accōmodatis utemur. At ſi profluuij ſanguinis metus, ſit linamentū implicitū ex poſca, aut roſaceo aqua admixta inijciendū eſt, & ægro decūbente crebrius locū perfundemus. Poſtquā tertio die ſolueris, & hydrelæo copioſo irroraueris, tetrapharmaco linteolis illinito utendū, ita ut frequētius ipſos ſoluas, curesq; propter urinæ acrimoniā. At ſi inflammatio quæpiā ſuperuenerit, cataplaſmatis & ſuperfuſionibus ad eā inſcriptis adiuuabimus, ac in ueſicā roſaceū, aut chamæmelinū, aut butyrū niſi aliqua nos inflāmatio impediat, demittemus ſimiliter ēt ſi ulcus paſcendo, aut alio quodā modo ſerpat, aut maleficū fuerit, ſingulis cōgruētia adaptabimus, cū ulcus inflāmatione caret, lauacrū adhibetur, inde emplaſtrum diachylon, tū lumbis tū imo uentri ſuper accommodatur. Per totū uero curationis curriculū, femora inter ſe cōuenit deligare, & cū remediis requieſcere. Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinā reddi nequeat, præputium ualidè in anteriora attractū deligabimus iuxta glandis ſummitatē, itē poſteriore parte pudēdi colē uinciemus, iuxta terminū ad ueſicā ſpectantem cōſtrictione adhibita: deinde infra colē diuidemus, ſuper lapidē ipſum qui excidendis ſubijcitur, flexo aūt cole calculū eijciemus, ſolutisq; uinculis ulcus ſanguine concreto uacuabimus. Poſterius itaq; uinculum iniectum eſt, ne calculus retrorſum recurrat: anterius, ne poſt calculum exemptum præputij ſoluti cutis in oppoſitum recurrens diuiſionem contegat.

De teſticulorum partibus. *Cap. LXI.*

PArticularū quę circa teſtes habētur, finitiones cū ad ramicum incidendorū doctrinā cōferant prius deſcribemus q̃ ad illā ueniamus. Igitur teſticulus ſubſtātia quædam eſt glanduloſa, fragilis, ad genitricem ſeminis effecta. At nerui te-

ſtium,quos Græci paraſtatas & cremaſteras ab eo appellãt, q ex illis genitales partes depẽdent,ſpinalis medullæ ex cerebri mẽbrana propagines ſunt,cũ uenis arterioſis ad teſticulos pertinentes,per quos ſemen in naturalia permeat. Seminaria aũt uaſa, uenæ ſunt à caua uena in teſticulos ſinuoſis anfractibus pertingentes,unde teſticuli alimentũ capiunt. irẽ tunica erythroides naturæ neruoſæ,in gibba quidẽ parte, atq; anteriori, à teſticulo libera eſt: in cócaua & poſteriore,ipſi adhæreſcit,ex peritonæo originẽ trahẽs Vocãt aũt partẽ hanc qua teſticulo adnata eſt,poſteriorẽ proſphyſin,quaſi dicas adnexũ Darti uero mẽbranæ ſunt,quæ exteriorẽ teſticulũ cõglutinãt,iuxta tunicã erythroidẽ dictam ei adhærentes: quibus partibus & illa poſt teſticulos tunica adunitur. Hæc autẽ ipſa cutis exterior rugoſa teſtibus circundata,ſcrotum nobis Græcis oſcheon dr̃.

De aquoſo ramice,hydrocele dicitur. Cap. LXII.

HVmoris ocioſi in particulis ſcrotũ implicantibus colluuies,tumorẽ excitãs ſenſibilẽ,hoc nomẽ ſortita eſt. Itaque humor magna ex parte,in tunica erythroide appellata,teſticulũ ambiente,in partẽ anteriorẽ colligitur, qua potiſſimũ mẽbrana illa à teſticulo ſeparatũ. Raro extra mẽbranã hanc erythroidẽ uitiũ cõtrahitur. Subinde peculiari tunica humor cõprehenditur:uocantq; hoc malũ chirurgici in ſuperadnata ortũ. Quare ſi ob cauſam præcedentẽ,exẽpli gratia, particularũ imbecillitatẽ uitiũ oboriatur,ſanguis alimẽti ratione adductus,in aquoſam ſeroſamúe,& inutilẽ ſubſtantiam mutatur: ſi ex ictu,ſanguinea, aut fæculenta ſubſtãtia cõprehenditur. Cõis igitur nota eſt,tumor indolens,firmus, ac ſtabilis in ſcroto,quacunq; tandẽ occaſione nõ euaneſcens,ſed in iis qui modicũ cõtinent humorẽ,cedẽs: in illis qui copioſum habẽt, nõ item. Ac quibus in erythroide tunica humor cõprehenſus eſt,tumor rotũdus paululũ, & oui modo lõgiuſculus apparet. His teſticulus in cõſpectũ nõ uenit,ut qui undiquaq; ſit implicitus. Sin aũt extra erythroidẽ mẽbranã ſub dartis habeatur, propter paucitatẽ particularũ occurrit. At ſi humor in mẽbrana ſuperadnata coierit propter cõtractionẽ ex omni parte, & ro tunditatẽ,tumor alterius teſticuli imaginẽ exhibet: & cum aquoſus humor extiterit,tumor cõcolor pellucet: cum autem fæculentus fuerit,aut ſanguineus,aut rubicũdus,aut liuidus apparet.

paret. At cũ in utraq; ſcroti parte hæ notæ apparuerint, duplicem ibi ramicẽ eſſe cognoſces. hoc modo ſcalpello curantur: deraſa pube & ſcroto, niſi puer fuerit, ægrũ ſuper ſedile reſupinabimus, podici panniculo multiplici ſubiecto, ſcroto aũt ſpõgia iuſtæ magni udinis, ac ſedẽtes à ſiniſtra ægrotãtis, miniſtro qui ad dextrã ſedebit, iubebimus ut genitale in alterã partem protendat, & cutẽ ſcroti ad abdomen eleuet, nos ſcalpello ſcrotum à medio iuxta lõgitudinẽ uſq; ad pubẽ ferè recta linea incidemus, quæ uicina ſit lineæ ſcrotũ per mediũ ſecanti, diuidemusq; tũc tunicã etythroidem. Porrò ſi humor in adnata mẽbrana hæreat, quà uertex eiuſdẽ tunicæ eminet, illac diuiſionem moliemur. Hamulo aũt oræ uulneris diducẽtur, & cultro ad hydrocelicos aptato ſcalpelloq; dartos detegemus, crudata uero erythroidi, ſcalpello quo uenæ incidi ſolent, mediam ipſam diuidemus. per illas potiſſimũ partes, in quibus à teſticulo recedit. Humore iam toto, aut maiore ipſius portione in uaſe aliquo excreto, erythroidẽ membranam hamulis eximemus, quàm fieri licet tenuiſſimã ipſius partẽ. Inde uerò Antyllus ſuturis & medicina cruẽtis accõmodata utitur: recẽtiores ea, quæ ꝙ carnẽ inducat, ſarcotice appellatur. At ſi teſticulus putredinẽ expertus alióue modo uitiatus deprehendatur, uaſa cũ neruo, qui ab inguinibus dependet, cremaſtere dicto, fune excipiemus, ipſoq; cremaſtere præciſo, teſticulus eximetur. Itẽ in ijs qui duplici laborant ramice, ſimiliter bifariã curationẽ moliemur, utrinq; per ſcroti partes ad inguina lineas incidentes. mox ſpecilli mucrone per diuiſionẽ deorſum ad ſcroti extremum demiſſo, ipſoq; ſcrotũ attollentes, acuto ſcalpro lineam qua humoris eſt emiſſariũ, incidemus, ut & ſanguinem cõcretũ & pus per eam excernamus, ipſo uerò ſcalpelli mucrone linamentũ in longitudinẽ implicitũ ſuperiori diuiſioni inſeremus, & uibicibus per ſpongiã deterſis lanã oleo madentẽ per ſectionem infra ad teſticulũ, inſinuabimus, extrinſecus alias lanas uino & oleo imbutas ſcroto, imo uentri, inguinibus, regioni inter ſcrotũ & anũ & lumbis ſuperinijciebus, ac ubi linamentum triplex ſuper hæc implicitũ deligauerimus uinculo in ſex proceſſus expotrecto, congruiſq; faſciis, homo decũbet lanis ſcroto ſubiectis, ut cõquieſcat, pelleq; ſuper ipſas molli explicata, quo fomenta excipiantur. Superfundemus autem oleo calente, uſq; ad triduum. poſt hoc ubi ſolueris, tetrapharmaco lin-

teolis illito in uulnere, uteris, linamentum in longitudinē implicitum ex farinaceo polline superaccōmodans: extrinsecus fomenta rursus propter inflammationē usq; ad diē septimum iniicientur: inde medicamēto quod linteolo seruetur utemur. Vulnere expurgato, & carne iam mediocri obducta, deinceps etiā lauacris adhibitis linamentū in longitudinē implicitū auferri debet, & reliqua curationis parte subsequente, quēadmodum prius explicatū est, utemur. At si inflammatio quæpiā fuerit, aut sanguinis profluuiū, aut aliquid eiusmodi interea superuenerit, cōuenienter unicuiq; occurrere cōuenit, ne semel dicta iterū repetā. Si uero ustionē potius in aquoso ramice, sicut recentioribus uisum est, adhibeamus, omnia quæ ante chirurgiam, & post eā dicta sunt, exequemur, ipsum uero chirurgiæ opus sine ferro tantū & diuisione per humoris emissariū fieri debet. Decem itaq;, aut duodecim ferramētis literā græcorum Γ imitātibus, & duobus gladiolis primū scrotū ferro Γ referēti per mediū aduremus, cultello aūt, aut cæco hamo membranas excoriantes ferramēto ensi simili, has ceu præcidentes, aduremus. Nudata uero tunica erythroide, facilè aūt cum alba & tenuis existat, cognoscitur, acie ferramenti instar Γ literæ facti perurentes humorē excernemus, postea totam ipsam detectā hamulis attollentes, ferramento gladiolo simili auferemus.

De carnoso ramice & tophaceo. Cap. LXIII.

CAro in particulis quæ scrotū implicant alibi succrescēs carnosum ramicem producit. Nascitur aūt ea, ex causa latēte, testiculo fluxionem scirrhumq; experto, aut ex ictu, aut imperita post ramicis succisionē curatione: subsequitur aūt hos color ubiq; sui similis cū duritia. Si aūt tumor in scirrhū coaluerit, nullus nec color, nec sensus adest: si malignus sit, dolor urget punctorius. Itaq; manū admouētes ęgro, figurabimus ipsum, sicut & prius, diuidemusq; similiter, & siquidem ex generata carne, uitiū testiculi creatū sit, & darton membranā & erythroidē cōsimiliter discindemus, deinde testiculo eleuato, eoq; extra erythroidē exēpto, cremastere segregato à uasis, hęc quidē cōstringemus, illū uero nēpe cremasterem amputabimus: testiculū aūt qui cū adnata carne coaluerit, ceu alienum eijciemus. Sin hęc carnis generatio in tunica aliqua, aut, uase fiat, scroto diuiso subiectisq; carni membranis,

totum

totum quod in carnē cōcreuit auferemus, ꝙ si posterior com missura carne fuerit obducta, iis quæ ambiunt ipsam ademptis testiculū simul cū ea excipiemus: quippe fieri nequit, ut testiculus sine hac permaneat. Cæterum tophi & in testiculo & in membrana erythroide occalescūt, renixu multo, duritie, & inæqualitate à carnoso ramice & aquaso discreti. His igitur manum sicut etiam carnoso ramici admoliemur.

De uaricoso ramice & uentoso. Cap. LXIIII.

VAsa in scroto, aut dartis mēbranis, dilatata, uarices simplici uocabulo nomināt. Alia uero quæ testiculum nutriunt, si uaricū more dilatentur, uaricosum ramicem, Græci cirsocelen uitiū nuncupant. Notæ horū euidentes sunt, quippe pars affecta tumidior, obliqua modicè uuæ in modū, & testiculi relaxatio antea apparet, tū aliæ nonnullæ in agendo difficultates maximè in cursu, exercitio, & itinere. Hoc modo curamus: ubi cōmodè ægrum figuraueris, scrotum manu permulcetur, neruus cremaster in partē inferiorē repellitur. Facilè aūt is dinoscitur, ut qui tenuior uasis sit, solidior, renitēsq; ceu potēs ualidusq; æger quoq; ad depressionē ipsius indolet, & iuxta colē turbatur: uasa aūt digitis nostris & ministri excepta in scroto, ualideq; distenta, acie scalpelli obliqua adacta supra instrumentum quod uasis cedendis supponitur secabimus. deinde per hamulos ea quæ cuti subiacent eleuata excoriantur. uasis ut in capite de angiologia & aneurysmatis disputatū est, denudatis, acus duplex linū trahens transmittitur: ansaque lini abscisa, uasa & in prima ipsorū dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus, & per mediū recta incisa linea, & sanguine qui coierat euacuato, medicina ipsos curabimus quę pus moueat, ut ēt funiculi cū uasis sua sponte excidant. Leonides autem præcipit, ꝙ si aliqua ex uasis testiculū nutrientibus dilatata fuerint, hoc modo esse faciendū: sin autē omnia, testiculum cū ipsis capi oportet, ne uasis alentibus destitutus contabescat. Porrò uentosus ramex, quū genere aneurysma existat, Leonidi quidē nō attingendus uidetur, propter periculū quod in uaricibus ab incessabili sanguinis profluuio accidit. Recentiores autē quum duplex ipsius sit generatio, alia ex quatuor uasis testiculum alentibus, alia ab arteriis darton membranam & scrotum intercurrentibus: hunc quidē ceu desperatæ salu-

tis,

tis,repudiant: illum priorem ſcalpello curant, diſcernimus autem ipſos,quòd qui ab arteriis enaſcitur,facilè ad digitorũ conſtrictionem euaneſcat,qui à uenis teſticulum nutrientibus,aut neutiquam,aut cum multo metu. Cæterum curamus ipſos,ut in uaricoſis ramicibus comprehenſum eſt, ſingulas uenas fune excipientes deligantesque.

De inteſtinorum ramice. Cap. LXV.

INteſtinorum ramex,quem Græci enterocelen dicunt,eſt cum inteſtina ſunt in ſcrotum deuoluta: id quod fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodem extenſo. utraq; igitur,ruptura (dico) & extenſio ex uiolenta quadam occaſione præcedente proueniunt,nempe ictu,aut ſaltu,aut clamore. At qui laxationi fertur acceptus,propriè & propter reſolutionem & alias corporis imbecillitates accidit. Notæ utriq; communes ſunt: conſpicuus in ſcroto tumor: item ꝙ in exercitiis,itinere,ſpiritus recentione,aliisq; occaſionibus, idẽ maior quàm prius euadat: cõpreſſus,tardè quidem recurrat, celeriter autẽ rurſus deuoluatur,ſupernè inteſtinũ reſupinatis in loco permaneat,donec exigantur. Stercus autem in ſcrotum receptũ periculum ſubinde ipſis intulit: dolent enim, nonnunquam etiã impreſſis digitis ſonitum elidunt. Peculiaria ramicis ad relaxationem relati indicia ſunt,ꝙ ob cauſas quaſlibet, nonnunquam inteſtinum deuoluatur, tumor æquabilis & profundus appareat,inteſtino quod deuolutum eſt, peritonæo conſtricto. Ex ruptura facti ramicis ſignum eſt propriũ,ꝙ una uice ac ſubito ab initio inteſtinum deuoluatur, idq; ob cauſas uiolentas duntaxat: ꝙ tumor immenſæ magnitudinis, inæqualis,& per ſumma protinus in cute emineat,quoniam inteſtina extra peritonæum elabuntur. Si igitur rupto peritonæo omentũ duntaxat in ſcrotũ inciderit,uitium omenti ramex, Græcis epiplocele appellatur: ſi inteſtinum quoq; delabatur,omenti inteſtiniq; ramex, Græcè epiploenterocele dicitur: ſi uero & aqua in tunica erythroide apparuerit,cõpoſita ex tribus quoq; appellatio ſumitur. Cæterũ neq; hos,neq; ex ruptura inteſtinorum ramicẽ chirurgiæ ſubiicimus, ſolum uero ex relaxatione ramicẽ inteſtini manu curamus,hũc in modũ. homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrũ eleuata,trãſuerſam lineã incidimus,ut in angiologia explicitum eſt. Nonnulli uerò

non

non trāſuerſam,ſed rectā lineā ducūt,hamuloq; defixo diuiſionem explicant,quæ teſticulū retractū mēſura adæquet, deinde rurſus tot hamulis per quartā cutē tranſmiſſis quot uulneris magnitudini ſufficiant,cæco hamo , aut cultro membranas & pinguedinē ſubtus excoriantes, ſcalpello præcidimus.detecto aūt undequaq; peritonæo,demiſſoq; indice digito ad poſteriorem ſcroti partē inter peritonæū & dartū membranā, poſteriorem cōnexū ſoluemus,deinde dextra manu extremum implicantes ad interiora ſcroti,ſimulq; ſiniſtra peritonæū retrahentes ad diuiſionē retrahemus teſticulū una cū membrana erythroide,ac miniſtro uni iubebimus teſticulū eleuet, ipſi uerò poſteriorem adnexū ex toto ſimul cū membrana erythoide diſſoluentes,explorabimus digitis nū inteſtini inuolutio quędam in tunica erythroide relicta ſit,& infra hanc ad aluū propellemus,deinde acu bonæ magnitudinis linū ducente duplex, decies implicitū ad peritonæi terminum qui diuiſionē reſpicit per mediū trāſuemus. †Succiſis aūt linis quatuor faciemus initia,atq;his per uinculū rurſus implicatis , utrobiq; peritonæū ualēter deſtringemus,iterumq; initiis circunuolutis, aſtringemus quidē ſtrenuè,ut nullū ex uaſis nutrientibus adhuc poſſit cedere ne inflāmatio inde cōcitetur, itē ſecūdum extrinſecus uinculum iniiciemus minus quàm duos digitos à priori diſtās; Poſt hæc uincula digiti inſtar ex peritonæo relinquentes, totum ipſum orbiculatim pręcidemus, auferētes ſimul nimirum & teſticulum : rurſus diuiſione iuxta emiſſarium ſcroti adhibita,linamētum in longitudinē implicitum inijcitur, & fomētis oleo imbutis uinculiſq;,ut in aquoſo ramice iniectis,oīa quæ reſtant,quēadmodum illic expoſitum eſt,perficiemus.Nōnullos autem nō imperitos chirurgos noui , qui membrana erythroide exciſa,ferramētis cādentibus extremum ipſius adurerent ſanguinis profluuij metu,ut eſt ueriſimile. Hi autem ipſi poſt ſcalpelli adminiſtrationem ægros protinus in ſolio oblógo ligneo,cui aqua ineſſēt calida ad ſeptimum diē uſq; lauabant , quinquies per diem noctemq; id facientes, præſertim in pueris,& mirificè res proceſſit : nā citra inflammationem ipſi ſecabāt,& funiculi una cum corporibus protinus decidebant. Interea uero dum ægri lauabāt,prædictæ ſuperfuſiones inijciebantur.Alius quiſpiam præter cōmemorata etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipſorum eodem tempore infricabat.

†Hic

†Hic locus sic legitũ in ueteri cod. κόψαντες δὲ τὴν διαπλόον τέσσαρας ἀρχὰς ποιήσωμεν, καὶ ταύτας κατὰ χιασμὸν ἀντεμπλέξαντες ἐξ ἀμφοτέρων, i. postquam sciderimus duplicatum linum quatuor capita faciamus, & his decussatim implicatis ex utraq; parte peritonæum ualidè constringamus.

De inguinum ramice, bubonocele uocatur.
Cap. LXVI.

INtestini ramicẽ ex relaxatione creatũ, inguinũ hernia præcedit: primũ. n. peritonæo nimis intẽso, intestinũ laxatum tũc quidẽ in inguina abscedit, facitq; ramicẽ, quẽ Græci bubonocelen dicũt. Hũc uetustiores in eũ modũ scalpello curãt, linea trãsuersa per inguina intumescẽtia, tres digitos lõga inciditur. Hinc mẽbranæ & pinguedo eximũtur, aduerso aũt specillo peritonæo per mediũ detecto qua fastigiatũ adigi debet, id n. intestina in altũ repellit. Itaq; peritonæũ intus restitutũ utrobiq; aduerso specillo, suturis inuicẽ cõmittemur, deinde specillum extrahemus, neq; peritonæũ præcidẽtes, neq; testiculum, neq; aliud quippiã retinẽtes, sed præsidio cruentis idoneo persanãtes. Quõniam uero recẽtiores ustionẽ potius in inguinũ ramicibus probarũt, hãc quoq; non præter institutũ trademus. Homo mediocriter moueatur, tussi uiolẽta, intẽtione, spirituq; retẽto. ubi tumor in inguinibus apparuerit, locũ qui uri debet, atramẽto scriptorio, aut collyrio, figura triãgula circunscribemus, transuersam lineam per inguina sursum ducẽtes, inijciemusq; signũ per trianguli mediũ. postquã æger decubuerit, cãdens ferrũ per mediã notã imprimemus, primũ clauatum, inde per triãguli costas Græce Γ literæ figurã representans, tertio laterculari, aut lenticulato totũ triangulũ adæquabimus, ministro per totã ustionẽ saniẽ panniculo extergente: tã altẽ uero aduremus quousq; pinguedinẽ pertingamus, idq; in habitu corporis moderato, neq;. n. in gracilibus ob siccitatẽ ferrũ altius admouendũ est, ne imprudentes peritonæũ aduramus, neque tamẽ in crassioribus pinguioribusq;, in quibus uel ante iustam ustionẽ pinguedo apparet, sed quantum uti conueniat artificiosa deprehendemus coniectura. Secundum ustionem sal una cum porro tritus crustæ insinuabitur, & inguinatio in literæ χ similitudinem ligamento utemur, per insequẽtes dies remediis crustã adimũt, nẽpe phacomelite & similib⁹ curabimus.

De scioto

De ſcroto attenuato, laxoque attritorum panniculorum modo. *Cap.* LXVII.

LAxata ſcroti cute ſiue interioribus ipſius particulis uitiũ maximè indecorũ gignitur, quod Græci racoſin appellãt. Leonides igitur reſupinato homine, quod in ea ſuperfluũ erat ſcalpello ſuper aſſere, aut durũ coriũ, quod incidendis ſubijcitur excidebat, oraſq; uulneris ſuturis committebat. Antyllus autem tribus etiam quatuorve ſuturis ſuperfluũ cutem prius punctam forfice acuta aut ſcalpello poſt ſuturas auferebat, ſuturiſq; adunitam ut cruenta.

Quomodo fiant eunuchi. *Cap.* LXVIII.

CVm ars noſtra huc tẽdat, ut corpora à ſtatu qui præter naturã eſt in naturalẽ deducat, eunuchos faciẽdi ratio, quam Græci eunuchiſmũ dicunt, contraria promittit. uerum quia & inuiti ſubinde à præpotentibus quibuſdã eunuchos facere cogimur, explicandus cõpendiosè modus eſt, quo illis ſatisfaciamus. duplex itaq; eſt, alter contuſione, alter excisione perficitur, & prior quidẽ in hunc modũ. Pueri adhuc infantes in aquæ calidæ ſoliũ collocantur: deinde ubi corpora eodem ſolio fuerint relaxata, digitis teſticuli premuntur, uſque dum aboleantur & euaneſcant, diſſoluti non amplius ad tactum occurrant, Exciſione hac ratione efficitur: Reſupinatur in ſedili qui eunuchus fieri debet, & ſcrotũ cũ teſticulis ſiniſtræ manus digitis premitur: quo facto duas lineas rectas unã per alterũ teſticulũ ſcalpello incides: ubi exilierint teſticuli cute detracta execabuntur, ita tenuiſſimũ ſolũ naturale uaſorũ commercium relinquatur, atq; hic modus, eo qui per contuſionem fit mag s probatur. Nam qui contuſionẽ teſticulorum ſunt experti, nonnunquam uenerem appetunt, parte aliqua ut ueriſimile eſt teſticulorum inter contundendum deliteſcente.

De hermaphroditis. *Cap.* LXIX.

HErmaphroditon uitium ex compoſitione Mercurijs, Veneris appellatum eſt, multũ utriq; ſexui adferens indecori. Cùm.n. quator Leonide autore differentiæ exiſtant, tres quidẽ in uiris, una in mulieribus conſtituitur. In uiris ſiquidẽ aliàs iuxta regionẽ inter ſcrotum, & anũ aliàs in medio ſcroto muliebris pudendi pilis obſiti forma apparet. Tertia uero ad hæc accedit in qua nonnulli ueluti ex pudẽdo quod in

ſcroto

ſcroto eſt urinā profundūt. In mulieribus ſupra pudendū iuxta pubē uirile frequēter genitale inuenitur tribus quibuſdā extantibus corporibus uno tanquā cole, duobus autē ueluti teſticulis. Tertia itaq; uirorū deformitas qua urina per ſcrotū excernitur, curationē non recipit, reliquæ tres curantur corporibus ſuperuacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis.

Quomodo nympha excidenda ſit, & cercoſis emendanda. Cap. LXX.

CAruncula in ſinu muliebris pudendi ſubſultans Græcorum lingua nymphe dicitur: quibuſdam immenſæ magnitudinis efficitur, & non decentis inuerecundiæ notam præſe fert. Quemadmodum uero nonnulli memoriæ produnt, ſunt quæ hanc partem arrigunt, uiris ſimiliter, & in uenerem ruunt. Quapropter reſupinata muliere uulſella nymphæ ſuperfluum prehenſum ſcalpello exindimus: diligentia adhibita ne altè ipſam penetremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitetur. Porrò cercoſim, cum ſit carnis ab uteri ore propago quæ muliebre pudendum repleat, interim foras caudæ modo procidat, nymphæ conſimiliter auferemus.

De muliebrium locorum thymis condylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus eminentia quædam eſt, nunc rubens, nūc alba, plurima parte ſine dolore, thymi corymbis ſimilis: condylomata uero, excreſcētiæ ſunt rugoſæ, quemadmodū hæmorrhoides ijs quæ in ano ſunt reſpondētes, interim & ſanguinem profundunt. omnes itaq; eiuſmodi in mulieribus excreſcentias, quæ in conſpectū ueniunt, inter detegendū uulſella cōprehenſas, ferramenti quod ex dimidio ſpathā refert, acie excindemus, utemurq; galla læuigata, aut ſciſſo alumine. Nam è lino deligaturam in his maiores chirurgi non admittunt.

De non perforatis & phymo. Cap. LXXII.

GEnitales mulierum partes clauduntur, interim ex natura, interim ex acceſſorio, morbo quodā præcedēte, aliàs in imo, aliàs in alis, ſæpe etiam in medio ſpatio, idque aut ſecundū naturā aut ex obſtructione. Quod autē foramen interſepit intercluditq;, uel caro uel membrana eſt. Cæterum hoc mali graue fit impedimentū, modo in coitu, modo in con

ceptu

ceptu uel puerperio, aliquãdo mẽſium purgatione, ſi quæ loca obſtruit caro totum ſpatium occupauerit, in quibuſdam.n.medium foramine pateſcit Cauſa igitur inuenta, uel ex promptu uel etiam demiſſo ſpeculo, ſi quidẽ cõmiſſura ſolũ fuerit, hanc recta linea ſcalpello fiſtulis accommodato diſſoluemus: ſin autem diſtentio; hamulis per mediũ corpus ſiue id membrana ſiue caro exiſtat tranſfixis eleuatum, ſcalpello diuidemus, ac ſanguinis fluore medicamentis ſine roſione ſiccantibus ſuppreſſo iis quæ cicatricem ducunt utemur, peſſarium aliquo cicatricem inducente unctam ſubiicientes, in quibus potiſſimum non altè admodum adminiſtratio eſt adhibita, quod ea de cauſa fiet, ne particulæ rurſus coaleſcant. Iam phymus in oſtio uuluæ ſuccreſcens pari modo curatur.

De abſceſſu uuluæ. *Cap. LXXIII.*

VBi abſceſſus circa os uuluę prouenerit qui manu tractari queat, non promptè ad ſectionẽ properare conſilium eſt, ſed cum affectio fuerit abſoluta, inflammatio plurima parte increuerit, corpora quæ humoribus incumbũt, attenuata, idq; propter uteri excellenriã. Inter agendum uero mulier in ſella reſupinabitur cruribus ad abdomen, & ſemina contractis, inuicẽ diuaricatis: cubiti ipſius ſub poplitibus ſubiiciuntur, & funiculis congruentibus ad ceruicẽ deligabũtur, medicus autẽ ex dextra ſedens tentabit ſpeculo, quod dioptrã dicunt ætati accõmodato. conuenit autẽ ſpecillo ſinus muliebris altitudinẽ metiri, ne maiori ſpeculi tridente, uterũ premi contingat, & ſi amplior ille ſinu reperiatur, linamẽta implicita alis imponuntur, ut ſuper ipſa ſpeculũ firmetur. Cæterum cõuenit ſpeculi tridentem qui teſtulam habeat, in ſuperiore parte intro demittere, & ſpecillũ à medico cõtineri, teſtulã à miniſtro conuerti, ut laminis tridentis diductus ſinus aperiatur. Iam uero ſi abſceſſus occurrens mollis & tenuis exiſtat, qui digiti tactu ſubſidet, iuxta uerticẽ diuidetur ſpathula, aut ſpecillo: ori uuluæ pure uacuato, linamentũ in longitudinẽ implicitũ, lemniſcon dicunt, tenerrimũ ex oleo roſaceo imponetur, uel potius extra diuiſionẽ ſinui muliebri ſine compulſu inſeretur. Extra uero ſummas oras & ſuper pectinem lumboſq; lanæ ſuccidæ aut puræ, oleo madẽtes accõmodabuntur. Tertio die inſidebit mulier in hydrelæũ calidũ, aut maluæ decoctũ: abſterſis ſudoribus

linamentum

linamentum in longitudinẽ implicitũ in fiſſuram tetrapharma co per ſe, uel cum diſcocto melle inunctum leniter inſinuabis: erit autẽ ſolutum butyro aut roſaceo, exterior regio cataplaſmatis obducetur dum inflammatio ceſſauerit, & uulua abſceſſu purgata fuerit. Sin autem difficulter expurgetur, collui debet auriculario clyſtere ex iridis decocto, aut ariſtolochiæ aut melle. Cicatrix duci debet emplaſtro ex cadmia, ſoluto uino per linamentum madidum. At ſi intra os uuluæ abſceſſus fuerit. Attingi non debet.

Qua ratione partus ex utero excutiatur excidaturque. Cap. LXXIIII.

QVomodo ægrè parienti ſuccurratur tertio uolumine tradidimus: ſin autẽ eo nihil proficiatur, ad chirurgiã merito diuertimus, id primũ notantes, mulier ſuperſtes ne futura ſit, an minus: & ſi quidem ſalus ſperatur tunc manum admoliemur: ſin contrà, attingi non debet. Quæ igitur perniciem ſui portendunt, inexpugnabili dormiendi neceſſitate ut in lethargo ſopiuntur, reſolutæ ſunt, & uix poſſunt excitari, ac ſi excitentur, imbecilliter reſpondentes, rurſus graui ſopore præmuntur. Nõnullæ conuulſionis modo contrahuntur, aut neruis cõmouentur, aut alimentũ non ſentiunt, pulſus ualidè inturgeſcens deprehenditur, ſed languidus & imbecillis: quæ incolumes futuræ ſunt, nihil eiuſmodi patiũtur. Oportet igitur reſupinam mulierẽ in lecto ſic collocare, ut figura ipſius magis ſit decliuis, crura ipſius elata mulieres utrinq; cõtineãt, aut quædã miniſtræ. Si uerò non adfuerint, mulieris thoracẽ uinculis quibuſdã lectulo adfirmabunt, ut ne corpus attrahentes ſequens, tractionis uim diſſoluat, ac alis uuluæ diductis, per miniſtrũ † ſiniſtram manũ contractam cum ualentibus digitis extenuatis, in oſtiolũ inſeremus, idemq; pertẽtabimus, & oleo infuſo relaxabimus diſquirentes ubi uncũ quo fœtus extrahetur, defigi conueniat. Idonei uerò loci ſunt quibus inijcietur, ſi in caput conuerſus infans deſcendit, oculi, occiput, os iuxta palatum, mentũ, clauiculæ, & ſub coſtis ſitę regiones, adhæc præcordia, quæ Græci hypocondria appellant: ſi in pedes conuertitur, oſſa ſuper pubem extantia, intercoſtalia, clauiculæ rurſus & deinde uncus dextra manu continebitur, flexu ipſius digitis occultato, ſiniſtra manu leniter inſeremus, & particulæ cuipiã ex

ex prædictis usq; ad uacua transmittemus. huic alter opponetur, quod attractio recta procedat, neq; alterã in partem inclinet, deinde æquabiliter trahetur non solũ recta, sed etiam in latera quemadmodum in dentibus eximendis fieri solet, & tensionem interea remittere iterũ non conuenit, postea uerò indicem digitũ unctum, aut etiam plures demissos inter os uuluæ & corpus impactũ, orbiculatim circumagere, ueluti excoriando: si autẽ iuxta rationẽ uncus subsequatur, in superiora transferre cõueniet, atq; sic agere dum perfecta fœtus sit extractio. Si autẽ manus obiecta fuerit, nec propter obstructionẽ queat conuerti, circumposito panniculo, ne reuoluatur, modicè attrahere oportet, ac prolapsam totam ab humero abscindere, idemq; facere etiam si duæ manus prociderint. similiter etiam pedes procidentes, corpore reliquo nõ subsequente, ab inguinibus amputari oportet: deinde reliquum corpus dirigere conandum. At si caput iusto maius obstructionẽ pariat, & hydrocephalon sit, id est, aquã in capite infans collegerit, spatula polypis dicata, aut scalpro, aut cultro quod scolopomechærion dicitur, inter digitos occultato, caluariã diuidemus ut uacuata concidat. ꝙ si naturaliter amplũ sit caput, similiter diuisam caluariã forfipe qua dentes aut ossa extrahuntur, cõprimemus. Si ossa emineant, hæc quoq; auferre ratio est. At si capite ad thoracem adacto, obstructio prouenerit, eodẽ instrumento clauicularum compages usq; ad interiora spatia diuidentur, ut humore uacuato thorax concidat & collabatur: quòd si non concidat, diuisas etiam clauiculas ipsas auferemus, tunc.n.collabetur. Porrò si imus uenter mortuo fœtu sit inflatus, aut aquam subter cutẽ collegerit, eadẽ ratione ac uia eum uacuare cũ ipsis interaneis aggrediemur. Cæterũ si in pedes deferuntur, fœtus declinati facile ad uteri os diriguntur: quòd si iuxta thoracem aut abdomen fuerit impactus, linamento ipsum attrahemus, eodemq; modo ea quæ ambiunt, diuidemus. At si reliquis ablatis caput ad superiora reuersum inhæserit firmius, sinistra manus demittetur in uterũ, & si os ipsius pateat, manũ in ima transferemus, ac caput inuestigatũ digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unũ aut alterũ defigẽtes, propter orificij inflammationem non propellemus, sed infusionibus pinguibus copiosisq; utemur: itẽ insessibus, fomentis, & cataplasmatis, ut diducto ore auferatur, quemadmodum superius cõprehensum est.

Porrò latera fœtus, ſi quidem in rectũ dirigũtur, prædictis utemur rationibus: ſin minus, totũ ipſum intus diſſectũ particulatim extimemus, cura adhibita, ne particula quæpiã ipſius nobis neſciis intus relinquatur. Poſtquã manu ſcalpelloq; adminiſtrationem obierimus, remedijs ad inflammationem inſcriptis utendum eſt. quòd ſi profluuium ſanguinis oboriatur, huius quoq; curationem accepiſti.

†Huius loci multò uerior eſt ſcriptura in ueteri codice, τὴν εὐώνυμον χεῖρα συνηγμένην μετ' εὐρώστων δακτύλων λελιπασμένην, id eſt, dextram manum contractam cum fortibus digitis pingui aliquo inunctam, &c.

Si ſecundæ fuerint relictæ. *Cap. LXXV.*

FOetu excuſſo frequẽter accidit, ut uelamentũ illius in utero firmiter adhæreſcat, quod noſtri ſecundas, Græci chorion, & deuterion appellant. Diducto igitur uuluæ oſtio, ſecundæ quæ inibi relictæ ſunt, & in partẽ aliquã orbiculatim conuerſæ, facile educuntur. Manu ſiquidẽ ſiniſtra calida, inunctaq; in fundum demiſſa, ſecundas ſublabentes oportet eijcere. Si autẽ fundo uteri fuerint adnatæ, demiſſa ſimiliter manu cõprehendentes tendemus, neq; in rectũ, ne uulua procidat, neq; uiolẽter admodũ, ſed leniter primum deducemus, huc illuc circumagentes, deinde paulo ualẽtius. hoc.n. pacto obſequuntur & à connexu diſſoluuntur. Quòd ſi uuluę os conniuere fuerit deprehenſum, remediis ad hoc cõmemoratis utendum eſt. Si uires nõ fuerint inualidæ, etiam iis quæ ſternutamenta prouocant, & aromatum halitu ex fectili uapori conueniet: & ſi os uteri diductum ſit, manu inſerta, ſecundos ut dictũ eſt extrahere conabimur. At ſine ſic quidem exemptæ fuerint, terrere nos non debet, ſecundum paucos.n. dies putrefactæ & in ſaniẽ reſolutæ excidunt. Quia uerò grauitate odoris & caput opplent & ſtomachum peruertunt, ſuffitus conuenientes excitabuntur: ad eos autem cardamomum & ficus aridæ commendantur.

Quomodo coxendices adurantur. *Cap. LXXVI.*

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa propter humiditatis copiam nonnullis excidens, uſtionẽ poſtulat, quod Hippocrates his uerbis teſtatur. Quibus coxa ea diuturno ipſius cruciatu loco ſuo mouetur, crus contabeſcit & claudi fiunt, niſi uſtionem experiantur. Conuenit igitur

tur tunc illum præsertim locum adurere, è quo articulus excidit: sic.n. humor redundās desiccabitur, & locus cicatrice densatus non amplius os suspiciet, quare etiā penitius illic ustionem moliri conuenit. Recentiores autē tres crustas adhibent, unam retro urentes in acetabuli sinu, alterā supra genu extrinsecus, & tertiam supra exteriorem talum, quà est carnosior.

De fistulis & fauis. *Cap. LXXVII.*

CVm locus postulet de ani fistulis differere, nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fistulis uerba facere. Itaq; fistula sinus est callo obductus, aliquatenus indolens, in pluribus nascens particulis, magna uerò parte ex abscessibus oritur parū dextrè curatis. Callus autē continua quædam caro est, albida, madoris expers eoq́; etiam doloris, neque uena, neq; neruo ad ipsum pertinente Interim sinus siccus, interim humidus est, nunc humor incontinenter fluit, nunc certis quibusdā temporibus remittit, ore ipsius oppleto iterumq́; adaperto: Alias fistulæ in os desinunt, aliàs in neruum, aut aliā quampiam principē particulam, uel rectè intus tendentes, uel obliquè, item uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quæ igitur in grandes arterias aut neruos, aut tendines notatu dignos, aut membranā costas succingentē, aut aliquam principalē particulam deueniunt, uel neqnaquā, uel certe, cum artificiosaq́; diligentia attingere debemus reliquis hunc in modū manum ad moliemur, primum tentabimus, si quidem rectè intus tendant, cultro excisorio: si oblique, specillo duplici cuspide, flexili. Huiusmodi autē sunt quæ ex stagno fiunt, itē ex ære tenuissima. In quibus autē duæ pluresve oræ habentur, notationi per specillum non obtemperantes, sinu per unum ipsius orificiū adusto, ex clysteris in reliquas oras transitu deprehendemus, num una fistula sit pluribus oris dehiscens, in plures: ac ubi tentatū est, siquidē per summa habeatur sinus, arctusq́; sit, demisso specillo explicantes, scalpello figura cōmodiore callum tollemus, aut unguibus, aut acie scalpri deradentes: at si latitudinem habeat, corpora superflua, tolli debent: sin autē non summa occupauerit, sed penitius rectè tendat, eo quatenus licet in alto diuiso, orbiculatim totū callum auferemus: quod si reliquiæ ipsius aliquæ remanserint, medicamento adurente eas consumemus, quod si amplius quū sit medicamento non cedat, ferro can

dente crustas ei inducemus. Cæterũ si fistula in os terminatur, hoc idẽ quod integrum est, duntaxat rademus: ubi uero cariem aliamve quandã corruptionẽ experitur, quod uitiatũ est, totũ excisorijs, aciẽ inter sese oppositã habentibus tollemus, si opus sit, prius terebra perforatũ, siue ad perspiratũ duntaxat, siue ad medullam usq; fuerit uitiatum. At si os quoq; emineat, caulis modo porrectum, serra ipsum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris, unius quidem medium ossi, eminenti subijciemus, ipsumq; per ministrũ attollemus: alterius autẽ quod crassius est, uel ex lana quoq; factum, similiter medium carni quæ ossi sub iacet adaptantes, initiaq; infrà prehendentes, per ipsum lorum carnem deorsum iubebimus detrahi, ne ipsa serræ dẽtibus perradatur, atq; hoc pacto nos excretionẽ molimur. Vbi uerò particula quæpiam princeps subiecta est, exempli gratia, membrana costas inuoluens aut spinalis medulla aut eiusmodi aliqua, inter excidendum aut serra concutiendũ os, lamina, quę quòd membranam cerebri custodit meningophilax græcè dicitur, subijciemus: non uitiato autẽ osse, totum orbiculatim carne nudum serra eodẽ modo deradetur Fieri nanq; haud potest, ut ossa circulatim implicita carne obducantur. Simili ratione si ossis terminus prope articulũ fuerit uitiatus, idam serra auferri debet. At si totum subinde os, nempe cubitus aut radius aut tibia aut eiusmodi aliquod contabuerit, totũ adimetur. Femoris autem caput, aut coxa, aut spinalis medullæ uertebra affecta, attingi non debet, periculi quod ex arterijs adiacẽtibus accidit euitandi gratia. Hoc igitur modo ac uia faciendũ est, in singulis ubiq; particularum uitiarum situ, uicinitate, & naturæ consortio inspecto, item morbi magnitudine, & laborantis uitium robore considerato. Cerion autẽ, hoc est fauæ quũ sinus fit fistulosus, mellea diffluens humiditate, eandem administrationem curationemque cum fistulis & aliis sinibus requirit.

De ani fistulis. *Cap. LXXVIII.*

ANi fistulæ latentes quidẽ notantur inde ꝙ ore nõ apparente dolor ipsis oboriatur, & purulenta humiditas per anum profundatur. Plurimis abscessus quoq; indicia præcesserunt: manifestæ autẽ cultro excisorio, aut seta porcina demissa noscuntur. Nam instrumentũ ad ima penetrat, & digito indice in sedem transmisso occurrit, fistula nimirum ad interiora

interiora perforata. At in ijs quæ perforatæ nõ sunt, instrm digito, nõ statim occurrit, sed obstat in medio corpus nõ perforatũ. Tortuosas aũt & labyrinthi modo flexuosas agnosces inde, ꝙ instrm paululũ procedat, pus aũt ad illarũ portionẽ copiosum efferatẽ. At quæ prope intestinũ oriunẽ fistulæ, agnitionem sui præbẽt, ꝙ nõnũquã & lumbrici & stercus per orificiũ erumpat. In oĩbus aũt ferè callus aliquis in orificio prominet. Itaq; fistula ĩsanabilis est, quæ uesicæ ceruicẽ perforauerit, aut quæ ad femoris articulũ sit, aut quæ ad ipsum lõganonẽ tẽdat. Aegrè uerò cõsanescit, quæ orificio caret, tũ quæ delitescit & in os terminatẽ, multifariamq; fissa est: reliquæ in uniuersum facilè curanẽ, administratione hũc in modũ adhibita: resupinato hoĩe, ut cruribus sursum porrectis femora ad uẽtrem inclinet, quẽadmodũ fit in ijs quibus clyster in aluũ mittitẽ, si fistulæ extremũ in summo, occurrit, culter, aut auricularũ specillum per orificiũ demittitẽ, subiectaq; cutis simplici linea exciditẽ: si autẽ altè intra sedẽ fistulæ terminus finiat, demisso per orificiũ cultello, siquidẽ perforatã ipsam inuenerimus, demisso iuxta oppositam affecto ano manũ indice digito, eiusdẽ cultelli initiũ adigentes, & deflectẽtes, ipsum foras reducemus, ac corpora quæ incũbunt cultello, simplici diuisione liberabimus. At si nõdũ fistula perforata reperiatẽ, in altũ uero ani duntaxat terminetẽ, & tentãtibus nobis indici digito occurrat, corpus intercedens cũ squamosum mẽbraneumq; sit, uehemẽtius mucrone cultelli perforabimus, traductoq; per sedẽ cultro, rursus scalpello corpora quæ ei incũbunt dissoluemus, quẽadmodũ prius explicatũ est. Si igitẽ terebræ, aut scalpelli ad fistulas accõmodati acie sinus fundũ iuxta sedẽ perforauerimus, ipsum instrm per anum inserentes, illinc totũ quod interiacet acie terebelli pertundemus, & post excisionem uulsella, aut forfice corpora diuisionẽ ambientia (calli aũt sunt) prehensa ex toto adimemus, musculum qui anũ cõstringit, spincter dr̃, ubiq; uitantes. Nõnulli siquidem rudius dũ in alto sectionem molirenẽ, ipsum cõuulnerarũt, atq; inde inuolũtaria stercoris excretio homini accidit. At si qui timi diusculi chirurgiã fugiant, Hippocratica ut de-bent è lino deligatura. Iubet siquidem Hippocrates, linũ quintuplex crudũ cultro foratro uel specillo ꝑ fistulã demittere, & lini principia cõiungi, ac quotidie cõstringi donec corpus totũ quod duabus oris intercedit, dissectũ, linũ eructet. Si uetustate

malũ cõtraxerit, quum dissolues, ẽt psaro, aut eiusmodi quodã illito linum oportet pertrahere. Sunt qui foramini terebræ fistulis dicatæ insertũ linũ iuxta prædictã rõnem propellunt, quod meo iudicio nõ cõuenit. Dum.n.chirurgiã uitant, præter ꝙ hanc requirunt, ẽt curationem remorantur. de latentibus autem fistulis Leonides in hunc modum tradit. Cum autem alta pars stringentis anum musculi in fistulam dehiscit, quæ uel à sede incipiat, uel longius procedat, post notas iudicatas, disquiretur instrũ quod ad sedem diducendã sit aptatum. dico aũt exiguo per specillo quod Græci dioptrion appellant, anũ ut muliebrem sinum, distendi. At cũ fistulæ os clarè apparuerit, per ipsum specilli mucro demittetur, propelleturq; in imũ: lamina uero subiecta tota fistula super eã diuidetᵉ semispathula, aut spatha fistulis incidẽdis peculiari. Nos aũt cum in talem incidissemus affectũ, hoc administrationis modo uti non potuimus, ꝙ ductus fistulæ in cõspectum nõ ueniret. Nã inter anum & eius fibulã dextra parte sita erat, instrm uerò quod ei diducendæ erat impositũ, magis operationẽ adumbrabat: at per digitos distendentibus anũ nobis, rima quædã inter unam quandã ani rugã ceu fistulæ emissarium apparebat, etenim pus per ipsam emanabat, per eandẽ uero cultelli mucronẽ in fistulam demittebamus ceu manu ab ea ducti, deinde dextræ manus indice digito, ani fistulæ inserto, cũ inuenissemus quoddam inter digitum & instrm, tenue corpus, cumq; uiolentius cultellum digito adegissemus, fundum fistulæ sursum cõuersum perforauimus, ubi iam digito mucronem instrumenti foras traiectassemus, conspicuum nobis factum totum corpus quod inter fistulæ orificia habebatur, dico autem ea quæ initio ad humoris emissarium sita erant, & ea quæ nunc à nobis facta sunt scalpello præcidentes dissoluimus.

De hæmorrhoidibus. *Cap. LXXIX.*

CVm hæmorrhoidum notæ ex ipso quod uacuatur innotuerint, antequàm manum admoliamur, clystere utemur copiosissimo, simul intestini superuacua inanientes, simul & anum, ut prõptius interuertatur & extrema ipsius pars exeat, irritãtes. Resupinato igitur ægrotante aduersus lumen clarum, siquidẽ cõstrictione usi fuerimus, linũ quintuplex ferramẽto quo ora uenarum in ano extantia adurũtur, uel quo

uel quo uuæ,labris hæmorrhoidum circumponentes unamquamq; hoc fune aſtringemus,una duntaxat relicta, qua ſanguis ſuperfluus emanet,quod etiã Hippocrates præcipit. Poſt aſtrictionẽ linamento implicito oleo madẽte,& ad ſedem accommodato ligamine,uſi,ægro quietẽ indicemus, oleo tepido, aut mulſa uentri medicãtes,deinde poſtea cataplaſmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hæmorrhoides exciderint uino cicatrix ducitur.Leonides aũt nõ è lino deligat, ſed forcipe prehenſas ampliter hæmorrhoidas ſcalpello excindit. A chirurgia,fuligine thuris utendum & amylo, chalcitide,uel eo medicamento quod uſta ſpongia ſimul & pice cõſtat,itẽ paſtillo fauſtino ad abſolutã aduſtionem. Alii uero inſtrumẽti quo uuæ uruntur,concauo,medicamine quod adurat repleto,quẽadmodum uuam, ſic etiam hæmorrhoidas uſſerunt.

De condylomatis,tuberculis,& rimis. Cap.LXXX.

ANi condyloma loco ſolum ab eo quod muliebres locellos infeſtat,differt,rugoſa & ipſa ſedis excreſcẽtia, aut inflãmatione,aut rima quæ dicitur rhagas præcedente.Per initia itaq;,tuberculum appellatur: cum occaleſcit autem,condyloma: quare conuenit,hæc quoq;, quemadmodum illa,uulſella apprehenſa excindere,& medicamentis cruſtam ducentibus curationem abſoluere.rimas autem à ſtercore potiſſimum indureſcentes,& quia dum cicatrix generatur, occaleſcunt,inueteraſcuntq;,recentes,faciemus, uel unguibus uel ſcalpello radentes & cicatricem ut par eſt,inducemus.

De ano non perforato. Cap. LXXXI.

PVeris receus natis,anus ex natura nõ perforatus interim inuenitur,membrana nidelicet obſtructus. hæc igitur ſi fieri põt,digitis ipſis dirumperur: ſin minus,acie ſcalpelli eam excidentes,uino curabimus.Qm̃ uero & prouectis ſubinde ob ulcus non dextrè curatum anus committitur, conuenit hanc unitionem inſtrumento cõuenienti diruptam curare, fiſtula plumbea,aut obturamine quodã ano uſq; dum in totum conſaneſcat,cõmodè impoſito,ne rurſus coaleſcat. Porro obturamentũ medicamine quodã cicatricẽ ducẽte obliui debet.

Quomodo uarices excindantur. Cap. LXXXII.

VArix uenæ dilatatio eſt,aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte ſub umbilico,nonnunquã

etiam circa testiculos, sed maximè in cruribus. Hic igitur originem plurima parte ex materia melancholica trahit, eorum autem qui testiculis oboriuntur curationem per scalpellum iam in capite de uaricum ramice tradidimus, atq; his similiter crura infestantes aggrediemur, ab interiori femoris parte incipientes, ubi etiam origo ipsorum magna ex parte inuenitur. interius enim, in plures distributi propagines difficilius tractantur Loto igitur humore, funiculum superiori femoris regioni circundamus, iubemusq; ut inambulet inde repletã uenam atramento scriptorio, aut collyrio notabimus iuxta uaricis situm trium digitorum, aut paulo ampliori spatio interposito, decumbente ægro cruribus extensis, alterum funiculum supra genu iniiciemus. Elata autem in tumorem uena, scalpellum adigimus, quà atramenti nota est tam altè, ut cutẽ duntaxat scalpellum penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & membranas cultro inflexo ad ramicem aquosum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undiquaq; explicata femoris ligamenta soluemus, uase per cæcum hamum suspenso, acum duplex linum trahentem subijciemus, plexumq; lini amputabimus, & diuisa scalpello per medium uena, detrahemus sanguinis quantum usus postulat: deinde funiculo superiorem uasis partem constringentes, erectumq; crus eleuantes manuum expressu, sanguinem qui in crure est euacuabimus: deinde infrà rursus uas denuncientes, uel id uenæ quod inter uincula est, abscissum tollemus, aut manere id sinemus usq; dum sua sponte cum funibus excidat, & uulnere siccis linamentis oppleto, splenium uino & oleo madens, iniectum deligabimus, medicamentoq; ad pus faciundũ apto quod linteolis illinatur persanabimus. Noui autem ueteres nonnullos, funibus non usos: alios inde uas denudatum excindere: alios altè ipsum eleuatum cum uiolentia extrahere abrumpẽtes. Verùm omnium tutissimus chirurgiæ modus est, quem supra diximus. Porrò uarices in imo uentris suboriẽtes consimiliter tractabimus item eos qui tempora infestant, quemadmodum in angiologia comprehensum est.

De dracunculo. *Cap. LXXXIII.*

De dracunculo quomodo medicamentis potissimum emendetur, quarto libro peregimus.

De ex-

De extremarum partium præcisione, acroteriasmon appellant. *Cap.* LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunquam putredine cōsumptis, nē-pe manu aut pede, ut etiam ossa ipsa contabuerint, uel ex causa exterius adueniente, fracta, uel etiam ex interiore causa putredinem experta, & serrula præcidi postulent, ante hanc necesse est corpora ossibus circundata primum diuidere. Verum quia dum hoc primum fit, deinde longiore temporis spatio serræ administratio peragitur, sanguinis profluuij metus subsequitur, rectè Leonides non omnia primum corpora præscindit, nisi ex toto putredine contabuerint, sed partē, ubi non plures neq; grandiores esse uenas aut arterias existimet principio celeriter usq; ad os resecat, deinde os protinus serra præscindet, panniculum lineum partibus sectis circumponēs, ne serra per ipsa tracta dolores pariat. Atq; tunc reliqua parte excisa, ferramenta candentia uasis inijcito, & sanguinis fluore suppresso linamentis insertis & conuenienti deligatura adhibita, remedio utitor quod pus moueat.

De unguium pterigijs. *Cap.* LXXXV.

PTerygium in unguibus carnis incrementum est partem unguis operiens. Fit autem in pedis manusq; potissimū pollicibus: in pedibus quidem, ex offensione plerunque: in manibus autem, ex neglecta reduuia, inflammata, & in pus mutata. Siquidem hoc, pus dico, spatio temporis unguis radicē exedit, ipsumq; corrumpit, subinde totum abolet, sæpe mediū unguis admodum infestat. Iuxta unguis autem tadicē ipsam, nonnullam ipsius partem putrefactam, aliquando totam radicem à rosione immunem relinquit. Est quum & os corrūpat, odor ædat graui, digitus per summa dilatetur magisq; liueat. his igitur manes debet admoueri, ita ut totam unguis partem relictam acie scalpelli resecemus auferamusq;, deinde exulceratam incisamq; partem ferramentis aduramus. Etenim pterygium genere depastio est, quæ nome Græcè dicitur, neque subsidet, nisi adustum, adeoq; si negligitur, digitum corrumpit. At si osse & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angulus qui delitescit, & carnem ipsi agnatam pungit, & inflammationem excitat, conuenit pungentem unguis particulam tenui cultro aut eiusmodi quodam subiecto sublimen eleuatā,

acie

acie ſcalpelli adimere, & quod eminet medicamento cruſtis faciundis idoneo conſumere. Pleriq; hoc modo adminiſtrationis conſanuerunt. Si amplius fuerit uitiũ primùm ſcalpello circùm adimemus, mox remedium ex medicamẽtis petemus.

De ungue contuſo. *Cap.* *LXXXVI.*

QVoniam uero ſubinde ex ictu unguibus contuſis dolores ſubſequuntur, qui ad manus operationem nos pertrahant, ſatis eſt Galeni uerba hic appoſuiſſe, quę ſonant in hunc modum. Vnguibus contuſis præſens planè remedium ad dolorem auferendum ſanguinis detractionem experti ſumus, quum pulſus doloresq; uehementiſſimi oboriuntur. Cæterum linea obliqua, non recta in imum, ſupernè deorſum ſcalpello acuto debet incidi, ut ſanie excreta, ſecta hæc unguis particula ueluti operculum quoddam ſubiacẽtium efficiatur. At ſi in rectum ſupernè deorſum lineam duxeris carnis excreſcentia quam Græci ὑπερσάρκωτια uocant, diuerſum nimirum corpus à carne quæ ungui ſubijcitur per mediam diuiſionem ſuppullulante, gignitur, inde rurſus dolores prehendũt, quos in reduuiis nominauimus, carne quæ ſub ungue ſuccreuit, compreſſa. Quia igitur ex huinſmodi ſectione dolorẽ protinus ægro adimi uidere licet, per dies inſequentes commodũ eſt, nobis ſubſectam unguis carnem leuiter attollentibus, unguis ſaniem excernere, ac rurſus ſubiectæ carni quemadmodũ dixi unguem operculi modo imponere: reliqua uero digiti totius medicina uti conuenit quæ leniat, diſcutiatq;.

De clauis, myrmecijs, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

CLauus rotundus callus eſt, coloris candidi, clauorũ capitibus ſimilis: toto corpore, ſed pedũ ſolo digitisq; præcipuè enaſcitur, dolor ſequitur, & inceſſus impedimentum. Itaq; circunſcarificatus uulſellaq; apprehenſus, ſcalpro acutæ aciei, aut quo uenæ ſcinduntur, radicitus eximetur. Nõnulli, ne rurſus ſuccreſcat, candenti ferro utuntur. Myrmecia uerò cutis tuberculum eſt exiguum, calloſum, rotundũ, & craſſum, ad baſim inſidens, & ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitat. Hæc quoq; totum corpus, præſertim aũt manus infeſtat, nonnulli igitur, inter quos & Galenus eſt, præcipiunt ſcarificata extrema parte, fiſtula pennæ durioris, quales ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquilarum, in imum adacta,

adacta,ex basi myrmeciam auferre. Alij ærea, aut ferrea fistula,idem faciunt. Recentioribus satis est,scarificatam uulsellaq; apprehensam,scalpro,clauorum modo excindere. At uerruca, quæ acrochordon græcè dicitur,exigua cutis eminētia est, doloris expers,callosa,rotunda,plurima parte basim habet angustam,ut suspensa esse uideatur. Nominata uero sic est,ꝙ chordæ nexui respondeat.Extendentes igitur, eminentiam excindimus: sin autem hoc non fiat, lino saltem, aut pilo deligabimus. Noui plerosq; & has & prædictas omneis excrescentias ferramento extincto,ut dicunt,consumpsisse.

De telis è corpore extrahendis. Cap. LXXXVIII.

CHirurgicæ partem telis extrahendis dicatam maximè necessariam esse poeta Homerus his uersibus innuit.

Vir medicus multis alijs præstantior, ut qui
Corpore tela trahens, medicamine uuluera curet.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent, differunt autem tela materia,figura,magnitudine,numero,habitu, uiribus. Materia quidē quatenus hastilia, aut lignea sint, aut arundinea. Ipsa uero tela aut ferrea sunt,aut ærea, aut stānea, aut plumbea,aut cornea, aut uitrea,aut ossea: aut arundinea, uel etiam eadem linea,tot enim dīię potissimum apud Aegyptios reperiuntur, figura autem, quatenus alia sunt rotunda, talia ungulosa,nempe triāgula, alia sulcata quæ & gonchota dicuntur,alia trisulca,atq; alia cuspidata, alia cuspidibus carēt. ac cuspidatorum, hæc cuspides posteriora spectantes habent, ut dum extrahuntur cōtra defigantur,illa in anteriora,ut propulsata idem faciunt: quædam obuersas cuspides habent, fulminis instar,ut dum ipsa trahuntur propelluntúrq;,in obiecta infigantur.Sunt quæ mota cardine cuspides habent,cōtractas, quæ dum in trahendo explicantur, telum extrahi prohibent. Magnitudine uariant tela,quatenus alia magna sunt,ut trium digitorum longitudinem expleant: alia parua, ut unum digitum æquent, quæ sanè & myiata apud Aegyptios uocantur, alia medium inter hæc locum occupant,Numero autem quatenus nonnulla simplicia sunt,nonnulla composita.tenuia siquidem ferramenta ipsis imponuntur,quæ in teli extractione in imo delitescunt. Habitu, quatenus alia ferrum acutum ligno habent insitum,alia cōcauum : ac quædam firmiter ligno

infixa

infixa sunt,quædam negligentius, ut in extractione separata intus remaneant. Viribus differunt, quatenus ueneno quædã sunt oblita,quædam non. Atq; hæc sunt telorum discrimina. Nunc dicamus quõ extrahantur in conuulneratis, & in bello, & extra bellum,sponte,& inuito,quacunq; occasione, ac qualibet ex materia confecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahuntur,tum euulsione,tum propulsatu. In quibus n.per summa telum impactũ est, euulsione eximi debet.similiter ẽt quæ altè inhærent,obiectæ uero partes si conuulnerentur, sanguinis profluuio,aut dolore ex consortij lege periclitãtur. At propulsatu utimur in quibus altê telum infixum est, & partes obiectæ breue spatium cõtinent,neq; neruus,neq; os, neque eiusmodi aliquod diuisionem impedit: osse autem cõuulnerato euulsorium modum assumit.Si igitur telum conspicuũ fuerit,inde extractionem moliemur: si occultatum est, conuenit autore Hippocrate, modò uulneratus possit,in ea figura constitutum notare,in qua ẽt uulneratus est: si non possit,iacentis certè quatenus licet modo figurantes specillo tentabimus, & si quidem in carne fixum est telum, manibus extrahemus, aut eius hastili quod etiã atracton appellant, nisi exciderit,ligneumq; id potissimum sit: si excidat forcipe qua dentes radicesúe,euelluntur,aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Græci uocant aut alio quopiam instrõ accommodo, extractionem moliemur, nonnunquam etiam carnem prius incidentes,si uulnus instrm non recipiat.At si etiam in opposita telum processerit,nec illac ipsum possit extrahi quà infixum est,diuisis ijs quæ opposita sunt,per illa ipsum eximemus, uel euellentes ut dictum est,uel per eam partem in quã tetendit propellentes,uel si hastile exciderit, demisso instrumento propulsorio ita ut neruum, aut tendinem, aut arteriam, aut eiusmodi aliquod necessarium uitemus, protrudere oportet, turpe siquidẽ est,dum telum extrahimus,peius eo malum efficere.Et siquidẽ caudatũ telum sit (hoc aũt specillo deprehendemus) fęmina propulsorii instrumẽti demissa accõmodataq; telum propellemus: si cõcauitatem,marem.Telum uero exẽptum si sculpturas quasdã habere,ceu aliorum tenuium ferramentorũ quæ ipsis imposita esse possint,appareat,specillo rursus usi,si illa inueniamus,eadẽ rõne & uia auferemus:sin opposi tas cuspides,ut uerisimile est,telum habẽs nõ exilierit, uicinus

ei locus

ei locus diſſecari debet,ſi nulla pars neceſſaria contigua ſit, detectumq; telũ eleuantes,modeſtè extrahemus. Nonnulli uero exigua arundine cuſpidibus ipſis circumpoſita ſic telum euellunt,ne carnes à cuſpide radantur.& ſi uulnus inflammatione uacauerit,ſuturis uſi cruentorum modo curabimus: ſi inflammationem experiatur,fomentis,cataplaſmatis,& conſimilibus medebimur. Porrò ſi uenenato telo quis ictus eſt, totam carnem quæ ueneno iam mutata eſt,ſi quidem fieri poteſt,præcidemus. Agnoſces autem eam quòd è ſana carne differat pallida enim,ſubliuida,& ueluti emortua apparet Aiunt autẽ Dacos & Dalmatas cuſpidibus elenium & ninum dictum obline re,idq; ubi ſanguini uulneratorũ obuenerit,hominem occidere:comeſtum uero ipſis innocuum eſſe, & nihil mali,efficere. At ſi telum oſſi inhæſerit,rurſus inſtrumento experiemur,& ſi quidem caro impediat,hanc adimemus aut diducemus:ſi uero etiam altè in oſſe lapſum eſt,quod cognoſcimus ſi firmiter id infixum nulla ui cõmoueatur,excıſorio cultro oſſe quòd iuxta eſt exempto,aut etiã terebra prius perforato, ſi craſſum ſit, telum liberabimus. Porrò ſi in principem aliquam particulã telum defigitur,exempli gratia,cerebrum,aut cor, aut guttur, aut pulmonem,aut iecur,aut uentriculum,aut inteſtina,aut renes,aut uuluam,aut ueſicam,quum iam notæ lethales apparuerint,& euulſio præſertim multum cruciatum exanimationemq; acerſitura eſt, nihil tentabimus, ne præterquam quòd nihil ſumus profecturi,etiam conuitiandi occaſionem idiotis præbeamus. Si uero exitus fuerit obſcurus nec in conſpectum ueniat, præfati periculum,opus aggrediemur Multi ſiquidem abſceſſu quoq; in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto,præter opinionem conſanuerunt,quum & iecoris fibram,& omenti partem, peritonæiq́ue, & totam uuluam ſubinde ademptam fuiſſe,nec mortem inde ſubſequutam,memoriæ prodatur. Eſt quum guttur de induſtria ſubinde in angilis diuidamus, ut in capite de ipſius inciſione dicebamus telum itaq; ſi in his relinquatur, in præſentaneam mortem præcipitat, præterquàm quòd artem etiam inhumanum oſtendat:ſi eximatur,fortè etiam ſalus ſubſequitur. Porrò principaliũ particularum uulneratarũ agnitio non eſt difficilis,ut quæ ex accidentium proprietate,ex cremẽtis,& particularũ ſitu, inueniatur. Si enim cerebri membrana uulnus accepit,dolor capitis ualidus ſubſequitur, oculi feruẽt,

rubentq;

rubentq́;,lingua agitatur,mens desipit.Si cerebrum percussum est,ægri concidunt,uox nihil sonat,facies peruertitur,bilis uomitus sequitur, sanguis per nareis erumpit, per autem humor albus pulticulæ similis emanat,sanies per uulnus exit. At si in uacuam thoracis regionem telũ defigatur, foramine spatioso permanente spiritus erumpit. Corde uulnerato iuxta mamillam sinisteriorẽ, telum apparet non penetrant, sed ceu alteri impactum,ac nonnunquã pulsatilem motũ ædit, sanguisq́; niger effertur,si transitus pateat:extrema frigescunt, sudor emanat,animus deficit,& sine mora exitium subsequitur. Pulmone icto,si spatiosa laxitas est, sanguis ex plaga spumans uacuatur:quum non est;ore magis per uomitũ redditur, ceruicis uasa attoliuntur,lingua alium colorem assumit,multum spiritus attrahunt ægri,frigidi appetentes. In septo transuerso uulnerato,telum quidem iuxta spurias costas defixum apparet,inspiratio autem magna oritur,cum gemitu & dolore per totã humeri partium compagem. Quòd si abdomen uulnus acceperit, id ex recrementis innotescet, quum latum intus spatium existat,uel etiam telo exempto,uel hastili intus fracto, succus ex uentrieulo euacuatur,ex intestinis stercus,interim & omentum,uel intestinum procidit.Vesica autem uulnerata,urina ex cernitur. Itaq; in cerebro eiusq́; membranis ictis,caluaria perforata telum eximimus,quemadmodũ in capitis fracturis mox dicetur.in thorace autem, nisi telum subsequutum fuerit, per mediocrem intercostalium incisionem, uel etiam una excisa costa,lamina quæ membranam custodiat subiecta, euellemus. Similiter in uentre, uesica, cæterisq́; in alto particulis, si quidẽ telum subsequatur,citra negotium eximemus: sin minus,rursus disione adhibita medicina utemur,quæ cruentis cõueniat. In uentre, si res postulet, etiam suendi eius ratio,quæ gastroraphia dicitur accommodabitur, quem in modũ comprehensum est. At si in grandiore quodam uase,exempli gratia, in iugularibus uenis quæ in imo latent, aut arteriis quas carotidas appellant, aut etiam magnis arteriis quæ alas uel inguina intercurrunt,telum dexfium,copiosius sanguinis profluuiũ propter exemptionẽ minetur,ratio est hæc funibus antea ex utraque parte constringere, deinde teli euulsionem moliri. At si particulæ plures confixæ fuerint,uerbi causa, brachio cum thorace coniuncto,uel cubito cum aliis corporis particulis, uel pe

dibus

dibus inuicem, ſiquidem non per totas utraſq; partes telũ penetrauerit aut haſta, apprehenſa hæc extrinſecus, ueluti etiam in una euellemus: ſin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte ſerra reſecata, particulatim ſingula faciliori figura extrahimus. Quoniam uere & lapides ſubinde uel buccina, uel plumbum, uel ſimile quippiam ex funda mittitur, tum ui, tum quòd angulosa ſunt defiguntur. Agnoſces igitur ea, quòd moles aſpera & inæqualis illabatur, item quòd non omnino in rectũ tendit diuiſio, ſed amplior, & caro ueluti cõtuſa liuidaq; appareat, adhæo, quòd cum grauitate dolor affligat. Hæc igitur conuenit agitata inſtrumento quo quid attollimus, aut aduerſa ſcalpelli parte, aut uulnerario ſpecillo recipere. ſi autem fieri poteſt, etiam forfice extrahemus. Multis autem infixa tela integra intus inſederint, quæ uulneribus cicatrice obductis, deinde longiore temporis ſpatio partem eam abſceſſu occupante & dirupto exiliere.

† Hic locus ſic deſcriptus eſt in vet. Cod.] τὰ δέ γωνιωτὰ καὶ τούτων τὰ μὲν διγλώχινα, τὰ δέ γλωχινωτὰ καὶ λόγχωτα καλούμενα, τὰ δὲ τριγλώχινα, i. alia angulis habeutia, & horũ quidẽ alia duos angulos habẽt, alia uerò angulũ habentia, quæ lonchota, id eſt, longa ut haſta, alia tres habent angulos &c.

De fracturis, & quot ipſarum ſint differentiæ. Cap. LXXXIX.

PRoximũ fuerit tradita carnis uitiorũ manu ſcalpellóve curandorũ ratione, etiam de oſſiũ fracturis, dico ſanè etiã luxationibus, ſermonem inſtituere, quoniã & ipſæ chirurgiæ generi ſubijciuntur & primũ de fracturis agam, ijsq; prius quæ in capite fiunt, tum quòd inter carnis & oſſiũ chirurgiam medium locum obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuerſum igitur fractura oſſis eſt diuiſio, aut ruptura, aut præciſio, à uiolentia quadam extrinſecus accidẽs. Cæterum plures fracturatũ ſunt differentiæ, alia ſiquidem dicitur fieri raphanidon, hoc eſt, ad raphani ſpeciem, alia ſchidacidon, alia εἰς onycha, alia alphithidon, alia cata apothrauſin, id eſt, iuxta refrectionem. Raphanidon igitur ruptura oſſis eſt tranſuerſim per craſſitudinem facta, quæ etiã ſicyedon & caledon nonnullis appellatur, ex cucumerũ & cauliũ fractorũ ſimilitudine. Schidacidon autem, quaſi aſſulæ modo, eſt oblonga

oſſis

ossis fissura. es onycha, quasi dicas in unguem, iuxta partẽ aliquam recta est fissura, in extremo lunata: quę etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ similitudinẽ dicta, est quũ os in multas tenueis partes finditur, quæ & ipsa caryedõ à quibusdam uocatur. Refractio aũt, quæ apothrausis dicitur uel etiam præcisio, est quũ pars ossis per summitatis rupturã aufertur, ut ablata superinnatet. Atq; tot fracturæ constant differentijs.

De fracturis capitis. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluariæ est diuisio, nunc simplex, nũc multifida, à ui quadam exteriore facta. Porrò differentiæ capitis fracturarũ hæ numerantur. Rhogme, id est fissio, Eccope, hoc est excisio, Ecpiesma, quod est effractio, Engisoma, id est corporum appropinquatio, Camarosis, hoc est testudinatio, in infantibus etiã Thlasis quod est contusio. Rhogme igitur caluarię per summa est diuisio, aut rima profundior, in qua nequaquam os uitiatũ foras emouetur. Eccope caluariæ fissura est cũ ossis offensi ruptura. At si à reliquo osse pars offensa discesserit, aposceparnismon nonnulli uitiũ appellant. Ecpiesma in multas parteis caluariæ effractio est, in qua profundius ossa descenderint, & cerebri membranam contactu suo premant. Engisoma caluæ ictus est, in quo os uitiatũ ad interiorem cerebri membranã descenderit. Camarosis diuisio caluariæ est, in qua pars affecta camerę modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intro à sanis fracturæ partibus ossa magis recedunt, membranæq; innitũtur, quemadmodum in ecpiesmate sic enim ille existimat. Alii etiam trichismon, quasi dicas capillationem, his adnumerarunt. Est autẽ trichismus arctissima rhogme, sensum plerunq; fallens, eoq; latens: quæ quia non facilè se ostendit, mortis causam sæpe adferat. Thlasis caluariæ diuisio non est, eoq; nec fracturam rectè dixeris eiusmodi affectionẽ, uerùm est ossis caluæ in interiorẽ partem impulsio, aut inflexio, concauitatẽ integra caluæ continuitate tantũ efficiens, ut licet in plumbeis ex crudoq; corio confectis uasculis, si foris percutiantur illidanturve, cõspicari. Porrò contusionis huius duæ existunt differentiæ: uel enim calua per totam ipsius crassitiẽ contunditur, ut frequenter etiam cerebri mẽbrana abscessũ occupetur: uel omnino à caluaria hæc per totum aut non per totũ premitur, sed iuxta exteriorẽ duntaxat

taxat

taxat superficiem usque ad laminam secundam deprimitur. Sunt qui his differentiis apechema, quasi dicas ab Echo responsionem, addiderint. Ea est, à contraria ictus parte facta caluariæ fractura. At falluntur hi, quoniam non fit in hominis calua quemadmodum in uitreis quibusdam uasculis fieri illi docent. illa siquidem uacua sunt, ideoq; id patiuntur: calua autẽ hominis undiq; plena & alioquin solida est, ac rhogme seu fissura caluariæ, quæ aliarum complurium capitis partiũ ictarum lapsu, uel citra cutis continui solutionem generatur: quæq; postea abscessu in ea facto, eodemq; secto, apparuerit, in opposita ictus parte factã esse ipsius uidetur. atq; hoc uitiũ quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, speciem ipsius ex corpore quod percussit, deprehendes, si acutum fuerit, aut graue, aut durum, aut uiolenter impactum. Item ex symptomatis quæ icto superueniunt, exempli gratia, uertiginibus, uoce amissa, aut subito collapsu, præsertim in engisomate, aut cõtusione, aut ecpiesmate, aut interiori camarosi cerebro cõpresso: item ex notis quæ à sensu capiuntur. S.n. ampla cutis fuerit diuisio, per ipsam promptè cognoscemus: sin autem diuisio non per totũ ierit, aut angusta sit, fracturam tamen esse suspicemur, cutè diuisa, & oculis, & specillo demisso eam pernoscemus Si n. ex alijs quæpiam fracturis fuerit, inde manifestum euadet: at si rhogme solum angusta & pilosa sensum fugiens, medicamento aliquo nigro, liquido, uel etiã ipso atramento scriptorio infuso, os rademus, ipsa nanq; rhogme nigra ostenditur, conuenitq; rasuræ tam diu insistere, quousque signum rhogmes aboleatur. Si ad cerebri membranam usq; peruenerit fractura, non rademus, sed agnoscere conabimur utrum membrana ab osse recesserit, an affixa permaneat. Si enim ipsa manet, inflãmatio nulla uulnus infestat, ęger paulatim febri liberatur, & pus coctum apparet: si recesserit membrana, augentur dolores, & febris similiter, os alium sumit colorem, pus tenue & crudum effertur, & si medicus rem negligentius tractet, nec perforatione utatur, hoc grauiora oboriuntur symptomata, nempe bilis uomitus, conuulsio, mentis delirium, febris acuta, in quibus manum admoliri non oportet. Quòd si his absentibus membrana cerebri nõ abscesserit, rhogme autem duntaxat fuerit, etiam solo rasorio curatur, uel si usque in altum penetret. Sin autem tantum usq; ad laminam se-

cundam,quæ diploe dicitur,fractura peruenerit, eo usq; radendum est, uel etiam confractum os eximendum, quemadmodum docebitur. At si in tenuia frusta os fuerit comminutum, hæc quoq; diligenter instrumento idoneo auferentur,etiam si membrana non abscesserit.Ab initio auté qũ uulneratũ susceperis,hieme quidẽ ante diẽ quartũ de cimũ omnino os auferre tentato:æstate,ante septimũ priusquàm cõmemorata oborian tur symptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

Caluariæ fractæ curatio.

DEraso super uulnus capite, duas lineas iuxta rectos angulos mutuò se secanteis, quæ literæ X figuram accipiant,incidemus.harum autẽ alterã esse conuenit,quæ iam antea erat, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes, ut totum os, quod perforabitur nudum existat:si quidem sanguis fertur, linamentis ex posca obiectis cohibebimus: sin minus,siccis deinde implicito linamento ex uino & oleo iniecto, conuenienti uinculo utemur. sequenti die, nisi recentius aliquod symptoma prohibeat,perforare os uitiatum aggrediemur. Collocato igitur in sedili ægroto, aut recumbente prout uulneri conuenit,auribusq; ipsius lana obturatis,propter sonitum qui ex appulsu redditur,uinculum aliquod uulneris soluemus. linamentis omnibus exemptis,& spongia detersis sordibus, iubebimus ministris duobus,ut tenuibus fasciolis circumpositis, quatuor angulos corporum quæ fracturæ incumbunt,attollãt,& si quidem os fuerit imbecillum,aut natura,aut fracturæ uitio,id scalpris excisoriis acie inter se aduersis, auferemus, primum cauis excisorijs scalpris,quos Græci cycliscos uocant,à latiore incipientes,mox angustioribus,deinde specilli modo angustis,malleolo sensim adactis,ad capitis concussionẽ utemur. Si autem ualidum os fuerit,prius eo terebellis quæ mergi non possint, quas ab argumento a baptismos dicunt, perforato, (eiusmodi uero sunt quæ paulo interius quàm cuspis acuta est, eminentias habent,quæ ipsas ad cerebri membranam demergi prohibeant) per scalpra circuncisione usi,id quod uitiatũ est, auferemus,non subito,sed particulatim,siquidem fieri potest, digitis: si non, forcipe, aut uulsella qua uel ossa uel pili apprehenduntur,aut eiusmodi quodam instrumento. Locus auté qui inter foramenta est,tantum spatium continebit, quantum maximi

mucronis

mucronis ſpecilli longitudo,tam altè uerò deſcendet, ut interiorem oſſis ſuperficiẽ accedat,cura adhibita,ne membranã cerebri terebra attingat. Quare etiã terebram oſſis craſſitudini reſpondere conuenit, cõpluribus id genus ad hoc præparatis. At ſi fractura caluariæ uſq; ad ſecundam laminã duntaxat peruenerit,ad hanc etiam uſq; ſolum foranda eſt. Oſſe iam ablato,aſperitudinem quæ ab exciſione caluariæ prouenit, raſorio aut quodam ſcalpello exciſorio adæquabimus, laminam quæ membranæ cuſtos eſt,ſubijcientes, ac oſſiculis quæ remanſerant,ut ueriſimile eſt,aut ſpiculis ingenioſè ablatis,linamenta inſeremus, quẽ modum diamotoſin appellant. Hæc ratio chirurgiæ communior ſimul & promptior eſt, & periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum exciſorium ſcalprũ,fit mirũ in modum Galeno commendatur, ſine foratione, poſt inſculptionem cycliſcis ſcalpris factam,ipſum adhibenti. Scribit itaque hunc in modum. Si uerò unam ſemel partem nudaueris, ac ſcalprum qui in cuſpide præfixam habet retuſam leuemque lenticulæ ſpeciẽ,aciem uerò per longitudinem erectam,ſubmiſeris, ubi latam partem lenticulæ ſuper membranam defixeris,malleolo feries,diuidesq; ſic caluariã. ita ſiquidem agentibus,omnia quæ requiruntur,euenient. Nam membrana, ne ſi dormitans quidẽ, agas,latæ tantum lenticulæ parti occurrens uiolari non poteſt. Quòd ſicubi adhæreat caluariæ membrana,huius quoq; adhærentiam innoxiæ dirimit rotundum lenticulæ extremũ,ſubſequitur autẽ præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare nec qui minore cum periculo,nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. At quæ adminiſtratio ſerris & mediolo,quẽ chœnicion ſiue chœnicida Græci uocant,peragitur, recentioribus, ceu noxia, improbata eſt, ſed adminiſtrationem quam in rhogme expoſuimus,probant. Idẽ uero modus oſſium excindendorum conueniet in reliquis etiã caluariæ fracturis Quantũ uero excidere conueniat.Galenus nos,docebit,hunc in modũ manifeſtò ſcribens.Quod uehementer eſt confractũ id totum auferri debet: ſi uero ab eo fragmenta quædã longius excurrant,quemadmodum aliquando cernitur accidere, hæc perſequi ad extremũ nõ oportet,illud probè ſcientes,nullã inde noxã ſequuturam,modò reliqua omnia ritè ſint confecta. Poſt chirurgiam panniculo ſimplici lineo uulneri æquali,roſaceo madẽti,cerebri mem-

branam operiemus, exiguamq; lanæ stuppã similiter rosaceo imbutẽ prædicto panniculo imponemus, deinde linamentum implicitũ duplex in uino & oleo aut ipso rosaceo tinctũ, toti uulneri circumponemus, diligentia adhibita ne cerebri membrana grauetur, postea latiore utemur ligamento, neque hoc astringentes, uerũ ut linamenta solũ retineat. Victus adhibebitur qui inflammationẽ arceat, & febribus peculiaris est, membrana cerebri crebrius interea rosaceo, superfusa. Post tertium diem, ubi uincula dissolueris, & sordes spongia deterseris, remedium induces quod crentis inijcitur, & inflammationẽ repellit superaccõmodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis, usq; dũ carne oppleatur. Nonnunquã os radetur, si hoc res postulet, propter quasdã summitates extantes, aut etiam propter ipsius carnis productionem Reliqua medicamentotum materies, ut in uulneribus comprehendimus, admoueri debet.

De cerebri membranæ inflammatione.

QVoniam frequẽter cerebri quoq; membrana post chirurgiã inflãmationem experitur, ut non solũ caluariæ crassitudinẽ, sed etiã cutem ipsius excedat cũ renixu, & ut naturalis ipsius motus pulsatilis impediatur, quæ potissimum & conuulsio aliaq; grauia symptomata uel ipsa mors subsequitur. Origo inflammationis aut ex acuti quadam ossis eminentia pungẽte ducitur, aut ex linamẽtorũ grauitate, aut perfrictione, aut multo esu, aut uini potione, aut alia quadã occasione latente. Si quidẽ ex manifesta occasione inflãmationẽ contraxerit mẽbrana, ea protinus amputãda est: sin ex latẽti, magis pugnare cõuenit, † ut pote sanguinis dimissione, si causa nõ obstiterit, uictu qui inflãmationi cõgruat. Itẽ loco induci remedia debẽt, calẽtis rosacei fotus & superfusio ex altheæ decocto, aut fœnugræci, seminis lini, chamæmelorum, similiumq; cataplasmata uerò ex cruda ordei farina, aut lini semine, cũ prædicto decocto & gallinarũ adipe, adhæc fomẽtũ ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuiq; auditorio oleũ aliquod inflãmationem prohibẽs instillabitur. Viscerũ quoq; cura habẽda est, cataplasmatis adhibitis, itẽ toti corpori prospicere, consilium est, in calidã id aquam, ut par est, collocantes inungentesq;. Si perseuerat inflãmatio, & nihil aliud prohibet, medicamento quod bili ducendæ est, purgare ipsos Hippocrates præcipit.

† Rectior

†Rectior est scriptura ueteris libri, πλέον ἀγωνίζεσθαι προσήκει ἢ φλεβοτομίᾳ χρωμένους εἰ μηδὲν κωλύοι, ἢ ἀσιτίᾳ, ἢ τῇ πρὸς φλεγμονὴν ἁρμοζούσῃ διαίτῃ. Id est magis pugnare oportet, uel uenam secantes, si nihil prohibet, uel inedia, uel uictu inflammationi conuenienti.

Si membrana cerebri nigruerit.

CErebri membrana si quidem per summa ex medicamentis in id efficacibus nigruerit,† mel triplum rosaceo miscétes & per linamenta id applicãtes, curabimus, deinceps & reliqua admouẽtes. At si nigrities sua spõte prouenerit, idq; in imo potissimũ, cũ aliis grauibus indiciis, attingi tũc non debet, ut quæ natiuũ calorẽ emortuũ innuat. Noui quendã qui post annum quàm affectu cõflictaretur. caluaria perforata superuixerit, erat enim fractura in sincipite ex telo facta, emissariumq; habẽs per quod etiam membrana ab offensa immunis conseruata est.

†Græcus codex antiquus μέλιτι τριπλοῦν μίξαντες ῥοδίνου. Id est, melli triplum rosacei miscentes.

De naribus fractis contusisq;. Cap. XCI.

NArium pars ima, quũ sit cartilaginosa, frangi nõ solet, sed contundi, sima fieri & peruerti: superior quæ ossea est, nõnunquã frangitur. In his aũt deligaturã damnat Hippocrates, ut quæ magis resimas efficiat & distorqueat, præterquàm in his quæ ex ictu per medias nareis emineant. in his enim cõuenientẽ fasciã, cũ medicamine imposito assumit, ut cõpressæ nares naturalẽ figurã recipiãt. Fractis igitur naribus, in ima quidẽ parte, indice aut paruo digito demisso in exteriora dirigẽtur: in interiore, ẽt scalpelli nucleo id faciundum est, primo statim die, aut nõ multo post. Quũ uero decimo die naris ossa cõtinentur, extrinsecus indice magnoq; digito hãc efformare cõgruit. Vt aũt figura quã fingis non cõcidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naso impones, unum singulis nasi foraminibus, & si altera dũtaxat naris pars sit peruersa: eaq; sinere cõuenit, donec os aut cartilago contineat. Nõnulli fistulas ex anserũ pennis pãniculis replentes, naribus insinuarũt, quò figura custodiatur, & respiratio nõ impediatur, quod nõ necessariũ puto, quũ spiritus per os trahatur. At si inflammationẽ nares sentiant, medicamentũ aliquod quod eam arceat indemus, exẽpli gratia, ex succis inscriptum, aut quod

oxelæo constat, aut eiusmodi aliquod, uel ex triticea simila & thuris fuligine seu gũmi una incoctis cataplasma inijciemus, tum propter inflãmationẽ, tum ut nares cõtineãtur. Quòd si in alterã partẽ nares distortæ, Hippocrates postquã commodè eas figuraueris, oblongã habenulã digitali latitudine iubet circundari, alterã ipsios extremũ taurino glutine, aut gũmi illitũ summæ nariũ parti agglutinari, ex latere quò inclinãt. ubi illa exaruerint, habenã transferre per aurẽ oppositã uersus occipit. & fron ẽ oportet, deinde ipsi sub altero habenæ principio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediam dirigãtur figuram, quod nõ admodum recentioribus placuit. Porrò minutim confractis narium ossibus, diuidere ipsas, aut superiorẽ ipsarum partẽ cõuenit, ac frugmenta ossiculorũ uulsella auferemus, suturis diductas partes cõmittentes accommodantesq; ipsis remedium quod cruentis aptum est, & cõglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatum, linamentis in longitudinem implicitis curabimus. Sũt qui plumbeis canalibus, quas solenas Græci dicũt, usq; dum cicatrix fuerit obducta usi sunt, ne caro ex ulceribus supercrescat.

De maxilla confracta, & aure contusa. Cap. XCII.

DE aure contusa tertio libro tractatum est, tanquã huiusmodi affectio ad fracturas non pertineat. Maxilla multas ob causas frãgitur. Si igitur extrinsecus solùm offensa, non per trãsuersum fissa, introrsus cauata fuerit, promptum sanè est cognoscere, Opus aũt est altera manu, siquidem dextra maxilla fracta fuerit, dextra: si altera, sinistra. indice igitur & medio digito in affecti os demissis, interiorem fracturæ extantiam, probe foras cõpellere conuenit: altera manu foris eã excipiente. Rectitudinẽ uerò maxillæ ex eiusdem dentium æqualitate deprehendemus Quòd si fractura per transuersum facta fuerit, primũ tensione, deinde retractione, quã antitasin uocãt, partis in cõtrariũ, usus, ministro eã cõtinente, ut dictum est, dirigere aggredieris: porrò denteis in parte cõfracta diductos, inter se, ut Hippocrates præcipit, auro deligare, nẽpe lino ab auro chrysolino dicto, aut chrysonemate: qm̃ uero huius facultas nõ omnibus cõceditur, lino ualido, aut bysso, aut pilo equino, aut id genus aliquo, Verùm si quidẽ cũ ulcere fra-

ctura

ctura euenerit,ſpecillo tentandũ,nõ tandem ẽt refractio oſſis facta ſit.atq; ſi exigua diuiſione facta,os unũ refractum,aut plura remanſerint,idoneo inſtrõ auferentes , ſuturis oras ulceris cõmittemus,& medicamento cruẽtis apto uſi deligabimus:ſin aũt citra ulcus cõtigerit,ceratũ ſimplex maxillæ impoſitũ conuenienter deuinciemus.faſciæ medium per occiput diſpenſabitur.habenulæ utrinq; per aureis ad ſummã maxillã,inde rurſus ad occiput,mox ad mentũ,inde per genas ad ſinciput,inde rurſus ſub imã occipitii partẽ,diſtribuentur, ubi & faſciã deſinere oportet.Super hæc rurſus uinculum aliud fronti circundatum, quod epidlema Græci dicunt,poſt caput cõiugetur,oẽs prædictæ faſciolæ id circum aſtringẽt.Alij uero tenuem ferulã, quẽadmodum alij corium,quod æquè ſit longũ impoſitum maxillæ,deligant,ut commemoratum eſt : reliqui deligatura,quam Græci dicunt phorbiã,quaſi dicas capiſtrũ,utuntur.At ſi utraq; maxilla in ſummo mento auellatur,qua etiam parte coeunt, ambabus manibus parum inuicem diſtantibus, rurſus adaptato,& denteis adunitos, quomodo diximus,deligato : † ac congrua uſus ligatione,tenui ac ſorbili alimento ægrotantem nutriri iubeto. Nam mandere ipſi inimicum eſt. Si aliquid emotũ à figura conuenienti putaueris,tertio die ſoluens,iterum illigato,quod tam diu facies,quàm callus fracturam firmarit . firmatur autem maxilla intra treis potiſſimũ ſeptimanas , quoniam laxa & medullæ plena eſt. Quòd ſi inflammatio aliqua ſuperuenerit,ne aduerſus hanc quidem tum fomenta, tum cataplaſmata negligere oportet. Quod in omnibus ex æquo obſeruatum abs te cupierim .

† Antiq.codex , καὶ τῇ προσηκούσῃ χρησάμενος ἐπιδέσει κέλευσον ἠρεμεῖν λεπταῖς καὶ ῥοφηματώδεσι τροφαῖς χρωμένοις, & congrua uſus ligatione,iubet ut quieſcat & tenui ac ſorbili uictu utatur .

De iugulo confracto. *Cap. XCIII.*

IVgulum,quod etiã clauicula dr̃,quũ naturaliter figuratũ eſt,interiore ipſius extremo,cũ pectore cõmittitur : exteriore,cũ ſummi humeri cõpage,ſeu articulamẽto adunit. eoq; ſi humerũ,aut ipſum ſuſtinẽs brachiũ, fracturã quacunq; tandẽ parte experiatur,quà humerũ ſuũ ſpectat, plerunq; infra interius extremũ fertur,una cũ brachio detractũ. Præſtiterit au-

rit autẽ per transuersum potius quàm assulatim, aut arundinis modo, hoc est, in longitudinẽ clauiculã frangi, quod uulgo receptum est. Nã trãsuersim cõfractũ, extensione cõpressioneq; digitorum prõptè in naturalem figurã reuertitur: cætera uero eminentias habent, quæ ægrè possint coaptari. Si igitur per totam ipsius crassitudinẽ quocunq; modo, iugulũ fractum fuerit, duo ministri, unus ad humerũ eiusdem lateris fractæ clauiculæ manibus circũiniectis, brachiũ ad exteriora simul & sursum trahens, alter oppositũ humerũ, aut certè ceruicẽ attrahens, retractionẽ à se, quã Græci uocant antitasin, molientur: medicus suis digitis fracturã diriget, prominẽtiora pellendo, ima foras attrahendo. Quòd si maiorẽ retractionẽ à se desideret, orbiculũ bonæ magnitudinis ex panniculo, aut lanis, aut eiusmodi aliquod corpus alæ subijciens, cubitũ lateri indidem adiget, ac reliqua sicut dictũ est, exequetur: si aũt id nequeat, extremum clauiculæ iuxta humerũ in alto sitũ ad superiora, ægrotãte resupinato, educet ceruicali quodã mediocri, dorso subiecto. ministro humeros duos ad ima deprimẽte, ut os clauiculæ quod in imo est, reuocetur, rursus digitis suis fracturã conformabit. Porrò si partẽ aliquã iuguli refractã, instabilẽ aut ẽt pungentẽ percipiamus, scalpello in rectũ diuisam eandẽ auferemus, ac reliqua scalpris excisoriis, lamina quæ à tuendis cerebri mẽbranis menyngophylax dr̃, aut alia quæ excidẽdis supponit̃ propter firmitatẽ clauiculæ subiecta, exæquabimus & siquidẽ inflammatione careat, futuris: sin aliter est, linamẽtis utemur. & spleniis diuersis præparatis ad ossis eminẽtis inclinationẽ, maiora ex eis & crassiora superaccõmodabimus, si inflãmatio infestat, oleo imbuta: si minus, sicca, ac mediocri ex lana orbe propter alã subiecto, cõuenientem inducemus deligaturã, per axillas, affectã clauiculã, scapulasq;, prout res exigit, deligãtes. & si quidẽ ad ima tetenderit pars clauiculæ humero proxima, latioris habenulæ dimidiũ, eiusdem cubito subiicientes, totum brachium ex collo suspendemus: altero autẽ uinculi dimidio, manũ, quemadmodum in iis fit quibus ex cubito sanguis detractus est. At si uersus superius extremum inclinauerit, quod rarum est, brachium suspendi non debet, uerum resupinus æger decumbet, & tenui nutrietur uictu. si uerò opus est, etiã fomentis adiuuabitur, sed pro ratione, usq; dum callus eam firmarit. id quod fit plurima ex parte diebus uiginti.

De sca-

De ſcapulis. *Cap.* *XCIIII.*

SCapulæ quà latæ ſunt & menſæ figurã repræſentant, non franguntur: iuxta ſpinam uero fracturam ſuſtinent, nunc compreſſæ, nunc rupturam ſimplicem expertæ, interim etiam refractæ. Compreſſionem itaq; tactu cognoſcimus, ſi caua occurrat, ſtuporem proximi brachij, & dolorem pulſatilẽ inducat. Ruptura ex tactus aſperitudine & loci dolore deprehenditur: ambo autem ratione qua inflammationẽ arcemus, curantur. Refractio & ipſa tactu agnoſcitur: leuis ac modica faſcia conuenienti adaptatur: aucta uero & pungens ablatione per ſcalpellum adhibita & ſuturis, ut prius dictum eſt. Faſciæ autem & hic ſimiliter ut in clauicula inijcientur: incubitus oppoſiti lateris conueniet.

De pectore. *Cap.* *XCV.*

MEdium pectus, diuiditur imprimiturq;: ſummũ, refringitur. Rupturam itaq; per medium factã dolor loci & inæqualitas ſequitur, & ſtrepitus digitis innixis eliditur: impreſſionẽ uero dolor uehemẽs, ſpirãdi difficultas, tuſſis, mẽbrana quæ coſtas incingit diſpũga, nõnunquam etiam ſanguinis eruptio, partis cõfractæ cauitas, & in cedendo facilitas. Curationem eam adhibere oportet, quã in ſcapulis prodidimus. In impreſſione autem adaptatio Hippocratis adhibebitur, quã ille in clauicula quæ foras proceſſerit, uſurpat, per incubitum ſupinum ceruicali dorſo ſubiecto, ſcapulisq; conſtrictis, ita ut coſtæ utrinq; manibus ſimul contrahãtur. Iam uero coſtis lana obtectis circularem adhibebis deligaturã, loris prius in rectum ſubditis, poſtea duorum initia inuicem excipiuntur, quæ orbiculares faſcias decidere prohibeant.

De coſtis. *Cap.* *XCVI.*

EX coſtis quæ pleuræ & ſpathæ Græcis dicuntur, oſſeæ quidem omni in parte rupturam ſuſtinent: ſpuriæ autem in ea tantum quæ ſpinæ adiacet. nam hic ſolum oſſeam habent naturam: in exteriore parte in cartilaginẽ degenerantes, contunduntur, nullam fracturam percipiunt. Notæ ipſarum nõ ſunt difficiles, etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit, ſtrepitusq;, & ad cõfractum adductio Quòd ſi intro ſpectauerint, dolor uehemens punctorius ſequitur, eo qui in coſtis prouenit grauior, ꝙ aculei modo membranam co

ſtas

ſtas integentem conuulneret,item ægra reſpiratio, tuſſis, eruptio ſanguinis,ſubinde comitatur.& reliquas utiq; declinationes digitis licet cõformare,eam uero quæ intrò ſpectat,nequaquam,ꝙ tendi nequeat.unde alii cibum flatulẽtum uberemq́; aſſumi iubent,ut fractura ex inflatione & tenſione foras propellatur,quod neceſſarium non eſſe puto.Nihil.n.cõmune adhoc inter ſe habent,tũ thorax,tum uiſcera nutritoria,prætérquàm ꝙ inflammatio ẽt ex repletione augeatur.Alii cucurbitulam adglutinãt,ꝙ à ratione & uia curandi alienum non eſſet,niſi particularũ ex attractu,collectione,fracturam amplius ad interiora propellerent. Quapropter Soranus hunc in modum ſcribit Lanis oleo calido madentibus partes cõtegentur, & linamentis implicitis intercoſtale replebitur, ut deligatura æqualis iuxta orbicularem circunductũ ueluti in pectore fiat. Omnia uero ut in pleuriticis fieri debent. ad magnitudinis proportionem. Porrò ſi magna quædam neceſſitas compeliat, ꝙ membrana coſtas cingens uehementer cõpungatur, cutem diuidere conuenit,& fractam coſtæ partem detegere.deinde lamina,ne tunica coſtas tegens cõuulneretur,prius ſubiecta,oſſicula quæ pungunt ingenioſè excindere ac eijcere oportet. poſtquam hoc feceris,ea ſanè quæ inflammatione carent cõiunges.& cruentorũ modo curabis: quæ aũt illa affligũtur,linamẽtis oleo madidis operies uictũ curationemq́; adhibens inflãmationi dicatã.Decumbẽt ægri ea figura quã facilius tulerint.

De coxarum & pectinis oſſibus. Cap. XCVII.

COxarum aut ilium oſſa rarò quidem franguntur, ſed eaſdem cũ ſcapulis differentias ſuſtinent. Frangũtur.n. in extremis,rumpunturq́; in longitudinem, & per medium comprimuntur. Comites notæ ipſorum ſunt,dolor partem affectam affligens,punctionis pulſusq́; ſenſus,cruris in eodem latere ſubitus ſtupor propter cõpreſſionẽ, adaptationem uero ſcapulis ſimilẽ poſtulãt, auerſantur aũt ſolam ex chirurgia eius quod fractũ eſt,exemptionem per externas partes.nã ſi opus ſit,digitis conformantur.deinceps aũt etiam aliam curationem moliri oportet,& fomentis utendo, & cõcaua ilium linamentis adimplẽdo,quò deligatura ceu faſciis circularibus, ſuperiniectis,æquabilis efficiatur.Eadem ẽt dicenda ſunt,de pectinis oſſibus,nihil enim peculiarius de ipſis dicere habemus.

De uer-

De uertebris, ſpiua dorſi & ſacro oſſe. *Cap. XCVIII.*

VErtebrarum complexus interim ſanè contuſionem, raro uero & fracturam experiuntur. propter quæ contuſis ſpinalis medullæ mēbranis, uel ipſa ēt medulla, nerui in doloris conſortium adducuntur, & mors præceps ſubſequitur, magisq́; ſi ceruicis uertebras affectus infeſtarit, unde præfatus periculum, ſiquidem fieri poteſt, audebis ēt ſectione oſſiculum quod premit eximere: ſi minus, ratione ſaltē qua inflammatio propulſatur, ipſas lenies. At ſi proceſſus uertebrarum aliquis unde ſpina conſtat, fuerit refractus, digitis tentantibus promptè occurret, dum refractio mouetur, rurſusq́; in locum tranſponitur. Conuenit aūt id quod refractum eſt auferre, cute extrinſecus inciſa: ſuturisq́; commiſſa, remedio cruentis idoneo uti. Cæterum oſſe ſacro confracto, index ſiniſtræ manus digitus in anum demittendns eſt, dextra manu quod confractum eſt, quatenus licet, in naturalem figurā reducere oportet. Si autem aliquid refractum ſentiamus, hoc quoq; diuiſo, deligaturam curationemq́; congruam adhibebimus.

De brachio. *Cap. XCIX.*

IN brachio confracto Hippocrates quidem intentionem hoc pacto molitus eſt. Lignum, inquit, oblongum manubrij ligonis modo, per ſumma fune deligatū, obliquum ex trabe quadā ſuſpendere oportet: collocato autem homine in ſublimi quodā erectius, quàm iuxta figuram qua recta ceruice dormimus, orthocatheudon dr̄, manū ipſius ſuper cōmemoratum lignum traducere, ut mediū ligni alæ eius tranſuerſim adaptetur. manum aūt inflexo iuxta rectū angulū cubito, miniſter procūbens continebit, deinde graue aliquid, exēpli gratia, lapidē aut pondus plumbeū uel eiuſmodi quippiam ex cubito ſuſpendens, ſinensq́; pendere ſublime, ita fracturam cōformabis: uel loco ponderis, famulus ad ima brachiū detrahat. Nonnulli uerò loco manubrij ligonis gradu ſcalæ uſi ſunt. Soranus hunc in modū tradit: ægro in ſedili collocato, uel, quod ſatius eſt, reſupinato quò minus moleſtiæ ſentiat, manu fune ligata iuxta compagem qua ipſa cum brachio cōiungitur, & ex ceruice ſuſpenſa, ut anguloſa ipſius figura ſeruetur, miniſtris duobus

bus iubebimus,huic,supra fracturã,illi,infra digitos circumponant,atq; sic tensionem perficiant. Quòd si ualétiore opus sit tractione,duos funeis æqualeis brachio circundamus,unum,supra fracturam : alterum,infra. atq; uni famulo super ægro: antis caput consistenti,alteri iuxta pedes,capita funiũ tradentes, iubebimus in diuersa brachiũ distendere. At si summus humerus fracturã senserit,dimidio uinculi,quod ciria dicitur,alæ subiecto,reliquã partem iuxta caput teneri iubentes, alio quod oppositũ est retrahente antitasin,hoc est à se retractionẽ ut dictum est,moliemur,quéadmodũ sanè si cubitus confractus fuerit,illi uel iuncturæ manus cũ brachio funis inijcietur. Ossibus iam fracturæ probè coaptatis,distentio quidem remittetur,sed iuxta Hippocraticam consuetudinem deligabitur. Porrò si fractura inflãmatione uacet,recensq; sit,lineis utendũ fasciis oblongis abũdè,circa treis quatuórue digitos latis,aqua madẽtibus,aut ẽt posca: si inflãmatio adest,lanis tenuibus mollibusq;, oleo imbutis: & si quidẽ in medio brachij fuerit fractura,initiũ fasciæ super fracturã inijcietẽ: ubi his térue illigaueris, sursum fasciã ducere cõuenit,ut (quẽadmodũ inquit) sanguinis influxiones excipiãtur,atq; illic finiatẽ. Iam uero & secũda fascia uti oportet,initiũ eius similiter supra fracturã inijciẽdo, atq; alia eo modo quo in priori: rursus aũt supernè deorsum, atq; iterũ sursum reuocare,illic ẽt sic terminabitur Porrò cõstrictio mediocris esto,tũ nostri sensus,tũ ipsius ægrotantis iudicio. At si iuxta summã humeri cõpagẽ cõtigerit,priore fascia illã & scapulas,& pectus cóprehendes,ut deligatura fiat quã Græci geranida appellãt,perq; secundã usq; ad cubitũ dispẽsabis,ac inde ad suprapolita recurres,cũ summo humero scapulas pectusq; cõprehendens,primæ fasciolæ similiter. Quòd si iuxta cubiti flexũ fractura obuenerit,ẽt cubitũ colligare expedit,ita ut angularis figura cõseruetur. similiter in aliis quoq; artubus,nimirum cubito,femore,tibia,cũ fractura in parte,aut ẽt iuxta articulamentũ & nõ in medio mẽbro existit,post articulũ fasciam iniicere expedit Recẽtiores itaq; secundum deligaturam protinus ferulas ẽt iniiciunt, ut adaptationis figura contineatur, constringentes ipsas prout sensus & tumor ex inflammatione postulat: ueteres autem, à die septimo ferulas accommodarunt.nam intra hunc inflammatione declinãte membrũ redditur tenuius At Hippocrates tertio quoq; die ligamẽta solui iubet,

iubet,ne tensio quæpiã,aut motus præter solitũ cõtectæ particulæ obueniat,aut eius quod iam infixum fracturæ est, perspiratus prohibeantur, propter quos non solum noxius pruritus quibusdam accidit,sed etiam erosa è saniei acrimonia nonnunquam cute, exulceratio concitatur. Itaque aquæ temperatæ tantum superfundere ratio est,quantum saniem discutere sufficit. Post septimum diem, ex maiore interuallo soluere conuenit,ceu partes non amplius saniem excernere desiderẽt.imò etiam calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit. Cæterum ferulæ iuxta sequentem rationem debent inijci. Splenia triplicia oleo imbuta super fascias circundantur. Si igitur membrum crassitudine fuerit æquale,similiter:si inęquale, partibus magis concauis per splenia repletis,æquale ipsum crassitie ferulis accommodandis efficiemus.deinde lana aut stuppa ferula mediocriter inuolutas, in orbem fracturæ circundamus, non minore quàm digiti spatio inuicem distanteis, easque moderatè constringemus: ita tamen, ut quatenus fieri licet,ferulas propius accedere articulum prohibeamus,præsertim iuxta interiorem flexus partem. ulcera siquidem in ipsis nonnunquam & neruorum inflammationes pariunt, uerum illic laxiores ipsas esse oportet, quemadmodum ualentiores,ubi fractura curuatur. Præstiterit autem thoraci etiam brachium mediocriter colligare, ne ipsum loco motum, figuram peruertat. At si quandoque inflammatio fuerit, (eam uerò agnosces ex ambiente tumore,ac rubore, & quod membrum nunc multò magis quàm prius stringatur) uel si confractum membrum, distortum sit, & nihil horum appareat, sed ligamenta laxa, uel econtrario strictiora,quàm par est,inueniantur solutis ipsis deligatura instauranda est. Resupinari igitur ęgrotus debet, ita ut super stomachum manũ contineat: brachio subijcietur molle quiddam pellem super se habens,ut superfusionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido, præsertim quum urget inflammatio,quando etiam cibus tenuis exhiberi debet: postea mediocris,ad calli generationem quies indicitur usque dum fracta occalluerint. occalescunt autem brachium & tibia,diebus circiter quadraginta, post quos ubi solueris fascias, & lauacro usus fueris, emplastris ad fracturas factis persanare conuenit. hæc tractandi ratio omnibus alijs propemodum confractis artubus conuenit.

De cubito, & radio. Cap. C.

CVbitus radiusq;, interim uterque iuxta eundem locum frangitur, interim alter duntaxat, uel in medio, uel in parte iuxta flexuram, aut brachiale. Omnium itaq; deterrimum est quũ ambo eadem parte franguntur, deinde etiam cubitus solus. At radius fractus, aliis facilius curatur. siquidem maior cubito non est, sed illum ipsum subiectum habet, ut ueluti insideat. Porrò si ipsorum alter duntaxat fractus fuerit, in illo maximè intentionem ualidiorem moliemur: si uterq;, similiter intẽdemus, manu anguli modo figurata, ut pollex omnium digitorum altissimus, exiguus digitus humillimus habeatur. sic enim cubitum radio subiici continget. At si ualentiore opus sit intentione, ambobus potissimum confractis, non solũ manibus, sed etiam funibus intendere aggrediemur, ut in capite de brachio comprehensum est. Cæterũ omnis deligatura, & reliqua præsidia, una cum ferularum iniectione, hic adhibenda sunt, dum callus eos firmarit Firmatur autem cubitus diebus plurimum triginta. Ac repositio ipsius similis erit ei, quam brachium fractum uendicat, præter ea quæ ipsi subiiciuntur.

De summa manu, & ipsius digitis. Cap. CI.

BRachialis & aduersæ eius partis, & in digitis articulorũ ossa, quũ laxa fistulosáq; natura sint, contunduntur quidem plerunq;, rarò autem franguntur. Aegro igitur in alto sedili collocato, medicus in altero quodã æquali aduersus sedebit, priusquàm manũ imponat: ac tensis per ministrum iis quæ fracta sunt, duobus digitis ipsa cõformabit; pollice & indice digito prius cõpressa. deligatura utetur, quo tempore urget inflãmatio. Nã propter laxitatẽ facilè in ipsius callus amplior concrescit. At si acies digitorũ, aut digitus simpliciter confractus est, siquidẽ magnus & pollex appellatus, fuerit, post commodam deligationem ab inferiore parte, ipsum utiq; cum manu ligabis, ne dimoueatur: si ex aliis quispiã, uel index, uel paruus digitus, proximo colligabitur: sin aliquis ex mediis, iis qui utrinque habentur, uel etiam omnes deinceps ligari unà debent, melius enim conquiescunt. quemadmodũ si confracti ferulis quoque colligentur.

De

De femore. Cap. CII.

EAdem de femore dicenda ſunt, quæ de brachio prodidimus. peculiariter autem magis femur fractum, in anteriorem partem & exteriorẽ promouetur. etenim in his naturaliter dilatatum eſt, inſtauratur autem manibus, funiculis, & antennis æquiualentibus, una, ſupra fracturam poſita: altera, ſubter. Quòd ſi in parte fractura euenerit, idq; iuxta femoris caput, dimidio faſciæ lana circundato, ne corpora incidat, iuxta inguina diſponemus, & initia ad caput reducta, famulo ut partem contineat, tradimus: infra autẽ fracturam fune circumpoſito initia ad intentionem alteri miniſtro exhibebimus Quòd ſi ad genu fractura habeatur, funem ſanè ſupra fracturã inijciemus, initia eius ad extenſionem diſpenſamus, genu etiã ipſum implicito quodam ſune continemus. hanc autem partẽ reſtituimus ægro decumbente, & crure exporrecto: quæ pungunt oſſa ut ſubinde dictum eſt, eleuata, ſuperius tollemus. reliquam curationem in capite de brachio expoſuimus. cæterum callo firmatur femur quinquaginta circà diebus. At quomodo reponi debeat, poſt totius cruris diſciplinã, comprehẽſum eſt.

De patella. Cap. CIII.

PAtella os laxũ eſt ac molle, ualidè corporibus ſuperiore & ima parte cõprehenſum. frequẽter ſanè contunditur, raró autẽ frangi ſolet. ſuſtinet autẽ rupturã per craſſitudinẽ, & in tenuia fragmẽta finditur, cũ uulnere, uel ſine uulnere. Nota uero cõſpicua (motus. n. continuitatis intercidit) & cauitas & ſonitus. Inſtauratur autem pars cruris extenſa, nam quæ bifariã fiſſa eſt digitis eouſq; cõmittitur, donec fracturæ labra ſupra ſeſe contingant, & inuicẽ iungantur: quæ uero in tenuia fragmenta fiſſa eſt, manu cõformatur. etenim callo nõ generato, eò quòd pars utraq; per muſculos cognatos & neruos, à femore & tibia in contrarium non retrahatur, tamẽ multitudo diſtentionis contrahet, & functionis difficultatẽ affectis inducet, neq; enim laborãtibus ipſis diutius genu ſuſtinet, & obambulãdo illi impediũtur, præſertim aſcenſuri. ſiquidẽ in æquabili per planiciẽ motu actionis difficultas occultatur: in aſcenſu autẽ, eo quòd genu, in crucis eleuatione & poſitu non inflectatur, deprehenditur. Iam uero oſſiculum ſi quod pungit, eleuatum prius eximito, ac curationẽ conſentaneam adhibeto.

De tibia. Cap. CIIII.

TIbia cubito respondens, eandẽ curationem recipit.etenim illa duobus ossibus fulta,altero crassiore & cognomini, altero tenui, quod ex similitudine perone Græcis, quasi fibula,latinis sura dictũ easdem fracturarũ differẽtias recipit in omnem enim partem distorquetur, quũ ambo ossa confracta fuerint.in treis autẽ,quum alterum,intra & extrà:tibia quidem,retro: sura,anterius.quapropter etiam ipsa similiter restiruitur manibus,aut funiculis superioribus,quã fracturæ funes sunt, interim ipsi tibiæ circundatis, interim femori. Nam quum genu sit ualidius,articulum integrum per tentionem seruabimus. Similiter & inferiore fracturæ funiculo,ut in cubito dictũ est:reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

De pede summo. Cap. CV.

TAlus nequaquã frangi solet, eo quòd undequaq; tibia, sura,& osse quod ob tessaræ similitudinẽ uocatur cyboides custodiatur minuaturq́;. At os quod à cymbæ figura dicitur scaphoides,& supernæ pedis regionis,item pedis digitorum ossa,ipsumq́; cyboides,similiter iis quæ in brachiali & opposita eius parte,manusq́; digitis sunt, franguntur. quare etiã quæ de illis diximus,ne eadem repetantur, illinc huc transferre consilium est.

Quomodo crus reponi debeat. Cap. CVI.

FEmore fracto, aut tibia, non minori cura repositionẽ ipsius,quàm reliquã curationẽ obibis. Nã partiũ confracta rum æqualitas,hac potissimũ probè administrata,conseruatur. Nonnulli igitur canali,quã solenam Græci dicunt,nunc lignea,nunc fictili,membrũ fractum, aut etiam crus ipsum reposuerunt:alij uerò sola ea quæ cum uulnere fracta sunt. eo ꝙ hæc ferulis nequeant constringi.in totum uerò solenarũ usum posteriores damnarunt,multis sanè de causis, sed præcipuè,ꝙ ipsarũ duritia partibus negotiũ facesseret. Neq; tamen alienũ est,artus cũ uulnere fractos ferulis excipere,ut ostẽdemus. Aeger itaq; resupinabitur,ac indumentum aliquod crassum cruri æquale,in longitudinẽ utrobiq; contractũ & inuolutũ,ut canali per mediã concauitatẽ oblongã proportione respõdeat, subijcietur: pellis super ipsam molliuscula explicabitur, quæ superfusiones excipiat,deinde in longũ crus concauitati huic canalem

nalem referenti, insinuabitur. à lateribus alia uestimenta lanǽ ve apponentur, ne membrũ in latera declinet, pedis autem ima pars asserculum rectũ panniculo circundatũ, propter mollitiẽ, assumet. ac maioris securitatis gratia, media fasciarũ duarum triuḿ ve, uestimẽto canalis modo præparato subiicientes fractum membrũ ipsi leuiter deligabimus. At si æger non tolerans conetur pedem totũ contrahere, conuenit id facere quod in superiore pedis parte dictum est, deinde blandè cum asserculo deligare, ne inuiti inter dormiendũ, ut uerisimile est, pedem contrahant. Aliqui uerò etiã stragula lecti per medium pertundunt, ut ipsi sint immobiles, & per foramen urina & stercus reddatur, usq; dum callus coalescat.

De fracturis quæ cum uulnere incidunt. Cap. CVII.

FRactura cũ uulnere facta, siquidẽ sanguis profundatur, hunc prius sistemus: si inflammatio fuerit, præsidiis in eam efficacibus utemur. Carnibus contusis, partẽ affectam scarificabimus, metu, ne in gangrænã incidat, sublato: at si illa quoq; accesserit, aut alia quæpiã serpens putredo, conuenienter occurremus habes autẽ horũ singulorũ curationẽ quarto uolumine explicitam. At si nihil horum adfuerit, neq; ossa largiter denudata sint, hamulis, suturisq́; usi, remedio cruentis apto, his medebimur, sic, ut ossicula refracta, ut uerisimile est, & pungentia innatantiaq́; primũ auferamus. Quòd si magnũ aliquod os emineat nõ cõmissum propter magnitudinẽ, in intensione huic prospicies. Siquidẽ Hippocrates femore & brachio confractis ossa excedentia statim eiicere dehortatur, periculũ his futurum prædicens ex inflammatione, quam tensio crearit, uel etiam cõuulsione, ut credibile est, musculorũ neruorumq́. Tempus uerò nõnunquã administrationẽ cõmodam inuenit. In quocunq; igitur osse quod ex sede sua excidit, manũ admouere uolumus, nequaquã in inflammatione aggrediemur, sed primo statim, die, antequàm inflammatione occupetur: aut nono, inflãmatione iam finita. Adaptamus uerò ossa uecte quam Græci mochliscon uocãt, est autẽ ea instrumentũ ferreũ septẽ octó ve digitos longũ mediocriter crassum, ne inter cõmouendum inflectatur, acutũ in summo latumq́;, & leuiter inflexũ, cuius acutum extremũ superposito ossis tuberculis subiicientes, ex altero in oppositũ tendentes simul, & mediocri inten-

ſione membri facta, inter ſe fineis fracturæ cõmittemus quod ſi facere nequeamus, ſcalpris exciſorijs obuerſas acies habentibus quod eminet auferemus, aut ſerra ſubſecabimus, quemadmodum in fiſtulis docuimus: oſſiumq́ue aſperitudine adæquata, & membro directo, medicamentis quæ in linteolis illinantur, curabimus. Maximè autem animum adhibere oportet in membris coniugalibus, aut à iugis appellatis, altero autem in ipſis oſſe particulatim ſerra abſciſſo, ut membrum in contractum maneat, etiam intenſione accurata utemur. deligatura uerò hoc modo adhibenda eſt. Circulares itaq; faſciæ, partibus uulneris utrobiq; inijci debent: obliquæ uerò, per ulceris longitudinem, ut in literæ Græcæ X ſimilitudinem concluſio omnium fiat. Si ſordidum adhuc ulcus eſt, purgantia adhibebimus: ſi purum, quæ carnem inducunt, linteolis illita, aliamq; comprobatam uſu materiam. Hippocrates piſſera emplaſtro in linteolis utitur, id autem eſſe dicunt tetrapharmacum baſilicum. Vbi caro increuerit, ferulæ inijcientur. aliqui uerò per initia ipſas accommodant, ulceris locum uitantes, & pro uſu urgente ipſas conſtringentes, uel rurſus remittentes. In quibus autem ſquama ab oſſe recedet, notabimus quidem hoc, inde quòd copioſus humor & tenuis excernatur, caro autem ulceribus uacua inaniſq; facta attollatur: deligatura quidem laxiore ad curationem utemur, hamulo autẽ, aut eiuſmodi quopiam ſquamam euellentes, iterum ualidiore deligatura utemur. porrò per totum ulceris tempus medicamen aliquod ex ijs quæ inflammationem arcent linamento illitum, uulneri incumbet, ac ſimplices faſciæ inijcientur, quæ ſingulis curationibus ſolui debent, quum aliæ ſuprà dictæ maneant, ut in capite brachio expoſitum eſt.

Si præter modũ fracturis callus obducatur. Ca. CVIII.

IMmodici fracturarum calli indecoram omnino ſpeciẽ efficiunt, nonnunquam etiam functiones impediunt, ſi prope articulum coaluerint. Si igitur recens adhuc callus coierit, remedijs admodum aſtringentibus utemur deligatura ipſa accommodantes. Nonnunquam uero & plumbea impoſita lamina, id quod requiritur, efficimus. At ſi lapidoſus ſolidusq́ue fuerit, incidentes ipſum rademus, id quod eminet, ſcalpris auferentes: ſi res exigat, etiam terebris uſi.

Si distortum membrum callus firmarit. Cap. CIX.

QVibus membrum distortum callus firmauerit, difficultate functionũ obeundarum haud exigua subsequente, præsertim si in pedibus fuerit, repositionis quidẽ modus nõ recipiendus est, ut qui extrema inferat discrimina, uerũ si callus nondũ radices egerit, laxãtibus superfusionibus, & cataplasmatis ex ficis pinguibus & colũbarũ stercore, alijsq; medicamentis quæ à callo soluendo porolytica dicuntur, utimur. Insuper per manus frictione, & confractione hunc dissoluemus. Quòd si lapidosus euaserit, scalpello superficie diuisa, excisoriis scalpris consortiũ ab osse liberabimus, deinde fracturæ medebimur, ut superius à me dictum est.

Si fracturæ callo non firmentur. Cap. CX.

FRacturæ nonnullæ sine callo permanẽt, suprà definitũ naturæ tẽpus, aut ob cõtinuas resolutiones, aut immodicas superfusiones, aut motũ intempestiuũ, aut fasciarũ copiã, aut quia totũ corpus alimentum nõ percipit, in quibus etiam tenuius fieri membrũ contingit. Itaq; cum alias occasiones, tũ maximè corporis inediã tollere conandum est, partim per calidiora alimenta materiam particulæ distribuendo, partim cibũ subministrando sufficientẽ, item lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notæ eos qui callo iam firmantur comitantes, hæ inter alias sunt præcipuæ, si fasciolæ cruorẽ referãt, ẽt non ob orto uulnere, quod forsan accidit, calli substantia quando coalescit fistulis ossium inspersas sanguinis guttas extũdentes.

De ossibus luxatis. Cap. CXI.

QVum luxationes fracturis proximæ sint, de ijs uerba facere aggrediemur. Luxatio igitur est, ut summatim dicam, quum articulus à proprio sinu, ad insolitũ excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipsius alias dicere non habemus, nisi eam dũtaxat quæ ex maioris minorisq; ratione sumitur. quum enim articulus in totum exciderit, communi generis uocabulo affectus Græcis exarthrema, latinis luxatio dicitur: quum aũt aliquatenus duntaxat emotus est, aut usq; ad superficiem è sinu elapsus, pararthrema.

De maxilla. Cap. CXII.

RVrsus à superioribus incipientes de maxilla dicamus. Nam quum malæ sint immobiles, luxatione non per-

clitantur.maxilla autē toto loco non mouetur,quod capita ipsius malis firmiter ac tutò insinuata sint: modicam uerò peruersionem quam pararthrema uocauimus,subinde experitur, quòd ob musculos qui ipsam continent ex continuo mandendi loquendiq; exercitio in mollitiē elanguescenteis, qualibet de causa facilè laxetur, quod uerbū apud Hippocratē σχᾶται dicitur,in quibus sine aliqua difficultate articulus spōte in proprium locū reuertitur.uerū de maxilla in totū luxata, satis est illlius uerba exponere,quæ compendiosa,integra, & perspicua existunt. Scribit itaq; hunc in modū. Excidit quidem maxilla rarò,laxatur autē subinde oris hiatu,quomodo etiā aliæ plures musculorū neruorumq; peruersiones,id efficiunt. Clarū itaque hinc potissimuml est,quandocunq; exciderit. Nam maxilla in anteriora prope litur, & ad contraria eius unde prolapsa est,peruenit,ossisq; tuberculum iuxta malas tumidus apparet, difficulter ægri maxillam cōmittunt. Qualis autē repositio ipsis congruat, manifestò liquet.alium.n.continere caput oportet,alium comprehendentē ab interiore parte & euteriore digitis iuxta mentum hiante homine quàm mediocriter potest, primū quidem maxillā commouere aliquādiu,& huc, illuc manu diducere,ipsiq; homini iubere, ut laxam maxillam habeat, simulq; remittat,& concedat, ut repentè potissimum laxetur. tribus pariter figuris,mente adhibita. Ratio siquidem est illam ex peruersione in naturalem statū reducere. Oportet autem maxillam in posteriora propellere,item cōsequenter his committere,neq; hiare. Insertio igitur hæc etiā in aliis figuris fieri non poterit. medicina autē modica sufficiet,spleniū, appositum ceratum fascia laxiore deligare. Sed tutius est,resupinato homine firmare caput ipsius puluinis subiectis quàm plenissimis,ut quàm minime cedat. Cæterum ulnerati caput aliquis continebit. Sin autē utraq; eadem maxilla eluxata fuerit,curatio quidē adhibebitur: uerum cōmittere minus hi os possunt, ut quibus prominentiores maxillæ sint. rectitudinem autē in deflexam maximè cognosces. dentiū & superiorū & inferioū citerminis,secundū horū directam aciem confert illas quám citissimè inserere.quomodo autem inserentur, expositum est. Quòd si locis suis non insinuentur, & periculū de anima subsequetur ex febribus continentibus,& torpido, Caro. Nam musculi hi dum alterantur,& præter naturam intenduntur, Carū

inducunt.

inducunt, uenter solet his biliosa deijcere, uel syncera pauca, & si etiam uomant indiscreta eijciunt. hi igitur decimo die potissimum moriuntur. ac hoc modo iniectionis nos subinde usi sumus, fomentis prius ex hydrelæo calido per spongiam super luxatam maxillam adhibitis, quando potissimũ ægrè potest restitui, homineque humi collocato, post ipsum nos sedentes, quemadmodum ab Hippocrate traditum est, operamur.

De clauicula & summo humero. Cap. CXIII.

CLauicula interiori quidem extremo nõ excidit, ut quo pectori committatur. unde ne mouetur quidẽ in ipso. At si uiolentia cuiusdã acuti extrinsecus ferientis auellatur, quemadmodum fractura ipsius instaurari debet. Extremum autem, ipsius quod humeri articulamento inseritur, non admodum sanè excidit, à bicipiti musculo summoq; humeri tuberculo prohibitum imò neq; uiolento quodam motu clauicula priuatim agitatur, propter solam thoracis factam separationem. Vnde homo solus inter animantia clauiculam obtinet: quam si in palæstra, ut uerisimile est peruerti contingat, conformatione per manus dirigitur, & splenijs multiplicibus accommodatis unà cum deligatura decenti: eadem curatione etiam summus humerus peruersus in propriam sedem reuertitur. Est autem osficulum cartilagineum quod clauiculam scapulis colligat, in resiccatis mortuorum cadaueribus occultatũ, quod loco motum, imaginem imperitis exhibet, brachij caput excidisse, etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet: concauum autem, id unde excidit. uerum notis quas deinceps subiungam ipsa discernentur.

De humero luxato. Cap. CXIIII.

BRachii caput scapularum sinui insertum, excidit quidẽ frequenter, uerum neq; in superiorem partem, ut quod scapularum processus ancoræ similis impediat: neque in posteriorem, propter ipsas scapulas: neq; tamen in anteriorẽ, ob musculi bicipitis tendinẽ, ipsumq; humeri fastigium. Sed rarò quidẽ in interiorẽ exterioremq; prolabitur, continuè uerò præsertim macilentioribus, ad ima atq; his sanè facilè & excidit & rursus inseritur: multa autem carne præditis contra, rarò quidẽ elabitur, sed ægrè in sedem suã compellitur. Quibusdã itaq; etiam nõ luxatis, ex ictu frequenter elapsi loco membri

suspicio oritur. eo quod ualida inflammatio subsequatur. Porrò quibus in imam partem luxatus humerus est, hoc modo agnosces: affectus humerus si cum sano conferatur, multum differt, quum exterior eius pars unde excidit, cõcaua appareat, ut in summo humero eluxato diximus, quod acutius quàm naturaliter esse debet, apparet, & brachij caput elapsum in ala manifestò occurrit, ac manus huius cubitus à costis magis recessit, quibus quidem costis si ipsum adigas, cum dolore admouetur, neq; ægri manũ extenso cubito ad aurẽ possunt reducere, neq; alium motũ multiplicem per eã moliri. In pueris itaq; uel in quibus recens nec ampla facta est eluxatio, ẽt nodo medii digiti flexi eminente medici manus, uel ipsius affecti, sanæ magis, si nõ puer sit, frequenter restituta est, ut inquit Hippocranus. Si nõ puer sit, frequenter restituta est, ut inquit Hippocrates. ualentius aũt hoc modo luxata inseruntur. Homo lotus & superfusionibus laxandi uirtute præditis usus, resupinari humi debet, & pila mediocris uel coriacea, uer alia quæpiam nõ admodum mollis alæ accõmodabitur, ac sedẽs medicus aduersus ægrum, iuxta latus affectũ, si quidẽ dexter humerus luxatus sit, dextri pedis calcẽ superponet pilæ alæ suppositæ, si sinister, sinistri. ac affectã manũ prehensam ad pedes trahet, simulq; calcaneo alam in diuersum propellet, ita ut aliquis post caput ad alterum humerũ resistat, ne corpus circũ diuellatur. Est & alia ratio immittendi, quæ humero subnixo perficitur, quod Græci κατωμίζειν dicunt. Adolescens, aut longior ægrotãte, aut altius consistens iuxta affectũ latus, ægri indidẽ collocari alæ suũ ipsius humerũ subijciet, & manum eleuatã ad uentrem suũ attrahet, ut reliquũ ægri corpus post eũ qui humerũ suum alæ subiecit sublime pendeat. At si æger leuior fuerit, alius quispiã puer leuis ex ipso suspẽdetur. Nã manu ac reliquo corpore in contraria detractis ad ima, subiectus alæ humerus facilè elapsum articulũ reponit. atq; hoc ẽt ligno quod Græci hyperon dicũt, efficimus. Est aũt id lignũ oblongum, rectũ, quod in pauimẽto super aliud quoddã solidũ ponitur. huius igitur summũ extremum rotundũ, quod non admodũ crassum neq; tamen tenue est, alæ ægri aut stantis, aut sedẽtis, subiicietur, iuxta totã ipsius lõgitudinẽ. Ac manu per lignũ istud porrecta & detracta, reliquo autẽ corpore contra inferius uergente, uel sua sponte, uel alio quodã trahente, restitutio fiet. atq; hoc in scalæ gradu fieri debet, quemadmodũ in confracto brachio per tensionem fieri dicebamus.

dicebamus.hic autem rotundum quoddam corpus ſuper gradum deligatur,quod ægrotantis alæ poſſit adaptari & brachii caput propellere.Porrò ſi ob uetuſtatẽ affectus, aut corporis duritiem, repoſitio nobis faceſſat negotiũ, utemur ẽt ratione quæ per ſpatham ligneam,amben appellatã fit.Eſt autẽ ambe lignũ quod longitudinẽ duorum cubitorum habet, latitudinẽ quatuor digitorum,craſſitudinem inſtar digiti, alterum extremum rotundum,quod etiã promptè in alæ ſinum ingreditur, perinde ut ligni quod hyperon uocatur, extremum. hoc itaq; extremum panniculo circundatum,quò lenius exiſtat,capitulo brachii iuxta alam accommodabimus, totam uero manum ad lignum intenſam cũ eo deligabimus, iuxta brachuim,cubitum,& eius extremum,deinde ligno obliquo inter duas colũnulas rectas adaptato,uel rurſus ſupra ſcalæ gradum manu traiecta cum ligno,ut ala per trãſuerſum gradui accommodetur, manum infra trahentes, ſinemus in alteram partem reliquum corpus in ſublimi pendere,tunc n articulus ingredietur. Vbi fuerit repoſitus,mediocris ex lana pila ſi quidem inflammationem pars non ſentiat,ſicca: ſi ſentiat, oleo madens alæ iniecta,deligabitur.per hanc autem alam & humerum & alteram alam uinculi deligationes literæ X figuram potiſſimum apparebunt.ita ut in hunc modũ facta deligatura ſuper affectum humerum accommodetur,brachium autem coſtis colligetur, ipſeq; cubitus & ſumma manus,ex ceruice deuinciantur,ne rurſus de integro articulus excidat Poſt ſeptimum diem uel tardius ubi faſcias diſſolueris,mediocri uti frictione præſtat, eo ꝙ corpore ſolidiore facto,articulus ita firmetur,ut nõ facilè prolabatur.Quod ſi aũt crebro prolabatur,aut humiditatis uitio, aut ob aliã quampiam iam diu factã elabendi uiam,ad uſtionẽ ueniendum eſt,ſicut ſupra comprehendimus. Quum autẽ uel infantibus iu utero aut æditis quidem in lucem, ſed adhuc increſcentibus,particula fuerit luxata,necdum repoſita.in humero quidem carnes nihil à naturali figura deficiunt, neq; enim manus quodcunq; opus perficere impeditur,os autem brachii breuius permanet,non augeſcens,ac tales nominantur galiancones.In femore etiam os incrementum non ſentit, & totum crus contabeſcit,quum enim pondus corporis ferre nequeat, non exercetur, ac in aliis membris luxatis manentibus quæ ſubijciuntur partes,omnium iniuriis expoſitæ ſunt.

De cubito. *Cap. CXV.*

QVanto cubiti articulus humero magis uarius creatus est, tanto plus negotii prolapsus exhibet, & tardius quidem existit, sed difficilius reponitur, propter tuberculorum sinuumq; frequentiam. Nonnunquã igitur solum aliquatenus detorquetur, quem casum pararthrema dixi, sæpe uero etiam ex toto in omnem partem probabitur, præcipuè in priorem & posteriorem, quod facilè dignoscitur, eo ꝙ excidit oculis & tactui obiecto, in quodcunq; prolapsum sit, & sinu unde excidit apparente. Hæc uerò potissimum sani cubiti inspectio coarguit. Conuenit aũt protinus membrũ reponere priusquam inflammatione occupetur: siquidem eam expertũ, difficulter curatur. Quædam etiam nullam prorsus curationẽ recipiũt, maximè si in posteriora prolapsa sint. Hæc enim luxatio omnium quæ in cubito fiunt maximè dolorifica est & periculosa. Quòd si modicè articulus inuersus sit, moderata etiam intensione restituitur. sic ut ministri manum exporrectam iuxta brachium cubitumq; contineant, & in aduersa retrahant, medicus aũt suæ manus palma quod excessit in suam sedem compellat. Hippocrates in priora luxationẽ subito manus inflexu instaurat: ut palma ipsius humerum iuxta rectum pulset: in posteriora uerò, subita rursus & diutius facta extensione, quoniam luxatio in priorem partem, uiolenta potissimũ extensione efficitur: quæ in posteriora, flexu similiter uehementi. Quòd si luxatio perseueret, etiam ualidam magis intensionem usurpabimus, eiusmodi uero est potissimum quam Hippocrates in brachio cõfracto exposuit, ubi ligonis maunbrium adhibebat. Porrò recentiorũ aliqui hunc in modum adaptant, ministris duobus manum ut dictum est, intendentibus, ita ut alter sursum ad alam contineat, alter deorsum iuxta brachiale, medicus aduersus ægrotanti consistens, duabus palmis iuxta articulũ, brachium circundat, ac ubi iusserit uestimentũ cõtractum in oblongum uel latam fasciam manibus ipsius simul & ægrotantis brachio circundare, & in exteriora imaque propter summam manum retrahere, ipse deinceps cum tẽsione constrictas ipsas trahit, donec cubiti articulum excedant. Cæterum manus prius oleo illini debet, ut lubrica fiat & facilè medici palmis deducatur. Sic enim prolapsa, si pertrahentiũ

manum

manum ui premantur,in propriam ſedem reuertuntur.Poſt-quam ſunt repoſita,in anguli modum figurata manu, ex ſple-nijs & conuenienti deligatura curationem petemus.

De brachiali & digitis luxatis. *Cap.* *CXVI.*

BRachialis digitorumq; luxatio nullum faceſſit negotiũ per ſe,niſi cum ulcere facta fuerit de hac igitur in capite de luxationibus quæ cum ulcere fiunt tractabitur. At ſi-ne ulcere luxatis,mediocri intenſione, & remediis quæ inflam mationem pellunt, medebimur.

De uertebris ſpinæ. *Cap.* *CXVII.*

VErtebræ ſpinæ ſi ex toto prolabuntur exciduntq;,præ-ſentaneam mortem inferunt.Medulla ſiquidem ipſius ſpinæ uel quamlibet cõpreſſionẽ nõ ſuſtinet, quum & ſolus ex ipſa neruorum proceſſus ſi cõtundatur , hominem in periculum perducere ſufficit.Peruerſionibus aũt ſubinde affli-gitur,nũc in priorem partem diſtorta,ac uitium lordoſin Græ ci appellant : nunc in poſteriorem,& cyphoſin à loco gibbato uocant: interim uero in latera,quod ſcolioſin nũcupant. Quũ igitur multæ ſimul uertebræ paululum adeò peruerſæ fuerint, plurium ſimul peruerſio ex circulari flexus rotũditate fieri ap-paret , ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruerſa id fieri.Nã magna diſtorſio non rotundum, ſed angu-larem ſpinæ flexum molitur , quando etiam magis periculum ſubſequitur.Si igitur introrſum ſpina eſt peruerſa , reſtitutio-nis ſpes nulla eſt,eo ꝙ per uentrẽ, anterius oppoſitio fieri ne-queat.qui.n.in ſcala ſic affectos intendũt,aut cucurbitulas ad-mouent,aut ſternutamenta aut tuſſim,aut flatus excitãt,quid tandem promouere putati ſint, Hippocrates abundè oſtendit. Quoniam uero ſubinde cuiuſdã oſſiculi ſpinæ refractio facta, cauum locũ repræſentat, quemadmodum in capite de fractu-ris cõprehenſum eſt,aliqui uitium lordoſin eſſe crediderũt,de-inde hoc celerius perſanato (promptè.n.callo firmatur) lor-doſin curatu facilem exiſtere pronuntiarunt,& ſi nullam cura-tionem,aut certè difficilem recipiat.his etenim urina ſuppri-mitur,aluus nõ reſpondet,corpus inhorreſcit , poſtea etiã ſine uoluntate excrementa prorumpunt.Hæc autẽ eueniunt, ner-uis & muſculis conſortij lege laceſſitis,ac celeriter ægri moriũ tur : præſertim ſi ſuperiores & ceruicis uertebræ affectum fue-

rint

rint expertæ. Cui uerò iam inde à paruulo potissimum uertebræ gibbatæ protuberant, uitiũ longum esse neq; celeriter mortem, sed morbũ accersire, & insanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex casu prouenerit, machinæ quidem per scalam, & rectam ægri suspẽsionem ac uteri inflationem adhibitæ, ridiculæ sunt. sola autem Hippocratis adaptatio sufficiet. Conuenit enim, inquit, lignum magnum quod tantã longitudinem, ac latitudinem habeat, ut hominẽ excipiat, aut scamnum huic æquale, prope parietem deponere, ac iuxta hũc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius abſit, & uestimenta quædam super ipsum explicare, ne hominis corpus infringatur, (erit autem hic lotus antequàm super lignũ scamnumúe insideat,) deinde loro pectus ipsius bis circundatum, per alas iuxta dorsum uincire, initia lori ligno oblongo pistillo simili deligare, atq; hoc super pauimentum iuxta ligni, aut scamni subiecti extremum constituere, & ministro post ægri caput stanti ex superiore parte continendum tradere, ut imo quidem extremo contra fixo, altiore supra caput tracto, opportuna fiat intensio: altero autẽ loro pedes simul & superiores talorum partes deligantes, & rursus alio, superiora ilium & lũbos ita ut huius in lumbis fiat connexio, iterum extrema horum ligamentorum cõiungemus: alii autem ligno pistillo respondenti, similiter prædicto illigantes, statuemus in ligni aut scamni extremo quod iuxta pedes est, lignum pistillum repræsentans, ad prioris similitudinem, deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionem in diuersa moliantur. Quidam uero asellis dictis hanc efficiunt. sunt autem hi axes qui contra rectum lignum uertũtur: utroq; huius magni ligni, aut scamni latere iuxta extrema ad pedes, caputq; sita, lora inuoluantur. Quum aũt sic intensio ipsa administratur, manus palma gibberum constringemus: si aũt usus postulat, etiam super ipsum insidebimus, nullum ueriti periculum. At si ne sic quidẽ spina instauretur, & æger pressionem ferat, utile est parietem adiacẽtem in longum canalis modo exculpere è regione gibberi, ut sculptura cubiti longitudinem habeat, neq; altior sit ægrotantis spina, neq; multo humilior, imò sculpturã prius præparatã esse oportet. huius enim causa etiam lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde asseris mediocris alterum finem ad ima comprimemus, donec sensibiliter spina dirigatur.
uerum,

uerum,ut inquit Hippocrates,sola intensio citra afferem,rursusq; per afferem sola curatio,id quod requiritur potest efficere.Quòd si hoc uerum est,non alienum etiam in lordosi & scoliosi per initia intensionem prædictam,sine cōstrictione uidelicet,moliri: post adaptationem uero,lamina lignea quæ latitudine treis digitos æquet, longitudine gibbero respondeat & aliquam ex sanis uertebris comprehendat,loro lineo, aut stuppa propter duritiē inuoluta,uertebris ipsis imponi & conuenienter deligari debet, uinctus adhibebitur tenuis. At si post hæc quædam gibberi reliquiæ remanserint, laxantibus emollientibusq; remediis cum laminæ appressu perdiu utendum est.alii qui uero plumbeam laminam usurparunt.

De coxa luxata. *Cap.* *CXVIII.*

QVum alia corporis ossa interim paulùm excedāt,interim toto loco excidant,coxæ humeriq; articulus soli luxationi opportunus est,qua tota sede promouetur,atq; ex his,magis coxæ articulus,quoniam sinum & rotundum,& profundum possidet,ad hæc, ꝙ elatioribus marginibus munitus sit.At si quandoq; articulus ob uim quandam uehementē sinu suo exciderit,etiam multæ luxationis secundum minoris,maiorisq; rationem dr̄iæ, proueniūt,quatuorq; modis,imò locis coxa luxatur,uel enim in interiorē partē, uel exteriorem,uel priorem,uel posteriorē,prolabitur: uerum intrò quidē & extra continuè,& multo frequentius intrò:in anteriora autem & posteriora,rarius. Quibus itaq; in interiorē partem coxa prolapsa est,iis crus affectū,si cum sano conferas, longius spectatur,& genu prominentius,& ad inguina crus inflectere nequeūt,& in regione scroti & ani intermedia tumor manifestus occurrit,tanquam femoris capite illic desidente. Quibus aūt in exteriora promota est,iis contrariæ notæ eueniunt,siquidem crus breuius apparet, & inter scrotum & anū in sinum dehiscit,iuxta clunes in tumorem attollitur, & genu interius demergitur,crus inflectere ægri possunt. Si in priorē partem prolapsa est,crus sine dolore genu extendunt, non aūt ad interiorem partem inclinare possunt, incedere conantes. Vrina his supprimitur,inguina intumescunt,nares rugosæ excarnesq; apparent,calci inter ambulandum innituntur. Porrò quibus in posteriora excidit,nō aut poplitem, aut genu extendunt,

dunt,neq; inflectere possunt prius quàm inguina flexerint,atque his crus breuius,inguina laxiora apparent,& per nares femoris caput eminet.Quibus sanè iam inde à pueritia,aut certè longiore tẽporis spatio articulus prolapsus curæ non fuit,ẽt præsidium nihil promouerit,mẽbro iam in orbẽ coacto. Quibus aũt continenter excidit, hi curationem Hippocratis assument,quapropter statim reponi luxata debent,uetustæ siquidẽ coxæ luxationes,nullo modo cõsanescunt Communiter itaque in quatuor luxationibus instauratio congruet, tum quæ conuersione articuli & circunductu fit, tum quæ intensione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnunquam femur continentes circumagentesque huc illuc, articulum reposuimus. Quòd si in interiorem partem luxatio declinauerit, etiam crure tantum subito & ualenter ad inguina quàm intimè flexo,id quod requiritur effecimus: sin autẽ his non cesserit, intensione utendum,primũ per manus adhibita, quæ crus ab inferiore parte trahant ac per femur tibiamq; con stringant,ex superiore autem parte,sub alis corpus circundẽt. Quòd si etiã ualentior desideretur intensio, funibus contextis aut implicitis,uel loris crus deligare,omnino quidem supra talum: ut aũt genu nihil patiatur,hoc quoq; superius, oportet: at pectoris regionẽ uincire necesse non est,uerum, ut dictũ est, manibus subter alas cõprehendatur,loriq; mollis & ualidi medium iuxta regionem inter scrotum & anum adaptatum in humeros reducemus anterius per inguina & clauiculam: posterius,per summas partes, duoq; lori initia ministro trademus, deinde oẽs simul trahentes,ut ægrotantis corpus eleuetur,intensionem molientur. hic quidem intendendi modus cõis est quatuor femoris luxationũ differentijs,priuatim aũt in singulis modus quo ossa uecte in sedẽ suam cõpelluntur,Græci mocliam dicunt,euariat.Intensio enim homine si quidem in interiorem partem articulus exciderit,lori per regionẽ quæ scrotũ & anum interiacet, traiecti medium inter femoris caput ipsamq; regionem à scroto ad anum tendentem dispensari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacentia & clauiculam expedit. Ad adolescens quidã duabus ulnis affectũ femur, qua crassius est,circundatum, in exteriora ualenter extrahet. Atque hic modus inserendi aliis expeditior est, cui si articulus non cesserit,aliis quoq; utẽdum,uariis quidem magis, sed hoc

efficacio-

efficacioribus. intendi etenim hominē ſuper lignū grādius aut ſcānum oportet, in quo ēt ſpinæ gibbero uitiatos intendimus. Inſculpētur aūt per totū ferè oblongæ quædā ceu foſſę, quæ latitudinē altitudinemq́; triū digitorū, non maiorē habeāt, diſſidentes inuicē nō magis quā digitos quaternos, ut uecte iuxta extremū in ipſis reſiſtēte, in quancunq; partem cōueniat reſtituatur, membrū. Per mediū autem lignū aut ſcamnum, aliud impingatur lignū pedalis lōgitudinis, ligonis manubrij modo craſſum, ut ſub hoc intēſio homine, lignū mediū inter regionē à ſcroto ad annm porrectā & femoris caput cōſiſtat. Simul.n. corpus iis qui à pedibus trahūt porrigi prohibebit, eoq́; ne uſu quidē ſæpe uenit in contraria ex ſuperiore parte intēſio: ſimul aūt intenſio quoq; homine ipſum lignnm femoris caput foras propellet. ac intēſio ad ſuperius dictū modū adminiſtrabitur, præſertim pedis. Quòd ſi ne ſic quidē in ſedem ſuam redierit, impactum lignū rectum auferri debet ex latere autem huius ſitus utrinque ſingula ligna infigentur, tanquam poſtes, nō minus quàm pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus ſcalæ modo, ut tritum lignorum figura H literā repræſentet, nam paulò inferius ſummis, medium lignum accōmodabitur. Deinde in ſanum latus iacente homine ſanum quidē crus inter hos poſtes ſubter gradum quodammodo ducemus, affectum autem crus ex ſuperiore parte ſuper hunc ponemus, ut ipſi femoris capiti accommodetur, ſubſtrato prius ei multiplici ueſtimento, ne femur contundatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinem ut à femoris capite uſq; ad talum ſubiectum pertineat, intrinſecus cruri alligabitur. Vbi iam facta eſt hæc intenſio, aut per piſtillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut niolentia hac femoris caput in propriam ſedem reuertatur. Cæterum eſt & alius reponendi modus ſine intenſione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotantis molliter coſtis alligare oportet, & pedes utroſq; ualido loro molli per talos & ſuper genu deuincire, ut quatuor digitorum ſpatio inuicem diſtent: intenſo autē affecto crure duobus digitis magis quàm alterum, hominem ſuſpendere, ut caput cubitos duos à terra ab ſit. Adoleſcens uero aliquis peritus ulnis ſuis femur affectum cōprehendens quà craſſiſſimum eſt, ubi & caput femoris, ſubito pendere ex homine

mine cogetur. facile nanque articulus ingredietur. Hic reponendi modus aliis quidem ſimplicior eſt, ut qui non multo apparatu peragatur, ſed ueluti miſerabilem ipſum, plerique medici auerſantur. Porrò ſi in exteriora membrum fuerit laxatum, homo ſuperius intendi debet, lorum autem iuxta regionem inter ſcrotum & anum per oppoſitas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam, medicum autem ab exteriore parte introrſum agitare iuxta conuenientē foueam ex iis quæ inſculptæ ſunt, miniſtro quodam uectem ad ſanum clunem ne cedat, obijciente. Sin autem in priora promotus eſt articulus, homine intenſo uir quidam ualidus dextrę manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet, ſimul ad ima, genu uerſus conſtringet. At ſi in poſteriora prolapſum eſt articulamentum, non opus eſt quidem hominem in ſublime uſque intendi, ſed in ſolido iacere, quemadmodum etiam ſi in exteriora articulus exciderit. Sicuti autem in gibbero dicebatur, ſuper lignum aut ſcamnum homo pronus intenditur, uinculis non perilia, ſed in crure, ut nuper dictū eſt, porrectis. Iam uerò uti conuenit conſtrictione per aſſerem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atque hæc ſanè de coxendice ex cauſa foris aduenientе luxata, dicta ſint. quoniam uero propter copiam humiditatis, ueluti humurus, ſic etiam coxa prolabitur, uſtione utendum eſt, quemadmodum in capite ipſius comprehendimus.

De Genu articulo. *Cap. CXIX.*

GEnu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum exteriorem, & iuxta poplitem. in priorem enim prolabi oppoſita patella prohibetur. Eiuſdē igitur intentionis utentes modis, interim per manus ſolas, interim etiā funibus decenter deligabimus, reliquamq; adferemus curationem, hoc ſpectantes ut particula dilutius immobilis conſeruetur.

De tali articulo, ubi etiam de pedis digitis agitur. *Cap. CXX.*

TAli articulus ſi paulùm exceſſit, modica eitam intentione curatur: ſi toto loco mutatus eſt, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaq; & hic per manus ualidiore intenſione uti. Quòd ſi non reponitur, homine humi reſupinato extenſóq; longum aliquem & ualidum palum inter

ter duo femora iuxta regionem ſcroto & ano interiectam humi per ima rectum defigemus, ut corpus aduerſus eum renitens, ad pedis intentioné non cedat, imò prius deligetur, quàm homo decumbat. Quòd ſi magnum illud lignũ adeſt, quod pedale aliud lignum per medium habere defixum diximus, ſuper hoc intenſionem moliemur, miniſtro uno femur cõtinente retrahenteq́; alter manibus aut loro pedem trahet, medicus luxatum manibus diriget, alterumq́; pedem alius ad ima continebit. A repoſitione deligari tutò per debet faſciis, ad ſuperiorem pedis partem, aliis ad talum diſtributis, cura adhibita ne poſterior tendo iuxta calcem conſtringatur. In hoc caſu uſq; ad dies quadraginta in quiete homini perſeuerandũ eſt. nam incedere ante abſolutam curationem tentantes, particulam reddunt inutilem. At ſi quis ex ſaltu, ut fieri ſolet, calcis os peruerterit, uel etiam aliam quampiam inflammationis affectionem excitarit, blanda quadam intẽſione, conformatione, fomentis inflammationi contrariis, & faſciis firmis id dirigendum eſt, homine ſimiliter uſque dum conſanuerit, in lectulo perſeuerante. Cæterum digitorum peruerſio, ut in manibus dicebamus, non difficulter moderata tenſione emendatur. In omnibus autem luxàtis peruerſiſque, poſtquàm inſtaurata ſunt & conquierint, inflammationem in articulis, ut uerisimile eſt, remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functionibus impediunt, mollientibus remedijs perſanabimus, quorũ materiam nullius qui in artis operibus uerſatur, ignorat.

De luxatis cum ulcere. Cap. CXXI.

IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudentia. Dum enim hæc inſeruntur, extrema pericula, nonnunquam & mortem inferunt. inflãmatis enim extenſione iis qui adiacent neruis & muſculis, dolores ualidi, conuulſiones, & febres acutæ oboriuntur, præſertim in cubiti gibbero, genu, & ſuperpoſitis partibus. Nam quo principalibus ſunt uiciniora, hoc maius periculum concitant. Hippocrates itaq; horũ repoſitionem, ualentioremq́ue deligaturam omnino auerſatur. ſolis autem quæ inflammationem abigunt leniuntq́; præſidiis, per initia uti præcipit. Sic enim ipſis ſupereſſe forſan licebit. Quod autem ipſe in ſolis digitis conſulit, id nos reliquis etiam articulis facere tentabimus, ac inter initia ſtatim quũ pars adhuc

inflammation

inflammatione caret, prolapſum articulum mediocri intenſione reponemus. quod ſi ſecundum animi inſtitutum euenerit, perſiſtemus, ſola ratione quæ inflammationem arcet, utentes ſi inflammatio quępiam, aut conuulſio, aut aliquid prædictorum contigerit, rurſus eijcere ipſos neceſſarium eſt, ſiquidem citra uim porrigantur. at ſi hoc quoque diſcrimen metuamus, (non enim porrigentur forſan inflammata) ſatius eſt per initia in maioribus quidem articulis repoſitione ſuperſedere. ubi uerò inflammatio declinauerit, (id autem fit poſt ſeptimum nonum'ue diem) præfati etiam periculum, quod ex repoſitione futurum ſit, tum quòd ſi non repoſitum fuerit, claudi omnino ſuperuiuent, conabimur tutò, adminiſtrationē obire, utentes, propter cōmoditatem, etiam uecte. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum eſt, adminiſtrabimus,

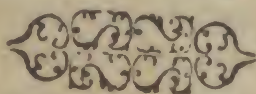
De luxatione cum fractura facta. *Cap. CXXII.*

AT ſi luxatio ſine ulcere cum fractura euenerit, communi intenſione & per manus conformatione utendum eſt, ut in ſimplicibuas fracturis docuimus: cum ulcere autem rurſus ex fracturis cum exulceratione & luxationibus priuatim expoſitis, congruam adminiſtrationem petemus.

FINIS LIBRI SEXTI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEPTIMVS,

IOANNE GVINTERIO *Andernaco Medico Interprete.*

De temperamentis, quę per gustatus qualitates deprehenduntur. Cap. I.

DE SENSILIVM corporum temperamento, coniecturam ex odoratu aliquam sumere, haud est securum. Nam inodora, substantijs crassa quidē sunt, sed quanto sint calore, & frigiditate prædita non ita constat: odora uerò, & tenuia quodāmodo sunt & calida, sed quatenus id sint, neutiquā ostenditur, eo ꝙ substantiā habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exactè quid licet colligere, cum in singulis calida, frigida, humida & sicca reperiantur. Verum in gustatu omnes similiter particulæ corporū gustabiliū, ut hoc uocabuli usurpē, linguæ obijciuntur, sensumq; mouent: ut manifestò ex ipso quoq; temperamentorū uires deprehendamus. Quod igitur astringit, cogere, obturare, dēsare, repellere, incrassare. atq; ante hæc omnia, refrigerare, siccareq; est idoneum. Acidū incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefactionē potest. Acre, similem acido effectū præstat, extenuando purgandoq;, sed acidum refrigerando euariat acre, calefaciendo: præterea illud repellit, hoc attrahit, dissipat, rumpit, crustas inducit. Pari modo etiam amarum, meatus ex-

purgat,abstergit,extenuat,incidit succorum spissitudinem, sine calore manifesto. Aquosum frigidum,incrassat,cogit, contrahit,obturat,sensum aufert,stuporemq; inducit. Salsum contrahit,stringit,condit,siccat, citra insignem caliditatem frigiditatem've. Dulce laxat,concoquit, emollit, rarefacit : oleosum humectat,emollit & laxat.

De ordine & interuallo temperamentorum.
Cap. II.

MOderatum sanè medicamentum ita ut temperatura ei respõdeat cui admouetur,inde quod nec siccet,nec humecter,nec refrigeret,nec calefaciat, ipsum neque siccum neq; humidum,neq; frigidũ,neq; calidũ nominare conuenit. Quod autẽ siccius est,aut humidius,aut calidius, aut frigidius,à præpollente appellatur facultate. Præstat autem in unoquoq; excessu,quatuor,quantũ ad usum spectat,ordines statuisse: calidum quidem nominantes in primo ordine quod utique nos calefacit,sed non euidenter, ut illius rationali quadã demonstratione indigeat. Simili ratione,frigidum, & siccum, & humidum quodcunq; demonstrationem requirat,nondum actionem ualidam neq; euidentem sortitum. At quæ manifestò iã siccare uel humectare uel calefacere uel refrigerare possunt,ad secundum huiusmodi ordinem referentur. quæ uehementer iam sed non summè id faciunt, tertio annumerantur. quæ uerò sic calefaciunt ut crustas inducant, quarti sunt ordinis similiter quæ refrigerant,ut iam sensu priuent, hæc quoq; ad quartum relegantur. Porrò siccius medicamentum nullum est inuenire quarti ordinis, si non urat. Nam si quod summè exiccat,id planè urit: huius notæ sunt, chalcitis, misy & calx. Tertij uerò ordinis siccantium potest aliquod esse etiam non urens, quemadmodum quę uehementer astringunt omnia, è quorum numero est omphacium,rhus,& alumen.

De particularium simplicium medicamentorum facultatibus. Cap. III.

Abrotanum.

ABrotanum & calefacit & siccat in tertio abscessu, discutiẽdi incidendiq; facultate præditum, modicè uerò astringit,totiq; corpori cum oleo infricatum, rigores circuitu remeantes persanat,stomacho minus amicum est. cre

matum

matum maiores in ſiccando uires acquirit, quàm quòd ignem non eſt expertum. Capillorum defluuia quas alopecias uocant cum tenui quodam oleo inunctum explet.

Agallochum.

AGallochum, lignum eſt Indicum Thuiæ ligno ſimilæ, odoratum. Manſum animæ ſuauitatem commendat. Item in ſuffitum adhibetur. Radix eius pota drachmæ pondere, flaccidum ex ſuperflua humiditate ſtomachũ reſolutumq; cõfirmat. Ad hæc iocinoroſis, dyſentericis, pleuriticisque opitulatur.

Agaricum.

AGaricum radix eſt, in arboris trũco prognata, corpore fungoſo, quæ ex aeria terreſtriq; ſubſtantia coaluerit, uis eius eſt diſcutere & craſſos humores incidere. Viſcerum maximè obſtructionibus purgando medetur.

Ageraton.

AGeraton uim habet diſcutiendi, & leniter etiam inflammationem quodammodo arcet.

Agnus, qui uitex dicitur.

VItex qui grȩcè agnus uel lygos appellatur, in tertio ordine tum calefacit tũ ſiccat, ſubſtantia tenuis eſt, eoq; flatus abolet, caſtitati conſeruandæ facere creditur, non modo cõmanducatus potusq; uerùm etiam in cubitũ ſubſtratus. Semen ipſius etiam iocinoris & lienis infarctus liberat epotum. Frixũ autem minus eſt flatulentum, & facilè in membra diſtribuitur.

Agreſtis, gramen.

GRamen Parnaſi admodũ utile eſt. Siccat & modicè refrigerat: tenuiumq; partium & ſubacerbũ exiſtit. eoq; cruenta uulnera glutinat: Decoctum eius calculos confringit.

Anchuſæ quatuor.

QVatuor ſunt anchuſæ, non eiuſdem omnes facultatis. Nam onoclȩæ appellatæ radix aſtringendi uim habet & quiddam ſubamarum, ad lienis renumq; dolores efficax, cataplaſmatis autem modo cum polentis applicata eryſipelatis ſuccurrit: folia minus radice refrigerant deſiccantque, hinc ad alui profluuiũ bibuntur. Quæ dicitur lycopſis, aſtringens quodammodo efficacius, ſimiliter eryſipelatis conuenit. Onocheles uerò ſeu Alchibiadios nuncupata medicatior quodãmodo,

uiperarum morsibus succurrit forma cataplasmatis adhibita, alligata, & comesta. Quarta omnibus alijs breuior, sine nomine propemodum, maiore quàm Alcibiadios, amaritudine donata: latis alui lumbricis instar acetabili pota benefacit.

Adarce.

ADarce ueluti spuma quædam est aquæ sanæ in cremiis & arundinibus concreta, tantum uerò acrimoniæ habet & caloris, ut extrinsecus cum alijs imposita ferè urat. intrò eam assumere nulli licet.

Adiantum.

ADiantum siccat, extenuat, & modicè discutit, calore ac frigiditate medium quodammodo est: Alopecijs igitur medetur, tumores discutit, calculos potu confringit, è pulmone re iectiones desiccat, alui profluuium sistit.

Aizoon, semperuiuum.

SEmperuiuum duplex, refrigerat quidem ex tertio abscessu, desiccat autem astringitq; mediocriter. Hac ratione igitur ualet erysipelatis, & ad herpetas iuflammationesq; ex fluxione concitatas conuenit.

Aetonychon.

DE Aetonycho in capite de lapibus pertractabitur.

Athera.

AThera pulticula est sorbilis è zea molita, aut è frumento confecta infantibus accommodatur. Item cataplasmatis uice illinitur.

Aegilops.

AEgilops discutiendi facultate prædita est, unde etiam indurescentibus inflammationibus & ægilopi quæ oculorum fistula est, opitulatur.

Aegiros populus nigra.

POpulus nigra in primo ordine calefacit, modicè siccat, & tenuis est substantiæ, cuius folia cum aceto cataplasmatis instar applicata, podagricos dolores sopiunt. Quæ uerò ex ea distillat resina, floribus calidior miscetur acopis: & malagmatis, fructus cum aceto potus comitiales auxiliatur.

Aedœon, hoc est pudendum masculi cerui.

PVdendum cerui masculi siccatum tritumque ex uino potum,

tum,uiperarum morſibus ſubuenit, miſcetur autem compoſitis remediis.

Aethale, fuligo.

AEthale & lygnys in litera L. exponetur.

Aethiopis.

AEthiopis ſimilia uerbaſco habet folia,radicis decoctum,potu datur iſchiadicis,pleuriticis & ſanguinem reijcientibus, & arteriæ aſperitates cum melle lenit.

Aima ſanguis.

SAnguis frigidus nullus eſt,uerum ſuillus,humidus eſt,& minus calet,humano maximè temperamento ſimilis.Columbarum uero,palumbi & turturis, temperatus quodammodo, oculorum liuores ex ictu,hypoſphagmata dicunt, medicatur, ſi calidus inſtilletur.Item craſſiori cerebri membranæ infuſus, in his quorum calua perforata eſt,inflammationem arcet.Noctuæ ſanguis cum uino,aut aqua potus, ſpirandi difficultatem adiuuat.Veſpertilionum, uirginum mãmillas tuetur,& pilorũ incrementa illitum prohibere dicunt.Similiter ſanguis ranarũ, chamelæontis,& ricinorum qui in canibus hærentes inueniantur,ſanguis facit. Galeuus autem hæc facto rei experimento falſa eſſe pronunciat.Caprarum uero ſiccitatis nomine aquas cutem ſubeuntes cum melle potus iuuat,renumq́; calculos cõterit.Gallinarum cohortalium ſanguinis è cerebri membrana profluuia coercet.Agninus comitialibus prodeſt: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidium cum pari aceto contra cruentas pectoris excreationes bibitur. Vrſorum,ſyluestriũ caprarum,hyrcorum, & taurorum, abſceſſus maturare fertur, Terreſtris crocodili, oculorum claritatem efficit. Equarum quæ ſunt expertæ admiſſuram, remediis exedentibus, σηπτικὰ Græci uocãt,admiſcetur. Antidotum ex ſanguinibus quod in lethalia medicamenta efficax eſt, anatis,hœdi, & anſeris, ſanguinem recipit.

Aera, lolium.

LOlium calore & ſiccitate ad tertium ferè ordinem pertingit,iridi facultate ſimile.

Acacalis.

ACacalis fruticis,in Aegypto naſcentis fructus eſt, cuius dilutum collyriis claritati oculorum efficacibus miſcetur.

Acacia.

ACacia tertii quidem deſiccantium ordinis eſt, primi uero refrigerantium, at ſi elota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terreſtris.

Acalyphe, urtica.

VRticæ & fructus & folia tenuem habent ſubſtantiã, citraq; roſionem ſiccant, tumores dlſcutiunt, abſtergũt, uẽtrẽ ſubducunt, mediocriter flatulenta, quare ẽt ad uentrem incitant.

Acanthus.

ACanthum alii à nigro colore foliorum melamphillo appellant, alii pædei oten, nis eius eſt diſcutere & ſiccare.

Acanthium.

ACanthium tenui calidaq; natura præditum, conuulſis auxiliatur.

Acantha leuce, ſpina alba.

SPina alba radicem ſiccantem & modicè aſtringentem obtinet, eoq; & ſtomachicis, & ſanguinem expuentibus, dentiũq́ue doloribus ſuccurrit: ſemen tenue calidumq; eſt, qua ui conuulſioni quoq; medetur.

Acantha, id eſt, ſpina Aegyptia, uel Arabica.

SPina Aegyptia, ſecundum alios Arabica, aſtringit ſiccatq; impensè, unce & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

Acinos.

ACinos ocymo ſimilis, mediocres aſtringendi uires habet, ideoq; aluum & menſeis pota ſiſtit, applicata uero panos & ſacros ignes perſanat.

Aconitum.

ACOnitum, quod quidem pardalianches dicitur, exedentem lethalemq; uim habet, quam ob cauſam intrò non aſſumitur: extrinſecus tamen in carnibus quas exedi oporteat, uti licet. quod uero à lupis lycoctinon dicitur, ſimiles priori uires ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

Acoron.

ACoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendam urinam, lieniſq; ſcirrhum utimur: cæterũ mẽbranæ oculorum, ob cornus ſimilitudinem ceratoidis dictæ, craſſitiem extenuat.

Acr ides

Acrides, locustæ.

LOcustas urinæ angustis præsertimq; mulierum, odoris suffitu prosunt. At quæ alis caret, contra scorpionis morsus cum uino salutariter bibitur.

Acte, hoc est, sambucus & chamæacte, id est, ebulus.

SAmbucus, & ebulus qui chamæactæ dicitur, quasi humilis sambucus, uterque desicandi facultatem obtinet: modicè discutit & conglutinat, potus autem & manducatus, aquā per aluum educit.

Als, sal.

SAl quilibet uim habet uehementer siccam & astringentem unde quicquid in corporibus humidum est, id omne depascit, reliquum astrictione leuiter contrahit, qua ratione ad condimenta omnia adhibetur, putredinemq; arcet: crematus uero sal magis discutit.

Althæa.

ALthęa seu ebiscus species est maluæ syluestris, uis eius discutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit, radix autem & semen reliqua sanè intensa habet, uerū exterit etiam uitiligines abstergitq; præcipuè autem semen calculos quoq; confringit.

Alimon.

ALimon dissimilariū partiū est, salsum gustu & leuiter astringens, maxima ipsius pars calore temperata cum humiditate insuperabili est, lactis itaq; & seminis uberratem conciliat.

Alcæa.

ALcęa syluestris maluæ & hæc genus est, in uino pota intestinorū torminibus & erusionibus medetur, multo magis ipsius radix.

Alcyonium.

ALcyonij genera omnia quidem abstergunt discutiuntque, acri qualitate prædita, sed milesium (est autem uermiculū purpureumq;) cæteris præstat: quare combustum, pilorū defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impetigines, uitiliginesq; abstergit. Porrò, ꝙ in superficie læuorem habet & uehementer acre est, nō modò abstergit, uerum etiam excoriat. Postremò, quod lanis succidis respondet, omnium est imbecillimum.

Alme, quæ muria dicitur.

MVria nulli alteri miyta ſubſtantiæ,ſimiles habet ſali uires, ſed imbecilliores aqua cõtemperata : at ſalſorum piſcium oliuarumq́; colymbadum muria ualentius abſtergit,contra inteſtinorum tormina & coxendicum dolores clyſtere inijcitur.

Aloe.

ALoe calefacit in primo, ſiccat in tertio ordine, ſtomacho etiam amica eſt,abſtergit diſſipatq́;,aluũ ſubducit, lota uero minus detergit,ſed ſtomacho gratior eſt, inflammationem prohibet,& ulceribus cicatricem inducit, præſertim ſedem & naturalia infeſtantibus.

Alos Anthos, id eſt, ſalis flos.

FLos ſalis liquidum eſt medicamentum ſale concremato tenuius,acre,& abundè diſcutiens.

Alos achne,id eſt, ſalis ſpuma.

SAlis ſpuma lanugo ſalis ſpumoſa eſt,tenuior quidẽ illo magisq́; diſcutiens,ſed minus contrahit.

Alſine, auricula muris.

ALſine,quam alij muris auriculam uocant,uim habet helxinæ ſimilem quæ refrigerat humectatq́;, quapropter ad feruentes inflammationes conuenit.

Alypon.

ALypi ſemen bilem atram per inferiora purgat pari epithymo menſura ſumptum cum ſale & aceto,ueruntamen inteſtina leuiter exulcerat.

Alyſſon.

ALyſſon quòd à cane rabido morſos iuuet, ſic appellatum eſt,cæterum ſiccatoria,diſcuſſoria,abſterſoriaq́; ui præditũ, renum meatus aperit,ephelidem, quæ aſpera diſcolorq́; cutis eſt, exterit.

Alopes,uulpes.

VVlpes uiua aut mortua, tota in oleo decocta, diſcutiendi uim oleo conciliat,adeò ut humores altè fixos in cutẽ extrahat hinc articularij in ſolio eo repleto diutius immorari, incipientem quidem affectum finierunt, inueteratũ uero moderatiorem reddidere.

Amaracus.

AMaracus tertio in ordine calefacit, ſecundo deſiccat.

Amarantus.

AMarantus extenuat, incidit, menſeis cum uino potus educit, ſanguinis grumos diſſoluit cum mulſo omneiſque fluxiones deſiccat, ſtomacho inimicus.

Ambroſia.

AMbroſia cataplaſmatis modo impoſita uim habet aſtringendi repellendique.

Ami.

AMi ad tertium calefacientium ſiccantiumq; ordinem refertur, tenue, diſcutiens, & urinæ mouendæ efficax, ſemen ipſius longè utiliſſimum eſt.

Amiantum.

AMiantum in Cypro naſcitur alumini ſciſſo ſimile, quod in ignem coniectum accenditur quidem inflammaturq;, ſed non cōburitur, utuntur eo nonnulli in deſiccātibus pſilothris.

Ammos, arena.

ARena littorū maris affatim deſiccat, feruefacta Sole aquas ſubter cutem exhaurit, corporibus hydropicorū in ea coopertis: torrefacta autem ad ncca fomenta in ſalis, & milij uicem adhibetur.

Ammoniacum thymiama, quod latinis ammoniacum ſuffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

AMmoniacum thymiama liquor eſt tanta molliendi uirtute præditus, ut ſcirrhos & tophos diſcutiat.

Amurca.

AMurca ſecundi calefacientium ſiccantiumque ordinis eſt, eiusq; intenſi, hac etenim ratione ulcera in ſiccis quidem corporibus curat: in aliis autem intendit, irritatq;.

Ampeloprasum, agreſte porrum.

AMpeloprasum, ſeu porrum ſylueſtre acerrimū eſt calidiſſimumq; in ſummo ordine, quamobrem etiam exulcerat, inciditq;, uiſcerum meatus recludit, ſtomacho inimicum.

Ampelos agria, uitis ſylueſtris.

VItis ſylueſtris racemi & germina ipſa abſtergendi facultate pol-

te pollent,item nonnihil aſtringens obtinent.

Ampelos humeros, uitis ſatiua.

VItis ſatiuæ facultas reſpõdet ſylueſtri, ſed imbecillior eſt.

Ampelos leuce, uitis alba, quæ & bryonia dicitur.

VItis albæ, quam & bryoniam & pſilothron appellant, germina ſanè ceu ſtomacho grata eduntur, urinæque ciendæ ſunt, radix abſtergit, tenuis natura & mediocriter calida, unde fit ut lienes etiam potu conſumat, extrinſecus autem cũ ficis applicata ſcabiei & lepræ medetur.

Ampelos melæna, uitis nigra.

VItis nigra, quæ & ipſa bryonia nuncupatur, ſuperiori conſimilis eſt, niſi quòd inefficacior.

Amygdala.

AMygdala quæ quidẽ amara ſunt extenuant, uiſcoſos craſſosq; humores altius hærentes euellunt, tum cutis uitia abſtergunt: arbor eandẽ uim repræſentat: dulcia uero amygdala moderato calore donata ſunt.

Amylon.

AMylon ex puro tritico aqua ſub caniculæ æſtu macerato conficitur, quæ (aquam dico) quinquies in die mutatur: quum autem tenerrimum euaſerit, colo traiecta aqua quã ſuperfuderis, furfures ſecernere ſiccareq; ad ſolem oportet protinus antequam aceſcat. Cæterum uis eius eſt refrigerare mediocriter, & ſiccare, & acria lenire.

Amomum.

AMomum acoro uirtute, reſpondet, ſed hoc quidem ſiccat magis: illud autem expeditius concoquit.

Anagallis.

ANagallis utraq; uim habet abundè abſtergentem ſubcalidam quoq; nonnullam & attractricem, ut etiam aculeos euellat, item ſuccus ipſius naribus inſtillatus caput purgat.

Anagyrus.

ANagyrus frutex eſt grauis odoris, acriſq;, calefacit & diſcutit, ſemen tenuius, & uomitui ciendo eſt.

Andrachne, portulaca.

POrtulaca tertio quidem abſceſſu refrigerat, ſecundo autem humectat,

humectat, qua de re etiam causone laborantes uentriculo im posita, iuuat, & fluxiones repellit, lentore suo dentium stuporem ex acidis contractum corrigit: ob astrictionē uero, & intestinorum tormina & sanguinis profluuia coercet.

Androsæmon.

ANdrosæmi duplex genus est, alterum ascyrrhon uel ascyrrhoides nominatur specie hyperici, alterum dionysias, semen ipsorum purgat, folia autem magis desiccant.

Androsarces.

ANdrosarces amara acrisq; herba est uis eius est discutere & desiccare potu tum ipsa, tum semen ipsius urinam promouet.

Anemonæ.

ANemonæ omnes uim habent acrem absterforiamq; item extrahendi, & oris uasorum recludendis, idoneā qua pituitam illiciunt, lepras tollūt apposιtu, & lac in māmas suggerūt.

Anethum.

ANethum calefacit in secundo ordine intenso siccat paulo remissius, quod in oleo excoctum discutit, dolorem sopit, somnum conciliat, & crudos tumores maturat, ustum tertii calefacientium siccantiumq; ordinis efficitur, ex humiditate nimia flaccidis ulceribus applicatum confert: uiride autem humidus minusq; calidum est, & concoquit.

Anthyllis.

ANthyllis duplex quidē est, sed utraq; ulcera persiccat, quæ chamæpityi respondet, tenuior est, quare etiam comitialibus competit, cæterum efficacius eadem abstergit.

Anisum.

ANisi semen acrius est, in tertio abscessu calefaciens, siccāsque, hinc utiq; & urinam mouet, & flatus discutit.

Antirrhinon, uel anarrhinon.

ANtirrhinon siue anarrhinon persimilē inguinariæ uim obtinet, sed minus efficacē, atq; ex illo hoc quoq; cognosces.

Anonis, uel ononis.

ANonis siue ononis calida facultate est, præsertimq; eius radix, cuius succus cum uino potus urinam ducit, calculos conterit, crustas rumpit & dentes mitigat.

Aparine

Aparine.

APparine,quam alii philantropon, alii omphacocarpon appellant,modicè abstergit & desiccat,item tenue quippiam in se continet.

Apios, pirus.

APios tēperatura inæqualis est,terrestre aliud sortita, aliud aquosum ob quod manducata stomachum iuuat sitimque arcet,admota uero forma cataplasmatis, siccat refrigeratque mediocriter.

Apocyoon aut cynocrambe,canina brassica.

APocynon aut cynocrambe, dicitur autem & cynomoron ꝙ celerrimè canes enecet,eademq; ui maleficium & lethalis homini est,fœdi admodum odoris,& calida citra siccitatem unde etiam discutiendi facultatem applicata repræsentat.

Apochyma.

APochyma pix est uetus quæ à nauigiis deraditur, tumores diffundit, siccat & discutit.

Aræchne, araneus.

ARaneus cum emplastro subactus,impositusq; fronti, & temporibus tertianarum febrinm circuitus finit,ut Dioscorides memoriæ mandauit,tela ipsius applicata sanguinis fluores sistit,& ulcera in summa cute ab inflammationibus tuetur.

Argemone.

ARgemonæ facultas est abstergere simul & discutere.

Arisarum.

ARisarum mulro breuius est aro,acriusq;,radicem oliuæ magnitudine obtinet.

Aristolochia,malum terræ.

ARistolochia omnis calida,tenuis,abstergens, amara, & subaris,ad medicinas utilissima.At Rotunda,tenuior,& in omnibus efficacior est. Clematitis hoc est sarmentacea, odorata quidem,sed imbecillior Longa uerò præter alia,media harum est,sed non minus calida,quàm rotunda.

Arceutos,Iuniperus.

IVniperus calefacit & siccat in tertio ordine, fru&ns autem calefacit quidem similiter,sed in primo gradu siccat.

Arction

Arction.

ARction, prosopites, folia habet cucurbitæ similia, maiora autem & duriora, discutit quidem siccat, & astringit, quapropter & folia ipsius uetusta ulcera persanant.

Arction.

ARction uerbasco simile est, radicē habet tenerā, candidā, & dulcē, uis eius est tenuis, siccās, & mediocriter astringens.

Armeniacum.

ARmeniacum, uim habet abstersoriam simul cum modica acrimonia & minore astrictione, hinc etiā ocularijs, medicinis miscetur, & augendis palpebrarum pilis usum habet.

Arnabo.

ARnabo, odoramentis adnumeratur, ob quod unguentis potissimum expetitur, calida siccaque potentia præditum in tertio ordine, cassiæ & carpesio simile, unde Posidonius ubi cinamomi copia non datur, hoc utendum esse censet.

Arnoglossum. plantago.

PLantago refrigerat pariter & desiccat in abscessu secundo, temperata ex aquea & terrestri substantia, cui etiam astrictionis nonnihil adsit, quare ad maligna ulcera, fluxiones, putredinesq;, temperamenti moderatione accommodata est, sanguinis quoque profluuia cohibet & plurimis congruit, etenim siccitatis quæ nequaquam rodit compos est, & frigiditatis quę nondum stuporem inducit.

Aron.

ARon calore & siccitate primi est ordinis, ex terrestri calida & abstersoria substantia & hoc generatum, radiees ipsius calidiores sunt dracunculus autem efficacior.

Arsenicum, auripigmentum.

ARsenici uis est caustica, utuntur eo & in pilis abolendis, quod si diutius adhæserit, etiā cutim ipsam attingit, ustum uerò tenuius redditur.

Artemisiæ.

ARtemisia utraque secundo in ordine calefacit, siccat in primo, tenui substantia prædita, eoque renum calculos comminuit, & uteri fomentis accommodatur.

Artos

Artos, panis.

PAnis illitus magis discutit quàm triticum,ceu & salis & fer menti particeps. Nam ad extrahendum ea quæ altè hærent, fermentum idoneum est.

Asarum.

ASarum similem acoro uirtutẽ habet, sed magis intensam.

Asbole, fuligo pictorum.

FVligo qua pictores utuntur, ex uitrarijs officinis sumitur, uim habet discutientem,adeoq; acrem,ut & urat,& exedat, cæterum fracta cum rosaceo cerato ad cicatricem perducit.

Ascalabotes, stellio transmarinus.

AScalabotes animal ad reliqua sanè inutile est, sed scorpionum ictibus impositum opitulari ipsum tradunt: expetitur etiam naturalia intendentibus medicinis.

Asclepias.

ASclepias calida,sicca,& tenuis substantiæ,torsionibus cum uino pota competit,uenenatorum autem morsibus & maleficis mammarũ muliebriumq; locorũ uitijs applicatur.

Ascyrrhon.

AScyrrhon in adrosæmo expositum est.

Aspalathus.

ASpalathus dissimili constat uirtute, acri & astringẽte,& ob utramq; siccat,idcirco & putredini, & fluxionib. utilis est.

Asparagus.

ASparagus petræus,aut myacanthinus abstergit utiq;,sed calore,& frigiditate medius est,renes & iecur obstructa recludit,præsertimq; radices & semen. Itẽ dẽtiũ doloribus medetur

Asplenon.

ASplenon tenue quidẽ est uirtute,non tamẽ calidũ, hac utique ratione,& calculos confringit, & lienes consumit.

Astaphis, uua passa.

AStaphis domestica sanè concoquit simul & astringit,& leuiter discutit,syluestris autem acris adeò est,ut pituitam per os educat,& uehementer abstergat.

Aster atticus, siue inguinalis herba.

ASter atticus,quam alij herbam inguinalem uocant,ob hoc ipsum

ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita, uerum adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur, mixtæ eſt uirtutis, diſcutientis, & refrigeratoriæ.

Aſtragalus.

ASTragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt, ipſe non ignauiter deſiccat: ulcera itaque uetuſta ad cicatricem perducit, & aluum fluentem radix in uin pota ſiſtit; plurimus in Phæneo Arcadiæ naſcitur.

Aſphaltus, bitumen.

BItumen ſiccat, calefacitque in ordine ſecundo, quare ulcera cruenta glutinat.

Aſphodelus, haſtula regia.

ASphodeli radix uim habet detergentem diſcutientemque, concrematæ autem ipſius cinis calidior, ſiccior, & tenuior euadit, quo fit ut alopecijs medeatur.

Atractylis.

ATractylis ſeu cnicum ſylueſtre ex ſpinoſorum genere habetur, ui ſiccante, & mediocriter calida.

Atriplex.

ATriplex humectat ſanè in ſecundo, refrigerat in primo ordine, qua de cauſa etiam uẽtrem celeriter permeat: ſemen ipſius ui pollet abſterſoria, unde ictericis ex iocinoris obſtructione accommodatum eſt.

Aphace.

APhace lenticulæ modo aſtringit, ſed mãducata ægrius concoquitur, ualentius ſiccat, mediocriter calefaciens.

Aphronitrum.

APhronitri uis eſt diſcutere & abſtergere, ut non ſolum ſordida exterat, ſed etiam pruritui, quippe ſaniem diſſipat, medeatur, potum uerò ſtomacho nocet.

Aphros, ſpuma nitri.

SPuma nitri proximam nitro facultatem obtinet, ſed tenuior ſubſtantia, ob quod & læuis, farinæ, modo exiſtit.

Achras, pirum agreſte.

PIrum agreſte eandem piro domeſtico uirtutem habet, ſed magis intẽſã, quapropter magnis uulnerib. glutinãdis eſt.

Abſinthium.

Absinthium.

ABsinthium calidum primo abscessu est, siccum tertio, astringenti, amara, & acri simul donatum qualitate: qua biliosos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit: quibus autem pituita redundat, hos propter astrictionem nihil iuuat: succus ipsius, herba multo calidior est.

ENVMERATIO EORVM QVAE AB INCIPIVNT.

Balanus myrepsica, glans unguentaria.

QVod intra unguentariam glandē ueluti carnosum est, abstergēdi incidēdiq; cū astrictione uim habet, eamq; ob causam drachmæ unius pondere cum mulsa pota, facilè uomitiones ciet, & inferiorem uentrem subducit, cùm posca uerò ad uiscerum obstructiones conuenit: item cutis uitia cum aceto perunctum abstergit cortex uerò ipsius ualdè astringit.

Baccharis.

BAccharis odorata est herba similis cinamomo, coronaria & acris: huius radicis decoctum meatus obstructos aperit, urinam & menseis citat, folia ipsius quum sint astringentia, fluxionibus opitulantur.

Balaustium.

BAlaustium, syluestris punicæ flos est, ualidè astringens, sicca & frigida facultate præditum, itaque summæ cutis ulcera ad cicatricem perducit, & fluxiones cohibet.

Balsamum.

BAlsami, quod ueluti lignū est, siccat & calefacit in secundo ordine, subtileq; habet substātiā, liquor aūt multo tenuior est, fructus proximè hunc uirtute accedit, sed minus tenuis est.

Ballote, marrubium nigrum.

BAllote qđ alij marrubiū nigrū dicūt, acris est & abstersorię facultatis, impositū cū sale rabidi canis morsibus medetur.

Batus, rubus.

BAti fruticosum, abūdè astringit & siccat, qua de causa & uulnera cōmittit, & defluxiones sistit, radix autem præter astrictionē, non parū etiā subtilis est, unde renū calculos cōfringere est

re est idonea.fructus si maturus est,magis calefacit,simulq; me diocriter astringit,ac ideo cibo idoneus est, immaturus autem & acerbus est & ualidè siccat, præsertim retorridus. Eadem etiam flos efficit.

Batrachion,ranunculus herba.

RAnunculi quatuor sunt genera, omnia excellenter calida, sicca,acria,urentia,adeò ut ulcus cum dolore excitent:quibus si modicè utaris,cutis uitia tantum exterunt, radix autem arida sternutamentis ciendis est medicamentum.

Batrachi, ranæ.

RAnæ aduersus uirulentorũ morsus in iusculo eduntur.Crematarum ranarũ cinis maximè siccans redditus, sanguinis eruptiones sistit & alopeciis cum pice liquida medetur.

Bdellium.

BDellium tum Scythicum tum Arabicum scirrhos emollit, præsertimq; recentes, Arabicum uerò urinæ ciendæ est,calculos comminuit,& cruda concoquit.

Betonica.

BEtonica herba est ramulis exilibus pulegio similibus sed tenuioribus,& propemodum si gustes,nullã qualitatem referentibus. Nasciutr potissimũ locis petrosis,qua & in renũ medicinis utuntur. Est autẽ apud Romanos alia quædam betonica dicta,quam Dioscorides nominat cestron,alii uerò psychotrophon,eò ꝙ frigidis locis gaudeat,nihil simile cũ prædicta habet præter actionẽ:at ultrà quòd urinã ciet,etiã aliis multis benefacit,potissimumq; radix ipsius,cum hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum subducunt.

Bechium tussilago.

TVssilago, quæ Græcis bechion siue bechion inde dicitur, quòd tusses & recta ceruice spirantes, suffitu iuuet, constat ex calida aquosaque substantia.

Blitum.

BLitũ esculẽtũ olus est, humidũ frigidũq; in abscessu secũdo.

Bulbus.

BVlbus esculẽtus amari simul & astringẽtis modicè compos est,siccat glutinatque uulnera, & abstergit. Qui autem uomitum cit, calidiorem quàm alter repræsentat.

Botrys.

BOtrys,quam alii ambrosiam,alii artemisiam dicunt,planta est insigniter odorata,hæc cum uino pota,subrecta ceruice spirantibus quos orthopnoicos appellant, succurrit.

Bubonium,inguinalis herba.

BVbonium in attico astere dictum est.

Buglossum,lingua bubula.

BVglossum humidum calidumq; temperamento est, eamq; ob causam uino iniectum lætitiã animi conciliare dicitur.

Bunium.

BVnium quod alii arction appellã,calidũ est, urinæ & mensibus educẽdis accõmodatũ,huic respondet & pseudobuniũ.

Buprestis.

BVprestis animalculum est cantharidi simile, reponitur itaque sicut & illa.

Butyrum.

BVtyrum concoquit & modicè discutit, in teneris corporibus,bubones igitur & parotides iuuat, gingiuas extenuat, & præsertim in infantibus dentientibus, item humores in pectore fixos,linctum concoquit.

Buphthalmon.

BVphthalmon similem habet chamæmelo florem, sed multo maiorem acrioremq;,ideo & discutientem, adeò ut cerato mixtum duritias remolliat.

Brathy, herba Sabina.

SAbina,cupresso similis calefacit siccatq; in tertio ordine,tenuissimaq; est, extenuat & discutit pota, tum in putredines cupresso similiter efficax est.

Britannica.

BRitannica astringit & conglutinat, syluestri lapatho specie similis,succus ipsius putredines os infestantes persanat.

Bromus auena.

AVena similem hordeo obtinet facultatem, siccat autem & modicè citra,corrosionem discutit, iam & nonnullius astrictionis compos est,unde & alui profluuiis subuenit.

Bryonia-

Bryonthalaßion, muſcus marinus.

MVſcus marinus, refrigerat ſimul & aſtringit, eoq́; feruentes inflammationes cataplaſmate admotus, iuuat.

Bryon, muſcus.

BRyon, quod alii ſplanchnon dicunt, in quercubus & populis albis, piceisq́; inuenitur, diſcutiendi ſimul & molliendi uim moderatam obtinet potiſſimum quod cedris adhæret.

Bryonia.

BRyonia dicta eſt uitis alba.

Initium literæ G.

Gala, lac.

LAc omne tribus cónſtat ſubſtantiis, caſeoſa, ſeroſa, & pingui, quam copioſiſſimam bubulum obtinet, unde etiam butyrum efficitur. Serum ipſius uim habet abſtergendi, unde & aluum ſubducit, ſi ipſum per decoctionem ſecernas. id uerò quod caſeum refert & craſſum eſt, magis obſtruit, atque ideo acrimoniam obtundit: coctũ uerò lac aut marinis calculis ignitis in ipſum iniectis, aut alio quodam modo, præſens fit remedium dyſenteriæ, & acrium in uentrem defluxionum. Cæterum lac totum ad acres oculorum fluores, aliasq́ue acrimonias conducit. At temperatiſſimnm lac, muliebre eſt, mox caprillum, hinc aſininum, oullumq́ue, poſtremo uaccinum.

Gale, muſtela.

MVſtelæ concrematæ cinis abundè diſcutit, ex aceto igitur illitus podagricos, & articularios dolores iuuat: inarefacta autem inueteraq́; muſtela comitialibus auxiliatur.

Galion.

GAlion à coagulando lacte dictum eſt, aparinæ ſimile, ſiccandi uim, mediocremq́; acrimoniam habet: flos eius ad ſanguinis eruptiones & ambuſta, congruit.

Galopſis, uel galiopſis.

GAlopſis, quã alij galibdolon appellant, urticæ ſimilis herba eſt, læuior aũt, & fœdi odoris, ſcirrhoſos tumores diſſipat & emollit, itẽ ad ulcera ſerpentia facit in cataplaſmate impoſita.

Garum.

GArum calefacit exiccatq́; efficaciter, ac ideo aduerſus ulce

ra putrida extrinsecus eo utũtur, p̃terea contra intestinorũ tor mina & coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniiciunt.

Genciana.

GEntiana radix efficax admodum est extenuare, perpurgare, abstergere, & meatus infarctos aperire.

Geranium.

GEranium id quod foliis respõdet anemonæ, radicem habet esculentã, quæ cũ uino drachmæ modo pota uteri inflationes dissoluit. altera geranii species ad medicinam inutilis est.

Ge, terra.

OMnis terra desiccat, quæ uero alterius substãtiæ expers est, etiam sine morsu id facit. at si ignea quædam ipsi qualitas admixta sit lotione hanc quoq; deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularũ quæ siccari postulant curationi accommodata est, Aegyptio igitur luto utuntur contra aquas cutẽ subeuntes, & lienosos affectus, item ad fungosos laxoq; tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnium miniũ, quæ sphragis dicitur, siccat pariter & astringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præsentis antidoti uires habet, ulceribus malignis cum aceto aut uino medetur, sanguinis profusionẽ quamlibet sistit, & depascentẽ dysenteriã intestino mulsa prius, deinde muria per clysterem eloto, coercet'. Miniũ rubricũ uehementius, quàm lemniũ obstruentibus quæ emplastica dicuntur, miscetus medicinis, & pota lumbricos interimit, sed multo lenior est. Samia quàm Lemnia terra, ceu glutinans & uiscosa, quare utendũ ea est in his quæ leniri oporteat. & sanguinis reiectiones, quacunq; ex parte fiãt, compescit. Selenusia & Chia maiore abstergendi uirtute pollent, ideoq; mulieribus ad nitorem cutis & læuorem in facie utilis est, ulceribus carnẽ & cicatricẽ inducit, præsertim ambustis. Cimolia mixtæ facultatis est, refrigerantis discutientisq;, idq; illota. lota uerò magis refrigerat, & ambustis ex posca medetur. Ampelitis, est aũt ea quæ uitibus inungitur, quòd innascentes ipsis uermes enecet, siccat & discutit egregiè citra erosionem. Cretica, aeria est, & sine rosionẽ abstergit. Eerethrias euidenter astringit, cõcremata uerò & elota sine rosione desiccat, præstantior uerò est cinerea, Pnigitis similes cimoliæ uires repræsenrat, sed colore nigrescit. Armenia, quã etiam bolum nominant,

nant, summè deficcat, unde dysentericis, alui fluxionibus, puto cruento, tabi, spiritus difficultati ex humiditate, ulceribus humidis, & pestilẽtialibus uitiis strenuè opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: si febris adsit, cum aqua. Alana autem gleba Armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet discutiẽdi exedendiq́;, reprimit igitur supercrescentia ulcera, & caua cum cerato mixta replet.

Geras, senecta, anguis.

SEnecta anguis affatim siccat: aceto igitur subferuefacta, dentium doloribus medetur. Aspidis exuuium cum melle tritũ delitumq́;, oculorum aciem maximè iuuat.

Ges entera, terræ intestina, seu uermes terreni.

LVmbrici terræ detriti neruorum uulneribus impositi, repente euestigio mirabile adferunt præsidium.

Gigarta, nuclei acinorum uuæ.

NVclei acinorum uuæ, deficcant ordine secundo, refrigerãt primo. quum itaq; abundè sint acerbi omnibus alui uitiis fluidis, conueniunt.

Gingidium.

GIngidium calorem non adeò manifestum sortitum est, cæterum siccat in abscessu tertio, & astringit, qua de causa & stomacho utile est.

Glaucium.

GLaucium astringit, sed ita ut etiam nonnihil gustanti sit ingratum, manifestè refrigerat, eaq́; ui erysipelatis non tamen ualidis succurrit.

Glaux.

GLaux herba calida & humida temperamento est, unde ad lac generandum efficax est.

Glecon, pulegium.

PVlegium calefacit, & extenuat uehementer, unde si cataplasmate applicetur ruborem excitat, & crassos uiscososq́; humores è thorace & pulmone emolitur.

Glæos, sordes balneorum.

SOrdes balneorũ calefaciunt modicè, emolliunt, discutiunt, rhagadibus ani & condylomatis accommodatæ.

Glycyriza. dulcis radicula.

GLycyriza tepidi humidiq; teperamenti est, alicuius etiam astrictionis particeps, unde & asperitates læuigat, nō arteriæ tantū, sed etiam uesicæ scabiei medetur, eadem sitim arcet.

Glycyside, pæonia.

GLycyside quam alii pentameron, nonnulli pæoniam uocant, radicem habet acrem & leuiter subamaram & siccantem, cui etiam astrictionis nonnihil inest, quapropter menseis ciet, renes & iecur purgat, instar amygdalæ pota cum uino: at si hoc austerum fuerit, alui quoq; fluores coercet, adalligata uerò puero, morbum comitialem abigit.

Gnaphalium, centunculus.

CEntunculus dictus est gnaphalium quòd folijs ipsius teneris loco tomenti, gnaphalon dicitur, utamur. sunt auté calida & modicè astringentia, atq; hinc ad dysenterias cum uino austero bibuntur.

Gongylis, rapum.

RApi & radix & semen flatulenta & semini creando sunt, uenerem q; excitant.

Gordilion.

GOrdylion alii seseli appellant, calidum est, urinæ & mensibus educendis habile, radix ipsius cum melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

Gyris, pollen farinaceus.

POllen uirtute respondet amylo, sed calidior est.

Gypsum.

GYpsum uim habet siccantem opplentemq;, propter quam ad sanguinis eruptionem conuenit temperatum cū polline candido oui liquore, ustum uim opplendi non similiter retinet, uerum magis siccat & repellit, præsertim cum posca.

Quæ à D incipiunt.

Dades, tedæ.

TEdæ acre quiddam habent, item uim concoquendi, & abstergendi nonnullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus si hoc aceto colluantur, succurrunt: at si mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam eclegmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

Damascena

Damaſcena.

DAmaſcena,quum ad pruna uentum erit,exponam.

Damaſonium.

DAmaſonium abſterſoriam quandam uim obtinet, qua cal culos conterit,& quæ per aluũ diffluũt, ad urinas deriuat.

Daucus.

DAucus,quod & ſtaphylinus dicitur, duplex eſt, cuius radix flatulenta eſt,& uenerem mouet. Syluestris dauci ſemen minimè flatus creat,ſed urinam & menſeis citat, quemadmodum & herba ipſa.

Daphne, laurus arbor.

LAuri arboris folia ſiccant & calefaciunt inſigniter, magis quoq; fructus: radicis cortex amarus & leuiter aſtringens calculos comminuit,& iocinoroſis opitulatur cum uino odorato triobolari pondere potus.

Daphne herba,laurus alexandrina.

DAphne herba,quæ & Alexandrina dicitur,calida, acris, & ſubamara eſt,idcirco mẽſeis & urinas commouet: laureola uerò,quæ daphnoides græcè nuncupatur, eiuſdem facultatis eſt: tum chamædaphne,quaſi dicas homilem laurum, quæ & ipſa commanducatur.

Derma, pellis.

PEllis ouina recens detracta,calens adhuc ijs qui flagris cęſi ſunt circumpoſita,mirificè auxiliatur.At hippopotami pel lis cõbuſta & cũ aqua lęuis impoſita phymata diſcutit.At uiperæ pellis detrita impoſitaq;,alopeciis mirabiliter pilos reficit.

Dermata, hoc eſt, pellos ſeu coria ueterum calceamentorum.

COria ueterũ calceamentorum crematorum cinerem red dunt ſiccatoriũ,unde ex calceis pedum attritibus nondum inflammatis,ambuſtis,intertriginibus,& tuberculis medentur.

Dictamnon.

DIctamnũ tenuius eſt uirtute pulegio, cætera ſimile, quod autem uocatur pſeudodictamnon imbecillius eſt.

Dionyſias.

DIonyſias dicta eſt in audroſæmo.

Diphryges.

DIphryges mixtæ eſt facultatis: habet enim quippiã aſtringens & mediocriter acre, ideoq; malignis ulceribus præſens eſt remedium.

Dipſacus, quod labrum ueneris dicitur.

DIpſaci ſpinæ radix in ſecundo ordine deſiccat, nonnullam uera abſtergendi uim ſimul obtinet.

Dorycnion.

DOrycnion ſimile temperamento eſt papaueri & mandragoræ, immodicè refrigerans: ſiquidem modicum, ſtuporẽ inducit: copioſius aſſumptum, interimit.

Dracuntium, dracunculus.

DRacunculus ſimile quidam aro habet, ſed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq; eſt. Itẽ aſtrictionis nonnihil habet coniunctum. Radix ipſius pota uiſcera purgat, & peruicacium ſeu malignorum ulcerum excellentiſſimum eſt remediũ: folia reſpondent: ſemen ualentius eſt.

Dryopteris, filicula.

FIllicula dulcis, actis, & leuiter amara eſt: radix acerba eſt, cæterum uim habet exedentem, qua & pilos abolet.

Drys, quercus.

QVercus & folia & fructus ſiccante & tepida ui pollent, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medentur: at quod ſub glandis corio membranoſum, fructus carnẽ ambit, cum ualentius aſtringat, ad fluxum muliebrem, alioſq; fluidos morbos exhibetur.

Quæ ab E incipiunt.

Ebenus.

EBeni ligni uis eſt excalfactoria, deterſoria, & ſubtilis: unde etiam caliginem oculprum abſtergere creditur, aliiſq; ocularis miſcetur medicinis.

Encephalos, cerebrum.

CErebrum leporis coctum detritum, comiſtumq; infantiũ dentionibus utile eſſe fertur: nonnulli uero tremoribus ſuccurrere manducatum, literis prodiderunt. At galli cerebrũ cum nino potum ad uenenatos morſus efficax eſſe Dioſcorides pro-

des pronuntiat,& ſanguinis è cerebri membranis eruptionem cohibere Cameli cerebrum Galeno autore ſiccum cum aceto potum,comitiales perſanat.Idem facit muſtelæ cerebrum.Hirundinum cum melle in oculorum ſuffuſiones efficax eſt. Cerebrum ouillum ſimiliter præparatum, infantium dentitionibus exactè opitulatur.

Elæa, olea.

OLeę ramuſculi quantum aſtringunt, tantum etiam refrigerant,fructus qui exactè ematuruit,moderatè calidus eſt immaturus maiorem tum aſtringendi tum refrigerandi uim repræſentat.

Elea,hoc eſt olea, Aethiopica.

OLeę æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui ſimilis, uires habet exterſorias,quare ad cicatrices,albugines,hebetudinesq; oculorum ea utuntur,& ad dentium dolores, ſi cauis ipſorum inijciatur,efficax eſt: nonnulli uero ſyluaticam eſſe hãc oleam aſſerunt.

Elæon, oleum.

OLeum ex oliuis drupis dulce calidumq; mediocriter eſt magis humectans: at quod ex immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellant, tantæ aſtrictionis particeps eſt, quantæ etiam frigiditatis.Elotum uero oleũ morſu ac roſione caret.uetus quato diutius reſeruatum, tanto magis calefacit, diſcutitq;,præſertim ſi iam inde ab initio tenue extiterit: iudicatur autem id,ſi purum ſit, pellucidum, ſi paucum magnam corporis partem inungat, & ex facili cutem penetret combibaturq; huiuſmodi nimirum eſt Sabinum: quod autẽ ex agreſti olea funditur,abſtergit ſimul & aſtringit, ſqualidiſſimumq; id eſt,pro oleorum ratione.ricininum uerò æquales ueteri uires obtinet: reliqua uerò nempe ſeſaminum aut raphaninum & quæ eius ſunt generis pro ſubſtantiis ex quibus conſtant,uires quoq; diuerſas præ ſe ferunt.

Elæomeli.

OLeum in Syria ex trunco quodam arboris emanat craſſius melle & dulcius,quod inſtar duorum cyathorum potum cũ aquæ hemina,crudos humores bilioſosq; ex aluo educit: qui uerò id bibunt,torpeſcunt,quod extimeſcendum non eſt,ſed excitari ipſi debent.

Elate-

Elaterium.

ELaterium ſuccus ſyluestris cucumeris fructus appellatur, in ſecundo ordine calefaciens: quod menſeis prouocat, fœtus appoſitu propter ſummam amaritudinem necat, euacuationem etiam ex naribus cnm lacte inſtillatum molitur: ab inferioribus partibus inditum, pituitam, nonnunquam etiam ſanguinem extrahit.

Elate, abies.

ABies arbor calefacit ſiccatq; ut nigra populus ſimiliter: de reſina ipſius in reſinarum ſermone agemus.

Elatine.

ELatine herba eſt parietariæ ſimilis, mediocri frigiditate & aſtrictione donata.

Elaphoboſcus.

ELaphoboſcus uirtutis eſt calefactoriæ & ſiccæ in ſecundo abſceſſu, ſubſtantia tenuis.

Elelisuacus, ſaluia.

SAluia euidenter calefacit & leuiter aſtringit.

Helenium, inula campana.

HElenium calidum eſt & ſiccum cum excrementitia humiditate, quare & eclegmatis temperatum infarctos thoraci humores educit, ac ex eo in particulis ruborem excitant.

Eleoſelinon, paluſtre apium.

ELeoſelinon in aquoſis natum locis idem poteſt quod hortenſe apium, licet maius ipſo exiſtat.

Ebur.

EBoris ex ungue ramenta ſi obducantur, reduuijs proſunt: item oſſium dentiumq; ipſius quum ſint ſiccæ facultatis & abſterſoriæ, huiuſmodi miſcentur medicamentis.

Helcyſma, argenti recrementum.

HElcyſma, argenti eſt excrementum, uiribus plumbagini reſpondens. quippe aſtringit, ſimul atq; extrahit, quò fit ut emplaſtris quas phæas appellant & iis quæ cicatricem ducũt, admiſceatur.

Helleborus, ueratrum.

VEratrum utrunq; calefacit & deſiccat in tertio abſceſſu, item acre eſt & abſterſorium, unde etiam ad leproſa cutis uitia

uitia conuenit: nigrum uerò ſi fiſtulis inſeratur tribus diebus callum exterit.

Helechryſon.

HElechryſon alii chryſanthon, alii amaranthum appellant, coronarius eſt frutex, coma aurum referente, quæ cũ uino pota urinæ anguſtiis, ſerpentium morſibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata eſt, ex mulſo pota menſeis educit, ſanguinemq; concretum diſſoluit, & deſtillationibus auxiliatur.

Helxine, parietaria.

HElxinem alii perdicium, alii parthenium, quidã ſideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius eſt abſtergere, ac leuiter aſtringere, cum humiditate ſubfrigida.

Helxine.

HElxine quæ & ciſampelus dicitur, uim habet diſcutiendi.

Elymus, quæ & meline dicitur, panicum.

PAnicum ſimile eſt milio, ſiccans refrigeransq; extrinſecus inductum, cæterum & alui fluores deſiccat.

Empetron.

EMpetron, quod ab aliis praſoides nominatur, pituitam & bilem purgat. eſt etiam ſalſum, quare abſterſionibus accommodatur.

Epithymum.

EPithymum in tertio abſceſſu ſiccat & calefacit, thymo efficacius.

Epimedium.

EPimedii uirtus eſt mediocriter frigida cũ humiditate aquoſa, quod ſi obducatur, mammas erectas conſeruat, dicitur etiam ſterilitatem potu facere.

Epimelis.

EPimelis, quæ etiam ab Italicis ruſticis uocatur unedon, malus eſt ſylueſtris, cuius fructus acerbus & ſtomacho inimicus eſt, capitiq; dolorem mouet.

Epipactis.

EPipactis, quæ & elleborine appellatur, aduerſus uenena & iocinoris affectus bibitur.

Erebinthus, cicer.

CIcer quod quidem cõſuetum legumen eſt, flatus creat, ualentis

lentis materiæ, aluum facilem reddit, urinam mouet, lacti ſeminiq; generando accommodatum, idem menſeis elicit: at crios appellatum, hoc eſt, arietinum, aliis magis urinæ ciendæ eſt decoctũ ipſius præſertim nigri calculos quoq; in renibus conterit: quod autẽ orobiæum ab eruo uocatur, calidius his eſt & ſubamarũ. Sylueſtria quouis modo domeſticis ſunt ualidiora.

Eria, lanæ.

LAnæ quidem ſordidæ fomentis utiles ſunt, nam pinguitudo ipſarum, quam œſypon Græci appellant, butyri modo, concoquit: at quæ ſordibus carent, materiæ rationem duntaxat obtinent: concrematæ uero uim habent acrem, calidam, ſiccam ſimul & tenuem, ut etiam flaccidas ex uligine ulcerum carnes protinus abſumant.

Erice.

ERice ui pollet diſcutiente citra roſionem, ſed flore ipſius potiſſimum, & foliis utendum eſt.

Erinon.

ERinon aquatica herba eſt, cuius ſeminis drachmæ duæ cũ mellis drachmis quatuor illiti, oculorum fluxiones ſiſtunt, ſuccus aurium doloribus benefacit.

Hermodactylus.

HErmodactyli radix & per ſe, & ipſius decoctum uim habet purgandi, priuatim etiam arthriticis tunc quum humores defluunt exhibetur, uerum ſtomacho nimis quàm aduerſatur.

Herpyllum, ſerpillum.

SErpillum calefacit, ut & urinam, & menſtrua commoueat.

Erythrodanon, rubia.

ERythrodanon rubia tinctorum radix eſt, acerba amaraq;, lienem, iecur & renes ita purgat, ut cruenta quoq; per urinam & menſeis euocet: ac cutis uitia quæ abſterſionem poſtulant, exterit.

Eryſimon.

ERyſimi ſemen igneum calefactoriumq; eſt, uti naſturtium, quare in fermento toſtum, thoracem purgat in eclegmatis aſſumptum, duritiasq; emollit, & cæcos cancros inductum adiuuat.

Euzumon, eruca.

ERuca,& ipsa priori similis temperamẽto, flatulenta est, ob quod ad uenerem instigat, semen ipsius urinam quoq; mouet. Cæterum syluestris domestica ualentior est.

Eupatorium.

EVpatorium tenuem uim & incidentem sine conspicuo calore habet, qua iecur obstructum expurgat, est & nonnullius astrictionis particeps.

Euphorbium.

EVphorbium adurentem uim sortitum est subtilemq;, aliis liquoribus similiter.

Ephemeron.

EPhemeron, non uenenũ illud sed quod iris syluatica nominatur, mistæ potestatis est, & repellentis, & discutientis.

Echidna, id est, uipera.

VIperæ carnes calidæ & siccæ tẽperatura euidenter existũt, quæ corpus totum per cutem expurgant, hinc multi quos elephantia malè habebat, esu potuve ipsarum consanuerunt: quæ in maritimis, alijsq; locis aridis degunt, magis ad sitim faciundam sunt efficaces.

Echinus herba.

EChinus herba quidem, acerba est, quæ repellat, & siccet.

Echinus, erinacius.

ERinacei autem terrestris, caro inueterata siccataque ualidè discutit exiccatque: pota igitur elephanticis, malo habitu præditis, & alijs plurimis auxiliatur: pellis ipsius cõcremata uehementius siccat & discutit, alopecias cum pice liquida peruncta sanat. Marini erinacei quod esui idoneum est, urinã citat, & aluum reddit facilem: testa cremata, terrestri respondet.

Echion.

EChion, alii doriada, nonnulli alcibiadion uocant, spinosa herba est, quæ non modo à serpente commorsis cum uino pota auxiliatur, sed præsumentes quoq; percuti non patitur.

Hepsema, sapa.

HEpsema mustum decoctum, quod alii siræon appellant, calefacit modicè & concoquit, est autem medicamentum &

& empla-

& emplasticum,& rosionis expers.

Quæ à Z incipiunt.

Zea.

ZEa tritico uiribus respondet,medium inter calorem,& siccitatem obtinens, leuiter exiccat. necnon uim opplendi quàm uocant emplasticen,obtinet.

Zingiber.

ZIngiberis radix impensè quidem calefacit, sed non primo statim occursu,quòd ineuictæ cuiusdam & crassioris humiditatis particeps sit,propter quam etiam facilè perforatur, firmam autem conseruat caliditatem.

Zythus.

ZYthus compositæ est substantiæ,etenim acris est,ceu ex putredine procreatus, & frigidus, ex qualitate acide, eoque praui succi habetur.

Zyme fermentum.

FErmentum & ipsum contrariis constat qualitatibus, quippe acoris cuiusdam frigidi,ac è putredine nati caloris, tum eius qui ex salis & farinæ natura contrahitur, compos est:quare non mediocriter calefacit atque discutit.

Zomos, Piscium ius.

REcentium piscium ius esculentum aluum per se, & cum uino potum deijcit,priuatim uerò in hunc usum conficitur ex phycidibus,scorpionibus, iulidibus, percis, & saxatilibus aliis teneris simpliciter cum aqua,oleo,anetho,& sale. Item eorum quæ testacea cute integuntur,tellinarum, hiatularũ,conchularũ,& ueteris galli cum sale diutissimè excocti iusculum, uentrem subducit,econtrario gallinæ ius comprimit.

Quæ ab H incipiunt, quod Latini in E longum uertunt.

Hediosmus, Menta.

MEnta in tertio ordine calida,tenuis, acris cum humiditate semicocta existit, cuius causa etiam in uenerẽ incitat: sed amari quoq; nõnihil obtinet,quo lumbricos enecat. Quæ uerò acerba est recentes sanguinis reiectiones coercet.

Hedysarum.

Hedyſarum.

HEdyſarum aut pelecinos amarum eſt, leuiterque aſtringit, unde potum ſtomacho gratum redditur, cæterum uiſcera obſtructa repurgat.

Helitropium.

HEliotropium maius, quod & ſcorpiurum uocant, calidam, ſiccam, & abſtergentem uim præ ſe fert, cuius decoctum potu educit pituitam, bilemq́; : applicatum uerò ſemen ipſius myrmecias & huius notæ uitia perſiccat. Minus autem heliotrophium, & hæc abolet & latas tineas interimit, ſi cum ſemine ſuo adiecto, nitro, hyſſopo, & naſturtio bibatur.

Electrum, Succinum.

ELectrũ populi albæ lacrymã dicunt, quæ iuxta amnẽ Eridanum deſtillat, & in ſpiſſitudinẽ coit, aureo colore, qđ ſi leuigatũ bibatur, ſtomachi & alui fluxiones, & ſanguinẽ cõpeſcit.

Hemerocalles.

HEmerocallis radix uiribus lilio reſpondet, perinde ac illud ambuſtis opitulatur.

Hemionitis.

HEmionitis aſtringens ſimul & amara eſt, idcirco lienoſis cum aceto pota ſuccurrit.

Hepar, Iecur.

IEcur rabidi canis toſtum comeſtumq́;, ijs qui ab eo commorſi ſunt ſubuenire fertur. Caprilli iecoris inaſſati ſanies luſcioſos iuuare inſtillata: uaporemque eius decocti oculis recipi iubent: idem quoq; iecur eſſe: manducatum uero comitiales coarguere. Idem præſtare & hircinum ferunt. Adhæc lacertæ iecur dentibus corroſis impoſitum, dolorẽ ſopit. Item lupinum, medicamini hepatico quod conſtat eupatorio inijcitur. Aſininum toſtum comitiales, ſi ieiuni id manducent, adiuuat. Apri iecur recens inarefactum tritumque cum uino, ad ſerpentium morſus bibitur. At mergi iecur ſiccum epotũ, calculos eiicit.

Erigerum, ſenecio herba.

SEnecio mixtas habet uires, refrigerat & modicè diſcutit.

Eryngium.

ERyngium calefacit quidem non manifeſtò, ſiccitatis autem haud obſcuræ, nec modicæ particeps.

Que

Quæ à T H incipiunt.

Thalaſſion hydor, marina aqua.

AQua marina acris,calfactoria mediocrit er,deſiccans,& pota ſtomacho quidẽ contraria eſt, uentrem autẽ turbat, pituitamq; educit:ſi calida ſuperfundatur,extrahit, & diſcutit.

Talietbrum.

THalietrum ſiccandi uim ſine roſione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

Thapſia.

THapſia acris eſt, & ualenter cum humiditate calefacit: ex alto igitur trahit inſigniter, attractumque eadem diſcutit.

Theion, ſulphur.

SVlphur trahendi & ipſum uim obtinet,calidum & ſubſtantia tenue,ut aduerſus pleraq; uirulenta animalia reſiſtat,præſer timturturem marinum draconemque, uel ſiccum inſperſum, uel ſaliuæ quoque miſtum,uel urinæ pueri,uel oleo,uel melli: item ſcabioſa corporis uitia mirificè perſanat.

Thermos, lupinum.

LVpinum,eſculentũ quidẽ opplẽdi uiribus pollet: amarum uerò,abſtergit,diſſipat, & ſine roſione deſiccat,tineas occidit inductũ,& potũ,itẽ uiſcera purgat cũ ruta & pipere potum. nam cutis uitia extergit,tumores diſſipat,cũ oxymelite applicatũ:ſylueſtre aũt amarius eſt & omni ex parte ſatiuo ualẽtius.

Thelypteron.

THelipeteron,quam nonnulli nympheam uel ptelin appellant,filici ſimilis facultate, quæ cum uino pota latas & teretes uentris tineas interimit, fœtum in utero corrumpit: folia ipſius manducata aluum emolliunt.

Thlaſpi.

THalaſpi ſemen eſt uiribus acre, ut inteſtinos abſceſſus potu rumpat,menſeis prouocet:ab inferioribus partibus inie-ctum coxarum dolores finit, cruenta uacuans, ac alioquin ſuprà infraq; bilioſa inſtar acetabuli potum,expurgat.

Thridax, lactuca.

LActuca olus eſt non ſummè frigidum humidumve, ſed pro fontanæ aquæ temperamento, quapropter calidis inflammationibus

mationibus conuenit, præterea sitim potu restinguit, & genituræ fluorem uenerisque insomnia cohibet: Syluestris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerũ ſucculentior existit.

Thymus.

THymus in tertio ordine calefacit & desiccat, glutinosos crassosque humores incidit.

Thymbra, ſatureia.

SAtureia agrestis quidem eadem quæ thymus præstat, hortẽsis aũt in omnibus quidẽ imbecillior, sed ad cibũ laudatior.

Thymelæa.

THymelæa, unde granũ cnidiũ fit, simileis ei uires obtinet.

Quæ ab I incipiunt.

Idæa radix.

IDæa radix gustu acerba & uiribus, sanguinis eruptionibus & rheumaticis affectibus, tum pota, tum extrinsecus imposita accommodatur.

Hidros, ſudor.

SVdor per se contrahere efficax est, miscetur autem in palæstris exercitantium sordibus, quibus astringend uis duntaxat inest, ac redditur totum discussorium. Mammis igitur inflammatione tentatis efficax est remedium, & feruori ipsarum restinguendo: benefacit etiam bubonibus: at si fuerint ficciores, cum cyprino, aut rosaceo emolliri debent.

Ixos, uiſcum.

VIscum calefacit cũ acrimonia, humores ex alto ualidè elicit, & thapsiæ modo discutit, hac tamẽ multo est ignauius.

Ion, uiola.

VIolæ folia aquea frigidaq; substantia præpollenti constãt.

Ios, ærugo.

AErugo acrem gustu qualitatem præ se fert, item discutit, consumit, inciditq; non teneram modò, sed duram quoque carnem: at si momentum ipsius cerato copiosiori misceas, medicamentum fiet quòd citra rosionem abstergat.

Hippocampus.

HIppocampus marinum animal est, cuius concremati ci-

nis cum liquida pice alopecias explet.

Hippolapathum, grandis rumex.

HIppolapatum in paluſtribus locis naſcitus, lapatho conſimile.

Hippomarathron, grande fœniculum.

HIppomarathrum cachryi proximum, magis quàm fœniculum deſiccat, unde & aluum, fluentē ſiſtit, & calculos confringit, menſeisque mouet ſemen ipſius coriandro ſimile, reſpondet quidem ei uiribus, ſed imbecillius eſt.

Hippopotamus.

HIppopotami quod eſt equi fluuiatilis, teſticulus aridus potus ad ſerpentium morſus efficax eſt.

Hippoſelinon, grande apium.

HIppoſelinon cum apio domeſtico uirtute conuenit, niſi eſſet imbecillius.

Hippuris, cauda equina.

HIppuris aſtringentem cum amaritudine qualitatem poſſidet, eoq; ualenter ſimul & ſine roſione deſiccat, ac uulnera maxima committit, inteſtinorum ramicibus opitulatur, & uitiis fluidis cum uino pota medetur.

Hippophaes, lappago.

HIppophaes, quod alii hyppophyes uocant, quo ueſteis expoliunt ſurculoſus frutex eſt, è cuius radice thapſiæ modo liquor colligitur, qui cum erui farina inſtar drachmæ datus, bilem ac pituitam purgat: item totus ipſe frutex ſiccatus ad purgatiōnes accommodatur.

Iris.

IRis affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtantia, tuſſi utilis, humores in pectore contumaces faciles ad excretionem facit, torſionibus uentris medetur, ſordida ulcera purgat, cum mulſa pota aluum inanit.

Iſatis glaſtum.

ISatis domeſtica qua tinctores utūtur, ſiccādi uireis & aſtringendi habet. his etiam magna uulnera in duris glutinat corporibus, ſanguinem erumpentem compeſcit, laxos cedenteq; tumores diſcutit, ac omnibus malignis ulceribus reſiſtit. Syl-ueſtris autem quum magis rodat, magisque ideo ſiccet, ualentius

tius aduersus humidas putredines pugnat, ad cætera deterior. ut quæ mordeat: cæterum ob uirium uehementiam lienosis quoque utiliter adhibetur.

Isopyron, aut phasiolum.

ISopyrum phasiolumve semen amarum ac modicè acerbum occupat, ob quod crassos glutinososq; humores & abstergit & incidit, sic ut corpora contrahat stringatq;, hinc etiã quę altè desident expurgat, excreationibus sanguinis nõ aduersatur.

Itea, salix.

SAlicis & folia & flos facultate constant quæ citra rosionem siccet, habent etiam nonnullam astrictionem, cortex autem paulo siccior est cuius perusti cinis ex iis habetur quæ uehementer exiccẽt, quippe clauos & myrmecias, cũ aceto exterit.

Ichthycolla, gluten piscium.

IChthyocollæ uis est opplere & siccare. rectè miscetur emplastris capitis & glutinantibus, & iis quę ad lepras tollendas & erugationem faciei conficiuntur.

Quæ à C incipiunt.

Cancanus.

CAncaui radix modicè siccat, & sine rosione ad opplendum infarciendumq; accommodata, quare ex uino lincta mansaque tragacanthæ & dulcis radiculæ modo, arteriæ scabriciem iuuat.

Cancamum.

CAncamum lachryma est arboris in arabia, myrrhæ similis, odore grato, qua etiam ad suffitum utuntur. uis eius est obesos extenuare, abstergere, & aperire obstructa.

Cadmia.

CAdmia utraq; siccat, sed quæ botrytis, quasi acinosa appellatur, tenuioris est substantiæ, placitis autem dicta crassioris. Cæterum concremata cadmia sine morsu desiccat, abstergit, caua ulcera tum in oculis tum in toto corpore explent, & præsertim humidiora in naturis mollloribus, in durioribus efficacium magis usus est.

Cacalia.

CAcalia uiribus & usu cum cancano conuenit.

Calamagroſtis, gramen arundinaceum.

CAlamagroſtis ſiccat, hinc ſuccus decoctumq́ue radicum ipſius ocularijs miſcetur medicinis, ſemen urinam cit, & ſtomacho benefacit.

Calamintha, nepita.

NEpita tertio ordine calida & ſicca temperamento, eſt tenuis acriſq́ue, menta longè ualentior, ſiquidem eſt ueluti ſylueſtris menta: facile igitur quę altè hærent ad ſe trahit, eoq́ue ſudores mouet, totum corpus digerit, ac rigores febrium qui circuitu remeant, finit, extrinſecus cum oleo infricata ſtrenuè. quinetiam ad coxarum dolores ab inferioribus iniiciunt, & uitioſos humores in cutem erumpentes abſtergit.

Calamus.

CAlamus odoratus in ſecundo ordine calefacit, & ſiccat, inest ei quippiam & ſubtile & aſtringens, urinam itaq; citat, & ſtomachicis, tum quæ utero & iocinori faciunt medicinis temperatur. Calamus autem phragmites extergit, folia, ipſius uiridia mediocriter refrigerant, cortex crematus calefacit ſiccatq́ue in tertio fere abſceſſu: radicem cum bulbis applicatam ſpicula & aculeos extrahere prædicant.

Campæ, erucæ olerum.

ERucæ olerum cum oleo inunctæ, tutos à uirulétorum animalium morſibus conſeruare dicuntur.

Cantharides.

CAntharides quæ in tritico reperiuntur luceis tranſuerſim cingulis inuolutæ, aceti ferueſcentis uapore ſuffocatæ, ad plurima utiles redduntur, quippe ungues ſcabros cum cerato eiiciunt, clauis ſcabioſisq́ue affectibus opitulantur, iam uerò & exedentem urentemq́ue uim habent: nonnulli uerò etiam medicamentis urinam prouocantibus momentum ex ipſis admiſtum exhibuerunt.

Cannabis.

CAnnabis ſemen flatus diſcutit, & ſiccat, ut & genituram exarefaciat, ſuccus ipſius uiridis ad aurium dolores ex obſtructione creatos efficax eſt.

Canapon.

CAnopon ſambuci flos eſt, de quo prius dictum eſt.

Capnion,

Capnion, secundum alios capnos, fumaria.

FVmaria inde nomen sortita est, quod succus ipsius copiosas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem: acris amaraq; est, unde urinas biliosas liberaliter prouocat, iocinoris obstructioni languoriq́ue medetur, stomachum confirmat & aluum emollit.

Capparis.

CApparis radix extergit, probè purgat, incidit, discutitq; tū amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate cōtrahit, stringit & densat, quapropter lienes induratos & pota & extrinsecus imposita, iuuat, menseis promouet, pituitam per os educit, maligna ulcera sanat, dentium dolores sopit, tumores discutit, & uitiligines, quas alphos dicunt, aurium uermes enecat: folia autem & fructus similem quidem, sed imbecilliorem uim possident.

Cardamomum, nasturtium.

NAsturtij semen sinapis modo urit, unde etiam inductum ruborem in cute excitat: cæterum crassos humores, cum aliis potum incidit, herba uerò arida uiribus respondet, humida moderatior, ideoq; crudam ipsam assumunt,

Cardamomum.

CArdamomum acre quidem & ipsum est, uerum nasturtio inualidius: cōpos est etiam nonnullius amaritudinis, qua tineas alui interimit, & scabiem cum aceto exterit.

Caris.

CAris in pollinem detrita & cum radice bryoniæ pota tineas occidit.

Cancri.

CAncrorum cōcrematorum cinis, fluuiatilium sanè siccat, erinaceorum & cochlearū modo, at totius substantiæ proprietate, canis rabidi morsibus potu mirabiliter efficax est: ut in aliis dictum est, marinorum cinis eximia donatus siccitate his quidem non conuenit, sed ijs qui magis siccari desiderant, proficit. fluuiatilis cancer tritus si inducatur, spicula & aculeos eijcit.

Caros.

CAri semen & siccat & calefacit in tertio ferè gradu, flatus

discutit, urinam mouet, idq; non semen duntaxat: sed etiam tota planta.

Carpesium.

CArpesium odoratum est tenue, uiscera obstructionibus liberat, urinas mouet, & renes calculo laborantes purgat,

Carya, nuces.

NVx arbor tum in coliculis tũ in foliis aliquid habet astringens, plurimum autem in nucũ coriis existit. succus itaq; eorum decoctus cum melle, stomaticum fit medicamentum: interius inde putamen carinatum ustum extenuandi uim acquirit, & sine rosione siccat, quod in eo clauditur edendo aptũ, natura oleosum, facilè in bilem conuertitur, confectumq; ex eo oleum extenuandi tumores, & putredines, quas sepedonas dicunt, discutiendi uim obtinet Flaccescentes autem uetustate nuces, cutis uitia abstergunt. At auellanæ, quas & ponticas uocant & leptocarya, frigidiores sunt & austeræ, in cæteris, inglandibus æquales.

Caryophyllon.

CAryophyllon, quasi dicas nucifolium, non eam habet substantiam quæ nomine prætenditur, sed ex India ueluti flores cuiusdam arboris festucacei & nigri sunt, longitudine ferè digitali, odorati, acres, subamari, calidi & sicci in tertio propemodum ordine: qui multiplicis usus sunt, tum ad obsonia, tũ ad alia multa medicamenta.

Cassamum.

CAssamum hoc nõnulli balsami fructum esse dicuut, de quo suprà egimus.

Cassia.

CAssia calefacit & siccat in tertio ferè abscessu, tenuis abundè, acris & modicè astringẽs. incidit igitur simul & discutit, roburq; instrumentis adijcit, postremo & menseis euocat.

Castorium.

CAstorium calefacit siccatq; cum extenuandi uiribus eximiis, quibus præter alias actiones, etiam neruorum qui ex copia humorum malè habent, affectibus, congruit, & refrigeratos facilè recalfacit, & extrinsecus applicatum & potui datũ, idq; ita, ut nullam aliam offendat particulam etiamsi medio-

criter febris affligat, quemadmodum in uerernis & lethargis, ſed & menſibus retentis proficit,& ſecundas expellit, at in cerebri & pulmonis uitiis etiam ſuffitus caſtorii inſpiratu hauſtus,præclarè opitulatur.

Caucalis.

CAucalin alii daucum ſylueſtrem appellant, nam dauci modo calefacit,ſiccat,urinam mouet,& ſalſamento ad repoſitionem conditur.

Cenchros,milium.

MIlium refrigerat in primo abſceſſu,ſiccat, in ſecundo habet etiam modicam extenuandi facultatem extrinſecus igitur in ſacculis ad fouendum & cataplaſmatis modo adhibitum,deſiccare conſueuit.

Cedrus.

CEdrus & quæ fruticoſa eſt iunipero ſimilis, & quæ arbor, calefaciunt,ſiccantq; in tertio ordine,confectũ ex eis oleũ quod cedræam appellant,etiam quartum attingit,ſubtilis admodum ſubſtantiæ.hinc teneras carnes expeditè & citra dolorem exedit,duras autem præſertimq; demortuas ſiccat & à putredine aſſerit,pediculos,pulices,aſcaridas, & aurium uermeis interficit,aliaq; plura facit.

Centaurium.

CEntaurij maioris radix acris,calida,& terræ aſtrictionis cõpos eſt,menſeis itaq; promouet,fœtus corrumpit,eijcitq;, uulnera glutinat, ſanguinem ſpuentibus, & reliquis pectoris uitijs præſens eſt remedium. Minoris centaurij radix inefficax,eſt,coliculi ualidè & citra morſum ſiccant unde nõ ſolum ad quæ maius centaurium ualet,ſed etiam coxendice laboſantibus,ipſius decoctum inferius iniectum,ললioſa uacuat,nõnunquam & cruenta,ac ualidè proficit.

Ceras,cornu.

COrnu caprillum hircinumq; concrematum denteis nitidos reddit,gingiuas nimia humiditate flaccidas cõpeſcit. Cerui autem cornu cum uino maceratum trituméque, deinde circumlitũ mobileis ſiſtit denteis. Crematũ,mox lotũ,dyſentericis,cęliacis,ſanguinẽ expuentibus,& arquaticis, duorum cochlearium inſtar auxiliatur: miſcetur etiã oculariis medicinis. Taurinũ cornu cum aqua potũ,ſanguinis eruptiones cohibet.

Cerasia.

CErasia dulcia quidem citius per aluum descendunt, austera stomacho utiliora sunt, acida uerò ob incidendi uim quam habent pituitosis excrementosisq; stomachis prosunt, gummi uerò cerasi arboris arteriam exasperatam læuigat, & calculo laborantibus cum uino potum succurrit.

Ceratonia arbor.

CEratoniæ fructus quæ ceratia dicuntur, siccandi & astringẽdi uirtutis, nonnullus etiam dulcedinis particeps est.

Cephalæ capita.

MEnarum sale conditarum capita cremata, uim siccandi nõ admodum acrem acquirũt, hinc sedis rimas & guttur diu induratum Scyrro sanant. Smaridis caput totum combustum ad alopecias cum adipe ursino proficit. Idem præstat etiã muris caput crematum cum melle Milui aridum sine plumis, modo qui tribus digitis comprehendi queat, cum aqua potum ani dolores finit. Lacertæ uerò caput aculeos educere tradũt, myrmecias, uerrucas, & clauos exterere.

Cecis, Galla.

GAlla, omphacitis, quidem medicamentũ est affatim astringens, eamq; ob causam siccat, fluxiones repellit cõtrahitque, laxa stringit, & partes imbecillas firmat, fluidisq; omnibus affectibus accommodata est: ponitur autem in tertio siccantium ordine, secundo refrigerantium. Altera quæ flauo colore, inanis magnaq; est non tantam in siccando & astringẽdo habet efficaciam, sedis inflammationes & procidentias excocta iuuat: gallæ uerò combustæ & aceto restinctæ, sanguini supprimendo sunt.

Cepæa.

CEpęa portulacæ similis est, folia ipsius contra uesicæ scabies utiliter bibuntur, radix cum asparago, quem myacanthinum, hoc est, corrudam appellant, pota, urinæ stillicidia, quę ex obstructione fiunt, abigit.

Cera.

CEra quum temperata sit, reliquorum medicamentorũ materia efficitur, ipsa uerò per se ex ijs est, quæ læuiter obstergunt, nam & discutientem & calidam uim exiguam obtinet.

Ceryces,

Ceryces, buccina.

BVccinorum teſta concremata excellenter deſiccat citra roſionem, unde ulceribus maleficis accommodatur, at in ijs quæ putredinem experiuntur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipſis utendum eſt, oleum in quo ueluti caro ipſorũ adhuc uiuentium excocta ſit, aurium dolores ſi inſtilletur, diſcutit.

Cici, ricinum.

RIcini fructus quemadmodum purgat, abſtergit, diſcutit, ſic etiam folium, ſed imbecillius: de oleo tractatum eſt.

Cinnabaris.

CInnabaris acreis mediocriter uires habet, item nonnihil etiam aſtrictionis.

Cinnamomum.

CInnamomi uis eſt ſummè tenuis, nõ item æquè calida, ſed tertii ordinis, nihil autem ex iis quæ parem ipſi calorem referunt adeò ſiccat, propter ſubſtantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomũ eſt, quod nonnulli pſeudocinnamomum uocant.

Circæa.

CIrceæ radix calida eſt & odorata, quæ cum uino pota fœminarum locos purgat: ſemen in ſorbitione ſumptũ lac generat.

Ciſſeris, pumex.

PVmex abſterſorius eſt præſertim dentium, non modò uiribus, ſed etiam ſcabritie, coniicitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ ſunt, item in ea quæ cutis labes exterunt, Crematus tenuior quidem, ſed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

Ciſthos.

CIſthos, aut Ciſſaros frutex eſt aſtringens & modicè frigidus uirtute, folia ipſius & germina adeò ſiccant, ut etiã uulnera conglutinent: at flores quum in ſecundo ferè gradu ſicciores ſunt, dyſenteriis, aliisq; fluidis uitiis accommodati ſunt: extrinſecus illiti, putrida ulcera compeſcunt.

Ciſſos hedera.

HEdera contrariis conſtat uiribus, ut quæ aſtringat & refrigeret. Item acris eſt & calida, aqueæ ſubſtantiæ & tepidæ

quum

quum uiridis eſt,particeps : cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis,ambuſtis,& lienoſis ſalutariter adhibentur,ſuccus ipſorum naribus ad pituitam educendam infunditur. item diuturnis aurium defluxionibus ſuccurrit : lachryma hederæ, ut quæ acrior ſit,pediculos enecat,& pilos abolet.

Citrium, quod & malum medicum dicitur.

CIprij medium acidum,aut qualitatis expers eſt, in quo ſemen tertij refrigerantium ſiccantiumq; ordinis habetur, cortex ſiccat in ſecundo quidem abſceſſu, ſed non item refrigerat,acri uirtute præditus,caro ipſius craſſi ſucci eſt pituitæ generandæ apta,& frigida : ſemen diſcutit , & in ſecundo ordine deſiccat,folia arboris ſiccandi diſcutiendiq; uim repræſentant.

Cichorium, intybus ſylueſtris.

CIchorium picriſúe tanquam ſyluatica ſeris eſt , refrigerãs ſiccansq; in primo abſceſſu : habet etiam uim aſtringendi, qua ad hepaticas dyſenterias conuenit .

Clematis.

CLematis quibuſdam daphnoides,aliis myrſinoides,nonnullis polygonoides,ſarmenta habet oblõga,craſſitudine iunci quem holoſchœnum dicunt, folium uerò lauri, ſiccandi uirtute pollet,qua alui fluores, quam diarrhiam dicunt , dyſenteriam,& dentium dolores finit : contra uenenatorum morſus rectè imponitur .

Clematis altera.

CLematis altera arboribus ſmilacis modo circumuoluitur, acri & cauſtica facultate donata , huius ſemen cum aqua potum, pituitam & bilem per inferiora educit, folia autem ad lepras arcendas inducuntur .

Clinopodion.

CLinopodij uis eſt calida ſiccaq;,nondum uero adurens , ſed tertij ferè ordinis .

Cnicus.

CNici ſemine ad purgãdam aluum duntaxat utimur, ſi quis extrinſecus eo utatur , tertii ſiccantium ordinis erit.

Conchylia .

COnchylia buccinis facultate proxima ſunt .

Cœlia,

Cœlia, uenter.

VEnter mergi, aut recens coctus, aut inarefactus, esu stomacho utilis esse dicitur: similiter etiam gallinarum interior alui membrana sicca potui data: uerùm Galenus experimēto falsum utrunq; se inuenisse scribit. Palumbi uerò auis uentrem paulatim potum calculos per urinam elice, testis est Dioscorides. Mustelæ aluus pota contra quælibet uenenata amuletum dicitur.

Coccos cnidios, granum gnidium.

GRanum gnidium semen est thymeleæ, non chameleæ, ut quidam opinati sunt, acri & adurente facultate præditum, hoc epotum, per inferna aquas detrahit.

Coccos baphicos, granum tinctorium.

GRanum tinctorium leniter siccat, unde magnis & neruorum uulneribus, cum aceto aut oxymelite læuigatum, cōmodè imponitur.

Coccymelæa, prunus.

PRuni fructus uentrem subducit, recens magis, aridus minus: decocto ipsius, gutturis inflammationes utiliter colluuntur. Gummi quod ex arbore destillat, incidendi uim extenuandiq; testatur, ob quod nonnulli frangendis uesicæ calculis esse cum uino potum affirmant: ex aceto, puerorum impetigines persanare. Syluestrium prunorum baccæ euidenter astringunt, uentremq; reprimunt. Nominatur hæc planta in Asia prumnum. Domestica uerò pruna siccata apparent, quæ nunc Damascena appellantur, quemadmodum Galenus memorię mandauit.

Colla, glutinum.

GLuten quod ex simila & polline conficitur, emplasticam uim & concoctricem repræsentat.

Colocyntha, cucurbita.

CVcurbita humidi, frigidique in secundo abscessu temperamenti est, unde tota si applicetur, calidas refrigerat inflammationes.

Colocynthis, cucurbita syluestris.

CVcurbita syluestris ualidam purgandi uim obtinet: uiridis ipsius succus infricatus, coxendicum doloribus auxiliatur.

Comaros,

Comaros, arbutus.

ARbutus, & arbor, & fructus acerbæ qualitatis est, uocant eũ m emyrcœlon: cæterum stomacho aduersatur, & capitis dolorem facit.

Commi, gummi.

GVmmi siccante ui & emplastica pollet, & nimirum asperitatibus medetur.

Conia, lixiuium.

LIxiuium ueluti cineris lotium nominatur: omnium maximè absterforium & siccans est, quod ex fici & tithymalli cinere præparatur, ac ferè iam exedens: ꝙ si calx etiam cineri addatur lixiuium redditur adurens: quod iam etiam protostacton nuncupant, clysterium potissimum medicinis miscetur. Vehementissimũ uero omniũ est, quod ex sola calce cõficitur.

Conyza.

COnyza utraq; siccat & calefacit in tertio ordine, hinc etiã oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeãtes discutit: flores idem præstant, quorum decoctum menseis citat, & fœtus extrahit: quæ uero in humidis regionibus nascitur, odore grauior & inefficacior est.

Copros, stercus.

STercus quodlibet calefacit, maximè siccat & discutit: uariat autem pro animantis quod ipsum reddit temperamento, & uictus ratione. itaq; canum quum ossa uorauerint fimus inarefactus, dysenterias cum scisso lacte, quod Græci schiston uocãt potus, sanat: idem uetusta ulcera reficit, si medicamentis in ea efficacibus misceatur. Hoc anginæ, tonsillarumq; inflammationes cum melle inunguntur. At puerorum qui uictu non superfluo educati sunt stercus, huic malo magis prodest. Luporũ quod & ipsum candidus in fructibus reperitur, coli doloribus strenuè succurrit, non potum modò, sed corpori etiam adalligatum: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina. † Caprillum stercus acrius, magisq; discutiens, scirrosos tumores applicatum dissipat, præsertim in duris corporibus: crematum uerò ualentius abstergit, extenuatque. Bubulum extrahendi quandam uim obtinet, ideoq; uesparum & apium ictibus medetur: quinetiam toti corpori in sole oblitum aquas inter cutem præclarè iuuat. Ouium uerò cũ aceto myrmecias,

myrmecias,acrochordonas,furunculos & clauos,perſanat. Columbarum ſylueſtrium,quas palumbes latini dicunt,aliis longè acrius cum naſturtij ſemine cutem exulcerat. Gallinarum ex oxymelite,aut aceto,aut mulſo potum, uomitione ſtrangulantes fungos educit,præſensq́; eſt remedium: hoc quoq; colico dolore conflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uerò & ciconiarum fimum orthopnoicos potum auxiliari affirmant. Murium fimus reliquis abſtergit afficacius, eoq́; alopecias curat, & infantium ſedi appoſitus, ad excretionem proritat. Sturuorum qui oryza paſti fuerint, abſtergendi uim præ ſe fert, qua cutis aſperitates, quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terrreſtrium crocodilorum fimu, uitiligines, quas alphos dicunt,extergit:quemadmodū fluuiatilium, oculorum albugines extenuare creditur.

† In Cod. antiquis, hoc uerba ita leguntur. κόπρος αἰγῶν, σπύραθοι δὲ ἰδίως ὀνομάζονται, δριμείας καὶ διαφορητικῆς ἐστι δυνάμεως τοῖς σκιῤῥουμένοις ὄγκοις ἁρμόττουσα, οὐ σπληνὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων μερῶν. ἐγὼ γοῦν ἐπὶ γόνατος ἔχοντος ὄγκον χρόνιον, δύσλυτον, ἐχρησάμην αὐτῇ δι᾿ ὀξυκράτου καταπλάττεσθαι κελεύσας ἄλευρον κρίθινον ἐμβαλλόμενος τῆς κόπρου. Quæ uerba qm̄ conuerſa ſunt in latinum ſermonem ab interprete Aetij,ex quo huc tralata,tu apud eum auctorem lege.

Corallium.

CORallium ueluti arborea planta eſt in lapidis duritiē coaleſcens,creſcit non in terra,ſed in alto maris,colore rubrū, lapidi ſimile, ſiccandi ualidam, aſtringendi mediocrem uim poſſidet,ideoque cruentis ſputis,& dyſentericis utile.

Coris animal,cimex.

CImex acri uirtute pollet.Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eijcere.

Coris herba.

COris herba,quam alij uocant hypericon, acris eſt,& odorata,ſemen eius ad urinam & menſeis ciendos bibitur: ſuccurit & phalangiorum morſibus, item ad opiſthotonon cum oleo inungitur.

Corianum ſeu corium, coriandrum.

COriandrum ex contrarijs uiribus compoſitum eſt, tenuis ſubſtantiæ,terrenæ,amaræ,aquoſæ autem humiditatis tepidæ

pidæ particeps,habetque, modicam uim aſtringendi, quapropter inflammationibus, eryſipelatis non admodum feruentibus conuenit,tumores molliuſculos cum quodam in id efficaci diſcutit. Semen modicè quidem cum paſſo bibitum,tineas pellit: liberalius autem ſumptum mentem tentat.

Corydos,aut corydallus, Galerita ſiue alauda.

ALauda auis ſimplici iure elixa,coli cruciatibus opitulatur: aſſumi autem continuè & ſæpe cum ipſo iure debet.

Coronopus,pes cornicis.

COronopodis radix & ipſa ad colicos cruciatus proficere manducata creditur.

Coſtus.

COſtus modicum quidem amaritudinis,plurimũ uerò acris & calidę qualitatis habet, unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites, uel ex alto in ſumma humorem aliquem elicere,ad coſtum confugiendum eſt:urinam igitur & menſeis ducit, tineas enecat. Quum uerò & flatulenti cuiuſdam particeps ſit, uenerem cum mulſo potus ſtimulat, coxendicum doloribus, reſolutis, febrium rigoribus ante acceſſiones,cum oleo infricatus,conducit.

Cotyledon,acetabulum.

ACetabulum refrigerat,repellit,abſtergit,& diſſipat:folia ipſius cum radice manducata calculos comminuere, & urinam ciere creduntur.

Cochlea.

COchleæ concrematæ impenſe ſiccant,& mediocriter calefaciunt, conferunt dyſenterijs, quas nondum putrelago obſedit,ſi miſceantur harum partes quatuor, piperis albi pars una,gallarum partes duæ. At quæ ignem non ſunt expertæ, ſi cum tegumentis in pollinem coactæ uentri imponantur,aquã ſubter cutem exinaniunt,proſunt item articularijs doloribus applicatæ,quoad ſua ſponte deciderint:in uniuerſum humorem altè inſertum ualidè deſiccant.

Crania, cornus.

COrni arboris fructus acerbus, ſi edatur, ualidè uentrem aſtringit. folia autem & germina acerbitate uehementer ſiccant,

ſiccant, adeò ut etiam maxima durorum corporum uulnera conglutinent.

Crambe, braſſica.

BRaſſica quæ edendo eſt ſiccat, & manducata, & à foris impoſita, non tamen acrem conſpicuè uim oſtendit, eoq; uulnera glutinat, & doloſa malignaq; ulcera, ac tumores ſolui cõtumaces perſanat: habet etiam nonnihil abſterſorium, quo lepras exterit. Semen ipſius potum tineas occidit, præſertim Aegyptiæ: caulium crematorum cinis adurente ui cõſtat, cum adipe longis laterum doloribus utilis. Syueſtris autem braſſica, ſatiua in omnibus ualidior eſt, unde nec intra corpus citra noxã ſumitur. Marina, ſubſalſa leniterq; amara, aluuũ ſolent.

Cratæogonos.

CRatæogoni herbæ ſemen & acre guſtanti deprehenditur & frigidum, milio ſimile.

Crethmon.

CRrethmon ſalſum eſt ſimul & amarum, ſed modicè, quare & uis ipſius eſt aſterſoria & deſiccans.

Crithe, hordeum.

HOrdeum refrigerat ſiccatq; in primo abſceſſu, uerum non nihil etiam extergit: cæterum fabarum lomento ſiccitate præcellit, minus flatulentum eſt, polenta hordeo multo magis ſiccat, ptiſana præterquàm quod largius humectat, etiam † abſtergit uehementius.

†In altero manu ſcripto his uerbis hæc ſunt adſcripta, οἱ δὲ ἐκ τῶν κριτῶν γινόμενοι ἄρτοι ἀτροφώτεροι τῶν ἐκ τῶν πυρῶν εἰσὶν, i. panes qui ex hordeo conficiuntur, minus alunt quàm qui ex tritico. Quæ huc traducta ſunt ex Aetio.

Crimnon.

QVod in tritici & zeæ & farina craſſius eſt, crimnon aplatur, ualidius nutriens quàm polenta: ægrius autem conficitur.

Crinon, lilium.

LIlij flos temperamento mixtus eſt, ex tenui ſubſtantia, terreſtri & nonnulla aquoſa temperata: quapropter oleum quoque ex eo confectum diſcutiendi uireis, molliendiſque repræſentat, uuluæ inflammationibus accommodatum. Radix ac folia

ac folia ſiccant, abſtergunt, diſcutiuntq; mediocriter, quò ſit ut ambuſtis conferant: ſuccus ipſorum, & neruorum uulneribus cum oxymelite prodeſt.

Crocodilion.

CRocodilij ſemen & ſuccus calidam, ſiccam & diſcutiẽtem uim præ ſe fert, urinas itaque & menſeis mouet: radix excreationes è pectore iuuat, item ſanguinem per nareis ducit.

Crocus.

CRocus ad ſecundum calefacientium ordinem, primum ſiccantium refertur aſtringit & concoquit.

Crommyon, cepa.

CEpa ex quarto calefacientium ordine habetur, ſubſtantiæ craſſioris, quamobrem hæmorrhoidas appoſitu aperit: item abſtergit: uitiligines, alphos dictas, cum aceto exterit, & alopecias ocius alcyonio pilos reſtituit, ſuccus oculis ſuffuſis aut craſſi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

Cyamos, faba.

FAba non multum à medio temperamento recedit, ſiue refrigerando, ſiue ſiccando: caro ipſius nonnullius etiam abſterſoriæ qualitatis eſt, excreationibus è thorace & pulmonibus utilis: quum autem cortex fabæ nonnihil quoq; aſtringat, tota ipſa faba in poſca decocta cœliacis, & dyſentericis conducit, inducta uero cataplaſmatis modo inflammationibus & tumoribus medetur, lac in mammis extinguit.

Cyanos,

CYanos acrem habet uim detrahendi, & diſcutiendi maiorem quàm cinnabaris: aſtrictionis quoq; particeps eſt.

Cyclaminus.

CYclaminus uarias uireis habet: etenim extergit, incidit, aperit, attrahit, & diſſipat: ſuccus itaque ipſius hæmorrhoidas ſedi admotus aperit, duritias cum aliis diſcurit: cum melle, ſuffuſis proficit, per nareis purgat, abdomini inunctus aluum ſubducit, fœtus corrumpit: radix autem tota ſucco quidem eſt imbecillior, & ſed & ipſa uehemens adeò eſt, ut cum mulſa inſtar trium drachmarum pota, interanea expurget: cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus, quam etiam ciſſanthemon uocant,

uocant, radice donata inutili, ſemen habet efficax, ut potum priori ſimilia faciat.

Cyminum, cuminum.

CVminum in tertio ordine calefacit, urinam mouet, & flatus diſcutit.

Cynosbatos, rubus caninus.

RVbi canini fructus non inſtrenuè aſtringit: folia id præſtãt mediocriter. at quod in fructu lanæ ſpeciem præ ſe fert, ceu arteriæ inimicum caueri debet.

Cypariſſus, cupreſſus.

CVpreſſi galbuli & turiones ſiccandi uiribus pollent, nullo calore conſpicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinant, & ſuperfluuis putridinibus in alto fixas humiditates, citra noxam depaſcuntur, inteſtinorumq́ue ramicibus opitulantur.

Cyperus, iuncus anguloſus.

IVncus anguloſus calefacit ſiccatq́; citra morſum, hinc etiam humidioribus ulceribus cicatricem mirabiliter inducit, ac oris ulcera perſanat: habet & uim quandam inciſoriam, qua calculos comminuit, urinam & menſtrua promouet.

Cypros.

CYpri folia & ſurculi mixtis conſtant uiribus, diſcutiente & aſtrictoria, tum ea quæ ſine offendiculo & morſu ſiccet: ideoq́ue decoctum ipſorum ambuſtis ſuperfuſum prodeſt, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocant, commanducata, perſanat: item medicinis lieni dicatis miſcetur.

Cytiſus.

CYtiſi folia diſcutiẽtis leniter, & tepidę naturæ ſunt, quemadmudum & maluæ.

Conium, cicuta.

CIcutæ uires ſummè refrigeratorias eſſe omnibus conſtat.

Conos.

COni cortex & folia, pinum uiribus repræſentant, ſed acriora efficacioraq́ue ſunt: fructus, quem etiam ſtrobilon appellant, uiridis, amarum quiddam & acre, cum humiditate poſſidet, quare thoracis affectibus ad facilem excreatum accom-

modatur esculentus in aqua maceratus ut acrimoniam exuat temperatus redditur, rosionis expers, opplens obstruensque, ut etiam asperitates læuiget.

Quæ ab L ordiuntur.

Lagopus.

LAgopus siccæ facultatis est, qua alui fluores desiccat.

Ladanon.

LAdanon à cistho ladone dicta gignitur, qnam depascentes capellæ barbis suis & uillosis cruribus succulentum & pinguis ex herba deferunt, quod congestum ladanon est medicamen præstantissimum, in secundo ferè abscessu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, discutiēs & concoquens, eoq; uteri affectibus peculiariter conuenit: habet præterea nonnullas astringendi uireis quibus defluos capillos confirmet.

Lathyris.

LAthyrin & ipsam tithymali speciem esse dicunt, quòd eius succus, illius modo purget, semen autem huius præcipuam purgandi uim habet.

Lapsana.

LApsana mãducata stomacho nocet, inducta uero cataplasmate nonnihil abstergit discutitque.

Lapathum, rumex.

RVmex mediocriter discutit: acuta rumex, quæ oxylapathum dicitur, præter id etiã pauxillum repellit: semen aut presertim oxylapathi, astrĩgēs, alui profluuia, diarrhœas dicũt & dysenterias persanat, folia uerò semini cõtraria faciunt: hæc etenim comesta aluũ mouent, illud potũ ipsam comprimit.

Lemonium.

LEmoni fructu: austerus cum uino cœliacis, dysentericis, & sanguinem spuentibus datur item ad fluorem muliebrem acetabuli mensura.

Lichen herba.

LIchen herba in petris nascens muscum reprēsentat, uis ei est exterendo purgare, mediocriter siccare, & refrigerare: impetigines sanat, inflammationes arcet, & ut Dioscoridis uerbis utar, sanguinis eruptiones sistit.

Lichenes

Lichenes equorum.

LIchenes equorum triti cum aceto, comitialibus, & omnium uenatorum morſibus mederi feruntur.

Leontopetalon.

LEontopetali radix & ſiccæ & calfacientis in tertio ordine facultatis eſt, necnon diſcuſſoriæ.

Lepidion.

LEpidion, quam & hiberiada uocant, ex quarto calefacientium gradu eſt, naſturcio proximumm uiribus, minus autem eo deſiccat.

Lepis, ſquama.

SQuama omnis ualidè ſiccat, aſtringit, nec ignauiter mordet. Sed æris amplius ſiccat, extenuatq́ue, cui nonnihil æruginis adeſt, magisq́ue ea quæ ex Cypriis clauis raditur, quam propterea etiam helitum quaſi clauarem appellant. At ferri ſquama, liberalius aſtringit, atq; hac magis ſtomomatis, quapropter ad contumacia malignave ulcera præſtantior eſt, ſed æris, carnem magis purgat & conſumit.

Leucacanthum.

LEucacanthi, quod alii polygonatum, alii iſchiada uocant, radix incidit quidem, & in tertio ordine ſiccat, in primo autem calefacit.

Leucas.

LEucas calfacit ſiccatq́ue in tertio ordine, acrimonia uerò præpollet.

Leucoion, uiola alba.

ALbæ uiolæ totus frutex abſtergendi extenuandiq́ue uireis poſſidet, magis autem flores, & ex eis, ſicciores: idcirco & menſeis ſtimulant, fœtus corrumpunt expelluntq;, ac ſi quis aquæ miſtura uim ipſorum obtundat, etiam inflammationibus conducent, præſertim uteri: radices eadem præſtant, craſſiore magisq́ue terreſtri natura præditæ: aceto inflammationibus in ſcirrhum indureſcentibus imponuntur.

Leuce. populus alba.

POpulus alba aquoſa, tepida, terreſtriq́ue conſtat ſubſtantia, uiribus abſterſoriis.

Libanotides, roſmarinus.

LIbanotides tres numerātur,una ſterilis, duæ fructum ferentes,uires illis extergendi,incidendi,diſcutiēdi,& emolliendi,ſuccus earum oculis & humorum craſſitie hebetibus ſalutariter ex melle imponitur:coronariæ uerò libanotidis decoctæ ius regio morbo laborantibus rectè bibitur.

Libanotos,thus.

THus in ſecundo ordine calefacit, in primo ſiccat, habet & modicam quandam uim leuiter aſtringētem : cortex ipſius manifeſtò aſtringit,ſiccatque in ſecundo abſceſſu abſolutè,craſſior thure & minus acris,hinc ſanguinem ſpuentibus, dyſentericis,cœliacis, & ſtomachicis, tum foris impoſitus, tum intrò aſſumptus,ſalutaris eſt. Surculus ipſius calefacit ſiccatq; tertio in abſceſſu,atq; nonnihil extergit: quocirca oculornm ulcera, & purgat & explet.

Lygnis, fuligo.

FVligo ſpecierū quarundā concrematarū,nempe thuris,myrrhæ,terebinthi,ſtyracis,picis liquidæ, cedri, ueluti tenuiſſimus quidā puluis eſt,qui Græcis æthale dicitur, cū fumo aſcendens obtinet quidē ſiccantē & terreſtrē tenuemq; ſubſtātiam particulares autē ipſius differentiæ ſecundum materiæ combuſtæ rationē fiunt. Vtuntur ea potiſſimū in medicinis ocularis, & ad honeſtandas palpebras accōmodatis. at thuris fuligo omniū eſt utiliſſima,ut quæ mitior:contrà pini, coni,& piceæ ualentior eſt,quo fit ut ad glabreſcētes palpebras,deſtillantes & eroſos oculorum angulos,illachrymantesq;,recte adhibeatur.

Ligyſticum, liguſticum.

LIguſtici & radix & ſemen adeò calefaciunt ut menſeis citent,flatusque probè diſcutiant.

Lithargyros, argenti ſpuma.

ARgenti ſpuma medij inter metallica ordinis eſt, eoq; ceu materie ipſa alijs medicinis miſta ſubinde utimur,ſiccat tamen mediocriter, abſtergit & aſtringit : inde femorum attritus perſanat.

Litthi, lapides.

LApides omnes terræ modo deſiccant, ſed hæmatites aſtringit & abundè ſiccat. quare etiam oculorum aſperitates exterit,

exterit,quum quidē inflammatione carent,ex aqua:quum uerò illa tentantur,ex ouo : cæterū ad sputa cruenta bibitur utiliter;ulcera supercrescentia compescit. Schistos lapis superiori quidē consimilis est, sed imbecillior,mox galactites,i.lactarius sequitur.Melitites cuiusdam ēt caloris compos est. Moroxus, quem etiā,leucographida uocant,quò prædictis omnibus mitior est (nullas.n.habet uireis efficaciores) eò moderatior,magisq; dolorē lenit,eamq; ob causam in teneris corporibus cū cerato ad cicatricē ulceribus obducendam illo utuntur. Iaspis qui subuiridi colore est,quū efficacior sit, oculorū cicatrices & pterygia extenuat : uiridis autē Iaspis adalligatus & in anulo gestatus stomachū adiuuat. Iudaicus dictus, renū calculos conterit,unde ēt recentiores tecolithon appellāt . Pyrites ex eorum numero est,qui ualidè discutiunt tumores, sanguinemq; in grumos concretū : cuius quum facultas nō est, molari utuntur. Phrygius præter quam ꝙ ualenter desiccat, nonnihil etiā astringit roditq;,unde & repellere & discutere potest,eoq; oculariis miscetur remediis. Ageratus astringendi discutiendique uirtutis cōpos,gutturis inflammationē iuuat. Asiæ petræ flos tam subtilem naturā habet,ut carnes humiditate flaccidas citra rosionem absumat. Gagates affatim siccans inflationibus præsertim diuturnis expedit. Magnes,quem & Heracliū lapidē uocant,æquales hæmatiti uireis repræsentat. Arabicus ebori similis,siccandi detergendiq; uireis habet. Alabastritæ combusti cinerem stomachicis nonnulli bibendum exhibent. Smyris extergit,dentibus purgandis accommodatus. Qui in spongiis inueniuntur lapilli,renum calculos frangūt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappadociæ monte nascūtur. Similiter & ophites dictus,qui adalligatus contra uiperarū morsus confert. Ostracites,hoc est,crustaceus,& geodes à terra quam intra se cōplectitur appellatus,abundè siccare feruntur, ideoq; ie inflammatis tumoribus mederi. Naxiæ cotis detrimentū refrigeratorium esse dicunt,ut & uirginum mammas & puerorum testiculos ne crescant, reprimat. Quod uerò ex olearia cote detritum fuerit,absterforia ui donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicum lapidem alligatum contra hæmorrhoidas ualere perhibent. Sapphyrus potus,scorpionum ictibus aduersatur. Aphroselenes,comitialibus potui datur. Armeniacus,inferiorem uentrem purgat,sed stomacho nocet.

Lithoſpermon.

LIthoſpermon, quod alij Lioſporon, alij heraclion uocant, herbæ aetonychi dictæ, ſemen eſt lapidoſum, album, quod cum uino albo potum calculos frangit, & urinas eijcit.

Linoſpermon lini ſemen.

LIni ſemen ex primo gradu calidum eſt, inter humectantia ſiccantiaq; medium manducatum flatibus creandis eſt, etiã ſi frictum fuerit.

Linozoſtis, herba mercurialis.

HErba mercurialis aluum liberaliter ſubducit, inducta cataplaſmatis modo diſcutit Sciendumq; eſt eius ſemen infricatum corporis excreſcẽtias præter naturã, quas uulgus uocat narphia, abolere, ſicut experientia cõprobatũ eſt. Sed uiride ſemen eſſe oportet, & frequenter ipſum tuberculis illis infricare.

Litrum, nitrum.

LItrum mediũ inter aphronitrũ & ſalem uirtute eſt: crematum magis extenuat diſcutitq;, & ſi intro ſumat, craſſos uiſcoſosq; humores plus cæteris incidit & extenuat. Chalaſtreũ uerò (eſt aũt Calaſtra Theſſaliæ locus) acri⁹ ſiccãtiusq; ẽ, quare ad capitis deſtillationes & articularios cruciatus eo utũtur.

Lenchitis.

LOnchitidis, cui ſemen triangulum eſt, cuſpidis modo, radix dauco æqualis urinam mouet: eius uerò quæ ſcolopẽdrio reſpondet, folia uiridia, uulnera glutinant, ſicca uerò cum aceto pota lienibus ſcyrrho induratis, medentur.

Lycopſis.

LYcopſis radix quum ſit aſtrictoria, cum polenta admota in cataplaſmate. Eryſipelatis authore Dioſcoride cõuenit: ſi læuis cum oleo iungatur, ſudores elicit.

Lycium.

LYcium ex diuerſis genere ſubſtantijs conſtat, calida, tenui, & diſcutiente, terreſtri uerò frigida & leuiter aſtringente, ut in ſecnndo abſceſſu deſiccet, calefaciendo refrigerandoque medium eſt, hac de cauſa ceu abſterſorio, in oculis obſcuratis eo utuntur: tanquam aſtringenti, in cœliacis, dyſentericis, & maleficis ulceribus: at contra inflammationes, ut diſcutiẽti: cæterum primas obtinet Indicum.

Lysimachum.

LYsimachum uim habet excellenter astrictoriã, qua & uulnera glutinat, & sanguinem compescit, tum ipsum, tum ipsius succus, dysentericos & potum & ab inferioribus partibus iniectum, sanat.

Lychnis.

LYchnidos coronariæ semen calidum est & siccum in secundo abscessu, eoq; absoluto.

Lotus herba.

LOtus domestica, quam nonnulli triphyllon appellant, abstersorias uireis obtinet & modicè siccanteis, calore temperata est. At syluestris loti semen ad secundum calefacientium ordinem refertur, habet autem nonnihil etiam abstersorium. Aegyptiæ semen in panes quoq; effingitur.

Lotus arbor.

LOtus arbor extenuat, siccat, & mediocriter astringit, qua de caussa ad fluxum muliebrẽ, alui fluores pota cũ uino aut aqua, aut ẽt in aluũ data, salutaris est, pilos defluos confirmat.

Quæ ab M auspicantur.

Macer.

MAcer cortex est q ex India importaẽ, tertio ordine siccat inter calorẽ & frigiditatẽ mediũ obtinet: est etiam astringens tenuisq;, unde cœliacis & dysentericis auxiliariis habetur.

Malobathron.

MAlobatri foliũ æquales spicæ nardi uireis repræsentat.

Malache, malua.

† MAlua syluestris mediocriter discutit & emollit: hortẽsis autem, ceu humidior, etiam imbecillior est: semen tantò uiribus præstat, quanto & siccius est.

† Huic capiti addita sunt quædã in ueteribus manuscriptis de dendromalache, quæ quia totidem uerbis apud Aetium leguntur, adscribenda non putaui.

Mamiras.

MAmiras ueluti radicula herbæ cuiusdam est ceu geniculis frequẽtibus nodosis, quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, exterendi nimirum facultate prædita.

Mandragoras, mandragora.

MAndragora tertii refrigerantium ordinis est, mala ipsius caliditatem quampiam & humiditatem referunt, unde so porem grauem homini possunt accersire: at radicis cortex uehementissimus, non refrigerat modo, sed etiam siccat: interior eius pars imbecillior est.

Manna thuris.

MAnna thuris simileis thuri uireis habet, sed remissas & sensim astringentes.

Marathron, fœniculum.

FOeniculum calefacit in tertio ordine, in primo siccat. hinc etiam lacti generando est, & suffusis auxiliatur.

Mastiche.

MAstiche, Chia quidem calefacit, siccatq; in secundo abscessu, cæterum compositæ est facultatis, astrictoriæ simul & emollientis: hanc ob rationem stomachi, uentris, intestinorũ & iocinoris inflammationibus cõuenit. Aegyptia, nigriore colore quodãmodo, siccat magis & discutit, minus astringit, hinc furunculos quoq; dissipat.

Melan, atramentum Indicum.

ATramentum Indicum authore Dioscoride in genere leniter astringentium est, quæ inflammationes laxosq; tumores, œdemata uocant, rumpunt, ulceraq; purgant.

Melantheria, creta sutoria.

CReta sutoria impensè astringit extenuatq;.

Melan, atramentum scriptorium.

ATramentum quo scribimus abundè & ipsum desiccat, solutum uerò posca ambustis si illinatur, præsenti est remedio.

Melanthion.

MElanthion in tertio ordine calefacit & desiccat, est etiam tenui natura præditum unde destillationibus in fauces, olfactu prodest, intus assumptum discutiendis flatibus singulare: est etiam amarum, unde tineas interficit: abstergit & incidit, hinc orthopnęis quoq; conuenit, item lepras exterit, myrmecias eiicit, & menstrua incitat.

Meli, mel.

MEl calefacit & siccat ordine secũdo, abstergitq; insigniter: coctum

coctum uerò minus quidem acre redditur, detersorium, & uentri subducendo accommodum, sed magis nutrit. Amarũ mel, sicut & id quod in Sardinia fit, mistas habet uireis, terrestrem & calidam. At mel, sachar quod ex felici Arabia conuehitur, minus dulce nostro est, sed æqualeis uireis obtinet, præter q̃ qđ nec stomaco noceat, nec sitim faciat, quẽadmodũ hoc Nostras.

Melia, fraxinus.

FRaxinus nota arbor est, folia eius pota uiperarum morsibus succurrunt, cortex crematus, illitusq; ex aqua lepras separat, ligni uerò ramenta si bibantur, lethalia esse ferunt.

Melilotos, sertula Campana.

SErtula campana mixtis facultatibus pollet: astringendi, discutiendi & concoquendi.

Melissophylon, apiastron.

APiastrum uiribus marrubio per omnia respondit.

Memæcylos.

MEmęcylos arbuti fructus, in litera C comprehensus est.

Mespila.

MEspila, alii triocca quasi trigania uocãt, fructus est affatim acerbus, & uix esculentus, aluumq; continẽs: germina foliaq; mespili impensè acerba sunt.

Medion.

MEdij radix uireis semini contrarias præ se fert, quippe austera est & fluxiones comprimit, ideoq; muliebrem fluxũ sistit: semen quum tenuis incidentisq; sit facultatis, menseis quoq; proritat.

Mecon, papauer.

PApauer multiplex est, hortensis quidem, quod etiam thylacitin ceu utricularium uocant semen est esculentum, si cũ pane assumatur, mediocriter somnum concilians. Atthœas appellatum, inde q̀ semen ipsius celeriter defluat, ualidius hortensi est: manducatur itaq; non per se, sed momentum copiosiori melli mixtum. Quod ueluti decidenti, ac depresso calyce est, nigrum semen habet, & medicatum, nimis quàm frigidum. Quod prolixiore & proceriore constat calyce, medicacius quã cætera omnia existit, ut etiam stuporem inducat, quousq; interimat. Nã & ipsum & eius lachryma, quam per excellentiam opion

opion nuncupant, quarto refrigerantium abſceſſui aſcribuntur. Cornicularum papauer abſtergendi uireis ſortitur, ideoq; radicis ipſius decoctum potu iocinoroſis auxiliatur: folia autẽ & flores perquàm ſordida ulcera expurgant, cruſtasq; tollunt. Heraclion & aphrodes, id eſt ſpumoſum papauer dictum, ſemẽ habet pituitæ purgandæ accommodatum.

Mela, mala.

MAlis omnibus frigida & excrementitia ineſt humiditas: & quæ in eorũ cenſu reſoluta & aquoſa ſunt, frigiditate cæteris & humiditate præſtant: dulcia, aquoſa quidem, non tamẽ manifeſtè frigida ſunt auſtera dulcibus quidem frigidiora, ſed minus humida: acida frigida quidem & ipſa, uerum incidendi humores uentriculo inhærentes uim teſtantur: acerba, cuiuſmodi cotonea & ſtruthiá ſunt, frigido & terreſtri donata temperamento, uentrem ſupprimunt, uulnera glutinant pari modo folia, ſucci, & cortices arborum inter ſe differunt.

Melea, malus, perſica.

MAli perſicæ ſurculi & folia euidenter amara ſunt, eoq; cõciſa tritaq; umbilico impoſita, tineas enecant: fructus autem ipſius nempe perſicum hoc eſculentum, in ſecundo ordine frigidum humidumq; exiſtit.

Melea, malus Armeniaca.

MAli armeniacæ fructus, quæ nunc uocant mala præcocia, conſimiles perſicis uireis refert.

Meon.

MEi radices in tertio ordine calefaciunt, in ſecundo ſiccant, ideoq; urinam & menſeis cient: liberalius meon aſſumptum, capitis facit dolores.

Milax.

MIlax tam læuis, quàm aſpera, arbores amplexa, calidam acremq; facultatem poſſidet.

Miſy.

MIſy medicamẽtum eſt ex ijs quæ cruſtam faciunt & adurunt, ualenterq; aſtringunt, minus autem quàm chalcitis erodit, quoniam tenuius ea eſt: cæterum chalcitis & ſori uetuſtate in miſy mutantur, ut ait Galenus; à ſuperficie incipiente ſtatim mutatione.

Molibdena,

Molybdena, plumbago.

PLumbago argenti ſpumæ uireis habet à medio temperamento ad frigidius digreſſa.

Molybdos, plumbum.

PLumbum refrigeratoriæ uirtutis eſt, habet & humidæ ſubſtantiæ plurimum, quod ex frigore coaluerit. Quod ſi id perfundatur teraturq; aut uino, aut immaturo oleo, aut quodam ſucco refrigerante, ad naturalium & ſedis ulceroſas inflãmationes excellentiſſimum erit remedium: lamina uero plũbea ſuper lumbos geſtata, ueneris inſomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio impoſita, ipſum diſſipat. Concrematum plumbum ualidius quidem ſiccat, ſed & acrimoniæ nonnihil obtinet: ſi eluatur, tum ſine roſione ſiccat, tum maleficis ulceribus præſentaneum eſt remedium.

Moræa, morus.

MOri fructus maturus quidem aluum ſubducit, & medicamentis ſtomaticis aliis quæ moderatam requirunt aſtrictionem utiliter miſcetur, immaturus ubi exaruerit, per quàm obſtruens fit medicamentum: cortex aũt radicis arboris etiã amaritudinis cuiuſdam particeps, purgare poteſt, eoq; latas uẽtris tineas occidit: foliorum autem ſurculorumq; uis, ſubducentium & comprimentium media quodammodo exiſtit.

Myagros.

MYagri ſemen pingue eſt, quod in eo oleoſum habetur, opplendi uireis repræſentat.

Myaces, mituli.

MYtuli cõbuſti, eundẽ cũ buccinis effectum præſtant, propriè uerò eloti palpebrarũ aſperitatẽ & albugines cum melle exterũt, caro ipſorũ canũ morſibus utiliter imponitur.

Myaron.

MYaron, quam alij melampycnon appellant, herba ferulacea eſt & pinguis, uidetur autem ipſius pinguitudo corporis aſperitates læuigare.

Myelos, medulla.

MEdulla facultatis eſt quæ indurata ac in ſcirrhum concreſcentia corpora emollit. Laudatiſſima eſt ceruina, mox uitulina: taurina uero hircinaq; acrior eſt, magiſq; ſiccat, & quæ

quæ in artubus continetur, pinguior est magisq; emollit: quæ de spina elicitur, durior squalidiorq; est.

Mycetes, fungi.

FVngi frigidi & humidi admodum temperamento sunt: nõnulli ipsorũ manducati, etiam exitium adferunt, præsertim qui inter ipsos natura constant putridæ qualitatis participi.

Myosote, muris auriculu.

MVris auricula dicta est alsine.

Myxa.

MYxa arboris fructus est minor quidem prunis, facultate uerò consimilis.

Myrica, tamarix.

TAmarix incidit extergitq;, ita ut manifestè non siccet, habet autem astrictionem nonnullam, qua de causa decoctũ ipsius potum liènes adiuuat, item dẽtium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipsius gallæ uirtute proximus est. cinis arboris uehementius exiccat.

Myriophillon, millefolium,

MIllefolium tantam siccandi uim possidet, ut uulnera conglutinet.

Myrrha, uel myrrhis.

MYrrha in secundo ordine calefacit, ac nonnihil etiam extenuat, radix ipsius odorata dulcisq; est, mensibus mouendis, & humoribus & thorace & pulmone repurgandis idonea.

Myrrhine, seu myrsine, myrtus.

MYrtus ex diuersis cõposita est substantiis, pollet in ea terrestris frigiditas, qua ualenter siccat: at myrtula quæ soboles myrti est, tuberosa, caudicem ipsius & ramox amplexa, uehemẽtius astringit & siccat. iam uero & folia aridiora uiribus magis siccant: item fructus succusq; tum foris applicatus, tum intus assumptus persimil eis uires præ se fert.

Moly.

MOly, quod nonnulli rutam syluestrem, alii zarmalam dicunt, Syrij besasam, tertio calefacientium ordini annumeratur, substantia tenue, hic crassos humores uiscososq; incidit, discutit & urinam promouet.

Quæ ab N incipiunt.

Nascaphthon.

NAscanthon, sunt qui nascaphthon dicũt, Indicũ est odoramentũ, q̃d ad astrictos fœminarũ locos suffitu uaporetur.

Napy, sinapi.

SInapi calefacit siccatque in quarto abscessu.

Nardostachys, spica nardi.

SPicæ nardi radix calfacit in primo, siccat in secundo ordine, particeps est etiam astringentis cuiusdam qualitatis, acris, & subamaræ, iocinori igitur prodest & stomacho extrinsecus admota & ebibita, urinam mouet & interaneorum fluxiones desiccat: sed Indica ualentior est quàm Syriaca, & nigrior.

Nardus Gallica.

NArdus gallica superiori uireis habet similes quidem, sed imbecilliores, præterquam ad urinam ciendam: calidior enim est quàm illa, minusq; astringit.

Nardus montanus.

NArdus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritisque dicitur, commemoratis est infirmior.

Nartex, ferula.

FErulæ semen extenuat calfacitque medulla ipsius uiridis adhuc, astringit, eoque sanguinem spuentibus & cœliacis accommodata est.

Narce, torpedo marina.

TOrpedo marina uiuens capiti imposita dolores eius arcet, idq; forsan eodem illo torpore quem membris eam contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorum cruciatus leniendos inungitur, eadem torpedo anum procidentem coercere apposita fertur.

Narcissus.

NArcissi radix adeò desiccat, ut maximis uulneribus sit glutinandis, imò etiam tendinum præcisionibus confert, cæterum abstergendi & attrahendi uim quandam habet.

Neuras, seu poterion.

NEuras, quod alij poterion uocant, sine rosione desiccat, ut & ipsa neruos præcisos glutinet: radices autem potissimum hunc effectum præstant, & impositæ, & potæ.

Nerion, aut rododaphne.

NErion extrinſecus applicatum uim refert diſcuſſoriam: ſi intus aſſumatur, occidit.

Nymphea.

NYmphæa uireis habet ſine roſione ſiccas, quibus & uentrē reprimit, & genituram arefacit: uerum alba radice donata ualentior eſt, eoq́ue fluxum muliebrem cum uino nigro & auſtero pota perſanat: quæ nigram refert, deterſoria quoque ui nonnulla pollet, eaq́; utiligines, alphos dictas cum aqua exterit: alopecias cum pice liquida illita replet.

Quæ ab X ordiuntur.

Xanthion, aut phaſganion.

XAnthion phaſganumve fructum fert diſcutiendi uiribus præditum.

Xiris, aut Xyris.

XIris naturæ tenuis eſt, diſcuſſoriæ, & extrahentis, ac nimirum ſiccatoriæ, præcipuè ſemen, quod & urinam cit, & lieni in ſcyrrhum indureſcenti medetur.

Xiphion, gladiolus.

GLadioli radix trahit, diſcutit, & ſiccat.

Quæ initium habent ab O,

Oe, ſorbus.

SOrbus arbor cuius fructus oa, à nonnullis ὄα dicitur, aſtringendi uim obtinet, ſed minorem meſpilo.

Othonna.

OThonnam, alii herbæ eſſe ſuccū in Arabia ad Aegyptū naſcentis affirmant, alii lapidem Aegyptium: detergit autem eroditq́;, omnia quæ claritati oculorum officiunt, exterens.

Oenanthe.

PLurimus ſanè uſus ſylueſtris uitis: florem abundè aſtringentem eſſe fatetur: & uentrem potiſſimum corroborare. Dioſcorides autem aliam deſcribit œnanthen contrariis donatam uiribus, unde ſecundas eam eiicere, & urinæ ſtillicido, morboque regio mederi tradit.

Oenos, uinum.

VInum ex ijs eſt, quæ in ſecūdo ordine calefaciūt, ſiccantq́;: quod

quod admodũ uetuſtum eſt,in tertio: Muſtum uerò in primo.

Oeſypus,lanæ pinguitudo.

OEſypus in ſermone de lanis explicata eſt.

Olynthi, groſſi.

GRoſſi acrem & diſcuſſoriam uim obtinent, liquoris gratia qui in ipſis continetur. cocti igitur duros tumores diſſipant:crudi myrmecias & thymos exterunt.

Oloſtium.

OLoſtium ſiccat aſtringitq́;. hinc eo ad rupta utuntur.

Omphacium.

OMphacium ſuccus eſt uuæ immaturę,aſtringens egregiè & ſiccans in tertio abſceſſu: eoq́; fluidis affectibus & præſertim ſtomachicis,accommodatur.

Onagra.

ONagra,quã nonnulli onotheram,alii onothurin dicunt, frutex eſt arboreus,cuius radix inducta, ferocientia ulcera mitigat.

Onoma.

ONoma,uel onomis,uel phlomitis,uel ononis, acrem,amaramque uim obtinet,eamq́; ob cauſam folia eius cum uino pota fœtus occidunt expelluntque.

Onobrychis.

ONobrychis ui rarefaciendi & diſcuſſoria, tubercula, quæ phimata dicuntur,diſſipat,urinæ ſtillicidio medetur,& ſudores prouocat.

Oni,aſini ſeu multipedæ.

MVltipedæ quæ ſub aquarijs uaſis agunt,& in orbem ſe conduplicant,diſcutiunt ſiccantq́;, potæ cum uino urinæ anguſtiis & arquato medentur, anguinæ itidem cum melle iiſdem illinuntur. Item detritæ cum roſaceo calfactæq́; in mali punici cortice,auribus dolentibus ſalutariter,inſtillantur.

Onyches, conchulæ Indicæ.

ONyches conchyliorum Indicorũ opercula ſunt,quæ ſuffitu,ſtrangulatione uuluarum concidentes fœminas excitant,item comitialeis:potæ uerò aluum turbant.

Ononis.

ONonis radice conſtant quæ in tertio ferè gradu calefacit,

cortex ipſius extergit,& incidit,unde etiam calculos conterit.

Oxos acetum.

ACetum mixtæ eſt naturæ frigidæ & calidæ, ſed utriuſq; tenuis, frigida tamen calidum excellit. cæterum in tertio ordine ſiccat.

Oxiacanthos.

OXycanthus arbor piro ſylueſtri & figura & uiribus ſimilis eſt, habet & ſubtile quippiam coniunctum: ſed fructus ipſius myrti baccis reſpondet.

Opos, liquor.

LIquores, & Cyrenaicus, & Medicus, & Syiriacus per excellentiam dicuntur, calidi natura, & ſpirituoſi inſigniter: uerum Cyrenaicus cæteris eſt calidior tenuiorque.

Origanum.

OMnia origani genera incidendi, extenuandi, ſiccandi, & calefaciendi uireis in tertio abſceſſu oſtendunt.

Oreoſelinum, apium montanum.

APiũ mõtanũ uiribus domeſtico æquale eſt, ſed inualentius.

Orobanche.

ORobanche ſicco & frigido temperamento eſt, ſecundum primum ordinem.

Orobos, eruum.

ERuũ calefacit in primo gradu, ſiccat in ſecũdo, amarumq; eſt, quapropter incidit, detergit, obſtructa aperit: liberalius ſumptum ſanguinem per urinam expellit.

Orminon.

ORminon marrubio ſpecie ſimile eſt, calidũ, mediocriter ſiccum & abſtergens, uenerem igitur ſtimulat, & oculorum craſſities cum melle repurgat, tumores laxos quæ œdemata uocant, diſcutit, & extrahit aculeos. Sylueſtre domeſtico eſt ualentius.

Oryza.

ORyza uim quandam aſtrictoriam præ ſe fert: qua etiam uentrem mediocriter cohibet.

Orchis herba.

ORchis herba (nominatur autem etiam cynoſorchis, id eſt, teſticulus

teſticulus canis,) radicem habet bulboſam & duplicem: uis au tem maioris, humida & calida, eoq; ueneri incitandæ eſt: mino ris, calida & ſicca, contrà igitur uenerem coercet.

Orchis, ſerapias.

ORchis, quæ & Serapias dicitur, aliis triorchis, priore ualen tius deſiccat, quare laxos tumores cedenteſq; diſſipat, ulcera ſordida & putredini obnoxia repurgat, herpetes abigit: in arefacta autem magis ſiccat. Quoniam uero ſubſtringere idonea eſt, aluum quoque cum uino pota retinet.

Oſyris.

OSyris, ex qua medicamenta ad exterendam, læuigandamque cutem, Græci coremata uocant, fieri ſolent, amara eſt, & iecoris laxandi uireis habet.

Oſta, oſſa.

OSſa concremata uehementer diſcutiunt ſiccantque: præſertim id facere dicuntur humana: atqui ſui llus talus com buſtus inflationibus & circa umbilicum torſionibus mederi di citur, qùinetiam oſſa cremata ſi potui quis exhibeat, morbum comitialem, & articularios dolores abigunt. Bubulus talus uſtus, mobileis firmare dentes prædicatur, cum melle potus te retes tineas educit, cum oxymelite lienem conſumit, & uitiligines, quas uocant leucas, illitus abolet, item ad ueneرē commendatur: femora bouis cremata potu ſanguinis eruptiones, & alui fluxum compeſcunt.

Oſtraca, teſtæ.

TEſtæ fornacium tritæ ſiccant extergantque, hinc dentifricis accommodantur, illitæ cum aceto prurigini, puſtulis, quæ appellantur exanthemata, conferunt, cerato exceptæ ſtru mas diſcutiunt.

Oſtrea.

OStreorum teſta cremata æqualem buccinis uim, ſed minus craſſam repræſentat, abſtergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota roſionem amittit, ad carnem cicatricemque humidis ulceribus inducendam accommodata.

Ouron.

VRina quælibet calida eſt & acris, ſed humana omniũ aliorum animaliũ, exceptis maialibus, infirmior eſt. cæterum

uehementer abstergit, quapropter nonnulli, potione eius in peste usi, mortem euaserunt, eadem lepras, ulcera putredinem experta, capitisq; manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures persanat. item pedum attritus, nondum inflammatione occupatos. At pueri uenerem non experti urina omnium efficacissima est, unde etiã chrysocolla conficitur. Mulorum, articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum, aluum deiicit. ideoque contra aquam subter cutem bibitur.

Quæ à P incipiunt.

Pancration.

PAncration & specie & uiribus scyllæ simile est, uerum imbecillius.

Paliuron.

PAliuri folia & radix astringunt, eoq; aluũ fluentem sistunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida discutiunt: Semen eius tam uehementi incisoria uirtute ualet, ut & calculos conterat, & excreationibus è pectore auxilietur.

Panaces.

PAnaces Herculeum est ex quo opopanax dictus cõficitur, in tertio ordine calefaciens, in secundo siccans, emolliens, discutiensque: radicis cortex liquore imbecillior, habet nonnihil & abstergens, & carni ducendæ idoneũ: semen ipsius menseis quoque citat. Asclepion panaces & Chironium priori calidiora sunt, hinc floribus ipsorum & semine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

Papyrus.

PApyrus ignem non experta, materia quædam efficitur: usta, siccat chartæ crematæ modo, uerum papyri cinis uiribus inferior est.

Paronychia.

PAronychia inde nomen accepit quòd digitorum reduuiis, quæ græcis dicuntur paronychiæ, medeatur, uis eius est extenuare & siccare, idque citra rosionem.

Pentaphyllon, quinquefolium.

QVinquefolium in tertio ordine desiccat, minimè acre, eoque in multos usus accommodatur.

Peplon,

Peplon, herba.

PEplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt:& hic frutex liquorem habet,& tithymalorum modo purgat.

Peplion.

PEplion quoque liquorem habet & magna ex parte maritimis locis naſcitur,cætera quidem inutile, ſemen autem ipſius ferui di ſaporis ut peplum expurgat.

Peperi, piper.

PIperis radix coſti uireis refert: fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper,humidius natura & calidum: fructus ueluti acerbus immaturuſque, album eſt piper, nigro acrius, ut quod impendio magis aſlatum ſit: utrumque uerò & calefacit & deſiccat.

Pepon.

PEpon abſterſoriæ facultatis eſt.inde ueluti caro ipſius ephelidas & conſimilia faciei uitia exterit, ſemen renes obſtructione liberat.

Periclymenon.

PEryclimeni folia & ſemen incidendi ſimul & calefaciēdi uireis obtinent,quapropter urinā cruentā excernunt,ad ſex dies pota:ſemen autem ad quadraginta dies potum lienoſos & ægregiè ſpirantes adiuuant.

Periſtercon, uerbenaca.

VErbenaca adeò deſiccat aſtringitque, ut uulneribus glutinandis, † & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

† Totus hic locus in antiquisi ſic legitur. περιστερεὼν εἰς τοσοῦτον ξηραίνει τε καὶ στύφει ὥστε δύνασθαι κολλᾶν τραύματα, ὅθεν ἐπὶ τῶν κακοηθῶν τε καὶ φαγεδαινικῶν αὐτῷ χρῶνται. Id eſt. Periſtereon uſque adeò ſiccat & adſtringit ut poſſit glutinare uulnera. Itaque eo utuntur in malignis ulceribus & ad partes uicinas ſerpentibus.

Perſæa ſeu perſica.

PErſæa arbor eſt, Aegypti,cuius folia & ſiccant & aſtringunt eoque ſanguinis eruptionem compeſcunt.

Petaſites.

PEtaſites tertio ſiccantium,ordini aſcribitur, unde & maleſica & phagedenica ulcera eam uſurpant.

Petroſelinon.

PEtroſelini ſemen calidum ſiccumq́ue eſt in tertio abſceſſu,
ui inciſoria præditum,urinam,menſeiſq́ue copioſè trahit,
flatibus diſcutiendis accommodatiſſimum.

Peucedanum.

PEucedani liquore & ſucco affatim calefacienti,diſcutienti,
extenuantiq́ue utimur,tum naribus admoto,tum in potio
ne aſſumpto,ad pulmonum & pectoris uitia ex humorũ craſſi
tudine contracta:item ad lienem ſcyrrho induratum:dentibus
autem perforatis impoſitus, dolorem protinus ſopit, neruo-
rumq́ue affectibus idoneus eſt:radix ſquamas oſſium ſeparat,
maleficis ulceribus ſuccurrit, in tertio ordine & calefaciens &
deſiccans.

Peucæ, pinus uel pinaſter.

PInus piceæ uiribus reſpondet, ſed moderatior eſt.

Peganum,ruta.

RVta ſylueſtris ad quartum calefacientium ſiccantiumq́; or
dinem refertur: ſatiua,ad tertium,cuius uis eſt craſſos len-
toſq́; humores incidere,& diſſipare,urinam mouere, attenua-
re,& flatus diſcutere,unde & uenerem coercet.

Piſſa, pix.

PIx arida quidem in ſecundo abſceſſu deſiccat, minus cale-
facit: liquida econtrario,imò etiã extergit,maturat,diſcu-
tit,acriſq́ue eſt, eamq́ue ob cauſam ungueis ſcabros educit,
impetigines exterit,tumores maturat. Valentior autem eſt li
quida,ut etiam ſuſpiroſis & purulenta excreantibus,lincta ſub
ueniat: ſed arida uulneribus magis glutinandis eſt.

Piſſelæon, oleum picinum, ſeu picis flos.

PIcinum oleũ ex liquida fit pice,qua natura tenuins exiſtit

Piſtacia.

PIſtaciorum fructus eſus ſtomacho mediocriter conducit,
iecur obſtructum laxat, præcipuè ſummi & odorati eorũ
operimenti,ex uino decoctum, proſunt etiam contra ſerpen-
tium morſus.

Pityides.

PItides fructus ſunt picearum,miſtæ facultatis,aſtrictoriæ &
acris, quam ob rem reiectionibus pectore opitulantur.

Piytocampæ, picearum erucæ.

PIcearum erucæ eiuſdem ſunt uirtutis quam cantharis & bupreſtis obtinet.

Pityos plœos, piceæ cortex.

PIceę cortex aſtringendi uim eximiam poſſidet, qua intertrigines & ambuſta illitus perſanat, uentrem potus reprimit: folia etiam uulnera conglutinant.

Pityuſa.

PItyuſam quoque nonnulli tithymalli ſpeciem affirmant, quoniam & liquorem habet, & perinde ut illæ purgat.

Platanus.

PLatanus ui humidiore & frigidiore pollet, eaq; de cauſa folia uiridia ad inflammationes naſcentes proficiunt: cortex & pilulæ quoniam mbiorem ſiccandi potentiam habent, in aceto decoctæ dentium dolores ſopiunt, ambuſta cum adipe perſanant. Cortex autem crematus ſiccat uehementius & abſtergit, eoq; lepras pellit, & humidis ulceribus medetur.

Pneumon, pulmo.

PVlmo agninus, ſuillusq; attritus pedum ex calceis curare credit͂: uulpinus ſale inueteratus ſi bibat͂, ſuſpitioſis proficit: marinus recẽs detritus podagris & pernionibus ſuccurrit.

Polemonium.

POlemonium, quod aliis phileterion dicitur, tenue eſt, & ſiccandi uiribus donatum, inde nonnulli contra coxendicis dolores, dyſenterias, lienem ſcyrrho induratum, radicem eius, cum uino propinant,

Polium.

POlium minus, quo & in antidotis utimur, tertii calefaciẽtium ſiccãtiumq; ordinis eſt, itaq; omnia uiſcera obſtructa laxat, urinam menſeisq; trahit: uiride adhuc, magna glutinat uulnera, aridum maleficis inſperſum ulceribus proficit.

Polygalon.

POlygalon folia habet guſtu mediocriter acerba: potum, lac quoq; generare putatur, calidi humidiq; temperamenti compos.

Polygonaton.

POlygonatum uariæ particeps eſt facultatis, aſtrictoriæ,

acris,amaræ, & cuiusdam gustu ingratæ, quæ uerbis nequeat exprimi: quapropter in multipliceis usus haud est accommodatum: radicem ipsius nonnulli uulneribus inducunt,& faciei labes,quas ptilos dicunt Græci,eo abstergunt.

Polygonon sanguinaria.

SAnguinaria habet sanè uim quandam astringendi,sed humiditas in secundo ordine frigida in ea præpollet, stomachi feruori frigida inspergitur utiliter,erysipelatis, inflāmationibusque calidis illinitur,ac talis quum sit,fluxiones repellit, atque hac ratione siccatoria esse putatur: fœmina autem mas efficacior est.

Polycnemon.

POlycnemon in secundo ordine calefacit & desiccat,eoque uulnera glutinat.

Polypodium, filicula.

POlypodium siccat abundè citra morsum: potum, inferius purgationem molitur.

Pompholyx.

POmpholyx sine rosione siccat, ideoq; cancrosis ulceribus aliisque maleficis opitulatur, item cum ocularijs medicinis miscetur.

Porphyræ, purpuræ.

PVrpuræ crematæ testis similem uim sortitæ sunt, opercula ipsarum cum oleo incocta pilos fluidos confirmant, cū aceto pota lienes tumidos sanant: suffitu fœminas locorum strangulatu concidentes excitant secundasq; eijciunt,

Potamogeton.

POtamogeton refrigerat & astringit,perinde ut herba sanguinalis ijsdem uirtutibus præditum.

Poterion.

POterij,quod alij phrynion dicunt,radices, concisæ neruos præsectos & uulnera conglutinant,decoctum ipsius epotū neruorum affectibus auxiliatur.

Prasion, marrubium.

MArrubium in secundo ordine calefacit, amplius autē siccat,iecur lienemq; obstructū laxat,excreationes è thorace & pulmonibus,menseisq; promouet: in cataplasmate uerò inductum

inductum extergit, discutitq́;, præcipua extersoria incisoriaq́; ui præditum,

Prason, porrum.

POrrum mali succi est & acris ut autē Dioscorides memoriæ prodidit, grauia facit insomnia, aluumq́; bonam, urinā ciet, & extenuat: habet & abstergendi uim aliquam, qua pectoris excreationes elicit ptisanæ incoctum, semen uerò ipsius nephriticis temperatur medicinis: folia etiam non nihil astringunt, ac eam ob causam succus ipsorum sauguinem supprimit.

Prinos, ilex.

ILex simileis quercui uireis habet, sed multò ea est ualidior.

Propolis.

PRopolis calefacit quidē in secundo abscessu, abstergit autem mediocriter, tenuisq́; naturæ est, & meatuū apertorię.

Ptarmicæ.

PTarmicæ folia sternutamenta mouent, totus autem frutex uiridis sugillata, liuoresq́; alios disijcit, est enim herba calida & sicca, uiridis secundi ordinis, arida tertii:

Ptelea, ulmus.

VLmus siccare nalet & abstergere, eoq́; uulnera glutinare, cortex autem magis, si recens fasciolæ modo uulneribus circumuoluatur, cum aceto lepras quoq; tollit: radices idem præstant, si ossa fracta quæ solidari tophacia cicatrice, quā poron dicunt, desiderant, decocti ipsarum iure perfundantur.

Pterix, filix.

FIlix uim siccandi & amaram repræsentat, eaq́; fœtus corrumpit, latasq́; tineas enecat, instar quatuor drachmarum cum mulsa pota: quoniam uerò modicè cōstringit, ulcera citra rosionem desiccare potest.

Pycnocomon.

PYcnocomon discutiente ui extrahēti acriq́; donatum est, folia igitur panos & furunculos dissipant, semen prærerea infixa corpori spicula extrahit, radix flauam bilem purgat.

Pyrethron.

PYrethri radix adurentem potestatem occupat, dentiū qui frigori patuerunt dolores lenit, item ad febriū rigores ante accessionem infricatur cum oleo, adhæc iis quorum corpo-

ra ſtupent,& reſoluta ſunt,efficaciſſimè adhibetur.

Pyros, triticnm.

TRiticum in primo ordine calefacit,uerùm ſiccando hume ctandoq; medium eſt,nonnihil etiam glutinoſum, & obſtruendi efficax obtinet.

Pytia, coagulum.

COagulum omne naturæ acris eſt,tenuis,diſcutientis,& nimirum ſiccantis ſed leporinum comitialeis ſanare cū aceto potum,literis mandarunt: fluoremq; muliebrem emēdat, lac in uentre concretum ſoluit,ſimiliter etiam ſanguinē nonnulli uero cruentas pariter è thorace excreationes cohibere ipſum tradunt,equinum uerò coagulum cœliacis & dyſentericis prodeſſet: phocæ autem caſtorii uireis præ ſe ferre.

Quæ ab R incipiunt.

Rhacos, attritæ ueſtis fragmentum.

ATtritarum è lana ueſtium fragmenta concremata,ſimileis eidem lanæ uireis repræſentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur,tenuem ex ſe fumum reddunt,qui etiam deſtillationes in guttur liberet,& uuluæ ſurſum recurrenti ſalutaris ſit: cremati iam ad lanæ uirtutem accedunt.

Rhamnus.

RHamnus ſiccat in ſecundo, refrigerat in primo abſceſſu, quare herpetibus & eryſipelatis nō admodum calidis medetur,ſed teneris eius folijs utendum eſt.

Raphanus.

RAphanus in tertio abſceſſu calefacit,in ſecundo ſiccat: ſylueſtris efficacier eſt,in amboſius autem ſemen ualentius. itaq; ſugillata,alioſq; liuores diſijcit.

Rheon, rha.

RHeon,quod alij rha dicunt compoſitum eſt ex terreſtri frigida & tenui ſubſtantia,aereaq; calida & leniter acri, eaq; ob cauſam conuulſis,ruptis,orthoputeis opitulatur: ꝙ diſcutiendi uim habeat, liuores emendat: ꝙ aſtrictoriam, cruentas excreationes,cœliacos,& dyſentericos ſanat,utaq; uero facultate,iocinoroſos iuuat.

Rhetinæ, reſinæ,

REſinæ omnes & calefaciunt & deſiccant, uerùm terebinthina

china principatum obtinet,dſcutientis naturæ, emollie̅tis, tenuis & abſterſoriæ,eoq́; ſcabiem corrigit : & larix huiuſmodi eſt. Quæ uerò è pinu deſtillauerit, atq; hac magis adhuc ſtrobilina,acrior eſt, non tamen aut diſcutit magis, aut attrahit: medium inter ipſas locum tenet, & quæ de picea, & quæ de abiete raditur.

Rhoda, roſæ.

ROſæ mixta conſtant ſubſtātia,aquoſa ſcilicet,calida,aſtringenti,& amara : flos autem ipſarum magis adhuc aſtringit, eoq́; deſiccat.

Rhodia radix.

RHodia radix calefacit in ſecundo abſceſſu, tenui & diſcutiente ui prædita.

Rhœa ſiue rhoe,malum punicum.

MAlum punicum omne aſtringendi uireis eximias habet, quibus refrigerat ſiccatq́; : uerùm dulce aliis: minus : auſterum magis refrigerat ſicciusq́; eſt & ſtomacho amicum,acidum refrigerat quoq;,& maiorem quandam incidendi uirtute̅ repræſentat,uerum acini ſucco magis aſtringunt ſiccantq́; efficacius his adhuc malicorium quod ſidion Græci uocant: huic uirtute reſpondet mali flos qui cytinus appellatur.

Rhus.

RHu coriariȩ à medicis dictæ fructus præcipuæ & ſuccus magno in uſu ſunt,quum illa aſtringendi ſiccandiq́; uim ex tertio ordine,habeat,detergendi è ſecundo.

Rypos,ſordes.

SOrdes ex ſtatuis æreis, aut uaſis in quibus multum olei inhæreſcit,detractæ ſic ut nonnihil æruginis admixtum ſit, diſcutiendi uireis habent, ſiccandiq́; mediocriter & emolliendi, eiusq́; immatura phymata diſcutiūt. At de ſordibus quæ in palæſtris habentur,quas nonnulli etiam patos uocant, in ſudore dictum eſt. Aurium ſordeculæ reduuiis mederi dicuntur.

Quæ ab S incipiunt.

Sagapenum.

SAgapenū,ceu ferulæ liquor eſt,calidus & tenuis, cui & abſterſoria quædam uis ineſt, qua & oculorum cicatricibus & ſuffuſionibus prodeſt.

Salamandra.

SAlamandræ uſtæ cinerem nonnulli medicinis exedentibus, tum iis quæ ad lepram & ſcabiem componuntur, admiſcēt.

Sampſuchum.

SAmpſuchum calefacit ſiccatq; in tertio abſceſſu, eſt etiā tenuis naturæ & diſcuſſoriæ.

Sandaracha.

SAndaracha adurentis eſt facultatis, quemadmodum & auripigmentum.

Sandyx, uel ſiricum.

SAndyx, aut ſiricum extenuat & ſiccat, non tamen calefacit.

Saprotes, caries lignorum.

LIgnorum caries, præſertim ulmi, humentia purgat ulcera & explet.

Sapo.

SApo abſtergendi uim habet.

Sarcocolla.

SArcocolla perſicæ arboris lachryma eſt, opplendi & citra roſionem ſiccandi uireis ſortita, atq; ideo uulneribus eſt glutinandis.

Saxiphages, ſaxifraga.

SAxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

Satyrion, trifolium.

SAtyrion, aut triphylion humidi eſt temperamenti & calidi, item flatuoſum, unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opiſthotonis cum uino auſtero potum ſalutare eſſe tradunt. Galenus in commentario de theriaca trifolium ait hyacintho ſimile eſſe, quum aere inturgeſcēs, ſemen ſylueſtri cnico æquale habet: decocti ipſius ius ſuperfuſum phalangii, aut uiperæ morſus ſanare: ſano idem potui datum, ſimilem animaliū horum ictibus affectum conciliare.

Saura, lacerta.

LAcertæ iecur & caput ſuo loco expoſita ſunt: totum autē caput diſſectum impoſitumq; ſcorpionū ictibus medetur.

Selinon, apium.

APium tanti caloris eſt, ut & urinas & menſeis eliciat: cæterum

rum flatus discutit, præsertimq́; eius semen.

Seris, intybum.

SEris subamarum olus est, admodum refrigerans humectāsque, habet etiam nonnihil astrictionis.

Seriphum.

SEriphum calefacit quidem in secundo, siccat autem in primo ordine, consimile absinthio, minus tñ eo astringit, magis calefacit, aīalia uentris occidit, mediocriter stomacho aduersaē

Seseli.

SEselis radix magisq́; semen insigniter calefacit, tenuisq́ue substantiæ est, urinā quoq; ciet, comitialibus, & orthopnœæ accommodatum.

Sepiæ testa.

SEpiæ testa persimilis est ostreo quod ad uireis attinet, sed tenuior substantia & abstergens, eoq́; in cinerem redacta, ungueis cum sale fossitio extenuat: ignem non experta si infricetur, ficus exterit, & cutis labes abstergit.

Sesamoides.

SEsamoidis albi semen calefacit, detergit, & rumpit.

Sesamum.

SEsamum non parum lencoris, pinguisq́; obtinet, idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneum est.

Seps.

SEps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, propriis morsibus succurrit.

Sialon, saliua.

SAliua hominis ieiuni maximè discutit & abstergit, eoq́; infantium impetigines illita exterit & furunculos cum tritico, nimirum manso imposita, maturat, & sugillata delet, feris hominem occidentibus maximè aduersatur.

Sideritis.

SIderitis Heraclia & helxine dicta est, Achillea autem sideritis illi quidem consimilis est, sed magis astringit, eoq́; fluidis affectibus accommodata.

Sideros, ferrum.

FErrum aqua restinctum subinde, uehementem desiccandi uim

uim aquæ conciliat,quæ pota lienoſis conducit:uinum autem in quo id reſtinctum eſt cœliacis,dyſentericis,cholera infeſtatis ſtomacho reſolutis,auxiliatur.

Sicyos,cucumis.

CVcumis eſculentus quidem uiridis, refrigerat humectatq; in ſecundo ordine,caro ipſius feruidas ſolatur inflãmationes,ſemen abſtergendi incidendiq; uirtute præditũ, urinas mouet,& corpus nitidum efficit,aridus ſiccat in primo ordine,magisq; abſtergit,& ſemen, & radix.

Sicyos agrios, cucumis ſylueſtris.

CVcumeris ſyluatici ſeminis ſuccus elaterium dictus eſt,qui autem è radice & foliis premitur,elaterio ſimilis eſt,ſed imbecillior: radix detergit, diſſipat,emollit: ſuccus ſiccandi uireis habet.

Silybon.

SIlybon ſpinoſus frutex eſt,albo chamæleõti perſimilis, eſui accommodatus: radicis liquor drachmæ pondere cum mulſa potus, uomitiones excitat.

Silurus.

SIlurus ſale conditus ſi edatur arteriam humẽtem expurgat, applicatus corpori ſpicula educit.

Silphe,blatta quæ in piſtrinis inuenitur.

BLattæ quæ in piſtrinis inuenitur interanea decocta contritaq;,aurium dolores perſanant.

Silphium,laſerpitium.

LAſerpitium probè calefacit,flatulentum eſt etiam & concoctu peruicax: à foris corpori applicatũ efficacius deprehenditur,magisq; liquor ipſius,extrahendi potens, item & ſuperexcreſcentia amoliendi uim quandam obtinet.

Siſon.

SIſon calidus eſt,urinam mouet,concoctionem adiuuat,mẽſeis educit,& uiſcera obſtructa aperit.

Sion.

SIon calidum,urinam citat,& diſcutit, renum calculos frangit,menſeis euocat.

Siſarum, ſiſer.

SIſeris radix cocta ſtomacho utilis eſt,& urinæ ciendæ, calida in

da in tertio ordine: semen tenue est, discussorium, ualidumque, idcirco ijs quos singultus & torsiones circa umbilicum malè habent, cum uino exhibetur.

Sisymbrium.

SIsymbrium sunt qui cardaminem uocant, cardamo, hoc est, nasturtio assimilatum: aridum quidem calefacit siccatque in primo abscessu: humidum autem in secundo.

Scammonia.

SCammonia calfacit, discutit, & biliosa extergit, magisque eius liquor, qui iam & phymata dissipat, fœtus appositu corrumpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cum oxyrhodino superfunditur: radix autem tum ipsa, tum decoctum eius potum, purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus applicatur.

Scandix.

SCandix syluestre olus est, calefaciens siccansque in secundo gradu, urinam propellit, & uiscera obstructione liberat.

Scingos, terrestris crocodilus.

SCingi carnes renibus proximæ, naturalibus arrigendis bibuntur. rursus semen lactucæ cum aqua potum eadem contraria uirium lege uidetur remittere: item lentis decoctum cum melle.

Scylla.

SCylla incidit, calefacit & desiccat in secundo ordine: præstat autem eam assam aut elixam sumere.

Scolopendra marina.

SColopendra marina in oleo elixa inunctuque pilos abolet, usta etiam prurirum excitat.

Scolopendrion.

SColopendrion asplenon est.

Scolymon, carduus.

SCarduus calfacit, siccatque in ordine secundo, radix eius uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, & alarum totiusque corporis graueolentias corrigit.

Scordion trixago palustris.

SCordium uarijs pollet facultatibus, ut quod amarum, acerbũ, & acre sit, purgat igitur simul & calfacit uiscera, urinas

& menstrua

& menſtrua cōcitat, refrigerata omnia excalfacit, uulnera glutinat, repurgatq́; : aridum inſperſum cicatricem inducit.

Scordon, allium.

ALlium calefacit ſiccatque in quarto abſceſſu : at ſylueſtre allium quod ophioſcordon, quaſi anguinum allium, & agrioſcordon dicitur, domeſtico ualentius eſt.

Scordopraſon.

SCordopraſon porri & alij mixtas habet uireis, & guſtatum.

Scorpioides.

SCorpioides excalfacit abſceſſu tertio, ſiccat ſecundo.

Scorpius.

SCorpius terreſtris crudus impoſitus, aut toſtus in cibo, proprij ictus remedium efficitur: marinus autem fel habet oculorum ſuffuſionibus utile.

Scoria, recrementum.

REcrementum omne ualidè exiccat: ferri ſtercus alijs amplius, quod excoctum & in tenuiſſimum pollinem detritū cum aceto auribus ſuppurantibus mirificè proficit, item iis qui aconitum biberunt: cum oxymelite potum remedio eſt. Plumbi recrementum eidem reſpondet, ſed magis aſtringit.

Smilax, aut cactus arbor taxus.

SMilax uel cactus arbor eſt uiroſæ uirtutis.

Smyrna, myrrha.

MYrrha è ſecundo calefacientium ſiccantiumq́; ordine eſt: capitis igitur uulnera inſperſa glutinat, item amarā uim obtinet, qua tineas, & fœtus occidat: adhæc abſtergit, eóque ocularijs medicinis temperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut guttur non exaſperet. Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi, & diſſoluendi.

Smyrnion.

SMyrnion, quidam hippoſelinon, quidam apium ſylueſtre nominãt, calefacit & ſiccat tertio ordine, apio quidem fortius, petroſelino autem inualidius, urinæ & menſibus educendis accommodatum.

Sonchus.

SOnchus aſtringit, & manifeſtè refrigerat, tū corpori admotus, tū manducatus: exarefactus autē mediocriter calefacit.

Sparganium.

Sparganium.

SParganium ſiccandi & hoc uireis refert.

Spartos, geniſta.

SParti quo uiteis ligant, & ſemen & flos cum mulſa inſtar quinque obolorum pota, per ſuperiora purgãt, ueratri albi modo ſine periculo: ſemen autem per inferiora quoque purgat: uirgulæ ipſius ad coxendicum dolores proficiunt.

Speclarium, lapis ſpecularis.

SPeclarium, alij per ph ſcribunt ſpheclarium, quo nonnulli loco uitri in feneſtris utuntur, eoque diaphanes à perſpicuitate appellatur, ſubſtantia gypſeum, uireis habet concrematis teſtis aut oſtreis ſimileis.

Spongos, ſpongia.

SPongia recens quæ marinũ odorẽ adhuc reſeruat, ſi cũ aqua aut uino, aut poſca imponatur, uulnera glutinat, cremata acris eſt uirtutis, & diſcuſſoriæ cum bitumine autem & pice liquida uſta, appoſitaq́; ex igne, ſanguinis eruptiones cõpeſcit.

Spodium, cinerula.

SPodium pompholygi uiribus æquale eſt.

Staphylinus, paſtinaca.

PAſtinaca urinas mouet, menſeis proritat, præſertim ſemen ipſius & radix, folia autem abſtergendi uiribus prædita phagedænicis affectibus congruunt, & uiridia cum melle: ſylueſtris autem paſtinaca ad omnia ualentior eſt domeſtica.

Stachis.

STachys marrubio ſimilis frutex tertium in calefaciendo ordinem occupat, menſeis itaque excitat, fœtas occidit, & ſecundas expellit.

Steata, adipes.

ADeps omnis humanum corpus & humectat, & calefacit, ſed pro diuerſis animalium temperamẽtis uirtus eius euariat. Suillus igitur omnium humidiſſimus eſt, ut ad olei naturam accedat, unde etiam roſiones obtundit. Caprillus, ſiccior eſt, & celeriter concreſcit, eoq́ue ijs qui in longanone roſiones experiuntur, ab inferiori parte inicitur. Anſerinus calidior eſt, maioremq́; tenuitatem obtinet. Inter utrunq́; hunc gallinarum, gallorumq́; adeps conſiſtit. Leoninus calore om-

neis,

neis,& tenuitate superat, & propterea etiã ui discussoria. Bubulus inter suillum & leoninum medius temperamento existit. Vrsinus alopeciis medetur, uulpinus aurium doloribus, quemadmodũ uiperinus pilos abolere, & oculorũ suffusiones impedire fertur. In omni aũt adipũ specie calidior, ficciorque est mariũ,atq; ex his corũ animaliũ quæ testes habent, magis quàm illorũ quibus hi sunt executi,& uigentiũ ætate efficacior quàm aliorũ cæterũ uetustate omnis adeps redditur calidior.

Stimmi.

STimmi præter quàm quòd siccat,etiam astrictionem habet, ob quam ocularijs collyriis miscetur.

Stœbæ.

STœbæ semen & folia in tertio ordine desiccant, ui ribus donata astrictoriis, eamque ob causam uulnera magna conglutinant:decoctum ipsorum dysenteriis,sanguinis eruptionibus,auribus pirulentis auxiliatur:folia applicata oculis ex ictu suffusis conferunt,

Stœchas.

STœchas adaperit,extenuat, detergit, & uiscera omnia, totumque corporis habitum confirmat.

Stratiotes.

STratiotes aquaticus frigidus est natura: terrestris etiã astringendi uim habet, qua ulcera committit :nonnulli eo & ad sanguinis eruptiones & ad fistulas utuntur.

Strychnon, solanum.

SOlanum hortense esculentumque astringit, & in secundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabum hortensi simile, urinæ ciendæ idoneũ semen habet acino uuæ æquale.hypnotici,id est,somnifici solani radicis cortex,cum uino denarii pondere potus,somnum conciliat, semen habet ad urinã mouendam accommodatum, ex tertio refrigerantium ordine: unde corymbi eius plures duodecim epoti furorẽ accersunt. Quartum uerò genus solani intus assumptum,inutile est, à foris autem applicatum ulcera depascentia curat,refrigerando,siccandoque ad secundum ordinem relatum.

Stypteria, alumen.

ALumen omne,maximè acerbum est, substantiaq; crassium

tenuius

tenuius autem reliquis eſt quod uocatur ſciſſile, mox rotundum,& aſtragaliote. Craſſum admodum eſt liquidum,& quod placites & plinthites appellatur.

Styrax.

STyrax calefacit,emollit, & concoquit:tuſſi, deſtillationi in fauces,& grauedini utilis,menſeis idem & potus, & appoſitus extrahit.

Syca, ficus.

FIcus aridæ in ſecundo ferè ordine ſiccant:pingueis autẽ duros tumores magis maturant,acriores detergũt, diſcutiuntque,decoctum ipſarum mellis ſpeciem referens,quod iam non nulli ſiræon appellant,uiribus melli reſpondet: uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis ſunt, utræque tamen & uirides & aridæ aluum ſubducunt. At ficus caprifici, acres & diſcuſſoriæ ſunt,quemadmodum ex domeſticis groſſi.

Syce, ficus arbor.

FIcus arbor calidi tenuiſque temperamenti eſt, adeò ut liquor & foliorũ ſuccus non rodat modò,aut abſtergat uehementer,ſed etiam exulceret,ora uenarum aperiat, & myrmecias exterat:iam uerò & purgandi uim obtinet. At ſylueſtris ficus,quam caprificũ uocant, in omnia efficacior domeſtica eſt.

Sycomorus.

SYcomori fructus nullius nutrimẽti eſt,& ſtomacho noxius: liquor arboris ui pollet emolliendi,glutinatoria uulnerum, diſcuſſoria tumorum:bibitur inungiturque ad ſerpentiũ morſus,lienes ſcyrrho induratos, ſtomachi dolores, & in acceſſionibus febrium horrores ſanat.

Symphytum petræum.

SYmphytum petræum cõtrariis conſtat uirtutibus, habet.n. aliquid quod incidat,pus in thorace & renes expurget: habet etiam aliquam contrahendi uirtutẽ, qua ſanguinis excreationibus medeatur,conuulſis,ruptis,mulierum fluori rubro,inteſtinorum ramicibus.item calida quædam humiditas ei ineſt, qua ſitim arcet,& arteriæ aſperitates ſanat. Symphyton, alterum nempe magnum, uiſcoſum quippiam & quod pruritum excitet,repræſentat,ſcyllæ ſimile. Vtuntur eo,ut ſuperior i.

Spondylion.

SPondylii semina & radix uirtute acri & incisoria, suspiriosis, comitialibus, & arquatis succurrunt, radix autem circumrasa, fistulisque imposita illarum callos tollit, succus è flore ipsius expressus, uterrimis aurium ulceribus instillatur.

Schinos, lentiscus.

LEntiscus in omnibus sui partibus siccat secundo ordine ab soluto, calefaciēdo autem & refrigerando medius est, adeò astringens, ut ad hypocistidis succum astrictione accedat.

Schœni anthos, iunci odorati & rotundi flos.

IVnci odorati & rotundi flos modicè calefacit, minus astringit, tenuem naturam sortitus, qua urinam mouet & menseis trahit, obstructaque reserat in fomentis, potu & cataplasmatis adhibitus: radix adhuc magis flore astringit, sed ille calidior.

Schœnos elia, iuncus palustris.

PAlustris iuncus duplex est, sed eius qui uocatur oxyschœnos, semen est somnificum: holoschœni autem dicti, mi nus idem & capiti dolorem facit. utriusq; semen frixum si cum uino bibatur, alui fluores desiccat, & mulierũ fluxiones cohibet.

Sori.

SOri uireis misy æqualeis obtinet, longè illo natura crassius.

Quæ à T incipiunt.

Toricbos salsamentum thynni.

COnditanei thynni caro acris est & desiccatoria: morsis igitur à uipera, quam præsterem dicunt, quàmplurimum eius esui datur, uinumque superbibitur liberalius, & uomitus excitatur: eadem ad acrimonias esitatorum ualet, item rabidorum canum aliorumque serpentium morsibus utiliter applicatur.

Taurocolla, glutinum bubulum.

TAurocolla aliis xylocolla dicitur, ex boum coriis confecta, uim habet insigniter abstersoriam, eoque aceto subacta, impetigines & summæ cutis lepras exterit: ambustis, si aqua calida soluatur, inflammationem oboriri non sinit: eadem oxymelite soluta uulneribus accommodatur.

Tellinæ.

TEllinæ conditaneę crematæ, adurentèm cinerem reddunt, qui cedrino liquori mistus euulsio radicitus palpebrarum pilos,

pilos, si instilletur nasci iterum prohibet.

Terminthos, terebinthus.

TErebinthus calefacit in ordine secundo, siccat autem si uiridis est in primo, si aridus secundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium siccantium ordinem refertur. hac igitur ratione & urinam mouet, & lienes adiuuat.

Tettiges, cicadæ.

CIcadæ crudæ siccatæ ad colicum dolorem potui dãtur, aut tres, aut quinque, aut septem, cum totidem numero piperis granis. quidã tostas contra uesicæ dolores potui exhibent.

Teutlon, beta.

BEta nitrosam uim habet, qua abstergit, discutit, & per nareis purgat, sed alba elixa plenius, inflammationi arcendæ fit idonea, & modicè discutit.

Teucrion.

TEucrion calfacit in secundo, siccat in tertio ordine, ui incisoria tenuique, lienibus medetur.

Tephra, cinis.

CInis non omnis idem exactè habet temperamentum, sed pro materiæ combustæ differentia euariat: acerbarum sanè arborum cinis, nempe quercus & ilicis, astringendi uim nõ modicam obtinet, qua sanguinis eruptionem compescit, quũ nullius alterius datur facultas: acrium uerò, puta fici & tithymali cinis, acrior & magis detersorius efficitur.

Telephion.

TElephion in primo abscessu calefacit, secundo autem desiccat: est itidem astersorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, & uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

Telis, fœnugræcum.

FOenugræcum ex secundo ordine calidum est, è primo siccum, idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autem calidas & induratas scyrro magis discutiendo persanat.

Tithymalus, herba lactaria.

TIthimali omnes è quarto calfacientium ordine sunt, acrimoniæ & ualidæ amaritudinis participes: sed radix quum sit quodammodo imbecillior, aceto incocta dentiũ erosorum

dolores finit:liquores uehementiore donati uirtute, dentium cauis imponuntur,reliqum corpus ſi attingant,adurunt,quare etiam pilos modicè delitos auferunt,item myrmecias, uerrucas & huius generis alia tollunt: & cutis labes abſtergunt,maligna ulcera,& phagedænica, curant. Cæterum ex ſeptenario ipſorum numero ualidiſſimi ſunt,appellati characias, myrſinites,& qui in petris arboris modo naſcitur:hos ſequitur qui uerbaſco ſimilis eſt,& cypariſſias,deinde paralius,quaſi dicas marítimus,poſtremò helioſcopius.

Titanus calx.

† CAlx uiua,quidem uehementer adeò urit, ut cruſtā inducat:reſtincta uerò cruſtam quidē ſubitò excitat,ſed poſt diem unū non amplius,calefacit tamen & conſumit carneis: ſi lauetur,idq; aqua marina,ualidas diſcutiendi uireis acquirit.

† Hæc uerba ſic leguntur in ueteribus libris, τίτανος ἡ μὲν ἄσβεστος καίει σφοδρῶς, ὥστε καὶ ἐσχαροῦν, σβεσθεῖσα δὲ παραχρῆμα μὲν ἐσχαροῖ, μετ᾽ ἡμέρας δὲ οὐκ ἔτι, θερμαίνει δ᾽ ὅμως καὶ διατήκει τὰς σάρκας, εἰ δὲ πλυθείη, ἄδηκτος γίνεται, καὶ μάλιστα, εἰ πλεονάκις πλυθείη, διαφορητικὴ δὲ ἱκανῶς γίνεται, θαλάσσῃ πλυθεῖσα. Id eſt. Calx uiua urit multum,ut cruſtam inducat,extrincta autem ſtatum cruſtam efficit, ſed poſt aliquot dies uis eius remittitur,calefacit tamen & tabefacit carnes: Si aūt leuetur ſine morſu redditur, præſertim ſi ſæpius lota fuerit: marina uerò aqua abluta uim digerendi habet. Qua eſſe huius loci uerā ſcripturā,ex Galeno & Aetio facilè intelligi poteſt.

Tragacantha.

TRagacantha perſimiles gummi uires repræſentat.

Tragium.

TRagium frutex eſt in Creta lentiſco ſimilis, uirtute calida in tertio abſceſſu,attractoria,diſcutiente, & tenui: aculeos igitur educit calculos cōminuit,menſeisque citat, inſtar dracmæ potum. Sed alterum tragium,hoc amarius eſt, ſcolopendrio aſſimile,naſcitur multis in locis, tanta aſtringendi uirtute præditum,ut fluidis affectibus commodè faciat.

Tragoriganum.

TRagoriganum origani uirtutes habet, & nonnullā etiam aſtrictionem.

Tribolos,

Tribolos, tribulus.

TRibulus mediocriter refrigerat: ſed terreſtris ſiccando ualentior eſt, aquaticus leuiter ét humectat: uterque contra inflammationum generationes, omnesq; influxus cõuenit: terreſtris fructus quum tenuis exiſtat, renum calculos conterit.

Trigoßitodes, tragus frumentaceus.

TRagus frumentaceus zeæ reſpondet, ſed difficilius in ſtomacho conficitur, & aluum emollit.

Trigle, mullus.

MVllus piſcis continuè eſus claritati oculorum nocet, crudus diſſectus & impoſitus marini draconis, ſcorpionis, & aranearum morſibus ſuccurrit.

Tripolium.

TRipolij radix calida eſt in tertio abſceſſu & acris.

Triches, crines.

PIli combuſti perſimilem lanis concrematis uim obtinent.

Trigon, paſtinaca marina.

MArinæ paſtinacæ aculeus impactus denti infirmo, ipſum conterit excutitque.

Tryx, fæx.

FAex uini ignem non experta compoſitis uiribus cõſtat, ut quæ abundè deſiccet diſcutiatq;, aſtrictoria autem facultas ei ex uini unde confit ſpecie, accedit. Vtendũ igitur eſt ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus, phygethla diſcutit, lac, mammis eo refertis impoſita, extinguit: cremata uerò quã etiam ſphecleu appellant, adurentem uim acquirit, quapropter & medicamentis quæ adurunt, ipſam miſcemus, ungueis igitur ſcabros cum reſina eijcit: pilos cum oleo lentiſcino per noctem totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorum medicinis abſterſorijs temperatur. Aceti fæx in omnibus ualentior eſt iam dicta, magisq; aſtringit.

Troglodytes, paſſer.

TRoglodytes paſſer eſt, omnium auium excepto regulo minimus, in ſepibus potiſſimum degens, qui & toſtus & crudus ſalſus manducatus renum calculos conterit: cremati ipſius cinis epotus, idem præſtat.

Tyros, caseus.

CAseus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans, quare & uulnera impositus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hanc facultatem etiam discussoriam modicam possidet, magisq; uulnera conglutinat: uetustus, isq; pinguis magis discutiendi uirtutem præ se fert, qua articulariorum quoq; tophis accommodatus est, præsertim cũ suillæ carnis & salsæ & pinguis decocto.

Quæ ab Y incipiunt.

Hyacinthus.

HYacinthi radix bulbi speciem repræsentans, primi in siccando ordinis est, secundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conseruare cum uino inducta creditur: semen leuiter abstergit astringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut q̃d desiccet magis quàm refrigeret.

Hyalos, uitrum.

VItrum leue cum uino tenui & albo potum, uesicę calculos comminuere dicitur.

Hydnon, tuber terræ.

TVber terræ terrestri constat substantia cum modica quadã uirtute tenui.

Hydrargyros, argentum uiuum.

ARgentum uiuum in medicinæ usum non adeò accommodatur, quòd uenenum repræsentet: nonnulli uerò concrematum ipsum in cinerem, mixtumq; alijs speciebus, colicis & iliosis potioni exhibuerunt.

Hydropeperi, aquaticum piper.

HYdropiper, herbula est calida, sed non piperis, modo, uiride cum semine suo inductũ, sugillata, & tumores scyrrho induratos discutit.

Hydor, aqua.

AQua præstantissima & alterius substantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex peculiari sua natura: ubi autem ascititium calorem assumpserit, quamdiu eum seruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quæ nónihil mixta est, ut nitrosa aut bituminosa, adiunctæ substantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam astrictionis habet, ob quam ocu-

larijs

larijs miſcetur medicinis. Qualem uerò conueniat laudatiſſimam eſſe aquam, in primo libro comprehenſum eſt.

Hyoſcyamus, altercum, ſeu herba Apollinaris.

ALtercum cuius ſemen nigrum eſt, item cuius flauum, uenenoſum eſt: accommodatiſſimum uerò curationibus, quod & ſemē & florem candidū habet ex tertio refrigerātiū ordine.

Hypericum.

HYpericum duplex eſt, alterum quod androſæmon & aſcyrhon appellatur, expoſitum eſt: alterum uerò calefacit & ſiccat, tenui ſubſtantia præditū, eoq; urinas elicit & menſtrua citat, totū ipſius ſemen, q̄ ſi cum foliis inducatur uiride, cicatricem uulneribus obducit, † arida uerò folia inſperſa ulceribus medentur, dantur etiam potioni aduerſus coxarum dolores.

† Hic locus ita deſcriptus eſt in ueteribus libris, ξηρὰ δὲ ἐπιπαττόμενα τὰ πλαδαρὰ τῶν ἑλκῶν ἰῶνται, id eſt, ſicca autem inſperſa, præhumida ulcera ſanant.

Hypocoon.

HYpecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

Hypogloſſum.

HYpogloſſon frutex puſillus eſt, cuius radix & ſuccus emolliendi uirtute pollent.

Hypociſtis.

HYpociſtis eorū quæ ad radices ciſti & ciſtari appellati ſubnaſcuntur, nempe dytinorum, ſuccus eſt, medicamentum ad omneis fluidos affectus efficaciſſimum, ut quod particulas ſiccet corroboretque.

Hypophæſton.

HYpophęſton ſpecies eſt ſpinæ fulloniæ, quemadmodum & hippophaes, ex huius capitulo, folijs, & radicibus, ſuccus expreſſus ſiccatusq; trium obolorum pondere, cum mulſa pituitam & aquam euacuat, maximè congruit orthopnœis, comitialibus, & neruorum affectibus.

Hyſſopum.

HYſſopum in tertio ordine & calefacit & deſiccat, tenuisq; ſubſtantiæ eſt.

Quæ à Ph auſpicantur.

Phaci, lentes.

LEntes in ſecundo ordine ſiccant, medio caloris & frigiditatis temperamento donatæ, ſed aſtrictionis quoq; nonnihil habent. Totum uerò lentis corpus ſiccat, aluumq́; ſiſtit: decoctum ipſius proritat, ideoq; prior aqua defunditur, quum comprimendi gratia lentes aſſumuntur.

Phacos, lenticula paluſtris.

LEnticula paluſtris humectat refrigeratq́; in ſcd'o abſceſſu.

Phalaris.

PHalaridis ſuccus, folia, & ſemen pota, ueſicæ doloribus auxiliantur, habet eadem herba & tenuem quandam uim, naturamq́; calidam.

Phalangites.

PHalangites ꝙ phalangiorum morſibus medeatur, nomen hoc inuenit: eſt & tenuis naturæ compos, qua torſionibus circa umbilicum auxiliari putatur.

Phellos, ſuber.

SVber præſertim ex uinorum cadis, combuſtum, cinerem reddit ſiccando uehemẽtiſſimum, qui medicinis ad dyſenterias inſcriptis admiſcetur.

Philyras, tilia.

TIliæ arboris folia, ſylueſtri oleæ ſimiliter aſtringunt, quibus commanducatis, oris ulcera iuuãtur, eorumq́; decocto colluuntur: quod etiam potum & urinam & menſeis trahit.

Phlomos, uerbaſcum.

VErbaſci genera plura ſunt, inter quæ eſt & dicta tryalis: cæterum folia omnium ſiccantem & mediocriter aſtrictoriã uim referunt: præcipuè eius quod aurei coloris eſt, & quod acerbæ ſint, fluidis conferunt affectibus: nonnulli & dentes ex eis colluunt.

Phœnix herba.

PHœnix, aliis rhu, herba eſt lolio conſimilis, aſtringendi uiribus donata, in uino auſtero pota, omneis fluidos affectus ſiſtit.

Phœnix arbor, palma.

PAlmæ fructus qui iam ematuruit, calidus mediocriter eſt, uiſceribus roborandis & ſtomacho idoneus, tum intus aſſumptus, tum foris applicatus: reliqua palmæ portio uehemẽter aſtringens eſt, quamobrem ſtomachicis, & hepaticis medicinis temperatur: longè magis, aſtringit quod fructus enaſcentis ueluti inuolucrum eſt.

Phermion.

PHermion tenuis, abſterſoriæ & attractricis facultas eſt: ſemen igitur cum melle albugines extenuat, & ſpicula è corporibus extrahit.

Phu.

PHui radicem habet nardi perſimilem, quæ tamen ad pleraque infirmior ſit, ſed urinas magis quàm ea elicit, nardi gallicæ modo.

Phyllum folium.

PHylion, Malabathri folium eſt, de quo in illius capite diximus.

Phycos, fucus.

PHycos refrigerat, ſiccatq; in ſecuneo abſceſſu, ac mediocriter etiam aſtringit.

Phylites.

PHylites cùm acerba quadam prædita ſit qualitate non immeritò alui profluuijs pota auxiliatur.

Quæ à Ch auſpicantur.

Chalbane, galbanum.

GAlbanum calore tertium ferè ordinem accedit, ſiccitat ſecundum, molliendi & diſcuſſoria ui donatum.

Chalcitis.

CHalcitidis uires aſtrictoriæ, acres, adurenteſq; ſunt, & cruſtam inducunt, tenuitate media inter miſy & ſori conſiſtit, uſta tenuior redditur.

Chalcanton, atramentum ſutorium.

CHalcanthum aqua eſt in Cypri metallis coaleſcens, ualentiſſimæ aſtrictionis cum calore non ignauo: quod omniũ efficaciſſimè humidas carneis conſeruat ſuo condimento deſiccatq;

ſiccatq́;.longiore temporis proceſſu in chalcitidem mutatur.

Chalcos, ęs combuſtum.

AEs combuſtum acre quiddã habet & aſtrictionis particeps eſt, quapropter ad cicatricem ulceribus obducẽdam in ſiccioribus corporibus præſtantiſſimum eſt: ſi eluatur, teneris utilius eſt, quàm illorum.

Chalcu anthos, æris flos.

AEris flos tenuioris naturæ eſt, quàm æs cõcrematum, eiuſque ſquama: mixtus itaq; collyrijs palpebrarum & aſperitates, & ficus exterit.

Chamædrys.

CHamædrys in tertio ordine calefacit ſiccatq́;. lienes igitur conſumit, urinas & menſtrua elicit, uiſcerum obſtructiones expurgat.

Chamæciſſus, hedera terreſtris.

HEderæ terreſtris flos quum amarus inſigniter exiſtat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

Chamæleuce.

CHamæleuce in tertio abſceſſu calefacit, in primo deſiccat.

Chamæleon.

CHamæleontis nigri radix calefacit ſiccatq; propemodum in tertio ordine, eſt & abſterſoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit, item duros tumores diſſipat emollitq́ue, & phagedęnica ulcera admota in cataplaſmate perſanat: ſi autẽ intra corpus ſumatẽ, ueneni loco eſt. Albi radix ſuperiori proportione reſpondet, ſed amarior eſt: quæ ſi cum uino auſtero inſtar acetabuli bibatur, latas uentris tineas enecat: facit etiã ad aqſiam inter cutem.

Chamæmelon.

CHamæmelon ſiue anthemis calefacit ſiccatq́ue in primo abſceſſu, præterea uirtute tenui, diſcuſſoria, laxanti, & odorata conſtat.

Chamæpitys.

CHamæpitys ſecundo gradu calefacit, tertio deſiccat, quam ob cauſam & purgare & abſtergere uiſcera, potiſſimũ iecur poteſt, item urinas menſeiſq; trahit, magnam uulnera cõglutinat,

glutinat, putredinem expertis medetur, duritias discutit, decoctum ipsius etiam coxendicum doloribus salutare est.

Chamædrops.

CHamædrops, quiddam & hoc chamedryn uocant, alii etiã teucrion, uiribus chamedryi respondet.

Chamæsyce, humilis ficus.

CHamæsyce abstersoria & acri facultate pollet, quapropter & surculi ipsius & liquor myrmecias, uerrucasq; abolent, crassas oculorum cicatrices cum melle abstergunt, hebetudini, & suffusioni incipienti medentur.

Chamelæa, oleago.

OLeago abstersoria facultate, sordida ulcera & crustas cum melle purgat.

Chelidonium, herba hirundinaria.

CHelidonium in tertio ordine calefacit, ualenterq; abstergit: succus ipsius claritati oculorum utilis est: radix arquatos cum uino & aniso pota, obstructione liberat: mãducata dentium doloribus auxiliatur. Minus chelidoniũ quarto calefaciẽtium ordini ascriptũ, acrius est, ut in ductum cutem exulceret: ungueis scabrosos eiicit: succus autem ipsius per nareis purgat.

Chelidones, hirundines.

HIrundinum crematarum cinis cum melle illitus, anginarum inflammationes persanat: idem oculorum claritati benefacit.

Chole, fel.

FEl omnium aliorum animãtis humorum calidissimum est, colore tamen inter se differt: siquidem quod flauum, pallido calidius: & flauo, æruginosum. præterea uariat pro animantium quæ id habent ratione, quatenus suillum omnibus aliis infirmius est, eoque citra rosionem aurium ulceribus medetur. Ouillũ maioris acrimoniæ est quàm suillum, & ouillo caprillũ efficacius. caprino æqualia ursorũ & boum existũt. taurinum uehementius: hoc, fel hyænæ superat, rursus hyæna uincitur à pisce callionymo dicto, & scorpione, cuius animãtis fel suffusionibus oculorum, hebetudini, & albuginibus accommodatur: item marinæ hirundinis. at capræ syluestris fel etiam lusciosis conferre dicitur. cæterum omnium uolucrum fel, tum

acrius,

acrius, tum ſiccando uehementius eſt quàm quadrupedũ: inter has ipſas autem gallorum & perdicum aliis eſt præſtãtius: accipitrum & aquilarum acrimonia & roſione quodammodo ſuperat, æruginoſo colore, nonnunquam etiam nigro.

Chondrilla.

CHondrilla intybi ſpecies ſubamara guſtu eſt, propterea etiam maiorem ſiccandi uim quàm illa obtinet.

Chondrus.

CHondrus tritico perſimilis eſt, niſi ꝙ glutinoſior.

Chryſocolla.

CHryſocolla altera in metallis reperitur, altera in rubri æris pyla ac tali piſtillo in urina pueri uenerem non experti, ſub caniculæ æſtu contrita, præparatur. hæc igitur abſtergit, diſcuſſoria, ſiccanteque ui prædita maiore, quàm ea quæ in metallis inuenitur, ut etiam carnem abſumat citra roſionem: ob quod ulceribus maleficis accommodata eſt: concremata uero minus erodet.

Chryſocome.

CHryſocomæ, quæ etiam chryſitis dicitur, radix acri ſimul & aſtringente ui exiſtit, quare non multi in medicina uſus eſt, quanquam peripneumonicis & iocinoroſis in mulſo elixa exhibeatur: cæterum menſeis educit.

Quæ à Pſ ordiuntur.

Pſeudobunium.

PSeudobunium bunii ſpeciem repræſentat, calefacit, diſcutit & abſtergit: torſiones igitur circa umbilicum, ſtillicidia & laterum dolores ſoluit: ſtrumas etiam cum ſale & uino inductum diiicit.

Pſeudodictamnon.

PSeudodictamnon imbecillis dictamni uires habet.

Pſimmythion, ceruſa.

CEruſa refrigerat & opplet.

Pſyllium, herba pulicaris.

HErbæ pulicaris ſemen ſecundi refrigerantium ordinis habetur, ſiccando humectandoq; medium eſt.

Psoricon.

PSoricon,chalcitide duplicata,argenti ſpumæ mixta,efficitur,utriſque tamen aceto prius detritis,ac in recentem ollam coniectis,quæ diebus quadraginta ſub fimo deliteſcet: ſic enim maiorem ſiccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quàm chalcitis,acquiret.

Quæ ab O magno incipiunt.

Oon, ouum.

OVi candidnm & tenue,nnllius planè roſionis compos mediocriter refrigerat, utendum igitur eo in oculis, pudendorum ulceribus,alijsq́ue omnibus malignis: miſcetur etiā medicamentis emplaſticis, quæ ſanguinem ſuppriment: luteum uerò pari facultate præditum medicamentis temperatur ad inflammationem arcendam efficacibus: toſtum uerò magis ſiccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctum ſi aſſumatur,uentris fluxiones deſiccat:ſi acerbum aliquod adiunxeris,ut,gallam,aut rhun,aut balauſtium,ac frixeris, multò redditur efficacius:ambuſtis autem crudum impoſitum, protinus auxiliatur.Sorbile aſſumptum,pectoris uitia concoquit lenitq́ue,& arteriæ aſperitates læuigat. Præponetur autem recens ueteri:|& gallinaceum reliquorum animantium ouis.

Ocimum.

OCimum ſecundo calefacientium ordini aſcribitur: habet & humiditatem quandam excremẽtitiam, propter quam neque utile eſt intus aſſumptum:extrinſecus autem inductum diſcutit, & concoquit.

Ocimoides.

OCimoides,nonnulli philæterion nuncupant, inutilis quidem radix eſt:ſemẽ uerò tenue eſt, & ſine roſione ſiccat.

De medicamentis ſimplicibus quæ flauæ bili purgandæ ſunt. Cap. IIII.

ALoes drachma,cũ aqua mulſa manc datur.qui ueſperi eam exhibent,aut ſecundum cibum, noxam inferunt, quippe alimentũ in membra digerit,flauam bilem uacuat minus,trium obolorum inſtar aſſumpta, ut quæ craſſiora tantum excremata abundè educat. Cæterum quũ omnia purgantia medicamina ſtomacho aduerſentur, ſola, aloe conducit

cit. qui uero amaritudinem eius non ſuſtinent, in catapótia coactum aſſument. Sciendum uerò eſt, medicamenta ea non ſimplici quodam temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare, (omnia ſiquidem calida, quale piper eſt, uacuationẽ molirentur) uerum totius ſubſtantiæ proprietate, quo modo lapis magnes ferrum attrahere demonſtratus eſt. Porrò ex purgantium medicaminum numero ea quæ uentrẽ duntaxat emolliunt, primo libro ſunt expoſita: efficacioribus autem utimur uel ad materiam deriuandam, uel ad affectum induratum agitandum remouendumq́ue, aut ad corpus reficiendum, mutandumq́ue ipſius temperamentum, aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uerò ſunt nonnulli etiam mixti ex prædictis modi, inuicem connexi. Cæterum purgationibus hos uti conuenit qui uiribus pollent, & mente conſtant, primosq́ue ætatis limites euaſerunt, nondum uerò ad extremos peruenerunt item qui ſtomacho robuſto ſunt, & copioſam materiam inutilem in corpore collegerunt, non multi adeò, ſanguinis compotes. Tempus autẽ purgationis, ſi nulla urgeat neceſſitas, uernum maximè & autumnale opportunum eſt.

Quæ bilem uacuent.

QVæ bilem educũt, quouis anni tempore præterquàm in hyeme rectè uſurpantur: ætate uerò florida, & declinante: habitu ſicco, muſculoſo, nigri coloris, uel rubri: uiris magis quàm mulieribus: item in quibus cibi continuè corrumpuntur, aluus aſtricta eſt, amara bilis redundat, iracundis, paucam urinam reddentibus, cibo uſis ſicco & calido. In affectibus, arquato, iecoris imbecilitate, pleuritide, phrenitide, angina, inſania, cephalæa, lippitudine, eryſipelate, lepra, febri, & quibus bilis ſuperat. Datur aloe capite grauatis, lippientibus, ſiticuloſis, & qui per ſomnum imaginibus torquentur ſine febri, adhæc qui horroris diſcurſum in corpore ſentiunt, flatus acreis ædunt, inteſtinis roduntur, quibus ſtomachus immodicè æſtuat, aut nauſea humoribus os eius rodentibus euertitur poſtremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyſter nequit iniici: abundè ſiquidem inanit, ſic ut totũ corpus non commouet, niſi copioſa admodum fuerit exhibita: bilem autem inteſtinis, aluo & ſtomacho inhęrentem educat. Veratrum conuenit & acuto & longo morbo laborantibus. qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt, quales ſunt qui inſa-

nia, altera capitis parte (heterocranici dicuntur) humorum impetu in oculis decumbente, & pectoris affectibus torquentur: accõmodatissimum est uisceribus, uteri & uesicæ uitiis medicinam requirentibus. Laudatur etiam ad longam asperæ arteriæ affectionem, arquatum, eruptiones quæ exanthemata dicuntur, impetigines, uel herpetas, uel erysipelata, uel lepras. Veratrum nigrum bilem flauam potissimum è toto corpore citra molestiam educit, quam ob causam iis qui non grauiter febricitant, magisq; febri carentibus instar drachmæ exhibetur, radicibus in mulsa & aqua maceratis, aut cũ melle catapotiorum modo: uerum ita exhibetur, ut ieiunium præcesserit. Sunt qui misceant ei pulegiũ, uel satureiam, uel aliquod ex iis quæ subitò transeunt, stomacho non inimica. Scãmonia perinde ut ueratrũ purgat, magis flauam bilem: cæterũ inter omnia quæ purgationem moliuntur, aduersissima stomacho est. datur igitur iis, qui febri carent & stomacho sunt meliori, ad põdus quatuor obolorum cum sale aut pipere, aut zingibere, aut quodã stomacho utili, quod protinus corpus permeet, aut etiam cum melle: item cum gũmi quoq; fiunt catapotia. Colocynthidis, hoc est, cucurbitæ syluestris medulla bilem potissimũ uacuat, & mucosa non à sanguine tantum trahit, quemadmodum ueratrum & scammonia, sed etiã à neruis & neruosis partibus instar drachmæ in aquæ mulsæ cyathis duobus, quibus & ruta incocta sit, epota: læuigetur autẽ accuratè, quoniam asperitates ipsius interaneis adhærentes, ulcera concitant, & neruos consortii lege afficiunt. Exhibetur rectè, capite dolentibus, nempe quũ cerebri membrana, uel ea quæ caluariam cingit, uitiata fuerit, ut, uertiginosis, heteronocranicis, cephalæa infestatis comitialibus, apoplecticis, conuulsis, ut in utramlibet partem deprauata sit facies, qui cynicus spasmus dicitur, diuturno in oculos fluxu uexatis, orthopnoicis, suspiriosis uetusta tussi conflictantibus, præterea iis quos articularii dolores, & renum uesicæ affectus malè habent. Elaterium scammoniæ modo euacuat deligẽdũ uerò porraceũ, leue, & anno non uestustius, triobolari pondere cũ lactis hemina læuigatum exhibetur. Tithymalus bilem elicit, non aliter quàm elaterium & scammonia dantur liquoris guttæ quatuor aut quinq; cum polenta maceratæ, quæ statim deglutientur. Nam in ore diu retentæ, linguã exulcerant, eiusq; uicinam. Lathyrides bilem purgant sicut

ueratrum

ueratrum & ſcammonia : offerentur igitur ſeptem octove, & uſque ad quindecim : robuſtis ſanè & qui liberaliore indigent purgatione, manducari præcipe, imbecillioribus & malo præditis ſtomacho, integras ipſas deuorare. Peplii turionum qui ſemper ſicci exiſtunt, inſtar octo obolorum in mulſa datum bilem educit, ueratri modo, & flatus diſſicit. Agaricum ſimileis cucurbitæ ſyluestri uireis habet, tardum ad functionem obeundam, non autem ſtomacho admodum inimicum: datur læuigatum drachmis duabus cum mulſa, ſit autem albiſſimum, uehementer fragile, non adeò lignoſum, neq; teredinibus obnoxiū. Iris illyrica ſimili modo purgat octo obolorum inſtar ex mulſa aſſumpta. Sit autē nec uetuſta, nec teredines experta. Centaurium minus bili & mucis purgandis aptum, coxendicū doloribus peculiariter cōuenit: ius ipſius drachmæ & ſemiſſis pondere in aquæ hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum ſemiue inſtar duarum drachmarum ex mulſa datur, quibus etiam ueratrum nigrum, uerum flos ille, gratior quidem ſtomacho exiſtit quàm ueratrū, minus autem purgat. Chamælææ drachmæ quatuor in mulſæ heminis duabus ad quartas decoctæ, per inde ut ueratrum, purgant. Nonnulli uero chamælęæ & abſinthii dupla portione catapotia fingunt, exhibentq;. Ariſtolochiæ clematidis, hoc eſt ſarmētariæ ſeminis drachma in mulſa pota, colocynthidis more purgat. Polypodii radix arida, ſi læuis mulſæ inſpergatur, aut cum ea conteratur, eundem quem colocynthis effectum præſtat.

Quæ bilem atram uacuent.

MEdicamentis atram bilem ducentibus utemur præcipuè in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum conſortia exoſis, aut ſeceſſu gaudentibus, item in his qui dum à morbo reficiuntur, purgationem deſiderant, autumno feruidiore, habitu ſicco & parum muſculoſo. Epithymū laudatiſſimum eſt remedium inter ea quæ atræ bili uacuandæ ſunt. dantur ipſius drachmæ quinque læuigatæ ex lactis hemina. Epithymbrum quod thymbræ ſupernaſcitur, ut epithymum ſimiliter euacuat, ſed imbecillus eſt. Pulegium atram ducit bilem inſtar acetabuli in mulſa potum. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegium uacuat, cæterum ambo deſiccant. Alypi ſemen inferius atram purgare bilem pari epithymo menſura cum ſale & aceto dictum eſt, inteſtina uero ſi fidem Dioſcori-
di

di accommodamus, leuiter exulcerat. Eſt autem meo iudicio, quæ nunc alypias uocatur: exhiberi debet in mulſa. Parthenium ſimiliter ſiccum ſi potetur eadē ſolet extrahere. Alyſſon cum ſale epotum non aliter quàm ſuperiora expurgat.

Quæ pituitæ uacuandæ ſint.

EOrum quæ pituitam educunt uſus eſt in habitu frigidiore & ſenio confectis perque hyemem, in reſolutis, apoplecticis, inturgeſcentibus tumore laxo fungoſoq́; , quod œdema dicunt, inſuper in his qui multum pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut ſtomacho collegerunt, & in mulierum fluore. congruunt etiam copioſa emungentibus, craſſa excreantibus faſtidioſis, & coxendicum cruciatu detentis, quum muci articulis incubuerint, aut elephanticis: maximè autem conueniunt iis qui aqua inter cutem laborant, cui nomen eſt anaſarca. Styracis albi drachmæ pondus cum reſina terebinthina æquali modo deuoratum, pituitam euacuat. Oleæ radicis cortex drachmæ inſtar cum uino aut aqua. Pyrethri oboli nouē ex aqua. Lychnidis ſeminis drachmæ duæ. Cyclamini radicis drachma cum hydromelite. Scordij drachmæ duæ cum melle Chamæpytis in pollinem detrita, exhibitaq́; in catapotiis. Squamæ Cypriæ drachma ſemis cum reſina pari in catapotiis ualentius purgat pituitam. Lauri foliorum uiridiū ſeſquidrachma. Cucumeris ſylueſtris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, ſimilemq́; effectum præſtant. Apii dimidium quod ad radicem eſt manducatum: nonnulli id chamæraphanon appellāt, hoc eſt humilem raphnum. Bdellij drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autem gummi oculis defluentibus idoneum.

Quæ aquam educant.

AQuam elicientibus uti conuenit in his quos aqua ſubter cutem, ab utre aſcites dicta, malè habet, in mulieribus albo fluore infeſtatis, item in ijs quos ulcera fluida torquent. Squamæ Cypriæ drachma cum mulſa pota aquam educit: aceti uerò momentum ſuperſorbere oportet, ne par uomitum reddatur. Coccum gnidium cortice detracto læue cum melle cocto potum ne fauces attineat, aquas trahit. dantur autem grana aut uiginti, aut uigintiquinque, aut triginta: ualentioribus

bus quadraginta. Euphorbij drachma cum melle cocto pota pituitam emolitur, magis autem aquas. Lonchitidis seminis oboli octo cum mulsa aquas purgãt. Cneoron similiter aquas trahit cum polenta potum. Cnici seminis drachmæ quinque læuigatæ ptisanæ incoquuntur cum salis momento, sorbenturque. Ammoniaci suffiminis drachma in mulsa pota educit. Nonnulli uerò lienosis id cum posca exhibent. Sambuci corticis radicis succus instar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

De compositis medicamentit purgantibus. Cap. V.

Catapotia ex aloe.

COlocynthidis medullæ pars una, absinthij succi pars una, aloes partes duæ, scammoniæ partes duæ: ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

Oxymeli Iuliani.

RVtæ, origani, singulorum, quadrans, thymi cometriens, anethi sescuncia, iridis uncia, mandragoræ radicis sescuncia, agarici sextans, tedarum pinguium unciæ duodecim, cocci gnidij triens, lathyridum, alypiadis, singulorum quadrans, polypodii sextans, phylli, costi, spicæ nardi singulorũ uncia, rheu pontici sescuncia, scillæ, sambuci turionũ, canopi, (qui est sambuci cortex) singulorũ quadrans, asari uncia, pulegii quadrãs, epithymi, ueratri, acori, singulorum sextans, sij, amomi, hyperici, cumini, singulæ unciæ, anisi sextans, aceto sextarij decẽ, mellis sextarij quinq;: herbæ per triduum in aceto madescunt, deinde excoctis dum amplius dimidio consumptum fuerit, mel adijcitur: ubi unita fuerint, & illis abiectis admiscentur lathyrides, costus, coccum gnidium, spica nardi læuigata, & si uoles postquam perfectè coctum fuerit oxymel, illa impones. Modus summus est uncia, aut pro uirium ratione: benefacit podagricis affectibus & comitialibus, ac in quibus uacuare simul & crassos humores educere opus est.

Purgatio ad ducendum aquas quæ constat caryophyllo.

ALoes, epithymi, caryophylli, cocci, gnidii, petroselini, rheu pontici, singulæ semunciæ, euphorbii scrupuli, quatuor, mellis quod satis est. datur cochlearis mensura.

Purgatio

Purgatio ex rhodomelite confecta, Alexandri,

ROsarum ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, ſcammoniæ unciæ quatuor. ſummus modus eſt quinque cochlearia:leuior,duo:medius tria. ALITER. Mellis libra, roſarum ſucci libra,piperis drachmæ duæ,ſcammoniæ drachmæ octo,maſtiches drachmæ quatuor,zingiberis drachmæ duæ ALIO modo,quo ego utor, Spicæ nardi,aſari,epithymi, ſingulorum ſemuncia:macerantur in aquæ hemina per triduum: ubi mediocriter incoxeris,miſceto aquæ roſarum ſucci ſextarii dimidiũ, mellis tantundem. Poſtquam aduſque ſpiſſitudinem fuerint incocta,ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

Purgatio ex malis cotoneis.

MAlorum cotoneorum toſtorum unciæ quatuor, piperis unciæ ſex,ſcammoniæ drachma, mellis unciæ quinque: trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

Compoſitio dia citriu,quod eſt,ex malo medico,ſtomacho utilis.

MAli medici corticis, carniſq; pondo in aquæ ſextario uno & dimidio ad tertias decoquitur, mellis ſextarius dimidias adiicitur:ubi mellis ſpiſſitudinem ex coctione acceperint, inſpergitur læuigati piperis longi uncia, ſcammonię toſtæ in fermento tantundem.

Buccellatus purgans.

SCammoniæ toſtæ uncia,piperis,apii ſemini, ſingulorũ ſcrupulum,fœniculi, aniſi, ſingulæ uncia mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ dantur in condito.

Oliuæ purgantes.

SCammoniæ uncia, piperis tantundem, epithymi, cumini torrefacti,petroſelini,rutæ,foliorum menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor,laſerpitii drachma,palmularum unciæ quinq;, mellis tantundem, aceti heminæ duæ,oliuarũ cocymbadum ſextarius,ſciſſarũ uidelicet:quidam & gari momentum addunt.Modus eſt quinq; ſcrupula aut ſeptẽ aut nouem.

Caſtillus purgant.

SCammoniæ drachmæ quatuor,euphorbii tantundem, phylli,piperis,ſingulorum drachmæ duæ,mellis libra. datur inſtar unciæ.

Fusca purgans, & stomacho grata.

CVmini, fœniculi, ſingulorũ uncia, pulegii, apii, aniſi, ſingulorum ſemuncia, epithymi, ſcammoniæ, ſingulorum uncia, ſalis unciæ duæ. Summus modus datur ſcrupulis duobus in poſca, nonnulli etiam euphorbij ſcrupula quatuor adiiciunt.

Vinum purgans in hydropicis.

SCillæ tres unciæ, apij ſeminis unciæ ſex, piperis drachma, capparis radicis drachmæ quatuor, cocci gnidii cortice exuti drachma, folii malabathri galbuli duo, uini heminæ duodecim, mellis ſextarij tres: ſcilla contuſa uino ſuperfunditur, reliqua læuigata miſcentur.

Halatia, quaſi dicas ex ſale confecta, purgatio.

SAlis communis torrefacti drachmæ ſex, api ſeminis, zingiberis, panis ſiccis, ſingulorum ſcrupula ſex, aniſi, piperis ſingulorum ſemuncia, ſcammoniæ, epithymi, ſingulorum uncia. datur circiter cochleare.

Compoſitio dia Hermodactilu, ad podagram.

HErmodactyli quadrans, aniſi, cumini æthiopici, ameos, thymi ſummitatum, piperis albi, zingiberis, ſingulorum ſcrupula tria, epithymi ſemuncia: exhibentur ſcrupulis quatuor. quidam ſcrupula ſex dant mane cum condito, aut mulſa, aut aqua calida. ALITER eadem purgatio. Hermodactyli uncia, cumini æthiopici, aniſi, agarici, zingiberis, ſingulorum ſcrupula ſex, maſtichæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupula duo, muſci ſiliqua, cnici ſcrupula duo, datur quatuor ſcrupulis cum hydromelo, Scammoniã, quòd ſtomacho ſit inutilis, auerſamur. Si autem liberaliore uacuatione opus ſit, ſcammoniæ ſiliquas treis menſuræ admiſcebis: lotn exhibetur.

Catapotia, quæ conſtant lapide armenico, arthriticis potiſſimum ebibenda.

ALoes unciæ quatuor, ſcammoniæ ſemuncia, agarici uncia, epithymi tantundem, lapidis armenici ſcrupula duodecim, caſſiæ uncia, ſpicæ nardi uncia, ſcillę toſtæ ſextãs, croci ſcrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus ſcrupulis exhibẽtur.

Compoſitio

Compositio dia Coronopodiu, ad eadem efficax, ad quæ ex Hermodactylo confecta stomacho utilis.

ZIngiberis scrupula duo, piperis scrupulum, agarici scrupula decem, cnici partis interioris scrupula quatuor, corono podij radicis scrupula sex. dantur scrupula tria: quibus aluus est difficilis siliquæ uiginti tres, quæ faciunt omnino obolos septem, aut ferè octo: ubi uenter inanitus est, ad lauacrum duces inde ouis & pane enutries.

Medicamentum ex Cyrenaico liquore ad febrem quartanam.

LActis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutę foliorum, singulæ drachmæ, datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

Puls ad purgandum, tumoribus laxis, & elephanticis singulariter efficax, & in quibus humorem crassum glutinosumque emoliri uoles.

CVcurbitis duabus syluestribus circuncisis semen eximetur, interiore ipsarum carne relicta, dulci oleo ipsas replebis, & propriis operculis obtectas pernoctare sines, in sequenti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabescant, deinde ipsis proiectis oleo aquæ temperato nigri ueratri triobolum adiunges, scammoniæ drachmam: ubi iam cum his pulticulam è simila, aut panem siccum læuigatum incoxeris, inde ægroto dabis tenui pridie uso uictu, ad nucum auellanarum, octo aut decem, aut plurimum quatuordecim magnitudinem, & portioni aquam calidam exhibebis.

Quomodo eos qui purgantur tueri conueniat, quidque faciundum ubi medicamentum purgans assumptum nihil profecerit, Cap. VI.

SVmmatim in omni purgatione efficaci, medicamētum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & cōctione obita trades, ac à somno quoad in totū purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri si fieri potest adhibito, cibo omni & potu abstinere usq; ad consummatā purgationem compellet.

Ex commentarijs Philagrij.

AT si inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem contrahendam expeditum ex longa penuria præcedente

habeat, aut alia eiuſmodi de cauſa, dabitur ipſi panis ex uiuo aquoſo, aut ptiſanæ cremor aut chondri, idq; nōdū incepta uacuatione, (ut ne cibus corrumpatur) ſed protinus ubi medicamentum fuerit epotum, ſic enim nōnunquam ad celerem medicaminis motionem pondere ſuo opitulatur. Si uerò quocunque medicamento ad aluum emolliendam aſſumpto quis non purgetur, neque uacuetur, nullo accedente periculo nihil molien dum eſt. At ſi magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, diſtendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyſter ſtatim neceſſariò iniicietur. Si ne ſic quidem uenter reſpondeat, corpore roſionem & ueluti euerſionem ſuſtinente, lauare liberaliter, inungendo oportet: ubi repletū eſt grauaturq́;, ſanguinis dimiſſio congruet, præſertim ubi multi compos ſanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat, & emiſſitios, nō ex natura, ſed acquiſitò ex medicaminis potione. Vbi horū nihil infeſtat, ſed morſus & uellicatus affligit, à balneo cibū protinus offeres, uinū liberalius potui dabis, atq; interea clyſterem inſeres, niſi ſubſiſtat cruciatus, rurſusq́; lauabis. Eſto aūt oleū quod in aluū dabis rutaceum, aut ex alio quopiā flatus expertè præparatū.

Si purgatio modum excedat. Cap. VII.

SI purgatio maior ſit impendio, cutis infricari debet, & lauari calida: ante balneum uinum tenue, fuluum & flauū dari, tale ſiquidem celerrimè in totum corpus diſtribuitur: item panis ex eo madens, & malum punicū. Quòd ſi euacuatio perſeueret, artus uinculis excipientur, quæ è ſummo deorſum diſtributa, conſtringant, & nonnihil ſanguinis & ſpiritus excipiant: dabiturq́; potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum. deducit enim in cutem ſubitoq́ue reuellit humorum in uentriculum confluxum, obtunditq́; medicinę purgantis quod ceu uiroſum eſt & medicatum: huius penuria paſtillos theriacos, præterea compoſitionem diaſpermaton, & Philonium appellatam: imò etiam cucurbitulis ſupra ſtomachum, & cataplaſmatis ex polenta & mulſo uti, prodeſt, deinde epithematis aſtringentibus: maximè uerò ex totius corporis frictione, & medicaminum potu, adiuuantur. Aer ipſis uitandus qui frigidus nimium aut calidus exiſtat: ille ſiquidem materiam à foris intro compellit, fluoremq́ue auget: hic diſcutit, & uireis reſoluit. At ſi ex inteſtinorum quę medicamento irritantur

irritātur, erosione, uacuatio augeatur cataplasmatis obducere cōmemorata oportet, & in aluū dare quæ acrimoniā retundūt, adipem anserinū scilicet, uinum dulce, nardum & consimilia.

De Hieris antidotis. Cap. VIII.

Hiera Antiochi.

CHamedryos, agarici, colocynthidis medullæ, stœchados, singulorū drachmæ decē, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ fermentaceæ, piperis albi, singulorum drachmæ quinq; , cinnamomi, spicæ nardi, myrrhæ troglodytidas, croci foliorum, singulorum drachmæ quatuor, mellis quod satis est, ALITER. Colocynthidis carnis drachme uiginti, scillæ tostæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis, scammoniæ, hyperici, singulorum drachmæ tres, epithymi, polypodii, aridi, bdellij, aloes, chamedryos, marrubij, cassiæ, singulorum drachmæ octo, myrrhæ troglodytidis, opopanacis, sagapen, petroselini, piperis communis & longi & albi, cinnamomi, croci, castorii, aristolochiæ longæ, singulorum drachmæ quatuor mellis, quod sufficit.

Hiera Iusti.

EPithymi drachmæ duodecim, marrubii, stœchados, chamædryos, ueratri nigri, scammoniȩ, agarici, piperis longi, scillȩ tostȩ, singulorum drachmæ sedecim, euphorbii, colocynthidis carnis, aloes, croci, gentianæ, petroselini guttæ ammoniaci, sagapeni, singulorum drachmæ octo, opopanacis, pollii, cinnamomi, myrrhæ, spicæ nardi, iunci odorati floris, pulegii, singulorum drachmæ quatuor, aristolochiæ lōgæ & rotundæ, utriusque drachmæ duæ, mellis quod satis est, datur scrupulis duobus, aut tribus, aut quatuor cum mulsa & sale.

Hiera Galeni.

CHamædryos, piperis longi, piperir albi, stœchados, ueratri nigri, scammoniȩ, spicæ nardi, scillæ tostæ, (nonnulli etiam epithymi) singulorum drachmæ sedecim, myrrhæ, croci, ammoniaci suffiminis, euphorbii, singulorum drachmæ octo: excipiuntur melle.

Hiera Ruffi.

CVcurbitæ syluestris, quæ sicyonia uel colocynthis dicitur carnis, drachmæ octo, chamædryos drachmæ decem, sagapeni drachmæ octo, petroselini, aristolochiæ rotūdȩ,

piperis albi, ſingulorum drachmæ quinque, cinnamomi drachmæ quatuor, uel caſſiæ octo, ſpicæ, croci, polij, myrrhæ, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis, quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis.

MArrubii, agarici, chamædryos, colocynthidis carnis, ſtœchados, ſingulorum drachmæ decem, opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ, piperis albi, ſingulorum drachmæ quinque cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ, polii, croci, ſingulorum drachmæ quatuor. arida tunduntur ſimul & incernuntur, opopanax autem, ſagapenum, & myrrha contuſa, mulſa per noctem unam in pila macerantur, deinde læuigantur, & ſicca his admiſcentur: melle optimo excepta reponuntur in uitreo uaſe aut plumbeo. hæc ratio omnium hierarum communis eſt. Summus ipſarũ modus eſt drachmæ duæ: aſſumatur & ſalis drachma, mellis heminæ duæ, a quæ quantũ ſatis eſt. Quòd ſi uehemẽtiores ad purgandũ uoles efficere, quibus ſcammonia non ineſt, iniicietur, & his ſingulis ex illa obolus.

Quæ ſedi & umbilico illita purgent. *Cap. IX.*

Illito ſedis ad flatus excutiendos.

RVta cum melle in tenuiſſimum pollinem redigitur, ut unus ſuccus fiat, & penitiſſimè intra ſedẽ delinitur Efficaciſſimũ uerò eſt ſi cumini momentũ & nitri aſſumat, uel cyclamini ſuccum: ſtuppa exceptum imponitur, aut glandis forma melle appoſito, flatus ſiquidem multi erumpunt, uentrem leuantes.

Perunctio ſedis uentrem mouens, Chezanance.

ALumen cum melle læuigatum coquitur quoad fuluũ reddatur, atque hoc ſedes perungitur, facilè enim copioſa citra laborem ſubducit.

Medicamentum quod umbilico illinitur epomphalium dictum, ad aluum ſubducendam.

CYclamini drachmæ quatuor, nitri drachmæ tres, ueratri nigri & albi, ſingulorum drachmæ duæ, colocynthidis drachmæ tres, ſcammoniæ drachmę duę, elaterii ſucci drachmę quatuor, cocci gnidii totidem, caricarum pinguium unciæ duæ, fellis taurini uncia.

Aliud

Aliud laudatissimum.

ELaterij,lathyridis,galbani,cyclamini,ueratri nigri ſingulorum drachmæ quatuor,colocyntidis carnis drachmæ octo, cucumeris ſyluatici recentis, ſcammoniæ, cocci gnidi, tithymali ,ſingulorum drachmæ duæ, terebinthinæ drachmæ tres: excipito hæc felle taurino,& unguinis modo uritor. Quidam uerò ad unguentes faui uncias ſeptem & ſicyonij quod ſatis eſt,emplaſtri modo impoſuerunt.

Quæ medicamenta uomitum citent, & quomodo ueratrum exhibetur. Cap. X.

VOmitu utuntur & ſani, qui ciborum humorumve copia grauantur: & acuto morbo laborantes quum à pituita aut eiuſmodi quodam infeſtantur. At medicamentis uomitū facientibus neq; ſani,neque acuta ægritudine occupati uti permittentur:ſed in longis proſunt affectibus & præſertim induratis,quæ ualidâ commotionē deſiderent, qualis eſt podagra,morbus comitialis à ſtomacho originem trahens,elephantia aqua ſubter cutē,melancholia, & perſimiles. Aduerſatur uomitus ſanguinē excreantibus,malo præditis ſtomacho, & ijs qui ſuffocationibus opportuni ſunt. Promptiſſimū igitur ad uomitū ciendū eſt Cyprinum, digitis aut pinnis id intinctis, demiſſisq; in guttur. item nardi gallicæ radicum drachmæ ſeptem ex mulſa potę ſurſum ualenter purgant:ſimiliter etiam radicum betonicæ,quæ ceſtron dicitur, quinq; aut ſex drachmæ cum mulſa ſumptæ & daphnoidis tria folia uiridia in læuoram coacta comeſtaq;. Itē elaterii obolus in aqua aſſumptus ſurſum pituitam & bilem expurgat: & herbæ pedicularię grana quindecim cum mulſa craſſiore, ex bulbis autē qui manducari ſolent,ſi crudi aſſumantur. Narciſſi autem elixi ſurſum per uomitum purgant. idem facit apii radicis pars ſuperior,aeri proprior comeſta,uocant eam nonnulii chamæraphanon, inferior autem pars per inferna purgat, tota uero ſumpta utrinque: raphani prędictis minus quidem purgant, ſed utilius:cæterum conuenit ipſas acreis & recentis adhuc minutim conciſas,ante duas tres've horas in oxymelite maceratas quam fieri poteſt multas,aſſumere,ter quaterve à cœna uomitu excitato:ſemel autem ieiuni uoment,& ſæpe oxymel abſorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bibentes

bentes aquam digitis aut pinnis in os demissis uoment.

Quibus modis ueratrum exhibeatur.

VEratrum dari debet, ubi longi ualentesque morbi sunt & spes ex aliis præsidiis adempta est, quod ægritudo omnibus ipsis fortior extiterit. Conueniet autem siue continuè infestauerit morbus, ut aqua inter cutem, elephantia malus corporis habitus, resolutio, & id genus alia: siue statis temporibus repetat, ut morbus comitialis podagra. Porrò quum plures hellebori exhibendi modi existant, simplicior quidem & præparatio potius ad id assumēdum, talis est. Raphano arundine compuncto dissectoq; ueratri albi optimi radicū præsegmina inseruntur: ac ubi una nocte in eo permanserint, proiiciuntur: raphanus minutim concisus, cum oxymelite in dictum modum ægro exhibetur, nimirum uomitionibus assueto, atq; is horis quot diximus interpositis ad uomitum cogendus est. At proprius ueratri exhibendi modus hic fuerit. Veratri optimi sextans in aquæ hemina diebus quinq; maceratus, ad aquæ tertias incoquitur: ubi expressum ueratrum est, aquę miscetur tantundē mellis: excoctū usq; ad spissitudinē prædicto modo, laboranti exhibetur, præterquā uomere prius exercitato etiam ieiuno, probeq; defuncto concoctione, & cui aluus responderit, uel sua sponte, uel clystere semen bisve secundū uiriū rationē sollicitata. Omnium uero efficacissimus modus talis est. Dissectis ueratri radicibus in sesamini magnitudinē (nam in tenuissimum redactæ pollinem uirium efficacia strangulationes patiunt) ueratri plurimū drachmas duas, modicè unam, imbecillioribus ptisanæ cremori aut alicæ, aut id genus alicuius incoctā, potui dabis: ualentioribus ex aqua calida aut mulsa. Incipit autem purgatio post tres quatuorve horas: quibus tardior est, ii melius purgantur. Quod si uomitus lentè oboriatur mulsa potui data, uomere æger cogendus est, pinnis oleo madidus in os demissis. si ne sic quidem proficiatur, in balaeū deduci debet. Vbi iam uomere inceperit si uacuatio paulatim respondeat, nullum ægro negotium facessere oportet. sin autem uellicatum aut conuulsionem experiatur, hydrelæum potui dabitur, simul & in aluū ab inferiore parte indetur: quod alioquin in his qui helleborum assumunt, nonnunquā fieri solet, unde medicamenti coaceruationē facilus ferunt. Si anima deficiat, naribus quæ odorem mouent admotis & consimilibus uireis

recolligere,

recolligere, aliisq; ut uerisimile est superuenientibus casibus, eadem accōmodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari somnusq; permitti debet, & alia sicuti in his qui nimium purgātur diximus, factitanda sunt. Si perseueret uacuatio, cucurbitulas stomacho defigere, & artus uinculis excipere conuenit: sin aūt pro ratione facta sit, mulsæ iusta portio propinabitur, qua superfluitates è medicamēto reliquæ eluantur: mox cibus boni succi offeretur. Iā uerò in iis qui medicamenta per os abominantur, omnino aūt hellebori potionē requirunt, Antyllus huiusmodi quodā usus est clystere: hellebori albi drachmæ duę in aquæ sextario per diē & noctem unā macerantur, sequenti die ueratrū in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur, ut nomitum concitet, superius purgat paulò imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abundè purgatum est, glande acri imposita, aluus irritatur, ut quod iniectum est reddatur, & æger nō amplius uomat. Facta excretione, mulsa semel bisve intestinis abluendis iniicitur. ipse uerò Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuso cribratoq;, deinde cocto melle excepto, ac clysteris modo ex helleboro præparati, superiorem uentriculum purgare, uerum hic est modus probatior. Nam purgationē partire in uices nobis licet: pondus igitur sit ueratri drachmæ duæ, cæterū glans circumaptetur aut uinciatur stuppa solidiore, cuius initiū extrinsecus per sedem recipiatur, quò glandem ubi satis purgando profecerit, auferre possimus. hic modus purgat, quidem absolutissimè, non autem suffocationem aut aliud quoddam periculum inducit.

De differentia antidotorum. Cap. XI.

PRæfatio Galeni de antidotis in hunc modū habet. Medicinas quæ non extrinsecus impositæ, sed intra corpus assumptæ affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipsorum est differentia, quædam enim lethalium medicamentorū gratia offeruntur, quædam ob bestias uirus iaculanteis, quas Græci ἰωβόλους appellant, quædā uerò morbis ex prauo uictu cōtractis auxiliātur: nōnulla treis hos usus promittuut, quemadmodū etiā quæ theriaca dicitur.

Hedychroi quod theriacen ingreditur, confectio.

ASpalathi radicis corticis, calami aromatici, costi, asari, xylobalsami, phu, amaraci, mastiches, singulorum drachmæ sex, carpobalsami drachmę duę, mari drachmæ sedecim

cim iunci odorati floris drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ uigintiquatuor, amomi, cassiæ, rha, singulorum drachmę octo, nardi Indicæ, phylli, singulorũ drachmæ xij myrrhæ drachmæ uigintiquatuor, croci drachmæxij. uino primi meriti excepta; in pastillos coguntur, manu in opobalsamum intincta.

Quomodo pastilli scillini præparentur.

SCilla luto aut crusta ex panificio & opere pistorio oblita, modicè torretur, inde carnis ipsius partes, duæ, cum erui farinæ una capiuntur, simulque læuigantur & finguntur pastilli.

Quomodo pastilli theriaci fiant.

SVmuntur uiperæ quatuor aut quinæ, fului coloris & recens captæ, & quaternis digitis à capite & cauda amputatis, totaque cute detracta & interaneis exemptis, reliquum corpus in fictili nouo cum anetho & sale modico discoquitur, dũ spinæ à carnibus segregentur: deinde his exceptis ablatisque accurate à spinis carnibus, & panis puri æquali modo addito, læuigantur omnia pariter, formanturque orbiculi manu in opobalsamum intincta: in umbra refrigerantur.

Quomodo paretur theriace antidotum.

PAstillorum scillinorum drachmæ quadraginta octo, pastillorum theriacorũ, pastillorum hedychroi, cinnamomi, piperis, communis, lachrymæ papauerit, singulorum drchmæ uigintiquatuor, rosarũ siccarũ drachmę duodecim, scordii, napi buniados seminis, iridis illyricæ, agarici, dulcis radiculæ, opobalsami, singulorũ drachmæ duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheu pontici, quinquefolii radicis, nepitæ, iunci quadrati floris, marrubii, petroselini, stœchados, costi, piperis albi & longi, dictamni, thuris masculi, terebinthinæ, mastiches, chię, cassiæ, nigræ, nardi indicæ, singulorũ drachmæ sex, polii floris, styracis, apii seminis, seselis, thlapsis, ameos, chamædryos, chamæpityos, hypocistidis succi, malabathri, nardi gallicæ, nardi, meu, gentianæ, anisi, fœniculi seminis, lemniæ terræ, chalcitidis tostæ, amomi, acori, carpobalsami, phu pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, singulorũ drachmæ quatuor, dauci seminis galbani, sagapeni, bituminis, opopanacis, castorii, centaurii tenuis, aristolochiæ sarmentitiæ, singulorũ drachmæ duæ mellis attici pondo decem, uini falerni sextarii duo: coniectis in pilam, liquore hypocistidis, myrrha, sagapeno, dulci radicula

styrace,

ſtyrace, acacia, & opopanaçe, mellis momentũ inſtillatur, con tuſaque diſſoluuntur, deinde uino ſuperfuſo, ut illa ſuperet per triduum madeſcunt: inde reliqua contuſa in unitatem coguntur, mel deſpumatum: cæterũ in argenteo aut uitreo uaſe non adeò pleno medicamentum reponitur, frequenter operculum aufertur. Vſus eius eſt quum urget neceſſitas in iis qui à feris commorſi ſunt & uenena aſſumpſere, poſt annum ętatis ſeptimum, ſic ut inſtar nucis auellanæ, cum tribus uini cyathis, quotidie bis bibatur. Similiter facit ad eos qui ex quadam latente cauſa periclitati ſunt, corruptela quæ corpus conficit, lethalis medicamenti qualitatem imitata, quemadmodum in peſtilentia correptis potiſſimum accidit, ſemel quotidie. in alijs uerò affectibus à decem annis uſq; ad uiginti, uſus eius celebratur in tuſſi, thoracis, doloribus aut laterum, ſi febris abeſt, cũ mulſo: ſi illa urat, cum hydromelite, ſub noctem ad fabæ Aegyptię magnitudinem exhibetur. Sanguinem autem excreantibus omnibus, ſi morbus recens eſt, ex poſca: ſi uetuſtior, ex ſymphyti decocto, quantum faba Aegyptia explet, idque manè, & ueſperi. At quos inflationes & torſiones circa umbilicum, aut morbus cœliacus malè habet, ex aqua calida ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem mane aſſument. cæterum appetentiã uehementem excitat, rigores, perfrictionem, & bilis uomitum, præſumptum ante acceſſiones diſcutit, menſtrua ducit, & fœtus mortuos eiicit, fabæ Aegyptiæ inſtar potum ex mulſa, aut paſſo in quo ruta aut dictamnum decoctum ſit. Item ad uocẽ abſciſſam ualet & per ſe, & cũ duplicato tragacantho ex mulſo aut paſſo potum, atque ſub lingua retentum eliquatumq;: lienoſis, iocinoroſiſq; ex poſca, ſcyrrhus adeſt, ex oxymelite, aut aceti ſcillini ſeſquicyatho: in nephriticis cum mulſo circa fabæ Aegyptiæ magnitudinem: dyſentericis tantundem cum decocto rhus, mane & ueſperi. Ad lippitudines autem ſummè etiam in hunc modum temperatum facit: antidoti & opobalſami unciæ duæ, mellis cyathus: mixta paulatim unguntur. Itẽ denteis abſtergit. pleriq; uerò ut ſanitatẽ ab iniuriis uindicẽt, noua Luna ad Græcanicæ fabæ magnitudinẽ ex eo ſumũt, con coctione bene obita cũ uno mellis cochleari, & duobus aquæ cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiuſdam aeris aut aquarum in itinere ſuſpitionem habent.

Sales theriaci.

SVmuntur uiperæ recens captæ numero quatuor, mox ſalis ammoniaci aut communis modius Italicus, deinde cũ ipſo in pilam coniecto tunditur in craſſiores partes gentianæ ſeſquilibra, ariſtolochiæ rotundæ ſeſqui libra, centaurii tenuis comæ libræ duæ, cardamomi, marrubii, ſingulorũ unciæ ſex, ſcordii, apii, chamędryos creticę, ſingulorum libra, rutę ſatiuę ſeminis libra: melle attico in unitatem coguntur, & dimidia ipſorũ pars in nouum fictile coniicitur, deinde quatuor uiperæ uiuę, quibus adduntur etiam ſcillæ teneræ recentes quinque minutim conciſæ, hinc reliqua miſturæ portio dimidia ſuperiniicitur: ac ubi olla cooperta diligenter fuerit, tribus quatuorve foraminibus operculum ipſius pertundes, ut per ea uapor toſtionis modum ſignificet. Primum enim uidebitur fumus exire copioſus, obſcurus, admodumq; turbidus, qui ignem beſtias iam inuaſiſſe nuntiet, quando te animũ diligenter aduertere conuenit, ne tandem fumi huius aerem è uiperarum exhalatu uitiatũ inſpires. Poſtea, ubi uapor ceſſauerit, & tenuem quãdam flammam per foramina eiaculatam conſpexeris, tunc ipſa toſta eſſe quàm optime cenſeto, atq; ita fictili ab igne ſublato tota die noctuq; refrigerantur. Deinde ollam aperito, exemptoſque inde carbones diligenter tundito, & cum hiſce miſturis incernito: rutæ ſylueſtris ſeminis, hyſſopi cretici, ſingulorũ unciis nouem, fœniculi ſeminis, nardi gallicæ, ſtachyos Scythici, ſingulorum unciis ſex, petroſelini macedonici, malabathri foliorum, ſingulorum unciis quatuor, amomi uuæ, hormini ſeminis torrefacti, ſingulorum unciis tribus, origani ſummitatũ, thymi ſummitatum, ſingulorum unciis nouem, baccarum iuniperi, piperis albi, piperis nigri, fœniculi, ſingulorum libris duabus, laſerpitii radicis unciis decem, coriandri ſeminis, zingiberis non perforati, ſatyrii ſeminis uel radicis, pulegij montani, ſeſelis maſſaliotici, tordyli mõtani ſeminis, menthæ, ſingulorũ unciis ſex, caſſiæ fiſtulæ unciis duabus, cinnamomi uncia. Porrò ego ſales ipſos præparaui, nõ combuſtis beſtiis, ſed ipſarum paſtillis quemadmodum in theriaca, ſic ut hos iis quæ eum beſtiis cremantur ad admiſcerem, quò ſi quàm in ſe amarulentiã haberent, eam per aduſtionem deponerẽt: tantumq; paſtillorũ modum inieci, quantum uiperarũ quaternionem habere conii-

ciebam,

ciebam, atque hac ratione longè præstantissimi euaserunt.

Antidotum Mithridatis, dia scincu.

MYrrhæ troglodyticæ, zingiberis, cinnamomi, singulorum drachmæ decem, spicæ nardi, thuris, thlapsis, opobalsami, iunci odorati floris, costi, stœchados, seselis, galbani, resinæ terebinthinæ, piperis longi, castorei, hypocystidis succi, styracis, m[illegible]abathri foliorū, singulorū drachmæ quatuor, cassiæ nigræ, [illegible]m, piperis albi, scordii, dauci seminis, carpobalsami, cyphios bdellii, nardi gallicæ, gummi, petroselini, opii, cardamomi, fœniculi seminis, gentianæ, foliorū rosę, singulorū drachmæ octo, dictamni, anisi, acori, phu, singulorū drachmę tres, meu athamantici, acacię, alui scinci, hyperici seminis, singulorū sesquidrachma, uini & mellis quod satis est Pręparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere, ad quæ illa, præterquàm ad uiperæ morsus, in eos enim Theriace efficacior est.

Antidotum dia hæmaton, hoc est ex sanguinibus, ad omnia uenenata, & lethalia medicamenta.

PIperis albi & longi, costi, acori, phu, anisi, dictamni cretici, singulorum drachmæ duæ, amomi, opobalsami, rutæ syluestris seminis, fœniculi seminis, cumini æthyopici, anethi, anatis masculi sanguinis sicci, hœdi senguinis, anserini sanguinis, anatis fœminæ sanguinis, napi syluestris seminis, singulorum drachmæ tres, gentianæ radicis, trifolii, iunci odorati floris, lachrymæ thuris, rosarum siccarum, singulorum drachmæ quatuor, cinnamomi drachmæduæ, scordii drachmæ octo, petroselini, polii, myrrhæ, nardi, singulorū drachmæsex, cassiæ drachmæ tres, lactis cyrenaici totidem, stœchados drachmæ quinq;, asari drachmæ duæ, guttæ ammoniaci drachmæ tres, meu athamantici drachmæ duæ, agarici tantundem, carpobalsami grana uiginti, mellis cocti quod satis est.

Oxymeli simplex.

ACeti quàm acerrimi albi sextarius, aquæ sextarii duo, mellis sextarius, ad liquidioris mellis spissitudinem incoquuntur, sic ut mel interea dispumetur.

Acetum scillites.

SCillæ albi coloris in taleolas concisæ libræ sex, quadraginta diebus in umbra siccantur, deinde ubi rursus purgatæ fuerint, in aceti generosi sextariis duodecim, diebus sexaginta

sextaginta in sole madescere sinuntur, uase bene operculato. post eum numerum dierum scilla ex aceto expressa proiicitur, ipsum uerò acetum defecatum transfunditur. Nonnulli uerò scillæ libram in aceti sextarios sex coniiciunt. alii uiridem scillam in acetum pari utriusq; modo demittunt, sinuntq; usque ad menseis sex, atq; hoc modo maiorē incidendi uim acquirit. Valet autem acetum scillatū collutū ad fluida oris uitia, & plerisque interaneorum affectibus potum medetur, quibus exulceratio coniuncta non est item aliis compluribus efficax est.

Oxymeli Scillnium.

SCillæ partis internæ tenerioris libræ duæ, aceti acris albi sextarii quindecim, piperis, petroselini macedonici, singulorum unciæ duę, dauci cretici, ameos, anisi, nardi gallicæ, ligustici, asari, cardamomi, spicæ nardi, amomi, rheupontici, singulorum semuncia, fœniculi seminis, cumini, laseris, zingiberis, pirethri, hyssopi cretici, costi, pulegii, singulorum uncia, menthæ uiridis fasciculus, rutæ uiridis furiones quinque, mellis attici sextarius, sapæ sextarii duo, apij uiridis fasciculns: interior scillæ pars alba contusa in acetum mittitur, siniturque diebus septem sub caniculæ æstu madescere, deinde scilla sublata, arida quidem iam contusa: uiridia autem non contusa in acetum conijciuntur. Rursus post dies septem omnibus exemptis, mel & sapa aceto adiiciuntur, excoctaque usque ad spissitudinem in uitreum uas defunduntur. Cæterum pręsidio hoc & ieiunus instar potionis utere, & cum cibo instar condimenti, est enim longè utilissimum.

Medicamentum Galeni è scilla, comitialibus potissimum efficax.

SCillla minutim manibus cōtusa in uas in quo mel solet colligi, demittitur, eoq; diligenter operculato in loco ad meridiē spectante sub æstu caniculæ reponitur, quadraginta diebus post caniculæ sidus in superficie uase soluto scillæ corpus effluxisse deprehendes, exceptus igitur ipsius succus melle optimo edulcoratur, daturq; comitialibus quotidie cochleare, pueris exiguū, prouectis magnū. Ipsumque scillæ corpus tritum cum melle datur cochleari, atque hoc uirtute secundum est.

Philonis antidotum.

PIperis albi drachmæ uiginti, alterci drachmæ uiginti, lachrymæ

chrymæ papaueris drachmæ decem, croci drachmæ quinque, pirethri, euphorbij, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, mellis attici uel alterius generoſi probè cocti quantum ſufficit. datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem: minoribus fabæ inſtar: pueris, ciceris. Medicamentum eſt, quod dolorem ſopit, & ſomnum accerſit.

Athanaſia dolorem leniens, pleuriticis accommodata, authore Oribaſio.

CAſſiæ drachmæ octo, ſpicæ nardi, amomi, croci, opij, ſtyracis, myrrhæ, coſti, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis deſpumati quod ſatis eſt. datur quemadmodum Philonium.

Medicamentum ex duplici pipere, eiuſdem effectus.

CArdamomi, caſtorei, opij, ſingulorum drachmę tres, myrrhæ, coſti, piperis albi & longi, galbani, ſingulorum drachmæ tres, croci totidem: excipiuntur melle decocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

Medicamentum dia codion, i d eſt, ex papaueris capitibus, & ſapa.

CApita papaueris uiridia minimè aquoſa octo decem ve, die poſtquam decerpta ſunt incoquuntur cum dulcis radiculæ uncia, madefacta in ſapæ ſextario rurſus incoquuntur dū tabeſcant, ubi mediocris ſpiſſitudo facta eſt, ab igne ſublata defunduntur: uſus medicamenti eſt in febribus ubi ſopire opus eſt, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

Medicamentum ex capitibus papaueris & melle.

CApita papauerum, ut dictum eſt, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ ſextario donec intabeſcant excoquuntur. ubi expreſſa fuerint, ſemiſextarius mellis decocto inijcitur: excocta uſq; ad ſpiſſitudinem, dantur in quibus præterquam quod dolorem lenire, & ſomnum cōcialiare oportet, etiam purgatione opus eſt, & abſterſione eorum quæ in pectore aut pulmonibus renibuſque inhæreſcunt.

Dia codion, compoſitum.

AQuæ, in qua papauerum capita decocta ſunt ad prædictā commode rationem, ſextarius, uini dulcis heminę duæ, mellis libra, croci, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachmæ

quatuor,coquuntur usq; ad spissitudinem ,uerũ stomacho utilius est medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis præparatum:efficacius si præter capita, sertula campana & dulcis radicula aquæ incocta fuerint.

Eclegma ex marrubio, simplex, tabidis maximè accommodatum.

MArrubii comæ libra in aquæ heminis sex decoquitur ad tertias,inde herba proiicitur, adiicitur autem aquæ mel: ea incoquuntur usque ad mellis spissitudinem instar cochlearis exhibetur.

Ex marrubio, compositum.

MArrubii comæ,iridis illyricæ,hyssopi,pulegii,dulcis radiculæ,apii,singulorum sextans,caricarum pinguiũ quadrans, nuclei pini resinati tantundem:crassius contusa, arida cum caricis in aquæ sextarios tres demerguntur, coquunturque usq; ad tertias,illis exemptis,aquæ,mellis libræ duæ induntur, & ad crassitudinem melleam incoquuntur.

Medicamentum ex eruis.

AMygdalarum amararum sextans,farinę erui triens,hyssopi tantundem,iridis semuncia, nucleorum pini torrefactorum unciæ duæ,mellis sextarius,uel quod satis est.

Medicamentum dodecatheon.

IRidis Illyricæ triens, erui triens,hyssopi,urticæ seminis, dulcis radiculæ,fœnugræci, singulorum sextans, bulborum, seminis lini torrefacti, singulorum triens, melanthii scrupula octodecim, pulegii scrupula sex, nucleorum pini torridorum sextans,piperis scrupula sex,mellis quantum sufficit.

Antidotum, sotera.

SPicæ nardi scrupula trigintanouem, myrrhę scrupula uiginti septem,croci scrupula trigintaseptem,castorii scrupula trigintanouẽ,opii scrupula trigintasex,petroselini scrupula quadragintaquinque,anisi scrupula nouem, apii scrupula septem innci odorati floris scrupula trigintasex cassiæ scrupula duodecim,piperis longi totidem, sinonis seminis scrupula sex, styracis scrupula octodecim,amomi scrupula duodecim,seselis totidem,hedychroi, costi, asari, singulorum scrupula octodecim, mellis quod satis est.

Ex ſtyrace bechicon, hoc eſt, tuſſi efficax.

AMomi, caſſiæ, ſingulorum ſextans, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſcuncia, croci, piperis albi, ſingulorum uncia, mellis ſextarius: exhibetur cochlearium.

Medicamentum Philoxeni, purulentis & longa defloxione infeſtatis idoneum.

REſinæ terebenthinæ drachmæ uigintiocto, nardi drachmæ ſedecim myrrhæ ſtillatitię drachmæ ſex, cardamomi, bulborum tantundem, croci drachmæ duodecim, galbani drachmæ ſedecim, amygdala amara octoginta, mellis hemina: ex aqua potatur, quantum faba Aegyptia explet.

Eſdra, multiplicis uſus, uehementer enim deſiccat.

AMomi ſcrupula ſex, croci ſcrupula octodecim, dauci ſeminis ſcrupulum unum & dimidium, fœniculi ſeminis ſcrupula tria, caſſiæ ſeſquiſcrupulum, iunci odorati floris ſcrupula quatuor & dimidium, cinnamomi ſcrupula tria, hypociſtidis ſucci ſcrupula quatuor & dimidium, ſulfuris unciæ quinque, papaueris ſeminis ſcrupula quinque, pyrethri ſcrupula tria, petroſelini ſeſquiſcrupulum, iridis illyricæ ſcrupula ſeptem & dimidiũ, alterci ſeminis ſcrupula tredecim & dimidiũ, ſpicæ nardi ſcrupula ſeptem & dimidium, rutæ ſeminis ſeſquiſcrupulum, anethi ſcrupula tria, cardamomi unciæ tres, roſarum ſiccarũ ſcrupula quatuor & dimidium, nerii floris ſeſquiſcrupulum, eſt aũt ueluti fibra ex qua oritur roſa, rhododaphanes & roſæ ipſius ſingulorum ſcrupula tria, rheu ſcrupula ſex gentianæ ſcrupula ſex, hedychroi ſeſquiſcrupulum, tragacanthæ ſcrupula quindecim: lycii ſcrupula ſex, citri arboris foliorum ſcrupula ſex, ocimi ſeminis ſeſquiſcrupulum, aniſi ſcrupula tria, coſti, myrrhæ, ſingulorum ſcrupula ſex, bdellii ſcrupula ſedecim, artemiſiæ ſucci ſcrupula tredecim, rhu ſyriaci ſcrupula uigintiquinque & dimidium, aſari, uteri mergi, lapidis iaſpidii, ſingulorum ſcrupula tria, piperis ſcrupula quindecim, caſtorii ſeſquiſcrupulum, cimoliæ ſcrupula ſex, ſiſonis ſcrupula nouem, ſtyracis totidem, opobalſami ſcrupula duodecim, ſeſelis herbæ ſeſquiſcrupulũ, mellis, unciæ uigintiocto, uini quantum ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus.

MAlorum cotoneorum purorum libræ tres, coquuntur in

uini peruetusti sextarijs tribus, deinde conteruntur: quibus, piperis, anisi, significi, singulorum contritorum uncia admiscetur. Nonnulli etiam zingiberis semunciam indunt. quidam in uicem uini, aceto usi sunt.

Medicamentum ex succis malorum, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

MAlorum cotoneorum maturorum succi sextarij duo, mellis laudati tantundem, aceti sextarius, zingiberis unciæ tres piperis albi unciæ duæ: incoquuntur ad spissitudinem. hoc Galenus ad eos qui perfrixerunt pręparat: in quibus autem bilis redundat, sine pipere & zingibere conficitur.

Quomodo paretur melaplacontium.

MAlorum cotoneorum purorũ libræ sex in uino coquuntur quousq; intabescant, inde exemptæ conteruntur. non nulli mellis libras octo adiiciunt, coquuntq; igne lento, ferula agitantes. ubi tam spissum totum euaserit, ut manus quodam modo non inquinet, etiam tunc addunt contusi piperis uncias tres, anisi tantundem, petroselini unciam. Sunt qui zingiberis unciam & mastiches tantundem misceat: deinde mixta instar semunciæ formant, & cum lauri foliis componunt.

Cydonatum contusum fragmentis saluis.

MAlorum cotoneorum purorum frustulatim concisorum libræ octo, in uini sextariis totidem incoquuntur temperatè, ut non dissoluantur, deinde mellis despumati libræ octo, piperis unciæ octo, petroselini, anisi, singuli quadrantes. zingiberis quincunx, spicæ nardi sescuncia, caryophylli uncia, ipsis admiscentur: omnia contusa ac modicè incocta usque ad iusculi spissitudinem auferuntur, quibus refrigeratis fragmenta simul cum iure con ponuntur.

Medicamentũ dia trion pipereon ex triplici pipere.

PIperis communis, albi, & longi, singulorum drachmæ septem, zingiberis, anisi, thymi summitatum, singulorum drachmæ duæ, mellis quod satis est.

Aliud, Oribasii.

PIperis albi unciæ duæ, piperis nigri, & longi, spicæ nardi, cinnamomi, ameos, caryi, hyssopi, seselis, dauci, petroselini, singulæ unciæ, zingiberis drach. quatuor, mellis libræ tres.

Aliud.

Aliud.

PIperis communis quadrans, albi uncia, longi tantundem, petroselini, cinnamomi aut cassiæ duplicatæ, zingiberis, singulorum uncia, mellis uncia una & uiginti, uel quod satis est. ego etiam thymi comæ unciam miscui.

Diospolites.

CVmini aceto macerati torrefactique uncia piperis, zingiberis, singulorũ unciæ duæ, rutæ uiridis sescuncia, nitri drachmæ duæ, & semis: melle excipitur.

Medicamentum dia Calamynthes, id est, ex Calamintha.

PEtroselini, pulegii, seseleos, calaminthæ, singuli quadrantes, apii, seminis uncia.

Medicamentum dia citriu, hoc est, ex malo medico, tardè concoquentibus efficax.

ACeti heminæ tres, mali medici carnis libra, hyssopi, rutæ, singulorum fasciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquuntur, expressáq; proiiciuntur: aceto miscetur; mellis sextarius, rursusq; incoquũtur ad mellis spissitudinem: ubi incrassata fuerint, insperguntur asari, meu, piperis albi, singuli sextantes: exhibetur cochleare mane, & dormituro.

Picra, hoc est amara, compositio Galeni.

ALoes drachmæ centum, xylobalsami, mastiches, croci, spicæ nardi, asari, cinnamomi, singulorum drachmæ sex. Quidam addunt etiam iunci odorati floris & cassiæ utriusq; drachmas sex. exhibetur drachma ex hydromelite.

Picra ex oxymelite, ad stomachicos, uterum, & aquam inter cutem.

ALoes unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, costi, cassiæ, amomi, iridis singulorum drachmæ, fœniculi radicis corticis libra, mastiches, nardi gallicæ, zingiberis singulorum drachma, piperis drachma, meu drachma, aceti, mellis, utriusque sesquisextarius: fœniculum in aceto prius excoctum proiicitur, dein de mel additur. Vbi usque ad melleam, spissitudinem incoxeris, reliqua detrita insperges.

Medicamentum ex lupino iecore præstantissimum.

GEntianæ,chamæpityos,petroselini,marrubii,succi arcii,sinapis,scolopendrii radicis,panacis, minii,erythrodani,brassicæ seminis,aristolochiæ longæ,piperis albi,spicæ nardi, costi erucæ seminis,eryngii radicis,polii,echii, eupatorii, baccarum iuniperi,lupini iecoris,helenii,pares modi: melle discocto excipiuntur,mulsoque probè cocto, ad nucis auellanæ magnitudinem dantur.

Theodoretus dia anacardion.

ANacardiorum sescuncia,croci,crassiæ, philly, spicæ, nardi, cariophylli,meu,agarici,iunci odorati floris, rheu,epithymi, singulorum drachmæ quatuor, acori, piperis, singulorũ sescuncia,aloes unciæ tres,saxifragæ,mastiches,iridis illyricæ,singulorum sescuncia,myrobalanorum uncia,mellis libræ sex,uel quantum sufficit.

Theodoretus altera dia anacardion.

ALoes drachmæ sexaginta,agarici drachmæ uigintiquatuor croci,cassiæ,rheupontici,acori,cinnamomi,mastiches, singulorum drachmæ decem:costi,rutæ seminis, piperis albi, singulorum drachmę octo,spicæ nardi drachmæ tres, xylobalsami,asari,chamædryos,meu,singulorum drachmæ quatuor,mellis quod satis est. Nonnuli hic quoque addunt anacardia duo, datur drachmis binis cum mulsa.

Medicamentũ cyphoides,ad iecorosos & pectoris uitia.

VVæ passæ carnis drachmæ uigintiquinq;,croci drachma,calami odorati drachmæ duæ semis, bdellii drachmæ duę & semis,cassię sesquidrachma, cinnamomi tres oboli, spicæ nardi totidem,iunci odorati drachmæ duæ semis,myrrhæ,resinæ terebinthinæ, singulorum drachmæ quatuor, aspalathi ramenti oboli duodecim,mellis drachmæ sedecim, uini quantũ sufficit.

Aliud cyphoides, Alexandri.

CRoci,cinnamomi, bdellii, singulornm drachmæ quatuor, myrrhæ,calami aromatici,singulorum,drachmæ duæ, aspalathi,iunci odorati floris,singulorum drachmæ tres,cassiæ,nardi, singulæ drachmę, terebinthinæ resinæ drachmæ sedecim, uuæ passæ carnis drachmæ centum sexaginta, mellis sesquihemina,uini Chii quod sufficit.

Dia

Dia bacanu medicamentum, Hepatis accommodatum.

BAcani uncia,coſti tantundem,phylli ſcrupula octo, piperis albi ſcrupula ſex,ſpiæ nardi totidem,mellis quod ſatis eſt, datur cochlearium cum temperatura conditi.

Medicamentum Zopyrios.

MYrrhæ drachmæ quinque,croci,caſſiæ, ſingulorum drachmæ quatuor,cinnamomi drachmæ tres,ſpicæ nardi drachmæ duæ,iunci odorati floris tantundē,piperis albi ſeſquidrachma,thuris drachma, coſti drachma,mellis quod ſatis eſt.

Compoſitio pæonia.

STyracis calamitis drachmæ ſex,thuris,amomi,croci, ſingulorum ſeſcuncia, ſpicæ nardi drachmæ ſex, phylli drachmæ duæ piperis albi drachmę ſex,& communis octo, myrrhæ uncia,coſti tantundem,mellis quod ſatir eſt.

Catapotia Doſitei ad iecur inſcripta.

ALoes uncia,ſpicę nardi,phylli,coſti, ſingulorum ſcrupula duo, agarici ſcrupula octo, maſtiches ſcrupula tredecim, epithymi ſcrupula quatuor,rheu ſcrupulum.

Oxymeli ſplenicum, hoc eſt, lieni dicatum.

CApparis radicū corticis, ſcolopēdrii,ſpicæ nardi,aſari,iridis iunci odorati floris,iunci quadrati floris,aniſi, cumini,fœniculi,acori,ericæ fructus,ſingulorū uncia,myricæ foliorū, ſalicis foliorū,apii radicis,thuris arboris, ſcillæ, ſingulorum unciæ duæ,aceti ſextarii tres,mellis tantūdē, guttæ ammoniaci unc. tres. præparatum modo ſcillini,duobus cochleariis exhibetur.

Oximeli,calculoſis efficax.

SAxifragæ,betonicæ,graminis,adiāthi,ſpicæ nardi,carpeſii,aſari,eryngi,ſingulorū unc.petroſelini macedonici,rutæ ſeminis,ſingulorū ſemuncia,fœniculi uiridis, iridis,ſcillæ toſtæ,chamædaphnes,ſingulorū unc duæ, capparis, capparis radicū corticis unc.tres,ſii unc duæ,aq̄,aceti, mellis,ſingulorū ſextarii duo.

Phuſica,ad conterendum calculos.

PVlegii,maſtiches, apii ſeminis, menthæ ſiccæ, ſingulorum uncia, ſalis communis torrefacti libra,coriandri ſeminis. ſpicæ nardi, aniſi, ameos, ſingulorum ſcrupula ſex, phylli ſcrupula quatuor, piperis albi ſemuncia, uel communis uncia, lithoſpermi unciæ ſex, betonicæ totidem, aceti generoſi

ſextarii quinq;: omnia contuſa,cribrata, & in tenuiſſimũ polli nem detrita,per triduum aceto madeſcunt,deinde diebus quadraginta inuoluantur:ubi uſus inciderit,nigrum cicer, aſparagi radicem,apium,& adianthũ decoquis, in huius decocti mixturam heminas duas aceti ſuperinfundis,& ægro in calido balneo ſolio propinas. Nonnulli uerò pulueris ex prædictis ſpeciebus,ſcrupula duodecim cum poſca dictarum herbarum iuri temperata exhibent,& nihilo minus medicamentum proficit.

Conditum calculos confringens.

PIperis albi,ſaxifragæ, ſpicæ nardi, lithoſpermi, betonicæ, ſingulorum uncia, petroſelini, phylli, ſingulorũ ſeſcuncia rutę ſylueſtris ſeminis ſemuncia,mellis ſextarius, uini aſcalonitis ſextarii ſedecim.

Medicamentum ex ſanguine hircino.

QVum uua inceperit matureſcere, hirci ætate florentis ſanguinis in ſole ſiccati cochlearia duo calculoſis exhibeto cum paſſo cretico. Quidã uerò amomi & phylli,utriuſq; treis uncias miſcent. Alii etiam myrrhæ quatuor ſcrupula.

Excicadis medicamentum nephriticum.

LIthoſpermi,raphidis piſcis combuſti,ſeſelis, ſingulorũ uncia,ameos, cucumeris ſatiui, ſeminis, ſaxifragæ, uuę paſſæ acinis exemptis,altheæ ſeminis,phaſeoli albi,lyncurii,ſingulorũ ſemuncia,ſpicæ nardi,phu,meu, lapidũ ex ſpongiis, ſingulæ drachmæ,adianthi,paliuri ſeminis interioris,ſii ſicci,rubi radicis,graminis,polypodii:ſingulorum drachmæ tres, hircini ſanguinis deſiccati ut dictum eſt,ſcrupula ſex,cicadẽrum ſiccarũ ſine capite,pennis,& pedibus,triens, piperis drachmę ſex, mellis probè cocti quod ſatis eſt,datur inſtar nucis auellanæ in condito tribus obolis,aut decocto ſaxifregæ, aut ſii, aut radicis aſparagi,aut roriſmarini, aut quinq; folii, aut ſtruthii radicis.

Medicamentum ex lithoſpermo.

LIthoſpermi,betonicæ,ſaxifragæ,petroſelini,piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

Medieamentum ex marrubij ſemine.

PIperis albi & nigri, dauci cretici, cucumeris ſatiui, ſeminis, fœniculi,ſeminis,marrubii ſeminis, petroſelini macedonici,pyrethri,zingiberis, phylli,ſingulæ unciæ,mellis qđ ſatis eſt

Medicamentum

Medicamentũ ex lapide Iudaico, qui tecolithos dicitur.

SPicæ nardi, hyſſopi, lapidis Iudaici, ſingulorũ ſcrupula octo piperis ſcrupula duodecim, zingiberis, petroſelini, coſti, ſaxifragæ, ſingulorum ſcrupula ſex, caſſiæ, apij ſeminis, ſingulorũ ſcrupula tria, cyperi ſcrupula ſex, ramenti eboris ſcrupula quatuor, cardamomi ligni ſcrupula ſex, ſeminis lini ſcrupula quatuor, mellis quantum ſufficit.

Medicamentum ex ſylueſtris maluæ ſemine.

CVcumeris domeſtici ſeminis drachmæ duodecim, alterci ſeminis drachmæ ſex, cicutæ ſeminis drachmæ tres, (alij ſex) opij, fœniculi, maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drachmæ tres, apij ſeminis drachmæ ſex, caſſiæ drachmæ quatuor, amygdala baſilica decem, nuces auellanæ totidem, aſari drachmæ quatuor: paſſo cretico excepta dantur tribus obolis, ſi febris abeſt, cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

Medicamentum ex bellarijs nephriticum, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

VVæ paſſæ albæ cui acini ſint exempti, nucleorum pini recentium, ſingulorum unciæ duæ, cucumeris ſeminis cortice exuti, baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum, pulmarum pinguium, apij ſeminis, papaueris ſeminis: croci, ſingulorum drachmæ, myrrhæ unciæ duæ inſtar drachmæ ex paſſo ieiuno propinatur.

Satyriacum antidotum.

ZIngiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorũ drachmæ octo, ſcinci caudæ, meu, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingulorum drachmæ quatuor, erucæ ſeminis, cinnamomi, ſingulorum drachmæ tres, hormini, piperis albi, cnici ſeminis, ſingulorum drachmæ duę, iunci odorati floris, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, ſanguinis hircini myſtrum. datur drachma imbecillioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, dyſentericis utilia.

XYlomaceris, opij, rheu, ſingulorũ ſcrupula ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulæ uncię, excipiuntur uino ſpathitæ.

Podagrica

Podagrica remedia.

Medicamentum ex corallio, quod diacoralliu uocatur, podagricis idoneum.

RHeu barbarici, pæoniæ, myrrhæ troglodytidis, ſpicæ nardi, ſinguli ſexrantes, phylli uncia, caryo phylli grana quindecim, anagallidis phœnicei coloris quam uocant corallion, ſemuncia, ariſtolochiæ longæ unciæ quatuor, & rotundæ totidem, datur inſtar ſcrupuli quotidie, concoctione probè defuncto. Incipiendum uerò eſt ab æquinoctio autumnali, quod circa uigeſimumquartũ menſis ſeptembris diem accidit, capiendumque deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierũ interuallo, atque ſic facere oportet quouſq; dies quibus aſſumitur abſcruãtur trecẽti ſexagintaquinq;. Sub caniculæ ortu omnino abſtinendũ eſt, hoc eſt, à uigeſimo quarto die Iunij uſq; ad Auguſti finem. Vitari debet uenus, carnes præſertim ſuillæ, ſalſamentum, garum, beta, daucum, menta, & lactuca non cocta, peponesq;, piſcium capita, cammori, tum qui molli, tum qui teſtacea cute præditi ſunt, legumina omnia, & ſummatim quæ craſſi ſucci ſunt, uinum nigrum & liberalius. Balneum conuenit & quotidianum exercitium, uel pedibus, uel equo, uel geſtatione obitum. Qui uerò habitu ſicciore ſunt, etiam ſi plenius nutriantur, non offenduntur.

Agapeti compoſitio ad podagram.

PHylli, rheu barbarici, croci, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, coſti, chamædryos, ſinguli ſextantes, aloes hepaticæ quincunx, hyperici, pæoniæ, ſinguli quadrantes, ariſtolochiæ longæ, phu, meu, damaſonij, anagallidis, ſinguli trientes: utendi modus idem eſt qui in compoſitione dia coralliu.

Compoſitio atactos ad podagram.

PHylli, meu, damaſonii, anagallidis cui flos eſt cæruleus, erythrodani, maſtiches, croci, caſſiæ aloes hepaticæ, gentianæ, chamædryos, ſingulorum uncia, caryophylli, aſari, piperis albi & nigri, ſingulorum ſemuncia, ſpicæ nardi, myrrhæ, rheu barbarici, pæoniæ radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum unciæ duę. Similis uſus eſt.

Procli

Procli compositio, podagræ & coxendicum doloribus accommodata.

CHamedryos unciæ nouem, centaurij unciæ octo, aristolochiæ, unciæ septem, gẽtianæ unciȩ sex, hyperici unciæ quinque, petroselini macedonici unciæ quatuor, meu unciæ tres, agarici unciæ duæ, phu uncia una, mellis attici heminæ duæ.

Medicamentum ex rebus septem constans, ad eadem,

HYperici, aristolochiæ longæ, singulorũ uncia, cẽtaurii, chamæpityos, agarici, singulorum tres unciæ chamædryos unciæ sex, gentianæ unciæ quinq;. Nonnulli etiã petroselini unciam addunt, mellis drachmas quinq;. datur instar drachmæ.

De pastillis. *Cap. XII.*

PAstilli græcè trochisci à figura rotularum nominantur. Tres sunt eorum species, alij nanq; sunt potabiles, alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur, alij comprimunt aluum, aut sanguinem, aut aliam quampiam fluxionem, refrigerando, aut astringendo, aut opplendo, aut desiccãdo eã cohibẽtes: quemadmodũ qui cõstat. spina ægyptia, & q seminibus, cõsimilemq; : alii dolorẽ sopiũt, uel ꝙ sensum obstupefaciunt, ut crocodes dictus, uel ꝙ humores diffundãt, ueluti ex aromatis cõfecti: alii lienem, aut renes, aut iecur obstructione liberãt, ut qui ex amaris amygdalis confit. Eorũ uerò qui in aluũ indũtur, nõnulli acrimoniã obtundũt, ut in dysenteriis, quemadmodũ ex pompholyge, amylo, terra samia, cũ cremore ptisanæ aut eiusmodi aliquo iniecti, nounulli aluũ aut sanguinis profluuiũ astringũt, sicuti qui alumine, acacia, & omphacio cõstant, qualis est qui Philippo ascribitur, uel ex spina Aegyptia, cũ rosarũ succo, aut plãtaginis inditi: nõnulli adurentes, disenteriæ quã ulcera depascẽtia exercẽ, idonei: ex sandaracha, auripigmẽto, calce: charta cõbusta, cõfecti. Inferentur aũt cũ succo lẽticulȩ aut oryzæ, sic ut intestinũ prius muria elotũ sit, ægerq; cibũ & potũ antea assũmpserit, ne aliquid medicamẽti uirtutis reliquũ, ad stomachũ rapiatur. Cęterũ utiles sunt pastilii qui ab inferioribus partibus iniiciũtur, ad affectus potissimũ qui infra umbilicũ infestant. Nã superius uis ipsorũ peruenire nõ põt. At q delinunt̃ simileis illis uireis obtinẽt: uerũ astringẽtes, in herpete, papulis, q̃ dicunt̃ exãthemata, intertriginib. sãguinis eruptionib. & fluidis ulcerib. ꝓficiunt: cuius-

modi:est Andronius & Polyidæ qui uero obtundũt, carbũculis & maleficis ulceribus expediũt:utpote Leucus dictus.& dialotarion. urentes,ficut iam comprehensi, cuius generis habentur,& Faustiani,serpentibus naturalium & sedis ulceribus,ptery gijs,& carnosis narium uitiis accommodantur.

Pastillus aster dictus.

CRoci,opii,castorei,spicæ nardi,cassiæ,myrrhæ, lemniç cretę,mandragoræ corticis,singulorum triens,dauci,apij,anisi,seselis, alterci, seminis, styracis, singulorum drachmæ octo: uino læuigantur.

Pastillus trigonus.

APii seminis,alterci seminis,singulorum drachmæ duæ, anisi drachmæ quatuor,opii drachmæ duæ,anisi drachmæ quatuor,opii drachmæ tres: aqua teruntur.

Pastillus à seminibus dia spermaton dictus.

ANisi, ameos, fœniculi seminis, singulorum drachmæ quatuor,apii seminis,opii,alterci seminis, singulorum drachmæ duæ:aqua læuigantur.

Pastillus crocodes hoc est croceous.

ANisi,dauci cretici seminis, singulorum drachmæ quatuor, myrrhæ,castorei,singulorũ drachmæ duę,croci,opii,singulorũ drachmæ tres,apii seminis,styracis,singulorum drachmæ quatuor,alterci seminis drachmæ sex:ex aqua deteruntur.

Pastillus diarhodon.

ACaciæ,gummi,rosarum floris, balaustiorum, hypocistidis succi,gallarum,singulorum drachmæ tres, rosarum uiridiũ succi, plantaginis seminis singulorum drachma, lycii Indici tantundem.

Pastillus dia corallin.

ALterci seminis,thuris,singulorum drachmæ octo,terræ samiæ,corallii,minii Sinopici,opii, singulorũ drachmæ quatuor,amyli,balaustiorum,singulorum drachmæ duæ:succo polygoni excipiuntur.

Pastillus dia electru,hoc est,ex succino.

HErbæ pulicaris unciæ quinque, mastiches unciæ quatuor, succini scobis, iridis, croci, singulorum unciæ quatuor, opii unciæ duæ.

Pastillus

Pastillus ex spina Aegyptia.

SPinæ Aegyptiæ, rhu, thuris, acaciæ, aluminis scissi, hypocistidis, succi, gallæ, lemniæ cretæ, corallii, symphiti, terrę samiæ, aloes, ladani, pares portiones: uino subiguntur.

Alius pastillus, quem Galenus aphrodisiasticon calidion scribit.

SAtiuæ punicæ floris, spinæ Aegyptiæ, balaustiorum hypocistidis succi, acaciæ, singulorũ drachmæ sex, lycii, rheu pontici, opii singulorũ drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, excipiuntur uino myrteo, uel rosarũ baccarumve myrti decocto.

Clidion Oribasii, ad dysentericos & cœliacos.

GAllæ omphacitidis drachmæ octo, opii drachmæ quatuor. ex aqua finguntur catapotia. dãtur terna aut quaterna.

Pastillus ex cornu ceruino dysentericis & sanguinem excreantibus salutaris.

COchlearũ drachmæ duodecim, cornus ceruini cõbusti gallæ torrefactæ, acaciæ inarefactæ singulorum drachmæ quinque oboli duodecim, baccarum myrti nigrę drachmæ quindecim, opii siccati, hypocistidis succi singulorum drachmæ quinque, abruscæ floris drachmæ sex mandragoræ radicis succi, terræ samiæ quæ aster dicitur, singulorũ drachmæ duodecim, rhu obsoniorum drachmæ quatuordecim, malicorii torridi drachmæ septẽ, thuris drachmæ octo, piceæ corticis exarefacti drachmæ quatuordecim, alterci seminis siccati drachmæ decẽ, rhu coriarii sextarii duo, uini nigri quantum rhu incoquendo ut uinum fias crassissimum, satis est, atque hoc percolato reliqua excepta in pastillos coguntur.

Pastillus amazonum.

APii seminis, anisi singulorum drachmæ sex, absinthii comæ drachmę quatuor, myrrhæ, piperis, opii, castorei, singulorũ drachmæ duæ, cinnamomi drachmæ sex aqua subiguntur.

Pastillus ex amygdalis amaris.

ANisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararum, absinthii comæ, paria pondera: ex aqua finguntur pastilli, qui drachmam pendeant: dantur febri carentibus ex mulso: febricitantibus cum hydromelite.

Pastu lis

Pastillus ex erica, lieni dicatus.

ERicæ fructus drachmæ quatuor, piperis albi, nardi ſyriacæ, ſuffiminis, ammoniaci, ſingulorum drachmæ duæ: ammoniacum aceto ſoluitur, aridisq́ue admiſcetur. finguntur paſtilli qui ſinguli drachmam expleant. exhibentur ſingulatim cum oxymelitis cyatho.

Paſtillus ex ueſicarijs, diaphyſalidon uocant.

CVcumeris ſatiui excorticati ſeminis unciæ quatuor, alterci ſeminis, cicutę, ſingulorum unciæ duę, fœniculi, rumicis ſeminis, croci, nucleorum pini, amygdalorum amarorum, opii, ſingulæ unciæ, ueſicariæ ſextarii tres, uini quod ſufficit.

Paſtillus Philippi, ad dyſentericos.

BAlauſtiorũ, acaciæ, hypociſtidis ſucci, opii, rhu thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloes, rheu pontici, malicorii, baccarum myrti, ſingulorum drachmæ quatuor: excipiuntur uino auſtero, formanturq́ue paſtilli triobolares. dantur ſi febris abeſt, cum uino: febricitantibus, cum hydromelite,

Paſtillus muſæ.

ALuminis, aloes, myrrhæ, atramenti ſutorii, ſingulorum ſeſcuncia, mali corii, croci, crocomagmatis, ſingulorũ drachmæ ſex. excipiuntur uino.

Quomodo crocomagma paretur.

CRoci unciæ duæ, roſarũ, amyli, myrrhæ, aloes, thuris, gummi, ſingulorum uncia, coſti, ſpicæ nardi, ſingulornm drachma: uino ſubiguntur. At in capite de oleo crocino alia qnoq; crocomagmatis confectura dicetur.

Paſtillus neræ ex Heræ commentarijs.

MYrrhæ, aloes, croci, ſingulorum drachmę octo, aluminis ſciſſi drachmæ centum: aqua cxcipiuntur.

Polyidæ ſphragis.

ALuminis ſciſſi drachmæ tres, thuris drachmę quatuor, myrrhæ drachmæ octo, atramenti ſutorii drachmæ duæ, floris ſatiuæ punicæ drach. duodecim, fellis taurini drach. ſex aliàs drachmę ſedecim, aloes uncia uino auſtero excipiuntur.

Paſſionis Paſtillus.

SQuamæ æris drachmæ duodecim, æris combuſti, ſalis ammoniaci, aluminis rotundi, æruginis raſæ, thuris, ſingulorum

rum drachmę octo, uini quod sufficit.

Pastillus Andronius.

SAtiuę punicæ floris drachmæ decem, gallæ drachmæ octo, myrrhæ drachmæ quatuor, aristolochiæ rotundæ drach. quatuor, atramenti sutorii, croci, aluminis scissi, crocomagmatis, misyos, thuris, singulorum drachmæ duæ: læuigantur in uino astringenti, uel aceto.

Pastillus Faustini.

AVripigmēti drachmæ duodecim, sandarachæ drachmæ sex calcis uiuæ drachmæ octo, chartæ combustæ drachma: myrti baccarū succo uel decocto excepta, in pastillos redigito, & cū myrti baccarū, lenticulæ, & rubi radicum decocto immittito.

Pastillus ex charta, dia chartiu appellatus.

CHartæ combustę triginta duę, calcis, auripigmenti, sandarachæ, singulæ unciæ: succo plantaginis excipiuntur.

Pastillus cui nomen est thronus Marcellius.

CHartæ combustæ drachmæ decem, sandarachę, auripigmenti, squamæ æris, aluminis scissi, singulorum drachmæ quatuor, balaustii drachmæ tres, opii drachmæ duæ, calcis non restinctæ drachmæ tres, omphacii drachma, hypocistidis succi drachmæ tres: uino myrteo excepta coguntur in pastillos qui drachmas quatuor pendeant: ubi decoxeris in uino malicoriū, myrti baccas, & rosas usque ad tertias, dato pastillum unum aut in totum quatuor, ex sex uini cyathis.

Pastillus à subere, dia phellon dictus.

GAllæ, chartæ, fæculæ uini, panis, singulorum concrematorum drachmæ quindecim, in alio habetur etiam cornu ceruini cōbusti drachmæ quindecim, auripigmenti drachmæ duæ. sandarachæ, calcis, utriusque drachmæ quindecim, acacię, cerusæ, singulorum drachmæ quinque, argenti spumæ drachmæ tres: uino læuigantur.

Bithynus.

MAlicorii drachmæ decem, cadmiæ unciæ tres, aristolochiæ gallæ, panacis radicis, iridis, atramenti sutorii, aluminis scissi, chalcitidis, misyos, squamæ æris, mannę thuris (nonnulli etiam costi) singulorum sescuncia: aceto subiguntur.

Pastillus dia castoriu, ad ulcera, nomas & defluxiones.

CRoci aloes, thuris, singulorũ uncia, florũ mali punicæ, aluminis scissi, castorii, mannæ thuris, æruginis rasæ, singulorum uncia, minii sinopici libra: excipiuntur uino ueteri.

Pastillus dia castoriu, colicis efficax.

MYrrhę, castorii, singulorũ scrupula sex, croci, opii, singulorum scrupula nouem, anisi, apii, seminis, dauci seminis, singulorum semuncia, alterci seminis scrupula octodecim.

Pastillus dia œnelæu, hoc est, ex uino & oleo mixtis, sedis & naturalium uitijs utilis.

CEruſę unciæ decem, argenti spumæ uncię quinqne, thuris, recrementi plumbi, aluminis scissi, singulorum unciæ duæ uino marinę experte læuigantur. in usu uino & rosaceo aut uino & myrteo soluuntur.

Pastillus ex læpide phrygio, naturalium uitijs accommodatus.

LApidis phrygii combusti restinctitique ter primum butiro uel rosaceo, deinde uino, postea melle, uncię duæ, rosarum floris unciæ quatuor, malicorii uncia.

Pastillus dialotarion, quod est ex loto syluestri, ad sedis & naturalium uitia.

CEraſæ, amyli, glaucii, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur succo loti syluestris, aut uino.

Pastillus leucas.

TErræ samię triens, pompholygis, cerusæ, amyli, singuli sextantes, opii scrupula quatuor: aqua subiguntur.

Pastillus dia alicacabu, hoc est, ex uesicaria.

SPumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, cerusæ drachmæ duodecim, aut una & uiginti, uesicariæ dradhmæ octo, atramenti sutorii drachmæ quatuor, aluminis scissi tantundem, minii quod ad colorem satis est: aqua excipiuntur.

Pastillus ex duplici ueratro, idem uerò ex duabus acacijs.

ACacię nigræ & fuluæ, glutini fabrilis (in alio piscium glutinis) singulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucii, aloes,

aloes, ſingulorum unciæ duæ, thuris maſculi, ueratri nigri & albi, ſingulorum uncia: aceto ſcillino excipiuntur, quum uſus incidit eodem uel communi ſoluta, ante balneum, & rurſus poſt id inunguntur.

Paſtillus Criogenes.

MYrrhæ, æris combuſti, ariſtolochiæ rotundæ, æruginis raſæ, ſquamę ſtomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, ſingulorum uncia, aceti quantum ſatis eſt. decerpi autẽ debet uerbenaca, quum Sol eſt in ariete. Fit etiam emplaſtrum in hunc modum: paſtilli, ceræ, colophoniæ, olei, par menſura, aceti quod ad læuigandum paſtillum ſufficit.

Paſtillus à nigro uiridique colore dictus melanchlorus.

MYrrhæ, aloes, ſquamæ æris combuſti, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, miſyos, ſalis foſſitii, atramenti ſutorii, ceruſæ, nitri, argenti ſpumæ, panacis radicis, cadmiæ, malicorii, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſquamæ ſtomomatis, æruginis raſæ, ſingulorũ uncia, aceti quod ſatis eſt. Fit etiã hoc modo emplaſtrũ: paſtilli unciæ duæ, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorũ unc. ſex, aceti qđ paſtillo ſubigendo ſatis eſt.

Pantolmius ad chironia malignaque ulcera, & defluxiones.

CAſſiæ, æris cremati, ceruſæ, argenti ſpumæ, æruginis raſæ, aluminis ſciſſi, rotundi, liquidi, & lateritii quod plinthitis dicitur, panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorii, atramenti ſutorii, portulacæ, iridis aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, guttæ ammoniaci, ſalis ammoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloes, diphrygis, thuris gallæ, ſarcocollæ, plumbi cremati, foliorum oleæ, ſorios, myrrhæ, cretæ ſutoriæ liquidæ, bauſtiorum, ſpinæ Agyptiæ, ſulfuris ignem non experti, nitri, rhu rubri, rhu ſyriaci, chryſocollæ, rhus coriarii, acaciæ, ſalis ſpumæ, omphacii, auripigmenti, ſingulorum pares modi: cum aceto diebus triginta, ſub caniculæ ſidere læuigantur.

Paſtillus Nymphodoti.

APhronitri uncia, nitri Alexandrini, ſaponis gallici, ſingulæ unciæ, ſalis cappadocii, maſtiches, gallæ, ſingulorum drachmę quatuor, foliorum roſæ, amomi, amyli, ſingulorum uncia,

phylli drachma,aluminis scissilis,costi,singulorum drach. duæ, uini myrtei quod satis.

Pastillus ex thapsia, hemicranico dolori efficax.

SVcci thapsiæ drach.sedecim,myrrhæ drach. octo,opopanacis,euphorbii,singulorum drach.sex,nitri, liquoris patheni ci,singulorum drachmæ quatuor,piperis,sagapeni,singulorum drach. duæ,aceti quantũ sufficit. Vbi utendum est, aceto inunctum post horas sex abluito:at si uoles remissiore uti,cerato pari exceptum illinito noctemque sinito.

Pastillus qui ano subijcitur, hypotheton dictus, ad dysenteriam, & ani dolores.

TErræ samiæ,amyli,singulorum quadrans,croci sextans,acaciæ,tragacanthæ,singulæ unc. castorii, thuris,lycii, singulæ semunciæ: in calidioribus, etiam opii semuncia adiicitur: herbæ pulicaris succo excipiuntur,finguntur que pastilli.

De medicamentis quibus aridis utimur, & smegmatis. Cap. XIII.

ARidorum medicamentorũ quæ sanè & cataplasmata ab inspergendo uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicantur:ex iis quæ ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt,quædam excrescentia reprimunt, quædã cicatricem generant,quædã urunt exeduntq;, nonnulla sanguinem coercent. Quæ igitur carni generandæ sunt,uel repurgando sordida,carnem creant, ut quæ constant ex eruo, aristolochia,iride,panace,myrrha, thure, aloe: uel humiditatẽ circunfluam desiccando,ueluti quæ fiunt ex ære,diphryge,squama,charta combusta,piceæ cortice,& spina,quæ & ipsa cicatricem obducunt:uel acrimoniam rosionemq; obtundendo,qualia sunt ex pompholyge,amylo,cerusa, fece combusta, ostreis crematis,terra samia, & consimilibus, & quæ compositorũ ex his uireis habent. Ex reprimentibus lenia quidẽ sunt,quæ constant squama æris,quæ misy,chalcitide combustis, & galla:ualentiora sunt,quæ atramento sutorio,ærugine, misy, chalcitide,ignem non expertis. Vrentia uerò excedentiaque fiunt ex calce,auripigmento, sandaracha,& fæce uini combusta,quam uocant speclen, hoc est fæculam: atque hæc omnia componuntur,cæterum in tenuissimũ redacta pollinem, si ulceribus
inspergantur

inſpergantur minus rodunt:ſi ſpiſſiora,magis, idq́ue urendo faciendoq; cruſtã. Sanguinẽ reprimẽtia aut aſtringendo, aut refrigerãdo,aut ſiccando,aut opplẽdo illum coercent, quorũ materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorum quę cutĩ admouentur,alia abſtergunt exeruntq;, ut ex cimolia,pumice,lomento,fermento hordei,peponũ carne, & ſalis flore confecta:alia extenuant & diſcutiunt, qualia fiunt ex ueratro, alcyonio,ſulfure,herba pediculari,ſinapi,pyrethro,ſemine roriſmarini,terra lemnia,ſepię teſta:atq; hęc,aſſumpta calce & auri pigmẽto cũ liquore aliquo,pilis abolẽdis idonea,& ſmegmata fiũt.Quædã capiti admouẽtur,ut fluxũ ex eo ruẽtẽ deſiccẽt,cuiuſmodi ſunt ex nitro,ſale,galla,malicorio,& id genus aliis præparata.oĩa uerò ſmegmata cuti nõ inũctæ accõmodari debẽt.

Cephalicus paluis,capiti conueniens.

ERuorum quincunx,iridis ſeſcuncia, mannę thuris ſeſcuncia,ariſtolochiæ,ſquamę ęris,ſingulorum ſeſcuncia.

Alius.

PIcæ corticis drach. ſex,thuris drach. quatuor, pumicis tantundem, iridis drach. duæ, reſinæ ſiccæ drach. ſex, ariſtolochię drach. duæ.

Ex aloe, dia aloes, dicitur.

ALoes drach. ſex,erui drach. octo,mannæ thuris drach.quatuor,gallæ drach. tres,aluminis ſciſſi drach. duæ.

Diaſpecles, hoc eſt,ex fæce uini combuſta,Mannethonis.

CAdmiæ combuſtæ & illotæ nncia,terræ ſamiæ uncia,fæcis uini combuſtæ unc. quatuor, lapidis ſpecularis unc. quatuor,thuris unc.quatuor,quidã & amyli uncias quatuor addũt.

Melitera Oribaſii.

CHalcitidis,ſquamæ æris,gallæ, balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ ſingulornm uncia, malicorii, aluminis ſciſſi ſingulorum ſemuncia.

Medicamentum ex oſtreis, dia oſtreon dicitur.

CAdmiæ, thuris, ſingulæ unciæ oſtreorum combuſtorum unciæ tres:

Medicamentum ex thure,dia Libanu.

ARgenti ſpumæ, thuris, ſquamæ æris, mali punici, amyli, ceruſæ, pares modi.

Aphroditarium.

THuris, squamæ æris, mali punici, amyli, cerusæ, paria pondera.

Rhodia, ad supprimendum sanguinem, ulcera depascentia, & excrescentia.

GAllæ crudę drachmæ sex, gallæ cōbustę restinctæq; uino aridę drachmæ duodecim, squamæ ęris nigri, si non sit, rubri, drachmæ octo, atrmenti sutorii, drachmę uigintiquatuor, aluminis scissi drachmæ uigintiseptem: terūtur diebus sat multis.

Medicamentum xanthon, hoc est, flauum.

CHalcitidis combustæ drachmæ quadraginta, atramenti sutorii usti drachmæ uiginti, misyos cremati drachmæ decem, æris usti drachmæ quinque.

Medicamentum à murino colore psaron dictum.

MIsyos quincunx, gallarū triens, chalcitidis sextās, squamæ æris tantundē, atramēti sutorii uncia, æruginis rasæ sextās.

Medicamentum heliocæs, adurens.

AVripigmenti libra, calcis uiuæ libræ duæ: aqua læuigato per dies caniculę, deinde siccatis utitor.

Antheron.

CYperi drachmæ octo, myrrhæ drachmę duodecim, sandarachæ drachmæ tres, rosarum floris drachmæ duæ, croci drachma, crocomagmatis, aluminis scissi, iridis illyricæ. singulorum drachmæ duæ.

Medicamentum ex charta, quod Græci dicunt dia chartu ad nomas oris potissimum & naturaliū ulcera.

AEris squamæ, chartæ combustæ, singulorū drachmę octo, auripigmēti, sulfuris uiui, singulorū drach. duodecim, plumbi cremati drach sex Ad humidiores quidē sepedonas, sicco utitor: ad siccas, rosaceo macerabis, nōnūquā & melle cū rosaceo.

Medicamentum ex myrto syluestri, dia oxymyrsines appellatum, ad eadem.

RHus coriarii unciæ duodecim, myrti syluestris foliorum, sandaraches, singulorum drachmæ octo, salicis foliorum siccorum, malicorii, singulorum drachmæ sex, aluminis scissi, chrysocollæ, aloes, chalcitidis crudæ, squamæ, auripigmenti, sa-

lis

lis communis, singulorum drachmę quatuor.

Medicamentum Massalioti.

NItri, opii, chrysocollæ, lapidis asii, sandarachæ, misyos, chalcitidis, aluminis scissi, diphrygis, æqualia pondera: sicco utitor.

Smegma aridum, quod asclepios dicitur.

BAccarum lauri, nitri alexandrini, salis torrefacti, salis cappadocici, stillæ ammoniacæ, aphronitri, pumicis, singulorũ libra, ueratri nigri, herbæ lanariæ, pyrethri, fæculæ quæ est uini fæx cõbusta, herbæ pediculariæ, sinapi, iunci rotundi, aluminis scissi, iunci quadrati floris, iridis, gallæ, singulorum unciæ sex, sampsuchi libra, uiticis seminis, pulegii, farinæ fabarum, & lupini, singulorum nnciæ sex, chamæleuntis nigri, sulfuris, gummi, thuris, piperis, cucumeris syluestris radicis, marrubii, cimoliæ, pæoniæ, sepiæ testæ, fœnugræci, phylli, costi, cumini, euphorbii, spicæ nardi, singulorum unciæ tres. Alexander autẽ præter hæc adiicit salis ex nitri fontibus, salis Tragasei, singulorum libram, adarces unciã, aluminis liquidi. nardi gallici, cnici, cocci gnidii, graminis aridi, brioniæ siccæ, singulorum treis uncias.

Smegma peponatum.

THuris, mastiches, stillæ ammoniacæ, singulæ uncię, tragacanthi sescũcia, succi uuæ acerbæ dodrans, peponis seminis recenti, quadrãs, similę sextarii quinq;, ouorũ unius & uiginti albumina, iridis triens. quidã & ueratri nigri sextantẽ miscent.

Aliter Critonis.

LOmenti modius, similæ sextarii quatuor, trifolii, glandis unguentariæ, iridis illyricæ, singulorũ libræ quatuor, guttæ ammoniaci, costi, singulorum libra, ouorum tenuia aquata, peponũ carnis sextarii duo, uuæ acerbæ succi tantundẽ: macerantur: redactaq; in pastillos siccantur, deinde contusa incretaq; in usum adhibẽtur. ALITER. Tragacanthæ, thuris, mastichæ, guttæ ammoniaci, singulorũ drachmæ decẽ ompahcii drach. quinque, similaginis sextarii quinque, candidi ouorum liquoris uncia, peponũ carnis unciæ decem: præparatur ut suprà dictũ est.

Smegma quod capitis defluxiones exiccet.

NItri Alexandrini rufi unciæ quinq;, salis communis torrefacti sescuncia, salis cappadocii uncia: hæc aceto quàm acer

rimo macerata in patinam fictilem coniiciuntur,atq; in furno uruntur,dum redigantur in carbones:inde refrigeratis læuigatisque ad abstergendum utitor,uinum in balneo instillans.

Sapo Constantini.

ROsarum siccarum,aloes,gallæ,malicorii,malabathri,sarcocollæ,singulorum tres unc. balaustiorum, myrrhæ, sandarachæ,spicæ nardi, singulorum unc duæ, costi uncia, saponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

Puluis pilos abolens,unde psilotrum dicitur, ad podagram.

MAstiches,thuris masculi, herbæ pediculariç, ueratri albi spumæ argenti,singulorum unc. tres,phylli, amyli, ueratri nigri,lapidis asii floris,singulorum uncia, alcyonii, pumicis tosti,cimoliæ,sampsuchi,singulorum unc tres spicç nardi uncia. Nonnulli etiam aloes, unciam addunt. contusum in uase puluerem reseruato: ubi necessitas inciderit, oryzæ cremor & ptisanæ in ollam coniicitur:postquàm inferbuerit, pulueris,saponis,gallici,auripigmentis,aluminis scissi,sandarachç, singulorum,sescuncia additur,calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento mense ter. nono uidelicet lunæ die,decimonono, & uigesimonono, idq; usque ad annum : post hunc, semel mense, quum uigesimumnonum luna diem agit.

De medicamẽtis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia unde stomatica dicuntur , ac guttur accommodatis. Cap. XIIII.

QVanto rarior molliorque est summa oris tunica,cute quæ corpus totũ obtegit, tanto ẽt magis stomaticorũ medicaminũ usus euariat. Quũ igitur inflãmatio incipit,ea requiruntur medicamẽta quæ humoris influxũ repellãt, cuiusmodi sunt,arida quidẽ,omphaciũ galla omphacitis,succus rhu,hypocistidis,aluminis,cortex piceæ, & thuris, balaustia,& generatim oĩa quæ astringũt, ita ut insuauẽ ingratamq; & lethalẽ uim non repræsentent:liquida uerò, succus mororũ tum quæ batina,tũ quæ sycamina dicuntur,itẽ nucũ uiridium corticis,& mali punici,præsertim acidi,& malorũ cotoneorũ,mustũ aminæũq; mel aũt per initia solũ ut medicamenta adhæreant temperatur. at quũ humor substiterit,misceri debẽt quæ con-
coquant

coquant & mediocriter dissipēt, cuius generis est crocus, myrrha, & dulcis radiculæ succus at per totū id tēporis quod statū & declinationē intercedit, rectè usurpatur mixtū aliquod ambobus, repellente puta & discussorio: & per initia quidē superbunt repellentia, deinde discutientia: in morbi declinatione solis uti discutiētibus absq; astrictione oportet, qualia sunt nitrū aphronitrū, origanū, hyssopum, thymus, nepita, iris, besasa, consimilaq;. liquor tunc sapa esto, tū quæ ex mulso decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipsumq; dulce mustū cū melle ubi uerò ueluti reliquiæ quædā inflāmationis remanserint, etiam sulfur ignē non expertum miscebimus: succū autē primum cū melle incoquemus, dū liquidioris mellis spissitudo fiat, inde sic arida in tenuissimū pollinē pertrita inspergemus, postea modicè coquemus, quoad oīa, exactè in unitatē cogantur, quo facto in uitreum uas medica mentum transfundemus.

Dia moron simplex.

MOrorum succi sextarii tres, prius excoquuntur dum tertia portio fuerit absumpta, adiectoq; mellis sextario, rursus incoquuntur ad melleam spissitudinem.

Dia moron compositum.

MOrorum succi heminæ sex, usque ad strigmenti crassitudinem coquuntur, deinde admixto læuis croci drachma, myrrhæ duabus, succi uuæ acerbæ una, aluminis scissi ternis obolis, mellis hemina, quousque spissescant incoquuntur.

De moris batinis, quæ rubi fructus sunt.

ITem quod ex moris batinis constat, eodem modo præparatur maiore ui actrictoria præditum.

Dia caryon, quod est ex nucibus, simplex.

VIridium nucum corticis contusi succi heminæ quinq;, mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

Dia caryon compositum.

PEr initia quidem & in uigore oris inflāmationū, misceri desceri debēt croci, & aluminis, singulę drach. myrrhæ duo, in declinatione uerò ad discutiendum, nitri drachma, sulfuris tantundem, cum prædicta nucum corticis succi, & mellis mēsura.

Medicamentum ex succo mali punici.

MAli punici cui nuclei sunt adēpti dulcis succi sextarii qua

tuor, mali punici acidi ſucci ſextarii duo, mellis ſextarius, myrrhæ amineæ drachmæ octo, crocomagmatis, gallæ ſingulorum drachmæ octo, aluminis ſciſſilis drachmæ quatuor, iridis illyricæ drachmæ octo, omphacij drachmæ octo: conficitur quemadmodum quod moris conſtat.

Aliter idem,

MAli punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarij ſex, mellis generoſi ſextarius, aluminis ſciſſi uncia, myrrhæ ſemuncia.

Medicamentum è muſto, dia gleucous dicunt.

MVſti ſextarii ſex, gallæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ drachmæ duæ, croci, myrrhæ, ſingulæ drachmę. Si lenire uóles, dulce eſto muſtum: ſi repellere, auſterum. quod autem neutrũ eſt, mediam inter hæc uim obtinet.

Aegyptia ſtomatica.

MEllis pondo, olei bes, reſinæ terebinthinæ ſextans, croci drachmæ quatuor: in cacabo liquefiunt.

Medicamentum dia beſaſa, ex ruta ſylueſtri.

ANiſi ſeminis, apii ſeminis, iunci odorati floris, ameos ſeminis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, beſaſa, quod nõnulli harmala uocant (eſt autem ruta ſylueſtris) cinnamomi, myrrhæ troglodytidos, croci, gallæ, ſingulorũ uncia, ariſtolochiæ longæ caſſiæ, crocomagmatis, roſarum ſiccarum, ſingulorum uncia, coſti. hirundinum cineris recentis, ſingulorum uncię tres, nardi Indicæ, amomi, ſingulorum ſemuncia, mellis quod ſatis eſt.

Dulces utileſque potiones.

DVlcium ſimul & utilium potionũ aliæ ex uino conficiuntur, coniectis in id quibuſdam ſpeciebus, exempli gratia, pipere, abſinthio, caſamo, aliiſq; compluribus, unde etiã appellationem nonnunquã ſortiuntur, aliquando melle admixto, interim nõ: aliæ ex aqua in qua decoquantur mala, uel roſæ, uel ſimilia quædam, nempe uua acerba, mala punica, myrti baccæ, eoq; mel optimũ deſpumatum miſcétur, tum quod firmum ſit, tum quod dulce, interdum etiam utile: ſi illud excipias quod à cibyra in paruis uaſculis aſportatur, aſterum: item hydromalum uinoſum, quod etiã ſine melle fieri nouimus. quemadmodum apomeli ex melle ſolo & aqua, citra alterius cuiuſdã ſubſtantiæ

ſtantiæ miſturam. Imo etiam ex uino confectæ potiones, quas & propomata Græci nominant, mellis deſpumati ſextarium unum, ad uini quaternos recipiunt, componunturq; citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, ſiquidem coquantur unū mellis ad treis liquoris, cuius duæ fere partes inter coquēdum ſint abſumptæ, ſextarios aſſumunt: ſin minus, unum mellis ad binos liquoris, cæterū quæ non coquuntur, diu ſatis inſolare prorſus oportet, & præſertim omphacomeli. Ex aqua uerò temperatus potiones coquere conuenit, quod propter imbecillitatē facillimè mutentur. omnes autē in fictilia uaſa exigua oblita transfundēdæ ſunt, iiſq; tutò operculatis in apricis locis uſq; dum excoquantur reponendæ attenuantibus aūt & probè aqua temperatis uti conuenit. Omphacomeli poſtquā muſti modo inferbuerit craſſumq; euaſerit, tunc operiri uas debet. his igitur quæ uino conſtant, quū febris abeſt, potiſſimū utimur uel ſolius uoluptatis gratia, præter eas quæ ſcāmonia aut grano gnidio aut eiuſmodi purgātibus medicamētis componuntur, uel propter eiuſmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua aūt aut ſucco aliquorū confecturæ febricitantibus cōueniunt, interdum ceu hedyſmata hoc eſt dulciaria, quū morbus uino uti nō permittit: interdū ceu affectui cōmodæ, quēadmodū apomeli ad ſaliuam educendā, aut urinas citandas, aut aluū emolliendā, aut extenuandū humorē: hydromalū autem & hydroroſatum ſiticuloſis, febre ardēti preſſis, reſolutis, & ſtomacho uitioſis. Omphacomeli, myrtites, rhodoſtacton, hoc eſt, mel roſaceum, & rhœtes, cœliaco affectui, dyſenteriis, uomitionibus, alijſq; fluidis uitijs congruunt. Iam uero his collutionibus ſubinde in ſtomaticis affectibus utimur.

Hydromalum ex malorum cotoneorum ſucco.

MAlorum cotoneorū nucleis exemptis cōtuſorū ſucci ſextarij duo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij ſex, incoquuntur deſpumando ad tertias ALIVD. Malorū cotoneorū fruſtulatim conciſoriū nucleis ablatis pondo quinq;, in aquæ fontanæ ſextarijs decē incoquūtur dū intabeſcant: ablata ab igne, refrigerataq; eximuntur, expreſſoq; ſucco proiiciuntur, aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur, iterumq; incoquitur deſpumādo, quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nōnulli uerò

li uerò ex dulcibus etiã malis similiter hydromalũ cõponunt.

Hydrorosatum.

ROsarum unguibus exemptis lib. quatuor, aquæ sextarii quinque mellis sextarii duo.

Rhodomalum.

SVcci malorum cotoneorum sextarius, rosarum trepondo, mellis sextarii tres, aquæ sextarii quinque. Verum quoniã rosæ non eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere, ac ubi mala prouenerint, totam compositionem moliri.

Omphacomelitis præparatio.

VVæ acerbæ succi sextarii, tres mellis sextarius: mixta diebus quadraginta insolantur, uel discoquuntur.

Quomodo myrtites fiat.

MYrti baccarum succi sextarii tres mellis sextarius, ad tertias decoquuntur.

Apomeli ex commentarijs Philagrij.

FAuorum melle scatentium alborum pondo, aquæ fontanæ trepondo & dimidium. confractis fauis unitisq; aqua cum melle incoquitur, dum & spuma ipsius & id quod ueluti cerosum supernatat, particulatim relinquatur, atque tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

Rhodostacti compositio.

ROsarum quibus ungues sint exempti succi sextarios duos mellis sextarium incoquito desputans quoad quarta pars fuerit absumpta

Rhœtis confectio.

MAli punici succi sextarij tres, mellis unus, ad tertias decoquuntur,

De collyrijs & ad glutinamentis. Cap. XVI.

VAria ocularium medicamẽtorũ materias existit, etenim liquores, succi, semina, fructus, particulæ stirpium, & metallica his inseruntur. ex quibus alia acrimoniã leniunt, & ueluti oppolent obstruuntq;, utpote pompholyx, spodium, amylũ, plumbũ, terra samia, quæ aster dicitur, cadmia, eaque omnia lota, & cãdidus oui liquor. Quibus ita utendũ est, ut caput prius uacuationem experiatur: nam si repletũ fuerit,

metus

metus eſt ne oculorũ tunicæ humoribus diſtentæ perrumpan tur. Alia contraria his natura obtinent,nempe aerẽ,recluden dis uacuandisq; iis quæ diu impacta fuerũt accõmodata , quẽ-admodũ liquores Cyrenaicus,Medicus,ſagapenus,euphorbiũ, & conſimilia . Nonnulla ſordidis ulceribus abſtergendis con-ueniunt,qualis eſt ſquama ęris,ipſumq; æs,chalcitis,miſy,fori, flos æris, ſtimmi , concremata omnia. Quædã his uicina ſunt, ſmectica ab exterẽdis ſordibus appellata,cuiuſmodi eſt auripig mentũ,ſandaracha,& lapidis aſij flos . Sunt & aſtringẽtia , atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehemẽter lippitudini,ulce ribus ,& defluxionibus eõducunt, nẽpe roſarũ folia,flores,fru-ctus,ſpicæ nardi phyllũ,crocus,glauciũ,& hypociſtis. Quæ ue-mentiorẽ aſtringẽdi uim repræſentãt, oculorũ claritati condu centibus potiſſimũ medicinis miſcẽtur , cuius generis eſt om-phacium acacia,balauſtiũ,ſatiuæ punicæ flos & galla.Alia con coquũt diſcutiuntq;,ut myrrha,crocus,caſtoriũ,lachryma thu-ris,fœnugræci ſuccus. Porrò ex compoſitis oculorũ remedijs, alia delinuntur,ſimplicemq; appellationẽ habẽt,alia hygrocol lyria,alia hygrocollyria uocantur.Quæ igitur delinuntur,om nem cõprehenſam materiã recipiunt, omnibusq; conferũt af-fectibus:cæterũ uere præſertim præparari debent, æſtate ſiqui-dem uirtus ipſorũ perſpirat euaneſcitq;, hyeme ſpecies gelu ri gidæ temperari nequeunt. Conterere autẽ ea oportet liquore non copioſè affuſo,ne metallica ſubſidant , aromata ſuperna-tent,uerũ modicè,ut ſordiũ modo cõterantur . Aqua uero plu uialis erit,tum quò tenuis ſit,tũ quòd modicè aſtringat. Si qui dem uino aut ſucco aliquo læuigare oportet,ipſa quoq; teren da ſunt,metallica ſanè longo tempore,quæ autem ſucco con-ſtant,exiguo demũ ubi ſatis læuia euaſerint,gummi adiicietur: in formam redacta,uaſis maximè æris aut uitreis reponentur. Cæterum iis quæ è ſucco conficiuntur,protinus ut ilicet: me-tallica uetuſtate reddũtur meliora . Porrò inter collyria arida quædam cõſumunt exteruntq; callos,ficos,ungueis,ſcabioſaq; uitia,è chalcitide, ærugine & miſy compoſita : quædã lachry-mas mouent,obſtructionibus & hebetudini accõmodata, quæ tum ex his tum ex pipere & ſpica nardi fiunt. Sunt quæ pręſer uent,tueanturque oculos ab humorum influxu , cuiuſmodi ex lapide phrygio, ſarcocolla,glaucio, aloe, cadmia, ſtimmi,cro-co: omnia in tenuiſſimum pollinem coacta oculis applicãtur.
At

At liquida collyria fiunt ex melle attico, opobalſamo, oleo ob uetuſtatem tenui, fœniculi ſucco, diuerſorum animalium felle, liquore cyrenaico, alijsq́ue compluribus. Conferunt hebetudini, ſuffuſioniq́ue incipienti, medicamenta quæ extenuent, calefaciant, purgentq́ue. Vtendum his eſt, & omnibus acribus, ubi caput repletione caret, ſub dio, aere, puro, auſtrino, non nimis frigido, neque item calido nimium. At agglutinamenta quæ anacolemata græcè dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obſtruunt, opplentq́; , glutinant, ſtringunt, aut refrigerant, aut aſtringunt, ſiccantve, qualis eſt farinæ pollen, manna, terra ſamia, myrrha, cochleæ, acacia, opium, cum candido oni liquore. glutinantur fronti in quibus humor non intra caluariam deliteſcit, ſed extrinſecus affligit.

Collyrium, quod protinus dolorem ſedet monohemeron appellatũ, ad incipientẽ uetuſtamq́; lippitudinẽ.

ACaciæ drach. trigintaſex, gummi drach. trigintaduæ, cadmiæ drach. nigintiquatuor, æris cremati & eloti drachmæ octo, opii, drachma: uino auſtero læuigantur. Medicamentum diſcutit & ſiccat.

Chiacum collyrium.

MInii ſiuopici, gallæ omphacitidis, croci, roſarum recentiũ unguibus exemptis floris quem thylaca uocamus, gũmi, ſingulorum uncię quatuor, opii, uncia: uino aminæo, aut falerno, aut chio auſtero teruntur. Sit autẽ uinum marinæ expers.

Cygnarium.

CAdmiæ uſtæ elotæq́; unc. ſex, ceruſæ lotæ unc. quatuor, pompholygis tantundem, amyli unc. duæ, tragacanthæ, opii torrefacti, gummi, ſingulorum unc. duæ: aqua pluuiali læuigantur.

Rubens cygnus.

CAdmiæ crematæ elotæ ſextans, terræ ſamiæ quæ aſter dicitur tantundem, ceruſæ triens, pompholygis bes, amyli ſextans, opii ſextans, acaciæ, tragacanthæ, ſingulæ unc. gummi triens: aqua cœleſti ſubiguntur.

Albus cygnus.

CAdmiæ unc. quindecim, ceruſæ unc. ſeptemdecim, opii drach. octo, thuris drach. ſeptem, amyli unc. ſeptem, gummi

mi drachmæ tredecim : aqua cœlesti teruntur.

Pelarion ad ulcera.

CAdmiæ, cerusæ, singulorum drach. uigintiquatuor, acaciæ, opii, singulorum drach. octodecim, gummi, tragacanthæ, amyli, singulorum drach. nouem, myrrhæ drach. tres, æris, croci singulorum sesquidenarius: aqua conteruntur.

Phæon ad oculos sanguine suffusos, & magnos affectus.

CAdmiæ teneræ drach. uigintiquatuor, cerusæ drach. sedecim æruginis rasæ drach. duodecim, stimmi drach octo, aluminis scissi drach. tres chalcitidis ustæ drach. tres, nardi Indicæ drach. quatuor, omphacii drach. duæ, æris drachma, squamæ æris drach. octo, ericæ fructus drach. tredecim, lachymæ papaueris drach. uigintiquatuor, croci drach. quatuor, castorii drach. tres, myrrhæ drach. sex, lycii Indici, acaciæ, gummi, singulorum drach. quatuor, rosarum recentium drach. duæ & semissis: uino falerno aut surrentino, aut aminæo, aut chio austero perteruntur. inungitur per triduum, aquæ instar dilutum ex fœnugræci succo instillatum, deinde ex ouo aut lacte, postremo aqua crassius.

Collyrium ex decoctis, dia zematon dicitur.

CAdmiæ unc. sedecem, cærusæ unc. octo, amyli, opii, tragacanthæ, acaciæ, singulorum unc. duę, gummi unc. sex: læuigantur decocto rosarum siccarum, meliloti, capitum papaueris dulcis radiculæ, pari singulorum modo.

Collyrium dia hydrias, repellens.

LIquoris qui in uasis cerealibus tophi modo concretus reperitur, libr. tres, cadmiæ ustæ & elotæ libra, cerusæ, pompholygis, terræ samiæ, qui aster dicitur, singulorum elotorum unc. sex, thuris uncia, myrrhæ tantundem, succi lini seminis, herbæ pulicaris, ptisanæ, fœnugræci, singulorum libra tragacanthę unc. sex, gummi libra.

Collyrium Ilambonis.

CAdmiæ unc. octo, pompholygis unc. quatuor, cerusæ libra, tragacanthæ, gummi, opii, singulorum unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

Cinereum,

Cinereum, quod ſpodiacon dicitur, ad inflammationes, defluxus, & chemoſin.

THuris, ſtimmi, ſingulorum drach. centum, cadmiæ, ceruſæ, utriusque drach. uigintiquatuor, terræ ſamiæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum drach. tres, gummi drach. quindecim: læuigantur oleæ coliculi ſucco. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquæ ſuperfuſo, per linteolum exprimuntur.

Collyrium ex oleæ turionum ſucco tenerum, dia thalias uocatur.

THuris drach. quatuor, ſtimmi drach quindecim, cadmiæ drach. uigintiocto, ceruſæ drach. quadragintanouem, terræ ſamiæ drach. octodecim, opii drach. ſex, gummi drachma, plumbi uſti elotiq; drach. octo: excipiuntur oleæ turionũ ſucco.

Dia thalias, ruffum.

AEris cremati drac. duodecim, ſandycis unc uigintiquatuor, foliorum oleæ unc. duæ, opii tantundem, gummi unc. decem, uino ſpathite uel aminæo excipiuntur.

Dia ſmyrnon claudiacum.

GLaucii, ſarcocollæ, ſingulorum drach. quadragintaocto, croci drach. uigintiquatuor, opii, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorum drach. ſex, tragacanthæ drach. quadragintaocto, gummi drach. ſedecim: uino Italico ſubiguntur uſus eſt ex ouo.

Aliud dia ſmyrnon ad rhyadas & ægylopas.

CAdmiæ lotæ, lapidis hæmatitis eloti, ſingulorum drach. uigintiocto, myrrhæ, ſpodij Cypriæ, ſingulorum denarii uigintiquatuor, opii drach. octo, croci drachmæ quatuor (alij octo) piperis albi grana triginta: gummi drach. ſedecim: uino Italico teruntur, ex ouo adhibetur collyrium: ſi uitium ſit recens, aquatum.

Stacticum Proſechij.

CAdmiæ, gummi, ſingulorum drach. uiginri, ſtimmi, atramenti ſutorij, ſingulorum drach. octo, opii drach. quatuordecim, æruginis raſæ drach. decem, piperis albi drach. ſex croci drachmę octo, miſyos crudi tantundem, opobalſami drach. quatuor: aqua conteruntur.

Hygidion

Hygidion Ammonij.

CAdmiæ, æris, singulorum drach. sedecim, cerusæ, castorii, aloes, croci, singulorum drach. quatuor, squamæ drachmæ quinque, rosarum floris, plumbi usti, singulorum drach. octo, lycii drach. tres, lapidis schisti drach. quatuor, opii drachmæ decem, acaciæ drach. quadraginta, gummi drach. quadraginta octo: aqua excipiuntur.

Olympos seu olympiacum.

ACacię, spicæ nardi, thuris, singulorum drach. octo, æris cremati elotiq;, stimmeos usti & loti, cerusæ concrematæ lotęque, cadmię, singulorum drach. duodecim, myrrhæ, opii arefacti, singulorum drach. quatuor, croci drach. quinque, æruginis rasæ drach. tres, lapidis, schisti, squamæ rubræ, lycii Indici, omphacii, singulorum drachmæ, castorii, rosarum floris, singulorum drach. duæ, phœnicobalanorum drach. quatuor, similiter ossea palmularum ustarum ligna numero quinque, gummi unc. quinque aqua pluuiali superfunduntur, in aqua commadescent tresdies totidemque noctis, calami odorati, alterci seminis, rosarum siccarum, singulorum drach. quatuor, phylli drachma.

Nardinum.

CAdmiæ, croci, gummi, singulorum drach. trigintasex, æris usti drach. octodecim, stimmi, acaciæ, singulorum drach. triginta, nardi syriacæ drach. duodecim, opii, singulorũ drach. sedecim: aqua subiguntur.

Theodotium minus.

STimmi, acaciæ, singulorum drach. uiginti, æris usti drachmæ octo, cerusæ drachmæ quatuor, myrrhæ totidem, æruginis drach. duæ, aloes, succi papaueris, lyci, singulorum drachma: pluuiatili aqua læuigantur.

Rhinarium.

LApidis hæmatitis, lapidis schisti, singulorũ drach. sedecim, æris combusti, cadmiæ, æruginis, singulorum drach. octo, opii drach. quinque, chalcitidis drach. duæ, gummi drach. octo, uino excipiuntur.

Xyster.

Xyster.

PVmicis,misyos, ostreorum, singulorum crematorum unc. sex,cadmiæ, opii,chalcitidis ustæ, croci,aloes hepaticæ, castorii,phylli,singulorum drach.duæ, stimmios, acaciæ, singulę unc. ęris combusti unc. quatuor,myrrhæ troglodytidis drach. quatuor,spicæ nardi drachma,cerusæ drac.octo,gummi drach. quatuor: aqua cœlesti superfunditur. Nonnulli etiam uinum miscent.

Hecatombe, ad cicatrices crassas.

CAdmiæ ustæ lotæque, æris cremati & eloti,uniuscuiusque drach. octo, stimmios commbusti, acaciæ rubentis, gummi, singulorum drach quindecim, aloes, gallæ, æruginis uermicularis,castorii,lycii,spicæ nardi,croci,opii,myrrhæ, cerusæ, hebeni ramenti,chalcitidis,singulorum drachma,rosarũ drach. sexaginta:aque pluuiali teruntur.

Collyrium ex cornu,dia ceratos dicitur,Galeni.

PLumbi combusti,cornus ceruini cremati,singulorum unc. duæ, cerusæ,squamæ æris, amyli,thuris,sepiæ testæ combustæ,æruginis,myrrhæ, gummi,singulorum uncia: aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium è thure dia Libanu nuncupatur.

THuris uncię sex, cadmiæ, pompholyg s, terræ samię quæ aster dicirur,amyli, gummi, singulorum unc. tres, cerusæ unc. sex,squamæ æris unc.quatuor,tragacanthæ unc. tres,opii unc. sex: aqua cœlestis adiicitur.

Libanium.

CAdmiæ elotæ,amyli,singul.denarii duodecim, cerusæ tantundẽ,spodii,pompholygis, terræ samiæ quæ aster dicitur, plumbi usti & loti,tragacanthæ,singul.denarii octo,opii denari duodecim,gummi denarii quatuor:aqua pluuialis additur,& ouorum uiginti albumina Sunt qui etiam myrrhæ denarios

Aster magni.

POmpholigis, cadmię, cerusæ, singulorum drach. sedecim, plumbi drach. octo, amyli drach. octodecim, thuris drach. decem,terræ samiæ quæ aster dicitur drach. duodecim, myrrhæ drach.duæ, tragacanthæ gummi,singulorum drach.octo: aqua additur.

Vranium.

Vranium,

TErræ ſamię piperis ſingulorum unc. tres, ſpodii eloti uncia, gummi unc. quatuor, ſtimmios cremati elotíque unc. duæ, ſquamæ lotæ uncia, opij drach. ſex, cadmiæ combuſtæ & elotæ drach. duæ: aqua pluuiatilis admiſcetur. Carnem inducit, repellitque.

Collyrium ex ſucco fœnugræci.

CAdmiæ, tragacanthæ, ſingulorum unc. octo, ceruſæ unc. triginta, amyli tantundem, opij uncia: lęuigantur ſucco fœnugræci.

Collyrium Cleonis.

POmpholygis, plumbi, ſingulorum unc. quinque, croci ſeſcuncia, ſquamæ æris quod ſtomoma dicitur uncia, gummi unc. duæ: aqua pluuialis additur, aquatum illinitur.

Dia rhodon, hoc eſt, ex roſis, quæ ſeptuaginta duas uncias pendunt.

ROſarum uiridium unc. ſeptuagintaduæ, cadmiæ & uſtæ & elotæ drach. uigintiquatuor, æruginis raſæ drach. duæ, ſpicæ nardi drachma, ſquamæ æris elotæ drach. duæ, ſtimmios combuſti elotíque, opij, myrrhæ, ſingulorum drach. tres, croci drach. octo, amyli drach. duæ, gummi drach. uigintiquatuor: aqua pluuialis admiſcetur.

Album dia Rhodon.

CAdmiæ crematæ & lotæ, ceruſæ elotæ, ſingulorum libra, amyli, opii, tragacanthæ, ſingulorum unc. tres, aloes ſeſcuncia, gummi unc. tres, croci ſeſcuncia, roſarum unguibus detractis unc. ſex: aqua miſcetur.

Callyrium ex aloe, dia aloes nuncupatur.

CAdmiæ, ceruſæ, aloes, ſingnlorum unc. decem, roſarum uiridium unc. ſex, amyli unc. tres, opii uncia, tragacanthæ unc. duæ, gummi unc. tres: aqua pluulatilis adijcitur.

Crocinum dia rhodon.

SPicæ nardi, roſarum ſiccarum, aloes, ſingulorum drach. duæ, alterci albi ſeſquidrachma, croci drach. quatuor & ſemiſſis, glaucii ſex, ſarcocollæ tantundem, opij drach. duæ, tragacanthæ uncia: aqua pluuialis additur.

Nili dia Rhodon.

ROsarum tenerarum drach quatuor, croci drach. duæ, papaueris obolus, gummi drachmæ quatuor: aqua cœlesti excipiunutr.

Lynceus ad claritatem oculorum.

CAdmiæ, æris, cōbusti, guttæ ammoniacæ, singulorū drach. duodecim, myrrhæ, lapidis hæmatitis, opii thebani, singulorum drach. sex, aloes hepaticæ, fellis raurini, galbani, sagapeni, singulorum drach quatuot, æruginis rasæ, opopanacis, salis ammoniaci, singulorum drachma, gummi drach. sex: aqua pluuiali teruntur.

Proteus ad idem, cicatricesque extenuat.

CAdmiæ, cerusæ, chalcitidis crudę, singulorum denarii quadraginta, piperis sesquidenarius, liquoris cyrenaici drach. octo, croci denarij duodecim, opij thebani denarij decem, sagapeni denarii duodecim, oliuæ æthiopicæ denarii duodecim, auripigmenti, aluminis scissilis, singulorum denarii octo, myrrhæ denarii duodecim suffiminis ammoniaci denarii xx. opopanacis denarii sedecim, opobalsami denarii decem gummi denarii uiginti: aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium ex succo fœniculi.

CAdmiæ drach. septemdecim, atramenti Indici drach. sedecim, piperis longi drach. tredecim, & albi duodecim, liquoris cyrenaici drach. octo, opobalsami drach sex, spicę nardi drach. sex, sagapeni, opopanacis, singulorum drach quinque, opii drach. quatuor, euphorbii drachma, gummi drachma: succo fœniculi læuigantur.

Collyrium ex opobalsamo.

CAdmiæ, cerusæ, singulorum drach. octo, omphacii drach. quatuor, piperis albi unc. sedecim, opii drach. quatuor, opobalsami, gummi, singulorum drachmæ sedecim: aqua pluuialis additur.

Thalasseros.

CAdmię unc octo, æruginis unc. duæ, atramēti Indici unc. octo piperis albi unc quatuor, liquoris medici uncia, opobalsami unc. duæ gummi unc. sex: aqua adiicitur.

Harmation.

GVttæ ammoniaci,æris combusti, corticis thuris, singulorũ drach. quatuor,æruginis drachma,gummi drach. quatuor aqua cœlesti excipiuntur.

Collyrium malabathrinum, quod & Isotheon dicitur.

CAdmiæ drach. sedecim, ęris usti & eloti drach. quatuordecim,opri,lycii Indici,malabathri,nardi Indicę,croci,aloes, singulorum drach duæ,cerusæ drach octo, castorii drach. duæ myrrhę drach. quatuor,acaciæ,stimmi,singulorum drach.quadraginta:aqua teruntur usus ex ouo.

Crassus ex uino.

CAdmiæ,lapidis hæmaritis,& schisti,singulorum drach. quadraginta,ęris usti drach. triginta,chalcitidis drach. trigintaduæ,papaueris seminis drach. tredecim: papaueris semen aqua decoquitur, succus expressus aliis adiicitur, quæ læuigantur uino spathite uel aminęo.

Aliud ex uino.

AEris combusti,cadmiæ placitidis,singulorum unc. nouem, lapidis hæmatitis eloti unc. sex,croci,myrrhæ,aloes, suffiminis ammoniaci,singulorum unc. tres,lycii Indici, spicæ nardi,singulorum sescuncia, piperis albi grana centum quinquaginta,acacię rubentis unc. nouem gummi unc. tres:uino falerno aut aminęo teruntur.

Collyrium ex duobus lapidibus ad aspritudinem.

LApidis hęmatitis,schistique,cassiæ,singulorum drach.octodecim,æris,cadmiæ, opii, æruginis rasę, singulorum drach. nouem,gummi tantundem, chalcitidis ustæ drach. sex: aqua reruntur.

Aridum collyrium Galeni, quod oculos tuetur.

LApidis phrygii minutim contusi ustique in ollula quousque incandescat, & restincti butyro non ueteri, deinde iterm similiter cremati, exitnctique uino falerno, ac tertium usti & extinctique melle siccatique libra, æris cremati, piperis albi, phylli, singulæ unciæ, stimmi sescuncia: omnibus in læuorem detritis quum medicamentum ab igne auferetur, liquoris balsami non crassi (id enim arescere medicamentum

 prohibet)

prohibet) sed lucidissimi unclam inijcies. Vti autem eo conuenit in palpebris duntaxat, sic ut specillo illato tunicæ non attinguntur, sed ut solum medicamentum palpebris apertis illinatur. Inungi autem debet non semel, uerum sæpius, tum ante cibum, tum secundum ipsum, magisque ubi iam lippitudo sentitur. Mirum enim est, quàm omni alio medicamento securius ab iniuria uindicet.

Aridum dia crocu.

SArcocollæ drach. octo, croci drach. quatuor, glaucij tantundem inungitur frequenter die. Nonnulli uerò aloen quoquem scent.

Aliud aridum ad siccam lippitudinem quæ xerophthalmia dicitur, sycosin sepedonas, carnis excrescentias.

CAdmiæ drach. decem, chalcitidis drach. uiginti, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma: teritur cadmia & chalcitis cum uino: ubi inaruerint, reliqua adiiciuntur, coguntur q; in tenuissimum puluerem.

Hygra, hoc est, liquidum collyrium, ex Caucalide.

CAucalidis succi, chamædryos, coronopodis, interdum & othonnæ succi par mensura. Est autem othonna magnum chelidonium.

Aliud ad syconsin, quæ est ueterrima palpebrarum asperitudo encanthidas, & excrescentiam carnis.

MIsyos tosti drach. sex, atramenti sutorii drach. quatuor, mellis attici sextarius.

Erasistrati panchrestos hygra, mirifica est in ocularijs uitijs, tonsillis pudendis & auribus suppurantibus.

AEris drach. sex, misyos tosti, myrrhæ, singulorũ drach. tres, croci sesquidrachma, piperis drachma, uini chii & passi cretici, utriusque sesquihemina: omnibus in uino læuigatis, dum inaruerint, passum superfunditur, & usque ad melleam spissitudinem incoquuntur.

Agglutinamenta oculorum qui defluxionibus infestantur.

TErræ samiæ, mannæ thuris, myrrhæ, pares modi, oui aqua to excepti, in lintheumq; illiti fronti imponũtur. ALIVD:

Alterci

Alterci ſeminis drachma,opii tantundem , myrrhæ drach.duæ croci drachma, farinæ pollinis drach. quatuor, ouorum toſtorum lutea duo ,albumine oui excipiuntur.

De emplaſtris,& medicamentorum quæ in illa mittuntur coctione,tum qui ceræ modus cũ oleo eſſe debeat, ex commentarijs Antylli. Cap. XVII.

MEdicamentum quæ emplaſtra ingrediuntur, alia ſunt terreſtria,utpote metallica , lapidumq́; terræ ſpecies, floces,cinis,& conchylia,alia ſunt oleamenta,alia lachrymæ, alia liquari poſſunt:quædam liquores, quædam ſucci ſunt : ſemina uerò,herbas, & radices pauca recipiunt. Cæterũ ex ipſis emplaſtris nonnulla ſunt uulneraria,quę enæma græcis quod cruentis iniiciantur:colletica,ꝙ glutinent: & catagmatica,quòd fracturis accommodentur,appellamus.Conſtare autem ex ſiccantibus non ſummè, uerum ſecundi ordinis abſoluti,& tertii incipientis,oportet cuiuſmodi ſunt ſalix,quercus, cupreſſus,piceæ & pini cortices,myrrha,thuris lachrima, bitumen,aloe,ariſtolochia,cinis ſarmentaceus,ceruſa,ſpuma argenti,& pleraque ex metallicis. Coqui debent quouſq; manus nõ amplius inquinent. Porrò quæ cicatricem ducunt emplaſtra & ipſa ex ſiccantibus componuntur, uerũ efficacioribus quàm glutinatoria,quod genua eſt, æs combuſtum, ſquama tũ æris tum ferri,ærugo, chalcitis,æris flos combuſtus, alumen, galla, plumbago,cadmia,pumex,& oſtracea. Diſcutientia uerò & calefacientibus & ſiccantibus modicè fiunt, nempe ariſtolochia, thapſia,oleo ueteri,& raphanino,melle,opobalſamo,pice,reſina terebenthina,galbano,ſale cõbuſto,ſalis flore. Quæ emolliunt,ex argenti ſpuma,adipibus,medullis,oleo ueteri, propoli,ammoniaco,ſtyrace galbano,bdellio,maſtiche, reſina terebinthina, uel radice althææ & cucumeris ſylueſtris, præparantur. Siccantia,ex ſulfure,nitro,ſale,cinere,& bitumine. Ad extrahendum accommodata,fiunt ex ſale,nitro,propoli, ærugine,fermento,ſtercore,ſulfure,terebinthina. Quæ concoquunt ex cera,ladanu,uua paſſa,amomo, croco,thure,pice, maſtiche, Aegyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſypo, adipe, ærugine. Pus mouentia,ex hydrelæo,polline, pane triticeo,chondro,butyro,adipe ſuillo & uitulino,thure,pice,reſina. Quæ uerò leniunt,argenti ſpuma conſtant, ceruſa, oleo, anetho, cha-

mæmelo,amylo,cera alba. Iam uerò enæma dicta, recentibus adhuc uulneribus & fracturis iniici debent,adiutariq; è summa ſpleniorum parte ſpongiis poſca madentibus ſimul illigatis, ſolui tertio quoq; die,& rurſus eadem ſplenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt,extrahunt,diſcutiunt,concoquunt,& pus præterea mouent, poſt cataplaſmatum ceratorumque uſum adhibentur. Quæ leniunt etiam per initia ſtatim,ſummis potiſſimum partibus applicantur. Cœterum quomodo coquantur,deinceps exequemur.

Baſilicum tetrapharmacum.

CEræ,reſinæ colophoniæ,picis,ſeui taurini,pares portiones.

Emplaſtrum ex ſucco lini ſeminis diſcutiens detergẽsq;.

OLei ueteris depondo, ceræ unc. uiginti, reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli,ſingulorum pondo & dimidium, argenti ſpumæ pondo,ceruſæ unc.ſex,ſucci lini ſeminis tantundem,farinæ pollinis uncia,thuris unciæ quatuor.

Emplaſtrum ex melle, dia melitos dicitur.

ARgenti ſpumæ, ceræ,olei,ſingulorum lib. quatuor,terebinthinæ rẹſinæ lib. duæ,mellis,adipis ſuilli,ſingulorum libra. ALIVD. Argenteæ ſpumæ lib. ſex, olei lib. quinque & ſemiſſis,reſinæ colophoniæ lib. ſeptem & ſemiſſis,cerę lib. tres & ſemiſſis,mellis lib. tres.

Emplaſtrum à ſucco dia chylon dictum.

ARgenteæ ſpumæ pondo ſex, olei, æſtate quidem pondo ſeptem, hyeme uerò pondo nouem, fœnugrẹci ſemiſextarius,lini ſeminis tantundem,altheæ teepondo:althæa, ſeminaque in uiginti aquæ ſextariis diſcoquuntur, quouſque paululũ ex ea relictum fuerit,inde ſucci pondo quatuor, exprimuntur miſcenturq; oleo ac incoquuntur dum ebullire deſierint, poſt hæc argenti ſpuma in tenuiſſimum pollinem detrita inſpergitur,poſtremo omnia igne non acri excoquuntur uſque dum digitos intinctos non inquinent.

Emplaſtrum ex polline farinaceo, dia gyreos appellatũ.

FArinacei pollinis,guttæ ammoniaci,ſingulę lib. reſinæ è picea deraſæ, ceræ, adipis ſuilli,ſingulorum lib. duæ,ſucci lini ſeminis quod ſatis eſt.

Emplaſtrum

Emplaſtrum ab herbis botanicum dictum.

LApathi rhepelæi,anchuſæ chœroſpelethi,hoc eſt,onocleæ, heptanueri,plantaginis,ſingulorum unc. tres, olei lib ſex, adipis ſuilli tantundem:herbæ oleo excoctæ proiiciuntur, reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrum ex haſtula regia,dia aſphodelu dicitur.

HAſtulæ regiæ radicis ſucci libra;roſacei,chamæmelini, adipis anſerini,ſingulordm unc duæ, adipis ſuilli unc. tres, ceræ unc. quatuor.

Emplaſtrum è fermento abſceſſus rumpens.

FErmenti,axungiæ,ſingulorum unc. ſex,ſalis unc. quatuor, piceæ reſinæ unc. tres,ceræ unc. quatuor,aphronitri uncia, guttæ ammoniaci unc duæ,mellis unc. ſex,ſaponis unc. duæ.

Emplaſtrum dothiene.

SVffiminis ammoniaci pondo, nitri Alexandrini unc. ſex, aphronitri tantūdem,adipis ſuilli pondo duo, ceræ totidem reſinæ terebenthinæ pondo, olei ueteris uncia aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex radice lanaria,dia ſtruthiu dicitur, ſtrumas diſcutiens.

ARgenti ſpumæ, radicis lanariæ, ariſtolochiæ ſingulorum triens, galbani, ſquamæ æris, aloes, ſingulæ unc. mannæ thuris ſextans,ſtillæ ammoniacę ſelibra, reſinæ è picea unc. ſedecim,aceti ſcillini ſextarii quatuor, ad aridorū læuigationē.

Smilion ad abſceſſus.

OLei ueteris ſeſquilibra,argenti ſpumæ nitri rubri, ſalis ammoniaci,lixiuij è ficu cui calx ſit admiſta:aprotoſtactos dicitur,reſinæ,ſingulorum libra,galbani,guttæ ammoniaci, ſingulorum unc. tres, atramenti ſutorij unc. quatuor, ceræ unc. ſex,æruginis,opopanacis, ſingulorum uncia, aceti quod ſatis eſt: argenti ſpuma & ærugo in oleo coquuntur dum manus non inquinent,deinde reliqua admiſcentur.

Emplaſtrū dia ſcorodon, hoc eſt, ex alijs ad rumpendum.

CEræ unciæ ſex, reſinæ colophoniæ unc. quatuor, reſinæ

pityinæ hoc eſt ex picea arbore unc. tres,ſeui taurini unc.qua tuo r,nitri rufi ſeſcunica,allia pura uiginti, olei dimidium ſex tarii:allia in oleo excocta proiiciuntur, reliqua miſcentur.

Emplaſtrum dia apyranu ad diſcutiendum.

ADipis anſerini,& fabanorum, ſingnlorum unciæ tres, olei ueteris unciæ uigintiſex,herbę pulicaris unciæ tres,urticæ ſeminis radicis apyrani uiridis,ſingulorum libra, ceræ albæ un ciæ decem, emplaſtri quod dia chylon inſcribitur unciæ duæ, reſinæ terebenthinæ uncia. Radix apyrani minutim conciſa cum herba pulicari in oleo madeſcit, ſemenque urticæ per noctem & diem: ac ubi excocta fuerint, ipſa quidem proijciuntur:quæ liquari poſſunt,oleo mixta ſoluuntur.

Emplaſtrum pyrine,& ad duritias & ſcirrhos.

ALthææ,palmularum,aut dactylorum qui nicolai dicuntur, ſingulorum libræ duæ, fœnugræci, lini ſeminis, ſingulorũ ſextarii dimidium,chamæmeli,meliloti, palmularum corticis ſingulorũ unc. ſex,uini aminæi ſextarii dimidium, ſpumæ argenti libra,ceruſæ,reſinæ colophoniæ, ſingulorum libræ duæ, ceræ reſinæ,terebinthinæ,ſingulorum libra, olei ueteris libræ quinq;,aquę libræ duæ,panis aridi contuſi cribratiq; lib. quinque: herbæ in uino decoctæ exprimuntur,ſucco, panis immadeſcit,ſequent die læuigatur, argenti ſpuma, ceruſaq; in aqua, deinde oleo iniecto incoquuntur, dum medicamentum digitos non coinquinet,inde reliqua adduntur, ſublatis ab igne pa nis inditur,ualideque rudicula agitatur.adiunguntur etiã æruginis raſę,& ſalis floris,ſingulorũ unc. ſex, iridis, ariſtolochiæ, ſingulorum unc. ſex, terebinthinæ reſinæ libra.

Pelarion ex ſcoria argenti,dia elcyſmatos dicitur,ad ſimilia abraſis.

CEræ,ſeui taurini,ſingulorum unc. quinque, ſcoriæ argenti unc. ſex,reſinæ colophoniæ unc quatnor,picis, olei,ſingulorum unc. duæ, ſcoria argenti arida læuigatur uino uel ſucco fœnugręci:quòd ſi ſcoria deſideretur, plumbagine utimur.

Emplaſtrum ex althæa, podagricis alijsque duritijs accommodatum.

SVcci fœnugręci,& lini ſeminis,& althęæ,ſingulorũ treponpondo,olei dupondo:incoctis uſq; dum ſuccus abſumatur,colophoniæ

phoniæ reſinæ pondo adiicitur, item terebenthinæ reſinæ pondo, hederæ lachrymæ quadrans: ubi ſoluta fuerint, & ab igne ſublata, ceræ pondo inncitur, galbani triens: utraq; ſimul contuſa ſolutaque rudicula agitantur.

Ciſſinum ad neruorum uulnera, punctus, & maximè diuturna.

SQuamæ rubræ unc. quatuor & ſemiſſis, thuris uncia, miſyos ſeſcuncia, chalcitidis drach. quatuor, aceti ſex: læuigantur æſtiuo ſole uſq; dum acetũ fuerit conſumptum, deinde ſolutis cerę uncias octo, olei octodecim miſceto. Si autem diuiſus fuerit neruus & nudus ſit, in uicem galbani, reſinæ terebenthinæ unc. duæ, induntur.

Melanchlorum ad eadem, & cruentis aptum.

MAlicorii, æris combuſti, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ, ſalis ammoniaci, ſquamę ęris, aluminis ſciſſi & liquidi, (alii uice liquidi rotundum ponunt) iridis, miſyos, attramenti ſutorii, chalcitidis, eruginis raſæ, cadmiæ, aloet, myrrhæ, thuris, panacis radicis, argenti ſpumæ, ceruſæ, pares omnium portiones, teruntur in ſole æſtiuo cum acato diebus pluribus, finguntur q; paſtilli. Emplaſtrum uerò fit hunc in modum: medicamenti uuc. duæ, ceræ unc. ſex, olei unc. octo, in neruorum uulneribus ueteris, in aliis communis, remuerantur.

Emplaſtrum ex ſenetione, quod dia erigerontos dicitur.

SEnetionis ſucci lib duæ, olei ueteris ſeſquilibra, cyprini olei unc. quatuor, axungiæ ueteris libra, reſinæ terebenthinæ uncia, galbani ſemuncia, reſinæ piceæ ſex, æruginis, thuris, hyſſopi medicamenti, ſingulorum uncia, ſquamæ æris ſcrupula octo, ceræ unc. decem, apochymatis unc. quatuordecim: oleum & ſuccus ad ſordium ſpiſſitudinem incoquitur cum adipe ſuillo: arida cyprino lęuigantur, galbanum cũ cera contunditur & caccabo demittitur, apochyma ſi quidem ſiccum fuerit, læue incretum ponderato inſpergitoq;: q ſi in læuorẽ deteri nequeat, portione olei ſolutum excipiatur, atq; tũc omnia miſceantur.

Emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens.

CEræ, axungiæ porcinæ, ſingulorum libra, reſinæ colophoniæ unc. ſex, argenti ſpumæ lib. duæ: uini generoſi lib. quatuor adiiciuntur.

Ariobarzanion, ad eosdem affectus.

ARgenti ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ libra quincunx, aquæ marinæ unc. uigintiquinque, olei ueteris ſeſquilibra, buccinorum concrematorum unc. ſeptem & ſemis, ceræ ruſæ unc. nouem, reſinæ terebentinæ unc. ſex, thuris unc. tres, ſcrupula tria & dimidium.

Emplaſtrum ex dracunculo.

CEræ, reſinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, reſinæ, ſingulorum lib. quatuor, guttæ ammoniacæ lib. duæ, dracunculi radicis lib. quinq; : radix arida læuis aliis ſolutis inſpergitur.

Pſitacium.

CEræ, reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli, alterci foliorum tenerorum, uel ſucci eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ lib. duæ ſemis, alterci lib. duæ, axungiæ lib. duæ ſemis, colophoniæ reſinæ lib. decem miſcentur, magisq; diſcutit medicamentum.

Myrſinatum.

ARgēti ſpumæ, ceruſæ, ſandicis, plūbi cōbuſti & eloti, ſingulæ unc: ceræ unc. ſex, olei myrtei libra, uini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſa, uel ouis.

CEræ tractæ unc ſex, roſacei ſeſquilibra, argenti ſpumæ unc. duæ; ceruſæ tantundem, amyli unc. tres, ouorum quinque aquata.

Emplaſtruш, quod liquidum ſit parygrum uocatum, Oribaſii.

ARgenteæ ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ tantundem, ceræ triēs, pinguis ſuilli ſeptunx, reſinæ colophoniæ dodrans, lini ſeminis ſucci, olei, ſinguli dextantes: mirificè facit ad calcanei rimas, in ulceribus aūt (inquit) uitant, nā ea tetri odoris reddit.

Emplaſtrum dia Cadmias, cicatricem inducent.

CHalcitidis uſtæ unc. duæ, cadmiæ, mannæ thuris, ſingulorum uncia, ceræ, reſinæ colophoniæ, olei myrtei, ſingulorum libra, uini quod ſatis eſt.

Palmulatum, phœnicine dicitur.

AXungiæ ueteris lib. duæ, olei ueteris lib. tres, argenti ſpumæ tantundem, chalcitidis crudæ unc. ſex: primum chalcitis cum oleo in pila cōmodiore læuigantur, uel in ſole: ubi ſor-

dium

dium ſpiſſitudo facta fuerit, etiam ſpuma argenti prius detrita ſuperiniicitur, poſtea adeps: poſtquam probe in polliuem redacta fuerint, leni igne incoques, quoad digitos non inquinent, palmarum radicula agitans.

Emplaſtrum ex Anchuſa, ambuſtis efficax.

CEræ albæ unc. nouem, roſacei unc. octodecim: his liquatis porphyridos anchuſæ radicis ſiccæ læuiſſimæ uncias quatuor inſpergito. ALIVD. Anchuſæ radicis uiridis, marrubii, gūmi, ſingulorum unc. tres, decoctæ in olei unciis nouem proiiciuntur, oleo ceræ albæ unc. quindecim ſuperiniiciuntur, omniaque ſoluuntur.

Emplaſtrū ex Pompholyge, pompholygeron appellatū.

POmpholygis unc. duæ, argenti ſpumæ unc. tres, læuigantur cum lini ſeminis ſucco, adiiciuntur ipſis liquatæ refrigeratæque ceræ unc ſex, adipis anſerini uel gallinacei unc. duæ, chamæmelini unc. ſex.

Thylocotiche, dolorem leniens, ad ſedem utilis.

THuris unc. ſeptemdecim, myrrhæ unc. ſeptem, opii drach. quatuor, aluminis ſciſſilis drach quatuor, aluminis ſciſſilis drach. duæ butyri drach. quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor, cadmiæ crematæ & elotæ drach. quatuor, pompholygis drach. ſex, ceræ tyrrhenicæ drach. octo, adipis anſerini drach. ſedecim, medullæ ceruinæ drac. undecim, plumbi cremati elotiq; drach. nouem, lapidis hæmatitis drach. hyſſopi liquidi drach. quatuor: arida læuigantur cum uino Italico quæ liquari poſſunt, admiſcentur.

Emplaſtrum Amithaonis, ad articulos recenti cicatrice contractos, conuulſoque, eſt etiam ad extrahendum efficax.

AMmoniaci, ceræ, bdellii, ſingulorum drach. octo, reſinæ terebinthinæ, iridis illyricæ, galbani, ſingulorum drach. uiginti.

Emplaſtrum Ariſtophanium emolliens.

PIcis lib. quatuor, apochymatis lib. duæ, ceræ libra, opopanacis uncia, aceti hemina.

Emplaſtrum ex plumbagine ad calidas affectiones.

PLumbaginis unc. quatuor, ſpumę argenti unc. duæ, ceruſæ tantundem,

tantundē, ceræ unc. octo, myrtei lib. duæ, uino læuigātur arida.

Coracon ex oxymelite, ad naturalium uitia & nomas accommodatum.

GAllæ unc. duæ, squamæ sescuncia, chalcitidis, thuris, singulorum uncia: teruntur aceto diebus cōplusculis, deinde mellis unc. quinq; miscentur, ubi uerò seorsim ceratum feceris, ex myrtei uel rosacei uncijs duabus, seui taurini unciis octo, ceræ unciis quatuor: resinæ terebenthinę uncia, mixta simul læuigato & utitor, quemadmodum medicamēto quod charta constat, tum ex penicillo, tum ex linamento.

Emplastrum ex oxeleo.

ARgenti spumæ pars una, olei, aceti, singulorū partes duæ, nonnulli treis ponunt.

Emplastrum ex achathe, discutiens emolliensque.

LApidis achatis semiusti sescuncia, ceræ unc. quinque, resinæ frictæ unc. tres, olei uncia.

Isis, cruentis, accommodata, ad glutinandum, carnem inducendum, & purgandum.

SQuamæ æris, æris combusti, aristolochiæ rotundæ singulorum drachmæ octo, aluminis scissi drach. sex, salis ammoniaci, thuris, guttæ ammoniacæ singulorum drach. octo, myrrhæ, aloes galbani, singulorum drach. duodecim, dracunculi radicis succi drach. octo, ceræ libra, resinæ colophoniæ lib. duæ, olei ueteris unc. tres, aceti quod satis est.

Athena, ad ulcera sordida, impacta, neruorum uulnera.

MAlicorii, æris cremati, gallæ, aristolochiæ rotundæ & longæ, salis ammoniaci, guttæ ammoniacæ squamę æris, aluminis scissilis, & rotundi, iridis, misyos, atramenti sutorii, chalcitidis, æruginis rasæ, cadmiæ, aloes, myrrhæ, propolis, galbani, singulorum uncia, ceræ drach ducentæ, picis tantundē, resinæ colophoniæ drach. centum, olei unc. sex, aceti quod satis est.

Emplastrum dia dictamnu, glutinans, ad canum morsus & omnigena ulcera.

ARgenti spumæ pondo duo, squamæ æris uncias sex, æris cremati uncias octo, aloes uncias octo, galbani uncias duodecim, olei ueteris sextarii duo, diphrygis unc tres, gentianæ sescuncia,

ſeſcuncia, ariſtolochiæ, æruginis raſæ, ſingulorum unc. duæ & ſemis,dictamni tantundem,colophoniæ pondo, mannæ thuris unc. tres,guttæ ammoniaci unc. ſex, propolis unc. duæ, ceræ unc. ſex & ſemis, primum oleum cum argenti ſpuma incoqui debet dum incraſſeſcat,nec digitos inquinet, deinde lebete depoſito æruginem & ſquamam iniicies, rurſus incoques, dum manum non inficiant,iterumq; cacabum ab igne tollens,reſinam & ammoniacum incretum adiicies mouens, donec ferue re deſinant, mox in ignem repones, ac ubi modicè inferbuerint,æs & diphryges admiſcebis, ac rurſus coques uſq; dum firma ſpiſſitudo facta fuerit,deinde ceram iniicies, eaq; diſcocta ut digitos non coinquinet,propolin immittes, his abundè refrigeratis,mox aloen, mannam thuris, dictamnum, ariſtolochiam,gentianã, ſingula læuiſſima inſperges.

Barbara, emplaſtrum quod cruentis protinus uulneribus inijcitur, & fracturarum callos firmat.

BItuminis Iudaici,picis aridæ,ceræ,reſinæ,ſingulorum libra terebentinæ unc. duæ,argenti ſpumæ,uncia, ceruſæ ſeſcuncia,mannæ thuris unc. duę, opopanacis unc. duæ, zingiberis unc. duæ olei unc. tres,aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex ſalicibus, dia iteon appellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax:thoracis impoſitum.

MIſyos,chalcitidis,æruginis,ceruſæ, gallæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, cretæ ſutoriæ, ſingulorum unc. ſex, ceræ lib. duæ,reſinæ piceę lib. duæ,picis tantundem,malicorii unc ſex, bituminis,lib. duæ, ſalicis foliorum totidem, olei roſacei unc. quatuor,atramenti ſutorii unc. ſex, aceti quod ſatis eſt. ſunt qui terebentinæ uncias nouem addant.

Emplaſtrum Nicolai ad recentia uulnera, & ſinus glutinandos aptum.

SQuamæ æris unc. quatuor,æruginis raſæ ſeſcuncia, argenti ſpumæ tantundem,ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum uncia,aluminis ſciſſilis & rotundi,ſingulorum uncia, atramẽti ſutorii uncia,ſulfuris uiui uncia, gallæ omphacitidis unc. quatuor,ſalis ammoniaci uncia,miſyos uncia,origani unc. chamæleontis uncia,cadmiæ botrytidis uncia, ueratri albi uncia,

peucedani

peucedani unc. tres, apii ſeminis unc. duæ, ſymphyti radicis ſeſcuncia, ceruſæ ſeſcuncia mandragoræ ſucci ſemuncia, chalcitidis ſeſcuncia, terræ ſamiæ, quæ aſter dicitur uncia, thuris maſculi uncia, aloes uncia, bdellii unc. duæ, opii thebani tantundem, zingiberis troglodytici ſemuncia, ſtillæ ammoniacæ uncia, fœnugræci unc. ſex, perdicii herbæ ſucci unc. ſex, ceræ flauæ unc. tres, reſinæ colophoniæ lib. duæ, reſinæ pityinæ hoc eſt è picea libra polentæ tantundem, maſtiches unc. ſex, picis nigræ lib. duæ, olei ueteris libra ſtyracis unc. opopanacis ſeſcuncia, aceti quod ſatis eſt.

Iceſios ad ſtrumas, abſceſſus, lienem, articulos, & coxendicum dolores.

ARgenti ſpumæ denarii ceneum uiginti, olei ueteris ſextarii duo, aceti ſextarius, æruginis ſeſquidenarius, piceæ corticis denarii octo, chamæleontis radicis, euphorbii, hypociſtidis ſucci, propolis, zingiberis, heleni, pyrethri, ſingulorum denarii ſedecim, ceræ lib. tres.

Emplaſtrum Neronis, ad ictus, omnemque particularum carnoſarum dolorem.

OLei ueteris ſeſquilibra, argenteæ ſpumæ libra, ceræ reſinæ piceæ, ſingulorum unc. ſeptem & ſemiſſis, guttæ ammoniaci unc. quatuor, ceruſæ tantundem, galbani, mannæ thuris, zingiberis, thuris, ſingulorum uncia

Oxera, multiplici uſus.

PIcis aridæ lib. duæ ceræ libra, guttæ ammoniacæ uncia, reſinæ terebinthinę ſelibra, galbani unc. duæ, mannæ thuris unciæ duæ, aceti ſeſquiſextarius.

Aceratos, hoc eſt ceræ expers, emplaſtrum Galeni, glutinat, concoquit, ulcera ad ſuppurationem perducit, ex ricinino aut ueteri oleo, medicaminis in linteolos illiti modo ſolutum.

ARgenti ſpumæ trepondo, olei ricinini, aut ueteris pondo quatuor, aceti quàm acerrimi dupondo, æris ſquamæ nigræ chalcitidis, æruginis, ſinguli ſextantes: argenti ſpuma cũ oleo incoquitur, dum ſtrigmenti fiat ſpiſſitudo deinde metallica compluribus diebus ex aceto læuigata adiciuntur.

Emplaſtrum

Emplaſtrum ex metallicis.

CHalcitidis uncia, miſyos unc. duæ, ſquamæ æris unc. tres, thuris tantundem, colophoniæ unc. duæ, galbani ſeſcuncia, ceræ libra, olei quincunx, aceti quod ſatis eſt.

Armenia, fracturis accommadata.

CHalcitidis unc. quatuor, ſquamę æris un. duę ſemis, ęris cremati uncia, thuris unc. duæ, olei lib. aceti tãtundẽ: coquũtur metallica in oxelæo, dũ manũ nõ inquinẽt, inde thus adiicitur.

Melæne Serapionis.

SPumæ argenti libra, ceræ unc. ſeptem, guttæ ammoniaci unciæ tres & ſemis, galbani, æruginis, ſingulorum denarii nouem, reſinæ colophoniæ unc. ſeptem, myrrhæ drach. olei ſeſquihemina: argenti ſpuma cum oleo incoquitur quouſq; digiti intincti non inquinentur, deinde adiciuntur reliqua.

Anicetos, ab inſuperabili ui appollatum emplaſtrum, glutinat, diſcutit, ſquamas ſeparat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

BAccarũ lauri, iridis aridæ, thuris, ſingulorũ drach. ſexaginta, æris cõbuſti drach. uiginti, nitri, ſalis, ammoniaci, ſingulorũ drach. uiginti, pyrethri, herbæ pediculariæ, ſeminis roris marini, grani gnidii, ſinapis, columbarũ ſtercoris, ariſtolochiæ, cumini, æruginis, iunci quadrati, erucæ ſeminis, ſingulorũ drac. octo, aceti heminæ duodecim: læuigãtur ſub æſtu caniculæ, quo uſq; acetũ cõſumatur, deinde decocti caricarũ craſſiſſimi unc. nouẽ adduntur, quibus mixtis paſtilli fiunt, ſiccantq; ubi utendum eſt, paſtillorum ipſorum unc. duæ læuigatæ aceto miſcentur, reſinæ unc. tres, ceræ tyrrhenicæ unc. duæ, olei tantundem.

Emplaſtrum ex lolio, dia arcu dicitur.

PIcis lib. duæ, reſinæ piceæ unc. nouem, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, olei unciæ tres, bituminis increti unc. duæ, lolii farinæ ſextarius, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex liquore ſycamino.

ARgenti ſpumæ, picis aridæ, ſeui taurini, ſingulorum unc. octo, terebinthinæ unc. tres, ceræ unc. quinq;, æruginis raſæ, opopanacis, galbani, ſingulorum uncia, olei ricinini, aut ſuſini, aut admodum ueteris hemina, picis liquidæ tantundem, liquoris ſycamini cuius fructus ſycomora dicuntur, hemina.

Emplaſtrum

Emplastrum à duplici colore dichromon appellatum.

AEris combusti, aluminis scissilia, guttæ ammoniacæ, singulorum uncia, ceræ libra, resinæ colophoniæ libra, seui suilli libra, aceti, quod satis est.

Inde conglutinans ad ulcera quæ serpendo depascunt, & sanguinis sputum.

CEræ, resinæ frixę, picis aridæ, bituminis liquidi, zacynthi, singulorum libra, cerusæ, chalcitidis, misyos, cretæ sutoriæ, aluminis scissilis & rotundi, gallæ omphacitidis, singulorum unc. sex, aceti quod satis est.

Emplastrum ex cinere aspidum, discutit strumas & podagras.

REsinæ terebinthinæ, lapidis hæmatitis, bituminis Iudaici, singolorum drach. trecentæ sexaginta, ceræ, baccarum lauri, guttæ ammonicę, aphronitri, seui uit[illegible]ini, singulorũ drach. trecentæ quadraginta, lapidis pyritis, calcis uiuæ, singulorum drach. centum quadraginta, cineris aspidum totidem, olei ueteris heminæ duæ: refrigerato medicamento cinis inspergitur. fit etiam sine cinere, quòd nonnulli eum auersentur, & nihilominus etiam efficit.

Leæna, siccat discutitque.

SVffiminis ammoniaci, plumbaginis, singulorum drach. centum, sinapis drach. octo, chamæleontis radicis drach. sedecim, resinæ colophoniæ drach. centum, squamæ æris, lanariæ radicis, singulorum drach. quinq;, euphorbii, æruginis, singulorũ drach. octo, aristolochiæ drach. sedecim, pyrethri drach. octo, olei ueteris hemina, raphanini quantum sufficit.

Aliter leæna, noxia educit in superficiem, humorisque euacuat.

ATramenti sutori unc. duæ, auripigmenti uncia, ueratri nigri, thoracum cantharidum, singulorum, sesquidrachma, sandarachæ unc. tres, ceræ sesquilibra, resinæ frictæ libra, olei heminæ duæ.

Macedonium.

CEræ, resinæ colophoniæ, picis, seui taurini, lachrimæ thuris, pares portiones: eliquatis, ac sublatis ab igne lachrima thuris inspergitur.

Sphærion

Spherion ad ardores.

CErusæ, argenti spumæ, calcis niuę, singulorum unc. tres, ceræ sescuncia, aluminis berenicarij, rosacei, singulorum uncia: liquefacta aridis superfunduntur, ac orbiculi formantur, quum usus incidit, olei uncias sex liquato cum duabus ceræ, adiicitoq; medicamenti unciã & agitato: refrigeratũ ex aquæ unciis nouem contundito, ego etiã ternas rosacei uncias addo.

Emplastrum ex ochra, inflammationem arcet, tum sponte, tum in iudicio tortis idoneum.

OChræ atticæ lib. duæ, cretæ libra, argenti spumæ unc. octo, uino læuigatæ cerę, resinæ colophoniæ, picis, resinæ piceæ, singulorum libra, resinæ terebenthinæ unc. octo, olei lib. duę, hunc in modum solunntur: ceræ libra, olei ueteris lib. tres, medicamenti libra uino contunduntur.

Emplastrum ex cedria glutinat, discutit, abstergitque.

CEræ, picis aridę, singulorum libra, resinæ colophoniæ unc. octo, cedrini liquoris unc. sex: liquata simul incoquuntur, dum digitos non coinquinent.

Aliud emolliens.

CEræ, picis, singulorum unc. octo, resinæ colophoniæ drac. uigintiquinq;, propoleos drach. semptemdecim, cedrini liquoris drach. uiginti.

Emplastrum ex punice. ad cicatricem ducendam.

MYrtei, lib. duæ, ceræ libra, pumicis cremati uinoq; restincti drach. sex, squamæ ferri quod stomoma dicitur drach. sex, ęris usti, cimolię, singulorum drach quinque: super linamentum spongiamq; ex aqua accommodato.

Emplastrum paula, strumis & bubonibus efficax.

CEræ, resinæ colophoniæ, nitri, singulorum libra.

Emplastrum ex nitro ad carbunculos.

NItri tosti unc. tres, ceræ, olei, resinæ colophoniæ, singulorũ sesquidrachma, liquoris cyrenaici aut medici drach. decem: imponitur in linteolis, solutum.

Emplastrum ex anemone.

ANemonę unguibus detractis unciæ duæ, cerę unc. quinque, olei uncię quatuor, resinæ uncię quinque & semis,

colophoniæ resinæ libræ duæ & semis.

Emplastrum Macherionis uiride, ad coxendicum cruciatus, articulos infarctos, & abscessus.

OPopanacis, galbani, æruginis, myrrhæ, iridis, guttæ ammoniaci, aristolochiæ, singulorum uncia, resinæ terebinthinæ, ceræ, olei omphacini, singulorum unc. septem.

Viride aliud simplex.

REsinæ lib. tres, ceræ libra, æruginis rasæ selibra, thuris drac. uigintiquinque, aceti quod satis est.

Aliud uiride, ad humida ulcera, & carnis excrescentias.

REsinæ colophoniæ unciæ sex, æruginis rasæ sescuncia, ceræ unciæ duæ, salis cappadocii uncia, rosacei unciæ duæ, aceti quantum sufficit.

Peganera ad pleuriticos.

RVtæ uiridis pondo, butyri sesquipondo, resinæ terebinthinæ pondo & quadrans, hyssopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem, anethi pondo.

Emplastrum dia stactes, hoc est, ex lixiuio, coxendicum doloribus, articularijs, & tumoribus œdema referentibus utile.

CEræ, olei ueteris, lixiuii quod habet calcem admistam, singulorum libra, resinæ frictæ, nitri alexandrini, nitri albi, resinæ terebinthinæ, singulorum unc. sex: utrunque nitrum lixiuio teritur.

Emplastrum è nitro ad abscessus, scyrrhos, & tumores.

OLei ueteris, ceræ, aphronitri, saponis, lixiuii, singulorũ lib. resinæ, terebinthinæ unc. sex, galbani, propolis, guttæ ammoniaci, singulorũ unc. præparatur quemadmodũ superius.

Emplastrum ex sale, dia halon dicitur.

CEræ unciæ quatuor, olei libra, salis communis unciæ quatuor, aphronitri tantundem, cerusæ unc. octo, aceti unc. duæ, ad arida conterenda. ALITER. Salis communis, nitri, singulorum unc. quatuor, ceræ, olei ueteris, singulorum unciæ sex, aquæ marinæ quod satis est.

Emplastrum dia pternes, ex perna, tophos soluit.

PErnæ suillæ ueteris pinguis, guttæ ammoniaci, casei ueteris uaccini

uaccini aut caprilli, seui taurini, apochymatis quæ est nauis rasura, singulorum libra, medullæ ceruinæ unciæ octo, hyssopi cerati unc tres, cyprini olei unc. sex, uini Aegyptii quod satis est.

Emplastrum dia cinnabareos, hoc est, ex cinnabari ad tophos aliosque omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes.

ARgenti spumæ libra, olei ueteris sextarius, squamæ æris uncia, æris usti tantundem, cinnabaris scrupula octodecim, lapidis magnetis uiui uncia, lapidis phrygij drach. sex, lapidis pyritis, cadmię, æruginis rasæ, thuris, singulorum uncia, diphrygis unc. duæ, aloes sescuncia, galbani tantundem, lapidis onitis scythici scrupula octodecim, lapidis hæmatitis uncia, propolis libra scrupula uintiocto, ceræ unc. septendecim, lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicæ uncia scrupula octo, gentianæ uncia, aristolochiæ longæ & rotundę drach. quatuor, chamæleontis nigri uncia, dictamni scrupula quadragintaduo, resinæ aridæ libra, seui struthiocameli libra: lapides cum spuma argenti teruntur seorsim, adiectis salis floris libris duabus, donec totum absumatur.

Emplastrum ex auellanis, dia leptocaryon dicitur, ad articulorum tophos probatum.

LIxiuii quod calcem habet adiectam unc. sex, auellanarum partis interioris unc. duæ, aphronitri unc. sex, olei ueteris libra, saponis gallici unc quatuor, mellis unc. octo, ouorum sex aquata, ceræ unc. decem, resinæ terebinthinæ unc. duæ: læuigantur ex lixiuio.

Dia turpænes ceratum ad podagram, dolorem leniens mirabiliter.

QVinto Martii mensis, die, olei cōmunis sextarios, duos lebeti in domo subterranea infundito, coquitoque lignis e uite: ubi inferbuerit, turpenæ marini piscis libram adiicito, asphalacis animantis, quod nonnulli madamudam uocāt, sanguinis uncias quatuor, incoquitoque dum carnes piscis dissoluantur aut torrefiant, deinde exemptis illis, olei & ceræ momentum adiicito in spissitudinem, ut mollissimum fiat ceratū, quod linteolo illitum impones.

Emplastrum ex urina muli, podagricis utile.

VRinæ muli sextarii quatuor, argenti spumæ lib. duæ, olei ueteris mystrum, trita diu omnia ut strigmenti spissitudo fiat, incoquito donec digitos non inquinent.

Emplastrum ex lapidis asii flore philagrij ad scyrrhos.

PEucedani radicis, asij lapidis floris, si non adsit, salis, guttæ ammoniacæ, lanarum succidarum crematarum, singulorum uncia, aristolochiæ rotundæ, pumicis, canini stercoris, æru ginis rasæ, squamæ æris, misyos, singulorum scrupula octodecim, castorij tantundem, myrrhæ unc. tres, aceti quàm acerrimi tantundem, ceræ unc. duodecim, & semis, resinæ e picea, picis brutiæ, singulorum unc. octodecim, semis scrupula sex, olei ueteris quod sufficit.

Ex eodem Galeni.

CEræ, resinę terebenthinæ, singulorũ libra, lapidis asij, mannæ thuris, singulorum tres unc. cyprini unc. duæ, aquæ lixiuiæ quantum satis est.

Emplastrum ex salis flore, articularijs in declinatione accommodatum.

REsinæ terebinthinæ, resinæ frictæ, resinę è picea, ceræ, singulorum libra, picis aridæ, aluminis scissilis, salis floris, singulorum selibra: coquuntur in lebete.

Emplastrum quod nutriendæ ulcerum carni est.

ROsacei, resinæ terebenthinæ, mellis, singulorum unc. duæ, cerusæ, butyri, singulorom uncia, alii etiam thuris unciam addunt.

Emplastrum Italicum ad purgandum sordida, inducendumque carnem.

ERinæi (dico autem sylnestris ficus) tenerum corticẽ oleo excoctum proiicito, ceræ rufæ quantum satis est in oleo liquefacito, in linamenta illico utitor.

Entaticon, quasi dicas intensorium.

SAtyrii, pudendi ceruini, scinsci caudæ, singulorũ drach. duę, ærucæ seminis, pyrethri, seminis rorismarini, ceræ, singulorum drach. quatuor, resinæ terebenthinæ drachma, oua passerum troglodytarum tria, stelliones transmarini tres, olei laurini uel irini quod satis est: macerantur uini in aceto stelliones ad dies

ad dies triginta,uaſe cui inſunt in fimo defoſſo.

Chryſe,cruentis uulneribus accommodata.

THuris,aluminis ſciſſilis ſinguli ſextantes,colophoniæ reſinæ libra, olei quadrans auripigmenti ſextans, aceti cum oleo mixti,quod ſatis eſt.

Catagmatice quod eſt fracturis idoneum medicamentum, Oribaſii.

PIcis brutiæ libra,unc. quatuor,argenti ſpumæ tantundem, thuris unc. octo,reſinę terebenthinæ unc. quinq;, ſeui taurini libra,unc. quatuor, galbani, opopanacis, ſingulorum uncia,ceræ unc. quatuor,olei ueteris libra, aceti unc.quinque.

Catagmatice ad fracturas cum uulnere citraque id factas,ex commentarijs Heracleti.

PIcis aridæ mina,argenti ſpumæ tantundem, mannæ thuris minæ dimidium,ſeui uitulini mina,ceræ tyrrhenicæ uigintiſex,opopanacis unc. octo,æruginis raſæ,æris cyprii,ſingulorum minæ quinq; & decima eius portio, reſinæ terebinthinæ ſeſquimina & quinta portio,æris uncia,recinini,aut olei ueteris hemina,aceti hemina ſemiſſis.

Liquidi hyſſopi medicamenti præparatio.

SErtulæ campanæ nnc. quatuor,cardamomi unc. duæ,lanarũ bene ſordidarum unc. ſex:macerata in uini duobus ſexrariis ad triduum incoquito,dum paululũ fuerit reliquum. his ablatis miſcentur uino olei unc.tres, coquunturq́; dum exiguum ſuperſit, atq; uino etiam tunc adiiciuntur reſinæ colophonię unc. decem, terebinthinæ tantundem : nonnulli uerò & ceræ dextantem miſcent,hyſſopi herbæ unciam, aliisq́; incoquunt: alii lanas uino eluunt: ubi deſiccarint, uinũ cum ſordibus lanarum addunt, quas pinon etiam appellant quum uſus incidit, treis ex eo uncias mittunt,tum reliqua ut comprehenſum eſt.

De Malagmatis & epithematis. Cap. XVIII.

INter ea quæ malagmata dicũtur,alia mediis corporis partibus iniiciuntur,lõga inflammatione conflictantibus, aut induratis, aut æſtu flagrantibus, aut perfrictionem fluxionemve expertis:alia articulis quibus humores ſint impacti uel neruis refrigeratis, uel etiam aliis particulis ſcirrho obſeſſis

cõgruunt de his igitur tum in capite de emplastris tractatũ est tum ubi ad acopa uentum erit differetur. Porrò inter malagmata mediis corporis regionibus accommodata,) epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem stomacho, & iocinori admouentur, qualiacunq; illa fuerint roborantem ex astringentibus uim postulant. Sine his etenim uitæ aliquod discrimen intulerint, cum illa nempe stomachus & iecur communes aliarum partium alimenti, sint officinæ. Quamobrẽ eiusmodi medicamenta ex aromatis potissimum conficiuntur. Stomacho igitur iniici debent, si non concoquit, aut infirmatur, aut inflatione laborat, malagmata ex seminibus, meliloto, aloe, absinthio, sampsucho, nardo, & mastiche. Iecori autem ex myrobalano confecta, ammoniaco, pinguibus, & chamæmelino. At lieni applicantur, quæ constant calce uiua, auripigmento, cappari, salicibus, cardamomo, ærugine, ammoniaco, & aceto: iis autem qui alui fluore laborant, ex œnanthe, alumine, melino, & aliis astringentibus præparata. atq; hæc etiam per abusionem communiter malagmata nominant, & si diuersam à molliendo uim repræsentet. Si uerò ardor uiscera urgeat, in febribus ardentibus, ex croco competunt malagmata, rosaceo, succo lini seminis, aut intybi, aut herbæ seminalis, adipe suillo, & spuma argenti: si perfrixerunt, ea quæ opobalsamum, phyllum, casamum, & piper recipiunt. Pectori, quum sanguis eiicitur, prosunt astringentia siccantiaq́ue, ex alumine, salice, & bitumine. In tabe quæ phthisis dicitur, conducunt ex baccis lauri, marrubio, cardamomo, & lixiuio confecta.

Malagma ex sertula campana, dia meliloton dicitur.

CRoci, nardi gallici, iunci angulosi, cardamomi, iridis, myrrhę, singulorum unc. duæ, sertulæ campanæ libra, stillæ ammoniacæ tantundem, ceræ lib. tres, resinæ terebinthinę libra, olei cyprini lib. tres, gleucini lib. duæ, bdellii unc. sex, non nulli etiam cyphi uncias duas addunt, uini quod satis est.

Polyarchion ex commentario Galeni de compositione medicamentorum secundum locos.

CEræ, resinæ terebinthinæ, bdellii suffiminis ammoniaci, cardamomi, iunci quadrati, singulorum mina, serrulæ campanæ, amomi, nardi Indice, croci, myrrhæ, thuris, xylocinnamomi, singulorum drach. uigintiquinque, olei cyprini hemina,

uini Italici quod ſatis eſt: præparato ac utitor, interim meraco, interim cerato quod ex cyprino fit, ſoluto.

Aliter polyarchion.

XYlobalſami, coſti, iridis, iunci quadrati, myrrhæ, iunci rotundi floris, cardamomi, thuris, ſpicæ nardi, maſtiches, ſtyracis, bdellii, amomi, phylli, croci, caſſiæ, pyrethri, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum uncia, guttæ ammoniacæ ſeſcuncia, reſinæ frictæ tres unc. reſinæ terebinthinæ libra medullæ ceruinæ unciæ duæ, ceræ lib. duæ, opobalſami unc. ſex, uini unciæ octo.

Philagrianum.

CRoci ſeſcuncia, aloes, ammoniaci thymiamatis, bdellii, ſtyracis, ſingulæ unc. adipis anſerini ſextans, hyſſopi medicamenti triens, palmularum ſextans, ceræ libra, nardi ſelibra, melini unc. ſex, uini quod ſufficit ad ſicca læuiganda: per triduum macerantur mouenturque rudicula ter die, deinde incoquuntur oleo, ſecundo die cardamomum aqua pridie maceratum, tertio autem crocus, uino. Nonnulli cum croco etiam alias quinque myrrhæ uncias adijciunt: illis autem exemptis, oleũ purum reponunt, omni uero ſpecierum fæce in paſtillos coacta ſiccataque id habent quod crocomagma, dicitur.

Mendeſium.

DIctum eſt Mendeſium quòd in Aegypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt, caper colitur. Recipit autem olei balanini libram, alias ſextarios decem, myrrhæ, caſſiæ fiſtulæ, ſingulorum uncias treis, reſinæ terebenthinæ libram, in alio, ſextarios decem, cinnamomi uncias treis: hoc non decoquitur, ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur, inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur, poſtea rurſus diebus aliis ſeptem mouetur, atq; ſic reconditur.

Marciatum.

MAſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unc. tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, ſingulorum unc. tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

Iniectio prima dia omphacos.

ASpalathi, rudiculæ palmarum, ſertulæ campanę, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum unciæ tres, olei omphacini

lib. decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

Iniectio ſecunda, ex caryophillo.

AMmoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caſſiæ, caſami, ſingulorum unc. tres, in alio etiam habetur arnabo unc. tres uini quod ſufficit.

Iniectio tertia.

THuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellii, myrrhæ, maſtiches, ſingulorũ unc. tres, uini quod ſatis eſt, ceræ albæ unc. quinque, opobalſami unc. ſex, nonnulli uncias octo. Primæ iniectionis medicamenta, pridie in uuæ acerbæ ſucco oleoq́ue macerantur, ſecundæ ſeorſim in uino aminæo aut alio ueteri, ac odorato, mouenturq́; quotidie rudicula palmea: tertiæ ad triduum, poſt quod in cacabo nitente primum in ectonis primæ medicamenta incoquuntur, quouſq; pauxillum ſucci uuæ acerbæ relictum fuerit: mox ſecundæ iniectionis ſpecies cum uino immittuntur, rectius autem fiet ſi prius aliis exemptis, puro deinde oleo ipſæ adiiciantur, coquanturq́; donec paululum uini ſuper ſit, ne aduratur oleum: ſublata ab igne eximito, ſuperq́ue adiicito rurſus oleo puro tertiæ iniectionis medicamenta, prius ex uino in pila ſoluta præter ſtyracem quemadmodum prædixi, hic enim cum aliis inditus promptè ſoluitur. Coques autem carbonibus quouſque bene habere tibi uideantur: ſublata ab igne refrigerari ſinito, inſequentl die exceptis diligenter ex oleo calfactiſq; abundè ſuper ignem ceram adiicito, inde ſublata rudicula agitato, ubi refrixerint, opobalſamum admiſceto, & uitreis uaſis reponito.

Gleucinum, iniectio prima.

OLei ſextarii decẽ, muſti aminæi ſextarii ſex, aſpalathi unc. quatuor, palmæ fructus operimenti quod ſpathe dicitur unc. ſex, iunci rotundi floris tantundem, ſertulæ campanę unc. quatuor, roſarum uncia, myrrhæ unc. tres, foliorum lauri unc. duæ, arboris thuris unciæ ſex, xylobalſami totidem, inulæ campanæ unc. ſex, ariſtolochiæ longæ unc. tres, iridis tantundem: hæc macerantur in muſto.

Altera iniectio.

NArdi gallicę unc. quatuor, caſami, qui eſt balſami fructus unc. duæ, cyperi, caſſiæ, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorum unc. tres, calami aromatici, caryophylli,

phylli,

phylli, ſingulorum uncia, cardamomi unc. quatuor, balſamum uino odorato madeſcit.

Iniectio tertia.

MAſtiches triens, myrrhæ troglodyticæ, bdellij, ſinguli ſextantes, ladani quadrans ſtyracis liquidi, thuris maſculi, ſinguli trientes, opobalſami ſelibra, nonnulli & croci ſextantē addunt, præparatur quemadmodum medicamentum ex uua acerba, niſi quod ceram non recipiat, hic autem ſeptem diebus oportet ſpecies duarum iniectionum macerari.

Nardus cizicine, iniectio prima.

OLei primi meriti ſextarij decem, aſpalathi, cypiarum inulæ campanæ, iridis, xylobalſami, ariſtolochię, cardamomi, iunci rotundi floris, ſingulorum unc. ſex, ſampſuchi unc. quatuor, herbæ ſabinę unc. duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittunt: hæc in uini odorati ſextarijs quaternis commadeſcunt.

Altera iniectio.

CAſſiæ, caſami, arnabo, ſingulorũ unc. duæ, ſpicæ nardi unc. tres, caryophylli uncia, coſti, amomi, ſingulorum unc. duæ nonnulli etiam nardi gallicæ uncias duas addunt, atq; hæc in uino macerantur.

Tertia iniectio.

MYrrhę troglodyticæ, aloes, thuris, ſingulorum unc. duæ, ſtyracis unc. tres, maſtiches unc. qaatuor, opobalſami unc. ſex, quidam & croci uino læuigati unciam miſcent. pręparato & hoc ſicut comprehenſum eſt.

Decamyron.

SPicę nardi, phylli, euphorbij, piperis, coſti, adarces, ſingulorum uncia, maſtiches ſeſcuncia, opobalſami unc. ſex, nardini libra, ceræ lib. tres.

Pentamyron.

STiracis uncia, maſtiches unc. duæ, ceræ albæ unc. tres, opopanacis unc. quatuor, nardini unc. quinque.

Euodes, à grato odore dictum.

CRoci, aloes, maſtiches, abſinthii, ſtyracis, œnanthæ, caſami, caryophylli, ſingulorum unc tres, nardi libra, ceræ tantundem, melini unc. ſex, palmulæ, duodecim, uini quod ſatis eſt.

Baion.

Baion.

CArdamomi,caſſiæ,œnanthæ, nardi gallicæ, balauſtiorum, propolis,ſingulorum ſcrupula octo,herbæ ſabinæ, caſami, amomi ſingulorum ſcrupula ſex, iunci rotundi floris ſcrupula octodecim,iridis ſcrupula quatuor,caryophylli ſeſquiſcrupulũ, ſuffiminis Crinati unc. duę,thuris,myrrhæ, ſingulorũ uncia,ladani unc. ſex,bdellii,maſtiches,aloes,nardi,olei lentiſcini,ſingulorum ſemuncia,reſinæ acernæ quæ zygia dicitur, reſinæ piceæ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum unc. tres,opobalſami uncia,guttæ ammoniaci ſcrupula ſex,ceræ unc. ſex œnanthino liquida læuigantur, aridaque tontuſa in alio exemplari piperis quoque ſcupula octodecim inuenio: nonnulli & moſchi ſcrupulum unum addunt.

Galenium.

CRoci ſemuncia, aloes uncia, maſtiches tres unc. abſinthii ſeminis ſcrupula octo,œnanthes tantundem,palmulæ maiores tres,cerę unc. tres olei melini unc. ſex.

Erythrium.

STyracis unc quinq;, malorum cotoneorum unc. uiginti, maſuchę uel maſuphii,croci,ſingulorum drach. decem, pſichæ,cyphios,ſingulorum drach. quinque, œnanthæ unc. duæ ſemis,caſami,abſinthii, ſingulorum drach. decem, caryophylli ſcrupula quindecim, guttæ ammoniaci ſcrupula decem, opobalſami ſcrupula ſex & ſemis,nardi unc. quinque, reſinæ colophoniæ,gleucini,melini,ſingulorum unc. decem,roſacei drachmæ decem,propolis unc quinque,reſinæ terebinthinæ unc.decem,mellis cochlearia decem,phylli drach decem, ſpicæ nardi tantundem, ceræ unc ſeptem & ſemis: uino falerno aut amineo conteruntur.

Malagma Nili ad lienem, omnemque duritiem.

CEræ pondo,guttæ ammoniaci pondo, olei cyprini pondo, croci ſemuncia,ſecundum alios unc aceti quantũ ſatis eſt.

Citrinum.

CEræ reſinæ,colophoniæ, ſingulorum libra, ſuffiminis ammoniaci,auripigmenti,calcis,aluminis, aceti, ſingulorum cyathi octo,læuigantur arida in aceto.

Malagma

Malagma quod ad Cureum autorem refertur.

PIcis aridæ libra,ceræ,resinæ piceæ,guttæ ammoniaci,nitri, baccarum lauri aridarum,seui taurini, singulorum lib. duæ farinæ fœnugræci;sextarius , pollinis frumentacei tantundem, chamæleontis nigri radicis siccæ libra.

Malagma ex stercore caprillo Oribasii, ad lienosos,hydropicos,& iecur in duratum.

CYprini,aut uetustissimi olei lib. tres,ceræ lib. duę semis, fimi caprarum,baccarum lauri cortice detracto, iridis illyricæ,singulorum sextarii decem,resinæ terebinthinæ libra, sinapis,nitri,cyperi,raphani seminis,capparis radicis corticis,singulorum unc. tres,cucurbitæ syluestris carnis unc. duæ, fœnugræci uncia: interim arida excipiuntur liquidis, interim aceto macerata: quòd si aluus profluat, cucurbita iniici non debet.

Ex fimo caprillo sphongion,hydropicis efficax.

PIcis brutiæ lib. duæ semis,nitri libra una, cucurbitæ syluestris carnis,pyrethri,opopanacis, cocci gnidii, singulorum unc. tres,capparis radicis corticis,thuris,iridis, adipis taurini, elaterii,squamæ æris,apii seminis, lathyridum, singulorum unciæ sex, baccarum lauri sextarii dimidium fœnugræci farinæ semnncia,fellis taurini unc. duæ,olei cyprini sextarij dimidium, ceræ libra,resinæ frictæ lib. tres,caprilli stercoris montani,cachryos,cyper, cardamomi,singulorum unc. sex.

Ex baccis lauri.

CEræ,resinę,picis,baccarum lauri,seui taurini, singulorum libra,nitri,guttæ ammoniacæ singulorum unc. sex, aceti quantum sufficit.

Medicamentum dia spermaton,hoc est,ex seminibus.

CArdamomi,cyperi,herbæ sabinæ,nitri,baccarum lauri,cassiæ,sertulæ campanę,fœnugreci,nardi gallicæ ; apii seminis,sampsuchi,anisi,panacis radicis, thuris, guttæ ammoniaci, terebinthinæ,singulorum unc. tres,mellis,ceræ,nardi,singulorum libra,seui taurini tantundem.

Malagma à fœdo odore dysodes dictum, ad pleuriticos.

REsinæ piceæ libra ceræ, rutæ uiridis cyprini, singulorum unciæ sex,sulfuris uiui,opopanacis,sagapeni, singulorum drach.

drach. quatuor,nonnulli & galbani tantundem addunt.

Malagma dia sampsychu.

CEræ pondo, resinæ terebinthinæ pondo duo, sampsuchi, bacarum lauri,fœnugræci, singulorum sextarius, nardini quod satis est.

Malagma apollophanis ad iecorosos.

CEræ drach. octoginta,resinæ terebinthinæ,mannæ thuris, singulorum drach. quadraginta, mortario irini sedimento uncto contunditur.

Copton ad duritiem stomachi & iocinoris.

PRopolis unc. sex,styracis unc. duæ,mastiches uncia,resinæ terebiuthinæ semuncia, fecis nardini quantum satis est.

Malagma ex œnanthe.

OEnanthæ,aloes,croci,acaciæ,aluminis scissilis,rosarum siccarum,absinthii succi,gallæ,omphacii,rhus syriaci, mannæ thuris,singulorum drachma olei myrtei,ceræ, utriusque libra,palmulæ magnæ quinque, uini quod sufficit.

Antylium.

ALuminis scissilis semuncia,aloes uncia, mastiches scrupulum,œnanthes scrupula,sex,omphacii scrupula octo rosarum siccarum tantundem, rhu syriaci scrupula decem, spinæ Aegyptiæ totidem,balaustiorum scrupula uiginti, gallarũ scrupula quindecim,ceræ unc. quinque, olei melini quod sufficit.

Malagma ex uinaceis,dia gigarton dicitur.

CRoci,sandycis,labruscæ,singulorum uncia, aluminis sicci unc. quatuor,balaustiorum,omphacii, rosarum floris,myrtorum siccorum, singulorum unc. duæ, ceræ albæ libra, olei melini lib. duæ, malorum cotoneorum unc. quatuor, dactyli qui nycolai dicuntur decem,uini aminæi quod satis est, uinaceorum aridorum unc. octo in usu,medicamenti unciis tribus ceræ unam misces.

Anethine.

ANethi uiridis unc. sex,sertulæ campanæ unc.duæ,chamæmeli tantundem, capitum papaueris uiridium decem excoctorum iuris lib tres,& olei quod sufficit:ubi uerò consumptum fuerit ius, adipis suilli recentis lib. duæ adduntur, tritisque priuatim scillæ tostæ interioris unciis duabus & medul-

læ

læ ceruinæ totidem, omnia miſcentur.

Ambroſia ad febreis arcendas apta.

ARgenti ſpumæ libra, adipis ſuilli recentis unc. ſex, lini ſeminis ſucci tantundem, ceræ albæ unciæ nouem, roſacei libra, mellis unc. tres, croci uncia, nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & ſinapiſmis. Cap. XIX.

ACopa inde nouem ſortiuntur, quod præcipuè ad laſſitudinis, quæ copos græcè dicitur, nempe tenſiuæ ulceroſæ & eius quæ oſſa defatigat, ſenſum cōueniāt, quanquam aliis quoq; morbis compluribus ſint ex uſu. † Alia ſiquidem ipſorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, ſemine roriſmarini, & conſimilibus conſtant, neruorum uitiis, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore poſſunt euinci, accommodata. Quæ emolliūt, durities, ſcirrhos, & infarctos articulorum ſinus diſcutiunt, quorum materies capite de emplaſtris comprehenſa eſt. At emollientibus quæ adarce, ſemine roriſmarini euphorbio, cocco guidio, & id genus aliis componuntur, in diuturnis affectibus, & qui ægrè poſſunt elidi, quibus etiam ſinapiſmus congruit, utimur. Porrò ſpiſſitudinem uniuerſa acopa inter cerata, & emplaſtra mediam habere conuenit. Vnguina uero acopis ſimilia, liquidiorem propemodum ſubſtantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem hanc emplaſtro, illam malagmati conſimilem, nonnulli & calidum ipſum illinunt: materiam uerò acopis & emplaſtris confinem. Cęterum uſum cataplaſmatis exhibet, diuturnus affectibus iiſdem quibus & ſinapiſmus, utilis, ideoq; ante illum aſſumitur, quo corpus ſinapi reddatur idoneum, à ſinapiſmo adhibetur, ut affectus reliquias diſcutiat. Sinapiſmus materiam quidem uariam non habet, uerum diuturnis potiſſimum affectibus poſt deprehenſam probatamq; aliorum præſidiorum uim, efficaciſſimus eſt, utiliſſimè autem applicatur capiti in eius dolore, quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipſius pars affligitur Græci heterocraniam uocant, in morbo comitiali, uertiginibus, & inſania: pectori autem in ſuſpirio, orthopnœa, hoc eſt, quū non niſi recta ceruice ſpiritus trahitur, & tuſſi lōga. At in

diuturna

diuturna humorum è capite in fauceis deſtillatione, & caput & thorax ſinapi oblini debet. Item ſtomachus & uenter, in longis ipſorum morbis eodem obducuntur. Iam conueniens eſt præſidium ſinapi coxendicum & podagricis doloribus, omni-que parti reſolutæ, aut alio quodam modo perſrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri poſſit. At tunc profeciſſe ſatis id putato, ubi dolor ſubſequutus fuerit ualidus & caro liuidior altiorque, euaſerit, & poſtquam ablotum fuerit, mitius puſtulæ eruperint. Quòd ſi etiam ſenſus perierit, animum adhibere negotio conuenit, parte quam oblineris ſæpius detecta: nam ſi uel immodicè adurantur ita affecti non perſentiſcunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in ſomnum delatione (cataphora dicitur) & catocho, ſinapi inducitur, per initia quidem, cruribus, ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queãt incaleſcere, iis crura & inguina ſinapi oblinũtur. In his autẽ qui continua febre laborãt, ulcusq; habent, tum in cartilaginoſis, tum locis excarnibus, uitari debet ſinapiſmus: nam partes carnibus uacuæ ſi obducantur ſinapi, uruntur, interim etiam nigreſcunt.

† Hæc uerba ita leguutur in noſtris codicib. τὰ μὲν γὰρ ἀυτῶν ἐςὶ θερμαντικὰ τὰ δὲ μαλακτικὰ τὰ δὲ ἄμυκτικῶ. Oroſcius tamen legendum putat ἀμυντικὰ.

Bromion acopon.

CEræ, reſinæ colophoniæ, ſingulorũ libra, adipis ſuilli unc. quatuor, butyri unc. ſex, altheæ, fœnugræci, ſeminis lini, ſingulorum lib. duæ, olei libra, galbani unc duæ & ſemiſſis, ex cocto ſucco cum oleo, quouſque magna illius pars fuerit abſumpta, reliqua cum cera & galbano adiiciuntur.

Acopon à uarietate pœcilon dictum.

SVcci altheæ, fœnugræci, ſeminis lini, rutæ, cumini, ſingulorũ lib duæ, medullæ ceruinæ, olei ueteris, adipis anſerini, opobalſami, nardi, ſingulorum libra, ceræ, colophoniæ & reſinæ, ſingulorum ſeſquilibra, euphorbii, reſina terebinthinæ, opopanacis, ſingulorum unc. ſex, caſtorii unc. tres, herbarum unde ſuccus exprimitur, ſingularum libra iniicietur: coques ut ſuperius

Acopon Azanitæ.

ADipis ſuilli lib. duæ, ſeui taurini, reſinæ colophoniæ, hyſſopi medicamenti, ceræ, ſingulorum libra, galbani unc. tres.

Acopon Basilij.

ALtheæ, chamæmeli, ſertulæ campanæ, lini ſeminis fœnugræci, ſingulorum ſeſcuncia, amomi unc. tres. hæc macerantur in uini Aſcalonii aut Cilicii ſextariis octo, per triduum, coquunturq; ad melleam ſpiſſitudinem, deinde ſucci lib. quinque cum olei ueteris libris quatuor & ſemiſſe decoquuntur, quouſque modicum ſucci fuerit relictum, adiiciuntur butyri unc. ſex, reſinæ terebinthinæ unc. quatuor adipis anſerini unc. quindecim, medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unc. quinque, ceræ albæ lib. tres.

Lyſiponium.

PIperis, caſtorii, ſtyracis, maſtiches, aloes, inulæ campanæ, iridis, ſingulorum unc. quatuor, euphorbii, coſti, guttæ ammoniaci, myrrhæ, ſampſuchi, thuris, cyperi, caſſiæ fiſtulæ, ſemen roriſmarini, ſingulorum nnc tres, adarcæ, amomi, bdellii, xylobalſami, ſingulorum unc. duæ, malabathri, ſpicæ nardi, pyrethri, croci, ſingulorum uncia, opobalſami, libra, nardini, cyprini, gleucini, ſinguiorum lib. duæ, ceræ libra.

Acopon à fœdo odore dyſodes appellatum, ex opere de compoſitione medicamentorum ſecundum genera.

CEræ, reſinæ, terebinthinæ, ſingulorum drach. uigintiquatuor, galbani, ſuffiminis ammoniaci ſingulorum drach. ſex, olei ueteris heminæ duæ, medullæ ceruinæ drach. octo: utitor mero & diluto.

Aliud dyſodes.

REſinæ terebinthinæ drach. ſedecim, ceræ drach. uiginti octo, œſyp', mellis, ſingulcrum drach. ſex, medullæ ceruinæ unc. ſex, ſtillæ ammoniacę, galbani, aphronitri, baccarum lauri, ſingulorum unc. ſex, olei ueteris ſextarius, uini cyathi duo, quidam etiam caſtorii drachmas treis admiſcent.

Barbaricum, dia euphorbiu, ad coxendicum dolores, & alia pleraque.

OPopanacis uncia, ceræ tyrrhenicæ libra, reſinæ terebinthino libræ duæ & ſemis, galbani uncia, ſtillę ammoniacæ unciæ duæ, euphorbii, caſtorii, piperis albi, ſingulorum unciæ duæ, medullæ ceruinæ unc. quatuor, œſypi tantundem, lemneſtidis (eſt autem adarce) ſemuncia, olei ſtyracini, laurini, irini, amaricini,

amaricini, ſingulorum unc. ſex, olei ueteris lib. duæ, hedicroi unciæ ſex.

Acopon cui nomen eſt pycis.

RESinæ colophoniæ ſeſquilibra, reſinæ terebinthinæ unciæ, octo, guttæ ammoniaci unc. tres, thuris unc. nouem, olei ueteris lib. duæ, ſucci lini ſeminis libra, lactis uaccini tantundem, adipis anſerini unc. ſex, butyri unc. octo, ouorum uiginti quatuor albumina, præparatum buxeo uaſe reponitur.

Acopon ex abiete Galeni.

ABietis ſeminis cocti modius Italicus, hoc eſt, ſextarii duodecim, olei lib. quindecim, ceræ lib. quatuor, reſinæ ſtrobilinæ aut terebinthinæ unc. quatuor. Contuſum abietis ſemen, oleo inÿcitur. Vbi quadraginta diebus in eo ſiueris, expreſſum proÿcito, mixtis reliquis utitor, ad labores ſpontaneos, reſolutiones, & articulorum perfrictiones. At ſi neceſſitas urgeat, coquere oportet ſemen abietis cum oleo mixtum ne nimium aduratur, & aquę ſexrariis quatuor, idque in podagricis & articulariis affectibus.

Aliud ad idem.

OLei heminæ uigintiquinque, id eſt, ſextarii duodecim & ſe mis. fructus abietis modius, hoc eſt, libra ſemis, reſinæ abiegnæ lib. tres, ſtrobilinæ uel terebenthinæ lib. tres, ceræ libra.

Acopon ex nigra populo, dia ægyros dicitur, ad eadem.

LOco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio additur, & reliqua ſimiliter illi præparantur.

Vnguentum zoſimi ad tremulos celebratum.

REſinæ piceæ unc. ſedecim, ceræ unc. quatuor, olei ueteris libra, opopanacis unc. duæ, adarcæ uncia, euphorbii tantundem, nitri unc quatuor, aphronitri teneri totidem: nitrũ, euphorbium, adarce cum uino læuigantur, deinde adÿcitur opopanax, ſimulque in læuorem teritur, ſeorſim autem quæ liquari poſſunt, cum anchuſa ad colorem accipiẽdum eliquantur, refrigerata excipiuntur.

Dropax Gallus, Oribaſii.

REſinæ colophoniæ quę thus redolet, piceę & lignoſæ dictæ quæ ſola in Italia naſcitur, apochymatis, picis aridæ, ceræ, ſingulorum lib. quatuor, reſinæ frictæ unc. quindecim, pi

cis

cis brutiæ lib. duæ, nitri libra, bituminis, galbani, adarcæ, pyrethri, ſingulorum unc. ſex, opopanacis, euphorbij, ueratri albi, piperis, ſingulorum unc. quatuor, ſulfuris uiui unc. tres, caſtorii, ammoniaci, uuæ paſſæ ſylueſtris ſtaphis agria dicitur, ſingulorum unc. duę, olei ſicyonii libra opobalſami unc. ſex.

Aliter ſimplex.

CEræ pondo, picis ſiccæ pondo, picis brutię pondo, reſinæ piceæ ſeſquipondo, frictæ pondo & quadrans, loco prius nitro exterſo imponitur.

Quomodo ſinapiſmus fiat.

FIcus ſiccatæ pridie in aqua tepida macerari debent, die inſequenti probè expreſſæ ualenter læuigari, deinde acre ſinapi, cuiuſmodi eſt ſyriacum ægyptiumque priuatim conteri, diluto illarum affuſo, factaq; maſſa admiſceri, & ſiquidem uehementem ſinapiſmum uoluerimus inducere, parteis duas ſinapis cum una ficuum temperabimus: ſin imbecillem, econtrario: ſi mediocrem, ęqualeis. Cæterum ſinapi antequàm deteratur, aceto commadeſcens, ut nonnulli factitant, languidius euadit. At ſinapi ablato, etiam balneum utile eſt. Si dolor uehemens ruborve acceſſerit, & puſtulæ, linteolum ſucco maluæ aut fœnugræci cum roſaceo madefactum imponemus, deinde roſaceo cerato cum ceruſa utemur. Verum in reſolutis in quibus ſenſus labefactatus eſt, cura adhibetur, ut ſæpius partem retegamus, inſpiciamusq;. Quum enim admota non percipiant, ſæpe immodicę exuſti ſunt. Item caprarum fimus cum aceto illitus ſinapi eſt efficacior, & præſertim in coxēdicū doloribus.

Acopon ex atramento librario, cutis ruborem peculiariter inducens, idque potiſſimum in ijs, quibus altera capitis pars dolet, ex commentarijs Alexandri.

EVphorbij, atramenti librarij, ſingulorum drach. quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingulorum unc. tres, croci drach. duæ, aceti quod ſatis eſt ad hæc probè læuiganda, utque ſpiſſitudo ſordibus ſimilis ipſi fiat: quo facto illines, à media ſuperciliorum parte incipiens, aduſq; tempora tota, pręſertim ſi æger pilis careat: ubi refrigerata fuerint rurſus illines: & quum præſidium bene profecerit, in balneum hominem deduces.

Quomodo diuersa olei & unguentorum genera conficiuntur. *Cap. XX.*

INunctionum unguentorumq; uel olei generum quæ unguenta repræsentét, alia sunt simplicia, una olei specie iniecta, alia composita ex pluribus conflata. Ac simplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiuntur, uerbi causa, rosaceũ, chamæmelinum, susinũ. Quædam ex fructibus, & seminibus conficiuntur: quædã ex surculis quibusdã nempe rutæ, qui etiã simul cum oleo coquuntur. At cũ nullus florum coctioné recipiat, insolantur potius. uerũ si ualidam odoris gratiã repræsentent, & pluribus diebus constanté, ex insolatu tenuius ipsorum oleũ magisq; utile redditur, quemadmodũ rosaceũ & chamæmelinum. Qui inualidiores sunt faciliusq; difflari possunt, minus insolatum tolerant, ut quorum uirtus promptè euanescat, utpote lilium & uiola. Ex iis quæ fructibus & seminibus cõstant nõnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinũ, nonnulla contusis uel læuigatis, oleamine ipsorũ sequestrato, uel expressis ipsis in cõchulas: uel ex aqua calida, sic ut ipsa discernantur, exempli causa, caryinon, sesaminũ, amygdalinum, lentiscinum, laurinũ, ricininum, raphaninũ, atq; eius notæ alia. Porrò quæ ex stirpibus odoratis componuntur, præparari potissimnm solent, illis, oleo incoctis cũ uino uel misto, uel aqua, atq; eisdem deinde exemptis. Liquoribus auté quibusdam oleo contemperatis, interim & adipibus uel medullis, ex huiusmodi aliquo exactam olei spissitudiné sortita, simplici sermone unguenta uel inunctiones nominantur, ut gleucinum, nardinũ, sicyonium & cyprinũ. Sunt quæ acopa crassitudine repræsentent, ceram aut resinã aut eiusmodi quippiã recipientia, uocanturq; myracopa, ueluti decamyron, amaracinũ, atq; his similia. Iam uerò aliqua una uice coquũtur, quæ non diuersam recipiunt materiã, sicuti metopion, mastichinum, sicyonium: aliqua duabus tribusve, & quatuor iniectionibus. Primum contumacioribus incoctis, ut aspalatho, spatha, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, spica nardi, amomo, herba sabina: postremo liquoribus, adipibus & medullis. Si auté eueniat, cera quoq; & resinis inditis. At balsami liquor neutiquã coquitur, sed post absolutam coctioné unguento mediocriter refrigerato instillatur. imò ex ipsis unguentis sunt quæ nullã

coctionem recipiant, sed tantũ misceantur, quale est mendesium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne sustulerint, in olei sextariũ intingunt, æruginis rasæ in exactum detritæ læuorẽ sescunciam, immiscentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum simplicia quidem unguenta specierum quæ in ipsa mittuntur, naturam uel eorum ex quibus contusis facta sunt, obtinent, ut oleum ueluti materiæ rationem obtineat. At quæ uariam magis cõpositionem sortita sunt, tota eorum natura ad calidum inclinata est, sed quædã ualide calefaciunt emolliuntq;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis & sinibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendesium, marciatum: mediocrius autem est pentamyron, quemadmodum decamyron ualẽtius ut etiam summa rodat: mediocriter autem calida tenuiaq; dico. At uerò modicè calida extenuant leniunt & concoquunt, qnale est susinum, amaracinum, irinũ, crocinum, foliatinum. Alia præterquàm quòd calefaciunt, abundè siccant incíduntq; ueluti cyprinum & sicyonium. Alia calefaciunt quidem insigniter, sed uires magis confirmant, unde stomacho potissimũ & uisceribus resolutis competunt, qualia habentur mastichinum, nardinum, & gleucinũ. Valẽtius adhuc corroborat, quod ex uua acerba conficitur. Iã nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorẽ utuntur, ut foliato, spicato, cõmogeno & quæ moschelæa, quasi dicas, ex musco & oleo cõfecta nuncupãtur.

Rosacei confecto.

ROsarum rubrarum detractis unguibus marcescentium die nocteque una, unciæ tres, olei omphacini sextarius, urna diligenter constricta ne perspirent, insolabis sub dio diebus quadraginta, atque sic repones non in pauimento, sed assere. Aliqui uero uice insolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia conseruatur. Alii uero ipsam sub terra defodiunt.

Chamæmolinon.

CHamæmeli floris sine albis foliis marcescentis, per diem noctemque unam olei sextarius Italicus. uase lintheo simplici contecto ut perspiret, insolatur, idque diebus, quadraginta, inde securè hoc percolatum repones.

Anethinum.

ANethi uiridis comæ arefactæ uncia, olei dulcis sextarius Italicus. Simili modo insolantur, fiet autem & pro temporis ratione anethinum cum insolatus desideratur, sicci enim anethi comam decoquentes cum oleo in cacabo utuntur, & chamæmelino similiter: uerum hæc imbecilliora sunt iis quæ ex uiridibus fiunt & præsertim insolatis.

Liliaceum alij susinum dicunt, quod in Susis forsan reperiatur.

FOliorum alborum liliorum similiter marcescentium unc. duæ in olei sextarium Italicum, coniectæ exactè circumstringuntur, ne euaporent, & per triduum insolantur, inde primis exemptis proiectisque, aliæ duæ unc. iniiciuntur per triduum subsequens, atque sic reponuntur.

Susinum compositum.

OLei sextarii tres, calami odorati lib. quinq;, myrrhę unc. quinque, cardamomi lib. tres, lilij foliorum unguibus ablatis arefactorum libra, cinnamomi unc. tres, croci cilicij unc. quinque: tota confectio tribus iniectionibus distinguenda est. Primum myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur, inde oleo modicè incoquuntur, deinde cardamomum aqua maceratum triduo mouetur similiterq; rursus cum oleo ad horam unam incoquitur, inde exemptis illis tertiam liliorum partem oleo puro inseremus, tribus, diebus pòst his quoq; exemptis reliqua liliorum tertia portio immittetur, iterumque post triduum exemptis proiectisque primis, postremo tertia pars cum croco læuigata iniicietur. Secundum alios tres dies ablato oleo cinnamomum contusum indetur. Huius in uicem, Arnabo, aut carpesium, aut cassiæ duplicatum, atque reponetur.

Violaceum.

VIolaceum præparant, modò purpurearum, modò crocearum, modo candidarũ uiolarũ foliis ungue delecto, trium unciarum pondere coniectis in olei omphacini sextarios quinque Italicos: circumstricta exacte, ne perspirent, ad dies decem insolantur, tertioq; eadem mutantur ad triduum, quemadmodum lilia: ad repositionem autem pauca iniiciunt exactè arida.

Melinum.

Melinum.

HOc efficitur ex malis cotoneis extrinsecus panniculo inuolutis,& in frusta cum suis corticibus dissectis,deinde unciis ternis illorum,in decem olei omphacini sextarios Italicos coniectis,atque quadraginta dies insolatis.

Sesaminum.

SEsaminum oleum fit,contusis uel læuigatis sesamis, expressisque per fiscellas in cochleis, oleo ipso ceu in aqua calida segregato, uasisque uitreis reposito.

Raphaninum.

EOdem modo fit raphaninum in Aegypto,ex semine raphani qui tenuem radicem habeat contuso segregatoque.

Ricininum siue cicinum.

HOc quoque similiter in Aegypto fit, ex semine ricini qui croton dicitur,pari modo contuso aut læuigato.

Aegirinum.

VErno tempore oleum fit Aegirinum, hoc est, ex nigra populo,quum resina circa semen copiosa existit: etenim grana populi contusa unciis quatuor in dulcis olei sextarium immittunt, diebusque quadraginta insolant, uel horis tribus in lebete decoquunt,atque sic exempta reponunt.

Amygdalinum.

COnficitur hoc quoque sicut prædictum, amygdalis amaris iisque puris,contusis, aqua modica irroratis separatisque, ut comprehensum est: Nonnulli tusa amygdala unciis duabus, dulcis olei sextario Italico immissa, in cacabo decoquunt.

Amygdalinum,quod & metopion dicitur.

AEgyptii huius olei inuentores metopion ipsum nuncupāt, quòd galbanum recipiat: germen autem unde galbanum nascitur, metopion appellatur. Hæc recipit, olei omphacini sextarios uiginti,amygdalarum amararum libras duas, cardamomi libram,iunci rotundi floris,calami odorati,carpobalsami,singulorum libram,myrrhę, galbani, singulorū uncias sex, resinæ terebinthinæ,libras duas, uini odorati ad arida imbuenda sextarios quatuor,mellis attici libras treis:resinam & galbanum in læuorem redacta ex olei parte soluta, reliquis incoctis adiiciemus, necnon ipsum mel: Mixta uerò accuratè omnia

ab igne tollentes, quum tepidum eſt medicamentum eximimus, nam refrigeratum concreſcit.

Balaninon.

BAlaninum oleum perinde ut ſimplex amygdalinum præparatur, ex querneis glandibus.

Caryinum.

HOc quoq; ut ſupra dictũ ex uetuſtis nucibus conficitur.

Laurinum.

PVrum quidem laurinum ſimili ratio ne & lauri fructu confit, mixtum uerò hæc recipiet: maturarum oliuarum ſextarium, cũ duobus baccarũ lauri miſcemus: terũtur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualẽ amborum portionem miſcent.

Lentiſcinum.

LEntiſcinum oleum laurini modo ex lentiſci ſemine conficitur, idq; bifariam & per ſe, & cum oliuis immaturis.

Maſtichinum.

MAſtichinum ſimpliciſſimũ quidẽ fit, chiæ maſtiches uncia, omphacini olei ſextario Italico immiſſa, excoctaque in cacabo. Nonnulli uerò abſinthii & ſtyracis, ſingulorum unciam adiungunt.

Maſtichinum magis uarium.

OLei ſextarii quinquaginta, inulæ cãpanæ libræ quinq;, xylobalſami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinq;, cardamomi libræ ſeptem, maſtiches libræ quinque, xylomaſtiches libræ octo, reſinæ terebinthinæ libræ tres, abſinthii comæ libra, uini odorati ſextarii quinque, aquæ ſextarii decem, arida uino ante tertium diem macerata oleo miſcentur, & aqua horis ſex coquuntur, ac maſtiche & terebinthina iniicitur: accuratè mixta excipiantur: refrigerata transfunduntur.

Sicyonium ſimplex.

RAdix cucumeris ſylueſtris marcida duarum unciarum pundere in olei ſextarium Italicum mittitur, atque in lebete coquitur, fitqne ſicyonium.

Sicyonium compoſitum.

OLei ſextarii decem, cucumis ſylueſtris radicis deraſæ pondo, ſerpylli, ſertulæ campanæ ſingulorum unciæ ſex, tedarum piceæ pinguium, althææ ſingulorum unciæ quinq;, ſco

lopendriæ

lopendriæ unciæ ſex, fœnugræci ſextarii duo. Fœnugræcum aqua primum die uno prius commadeſcet, deinde exemptum inditur commemoratis unà cum oleo,& uini ſextariis duobus omnibusque incoctis adiiciuntur medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quatuor, adipis gallinarum totidem, rurſus exceptum oleum in aliud uas transfunditur Nonnulli ipſum poſt coctionem diebus quadraginta inſolant.

Aliud ſicyonium efficacius.

ELaterii ſucci ſextarii tres, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſtyracis, inulæ cãpanæ, hyſſopi, iridis, cucurbitæ ſylueſtris, pulegii, origani, cyperi, thuris arboris, centaurii, foliorum lauri, ſingulorum unciæ duæ, olei ſextarii quinque. Miſta incoquito dum parum ſucci relictum fuerit.

Cyprinum ex commentarijs Poſidonij.

OLei ſextarius, iunci quadrati, inulæ campanæ, iridis, ſingulorum libra, ſampſuchi, hyſſopi, uiticis ſeminis elelíſphaci, ſingulorum unciæ tres, iunci quadrati floris libra. Reliqua omnia pridie in uino macerata coquũtur cũ oleo horis ſex Excepto oleo puro, iuncus quadratus iniicitur Siquidem adſit uiridis cum teneris uirgultis non conciſis, ſin minus, certè aridus contuſus cum aquæ momento coquetur ſeſquihora. At ſi uoles ipſum tingere poſtquã ab igne fuerit ablatum, indito æruginis puræ ſeſquilibram Poſidonius autem acrimoniam æruginis uitans, à coctione (inquit) triduũ dimittes oleũ in cacabo bene humido,& tingetur ita ut uirtus ipſius nõ offendatur.

Alia ſcriptura cyprini.

CYperi foliorum, lauri foliorum, iridis, cyperi, elelíſphaci, ſingulorum quadrans, thuris arboris, ariſtolochiæ longæ, uiticis ſeminis, ſingulorum triens, inulæ campanæ, aſpalathi, ſingulorum unciæ ſex, rutæ unciæ duæ, cupreſſi unciæ duæ, olei ſextarii decem. Hæc prius uino madefacta, incoques oleo. ubi exemeris iniice, rurſus xylobalſami, xylocaſſiæ ſingulorum uncias quatuor, ſampſuchi, cumini, myrti, ſtyracis, maſtiches, ſingulorum uncias tres, opopanacis uncias duas, iunci quadrati floris uucias ſex, æruginis unciam.

Amaracinum.

INulæ campanæ pondo, xylobalſami libræ uiginti, cyperi libræ octo, iunci rotundi floris, aſpalathi, herbæ ſabinæ

ſingulorum libræ octo, opopanacis, amaraci ſeminis ſingulorum libræ duæ, olei primi meriti ſextarii duo, uini odorati ſextarii quinque. Alia omnia ſuperius dicta primum iniectionem habent uino prius macerata, ſecundam herba ſabina, atque illa quidem horis ſex incoquuntur. hoc autem tribus nonnulli etiam hoc tingentes æruginis uncias tres iniiciunt.

Irinum.

IRidis, aſpalathi, cyperi ſingulorum libræ quinque, opopanacis unciæ tres, anchuſæ unc. duæ, olei ſextarii triginta, aquæ ſextarii quindecim. Sunt qui adiiciant iunci rotundi floris uncias ſex, caſſiæ uncias tres, xylobalſami uncias ſex, nardi gallicæ, tantundem, omnia contuſa aqua pridie macerantur, inde oleo diebus quinque incoquuntur in lebete ad ſex horas: reponiturque unguentum.

Crocinum, in quo & alterius crocomagmatis confectura explicatur.

OLei omphacini odorati libra, calami odorati, myrrhæ troglodyticæ ſingulorum unciæ quinque, cardamomi unciæ ſeptem, croci cilicii unciæ ſex primum iniiciatur calamus & myrrha uino læuigata, & ante unc. modo repoſita, piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticę drachma, tunſa, cribrataque teruntur rurſus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autem medicamentum reddatur nigrius, nucum cortices combuſtos detritosq; in mortario adiicito: inde opobalſami cochlearia tria, ceræ ſeſquilibram admiſceto.

Ec œnantharijs. *Cap. XXI.*

NOn quòd œnanthen, hoc eſt, labruſcam habeant hęc, (nonnulli enim ne œnanthen quidem recipiunt) ſed ex uino & flore liliorum nomen hoc ſortita ſunt. Vſus œnanthariorum apud quoſdam odoris gratia duntaxat & deliciarum adhibetur, ſic ut qui eis utuntur, à lauacro perfundantur: & menſæ ipſis per ſpongiam oblinantur. At apud eos qui rectè utuntur, etiam fiunt præſidia tum in reſolutis, tum in iis quos ſyncope premit, ſi roborantibus ſtomachi cataplaſmatis admiſceantur. Item in iis, qui ſe à morbo præſertim febrili recolligunt, ubi lauacro egrediantur per totum corpus diffundentur: naribusq; admouebuntur, adhuc ſpirantibus. Trahitur enim in altum, & ſpiritum animalem, uitalemque confirmat;

Adhæc

Adhæc utilia sunt ad morbum pestiferum uitandum, cum eiusmodi mutationem aer sustinet. Refertur autẽ huiusmodi unguentũ ad Posidoniũ authorẽ, à quo uocatͣ mesopotamenon.

Oenanthini confectio.

CAssiæ, myrrhæ, thuris, phylli, amomi, mastiches, costi, carpobalsami, opobalsami, singulorum unc. tres, styracis pinguis unc. quatuor, uini odorati aminæi, Italici sextarij decem contusa omnia, cribrataque; styracem uero minutim concisum componito in urnam oris ampli, cum folijs liliorum pridie refrigeratorum, è domo una in alteram & unguibus detractis, sint autem lilia numero trecenta. deinde uinum adiicitur, & opobalsamum, mista, commotaq; ante iniectionem, & constricto urnæ ostio quadraginta diebus insolantur. Balnei usus est in uirium ex morbo recreatione. Domus irrorabitur unguento, uasa que, & spongiæ intinctæ faciei admouentur.

Alia confectio, nostra.

COsti unc. tres, spicæ nardi, arnabo, caryophylli, singulorũ unci., amomi unc. tres, cassiæ, œnanthes, calami, singulorum unc. nouem, styracis, opobalsami, singulorũ unc quatuor, lilia trecenta, uini falerni sextarii decẽ. Simili modo ꝑparatur.

De suffimentis & cyphi. Cap. XXII.

CYphis materia inter medicamenta quæ potuit dantur & antidota existit, usus est eius incensi ad odorem gratum conciliandum, quemadmodum & suffiminum. Interim naribus admouetur, ut destillationes ex capite in subiectas partes concoquat, grauedinesq;, & obstructione liberet, purgetq; cerebri uentriculos, item pestilentialibus morbis euitandis. Iam per os quoq; assumitur, tum ad hæc, tum ac ea quæ pectori inhærescunt, concoquenda: necnon ad frigidiores iecoris affectus, unde & Cyphoide appellata Antidota ueteres inuenerunt. Miscetur autem compositis medicinis, præcipuè epithematis & antidotis.

Rosatum suffimen.

COsti, amomi, myrrhæ, cassiæ, singulorum uncia, styracis, chiæ, bdellij, conchulæ Indicæ, musci, ladani, singulorum drach. duæ, rosarum purarum unciæ uigintinouem, opobalsami modicum, uini quod sufficit.

Suffimen lirinum, quod crinaton dicunt.

LIliorum ungue defecto libra, ſtyracis primæ notæ, unc. nouem, ſpicæ nardi, unciæ tres, coſti, caryophylli, amomi, maſtiches, conchulæ Indicæ combuſtæ, mellis, ſingulorum ſeſcuncia, opobalſami unciæ quinque, uini quantum ſatis eſt, læuigata coguntur in paſtillos.

Cyphi magnum quod uocant ſolare, ex rebus triginta ſex confectum.

STyracis, myrrhæ, ladani, aſpalathi, inulæ campanæ, ſingulorum unciæ ſex, nardi gallici, phylli, cupreſſi ſeminis, guttæ ammoniaci, ſtrobili, ſplanchni aut loco ipſius conchularum Indicarum maiorum, carpobalſami, ſingulorum unciæ tres, caſſiæ, iridis, ſeſelis, ſphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, ſingulorum unciæ quinque, roſarum ſiccarum, croci, ſpicæ nardi, herbæ ſabinæ, haſtulę regiæ radicis (alii ſucci) ſingulorum unciæ quatuor, lacaphthi, hoc eſt, piceæ corticis uel alterius cuiuſdam arboris uncię nouem, coſti, iunci rotundi floris, ſingulorum unc. duæ, iuniperi maiores quadraginta, minores quinquaginta, amomi, reſinæ terebinthinæ, palmularum purarum ſingulorum libra, ficuũ, ſiccatarũ granis exemptis, uuarum paſſarum acinis ablatis, ſingulorum lib. duæ, mellis deſpumati lib. quinque. Poſidonius etiam uini odorati ſextarios treis adiicit.

Aliud cyphi, quod rebus uigintiocto conſtat lunare appellatum.

BDellij, inulæ campanæ, ſingulorum uncię ſeptem, iunci rotundi uncię duæ, ſphagni unciæ quinque, iuniperi minores quinquaginta, cardamomi, unciæ quinque, aſpalathi unciæ ſeptem, caſſiæ fiſtulæ unciæ quinq;, ſpicæ nardi unciæ duæ, cyperi unciæ quinque, haſtulæ regiæ radicis, herbæ ſabinæ, ſingulorum unciæ quatuor, cupreſſi ſeminis, nardi gallicæ, malabathri cum foliis, roſarum ſiccarum ſingulorum unciæ tres, coſti, croci, ſingulorum unciæ duæ, ladani, myrrhæ, ſingulorum unciæ ſeptem, caricarum pinguium, uuarum paſſarum, aciuis exemptis ſingulorum librę duæ, ſtrobilorum unciæ octo, reſinæ terebinthinę libra, ſtyracis unciæ ſeptem, palmularum pinguium libra, mellis libræ quinque, uini odorati quantum ſatis eſt.

Confectio

Confectio masuchæ, quod nonnullis masuaphion uocatur. *Cap. XXIII.*

MEliloti sextans, xylobalsami, aspalathi, herbæ sabinæ, myrrhæ, amomi, iunci rotundi floris, foliorum lauri, myrrhæ stillatitiæ, styracis, calami odorati, sampsuchi, singulorum unciæ duæ, iridis unciæ quinque, phylli, croci, singulorum uncia, opobalsami semuncia, gummi libra, rosarum siccarum unciæ sex, uini quantum sufficit.

Ex commentarijs Antylli, de pessis. *Cap. XXIIII.*

PEssi mulierum locis admouentur, cæterum generales ipsorum differentiæ tres existunt, alii siquidem emolliunt, alii astringunt, alii aperiunt. Emollientes inflammationibus uteri, exulcerationi, perfrictioni, strangulatiui, auersioni & inflationibus accommodantur Fiunt autem ex cera tyrrhenica, cyprino, susino, pinguedine anseris aut gallinæ, butyro in sulso, resina deusta, medulla ceruina, fœnugræco & quæ sunt eius generis. Aperientibus utimur, quum purgationem suppressam irritare statuimus, aut uuluam conuenientem compressamve emendare. Præparantur hi ex melle, artemisia, dictamno, brassica, succo dulcis radiculæ, porro, succo rutæ, scammonia, & similibus. Astringentes in contrarium aperientibus usum exhibentur, nam fluxum muliebrem cohibent, & adapertum contrahunt uterum, prolapsumq; reprimunt. Materia uerò astringentium prius in capite de collyriorum etiam modo comprehensa est. Cęterum conuenit pessi crassitudinem instar strigmenti & paulò spissiorem facere, deinde lanam linamento tortilli similem, duplicatam in medicamẽtum tinctam ori uuluæ condere, sic ut stuppam prælongam habeat alligatã, quo pessus facilè possit extrahi, quando usum fuerit.

Pessus crocodes, ad inflammationes, auersiones, duritias & inflationes.

CEræ albæ, medullæ uitulinæ, singulorum drach. sedecim, medullæ ceruinæ drach undecim, adipis anserini drachmæ octo, adipis gallinæ drach. octo, mastiches drachmæ quatuor, hyssopi medicamenti drach. tres, mellis drach duæ, croci drachmæ octo, rosacei qđ satis est, crocus lacte muliebri læuigatur.

Pessus ab aureo colore dictus chrysos emolliens laudatissimus.

CRoci drachma, œsypi tãtundem, medullæ ceruinæ drach. duæ, resinæ terebinthinæ, ceræ, adipis anserini, singulorũ drach. tres, ouorum tostorum lutea sedecim, irini & rosacei quod satis est ex æquo.

Passus libanius, menseis euocans & uuluæ uitijs singulariter accommodus.

NArdini unguenti unc. sex, ceræ tyrrhenicæ unc. quinque, susini unguenti unc. quatuor, adipis suilli recentis unciæ tres, anseris & gallinæ adipis, medullæ ceruinæ, amaracini unguenti, singulorum unc. duæ, seni taurini, resinæ terebinthinæ, œsypi, singulorũ uncia: lebete eliquantũ, omnesq; reliqui pessi.

Enneapharmacus.

ROsacei unguenti, ricinini, resinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anserini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

Titianus emolliens.

CEræ unc. sex, resinæ colophoniæ unc. quatuor & semis, seui taurini unc. quatuor, guttæ ammoniaci tantundem: ammoniacum aqua soluitur.

Pessus Aegyptia.

MEllis, resinæ terebinthinæ, butyri, rosacei uel susini, croci, singulæ partes: in quibus autem inflammatio abest, & sordidis, æruginis dimidiam addunt.

Gone ad concipiendum.

BVtyri unc sex, hyssopi medicaméti, medullæ ceruinæ, adietis anseris & gallinæ, resinæ terebinthinæ, aloes singulorum unc tres, ceræ tyrrhenicæ unc. sex, rosacei lib. duæ, myrrhæ, cassiæ, singulorũ unc. duæ, spicæ nardi uncia, mellis quod satis est.

Quomodo medicamenta quæ emplastra ingrediuntur coqui debeant.

Argenti spuma.

IN medicaminum coctionibus argenti spuma cum oleo decoquetur. Conuenit autem læuigatam rursus ex oleo conterere, ut sordidum fiat spissitudo, inde leni igne continenter ex coquere,

coquere,mouendo,initio igitur intumescit & in bullas attollitur:ubi uero iam ferè satis incocta fuerit, colorem fæci similiorem recipit. modus coctionis est, quum à tumore subsidet, & manus non inquinat.

Plumbago.

PLumbago similiter argenti spumæ excoquitur,sed eo usq; dum non modo digitos nō inquinet, uerū etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elanguescat.

Aes crematum.

AEs crematum non protinus ab initio ad coquendum iniicitur,sed ubi emplastrum semicoctum fuerit.finis coquendi est quum color ipsius, nisi admodum exiguum indatur, superet,& emplastrum rufum efficiat.

Sori & diphriges.

SOri & diphryges demittuntur & ipsa inter coquendum lebeti:diphryges autem sicut & squama, eousq; coquitur dum colore reliqua uincat. sori peculiarem coctionis finem non habet,sed is omnibus communis est, ut emplastrum spissum reddatur,digitosque non inquinet.

Chalcitis.

CHalcitis incoquitē æris modo, coctionemq; ipsius metitur inde si emplastrum fuluum magis & phœniceum euaserit.

Flos æris.

AEris flos similiter æri coquitur, sed eo modo qui communis esse coctionis solet.

Atramentum sutorium.

ATramentum sutorium in media coctione emplastro inditur,coctum uerò uehementiorem eius colorem efficit,& si alia ei non resistant, nigrum.

Misy.

MIsy postremò adiicitur, quamdiu autem coqui debeat, propriè definitum non est.

Auripigmentum & sandaracha.

AVripigmētum & sandaracha in coctionis fine iniiciuntur.

Plumbum ustum.

PLumbum ustum in media coctione adiungitur.

Cerusa.

Cerusa.

CErusa in alba emplastra postremò mittitur, sic enim colorem conseruat, magisque albescit: iu nigra autem, principio: cocta enim largius, nigrescit.

Aerugo.

AErugo uiridibus emplastris post coctionem iniicitur. In quibus neutiquam ollæ inditur, sed cum aceto detritæ ipsi manentiq; in pila reliqua superfunduntur. In melinis emplastris, quum semicocta est confectio immittitur: nam moderatam consequuta coctionem, melinum quasi mali co tonei colorem efficit. at in his quæ diprosopa, & dichroma dicuntur, per initia statim æruginem incoquimus. in quibusdam enim per coctionem primum melinum colorem inducit, qui duplicem repræsentat, postremò fuluum.

Alumen.

ALumen plerunqne secundum coctionem additur, peculiarem uerò coctionis modum nullum habet.

Minium, cadmia & pompholyx.

MInium in fine admiscentur, cadmia & pompholyx per initia immittuntur.

Sal nitrum, sulfur.

SAl & nitrum in medio coctionis, sulfur, in fine adiicitur, coctio autem ipsius emplastra nigrefacit.

Terra & lapides, pumex, conchylia.

TErram omnem & lapides plerunque ad coctionis finem iniicimus, item punicem & conchylia combusta.

Oleum & reliqua pinguia.

OLeum si quidem per initia fuerit iniectum, resinę aut pici liquidæ emplastrum non spissescit, quare ubi crassa euaserint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia salis expertia, iuxta mediam coctionem adiungere conuenit.

Vnguenta.

VNguentum irinum coctionem quidem fert, sed cyprinum & rosaceum minus: reliqua neutiquam. quare ad finem coctionis immittenda sunt.

Cera.

CEræ priuatim sola non coquitur, ut quæ aduratur, neque cum

cum resina liquida, aut pice liquida, non enim coit spissaturq́;, uerum superiniicitur, uel oleo puro, uel oleo socum quodam metallico incocto, aut resinæ, aut pici prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ possunt iniici spissescet.

Resina.

RESina arida, cum cera immittitur: liquida ante oĩa alia ipsa priuatim decoquitur, nisi admodũ paululũ eius assumatur.

Pix.

PIx ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidæ, dum inspissatur: aridæ, maximè dum amplius non amplius inter coquendum ebullit, neque inturgescit.

Apochyma pix nauibus derasa.

APochyma læuigatum cribroq́; ab excrementis suis secretum, emplastro posteaquàm coctũ fuerit, insuper igitur. Si autẽ molle fuerit, cum oleo soluitur, sed prima ratio coquendi exactior est, quod scilicet in secunda pondus non conseruetur.

Bitumen.

BItumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam asperitudines fici oliuarumque granis interioribus simileis, obtinet. Quapropter in crassiores particulas confringendum est, coquendumq́; in aceto, sic ut non agitetur usque dum ebullire desinat. Ego uero (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euasi.

Propolis.

PRopolin emollire & discoquere oportet. siquidem à coctione neutiquã diffunditur. At si & cerã emplastrum recipiat, propolin cũ illa queẽadmodũ & galbanũ, contusam iniiciemus.

Ammoniacum.

AMmoniacum circiter mediam coctionem iniicitur. detritũ uerò si potest fieri & in tenuem redactum puluerem insper gere conuenit: sin minus, cum liquore quodam læuigatum iniicere: si emplastrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto aut uino: si fistulis aut strumis omnino cum aceto: at si molle futurum est, qualia sunt quæ ano accommodantur, cũ aqua, inde in sordium spissitudinem coactum aliis refrigeratis infundere, ne efferuescat.

Opopanax.

Opopanax.

OPopanax multò poſt ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino, aceto ve prius læuigandus eſt.

Galbanum.

GAlbanum neutiquam coctionem tolerat, uerum emplaſtro ab igne ſublato, quo ſpiſſeſcat, ſic ut digitos non inquinet, emollitum inditur.

Sagapenum.

SAgapenum tunditur in pila, & teneriuſculum redditũ cum emplaſtro ubi ab igne ſublatum fuerit, emollitur.

Aloe.

ALoe ſecundum coctionem inſpergitur.

Lachryma papaueris.

LAchryma papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læuigatur, mox etiã emplaſtrũ ei ſuperfunditur.

Thapſia.

THapſia inſpergitur poſtrema, uel liquore quodã læuigatur.

Bdellium.

BDellium in læuorẽ pertritum, emplaſtro ab igne iam ſublato inſpergitur: at ſi pingue exiſtat & læuigari non poſſit, ſagapeno ſimiliter ipſum contuſum, ac in emplaſtri figuram coactum, poſt coctionem ſimul cum emplaſtro molliemus.

Thuris lachryma & manna.

LAchryma thuris & manna coctione iam abſoluta inſperguntur, in ſordium ſpiſſitudinem coacta ex melle modico aut aceto, aut aqua aut uino, ſi emplaſtrum liquorem recipiat.

Myrrha.

MYrrha ubi iam coctio finita eſt, inditur.

Semina, radices, & herbæ.

SEmina, radices, & herbæ nullã coctionẽ ſuſtinent? læuigatis igitur & in pila etiamnũ ſubſiſtẽtibus liquida ſuperfundũtur.

Qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat.

QVod ſi unguina quæ Græci à leuãda laſſitudine acopa appellant, conficere conſtitueris, oleũ ceræ quadruplũ immittes:

immittes: at si liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentum quod emplastri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miscebimus, si aer ambiens moderatus extiterit: at si cera uetus aut squalida, aer frigidus fuerit, oleum paulò copiosius quàm cera erit: quemadmodum & si cera pinguis, aer existat calidus, paulò minor olei portio erit, paulum autem hoc, medij in utramlibet partem excessus duodecima erit portio, etenim undecim & tredecim olei uncias, ceræ libræ admiscebis.

De medicamentis inuicem succidaneis ex commentarijs Galeni. Cap. XXV.

IN Alexandria (inquit) muliere quadam morbo periclitante cum quæsissem lichnidem, nec eius fuisset data copia, nisi protinus uice lichnidis usus fuissem acanthij semine, perijsset mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc succedentiū inuicē medicaminum expositionem ueni, secundum literarum seriem exorsus.

VICE Abrotani, origanum.
Absinthij, abrotanum.
Acanthæ, Cerasiorū acanthus.
Acanthii seminis, lychnis.
Aconiti, radix iridis syluestris.
Acori, asari radix.
Actes, hoc est, sambuci, acantha.
Adianthi, aphroselinum.
Adipis uulpini, adeps ursina.
Adipis ceruini, adeps anserina.
Adipis suilli, adeps uulpinus.
Aeruginis ferri, excrementum ferri.
Aethiopicæ oliuæ, lachrymæ acaciæ partes duæ.
Agarici, euphorbium.
Agriostaphidis, hoc est, syluestris uuæ passæ, dactyli Syriaci.
Alicacabi, semen Solani.
Aloes. Galenus Agalochi, centaureum, & impressus Pauli codex, aloes Indicæ. aloes uiridis folia uel glaucium, uel lycium, uel centaureum.
Aluminis, sal fossilis.
Amianti, aphroselinum.
Ammoniaci thymiamatis, propolis.
Ammoniaci salis, sal Cappadocum.
Amyli, aridus pollen.
Amygdalarum amararum, absinthium.
Anacardii, psycha herba.
Anchusæ, hyacinthus.
Aracis, hoc est Cicerculæ, sesamum.
Aristolochiæ rotundæ, aristolochia longa.
Argemones, seriphion.
Armeni lapidis, atramentū Indicum.
Asbesti, hoc ē calcis uiuæ, adarce

Asij lapidis, Gagates lapis, uel sal ammon acus crematus.
Aspalathi, hoc est bituminis, pix liquida brutia.
Aspal hi, ericæ semen.
Asphodeli radicis, betæ succus.
Auripigmenti sandaracha.

B

Balsami liquoris, myrrha stacte.
Bdelli, spagnus aromaticus.
Buccinorum, ostrea.
Buprestis, blattæ pedentes.
Butyri, lac bubulum concretũ.

C

Cadmiæ, leucographis Aegyptia.
Calamintha, menta syluestris.
Calami odorati, sphagnus.
Cantharidum, phalangia.
Capparis radicis, radix ericæ, uel myricæ.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Casiæ, cinnamomum.
Castorei, blattarum pedentium intestina.
Cedri baccarum, ladanum.
Ceraunii, leucographis.
Ceræ lomentum cum propoli coquitur, & contunditur.
Ceruini cornu, caprillũ cornu.
Cerusæ, recrementum plumbi.
Chamædryos, rumicis syluestris radix.
Chamæmeli, Anthenis.
Cicios, hoc est, ricini sordes palæstrarum.
Cicutæ, semen coriandri.
Cinnabaris, rhodoeides.
Cinnamomi, casiæ duplum.
Clinopodii, heliotropium.
Cnidii seminis, semen uiticis.
Colocynthidis, semen ricini qđ est crotonis.
Colophoniꝫ, apochyma, seu pix derasa nauibus.
Comareæ, ammoniacum rhymiama.
Corallii, moly.
Costi, cedrinæ baccæ. Galenus, costi, ammoniacum, baccarũ cedri, baccæ lauri.
Cotyledonis, anacardium.
Crinanthemi, aphrodisium.
Croci, crocomagma.
Crocodyli adipis, adeps canis marini.
Crocomagmatis, aloe Indica.
Cymini, semen brassicæ.
Cymini Aethiopici, melãthiũ.
Cynosbati, halicacabi semen.
Cyperi, Iuniperus maior.
Cypheos, carica cremata.
Cyrenaici liquoris, syriacus liquor.
Cucumeris, anchusa.

D

Dauci seminis, semen sij.
Dictamni, saluia.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dorycnii, semen alterci.
Dracunculi, apobrotinum. Galenus addit Damasonii, eryngium.

E

Ebeni, lotinum aridum.
Ebisci radicis, folia moti.
Elaterii succi, eiusdem herbæ succus.

succus.
Elelisphaci,hoc est, saluiæ, nepita.
Hellebori nigri,radix papyri.
Eneaphylli,potamogiton.
Ericæ seminis, gallæ omphacitis.
Erini foliorum fimus ciconiæ.
Erysimi foliorum herba lanaria.
Erucæ seminis, erysimi semen.

F

Feculæ uini combustæ,sandaracha.
Fellis cameli, fel ascalabotæ.
Fellis muris aranei,fel cameli.
Fellis hyenæ, fel perdicis.
Fellis uiperæ, fel ichneumonis.
Fici liquoris,liquor mori.
Fimi palumbini, fimus colūbæ.
Fimi Aluri,fimus ichneumonis.

G

Galbani sagapenum.
Gentianæ radicis, apii odorati radix.
Glycyrrhizæ succi,sycamini succus.
Gongilidis,hoc est rapæ, heliotropium.

H

Hederæ succi,persicus liquor.
Hippuris,chamæpytis.
Hormini,lini semen.
Humidæ picis,succus panacis.
Hyacinthi,flos Isateos
Hyenæ adipis,uulpis adeps.
Hyenæ fellis,fel perdicis.
Hyoscyami,quod est alterci, rubi cani semen.
Hyperici,anethi semen.
Hypocystidis succi, acaciæ spinæ succus.

I

Iridis Illyricæ, helenium odoratum.
Innci odorati, cardamomum.

L

Lachrymę papaueris,succus mādragoræ.
Ladani,sampsuchum.
Lanariæ radicis ueratri nigri radix.
Lapathi radicis, pyrethri radix.
Lapidis pyritæ,lapis pyrebolus.
Lapidis phrygii, lapis argyrites.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis asii,lapis gagates.
Lathyridum, granum cnidium.
Lauri baccarum, serpillum aridum.
Lentisci,polygoni radix.
Lepidii,erythrodanum.
Lepidi radicis,folia capparis.
Leporis marini, cancer fluuiatilis.
Leucini floris, struthion,seu lanaria.
Ligni balsami, radix uiolæ candidæ.
Lini seminis,fabæ succus,
Loti seminis,Betæ semen
Lybistici,semen staphylini:

M

Malabathri, cassia uel nardus Indica.
Magnysinę uitreę,l brū Italicū.
Malorum cotoneorū, melilotū.
Maluæ, fœnugræcum.

Mandragoræ, oleæ lachryma.
Mandragoræ ſucci, dorycnium.
Mannæ thuris, cortex thuris.
Maſtichæ, lentiſci medulla ſeu cor.
Medullæ ceruinæ, adeps cerui, uel medulla uituli.
Mellis ſapa.
Mellis Artici crudi, mel aliud de ſpumatum.
Meu, myrobalanus.
Myrſinites uinum, ſuccus mori.
Miſyos Cyprii, ochracigna.
Muſcerdæ, muſcæ tantundem.
Mororum ſucci, ruborum folia.
Myrobalani, peucinum.
Myrrhæ trogloditidis, calamus odoratus.
Myrtei olei, lentiſcinum.
Myrti, ſuccus mori.
Miſy rorrefactum, diphryges.

N

Nardi Syriacæ, iuncus odoratus.
Nepitæ, menta ſylueſtris.
Napi, gongilidis ſemen,

O

Ocymi, ſiſymbrium.
Ocymoides, ſyluatica menta.
Oenanthes ſucci, ampelini arboris ſuccus.
Olei ricinini, oleum laurinum.
Olei ueteris, duplũ olei coquitur cum adipe ſuillo ueteri.
Oleæ lachrymę, hypociſtidis ſuccus Galenus oleę Aethyopicæ lachrymæ.
Opocarpaſi, liquor myrti.
Opopanacis, lac ſycamini.
Orizæ, hordeacea farina.
Oenitho gallorum, anthani.

P

Papaueris liquoris, mandragorę ſuceus.
Periſtereonis, chamęleuce.
Peucedani liquoris, ſuccus glycyrrhizæ.
Picis liquidæ, opopanax.
Pityocampæ, ueſpæ, in Cedriã.
Piperis, zingiber.
Polypodii, radix Chameleæ, uel chamæleontis.
Polytrichi, abſinthium.
Propolis, ladanum.
Populi nigræ ſurculorum, ſampſuchus.
Pſilii, lenticula paluſtris.
Pterei, cneori ſemen.
Pulegii, hyſſopus.
Pyrethri, zingiber.
Pumicis, terra Cretica,
Phu, ſphagnus.
Phyci, anchuſa.

Q

Quercus, chamæleon.

R

Rapæ, heliotropium.
Radicis rumicis, Cinira.
Raphanini olei, rhicininum.
Ręcrementi plumbi, helcyſma:
Recrementi æris Cyprii, melinteria Aegyptia.
Reſinæ piceæ, reſina terebinthina.
Reſinæ colophonię, apochyma.
Rhodoidis, ſinopis.
Rhododaphnæ liquoris, uiſcus quercinus.
Roſarum ſiccarum, Perſeæ folia ſic-

lia ſicca.
Rhu, centaureum.
Rubi canini, ueſicariæ ſemen.
Rumicis, pyrethri radix.

S

Sabini olei, oleum recininum.
Sagapeni, piceæ reſina arida:
Salamandræ, lacerta uiridis.
Salis ammoniaci, ſal Cappadocicum.
Salicis liquoris, nigræ hederæ liquor.
Saluiæ, nepita.
Sampſuchi, rhus calinarius ſiccus.
Santonici, abrotanum.
Satyrii, ſemen erucæ.
Scammonii, ricini.
Scillæ, bulbus.
Scinci, ſatyrium.
Scordii, albi papaueris caput.
Semperuiui, lactuca ſerapiadis, radix pęoniæ.
Semperuiui ſucci, lactucæ ſuccus, aut folia.
Sepiæ teſtæ, pumex.
Serpylli, potamogiton.
Seſami, ſemen lini.
Seſamoides, expreſſum amaracinum.
Sinapis, cardamomum.
Siſonis, aniſi.
Siſymbrii, ocymum.
Sphagni odorati, iuncus cultus.
Sphecl æ, hoc eſt fęcis uini combuſtæ, ſandaracha.
Stymmeos tuſi, ſquama æris.
Styracis, caſtoreum.
Strobilorum, ſemen cucumeris,
Suruthii radicis, radix ueratri nigri.
Sulphuris uiui, ſandaracha.
Syrici, ſpuma argenti.

T

Terræ Samiæ, leucographis Aegyptia.
Terræ erythriadis, calx Thebaica. Galenus addit terræ teneræ, plumbago.
Thapſiæ, Elydrion.
Thapſiæ ſucci, chamęleontis nigri ſuccus.
Thermuntiadis, lycopſolos.
Troximi maiounium, aut maioulium.
Thuris, ampelites.

V

Vini Italici, uinum mendeſium.
Vuæ acerbæ, galla omphacitis.
Vuę paſſę ſatiuę, palmulę.
Viſci quercini, chamæleon niger.
Vulpini adipis, urſinus adeps.
Vulturis fimns, columbinus fimus.

X

Xylobalſami, uiolarum albarum radix.

Z

Zingiberis, pyrethrum.

De ponderibus & menſuris. Cap. XXVI.

POndus, grauitate dimenſum iudicatur, menſura autem uaſis capacitate: uas autem, ſiccæ quantitatis aut humidę menſura eſt, ut tres quantitatis quæ menſuratur, ſint differentiæ, una quidem ponderis, altera uerò aridæ ſubſtantiæ qualis ea quæ in cumulum cogi poteſt, porrò tertia humidæ eſt ſubſtantia. Cum autem multa propeq; infinita ſint pondera & mēſuræ, pro regionum diuerſitate, & utentiū conſuetudine, de ijs quæ omnibus in uſu communi ſunt, nobis ſermo erit præcipuus.

De notis ponderum & menſurarum.

QVoniam uerò nonnulli literis non integris, ſed notis, ſignisq; pondera & menſuras demonſtrant, ſatius fuerit, ueteres in hac re imitari, & primum characteras ipſos exponere. Primum igitur χ litera, cum ſupraſcriptum habet α, chalcum hoc eſt æreolum ſignat, exempli gratia. Si ο habeat, choa, quod eſt congium. Si ν, chœnicem. Si η, chemam. At κ ſi ε habet ſuprapoſitum, & lineam rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipſius ſecet, ceratium, hoc eſt ſiliquam notat, ut Si υ ſuperiectum eſt, cyathum Si ο, cotylam, hoc eſt heminam. At linea circumflexa quam nihil aliud circunſtat, & quæ per obliquum ponitur obolum notat, Si duæ huiuſmodi lineæ ſint, quas nihil circunſtat, duos ſignāt obolos: qui obuli gramma, hoc eſt ſcrupulum faciunt. is notatur litera r, quæ ϱ literam habent annexam, recta quadam linea diuiſam. Duæ autem coniunctæ atq; altera parte in angulum coactæ, duobus κ literæ cornibus ſimilem ad rectam lineam ſpectantibus, notant drachmam, quæ alio nomine uocatur olca, propriè uerò olca per λ ſcribitur, cui in medio litera ο ſit addita. Verum ſi λ adiectū ι habet, libram ſignat. Nonnulli uerò alteram λ literæ lineā obliquè ſecantes libram oſtendunt. At cum r litera, in ipſo ſui angulo ο habeat, unciam denotat. Quòd ſi μ in ſummo uertice habeat oppoſitum ν, minam refert Si υ, notat myſtrum, Si ε, medimnum, Si ο, modium. Porrò τ poſt ſe habens ϱ, & υ, ſignat tryglion, τϱυ. At ξ cui iuxta ſit poſitum ε, xeſſen, qui ſextarius, oſtendit, ξε. Si ο apponitur, oxybaphum, id eſt acetabulum ξο Aliqui uerò ſextarium linea recta ξ ſecantes conficiunt. Sed κ adiectum literæ μ, heminam κ addito ϱ incumbēte ipſis μ, ceramium ualet.

De pon-

De ponderibus.

MIna Attica & Aegyptia habet uncias ſedecim. Romana uiginti. Libra uncias duodecim Vncia drachmas octo. Drachma habet ſcrupula tria. Scrupulum, obolos duos. Obolus, ſiliquas duas. Siliqua, æreolos duos, & duas tertij partes.

De menſuris liquidis.

ITalicum ceramium habet congios octo, Congius ſextarios ſex, Sextarius cochlearia duo, quæ nonnulli triblia nuncupant. Hemina idem triblium continet, myſtra magna tria, acetabula autem quatuor. Nam magnum myſtrum habet acetabulum, Acetabulum ſeſquicyathum habet. Cyathus, chymas paruas ſeu myſtra parua duo. At ſi uoles & ponderum liquidorum menſuram ſcire, permultæ liquidarum rerum ſecundum lancis momentum differentiæ habentur, ut in olei, uini, & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderoſius quarta parte, itemq́, decima eſt: quo fit ut ferè tertia ponderis pars melli accedat: capit enim integrã huius menſuram, & inſuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius eſt: continet enim totum olei modum, & ultra ſemiſſem. Vinum oleo nona parte ſupereminet, totum enim ipſius pondus continet, & nonam eius partem. Quò autem res fiat dilucidior, omnium menſurarum pondus ſigillatim ueluti in tabula depictum ſubiecimus. ex qua liquido conſtat, per pondera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum, uinum, & mel, ex ordine demonſtrari.

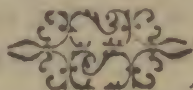
	Olei	Vini	Mellis
Ceramiũ Italicũ habet	lib. 72	lib 80	lib. 108
Congius	lib. 9	lib 10	lib. 13 S.
Sextarius	lib. 1. unc. 6	lib. 1. unc. 8	unc. 13 & S.
Hemina	unc. 9	unc. 10	unc. 13. & S.
Myſtrum magnum	unc 3	unc. 3. ſcrup. 8	unc 4 & S.
Acetabulum	drac. 18	unc 2. ſcrup. 12.	drach. 27
Cyathus	drac. 12	drac. 12. ſcrup. 4.	unc. 2. dr. 2
Myſtrum paruum	drac. 16	ſcrup 20	drach. 9

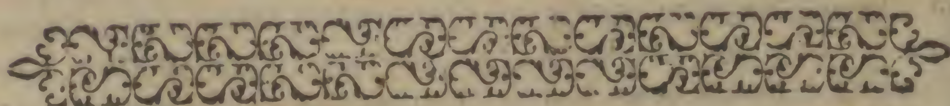
ORibaſius ſecundum adamantium author eſt ſextarium Italicum uini menſura quidem unciarum uiginti quatuor eſſe, pondere uero unciarum uiginti, ſextarium pondere mellis duas libras, & dimidiam habere.

De aridis.

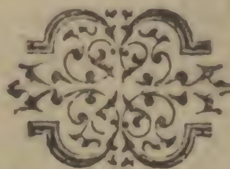
AEgyptia artaba habet modios quinque. Modius ægyptius & Italicus Chœnices octo. Chœnix ſextarios duos. Sextarius, ſemiſextarios duos quos & heminas uocant. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimus habet ſemiſextaria, quæ hemiecta uocant duodecim. Hamiectum chœnices quatuor. Ita medimnus habebit minas quadragintanouem, ſextarios nonagintaſex. Huiuſmodi autem menſurarum pondus exponere haud facilè, quòd aridarum rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ exiſtaut.

FINIS LIBRI SEPTIMI IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

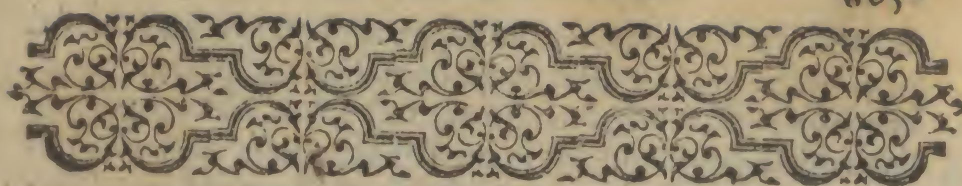

LECTORI.

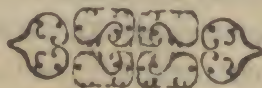

Ntequàm te ad lectionem Pauli conferas, ſcito aliquando uerbum digerere poſitum eſſe pro diſcutere. Item mannam pro tenuiore parte thuris. Cachry pro flore roris marini.

IOANNIS ANDERNACI

IN LIBRVM PRIMVM PAVLI ÆGINETAE COMMENTARIVS.

CAPVT I.

VANDOQVIDEM grauidis.] Primum hoc caput Pauli ad uerbũ ex quinto Oribasij sumptũ est: in quo grauidis multa superuenire legimus inter cætera stomachi redũdationẽ. ut Pliniano more loquar, quam Paulus uerbo τῷ περισσαίνειν significat. Id si Hesychio & Suidæ credimus, à canibus caudam mouẽtibus: aut potius, quod hic etiam magis cõgruit, à fluctuum agitatione tralatum est. In grauida enim sanguis menstruus, qui ante cõceptum stato tẽpore, expurgari solebat, copiosior in utero collectus quàm pro fœtu adhuc exiguo ad stomachum regurgitat, ibiq; exundans, nauseam excitat. In prima nostra uersione erat, Nausea, sicuti etiam Aristoteles lib. 7. de historia animalium ponit. ἔτι δὲ ναυτίαι, inquiẽs, καὶ ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας. id est, præterea nauseæ & uomitus plurimas infestant. Aetius πλάδος στομάχου ait, quod est nimia humiditas stomachum debilitans, non ut Oroscius putabat, sola imbecillitas. Nã Galenus Commentario secundo in primum

Stomachi redundatio.

περίσσανσις,

ναυτία.

de morbis

de morbis uulgaribus, ait τὴν περιττὴν ὑγρότητα πλάδον εἰώ-
θεν ὀνομάζειν, hoc eſt ſuperfluam humiditatem, pladon appel-
lare conſueuit, de Hippocrate dicens. Idem Commentario
ſecundo de ratione uictus in morbis acutis, ἐφ' ὧν καὶ προσέ-
θηκεν, ὡς ὁ μὲν ὑδαρὴς οἶνος πλάδος ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ τουτέστιν
ὑγρότητα, καὶ ἀτονίαν ἐμποιήσει. hoc eſt, in quibus etiam adie
cit, uinum aquoſum, Pladon, id eſt, humiditatem & imbecil-
litatem in ſuperiore uentre excitaturum.

πλάδος.

Sputa crebra.] Quia ſtomachus ex humiditate lāguet, eo-
q́ue os ipſum tenui ſputo aſſiduè plenum exiſtit: Græca di-
ctio eſt πτυελίζειν: quam Galenus in priore prædictionū in-
terpretatur, πτύειν πολλάκις, hoc eſt ſpuere frequenter.

πτυελί-ζειν.

Stomachi eroſio] Quando ab acrioribus humoribus irrita
tur, mordeturq́;, uomitus futuri ſignum non exiguum habe-
tur. Græce dicitur καρδιωγμὸς, quaſi dicas cordis morſus. Ve-
teres autem olim os uentriculi cor appellauerunt, nimirum
ex ſitus uicinitate: quia cor prope os uentriculi ſitum eſt, ut
ait Galenus, & ipſa rei euidentia docet eundem affectum Ga-
lenus etiam καρδιαλγίαν uocat libro ſecundo de placitis Hip
pocratis & Platonis.

καρδιωγ-μός.

καρδιαλ-γία.

Cibi faſtidium.] Nimirū ex uitioſis humoribus ſtomachū
infeſtantibus, ſi Galeno credimus græca dictio eſt ἀσιτεῖν, quę
ſignat cibo abſtinere, & inedia uti, ſicut Grammatici nobiles
interpretantur. Galenus etiam libro primo περὶ ἐπιδημιῶν
differentiam inter ἀσίτους & ἀποσίτους ponit hiſce uerbis. ὅτι
τοὺς ἀνορέκτους ἀσίτους ὀνομάζουσιν οἱ ἕλληνες τοὺς μὴ προσενηγ-
μένους σιτία, τοὺς δὲ ἀπεστραμμένους προσίεσθαι, ἀποσίτους
καλοῦσιν. hoc eſt, quod Græci appetentia carentes uocāt, Aſi-
tos, eos ſanè qui cibos non aſſumunt: illos autem, qui aſſu-
mere oblatos auerſantur, abhorrentq́;, appoſitos, omnibus eſt
manifeſtum. Ibidem ἀπόσιτοι πάντων γευμάτων διετέλεον,
quaſi dicat, omnium ciborum faſtidio laborabant. Erit itaque
ἀσιτία abſtinentia à cibo in totum: ἀποσιτία, faſtidium qui-
dem, ſed ut aliquid tamen aſſumatur, quod Galenus oſtendit
libro primo de cauſis ſymptomatum, grauidarum accidentia
enumerans in hac uerba, βραχέα σιτουμένης τῆς ἀνθρώπου διὰ
τὴν ἀποσιτίαν. Hoc eſt ꝙ mulier pauca comederet ob faſti-
dium. Hippocrates in Aphoriſmorum commentario quarto.
ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτία. Galenus interpretatur ἡ μὲν ἀποσι-
τία τὸ

Cibi faſti-dium.
ἀσιτεῖν.

ἄσιτοι.
ἀπόσιτοι.
ἀνορέκτοι

ἀσιτία,
ἀποσιτία

Faſtidium
abſtinētia.

-τὶα τὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Rurſus in libello de uictu priuatorum: ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίγνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίας, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ὁδοιπορίας τουτέοισι συμφέρει ἀναπαύεσθαι ὀσίτους. Hoc eſt: quibus dolores uiſcerum oboriũtur, aut ab exercitio, aut alia quadam obambulatione, his conuenit in abſtinentia conquieſcere His omnibus animaduerſis, legendum uidetur ἀποσιτεῖν pro ἀσιτεῖν, id quod ex ſequenti oratione cuiuis mediocriter ſagaci licet deprehendere. Nam Paulus ſingulorum accidentium remedia tradens, ἀποσίτους δὲ, inquit, non ἀσίτους: quanquam nõ ignarus ſim aliquando authores, alterum pro altero uſurpare: ut è capite 35. Verum cùm utraq; hic ponãtur, ἀπόσιτοι, & ἄσιτοι exacte intelligenda ſunt. Miror hoc Oroſcium qui in aliis corrigendis nihil facit reliqui, non aduertiſſe: Caſtigatorem uero Baſilienſem, qui Paulum Græcum germanicis typis excuſum adidit: tum hoc, tum alia pleraq; prætcrijſſe, notatu alioqui digniſſima. ἄσιτος. Corrigitur locus Pauli impreſsi Oroſcius. Caſtigator Baſilieſis.

Vina fulua.] Vtpote frigidioribus naturis accommodata: tũ ad concoctionem, tum ad ſucci bonitatem procreãdam, ut ex Galeno didicimus. Ait enim libro duodecimo Methodi οὗτοι πάντες οἱ οἶνοι κιῤῥοὶ, καὶ θερμοὶ, καὶ εὐώδεις εἰσὶ, καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν τε ὑδατωδῶν καὶ τῶν παχέων. Hoc eſt, omnia hæc uiua fulua, tum calida, tum odorata ſunt, & ſubſtantiam habent inter aquoſa & craſſa mediam. Vina fulua. κιῤῥοί.

Color hic fuluus, qui Græcis κιῤῥὸς dicitur, proximus eſt flauo, quaſi dicas in pellucido flauum: hinc etiam flauus color & fuluus eidem ſæpe rei accommodãtur. Id quod ex Galeno licet condiſcere, libro quinto de Sanitate tuenda, ubi habet, σκόπον ἔχων οἶνον κατὰ μὲν τὴν σύστασιν ἀεὶ τὸν λεπτότατον αἱρεῖσθαι, κατὰ δὲ τὴν χρόαν, ὃν ὁ ἱπποκράτης εἴωθε κιῤῥὸν καλεῖν, δύναιτο δ' ἂν καὶ ξανθὸν ὀνομάζειν αὐτόν. Id ferè ſonat, huc conſilium dirigens, ut uinum ſubſtantia quidem tenuiſſimum ſemper: colore autem, quẽ Hippocrates κιῤῥὸν id eſt, fuluum nominare conſueuit: poſſis etiam eundem flauũ appellare. Galenus alibi τὸ κιῤῥὸν χρῶμα δύναιο ἂν λέγειν πυῤῥὸν ὠχρόν. Hoc eſt, fuluum colorem poſſis rufum pallens dicere. Sunt qui hunc colorem latine Giluum nuncupent: ego malim ex Galeni interpretatione, fuluum conuertere, Pliniũ ſecutus: qui hunc colorem inter alios uino attribuit, non giluum. Color fuluus, κιῤῥὸς. Flauus, πυῤῥὸς. ὠχρὸς.

-luum. Siue autẽ dicas gilua flaua, aut fulua, nihil intereſt, modò obſerues plerunq; uina ex uetuſtate hunc colorẽ induere.

At medicamenti nomine.] Superius commemorata ad cibum referuntur: ſequentia ceu medicamenta adhibentur, quæ ſtomachum ex nimia humiditate imbecillem corroborent, exciccentq́; ὡς φάρμακον δὲ. id eſt, ut medicamentũ uero habet textus, ego nomine medicamenti uerti.

Radix Pontica.] Hoc eſt, rhaponticum, uim habet corroborandi ſtomachum imbecillem: uide Dioſcoridem.

περικάρδιον.

pręcordia.

Extrinſecus præcordia.] Hoc eſt, qua parte uentriculi os habetur. Abuſus eſt Paulus dictione περικάρδιον, quę apud Galenum propriè ſignificat membranam, ſeu tuniculam, cor ambientem, aut ſi mauis, cordis inuolucrum. Quia uero os uentriculi olim cor appellabatur, excuſari poteſt, ut Pericardion pro regione externa, ſub qua illud deliteſcit, accipiatur. Plinius libro naturalis hiſtoriæ I I. membranas ſepti trãſuerſi, præcordia appellauit, ꝙ cordi prætendantur. Galenus autem, & Hippocrates ὑποχόνδριον totam illam regionẽ appellant, quæ à mucronata cartilagine, utraq; in parte ad umbilicum uſq; porrigitur. Celſus autẽ latinæ linguæ in Medicina princeps, præcordia nominat. Cæterum ex hoc Pauli loco cõſtat, ubi os uentriculi affectum eſt, ante non ad dorſum applicãda remedia. Nonnulli autem Medici apud, Lugdunum dorſo admoueri præſidia, ut in inflammatione gulæ uolunt, erroris occaſione ſumpta ex loco quodam Galeni in 13 Methodi perperam à Linacro Anglo conuerſo. Habet autem in hunc modum tralatio. Verum gulæ, quæ propriè uocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi imponimus, non autem ad pectus: idem facimus, & cùm phlegmone os uentris laborat. Multo melius ſonant græca. ἀλλ' ἐπίγε τȣ̃ κυρίως ὀνομαζομένȣ στομάχȣ καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχεως ἐπιτίθεμεν οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμαίνῃ, id eſt: Sed gulæ quæ propriè nominatur ſtomachus, & cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi applicamus, non anterius, quemadmodum (intellige) facimus in anteriore parte, cum os uentriculi inflammatur. Huic ſententiæ ipſa rei euidentia, quæ ex Anatome apparet, adſtipulatur.

Præcordia apud Plinium.

ὑποχόνδριον.

Subcartilagineum.

Medicamenta in affectu ſtomachi ubi applicãda.

Recẽtiores quidam apud Lugdunũ Medici.

Linacri uerſio.

Galeni locus. 13. Methodi.

Præcordia cõtegere.] Hoc loco uſus ẽ dictione, ὑποχόνδριον: cũ hic eũdẽ locũ quẽ ſuperius in uomitu uoluerit, intelligat.

At eas

At eas quæ cibum faſtidiunt. [Græce eſt τὰς δὲ ἀποσίτους. Remedium faſtidientium ponit, quãquam ſuperius ἄσιτον ſcriptum erat.

Oenanthe.] Hoc eſt, uua ſylueſtris uitis, ut ait Dioſcorides: ad uerbum hæc ex Oribaſij quinto tranſcripta ſunt. Auicennæ interpretes eundem locum turpiter corruperunt

Citta.] Oroſcius Cittam male interpretatur picam: non enim pica morbus eſt apud latinos, ſed malacia: à græco autem uerbo κίττα poſſis dicere picã, ſed apud idoneos authores uſurpatũ non eſt. Galenus originẽ huius mali tradit libro primo de Symptomatum cauſis in iſtum modum. μοχθηρῶν δὲ ποιοτήτων ἐπιθυμοῦσιν. ἂν οἷς ἂν εἰς τοὺς τῆς κοιλίας χιτῶνας ἀναποθῇ τι περίττωμα μοχθηρὸν, εἴωθε δὲ τοῦτο γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπειδὰν κυήσωσι, καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. Hoc eſt: Prauas autem qualitatas appetunt ij quibus uitioſum aliquod recrementum in uentriculi tunicas eſt inſinuatum, id quod mulieribus, præſertim ſuccis prauis obnoxiis, ubi in utero habere cœperint, accidere cõſueuit, ac uitium appellatur κίττα & Plinius lib. 28. cap. 7. malaciam ſtomachi appellat. Error Oroſcij. κίττα. Malacia. Malacia ſtomachi.

Id tertio à conceptu menſe.] Galenus libro citato, καὶ τοῦτο πάσχουσιν αἱ πλείους αὐτῶν ἄχρι τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου μηνὸς ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ παύονται, id eſt, ac complures ipſarum hoc affectu uſq; ad ſecundum & tertium menſem laborant: quarto autem infeſtari deſinunt. Aduerte locos Pauli & Galeni.

Id quod utero eſt.] Sic interpretatus ſum κύημα, quaſi dicas conceptum: nondum enim fœtus dici poteſt, ſi Galenũ, ex quo ferè omnia hæc ſunt deriuata, his uerbis loquentem intelligamus: κατὰ μὲν τοὺς πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ἐπισπᾶται. τοῦ αἵματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἔτι μικρότατον ὑπάρχον ὅταν μηδ᾽ ἔμβρυον ἤδηπω καλοῖτο, κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ᾽ ἔτι κύημα, id eſt, in primis ſanè duobus menſibus fœtus pauxillum ſanguinis ad ſe attrahit, ut qui minimus adhuc exiſtat, quando ne fœtus quidem tunc appellari debet, ſed potius conceptum. Et reliqua uerba Pauli in Galeno ordine inuenies. κύημα. Conceptũ.

Iam labor & longior.] Remedium eſt faſtidij, & malaciæ ſtomachi, quæ prauos cibos & alienos à natura appetit, uerum malaciæ magis. Græce eſt in omnibus exẽplaribus cum im- Remedia malaciæ ſtomachi.

preſſis,

preſſis, tum manu ſcriptis quotquot mihi uidere contigit, ἔυσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι, &c. Hoc eſt ad uerbum, bene cōmeſſe faciunt & labores, quod perinde eſt, ac ſi dicas bonorũ ciborũ appetẽtiã faciũt: ut qui ſuperfluitatẽ, ac redundantiã humorũ diſcutiant, unde prauorum excitatur appetitus. Clamat hic Oroſcius Copum & me erraſſe qui ἔυσιτοι pro ἐυθετοὶ legerimus. Quando quidem uero ſuperius fecit mentionem ἀποσιτῶν & ἀλλοκότων ὀρεγουσῶν, non abſurdè ἔυσιτοι in remedio ponitur. Præterea ſi remedium eſt malaciæ potius quàm faſtidij, labor, certè ἔσιτοι rectè dicuntur πόνοι. ꝙ bonorum ciborum, malaciæ autem malarum rerum appetentiam facit. Sed parum refert, an ἐυθετοι legas.

ἔυσιτοι. ἐυθετοί.

Quæ uero mulier citra labores.] Grεcè eſt ἀταλαιπώρως, id eſt, ſine exercitio aut labore. Nam ταλαιπωρία laborem & negocia uitæ apud Hippocratem ſignificat cum alibi, tum in libello de uictu priuatorum, τοὺς δὲ παχέας χρὴ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας νήστιας ἐόντας ποιέεσθαι ἁπάσας. Hoc eſt, craſſi qui tenues uolunt fieri, omnes labores ieiuni ſubibunt.

ἀταλαιπώρως. ταλαιπωρία.

Verum acria] Vt piper, gingiber, naſturcium, aliaq; id genus quæ calore ſuo ſtomachi ſuperflua conſumant.

Acria.

Oedemata.] Tumore ſunt ex pituitoſo humore collecti, qui digitis prementibus cedunt: uariis etiam morbis ſuperueniunt. Vide Galenum de Tumoribus præter naturam.

Lauantur.] Græcus codex impreſſus κατανίζειν pro καταιίζειν habet. Superfundere etiam ſignificat.

κατανίζειν.

IN II. CAPVT.

AEtate nec nimium.] Ex hac clauſula Græca μήτε δὲ νεωτέρα, reddidi: nec nimium adoleſcens, hoc eſt, quæ ſit in ipſo uigore ætatis: quo nimirum corpus abſolutum iam eſt, & copioſo abundat ſanguine. Sin infra uiginti quinq; ſit annos, nempe adoleſcens, corpus adhuc increſcit, & alimentum minus habet perfectum. Eoq; νεωτέρα uerti adoleſcens. Nam ab anno quartodecimo uſq; uigeſimum quintum, ætas uocatur adoleſcentia. Ab anno trigeſimo quinto, multis ſolent menſes ceſſare, aut omnino pauci fluere, eoq; alimento minus ad fœtum alendum abundant.

Mulier adoleſcens.

Nutrix nō multo ante.] Quia ſanguis tunc ubertim ad mammas confluit unde lac copioſius etiam ſuppeditatur.

Masculũ.] Hippocraticũ est propterea ꝙ laborato magis, proboq; nutrimẽto ex sanguine pollet,& minus excremẽto.

Condimenta.] Sic dicuntur quæ liquoribus quibusdam ut aceto & sapæ,aliisq; condiendis induntur aromata,siue semina odorata quod genus sunt cuminum, anisum., fœniculum, græcis dicuntur ἀρτύσεις & ἀρτύματα. Lege in textu τὰς ἐπι σήμους εὐωδίας καὶ ἀρτύσεις,pro τὰς ἐπισίμους. ἀρτύματα. ἀρτύσεις. Condimenta.

Venere nutrix.] Galeni præceptum ex primo de sanitate tuenda: quia ex hac menses prouocãtur, & lac odoris gratiam in deterius mutat.

Manus humerosq;.] Exercitationem nutrici idoneã præscribit: qua uidelicet partes superiores agitatæ sanguinẽ copiosum lacti generando suggerant. Dicit enim Galenus sanguinem optimum gigni exercitatione moderata, cibis tũ boni succi,tum iusto tempore,modoq; assumptis. Præterea potione tẽpestiua modiceq; sumpta. Græce est, ἀλέτω,i.molat:

IN III. CAPVT.

LAudatissimum.] Galenus libro primo de sanitate tuenda ad uerbum omnia comprehendit. De ungui autẽ,ex Dioscoride libro secundo sumptum est,quod autem ad lucem debeat inclinari, de suo Paulus adiecit: quemadmodum etiam de probatione.

IN IIII. CAPVT.

LAcuitiatum.] Ex quinto Oribasij conscripta sunt remedia nimirum lactis uitiati: quæ tum corporis totius purgatione,tum uictus ratione constant.

Oxymelite.] Hic uomitus facillimus est, aliquando additur radicula quæ raphanus dicitur,minutim cõcisa horis duabus in oxymelite madescit. Deinde ea proiecta,oxymeli assumitur. Vel radiculam esse oportet, deinde aquam tepidã bibere Valentiores uomitus ciendi modi septimo lib. tradunt. Vomitus.

Laboribus.] Nam exercitatio calorem prouocat: qui frigidum,uiscosumq, humorem calefacit,extenuatq;.

Cibum præcedentibus] Alioqui plus noxæ quàm cõmodi afferent: imo plus pituitæ generarent, dum uidelicet cibũ prius quàm esset concoctus,in membra digereret.

Sallamentum,] Græce τάριχος est, quod conditã thynni carnem significat. Cuius generis & Cybia sunt, quo nomine Plinius Pelamidem concisam appellat. Pelamidem uero τάριχος.

Thynnum,

Thymum, qui nondum attigerit annum. Idem à recenti partu Corpyla dicitur.

Carnibus suillis.] Ad obtundendam nimirum humoris biliosi acrimoniam. Nam humida & crassi succi: ijs qui concoquere possunt, utilissima. Habet autem uiscosi aliquid, quo iecur & renes obstruat: cætera ex omnium animantium genere quæ pedibus fidunt, ut ait Galenus, saluberrima. Porro indistinctè dixit Paulus carnibus suillis, cuius puta ætatis esse uelit omittens Nam floridæ ætatis hominibus ac sese exercitantibus iusta magnitudine adulti: inclinantibus, qui adhuc increscunt, porculi conueniunt, Minimorum caro excrementis generandis est: uetulorum siccitate, & duritia displicet.

Esus porculorũ pro summtis ætate uariatur.

Sæpeq; & uini dulcis.] Galenus libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, contrarium ferè scribit, docens biliosis, quibus lac acrius tenuiusq; esse solet uinum dulce nequaquam conuenire. His uerbis: τοῖς χολωδεστέροις σώμασιν, εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, εἴτε δι' ἐπίκτητον ὁπωσοῦν γεγονυῖαν, οὔτε φαλερῖνος, οὔτε τμωλίτης κιῤῥὸς γλυκὺς, οὔτ' ἀρούσιος οὔθ' ὁ λέσβιος ὁ εὐώδης τε καὶ κιῤῥὸς ὅμοιος τοῖς προειρημένοις ὢν ἐπιτήδειος πίνεσθαι. θερμοὶ γὰρ ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι. Μήτ' οὖν χωλώδεσι, μήτε τοῖς ἐξ ἐγκαύσεως ἢ καυμάτων πολλῶν, ἢ ἐνδείας, ἢ λύπης, ἢ ὥρα, ἢ χώρα καὶ καταστάσει θερμῇ, διδόναι τοιοῦτον οἶνον. ἐξ ὑπεναντίου μὲν οὖν ἀγαθὸς ἅπασι τοῖς θερμαίνεσθαι δεομένοις, φλεγματώδεσι καὶ ψυχραῖς κράσεσι, καὶ χυμῶν πλῆθος ὠμῶν ἠθροικόσιν, ἀργῶς βιοῦσιν, ἐν χωρίῳ ψυχρῷ, καὶ χειμῶνι, καὶ καταστάσει ψυχρᾷ καὶ ὑγρᾷ. τούτοις μὲν ἅπασιν ἀγαθὸς ὁ κιῤῥὸς οἶνος καὶ γλυκύς. ἐναντίως δὲ τοῖς ἐναντίως ἔχουσιν, id est, Biliosiori corpori, siue ex temperamento naturali, siue qualicunq; ascititio, nec falernum, nec dulce molites fuluum, nec Aruisium, nec Lesbium odorum & fuluum prædictis simile potui est idoneum. Quippe omnia id genus uina calida sunt, eoq; nec biliosis natura, nec ex insolatu, aut aliis ardoribus, uel inedia, uel tristitia, uel anni tempore, uel regione, & calido aeris statu huiusmodi uinum exhibendum est. E contrario salutare est omnibus qui calefieri desiderant, pituitosis, frigidis tẽperatura, ijs qui crudorum humorum copiam coacervarunt, in ocio uiuentibus: in loco frigido, hyeme, & statu aeris frigido, humidoque. His inquam uniuersis fuluum ac dulce uinum salutiferum est, cõtrarium ijs qui secus habent, &c. Quid igitur hic dicemus?

Collatio locorum Pauli & Galeni.

ratione

ratione alimenti exhiberi. Nam antea dixerat ἡ τροφὴ δ᾽ ἐξ ἁπάντων ἐστὶν αὐτῶν ἀνάλογος τῷ πάχει. Hoc eſt: Alimentum uero ex omnibus ipſis craſſitie repſondet: puta qualem ſubſtantiæ craſſitiem obtinent, tale etiam nutrimentum, nempe craſſi ſucci producunt. Sic igitur ijs quibus lac tenue eſt, conuenit. Quanquam muliebris etiam ſexus, reſpectu maſculini, frigidior exiſtat: deinde ſanguis tenuis, & ſeroſus eſſe poteſt, acris, non etiam ſtatim bilioſus, ac calidus.

Cucurbitula etiam.] Vt uidelicet ſanguinẽ ad partes eas ex aliis attrahat. Caute uerò ad mãmillas defigenda eſt. Caro enim mollis cum ſit, facilè intumeſcit, cucurbitulaq; repleta difficile auellitur. Quod ſi hoc acciderit, ſpongia calida illi ſuperponi debet: ſic enim laxatur. Sin minus, pertundetur.

Melanthium] Dioſcorides hoc docet lac extrahere: in qua re miror caſtigatorem Oroſciũ, papauer nigrum uertere: quod contra omnem medicinam eſt, ne dicam piaculum, præbere ad lactis generationem uehementer refrigerantia adeò ut ſuporem inducant, & quidem uiolenter, nec ſine incommodo natura. In Græce exemplari legẽdum quidem ei aſſentior pro γλυκύ, γλυκεῖ, quod præterijt Gemuſæus. Melanthiũ uero apud nullos autores papauer nigrum ſignat, etiam ſi cõueniret inſtituto. Ita ſunt quidam ad uituperandũ alios procliues, ut ſæpe ipſi in multo grauiores errores incidant.

Error Oroſcij.

Textus Græcus corrigi. Melanthiũ quod gith dicitur.

Calida prius.] Græce eſt θερμῷ προσαιονήσαντες legendum: non προστεωνήσαντες, ut habent codice impreſſi, quod neuter Ariſtarchus, uel Oroſcius uel caſtigator Baſilieſis aduertit. Dicitur etiã καταιονήσαντες à uerbo καταιονεῖν, quod ſignificat καταντλεῖν, & καταχεύειν. Galenus ĩ primo ad Glauconem. τῶν δὲ σπλάγχνων προνοεῖσθαι καταιονοῦντάτε καὶ καταπλάττοντα τοῖς μαλάττειν καὶ χαλᾶν δυναμένοις: hoc eſt uiſceribus autem proſpicere oportet, ſuperfundendo, obducendoq; ea quæ emollire poſſunt, & laxare. Leonicenus ungendo uerterat.

προσαιονεῖν. καταιονεῖν.

Prius emulcto.] προαμέλξασαι paſſiue poſitum eſt: cum medium alioqui ſit.

Ieiuno.] Hic propriè poſitum eſt ἀσίτῳ, ut facilè intelligas in initio primi capitis pro ἀσίτους legendum ἀποσίτους.

Cibus ſolidior] Galenus primo de ſanitate tuenda puerũ uult nutriri lacte, quoad primores dentes emiſerint. Deinde

cibo solidiore, utpote pane, leguminibus, carne, similibusque, sed omnibus prius commansis. Græcè tãtum est σιτίῳ, quod per se cibum simpliciter signat, uerum lactis ratione solidior intelligendus uenit.

σιτίον.

Si autem imprudentibus.] Græce est, εἰ δὲ λαθόντα πληρωθείη, id est: Si autem latentes repleti fuerint. Sed uerbum λανθάνω in eiusmodi locutione uertitur, recte cõuertitur, imprudentibus nobis, aut nescijs, id quod & Budæus annotauit.

IN VI. CAPVT.

Exanthemata.

PVstulis quæ quod puero.] Post educationem infantuli morbos enumerat, quibus in ea ætatula cõflictari solet: uocatq; Græce ἐξανθήματα à uerbo ἐξανθεῖν, qđ est efflorescere.

Ad summa eruperint.] ὅθεν δὲ ἐπανθείσῃ, qđ est ĩ extima eruperint. Vt ἐξανθεῖν sit simpliciter se in altum promere: ἐπανθεῖν uerò iusta magnitudine & figura per summa apparere.

ἐπανθεῖν.

IN VII. CAPVT.

κόρυζα.

GRauedo.] Græce est κόρυζα. Sic enim Celsus lib 4 interpretatur: qua nimirum pituita ex capite defluens, nares claudit, uocem obtundit, tussim mouet.

μελιτισμός.

Melitismi.] Ita dicuntur, sicut sinapismi, cum melle pars oblinitur, melitismus, cum sinapi, sinapismi.

Textus Græcus mutilus.

Copioso calido.] In Græco deerat θερμῷ quod est calido. Sic enim magis aperit & discutit si quæ sunt superflua.

IN VIII. CAPVT.

ἀπεφθον.

DIscocto.] Hoc est, probe cocto: quod Græci dicunt ἀπέφθου.

IN IX. CAPVT.

Tendines.

TEndinum.] Quos hic uocat tendines, considerato, an musculorum buccam mouentium, an neruos à cerebro dentium radicibus adhærentes, unde sensus ipsis communicatur. An tendines alios malis.

Excribatio.

Anisum.] Impressi codices habent ἄνηθον, hoc est anethũ, quod ipsum quoq; aluum sistit. Sed Oribasius habet anisum.

Calide.] Non calidis potentia, sed calide actu aluus sisti debet. Cræce θερμῶς non θερμοῖς legendum.

IN X. CAPVT.

APhthæ.] Celsus libro secundo capite primo: Proximum est ut infantes adhuc pueros serpentia ulcera oris quæ Græci ἄφθας nominant, exerceant. Variis interim coloribus apparent,

ἄφθαι.

apparent,pro humorum ea gignentium natura.

IN XIII. CAPVT.

TOmenti modo.] Græce eſt ἐν τρόπῳ πτύγματος. Significat autem idem πτύγμα quod πῖλημα, στρόφιον ἐρίου, σύστρεμμα ἐρίων, hoc eſt, hapſus lanæ ut Celſus ait, uel circulus. πτῦγμα.

Heliotropion] Celſo herba ſolaris dicitur. Ab herbariis uulgaribus nouo indito nomine, uocatur herba cancri, cum ſcorpioides potius appellaretur. Sed quia ſcorpio incognitus magis eſt à cancro appellationem traxerunt.

Cucumeris.] Cucumis ſtatim in Pepones, & Melopepones degenerat, figura tantum & quantitate inter ſe diſſidentes: cum magnitudine exceſſere, pepones uocantur, cum uero rotundi, formam & effigiem mali referunt, facta ex pepone, & malo appellatione. Pepones, Melopepones.

IN XIIII. CAPVT.

IAm uictus rationem præſcribit ab infantia uſq; ad ætatem declinantem, quæ nõ tam ex Medicina, quàm Philoſophia petita eſt: quæ mos eſt etiam Galeno, ut non ſolum corpus, ſed animum quoq; curet.

Liberiore.] Græce eſt ἐν ἀνέσει, hoc eſt, cũ animi remiſſione, à uerbo ἀνίημι, qđ eſt, licẽtia permitto, aut ſolute idulget. ἐλαφρῶς.

Leuiora] Græce quidem τροφὰς αὐτοῖς προσφέρειν ἐλαφρῶς, hoc eſt, alimẽta ipſis leniter præbere, reddidi ego leuiora: utrum malis accipe. Hæc dixi, ne uitilitigatores ullã calumniandi occaſionem habeant, ſi uel tantillũ immutauerim.

IN XVI. CAPVT.

EXercitatio] Totum hoc caput ex ſecundo Galeni de ſanitate tuenda Galeni tuenda tranſcriptum eſt: ex quinto uero Oribaſii. in eodem uero hæc clauſula aliter legitur. Græcus codex Pauli impreſſus habet: δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν, καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε χυμῶν, ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις, hoc eſt: Non debet erudi, incoctiq; ſiue cibi, ſiue humoris copia, aut in uentre, aut in inteſtinis contineri: pro ἐν τοῖς ἐντέροις. Galenus habet ἐν τοῖς ἀγγείοις, quod eſt in uaſis: cui lectioni ego aſſentior. Inteſtina ſiquidem concoctioni proprie dicata non ſunt: deinde uentris dictione etiam ipſa comprehenduntur. Verum ut concoctio altera in uentre, altera in uaſis adminiſtratur: ita d ſtributio ex inteſtinis prima: altera ex uaſis obitur. Hæc non aduerterunt Oroſcius, & Locus Pauli caſtigatus.

Basiliensis castigator. Omitto quod etiam ἐκ τῆς γαστρὸς in eodem ferè Galeni loco, Oroscius ex stomacho distribuitur, ueteris, cũ dicendum sit ex uentre. Nam inde fit distributio.

Erratum Oroscij.

Vnde manifesto liquet.] Galenus cũ libro de sanitate tuẽda, iam citato, tum maxime in commẽtario: περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας simillimam habet sentẽtiam: ὥσπερ γὰρ ἀγαθὸν μέγιστον ἐστὶν εἰς ὑγείαν τὸ πρὸ τῶν σιτίων γυμνάσιον, οὕτω βλαβερώτατον ἅπασα κίνησις ἐπὶ σιτίοις, ἀναδίδοται γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἡ τροφὴ, πρὶν πεφθῆναι, κἀκ τοῦδε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἀθροίζεται κατὰ τὰς φλέβας, ἐξ ὧν εἴωθε νοσήματα παντοῖα γίγνεσθαι. μὴ φθασάντων αὐτῶν ἤτοι διαφορηθῆναι πόνοις πλέοσιν, ἢ πεφθῆναι, καὶ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὑπὸ τῆς κατ᾽ ἧπάρ τε καὶ φλέβας δυνάμεως. Hoc est, ut Græcæ linguæ ignare intelligant: Sicut enim exercitatio cibum præcedens plurimũ conseruandæ sanitati conducit: sic quælibet à cibo cõmotio, nocentissima est. Nam alimentum antequam sit cõcoctum, ex uentre distribuitur. Vnde crudorũ humorũ copia in uenis collecta, omnigenas morborũ species procreare solet, nisi protinus labore multo fuerint discussi, uel concocti, ac in sanguinẽ facultatis beneficio quæ iocinori, uenisq́; insita est, trãsierint.

Exercitatio.

Modo factam.] Galenus addit, secundam, ut sit mediocriter pallida concoctionem secundam (nempe quæ in uenis fit) modo factam significat. Omisit Paulus secundam, quia ex urina iudicium non nisi de secunda concoctione sumitur.

Compendiũ Pauli. Castigatur Paulus.

Accliuis deambulatio.] Codex impressus uiciatus est, habet enim καὶ οἷον ἄντις δύναιτο pro καὶ οἱ ἀνάντες περίπατοι ex Galeno instauratum, unde hæc omnia transcripsit. Est autem accliuis ambulatio, cum quis contra montem, aut loca æditiora inambulat. Non aduertit Basiliensis castigator.

Præterea per alias ex.] Quippe itatio, cursusq́; crurũ exercitationes sunt: acrochismi, & sciomachiæ, brachiorum, ac manuum propria. Lumborum autem, assiduè se inclinare, & rursus reuocare, alteres, spinæ thoracis autẽ & pulmonis, maximæ respirationes propriæ exercitationes sunt.

Exercitationes singularum partium.

Donec rubescat] Hoc est dum sanguis in extimam cutẽ fuerit euocatur. Id signat ὅταν εὐανθὲς ὑπάρχῃ. Hoc est cum floridus, uiuidusq́; & rubet apparuerit.

εὐανθές. Castigatur codex Græcus impressus.

Concinnæ] Malè in Græco ῥαθυμοῖς pro εὐρυθμοῖς legitur. Vide Oribasium & Galenum. Non aduertit Gemusæus.

Calido

Calido uapore.] In codice Græco impreſſo θερμὸν ad ſudorem uidetur referri. Galenus lib. 2. de ſanitate tuenda legit θερμῷ, ut referatur ad uaporẽ, ſicut nos conuertimus. Vterq; Ariſtarchus, & Oroſcius, & Baſilienſis hæc præterierunt. Viciatus codex. Oroſcius.

Apotherapia.] Exercitationis omnis pars ultima eſt apotherapia, ceu dicas recreatoria: nam corpus expurgat, & laſſitudinem arcet.

IN XVIII. CAPVT.

INter frictiones] Paulus hoc ex ſecundo Galeni iam dicto libro ad uerbum mutuatus eſt. Galenus autem ex commẽtario Hippocratis, qui inſcribitur κατ᾽ ἰατρεῖον, in hunc modum: ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι μινυθῆσαι, ἡ σκληρὴ δῆσαι, ἡ μαλακὴ λῦσαι ἡ πολλὴ μινυθῆσαι, ἡ μετρίη παχῦναι. Hoc eſt, frictio poteſt ſoluere, ligare, replere, minuere. Dura ligare, mollis ſoluere, mnlta minuere. ἀνάτριψις

IN XIX. CAPVT.

INter uocis exer.] Hoc eſt ex quinto Oribaſij tranſcriptũ. Galenus huius exercitationis ferè non meminit. Eſt autem dictio Græca ἀναφώνησις: quæ ſignat exclamationem uociferationemq;: qualis in cãtu editur, & lectione clara, orationeq;. Verbũ ἀναφωνεῖν pro uoce cõtẽdere interpretari potes. ἀναφώνησις.

IN XX. CAPVT.

VLceroſa.] Exercitationum genera perſecutus, nunc ea quæ illis ſuperuenire ſolent, enumerat. Sunt itaq; laſſitudinis tres numero differentiæ, ulceroſa, tenſoria, & inflammatoria, ſeu ut Græce dicam, φλεγμονώδης. in tertio Galeni de ſanitate tuenda ad uerbum explicat. Laſsitudines.

Quo tendi uidentur] Græce impreſſi codices, τήκεσθαι, quod eſt liquari, conſumiq; habent, pro τείνεσθαι non tamen hoc aduerterunt Oroſcius & Gemuſæus. In eodem capite χαλᾶται δὲ συντεταγμένον, pro χαλᾶται δὲ συντεταμένον, quod eſt, ſane laxatur, quod diſtentum eſt. Negligentia Oroſcij.

Oleo dulci atq; egelido,] Hoc eſt: Ex maturis oliuis quarum baccæ iam nigreſcere inceperint, droppas appellant, confecto. Egelido, hoc eſt tepido, ut ſoli expoſitum fieri ſolet. Id Græca dictio uidetur innuere εἰληθέρευς ſi Grammaticis credimus, qui exponunt ὑπ᾽ ἡλίου θερμανθέντος. id eſt à ſole excalfacto. Quid ſi hyems, aut frigidum alioqui tempus ſit: quo ſol non ſolet, aut certe parum nos excalfacere, tũc ne etiam ſoli εἰληθερὲς. Egelidum

erit exponendum ut incaleſcat. Sane friuolũ eſſe puto quod
Tepidum. Oroſcius adfert,& pro tepido tantũ,& poni,ut poſtea in laſ-
ſitudine inflammatoria legitur, ἔλαιον τε ἔν πολὺ χλιαρὸν,
quod eſt: Oleum igitur copioſum tepidum addibendum. Ve
rùm ideo me reprehendere uidetur Oroſcius,ꝙ egelido dixe
rim,putans hoc frigidum ſignificari: male mehercules in au-
thoribus latinis uerſatus. Celſus egelidum in eodem ſenſu
quo ego multis in locis uſurpat: ut lib.4.cap.11. Neq; ea ip
ſa frigida,ſed potius egelida danda eſt. Quomodo etiam Lina
cer eundem locum in Galenum ante me uertit, qui antea cor
rigendus erat. Scio quidẽ apud ueteres in uſu fuiſſe poſt laſſi-
tudinem uuctionem,uel in ſole,uel ad ignẽ,ſi hoc pacto uolet
intelligere ἀλκθέρους,uerùm hoc oĩ tẽpore nõ eſt perpetuũ.

Inſtauratur lectio Pauli, Vnctio.] Non eſt in græcis codicibus impreſſis:aliquot au
tem ſcripti manu habẽt,& ſenſus exigit. Quid enim eſt, ſi re-
feratur hæc dictio,continua,ad quietem. Multa quidem eſſe
debet: non tamen perpetua,quod συνεχὴς ſignificat. Iam Ga
lenus ipſe & Oribaſius habent,ἀλειφὴ συνεχὴς,hoc eſt,unctio
continua. Legendũ itaq, in Paulo pro μάλιστα συνεχὴς,quod
eſt maximè continua,ἀλείμματα συνεχῆ, unctiones aſſiduæ.
Gemuſeus. Hoc omiſeras Gemuſeæ, qui mauis curta omnia & mutila
aliquãdo in Paulo legi,quàm dictione una,aut altera ex Ga-
leno,unde hæc tranſcripſit,ſententiæ autoris adiuncta:utrum
maius ſit peccatum,alij iudicent.

Apotherapiæ exercitationem. Quæ tum in motu,tum fri-
ctione,& pauca,& mollis,& tarda ſit: præterea ſolium ſimi-
liter calidum. Protinus autem in lauacra frigida exiliant, ut
nimirum ipſis robur,in cute una cum calore conſtet, quẽad-
modum ait Galenus lib.3.de ſanitate tuenda. Lege in codice
græco,ἐν τοῖς λέτροις ἐκ τῆς,&c.

Corrigitur textus. Boni ſucci.] In codicibus impreſſis perperã habetur εὔθυς
pro εὐχυμοῦ. Gemuſeus omiſit & hoc & ſuperius.

IN XXI. CAPVT.

Astrictio.] Galenus lib.3.de ſanitatte uenda inquit. Voco
ita meatuum cutis uitium,quo ſuperuacua tranſmittere
στέγνωσις quid. prohibetur. στέγνωσις græcis appellatur.

Acopum ex populo nigra. Oleumq́; ex.] Hoc Oribaſio debet Is enim lib.5.ad uer-
bum ex Galeno prius mutuatus erat. Verum in hoc diſſen-
tiũt,Paulus habet αἰγείρινον ἔλαιον,hoc eſt,oleum ex populo
nigra

nigra cõfectum, Oribasius ἄκοπον αἰγείρινον. Galenus acopon ex abietis semine, τὸ διὰ τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης ἄκοπον. Habes apud Paulum lib. 7. acopon ex abiete, acopon ex populo nigra, & oleum ex eadem populo, omnia eiusdem facultatis. Nam loco fructus abietis, nigræ populi fructus æqua portio, apud eundem autorem ponitur.

IN XXII. CAPVT.

HOc capite de lassitudinibus agit, quæ citra exercitationẽ aut motum corporis sua sponte, nempe ex humorum superfluorũ copia accedunt. Galenus eas lib. 4. de sanitate tuenda persequitur amplissime,

Si his peractis.] Hoc est: Si omnibus commemoratis presidiis malum cesserit, ad consueta munia paulatim transeundum est. In Paulo deprauata est lectio græca, habetur. n. πρὸς τὰ συνήθη κατὰ λόγον, pro πρὸς τὰ συνήθη κατ᾽ ὀλίγον, quod corrector Basiliensis omisit. Linacer rursus, conuertit. Corrigitur textus.

Si enim uires cõstent.] Quod est, cum sanguinis plus, succi uero mali minus in corpore redũdat. nam in sanguine uires naturales deprehenduntur. Si igitur paululum uel citra sanguinem restitutum uel ultra, processum est, audacter mittendus est. Si plurimum nequaquam. Quando mittendus sanguis.

At si crudi humores.] Hi enim in iecore, & uentre manẽtes, temporis spacio paulatim cõcoquuntur, efficiunturq; benigni. eoq; seruari debent, qui tales humores collegerunt, in omni quiete, precordiis probe fomẽtorum præsidio munitis, non aũt sanguis debet eis detrahi, qm̃ uiriũ robur his non adest ut Galenus ait in θεραπευτικῷ περὶ φλεβοτομίας in hanc sñiam οὐδὲ γὰρ ὁπότε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἤθροισται τοιοῦτον, ὡς κελεύεσθαι φλεβοτομεῖν ὁ λόγος ἐλέγχεται. ῥώμη γὰρ τούτοις οὐ δυνάμεις ὑπάρχει. Præterea purgatio his dari non debet, quia concocta. non cruda medicamentis solicitare oportet, Galeni sententia. Crudis uiriũ robur deest.

Oxymel.] Intellige simplex. Id enim cum ætatibus, tum naturis uniuersis, ut ait Galenus, & præcipue pituitosis ad sanitatis securitatẽ seruit utilissime, dum omnes meatus arctos aperit, ut nusquã crassus, uel glutinosus humor adhærescat. Oximelitis facultas.

Apomeli.] Fit hoc melle à fauis expresso, & aqua fontana. Verum non simpliciter ex melle & aqua, ut putat Oroscius. uide Galenũ lib 4 de sanitate tuenda, & Paulum lib 7. Erratum Oroscij.

IN XXIII. CAPVT.

SEnectus.] Ex quinto Oribasij. quintoq; Galeni de sanitate tuenda. In Paulo autem Græcus codex impressus deprauatus est habet enim ἐπανόρθωσις δ' αὐτοῦ διὰ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραινόντων ἅμα τοῖς θερμαίνουσι, hoc est: Corrigitur autem ea calefacientibus, & humectantibus una cum calefacientibus Superfluum est ἅμα τοῖς θερμαίνουσι. Oroscius & Gemusæus non aduerterunt.

Erratum Oroscij.

Frictio.] Cũ oleo scilicet adhibita, quæ uitale robur excitat, & modice calefacit, unde & distributio nutrimẽti facilior, & nutritio promptior consequitur.

Imbecilliores] Vt qui decrepita potissimum ætate sunt: etsi alij alijs celerius senectutis incõmoda experiantur Quicunq; igitur uel crudi adhuc senes, quos græci ὠμογέροντας appellant, uel decrepiti, imbecilliores uiribus existunt naturalibus, ter die cibum assument, idq; hanc ob causam potissimum: nempe quod una uice multum assumere nequeunt. Deinde, etiam si sumant, concoquere nequeunt, quare melius est cibum partiri in tres uices.

ὠμογέροντες. Viridis senectus.

Ficum.

Ac fici maturæ] Hæ paulo innocentiores, immaturis: mediocriter tamen in usum adhibitæ. Ante cibum alium assumi debent, eo quod si non citò per aluum descendãt, corruptionem in uétriculo subeunt, & alios secum cibos corrumpunt, id quod de omnibus fructibus fugacibus intelligendum est.

Per hyemem uero caricæ.] Hæ incidendi, extenuandique uim habent, quo nomine aluum citant, renesq; exputgant. Cum nucibus uerò simul cõmestæ ad omnia præstãtiores existunt, atq; hinc nonnulli qui medicamentorũ aduersus lethalia cõfecturas perscripserunt, ficus aridas cum nucibus, & ruta præsumptas omniũ illorũ præsens esse remediũ tradunt.

Si nullũ in dextra.] Galenus libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας inquit: περὶ ἰσχάδων δὲ δόξειεν ἄν τις ἐνάντια λέγων ἀληθεύειν, εἰ κακοχύμους γε ἅμα καὶ εὐχύμους αὐτὰς εἴπῃ νοσώδεις τε καὶ ὑγιεινὸν ἐχούσας. ἐὰν γὰρ αὗται διεξέρχονται κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ ἡ ἀπ' αὐτῶν ἀναδοθεῖσα τροφή, διὰ τοῦ δέρματος, καὶ τῶν νεφρῶν ὑγιειναί τε εἰσὶ καὶ εὔχυμοι, βραδύνουσαι δὲ κακοχυμότεραι πως γίνονται Id est: De caricis autem, si quis cõtraria pronunciet, uere dicere censeri queat, nempe bono maloq; esse præditas: morbidi cuiusdam & salubris particeps.

Si nanq;

Si nanq; per aluum descendant, ac alimentũ quod ab eis prouenit, in corpus distributum, iecur renesq́, transierit, salubres sunt, & succi benignioris: sin remorentur, prauioris quodammodo fiunt: In textu hoc Galeni habes διάτε τοῦ δέρματος, quod est, per cutem, male pro διάτε τοῦ ἥπατος. Hoc in codice nuper impresso Gemusæus castigator præterijt. Textus Galeni uiciatus.

Ante cibum.] Alus subducendæ gratia: quæ etiam oliuis, ut Galenus in commentario de alimentis docet, & damascenis sollicitatur.

IN XXVI. CAPVT.

QVandoquidem uero.] Ex quinto Oribasij sumptum est Græcus textus deprauatus in Paulo est, pro ἐπειδὴ δέδεικται legi debet ἐπειδὴ δὲ δεῖ τῇ ἕξει, &c. quod annotauit Oroscius. Verum in hoc grauissimè peccat, dum alios reprehendit quod τρίμματι uerterit frictione, cum Galenus, Paulus & Oribasius semper dictionem τρίψιν & ἀνάτριψιν, pro frictione usurparint. τρίμμα uero apud grãmaticos, Suidam, Hesichium, Budæumq; nostrum pro detrimento accipitur, ueluti cum lapides atteruntur, aliàs aliæ res minutissimę deteruntur. Quid hic commodius erit quàm puluis? qui ex medicamentis conrritis effectus sit, & corpori admotus in balneo. Addidi hic, aquæ indito, ad sensum explendum Præterea errat Oroscius, qui λουόμενος, id est, dũ lauatur, uerterit, post balneum, cum eiusmodi smegmata in balneo soleant adhiberi. Sed frictionem intelligit: quanquam ipse textus sequẽs eum admoueat. Nam à balneo acopi usum præscribit: in balneo, aliorũ erit. Reliquit textũ uitiosum corrector Basiliẽsis. Corrigitur Pauli lectio. Erratum Oroscij. τρίμμα. Erratum Oroscij.

Summatq; propoma.] Vsus sum dictione græca quod ferè nulla apud latinos extet, quæ ad unguem eam referre possit. Græci autem uocant προπόματα quæ ex uino fiunt, & melle dispumato. Nã Paul. lib. 7. inqt: ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν ἐξ οἴνου συντιθέμενα, ἃ δὴ καὶ προπόματα καλοῦσι, τοῦ μέλιτος ἀπαφρισθέντος ἓξ λαμβάνει πρὸς τέσσαρας τοῦ οἴνου, καὶ συντίθεται μὴ ἑψόμενα. Propomata.

IN XXVII. CAPVT.

COrpus decoloratum.] Vita lętior, citra curas, & melãcholiam actiones naturales non habet impeditas, unde sanguis primũ coqui, deinde toti corpori distribui potest. Græce est βίος εὐφροσύνης, hoc est, uita læta, & iucũda: προσηνῆ βρῶσις est προσφιλὴς, quod signat chara, grataq; commestio. βίος εὐφροσύνης. προσηνης βρῶσις.

Pastillos.

κόλλικες. Paſtillos.] Greca dictio eſt κόλλικας, à nullo ferè grammatico expoſita. Galenus autem ex Hippocrate interpretatus eſt τροχίσκους, quod hic optimè quadrat. Magni alioqui uiri in hac uoce decepti ſunt, qui pro glutinãtibus quibuſdam rebus uſurparint.

IN XXIX. CAPVT.

Corrigitur codex. MEl coctum.] Exemplaria græca deprauata ſunt, habent enim καὶ μέλι ἑφθὸν τὸ σκληρὸν ἄγαν, pro τὸ σκληρὸν ἄγαν εἶναι, hoc eſt, quod durũ nimis ſit: cauſam addit, cur mel coctum dentibus noceat.

IN XXXI. CAPVT.

IN ſuperiore uentre.] Ex quinto Oribaſij tranſcriptum eſt, ἄνω uerti in ſuperiore uentre, in quo fit concoctio. In eo ſi diutius immorentur, perficacia ſunt & dura.

Germanica impreſſio. Ventos contrarios.] Nihil oculis magis incõmodat quàm uentus contrarius, eoq; miror, cur Germanicus corrector mutauerit ἐναντίους, hoc eſt contrarios in ἐναιτίους, quaſi dicas cauſæ authores.

IN XXXII CAPVT.

PLurimum noxæ ciborum.] Similem habet ſententiã Galenus in commentario Aphoriſmorum primo: ὅταν γὰρ ὑπερπληρώθῃ τὰ ἀγγεῖα ποτῶν ἢ σιτίων τοῦ διαῤῥαγῆναι κίνδυνος αὐτοῖς, ἢ καταπνιγῆναι ἢ καὶ σβεσθῆναι τὸ ἔμφυτον αὐτὸ θερμὸν. καθάπερ καὶ ἀπώλλοντό τινες. Hoc eſt: Cum enim uaſa potu, aut cibo repleta ſupra modum fuerint, periculum ne ea rumpuntur, aut ipſi ſuffocantur aut etiam calidum natiuum ipſum extinguant.

Vomitu igitur.] Poſt uomitum autem os colluendũ, dentes, oculoſq; & totam faciem poſtea præcepit Oribaſius. Id niſi fiat, dentes eis qui uomunt, computreſcere. Sollicitari autem uomitus debet aqua tepida ſtatim aſſumpta.

At ſi neq; deſcenderit.] Signa repletionis uenarum commemorat. At ſanguinis redundantia proprie πληθώρα græcis dicitur. πλῆθος pro omnium humorum ſeparatim plenitudine accipitur. πλησμονὴ pro repletione tum potus, tum cibi, & uentris & uenarum uſurpatur.

πληθώρα. πλῆθος. πλησμονή.

IN XXXIIII. CAPVT.

CIbis in uentre. Hoc ſumptum eſt ex ſexto Galeni de ſanitate tuenda. Fit autem ſæpe, ut cibi corrumpantur, aut nimia

nimia copia ingesti, aut qualitate praua donati, aut tempore in commodo assumpti, aut ipsius uentriculi affecti uitio. Qūo autem corrupta educantur, Galenus ample docet. Inter cæte ra uomitum cōmendat ex uini dulcis potu. Sed Pauli textus impressus in omnibus exemplaribus deprauatus est, habet. n. δὶ οἴνȣ πόσεως καὶ γλυκέως, pro δὶ οἶνος πόσεως γλυκέος. Corrigitur textus Pauli.

Quæ mediocriter purgant.] Sunt enim quædam medicamenta, quæ admodum grauiter, & magno cum naturæ detrimento purgant. Itaq; mediocria hic præcipit, quæ sæpius per interualla sumi possint: qualis est picra dia aloes, cuius com positionem habes in septimo descriptam.

IN XXXV. CAPVT.

Veneris hæc sunt commoda. Ex Oribasij lib. 1. hæc sunt transcripta. Ante commoda autē docet, quibus uenus noceat: tum partibus corporis, tum temperaturis. Noxia itaq; uenus est inquit, pectori, pulmonibus, capiti, & neruis: itē siccis natura, & frigidis. Caueri etiā debet post repletionem, cū cibi, tum uini, item post euacuationem ex uomitu factā: purgationem, & si uenter sua sponte fuerit solutus. Præterea si cibus nondum sit concoctus, aut si ægritudo quædam infestat.

Eoq; melancholicis.] Vide Aristotelem in problematum sectione 4. ad finem, nimirum ꝙ flatu redundent. Semen autem decessio flatus existit. Sed quid de insanientibus dicemus, an & illi flatus habent? Ego sane opinor uenerem insanientibus conuenire, quod seminis qualitas quæ uirilitatem & ut dicā græce θυμὸν homini cōciliat, si in corporibus alioqui temperamento calidis, copiosior impertiatur, ex θυμȣ̃ solet μανία fieri. Semine autem excreto, animus ille remittitur & qualitas imminuitur. Galen. optimè de ueneris usu scribit in cōmentario qui inscribitur, ἰατρικὴ τέχνη, uerba ipsius in hunc modum habēt: ἀφροδισίων δὲ κατὰ μὲν ἐπίκουρον ȣ̓δεμία χρῆσις ὑγιεινὴ, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς, ἐκ διαλειμμάτων τηλικȣ́των ὡς ἐπὶ ταῖς χρήσεσι, μήτε ἐκ λύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κȣφότερον αὐτὸν ἑαυτȣ̃ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ εὐπνούστερον. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ᾖ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων ἁπασῶν τὸ σῶμα μήθ᾽ ὑπερπεπληρωμένον, μήτ᾽ ἐνδεὲς, μήθ᾽ ὑπερεψυγμένον, μήθ᾽ ὑπερτεθερμασμένον, ἢ ἐξηρασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. i. Rei ueneræ sēm Epicurū sane nullus ad sanitatē usus est. Sin aūt uerū fateri uelim⁹, cōducit, si tāto tpis interuallo exer- Venus corpus integrum requirit.

exerceatur,ut ex ipſius uſu nec reſolutionem corpus ſentiat, & leuius quàm fuit euaſiſſe,perſpirãtiusq; uideatur. Tempus autem coeundi eſt,cum ex omnibus quę foris accidunt medium exacte corpus obtinuerit, neq; uidelicet repletum nimis ſit, neq; inane, neq; refrigeratum impendio, neq; excalfactum: neq; ſiccatum, neq; humectatum immodicè.

εὔσιτοι. ἄσιτοι. Cæterum alij etiam.] Duæ dictiones contrariæ in græco ponuntur, nempe δυσιτότεροι, & ἄσιτοι, quanquam impropriè ſi Galeno credimus, ἄσιτοι ponitur pro ijs qui faſtidio laborant. Nam id ἀπόσιτοι ſignificat, ut ſuperius annotatum eſt. Sed poſitum eſt opinor, ut ἄσπλαγνος, hoc eſt, ſine uiſceribus, pro eo qui parua uiſcera habet,, ἄφωνος, hoc eſt, uoce carens, pro illo, qui paruam uocem edit, εὔσιτος cibi appetens. Superius nempe capite primo poſitum uidetur pro εὐσίτους ποιῶν. hoc eſt, cibi cupidos faciens. Nam εὔσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι. καὶ αἱ μακρότεραι ἀποδημίαι. Id eſt: Iam uero & labores, & longiores profectiones cibi appetentiam faciunt. Verum alius εὔθετοι legendum putat.

Celſus. At uehemens.] Celſus elegãter libro primo hanc ſententiam ex græcis confirmat his uerbis. Concubitus uero, neq; nimis concupiſcendus, neq; nimis pertimeſcendus eſt. Rarus corpus excitat, frequens ſoluit. Cum autem frequens non numero ſit, ſed natura, ratione ætatis & corporis ſcire licet, eum nõ inutilẽ eſſe, quẽ corporis neq; languor, neq; dolor ſequit̃.

Contrario ſententiæ. Antequam ſomnus inuadat.] Ex Oribaſio hæc particula ſumpta eſt: & uideri poſſit Galeno contraria. Is enim libro primo de ſanitate tuenda ex Hippocratis ſententia hunc ordinẽ obſeruat. Labor, cibus, potus, ſomnus, uenus, & hæc omnia mediocria. Paulus ante ſomnum uenerem ineundam cenſet, redditq; rationem non certè inualidam. Sed intelligendũ eſt, ſecundum cibum, non ſtatim, ſed concoctione obita: nihil etiam refert, ſi ſomnus aliquis breuior præceſſerit: ſequatur prolixior: ex quo uires recolligentur.

Varia lectio. Gemuſęus. Frigus ſuperueniens.] Bifariam legitur in græcis exemplaribus, Germanicum habet καὶ ψύξεις αἱ ἐπειγόμεναι, hoc eſt, frigus urgens, aut ualens. Alia habent ἐπιγιγνόμεναι, quaſi dicas ſuperueniens. Ita quoque Oribaſius habet. Neſcio cur Gemuſęus mutauerit.

IN XXVIII. CAPVT.

CApite grauantur & anxij fiunt.] Hoc caput ex Oribasij libro primo transcriptum est. Vbi etiam græce habetur, καὶ ἀσώδεις γίνονται, quod est, & anxij fiunt, conflictanturq;. Oroscius alios reprehendens, ex Marcelli Florentini Dioscoridis interpretis sententia uertendum censet ἀσώδεις ex repletione cibum fastidientes. At Galenus in commentario libri secundi προῤῥητικῶν Hippocratis hoc modo interpretatur, διττῶς γὰρ γινομένων ἀσωδῶν τῶν καμνόντων, ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ σώματος βαρύνηται καὶ μηδὲν φέρειν σχῆμα ῥᾳδίως. ἕτερον δὲ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπὸ μοχθηρῶν δάκνηται χυμῶν. οἱ πρότεροι μὲν ὀλεθρίως διάκεινται, ναυτιώδεις δ' εἰσὶν οἱ δεύτεροι. Id est: Cum bifariam ægrotantes fiāt ἀσώδεις, uno quidem modo, quum uirtus à corpore grauatur, nullamq; eius figuram ex facili tolerat, altero autem cum os uentriculi à uitiosis humoribus mordetur, priores quidē affecti sunt perniciosè: alteri uero nauseabundi existūt, &c. Hoc itaq; Pauli contextu prior significatio accipienda est: nō secunda, quādoquidem uirtus seminis copia multum grauatur. Deductum autem ἀσώδεις est ab ἄση: quæ dictio frequens est apud Galenum & Hippocratem, primum δυσφορίαν, signans: deinde fastidium acribus humoribus stomachum rodētibus excitatum, unde & uomitus ἀσώδεις dicitur. Nolo hic cōmemorare, quàm multi etiā celebres uiri in eius interpretatione sint decepti.. Legendum est ἀσώδης, non ὠσσώδης, quod etiam ἀσόμενος dicitur.

ἀσώδης. Hippocrates. Duplex significatus dictionis. ἀσώδης. ἄση quid ἀσόμενος.

Aliorum.] In codicibus græcis impressis habetur ἁλῶν, hoc est, sale, pro ἄλλων, quod est, aliorum, quam lectionem & sensus, & Galenus in sexto de sanitate tuenda approbat. Nos antea quoq; aduertimus.

Lectio castigata.

Semen uiticis.] Græcus codex habet καὶ σπέρμα τοῦ λίνου; hoc est & semen lini, pro σπέρματος ἄγνου, quod est semen uiticis. Sic etiam habet Oribasius. Item superius iam fecerat Paulus mentionem seminis lini. Hoc non aduerterūt Oroscius & Gemuseus.

Lectio deprauata. Erratum Oroscij & Gemusæi.

IN XXXIX. CAPVT.

PIper myrrham cum dulci.] Calida perfrictionem expertis præscribit: quæ nimirum habitum ipsorum restituāt. Nescio autem cur Oroscius legendum hic censeat cum uino albo,

Oroscius falso emendat.

albo, cum nullum eius generis calidum ſit, nec odorum, quale Paulus requirit. Melior itaq; lectio cum uino dulci, quale eſt fuluum, frigidis aut temperamento, aut ex accidenti accommodatiſſimum, ſi Galeno credimus, & ipſi euidentiæ.

IN XL CAPVT.

ἔγκαυσις. quid. Celſus.

SI qui uero.] Græce eſt ἔγκαυσις, quod ad uerbum ſonat aduſtio uel exuſtio. Galenus lib ſecundo κατὰ τόπους: propriè dici affirmat, de ijs qui exuruntur in ſole. Celſus: Si quis in ſole exuſtus eſt, huic corpus & caput oleo perfundendum.

Lectio emendata. ἀθρόως.

Paulatim.] In impreſſo eſt κατὰ λόγον, quod eſt ſecũdum rationem, pro κατ' ὀλίγον, id eſt palatim, cuius cõtrarium ſequitur ἀθρόως, quod idem ſignificat quod uniuerſim, ſubito ac una uice.

IN XLI. CAPVT.

Celſus. Cibi ualentis materia τρόφιμα. Celſus. Inſtaurata lectio.

CIbos ualentis materiæ.] Ex quinto Oribaſij traducta ſunt: uoco autem cibos ualentis materiæ, quæ probe & multum nutriunt: ut Celſus alia ualentis, alia inediæ, alia imbecillę materię, libro ſecundo commemorat: uocatq; ualentiſſimũ, in quo plurimũ alimenti eſt. Græci uocant τρόφιμα.

Et ijs quidem obl] Græcus codex deprauatus eſt, habet enim καίροντι μηδ' ἐπὶ τούτοις. Id eſt, oblectetur, neq; ob hęc pro καίροντι δ' ἐπὶ τούτοις omiſſa negatione μὴ. Sic legit Oribaſius, quod etiã Oroſcius annotauit: ſed Gemuſęus omiſit.

IN XLII. CAPVT.

Vomitus quot modis excitetur.

QVoniam laborioſè uomentibus] Hoc caput ex primo Oribaſii ſumptum eſt. Vomitus primum uictus ratione excitatur: deinde medicamentis, &c. Victus ratione excitato utuntur etiam in ſecunda quoq; ualetudine: præterea in acutis fere morbis, quum bilis, aut pituita in ſtomacho ſuperat. Medicamentis uomitum facientibus, neq; ſani, neq; acuta ęgritudine occupati utentur. Nam ea longis tantum affectibus, & induratis conueniunt. Hinc etiam ueteres cũ nihil in medicina ſpei deprehendiſſent, ad uomitum ſolebant confugere. Id quod hodie etiam empirici quidam ſine ulla ratione factitates, optimis quibusq; medicis laudem pręripuunt Nam ea medicamenta propinant, quæ ſuprà & infrà ualentiſſimè purgent: quæ ſi æger ferre poſſit, ſanitati plurimum reſtituitur: ſin autem moritur, audaciæ ſuæ & temeritatis patrocinium habent, quod ſcilicet morbus fuerit deſperatus,

Empirici noſtræ ætatis.

tot me-

tot medicis antea curationem frustra molitis. Cęterũ quando potissimum uomitus solicitari debeat, Polybus in libello de uictu priuatorum docet. Sex mensibus hybernis inquiens, uomitu, æstate clysteriis utendum est. Quia enim per hyemẽ pituita in uentre generatur, uomitu eam euacuari præcipit: æstate uero bilem supernatantẽ, deorsum reuellere. Quæ sententia Hippocrati contraria in Aphorismis uideri queat: ubi habet: Aestate superiora magis, hyeme inferiora medicamẽtis solicitare oportet. Hic dicemus ex sententia Galeni, totũ corpus si purgare uolueris, æstate per superiorem uentrẽ, hyeme per inferiorem medicandum est. Sicut in Aphorismis dictum inuenimus. Etenim redundantibus, purgatio medetur, illuc quô uergunt adhibita. At si ab incremento humores in parte aliqua prohibere uolueris, per opposita reuellere conducit. Melancholicus autem humor quocunq; in loco fuerit, per inferiora educi debet. Cęterum alii singulis mensibus bis uomunt: alii per longiora interualla: alii nullo tẽpore præscripto, sed quoties aut uino, aut cibo pleniore se ingurgitarint. Qui aũt uomere bis in mẽse uult, inquit Polybus, & post eũ Celsus, melius cõsulet, si biduo continuarit, q̃ si post quintumdecimum diem uomuerit. Galenus aũt nihil referre dicit, si ex interuallo nõ cõtinuatis diebus uomas. Porrò uomitus quõ medicamentis excitẽ, septimo libro est cõprehẽsum.

Polybus. Quãdo uomitu utendum. Collatio sententiarum. Quomodo totum corpus purgari debet, & quõ pars corporis. Humores ne crescãt per opposita reuellendi. Quãdo uomendum.

Ferculum ex fabis,] Gręce hoc uocatur ἔτνος. Galenus interpretatur libello de euchymia his uerbis. ἔτνος ὀνομάζω το ἐκ τῶν ἑψηθέντων ὀσπρίων καὶ χεδρόπων σκευαζόμενον, &c. Verùm quòd sequitur in codice καὶ τὰ πίονα τῶν κρεῶν, hoc est, & pinguiores carnes, ubi legendum cẽseo καὶ τὰ πλέονα τῶν κρεῶν, quod est, & copiosiores carnes, scilicet fabarum. Nam ex leguminibus hæc commemorat Paulus. Non sum autem ignarus, pinguiores carnes, ut est suilla aliorumq; animalium uomitum posse excitare. Verùm Oribasius nobiscum sentit & contextus requirit.

ἔτνος. Neglexis Oroscius.

Verùm non solum.] Hoc quoq; superiorem lectionẽ confirmat. Nam χύλοι hoc est, succi seu cremores non de carnibus animaliũ dicitur, si quid iudico, sed de leguminibus aqua maceratis: aut de herbis, si mentio earum fuisset facta. Dixi autem cremores, secutus Varronem & Celsum, qui uocant cremorem ptisanæ, aliorumq; granorum, ac leguminum.

Chyli leguminum.

Irrites.

Irrites.] Parum absolute dixit irrites, digitis eo perunctis: intellige & in os demissis.

Instaurata lectio.

Ne cesset uel intermittat.] Manca uidetur sentẽtia græca: ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι καὶ διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, quod est: Eum qui uomere debet, non oportet cessare, nec intermittere. Quid hoc est, nisi ponatur aliquid, quod terminum eius signet? Nam hoc pacto perpetuus, uomitus, aut simile quippiam intelligi possit, quod quàm sit absurdum, omnes eruditi norunt, addendum ergo in codice græco ἄχρις ἂν ἅπαντα λαπέντα ἐκβάλλῃ. i. Donec oĩa quæ infestãt, eiecerit. Vt est in Oribasio, quod Oroscius & Gemusæus prætererũt.

Oroscius & Gemusæus nimiũ in aliorum erratis occupati.

IN XLIII. CAPVT.

Epithymi dosis: non animaduersa ab Oroscio.

MAne epithymi drachmam.] Nusquam inuenio minus epithymi pondus ad aluum ducendã. Alii drachmas tres propinant, alii quatuor, alii quinque. Nec opinor drachmam unam quippiam proficere, eoq́; mendum forte est. Item Paulus in septimo drachmas quinque præbet. Auicenna usque ad quatuor.

IN XLIIII. CAPVT.

Varietates clysterum.

CLysteribus utendum.] Quemadmodum balneorum præfecti, lapidum sordes, lutumq́; abluunt, ita clysteres uentriculi & intestinorum pituitam & bilem detergent, qui pro humoris diuersitate etiam uariari solent: alii præterea lenes, alii acres habentur. Item triplici liquoris mensura constant.

Mensura.] Sũma est, tres heminæ, media, duæ, minima, una. Si Oribasio credimus, eoq́; miror Paulum hic semiheminã ponere, quod ferè apud nos dimidia libra est: quæ parum adeo euacuabit.

IN XLV. CAPVT.

VTimur etiam gland.] Et hoc & superius caput ex primo Oribasii transcriptum est. In calce habetur græce παρέσεσιν αἰδόιη quasi remissionibus, aut relaxationibus, uel resolutionibus. Sed πάρεσις & παράλυσις, ita differunt, ꝙ illa partem aliquam corporis obsidet: hæc uero totum corpus. Dicuntur teiam παρετοὶ resoluti in aliquo membro.

πάρεσις. παράλυσις. πάρατοι.

IN XLVI. CAPVT.

HVmores in capite.] De medicamentis agit quæ materiã ex capite tum per os, tum per nares detrahunt, ac potius detrahendi modum præscribit. Ac primum Græco uocabulo ἀποφλεγματισμὸν appellat. Scribonius compositione nona exponit

ἀποφλεγματισμός.

exponit his uerbis: Si per os magis detrahere materiā uiſum fuerit, ſuadebimus pyrethri radiculam commanducare: atque ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam, Celſus etiam lib 4. cap. 2. explicat: Gargarizare his, quæ ſaliuam mouent, inquiens: Nam aut manduntur ea medicamenta, aut in gargariſmata adhibētur. Rectè igitur interpretabimur, & Latine ἀποφλεγματίζειν, ſaliuam mouere. Alterum medicamentum quod per nares caput purgat, ἔῤῥινον uocatur. Solet enim hoc per cornu, quod ῥινεγχύτης dicitur, naribus infundi. Ibi pauliſper cōmoratur, materiam è capite detrahit. Tertium ab illitu διαχριτὸν nuncupatur, quod palato, collumellæ, & narium foraminibus applicatur. Verùm hoc in uniuerſum intelligi debet, nullum ex comprehenſis modo medicamentis eſſe adhibendum, niſi toto prius corpore purgato. Materiam per os detrahere. Saliuam mouere. ἔῤῥινον. διαχριτόν.

Sapa.] Græci hoc uocant σίραιον, & ἕψημα. Galenus lib 3. κατὰ γένη. cap. 11. ὀνεὶς οὖν ἕνα τῶν τροχίσκων ἢ κυκλίσκων, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοι τις, ὧν εἷς ἐστὶ καὶ ὁ πολυείδου δι' ἑψήματος ἢ σιραίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖν ὡς ἂν αὐτὸς βαλήθῃς ἐξέστωσοι, &c. Soluto igitur uno paſtillorum aut orbiculorū, aut quomodocūq; uocare libet, è quorum numero etiam eſt qui Polyidæ aſcribitur, ex ſapa, quā Græci ἕψημα uel σίραιον, uel quomodocunq; hanc quoq; uelis, appellant. Eſt autem ſeræū uel hepſema, uel ſapa, ingenij non naturæ opus, muſto ad tertiam uſq; partem menſuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidiam eſt, defrutū uocamus. Hæc Plinius lib 14. cap 9. Idē lib. 23. cap. 2. Vino cognata res ſapa eſt: muſto decocto, donec tertia pars ſuperſit. His conſentit Leontinus agriculturæ ſcriptor Græcus, in hunc modum inquiens: γλεύκους καλλιστουξέστας η̄, οἴνου καλλίστου ξέστας ρ̄. ἐπὶ τρίτης ἕψων καὶ ἀπαφρίζων, ἐξαίρετον ποιήσεις. Hoc eſt: muſti optimi ſextarios octo, uini nobiliſſimi ſextarios centum, ad tertiam coquens, deſpumansq;, eximiam ſapam conficies. Columella refert quoſdam partem quartam eius muſti quod in uaſa plumbea coniecerunt, nonnullos tertiam decoquere. Verum id ex aliorum ſententia recenſet. His accidit aliud ſapæ nomen Latinum, Calenum ſcilicet, quod deprauatum eſt in Palladio, mutatumq; in Caroenum, quod uir quidā non mediocriter in literis uerſatus putat ex Palladij ſeculo manaſſe. apud ueteres tū Græcos, tum Latinos in uſu nō fuiſſe. Verum rem penitius intro- Sapa. Defrutum. Leōtinus. Calenum.

ſpicienti Calenum apud Strabonem urbs eſt Cāpaniæ,in cuius agro uinum optimū & dulce naſcitur. Plin.lib. 14.cap.16. ijs præponi ſolebāt Calena, Legendū itaq; cēſeo apud Palladium: Modus his & uirtutē mutabit,& nomina. Nam defrutum à deferuendo dictū,ubi ad ſpiſſitudinem ualde deſpumauerit,effectum eſt: Calenum,cum tertia perdita, duæ partes remāſerint: ſapa,ubi ad tertias redacta deſcenderit &c.Quēadmodū igitur σίραιον ἕψημα,& ἕψητον apud Hippocratē inter ſe cōfundūtur,ita apud Latinos ſapa,& defrutū. Cùm ipſe Columella lib 12.ſcribat,muſtū quādo dulciſſimi ſaporis decoquit ad tertias,& decoctum,ſicut ſupra dixi, defrutū uocat.

Voces confunduntur.

Quod autem ori illinitur tale eſt: ſapo.] Hoc ſumptum eſt ex lib.2.de Cōpoſitione medicamentorum ſecundum locos ad calcē: uerba ita ſonant: ἄλλο διαχριστὸν στόματος, σάπωνα διεὶς τεύτλου χυλῷ χρίσον, τὰ κατὰ τῶν οὐρανίσκον, καὶ τὸν κίονα τοῦ στόματος, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἔρρινον ἐστίν. i. aliud quod ori illinitur. Saponem betæ ſucco dilutum palati regionibus & columellæ illinito. Idem uero hoc etiam per nares infunditur,&c. Deinde ſequitur paulo poſt, εὐποριστῳ δὲ πολλάκις ἐχρησάμην φαρμάκῳ ἐγχεομένῳ τῇ ῥινὶ μελανθίῳ, ποτὲ μὲν ὄξει δριμεῖ διαβρέχων πρὸ μιᾶς ἡμέρας, εἶτα τῇ ὑστεραίᾳ σὺν ὄξει πάλιν λείων, καὶ ἐγχέων εἰς τὴν ῥῖνα διὰ τῶν μυκτήρων. Hoc eſt, facili autem paratu ſubinde uſus ſum medicamento melanthio,quod naribus infunditur, interim ſane aceto acri pridie macerans,deinde poſtero die ex aceto rurſus læuigans, infundensq; narium foraminibus,&c. Ex priore igitur cōtextu Galeni,Pauli lectio corrigenda uenit,legendumq; pro σίνηπι,quod eſt ſinapi,σάπων,hoc eſt ſapo. Cui lectioni aſtipulatur etiam Oribaſius lib.1. Eſt autem teſte Plinio Sapo gallorum inuentum rutilandis capillis,ex ſeuo & cinere,liquidus & ſpiſſus. Hoc non aduertit Oroſcius,iam ſeuerus aliorum caſtigator.

Lectio corrigitur.

Hoc non aduertit Oroſcius.

IN XLVII. CAPVT.

QVęcunq; urinæ ciendæ ſunt.] Omnia ex Oribaſio pene deſcripta ſunt,niſi quòd poſt rutam, addit Oribaſius,aut anethi radices uſtæ,aut cinis earum cum melle. Cæterum quibus de cauſis menſes retineantur interim,tertio libro abunde condiſces.

Vuluæ ſubijciuntur.] Græci uocant medicamenta propriè,quæ lana excepta naturalibus cōdūtur,πρόσθετα, quales ſunt

ſunt poſſi dicti,aut penicilla,collyriaq́,,ut apud Ariſtotelem in 2.de generatione: τάς δὲ γυναῖκας βασανίζουσι τοῖς τε προθέτοις, ἐὰν διικνῶνται αἱ ὀσμαὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ θύραθεν κάτωθεν ἄνω: καὶ τοῖς ἐγχρίστοις Hoc eſt,mulieres autem ijs quę uuluæ inſinuantur,explorant,num odores ad ſpiritum qui foris aduenit,ab infernis partibus ſurſum perueniant; item ijs quæ illinuntur, &c.quod Hippocrates ex ſuffitu aromatum ad nares & os delato cognoſci tradit. Cæterum προθετὰ ueniunt à uerbo προστίθεσθαι,quod priuatim ſignat,ſubiici naturalibus mulierum.Dioſcorides lib.1.cap.1. προστεθεῖσαι δὲ ὡς κολλύριον μετὰ μέλιτος, ἔμβρυα κατασπῶσι. Hoc eſt radices iridis collyrij modo cum melle naturalibus fœminarum ſubiectæ fœtus excutiunt. Hinc etiam προθέματα deriuantur, idē quod πρόσθετα, ſignificātia.Dioſcorides de coſta loquens, δύναμιν δὲ ἔχει ἐμμηνῶν ἀγωγὸν, καὶ τῶν περὶ τὴν ὑστέραν παθῶν, ἀγαθὸν ἐν προθέμασι, καταντλήμασι καὶ πυριάσεσι,quod Latine ſonat: Menſtrua uero educit,& uuluæ affectibus medetur,in peſſis ſubiecta,ſuperfuſionibus & fomentis. Quēadmodum igitur προστίθεσθαι apud Græcos uſurpatur,ita ſubiicere,apud idoneos Latinæ ſcripturæ ſcriptores. Id quod ex Celſo licet deprehēdere,lib 5 c.21.ubi habet: Sed alia quoq; utilia ſunt,ut ea quæ fœminis ſubiiciūt: πέσσους Græci uocāt.

προθετά. προστίθεσθαι.

Subijcere

Aut allium Lege in codice Græco ἢ σκόρδον λεῖον προστιθέμενον,non babetur impreſſum ἢ σκόρδον λείου προστιθεμένου. Id nec Oroſcius,nec Gemuſæus aduertit.

Oroſcius hoc neglexit.

IN XLVIII. CAPVT.

SVdorem eliciunt.] Quemadmodum aluus quotidie reſpōdens,& urina,aliaq́; recrementa reddita ſanitati faciūt, ita ſudor etiam cum opus eſt,effuſus,non mediocriter corpus cōſeruat.Ex cibo igitur dum concoquitur,duo recrementa generantur,alterū,quod craſſius eſt,craſſioribus inteſtinis trāſmittitur,alterum quod tenuius,cùm chylo adhuc fertur. In iocinore chylus in ſanguinem conuerſus, ad cauam uenam tranſit. Quem ubi ſeroſi illi humores, quod excremētum tenue appellaui,eò traduxerint,non conuenit, ut diutius in corpore maneant,ideoq́; renes cauæ uenæ non procul à iocinore adhærent,qui illos recipiant,pauco ſane adhuc aquoſo humore ſanguini permixto,uehiculi cauſa, qui & ipſe purgari per cutis meatus debet,uocaturq́; ſudor. Si itaque copioſior

Recrementa.

Sudor quomodo generetur.

ſucceſſu temporis collectus fuerit, ut iam onus uenis exiſtat, artificio elici debet, natura uidelicet ceſſante, uel ob meatuũ denſitatem, uel ob aliam cauſam Scribit itaq; remedia quædã Aegineta, quæ ex Oribaſio omnia mutuatus eſt.

Similiter inſperſa.] Codex impreſſus uterque habet ἐμπλασσομένη, quod eſt emplaſtri modo adhibita pro ἐμπασσομένη, id eſt, inſperſa. Non enim ſimplicia euumerata, materiam habent, quæ illini poſſit. Oroſcius & Gemuſæus præterierunt, in aliorum erratis caſtigandis occupati.

Oroſcius non aduertit.

IN XLIX. CAPVT.

LAudatiſſimus.] Quemadmodũ uino, eſcis exercitatione, uigilijs, ſomno ac uenere, alijs alias uti pro ratione ætatis expedit, ita de aere quoq; iudicandũ, quem optimũ in pulmones trahere, omnibus iuxta ſalubre eſt. Tranſcriptũ eſt hoc caput pene ad uerbũ ex Gal 1. de ſanitate tuenda, & Oribaſio.

Peſtilentem auram exhalante.] In codice impreſſo habet δηλητήριον αὖραν ἀναπέμποντος, hoc eſt exitialem perflatũ ſurſum mittente. Galenus unde hæc mutuatus eſt, ἀποπνέοντος habet quod eſt, reſpirante, exhalante: quanquam parum refert, hoc, uel illo modo legas.

Galenus.

Hoc igitur modo.] Hippocrates iudicium hoc maximum in morborũ cauſis cognoſcẽdis tradit: nempe ſi oẽs, cuiuſcunq; ætatis, ac tẽperaturæ fuerint, morbis cõflictẽtur, aerem autorẽ eſſe intelligemus ut poſtea in ſecũdo uolumine diſces.

Nota morborum publice graſſantium.

IN L. CAPVT.

AQuarum,] Ex eodem Galeni loco hæc tranſcripta ſunt. Autor autem hic noſter ad ſanitatem tuẽdam etiã aquæ bonæ uſum facere teſtatur Si quidem fit interim, ut alibi Galenus memoriæ prodit, ut totus exercitus prauæ aquæ uſu de uita periclitetur.

In lib. de euchymia, & cachymia.

Aegre concoctionis.] In Græco ἀτέρεμνα male pro ἀτέραμνα legitur. Quæ de dictio proprie de leguminibus dicitur, nempe concoctu difficilibus ob duritiem. Galenus in libello quomodo boni maliq; ſucci generantur, in hunc modũ ait: ἔνια δὲ τῶν δημητρίων σπερμάτων, οὐδ᾽ ὅλως ὀγκοῦσθαι πέφυκεν ἑψόμενα κεκλήκασι δ᾽ ἀτέραμνα τὰ τοιαῦτα τῶν παλαιῶν ἑλλήνων τινές, id eſt: Nonnulla uero cerealia ſemina nequaquam ſolent intumeſcere, cum coquuntur, uocarunt autem eiuſmodi ex ueteribus Græcis nonnulli ἀτέραμνα, quaſi dicas re-

ἀτέραμνα.

cas re-

cas rebellia, peruicaciaq;. Aristotele, ἀτέραμνον ὕδωρ pro cruda aqua dixit in quarto de generatione animalium διὸ καὶ ἀτέραμνα ὕδατα, καὶ ψυχρὰ, τὰ μὲν ἀτεκνίαν ποιεῖ, τὰ δὲ θηλυγονίαν. Hoc est: Quare etiam cruda aqua, & frigida partim sterilitatem, partim fœmellarum procreationem efficit. Cæterum ἀτέραμνον habet cõtrarium, τέραμον Theophrastus in octauo: τὸ δὲ τέραμον, καὶ ἀτέραμον λέγεται ἐπὶ ὀσπρίων μόνον Qđ est: Teramũ & ateramũ de leguminibus tm̃ dicitur. ἀτέραμνον ὕδωρ. τέραμον.

Aut terram colatur puram.] Paulus habet, puram, sed Galenus unde hæc transcripsit. integra sententia sic habet: ὡς ὅσων γε πρόσ τε τὰς ἀνατολὰς ἐῤῥώγασιν αἱ πηγαὶ, καὶ διὰ πόρου τινος ἢ γῆς διηθεῖται καθαρᾶς, &c. Hoc est: Vt quarũ ad Orientem solem fons erumpit, & per meatuum quendam aut terram puram colatur. Instaurata lectio. Nõ aduertit Orocius.

IN LI. CAPVT.

FRigidam lauationem.] Hoc est in aqua frigida lauationem, quam Græci ψυχρολουσίαν uocant. Celsus libro primo frigidæ etiam lauationis meminit, Aestate aptissima sunt & caro, & olus, potioq; dilutissima, frigida lauatio. Hæc non omni conuenit ætati, sed ubi iam corpus iustã impleuerit magnitudinem. Nam in adolescente, incrementum eius remorator. Hoc quoq; ex Oribasij libro citato transcriptum est. Frigida lauatio.

Iis qui nullo uictus,] Qui enim cibis crassi succi, maliq; usi sunt, iis statim ex frigida meatus occluduntur, per quos discuti, euocariq; debebant Græce est πρόστυχὸν quod signat, ut cõtigerit, nulla ratione habita, quẽadmodũ faciũt, qui nec debito tẽpore, nec pro naturæ modo, aut exercẽtur, aut cibũ sumũt. Exacte aũt uiuũt, qui exercitationes ante cibũ moderatas subeunt, & quãdiu libet, ut ait Galenus dormiunt, ad con coctione scilicet obeundã, nec balneis à cibo utũtur, postremo qui cibos medii tenuiũ, crassorumq; ordinis assumũt, quales sunt exquisitissimi, maximeq; inculpati, tãquã in symmetria excessuũ cõstituti. Huius generis sunt panes optime elaborati, carnes gallinarũ, gallorũ, auiũ, phasianorũ, perdicũ, columbarũ, attagenarũ, turturũ, turdorũ, merularũ, omniumq; passerculorum, præterea piscium saxatilium Quanquam qui plurimis exercitationibus utunturtur agricolæ, nautæ, aliiq; id genus tã exacto uictu opus nõ habẽt, quippe caloris beneficio qui laboribus excitatur, ẽt crassi succi cibos tuto assumũt. Exacte uiuẽtes qui.

Porro multis.] Qui nimirum ſole feruente iter fecerũt, aut laboris quid ſubierunt, totum corpus ſtipulæ modo aridũ habentes, ij ubi in aquam frigidã ſe proiecerint, iuuantur: potiſſimum qui ualentibus ſunt uiribus, & frigido ſoli aſſueti.

IN LII. CAPVT.

Balineæ naturales.

NAturalium balneorum.] Vocãtur balnea naturalia, quæ ſua ſponte talia proueniunt: alia calida per ſe, alia caleſiunt. Galenus libro de ſimplici medicina illorum mentionẽ facit Plinius lib. 31. cap. 6. ubi in hunc modum habet: Eſt autem utilis ſulphurata neruis, aluminata paralyticis, aut ſimili morbo ſolutis. Bituminata, aut nitroſa utilis eſt bibendo atq; purgationibus. Pleriq; in gloria ducũt plurimis horis perpeti calorem earum, quod eſt inimiciſſimũ: nanq; paulo diucius quam balneis uti oportet. Hactenus Plinius. In Germania certe plurimis horis quotidie utuntur, nec à cibo potuq; interim abſtinent, corpore etiam nullam antea euacuationẽ per medicamenta experto, quod contra omnẽ rationem eſt, præterea uno balneo & paralytici, & ſanguinem ſpuentes & lienoſi, aliiſq; affectibus obnoxii utuntur.

Differẽtię.

Vſus.

Aquarum naturalium.] Sola aqua potabilis teſte Galeno humida eſt. Cæterarum nulla humectare poteſt, quod uidelicet nõ ſint exacte aqua, ſed miſta & adulterata, accepto nimirum, aut alumine, aut chalcitro, aut ſale, aut id genus aliquo.

IN LIII. CAPVT.

Sic etiã Polybus de ratione priuatorum.

NOn alienum eſt.] Celſus ex Hippocrate eleganter tranſtulit eandẽ fere ſententiam. Eo tempore anni inquiens, calidis omnibus potius utendum eſt, uel calorem mouẽtibus.

Quæſtio cur hyeme laborandũ magis.

Pluribus uti laboribus.] Quærere aliquis poſſit, cur pluribus utendum laboribus per hyemem, cum calor ipſe genuinus ſit amplior tunc quàm alio tempore, teſtimonio etiam Hippocratis, qui ait uentres hyeme & uere calidiſſimi ſunt. Ex calore autem concoctio optima, inde probus ſanguis, ex hoc autem omnes corporis partes aluntur Quare paucioribus laboribus hoc tempore quàm alio utẽdum eſt. Siquidem calor naturalis per ſe copioſus, & efficax, non opus habet ut plus nunc excitetur quàm in ipſa æſtate, aut alia anni parte. Huic quæſtioni ſic reſpondere non dubitem. Calidiſſimi quidem uentres hyeme exiſtunt, naturali calore, hoc eſt, temperatiſſimi. Particulæ autem corporis magis refrigerantur hyeme, ac

Solutio.

me,ac nonnullis ad uentris usq; regiones penetrat. Quapropter etiam si probe concocti sint in uentriculo cibi, non tamen exactam in iecinore mutationem recipiunt, sed aliquatenus ea frustrantur. Præterea totius corporis uenæ ab aere circunfluo refrigeratæ haud similiter ipsos transmutant Accedit ciborum copia, quam tunc una cum pituitosioribus qualitatibus assumunt: unde etiam humor crudus colligitur, qui laboribus & exterioribus particulis recalefacientibus concoqui, digeriq; debet.

Plus esse] Hippocrates, aut Polybus eius discipulus ait: τῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δὲ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ χρὴ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον. quod Celsus in hunc modum interpretatur. Hyeme plus esse; minus, sed meracius bibere conuenit. Polybus. Celsus.

Vere autem ineunte.] Vide libellum Galeni, cui titulus est, quos & quando purgate oportet.

A laboribus conquiescendum.] Intellige iis quibus per hyemem usus fueris. Sēper enim exercitatio corporis necessaria, uerum minor nunc, & facilior, ne calor naturalis, qui à sole tunc euocatur, etiam per hanc magis dissipetur.

At in autumno.] Celsus eadem fere habet: per autumnū, inquiens propter cibi uarietatem, periculum maximum est. Itaq; neq; sine ueste, neq; sine calciamentis prodire oportet, præcipueq; diebus frigidioribus, neq; sub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri.

Poma.] Græce est ὀπώρας. Nam pomum generale uocabulum est, & quicquid apud Græcos opera continet, complectitur. Discrimē ponit Democritus inter oporas & acrodrya. Quicquid herbaceo fructu uiret lignosi nihil exterius habēs, ut duracina, pyra, mala damascena, pruna, opora, apud Gręcos dicitur. Acrodrya uerò contra nominātur, quæ putamen exterius, lignosumq; fructum cōtinent, ut malum punicum, castaneæ, pistacea, nuces, utrunq; genus Salgami nomine complectuntur latini, à quo Salgamarius originem duxit. Celsus eodem loco iam citato: poma inquit, nocere quidam putāt: quæ immodicè toto die plerunq; sic assumuntur, ne quid ex densiore cibo remittatur, ita non hæc, sed consummatio omnium nocet. Galenus optimè utriusq; uocis significatū exprimit Cōmentario περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, in hunc mo- ὀπώρα. ἀκρόδρυα. Celsus. Poma. Galenus.

dum: τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὡραῖοι καλούμενοι κάρποι, κακόχυμοι πάντες. ἐὰν δὲ διαφθαρῶσιν ἐν τῇ γάστρι φαρμάκου δηλητηρίου πλησίον ἥκουσιν, ὥσπερ καὶ τὰ μῶρα. ἣν δ' ὀνομάζουσιν ἰδίως οἱ ἕλληνες ὀπώραν ἐν σύκοις καὶ σταφυλαῖς οὖσαν, ἀμείνων μὲν ἐστὶ τῶν εἰρημένων. &, τὰ δ' ἄλλα τῶν ἀκροδρύων εἴδη κακόχυμα ἐστὶ, &c. Hoc eſt, aliarum uero arborum fructus fugaces, omnes, maligni ſunt Sin autem in uentre computruerint, medicamenti uenenoſi naturam induunt, ſicut & mora, &c. Quam autem Græci propriè nominant oporam, ſicubus & uuis cõprehenſam, prædictis eſt potior. Plinius compoſitionem quãdam Oporinen appellat ex fructibus generatam, ut confundat differentiam, quæ inter oporam & acrodrya exiſtit. Tu igitur ſi uoles oporam fructus omnes appellabis ὡραίους κάρπους, horarios fructus.

Poſt æquinoctium.] Intellige autumnale, quod ad octauũ calendas Octobres, uel ad ſextum incipit, ut Florẽtinus Agriculturæ ſcriptor memoriæ prodidit. Conſulit itaq; Paulus, ut ſi fortè humores uel melancholici, uel aduſti in corpore redũdent, ante hyemem in autumno purgentur. Siquidem bis corpus in anno recte euacuatur, ſi plethoricum, ſanguinis dimiſſione: ſi malis ſcatet ſuccis, purgatione. Vere, humorum qui ex hyeme ſunt contracti: autũno, qui ex æſtate reliqui uſtionẽ ſunt experti. Quare in duobus æquinoctiis fere, ſani corporis euacuationẽ moliemur, ad futurorũ accidentiũ prçcautionẽ.

Quando purgandũ.

IN LIIII, CAPVT.

Facili præditus.] Hoc caput ex libro primo Oribaſii ſumptum eſt. Vult autem Paulus in omni uitæ genere, ut ſemper conſuetis utamur. Quod enim contra cõſuetudinem eſt, nocet Neq; enim ex nimio labore, ſubitum ocium, neq; ex nimio ocio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Qui igitur in laboribus uitam agunt, ſi facile ferunt, mutationem non conſulit. Qui in otio degunt, ſani neq; hi ad labores ſunt cogendi. Siquidem natura conſuetis gaudet. Verũ ut mediocris exercitatio ſummum corpori præſidium cõciliat, ita ocium, extremum adfert malum, ut albi Galenus ait, præſertim ſi corpus denſum, quod non ex facili diffletur, contigerit: ſin autẽ natura eſt rarum, perſpiratu non impedito, aptiſq; nutritur humoribus, etiam ſi non exercitetur, uix morbis eſt opportunũ: Siquidem per meatus, quicquid fuliginoſum uiſcoſumq; fuerit,

Omnis mutatio ſubita noxia eſt.

Conſuetis aliquid tribuendum. Denſi, Rari.

rit, difflatur, expelliturq́;, ac qui talem corporis constitutionem, fabricationemq́; habent, à græcis uocantur εὐδιάπνευστοι. Exercitiũ hoc loco intelliges, ex præscripto institutũ, q̃d multi ante cibũ, uti expedit, subire nequeunt ciuilibus negotiis, aut aliis ẽt districti. iis igitur si meatuũ cutis raritas & amplitudo fauet, etiã sine exercitio, sanitate aliquãdiu frui licet. εὐδιάπνευστοι.

Imo nec eos.] Hippocrates hanc sententiam in aphorismorum secundo confirmat: τὰ δὲ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ἐνοχλεῖν εἰώθε. Hoc est: Quę longo tempore consueta sunt, etiam si insuetis sint deteriora, minus molestare solent. Nec ea de exercitiis tantum, sed omnibus quæ ad corpus attinent, accipienda ueniunt.

In omnibus autem his] Galenus in libello περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας probat in hunc modum: Multi eiusmodi uitæ institutum sequuntur, ut ipsis non liceat, uel ante cibum probè exercitari, uel satis opportune cibum sumere, uel alimenta feliciter concoquere: qui sane à morbis immunes permanere nõ possunt, nisi ex interuallo alui subductione sibi prospiciant: interim purgatione, cum tempestiua sanguinis detractione, &c. Quanquam Paulus etiam intelligit ut quoti die aluus bis, aut certe semel respondeat inculpate pro assumptorum ratione. Id nisi fiat, certe sollicitandã esse docuimus. Necessitas purgationum cõtra eos q nunquã medicina utendũ docent.

IN LVI. CAPVT.

VOmitionibus.] Quandoquidem plerisq́, necessitas incidit, nauigio per mare proficiscendi, Paulus ẽt hic remedia malis obuenientibus enumerare uoluit, Oribasium secutus libro quinto: facit igitur uini mentionẽ, quod maximè stomacho uomitionibus turbata cõuenit. Vocat aũt græcè οἰνάριον quasi dicas uillũ, sicut ẽt ὀξείον τὸ ἀπὸ μέλιτος, ꝓ oxymelite. οἰνάριον. ὀξείδιον.

Polentæ polline] Hoc est tenuiore parte farinæ ordeaceæ tostæ. Voco autem pollinem cuiuscunq; partem subtiliorem, non tantum farinæ triticeæ, ut putat Oroscius. Nam Celsus, Scriboniusq́; thuris pollinis meminit. Plinius præparationem eius lib. 18. cap. 7. docet: Polentam quoq; græci nõ aliunde pręferunt. Pluribus fit hæc modis. Græci perfusum aqua ordeum siccant nocte una, ac postremo die frigunt: deinde molis frangunt. Galenus lib. 1. de alimentis, de nouello ordeo tosto intelligit. Gręci polentam ἄλφιτον nominant: tenuiorem eius partem, ἄλφιτον παιπάλη. Pollen polentæ. Errat Oroscius. ἄλφιτον ἀλφίτου παιπάλη.

IN

IN LVII. CAPVT.

QVum immodice corpus.] Ex Oribasii quinto, methodi uero Galeni decimoquarto hæc fere transcripsit. Cæterum medici officium est, ut intemperies corrigere, continui diuortium, committere, ita quoq; amputare, & præscindere, quod magnitudine, uel numero redundat, reficere autẽ, & fingere quod desit. Verbi causa, cum corpus ex corpulentia eò deuenit, ut nec ingredi sine molestia, nec sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc sedem propter uentris molem contingere, nec respirare libere possit, hanc liquare & tollere, æque nimirum, ut quando corpus ali desinit, huic quoq; reficiendo prospicere Paul. græce dixit ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἄμετρον ἐκτραπῇ τὸ σῶμα. Hoc est: Cum corpus in corpulentiam immodicã deuenerit. Celsus plenum corpus dicit & obesum.

πολυσαρκία.

Calidior & siccior.] Græcus codex non habet καὶ ξηρότερα, id est & siccior. Ex Galeno autem addendum uenit, quod Gemusæus præteriit.

Lectio castigata.

Citas exercitationes.] Græce dixit Paulus ὀξέα γυμνάσια, quod ad uerbum sonat, acuta exercitia Galenus in commentario libelli de ratione uictus priuatorum interpretatur fere quod decimoquarto docuit: ἡ ταχεῖα κίνησις τὴν θερμασίαν ἐπιπλεῖον αὐξάνουσα τήκει τὸ σῶμα. Quod est: Velox motus calorem amplius augens, corpus liquat. Idem igitur est ὀξέα, & ταχέα. Celsus cursum, multam obambulationem, omnemque uehementem exercitationem ponit.

ὀξέα.

ταχέα.

Iuuat itidẽ crassos insolatus] Crassos hic intelligo, quos græci κατασάρκους, πολυσάρκους, παχέας noĩant. His opponũtur λέπτοι, ἰσχνοὶ, κατισχνωθέντες, & καταλελεπτυσμένοι. Celsus cõtrarios inter se uocat, plenũ, & tenuẽ, gracilem & obesum. Insolatus autem græce dicitur ἡλίωσις, quod Celsus interpretatus est sol inurens: & omnis calor, quanqnam Oroscio id non placeat, homini in bonis authoribus parum uersato.

κατασάρκους. πολυσάρκους. παχέας. ἡλίωσης. Fallitur. Oroscius.

Præbibere autem non debent.] Hoc intelligendum est nimirum, ne cibus statim in corpore distribuatur. Contrariam plane sententiam habes apud Polybum: quam Celsus deinde interpretatus est: sed nonnihil euariat Græce primũ sic habetur: καὶ τοῖς σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, προπεπωκότας οἶνον κεκραμένον, καὶ μὴ πάνυ σφόδρα ψυχρόν, hoc est: Et cibos aggredi, uino

di,uino prius temperato,& non admodum frigido assumpto. Celsus inquit,semel die assumptæ epulæ,& uini non perfrigidi potio ieiuno in consuetudinem adducta. Galenus autem, sententiam corrigens,dicit legẽdum μήτ' ὅλως θερμὸν, quod est,neq; omnino calidi.

Semel tantum die] Græci hoc uocant μονοσιτεῖν. Galenus autem in commentario nuper citato locum hunc quasi corrigit, κάλλιον inquiens ἂν ἦν εἰρῆσθαι πρὸς αὐτῷ μὴ μονοσιτεῖν,ἀλλὰ ὀλιγοσιτεῖν,hoc est: Præstaret dictum ab eo fuisse,non semel epulas assumere,sed modicas. Quidam enim ex iis qui semel tantum cibum sumunt, multo plns ingerunt, quàm qui bis capiunt. μονοσιτεῖν. ὀλιγοσιτεῖν. Galenus non semel modice.

IN LVIII. CAPVT.

QVum extenuatos.] Hoc caput ex decimoquarto Methodi Galeni sumptum est. Commemorat autem uictus rationem extenuatis accommodam,primum quidem uinum crassum,cuiusmodi sunt nigra & fulua Italica uel Asiana,aut etiam Hispana. Linacer autem methodi interpres uertit οἶνον παχὸν, uinum pingue, qua ratione,uel quem secutus autorem nescio. Dicuntur autem uina crassa, quæ succũ crassum habent,multumq; alunt. Cibus autem crassi succi,qualis est,alica, porcina caro, panes furnacei, & textuacei, tragus, oua,lac,caseus,magnaq; piscium pars. Qui cibi crassi, omnes ad nutriendum sunt ualentissimi: & si probe in uentriculo,ac iocinore concocti fuerint,sanguinẽ benignũ generare solent. Vina crassa. Linacri locus. Crasi suc cibus.

Exercitatio modica] Omnia exemplaria Pauli impressa habent γυμνάσια δὲ βραδέα. Hoc est,exercitia autem lenta: & optime quadrat lectio superiori sententiæ, quæ de crassis extenuandis habetur,nempe huic,Citas exercitationes. Galenus autem in Methodo, omnibus codicibus attestantibus, legit βραχέα,hoc est,modica. Celscus in simili sententia de replendis tenuibus dicit conuenire, modicam exercitationẽ. Rursus Galenus in commentario superius citato dicit extenuatis eadẽ fere ex usu esse: οὕτω δὲ, inquiens,καὶ τὰ γυμνάσια,βραχέα τε γυμνάσεται,καὶ βραδέα,καὶ μετὰ τροφὴν. Quod est: Ita uero etiam exercitia,& pauca,& lenta,& post cibum habebit. Sume igitur utramuis lectionem. Ego secutus sum Galenum in methodo,unde hæc sunt descripta. Contrarij loci. Apud Polybum.

Deinde frictione dura] Hęc sententia & mutila,& deprauata Lectio emendata.

uata existit in Paulo. Quid enim per hęc uerba intelligas: κἄπειτα σκληρᾷ μὴ πολλῇ πελοῦντες τὸ δέρμα, &c. Corrigenda instaurandaq́; est ex Galeni lib. 6. de sanitate tuenda, in hūc modum: κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα. Hoc est: Et postea frictione dura non multa cogentes cutē, quo densa, duraq́; euadat. Hæc Orofcius & castigator Basiliensis non aduerterunt.

Orofcius. Castigator Basiliēsis.

Ijs qui pallido.] Iram, motusq́; animi præcipit decoloratis, ut uidelicet inde sanguis in exteriores partes trahatur: sicut alii quibusdam medicamentis eò alliciunt.

IN LIX. CAPVT.

EXtenuantur plerunq;.] Vide Galenum in decimoquarto Methodi medendi, ubi etiam horum curationem plenius persequitur. Picationis mentionem facit, quæ πίττωσις dicitur gręcis, hoc est, pix mēbris oblita: hyeme bis ęstate semel, idq́; frigidis & humidis, aut utroq; tēperamēto simul donatis. Nā siccis & calidis eiusmodi medicamēta adhiberi nō debēt.

πίττωσις

IN LXI. CAPVT.

DEntient, increscentq́;.] Hoc & superius caput, ex cōmentario Galeni sumptū est, qui ars medicinalis inscribitur. Deest autem in codicibus Pauli impressis dictio καὶ, in capitis principio. Lege igitur τούτε ὀδόντας φύσει θᾶττον, καὶ αὐξηθήσεται. Hoc est: Dentes citius producent, & augebuntur.

Instaurata lectio.

Is ob consuetudinem.] Puta liberaliorem cibum sumptū cōtinue, ocium, totamq́; deniq; uictus rationem: quod apud Galenum κατὰ συμβεβηκὸς, hoc est, secundum accidens, contrarium huic uocat κατὰ φύσιν, ex natura. Veluti alii nati grādioribus uenis, corpore ad gracilitatem idoneo ex ocio diuturno, cibisq́; tum ualidis tum copiosis crassescunt, alii exilibus uenis præditi ex labore assiduo, curis, uigiliisque & cibis extenuantibus usi in obesitatem prolabuntur.

Consuetudo acquisita natura.

Nigri ipsis pili existunt.] In codicibus Pauli impressis hac tota sententia desideratur: planeq́; ut adsit, necessaria ad disputationē de tēperaturis vr̄. Nā altera diuisionis pars existit. Repone igitur ex Galeno in arte medicinali in hūc modum post οὐκ ὀλίγῳ θερμότερον. μέλαιναι δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σὰρξ ἀπίμελος εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν εἴη θερμότερα, παμπόλλῳ δὲ ὑγρότερα, μαλακὸ τούτοις ἐστὶν ἡ σὰρξ καὶ πολλὴ, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ καὶ ψαυόντων ὀλίγῳ θερμότερα.

Instaurata lectio.

Hoc etiam aduertit Orofcius.

Color

Color autem & capilli.] Hic quoq; mutilus est codex græcus, habetur enim: τὰ δὲ τῶν τριχῶν τῆς χροιᾶς, pro τὰ δὲ τῶν τριχῶν, καὶ τῆς χροιᾶς. Nec aduertit hoc Gemusæus. Color itaq; totius corporis, hoc est albus, maxime erit, si illud uehementer fuerit frigidum, capilli quoq, rarissimi enascentur, si illud tale fuerit: sin minus, minus illa quoq; erunt intensa. Hoc itaq; est pro proportione. Restitutus locus.

IN LXII. CAPVT.

EXiguum sane caput] Hæc quoq; ex arte medica Galeni transcripta sunt. Prauam, inquit, cerebri structuram indicat. Nam quod in tentorijs præstant pali quos græci κάμακας appellãt, & in ædibus parietes, id nimirum in animalibus ossium substantia. Quippe ad huius imitationem cætera omnia in animãte solent effingi, mutariq;, ut si caluaria sit rotũda, necessario cerebrũ tale fuerit: quemadmodum etiam si oblonga sit, talem quoq; figuram cerebrum induet. Si itaq; paruũ est caput, ea q̃ ossibus adhærẽt, exigua, aut mutila esse cõiicimus. κάμακες.

Figura.] Nempe quæ ad oblongæ sphęræ potissimum similitudinem structa est. Alia uero capitis figura uertice acuminato, qualem Thersites habebat apud Homerum, deprauata est. Naturalis itaq;, priorem ac posteriorem partem prominentiorem habet. Deprauata, altera eminentiarum caret. Interim utraq;: quare etiam futuras præter naturam habet. Figura perfecta.

Si optimè sit disposita.] Galenus dicit: Si ualidam habet ceruicem, aliisq; ossibus optimè sit constituta.

Plerunq; igitur.] Retuli ad eminentias. Nam figuram nõ põt. Vult itaq; Paulus nõnunquam etiam fieri, ut capita etiã bona existant, quãuis eminentiæ à naturæ modo recesserint.

IN LXIII. CAPVT.

MInimeq; ab omnibus ex teris.] Ex eodem Galeni commentario sumptum est: dicit autem exteris, quod idem sibi uult, ac si dicas, extrinsecus accidentibus quæ calefaciũt, refrigerant, siccant, & humectant. De pilis etiam in libris de facultatibus naturalibus comprehensa à Galeno reperias.

Summatim circa.] In fine capitis hæc clausula habetur. Sonat autem græcè ταχύγηροι τὰ περὶ τὴν κεφαλὴ ἅπαντα εἰσίν. Hoc est ad uerbum: Cito senescunt in iis omnibus quæ circa caput sunt. Quasi dicas: Omnes capitis partes potissimũ, mature senium testantur.

IN LXIIII. CAPVT.

κλύδωνες.

FLuctuationes] Sic interpretatus ſum græcam dictionem κλύδωνας. Ventriculi eſt parum ea quæ ingeſta ſunt, comprehendentis, concoquentisq́;, fluctuationes experiri. Male impreſſum eſt in Galeno græco nuper ædito Baſileæ, κώδωνας pro κλύδωνας.

Caſtigatus locus.

Calidis cibis.] In impreſſo codice erat, πολλοῖς pro θερμοῖς. Nec aduertit Gemuſæus, tot manu ſcripta exemplaria iactans. Galenum uide in arte mediciuali.

IN LXV. CAPVT.

NOn modo uentriculus.] Ex eodẽ Galeni libro, eodemq́; ferè loco tranſcripta ſunt. Poſt hæc autem uerba: Cor, pulmo, & iecur, ſententia Pauli manca uidetur, quicquid Gemuſæus dixerit de epitome. Quid enim eſt, quin etiam bibentes, non ceſſant, uel ut græce dicam, καὶ μὲν δὴ καὶ πίνοντες οὐ πάυονται, niſi alia præceſſerint? Integra igitur ſentẽtia apud Galenum ſic habet: οὐ μόνον ἡ κοιλία διψώδεις τε καὶ ἀδίψους ἐργάζεται, καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πόματος ὀρεκτικοὺς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα σπλάχνα καρδία, καὶ πνεύμων: ἀλλ᾽ οἵγε διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσι τε πλέον, ἐκφυσῶσι τε μακρὸν, αἰσθάνονται τε κατὰ τὸν θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα κατὰ ὑποχόνδρια, καὶ μὲν δὴ πίνοντες, οὐκ εὐθέως ἡ συχάσουσι

Lectio inſtaurata.

Hoc eſt ut interpretatus ſum, reſtitue igitur, ſi uidetur codicem: Prius tantum erat: Non ſolũ, uentriculus ſitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calidæq́; potionis appetentiam facit, ſed etiam quæ in thorace continẽtur uiſcera, cor, pulmo, & iecur. Quinetiam ſi biberint, non ſtatim ſitire deſinunt, &c Quam integra hæc ſit oratio, doctis iudicandum relinquo, meo certe iudicio apponenda uidẽtur, quæ ego textui inſerui ex Galeno Miror Oroſcium hunc locum præteriiſſe: Gemuſæum autem non caſtigaſſe ex ueteribus exemplaribus quibus ſe abundare ſæpius triumphat.

Præterijt Oroſcius. Gemuſęus

ἐντρέχει.

Recrementa ipſis intercueniunt.] Hoc eſt, craſſæ humiditates & pituitoſę arteriam aſperã, per quam uox editut, intercipiunt. Græcum uerbum eſt ἐντρέχει αὐτοῖς. Alias ſignat, inſident, inhæreſcunt, ſi Græcorum grammaticis fidem accommodamus.

IN LXVI. CAPVT.

AC præcordiorũ regio.] Hoc eſt qua pręcordia incipiunt. Gręcus codex habet: καὶ τῶν καθ' ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον, quaſi dicas ad uerbum: Et pręcordiorum quæ his propinqua ſunt. Hoc eſt, & partes pręcordiorum his pectoribus uicinę hirſutę ſunt. Mox ſequitur; Magna uero ex parte quod textus gręcus in impreſſo tantum his uerbis continet: ὡς ἐπιτοπολὺ καὶ τὸ, pro ὡς ἐπιτοπολὺ δὲ καὶ, atq; ſic corrigito. Paulo poſt; Quinetiam, in gręco impreſſo eſt καὶ μὲν γε γάρ ἢ, &c. tu corrige ex Galeno καὶ μέντοι καὶ ἢ, requirēte id ſenſu. Rurſus puſillanimes, negligentes, pectore glabro, codex gręcus plane deprauatus eſt. Habet enim ἄτολμοι, καὶ μάλιστα ἐψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνον, pro ἄτολμοι καὶ ἀμέλητοι, καὶ ψίλον. Hęc Gemuſęus caſtigator non aduertit, ſic nec ſuperiora Oroſcius. O miſit Oroſcius. Lectiones caſtigatæ

IN LXVII. CAPVT.

HOc caput etiam ex eodem Galeni commentario, ut ſuperiora quę de temperaturis agunt, quaſi tranſcriptũ eſt. Cęterum in clauſula uenę duriores, gręcus codex deprauatus eſt. Habet enim αἱ φλέβες ξηραὶ, quod eſt uenę ſiccę, pro αἱ φλέβες σκληρότεραι. Hoc eſt uenę duriores. Locus caſtigatus.

IN LXVIII. CAPVT.

POrrò ſi humiditas calori fuerit cōiuncta, hiſpidos quidem minus, tales.] Vtrunq; exemplar impreſſum mutilũ eſt, deſideratur enim ἧττον. Nam legendum eſt, συνελθούσης δὲ ὑγρότητος τῇ θερμότητι, λάσιον μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι. Hoc Gemuſęus pręteriit. Lectio caſtigata.

IN LXX. CAPVT.

QVum itaq; calida] Totum hoc caput ex ſexto Galeni de ſanitate tuenda iuxta principium, & Oribaſii quinto ſumptum eſt: cōuenit aũt recte ut poſtquam tēperaturarũ notas deſcripſerit, intemperierũ remedia ſubiungat.

Solicitudo & uigilię.] Poſt has dictiones, καὶ κινήσεων ἁπασῶν ὀξειῶν. Hoc eſt, & omnes celeres motus. Sic enim uerto ὀξύ, quod eſt acutum, Recte autem dixit celeres motus: ut qui corpus calefaciant impenſius. Motus celeres.

Humidę & calidę natura] In gręcis codicibus impreſſis, tantum humidę, habetur. Legendum autem ex Galeno, ſenſu id requirente: αἱ δὲ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ τῇ φύσει, &c. Quod eſt: Hu- Inſtaurata lectio.

est: Humidæ uerò & calidæ natura. Nam ubiq; apud Galenũ habes, humidæ & calidæ naturæ, putredini sunt obnoxæ, quod lib. 1. de febrium differentiis hisce uerbis confirmat: ἑτοιμότατα γὰρ σήπεται πάνθ' ὅσα θερμά, καὶ ὑγρά. Hoc est: Nã omnia quæ calida & humida sunt, facillime computrescunt.

Calida & humida.

Rheumaticis, plethoricisq;. Vsus sum græcis dictionibus opera dedita, quòd medicis admodum sint familiares. Poterã autem dixisse, fluxionum & redundantię morbis, quemadmodũ Linacrus. Sed nescio quid energiæ habẽt uoces græcanicæ.

ἀπόῤῥοιαι

Porro defluxionibus] Recte quadrat. Nam superius dixit, rheumaticis patent morbis. Vocantur autem græcis ἀπόῤῥοιαι corporis defluxus, nunc in hanc nunc in illam partem: quales experiri sæpe solent humidi temperamento & calidi.

Lauacris, multa exerc.] Trifariam hæc lectio apud autores uariat: apud Paulum habetur: ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λουτρῶν καὶ γυμνασίων πολλῶν καὶ πρὸ τροφῆς. Hoc est: Defluxionibus prospiciendum est, lauacris, exercitiis multis, & ante cibum, &c. Oribasius legit καὶ τῶν ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λούτρων καὶ γυμνασίων πολλῶν, &c. consentit fere cum Paulo. Galenus autem in hunc modum: ὥς τε καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τῷ τοιούτῳ σώματι τῶν ἀποῤῥοιῶν προνοεῖσθαι χρὴ διά τε γυμνασίων ὡς ἔφην, καὶ λούτρων καὶ τρόφων πλειόνων, ἐκκρίσεώς τε τῶν δι' οὔρων, καὶ γαστρὸς γινομένων, &c. Hoc est, Quare qni huiusmodi corpori tuendo præficitur, prospicere iis debet quæ ab ipso defluunt tum exercitiis ut dixi, tum balneis, & cibis pluribus, tum uero iis quæ per uentrẽ & urinas redduntur, excernendis, &c. In hac oratione mendũ plane est: quod enim sibi uult, cibis pluribus? cũ corpus defluxionibus opportunum, sobriam potius uiuendi rationem requirat, quàm multorum cibo tum ingestionem qui ipsi sæpius fluxiones solent excitare. Legendum itaq; existimo in codice græco λούτρων πρὸ τροφῶν πλειόνων, quod est: Lauacris ante cibum pluribus. Nam ut exercitatio cibum pręcedẽs, ita balneum quoq;, superflua corporis discutit, subsequẽs autem cibos, cruditatem, eoq; prædicta symptomata procreat. Sed cui autori assentiemur, alius habet pluribus balneis, alius, pluribus, exercitiis. Superius semel dixerat, multa exercitatione, eoq; hic etiam referendam puto dictionẽ pluribus, uel exercitiis. Hæc nõ aduertit Gemusęus nec Orosci⁹.

Lectio notatu digna instaurata.

Omisit Oroscius.

IN LXXI. CAPVT.

INter frigidas.] Hoc totum caput ex ſexto libro Galeni de ſanitate tuenda ſumptū eſt: ex Oribaſij autem quinto Enumerat autem tres frigidæ intemperies differentias, frigidã & ſiccam, frigidam & humidam, frigidam & mediocrem in ſiccitate & humiditate. Harum ſingularum remedia ordine euumerat. Inter quæ Paul. recẽſet ἀλουσίατε καὶ γυμνάσια πλείονα καὶ λεπτότερα, quod eſt balnei abſtinentia, exercitia plura, & tenuiora Vbi legendū exiſtimo ex Galeno, ſenſu id exigente. ἀλουσιάτε καὶ γυμνάσια πλείονα καὶ διαίται λεπτόραι, hoc eſt: Balnei abſtinentia, exercitia plura, & uictus ratio tenuior. Hoc prætererunt Oroſcius & Gemuſæus. Locus reſtitutus.

IN LXXII. CAPVT.

INtemperies ſicca.] Hoc autem caput ex ſeptimo methodi ad uerbum tranſcriptum eſt: ubi docet, quæ potiſſimũ intemperies, ſeu alterationes facilius reparari queant Enumerat aũt ſiccitatis differentias tres: quas etiam alibi cõprehendit: Verum Pauli codex græcus ſtatim in principio capitis deprauatus eſt. Habet enim ἡ δὲ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας πρὸς ταυταις. Quod nihil fere ſignificat. Corrigito igitur in hunc modum: ἡ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ἐκτακέντων, καὶ τρίτηγε πρὸς τάυταις. In textu latino ſum interpretatus græca, quæ deſiderabantur. Caſtigator Baſiliẽſis hoc quoq; præteriit. Caſtigator Baſiliẽſis.

Ex bumore concreto.] Galenus addit, ſicut caro & adeps, Paulus compendij cauſa omiſit. Cæterum caro & adeps nihil aliud ſunt, quàm humor concretus: caro quidem, ſanguis ui aſſimilatrice in carnem redactus: adeps autem humor extra uaſa elapſus, ex frigiditate congelaſcit, concreſcitq;.

Chondrum ptiſanæ modo.] Chondrus omnino fit ex zea, ut in ſequentibus docebitur.

Ptiſana, à πτίσσειν duxit originem, quod ordeũ unde præparatur, tundendo deglubatur, ac ſuo cortice caſtratum, uſui ſeruetur. Hordeum mundatum officinæ uocant: tunditur enim hoc, nec molitur.

Quo picatores utuntur.] Vngnentum hoc alias dropax uocatur, quod picem recipit. Vide Paulum, in ſeptimo ad calcem. Solet partibus emaciatis adhiberi. Adminiſtratio græcis πίττωσις, quaſi picatio: qui adhibent πιττωταὶ dicuntur. πίττωσις πιττωταί.

Iam uero multæ.] Græcus codex non habet δαψιλεῖ, hoc est, multæ: uerum sensus exigit, ut contraria opponantur sibi δαψιλὲς, καὶ μέτριον. Sic etiã Galenus habet: μιγύσθω δ' ἐφεξῆς δαψιλεῖ ξηρότητι καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πάνυ πολλὴ θερμότης. Hoc est: Ab hinc uero iuncta sit multæ siccitati ut dictũ est, non admodum multa caliditas. In sequenti sententia, restitue græcum codicem, ac lege: τὶ μὲν τῆς τοιαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρώτην ἀγωγὴν φυλάξομεν. Quæ Oroscius, & castigatores Basilienses omiserunt.

Codex Gręcus restitutus. Omiserũt aristarchi.

Tepidos lactis modo.] In Græco codice est, χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα καὶ γαλακτώδη. Hoc est, Tepidos autem cibos & lacteos offeremus. Galenus lib. 7 Methodi dictionem γαλακτώδη interpretatur, χλιαρὰ δὲ, inquiens, τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν ἅπαλιν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη, quod est: Tepidos autẽ cibos offeremus, quos medicis uocare lacteos consuetudo est. Idem lib. 11 Aetij τὰ ἀλβυλα καὶ τῇ κράσει γαλακτώδη. Hoc est albulæ & tẽperamẽto lacteæ balineæ, quod est, tepidæ lactis iam emulcti modo. Cellus tales cibos, lib. 4. cap. 11 in hunc modũ inquiens. Aqua neq; ea ipsa frigida, sed potius egelida dãda est. Ibidẽ: Si uero tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomẽtis stomachũ fouere: uel si uẽter dolet, iisdẽ egelids, sic ut uẽter ipse mediocriter calẽtibus iuuet.

Quæ sint galactode.

Egelida.

Quod si ad uomitũ sint idonei.] In Græco codice mutilatus locus est, in hunc modum: εἰ δ' ἐπιτηδείως ἔχοι διὰ ῥαφανίδων ἐμέτω, adde post ἔχοι dictiones duas πρὸς ἐμετόν, quod Gemusæus castigator non aduertit, uolens in compendio eiusmodi intelligi.

Restitutus locus.

IN LXXIII. CAPVT.

QVum igitur attenuandi.] Olim ueteres maiorẽ uim in uictus ratione ponebant, quàm in medicamentis: ubi uel humor uitiosus emendandus, uel morbo ueniẽti erat prospiciendum: alia nimirũ ratione, quàm huius seculi Medici factitantes: qui statim cum quis de particula aliqua cõqueritur, ad ualentissima etiam medicamenta confugiunt. Cæterum Paulus noster hæc ex commentario Galeni cui titulus est, de ijs quæ bonum malumúe humorem gignunt sumpsisse uidetur. Habet ille in hunc modum: καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰατροῖς εὑρέθη τὰ κληθέντα πρὸς αὐτῶν ὑγιεινὰ φάρμακα τῆς λεπτυνούσης ἅπαντα δυνάμεως ὄντα. τούτοις γὰρ ἔργον ἐστὶν,

ἐστὶν, ἐκφράττειν μὲν τὰς στενὰς διεξόδους, ἀπορρύπτειν δὲ τὸ προσπλαττόμενον γλίσχρον ἐκ τῶν χυμῶν τοῖς ἀγγείοις, τέμνειν δὲ καὶ λεπτύνειν τὰ παχέα τῶν ὑγρῶν, ἀλλ' ἐὰν πλεονάσῃ τε ἐν αὐτοῖς, ὀῤῥῶδες, ἢ πικρόχολον ἐν τῷ χρόνῳ, ἢ μελαγχολικὸν ἐργάσεται τὸ αἷμα. Hoc est: Quamobrem medici salubria ab ipsis uocata medicamenta inuenerunt, omnia facultatis attenuatoriæ: siquidē munus ipsorū est arctos trāsitus patētiores reddere, succorū lentorē uasis adhærescentē abstergere: humorū crassitiē incidere atq; extenuare. Sin aūt serosum quippiā in eis redūdet, uel sanguinē biliosum temporis interuallo, uel melancholicū efficiūt, &c. Sunt aūt medicamenta salubria, cibi loco medicamentorū sumpti, quibus per sanitatē utimur. Salubria medicamēta quæ.

Porrò quæ incrassandi.] Ex eodem commentario transcripta sunt, ubi in istum modū habet: τὰ δὲ τοὺς παχεῖς καὶ γλίσχρους γεννῶντά τε χυμοὺς ἐδέσματα τροφιμώτατα πάντ' ἐστὶ, κἂν πεφθῇ καλῶς ἔν τε τῇ γαστρὶ, καὶ τῷ ἥπατι, χρηστὸν αἷμα γεννᾶν πέφυκεν, ἀμεμπτότατα δὲ τῶν ἐδεσμάτων ὑπάρχει τὰ μεταξὺ τῶν λεπτυνόντων τε καὶ παχυνόντων. Quod est: Cibi uero crassus, uiscososq; humores generātes, oēs & ualentissimæ sunt materiæ, & si probe in uētriculo, & hepate fuerint concocti, benignū generare sanguinē assolēt: uerum inculpatissimi inter cibos sunt, qui tenuium, crassorumq; medii habentur.

Qui sese exercent, & quantum libet] Galenus hæc ita habet: ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, καὶ βίον ἔξω τῶν πολιτικῶν ἀσχολιῶν ᾕρηνται τούτοις ἐγχωρεῖ, καὶ τὰ παχύχυμα καὶ γλισχρὰ τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίειν. Hoc est. Quibus itaq; exercitiis pluribus uti licet, & quā diu libet dormire: ad hæc qui uitam ciuilibus negotiis uacantē degunt, ii & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument.

Porrò quemadmodum.] Ad uerbum ex eodem loco transcripta sunt Galenus autem addit rationem: neutiquā enim, inquiens, aliquis ægrotabit, si opportune prospiciat, ne concoctione unquam frustretur, item ne à cibo ualidam quandam ambulationem subeat. Quippe sicut exercitatio cibos præcedens, plurimū cōseruandæ sanitati conducit: sic quælibet s̄m cibos cōmotio, nocētissima est. Nam alimentū antequā sit cōctione elaboratū, ex uentriculo distribuitur Vnde crudorū humorū copia in uenis collecta, oīgenas morborū spēs pro- Exercitatio.

creare solet, nisi protinus labore assiduo fuerint discussi, uel concocti, ac in sanguinem commutati.

Varia ciborum genera.] Plinius lib. 11. cap. 52. Homini cibas utilissimus simplex, Aceruatio saporum pestifera, & condimenta perniciosiora.

IN LXXIIII. CAPVT.

LActuca.] Ex libris de alimentorum facultatibus fere mutuatus est omnia Paulus. Itaq; cum dicit, eoq; somnũ accersit, intellige, uesperi commanducata, ut Galenus uti solebat. Valenter nutrit, græca dictio est τρόφιμος, quasi dicas, nutriens ualde, sic enim docti interpretantur uocem istam.

τρόφιμος.

Ita boni succi Galenus, cum alia omnia olera paucissimũ sanguinem generent, sola lactuca non multum quidem nec uitiosum gignit, non tamen absolute εὔχυμον, hoc est boni succi, laudabilem & benignum.

Intybum.] Alias græcis σέρις dicitur, in satiuum & agrestem diuiditur. Quanquam græci per cichoreum tam domesticum quàm agrestem intelligant. Satiuus intybus duplex, unus latioribus foliis, lactucæ similia, quem nos endiuiã, corrupto nimirum uocabulo appellamus. Alter, foliis strictioribus, multis capillamentis per radicem transeuntibus. Hoc loco intybum, intellige potissimum, quam uulgo Endiuiam nominamus, in acetariis usitatam.

Intybus.

Endiuia.

Brassica marina.] Forte ea est herba, quam officinæ soldanellam uocant circa maritima nascẽtem, nisi Dioscorides folia longa brassicæ huic attribuisset, quæ in Soldanella nõ sunt, aut longitudo de foliorum ordine uenit intelligenda.

Soldanella.

Blitum & atriplex.] Blitum olus rubrum quod in cultis se attollit, cuius folia iuribus incocta sic ea inficiunt rubore, ut nigelli uini dilutum colorem repræsentet: à quo rubrum olus etiam ab olitoribus uulgo uocari. Radice non una nititur, sed contra cæterorum fere olerum morẽ multiplici, prolixa, non in rectum tendente, betaceis frondibus, sine acrimonia fatuis, semen corticeum profert racematim singulis ramis insidẽs. Atriplex flore aureo prodit, caule interdũ purpureo, interdum candicante, ramoso, folio bliti, cũ pubescit herbaceo, cum senescit, flammeo nonnunquam in luteum languescẽte, semine foliaceo, simplici radice in altũ ascendente. ex quo multæ se promũt. Dicit ẽt Dioscoridi Chrysolacanũ.

Chrysolacanum.

Scolymos

Scolymos.] Paulus & Aetius ſcolymon à cinara dirememtunt hanc officere ſtomacho, illum prodeſſe iudicantes. Idem etiam Galenus, ex quo ſua mutuati ſunt illi in 2. de alimentorum facultatibus teſtatur. Alii tamen Græci nullum aliud inter hæc diſcrimen ponunt, quàm quod ſcolymos ferus ſit, & ſylueſter: cinara uero, domita cultu, feritate exuta, mitior & altilis: cuius cibus, licet ſtomacho ſit grauis, non protinus à ſcolymis natura, uiribusq; degenerauit. Verum ex coctura noxam, quam prius referebat, amolitur: ijs additis quæ etiã Galenus enumerat.

Attractylis.] Hæc duas habet ſpecies, una mitior eſt cnico ſatiuo ſimilior, caule rectiore ac rigido, exili. Itaq; pro colo antiquæ mulieres utebantur, atq; hanc proprie attractylida nominabant, ſemine cãdido, grandi amaro. Ab officinis dicitur hodie ſylueſtris cartamus. Quibuſdam ſanguinea uirga nominatur quod uulſo ramulo cruorem modicũ profundat. Altera ſpecies hirſuta, caulibus ſonchi, toroſis, humi reptãtibus, ſemine minuto, frequenti, amaro, & pilis barbato, flore luteo, ut prior. Cruor etiam ex uulnere ſecti exit: hæc officinis uocatur, cardus benedictus. Sylueſtris cartamus. Cardus benedictus.

Apium hippoſelinum, ſion, ſmyrnion. Quum apium abſolute apud autores ponitur, hortenſe uenit intelligendũ, quod uulgo Petroſelinum dicitur. Semina quæ à pharmacopolis paſſim uenduntur, eleoſelini ſunt, id eſt, paluſtris apii. Hipposelinum à Romanis olus atrum dicitur, non autem ab equis nomen ſumpſit, ut quidam uoluere, ſed à magnitudine ſua. Nam apud Græcos ἵππος in compoſitione ſolam magnitudinẽ ſignat, in ijs maxime rebus, quibus nihil peculiare habet. Id quibuſdam putatur apium, quod Galli, Ache, Germani eppich nominant, Ferrariæ uulgo appellant apium Macedonicum. Diſſentiunt autores in Hippoſelino & Smyrnio. Alii Hippoſelinum, olus atrum nominant, alii ſmyrnion, quidam diuerſa olera hæc iudicant, quidam eadem. Nam Plinius ait: Olus atrum hippoſelinum Græci uocãt, alii ſmyrnion. Theophraſtus idem uidetur cum Plinio dixiſſe. Galenus ſmyrnion olus atrum uocat, Romanorum ſecutus nomenclaturã. Dioſcorides & Plinius de iis priuatim ut genere diuerſis egerũt. Forte ea herba eſt, quam Galli leuechrã nominãt. Sion, Latinis dr̃ Lauer, frutice puſillo, in profluentibus aquis emicante,

habitu ſubrecto,pinguiq́;,latis ac luxuriãtibus foliis,olus atro ſimilibus,minoribus tm̃,odoratisq́; Officinæ berulã uocant.

Berula. Eruca.] Notiſſima herba eſt, in acetariis utimur,ob guſtus acrimoniam. Græci εὔζωμον,Galli Raquetam appellant.

Ocymum.] Recentiores Græci,qui de re herbaria ſcripſerunt,baſilicum,hoc eſt,regium appellant: quod nomen apud omnes fere nationes hodie uſurpatum uidemus.

Gingidiũ. Chærefolium. Gingidium ſimile eſt ſcandici.] Gingidium forte eſt herba ea quam uulgo Chęrefolium appellant: non autem quam Plinius Chęrepyllon nominat. Olus fuit Pauli & Galeni téporibus tritiſſimum in uſu. Scandix ſylueſtre olus eſt, ac uiliſſimum ſi Plauto credimus.

IN LXXV. CAPVT.

Aſparagus. ASparagus.] Per hanc dictionem intelligi uolo, quæ primum in lucem prodeunt olerum germina, priusq́; in folia explicentur,recentiſſimosq́; turiones qui edendo ſunt. In ſumma,primos cauliculorum partus comprehendo.

IN LXXVI. CAPVT.

Bulbi. BVlbi.] Bulborum facies, ut olim ueteribus fuit cognita, ita nunc maxime cum officinis, tum medicis,pace eruditorum dixerim,incognita eſt. Sunt autem cepæ modo tunicati,& fronde cepiria,tereti,anguſta,in mucroné deſinente, cauliculo dodrantali,in cuius faſtigio flos emicat purpureus, ut in ſcilla circumactus. Agri Gallici appetitus appellationẽ indiderunt,ꝙ meram excitent cibi auiditatem. Verum genus hoc ꝙ in hortis copioſiore coma uiret, nucleis gracilioribus nunc porretã,nunc unionetam à porri,uel unionis,tũ ſapore, tũ forma uocant. At nõ ſolũ propriæ cuidã plãta bulbi nomẽ inditum eſt,uerum etiam rotundæ radices ſuis membranis tunicatæ Bulbi nominantur,ſiue pluribus capitulis coagmententur,uno folliculo omnes ambiente, ſiue quadantenus diſtinctæ ſeparẽtur,quales ſunt croci,liliorũ,narciſſi,ſcyllæ,&c.

Paſtinacæ uero,dauci & cari.] Ad uerbum ex Galeni libro citato tranſcripta ſunt. Paſtinacæ ſpecies ſatis ſunt cognitæ. Dauci uero & cari non item Sunt porrò tres Dauci ſpecies à Dioſcoride deſcriptæ: quam hodie in officinis habemus,ſylueſtris paſtinaca eſt,ut ſapor,odor & tota deliniatio oſtendũt. Nulla autem dauci ſpecies apud Dioſcoridé paſtinaca ſylueſtris eſt,ſed tertia tantum huic comparatur muſcario. Verus Daucus

Officinarũ daucus.

Verus Daucus.

Daucus ex Creta exportari debet. Huius ſemina & radices in uſum modicum ueniunt: aliarum ſpecierum ſemina tantũ. Quia uero Dauci & ſylueſtris paſtinacæ eædem propemodũ uires exiſtunt, ea pro dauco uti licebit.

Cari.] Officinæ carui dicunt Serapionem ſuum, alioſque Barbariæ ſcriptores ſecutæ. Non tamẽ ſemen hoc carui quod Pharmacopolæ uendunt, reſpondent Serapionis deſcriptioni quippe craſſius hoc eſſe dicit quam cyminum, officinarum autem multo minus cymino eſt. Caros igitur forte una ex noſtratibus dauci ſpeciebus erit, ſi ſemen etiam à Dioſcoride exiguum deſcriptum, reſpiciamus. Cari.

Amelopraſum.] Caule prosilit bicubitali, foliis porraceis, ſed anguſtioribus, flore cãdido, radice bulboſa. Prouenit in uinetis, unde à natalibus ampelopraſon quaſi uitigineũ porrum Græcis noĩatur. Noſtrates officinæ uineate porrũ appellant. Porum vineæ.

IN LXXVII. CAPVT.

TVbera.] Hæc ex terræ ſagina conglobantur, ſine medulla, uina, cortice, ſolo undiq; circundata, nullis fibris, nulliſq; capilamentis nixa, nec extuberante loco in quo gignuntur, aut rimam agente, nec ipſa terrę cohęrent. Galli hęc truſſa nominant. Itali zuneſta tarenſola. Vere effodiuntur, nec ultra annum durant.

Fungi.] Iſtorum origo prima è limo & aceſcente ſucco madentis terrę, aut radicis ferme glandiferę. Initio ſpuma lentior, dein corpus membranę ſimile, mox partus. Cortice, medulla, neruo, uena carent.

IN LXXVIII. CAPVT.

CHondrus.] Magna ſcriptorum recentiorum diſſenſio eſt, & adhuc ſub iudice lis eſt. Nam ſcilicet chondrus & halica diuerſa inter ſe ſint, cum apud Paulum diſtinctim ſcribantur, an idem, cum apud autores Grecos chondrus, pro halica Romana ſępius ponatur. Apud recentiores autem Gręcos ambę dictiones coniunguntur: Vt in Aetii ſermone 9. cap. 10. in hunc modum: τροφὴν δὲ διδόναι χόνδρον ἄλικος μετ' οἴνȣ λευκȣ. Quibus uerbis pręcipit cibum dari chondrũ alicę cũ uino albo. Item diſceptatur, an hęc ſemina ſint naturalia per ſe, an potius res factitię. Certe quantum ad primã cõtrouerſiam attinet, collatis multorũ autorũ ſcriptis, chondrus uidetur antiquorum in uſu fuiſſe, ſi Galeno de uictus ratione in Chõdrus. Halica,

morbis acutis credimus,quanquam lib.1.de alimentis nomẽ eius apud antiquos perrarum fuiſſe prodat.ut fere ſibi ipſe cõtrarius uideatur. Alica uero teſte Plinio,res Romana eſt,neque Pompeij magni ætate in uſu fuiſſe traditur, nec pridem excogitata. Paulus noſter ambo quaſi conſimilis uſus ac facultatis,frequenter coniungit,ut lib.3.cap.31. ἔστω δὲ σοι ἄρτος πλυτὸς ἐκ ψυχρῦ, ἢ ἄλιξ,ἢ χόνδρος. Id eſt : Panis tibi eſto lotus è frigida,uel alica,uel chondrus. Sic itaq; colligo,ut ſecunda quoq; diſcordia dirimatur,chondrum & alicam eiſdem fere modis fieri,non autem ſemina,aut fruges eſſe per ſe. Paulus autem dicit alicam chondro in omnibus reſpondere, niſi quod uẽtrem magis aſtringat. Nimirũ propterea quod chondrus fiat ex zea,quæ Italis & quibuſdam Germanis ſpelta nominatur hodie. Frumẽti genus inter triticum & hordeũ mediũ. Alica uero ex tritico fiat, quicquid dicat Palladius de hordeo ſemimaturo. Ea hodie nobis puls frumentacea uocatur: priſanæ cremori colatitio ſimilis. Errant qui alicam ex zea, chondrum ex tritico fieri autumant. De chondro conſulant Dioſcoridem & Conſtantinũ lib 3.de re ruſtica. Interim uideas apud ueteres hæc duo confundi, ut quod alicæ tribuendum ſit,chondro tribuant. Inueniasq; uarias uel chondri,uel alicæ conficiendæ rationes. Non etiam audiendi ſunt,qui far apud Romanos dictum, chondrum eſſe arbitrantur : cum & ipſum far teſtimonio Archigenis frumenti quædam ſit præparatio,ex zea nimirum & frumẽto. Plinius teſtatur populũ Romanum farre tantũ ex frumento tercentũ annis uſum fuiſſe.

Panes. Inter panes firmiſſimus.] Vſus ſum dictione Celſiana,firmiſſimus,pro eo quod eſt alimenti plurimum præſtans, quãquam in comparandi gradu τροφιμώτερος habeatur.

Syncomiſtus. Syncomiſton] Hunc alio nomine Galenus autopyron appellat,quod ex omnibus ſuæ farinæ partibus citra ullã detractionem cõſtet, inter furfuraceum & ſimilageum medius, ſyncomiſtos quaſi confuſaneus dictus, quoniam caſtratus nõ ſit,ſed omnia ſimul tulerit furfures,utriculos & ſimilem.

Polenta] Vide Galenũ lib.1.de alimẽtis,ubi polentam q̃ Græci ἄλφιτα noĩant,recenſet,ex hordeo nouello mediocriter toſto fieri,eamq; ueteres militib⁹ panis loco dare ſolebãt.

Maza. Maza.] Cũ polẽta liquore cõſpergitur,atq; ſubigitur,mazæ appellationẽ aſſumit:Hinc quidã eruditus offam appellat.

Oryza.

Oryza.] Hoc frumenti genus Gallicum, Germanicumq; uulgus detracta priore litera Rizon appellant. Oriza.

IN LXXIX. CAPVT.

EX leguminibus] Legumina, inquit Galenus ea ex cerealibus seminibus appellant, quæ panificio non accommodantur, utputa fabæ, ipsa, cicera olentes lupinum, oryza, eruũ, &c. Galenus uocat ὄσπρια & χέδροπα Legumina

IN LXXX. CAPVT.

DE temporariis.] Sic interpretatus sum ὡραίους: quasi dicas horarios. Nam Galenus cæteriq; græci id anni tempus, horam appellant: in quo medio canicula sidus oritur, ad quadraginta usq; dies perdurãs, quo tempore omnes temporarij fructus, aut tempestiui, ut Plinius ait, proueniunt. At Galenus non solum horarios dici censet, ꝙ eo tempore nascantur, sed ut à cõditaneis discernantur. Sic ẽt Plinius apposite dixit, de persico, q̃a nõ aliud fugacius. Hoc est qđ minus duret. ὥρα. ὡραῖοι. Fructus. Fructus fugaces.

Omnia poma] Græce est ὅλη ὀπώρα. Sic antea interpretatus sum quicquid herbaceo fructu uiret, lignosi nihil exterius habens. Proprie uero Galenus operam nominat libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, ficus & uuas: ut Paulus sequenti capite etiam indicat.

IN LXXXI. CAPVT.

EX cerasijs.] Galenus commentario iam citato in hunc modum de tempestiuis illis fructibus præcepit. Sunt autẽ arborei prope dixerim uniuersi fructus, uitiosis succis donati, præter quas uocãt castaneas Hæ si quidẽ exactã in uẽtriculo concoctionẽ adeptæ, nutriunt, uerũ succis crassioribus: malis nequaquã. Aliarũ arborũ fructus temperarij omnes maligni sunt, nã si in uentricula cõputrescant, medicamenti deleterij naturã fere induũt, sicut & mora, licet ea persicis dictis & prunis moderatiora sunt. Tamen corruptelam nihilominus illic prauã sustinent, &c. De usu horum paulo post ait: A uitiosis semper abstinendum, nisi cùm ægroti æstate totius corporis siccitatem caloremq; emendare conantur. Cõueniunt enim tunc poma, pira mora, cerasia adsumpta. Cucumer uero, pepo, & melopepo, item præcocia dicta, uel persica modice tunc manducari debent. Aliquãdo uiciosis utendum.

In uniuersum, astringentia.] Vide Galenum lib. 2. de alimentis: ubi rationem tradit, cur rethori cuidam astringentibus

tibus sumptis post alios cibos laxantes uenter fuerit solutus. Ibiq; hæc Pauli sententia copiosius explicatur.

Primæ mēsæ qui cibi cōueniunt.

Eoq; primum exhiberi debent.] Idem Galenus libro supra nominato confirmat in hunc modum. Omnes cibi qui prauum succum cum humiditate, & lubricitate obtinent, ex facili descendunt, eoq; prima mensa sumi debent.

Duracina.

Constantinus.

Duracina.] Sunt qui lectionem hāc deprauatā putant, uelintq; legi pro duracina, rhodacina nulla plane ratione ualida nitentes. Galen. quidem & alii uetustiores hoc uocabuli non usurpant, uerum recentiores græci, uti Paulus, hoc cum Rhomanis commune habent. Vocantur autem duracina, quod corpus ipsorum pertinacius ossi hæreat, quàm ut auelli queat. Græci δωρακηνὰ, uel δουρακινὰ dicunt, latinos fere imitati. Cōstantinus lib. 10 de agricultura. ἐπειδὴ δὲ ἴσμεν τὸ δωρακινὸν ταχέως γηράσκον. Paulo post, ἐρυθρὰ ποιήσεις τὰ δωρακηνὰ, ῥόδα φυτεύων ὑπὸ τὰ φυτά.

Druppæ.

Druppæ.] Plinius lib. 13 cap. 26. Oleum & Omphacium est. Fit duobus generibus, & totidem modis ex olea & uite: olea adhuc alba expressa, deterius ex druppa. ita enim uocatur, priusquam cibo matura sit, iam tum colorem mutans, &c. Græci δρυπετας appellant.

Pistacea.

Pistacea.] Vide Plinium. Fructus est ex nucum genere, qui è Syria apportatur: Crescit arbore omnino nuda, præterquam ramorum cacuminibus Hæc enim conantur densiore folio, angusto, maiore tamen quàm lentisci subruffo, surculis dependētibus pineæ nucis similitudine. Lutetiæ in quibusdam hortis est uidere nunc. Officinæ pharmacopolarū uocant fistica, aut fisticorum grana.

Phistica officinar.

Sirica.

Vide an recētiores cū ueteribus cōueniant.

Sirica.] Galenus ita uocat zizipha à recentioribus græcis appellata: quæ officinæ sephisiariorum iuiubas nuncupant. Recentiores maxime commendant hunc fructum, ut boni succi. Galenus ut prauo donatum reijciendum putat. illi præterea stomachum gratum, hic cōcoctioni rebellem prædicat. item illi aluo subducendæ conuenire, hic astringere aluum. Aetius recentior, calore & humore temperata tradit, eoque sanguinis acrimoniam edomant. probum succum creant, serosum sanguinis humorem eliciūt. Decoctum eorum tussim & difficultatē spirandi lenit, pectori, renibus, uesicæ, prodest.

IN

IN XCII. CAPVT.

MOlles.] Addidi cute,& paulo poſt,dura carne,dixi, ne ex ſimplici uocum interpretationem cōtraria inter ſeſe po ſita uideri poſſint Sũt itaq; piſces hi molles cute ſi attingas, duri autem carne,ut Galenus habet lib.3.de alimentis. Nihil in ca pita præcedentia ſum commentatus ꝙ & facilia, & ex Galeni libro iam citato ſint omnia fere decerpta.

IN XCIII. CAPVT.

CArtilaginea.] Hi piſces ſuperioribus ſunt contrarii, nam duram habent cutem : mollem autem carnem.Cæterum Galenus ſelache dictos affirmat,ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, hoc eſt, quia ſplendorem habeat eorum cutis. Selache Piſces.

IN XCVII. CAPVT.

ITaq; ſomnus] Galeno lib 3 de cauſis pulſuum in hũc modum ſomni generationem deſcribit: ὁ μὲν γὰρ ὕπνος γίνεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἤτοι διὰ κάματόν τινα, καὶ ξηρότητα πλέονα πρὸς τὴν τροφὴν ἐπιστραφείσης, ἢ διὰ ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀποτείνεσθαι ἐστὶ δ᾽ ὁ μὲν πρότερος ὑγιεινὸς τε καὶ κατὰ φύσιν, ὁ δὲ δεύτερος ἐκθεὶς, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις. Hoc eſt: Etenim ſomnus ſit,cũ naturalis caliditas,uel ob defatigationem quandam & maiorem ſiccitatem ad alimentum conuerſa eſt, uel ubi propter nimiã humiditatem foras nequit extendit.Prior ſane eſt ſalubris, & ſecundum naturam. Secundus autem dictus,qualis in comate & lethargo,&c. Paulo poſt : τῶν δ᾽ ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις οἵα πρόσθεν εἴρηται, δεομένου μὲν ἅμα, καὶ ἀποροῦντος ὑγρότητος δαψιλοῦς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζῴοις θερμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συνιόντος εἰς τὰ σπλάγχνα, καὶ τὴν γαστέρα τῶν ὕπνων γινομένων. ἀντάρκως δ᾽ ἀπολαύσαντος ταύτης ὡς ἤδη τὴν κατὰ φύσιν ποιότητα ἔχειν, τῆς γρηγόρσεως ἀποτελημένης,&c. Hoc eſt. Sõnorũ uerò naturalium, ſicuti ẽt uigiliarũ generatio exiſtit qualis antea expoſita eſt, nẽpe ut ſomni fiant cũ naturalis animantium calor indiget quidẽ ſimul & deſtituitur copioſa humiditate,eoq; ad uiſcera & uentrẽ cõmeat : ut aũt uigiliæ,cũ idem calor hac humiditate potius fuerit abũde,ut iã naturalẽ habeat qualitatẽ,&c. Nã ex alimẽti cõfectione multa uaporoſa humiditas in ipſo calore,meatibus,omnibusq; particulis intermediis ſuggerit. Somni generatio.

Mutua uirium subsidia.

Virium animalium requies.] Hoc est, ipsæ quidem non agunt, sed naturalibus subsidium adferunt: eoq; præcipitur recte, ut dum fit concoctio, etiam in uigilantibus, abstineatur à lectione, disputatione, aut cogitatione graui, ne uis naturalis alio distrahatur, nã mutuo sibi ferũt auxilia, impedimẽtaq;.

Tempus somni.

Tempus somni optimum à cibo.] Intellige, non statim: nã somnus statim à cibo, caput replet, ut etiam plethoricæ dispositiones, si Galeno in Aphorismis fidem accommodamus.

Terminus autem somni.] Non sunt audiendi qui unum omnibus terminum somni præscribunt. Nam alii celerius, alii tardius concoquunt: hi plus assumunt, illi minus. Quare Galenus recte in commentario de euchymia & cacochymia tradit. Quibus itaq; exercitationibus plurimis uti licet, & quàm diu libet dormire, ij & cibos crassi succi, & uiscosos tuto assument. Quæ ita græce sonãt ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, &c ut supra dictum est.

IN XCIX. CAPVT.

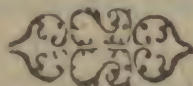
Cataphora. καταφέρεσθαι.

Cataphora.] Dictio græca est, à uerbo καταφέρεσθαι, quod est obdormiscere uehementius. Vnde etiam καταφορικὸς ὕπνος dicitur. Latine interpretari possis, grauis aut uehementis soporis impetum. Galenus sub hoc nomine, alios affectus soporosos uidetur comprehendere, καταφορὰς inquiens, βαθείας ἐργάζεται, ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας, καὶ κάρους, καὶ κατοχάς. Hoc est, Cataphoras profundas efficit, quas nominant apoplexias, & caros, & catochos.

In Epistola Dioclis habetur συνάγχην νύκτωρ. In qua uitiũ esse puto. Nam quid sibi uelit νύκτωρ, non satis intelligo. Angina enim omni tempore solet excitari. Nihil itaq; mali erit, si legas pro νύκτωρ, νυκτάλωπα.

FINIS LIBRI PRIMI

COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

LIBER hic ſecundus de febribus, & earum accidentiis facili tractat compendio, ex Galeni opere de medendi ratione ad Glauconem magna ex parte tranſcriptus. Nonnulla uero Paulus noſter ex opere de Criſibus, pauca ex Prognoſticis Hippocraticis, quædam ex aliis autoribus ſumpſiſſe uidetur. Cæterum à morbis ſimilaribus auſpicaturum ſe dicit, qui quatuor conſtant intemperaturis. Quia uerò calida omnium eſt efficaciſſima, merito ab hac appellationem deſumpſit, febres, morbos nominās ſimilares, qui nimirum etiam ſimpliciores dicuntur. Compoſitos in tertio quartoq; uolumine perſequetur.

Oribaſii compendio] Iulianns olim Imperator medicinā ſuo tēpore uagam amplamq; intelligens, præſtantiſſimos ex omni regione medicos Romæ colligendos magno ſtudio curauit, delegitq; ex uniuerſo illorū numero ſeptuaginta duos, qui diuerſis antiquorum aurorum monumentis euolutis examinatisq;, neceſſaria magis in artem medicam compendioſa ratione comprehēderent. Hi igitur oēs, ſua prius rōne & uia, ſingulatim explicata, uno tandem conſenſu ſcribendi prouinciam Oribaſio ut facile principi, doctiſſimoq; tradiderunt. Is uaria Galeni opera, aliorumq; nonnullorum perſcrutatus in compen-

compendium quoddã ſeptuaginta duobus libris comprehenſum (tot enim fuerant conuocati medio) artificiosè redegit. Paulus autem Aegineta opus hoc maius eſſe animaduertẽs, quàm ut iter facturo circunferri poſſit: aut ab homine tenuioris fortunæ comparari, in ſeptem tantum libros conſtrinxit.

Caſtigatur codex.

Ex Galeni ſane. In græco male legitur ἐκ τῶν Γαλυνοῦ ὦ μὲν ὡς μάλιϛα. Hic ὦ eſt ſuperfluum: ac legi debet Γαληνοῦ μὲν ὡς μάλιϛα. Hos & Oroſcius, & caſtigator Baſilieñſis prȩteriit:

IN II. CAPVT.

ἀθρόως.

VNa uice.] In græco eſt ἀτρόως, quod cumulatim ſignat, ac una uice. Celſus dixiſſet ſemel. Contrarium huic κατὰ μέρος, & κατ' ὀλίγον, quod eſt, particulatim, & paulatim, multisq; uicibus. Quando ſcilicet morbi in abſceſſum finiũt pluribus diebus fit criſis.

IN III. CAPVT.

Græcus codex ulcioſus.

NEq; enim capitis.] Ex Galeni 1. de diebus decretariis hac tranſcripta ſunt. Deſideratur autem in Paulo uocula, δὲ, habet enim πυρετὸς εἰς βάλλων, pro πυρετὸς δὲ εἰς βάλλων, quod neglexerunt Ariſtarchi.

Aliquem latere] Galenus addit emphaſeos gratia κἂν ἀναισθητότατος εἴη, hoc eſt, etiamſi ſtupidiſſimus, & ab omni alienus ſenſu fuerit.

IN IIII. CAPVT.

νεκρῶδες.

LEthales notæ.] Subſequentes ſcilicet, facies cadaueroſa, ſano quàm diſſimillima, et quæ mortuum imitetur, unde græcis νεκρῶδες dicitur. Nam ſi ex Hippocratis ſententia, ſimilis ſit ſani præſertim ipſius, qui nunc ægrotat, faciei, optime ſperandum eſt. Porro notæ hȩ ſunt in morbis acutis, diuturnis, animi defectionibus, doloribus, item omnibus defunctis. In faciei autem, quod imprimis appareant, & uim obtineant maximam: Cadaueroſa, quoniam natura debilitata, nõ amplius ſañguinem & ſpiritum in hanc ſuppeditat.

Laurentianus. Nares acutæ.

Nares acutæ.] Ita Celſus interpretatur Neſcio cur Laurentianus Naſus cõpreſſus uerterit, quod græcis dicitur ὀξεῖα ῥίς Sunt autem nares acutæ, aut ob aliquam cauſam carnoſas animalium partes conſumentem, corrumpentemq;, aut ob debilitatem caloris natiui, qui non magis in extimas corporis partes extendi poteſt, ſed in uiſceribus ſolis exiguus remanet.

net. Quo fit, ut non amplius tantum ſanguinis, aut ſpiritus in partes illas affluat. Cum autem in naſo oſſeę partes & humidę carnoſęq; ſint, inuicem commiſſę: deinde quum oſſeę propter terreſtrem ipſarum ſubſtantiam ſimiles permaneāt, humidiores autē conſumi facile poſſint, & in ſe concidere ob inopiam tum ſpiritus tum ſanguinis, fit ut naſus gracileſcat.

Oculi concaui.] Ob eaſdem cauſas fiunt: ſed quanto extremo naſo humidiores, molliores q; exiſtunt, tanto citius cauantur. Imo etiam ſpiritus animalis copioſi participes exiſtunt, & caloris non pauci, quibus ipſi deſtituti merito cōtrahuntur. Cadaueroſa igitur facies quę ſequentia apud Hippocratem obtinet, in diuturnis ſępe morbis uiſitur: raro per initia, ob quod & periculoſiſſimū eſt, & in acuta morbo prorſus lethale: tāquā ne occaſionē quidē habuerit à tēpore. In morbis aūt lōgis nō adeo lethale: ita nec in frigido loco, hyeme, ſtatu aeris frigido, & ſenectute: quia morbus naturę reſpōdet.

Si hęc ueq;.] Aut tali aliqua manifeſta cauſa, minos periculoſum eſt, quam ſi ob morbi malitiam, etſi pręſtaret, neque ab eiuſmodi cauſis uirtutem prorſus debilitari. Celſus optime hanc ſententiam lib 2. exprimit latine. Si hęc, inquiēs, ita Vigiliæ.
ſunt, ut neq, uigilia pręceſſerit, neq; uentris reſolutio, neque inedia Dixit autem Hippocrates neq, ex uigilia: quia ex hac oculi, ueluti chorda ex ſiccitate tenduntur.

Vacuatione Intellige per alui profluuium, & mordicationem, ut Galenus apud Hippocratem interpretatur. Verum Vacuatio.
Hippocrates habet τὰ τῆς κοιλίας ἐξυγρισμένα ἦ σφοδρῆς, quod eſt: Aluus uehementer humectata. Celſus dixit uentris reſolutio. Paulus utitur dictione κονώσεως.

Aut inedia.] Hippocrates dixit λιμῶδές τι, quaſi famelicum aliquid, aut fames quædam Paulus ex Galeno ἀσιτία, hoc eſt, inedia. Cæterum & alui reſolutio uehemens, & inedia Inedia.
corpus ſiccant, adeo quandoque, ut per ſe emortuam hanc faciem inducant.

Si oculi lumen refugiunt.] Hoc eſt, auerſantur, ob uiſoriæ facultatis imbecillitatem. Quæ quum propter inſtrumentorum affectionem laborat, quemadmodum in lippitudinibus, aut ob alium quendam fluxum pręter naturam quidem eſt, non tamen mortale: cum autem per ſe afficitur, lethale.

Illachrymant, nō ex quadam] Hippocrates habet ἦν γὰρ

τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως. Hoc eſt: Si.n. lumen refugiunt, aut illachrymant citra uoluntatem: nimirum ob facultatis retentoriæ imbecillitatem. In Hippocrate additur: ἀποστρέφωσιν, quod eſt, peruertuntur. Celſus ſimpliciter dixit, ſi præter hæc oculi quoq; lumen refugiunt, & illachrymant. Paulus autem pulchre diſtinguit, cauſa tum exteriore tum interiore, quæ ſane utraq; lachrymas ſæpe in oculis mouet.

Hippocrates. Celſus.

Ad hæc ſi alter ex his minor.] Quæ nota facultatem ipſam diſpenſatem emori ſignificat.

Quæq; in ijs alba.] Sicut in lippitudinibus quibuſdam & ebrioſis nonnullis Iudicim uero eſt plenitudinis in cerebro, eiusq, membranis: interim & inflammationis. Vtroq; enim modo ſanguis ad oculorum uenas exprimitur. Album oculi pars eſt pupillam ambientis, pericranii extremitas.

Album oculi.

Aut nigricent.] Refrigerata ſcilicet. Refrigerantur autē emortua. Idcirco mali colores perpetuo apparent.

Craſſior pituita.] Græce λῆμαι, quod Plinius lib 23. cap 1. dixit, græco uſus uocabulo, uel inquiēs, ſi lemæ in oculis erūt. Nos Celſum imitati libro ſecundo, de indiciis mortis, quod caput ex Hippocrate tranſtulit, diximus, pituita. Habet ille, pituitaq; in iis innatans nouiſſime angulis inhæreſcit. Cæterum Galenus Lemas exponens, dicit ſemicocti alimenti eſſe recrementum. Nam facultas oculum diſpenſans imbecilla allatum nutrimentum nequiuit concoquere. Iam fiunt etiam lemæ in lippitudinibus tum ob humiditate præter naturam copiam, tum ob inſtrumentorum uicium.

Pituita apud Celsū in oculis ꝓ græcorū. λῆμαι.

Per ſomnum alba.] Ex 14 cap. prognoſticon Hippocratis ſumptum uidentur. Ita uero apparent, ob imbecillitatem facultatis palpebras mouentis, cum citra cauſam exteriorem conſtituitur.

Stridere dentibus,] Hippocrates adiicit, quibus à pueritia conſuetum non eſt. Fit autem ex cerebri offenſione, & per ſe delirium ſignificat: cum delirio autem, mortem. Cæterum fiunt ſtridores dentium, cum temporales & maſticatorii muſculi modo conuulſorio mouentur. Quibuſdam accidit, ipſis tantum muſculis affectis, uel ab origine, uel poſtea ex quadā cauſa. In nonnullis principio neruorum in eiuſmodi affectionem deducto, unde potiſſimum illorum quæ ab eo nata ſunt, conuulſiones

Stridor ex quibus cauſis.

conuulſiones fiunt,ut hic neruorum muſculus inſertorum.

Aut in ueſte floccos legere.] Hoc græce dixit Paulus unico uerbo κροκυδίζειν, quod Hippocrates τὰς κροκύδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν dixit capite uigeſimo octauo. Celſus hoc interpretatus libro ſecundo: ait: Si in ueſte floccos legit, fimbriasq; deducit. Id autẽ fit corporis humoribus ad caput exhalantibus Quorum uapore purus ille pupillæ humor inficitur,unde prædictæ oriuntur imagines,ut in ſuffuſis. Vbi enim niger aliquis,aut craſſus anteſtat,lumẽ uiſoriũ prohibẽs foras excedere,pro humoris ſubſiſtẽtis natura,imagines generant. κροκυδίζειν.

Si æger ſupinus.] Hoc à decubitu iudicium ſumptum eſt. Galenus in prognoſtica Hippocratis capite ſeptimo ſcribit, id neq; ad ſalutem,neq; ad mortem habere momentum, ſed medium eſſe,aut parum ad alterum declinare. At ſi conſuetũ ægro eſt,ita cubare,& medicum ingredientem non uereatur,ex bonis ſignis eſt. Sin autem conſuetum non eſt, & medicum uereatur,malum eſt.

Veluti reſolutus.] Græce eſt οἷον παρειμένον. Nam πάρεσις idem quod παράλυσις: Sed illa incertis quibuſdam partibus, hæc in toto corpore obuenire dicitur. Sit igitur,ueluti artubus reſolutis. Forte idem eſt quod dixit Hippocrates καὶ χεῖρας καὶ τράχηλον, καὶ σκέλεα ἔχειν ἐκτεταμένα. Hoc eſt,& manus & ceruicem & cruta habere extenſa: non contracta. Celſus dixit,ubi ſupinus æger iacet porrectis manib. & cruribus. πάρεσις.

Vel ſi etiã deorſum.] Hoc inquit Galenus facultatis corpus gubernantis abolitionem teſtatur. Celſus dixit,ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur.

Spiritum.] Hoc eſt,totam reſpirationem frigidum,ob extinctionem caloris natiui. Græce eſt ἀναπνεῖν,quod eſt, reſpirare,Celſum ſecutus dixi ſpiritum elidere. ἀναπνεῖν. Spiritum elidere.

Item pulſus languidus.] Hippocrates pulſus non meminit. Languidus autem,quem alii obſcurum uertunt, imbecillitatem uirtutis fatetur. Creber magnam neceſſitatem, deficiens per interualla,aut ut percipi uix poſſit, extremam debilitatem.

Sudore digeratur.] Græce eſt ἱδροῦν συγκοπτικῶς, quaſi dicas ſudare ad ſyncopen. Vide Hippocratem. Celſus in Cardiaco dixit: Id autem nihil aliud eſt,quàm nimia imbecillitas corporis,quod ſtomacho languẽte immodico ſudore digerit. ἱδροῦν συγκοπτικῶς.

εὐσφυξία. Pulſus uegetior,] Græca dictio eſt εὐσφυξία, quaſi dicas bona pulſatio Hoc eſt mediocris magnitudine, frequentia & celeritate: æqualis ſibi per omnia.

προσφοραι. Bene erga cibũ.] Paulo aliter ſonant uerba græca, εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφορας. Hoc eſt: bene habere ad oblationem intellige cibi.

IN V. CAPVT.

SI quatuor particul.] Quum nimirum materia eſt extra uaſa. Sicut autem morbus totus quatuor, habet tempora: principium, augmentum, ſtatum, & declinationem, ita quoq; particulares acceſſiones Vide Galenum de morborum temporibus, & de totius morbi temporibus, quem librum nos latinitate donauimus.

Cuius extremus] Hoc eſt, longiſſimus, quaſi dicas: Si longiſſime producatur, in ſeptimana iudicatur. Nam teſte Galeno exacte peracutus is eſt, qui quartum diem attingit. Non exacte, qui ad ſeptimum uſq; producitur. Ita inter acutos, alius exacte acutus, qui ad uſq; diem quartum decimum producitur. Non exacte uero, qui uſq; ad uigeſimum durat, quãquam & ipſe acutus ſit.

Sin autem inde in quadrageſimum incidit, acutus ex decedentia, quem græci κατὰ μετάπτωσιν appellant.

Quarto die criſim.] Nam quarto plerunq; ſoluunt, aut occidunt. Si multum, ad ſeptimanam perdurant.

Sed duodecim] Quæ acceſſionis longitudo maxima eſt, tertianæ exquiſitæ dictæ, quæ intra quartũdecimum, hoc eſt, antequam omnino prætereat, ſoluitur.

Longus. Talis morbus longus] Vt eſt quarta, & ſemitertiana, tertiana non exquiſita.

At ſi particulares] Galenus lib. 2. Duplex autem horum acutorum quoq, natura eſt. Vel enim acceſſionum remiſſiones in exactum integritatem finiunt, uel continua, ſemper febris manet, quæ particulares acceſſiones non habet, materia in maioribus uiſcerum uaſis ſubſiſtente. [Acutorum duplex natura.]

Si quidem facies, & totum.] Inteliige primis diebus. Nã fieri poteſt, longo tempore ex parua febri, ut corpus modice collabatur. Modice autem dixit: quia nimium conſumi & prę ter rationem facultatis retentoriæ imbecillitatem teſtatur. In codice græco, ſuperflua eſt particula εἰ. Nam legi debet: τὸ πρόσωπον, [Corrigitur codex græcus.]

πρόσωπον, καὶ τὸ λοιπὸν, &c. non autem τὸ πρόσωπον εἰ καὶ τὸ λοιπὸν, nam una hæc uocula ſententiam peruertit, quod nec Oroſcius intellexit, nec Baſilienſis corrector.

Si prorſus nihil] Græce eſt. εἰ δὲ παντάπασιν ἀσύμπτωτον, quod eſt: Sin autem omnino non collapſum eſt. Celſus latinius lib 2.cap.4.de ſignis lōgæ ualetudinis dicit: Vbi æger pro ſpatio parum emacreſcit. ἀσύμπτωτον.

Ex arteriarum motu.] Magnus pulſus, qui in omnem diſtantiam attollitur, fit ob magnum refrigerij uſum. Citatus, ubi magnitudo pulſus non ſufficit, additur Celeritas. Sicuti cū qui magno incedit paſſu, non poteſt iter inſtitutum tempeſtiuius abſoluere, niſi eundem gradum acceleret. Creber, celeritatem adhuc adiuuat, dum breuem facit ab opere quietē. Veluti qui nunquam intermittit, uerùm ſemper iter repetit, quod celeriter perficit atq; maximum uſum refrigerii indicat. Vehemens, robuſtis uiribus, natura ſtrenue ſe ad fuliginoſa excrementa expellenda accingente.. Pulſus. Magnus. Citatus. Creber.

Contrarius longum] Hoc eſt: Paruus, tardus, rarus, languidus. Paruus quia tantus calor nō eſt, qui refrigerari ualde requirat, aut uiribus imbecillis, materiaúe oppreſſis. Paruus. Tardus. Rarus.

Quatenus calidæ, & urētes] Subaudi ad tactum Hęc ſumpſit ex libro primo Galeni ad Glauconem capite de curatione doloris capitis.

Deliteſcentes.] οἷον σμυχόμενοι, græce eſt. Interpretantur autem grammatici σμυχόμενοι ἀφανιζόμενοι, quod eſt, non apparentes. Galenus utitur hoc uerbo, præterquam in libro ſupra citato, ſecundo etiam de iudicatoriis diebus. Qui nanq; inquiens, ad quartumdecimum, aut uigeſimum diem morbi prorſus acuti exciderunt, hi plane inceperunt tanquā σμυχόμενοι, lento motu. Nihil refert etiam ſi interpreteris, mitiores & languidæ. Habetur in codice Græco ante σμυχόμενοι dictio μαλθακώτεροι, fac tu μαλακώτεροι. σμυχόμενοι.

IN VI. CAPVT.

Magna ex parte.] Recte dicitur, magna ex parte, quoniā plurimi longi affectus teſte Galeno libro ſecūdo de diebus decretoriis, etiam excretionibus finiuntur, ſed non manifeſtis. Potiſſimum autem abſceſſibus, & concoctione. Qui enim ad quartumdecimum crudi ſunt, non ante quadrageſimum ſoluuntur.

IN VII. CAPVT.

Dies decretorij qui.

DIerum decretoriorum.] Antequam dies ipſos enumeremus, apte prius dicetur, cur ita appellentur, Græci uocant, κρισιμυς; quaſi iudicijs dicatos. In quibus natura cũ morbo pugnante, iudicium expectatur, natura ne morbum ſit ſuperatura, an morbus naturam. Hoc autem fit, quando facultas alicui ſiue qualitate, ſiue quantitate, ſiue utroque corpus offendentis, operi ſuo ualentiſſime ſe accingit: quæ uere Criſis dicitur. Hæc autẽ ſingulis diebus poteſt accidere, teſte Galeno, ſed non æque frequenter, nec æquali fide. Hinc Paulus noſter inquit: Dierum decretoriorum alii de ægris frequenter, cum fide, nempe cum excretione quadam copioſa, aut abſceſſu non obſcuro. Poſt quæ morbi reciduæ timẽda nõ eſt.

Salubriter.] Græca dictio eſt ἀγαθῶς, quod eſt bene: quo die morbus ad ſanitatem deſinit, eoq; dixi ſalubriter.

Perfecte.] τελέως interpretatus ſum perfecte, iudicat autem is dies perfecte, qui nihil amplius in morbo facit reliquũ.

Manifeſto] Hoc eſt: Quo cum excretione, aut abſceſſu quodam euidenti morbus ſolutus eſt.

Inſigniter.] Paulus dixit græce ἐπισύμως, Galenus εὐσήμως, quaſi cum bonis ſignis. Hoc eſt, qui prius à contemplatorio iudicatus ſit, Iam intelligendum uenit, naturæ motus proportionibus definitis fieri, & circuitibus ordinatis, cũ morbi materiã ſuperauerit: prohibetur autem quum non plane ſuperauerit. Septenarij igitur circuitus ualidiſſima ſunt uirtute præditi: mox quaternarij: quædam uero extra hos exci dunt: quos coincidentes ſeu intercalarios nominare licet. At perfectus circuitus eſt, ex tribus ſeptenariis compoſitus, qui nimirum uiginti conſtat diebus Vnde liquet non omnes ſeptenarios inuicem ſeparari. ſed nonnullos coniungi, ut etiã quaterniones. Nam hi teſte Oribaſio in ipſis partibus à præcedente numero incipiunt: poſt ipſas uero partes abſq; præcedente numero procedunt. Porro ſecundus ſextenarius circulus à primo diſiũctus eſt, teſtimonio Hippocratis ex Aphoriſmo quarto decimo libri ſecundi, ſecũdi ſeptenarii, octauus dies initium eſt: tertius ſeptenarius circuitus ſecundo cohęret. Vnde fit ut non eadem proportio poſt quartumdecimũ diem ſeruetur. Nam ab ipſo quartodecimo, qui finis ſecundi eſt, tertius incipit: poſt uigeſimum diem, idem circuituũ ordo per-

Natura motibus ordinatis gubernatur.

do perpetuo cōſiſtit. Hinc eſt quod apud Hippocratem probetur maxime, poſt ſeptimum, quartumdecimum, uigeſimū, uigeſimuſſeptimus, trigeſimuſquartus, quadrageſimus. Reſpō debit ergo trigeſimuſquartus, quartodecimo, quippe qui ex duobus ſeptenariis ſit coniunctus. Et quadrageſimus, uigeſimo, ut qui tertium ſeptenarium coniunctum expleat. Eadē ratione commendat ſexageſimum, octuageſimum, centeſimum, centeſimum uigeſimum, ut perfectos circuitus. Iā quaterniones ita habent. Secundus & primus coniunguntur: tertius à ſecundo ſeparatur. Quartus autē tertio, & quinto coniungitur: quintus iterum ſexto. Atq; ita quoque poſt uigeſimum, ut in ſeptenariis proportio ſeruatur. Concidunt eis nonus, quintus, & tertius.

Sunt itaq; potentes ad iudicandum ſeptenarii: mox quaterniones. Quartus enim dies morbos qui primo non deſinunt, ſoluit Vndecimus quos ſeptimus nō diſcuſſit. At ſi maior morbus ſit quàm ut quarto die criſim ſubeat, certe ſolutio ipſius in eodem pręparatur: ſeptimo autem finis morbi adiicitur. Qui uero morbi ſeptimo die non finiunt, undecimo natura ſoluere molitur. Atq; ſic in ipſo uel decernit, uel quartodecimo præparat Ac omnibus pulchre euenientibus, nullo admiſſo errore, ad quaternionum circuitus iudicia omnino perueniunt. Erratis autem quibuſdam admiſſis, in coincidentes, ſeu intercalarios recidunt, quanquam in facta iam criſi iudicāda, præſtat eam in nono factam eſſe, quàm octauo, ut quę ſit tutior, & fidelior: Itaq; differunt quaterniones ab intercalariis, natura & uſu: natura ut dictum eſt: uſu, quod ad futuræ criſis cognitionem ſufficiant. At morbi acuti impari dierū numero, longi pari iudicantur. Inuadunt quidam morbi ſecūdum diem priore grauiorem habentes: quartum tertio, & totas acceſſiones in diebus partibus, qui longorum morborum iudices ſunt. Protinus autem ut acuti propter acceſſionis uehementiam finiuntur, hi ēt ſecundo die interficiunt, & quarto: uerum ſexto plurimos. Cæterum dies intercalarii, tertius, & quintus, non minus quàm quartus decernunt. Nam perturbationis euidentia naturam ea quæ moleſtant, etiam ante tempus propulſare compellit. Proinde primariam decernendi uirtutem non habent, ſed per accidens aliquod ſic eueniūt. Quoniam enim natura non conuenieēti ſemper tempore de

morbis decernit, sed concitata plerunq; alias aliis de causis, à quibus accessio in morbis acutis maxime continua redditur, in imparibus acutorum iudicia fieri ratio est.

Exiguum naturæ impetum] Hoc est, si uel modice natura ad expetendum aliena se accinxerit. Ex primo Galeni libro ad Glauconem de curatione doloris capitis hæc transcripta sunt, ubi ita habetur: ἡ μὲν γὰρ ἑβδόμη ἡμέρα, καὶ κατὰ τὰς βραχείας παρασκευὰς τῆς φύσεως ἐξορμᾶ πρὸς τὴν διὰ κενώσεως κρίσιν. Hoc est: Nam septimus dies etiam ex paruis naturæ apparatibus ad crisim quæ per euacuationem consit, erumpit, Itaq; ad quartumdecimum usq; diem ualentissima. Græci erat ἀγωνιστικώτατα, hoc est, maximo cum certamine, & impetu naturæ. Ex lib. 2 de diebus decretoriis.

ἀγωνιστικώτατα.

Prorsus elanguescunt] Superius dixit de diebus post uigesimum succedentibus: quod scilicet uehementiam in iudicando remittant. ita hic eos qui post quadragesimum sunt, prorsus, lãguescere in naturę motibus. Gręce est τελέως εἰσὶν ἔκλυτοι, quod est, omnino sunt resoluti. Male auté in codice Græco impresso est ἔκλυποι pro ἔκλυτοι Nec hoc aduerterũt Oroscius & Gemusæus.

Lectio codicis Gręci castigatur.

IN VIII CAPVT.

Concoctionis signa]. Galenus lib. 1. cap 3. de Crisibus eadem plane habet. Dicit autem signa decretoria nonnunquam male euenire, propterea quod apparẽtibus scilicet decretorijs citra concoctionem, natura ob perturbationis uiolentiam, quæ alias ab aliis causis accidit, ad expellendum coacta, crisis uel bona, uel mala fiat.

Neq; igitur per initia.] Ex eodẽ Galeni libro capite octauo sumptum est: sequitur autem in Paulo Græco: οὔτε οὖν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, οὔτε ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν αὐτὰ φαίνεσθαι χρὴ, ἀλλ᾽ ἐν τῷ τῆς παρακμῆς χρόνῳ. Hoc est: Neq; igitur per initia, neq; in augmento ipsa apparere, sed declinationis tempore conuenit. Galenus autem habet: οὔτε γὰρ ἐν ἀναβάσεσι, οὔτε ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ᾽ ἐν ταῖς ἀκμαῖς αὐτὰ ἐπιφαίνεσθαι χρὴ. Quod est: Neq;.n. in augmento, neq; principio, sed in uigore ipsa apparere oportet Cui lectioni ego assentior. Nam testimonio Galeni lib 2. de Crisibus, capite quinto: Exquisita cõcoctio status tempore consit. Ergo si morbus ante statum iudicatus fuerit, malo est. Mutandum itaq; in Paulo ἐν τῷ τῆς

Lectio codicis Græci uitiata.

παρακμῆς

παρακμῆς in ἐντῷ τῆς ἀκμῆς. Hoc nõ intellexisti Orosci, nec tu Gemuseę aduertisti.

Si accessiones urgeant.] Galenus lib. 3. de Crisibus, capite quarto, inqnit in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ ἐπάγοιοντο, καὶ προλαμβάνοιεν ἀεὶ τῆς συνήθους ὥρας, &c. Hoc est: Si enim urgeant, præuertantq; horam consuetam. Paulus habet: εἰ μὲν ἐπιτείνοιντο, hoc est, si intrudãtur, quod postea explicatur per hanc clausulam: Et uehementiores multo fiant. Quare cum Galeno etiam legendum censeo, ἐπάγοιντο, non ἐπιτείνοιντο, quanquam non adeo refert, utrum malis. Galenus certe paulo post eodem uerbo eadem in re utitur: πρόδηλον inquiens: ὡς ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐπάγεται, &c.

Item ijs qui ob rigores] Nempe iis qui febribus laborant intermittẽtibus. Parum proprie dixi rigores, nam hi proprie de frigoribus uehementibus, aut duritie ex frigore cõtracta, aut etiam sine frigore dicitur. Vt apud authores idoneos est inuenire. Græca autem dictio ῥῖγος, totius corporis cõcussionem significat. Celsus eã uocabulo horroris qui Græcus φρίκη dicitur, interpretatus est. Plinius tamen libro septimo capite quinquagesimo scribit: Certis pestifer calor remeat horis, aut rigor. Capiamus itaq; hoc loco rigorem, pro uehementi horrore, ut Galenus est autor. Rigor.

IN X. CAPVT.

ANte quamlibet iudicationem, ægrotus grauiter excruciatur.] Caput hoc ex primo Galeni ad Glauconem libro, sumptum est. Excruciatur autem grauiter, quia natura in totum contra morbum insurgit, ad expellendum ea quæ preter naturam sunt. Græce est δυσφορία προηγεῖται Hoc est ad uerbum: Difficilis tolerantia præcedit. Nam δυσφορεῖν uerbum. signat ægre morbũ ferre, inquietũ esse, exagitari & affligi.

Atque his obuenientibus.] Galenus libro citato: εἰ γὰρ ἐπὶ τούτοις ἅπασιν Hoc est: Si enim præter hæc omnia. Sublimius attollantur. Galenus libro tertio de prænotione ex pulsibus sumpta, inquit pulsum sublimem omnem excretionis indicem esse.

Ad hæc si dies decretorius indicetur.] Hoc est si prædicatur ab alio contemplatorio, ut septimus à quarto, quartusdecimus ab undecimo, &c.

Exilientem.] Subaudi è lecto. Galenus in commentario quem inscripsit περὶ προγινώσκειν, in hunc modum habet: Cũ natura incumberet in ea quæ grauabant, expellenda, æger erexit se tanquam uellet è lecto exilire: Rogatus cur id uellet facere, respondit se uidere serpentem rubrum ex regula emergentẽ, ac ueteri ne in uia ille aberrans, super ipsum caderet, eoq; fugere in locum quo decumbebat.

Si qua partium ipsius palpitet.] εἰ τὶ πάλλεπο Græcus codex habet, ut etiam Galeni primus ad Glauconem. Signat autem πάλλομαι, idem quod moueor, concutior, palpito. Vide libellum Galeni de palpitatione, quam alii tremorem interpretantur. Libro primo de crisibus pro πάλλοιτο habetur, σείεται, quod est, mouetur, additurq;, καί τρομῶδες γίνεται, id est, & tremulum fit, ut labrum.

πάλλομαι

Venæ in temporibus.] Quod signat sanguinem ad superiora erupisse, & calidissimum, cum alioquin proprium sit arteriarum pulsare.

IN XI. CAPVT.

SI euacuatio.] Ex Galeno de Crisibus tertio, cap. 3. fere omnia transcripta sunt Meminerint autem lectores, aliquãdo me dictione Græca crisi scilicet uti, quod medicorum familiæ sit & usitata, & familiaris. Aliquando interpretor iudiciũ, uel iudicationẽ: quod ut mihi liceat post alios, oratos ipsos uolo.

Crisis. Iudicium. Iudicatio.

IN XII. CAPVT.

PVlsus.] Hoc caput ex uariis Galeni libris de pulsibus trãscriptum est. Primum itaq; Paulus definitionẽ ponit, qua dicit cor & arterias attolli, & deprimi. Attolluntur autem, longis fibris in se coeuntibus: aliis omnibus relaxatis. Submittuntur, hoc est deprimuntur, astringuntur, longis relaxatis, latis in se coeũtibus, Græce est ὁ μὲν σφυγμὸς κίνησίς ἐστιν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν γιγνομένη. Hoc est: Pulsus sane motus est cordis, & arteriarum qui fit secundum diastolen & sistolen.

Pulsus partes.

Fuliginosa.] Quæ ex functione obita collecta sunt. Nam hæc teste Galeno, non aliter calorem natiuum, quàm flammã ignis extinguunt.

Primo pulsuum genus.] Hoc ad uerbum ex Galeni libello ad candidatos medicinæ sumptum est. Habetur enim: Ex iis quæ propria motus sunt, celeritas existit & tarditas: alius urgens

urgens motus, alius resolutus.

Quoniam enim.] Hunc syllogismum ex primo de differentijs pulsuum mutuatus est. Verba ita sonant: Quia uero & arteria tria interualla sortita est, sicut aliud quoduis corpus, lungum, latum, & profundum, necesse est omnino in singulis distantiis quantitatem diastoles, & sistoles metiri. Verti autem interuallum, διάστασιν, quod neoterici dimentionem interpretantur. Celsus libro tertio dixit: Si uenæ non æquis interuallis mouentur, arterias intelligere. διάστασις Interuallū

Humoris infusi.] Galenus libro de dignoscendis pulsibus quarto etiam ex infusione humoris differentiam pulsus constituit. Nā alias plus, alias minus in ea continetur, nunc crassior, nunc tenuior, nunc aquosa, nunc aerea humiditas.

Pleniorem.] Verba sunt Archigenis apud Galenum lib. quarto de dignoscendis pulsibus, admodum obscura, ut lectores facile iudicabunt. Cæterum plenus pulsus habet tria genera, ut summatim dicam: Primum, quod ipsum corpus arteriæ, quo statu sit declarat: alterum quod qualitatem substantiæ quam continet: tertium natiui spiritus facultatem indicat. Pulsus plenior.

Quoniam uero caloris.] Hic locus ad uerbum ex lib. 1 de differentiis pulsuum desumptus est, Verba ita sonant: ὅτι κατὰ τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον, ἐνεργέστερον γνωριζομένης τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος οἷα τις ἐστὶν, ἢ εἰ κατ᾽ ἄλλοτι πόριον ἄπτοιο, πιθανὸν ἔδοξεν εἶναι τισι καὶ τοιοῦτο γένος σφυγμῶν συναριθμῆσαι τοῖς ἄλλοις. Ex qua lectione uidetur addendnm in Paulo τινές, ut sit ἠξίωσαν τινὲς καὶ τοῦτο, &c. qđ pteriunt Aristarchi. Corrigitur exemplar.

Nam cum arteria] Galenus primo differētiis pulsuum in hunc mo dum habes: τῆς ἀρτηρίας σώματος οὔσης κοίλου, καὶ μακροῦ καὶ περιφεροῦς, κινουμένης τε διὰ παντὸς διπλῆν κίνησιν ἐξ ἐναντίων σύνθετον μορίων: ἢ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει πανταχόθεν ἢ διαστέλλεται πανταχόσε, καὶ ταύτας τῆς διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμοῦ, διττὰς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ᾽ ἑκάτερα, &c. Hoc est, ut Græcæ linguæ ignari intelligant. Cùm arteria corpus sit cauum longū, & teres, moueaturq; perpetuo duplici metu, ex contrariis composito particulis (uel enim in se undiquaq; subsidet, uel in omnem partem attollitur, qui motus duplex appellatur pulsus) necesse est, ut duplex ei quies in utroq; coincidat. Deinde pergit, atq; has duas quietes exercitata manus cognoscit, & ratio demō-

strat,

ſtrat Pauli lectio uidetur corrigenda. Habet enim codex impreſſus τῆς γὰρ ἀρτηρίας διπλῆν κινουμένης κίνησιν ἐξ ἐναντίων συγκειμένην κινήσεων. Quod eſt: Cum enim arteria duplici moueatur motu, contrariis compoſito motibus, pro ἐξ ἐναντίων συγκειμένων μορίων. Sic itaq; tu corrigito, Oroſc us & Baſilienſis corrector hoc ſponte ſua ſcilicet omiſerunt.

Corrigitur codex græcus.

Differentiæ rhythmi.] Ex primo de differentiis pulſuum Galeni tranſcripta ſunt. Quare qui omnia planius fuſiusque explicata deſiderabit, ad eos ſe commentarios conferat.

Ac cum ſecundum magnitudinẽ inæqualitas, id quod maturius, aut tardius aſſumpſerit.] Hoc eſt, ut apertius interpreter: quanquam ſic habeant, ac cum inæqualitas ex magnitudine ſumpta, inæqualitatem quæ celeritatis, aut tarditatis ratione conſtat, aſſumpſerit. Sed malui eſſe obſcurior, quàm non fidelis Ariſtarchis noſtris uideri.

Ac ſi id quod in ſitu eſt.] Eadem locutio. Idem intelligo. ac ſi dicas: Si eam differentiam inæqualitatis ſumpſerit, quæ ex ſitu arteriæ capitur.

Porro opportunum erit.] Sequentia Pauli dicta, ex Galeni libris de cauſis pulſuum, & de prænotione miro artificio, compendioq; ſunt decerpta.

Magnus igitur pulſus] Galenus primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν, in hanc ſententiam ait de magno pulſus ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν. Hoc eſt: Vel enim fit ob corporis (intellige arteriæ) gracilitatem, aut temperamenti calorem, aut motum acquiſitum.

Cauſæ ipſios naturales.] Paulo poſt Galenus habet: ἀλλ' αἱ μὲν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίστανται, παραμένουσι δ' ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα, καὶ τὴν κρᾶσιν, quod eſt: Verum motus aſcititij ſtatim ſubſidunt, qui autem ex gracilitate, & temperamento proueniunt, adhuc perſeuerant.

Vt etiam manu admota] Galenus ὥστ' ἐνεστίσοι τῶν σφυγμῶν ἁψαμένῳ, κἄπειτα βραχὺ διαλείποντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ σαφέστατα διαγνῶναι τὴν μεταβολήν. Hoc eſt. Vt liceat tibi pulſus tangenti, & deinde paululum intermittenti, rurſusq; iterum attingenti, mutationem manifeſtiſſimã dignoſcere, &c. Habetur autẽ in codice græco Pauli bis πάντως, tu igitur poſtremum expunge, quod neglexerũt noſtri maſtiges.

Textus græcus caſtigatur.

Qui faue

Qui ſane ob balineas.] Hæc fere & ſequẽtia lib. 1. iã citato inuenies. Niſi qđ Gal. uerbis nõnihil immutatis eadẽ dicat.

Ex humorum putredine magnus, ad magnitudinem, adhuc ſubmiſſionem magis citatam.] Galenus libro. 2. προγνώσεως σφυγμῶν hanc ſententiam interpretatur in eum modum: δηλώσει τοιγαροῦν τὸ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιόλογόν τι πλῆθος αἰθαλωδῶν περιττωμάτων ἀθροίζεσθαι τε ἅμα καὶ ἐκκρίνεσθαι. Et ſtatim: παμπολὺ μὲν γὰρ ἀθροίζεται κατὰ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν, &c. Hoc eſt: Indicabit igitur, celeritas quidem ſyſtoles, eximiam quandam fuliginoſorum excrementorum copiã colligi ſimul, & excerni, &c. Permultum enim ex humorum putredinibus colligitur. Iam libro primo de cauſis ita habet: Cum refrigerantem cauſam attrahit corpus arteriarũ diſtenditur: cum fuliginoſum excernit, comprimitur. Superat autẽ aliàs diaſtole, cum ſcilicet maior refrigerij uſus eſt. Syſtole, cum plura recrementa expelli deſiderant.

Cauſæ pulſuum & eorum differentiæ.

Verum ad magnum pulſum.] Galenus primo de cauſis: Conuenit igitur tria cauſarum genera ſibi mutuo opitulari, ut pulſus magnus aut celer fiat: nempe uſum generationis ipſorum urgentem, uirtutem robuſtam, arteriarum tunicas molles, aut non omnino durus.

Celeritas accedit.] Eodem libro: Copioſiore calore in corpore collecto, neceſſe eſt animal maiorem deſiderare reſpirationẽ pulſusq; maiores. Qua autem ratione maiores, hac etiam ueloci ores & frequentiores Vt enim ſitientes nõ ſolũ multum, ſed etiam cito, & frequenter potionem aſſumunt, ita qui refrigerantem ſubſtantiam requirunt, multam ſimul hãc, & celeriter & frequenter attrahunt Quare proprii, ſunt copiæ caloris pulſus magni, celeres, & frequentes non tamẽ neceſſarii frequentes, uerum ſi nullum ex prædictis impedierit.

Non amplius id quod in.] Primo de cauſis Galenus. Fortaſſis uidebuntur pugnare ea quæ apparent tum inter ſe, tum una cum cauſis propoſitis. Conuenit enim, ut in caliditate primum ſane magnitudo, mox celeritas, deinde frequentia erat, ita etiã in frigiditate primũ ſane oriri paruitatem: mox tarditatem: tertium raritatem. Quæ igitur ſolutio? Quouiam uirtute robuſta, & ſi uſus paulo minus fuerit, primam ſane actionem, neq; exiguam, neque tardam neceſſe eſt fieri, ſecundam uero poſt longius tempus, ſi uſus urget, ratio eſt abſolui.

Dubij ſolutio.

Sicut

Sicut enim cũ urgebat ſtimulabatq;,& impellebat uirtutẽ ad actionem,ita cum non urget,diutius conquieſcere permittit.

Sin autem tarditas paruitasq; accreuerint,è contrario raritas in crebritudinem.] Quod fit cum non totum arteriæ ſpacium abſoluit pulſus,ſed medium duntaxat, unde ſæpius repetere cogitur: alioqui in magno uſu cum frequens eſt, totum ſpacium peragit,crebro id repetens. Si uerò maior frigiditas oborta,ſit,eoq; uſus abundè ſolutus fuerit, una quidem cum eo motus etiam celeritas ita ſoluetur. Minor autem erit & diaſtole ſi plurimum fuerit aucta frigiditas,rariſſimos quidem,non tamen & tardiſſimos,& minimos pulſus fieri neceſſe eſt: ſed tardiores ſemper,& minores ſnfficit. Quippe uirtute robuſta abſolute tardi,aut parui nunquam fient, etiam ſi uſus admodum fuerit ſolutus.

Itaq; latitudo.] Latos omnino pulſus poſt criticas excretiones fieri docet Galenus lib.2.de pulſuũ cauſis. Paulo poſt: Frequenter lati fiunt ob humiditatem, & præſertim cũ ipſa corpora arteriarum irrigua fuerint,ut in hydrope, aliquando ob pondus,quod extrinſecus arteriis accidit. Id autem pōdus plerunq; cutis ipſius rigoſitas eſt.

Quemadmodum ſublimitas.] Sublimis in ira & ante criſes,ſcilicet cũ natura ijs quæ moleſtãt,expellendis incumbit.

Longus.] Cum quo reliquarum duarũ diſtantiarũ quantitas exiſtimatur,ob tenuitatem corporis, aut peculiarẽ magnitudinem talis efficitur. Nam aliquando motus quatuor digitis occurrit arctus ſane & gracilis adeo ut chordam tenuẽ repræſentet. Siue enim ueluti gracilis cuiuſdam chordæ, ſiue ut pili occurſus appareat,ex hoc ipſo magna quædam tunica arteriarum durities apparet.

Non enim extrema] Idem Galenus habet primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν,hiſce uerbis: ἀσφυξία κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ἐν ζῶντι σώματι γίνεται. Hoc eſt: Pulſus defectio reuera quidem nunquam in corpore uiuo accidit.

Corpore emaciato.] Hanc ſententiam & ſuperiorem in libello de pulſibus quem ad candidatos inſcripſit.

Vires diſſoluuntur.] Vide libellum iam citatum, & prognoſticum.

Durum pulſum.] Galenus lib.3.de differentiis pulſuum in calce: & 1.de dignotione: Durus inquiens, & uehemens

esse possunt, sed non uehementissimus, & durissimus. Vide ētprimum de præsagijs pulsuum.

Reliqua pituitæ uitia] Alia quæ arteriarum tunicas humiditate multa, & præcipue pituitosa irrigant. Primo de causis ad calcem.

Rhythmus.] Vide secundum Galeni librum de præsagiis, & tertium de causis pulsuum.

Deficientes] Alii uocant intermittentes. Fit quando facultas grauatur humorū copia, & impeditur, quo minus motum conuenienti tempore auspicetur: uel ob crassitudinem, uel copiam humorū ora arteriarū cordi uicinarū obstruentē. Pulsus deficiēs unde.

Coincidentes.] Fiunt hi teste Galeno ob frequentiam inæqualem: quod cor sæpe functionem minus ac usus exigit, obierit. Hoc autem ipsum rursus fit, uel grauato corde humorum copia, uel instrumentis obstructis, uel coactis: quæ & deficientium causa erat. Differunt autem inter se, ꝙc oincidentes uirtutem testentur repugnantem, & contendentem cum ijs quæ molestant. Deficientes, detrectantem id subire. Coincidentes sæpe crisim intulerunt. Deficientes illis periculosiores. Vtriq; accidunt in febribus ardentibus, Coincidēs pulsus.

Inclinantes.] Cum uirtus imbecillis erit, corpora autem arterias ambientia, emaciata & colliquata. Multæ sunt causæ. Inflammationes, scirrhi, abscessus, phymata cruda, omnis tumor præter naturam, durities squalida, frigiditas nimia. Galenus primo de causis. Inclinans.

Caprizans.] Fit cum uirtus quantum ad se pertinet, naturale robur seruat, sed à motu impeditur, uel propter copiā immodicam uel obstructionem, uel instrumentorum cōpressionem. Vide secundum de causis pulsuum. Caprizās.

Dicrotus] Hic & caprizans bis feriunt, sed dicrotus duritiam instrumentorum habet, & intemperiem. Dicrotus.

Vndosus & uermiculans] Hi duo quantitate sola differunt, una species existent. Sūt autem in diuersis particulis, sed uno in pulsu. causa est, imbecillitas uirtutis, aut copia humorum, aut mollities instrumentorum extrema: cum robur uitale arteriam nequit attollere.

IN XIII. CAPVT.

ALuus optima.] Hoc caput partim ex prognosticorū secundo, partim ex primo de Crisibus libro Galeni sumptū est. Dixi Aluus.

est. Dixi

est. Dixi autem aluus, pro deiectione, secutus Celsum, qui libro secundo eandem fere sententiam habet. At uenter ei qui à periculo tutus est, reddit modo mollia, figurata, eodem fere tempore, quo secunda ualetudine assueuit, modo conuenientia his quæ assumuntur. Cæterum qui causas omnium uolet intelligere, commentarium suprà citatum lectitet.

Leuiter ruffa] Sic interpretatus sum ὑπόπυῤῥον quasi dicas subruffa: hoc est, quam bilis ex iocinore leuiter tinxerit.

Conuenienter spissa.] Græce est ἅμα τῇ προσηκούσῃ συστάσει, quod est cum conuenienti spissitudine. Apud Galenũ

συνεστικὸς de Crisibus non est, quod satis in uerbo συνεστηκὸς, hoc est, cohærens intelligatur.

Non nimis fœtida] Hippocraticum esse dixit Galenus, quod Celsus aliquando interpretatus est, mali odoris, aliquando si magna fœditas odoris accessit.

Non exuccata.] Hoc est: Ex qua humiditas chyli aquositasq; non sit per uenas mesaraicas iecori distributa. Vt fere idem, sit quod aluus liquida aquosaq;. Cum.n distributio parum absolute peragitur in uentre, excrementa liquida, tenuia & aquosa permanent, si Galeno & rationi credimus. Græca di-

ἀχύμωτον. Leonicenus. ctio est ἀχύμωτον, quam Leonicenus uir alioqui in Italia habitus maximus in re medica, uertit, humoris expers, quod quam sit ad rem, eruditi iudicent Est autem ἀχύμωτον, id quod Galenus lib.8 de cõpositione medicamentorum secundũ locos, ἀνεκχύμωτον dixit, in hac nimirum sententia ὅταν μὲν οὖν ἕλκειν ἐκ τῆς κοιλίας τε καὶ τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν ἀτονήσῃ τὸ ἧπαρ ὑγρὰ, καὶ ἀνεκχύμωτα ἐκκρίνεται διὰ τῆς ἕδρας Hoc est: Cum igitur iecur alimentum ex uentriculo & intestinis præ debilitate nequiuerit attrahere, liquida, & non exuccata per sedem excernuntur, &c. Ex hisce uerbis liquet nõ debere accipi pro ἀχύλωτον, aut ἀχυλοποιηθὲν, sicut nõnulli interpretãtur. Nam deiectio liquida, & tenuis esse potest, etiam si uenter pro munere suo sit functus. Necesse autem est & circumpositas partes à uitio immunes esse, & distributionẽ probe in iecur fieri, ut alimentũ concoctũ esse, ex aluo iudicemus. Cæterum ἀχύμωτον vĩ contrarium fere esse uerbo συνεστηκὸς. Nam hoc tam est substãtia moderatum, ut undiq; cohæreat, simulq; existat molle. Illud contra tam liquidum ut undiquaq; diffluat.

At, mere ruffa] Iam ad tertium deiectionũ genus descendit, quod

dit, quod nonnihil ex recrementis à toto corpore in uētrem confluentibus: non ex ciborum confectione iudicare poteſt.

Viridis æruginoſæ.] Aeruginoſa in uentre gignitur & porracea: aliæ bilis differentiæ in uenis procreantur teſte Galeno in commentario de atra bile.

Animantis particularum cōſumptionem.] Græce eſt σύντηξιν δηλοῖ τῶν τοῦ ζώου μορίων, quaſi dicas colliquationem animantis particularum indicat: Intellige autem ſolidarū: quæ abſolute particulæ dicuntur. σύντηξις.

IN XIIII. CAPVT.

VRina igitur.] Ex lib. 1. de Criſibus omnia mutuatus eſt Paulus. Cæterum ubi de exacte aquoſa agit, Galenus fuſius pleniusq; perſequitur. Habet autem Paulus: τὸ δὲ ἐσχάτως ἄπεπτον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες ἀκριβὲς, οἷον ἀπεγνωσμένης πέψεως σύπτωμα τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχον. Hoc ut interpretatus ſum. Galenus autē τὸ τοίνυν ἐσχάτως ἄπεπτον ὑπὲρ ἅπαντα ταῦτ' ἐστὶν. εἴη δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, οὔτ' ἤδη πεττόμενον, ὡς τὸ θολερὸν οὔτε μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγον ἀνατολούμενον. ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης τῆς πέψεως σύμπτωμα, τὸ τοιοῦτο τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχει πάθος, οἷον ἀκριβὴς ἀπεψία γαστρός. Quod eſt: Itaque extreme cruda præter has uniuerſas exiſtit. Talis autem erit exacte aquoſa, ut quæ nec modo coquat ut turbida, nec coquenda eſt, ut quę paulo poſt turbatur, uerum ut deſperatæ concoctionis accidēs. Talis uenoſi generis affectus exiſtit, qualis exacte uentris cruditas. Vrina cruda.

Huic uicina eſt.] Recenſet ordine crudarum differentias, quas etiam Galenus breuiter hunc in modum cōmemorat: χείριστον μὲν ἡ εἰς οὖρα διάρροια, μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς καὶ τὸ λεπτὸν δ' οὕτως καὶ λευκὸν, οἷονπερ καὶ τὸ ὕδωρ. τούτῳ δ' ἐγγύς ἐστὶν ἕτερον οὖρον ἐν πολλαῖς τῶν νόσων φαινόμενον, ὡς οἶνον δοκεῖν ἱκανῶς λευκοῦ καὶ λεπτοῦ μεμιγμένην ἔχειν ἰδέαν. Quod eſt: Deterrima quidem in urinas profluxio. Iam uerò praua admodum eſt tenuis adeo & alba, qualis & aqua exiſtit. Huic aūt uicina eſt alia urina, quæ in multis morbis apparet: & uini albi admodum & tenuis mixtam habere ſpeciem uideaē, &c. Paulus fere eadē habet, niſi quod οἶνον hoc eſt, uini, nullā mentionem faciat. Tu igitur apud te cōſidera, num Galeni ſcripturā malis, an intelligere ἐγγύς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, quod eſt: Alteram urinam eſſe admodum propinquam tenui & albæ urinæ, Aduerte.

bæ urinæ,quæ aquam repræſentare dicebatur. Oroſcius locũ hunc nimia ſua diligentia intactum præteriit.

Caſtigatur græca.

Tantum uero craſſitie ipſam ab aquoſa.] In græco codice eſt τοῦ ὕδατος,hoc eſt,ab aqua:ubi legendum ſit ὑδατώδους, id eſt,ab aquoſa,nec hoc aduerterunt Ariſtarchi.

IN XV. CAPVT.

Sputa.

SPutum ſubflauum,ſubruſum.Ex eodẽ Galeni loco,& Oribaſij ſexto libro collecta iſta uidẽtur.Hippocrates in prognoſticon ſecundo prius omnia eſt complexus.

Etenim præter ſanguinem.] Hæc periodus libro ſecundo prognoſticon,à Galeno ſic ſcripra eſt: πλὴν γὰρ τοῦ αἵματος, ὅστις ἂν ἄκρατος ᾖ μοχθηρὰν ἐνδείκνυται διάθεσιν, ἐπὶ θερμότητι φλογώδει τὴν γένεσιν ἔχων, ὁ μὲν ξανθὸς, ἐξοπτωμένης αὐτῆς τῆς ὀῤῥώδους ὑγρότητος.ἧς ἐπιμιγνυμένης ὠχρὸς ἐφαίνετο,ὁ δὲ ἰώδης ἐξ ὑπεροπτήσεως ταύτης.ὁ δὲ μέλας, ἤτοι τῆς αὐτοῦ ὑπεροπτηθείσης, ἥπερ δὴ κακίστη τε καὶ διαβρωτικωτάτη γίνεται μέλαινα χολὴ,ἢ τοῦ παχέος αἵματος ὁμοίως ξηρανθέντος,ἢ λόγῳ νεκρώσεως τε καὶ ψύξεως. Hoc eſt: Nam præter ſanguinẽ,quicunq; ſyncerus humor fuerit,prauam indicat affectionem,ex flamma caliditate trahens originem. Flauus ſane, ſeroſa ipſa humiditate retorrida,qua admixta,pallidus apparebat. Eruginoſus auem,hæc nimium aduſta Nigar,uel eadẽ ſupra modum aduſta,quæ efficitur atra bilis & peſſima,& maxime ero dens,uel craſſo ſanguine ſimiliter reſiccato, uel ratione tum mortificationis,tum perfrictionis.

Cruenta igirur.] Galenus loco iam citato in iſtũ modum habet: τὰ μὲν γὰρ αἱματώδη καὶ φλεγματώδη, μέτρια,τὰ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς, χαλεπά. διαβρωτικὰ μὲν γάρ ἐστιν ἀμφω τῶν σωμάτων, καὶ τοῦτ᾽ αὐτοῖς κοινόν. Hoc eſt: Etenim cruenta, & pituitoſa moderata: Flauæ autem, aut nigræ bilis ſputa difficilia. Quippe ambo corpora credunt,atq; hoc ipſis eſt commune.Paulus non habet φλεγματώδη.

Nam ſi prompte excreentur.] Hoc eſt ex Hippocrate: εἰ γὰρ εὐπετέως ἀναπτύοιτο. Galenus interpretatur dictionem εὐπετέως,quod nos uertimus prompte,hoc pacto.τὸ δὲ εὐπετέως ἀντὶ τοῦ ῥαδίως τε καὶ ἑτοίμως οἱ ἕλληνες λέγουσι. Rurſus: εὐπετὴς γὰρ ἀναγωγὴ πτυέλου, τουτέστιν ἑτοίμη τε καὶ ῥαδία γίγνεται μετ᾽ ὀδύνης ἰσχυρᾶς οὔσης κατὰ τὸν θώρακα.

Caſtigatur codex græcus.

Valde craſſum.] Græcus codex habet ὑπόπαχυ, quod eſt ſubcraſſum

ſubcraſſum,pro ὑπέρπαχυ,hoc eſt,ſupra modum craſſum, ex pituita nimium aſſata nimirum. Præterijt Gemuſæus.

At ſi expuatur quidē.] Codex græcus deprauatus eſt, habet enim εἰ δέ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλὰ, pro εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μεν, ἀλλὰ, &c. Emendantur græca.

IN XVI. CAPVT.

DIarias febres.] Hoc principium ſumptum eſt ex primo Galeni libro ad Glauconem circa principium. Dicuntur autem ἐφήμεραι græcis,quaſi dicas ad diem durantes: ἀμφήμεραι autem,circa ſingulos dies infeſtantes, quotidianæ uno uerbo latinis appellantur. Diaria.

Opportuni ſunt.] Iſta cum ſequentibus ex octauo Methodi Therapeutices huc tranſlata ſunt. Paulus ἐφ' ὧν αἱ ἀπόρροιαι τοῦ σώματος εἰσιν οὐκ ἀτμώδεις, ἀλλὰ δριμύτυ καὶ οἷον καπνώδες ἔχουσιν,&c Galenus autē habet: ἐν οἷς ἐστὶ τὸ διαπνεόμενον οὐκ ἀτμῶδες, οἷονπερ ἐν τοῖς εὐχύμοις ἀλλὰ δακνῶδες, καὶ δριμὺ,καὶ καπνῷ παρωπλήσιον ἢ λινύ,&c.

Lauare quidem non ſubinde.] Paulus græce habet λούειν μὲν μὴ πολλάκις,hoc eſt ut uertit. Galenus autē οὔτε τρίψεων, οὔτε λουτρῶν δέωνται πολλῶν,quod eſt: Neq; frictionibus,neque balneis multis indigent. Conferuntur loci.

Vehementer refrigerata.] Græcus codex deprauatus eſt. Habet enim ψυχρὸν τὰ δὲ αὐτὰ σφοδρῶν καταχεῖν.&c. Vbi ſit legendum ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς, ut nos etiam uertimus. Græca uiciata.

Victus dulcibus.] Hoc eſt bonis. Nam bonus in corpore ſuccus,aut ſanguis,dulcis & eſt,& dicitur: malus autem,amaram,acidam, aliamúe qualitatem extraneam habere oſtenditur. Perperam igitur nos corripuit Oroſcius, quod dulcis ſucci γλυκύχυμος uerterim: cum idem ſit dulcis & bonus in probi ſanguinis ſignificatur. Male habet græcus codex γλυμύξυμος. Vide Galeni octauum circa principium. Codex grę cus uiciatus.

Aliquos horum nutrire] Codex græcus eſt deprauatus habet,τούτων τινὰ τρέφειν,pro τούτων τινὰς τρέφειν. Vide octauum Galeni de morbis curandis.corrigenda ſunt omnia exēplaria impreſſa.

Sed ulceri quod.] Plenius in Galeno hæc ſententia habetur in hunc modum: ἀλλὰ πεῦτ' ἕλκους ἐφ' ὧπερ ἂν ὁ βουβὼν αὐτοῖς εἴη γεγονημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. Hoc Græca emendantur.

eſt: Sed ulceri ob quod Bubo ipſis fuerit excitatus, ipſiq; buboni proſpicientes in acceſſionis declinatione lauant.

Cæterum à uino] Hæc clauſula ad uerbum ex primo ad Glauconem ſumpta eſt. Vbi etiam dictio πρὶν accipitur pro μεχρὶς οὗ, hoc eſt donec: aut ſic dicendum: Cæterum priuſquam inflãmationes fuerint ſolutæ, arcendi à uino ſunt ægroti. Atq; hoc pacto ſeruabit dictio communem ſignificatum.

IN XVII. CAPVT.

PVtridæ febres.] Hoc caput ex primo Galeni de febribus libro totum tranſcriptum eſt: ſed uarijs ex locis. Textus autem in græco Pauli codice deprauatus eſt Habet enim τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις, τῷ μηδὲν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, καὶ τὸ μὴ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετόν. Hoc eſt: Febrium ex putredine contractarum dignotio eſt, quod nulla cauſa primitiua præceſſerit, & quod non à rigore febris inceperit, &c. Quæ ſententia plane falſa eſt. Nã proprium plane febrium putridarum eſt à rigore inchoare. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis, clariſſimi & medici, & philoſophi, ut ipſi audire uolunt, hæc opinor tanquam parua neglexerunt. Tu autem quiſquis ueritatem amas in hunc modũ corrigito: τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις τὸ μηδὲν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, τὸ δὲ ἀπὸ ῥίγους ἄρξασθαι τὸν πυρετόν, οὔτ᾽ ἐγκαύσεως, &c.

Grçca corrigenda.

Nota.

Hoc enim ſingulariter] In codice græco ſuperfluum eſt τὸ, põſt μέγιστον adde δὲ particulam, quia noua incipit oratio.

Corrige græca.

Similiter ad ipſas.] Græce eſt ἴδιον ἐστὶ μάλιστα τῶν τοιούτων πυρετῶν. Galenus habet: ἴδιον δὲ ἐστὶ ἐν τοῖς μάλιστα. Si uoles, ita legito.

IN XVIII. CAPVT.

SI uires ſint ualidæ] Ex Galeni undecimo Methodi ſumpta ſunt ad uerbum. In nono libro circa principium, ait in eundem fere modum: Nam ſi præcedat ciborũ cruditas, tanto tempore differre uenæ ſectionem iubebit, quantum ſatisfacere, tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa deſcendant, uidebitur.

Putrida per urinas] Et hæc ex undecimo, ſed paulo ante, mutuatus eſt Paulus. Oportet enim id quod putruit, omni ratione uacuare, quod reliquum eſt, moderatis motibus, & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetriam reducere, &c.

Si uero

Si uero febris magnitudo.] Galenus addit ad planiorem intellectum, ut in continuis. Hæ enim magis hominem affligunt, quàm intermittentes.

Vires inualidæ.] Græcus codex Pauli habet καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν. Hoc est: Et uires ualidæ, cum sit legendum καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν. Hoc est: Et uires non ualidæ. Præterijt hoc Gemusæus. Textus grecus uiciatus.

IN XIX. CAPVT.

Tertiana febris cum sit.] Ex secundo libro de crisibus, capite tertio hoc transcriptum est ijsdem plane uerbis. Cæterum Galenus post illa, in hanc quoq; sentētiam habet: τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γινέσθαι. Quam orationem Leonicenus uertit. Tertianam itaque febrem fieri contingit sine rigore uehementi, &c. Cum sit dicendum: Exactam itaq; tertianam non licet nisi cum rigore nehementi fieri. Leoniceni error.

IN XX. CAPVT.

Exquisitam terrianam.] Ex primo ad Glauconē hæc Paulus transcripsit. Nonnihil autem à Galeno uariat, breuitate sermonis intelligo, quæ tamen sensum nonnihil obscurum reddit. Verba ad Glauconem ita habent: προτρέπειν οὖν χρὴ τὸν μὲν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥέοντα κενοῦσθαι δι' ἐμέτων. τὸν δὲ κάτω ὑπιόντα ὡσαύτως διὰ τῆς κάτω ἐκκρίσεως Quod est: Humorem itaq; in uentriculum confluentem, per euomitiones euacuare oportet: inferius autem descendētem similiter per internam excretionem. Paulus autem in istum modum: καὶ τὸ μὲν εἰς γαστέρα συῤῥέον, κενοῦν δι' ἐμέτων τε καὶ κάτω. Hoc est: Et quod sane in uentrem confluit, euacuare per uomitum, & inferna, &c. In Galeni uerbis γαστὴρ pro uentriculo: apud Paulum pro toto uentre positum esse existimandum, si concordes alioqui intelligas. Conferuntur loci.

Vinis autem admodū uetustis.] Lectio in codice impresso plane mutila & deprauata est. Habet enim ἀπέχειν δὲ μέλιτος, καὶ νάπυος καὶ ταρίχους, καὶ τῶν φύσει θερμῶν τἄντα μὲν ἐπὶ παλαιῶν. Ex Galeno & Oribasio legendum: ἀπέχειν δὲ μέλιτος τε καὶ νάπυος, καὶ ταρίχους, καὶ τῶν δριμέων ἁπάντων, καὶ οἴνων δὲ τῶν φύσει θερμῶν, καὶ παλαιῶν ἱκανῶς, &c. Atque sic nos reddidimus latina: In priore enim lectione nulla uel acrium, uel uini facta est mentio. Oroscius & castigator

Basilienſis non aduerterunt.

IN XXI. CAPVT.

LAuare in tertianis ſpuriis.] Hæc quoque ex eodem loco ſunt huc tranſlata. Dictio autem τὶ in græco exemplari deſideratur. Lege igitur: ἀλλά τι καί τοῦ τμητικοτέρου. Quod ceu paruum Ariſtarchi noſtri contempſerunt.

IN XXII. CAPVT.

QVartana] Ex primo etiam ad Glauconem & ſexto Oribaſij hæc ſumpta ſunt. De rigore autem quartanæ febris, Galenus cum alibi, tum in libello de tremore & palpitione inquit: τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἄχρι καὶ τῶν ὀστῶν φασὶ διήκειν, ὅταν ᾖ σφοδρόν. Hoc eſt: Rigorē quartanarum qui experti ſunt, etiam ad oſſa uſq; penetrare affirmant, cum uehemens fuerit.

Nec bilis uomitus.] Sed pituitæ intelligas, comitatur etiā lienis inflammatio, tumor, interim faſtidium, intenſa interim cupiditas.

Pulſus exiguus ac rarus] In hac febri inæqualitas pulſuū in uno ictu manifeſtiſſima deprehenditur Multo enim uelocius principium motus finemq́, inuenies quàm medium.

IN XXIII. CAPVT.

QVartana.] Ad uerbum omnia ex Galeni libro iam ſępius nominato, compendioſe tranſcripſit. Quāquam id antea fecerit Oribaſius lib. 6.

Caſtigatur codex græcus. Qui refrigerant corpus ſiccantq́,] In græco codice erat ὑγραινόντων, hoc eſt, humectantium pro ξηραινόντων, quod eſt, ſiccantium. Miror tam apertum uicium iudices noſtros adeo oculatos non deprehendiſſe.

Tum per dies aliquot.] Male eſt in exemplari græco δι' ἡμερῶν τριῶν. Quod eſt: Per dies tres, pro δι' ἡμερῶν τινῶν. Id eſt: Per dies: aliquot. Baſiliēſis corrector hoc quoq; neglexit. Reſtitutus codex græcus.

Quod ſuccum Cyrenaicum.] Galenus hoc medicamentum maxime etiam commendat libello de Tremore, ceu ad rigorem, quartanosq́; circuitus, utiliſſimum.

IN XXIIII. CAPVT.

QVotidiana.] Ex quinto capite ſecundi libri de criſibus excerpta ſunt. At Galenus libello de Typis, latius accidentia enumerat in hunc modum: ἀμφημερινῷ δὲ παρέπεται ὑγρότης ἕξεως, καὶ φλεγματώδεις ἔμετοι, καὶ δεῖ ψος οὐκ

ἐπιτε-

ἐπιτεταμένον, καὶ βαρυσμὸς τοῦ σώματος ὅλου, καὶ ὕπνος καρώδης, καὶ καταφορικὸς καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιὸς, καὶ χαῦνος τὸ πρόσωπον ὑποπέλιδνον, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονῶδες, καὶ πολλὺν ἐμφαῖνον τὴν τῆς ὕλης καχεξίαν, καὶ τροφὴν, &c. Hoc eſt, ut ignari linguarum intelligant: Quotidianam uero comitatur habitudinis humiditas, uomitus pituitoſi, ſitis nō intenſa, grauitas totius corporis, ſomnus ſoporoſus, ueternoſusq;, pulſus magnus, ratus, laxus, facies ſubliuida laxa, peponũ modo tumida, quæ magnam materiæ prauitatem, & mutationem repræſentet

Aquoſiora.] Gal. addit libro iam citato: καὶ φλεγματικώτερα, quod eſt, pituitoſiora, quæ ipſam febris cām oſtendunt.

IN XXV. CAPVT.

QVotidianam curantes.] Ex primo ad Glauconē lib. Galeni Paulus hæc deſcripſit.

Oxymelite.] Simplici intelligendũ, ut quod omnes meatus arctos aperiat, ne craſſus alibi humor, uel glutinoſus adhæreſcat. Conuenit aũt cum ætatibus, tum naturis uniuerſis.

Primis diebus] Græce eſt κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Male autem in Galeno ad Glauconem μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας habetur, quod etiam caſtigator Baſilienſis non mutauit. Galeni locus caſtigatus.

Ventriculi.] Sic uerti γαστρὸς, quæ dictio nunc pro uentriculo, nunc pro toto uentre accipitur. Galenus libello de typis febrium ait: συνίσταται δὲ μάλιστα ἐπὶ στομάχῳ κακοπραγοῦντι. Quod eſt: Conſtituitur autem potiſſimum ob ſtomachum male affectum. Propterea Paulus recte dixit uētriculi, & oris ipſius rationem eſſe habendam, quanquam accidat interim, ut in hac febri etiam lien ſcyrrhum contrahat. γαστήρ.

Idq; tam diu, quàm.] Græce eſt: κατὰ πολὺ ἕως οὗ παντῇ. Hoc paulo ſecus ſonat, quàm reddiderim. Galenus nō habet: Eoq; multi, à quodam alio quàm Paulo fuiſſe adiectũ pũtant. Nota.

IN XXVI. CAPVT.

SI uitrea pituita] Ex Oribaſij ſexto ſũmptum eſt. Vitrea autem pituita à Galeno lib 2. de febrium differentiis explicatur, in hunc modum: ὑαλώδη δέ μοι δοκεῖ προσαγορεύειν ὁ πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ἐστὶ καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς. Item in commentario de Tremore in hanc ſententiam: οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥῖγος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ψυχρῷ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι καλεῖ δὲ ὑα-

λώδη τὸν χυμὸν τοῦτον ὁ πραξαγόρας, &c Hoc eſt: Non ſolũ autem ob flauam,aut nigram bilem rigor,ſed etiam ob frigidam ualde pituitam fieri ſolet,uocat autem humorem hunc Praxagoras,uitreum.Subiungit autem: Verum hic rigor nõ adeo uehemens eſt: quanquam pluribus nonnunquam diebus ſubſequentibus perſeueret.

IN XXVII. CAPVT.

Continentes.] Ex ſexto capite libri ſecundi de Criſibus excerpta ſunt. Interpretatus autem ſum hic febres continentes,quas Græci συνεχεῖς appellant: continuas autẽ, quas συνόχους. In Latina quoq; lingua duas uoces uſurpemus. Cæterum Galenus intelligit continentes,quarũ materia in uaſis ſubſiſtit: ubi enim ea per totum corpus delata fuerit, intermittentes appellatæ, fiunt.

συνεχεῖς. συνοχός.

Acumine.] Græce eſt ὀξύτητι. Nam ut ὀξὺς acutus morbus dicitur,ita deriuatiuum ipſius ὀξύτης, acumen, celeritas, aut præcipitantia,aut quocunq; modo libet appellare.

ὀξύτης.

IN XXVIII. CAPVT.

Continuarum.] Vide nonum Methodi,& ſextum Oribaſij.Per cõtinuas autem hic intelligo συνόχους,qui ex ſanguine potiſſimum conſtituuntur. Male in Græco codice legitur τῶν συνεχῶν pro συνοχῶν. Neglexit hoc Gemuſæus. Nã συνεχεῖς uocabulum generale de omnibus febribus ex quocũque humore continue affligẽtibus. συνοχὸς autem de febri ex ſanguine uel putrido,uel efferueſcente uſurpatur. Barbari hãc fœminino genere ſynocham nominarunt.

Reſtituitur codex.

In uigeſimo nono capite codex Græcus habet παχεῖα pro τραχεῖα. Non enim craſſa lingua,ſed aſpera, uel ſcabra dicendum eſt,hoc in loco,quod caſtigator Baſilienſis in codice ſuo alioqui emendato non aduertit Cæterum caput hoc & inferius ex ſexto Oribaſij deſcriptum eſt Præcipit autem ardenti febre laborantes non ſola aqua,ſed mulſa aquoſa nutriendos eſſe.Cuius rationem Galenus in commentario Hippocratis de morbis acutis.Aqua,ſcribens, natura frigida, tarde penetrat,& quàm plurimo tempore in præcordiis ſubſiſtẽs, in acutis morbis corrumpitur: mel bileſcit,ob id mulſa aquoſa dari debet: ut aqua nulla in ſuperiore uẽtre facta mora à melle mixto ad diſtributionem trahatur. Non autem aqua cruda, ſed cocta eſſe debet.

Emendantur græca.

Suſtinet e

Sustinere.] Ita sum interpretatus διαιτᾶν, hoc est, nutrire, alere. Celsus ait, cremore ptisanæ sustentandi sunt. Atque hoc loco proprie dicendum est. Sustinere. Quia tantum cibi hic porrigitur, quantum uiribus sustinendis sufficit. διαιτᾶν.

IN XXXII. CAPVT.

DVplex hecticarum.] Gal enus lib. 1. de febrium differentiis, Oribasius sexto eadem plane habent. Leonicenus & Laureurianns parum recte in translatione Latina se gerũt. Quid autem sibi uelit Oroscius interpretando, ἢ καὶ μενούσης ἔτι συχνῆς, uel etiam si humiditatis aliquid cõtinuum permaneat, eruditi iudicent. Cum melius dixisset, uel etiam madore adhuc copioso, aut multo permanente. Nam συχνὴ nõ tantum συνεχὴς significat, si Hesichio credimus, sed etiam πολύς. Præterea sensus hunc significatum requirebat. Cæterũ Hectica dicitur, quod stabilis sit, ac solutu contumax, uel quod totum corporis habitum occupat. Aduerte.

IN XXXIII. CAPVT.

HEctica febre.] Vide Galenum lib. 10. Methodi medẽdi: ubi paulo manifestius curationẽ hecticarũ persequitur.

Moderato.] Græcus codex habet aduerbium, μεμετρημένως, quasi dicas mensuraliter Nam Gal. 10. magnam curã habendam esse dicit mensuræ, frigidę febricitantibus exhibẽdę. μεμετρημένως.

IN XXXIIII. CAPVT.

QVandoquidem tertiana] Hæc Galenus in secũdo fere de febrium differẽtiis, Oribasius in sexto tradidit. Cæterum nomẽclaturæ rationem in libello de Typis interpretatur Est autem semitertiana triplex: Parua, media, & magna. Parua uiginti quatuor horas absoluit. Media triginta sex. Magna quadraginta octo, atq; continuæ proxima est. Porro ætati mediæ accidit, & tempore potius autumni, cũ etiam ualde periculosa est, non solum stomachum, sed etiam neruosam partem, & ut summatim dicam, media attingens.

IN XXXV. CAPVT.

PVblicæ grassantes] Vide Oribasij sextum, Hippocratẽ in commentario περὶ ἐπιδημιῶν, & de natura hominis. Cæterũ morbos publicæ grassantes uoco, quos Paulus πανδήμους & κοινοὺς sua lingua appellat. Opportunũ aũt hic est explicare, quos nam Græci ἐπιδήμους, ἐνδήμους, σποράδας, πανδήμους, nominent. Galenus itaq; cõmentario primo in primum ἐπίδημοι ἐνδήμοι. σποράδες πάνδημοι

ἐπιδημιῶν in hunc modum ſcriptum reliquit: μεμνῆσθαι χρὴ τούτων εἰς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι γινώσκειν, ὡς ἔνια μὲν τῶν νοσημάτων κοινῇ πολλοὺς καταλαμβάνει, ἃ δὴ λέγεται κοινά. Hoc eſt: Meminiſſe conuenit horum ad ea quæ poſt dicentur, ſciẽdumq; nonnullos ſane morbos communiter multos corripere, qui ſane uocantur communes. Statim ſubdit: τῶν δὲ κοινῶν τὰ μὲν ἔνδημα εἰσι, τὰ δὲ ἐπιδήματέ καὶ ἐπιδημία. τούτων δὲ τὰ χαλεπώτατα λοιμώδη καλεῖται. Id eſt: Ex cõmunibus alii uernaculi ſunt, alii aliunde in populum ingruunt. Horum periculoſiſſimi, peſtilentiales appellantur. Item ἔνια δ' ἑκάστου ἰδίᾳ τὰ σποράδικα προσαγορευόμενα Nonnulli ſingulos priuatim inuadentes diſperſi, ac erratici nuncupantur]. Paulo ſupra: δῆλον οὖν ὡς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπιδημίων νοσημάτων ὅσα κακοηθέστατα γίγνεται, καὶ λοιμώδη καλεῖται, τὸ δὲ τῶν ἐπιδημίων ἐκ τοῦ τῶν πανδήμων τε καὶ παγκόινων γένους ἐστὶν ὃ ταῖς σποράδεσι νόσοις ἀντιδιαιρεῖται. Hoc eſt: Itaq; cõſtat ex popularium morborum genere eos eſſe, qui maligniſſimi generantur, & peſtilentiales dicuntur Populares autem illorũ genere comprehendi, qui undiquaq;, & communiter in omnes graſſantur. Quod genus morbis priuatim, & inter ſe diſſimilibus opponitur Habes fere omnium appellationes explicatas, quo autem dilucidior fiat interpretatio, pauca ex primo Hippocratis de uictus ratione in morbis acutis ſubiiciã Verba ſunt Galeni in commentario primo: δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ λόγου τούτου, τὰ μέν τινα πολλὰ γίνεσθαι νοσήματα καθ' ἕνα χρόνον, ἅπερ ὅταν μὲν ὀλέθρια γένηται, λοιμὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ ἐπιεικέστερα, ἑτέρᾳ τινὶ προσηγορίᾳ δηλοῦσιν, ἐπίδημα καλοῦντες. ὥστε εἶναι τὸ μὲν ἐπίδημον νόσημα τὸ κατὰ χρόνον τινὰ πλεονάσαν ἔν τινι χωρίῳ, τὸν δὲ λοιμὸν ἐπιδημίαν ὀλέθριον. ἐστὶ δὲ καὶ ἄλλο γένος νοσημάτων κοινὸν πολλοῖς ἥπερ ἐστὶ τὸ κατὰ χώραν ἐπιγινόμενον, τὰ ἔνδημα καλούμενα. τούτοις δὲ ἀντίκεινται πᾶσιν αἱ σποράδες νόσοι, διαφερόντως ἐνοχλοῦσαι τοὺς νοσοῦντας οὐ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον συνιστάμεναι Hoc eſt: Indicat autem in hac oratione, multos ſane quoſdam morbos uno tempore fieri, quos, cum pernicioſi fuerint, peſtilentiam nominant, cum mitiores, alia quadam appellatione ſignificant populares, aut uulgares nuncupantes. Vt popularis quidem morbus ſit, qui certo tempore in regione quadam dominatur. Peſtilentiam uero morbum popularem pernicioſũ m.

Iam

Iam uero aliud quoq; morborum genus eſt, multis commune, quod ex loci natura ſuperuenit, uernaculum appellatur. His autem omnibus opponũtur, priuati morbi, diuerſa ratione ægrotos infeſtantes, non communi modo conſtituti, &c. Hactenus Galenus noſter: cuius ſententiam ita interpretor. Morbi qui undiquaq; populatim, nullo non tempore anni graſſantur, nulliq; nec ſexui, nec ætati, nec corporis ſtatui parcunt, πανδήμους, & παγκοίνους appellant Græci, ex aere infecto trahunt originem. Qui autem certo tempore in regione quadam publicè dominantur, ἐπιδημίους, quaſi dicas populares, aut uulgares nuncupant, ſimiliter ex aere, aquæ uiciatæ potu, ſtagnorum, paludumq; graui halitu procreantur. Qui autem perpetuo in regione quadã incrudeſcunt, ἐνδήμους Græci, patrios noſtri & uernaculos nominant, ſimili fere ex cauſa oriuntur. Porrò fit interdum, ut morbus regioni peculiaris, & generalis uno tempore ſimul inuadant, pro aeris, aliarumque circunſtantiarum ratione. At morbi priuati cuiq;, inter ſe diſſimiles, σποράδας uocauit Hippocrates, ex uictus ratione trahunt originem.

Cibiq; igitur communes.] Non ſolum aer teſte Galeno communes morbos efficit. Siquidem qui in Aeno dũ fames graſſaretur, leguminibus ueſcebantur, crurum impotẽtes euaſerunt. Item qui Eruo genuum dolore cruciabantur. Nouimus autem nonnullos, qui etiam triticum ſemiputridum fame coacti ederunt, in communem incidiſſe morbum ex cauſa communi. Et alibi exercitium totum praua uſum aqua ſimiliter in omnibus militibus noxam ſenſiſſe. Cibi communes.

Afflictiones corporis.] Cum Hippocrates dicit alios morbos ex uictu procreari, intelligit etiam uitæ ſtudia. Nempe exercitia, otium, uigilias, triſtitiam, iram, perfrictionem, inſolatum, balnea quoq; non ſuo tempore uſurpata, morbos excitare, ſaltem ratione ſecundaria.

Hæc quidem non] Græcus habet: ταῦτα πὲν οὖν, quod ſonat. Hæc quidem igitur. Verum mea ſententia legendum uidetur ταῦτα μὲν οὐ, negatur id quod tum autoritate Oribaſii, tum ipſa ratione probare poſſum. In primis enim Oribaſius ſexto libro hanc lectionem confirmat, deinde in eodem capite ſtatim Paulus dicit. Siquidem in alias cauſas nec omnes ſimul incidimus, neq; eis tot die immoramur, aer autẽ Caſtigandus Græcus.

quoniam

quoniam omnibus circunfuſus eſt,& inſpiratu attrahitur, ut animalium quoq; corpora afficiat, eſt neceſſe. Nō dico quod Galenus primo commētario in Hip Epidemia, unde iſta partim ſunt excerpta, in hunc modum habeat: τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων σπάνια ἐστὶ. Hoc eſt: Qui autem ex cibo, aut potu fiunt, rari ſunt, &c. Gemuſęus noſter uituperandi ſtudio, damnat hanc meam lectionem, nullam adferēs uel autoritatē uel rationē. Quis amabo ignorat populares morbos continenter quidem ex aere procreari, aliunde autem rarius? Sed inquit Gemuſęus, ex euaporatione lacuum frequētius accidere: cui in hoc reſpondeo, nullum uel ſtagnum, uel paludem morbum communem generare, niſi τῷ βλάπτειν τὸν ἀέρα, ut ait Galenus. Aer antem ipſe uel calidior, uel frigidior, humidiorúe ſæpe nobis circundatur. Quare etiam is morbos potius, quàm Solæ paludum uaporationes, efficit. Quæ ut dixi, nunquam corpora humana afficiunt, niſi prius aerem ipſum corruperint. At rurſus obijciet Gemuſęus Galeni ſententiam commentario ſecundo in libellum de natura humana, uerba hęc ſunt: πολλάκις μὲν γὰρ ἀναθυμιάσεις τινὲς ἐξ ἑλῶν ἢ λιμνῶν, ἢ τελμάτων, ἢ γῆς τοιαύτης αἴτιαι γίγνονται τῶν τοιούτων νοσημάτων. Hoc dico Galenum uelle indicare non ſolum ex aere intemperato huiuſmodi morbos procreari, quod Hippocrates uidetur innuere, ſed etiam ex aere, euaporationibus paludum infecto. Nō tamen negat ex aere frequentius contrahi. Ad hæc omnia, ex oratione Pauli opinionem meam poſſum aſtruere. Nam cōferens ille aerem cum aliis omnibus ſupra nominatis cauſis, raro nos omnes ſimul in eas incidere pronunciat: non autem fieri poſſe, ut aeris uſum effugiamus Adde quod aeris tantum remedia enumeret, ubi intemperies aliqua ſubeſſe uidetur, reliquarū cauſarum, non item. Viee ergo candide lector, quid faciat procliuis hominum quorundam ad maledicendum natura.

Gemuſęus natura maledicus.

Præterea lignorum [Galenus hoc etiam confirmat libro de Theriaca ad Piſonem in eam ſententiam: διόπερ ἐπαινῶ καὶ τὸν θαυμασιώτατον ἱπποκράτην ὅτι τὸν λοιμὸν ἐκεῖνον τὸν ἐκ τῆς αἰθιοπίας εἰς τοὺς ἕλληνας φθάσαντα οὐκ ἄλλως ἐθεράπευσεν, ἀλλ᾽ ἢ τρέψας τὸν ἀέρα, καὶ ἀλλοιώσας, ἵνα μηκέτι τοιοῦτος ὢν ἀναπνέηται. κελεύσας οὖν ἀνὰ τὴν πόλιν ὅλην ἐξάπτεσθαι τὸ πῦρ, οὐχ ἁπλῆν τῆς ἀνάψεως τὴν ὕλην ἔχον, ἀλλὰ στεφάνων τε

Nota.

καὶ

καὶ τῶν ἀνθῶν τὰ εὐωδέστατα, τοιαῦτα συνεβούλευσεν εἶναι τοῦ πυρὸς τὴν τροφὴν, καὶ ἐπισπένδειν αὐτῷ τῶν μύρων λιπαρώτατα, καὶ ἥδιστα τὴν ὀσμὴν ἔχοντα ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Qđ olim sic Latine reddidimus: Quamobrē etiam Hippocratem illū, multis admirādum laudo, qui luem illam pestilentiæ ex Aethiopia Græcos inuadentem, non aliter curauerit, quàm aerem mutando, alterandoq;, ne talis amplius inspiraretur. Cū igitur ignem per totam Athenarum urbem incendi iussisset, nō simplicem lignorum materiam, uerum serta, floresq; suauissimos, fomitem ipsius esse consuluit, unguentaq; pinguissima, & odorifera ipsis superfundi, ut aerem purum hoc modo redditum homines in mali subsidium inspirarent.

IN XXXVI. CAPVT.

NAres destillant.] Galenus in commentario Prorrhetici Hippocratis scriptum reliquit: ἁπασῶν δὲ οὐσῶν τῶν ἀπὸ ῥινὸς στάξεων χαλεπῶν ὅταν παχεῖα, καὶ μέλανα ἀπόσταξις, ταύτας ὀλεθριωτάτας εὑρήσεις. Id est: Cum autem omnes è nare stillationes sint periculosæ, cū crassæ, & nigræ fuerint, has perniciosissimas reperies. στάξεις.

Venter colliquata] ἡ γαστὴρ τὰς συντήξεις habet græcus codex. Est aūt σύντηξις colliquatio, cōsumptioq;, nēpe cū particulis quotidie aliquid decedit, nec alimētū recipiūt. Plinius lib.22.cap.25. hac uoce utitur, Tali, inquiens, sorbitionis genere emendantur syntexes, hinc syntectici eodem autore dicuntur. Licebit igitur interpretari hāc sñīam, uenter Tabida, & quæ ex ipsius substantia decesserunt, humore undiquaq; in ipsum confluente, emittit, partim uomitu, partim inferius.

Aloes partes duæ.] Hæc est descriptio pillularum cōmunium: quæ in Nicolao illo præposito uiciosa & deprauata habetur. Nam is ponit aloes uncias duas, croci & myrrhæ utriusq; unciam unā, in peste addendū consuluit, bolū armenū. Primū uetus scriptura croci nō meminit, deinde thymiamatis ammoniaci, non boli armeni unciā præcipit. Id genus permulta monstra in officinis nostris pertinaciter regnant. Catapotra.

Theriacen ex uipetis.] Hoc etiā Galenus lib. de Theriaca ad Pisonem confirmat in eum modum: τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω καὶ τὴν θηριακὴν, ὥσπερ τι καὶ αὐτὴν οὖσαν πῦρ καθάρσιον, τοὺς μὲν προπίνοντας αὐτὴν ἐν τῇ λοιμικῇ καταστάσει, μηδ' ὅλως

ὅλως

ὅλως ἐὰν ἁλίσκεσθαι τῷ κακῷ. τοὺς δὲ ἤδη φθάσαντας παθεῖν ἐξιᾶσθαι δύνασθαι, ἀλλοιοῦσαν, καὶ τρέπουσαν τὴν τοῦ ἀναπνευσθέντος ἀέρος πονηρίαν,&c. Hoc eſt: Simili modo Theriacen ceu ipſa quoq; ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumentes in peſtifero aeris ſtatu, neutiquam malo corripi ſinere nouimus. Correptis autem mederi poſſe, aeris inſpirati maliciam in alterando mutandoq;. In Galeni codice græco, qui Baſileæ nuper impreſſus eſt perperā legitur ἀναπλασθέντος ἀέρος. Quaſi dicas: Aeris reformati, poſitum eſt pro ἀναπνευσθέντος Quod eſt, inſpirati. Nam qui correpti peſte ſunt, malum aerem attraxerunt reſpiratu, non reformatum aut refectum; aut quomodocunq; dicere libeat.

Codex græcus ulcioſus.

IN XXXVII. CAPVT

Nota codicum uarietatem.

NOnnulli febricitare.] Galenus lib. 12 omnia hæc ad uerbum habet. Variat autem nonnihil lectio græcorum codicum. Galeni habet ἐν ὄγκῳ τε μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμα ἐστὶ. καὶ ἡ χροιὰ τοῖς μεν, &c. Hoc eſt: Et totum corpus uaſtiore mole quàm pro naturæ modo cernitur, & color,&c. Pauli τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, quod eſt, os uentriculi uaſtiore mole cernitur. Mea ſententia cū Galeno legendum eſſe cenſeo.

Corrige græca.

Vt pote quos.] Apud Paulum impreſſum eſt οἳ δὲ καὶ χωρὶς τούτων, pro ἄγε καὶ,&c. Sic etiam Galeni exēplaria omnia habent. Nam ratio datur cur miſſionem ſanguinis, aut purgationem non ſuſtineant. Signat igitur hoc loco, ſi quidem, dictio ἄγε. Præteriit Oroſcius, caſtigator Baſilienſis neglexit.

Sin autem robore mediocri.] Galenus, ſi autē pulſus mediocri robore ſit, & magnitudine, paulum ad ægrotantem refert, cuius tamen uires ex pulſu cognoſcuntur.

Ergo ſi æſtas.] Galenus non habet; καὶ θερμὸς, quod ego interpretatus ſum, calidi temperamenti. Non enim referri poteſt ad θέρος, ut Grammatiſta putat.

Balneum his aduerſiſſimum.] Galenus addit, & aer ambiens uel nimium calidus, uel frigidus.

IN XXXVIII. CAPVT.

QVi tenuium humorū.] Ex eodēloco Galeni, & ſexto libro Oribaſij tranſcripſit. Dicit autem paulatim & continue alendos huiuſmodi humoribus laborantes: præterea fructus, quos ὀπώρας græci nominant, exhibendos. Supra uerti poma, quod nihil refert Nam fugaces ſeu horarios, ſeu

ſeu tempeſtiuos ὡραίους græci appellant. Hoc remedium olim Lutetiæ in quodā adoleſcente continua febri laborante ſum expertus ſalutare. Nam quoties ille uel aluum deijcere, uel urinam reddere extra lectum uolebat, aut etiam quoties pedibus tantillum conſiſtere, aut in ſella, quouſq; ei lectulus ſterneretur ſedere, in ſincopen ſolebat incidere: ac uidentes hoc aliquot medici, de ſalute minus ſperare cœperunt. Ego uidens iuuenem natura bilioſum, tenuiq; ſanguine præditum, cogitaui illi quoquo modo uirium diſſipationem impedire, ac ſtatim quum è lectó in ſedem eſſet collocatus, porrexi ei uuam recentem nondum exacte maturam: nam initio Augusti accidit morbus: qua aſſumpta, paulatim per dimidiam horam ſeruaui hominem extra lectum citra animi defectionem, quod feliciter ſucceſſiſſe animaduertens, ſequenti die idē facere decreui: exhibitaq; paulo maiore portione, ad unam uſq; horam ſine ullo incommodo, ut prius ſeruaui. Factumq; eſt tandem diebus inſecutis, ut tuto iam extra lectum in cubiculo obambularet, daretq; occaſionem reliqua auxilia exhibendi. Hoc te nolui celare lector. Hiſtoria.

IN XXXIX. CAPVT.

RElíquæ occaſiones.] Ex eodem Galeni loco ſumpta hęc ſunt ad uerbum. Enumerat autem Paulus ſyncopæ cauſas, dolorem uehementem ſiue ex intemperie, ſiue humoribus, ſiue utriſq;, uel etiam ex continui diuortio ortum, uigilias nocte dieq; affligentes, nā ſomno mediocri uires recreantur, immodica inanitio, aut per uentrem, aut uomitu, aut ſudoribus, aut urina, aut ſanguinis profluuio. Ac in iis qui aliena loquuntur, hoc eſt, qui mente non conſtant, qui delirant, deſipiuntq;. Nam παραπαίειν uerbum ſignat παραφρονῆσαι, ἀλλοφάσαι, cerebro ſcilicet affecto, adeo ut functiones ſuas peculiares, nequeat edere. In ijs ſi motus quandoq; corporis fiat, uires collabi neceſſe eſt. Ad quas conſeruandas, & ad ſyncopen uitandam, ſingulare eſt præſidium, temperamenti cuſtodia. Ante omnia uero trium principiorum: mox reliquarum partium, quęcunq; illa in conſortium affectus principia ſecum ex facil itrahunt. ἀλλοφά-σαι.

IN XL. CAPVT.

ITaq; dolor.] Hęc magna ex parte Galenus in ſecūdo de locis affectis habet. Reliqua in 12. Methodi medendi.

Dolor

ναρκώδης. ὀδύνη.

Dolor ſtupidus.] Græce eſt ἡ μὲν ναρκώδης ὀδύνη διά ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν. Quod interpretatus ſum ad uerbum in Paulo. Galenus libro iã citato ait. καὶ τοίνυν τὸ ναρκῶδες ἄλγημα διάθεσιν ἐργάζεται ψυχρὰν τε, ἅμα καὶ ὀδυνηρὰν, quod eſt. Itaq; ſtupidus dolor affectionem frigidam ſimul & dolorificam parit. Aduerte lector. Paulus hic dolorem ut affectũ, Galenus cauſam interpretatur Verum ſequẽtia in oratione Galeni eos conciliant. Nam ſtupor, inquit, frigiditas quædam eſt non exigua eoq; membris hac occupatis difficilem & motum, & ſenſum parit, atq; ita ſtupidus dolor, non indicat doloris ſpeciem, uerùm dolorem ſimul & uel affectionem frigidam, uel difficultatẽ ſenſus, motusq; ab ea particulæ obortã. Cæterũ nõ ſolũ in neruis, ſed aliis omnibus partibus accidit.

πόνος σφυγμώδης.

Pulſatilis autem dolor.] Græce dicitur σφυγμώδης, & σφυγματώδης πόνος, quaſi interpreteris, pulſorins, & pulſatilis labor, uel dolor: inſignium inflammationum proprius, arteriarum quidem ſemper, ptimario affectu, aliorum uero corporum ſenſilium omnium, conſortii lege. Cæterum uocem græcam πόνος Galenus ſic exponit, ὁ γὰρ τοι πόνος αἴσθησις ἐστὶν ἀνιαρὰ, καθάπερ ἡ ἡδονὴ προσηνὴς αἴσθησις. Hoc eſt: Siquidem dolor, ſenſus eſt moleſtus, ſicut uoluptas eſt ſenſus ſuauis, quod Cicero elegãter dixit. Omne id quo gaudemus, uoluptas eſt, quo offendimur, dolor.

Colicus dolor.

Sin autem tanquam à palo.] Colicorum dolor eſt, qui in imo uentris ea potiſſimum parte urget, qua urinarii meatus ex renibns ad ueſicam exporriguntur. Atq; hinc non ita ex facili diſcerni à nephritide poteſt.

Punctorius.

Punctorius autem.] Galenus habet: ἀρξόμεθ' οὖν αὖθις ἀπὸ τοῦ νυγματώδους ὀνομαζομένου, συνισταμένου περὶ τοὺς ὑμένας μάλιστα. οἷον ῥίζης τοῦ πάθους κατὰ τὸ νύττεσθαι δοκοῦν ἐρηρισμένης, ἐκτεινομένης δ' πλέον ἐπὶ ἐν κύκλῳ ἐπὶ τοῦτο τῆς ὀδύνης. Hoc eſt, ut Copus noſter uertit: Igitur iterũ incipiamus à punctorio uocato dolore, ac uidetur quidẽ ueluti ipſius affectus inter pungendũ circa mẽbranas potiſſimũ. uerum dolor circa locũ punctũ ad magnũ ſpacium extẽditur. Nos autem, pace illius dictum ſit, in hunc modum uertendum putamus. Incipiemus itaq; turſus à punctorio dolore dicto, circa mẽbranas potiſſimum conſtituto, cuius affectus ueluti radix in eo quod pungi uidetur defixa eſt, dolor autem lõgius orbiculatim ad id extenditur,

tenditur,&c. In pleuritide hunc dolorem esse nemo ignorat, acri humore membranam costas succingentem pungente.

Pertundens, uehementissimis] Hic dolor græcis dicitur διαῖσσων, quod idem est, ac si dicas διορμῶν, id est, cũ impetu perrumpens. Copus uertit turgidus dolor, qua ratione, ignoro. Certe in Cephalæa, caluaria ipsa perrumpi, pertundiúe dolentibus uidetur. Id autem tunc accidit, quando ueluti à radice incipiens, ad uicina transit, ut ait Galenus. Pertundẽs

Membrana quidem] In græco codice deest μὲν particula. Legendum enim ὁ μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, ut respondeat sequenti, ὁ δὲ, quod omnes nostri. Aristarchi non aduerterũt. Nec impressum exemplar à Gemusæo castigatum habet. Cæterũ mẽbrana cuti subiecta quæ sit, audi. Cõtinetur ea cute & corporibus subiectis p fibrarũ tela modo subtiliũ traductus: q̃ uenæ cutẽ nutrientes & nerui sensum cõmunicãtes permeãt. Viciatum exemplar.

Diuellentes cruciatus.] Impressa omnia exemplaria habent οἷον διασπωμένης pro διασπωμένους: quãquam Oroscius hoc & castigator Basiliensis non annotarint. Viciosus codex.

Profundi sunt.] Hoc est in alto delitescẽtes, unde quibusdam ὀστόκοποι quasi ossium dolores appellantur.

Si igitur sanguinis sit copia.] Ex 12. Methodi medẽdi Galeni, & 6. Oribasii sequentia sunt transcripta.

Auxiliantes.] Miror cur Gemusæus hunc locum deprauatum reliquerit in suo codice, cũ plane ad sensum nihil faciat dictio προσλιπαροῦντες, lege igitur προσβοηθοῦντες ex Galeno, ut nos etiam antea uertimus. Castigatur græci codicis lectio.

Irrorationibus.] Hoc est, aspersionibus. Nã καταιονεῖν est καταντλεῖν, quod signat superfundere. Linacer uertit καταιονήσεσι καὶ πυριασέσιν, humidis & siccis fomentis. Quãquam non parum diuersa nomina sint, uariasq; res significent. Nam καταιόνησις est aspersio irroratioq;, ut Celsi more loquar, ex oleo potissimum ad rem propositam idoneo facta, ueluti cũ multa pituita in ore uentriculi hæret, oleũ in quo absinthiũ ebullierit, id superfundim[9] πυρίασις quæ & πυρίαμα, & πυρία, & θέρμασμα græcis dicitur. triplex est. Nẽpe humida sicca, & mixta, si Hippocrati & Galeno credemus. Humidũ fomentũ, spongia mollis magnaq; ex aqua calida expressa, applicataq;. Huius generis est aqua calida, aut oleũ in utriculos, aut uasa ærea, fictiliaq;, aut in uesicã coniecta, partiq; dolẽti admota. καταιονεῖν. καταιόνησις. πυρίασις. πυρίαμα. πυρία. θέρμασμα. Fomẽtum.

Siccum

Siccum fomentum est,milium,sal,harena in sacculos cōiecta, aut solum linthrum.Item lateres & titiones panniculis inuoluti,& sic circundati. Pace cuiusdam docti uiri dixerim apud Celsum lib.2.non esse uicium scripturæ in dictione, titionibus. Nam tertio eandem repetit,fomentisq; inquiens,protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximeq; inuolutis extinctis testis & titionibus. Mixtum fomentum est,hordeum,eruumq; prius contusa, aceto & aqua macerata,uel etiam farina simili modo pręparata,& in sacculis apposita. Cęterum humida fomenta conueniūt inflammationibus ex bilioso humore suscitatis. Sicca iis,quæ ex tenui & aquoso sanguine proueniunt. Mixta crassis, uiscosisq; humoribus incidendis,conficiendis,dissipandisq; expediunt.

ὄγκας. Sin moles.] Quidam parum uersati in medicina uertūt dictionem ὄγκον in gręco codice positam,tumorem, nullo plane sensu,quanquam id quoq; hac uoce significetur.Voco autem hoc in loco molem, corpus, quod ab externo superceciderit: quod uel durum,uel magnū,uel graue, uel simul ambo fuit. In fine capitis male legit in codice īpresso ξυροῦ, ꝓ ξηροῦ.

IN XLI. CAPVT.

QVum per uentrem.] De hoc accidenti Oribasius lib. 6.eadem tradit. Cęterum syntexin,seu ut latine dicā colliquationem corporis facies illa cadauerosa comitatur. Quod in marcore quem μαρασμὸν græci nominant, uidere est,aut etiam in hectica marasmode.

Ex fonte.] Huius loci castigationem Oroscius exemplari suo debet,& Oribasio. Nam omnia exemplaria quæ mihi uidere contigit,habent, ἀπὸ γῆς pro ἀπὸ πήγης, quanquā aqua ex terra intelligi possit,aqua ex fonte. Hoc pręteriit etiam Gemusæus.

Castigatur codex græcus.

IN XLII. CAPVT.

NOnnunquam palpebras aperire.] Hoc Galenus confirmat lib. 1. de febribus: οὐ μὴν inquiens, οὐδ᾽ ἀνατείνειν ἐπιπλέον οἷοίτε εἰσὶ τὰ βλέφαρα, παραπλησίως τοῖς νυστάζουσιν, ἀεὶ διακείμενοι, καὶ μέντοι μύουσιν ὡς τὸ πολλὰ, καθάπερ ὑπνώττοντες. ἐστὶ δ᾽ οὐχ ὁ ὕπνος αὐτῶν τὸ πάθος, ἀλλ᾽ ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. Hoc est: Nec uero palpebras diutius attollere possunt similiter nictantibus perpetuo affecti. Quinetiā plerunq; conniuent oculis,ueluti dormitantes. At affectus ipsorum

ipſorum ſomnus non eſt,uerũ uigilandi impotentia,&c. Hęc quidem de hectica Galenus pronunciauit : nos auté de omni febri,in qua uigiliæ urgeant.

Si cõnueant.] Male in græco codice ἢ μῦσαι,quod eſt uel conniuere,legitur pro εἰ μύσαιεν,quod etiam Oroſcius annotauit : Baſilienſis autem corrector neglexit. Reſtituo exemplar.

Cibus quodãmodo ſit magis accuratus.] Ita reddi dictionem græcam περιεργότερα. Nam uerbum περιεργεῖν in bonam partem acceptum eſt,quod accurare. Id ſignat ex cura & conſilio aliquid gerere Aliquando in malam partem ſumitur,pro eo quod eſt πράττειν τὰ περιττὰ Galenus alibi διαίτῃ ἀκριβεῖ in eodem ſignificatu protulit,hoc eſt uictu ac curato,exquiſitoq́;,nõ de tenui intelligẽs,ſed ex delectu ſumpto. περιεργ.εῖν

Linctus ex papaueris.] Hanc compoſitionem etiam hodie officinæ uocant diacodyon. Dixit autem Paulus ex ſapa, quia duplici modo fieri ſolet,ſcilicet ex ſapa,& ex melle Quæ ſapam recipit ad ſomnum conciliandum utilis eſt. Quæ uero mel, ad ſputi reiectionem. Diaco-dyon.

In quibus autem caput.] Contrario ſupradictis modo affectos recenſet Nam illi ob tuſſim ex defluxu capitis pulmones infeſtantem dormire non poſſunt, eoq́; diacodyon ex ſapa aſſumẽt,quod tenues humores incraſſet.Hi autem quibus caput defluxionibus obnoxium non eſt,ſuffitu iuuabũtur. In ſequenti ſententia pro παραγμαῖς,legitur παρακμαῖς. Item pro λι.quod ſignat libram pone 7.quod notat drachmam.

Arnabo] Recentiores quidam modo carnabum, modo carnabadium,alii zarnabum,& zarnabadium. Odoramentis expetitur.Vide Paulum in ſeptimo. Sunt qui Doronicum in officinis appellatum eſſe pronũcient. Non ſalicis folia,id eſſe putes,ut quidam grammatiſta hæſitabundus exponit.

IN XLIII CAPVT.

SOporis noxij.] Ita ſum interpretatus dictionẽ καταφορὰν, quam ſi penitius introſpicias,& ex etymo interpretari libeat,impetus ſomni uehementioris merito dicetur, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas, ut Celſi more loquar. Dixi autem,noxii,quia ſopor etiam bonus eſt. καταφο-ρά.

Lactis modo tepenti.] Tantum ualet γαλακτώδει, quaſi dicas,lactoſa.Galenus multis in locis hac uoce utitur pro tepido.Non autem pro eo,cui lac ſit admixtum : γαλακτω-δες

Castigato græcum exemplar.

Si uero morbus] In codice græco deest particula δὲ, ac legendum est ἐπιμενούσης δὲ τῆς νόσου. Noua.n. sentẽtia incipit, quod miror Oroscium & Basiliensem correctorẽ uoluisse præterire, cũ alibi ẽt minora à me p̃termissa ceu capitalia clamitẽt.

IN XLIIII. CAPVT.

NOnnullis etiam cum igneus sensus] Hoc est, cum comburi uidentur nimio calore febris, pulicaris herba, quam græci psyllium nominant, conducit.

Permulceriq;.] Græce est διαψηλαφητέον, à διαψηλαφᾶν, quod Celsus latine dixit, corpus eius leuiter ex oleo ueteri permulceatur, &c hic autem manibus tãtum permulceri debent, somni conciliandi gratia.

IN XLV. CAPVT.

EX absinthio] Hoc est, ut Galenus ait, in quo absinthii coma sit feruefacta. Siue aũt oleum, siue unguentũ, dicas, nihil refert. Quanquam Oroseius olea in quæ etiam aromata coniecta sunt, unguenta dici nolit, contra ueterũ sentẽtiam.

Olei uox.

νάρδος.

Nardino.] In græco codice est νάρδου, quod signat nardo: eadem nimirum locutione qua usus est Celsus, & Scribonius Largus aliiq, ueteres. Celsus lib. 3. ungi rosa debet, pro rosaceo. Vt in compositione 210 apud Largum. Idem rosa dilutum explet concaua uulnera, pro rosaceo dilutum.

Sin autem inflammatorium quiddam.] Codex græcus habet φλεγματῶδές τὸ pro φλεγματῶδές τι, quod omnes castigatores Pauli, ceu momenti exigui neglexerunt.

Emendate codicem græcum.

IN XLVI. CAPVT.

RIgori.] Medici hodie dictione rigoris utuntur pro græca ῥίγος quanquam non ita latine Celsus Hippocratis sententiam aliquando uertens pro ῥίγος horrorem reddit. Verũ nos φρίκην horrorem uocamus Inopia itaq; linguæ, ῥίγος febrium, quasi ad uerbum, rigorem interpretamur.

ἀγών.

Concertationẽ naturæ.] In græco codice est: οὐδ' ἐκλύειν τὸν ἀγῶνα. Quod Paulus ἀγῶνα dixit, ego concertationẽ naturæ exposui. Nam in crisi natura certat cũ morbo. Si eo fit superior, bona crisis est: si morbus uicerit, mala. Quamobrẽ si natura se accingit ad ea quæ offendunt, expellẽda, ut in rigore accidit, moliendũ nihil est. Dixi igitur cõcertationẽ naturæ dissoluere, uel certamẽ uel pugnã quã cũ morbo habet. Naturæ quidẽ in græco non est, sed sñĩæ claritatis gratia addidi.

IN

IN XLVII. CAPVT.

ADiutareq; calfactu] Recenset hic Paulus, quibus modis sudor per crisim erumpens, etiam adiuuari debeat, nempe fotu mediocri, quiete calido clystere, adeoq; in quiete manere ægros uult, ut sudorem non abstergant.

Recreare.] Græce est ἀναψύχειν, quod uerbum duo significat, refrigerare, & recreare, seu reficere. Hesychius grammaticus dicit idē esse quod ῥιπίζειν, euentilare, & ἀναψυχὴν interpretatur παραθυμίαν, hoc est solatium Cōgruit magis id hoc in loco, nempe uires sudorū copia lassas, oppressásq; recreare. ἀναψύχειν.

Tenui uelamine.] περιβόλαιον λεπτὸν in grǽco codice est. Celsus ait: Veste leui, madida, interpretatus sum ἐμβεβρεγμένον ab ἐμβρέχω quod est irrigo, madefacio. περιβόλαιον.

Ambæ siquidem.] Ad calcem & floces uini referuntur. In græco neutrum genus est. ἄμφω ἀναθαλπόμενα. ambo ad fouendum applicata, genuino corporis tempore siccantur: siccata meatus per quos sudores erumpunt, obstruuntur.

Qui per ualidam expressionem.] Græce est, κατ' ἔκθλιψιν, quæ fit natura quasi necessitate quadam oppressa. In doloribus uehementissimis & anima sæpe deficit & sudores frigidi erumpunt. Hi dicuntur fieri per expressionem, ualidam addidi, significantiæ gratia: Quidam pro ἔκθλιψιν, legunt ἔλλειψιν, quod est animi defectum, quod non male etiam hic quadrare potest. Eruditi iudicent.

IN XLVIII. CAPVT.

HYpoglottia.] Formulæ quædā medicamētorū sunt, quæ in tussi, thoracis arteriæq. uitiis assumuntur. Hodie bechicas officinæ, & penidias appellant. Fiunt autē potissimum ex radice dulci, tragacantho, terebinthina, zaccaro, aliisq; ad rē propositā cōgruis. Cęterū Galenus uocat ὑπογλωσσίδας. ὑπογλώττια

Lana sulphure imbuta.] Græce est ἔριον τεθειωμένον, ad uerbum sonat: Lana sulphurata. Oroscius corripiendi studio potius quàm ueritatis, uertendum clamat, sulphure suffita. Quomodo autem lanæ suffiātur, nusquam me legisse fateor, homines suffiri sulphure in tussi lego Lanam autem ut pice, aut alio pingui, ita sulphure imbui. Imbutas sic applicari. Nā suffitus parum in lana proficit.

Pingue]Græcus codex habet καὶ ἡ λιπὰς, pro ἡ λιπές, accipimus pro pinguitudine, aut oleo, aut quacunq; re pingui.

Permulceri.] Hoc eſt,molliter cõtrectare,ſupra interpretatus ſum διαψηλωφᾶν permulcere,ex Celſi more.

IN XLIX. CAPVT.

Sternutamenta.] Vide ſextum Oribaſii, quomodo autem fiant: Galenus tertio de ſymptomatũ cauſis explicat. Hic autem Paulus remedia perſequitur ſternutationis, quæ in febribus moleſta eſſe ſolet.

λάγων. κενεών. Ilium intentio.] Græci λαγῶνα & κενεῶνα eam partẽ eſſe uolunt,quæ latinis dicitur, ilia. Quidam uero male ὑποχόνδρια uertũt Ilia,in bonis autoribus parum uerſati. In codice impreſſo eſt ἔντασις lege ἔντασις, Neglexerunt Ariſtarchi.

Corrige græcum codicem. Summatim partium.] Hic Oroſcius debet exemplari ſuo. Nam omnia quæ mihi uidere contigit habent, τῶν ἀκρῶν μυῶν,quod eſt,ſummorum,muſculorum pro τῶν ἀκρῶν μερῶν.

Caſtigato codicem.

Mollis contrectatio,] Quod ante dixi permulcere, hoc molliter contrectare interpretor. Nam idem eſſe puto. Græca uox eſt,διαψηλάφησις.

Spongiæ ex mari uacuæ.] Quidam in codice græco legũt pro κενοὶ,quod eſt uacuæ,καινοὶ,hoc eſt,recentes. Vtrunq; inſtituto conuenit: quam tu malis lectionem ſequere.

IN L. CAPVT.

Vel attemperatos.] Cibi faſtidium aliàs ex humore pituitoſo,aliàs ex bilioſo naſci ſolet Si pituita in ſtomacho redundat,uomitu educenda eſt,ſi bilis ſupernatat, deorſum euocanda. Vbi uero totum corpus purgare uoles aliter faciẽdum docet Hippocrates. Quòd ſi in primo uenis crudi humores ſemicoctiq;,habeãtur,diſſecãdi,cõcoquẽdiq;, quod Hippocrates πεπασμὸν,quaſi mutuationẽ. Huius aũt ſeculi medici perperam digeſtionẽ appellant. Si in extremis uenis & corporis habitu ſint infixi,relaxandi ueniũt. At bilioſi humores, & melancholici,q ultra ſanguinis terminũ proceſſerũt,caloris uiolentia expelli prorſus debẽt: Si in ſtomacho nauſeã excitent per inferiora: ſi in toto corpore bilioſi,quod æſtate potiſſimũ accipit,uomitu purgari debent: melancholicus aũt infra ſem per Porro cum iam educũtur,neceſſe eſt eos infrenare, coercereq;,ne tranſitu partes afficiant. Item meliores hoc agẽdo in locum reſtituere Quã rationẽ,ſeu potius, ut Galenus ait, cacochymiæ curationẽ græci ἐπίκρασιν nominant. Verba Galeni 9 Methodi in hunc modũ habẽt: χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ

πεπασμός. Nota.

ἐπίκρασις.

τας

τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ᾽ ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας. Paulus igitur recte etiã dixit: ἤτοι ἀπορρύψαντα ἐκκρίνειν, ἢ ἐπικεράσαντα, βελτίους ἐργάσεται. Quod est: Vel abstergẽdo excernũt, uel attẽperando, coercẽdo, miti gando furorẽ illorũ, obtundendoq́;, meliores in locum restituent. Hippocrates libro de ratione uictus in morbis acutis materiã eorũ quæ attẽerpare possunt, cõmemorat. Galenus autẽ eius interpres paulo apertius in hunc modũ disserit: de torminibus orationẽ instituens: σκοπὸς δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, τὸ μέντοι καθᾶραι τῆς κακοχυμίας, τὸ δ᾽ ἐπικεράσαι, τὸ δ᾽ ἐπιξηράναι, τὸ δ᾽ ἐμψύξαι. τὸ μὲν οὖν γάλα τὸ ὄνειον, καθαίρειν δύναται, καὶ ἐπικεραννύναι, τὸ δὲ τοῦ λίνου σπέρμα ξηραίνειν τε καὶ ψύχειν, τὰ δ᾽ ἐκ τῶν πυρῶν ἄλφιτα, τὸ ἐπικεραστικὸν ἔχει καλῶς δ᾽ αὐτοῖς ἀναμέμικται, καὶ τὰ κρίθινα, ξηραίνοντά τε καὶ ψύχοντα. οἱ δὲ Αἰγύπτιοι κύαμοι μετρίως ψῦξαι δύνανται. τὰ δὲ ὠὰ καὶ ἡ σεμίδαλις, καὶ ὁ χόνδρος παχύχυμα καὶ εὔχυμα, καὶ ἐπικεραστικά. Hoc est: Eo ipsi spectãt, ut uiciosum humorem partim purgent, partim attẽperent, partim desiccent, partim refrigerent. Lac itaq; asininum purgare potest, & attẽperare. Lini uero semẽ siccare, & refrigerare. Triticea polẽta, attẽperandi facultatẽ obtinet. Recte ipsis & ordeacea admixta est, quæ & siccat, & refrigerat. Aegyptiæ autẽ fabæ, mediocriter refrigerare potest. Oua similago, & chondrus crassi boniq́; succi, & attẽperatoria existunt, &c. Vides igitur, q̃uo Galenus utatur dictionibus ἐπικεράσαι, & ἐπικτεραννύναι. Item ἐπικτεραστικὸν, & ἐπικρατικά. Galenus 12. Methodi de uinis fuluis agens scribit ἐπικτεραστικοὶ δ᾽ εἰσὶ καὶ θερπτικοί, quod postea interpretatur τρέφουσι δὲ μᾶλλον, καὶ κακοχυμίαν ἐπανορθοῦνται. Hoc est: Nutriunt magis, & prauitatem humoris corrigunt, emendantq́;. Linacer superiorẽ sententiã nescio quo modo exponit, certe dictionis uim ignorasse uidetur. Nã quid sibi uult, præterea mistibilia sunt, & nutriẽtia? Dicere.n. oportebat, attẽperatoria aũt sunt (intellige malorũ humorũ, bonos in locũ reponẽdo, & qui nondũ longius terminos cõcoctionis excesserũt, reducẽdo, acrimoniã ipsorũ obtundẽdo.) Ne aũt putes bilẽ absolutã, aut flauã, aut nigrã meliorẽ reddi posse: imo nec salsam pituitã, eoq́; nemo doctus medicus hos Aduerte.

humores alterandos,cõcoquendosq;,uel ut barbari dicunt,digerendos dixerit Sed purgãdos potius,meatibus per quos trãsibũt,adapertis,medicamẽtis in id efficacibus. Ne aũt acrimonia sua & rosione infestẽt,ut in torminibus docuit Hipp.cibi & potus ἐπικτεραστικοὶ assumũtur, quibus potes etiã syrupos quosdã mitigatorios annumerare. Cæterũ male in codicibus græcis ποῤῥίψαντα,qđ est,proiiciẽtes, pro ἀποῤῥύψαντα,qđ signat abstergẽtes Prætererũt id Oroscius, & Gemus & alii.

Castigato exemplar græcum. Restitue exẽplar. Emendato græca.

Potissima uero polẽta] Codices greci oẽs male cõgruã habent lectionẽ hãc,πειρατέον ὀνακτᾶσθαι τὴν ὄρεξιν,μάλιστα δὲ ἀλφίτων,p πάλιστα δὶ ἀλφίτων,aut μάλιστα δὲ διαλφίτων.

Non tamen ab iis multum] Hic quoq; deprauatus est codex grecus. Habet.n. μὴ πόῤῥω μὲν τοι τοῖς πυρετῶν χρέαις, pro μὴ πόῤῥω μὲν τοι τῆς τῶν πυρετῶν χρέιας.

IN LI. CAPVT.

SI uero in grandem famem.] Apud grecos una dictio grandem famem signat composita ex βοῦς & λιμὸς. Quicquid enim grande illi nolunt significare in una dictione per ἵππος, & βοῦς, quod est apud nos si uerbum ex uerbo interpreteris, equus & bos,explicant,ut ἱπποσέλινον,βούλιμος,&c. Cæterum eadem fere habes remedia bulimi apud Gal.lib.8.de compositione medicamentorum secundum locos. In sequẽtibus uerti ὀξύτητος pro sæuitia furore, ad uerbum sonat acumine.

IN LII. CAPVT.

QVoniam igitur à pituita.] Galenus de symptomatum causis lib.1.scriptum habet. Canina appetentia fit,cũ uel ob acidi humoris uicium uẽtriculus infestatur,uel ubi totum corpus immodice digestum dissipatumq;, continua nutricatione indiget,&c. Cæterum in Aphorismorũ libri secũdi commentario,cap.20.curationẽ hanc ad uerbũ persequitur.

Aduerte,

Incidant, abstergeantq;] Superius & hic male in codice Græco ῥίπτουσιν, pro ῥύπτουσι habetur, unius literæ mutatione: quod ceu nullius momenti castigatores Pauli neglexerunt. Quanquam ad sensus puritatem non parum faciat. Quippe diuersa sunt,proiicere,& abstergere.

Pinguia.] Galenus addit, καὶ ὡς ἂν εἴπῃτις, ἐλαιώδη τῶν ἐδεσμάτων,hoc est,& ut ita dicam oleosa esculenta.

IN LIII. CAPVT.

PArticularum per quas] Hæ sunt, stomachus, os uentriculi,

culi, ipse uentriculus. Galenus commentario quarto in opus de ratione uictus in morbis acutis, partes commemorat, quæ aliquando sitim procreare soleant. Idq; in hunc modũ: πάντων μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ στόμα τῆς γαστρός, ἐφεξῆς δὲ ἡ γαστὴρ. καὶ μετὰ ταύτην ὁ στόμαχος, εἶτα πνεύμων, εἶτα νῆστις.

Prauas autem potiones] Codex Græcus deprauatus est. Habet enim μοχθηρῶν δ' ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων. Hoc est, prauas aũt appetunt qualitates, pro πομάτων, quo edst, potiones. Oroscius cum aliis Aristarchis negligenter hoc præteriit. Emẽdatus codex.

Cæterũ siti pressos] Hæc apud Gal. lib. 1. de symptomatũ causis inuenies. Habet autem ille paulo ampliora in istũ modum: ἀπαύστοις δὲ δίψεσι καταληφθέντες, ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα, τούς τε καταφαγόντα τὴν ἔχιδναν (ἣν δ' ἄρα διψὰς) καὶ τοὺς ἐκ τοῦ οἴνου πιόντας ἐκ περιστάσεως θεριστάς, ἐν ᾧ τοιοῦτον τὶ θηρίον ἐναποτεθνήκει, καὶ τὸν ἐξ οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀποκαρτερεῖν ἀποθελήσαντα, καὶ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλιπόντος τοῦ ὕδατος ὧν ὅσοι τῆς θαλάσσης ἐτόλμησαν τι πιεῖν ἀμετρότερόν τε διψήσαντες τῶν ἄλλων, καὶ τινὲς μὲν αὐτῶν ὑπαχθέντες τὴν γαστέρα, καὶ δηχθέντες σφοδρῶν ὀξύτερον ἢ κατὰ τοὺς λοίπους ἀπέθανον, &c. Vide igitur an ex hac lectione, Pauli codicem in quibusdam uelis castigare. Ego sane saluo aliorũ iudicio, legerẽ δίψεσι δ' ἀπαύστοις καταληφθέντες, ἐξ ὧνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα τούς τε φαγόντες ἐχίδνας διψάδας, καὶ τοὺς οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντας, καὶ τοὺς ἐν τῷ, &c.

Rosaceo cum impetu salientis modo] Græce est μετὰ κρουνισμοῦ γινομένη, hoc est: Cum crunismo facta: à uerbo κρουνίζειν, quod est, cum impetu decidere. Gal. lib. 8. Methodi utitur uerbo κατακρουνίζειν in hac sentẽtia: εἰ δ' ὑγρὸν εἴη τὸ προσφερόμενον, ἐξ ὑψηλοτάτου βάλλοντες, καὶ οἷον κατακρουνίζοντες: id est: Sin autem id quod adfertur, liquidum fuerit, ex altiore loco deiicientes, & in salientis modum fundentes. Ibidẽ usurpat dictionẽ κρουνός. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ κρουνὸς ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου ψύχει τὸ ὑγρόν. Hoc est: Præterea magis humorẽ refrigerat, si desiliens aqua frigida uas illidat, &c. Cæterum superfundimus aliquando liquores, ut in hoc symptomate, syncipiti sublata in altũ manu, p mediocrẽ lanæ hapsũ. κρουνίζειν κρουνός.

Iam dilutum.] Sic uocamus humorem in quo aliquid madueri, aut maceratũ per horas aliquot sit. Recẽtiores medici infusionẽ appellãt, ut infusionẽ rheubarbari, agarici, cotoneo- Dilutum.

ἀπόβρεγμα rum Græci ἀπόβρεγμα dicunt.

IN LIIII. CAPVT

MElius autem facit myxion.] Myxion uel myxa, uel myschon fructus est pruno similis. Galenus sericon appellat forte hodie officinis dicitur sebesten.

Salem indicum.] Hic sal nimirum est sacchaꝛũ quod nos candũ appellamus, natura non arte, prouenienẽs quanquã hodie Venetiis & alibi artificio naturam imitentur. Auicenna interpretatus hunc locum Pauli, saccharum tabarzet ponit.

IN LV. CAPVT.

IMbibito] Similia apud Galenum lib 7. medẽdi Methodi. Eadem uero apud Oribasium sexto. Sed perperã hic in Codice impresso legitur ἀναπέμπτομένον, quod est sursum misso, pro ἀναπεπομένου quod ualet imbibito ab ἀναπίνομαι, inde ἀναπέπωμαι. Sic habet Galenus loco supra citato, ἐνίοτε inquiens, δι' εἰς αὐτοὺς τοὺς χιτῶνας, ὡς ἄν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον ἢ ἐμπεπλασμένον. Hoc est. Nonnunquam uero in ipsas tunicas imbibitus, ut ita dicam, uel impactus.

Textus græcus uitiatus.

IN LVIII. CAPVT.

POrrò ubi concoctrix facultas.] Ex hac sententia opinio quorundam de remediis spinæ applicandis in uẽtriculi affectibus, satis refellitur, etsi euidentia ipsa quæ in confectionibus apparet, quid in hac re faciendum sit, aperte doceat.

Vel manna uino macerata] Non in dandi casu, legenda sententia est, sed nominandi. Corrige igitur codicem græcũ ita. ἢ μάννη ἐν οἴνῳ φυραθεῖσα.

Agathium.] Pastillus est, qui retinendi supprimendiq; potestatem habet. Vide septimum.

IN LX. CAPVT.

Typhe.

TYphe.] Specie siligni nõ dissimilis, simplici culmo, grano multipici, tunica uelato, atq; leuissimo, radice numerosa, largior eius in Asia prouẽtus regione, ut uult Galenus, quę super Pergamum sita est. Hanc agricolæ, quod triticum in oppida conuehi soleat, ad panificium usurpant. Huiusmodi igitur arista, hoc est, spicæ apice narium foramina pungere interim præcipit Paulus, ut irritatus sanguis largius profluat.

FINIS LIBRI SECVNDI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

ERTIVS hic liber de omnibus totius corporis affectibus particulatim agit: & ſingula unicuiq; particulæ cõuenientia remedia cõplectitur, Primum aũt cuiusq; morbi curandi Methodũ artificioſam exponit, quæ ex cauſarũ notitia, partis tẽperamẽto ægriq; natura, & aliis indicationibus ſumitur. Deinde ſic ad ea ueniendum auxilia præcipit, quæ ipſis locis affectis induci debeant, Græci τοπικὰ nominant. Quod Galenus lib. 14. Methodi pulcherrime docet. Cæterum hic liber Pauli partim ex Galeni opere de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, partim ex octauo Oribaſij trãſcriptus eſt: admixtis interim remediis quæ Paulus ipſe uſu comprobarit.

IN I. CAPVT.

QVemadmodum ſtirpium.] Ex 1 cap Galeni de cõpoſitione medicamentorũ ſecundũ locos ad uerbũ hæc ſunt tranſcripta Iam 14. Methodi pene eadẽ habentur. aſcribam aũt uerba Galeni, maioris perſpicuitatis gratia: ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδές ἐστιν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθέως, τὰς τρίχας ἐγέννησε, καὶ τοῦ λόγου καθ' ὑπόφυσιν αὐξάνει. τοῦτ' οὖν ὅταν ἤτοι γ' ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ μοχθηρὸν γεννηθῇ, φθείρεσθαι τὰς τρίχας ἀναγκαῖόν ἐστι. καὶ γὰρ οὖν καὶ Pilorũ origo & nutrimentum.

τὰ φυτὰ

τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀπορεῦντα τῆς τρεφούσης ὑγρότητος, ἐστὶ δ' ὅτε οὐκ οἰκεία χρώμενα. τελέως μὲν ἀπολλυμένου τοῦ τρέφοντος χυμοῦ τὰς τρίχας ἡ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθηροῦ δ' ἀποτελεσθέντος, αἵτ' ὀφιάσεις καλούμεναι, καὶ αἱ ἀλώπεκες. Hoc eſt, ut rudiores, intelligant: Oſtéſum uero eſt ex humoribus, qui per latẽtes meatus perſpirant, limoſum quicquid eſt, id, & ſtatim ab initio pilos producere, & reliquo ſequenti tempore, ueluti materiã ſuggerẽdo augere. Hoc igitur, cum uel in totũ perit, uel prauũ generatũ fuerit, pilos corrumpi neceſſe eſt. Quandoquidẽ etiã ſtirpes duplici ex cauſa pereunt, interim ſanè humiditate quæ ipſas nutrit, deſtitutę, interim nõ propria utẽtes. Vbi humor pilos nutriẽs prorſus interiit, caluicium prouenit. Cum aũt uicioſus eſt redditus, & opiaſes, & alopeciæ excitãtur, &c. Celſus hæc duo poſtrema uicia cõi uocabulo Areas appellat, quod nimirũ loca pilis uacua eos in capite repræſentẽt. Oroſcius reprehẽdit hic me qđ Celſum imitatus dixerim de areis, hoc eſt alopecia & opiaſi. Recte facit literator, ĩterpretãdi muneris imperitus.

Caluiciũ. Ophiaſis. Alopecia. Areæ.

Nonnullæ uero alienis] Græce eſt ἀλλοτρίοις ἑαυτῶν, qđ ad uerbum ſonat, ſuccis alienis à ſeipſis. Galenus paulo clarius dixit: ὑγροῖς ἀλλοτρίοις τῆς ἑαυτῶν φύσεως, quod eſt Humoribus alienis à ſua ipſorum natura. Atq; ita nos reddidimus, potius indicantes eſſe, dictionẽ ſñiæ addere, quàm rẽ obſcurare. Quemadmodum igitur quædã alimẽta ſunt homini, quædã ſturno propria, ita herbæ quoq; idoneum, familiaremq́; naturæ ſuæ humorem quo alantur, attrahunt, alienum reſpuunt.

Caſtigatur codex Grecus.

Inter ſe.] Deprauatus codex eſt Græcus, tũ Venetiis, tum in Germania impreſſus. Habet enim διαφέρουσα τῶν ἄλλων, pro διαφέρουσα τῶν ἀλλήλων. Rurſus hic Galenus apertius dixit: ὀνόματα δ' ἐσχηκυῖαι διαφέροντα παρὰ τὸ σχῆμα. Hoc eſt: Nomina autem ſecundum figuram diuerſa habentes.

Græcus mutilus inſtauratur.

Quoniam in Ophiaſi.] Codex Græcus hic mutilus eſt. Quid n. ſibi uult ὅτι παραπλήσιον ὄφει τὸ βεβλαμμένον φαίνεται μόριον, n̄ ſi addatĩ in quo affectu. Addendũ igitur neceſſario ex Galeno nõnihil eſt, legẽdumq́; in Paulo ὅτι κατὰ τὰς ὀφιάσεις παραπλήσιον, &c. Oroſcius & Gemuſ. nõ animaduerterũt, tam bonis alioqui in ut ipſi gloriant, exẽplaribus uſi.

Oroſcius.

Deinde loco uitiato] Hoc ubiq; obſeruandum præcipit Galenus, ut ſemper totius corporis uacuatio præcedat, niſi admodum

admodum exiguus ſit affectus. Dixi loco uiciato auxilia indu cemus, pro τοῖς τοπικοῖς ἀποθεραπεύσαμεν βοηθήμασι, quod eſt, localibus perſanabimus remediis.

Si igitur color ad nigrius.] Hoc eſt, ſi nigrior, albidiórue conſpiciatur. Nam quod Paulus εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ λευκότερον ἡ χροία παρατρέπῃ dixit, Galenus in methodo in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ λευκοτέρα τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ εἰ μελαντέρα. Quod eſt, ſi albidior quàm pro naturę habitu ſit, & ſi nigrior.

Antidoto Hiera.] Intellige, hiera diacolocynthidos, cuius deſcriptionē habes lib. 7. Pauli Archigeni aſcriptam. Scribonius autem Largus eandem pene ad uerbū habet. Officinę uocāt Hieram cōpoſitam Galeni: uerum in multis adulteratam. Quæ uero ex aloe, & aliis ſex rebus, nēpe cinamomo, xylobalſamo, aſaro, ſpica nardi, croco, & chiamaſtiche, cōſtat, ſimplex dicitur. Et hęc in officinis, non parum ab illa Galeni diſcrepat. Primum ſane præter medicamenta quę ab illo numerantur, duo inſuper adiecta habet, puta xiloaloen, & caſſiā, unū ſuppoſititiū carpobalſamum, loco xylobalſami. Deinde pondera etiam diuerſa continet. Nam omniū partes ęquales habet. Galeni autem hiera, aloes cētum, aut cum pręſtātiorē fieri cupit, aloes drach. nonaginta, aut etiā octuaginta recipit, quorū uero ſex: ubi de capite ſollicitudo eſt, croci tm̄ quinq;. Hiera diacolocynthidos.

Cataporia ex aloe] Hæc recipiunt cucurbitę ſylueſtres, quam colocynthida uocant, partem unam aloes, & ſcammonii ſingulorum partes duas. Galenus hic abſinthii ſucci partē unam admiſcere ſolebat: antea quoq; maſtichen chiam, & bdellium, rediguntur in granula Ciceri ſimilia. His fere reſpō dent Pilulę noſtrę Cochię à Raſi deſcriptę.

Dein ad pręſidia.] Cum iam purum ex purgatione corpus fuerit, humor qui in cute continetur medicamentis digerentibus diſcuti debet: diligentia adhibita, ne adeo calida, acriaq; admoueantur, ut cutis exulceretur. Ad hęc ne nimiū ſiccent, prouidendum eſt nam talibus non tantum uiciatus, ſed etiam utilis qui confluit, abſumitur. Græce erat ἐπὶ τὴν τοπικὴν χωρεῖν ἐπὶ μέλειαν quod ad uerbum ſonat, ad localē ueniendum curationem, ſed Latinius eſt ut reddidi. Methodus curationis.

Primæ aſperitatis.] Locutio eſt Varronica pro aſperrimo. Gręce erat τὸ τραχύτατον.

Aliud

Additū est hic ut curiosis fiat satis.

Aliud experientia prob.] Hoc medicamentum in Codice Ioannis Lascaris manu scripto, non habetur: nec compositio plane cohæret, ac peregrina plane uidetur.

Vnciæ octo.] Habebatur in Græco χ cum suprascripto ο sicut alia pleraq; absurda. Miror Oroscium in tanta ueterum exemplariorum copia hoc nō monuisse lectorē, cum tamen in sequēti medicamento adnotet legendum μυος pro κυνὸς.

Oroscius.

Euphorbię, thapsiæ, baccarū lauri.] Male in Codice Græco habetur δαφνίνου quod est laurim pro δαφνίδων ut Galenus habet. Nam postea mentio laurini fit. Præterea Galenus in eodem medicamento à Paulo ratione ponderū dissentit. Legit enim Euphorbij, thapsiæ, & baccarum lauri, singulorū drachmę duæ, sulphuris uiui, hierati singulorum drachma: ceræ drachmæ sex, &c Neglexerunt Aristarchi.

Viciata lectio Græca.

Nasturcii.] Impressus Codex tum Venetiis, tum Basileæ habet καρδαμώμα. Sed Galenus & ipse sensus requirit καρδάμου quod impetigines & lepras discutit, eadem ui præditum qua sinapi. Nec hoc à castigatoribus animaduersum.

Oroscius & corrector Basileæ.

Recinim aut ueteris.] Paulo ante etiam deest particula disiunctiua in codice Græco, habet.n. κικίνου παλαίου ἐλαίου: cum legendum sit ex Galeno κικίνου ἢ παλαιοῦ ἐλαίου. Nam si ricinum deest, etiam commune uetus oleum eadem præstare potest Omiserunt correctores.

Oroscius, & Gemusæus.

Oroscius, & Gemusæus.

Leporum uentriculi quinq;] Ex Critone hæc sunt, citāte Galeno. Verum scriptura illius à Paulo uariat. Galeni codex habet κοιλίας ἕξ hoc est uentriculos sex. Paulus tātum habet πέντε. Vide utrum malis sequi.

Gal. a Paulo uariat.

His adiiciantur] Græci Codices omnes deprauati sunt hoc in loco. Nam habent, πρὸς τούτοις λάμβανε τὸ τρίτον, μυρσίνης, ἀκραιμόνων, ἀκακίας κάρπου, &c. Quid quæso hinc colligi possit? Legendū igitur cū Galeno cēseo in eū modū: πρὸς τούτοις λάμβανε μυρτῶν, μυρσίνης ἀκραιμόνων, ἀκακίας καρποῦ, &c Pondere nonnihil apud Galenum uariant.

Castigatur codex Gręcus.

Quolibet oleo aromatis imbuto] Sic interpretatus sum ᾧ θέλεις ἡδύσματι. Celsus dixisset, quolibet unguento. Nam Græca uox ἥδυσμα nihil aliud signat quàm unguentum ex oleis succisú praeparatum, cui ex aromatis iniectis, odor suauior, & gratia accesserit. Non autē sum ignarus ἥδυσμα apud alios quosdā aliter accipi, ut apud Plinium lib 13 cap. 1. ubi habet

ἥδυσμα.

habet in hunc modũ: Ratio faciẽdi duplex, ſuccus & corpus. Ille olei fere generibus cõſtat, hoc odorũ, hac ſtymmata uocant, illa hedyſmata, &c. In qua oratione plane à Galeno, cæteriſq; Græcis diſſentit. Nam olea ipſa quæ in unguentis ſumũtur, hedyſmata uidetur appellare: ſtimmata uero aromata. At Galeno & Dioſcoridi ſtymmata, alia medicamẽta aromatica, nempe quæ ſpiſſitudinem unguento cõcilient, appellantur, unde etiã ſpiſſamenta poſſis nũcupare, alia uero hedyſmata, nimirũ quæ gratiã odoris & ſuauitatẽ eis imprimant. Vide Dioſcoridẽ in unguẽto cinamomino, & Nardino aliiſq; cum paucis. Galenus uoces Hippocraticas interpretans, hedyſmata, inqnit, pro ipſis aromatis apud Hippocratem accipi. στύμματα.

Anemonæ flos tritus] Oroſcius hic in græco codice legendum cenſet, ἀνεμώνης τὸ ἐντὸς μέλαν τρίψας μετ᾽ ἐλαίου μυρσίνου, hoc eſt: Anemonæ interior pars nigra, cũ oleo myrreo trita, ut habetur apud Archigenem, citante Galeno lib 1. de compoſitione medicamentorum ſecundũ locos. Vide quid reprehendendi libido faciat. hunc locũ adfert, de medicamentis nigrefacientibus, ab Archigene comprehenſum, cũ paulo ſuperius ſingulare caput extet de fluidis capillis, de remediis illos conſeruãtibus, unde Paulus hanc orationem ad uerbum planè tranſcripſit. Habet enim Galenus ex ſententia Heraclidis: ἀνεμώνης τὸ ἄνθος τρίψας μετ᾽ ἐλαίου, κατάχριε. Iam flos ipſe non aduerſatur aliqua ex parte pilis promouendis. Oroſcius.

Stercus caprillum.] Apud Græcos proprie dicitur ſtercus caprillum σφύραθος, teſte Galeno lib. 10. de ſimplici medicina, ubi habet συνεχέστατα μὲν οὖν χρώμεθα ταῖς τῶν αἰγῶν κόπροις, (σφύραθοι δ᾽ ἰδίως ὀνομάζονται.) Quod eſt: Frequẽtiſſime igitur caprarũ ſtercoribus utimur, ſphyrathi autem proprie nominantur. Oroſcius nouus interpres, aliorum autẽ, ſi diis placet, corrector, filum caprillum exponit. σφύραθος. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

E Cinere lixiui.] Paulus lib 7 lixiuium, quod græci κονίαν appellant, cineris lotionẽ eſſe dicit: enumeratq; eius differentias, Aliud.n. ex cinere fici, caprifici, ſarmentorũ, & tithymallorũ confit, quod uim abſterſoriam maxime, ſiccantemq;, & exedentẽ propemodũ obtinet. Si calx admiſceatur, urentẽ, πρωτόστακος dicitur, quaſi primarium lixiuiũ. Interim ex ſola fit calke. Iam quoddã ex ſapone præparatur, unde σαπωναρικὴ κονία Lixiuiorũ genera. πρωτόστακτος. σαπωναρική.

κονία.

κονία nuncupatur. At nomē κονίας plura ſignat, nēpe calcem ipſam, & lixiuium, cineremq́;. Solet aūt aliis adiungi, quæ ipſum, qua de re intelligi debeat, interpretentur, utpote

κονία ςάκτη.

κονία ςᾶκτη, pro lixiuio liquido, κονία ἄσβεςος, pro calce uiua accipitur, cum

κονία ἄσβεςος.

ἄσβεςος per ſe calcem non extinctam ſignet, ut τίτανος ἄσβεςος. Porro cū κονία ἀσβέςου ponitur, hoc eſt duo ſubſtantiua alterum in nominatiuo, alterum in genitiuo, lixiuium calcis intelligendū uenit. Cæterū apud latinos ſcriptores lixiuii uox aliis atq; aliis dictionibus iuncta, diuerſa etiā ſignificat. Primum apud Varronem, Colnmellā, Plinium fre-

Lixiuium e cinere.

quenter habetur Cineris lixiuiæ, cineris lixiuii, è cinere lixiuium, pro ſimplici lixiuio. Deinde apud Largum, unde Galenus aliquot medicamenta tranſcripſit, cōpoſitione. 228. Hæc terere oportet ex cinere lixiua. In ſeqnenti rurſus. Cum cinere lixiui diutius terere. Paulo poſt in altera: Teruntur ex

κονία πιλωποιητικὴ.

cinere lixiua qua utuntur culinarii, ſicut apud Paulum Aeginetam κονία πιλοποιητικὴ pro lixiuio quo pilearii utūtur. Legendū eſt in Codice græco per ſimplex ι nō per η, ut quidam faciūt, putantes à πήλου quod eſt lutum, πηλοποιητικὴν κονίαν appellari, ut ſit lixiuiū quo figuli utūtur: cū tamen nullū eius

Linacer.

ut mihi uidetur uſu n habeāt. Quare locus in 6. Methodi deprauatus Linacrum interpretem decepit: alioſq́; non paucos eum citantes. Verba græca ſic habent, μηδὲν ἐν τῷ παραχρῆμα φάρμακον ἔχων, ᾔτησα κονίαν ςακτὴν, ἑωρακὼς ἐκ γειτόνων τοῦ κάμνοντος πηλοποιὸν. In qua oratione πιλοποιὸν legēdum

πιλόποιος ὕδωρ πιλοποιητικὸν.

eſt. Galenus aliquando κονίαν πιλοποιητικὴν, Aliquando ὕδωρ πιλοποιητικὸν, pro eadem re exponit: ut lib. 6. de cōpoſitione medicamentorū ſecundū genera in hūc modū, ἄλλη ἡ διὰ τοῦ ἀφρονίτρου, ᾗ ἐχρήσατο λάργος κηροῦ λίτραν α̅ τερμινθίνης λίτραν α̅ μάννης λίτραν α̅, ἀφρονίτρου λίτραν α̅ ἐλαίου ξέςην α̅, ὕδατος πιλοποιητικοῦ ξέςην α̅. μίσυος ὠμοῦ Γο β. σύνθεσις κατὰ τρόπον. Largus compoſit. 2 6. temporis iniuria nonnihil mutilus eſt. Verba ipſius hæc ſunt. Ceræ pondo libra, reſinæ terebinthinę pondo libra, nitri rubri pondo libra. Hæc teruntur ex cinere lixiua, poſtea cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignē: quibus adiicitur thuris pollinis ſelibra. Vides hic ὕδωρ πιλοποιὸν nihil aliud eſſe quàm cinerem lixiuium, aut lixiuiū, aut quomodocunq; uoles appellare. Atq; ita ego etiam antea ſum interpretatus. Paulo poſt Galenus eodem in lib. τὰ ξηρὰ διαλύεται

λύεται πιλοποιικῆ hoc est arida dissoluuntur lixiua, ubi simpliciter πιλοποιικῆ dixit pro κονία πιλοποιικῆ Apud Plinium cineris uox simplex interim pro lixiuio usurpatur: nempe ex Dioscoride uertit dictionem κονίαν. Ruellius uir alioqui antiquæ eruditionis etiam in postrema editione lib. 6 Dioscoridis κονίαν πιλοποιητικὴν uertit cū luto suo lixiuiū, quàm accōmodate iudicent alii, certe lutum nemo potui dabit, sed lixiuium, lacte in uentre coagulato. At Oroscius noster nō tantum sensu inaccommodato, quod de me dicit, sed longe omnium absurdissime uertit calcē qua in tectoriis, dealbandisq; parietibus tectores utūtur. Vide optime lector quàm sit quibusdam maleferiatis hominibus innatum, alios reprehendere in iis etiam quæ ipsi non intelligant. Iā pondus uiciatū in Codice græco non aduertit Aristarchus. Nam pro, < δ, qđ est drachmæ quatuor, reponēdum δ hoc est sextarii quatuor: Idem itaq; est κονία πιλοποιητικὴ κονία πιλοποιϊμὴ, ὕδωρ πιλοποιητικὸν, ὕδωρ πιλοποιϊκὸν & σακτὴ τῶν πιλωταρίων. Ruellius. Oroscius. Gręcus codex deprauatus Oroscij.

IN III. CAPVT.

Porrigo] Sic interpretatus est celsus πιτυρίασιν. Plinius etiam furfures secundum græcæ dictionis etymologiam appellat: quēadmodum interpres Auicennæ. Vide Galenum lib. 1. de compositione medicamentorum secundum locos.

Resoluuntur.] Græce est: ἐστὶν ἀπότηξις, quasi dicas, esto particularum eliquatio, uel particulę eliquantur. Celsus resoluuntur, quem imitatus sum Nam quædam ueluti squamulæ surgunt eaq; acutæ, resoluuntur. πιτυρίασιν.

Creta sutoria.] Sic interpretatur Largus μελαντηρίαν, cō positione 218. Aluminis inquiens rotundi, melanterius quæ creta sutoria dicitur, qua ligulæ calceorum denigrantur. Diuersum est ab atramento sutorio si Dioscoridē consulas, quā quam Oroscius exponat atramentum sutorium. Melanteria. Oroscius

Cerusæ singulorum drachmæ] In græco codice habebatur Γο. ιβ. quod est Vnciæ duodecim ego autem legendū censeo > ιβ hoc est drachmæ duodecim. Itaq; etiam habet Alexander, & magis conuenit. Viciatus codex grecus. ἰχῶρες quid.

Ex quibus sanies.] Gręce est: ἀφ' ὧν ἰχῶρες ἀποτήκονται. Interpretes latini mirū in modū cruciantur, dum græcam uocem ἴχωρ explicare studēt, alii namq; imitantes Pliniū ubiq; saniem interpretātur, alii serosos humores & acres, tenuisq;

quidam

quidam ſanguinis cruorem, quidam ut Celſus ipſum ſanguinem Ariſtoteles ἴχωρ δέ, inquit, ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, hoc eſt Ichor autem eſt ſanguis crudus. Ex hac tanta uarietate, certi aliquid adferre conabimur, quod in authoribus exponẽdis tuto ſeq. poſſis. Itaq; ἰχῶρες aquoſæ, ſeroſæq; & ſuperfluæ ſanguinis humiditates exiſtũt nũc acres & calidæ, nũc pituitoſæ & frigidæ. Galenus lib 6. de ſanitate tuẽda ita ſcriptũ reliquit. ὅταν μὲν γὰρ ἡ μὲν ὅλου τοῦ σώματος κρᾶσις ᾖ χολωδεστέρα, τὰ δὲ κατὰ κοιλίαν ἀτονώτερα, στηρίζεσθαι δεῖται διὰ τροφῆς εὐστομάχου. μὴ γενομένου δὲ τούτου, καταῤῥέουσιν ἰχῶρες εἰς αὐτήν, οὓς ἀθροίζει τὸ σῶμα περιττούς. Paulo poſt, ἐὰν δὲ μὴ μόνον ἡ κεφαλὴ θερμοὺς ἰχῶρας ἐπιπέμπει τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις. Rurſus de frigidis in hunc modum. ὅταν ἤτοιγε εἰς θερμὴν γαστέρα καταῤῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς οἱ ψυχροὶ καὶ φλεγματώδεις ἰχῶρες, &c. Hippocrates lib 4. de ratione uictus in morbis acutis δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας dixit, quod Galenus interpretatur in eum modum, ὅτι δὲ ἰχῶρας ὀνομάζει τὰς λεπτὰς ὑγρότητας, ἔνδηλον. Galenus autem lib. 2. de elementis: ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀῤῥός, τὸ δὲ τυρός, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἷον ἰχὼρ αἵματος ἀνάλογον ὀῤῥῷ γάλακτος, τὸ δὲ οἷον ἔλυς τις καὶ τρύξ, &c. Quãdiu igitur in corpore adhuc ſunt ἰχῶρες aquoſæ ſeroſæq; humiditates ſanguinis, uel aquoſi humores ſanguinis latinè dici poterunt. Nam ipſe Galenus eoſdem nunc pituitoſos, nunc bilioſos χύμους, quod eſt, humores nominat. Vbi uerò extra corpus aut uiuũ, aut mortuum eruperint ſanies appellari debent. Vt apud Galenũ tenue in ulceribus excrementum ἴχωρ, nobis ſanies non incommode exponitur. Item in capitis uitiis quæ ἰχῶρας nuncupantur ἰχῶρες ſanies rectè dicũtur. Plinius inaſſati iecoris ſaniem appellauit: humorem, qui abs iocinore, uel pulmone, uel alia parte dum aſſatur, emanat. Cæterum Paulus hoc in loco appoſitè dixit ἀπατήκονται, hoc eſt, eliquantur, ſicut in corporibus mortuis per ſolis æſtum fieri ſolet. Atq; hæc ſanies craſſa uiſcoſaq; exiſtit.

Calidæ. Frigidæ. Interpretatio ἴχορος apud Galenum. Sanies.

Medicamentum ex charta, xerion.] Huius deſcriptio eſt in ſeptimo. Vocatur autem xerion quod aridum ſit, & in puluere accommodatur.

Ad Achoras, recrementum.] In impreſſo codice habetur πρὸς ἰχωρῶντας, hoc eſt, ad eos qui ſaniem habent, ego autem

puto

puto legendum πρὸς ἀχωρῶντας, hoc est: Ad eos qui Achoras experiuntur. Nam titulus idem habet, nẽpe ad Achoras, non ad ἰχῶρας. Quanquam Orosciuѕ ἰχωρῶντας legendũ cẽseat.

IN IIII. CAPVT.

CApitis dolor.] Hæc ex lib 2. Galeni de cõpositione medicamentorum secundum locos transcripta sunt. Paulus autem σύμπτωμα dolorem esse refert, ubi Galenus διάθεσιν ponit. Ille hunc superuenire intemperiei, hic affectum ipsum esse pronunciat. Rursus apud Galenum plures causæ commemorantur, una sane, simplex intemperies citra humores, altera, horum qualitas, tertia ipsorum copia, item obstructiones humorum, uaporumq;. Alia adhuc, quarundam capitis partiũ imbecillitas, interim externa quædam causa, quam græci προκαταρκτικὴν nominãt: ego sæpe primariã interpretatus sum. Oroscius. Causę dolorum capitis.

Nisi caliditati aut.] Deest particula in codice græco impresso. Tu igitur lege μετὰ θερμῆς ἢ ψύξεως, quod est, cum caliditate, aut frigiditate. Deerat enim ἢ. Addẽdum græco.

Prodest fronti & temporibus.] Recte hoc dicit, nã per initia spinalis medulla dolorem non experitur, eoq; posteriora capitis ungi non debent.

Pastilli ad cap.] Alexander medicus hũc pastillum describit. Sed pondera nonnihil in quibusdam medicamẽtis uariãt. Cõmendat enim ad diuturnos dolores, omnibus aliis remediis nihil proficientibus. Vbi Paulus, ex somniferis aliquid, dicit, Alexander opii momentum inijciendum præcipit.

At si frigus.] Ad uerbum ex Alexandro hæc ut superiora mutuatus est Paulus. Facies non cõcidit, hoc est, non macrior est reddita, ut ex calore, sed colorem decoremq; amisit, pallida effecta. Sic ἄχρουν, quod est sine colore, ex Celso interpretatus sum. Sanguis enim ob frigiditatem partes externas relinquens, intro refugit, unde pallor uecessario superuenit. ἄχρουν.

Præsertim si recrementa.] Hoc est, si ex crassis, glutinosisq; humoribus dolores sint excitati. Græca sunt ἢ καὶ παχύτερα γλισχρὰ περιττώματα εἴη. Quæ uerba satis obscura in hunc modum intelligi debent, si humores crassi uiscosiq; in capite tenacius hærentes, dolorem excitarint. Locus obscurior.

Si biliosus humor.] Hæc & sequentia ex Galeni secundo de compositione medicamentorum secundum locos, nullo uerbo mutato, habentur. Cæterũ ambo præcipiunt, tũ Gale-

nus,tum Paulus primũ balneũ tẽperatũ,inunctionẽ, cibũ potumq; refrigerantẽ.Deinde offerũt medicamẽta bilẽ educentia: qđ sane Alexãder medicus suo seculo clarissimus in hũc fere modũ exponit Cõuenit igitur,ut superflua medicamentis bili ducẽdæ idoneis educãtur. Verũ ut hoc secundũ rõnem fieri possit,corpus antea præparari humectariq; debet,cibis tẽperatis,balneis & unctionibus. His.n probe cõtẽperatus, resolutus,& quasi imbecillior effectus humor,facilius expurgabit.

Quomodo biliosus humor præparari debet.

Absinthij diluto.] Hoc est,ut officinæ uocãt infusione:tũc nim rũ cũ pauca bilis stomachi tunicas imbuerit , irrigarisq;.

Vel aloe] Scammonia nunquam exhiberi debet,nisi maxima bilis copia dolorẽ excitarit,aut alia uiolẽta medicamina.Picra autẽ prodest,ubi crassi aliqui succi bili sint permixti.

Si caput consortii lege] Græce est συμπάσχει, hoc est cõpatitur. Cellus lege consortij,alij per consensum patitur,exponũt συμπάθεια namq; est,cum pars aliqua corporis, alterius malo,uel confinij,uel connexus, uel cõmunicationis gratia condolescit.Huic contraria ἰδιοπάθεια,uel πρωτοπάθεια cũ per se,& suo uicio tantum afficitur: quem affectum primariũ nominare licet,& ἰδιοπαθεῖν, primario affectu laborare.

συμπάθεια quid.

Lege consortij. Cõsensus.

ἐκμοχλεῦσαι.

Emoliemur] Verbum græcum est ἐκμοχλεῦσαι quod de pertinaciter hærentibus proprie dicitur,ut de uiscosis,crassisque humoribus partem aliquam tenaciter obsidẽtibus, item de induratis affectibus, μοχλεῦσαι idem est quod κινῆσαι,libro septimo ait: ἡ πρὸς τὸ μοχλεῦσαι διάθεσιν ἐσκληρωμένην, de medicamentis efficacioribus sermonem habent. Propterea mihi uisum est,emoliri uerbum non incõmode hic usurpare.

IN V. CAPVT.

Vterq; hic affectus] Ad uerbum è Galeni secundo de cõpositione trãscripta sunt,nisi quod pro hac dictione, permanens,Paulus παραμόνιμος , Galenus χρόνιος καὶ δύσλυτος, hoc est,diuturnus,& solutu cõtumax,habeat. Celsus acutum & pestiferum morbum appellat κεφαλαίαν.

παραμόνιμος.

Hiera quam ex acueris:] Scammonio,aut ueratro adiecto hiera uehementior redditur.Atq; id per ὀξύναντας intelligitur, Nam ὀξύνεις idem est quod acutum reddere,intendere,uehementiorem efficere.

Vnguenti irini] Ad uerbum habetur hoc in Alexandro. Apud Galenũ uariat nonnihil hoc modo.Vnguenti Irini expressionis,

pressionis,castorei,singulorũ pars una,baccarũ lauri pars una uiticis seminis pars una,rosarũ siccarũ,pars una, rutæ summitatum partes quatuor. Aceto resoluta excipiuntur cerato,&c.

Dum intabescerent.] Sic reddidi ἕως τὰ κεράσεως, Celsum imitatus Oroscius improprie usq; ad eliquationẽ dici iubet. Oroscius.

Partem affectam irrorabit.] Lege in græco κατήντλει pro καταιονᾷ, quod est, κατέβρεχε κατήντλει, superfundebat, aspergebat non inspergebat ut uult Oroscius. καταιο- νᾷν. Oroscius.

Dropbx] Huius descriptionẽ habes in septimo Pauli ad finem,ubi etiam sinapismus exponitur. Hæc sunt medicamẽta noxios humores in summam cutẽ euocantia, μετασυγκριτικὰ græci nominant. Sic etiam Celsus uerbum hac uidetur interpretari,ubi summam cutem,inquiens,relaxari, euocarique corruptũ humorem,& habitũ corporis mutari expedit. μετασυγ- κριτικά.

Malagmate,quia liquidum est parygron] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorum secundum genera, inter malactica ponit,quod recipit adipem suillum curatum, cerã, & argenti spumam. Eoq; merito interpretatus sum dictionẽ, contra opinionem Oroscij. Male est in impressũ παύγρῳ.

Sani.] Lege in codice græco ὡς μετὰ λουτρὸν ὑγιεῖς γίνεσθαι παντελῶς τοὺς κάμνοντας,ut habet Galenus libro secundo iam sæpius citato,ad calcem. Corrigendus codex græcus.

Apophlegmatismus.] Nunc uerto medicamentum, quod pituitam per os educat,nunc quod saliuam moueat. Vt hoc in loco,Celsum imitatus in capite de Cephalæa,cap. 4. Cæterũ in græco codice habetur Γο.ιβ. quod est, unciæ 14. ego puto < ιβ. legendum,sicut interpretatus sum. Nota.

IN VI. CAPVT

AT quæ mentis alienatio.] Quia multa in hoc caput uoculæ incidunt,idem propemodum significantes, non abs re fuerit,eas curiosius in utraq; lingua distinguere. Mẽtis igitur alienatio uerti pro græca dictione παρακοπὴ. Nam in febris uehementis statu,ut ait Galenus,accidit ægros παρακόψαι, παραχθῆναι, παραληρῆσαι, & παραφρονῆσαι, quæ latini exponunt,mente alienari,mente non cõstare,aliena loqui,delirare & desipere. Si autem hoc continuè accidat,phrenitis dicitur. At si in statu demẽtia superueniat in declinatione autem cesset,delirium,non phrenitis est appellanda. Celsus eãdem ponit distinctionem libro 3. cap. 18. Phrenitis, inquiens παρακό- ψαι παραχθῆ- ναι. παραφρο νῆσαι. Phrenitis. Dementia. Delirium.

tum demum eſt, cum continua dementia eſſe incipit.

Læmæ. Oroſcius.

Vel læmis,hoc eſt.] Oroſcius male exponit λημῶντας, id eſt lippientes. Non enim Lęmæ lippitudinem ſignant alioqui omnes quibus Læmæ in oculis innatãt,ut hectica uel potius maraſmo cõfecti,lippitudine laborarẽt, ſupra dixi Pliniũ dictionem græcam uſurpare. Celſus pituitam interpretatur.

Coma.

Coma] Galenus commẽtario in primum τῶν προῤῥητικῶν refert,Coma & Cataphoram apud Hippocratem idẽ eſſe. Sed Coma duplex inuenitur pro humoris ratione. Nam cum per ſe eſt,ex pituitoſo generatum humore,grauis ſopor, & quaſi inexpugnabilis dormiendi neceſſitas. Quod ſi biliöſus humor mixtus præpolleat,uigilãs coma dicitur. Quo qui detinentur,nequeunt uigilantium munia ſubire,ſed tum palpebras claudere cupiunt,tum dormire ſperant.

προσφόρως.

Commodum incident] Hoc eſt, opportunitate & occaſione ſumpta ſe ingerent. Hoc enim apud græcos προσφόρως ἐντυγχάνειν ſignificat.

Panis lotus.

Panis quoq; aqua lotus.] Galenus panis eluẽdi rationem inuentam eſſe ſcribit,ut obſtructionem in cibo impedirent. Nam hic panis lotus quàm minimum habet craſſiciei,glutinisq;,utpote ex terreſtri ac graui,aereus, leuisq; factus.

Duracina. Rhodacina.

Peponis duracini.] Sunt qui non duracini legendum cenſeant,ſed rhodacini,quanquam Palladius. Paulus,aliiq; recentiores græci ut Conſtantinus δωράκινα legãt, quos Palladius ubiq; imitatus,duracina conuertit,quicquid ſit ſiue rhodacina,hoc eſt,à Rhodo nominata,ſiue duracina à duritie, perſica proferas,non multum intereſt. Plinius etiam ceraſa, & uuas duracinas nuncupat: Tu utrum malis ſequere;

ὠμὴ λύσις.

Hordeacea farina.] Græce eſt ὠμὴ λύσις quaſi dicas cruda ſolutio,uel cruda farina ordeacea,ad differẽtiam polẽtæ quæ torretur Verum latini interpretes crudam omittunt, iectori id intelligendum relinquentes. Aliquando etiam de aliorum farina ὠμήλυσις dicitur,uerum tunc apponitur frugis nomen, ut πυρίνη ὠμὴ λύσις, ἢ λινοσπέρμου. Sæpe ex ſuperabundanti κριθίνη ὠμὴ λύσις nominatur,

IN VII. CAPVT.

ἄση. Oroſcius,

MVltus angor.] Caput hoc ex octauo Oribaſij tranſcriptum eſt. Græce habetur πολλὴ ἄση quod interpretãtur pleriq;,ſicut etiam Oroſcius,faſtidium,cum uerè hoc loco ſit

dicendum

dicendum multus angor. Nã adeo torquẽtur, ut nesciant q̃d ipsis sit agendũ. nunc lecto se erigunt, nũc rursus decũbunt uitæ quasi pertæsi. Morbus hic intra septimum sæpe iugulat.

Tumore molli.] Sic reddidi οἴδημα, qui tumor premẽtibus digitis cedit, eoq́; dixi, molli. Tu si libet dicas, cũ ẽdemate. οἴδημα.

Emissicii.] Hoc est, qui foras propelluntur, dolore nimio exprimente. Græce est προπετῆ γίνονται.

Porro utitor.] Post totius corporis uacuationem deriuationemq́; per propinquiores particulas ad topica uenit remedia. Primum aspergines ex hydrelæo, aut uino & oleo, ut in aliis partibus inflammatis conueniunt: deinde cataplasmata ex pane, aut farina hydrelæo subacta, quæ ad maturationem perducunt. Id enim uerbum πεπαίνειν significat.

IN IX. CAPVT.

LEthargus.] Oribasius lib. 8. omnia ad uerbũ habet. Galenus cõmentario in primũ prorrheticon, in hũc modũ scriptum reliquit. φρενίτις μὲν γὰρ ἡ ἀκριβὴς, καὶ ἄμικτος ἑτέρῳ νοσήματι γίνεται χολῆς ξανθῆς καταλαβούσης τον τόπον ἐν ᾧ τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονοῦν ἐστὶ. λήθαργος δὲ τὸν αὐτὸν τόπον ὑγρανάντοστε καὶ διαβρέξαντος φλέγματος, Consentiunt hæc cum Paulo, nisi quod ipse pituitam frigidiorem habeat.

Caros.] Vide Galenum secundo commentario Prorrheticorum, ubi refert tres quasi species Cari, népe morbosi, quo de hic agitur, medii ut ex uino contracti, & boni qui post longas uigilias solet accidere. Cæterum arteriæ Carotides à caro nomen habent, quanquam si intercipiantur, nõ statim mutum animal, aut soporosum euadat, sed omnes arteriæ quæ supra uulneratas partes habentur, pulsum amittũt. Interpretari licet, soporem ueternosum. Cari species.

Febrium accessionibus.] Emẽda codicem græcum, ac pro παρόξυσμο lege παροξύσμοις, quod Oroscius & castigator Basiliensis studio, opinor neglexerunt. Oroscius

Membranæ custode.] Sic interpretatur Celsus lib. 8. cap. 3. Quomodo os excindatur. Hæc autem sunt ipsius uerba: Factis foraminibus eodem modo media sæpe, sed multo circũspectius excidenda sunt, ne forte angulus scalpri eandem mẽbranam uiolet, donec fiat aditus, per quem membranæ custos immittatur, μηνιγγοφύλακα græci uocant, &c. Nunc quid sit mẽbranæ custos, audi. Lamina, inquit, ænea est firma, paulum Membranæ custos.

μηνυγγοφύλαξ.

resima, ab exteriore parte læuis quæ demissa est, ut exterior pars eius, cerebro propior sit, subinde ei subijcitur quod scalpro discutiendum est, ac si excipit eius angulum, ultra transire non patitur, eoq; & audacius, & tutius scalprũ malleolo subinde medicus ferit, donec excisum undiq; os eadem lamina leuetur, tolliq; sine ulla cerebri noxa potest, &c.

Nota.

Quæ cito transeunt] Hoc est, quæ cito per totum corporis habitum rapiũtur, quale est quod etiam Diacalaminthes inscribitur. Habes utriusq; compositionem apud Galenum libro quarto de sanitate tuenda. Græce est τινὸς τῶν ὀξυπόρων. Non intelligit hic Paulus, quæ per aluum cito transeunt.

Ijs autem qui in uetustatem] Id est, quibus morbus in uetustatem incidit, quiq; tremuli sunt. Nã postea ob diuturnitatẽ morbi externarumq; partiũ imbecillitatẽ, tremor accidit.

βομβύλια.

Angustioris uasculis] Sic interpretatus sum βομβύλια. Nã Hesychius ait: βομβυλιὸς ποτηρίου γένος κατὰ μικρὸν πότον στάζοντος, ὅθεν διὰ τὸν ἦχον οὕτω κεκλῆσθαι. Cõuenit igitur ut eiusmodi poculis dulcis aliqua potio ita affectis instilletur.

IN X. CAPVT.

INterim rubore tincta est.] Græce erat ἔρευθος αὐτοῖς ἐπανθεῖ. Hoc est, rubor eis efflorescit, uiuidus est. Auicenna hoc caput ut alia pleraq; in suum librum quasi transcripsit, mutato ordine tantum, uocatq; affectum Subet asahari.

Qui uero malo uicti sunt.] οἱ δὲ κρατηθέντες. Celsus uertit malo uicti. Opponatur ijs qui mediocriter habẽt: qui morbo possunt resistere.

In ijs autem periculum maius est.] Reddidi sic græca hæc χάλεποι δὲ μᾶλλον εἰσὶν, quod est, difficiles autem magis sunt curatu scilicet, quibus uigiliæ sunt continuæ.

IN XI. CAPVT.

Causa prudentiæ. Stultitiæ.

CAusam habent communem.] Subintellige, mentis noxa, & memoriæ iactura. Fatuitatis causam Galenus commẽtario in libellum Hippocratis de natura hominis ita memoriæ prodidit: τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη χυμὸν ἔσται, τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικὸν. τὸ δ᾽ ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα, τοῦ δὲ φλέγματος ἡ φύσις εἰς μὲν ἠθοποιίαν ἄχρηστος. Quæ uerba olim sic reddideram: Acumen ingenii & prudentia ex bilioso humore nascitur. Cõstantia uero & firmitas ex melancholico: simplicitas stoliditasq;

ſtoliditasq; ex ſanguine: pituitæ uero natura ad mores fingẽdos inutilis,&c. Cæterum communem cauſam refert Paulus & mentis noxæ,& memoriæ iacturæ. Male habebatur in græco codice καὶ νῦν pro κοινὴν,ut annotauit Oroſcius quoq;. Sed hoc ſane debet exemplari ſuo. Quod autem τὴν συςτάσαν uerterit,illic conſiſtentem, cum dicendum eſſet, conſtituentem, efficientem eruditioni ſuæ & ingenio debet. Nam ſi cõſiſtentem,hoc in loco Paulus dicere uoluiſſet,non opus erat articulo τὴν,qui ueluti autorẽ & opificẽ demõſtrat. Sic etiã Gal. intelligit lib. 3. locis affectis,unde hæc partim deſcripta ſunt. Vitiatus codex græcus. Oroſcius.

Vel utiq; in humiditate inſperſa] De ea nimirũ dicit humiditate,quæ per totũ corpus cerebri diſperſa eſt: Gal. tertio locorũ affectorũ habet ſententiam eandẽ, ſed paulo apertius.

IN XIII. CAPVT.

VErtiginum affectus] Vide Galenum libro tertio de locis affectis. Alibi autem refert cauſam inordinatam flatuoſi ſpiritus motionem,qui uel in cerebro generatur,uel ab inferioribus ſurſum fertur. δίνη.

Rotas,uorticesúe.] Græce eſt οἷον τρόχους ἢ δίνας. Galenus τρόχους ἢ δίνας ἐν ποταμοῖς, hoc eſt, rotas uel uortices in fluminibus. Nã δίνη συςτροφὴ ὑδάτων, At δῖνος, ait Galenus, ὀνομάζεται, ὅταν ἡ κεφαλὴ περιφέρεσθαι, φαντάζεται ὅταν δὲ σκοτώδης ἡ ὄψις ἅμα τῷδε φαίνεται σκοτόδινος καλεῖται, &c. Apud latinos uertigo alterum nominari poteſt,alterum ſi ad uerbum interpreteris. Tenibricoſa uertigo. δῖνος. Vertigo

Medicamentis quæ odore mouent] Hoc eſt, quæ naribus odoranda adhibentur,atq; ita cerebrum commouent, græce dicuntur ὀσφραντὰ. Celſus,quæ odore mouent, conuertit. ὀσφραντὰ

IN XIIII. CAPVT.

MOrbus comitialis.] Vide Galenũ lib. 3 de locis affectis, & Oribaſiũ in 8. unde Paulus hæc ad uerbũ tranſcripſit. Græci uocant ἐπιληψίαν,quæ dictio cõprehenſionẽ, retẽſionem,obturationemq; ſignificat. Nã ſpiritus animales hoc in morbo detinenť,adeo ut in mẽbra corporis diſtribui nequeãt.

Vel certe aliis quoq;.] Græce eſt ἤγουν καὶ ἐξ ἀναδόσεως ἑτέρων μορίων,ad uerbũ ſonat: Vel ẽt ex aliarũ partiũ diſtributione,quod eſt,uel ẽt aliis particulis cerebro cõicantibus. στάσις.

Voluntatis & conſilii expers.] στάσις ἀπροαίρετος in græco codice habetur,quod eſt: Status qui citra uoluntatem & ἀπροαίρεσις.

 propoſitum,

propositum,fit,ueluti angustia,aut tristitia. Aristoteles distin guit προαίρεσιν ab ἀκουσίου Illa.n.fit cũ ratione & intelligentia, ἀκούσιον cõtra. Possis itaq; dicere, inuitus corporis & animi status. Galenus libro suprà noīato ait; Dormiẽtes spirãt, quãuis nulla alia accedat actio,quæ uolũtate & cõsilio regat. Itẽ μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ,quod est: Non amplius cõstare mẽte & intelligẽtia: ad uerbũ uero sonat, seipsum assequi.

παρακολουθεῖν ἑαυτῷ.

Eorum quæ perceperat.] In græco duæ tantum dictiones habẽtur, τῶν προσεχῶν λήθη, Suidas προσέχειαν interpretatur προσοχὴν hoc est, meditationem, perceptionemq;. Sunt qui malint τῶν προσεχῶν λήθη exponi propinquorum obliuionẽ, uel necessariorum.

Mẽstruis purgationibus.] Græce est simpliciter κατὰ τὰς καθάρσεις, mox addit ἢ τὰς κυήσεις, hoc est cũ in utero habere cœperint Celsus apte dixit. In pueris, ueneris, in puellis menstruorũ initiũ tollit. Paulus hoc pubertatis uocabulo cõprehẽdit. Vide Aphorismũ septimũ lib. 5. eiusq; cõmẽtariũ Galeni.

Si infans adhuc fuerit.] Galenus exiguũ quidẽ, sed elegantem puero comitiali cõmentariũ dicauit: in quo morbi huius omnẽ curandi methodum & rationem est cõplexus. Reliquarum ætatum meminit etiam lib. 3. de locis affectis.

Viciosus græcus codex

Mane passum auferetur,] Codex græcus habet κεράσαντα, pro αἰράσαντα. quod Oroscius annotauit. Gemusæus ut exiguum nimis præteriit.

Sinapismus.

Sinapismus.] Nempe ut noxii humores ex alto corpore in extima euocentur. habes autem sinapis oblinendi rationẽ lib. 7. Pauli abunde & eleganter expositum.

Iam etiam acrium ciborum esus] Græce est δριμυφαγίαι. Celsus de eodem morbo uerba faciens, acria, inquit, assumat. Marcellus Dioscoridis interpres, male conuertit uomitionẽ acrium ciborum esu concitatam.

Vidi autem quandoq; puellum.] Galenus hoc cõmemorat lib. 6. de simplici medicina, ubi de herba Glycyside disputat. uidi inquiens puerũ totis octo mensibus, morbo liberũ & cũ forte fortuna radix à collo cecidisset rursus cõflictatũ, &c.

Inuasuro quidem symptomate. Addidi ad euidentiorẽ intellectum, communicare morbum aliàs obscura nimis esset sententia, ἐπειδὰν αἰσθάνωνται μορίου, id est ubi senserint particulam, intelligendum affici, uel à particula morbum excitari.

tari. Hæc dixi ne Ariſtarchi noſtri aliquid me præter ſenſum Pauli aſſuiſſe clamitent.

Cum autem remitti.] Græce eſt ἐν δὲ ἀνέσεσιν ἀποθεραπεύειν. In remiſſionibus autem apotherapia uti Eſt aũt ἀποθεραπεύειν corroborare & firmare corpus, nec non uindicare à laſſitudine. Sequitur autem omnium exercitationem magnam ne corpora in laſſitudinem incidant. Hic autẽ poſt acceſſionem corpus ante agitatum recreare nonnihil oportet, uel particulam, unde morbus excitatus eſt. firmare cauſtico medicamẽto, qđ calorẽ in eo excitet, ne amplius in eã humor frigidus, aut ſuperuacuus cõfluat, & inde ad cerebrũ feratur. ἀποθεραπεύειν.

Incõueniens è ſublimi cõſpectus.] Sic expoſui καὶ τὸ ἀτενίζειν ἐξ ὕψους, quod ad uerbũ ſonat inconniuenter conſpicere ex alto. Celſus uertit clare è Græcis, loci pręcipitis cõſpectus. ἀτενίζειν.

IN XIIII. CAPVT.

MElancholia.] Galenus de hac multa lib. 3. de locis affectis Oribaſius eadẽ lib 8. habet. Cæterũ uno oẽs cõſenſu dicũt inſaniã, mentẽ ipsã occupare, nũc cerebro ipſo peculiari uicio laborãte, nũc toti⁹ corporis affectionẽ ſimul experiũte.

Per ſe ægrotante.] Ita interpretatus ſum Græcam dictionem, πρωτοπαθοῦντος quaſi primario affecto exponas. Idem uero eſt, per ſe apud idoneos ſcriptores, quod nimirum nullo alterius conſenſu.

Homines auerſantur.] Miſanthropia eſt eiuſmodi animi affectio, qua quis in ſolitudine uiuere cupiat, uitet hominum conſortia, ut Homerus de Bellerephonte ſcriptum reliquit.

Qui miſer in campis mœrens errabat Aleis,
Ipſe ſuum cor edens, hominum ueſtigia uitans,

ut Cicero uertit. Dicimus etiam μισανθρωπεῖν, & apud Hippocratem ἀπανθρωπεύεσθαι, hominum cõſuetudinem auerſari. μισανθρωπεῖν. ἀπανθρωπεύεσθαι.

Inane uiolẽter tractent.] Ita expoſui διαχειρίσεσθαι Celſum ſecutus in capite de phrenitide, ubi habet: Alii; conſurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt. Non ſum ignarus διαχειρίσεσθαι ab Heſychio exponi φονεύειν, quod eſt occidere, uerùm hoc non ſemper contigit. Tractant quidem uiolẽter eos, tum feriendo, tum mordendo, tum alia faciendo. Neque hic debebat Oroſcius nimium eſſe grammaticus. διωχειρίσεσθαι. Oroſcius.

Qui igitur ex primario.] Hæc ex libro tertio de locis affectis ad finẽ tranſcripta ſunt Reddidi πρωτοπάθειαι primarium affectum,

affectum, qui non ex alterius partis dolentis consensu oritur. Cæterum omnia remedia melancholiæ Galenus loco suprà citato enumerat præter hoc, una cum decenti animi delecta-

θυμηδία. tione, quæ Græcis dicitur θυμηδία.

Aut gestandi grabato intra lecticā insanientibus peculia-

γύργαθον. rem.] Celsus ēt inquit, maxime suspensi lecti motus. γύργαθον κλινὴ ἐκ ἧ τὰς παρέτους καὶ δαιμονιώδεις τροβοῦσι.

IN XV. CAPVT.

Incubo. EPhialten.] Hunc affectum appellaui Incubonem secutus Scribonium cōpositione centesima, ubi inquit: Facit hęc compositio ad suspirium, & ad uocis abscisionē, & subitas prę focationes ex qualibet causa ortas, & ad eos qui sæpius existi

Nocturna. delubria. mantur ab Incubone deludi. Plinius nocturna delubria noīat.

IN XVI. CAPVT.

QVi lycanthropia detinētur.] Hic morbus apud Latinos nomē nullum habet: si ad uerbum interpreteris, Lycanthropi sonat lupini homines, hoc est, qui lupos imitantur. Auicenna integrum caput de Cutubus hinc transcripsit.

Oculi ad uidendum imbecilles.] Græce est, ὁρῶσιν ἀδρα-

ἀδράνες. νὲς, quod sonat, uident imbecille. Nam ἀδρανὲς idem quod ἀσθενὲς. Auicenna: Oculi ipsorum sunt debiles & submersi.

IN XVII. CAPVT.

AMores.] Barbari uocant, amor ereos, quasi dicas, amor amoris. Nam ἔρως Græcis amor appellatur. Auicēna ijscī

Nota. nūcupat, ex Paulo multa transcripsit. Habet autem diuersum de oculis, & sunt, inquiēs, omnia membra arefacta, præter oculos. Paulus refert: Et cum reliquæ corporis partes non collabantur, soli hi amantibus concidunt.

Pulsus propriè nullus.] Vide Galenū in libello περὶ προγινώσκειν, ubi se mulieris amorē ex pulsu deprehēdisse testatur.

ἀλυσία. Balnei abstinētia.] Oroscius legit ℘ ἀλυσίαις, hoc est balneorū abstinētiis ἀλοντίαις, hoc est, uinculis ut exponit: quasi amātes in uincula sint cōijciēdi: At sequēs sēia Pauli facit, ut ἀλυσίαις legendū cēseā. Nā prudentiores inquit, ad balnea, cōpotationemq; eos ducendos præceperūt. Tu aūt cādide lector, utrā malis scripturā sequere. Nā haud ita multum refert.

IN XVIII. CAPVT.

QVando cōmuue quidem.] Ex tertio Galeni libro de locis affectis, & deinde ex octauo Oribasij hęc collecta sunt

ēta sunt. Galenus aūt nō meminit dictionis, hemiplagias, quæ idē signat quod paralysis. Ad uerbū si interpreteris, sonat semiplexia, hoc est in dimidia parte percussio. Nā uerbū πλήττω, unde apoplexia, & hemiplagia deriuātur, ferio, percutio apud nos significat: unde non omnino male tali percussos affectu, attonitos Celsus noīat, quorū scilicet, & mēs, & corp⁹ stupet. ἡμιπλαγία.

Commune neruorum principium] Cerebrum omnium neruorum tam sensilium, quàm mouētium fons & origo existit. Medulla uero secūdario neruorū mouentium principium dicitur. Nam & ipsa à cerebro propagatur. At in hoc affectu primum anteriores uentriculi, deinde medius postremo ij qui in cerebello habentur, obturantur adeo, ut ne pauxillū quidē spiritus animalis ad medullæ spinalis neruos deriuētur. Vnde sensus, motusq; intercidat, aboleaturq; necesse est. Quomodo fiat apoplexia.

Ita ut pariter principis animæ.] Tres sunt secundū Platonis, Aristotelis, & Galeni sententiam in humano corpore animæ species. Vna θυμοειδὴς, altera ἐπιθυμιτηκὴ, tertia ἡγεμονοῦσα, uel in neutro genere τὸ θυμοειδὲς, τὸ ἐπιθημητικὸν, τὸ ἡγεμονοῦν, ἢ λογιστικὸν, ἢ λογιζόμενον. Prima in corde sedem, ac domiciliū habet. Scđa in iocinore. Tertia quę aliarū dux & princeps est, in cerebro. Merito igitur ea impeditur, uētriculis oībus obstructis, ꝑsertim medio, ubi ratiocinatio cōsistere dicit̄.

Sin autem in altera] Hoc est, si alterius partis cerebri tantum, sinus, aut uentriculi, aut quomodocunq, appellare uelis, impediti, obstructiq; fuerint.

Voce inter mortua.] Græce est ἄναυδοι, quod ad uerbum sonat, sine uoce, ut apud Hippocratem ἀναύδους. At Galenus interpretatur, ἀλόγως, quod est sine sermone. Nam αὐδὴ etiā λόγος dicitur Intellige igitur uoce intermortua, pro sermonē edere non ualentes, quippe omnes nerui, tum sermo nis, tum aliarum actionum duces, spiritu animali sunt destituti. αὐδή.

Toruli eleuantur.] Hoc est, ipsæ uenæ attolluntur, quod capitis repletionē testat̄ Græce est τῶν σφαγιτίδων ἐπαρμα.

Ipsi inhærescunt.] Haud scio cur Oroscius ἐγκείμενα molesta uerterit. ἐγκεῖμαι enim ab ἐν & κεῖμαι ueuit. Nec pituita solum ori molesta est. Imo non adeo molesta est iis quibus sensus omnino periit. Rectius igitur quæ inhærent, aut eo decumbunt ex capite, auferantur. Oroscius

Cibus mollis, distribui facilis] In codice Græco habetur παράλη-

χυλώδης τροφή. παραλη[illegible]όμεθα τὴν ἁπαλὴν καὶ εὐδιοίκητον, καὶ χυλώδη τροφήν, quod est: Assumemus tenerum, & distribui facile, & succulentũ nutrimentũ Celsus lib 3. de morbo comitiali inquit: Neq; sorbitiones autem bis, aliiq; molles, & faciles cibi, &c. At per χυλώδη quod nos reddidimus succulentũ, intelligit cibum ex cremore, uel ptisanæ, uel chõdri, uel alterius fruméti. Nã χύλος cremoré significat, qui in sorbitionibus dari solet.

Vnctioni uero accommodata.] λιπάσματα τε σύγχριστα τοιαῦτα. In Græco exemplari est, quod Celsus expressisse vr: Vnctione uero, inquiẽs, aptissimũ est uetus oleũ. Ad uerbum sonat Græce, pinguedines quæ illini queant, huiusmodi sunt.

ἐνταριχεύεσθαι. In quo scilla intabescit.] Græce est ἐνταριχεύεσθαι uerbum, quod signat proprie ægros abstinẽtia immoderata exiccare. Ita scilla in Sole eliquescit, consumiturq;. Celsus etiam dicit: In quo scilla intabescit.

Vitiatus codex Grecus. Attendentes.] Male in codicibus Græcis legitur πρόεχοντας, pro προσέχοντας, hoc est aduertẽtes. Deinde in eadẽ snĩa: διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι εἰ μὴ ὑπερκανθῶσιν pro διὰ το μὴ συναισθάνεσθαι μὴ ὑπερκαυτῶσιν.

Oroscius. Quo in loco dũ Oroscius alios reprehendit, nec locũ Græcũ emendat, & male uertit ὑπερκαυθῶσιν, ne uehemẽter urantur: cũ Paulus uelit uehemẽter quidem, sed nõ nimiũ, nõ supra modũ, nec magis quàm cõuenit.

φοινιγμοί. Cutis ruborem.] Sic interpretor τοὺς φοινιγμοὺς, Celsus habet: Prodest etiam torpentis membri summã cutem exasperasse, uel urticis cesam, uel imposito sinapi, sic ut ubi rubere cœperit corpus, hæc remoueantur.

Feculæ.] Græce est φέκλης quæ fex combusta dicitur. Gal. lib 1. de compositione medicamentornm secundum locos ad Achoias, inquit, τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης, ἣν ῥωμαῖοι φέκλην καλοῦσιν. Latina itaq; dictio est fecula, quam Græci imitantes

Oroscius. φέκλην nominant. Largus etiam utitur pro fece uini combusta. Hoc ignorabat Oroscius, dum alios reprehenderet.

Canum more conuelluntur] Verbum è uerbo reddidi.

Canina cõuulsio. Largus autem interpretatur quid sit spasmus caninus, his uerbis. Facit ad κυνικὸν σπασμὸν, cum in utramlibet partem deprauata est facies. Celsus libro quarto habet: Circa faciem uero morbus innascitur, quem Græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febri est, os cum motu quodam peruertitur, ideoq; nihil aliud est, quàm distentio oris.

Per

Per narium clysterē.] Græce est διὰ ῥινεγχύτου, hoc est ad uerbū per nariū infundibulū, per quod medicamenta in nares infundūtur. Queādmodū ὠτεγχύτης, clyster auricularius, & μητρεγχύτης uterinus. Celsus lib. 4 cap. 2. fere eadem. ῥινεγχύτης.

Per rectos siphones.] Sic uidetur Galenus significare, qui καθετῆρας lib. 5. Methodi εὐθυτρήτους, quasi recto foramine præditos canales interpretatur. Oroscius rem medicam ex Celio maluit discere. καθέτηρ. Oroscius.

Lentisci.] Male in utroq; exemplari habetur σχοίνου, quod est iunci odorati pro σχίνου, nam astringentia in hoc morbo requiruntur. Codex Græcus deprauatus.

Vitulinumq; & oleum.] In Græco codice deest particula καὶ. Nam habetur tantum, στέαρ ὕειον, καὶ χήνιον καὶ μολόχινον ἔλαιον. Cum sit legendum: καὶ ἔλαιον in fine. Nam molochinum oleum nullum dicitur. Corrige Græca.

Cum communi curatione.] Hoc est præter communem resolutorum curationem, quæ medicamētis extrinsecus adhitis, aliisq; absoluitur, etiam hæc quæ sequuntur, facies.

Nostra ætate.] Quod Paulus suo tēpore accidisse in morbo colico commemorat, nos quoq; nostra ætate frequenter uidemus. Nempe ex magno, diuturnoq; colico cruciatu artuum resolutionem, præsertim brachiorum, quanquā & crurum imbecillitas summa adfuerit. Iam ex febri quæ humoribus ad intestiua cōfluētibus, ibiq; dolorē uehementū excitantibus finita fuerit, secuta est artuum resolutio, quod nuper in Canonico quodā, sed non iuxta regulā uiuēte, sum expertus.

IN XX. CAPVT.

CVm particulæ corporis in anteriora.] Hoc Celsus paucis comprehendit: Cum mentum inquiens, pectori annectitur, emprosthotomos, cum scapulis opisthotonos: cnm rectā & immobilem ceruicem intendit, Tetanus dicitur.

Optimum itaq; præsidium.] Hippocr. lib. 4. Aphorism. sectione 57. Qui conuulsione, aut distentione neruorum tenentur, febri superueniente liberantur.

Nonnunquam & risus ipsis Sardonius oboritur. Dioscorides lib. 6 sardona ranunculi genus esse testatur, quæ uescentibus mentem adimat, & quadam neruorum distentione, dehiscere in rictus ora cogat, ita ut imaginem ridentium præbeāt. Risus Sardonius.

Cucurbitulas admouere cum lancinatu.] Græce est μετὰ ἀμυχῶν,

ἀμυχῶν,quod ſonat cum uibicibus excitatis. Sic intelligo hoc loco lancinatum ſcalpelli.

Oroſcius. Abſtergere,ne imprudentes.] Dum Oroſcius alios reprehendere inſtituit,ipſe corrigendus uenit, qui tam impure, & nullo ſenſu penitus uertit,ne perfrigerati occultentur. Videtur autẽ lexicarius adhuc eſſe interpres, μὴ λάθωσιν ψύξαντες; quod ad uerbum ſonat,ne lateant refrigerantes,hoc eſt,ne imprudentes,neſcii,ac non aduertentes, refrigerent particulas.

Hydromeli ſpiſſius.] Sic expoſui ὑδρόμελι λιπαρὸν, hoc eſt ad uerbum, hydromel pingue. At nulla pinguetudo in eo habetur. Sit itaq; λιπαρὸν ad pinguetudinis craſſitiem incoctum. Nam ad dimidias coqui præcipit.

Oroſcius. Et laſerpicii radicis.] Neſcio cur hic Oroſcius ſuccum laſerpitij intelligi uelit,cum apud Galenum Dioſcoridemq; ipſum,ubi liquoris mentionem facit, ὀπὸς ponitur. Adeoq; in opiſthotonicis. At radicẽ tum in puluerem redactam,tum decoctam ſæpe & in his,& in aliis affectibus dari legimus,ut plane nõ ſit,quod Oroſcius in hoc loco uerſionẽ noſtram reprehendat. Quin potius in exemplari græco legendũ putet ἐμπασθέντα pro ἐμπλασθέντα & ἀφέψημα αὐτῆς, pro ἀφεψήματι. ut ſit decoctum ipſius radicis. Quid enim eſt,ſilphij radicis cochlearia duo,aquæ mulſæ cyathis tribus inſperſa, uel decocto ipſius dare? Quorſum referri debet,decocto? ad mulſam ne? quæ iã cocta eſt,quantũ opus eſt. Itaq; ad radicẽ magis cõpetit. Ea.n.uel pulueris modo inſperſa,uel decocta exhiberi põt.

Male græca.

Græca uitiata. Myrrhæ drachma ex mulſa,hyſſopiq́, decocto] Hic rurſus codex græcus deprauatus eſt,habet enim ἢ σμύρνης <,α μελικράτῳ ὑσσώπῳ τε ἀφεψίμα. Cum nimirum legendum ſit ἢ σμύρνης < α σὺν μελικράτῳ,ὑσσώπου τε ἀφεψήματι, quod

Oroſcius. Oroſcius & Baſilienſis caſtigator non aduerterunt.

Nardi.] Dictum eſt pro nardini,ut apud Celſum & Scribonium aliquãdo Roſæ pro roſaceo,nardi pro nardino uſurpãtur.

IN XXI. CAPVT.

Tremoris origo] Vide libellum Galeni de Tremore,quẽ nos aliquando latinitate donauimus, ubi habet: τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ. οὐ γὰρ ἐξ ἑαυτῶν δήπου τὰ μόρια τῶν ζώων οὕτως ὄντα βαρέα καὶ κάτω φέρεσθαι πεφυκότα, τὰς εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ' ἡ διὰ τῶν νεύρων τοῖς μυσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιπεμπομένη

πεμπομένη δύναμις. οἷον ὄχηματι, καὶ πτέρωμα τῆς κινήσεως αὐτοῖς ἐστὶν, ἣ ὅταν μὲν ἀπολέσῃ τελέως ἀπόλλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφέρεται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιτος πτερορρυήσαντος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ἀπολείπεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. Hoc eſt ut linguarũ rudes intelligant: Tremor itaq; fit imbecillitate facultatis, quæ corpus uehit, mouetq;. Quippe animaliũ particulæ, tã graues cũ ſint, & deorſum ferri natæ, nõ ex ſeipſis nimirũ motiones, in oẽm locũ habent. Verũ facultas, quæ à principio per neruos muſculis trãſmittitur ceu uehiculũ quoddã, & alia motionis ipſis exiſtit, quã cũ prorſus perdiderint, perdũt autẽ reſoluta deorſum feruntur, caduntq; auis pẽnis deſtitutę modo, unde nullus motus ita affectis relinquit. In oleum deſcendant. Hoc eſt in ſolium oleo repletum, quo olim uti ſolebant, reſoluti, contracti, arthretici, tremuli, Græce eſt. ἐμβιβαστέον εἰς ἔλαιον. Celſus deſcendant in ſoliũ, ait. Tremor.

IN XXII. CAPVT.

QVanam ex affectione corporis.] Hoc in omniũ particularum morbis obſeruãdum docet Galenus, ut corporis primũ affectionem, quam uulgus diſpoſitam appellat, græci διάθεσιν, intueamur. Nam hac neglecta, quicquid particulis admoueamus, ſiniſtre accidit. Cæterum hoc te admonitum uolo candide lector, ubi in uerſione mea dictionem inuenis, affectionem, pro διαθέσει, poſitam eſſe, intelligas. Nã diſpoſitio hoc in ſignificatu apud idoneos autores nõ uſurpat. Affectio. διάθεσις.

Perturbatio humiditas oculi eſt, & calor cum rubore naturæ alieno. Poſtrema clauſula, naturæ alieno, male in codice græco habetur, περὶ τὸ κατὰ φύσιν. Vbi legendum παρὰ τὸ κατὰ φύσιν. Græca deprauata.

Membrana adnata] Intelligo membranam coniunctam, ſiue coniunctiuam, ut barbari appellant. Græci τὸν ἐπιπεφυκότα, eo quod aliis quæ oculum ipſum conſtituunt, tunicis extrinſecus adnaſcatur, ligamentum & ipſa exiſtens totiq; oculo ad oſſa circumiacentia, ex pericranio ducens originem. Membrana adnata.

De defluxionis impetu.

Angiologiam, arteriotomiam, hypoſpatiſmum, & periſcyphiſmũ] Omnes has rationes Paulus libro.6 cõplexus eſt. Prima eſt uenarum in fronte ad tẽpora præfectio quod in hemicranis etiam fieri ſolet. Altera eſt arteriarum retro aures Angiologia. Arteriotomia. Hypoſpatiſmus. Periſcyphiſmus.

per

per tranſuerſum ſectio. Tertia eſt ab inſtrumento chyrurgico appellationem ſortitã, quaſi dicas ſpatæ ſubmiſſio intra partes quæ à ſubiectis liberabuntur. Quarta ratio eſt, qua diuiſionem in fronte à tempore ad tẽpus tranſuerſum moliũtur, cura tamen adhibita ne tẽporaliũ muſculorũ motus uioletur,

Oroſcius. Speculariũ.

Recte huic ſpecularium.] Hic legit Oroſcius σφεκλάριον, ut ſignificet σφέκλην, hoc eſt, ficulam, cupiditate magis reprehendẽdi, quàm rõne adductus. Diligẽs homo nõ legerat apud Galenum hoc remediũ citari pro lapide ſpeculario: nec etiã apud Paulũ qui lib 7. hunc in modum haber: φεκλάριον, οἱ δὲ διὰ μὲν φ σφεκλάφιον. ὅτινες, ἀντι σφεκλῶν ἐν ταῖς θύρεσι χρῶνται, διὸ καὶ διαφανὲς μροσαγορεύται γυψῶδες ὑπάρχον τὴν ὐσίαν, δύναμιν ἔχει παραπλήσιον τοῖς κεκαυμένοις ὀστράκις ἤγυν ὀστρέοις. Si uerò fex cõbuſta q̃ ardens eſt, natura oculis ut ille putat, adhiberi deberet, certe elote elotã eſſe oporteret.

ξηροφθαλμία.

Xerophthalmia.] Celſus lib. 6. interpretatur aridam lippitudinem Eſt enim, inquit genus aridę lippitudinis, ξηροφθαλμίαν grẹci appellant, neq; tument, neq; fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu prę graui pituita inareſcunt.

Etripion.

Ertropion.] Hoc uiciũ eſt inferioris palpebrę, qđ parũ ſurſum attollitur, ſed pẽdet & hiat, neq; põt cũ ſuperiori cõmitti. Id interdũ accidit ex mala curatione, interdũ ex ſenectute.

Aegilops.

Aegilops] Eſt ueluti parua fiſtula maioris anguli, per quã pituita aſſidue diſtillat. Nonnunquam etiam exeſo oſſe uſq; ad nares penetrat.

Lixiuio quod ex cinere & calce.] Grẹce habetur abſolute προτοστάκτῳ, quaſi dicas, primario lixiuio. Paulus lib. 7. habet: εἰ δὲ προσλάβοι καὶ τιτάνου ἢ τέφρα καυστικὴν ἐργαζέται τὴν κονίαν ἣ δὴ καὶ πρωτόστωκτον ὀνομάζυσι. Quę uerba Oroſcius

Oroſcius.

non uidetur intellexiſſe, dũ interpretatur cinerẽ lixiuium, qui primus diſtillauerit, ſecutus Hermolaũ. Recte igitur quis interpretetur lixiuium, quod per cinerem & calcẽ diſtillauerit.

Cum manus opera.] Hoc remedium in exemplaribus uulgatis non eſt, ſed in Laſcaris codice manuſcripto additũ inueni. Si itaq; placet aſcribere, aut expũgere, per mę certe licebit.

Chalazion.] Celſus ſic appellari dicit, quod mobilia, & digito huc, illuc impellantur curationem manu prẹſtandam docet libro ſexto.

Encanthis

Encanthis naturalis.] Varijs de cauſis hoc uicium gigni ſo let. Interim ex ungue parũ exciſo, uel ob tuberculum, quod palpebras parũ deduci patit. Quod ſi ungue carũcula nimiũ abſcindat putreſcit foramẽ per quod poſtea humor deſcẽdit, ac uiciũ ſuperiori cõtrariũ naſcit, quod gręci ῥυάδα nominãt. Encanthis.

Tertia ſamia] Duplex ea terra apud Dioſcoridẽ habetur, una ſimpliciter terra ſamia dicitur, altera γῆ ἀστὴρ, hoc eſt, terra aſter, quaſi dicas, terra ſtellata. Celſus itaq; , ubi poſterioris mentionem facit: Terræ, inquit, ſamiæ, quæ ἀστὴρ dicitur. Nõ ut Oroſcius uolebat, terræ alteris, obſcure nimium. Cęternm ante hoc medicamẽtum in græco exẽplari eſt διὰ μήλȣ perperam pro διὰ ἀμύλȣ, quod etiam Oroſcius annotauit. ῥύας. Terra ſamia duplex. Oroſcius.

De oculis purulentis] Duæ ſunt apud Græcos dictiones. quæ fere in omnibus ſibi reſpondent, nempe ὑπόπυος, & ὑπώπιον. Prima ſignificat pus ſubeſſe membranæ corneæ. Largus & Celſus uocant oculos purulentos: altera dicitur, teſte Galeno, quaſi ὑπὸ & ὦπας, hoc eſt, ſnb oculis. Ac ueteres latini hoc uicium appellant, ſuggillata, genere ecchymomatum cõprehenſa. Parum prudenter Oroſcius, dum in aliorum erratis caſtigandis occupatur, ipſe in grauiſſimũ incidit. qui ὑπόπυον, quod eſt, purulentum, conuerterit ſuggillatum. ὑπόπιος. ὑπώπιον. Oroſcius.

Floris æris] Hoc medicamentũ in impreſſis nõ habetur, ſed in manuſcripto codice Iani Laſcaris ſcriptum inuenitur. Arida medicamẽta. ξηρά.

Contritis ad læuorem aridis] Hoc eſt, aridis in tenuiſſimum puluerem redactis. Græce eſt λεάνας τὰ ξηρὰ, hoc eſt, lęuigans arida Celſus autem de Aridis mentionem facit libro quinto, capite uigeſimo ſecundo in hunc modum: Quædam miſturæ medicamentorũ ſunt, quibus aridis, neq; coactis utimur, ſic ut inſpergamus aut cum aliquo liquido miſta illinamus. Alia medicamenta ſunt his appoſita, nempe quæ liquari poſſunt. Hæc græcis τηκτὰ nominantur. Vbi itaq; Galenus aliisq́; habẽt τὰ τηκτὰ τήκονται, τὰ ξηρὰ δὲ λεαίνειν δεῖ ἢ λειοτρίβειν. Latini ſcriptores exponunt, quæ liquari poſſunr, ad ignem eliquẽtur, arida conterantur: Celſus inquit lib. 5. arida ex eo conteruntur. Rurſus arida medicamenta cõtrita humore non pingui coquuntur. Item arida ex aceto teruntur. Largus ſimili utitur locutione, & uerbum λεαίνειν δεῖ læuigare oportet, interpretatur. Quæ cum ita ſint, immerito Oroſcius nos reprehendit, negans latine, & fideliter dictum, aridis Liquida. τηκτα. Oroſcius.

contritis,cui magis placet, pulueribus dilutis. Et si apud nullum idoneum scriptorem huiusmodi locutio inueniatur.

Orofcius. Sublinimus medicamentis.] Hic quæso candide lector animum aduertas cauillationis Orofcii. Damnat me quod uerterim ex græco τοῖς πρὸς τὰς παλαιὰς διαθέσεις, medicamentis quæ ad ueteres affectiones inscribuntur, ipse enim mauult dici collyriis. Quasi uero collyria non sint medicamenta. Certe ego à præceptoribus meis olim didici substantiam collyriorum, esse & dici medicamenta: ipsum uero nomen collyrii, formam medicamenti indicare. Celsus lib.6.ita inquit: A secundo die graui quoq; lippitudini per medicaměta recte succurritur. Item in collyrio trygodes. Quo grauior quoq; inflammatio est,eo magis liniri medicamentum debet.

IN XXIII. CAPVT.

AN ob exteriorem causam acciderit.] Ex octauo Oribasij hæc mutuatus est. Exterior autem causa est uentris frigidior,aut lauacrum aquæ frigidæ,similiaq;. Hæc itaq; solent interrogari,an ægrotus in ambiente frigido obambulauerit, uel lauationem frigidam expertus, uel alio modo fuerit affectus. Græcus codex habet τοῦ κάμνοντος ἀνακρίσεως,ubi ἀνάκρισις idem ualet quod ἐξέτασις. Nonnulli autem lexicarii interpretes contemperamentum uertunt.

ἀνάκρισις

Cucurbita ex aqua calida.] Idem Galenus commemorat ex Apollonio,lib.3.de compositione medicamentorũ secundum locos in hunc modum: πυρίαις δὲ χρηστέον ταῖς διὰ τῶν σπογγῶν εἰς θερμὸν ὕδωρ ἀποβεβρεγμένων,τούτων ἱκανῶς τε ἐκτεθλιμμένων,καὶ ταῖς διὰ τῆς σικύας Hoc est: Fomẽtis aũt utendum est,quæ per spongias fiunt,in calidã aquã intinctas,easq; abundè expressas. Itẽ illis quæ per cucurbitam adhibẽtur,&c. Ego itaq; προπυριουμένη i Paulo,uerti fotu prius facto Quãquam possis dicere,cucurbita prius aqua calida concalfacta.

Fomenta.

Per specillum lana.] Græce est διὰ μηλώτιδος, quasi dicas specillum auricularium,ut Celsus etiam exponit. Nam eodẽ capite meminit specilli lana inuoluti, specilli auricularii, & clysteris auricularii,strigilisq;.

Fomentũ per arundinem.

Vel etiam arundine.] Apollonius etiã sententiam recitat, uapore per arundinem perforatum elato. Erit autẽ alterum arundinis extremum concauitati auriculæ accommodatum, alterum in ollam cuius operculum foramen habeat incũbet.

Decoqui-

Decoquitur in olla absinthium, cuius uapor auditorio meatus insinuatur. At hic nullũ fotũ arundine adhibere præcipit. Verum exugi humorem, si quis, forte in aurem receptus sit.

Sin aũt pauca.] Græcus codex mutilus est, nec Oroscius, nec Basiliensis castigator aduertit. Deest enim εἰ δὲ, ad integram sententiam explendã, quæ sic legi debet: εἰ μὲν εἴη πολὺ διὰ τοῦ στόματος, ἢ καὶ τῆς καλαμίδος αὐτὸ ἐκμυζᾶν δεῖ. εἰ δὲ ὀλίγον, &c. Græca mutila. Oroscius. correctior. Basilieñs.

Cardamomi & nitri.] Galenus libro iam citato legit καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχὺ σύκου σαρκὶ χωρὶς κεγχραμίδων ἀναλαβὼν ποίησον κολλύριον, &c. Quod est: Nasturcii, quod satis, & uitri paululũ fici carne sine granis exceptũ, in panicillum redigito, &c. Verum cardamomi & cardami quod est nasturcii, eadem fere potestas est: nisi quod nasturciũ sit ualẽtius.

Idq; in aurem demittendum.] In græco codice hæc clausula quidem non est, uerum à me addita, ad sententiam absoluendam. Alexander etiam in hunc modum ex Galeno profert. Hoc te celare nolui. Nota.

Hyssopum medicamentum.] Hyssopum & herba, & medicamentum appellatur. Verum ubi herba notatur, simplici uocabulo hyssopum dicitur, ubi medicamentũ additur ipsa medicamenti dictio. Quanquã in eo nulla sit hyssopi herbę mentio, sed lanarum potius succidarum. Nonnulli autem adiiciũt hyssopum herbam.

Bulborũ, polentæ.] Admonuit Oroscius græcum codicem esse uiciosũ, q̃ habet: βολβῶν ἀφρῶν pro βολβῶν ἀλφίτων, &c. Græca uitiata.

IN XXIIII. CAPVT.

Linamento ex ellychniis cõtorto.] Varia sunt apud græcos μοττῶν, hoc est, linametorũ genera. Aliud uocãt στρεπτὸν. quasi dicas tortile, aliud ξυστὸν, hoc ẽ, rasile, aliud τιλτὸν, qđ est cõcerptũ filatim, aliud ἐλλυχνιωτὸν ex ellychniis præparatũ. aliud πριαπισκωτὸν à pudẽdi humani similitudine nuncupatur: aliud, quod cunei formã referat, aut quia cunei modo foramina obturet, aut cõiuncta separet, σφηνισκος dr̃ Vt Paulus sexto uocat σφηνίσκους στρέπτους ἐκ ῥάκους, hoc est, cuneolos intortos ex pãniculo. Adhuc aliud est λημνισκὸς græcis dictũ, implicitũ in longitudinẽ linamentũ, si Celso credimus, qđ alibi uocat linamentũ inuolutũ & oblongũ. Sicut στρεπτὸν linamentum implicitũ, seu intortũ simpliciter appellari possit. Linamẽtorũ genera. στρεπτόν. ξυστόν. ἐλλυχνιωτόν. πριαπισκωτόν. σφήνισκος. λημνισκός.

IN XXV. CAPVT.

ἐρεγμὸς.

PTisanæ fresæ.] Hoc est confractæ. Græce est ἴρεως ἢ πτισάνης ἐρεγμῦ. Vt ἐρεγμὸς significet omne id quod fresum est, uel ipsam confractionem, omnium scilicet, leguminũ, nomine tamen ipsorum apposito, ut κριθῆς ἐριγμός. Cum uerò simpliciter ἐρεγμὸς ponitur. de faba fresa dicitur. Quæ si molam experta sit: ἄλδυρον κυάμινον & ἐρέγμινον ἄλδυρον appellatur. Ferculum autem ex faba, cicere, & reliquis leguminibus fresis paratum, ἔτνος, ex fresorum autẽ farina pulmentariũ, λέκυθος Galeno cum alibi, tũ in libello de bonis malisq; succis generandis nũcupatur Quoties autem in Paulo aliisque græcis inuenitur κυάμινον ἔτνος, pro faba fresa elixata ad ferculũ intelligito. κυαμινη λέκυθος, pro fabæ fresæ farina elixata ponitur. Sic πτισάνης λέκυθος, & ὀρόβινος λέκυθος, aliorumq; leguminum dicitur Vbi uerò hęc uox λέκυθος sola citra alterius adiectionem ponitur, Lutheum oui significat apud medicos, Oroscius male ἐρεγμὸς pro lomento tantũ usurpauit.

ἄλδυρον. κυάμινον. ἔτνος. λέκυθος.

Oroscius. ἐρεγμὸς.

Ephelis. Lenticula.

Ad Ephelidem & lenticulas.] Ephelis asperitas quędam & duricies mali coloris est in facie lenticula & in alia parte nõnunquam nasci solet. Celsus ineptias putat curare uaros, lenticulas, & ephelidas.

Suggillata

Suggillata.] Græci uocant ὑπώπια ut antea annotaui. Sũt autem ex genere ecchymomaton, quæ & Hippocrates & alii pleriq; medici appellant cutis affectum, quo uenis in ea tenuibus contusis sanguis inde effunditur, qui ita excretus non uno in loco, nec subito concrescit. Temporis spacio liuescit, nigrescitq; cutis.

Cum melle admoueto.] Galenus habet in eodem medicamẽto, ὄξει ἀναλαβὼν ἐπιτίθει μέλιτος ὀλίγον ἀνακόψας. Hoc est aceto recepta, mollisq; momento subacta.

IN XXVI. CAPVT.

DEntium dolorem.] Ex quinto Galeni de cõpositione medicamẽtorũ secundũ locos ad uerbum hoc caput est trascriptũ, nisi quod ubi Paulus ad inflãmationẽ habet, Galenus & Oribasius ad dolotem dentium medicamenta subscribunt.

Parulis.

Ad parulidas.] Parulis græca dictio est, à παρὰ qđ est iuxta, & ἕλη gingiua hoc signat gingiuam. Celsus lib 6. cap. 13. Solent ẽt interdum iuxta dentes in gingiuis tubercula quædam oriri dolentia παρουλίδας græci uocant.

Tonsillę.

Tonsillæ.] Glandulæ quædã sunt in ore utrinq; singulæ penitius sitæ, spõgiis similes, quæ humiditates ex capite reci piant ad fauces humectãdis παρίσθμια græci nominant, quæ si post inflammationem induruerint, ἀντιάδες appellantur.

παρίσθμια. ἀντιάδες.

Vua.] Græce est κιονίς, quod ad uerbũ sonat columella. Est aũt hæc carnosa quædã particula, in summa oris parte suspen sa uocis plectrũ, recipit ea madorẽ à cerebro quo superiores palati partes humectat Si plus iusto humiditatis recipiat, interim laxatũ, ac fastigata descẽdit, interim inflammationẽ experitũ, & ne potus, nec cibus deuorari possit impedit. Veteres græci γαργαρεῶνα & κιόνα recẽtiores κιονίδα appellãt. σταφυλὴν uero quasi dicas uuã, partẽ ipsã appellari nõ uult, sed affectum Celsus aliisq; latini scriptores ẽt partẽ, uuã nominant

κιονίς. γαργαρεών. σταφυλή.

Vbi æqualiter crassa fuerit] Paulus præter Galeni morẽ κιόνα appellandam particulam censet, ubi in æqualem crassiciem intumuerit Nam interim tenuis, acuta, albaq; cernitur. Interim una crassa, summa tenuis, & liuida est.

IN XXVII. CAPVT.

ANgina] Apud recentiores medicos uaria sunt anginę nomina nunc per literã κ, nunc per σ, inchoãtia. At Galenus cõmẽtario tertio in prognostica Hippocratis parũ interesse dicit, modo de re ipsa constet, κυνάγχην, an συνάγχην proferas. Ibidem ẽt tres anginæ species enumerat ex Hippocratis sen tentia: Pessimè quiens, agunt, qui uehementer quidẽ dolent nullũ autem in ceruice & faucibus symptoma experiuntur. His succedunt, qui quidem non difficulter spirãt, uerũ dolent grauiter, collũ ipsis intumescit, fauces apparent rubicũdiores. Postremi neq; dolẽt, neq; ægrè spirant, ita ut suprema gutturis pars λάρυγγα gręci nominãt incolumis quidẽ ipsis permaneat, sed fluxio magna parte biliosior, aut in fauces, aut in collum, aut in utraq; descenderit, &c. Rursus lib 4 de locis affectis quatuor species recenset. Paulus itẽ noster quatuor enumerat, pro musculorũ, uel interiorũ, uel externorum inflammatorum ratione Ego sane musculos primum intelligendos puto, qui in ore circa linguã ex omni parte habentur: qui superiores palatum uersus eam mouent: qui inferiores deorsum, Laterales in latera adigunt. plurimi ex osse 8 græcam literẽ υ referente prodeũt. Deinde duodecim proprios, summæ arteriæ parti quã λάρυγγα uocant octo aũt cões, qui scilicet

Species anginæ.

laryngem corporibus uicinis colligant. necnon eos qui ceruicem constituunt. Iam musculis qui œso phago subijciũtur, inflammatis, angina quædam oriri solet.

Faucium pharinga græci uocant.] Magna harum uocum ambiguitas apud authores inuenitur. Vnde fit, ut pleriq; græcorum librorum interpretes mirum in modum torqueantur & subinde etiam aberrent. Itaq; φάρυγξ duo significat, nempe fauces, & asperam arteriam. Fauces dico regionem intra os, ubi tum gulæ, tum asperæ arteriæ extrema concurrunt. Grammatici genere distinctionem faciunt hoc pacto: φάρυγξ θυλαχῶς σημαίνει τὴν κυρίως φάρυγγα ἡ δὲ ἐστὶν ἡ ἀχανία ἡ μετὰ τὴν τῆς γλώττης ῥίζαν ὅτε δὲ ἀρσενικῶς σημαίνει πολλάκις τὸν λάρυγγα. Quæ uerba sonãt ita Pharynx feminino genere prolata, proprie dictam pharyngẽ, hoc est fauces significat. Hæc autem est oris ampla capacitas post linguæ radicem sita. Masculino autem genere diucts pharynx, laryngem, quod est, arteriæ asperæ summum uel ipsam arteriam signat. Hippocrates libro prognosticon per dictionem φάρυγγα in fęmi nino genere fauces etiam intelligit, cum ait: φάρυγξ δὲ ἑλκουμένη σὺν πυρετῷ δεινὸν, Paulo post, αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μὲν εἰσι, και τάχιστα ἀναιρέουσιν, ὁκόσαι μήτ᾽ ἐν φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιέουσι, hoc est: Anginæ grauissimæ sunt, & cito interimunt, quæ neq; in faucibus, neq; in collo quippiam manifestum edunt, &c. Hanc sententiam Galenus exponens inqt: ὅτι φάρυγγα τὴν προκειμένην χώραν στομάχου τε καὶ λάρυγγος ὀνομάζει, δῆλον ἐστὶ. Hoc est. Quod pharyngẽ nominat regionem, gulæ & asperę arterię summo præpositã, nemo ignorat. Rursus φάρυγγα δὲ τὴν ἐν τῷ διανοῖξαι τὸ στόμα, καὶ πιλῆσαι τὴν γλῶσσαν κάτω φαινομένην εὐρυχορίαν ἐν ᾗ τὰ δύο στόματα ἐστὶν τότε τοῦ στομάχου, καὶ τοῦ λάρυγγος. At pro larynge, & aspera arteria positam, non solũ in masculino genere, ut Suidas putat, sed etiam in fœminino inuenias: præcipue apud Galenum, ut secundo de placitis Hippocratis & Galeni: τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἥνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν. Ibidem, ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἑξῆς ὑποδείξομεν σοι τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον τὸν φάρυγγα, καὶ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν λῦς. Hic pro larynge accipit: de qua ita scribit, octauo de usu particularũ: καὶ τόγε πρῶτον τε καὶ κυριώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς ᾧ λάρυγξ ὄνομα, τὸ ἄνω πέρας ἐστὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἣν δὴ καὶ

φάρυγξ.

δὴ καὶ φάρυγγα καλοῦσιν ὁμωνύμως τῇ πρὸ τοῦ λάρυγγος, hoc est: Ac primum, principalissimumq; uocis instrumentũ, quod larynga nominant, superior pars asperæ arteriæ existit, quam sanè etiam pharynga uocant, eodem nimirum uocabulo quo pharynx (id est, fauces) ante arteriæ asperæ caput, nuncupatur. Atq; hic, in fęminino genere ut superius in masculino positum est nomẽ pharyngis, contra grammaticorum opinionẽ. Pollux audiendus non est, qui τὸν φάρυγγα masculino genere prolatum, pro gulæ extremo accipiat. λάρυγξ.

Pueris raro talis.] Pueris ĩterim uertebræ colli è loco suo excidũt propter ligamentorũ quæ eas cõnectũt imbecillitatẽ. Vnde angina periculosissima orit, quæ nullis cedit remediis, quare ei admouẽda manus non est. Intelligenda aũt sunt hęc. Nota.

Pueris raro talis.] Raro quidem, sed tamen interdum angina hæc accidit, idq; in pueris magis, quàm adultis, ob causẽm superius dictam. Hippocrates huius meminit lib. 2. περὶ ἐπιδημιῶν in istum fere modum: ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν παθήματα τοιάδε, τοῦ τράχηλου οἱ σπόνδυλοι εἴσω ἔρρεπον. τοῖς μὲν ἐπιπλέον, τοῖς δὲ ἐπ' ἔλαττον.

ε Porrò ex strangulatis.] Hippocrates lib. 2. Aphorismorum hanc profert sententiam τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων μήπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα, hoc est, Quibus strangulatis, solutisq;, nondum uero mortuis spuma circa os extiterit, non restituuntur.

Discussis autem colli] In græco codice est διαλυομένων δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθημάτων, quod antea uerterã. Simulatq; uero colli impedimenta dissoluuntur, intelligens nimirum uincula quibus strangulantur. Aduerte.

IN XXVIII. CAPVT.

GRauedo.] Celsus libro quarto dictiones græcas elegãter exponit, κορύζαν grauedinem nominãs, καταστάγμους, uel ut Paulus habet, καθάρρους distillationes. κόρυζα.

Aquiloniis diebus.] Græce est ἐν βορείοις καταστήμασι quod est aquiloniis aeris statibus seu constitutionibus. Ego Celsum secutus sum.

Tussis.] Tussis uariis de causis excitatur, nũc ob intẽperiẽ, nũc ob humores, uel tenues, uel crassos ex alto descẽdẽtes. Interim ob iocinoris inflãmationẽ: ĩterim ob pulmonis affectũ Tussis.

Anaphoticos] Interpretatus sum eos q̃ ægrè reiiciũt, scili Anaphorici.

cet qui crassa glutinosaq; ex pectore reiiciunt, hi enim difficulter propter crassiciem educunt Sunt qui ad sanguinē reijcientes referant,mea opinione,incommode.

IN XXXIX. CAPVT.

QVi febris expertes.] Galenus lib. 7. de compositione medicamentorū secundum locos copiosius hæc, Aetius item & Oribasius ante Paulum pene eadem tradiderunt: non autem eo compendio quo Paulus, usi sunt. Cæterum

ἆσθμα. ἆσθμα suspirium uerti:quod latine etiā dici possit anhelatio.

Acetum scilliticum.] Valētia hic commemorat medicamenta,purgationemq; fortissimā,ea nimirū ratione, quod multas numero partes pertransire oportet, antequā ad pulmonē perueniāt,nēpe os,gulam,stomachum,uentriculū, tenuia intestina,uenas meseraicas,uenas in sima parte iocinoris, item eas,quæ ī gilba habētur,hinc uenā cauā, postremo pulmonē.

IN XXX. CAPVT.

TVnica oculi ceratoides.] Ex octauo Oribasii hæc sunt transcripta, Dixi autem in pinguetudinem lāguescit,pro modice aut leuiter pingues sunt,grçce est ὑπολιπαροὶ φαίνονται,hoc est subpingues apparent. Locutio est Pliniana in pinguedinem languescit.

Explicata sententia. Suffragantibus qui huc req.] Græce est ἐπιτρεπόντων μὲν τῶν εἰς τοῦτο ἀριθμῶν. hoc est ad uerbum,permittentibus quidem ad hoc numeris. Quæ sententia obscura quibusdam uideri possit. Hoc autem sibi uult,omnibus quæ huc requiruntur,indicationibus consentientibus: nempe uiribus,morbi natura,ætate,& aliis id genus reliquis.

Hydrorosatū Actij iunioris. Hydromalo.] Hoc est potione dulci ex malis Cotoneis, melle & aqua confecta.

Hydrorosato.] Huius etiam misturam Paulus libro septimo exponit,ex rosis,aqua & melle. Recentiores autē græci, ut actuarius paulo delicatiorem compositionem hydrorosatum appellant.ea recipit aquæ libras decem, Zuccari libras quinq;,hæc ferueseunt una donec spissitudo fiat: postea additur succi rosarum libra.Febribus conuenire dicunt.

Itidem insparsam.] In Græco codice est ἴρεως ἐμπεπλασμένης.male nimirum,pro ἴρεως ἐμπεπασμένης quod Oroscius

Oroscius Castigatur codex. & Basiliensis castigator mutare noluerunt.

Epithema.] Hæc dictio quidem in Græco non est, sed intelligenda

telligenda uenit. Nã Aetius eam apponit. Cæterũ per resinã, intellige terebinthinam, Per medullam, ceruinam. Nam ista sunt excellentiæ uocabula, Per œsypum quod in Græco est, ὑσσώπῳ, intellige medicamentum liquidum in septimo descriptum. Aetius legit οἰσύπου ὑγρȣ̃, hoc est œsypi liquidi. Cæterum iridẽ siccam mandi detritam, ac in puluerem redactam.

IN XXXI. CAPVT.

CRuentum sputum.] Tribus potissimũ de causis sanguis per os educitur Vel enim exesa parte aliqua uenosi generis, uel rupta, uel ore alicuius uenæ patefacto Primam διάβρωσιν, secundam ῥῆξιν, tertiam ἀναστομωσίν Græci appellãt, authore Celso lib. 4. At sanguis uel confertim uel paulatim erumpit. Vase quidẽ eroso sensim educitur, nisi magna adeo sit iactura, ut etiam pars aliqua pulmonis, uel eius cartilaginis reiiciatur, aut si casus ex alto, uel compressio uel aliud id genus superuenerit. Rupto autem cumulatim prorumpit, ut in aperto quoq; ore fieri solet. Paulus à Galeno dissentire uidetũ cum ait, εἰ δὲ κατὰ διάβρωσιν ȣ̓κ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τȣ̃ αἵματος ἀναγωγὴ γίνεται Nam ille quarto de locis affectis libro inquit, αἱ δ᾽ ἐξ ἀναβρώσεως ἀθρόα κενώσεις αἵματος ἐμίτε προηγȣμέναις γίνονται βραχέιας πύσεσι καὶ τοῖς εἰς τῶν πνεύμονα δριμέσι ῥεύμασι. Hoc est: At cumulatæ sanguinis euacuationes ex erosione post pauca fiunt sputa, & acres in pulmonem fluxiones, &c. Quomodo igitur hæc cum Pauli uerbis consentient? Aetius lib 8. in istum modum litem dirimit: Quibus ex erosione uenarum pulmonis, eductio sangninis cõtingit, his per interualla modica sigillatim expuitur. Mox subiicit. Fieri etiam potest ut ex erosione sanguis coaceruatim erumpat. Cum enim præcedenti tempore paulatim quis expuerit sanguinẽ, nec diebus insecutis uel casus, uel alia quædam causa uiolenta superuenerit, , sangninis tamen eruptio multa prodierit, magnam subesse erosionẽ oportet, &c. Itaq; primis diebus paulatim ex erosione sanguis reiicitur. Si acriores fluxus in pulmonem destillarint, quæ magnam erosionẽ pepererint, confertim prorumpit Non possum satis hoc in capite Oroscium demirari, qui pro dictione Græca πλῆθος multitudinem uerterit, tantus medicus ut ipse uideri uult.

διάβρωσις. ῥῆξις. ἀναστόμωσις.

Oroscius.

Quercus membrana] In Græco est δρυὸς τὸ ἰνῶδες, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ κελύφει τῆς βαλάνȣ. In septimo tantum, ὑμενῶδες legitur.

legitur. Dioscorides habet τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενώδες. Prima est interior & subiecta cortici tilia quæ ligno membranacea cohæret, altera tunica putamini glandis subiecta ἰνῶδες itaq; sit ὑμενῶδες. Vtraq; astringendi uim obtinet.

Mēbranæ quercus.

Phagi autem & ilicis mēbranæ præstantiores sunt.] Gal. lib. 6 de simplici medicina eadem fere habet σφοδρότερον δ' ἐπιστύφει φηγὸς καὶ πρῖνος. Intellige τὸ ὑμενῶδες.

Lectionem obserua.

Cochleare unum.] Exemplum Græcum Basil. ensis habet κοχλιάρια, ιᾱ hoc est cochlearia uudecim. quæ mēsura magna est nimis, eoq; legendum κοχλιάριον. ᾱ.

ὀπώραι.

Fructibus] In Græco erat ὀπώρων. alias uerti poma, quod scilicet lignosi nihil habeant. uerum hic reeenset etiam malū punicum extrinsecus durum, ob quam causam, fructibus, dixi, quia latius patet, fructus quàm pomum. Et differētia superius exposita nonnunquam confunditnr.

IN XXXII. CAPVT.

ἐμπύημα

PVris illuuies.] Sic interpretatus sum ἐμπύημα: quasi dicas putis in parte aliqua collectio. ἔμπυοι Purulenti Plinio uocantur. alii exponunt, pectore suppurati.

IN XXXIII. CAPVT.

PLeuritis.] Celsus interpretatur laterū dolorem lib 2. & 4. Huic, inquit, accedit febris & tussis. In Græco uerbū est συνεδρεύεται, quod signat, simul accedit, assistit, ac quasi indiuidua est.

Iugulum: prĕcordia.

Vsq; ad iugulum & præcordia] Alii dicunt usq; ad clauiculam, & hypochondria. Ego Celsum imitor, qui clauiculam seu κλεῖδα iugulum exponit, & ὑποχόνδρια, præcordia. Distinguit autem postea, quando ad iugulum dolor, quando autem ad præcordia pertingit.

Pulsumq; durum & serræ modo inæqualem.] Hæc pulsus species secundo libro exposita est. Galenus eam aperte interpretatur libro quarto de pulsuum causis in hunc modum: εὐλόγως οὖν σκληρότερος ἅπασι τοῖς ἐπὶ φλεγμονῇ πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ προσέτι γε διὰ τὴν δυσκρασίαν τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνώμαλος κατὰ μίαν προσβολὴν, καὶ δῆλον ὡς ἀμφοῖν συνελθόντων τὸ εἰρημένον ὑπό τινων εἶδος ἔσται τῶ σφυγ τῶ σφυγμῶ, τὸ οἷον ἐμπρίον τὴν αβὴν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φαντασιοῦσθαι τὸν ἁπτόμενον ὀργάνου σκληροῦ τὴν προσβολὴν ἀνώμαλον ἔχοντος. Hoc est: Bona itaq; ratione omnibus qui ob inflammationem

Pulsus serrans.

flammationem febricitant pulſus oboritur durior. Præterea ob intemperiem arterias obſidentem inæqualis in uno ictu, & nimirum ambobus coeũtibus pulſus erit ſpecies à quibuſdam dicta, ueluti ſerra tangentis manum ſecãs. Ita enim neceſſe eſt imaginari eum qui tanget durum inſtrumentũ quod occurſum habet inæqualem.

Quæ nihil emolitur.] Hoc eſt, qua nihil exſpuitur. Sic Celſus loquitur libro quarto.

Atq; ſi tumor purulentus] Hoc eſt ex inflammatione muſculorum externorum collectus, niſi diſſipetur, in exteriorem partem ſcalpello incidi debet. Græce eſt ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐπιτμηθῆναι παραγίνεται, quod ad uerbum ſonat, ad exteriora incidi cõmodo eſt. Nam παραγίνεσθαι ſignat βοηθεῖν, ἐπικουρεῖναι. Hoc Oroſcius in Albano quem ferè in ſingulis uerbis reprehendit, non adnotat.

Illa nanq; niſi uel extra, uel intus.] Hoc eſt, niſi per os, uel per aluũ fuerit expurgata. Foras.n. per cutẽ purgari non põt.

Remedium eſt ſanguis dimiſſus.] Non dicit qua ex parte mitti debeat Hippocrates ſane lib.4. de uictus ratione in morbis acutis manifeſto docet his uerbis: ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω περαίνῃ πρὸς κλεῖδα ἢ περὶ μαζὸν καὶ βραχίονα τέμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερῶν κατὰ τόδε. Hoc eſt: Siquidem dolor ſurſum ad iugulum, aut circa mammam, aut brachium pertinent, internam brachii uenam ſecare oportet, illa nimirum parte, qua dolor fuerit. Galenus exponens hæc ait: Cubiti internam incidere conuenit illius partis, qua dolor fuerit. Oribaſius capite de ſanguinis miſſione habet: Pleuriticis autem ex ipſa parte quæ dolet auferendus eſt ſanguinis. Hæc obiter poſui candide lector, ut iſti. Arabum ſectatores uideant, ueteres illos ex eadẽ parte initia ſemper, non ex aduerſa ſanguinem detraxiſſe. Pleuriticis unde mittendus ſanguis.

Solidiore utetur cibo.] Græce eſt καὶ τῇ ἁδροτέρα. Nam λεπτότερα, hoc eſt tenuior, ſeu qui extenuet, ut eſt, mulſa ſorbitio ex ptiſana chõdro, aliiſq; opponitur ἁδρότερα, q recte dicitur ſolidior, qui uidelicet magis nutrit. Gal. interpretatur ἡ παραύξουσα τρόφη, quod eſt adaugẽs alimentũ, quod Celſus dicit ualẽtis materiæ. Vt enim tenuis cibus corpori parũ adiicit, aut nihil, ſed uires tm̃ cõſeruat pro tãtillo tẽpore, ſic ſolidior plus corpus alit. Nõ eſt quod Oroſ. alios reprehẽdat, uertẽtes Cibus ſolidior. ἁδρότερον.

ἁδρότερον

ἁδρότερον solidius. Non nego aliquando plenius posse dici.

IN XXXIIII. CAPVT.

COrdis affectus.] Gal. cum in quinto de locis affectis, tum uero secũdo in librum Hippocr. de ratione uictus in morbis acutis commentario de cordis affectibus pene eadẽ tractauit Principia itaq; tria in humano corpore existunt, cor, cerebrum, hepar. Hæc autem interim per se afficiũtur, interim ex consensu tum mutuo, tum aliarum quarundam partiũ. Corde itaq; affecto per se, præsens est periculum: secundum locum obtinet cerebrum, postremum iecur. At si ex uentriculi dolore, cor afficiatur, syncope oritur, si cerebrum consentiat, delirium, uel conuulsiones.

Syncopes differẽtiæ. Syncopen appellatam.] Syncope totius habitus est resolutio. Sunt autem aliquot eius species, cardiaca scilicet, quæ intemperiem cordis, uel inflammationem, uel erysipeles sequit. Stomachica quæ ab oris uẽtriculi affectũ, corde simul cõsortii lege dolẽte generatur. Flatuosa, ex cruditatib. cõstituit.

Noui inquit.] Lib 5. de locis affectis hanc historiam cõmemorat Galenus, unde etiam hæc sunt transcripta. Est autẽ

παλμός. Palpitatio palpitatio quam Græci uocant πάλμον, qui est teste Galeno περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ ῥίγους: διάστασις καὶ συνίζησις παρὰ φύσιν, ac omni parti accidit palpitatio, etiam immobili. Causam eodem libello Galenus ostendit his uerbis πνεῦμα παχὺ καὶ ἀτμῶδες οὐκ ἔχον διέξοδον, hoc est spiritum crassum, & uaporosum qui non habeat exitum. Cordis autẽ palpitationem humor aliquando generat, in ambiente cor tunica quam pericardion: Anatomici uocant, collectus.

IN XXXVII. CAPVT.

NAm si sola.] Ex octauo Galeni de compositione medicamentorum secundum locos, & ex Oribasio hæc sunt trãslata. Paulus dixit, sola, ubi Gal. habet ἀμικτοῦ τῆς τονωτικῆς δυνάμεως hoc est, non admixto corroborante præsidio.

Omphacii drachma.] Omphacium est uuæ acerbæ succus: quem Barbari agrestem uocant Male in Codice Græco

Oroscius. legitur ὀμφακίνου pro ὀμφακίου. Oroscius neglexit.

Castigatur codex. Oroscius. Augendus autẽ.] Vitiose legitur in Græco exẽplari παράξειν pro παραύξειν, quod ẽt uterq; Aristarchus præteriit.

Deprauatus codex. Aloe trita inspargitur.] Græcus Codex perperam habet ἐπιπλάσσεται pro ἐπιπάσσεται nec hoc aduertentibus Aristarchis,

ſtarchis,ſicut ēt paulo poſt ἐμπλάσσας pro ἐμπάσας habet.

De cibi faſtidio.

SI cibus quodammodo præter uolūtatem.] In Græco Codice eſt, εἰ βιασθέντες τι προσφῆναι τύχοιεν. Huic reſpondet Gal. hoc ad Glauconem primo: οἱ δὲ εὐθὺς τὸν στόμαχον φαύλως ἴσχουσιν ὥστε ἀποστρέφεσθαι τὰ σιτία, καὶ εἰ βιασάμενοι λάβοιεν, ἢ μὴ κατέχειν, ἢ μὴ πέττειν καλῶς, hoc eſt, quidam uero ſtatim os uentriculi habent affectū, ut cibos auerſentur, & ſi coacti aſſumpſerint, aut nō retineāt, aut male concoquant.

Quam Romam Meleam.] Cōſtātinus Cæſar Meleæ præparationē lib. 18. de agricultura tradit. Eſt aūt lac in feruētes ollas, quæ iam acetū incaleſcēdo abſorpſerint, reconditū acidumq́; redditū, ut ſpecies eius quod oxygala dr̄, uideri queat. Melca.

Condito.] Conſtantinus Cæſar lib 8 conditi præparationem in hunc modū tradit: πεπέρεως πεπλυμένυ καὶ ἐψυγμένυ, τριβομένου ἐπιμελῶς γράμματα ῑ μέλιτος ἀττικῦ ξεστ. ᾱ. οἴνυ παλεῦ καὶ λδυκῦ ξεστας δ̄. Conditū.

Maloplacuntion.] Hoc eſt placentula ex malis Cotoneis. Paulus lib. 7. latius exponit.

Sorbitionibus ex oleo.] In Græco codice ἐντὸς male legitur pro ἐκτῦ ἐλαίου. Gemuſæus uitioſum reliquit exēplar. Caſtigatur codex.

Aloe, maſuchæ.] Maſucha cōpoſitio, nō ſimplex remediū exiſtit. habes eius deſcriptionem lib. 7. Pauli expreſſam.

IN XXXVIII. CAPVT.

CVm tormine inteſtinorū.] Græca dictio eſt στρόφου, quę Largo tormina inteſtinorum ſignificat, quanquam & dolorem ſtomachi haud abſurde interim interpreteris licet.

Exigua caliditate.] In Græco eſt, ὑποθερμότητος χλιαρᾶς, quaſi dicas caliditate tepida Aetius mediocri dixit.

IN XXXIX. CAPVT.

CHolera eſt immodica.] Cholera commune ſtomachi & inteſtinorum uitium uideri poteſt. Nā ſimul & deiectio, & uomitus eſt, præterq́; hæc, inflatio, inteſtina torquentur Bilis ſupra, infraq́; erumpit.

Hydromalum.] Hoc eſt aqua ex malis Cotoneis pręparata ſcripturam eius habet lib. 7. Paul. ſumitur autem & per ſe potui, & cum micis panis.

Horarios ſeu fugaces.] Alias expoſui qui ſint horarii quos Plin.

Plin. uocat temperarios & tempestiuos. Sunt autem hi qui diu obseruari nequeant.

Suum petunculi.] Hoc est suum pedes. Celsus alibi Trunculos uidetur nominare suũ pedes inter ea q̃ bani sunt succi.

IN XL. CAPVT.

Leuitas intestinorum.

LIEnteria.] Celsus ad uerbum interpretatur hãc uocẽ, læuitatẽ intestinorũ nominans. In hac cibus nõ cõtinetur, & quicquid assumptum est, imperfectum protinus redditur.

Cerata ex myrteo.] In græco legitur κηρωταὶ διὰ μυρσίνε pro κηρωταὶ διὰ μυρσινίνε quod est, Cerata ex oleo myrteo. Sic etiam Aetius habet.

IN XLI. CAPVT.

ἀπαραί-τητος.

IMplacabilis desidendi] græcè erat ἀπαραίτητος προθυμία πρὸς ἔκκρισιν. Celsus ponit frequens desidendi cupiditas: ἀπαραίτητος signat ineuitabilis. Melius sonat hic implacabilis, frequens & assidua est. Quidam τεινεσμὸν scribendum putant à uerbo τείνω, quod est tendo.

IN XLII. CAPVT.

LAtini tormina.] Celsus lib. 4. ita inquit, Proxima his inter intestinorum mala tormina esse consuerunt, δυσεντερία Græcis uucantur. Vide Galeni librum sextum de locis affectis, Oribasii librum nonum.

Tenesmi mutatione:] Græce est ἀν μεταπτώσεως τηνεσμε, quasi dicas ad uerbum ex decidentia tenesmi, cum uidelicet Tenesmus in dysenteriam degenerat, transit, mutatur.

Corrigitur codex. Oroscius.

Deinde leuiter subcruenta] In Græco male habetur ὅτα πρὸς γόγον αἱματώδεις pro ἔτα πρὸς ὀλίγον αἱματώδεις. Celsus etiam quodam loco interpretatur. Leuiter subcruenta. Oroscius & Gemusæus non annotarunt.

Cochlearum integro tostarum.] Græce est κοχλιῶν ὅλων quod sonat cochlearum totarum, quod nostri dicũt, cũ toto.

IN XLIII. CAPVT.

COlon.] Hoc intestinum apud Latinos scriptores uaria sortitur nomina, nunc intestinum crassum, nunc plenius, nunc laxius appellatur, Paulus dicit, cũ pars sit intestini crassi, hoc est, recti. Nam rectum octo fere digitos longum, statim colon uocatur, quod tenuibus est crassius. A sinistro rene ad dextrum super uentriculi fundum fertur, donec sæpenumero & lienem, & iecur attingat. Quod dicet aliquis quod Paulus

Nota.

contra

contra Galeni ſententiam à dextra ilium regione peocedere colon pronunciat. Huic reſpondet Si à tenuibus inteſtinis numeremus, per dextra ilia prius ſuperuectum colon ad ſiniſtra prodit. Sin à recto incipiamus, à ſiniſtra parte incipit, in dexteriorem obliquum conuertitur.

Ex cruciãtur præſertim ſenſu.] Græce eſt ἡ ὀδύνη γίνεται, μάλιστα δὲ κατὰ θέσιν τοῦ κώλου τρυπανώδους συναισθήσεως γινομένης. quod ad uerũ ſonat. Color oritur, maxime uero iuxta ſitũ Coli, terebrali (ut ſic dicam) ſenſu excitato. Galenus hãc doloris ſpeciem lib. 2. de locis affectis exponit his uerbis, οἶδα δὲ καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδύνην σφοδροτάτην, ὡς τρυπάνῳ δοκεῖν διατιτρᾶσθαι κατὰ τὸ βάθος τῆς κοιλίας. Rurſus in eodem capite, τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ὡς ὑπὸ τρυπάνου φαίνεται γινόμενα. Dolor coli qualis.

Braſſicæ caule probe polito.] Græce erat κράμβης καυλῷ καλῶς ἐξεμμένῳ. Oroſcius intelligit per ἐξεσμένῳ, cocto, quod ἐζεσμένα potius ſignificaſſet. Præterea Dioſcorides leuiter ſerueſactam, ſi edatur, aluo idoneam: percoctã uero aluũ ſiſtere.

Iubebis ut lauent, incaleſcantq; laconico.] Ad humorem pituitoſum concoquendum conſulit naturales balneas, & Laconicum. Eſt autem Laconicũ etiam hodie adhuc in uſu, teſtudo, illa thermarũ, quæ igne concalfacta uaporem ſiccũ excitat, qui deinde ſudorem mouet in corporibus: Columella meminit his uerbis, quotidianam cruditatem laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus. Græca ſunt πυριᾶσθαι ἐν διαπύροις τοίχοις, quaſi dicas deſudare intra ignitos parietes. Non opus erat ponere ignitos parietes, cum Laconici uox hoc cõprehẽdat, ſed ut ſciolis quibuſdã fiat ſatis, appoſui. Laconicũ.

Cucurbitæ quàm maximè cũ flamma.] Sic interpretatus ſum σικύαι ὡς μέγισται διάπυροι, quaſi dicas cucurbitæ quàm maximè ignitæ. Celſus cũ flamma dicit, quem imitatus ſum.

Tãquam in criſi, cauſa.] Paulo pluribus uerbis reddidi hãc ſententiam: ὥσπερ ἐν κρίσει μεταστάσης τῆς αἰτίας, hoc eſt ad uerbum, tanquam Criſi cauſa mutata. Is autem ſenſus eſt, Colicus hic morbus tandem ex inteſtinis materia tanquam per criſim expulſa in alias partes finitus eſt.

IN XLIIII. CAPVT.

ILeos] Morbus hic nomẽclaturam ab ipſa parte affecta, ut ſuperius, colicus, accepit. Nã tenue inteſtinum, uti ieiunum Ileos.

etiam

etiam dicitur. Incipit,si ab imo incipias à cęco,& desinit in ieiunum,in uarios implicatum orbes. Quidam recentiores morbum uocant Voluulum.

Voluulus.

Colica affectione.] Hoc Paulus superius dixit ubi habet: Inter colicas affectiones hæc est grauissima,quæ in Ileũ transitionem mittatur.

IN XLV. CAPVT.

COlicis in dexteriore potius ilium.] Quia per dextra ilia superuectum,uentriculi fundo incumbit lineam & iecur attingens: deinde ad sinistra prodit,si de superiore ipsius initio,cęco intestino,dici intelligas. Nam infra sinistram magis partem occupat.

κατ᾽ ὀσφὺν. καθ᾽ ἴξιν.

Eiusdē lateris ac è.] Hoc signat græce κατ᾽ ὀσφὺν & καθ᾽ ἴξιν si Galeno credimus. Hippocr prior his dictionibus usus est.

Oroscius.

Hoc inspergi potest.] In codice gręco perperam scriptũ est κατάπλαστον, pro καταπάστου. Nam de puluere,nō emplastro mentio est. Aristarchi libenter omiserunt.

Acrotomeli.

Phylliq; momēto ex mero & melle.] Hoc est, phylli modico cũ mulso Nam ἀκρατόμελι nihil aliud est, quàm οἰνόμελι. Contrariũ est μελίκρατον, quod uidelicet ex aqua & melle confit. In gręco erat εὐκρατομέλιτος pro ἀκρατομέλιτος.

Iniectione recti syphonis.] Lib.7.hanc rationem indendi canalis recti in uesicam habes expositã. Vocant καθετηρισμὸν ab instrumento καθετῆρος. Solent autem quassationes corporis simul adhiberi,ut calculus facilius excidat.

Ex uino & oleo rosaceo,uel ex aqua & oleo.] Gręce est ἐξ οἰνοροδίνου ἢ ὑδροροδίνου. Quidã de uino rosaceo,& aqua rosaceo intelligunt: male nimirũ quia ῥοδινὸν per se oleum rosaceum significat. Hermolaus barbarus in corollario suo,pace illius dixerium,oxyrhodinũ interpretatur, acetum rosaceum, pro aceto & oleo rosaceo,ut Galenus, & alii gręci accipiunt.

Hermolaus.

Archigenes in epistola.] Idem refert Aetius sermone undecimo. Ad finem deest particula,in gręco habetur enim σικύου σπέρμα κεκαθαρμένου ἀριθμῷ.λ.cum legendum sit,σικύου ἡμέρου σπέρματος κεκαθαρμένου κόκκους ἀριθμῷ.λ. Paulo post, amyli cochlearia duo. Perperam character.qui heminam significat,ac legendum est. Κοχλ.ut sit cochleare Iterum: σικύου σπέρματος ιε̄ pro σικύου σπέρματος κόκκους ιε̄.

Deprauatum exemplar gręcum.

Nonnihil

Nonnihil ex uena laxant] Hoc est ut latius exponit Aetius, ex uena caua propter amplitudinem osculorum remittunt. Interim per circuitus hoc mali repetit. Per initia ægri nihil mali sentiunt, eoq; nihil tentandum. Sin autem perseueret, occurrẽdũ, alias grauissima symptomata solẽt prouenire.

Aut lixiuium.] Simplici uerbo dixit Paulus ἢ σακτὴν, quod antea quoq; annotaui.

Diabetes.] Multa nomina hic affectio habet, uide Galenũ de locis affectis lib. 6. Venit à uerbo διαβαίνω, quod signat, pertranseo. Potus enim quàm primũ assumptus est, statim trãsit, Diabetes.

Rosato.] Forte legendum in græco pro ῥοσάτου ὑδροροσάτου. Nam apud Paulum in septimo nulla est mẽtio rosati, sed hydrorosati, ubi etiam Rodomelon exponit. Nota.

Musculus qui ceruicem.] Musculus hic transuersis constat fibris, uariaq; habet officia Primum quidem uesicam claudit, licet sine illo claudi possit. Deinde post emissionem urinæ cõtractus undiquaq; id quod in meatu est propellit. Præterea quicquid in exprimente in urinarium meatum incidit, id ne diutius immoretur ibi efficit, sicut cùm urina mordax est. Ex anatome cõstãt

Resolutionem repræsentat.] Græce est παραλύσεως ἔμφασιν ἐργάζεται, quasi dicas, resolutionis emplasim efficit. ἔμφασις autem est repræsentatio rei cuiusdam, aut adumbratio.

In succum quidem conuersa.] Hoc est in chylum medici dicunt, & ut latinam dictionem per græcam interpreter. Habet autem Paulus χυλοποιηθέντα, quod est in succum seu chylum redacta beneficio uentriculi. Simile uerbum Gale. lib 8. de compositione medicamentorum secũdum locos habet, ut antea quoq; annotaui: neupe χύμωτα quasi dicas exuccata, sed hoc plus signat, chilum scilicet à iecinore attractum ita ut liquidior pars sit distributa, siccior ueluti recremẽtum relicta. Dicimus itaq, Chilũ ἐκχύμωτον cum & uentriculus probè concoxerit, & iecur attraxerit, ubi uero ille quidem concoxerit, iecur autem attrahendi uim habeat infirmam, ἀνεκχύμωτα & liquida excernuntur. χυλοποιηθέντα.

Bilis insigniter colorata.] Hoc est bilis colore suo abunde exaturata per aluum descendens uel deiectio meræ bilis. Nã Gale. apud Hippocratem interpretatur κατακορέα, τὰ ἀκρατοχολῆ διαχωρήματα. κατακορής.

Quãdo iecoris substãtia.] Græce est ἤδη δὲ καὶ τῆς οὐσίας

ἀυτῇ συντηκομένης τȣ̃ ἥπατος, quod ad uerbum ſonat. Iã uerò etiam iocinoris ſubſtantia cum ea colliqueſcente : Cũ ea, intellige bile. Nam ubi humor fermè conſumptus eſt, corpus ipſum contabeſcit cuiuſcunq; partis :

Flãmeus ardor] Sic fere ubiq; ſum interpretatus dictionẽ φλόγωσιν. Inflãmationẽ uerò φλεγμονὴν, ſecutus Celſum. *φλόγωσις*

Chamæpyteos radicis] Paulus apud Galenũ & Alexandrum medicũ uariat Nam Chamæpyteo; drachmæ octo ponuntur. Verum Aetius cum Paulo conſentit.

Troximũ. Adhæc intybum, troximum, & ſonchus] Troximum hoc eſt, eris per ſe eſui aptum ſignificat. Sereos autem genera tam hepatis affect bus cõueniunt, ut etiam cruda comedi poſſint.

Exemplar græcum uitioſum. In qbus calor intend tur.] In codice græco habẽt, τὰ τοῖς γερμοῖς ꝓ τὰ τῆς θέρμης Baſiliẽ. corrector hoc nõ caſtigauit.

Corruda.] Græce eſt μυάκανθα, quæ latinis Corruda dicitur, hoc eſt aſparagus ſylueſtris.

Illud aũt in ſumma præ ipiendũ] Hoc Galeuus lib. 8 de cõpoſitione medicamentorũ ſecũdũ locos cõmemorat. iecur & ſtomachum ſemper aſtringẽtia cum relaxãtibus requirere. Aliàs ſæpe ſtomachicis ſyncope iocinoroſis interius ſuſcitaẽ.

Copton] Sic dicitur medicamentũ quod tunditur. Eſt aũt malagma lib 7. ad duriciem ſtomachi & iocinoris inſcriptũ.

IN XLVII. CAPVT.

Cottabiſmus. Cottabiſmi] Cottabiſmus olim ludus apud Græcos erat, quo uinũ ex alto fundebãt, ſtrepitũ faciẽtes Hic aũt poſſit accipi pro ſuperfuſione in partẽ aliquã, aut pro ruboris excitatione quo ſanguis in exteriora eliciatur, hæc dũ meliora occurrũt, boni conſule

IN XLVIII. CAPVT.

VT corpus albido, & pituitæ colore.] Græce eſt, ὡς λδυκὸν καὶ φλεγματῶδες τὸ σῶμα φαίνεσθαι ad uerbũ ſonãt hęc, ut album & pituitoſum corpus appareat. Dicit aũt de externo colore apparente. Eoq; albido & pituitoſo colore uertendum erat, quanquam parum refert dicere, album & pituitoſum apparet, mortus inſtar. Ex nono Oribaſij ſumpta ſunt.

Codex gręcus uitioſus. Coqui autem poſſit etiam in aqua.] Perperam in codice, græco legitur ὕδασι pro ὕδατι. Cæterum πινωμένεις de futuro intelligendum eſt.

ψαμμισμός quid. Ad hæc in arena cõtecti deſudent.] Sic interpretatus ſum ψαμμισμὸν. Solẽt aũt hydropici in arena à ſole excalfacta ſepeliri

peliri capite excepto, ut humiditas meatib⁹ apertis extrahat.

Quia si cum febri aqua subter cutem.] Si duo uno tempore uicia infestent, uehementiori insistendum, altero nō neglecto, quod Paulus per uerbum τὸ κατεπεῖγον signat. τὸ κατα-πεῖγον q urget.

Corpus emaciant, colliquantq́;, releganda Quidam nasutus propter malè impressum codicem latinum hic me corrigendum censuit, ꝙ liber habuerit eligenda. Quasi uero nescierim quid sit περίαιρετέον. Gemusæo Luteriæ indicant legendum releganda pro eligenda. περιαιρε-τέον. Calūnia. παρακέν-τησις.

Ad perforationem ueniendum.] Græcè uocatur hæc chirurgiæ administratio παρακέντησις, hoc est pertusio & pūctio. Nam eos qui ascate laborant, ad peritonęum usq; imo in uēte diuidunt, sicut lib 6 de hydropicis comprehensum est.

IN XLIX. CAPVT.

CVm lien melancholicum] Galenus lib 9. de cōpositione medicamentorū secundū locos. Oribasius lib. 9. & Aetius 10 sermone de liene in eandem ferè sententiam tradiderūt.

Centaurij] Male habet codex græcus ταυρίου pro κενταυρίου, nec tamen hoc castigator Basiliensis.

Ceræ libra, terebinthinæ.] Græcus codex habet κηρίων τερεβινθίνης, pro κήρου λίτρα. ᾱ. τερεβινθίνης λίτρα ᾱ. Oroscius cum Basiliensi hoc neglexit.

Cinis ex officina fabrilii.] Cinis hic est, quem ferrū dum in officinis fabrilibus ignitur, ac malleo tunditur, abijcit Verba græca hæc sunt, καὶ ἡ τέφρα τῶν χαλκέων: ubi Oroscius interpretum censor, pro χαλκέων legendum putat κοχλεῶν At Gal. lib 9. iam citato, primum aquam in qua ferrum ignitum sæpius extinctum sit, potui lienosis præbet. Paulo post Cataplasma ex cinere fabrilis officinæ obducendum exhibet, hoc pacto inquiens, καὶ ἡ τέφρα ἐκ τοῦ χαλκείου μετ' ὄξους. τέφρα καλκεῶν. Oroscij error.

Acetabulū cum oxymelito.] Lectio codicis græci deprauata est: habet enim ξύβαφον πάντα ἢ ὀξυμέλιτος, ἀνναγγαλλίδος, pro ὀξύβαφον μετὰ ὀξυμέλιτος, ἢ ἀναγάλλιδος.

IN L. CAPVT.

SI enim febricitante ægro] Græca sonant, εἰ μὲν γὰρ ἐπὶ πυρεκτικῇ νόσῳ ἀθρόως γεγόνῳ ὁ ἴκτερος ἀποπαύσει τὸν πυρετὸν, hoc est ad uerbū. Si.n post febrilē morbū subito ortus arquatus febrim finierit. Vide nonū Oribasij, & decimū Aetii.

Excremen ta alba.

Si absq, febri alba deijciantur.] Alba quia bilis in meatibus obstructa ad intestina non potuit descendere, quæ excrementa tingeret.

χρυσαττικὸν γλυκύ.

Seminis aũt atriplicis scrupuli octo cum Chrysattico, aut alio passo.] In græco exemplari habetur, μετὰ χρυσαττίκου ἢ ἄλλου γλυκέως Aetius meminit passi Chrysattici. Alexander item sæpius citat, dicitur esse coloris aurei. Scribit Dioscorides atriplicis semen cum mulsa Ictericis conuenire.

IN LI. CAPVT.

ἐξόμφαλον.

CAusam umbelici prominentis.] Hoc uitium uno uocabulo Paulus uocat lib:7.ἐξόμφαλον, quod uidelicet aut rupto in ea parte peritonæo, prolapsoq; aut omento, aut intestino, interim ocioso humore umbilicum subeunte: interim carne subnata. alias sanguine ob uenæ, aut arteriæ rupturam concreto alias spiritu indiderim collecto, generatur. Celsus etiam caput facit de umbilico prominente.

ἐρεγμὸς

Fabæ fresæ corticum.] In græco est ἐρεγμοῦ λεπύρων. Significat autem ἐρεγμὸς fabam fresam seu fractam. Dicitur autem etiam de aliis leguminibus confractis, nomine ipsorum apposito. Quãquam hic possit simpliciter de faba dici καταχρηστικῶς, nt sit fabæ corticum. tu utrum malis sequere.

IN LII. CAPVT.

ὀνίσκοι.

ASellorum domesticorum qui tacti conduplicant se in orbem Sic interpretatus sum ex Largo ὀνίσκων κατοικιδίων τῶν σφαιρουμένων Ipse autem addit in pilæ rotundissimæ similem. Cæterum uaria habent nomina, πολύποδες enim græcis κουβαρίδες Dioscoridi, κύαμοι Galeno appellãtur. Nascuntur sub aquariis uasis ut ait Archigenas: imo etiam omnibus locis humidioribus.

ἄσβεστος, κονία. κονία ἀσβέστου.

Calcis uiuæ partibus duabus] In greco est ἀσβέστου κονίως. Nam ἄσβεστος κονία. In extinctam calcẽ significat "Si autem κονία ἀσφέστου ponatur, pro Lixiuio calcis accipiendum est.

IN LIII. CAPVT.

Nota.

AQua frigida perfuso.] Græce est προκαταντλήσας ὕδατι ψυχρῷ. ante hoc προανατρίψας habetur, uidetur legẽdum προανα8λίψας, ut scilicet prius intro reprimatur. Nã quid confert prius intestinum confricare, quod προανατρίβειν signat, nolui tamen immutare, quod non haberem quem sequerer.

Amolynto.

Medicamento tam spisso] Sic uerti ἀμολύντῳ χρῷ. Signat autem

autem ἀμόλυντον non nominans à uerbo μολύνω Coquũtur medicamenta nunc,ut liquida permaneant,nũc ut dura ſint. Liquida immittentis digitos inquinant. dura ac ſpiſſa non item.Eſt itaq; ἀμόλυντος ſpiſſitudo qua digiti, aut manus nõ inquinantur,quanquam Oroſcius uerterit,poſtquam ex coctura recrementa iam ſeparata fuerint. Erratum Oroſcij.

IN LIIII. CAPVT.

TEnuiſſimæ parti.] Sic fere ubiq; παιπάλην ſum interpretatus: aliquando pollinem, quod Oroſcius reprehendit, mihi uero placet, cũ alios ẽt doctiſſimos ita uertiſſe uideam. Error Oroſcij.

Aphthæ ulcere preſſos ἀφθῶντας in græco habetur, quid ſit ἄφθη alibi expoſuimus. ἀφθῶντες.

IN LVII. CAPVT.

PRiapiſmus.] Galenus ad uerbum lib.10. hæc habet: Vbi male ĩ codice græco ἐνεμάτων legitur pro ἐμμοτων, quod miror correctorem Baſilienſem non aduertiſſe.

Nymphæam igitur.] Vulgo nenupharim appellãt inſigni refrigeratoria ui prę̨ditã.Duplex eſt eius ſpecies:de qua alias.

IN LVIII. CAPVT.

DE particulis inefficacibus.] Hoc loco particulas intelligo,eas corporis partes,quæ generationi dicatæ ſunt.Barbari caput faciunt de frigidis & maleficiatis. Particulæ.

Priuatim ſtellio cõcrematus.] Hoc ex Oribaſio ſumptum eſt.Aetius ſermone.11.mentionẽ facit,aliorumq; cõplurium.

Satyriace.] Hoc eſt medicamentum,quod penem erigat, à ſatyris dictum,qui naturalibus arrectis depinguntur. Satyri.

IN LIX. CAPVT.

SIn etiam altè deſcenderint.] In græco eſt εἰ δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς τι συνείη,hoc eſt: Sin autem profunditas etiam quędam ipſis adfuerit.

Iuuat reſina fricta.] Hoc eſt,ſicca & retorrida. Duplex,reſinæ ſpecies eſt,ſicca & liquida.Sicca præparatur, ut Dioſcorides memoriæ prodidit. Liquida utribus conditur, quanquam idem autor ex ijſdem arboribus alias eſſe ſiccas, alias haberi liquidas autumnat. Sicca græcis φρυκτὴ nominatur, liquida ἡ ἐκ τῶν κεραμίων ὑγρά,hoc eſt ſi ad uerbum exponas,retorride,& ex utribus,ſeu dolijs liquida. Reſina. φρυκτή.

Puluis inſpergitur parti uino prius.] Hoc eſt,iſta in puluerem redacta. Textus græcus deinde ſequens deprauatus eſt,

habet enim προσαπονίπτων ἀπίῳ, pro προσαπονίπτων οἴνῳ, ut ego cõuerti. Nec Oroscius nec Basiliẽsis castigator animaduertit.

Triginta numero.] Viciosus est codex græcus, ut qui habeat < ᾱ hoc est drachmam unam pro λ quod signat triginta, facili nimirũ lapsu. Galenus & Oribasius unde Paulus sumpsit, lectionem hanc confirmant.

Hemorrhoidum differentia.

Oris uenarum quæ quod,] Ita simplicem dictionẽ græcã αἱμοῤῥοΐδες sum interpretatus. Sunt autem uenulæ quædam recti intestini, ore hiantes, eo quod stato tempore sanguinẽ crassum feculentumq; excernunt, hæmorrhoides appellatæ: cum autem aperto non sint mihiq; excernũt, sed tumidæ apparent, sanguine in eis suppresso, τυφλαὶ græcis, Cæcæ, quasi foramen nullum habentes, latinis uocantur. Differunt autem situ & origine, si Galeno in Anatomicis fidem accommodamus, aliæ siquidem in recto in testino, aliæ in ano, aliæ in circulari musculo aluum constringente qui σφιγκτὴρ appellatur, consistunt. Atq; hoc est quod Paulus dicit, quædam superius delitescunt, non apparentes, ob loci longinquitatem.

τυφλαί.

Situs hemorrhoi.

Quantum ad originem attinet, aliæ uidentur ex ramis uenæ portæ, qui omento, lieni, uentriculo communes sunt, propagari: aliæ ex cauæ uenæ diuaricatu in crura facto, ubi grandis arteria cauam uenam conscendit Hæ itaq; uel ex porta, uel ex caua ortæ nunc iusto largius profluũt, nunc supprimuntur, quando remedia adhibere conuenit. Sin autem mediocriter fluant corpus multis morbis liberant.

ἀπόσιτες.

Infeliciter contabescere] Sic reddidi ταλαιπώρως ἀποσίτες γίνεσθαι. Abusus est Paulus uerbo ἀποσίτες pro ἀσίτους, hoc est: ἀτρόφες γίνεσθαι, qđ signat, cibũ nõ sentire, contabescere.

Quare cum plures sint hæmorrhoides] Ex Hippocrate sumptum est apho, lib 6. ubi habet, αἱμοῤῥοΐδας ἰαθέντι χρονίας, ἢν μὴ μία διαφυλαχθῇ κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. Miror cur Aetius à Galeni seutentia, aliorumq; fere omnium græcorum discesserit, nullam esse relinquendã cẽsens.

Quædam uero superius.] Hoc est, quædam in recto intestino habentur: quæ superiorem locum occupant, quam quæ in ano, & circulari musculo apparent.

Cæcæ autem.] Hoc est cum apertæ uenæ, dolorem mouent, copia humoris melancholici grauatæ.

Cretæ sutoriæ, aluminis rotũdi singulorũ.] In græco codice deest

ce deest ἀνὰ, & στρογγύλης per se signat alumen rotundũ, sicut σχιστὴ scissile. Aliqui tamē pro μελαντηρία, legunt στυπτηρία.

Recremēti plumbi rus syriaci singulorum drachmæ.] In uulgaris codicibus græcis habetur unciæ octo. Verũ Galenus & Oribasius habēt drach octo, quod nõ annotauit Oroscius.

IN LX. CAPVT.

Circa statum menstruale tempus.] Græci uocāt certum, præfinitumq; tempus προθεσμίαν, uel προθεσμίαν τακτὴν & προημερίαν ut Budæus etiam annotauit. προθεσμία.

Detrahetur autem sanguinis.] Hodie sumus timidiores quàm ut libram integram una uice detrahamus, tantũ abest, ut libras duas & dimidiam auferamus.

Est autē pessus.] Descriptio pessarii. In græco codice autē superfluum est ἤτοι, uel in hunc modum legi debet: πεσσὸς δέ ἐστιν ἔριον διεξασμένον ἤτοι καὶ σφαιρωθεν. Aliqui legēdum putant ἤτοι καὶ, hoc est, uel aliquid.

Amus, sion] Malè in exemplari græco impresso σίναν habetur, pro σίον aut σίσον utraq; uim semina prouocandi menses obtinēt. Paulo post κερκίδες pro κεδρίδες substitutum est.

IN LXII. CAPVT.

Ob legitimum partũ.] Hoc est, absolutum, perfectumq;. Nam postea dicit, uel ob abortum, illegitimũ scilicet partum profluuia accidere. Verum quæ ex naturali partu fiunt, sua sponte plurimum cessant. Erat in græco ἐπὶ τελείαις ἀποτέξεσιν, quod Oroscius noster uertendum censuit. In fine partus, quàm eruditè, uel mediocriter literatus indicare poterit. ἀπότεξις τέλεια. Erratum Orosc[ij].

Vel cõbustæ ipsius cinis.] Lege in cod. græco pro κενουμένον, κεσμένου αὐτοῦ ἡ σποδία, qđ castigatores omiserunt. Paulo post κηκίδα βράθυ hĩ, tu fac κηκίδος βραχὺ. Quod ēt annotauit Orosc. ex suo exemplari.

IN LXIII. CAPVT.

Vnctio ex melle.] Sic Gale. libello de prænoscendo pcipit in uxore Boethi, Romanorũ cõsulit Ita fere sonāt uerba ipsius: ἐνόησα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διά τε πόματος ἐλαχίστου καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος, ἔτι τε χρίσεως οὐ τῆς σκευαζομένης, οὐ διὰ πίττης τε καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μέχρι πλείονος μὲν ἑψηθέντος, hoc est ut rudiores intelligāt: Cõsideraui scopũ intētionēq; uictus instituere ex potione paucissima, ex totius corporis frictione, & ppea unctione ita pparata, nõ ex pice, & resina, sed ex melle solo diuti^o incocto.

Corrigitur codex Oroscius.

Quercus liber.] In græco codice habetur δρυὸς τὰ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέπνου τὸ ὑμενῶδες. Galenus ita legit, δρυὸς τὸ ἐν τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου τὶ ὑμενῶδες. Dioscorides, τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενοειδὲς. In Paulo igitur legẽdum censeo: δρυὸς τὸ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου ὑμενῶδες. Quod Oroscius neglexit,& castigator Basiliensis.

IN LXIIII. CAPVT.

DE inflammatione uteri.] In ipso titulo græcum exẽplar deprauatum est Habet enim παρεγκλίσεως pro παρεγκλίσεως, quod etiam Aristarchi omiserunt.

Tendo medius inter neruum & ligamentum.

Dolor capitis, tendinis.] Hic nimirum intelligit tẽdinem in utraq; capitis parte situm, corpus tenue, ac fibrosum, quod excrescentiam uermicularem ad particulas natibus cerebri, utrinq; adiacentes, illigat, ne errabunda uagetur, uel neruos in sincipite intelligunt

πίλημα. Error Oroscij.

Per hapsum.] Sic reddidi πίλημα contra Oroscii opinionem. At Celsus libro septimo ita inquit: Tum multo is oleo perungendus, inducendusq; hapsus lanæ mollis, tepido oleo repletus,&c Quid sibi uelit uelamẽ Oroscij, nemo facile intellexerit Ex lexico suo ita exponendum censuit.

IN LXV. CAPVT.

Oroscius.

PRæterea uero inordinatæ] Oroscius græcum codicem deprauatũ dicit, legendũq; putat πυρετοὶ δὲ ἄτακτοι μετὰ φρίκης ἐν ταῖς ἐπισημασίαις γίνονται, hoc est: Febres autem inordinatæ cum horrore in accessionibus fiunt,&c, At ἐπισημασίαι, per se febriũ accessiones significant: nisi forte inflammationum accessiones, aut in pure generãdo intentiones naturæ intelligere uelimus Tunc enim, ut ait Hippocrates, dolores ac febres accidunt magis quàm in iam confecto. Vtram tu malis, sequere lectionem. Certe omnia antiqua exemplaria quæ mihi uidere contigit, impressi codicis uerba habent.

ἐπισημασία.

Aut candidum oleum.] In græco est λελευκασμένον ἔλαιον hoc est, dealbatum oleum. Quomodo oleum fiat candidum, ex Dioscoride condisces.

IN LXVII. CAPVT.

εἰδεχθεῖς.

TVrpem humorũ colluuiẽ] Græce est εἰδεχθεῖς, hoc est, turpem aspectu, qualis in Elephanticorũ facie aliisq; partibus uideri solet. Vsus est eo uocabulo lib.4. in hac sñia. Habet.n εἰδεχθέστερον δέπως μόνον τὸ πρόσωπον. Hoc est: Faciem autem

autem ſolam aſpectu quodãmodo terrã hortidã & deformẽ.

Amurca] Hoc ſedimentum in æneo uaſe ad mellis ſpiſſitudinem decoqui ſolet. Interim torrei in duriciem, ſeu puluerem. Ac poſtea etiam aliis liquidis commiſceri.

IN LXVIII. CAPVT.

HElleboriſmus.] Paulus lib. 7. aliquot rationes tradit ueratri exhibendi. Tu inde colligito.

Metaſyncritidem.] Superius expoſui, quid ſibi uelit μετασυγκριτικὸν, quod alii male recorporatium interpretãtur, niſi forte intelligas noxium humorẽ euocando reſtauraticium.

IN LXIX. CAPVT.

SAnguinis uero eruptionem.] Cùm mola ſcilicet in utero affligit, ita curabimus, ut ſanguinis profluuium, quod in immoderata purgatione ex abortu potiſſimum accidit. Item ſicut muliebrem fluxum, de quo ſupra quoq; eſt comprehenſum Baſilienſis corrector dictionem unam expunxit ſuperfluã eſſe ratus. Nam legit. τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας ὥσπερ καὶ τὸν ῥοῦν. Ego ex ipſo ſenſu & exemplari ueteri legendum cenſeo: τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας, ὥσπερ τὰς αἱμοῤῥαγίας καὶ τὸν ῥοῦν. Primum αἱμοῤῥαγίας refertur ad id quod Paulus ante in eodem capite dixit: τισὶ δὲ καὶ αἷμα φέρεται, hoc eſt quibuſdam uero etiam ſanguis effertur. Secundum αἱμοῤῥαγίας ad caput de immoderata purgatione ubi habet: συνεχῶς δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώσεσιν ἰσχυρῶς αἱμοῤῥαγοῦσιν.

IN LXXII. CAPVT.

QVę interaneum id.] In græco codice eſt οἳ κατέχουσι τὸ σπλάγχνον, quod eſt, quæ continent uiſcus. Appellat uterum, uiſcus. Ego dixi interna eum, nam cor iecur, cerebrum pulmo, lien proprie uiſcera appellantur. σπλάγχνον. Interaneũ.

Quidam uero & totam uuluã.] Paulus negat totam uuluam poſſe procidere. At noſtris temporibus in una & altera totam procidere extra ſinum uidimus, ex cornibus tantum & quibuſdam adhuc ligamẽtis ſuſpenſam, cuius rei etiam hodie teſtimonium adferre poſſumus. Vulua procidit.

Vaporibus & ſuffimentis uaporum.] Verba græca ita habent, ὑπατμισμοῖς, καὶ θυμιάμασι, quaſi dicas ſubuaporationibus & ſuffimentis. ὑπατμισμός. θυμίαμα

IN LXXV. CAPVT.

IN uuluæ oſtio.] Rimæ, aut fiſſa uocãtur latinis, quæ apud græcos ῥαγάδες, etſi nonnulli ταλίδας ita nominent. Celſus libro ῥάγαδες.

ſus libro ſexto rhagadia appellat.

Subliuida & feculenta.] Codex græcus impreſſus aliiq; nonnulli ſcripti manu habent: ὑποπέλιον καὶ τραγγώδη, pro ὑποπέλιδνον καὶ τρυγώδη, ita etiam legẽdum putat Oroſcius Gemuſæus autem non aduertit.

μύδιον. Volſella. Volſella præhẽſas.] Græce ſonat μυδίῳ διακρατήσαντας. Eſt autem μύδιον, ferramẽtũ quo aliquid prehendimus, quod Celſus Volſellam nominat: Neq; quicquam, inquiens, cõmodius eſt quàm uolſella prehẽdere, ſub eaq; quod uolumus excidere. Græcus quidã autor anonymus ait: αἱ τὰς δὲ κεχαλασμένας σταφυλὰς ἀμέτρως ἐκτέμνομεν μυδίῳ λαβόμενοι, hoc eſt: Vuas aũt immodice relaxatas uolſella p̄henſas excindim⁹.

IN LXXVII. CAPVT.

σφαίρωμα. A Gibba natium regione.] Græce legitur ὁ δὲ πόνος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν κατὰ σφαίρωμα καὶ τὸν βουβῶνα τόπων. Ad uerbum ſonat: Dolor autem ipſis ex locis iuxta ſphæroma, & bubonem, &c. Quæ iam pars ſit σφαίρωμα, audi. Autor quidam græcus anonymus ita ſcriptum reliquit: λήγει δὲ ἡ ὄσφυς εἰς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. παρ' ἑκάτερα δὲ τούτου τὰ ἰσχία ἐστὶ, ἐφ' οἷς οἱ γλουτοὶ διὰ τὸ ὀστᾶ εἶναι ὑποκείμενα μέγιστα. ἔνθεν ὑπεστρώθη αὐτοῖς σώματα σαρκώδη, ὧν τὰ κυρτώματα ἐκ τοῦ περιφερῆ εἶναι, σφαιρώματα προσαγορεύεται. Hoc eſt ad uerbũ: Deſinũt autem lumbi in os ſacrum. Vtraq; huius parte coxæ ſunt ſuper quas nates eo quod oſſa ſubiecta ſint maxima. Hinc carnoſa corpora ipſis ſubſtrata ſunt, quorum gibba, inde quod rotũda ſint, σφαιρώματα, quaſi orbiculata appellantur.

In quibuſdã & uomitus à radiculis.] Ita ferè ſemper Celſus intermittatur, ἔμετος ἀπὸ ῥαφανίδων intelligit autem raphabum. Vide ſeptimum librũ, ubi de uomẽdi modis pręcipit.

Oroſcius. Lixiuio.] Sic græcis κονία, aut κονία στακτὴ uertimus. Male Oroſcius hic κονίαν πρωτοστάκτην lixiuium uertit cinerẽ, qui primus deſtillauerit, cum πρωτοστάκτη ſit lixiuiũ quod cinere & calce adiecta ſit, apud Paulum in ſeptimo.

IN LXXVIII. CAPVT.

NOn ſola particulariũ] Vide Galenũ lib. 10. de cõpo. medicamẽtorũ ſ̃m locos Oribaſij nonũ, & duodecimũ Aetij.

Et cum abſunt.] Deeſt in græco codice particula καὶ ut ſit καὶ χωρὶς. Vult itaq; Paul ut lauẽt & cũ defluxiones adſunt, & cũ nõ adſunt, Oroſcius & Baſilienſis corrector omiſerunt.

Statim

Statim igitur cum quis morbum primum experiri cęperit, sanguinis missio erit tentanda. Nam quas iam fluxio frequenter infestarit, ij plus] Pauli sententia est, ut quāprimum quis fluxione cœperit infestari, mittendū sanguinem curet. Vbi autem iam sæpe eadē fuerit conflictatus, præcipue in frigidioribus natura, & imbecillibus. Nescio quid Oroscio in mētem uenerit, legenti ὡς ἄγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥευματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Cum & ratio, & uera sententia in hunc modum habeat ὡς οἵγε φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥευματισθῆναι, βλάπτονται, &c. Nō sum ignarus Aetium ferè cū superiori sententia conuenire, ubi habet: Quare necessaria maxime est sanguinis, ac reliquorum humorum in fluxionibus sanguineis, detractio, præcipue in ijs qui sanguine redundant, ac reliquis humorum recrementis. In his enim antequā dolores oboriantur, uenam secare oportet, bis in anno, &c. At Paulus de iis mentionem facit, qui iam ex sanguineo temperamento, ad pituitosam inclinant temporis processu, naturaq; frigidiores, ac imbecilli sunt, quæ duo sanguinis missionē recusāt. Oroscius.

Anxietatem, & cibi fastidium] ἀσώδης καὶ ἀνορέκτους, hoc est, anxios & inappetentes. ἄση quid sit, antea sum interpretatus. Aliqui nauseabundos hic exponunt.

Nec miraculum est si materies.] Hoc est humor pituitosus per se frigidus, ubi accensus, inflammatusq; fuerit temporis spacio, ut uiridia ligna, æstuat, incandescitq;, & si bilem habuerit admistam, tanto facilius accenditur. Eoq; dicit, ut bilis admistionem omittam.

Bulbi per se: uel cum polentæ polline ad ruborem usque suffricti.] Oroscius legit ἕως συμμίξεως, hoc est, ad cōmistionem usq;, idq; ex suo antiquo exemplari cui plus credit, quā rationi & ueritati. Nō enim ad commistionem usq; sunt infricandi bulbi, sed ἕως ἀμύξεως, quod est ad ruborem usq; in cute excitatum, unde tumor relictus discutiatur. Oroscius

IN LXXIX. CAPVT.

OLei lentiscini] Deest in codice impresso τὸ ἄυταρκες, qđ Oroscius præ nimia diligentia præteriit.

Minii,] Sic uerti μίλτου, Celsum imitatus qui μίλτον συνωπικὴν reddit minium Synopicum. Manardus reprehendit Barbarum, quod μίλτον exposuerit minium, & non potius rubricam.

Calcis

Calcis uiuidæ] Hoc eſt, calcis non extinctæ, Verba duo græca idem ſignificant. ἄσβεστος, & ζώσκ. Sed primum calcem uiuam per ſe poſitum ſignat, dũ dictione ζώσκ, calcẽ tantum,

Oroſcius. μοτοί. Emmoton.

Emmoton.] Hoc eſt, medicameutnm, quod linamentis ſilatim concerptis excipitur. Nam μοτοὶ linamenta græcis appellantur, quibus oræ uulnerum obturari ſolent.

IN LXXX. CAPVT.

CLauis] Celſus inquit: Clauus autem nonnunquã quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur, præcipue tamen ex contuſo, quamuis interdum aliter, doloremq; etiam, ſi non alias tamen ingredienti mouet.

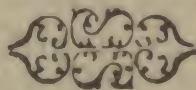
Syringiacus puluis.] Hoc eſt puluis qui fiſtularum callis exterendis conuenit. Dixit græce Paulus συριγγιακὸν ξηρὸν quaſi ſyringiacum aridum.

IN LXXXI. CAPVT.

IN græco codice habetur στυμμάτων, quaſi dicas ſpiſſamentorum. Oroſcius στύμμεως legendum ex ueteri exẽplari putat Mihi autem uidetur θέρμον, quod eſt, lupinorum, ut ſuperius etiam habetur. Nam de coctione metallorum, præſertim ſtymmeos in hac re nihil apud bonos autores habetur.

Ne manus inquinent] Hoc eſt, tam ſciſſa duraq; fiant, ut digitos iniectos non inquinent, ea enim eſt emplaſtrorum craſſities. Græci eam ἀμόλυντον appellant, ut ſuperius annotaui. Hic diſiuncto uerbo dixit Paulus, μὴ μολυνέσθω. Atq; hęc contra opinionem Oroſcii, qui in hoc ipſo uerbo reprehendendum me cenſuit.

FINIS LIBRI TERTII COMMENYARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVARTVS.

CAPVT I.

LEPHANTIA, Morbus hic Græca tantum habet nomina, uocaturq́; ἔλεφας, ἐλεφαντίασις, ἐλεφαντία, A quibusdam λεοντίασις, aut σατυρίασις. primam ab elephāto, aliam à leone, & satyris nomēclaturam accepit. Est autem is nimirum, qui uulgo dicitur lepra Græcorū enim lepra cutis tm̄ asperitudo est. Iā barbari elephasim uocant pedum tumorem quendam, qui febribus superuenire solet, ne te fallat interim nominum diuersitas. Elephantia.

Extrema decidūt.] Hoc est digiti pedū manuūq́; auricularū summa, pili, nasus, sed hæc posterius. Istā speciē efficit atra bilis ex flaua supra modū naturæ adusta, quæ ideo perniciosa esse uidetur Galeno qđ uehemēter crudat, & terrā fermēte.

Neq; tamē eminētiæ tuberosæ.] Sic reddidi μήτε μὴν ὄχθους Sunt.n. ὄχθοι tumores uerrucosi, tuberosiq́; in elephāticis apparētes. Vnde ὀχθώδη ἕλκη ulcere dicūtur p̄tumidis labris. ὄχθοι.

Sola capitis adustione.] Vide lib. 6. ubi habes expositum, quomodo ferramento quinq; excitant crustas in elephanticis. Est autem cap. 2.

Nunc saltu, nunc magis alteribus.] Miror hic Oroscium nihil uel ex antiquo suo exemplari, uel ingenioso cerebro attulisse, cū & codex Græcus īpressus sit uiciosus, & multi hoc in loco Oroscius.

loco impegerint. Primum enim habetur in Grçco, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τα δὲ πλέων ἀλκτῆρσι cum legendũ ſit τα μὲν ἀφαλλόμενος, τα δὲ πλέον ἀλτῆρσι. quod etiam antea in meis annotationibus monuerã. Quia igitur Paulus ualidæ exerceri uult elephanticos, præcipit illis ſaltũ, alteres & follis uſum. Sunt autem alteres maſſæ quædam graues, uel ex lapidibus, uel metallis, quales hodie in librandis rebus adhibentur. Galenus lib 2. de ſanitate tuenda inquit πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον εἴτι βάρος ταῖς χερσὶν ἄκραις περιλαβὼν ἑκατέρα καταμόνας οἷαπερ οἱ κατὰ παλαίστραν εἰσὶν ἀλτῆρες, ἀτρέμας ἔχει προστείνας, ἢ ἀνατείνας αὐτὰς, hoc eſt: Multo autem magis fiet ſi quodã pondere ſummis manibus prehenſo utraq; ſeorſum (qualia ſunt quæ in palæſtra alteres dicuntur) protenſis, aut ſurſum elatis ipſis in eodem conſiſtat habitu. Item eodẽ in libro exercitii modũ præſcribit in hunc modũ ἔνιοι μὲν καταθέντες ἀλτῆρας ἐν τῷ πρόσθεν διεστῶτας ἀλλήλων ὀργυίαν, εἶτα ἐν μέσῳ ἱστάντες αὐτῶν αἱροῦνται προκύπτοντες τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τῶν ἐν τοῖς δεξιοῖς, καί αὖθις ἑκάτερον εἰς τὴν οἰκείαν κατατίθενται χώραν. Ex his ſatis liquet, quid alteres apud Martialẽ, & alios ueteres ſcriptores fuerint. At litera una addita ἀλκτῆρες, dicti, nõ ſunt maſſæ quædã, ſed adminicula, quibus in ſaltu innitimur: quales ſunt cuſpides, haſtæ, arũdines: Galenus horũ quoq; mẽtionẽ facit libro iam citato, in hanc ſñiam: καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἔνεστιν ὀξὺ γυμνάσιον ὁμιόροπον γυμνάσασθαι χωρὶς τοῦ κατέχειν ἀλκτῆρας, &c. Hæc exercitia ſupernis partibus ualẽt, lũbis & obliqs ſpinæ regionibus. Baſiliẽſis caſtigator reliqt locũ deprauatũ.

Halteres.

Alcteres.

Inſuper meliſiæ herbæ.] Quæ herba ita uocetur nõdum apud idoneos authores comperi nec caſtigatores locum corrigunt. Aetius eam docet Mileſiam herbam Sermone 13.

Conferunt etiam ſi bibantur.] Quia meatus uiſcerum ui quadam peculiari adaperiunt, & aluum etiam mouent comprimendo ea quæ inteſtinis inhærent.

ἀφιδρωτήρια.

Eandem habet efficaciam] Interpretatus ſum ἀφιδρωτήρια, quæ deſudationes mouent. Sudor autem Celſo authore duobus modis elicitur aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt & harenæ calidæ, & Laconici, & Clibani, & quarundã naturalium ſudationes, ubi è terra profuſus calidus uapor, ædificio includitur, ſicut ſuper Baias in Murtetis habemus.

IN II. CAPVT.

VTerq; affectus.] Non de lepra uulgari hic agit, sed de extraneo cutis affectu, ut antea monui. Vide Oribasii lib. 7.

In qua corpus consumitur.] Græce est μετὰ ἀποτήξεως σώματος. Est aũt ἀπότηξις qua semper aliquid à corpore abscedit, eliquatioq;. Sic in externis, lib. 2. de internis usurpat. Nã psora & lepra melancholici cutis tantũ affectus sunt. Nam si in uenis & carne proueniant, cancri uocabulum sortiuntur. ἀποτηξις.

Stercoris argenti.] Vno uerbo græce dictum ἐλκύσματος. quanquam etiam σκωρία ἀργυρίου & ἔγκαυμα apud Dioscoridem appelletur. ἔλκυσμα.

Lotariorum rubrorum.] Grece est λωτάρια ἐρυθρα, forte legendum λωταρίων ἐρυθρῶν. Hermolaus barbarus Lotarium rubens quasi diminutiuum loti interpretatur, nisi quis non de siluestri potius dictum accipiat, alii de Aegyptica intelligunt. Citatur apud Paulũ lib 7. Pastillus dia Lotarion ad pudendorum, sedisq; uitia Pręteriit Oroscius.

IN III. CAPVT.

PLeriq; hoc solo impetigines.] Has Galenus lib. 5. de compositione medicamentorum secundum locos nominat μεντάγρας, uoce nimirum ex latina & græca dictione composita, quod contra rationẽ grãmatica fieri uidetur. Plinius etiã lib. 16. huius meminit, aitq; sub Claudii Tiberii Cęsaris principatu potissimũ hãc menti impetiginẽ inualuisse quidã hanc morbũ quẽ hodie Gallicũ, aut Hispanicũ uocãt, esse opinant. Oroscius.

IN V. CAPVT.

LEuce, cutis.] Leuce uitiliginis species est albida, & altius descendens: in eaq; albi pili sunt, & lanugini, similes. Duę uero, alię restant, alphus & melas appellatę Celso. Paulo autem alphus albus & niger. In prima color albus est, ferè subasper, & non continuus: ut quędam quasi guttę dispersę esse uideantur: Interdum etiam latius, & cum quibusdã intermissionibus serpit. Altera colore ab hac differt, quia niger est, & umbrę similis. Leuce quem occupauit, non facile dimittit. Leuce.

Acu per summa leucen pungito.] Celsus lib. 5. eadẽ fere habet: Vtrum autem, inquiens, horum aliquod sanabile sit, an nõ sit, experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet, aut acu pũgi, si sanguis exit, quod fere fit in duobus prioribus, remedio locus est: si humor albidus, sanari non potest. Experimentum.

IN VII. CAPVT.

Stigmata. STigmata curabis.] Stigmata in uetere medicina dicta sunt non puncta, sed maculis punctorũ quantitate & forma decolorata hominis cutis. Porrò latinis etiã in usu est ea dictio. Plinius enim & Largus aliquoties usurpant.

Quod matulæ adhærescit.] Hoc est, qđ in urina subsidet, hoc nãq; matulæ solet adhærescere Diosc. oculorũ cicatrices expurgari commemorat.

IN VIII. CAPVT.

Exanthemata. EXanthemata] Pustulæ sunt exiguo Celso, quales ex urtica, uel sudore fiunt. Interim pituitæ eruptiones, ita Plinio appellantur, de quibus hic agitur. Græci ẽt ἐξανθήσεις, quasi dicas efflorescencias nominant, à uerbo ἐξανθεῖσθαι.

Cuticula. In superiore pellicula.] Græce est ἐπιδερμίδα, quã Latine possis interpretari cuticulã. Nã summa pars, & ueluti ipsa cutis efflorescentia existit.

IN IX. CAPVT.

SPlenio illitas.] Hoc est, panniculo lienis modo oblongo. Plinius, superimponi oportet splenium è melle decocto.

Salsorum esus.] Malè in codice Græco est προφορὰν, tu fac προσφορὰν, eiusmodi minutias neglexerunt aristarchi interpretum.

IN X. CAPVT.

VT humoris colluuies habeat emissarium.] Græce est κατὰ ὑπόῤῥυσιν, quasi dicas, ex confluxu. Quidã Græcus au- ὑπόῤῥυσις.
tor habet κατὰ ὑπόχυσιν in eodem significatu.

ἐκβράσματα. Calidis eruptionibus.] Sic uerti ἐκβράσματα feruẽtibus papulis, περιζέματα. Gliscentibus seu manantibus capitis ulceribus, ἀχῶρας. Atq; hac autoritate ueterum.

IN XI CAPVT.

περιζέματα. πυρίκαυτα. AMbusta.] Latini πυρίκαυτα ambusta, uel cõbusta, uel exusta, citra ignis uocabulum additum exponunt, Propriè uero signat usta igne, eoq; Paulus primum πυρίκαυτα dixit. Cõbustionem uero ex aqua calente, κατακαύματα ἀφ᾽ ὕδατος. Quauquam & aliæ materiæ sæpe adurant.

Codex castigatur. Oui albumẽ.] Male in cod. nr̃o legĩt ὠὸν ὅλον, pro ὠὸν λευκὸν. Ita ẽt Auicẽna habet, & Dioscorides. Annotauit id Orosc.

Ordei farina.] Simpliciter in Græco codice est κριθαῖς, qđ est ordeis. At significantius ex Auicenna & Serapione ordei farina positum est.

Illitumq; lintheolo.] Male Græcè hebetur ἐμπάσσων pro ἐμπλάσσων. Id qđ neglexit Oroscius, & Basiliẽsis castigator.

IN

IN XII. CAPVT.

OVum integrum.] Græca ſonant ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων, hoc eſt: Ouum integrũ ſine eruis. Quid ſibi uelit, eruis, nõ uideo, cũ nulla ſit ante mentio eruorũ facta. Puto igitur legendum, χωρὶς τῶν ἐρέγμων, hoc eſt, ſine putaminibus. Quãuis ẽt eruũ cælis cõueniat. Hũc locũ præteriit Oroſcius. Oroſcius.

IN XVII. CAPVT.

MAli punici corticibus uino incoctis, rhu & poléta] Galenus eodem ferè lib. 2. ad Glauconẽ habet. Vnde lectionem Pauli corrigendã puto, ut legatur ῥοῦ τε καὶ ἀλφίτων, pro κηροῦ τε καὶ ἀλφίτων. Nam cera hic nihil proficit, ſed ſumac, ut barbarorum more loquar, aſtringendi ui præditum. Oroſcius hunc locũ ſua ſpõte præteriit, & Baſilienſis caſtigator omiſit. Caſtigatur codex. Oroſcius.

IN XVIII. CAPVT.

CAtaplaſmate ex ficis ſiccatis.] Vide librũ Galeni iam citatum. Voco aũt ficus ſiccatas ἰσχάδας: quas etiam Caricas nominare licet. Galenus aũt habet: Nõ autẽ oportet ipſas caricas aſſumere, ſed aquã, in qua illæ decoctæ ĩtabuerint. ἰσχάδες.

Si uoles magis intẽdere.] Hoc eſt, ſi uehemẽtius uoles ſiccare. Nam Galenus pro ἐπιτείνειν habet σφοδρότερον ξηρᾶναι.

Galenus aũt memoriæ.] Lib. 14. Methodi medendi meminit, unde etiam Paulus hæc quaſi mutuatus eſt. Eadem ferè tradit etiam lib. 2. ad Glauconem, & commentario de Tnmoribus præter naturam ubi ad uerbum iſta habeatur.

Qui humorum ex loco in locum decubitu.] Græca lectio nonnihil eſt uiciata, habet enim τοῖς ἀπὸ σκήμματος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν, pro τοῖς ἐξ ἀποσκήμπατος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν. Nam una dictio eſt ἀπόσκημμα. Quam Galenus in hunc modũ exponit: ὀνομάζουσι δ᾽ οὕτω τὰς διαθέσεις ἐκείνας, ὅταν χυμοί τινες ἐνοχλοῦντες ἑτέρῳ μορίῳ, καταλιπόντες ἐκεῖνο, ἐς ἕτερον μεταστῶσιν. Atq; hic alter modus eſt generationis abſceſſuum. Sit itaq; ἐξ ἀποσκήμματος quod τρόπῳ ἀποσκήμματος, ut ait Galenus. Differunt igitur inter ſe ἀπόστημα, & ἀπόσκημμα, ut apud idoneos autores licet condiſcere. Non aduerterunt noſtri ariſtarchi. Locus caſtigatur. ἀπόσκημμα. Oroſcius.

Porro abſceſſuũ generationẽ.] Græcus codex uiciatus nõnihil ẽ, ubi habet τῆς τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, ꝓ τῆς δὲ τῶν ἀποστημάτων γενέσεως, dictio δὲ omiſſa ſñiam poterat cõfundere. Oroſc. & caſtigator Baſiliẽ. quãtũuis oculati nõ annotarũt. Codex deprauatus.

IN XIX. CAPVT.

νεκρȣ̃ται.

CVm inflammatio neq;.] Inuenies penè eadem in secũdo ad Glauconem libro. Verti autem νεκρȣ̃ται membrum emoritur, quod alii barbarè exponunt, mortificatur.

IN XX. CAPVT.

CVm bilis flaua nulli mixta humori.] Hoc est, cũ sincera bilis, nullũ aliũ humorẽ uel pituitã, uel bilẽ atrã, uel sanguinem coniunctum habens Oribasius lib 14. similia habet.

Codex uiciatus.

Porri succi cyathi dimidium.] Viciatus est codex græcus impressus. Nam pro ℞υ.ζ. legendum est ℞υ. ἥμισει. quod ualet Cyathi dimidiũ. Paulo post, myrtei unciæ sex, in græco erat Γο.ι.S. pro S. hoc est sedecim, pro sex positum. Statim in eadem linea, Vino diluta, græcus codex habet οἴνῳ ἥμισει, pro οἴνῳ δ'ιεῖς. Nõ multo post, recremẽti plũbi uncia una S. græce erat σκωρίας μολίβδȣ ὀξυβάφου <.S. pro σκωρίας μολίβδȣ Γο.ι.S q̃ loca nec Oroscius, nec Basiliẽsis corrector aduertit.

Oroscius. Basiliẽsis.

Circa tedam.] Hoc est circa lignum ad tedam aptatũ, cui lana cum alia quædam pinguedine circumuoluitur, ad flammam alendã, cuiusmodi hodie etiam lucernarnm loco utunt̃.

Thuris, aluminis scissi.] Hic quoq; diligentiam Basiliensis Correctoris desidero, qui lectionẽ gręcã & cõfusam & mutilã reliquerit. Nã habet λίβανου σχιστῆς < ᾱ quod ad uerbũ sonat, thuris scissilis drachma nullo sensu, cũ legendũ sit λιβάνȣ σχιστῆς, ἀνὰ. <·ᾱ. qđ signat thuris, aluminis scissilis, singul. drach distinctione post thuris additã, deinde post σχιστῆς ἀνὰ.

IN XXI. ET XXII. CAPVT.

ERysipelas.] Multi inter latinos scriptores interpretãtur erysipelas sacrũ ignẽ. Celsus aũt hũc ab illo separat, eoq; malui gręca uti dictione q̃ expositione esse obscurus. Vide Galenũ secundo ad Glauconẽ: Aetiũ lib. 14. & Oribasii septimũ.

Abscessorij tumores.] Hoc est q abscessum representãt. sic uerti ἀποστηματώδεις ὄγκοι quasi dicas apostematici tumores.

Phyma & Phygetlon] Tubercula sunt tumida. Celsus gręcis nominibus quoq; appellat Bubo à loco nempe inguine, cui solet magna ex parta accidere appellationẽ accepit, quanquam etiam alas, & ceruicem interim infestet.

IN XXIIII. CAPVT.

ORibasius] Lib. 7. huius tuberculi mentionem. Pauli autem lectio nonnihil est uiciata habet enim, ἐπεκεῖσθαι δὲ

αὐτȣ̃ς

αὐτοῦς ἄνω κάτω pro ἀνωτάτω. Paulo poſt, τὸ ὑπὸ κάτω pro ὑποκάτω ut ſit una dictio. Id qđ Ariſtarchi noſtri omiſerunt.

IN XXV. CAPVT.

CArbunculus.] Sic uerti græcã dictionem ἄνθρακες, id eſt, ad uerbum, Carbones Celſus autem, quem libẽter in dictionibus latinis imitor, Carbunculum nominat. Codex impreſſus.

Quod ulcus eſt cruſtaceum.] Habetur in græco ἅπερ εἰσὶν ἐσχαρώδη ἕλκη, quod eſt, ſiquidem ſnnt cruſtacea ulcera. Ego autem legendum puto pro ἅπερ, ὅπερ ut referatur ad ἄνθρακες. Sua ſponte præterierunt hoc, Oroſcius, & Gemuſæus.

Depaſcaturq́;.] Sic expoſui, μετὰ νομῆς quod eſt cum depaſtione, Senſus eſt, ita carni ſubiectæ affixa eſt, ut eam quoq; depaſcatur. Volui itaq; uerſionis meæ rationem reddere, ne quis ſeuerior cenſor nos à uerbis ipſis diſceſſiſſe clamet.

Circumſcribuntur.] Ad uerbum expoſui περιγράφονται. Signat autem hoc loco circumſcribi, tolli, aboleri. Nam qui carbunculi carnem obſidentur, facile tolluntur, qui partes ſolidas, pertinacius hærent. περιγράφεσθαι.

Vel & ipſum ſimiliter dilutũ.] In Græco codice pro εἰ tu fac ἢ, quod etſi exiguũ ſenſum tñ poterat cõfundere. Neglexerũt Cenſores interpretum.

IN XXI. CAPVT.

CAncer in qualibet.] Hoc caput quaſi ad uerbũ habet Aetius lib. 14. Oribaſius ſeptimo. Galenus ſecũdo ad Glaucoñe. Habet aũt lectionẽ deprauatã in exẽplari grȩco, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος. Γο. δ. S. quæ ſonãt ad uerbũ, quale eſt epithymũ põdere unciarũ quatuor. At nemo nõ medicinæ peritus intelligit nunquã epithymũ dari tãto põdere Legendum itaq; uenit in hũc modũ, οἷον ἐστὶ τὸ ἐπίθυμον πλῆθος Γ. δ. S. id eſt, quale eſt epithymũ pondere drachmarũ quatuor & S. Nã Dioſcorides, aliiq́; eiuſmodi ferè põdus admittũt. Miror Oroſcium tam grauem interpretũ Cenſorem & Gemuſæũ, alioqui in medicinis exhibendis peritum hæc non aduertiſſe. Oroſcius. Codex emendatur. Gemuſæus.

IN XVII. CAPVT.

OEdema laxusquidã.] Oĩa ex Galeno ad Glauconẽ, 7. Oribaſij 14. Aetii trãſcripta ſunt. dixi aũt indolẽs tumor, hoc eſt doloris expers tumor. Vide ẽt Galenum lib. 14. Methodi.

Affectus qui hominẽ premit.] Lectio Galeni libro iam citato corrupta eſt, habet enim τοῦ κατέχοντος πλήθους, quod Linacer exponit multitudinis, quæ hoiem premit, cũ legendum Galen. codex emendatur.

sit τῦ κατέχοντος πάθος, hoc est affectus, qui hominē premit.

Tenerrimum ellychnion.] Ellychnion est quod ex papyro, sparta, canabe, aut stupa tortum in lucernis uritur, dixi tenerrimum, hoc est mollissimum, græci ἁταλήτατον.

Ellychnion.

IN XXX. CAPVT.

διαπήδησις.

PEr subsultum.] Græce subsultus dicitur, διαπήδησις Galenus lib. 5. Methodi quomodo fiat, exponit in hunc modū. Diapedesis ex tunica quidem ipsa rarefacta, sanguine uero tenuato: interim etiam ex graciliū uasorū adapertū nascit, &c. quando aūt hoc fit, sanguis ueluti subsiliendo ex uasis prodit.

IN XXXI. CAPVT.

ῥῆγμα.

RVptio.] Vnitatis solutio pro particularum natura, nomēclaturā sortitur. In esse græcis κάταγμα quasi fractura dicitur, in carnosis musculorū partibus ex distētione perueniēs, ῥῆγμα hoc est ruptura, de qua hic fit mentio. Cum autē filamenta similiter tensa rumpuntur, uulsum. In carne uulnus.

IN XXXII. CAPVT.

EXactos quidē scirrhus.] Vide secundum ad Glauconē. & quartūdecimū Methodi: Vnde hæc omnia fere sunt trāslata, quāquā Oribasius antea & Aetius ea quoq; trāscripserint.

Oroscius, Nota lectionem.

A balneo autem in totum.] Oroscius simpliciter uertit à Lauacris uerò continuis abstineant, quod mihi non placet. Nam uidetur Paulus præcipere ut in totum à lauacris abstineant scirrho laborantes, aut si id non fiat, saltem à frequentibus, alioqui dictio συχνῦ ex superfluo fuisset adiecta. Ego itaq; lego ἢ νῦν duabus dictionibus, non ἤγουν ut habetur in exēplaribus. Aetius abstinendū præcipit à balneis medicamentosis quæ atramētum sutorium, alumen, aut sulphur resipiant.

IN XXXIII. CAPVT.

Codex emendatur.

NAsturcii.] Male in codice græco καρδαμώμου pro καρδώμου habetur, item σκλύρας pro σκληρίως. In fine ἀμμωνιακῦ θυμιάματος < β. Vbi Gemusæus ex codice Ruelli ζ. legit à quo hic non dissentio.

IN XXXVII. CAPVT.

Oroscius.

ἄχνη.

QVercus folia applicata ulceribus.] Vide Oribasii librum septimum, ex quo Oroscius græcam lectionem castigādā putat, legēdumq; ἄχνην ἀλεύρου pro ἀράχνην ut sit pollen farinæ, nō aranei telū, quanquā hoc ēt recētibus uulneribus cōglutinandis cōducat. Sed malo cū Oribasio legi ἄχνην.

Anagallis.

Anagallis.] Rursus ex Oribasio, ponendum anagallis,pro ἀνάπαλιν ποιεῖ. Expunge periodum.] Exemplaria Ruellii, & Lascaris ueterem lectionem retinent. Corrigitur lectio.

IN XLV. CAPVT.

MYrrha] Galenus tertio methodi fusius hæc exponit. Aetius pro myrrha uidetur, legere, myrtus, non omnino male, nam ulceribus conglutinandis, si Dioscoridi credimus, efficax est, præterea astringit, & siccat citra rosionem quod proposito cōducit, facilis erat lapsus σμύρνα ex σμυῤῥίνη, aut μυρτά. Nota.

Ostrearum] Aetius habet, ostreorum crematorum, item in fine habetur singulorum unciæ octo nimirum pro drachmæ octo. Nam antiquum lascari exemplar non Γο. quod est uncia, sed < habet. Oroscius & Gemusæus noluerunt hoc annotare Rursus in sequēti emplastro, cadmiæ drachmæ sex. In græco male habetur Γο. pro < mox sequitur, æris combusti, singulorū drachma, ubi Codex Γο. hoc est unciam habet. Deprauata lectio.

IN XLVIII. CAPVT.

SI inferius spectet.] Galenus secūdo ad Glauconē hæc fere ad uerbū habet, unde ēt textus codicis Pauli impressi corrigendus est, legēdumq; κατάῤῥοπου δὲ ὄντος αὐτοῦ ubi habet ἀνάῤῥοπου δὲ ὄντος αὐτοῦ, cōtrario nimirū sensu, Galenus aūt dicit κατάντους δ' ὄντος αὐτοῦ· Idem namq; est κατάῤῥοπον, & κάταντες. Omisit Oroscius & Basiliensis corrector. Corrigitur græcus textus.

Etenim in cubito] Sic interpretatus sum ἐν πήχει, quę uox græcis significat eā brachii partē, quæ ad manū tēdit interius ulnā quidā recētiores nomināt ἀγκὼν flexura ipsa recte dr̄. Veteres sanguinē ex cubito detrahi p̄cipiētes, hāc intellexerūt. πῆχυς. ἀγκών.

De finibus diruptus.] In græco codice est περὶ ῥακωδῶν κόλπων. Signat aūt ῥακώδης idem quod ῥωγάλεος, καὶ διεῤῥωγώς, hoc est fractus & ruptus Venit autē à ῥάκος, quæ uox significat pannū & uestē laceratam. Sicut ῥάκων apud Aristophanē uestem uilem, detritam, & pertusam Hic itaq; ῥακώδης abscissui accommodatur in quo cutis pus congestum integēs, erosa extenuari deteriq; instar pellium detritarum contigit. ῥακώδης. ῥάκος.

Vt neq; admodum sit durum.] Mirum est quàm Oroscius hic memor sui non sit. Antea me reprehenderat, quod dictionē græcā ἀμόλυντον uerterim, manus non inquinans. Hoc aūt loco nō uidet à Paulo emplastrū liquidū intelligi, cū dicit μήτε σκληρὰν, μήτε ἀμόλυντον. Galenus ad Glauconē eadē habet. Oroscius.

IN LIII. CAPVT.

AT ſcopus cruſtã generantiũ.] Hoc eſt,eo cõſiliũ in cruſtã generãtibus dirigit, ut calefaciãt ſimul & aſtringãt.Calx aũt calefacit tantũ eoq; non ita cõmode adhibetur.Hæc ſunt ex Rufo,petita.

IN LIIII. CAPVT.

NEruis uulneratis.] Paulus hæc fere ex Galeni tertio ſecũdum genera mutuatus eſt,mutato tantum docendi ordine.Aetius lib.14.Oribaſius ſeptimo habet eadem. Cæterum uocat in neruis uulneratos,νδυρότρώτους in tẽdonibus,τενοντοτρώτους.Curatio autem communis eſt.

νδυρότρωτος.

Specillo ſubunctorio.] Sic reddidi ὑπαλέπτρῳ nimirum à uerbo ὑπαλείφω quod ſubiungo ſignificat,deriuato.

Maior conuulſionis metus.] Male in codice græco habet, ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σκεπασθῆναι,p ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι. Oroſcius & Gemuſæus non aduerterunt.

IN LV. CAPVT.

ἀγκύλαι.

ANcylas] Celſus & Scribonius eius diſcipulus, Contractionem,ligationemq; articulorum interpretantur græcorum dictiones ἀγκύλας,& ἀγκυλώτοις.

IN LVI. CAPVT.

νεῦρα συνδετικά.

NAm colligantes nerui.[Hoc loco intelligit per συνδετικὰ νεῦρα,ipſa ligamenta,quæ oſſa colligãt :uocat autem neruos quod eos imitẽtur Nã alibi tres ſpecies enumerant, alios qui ſenſum motumq; præbent, alios qui motui tm̃ ſeruiunt,ut tendines,alios qui oſſeã cõpagem ligant,uinciuntq;.

IN LVII. CAPVT.

Corrigitur codex impreſſus.

TRes ſunt uniuerſæ.] Aetius lib 9.eundẽ fere docendi ordinem ſeruat Celſus duorum generũ meminit, Latorum quos etiam peiores dicit,& teretum,Græci addunt etiã aſcarides.Habetur in Græco codice ἄρθρων pro ἄκρων,hoc eſt extremorũ perfrictione potius quàm articulorũ, antea notauerã.

ζωμήρυσις

Cochleari.] Sic expoſui ζωμήρυσιν,qđ Grãmatiti Græci dicũt inſtr̃m eſſe,quo ſpuma ab ollis tollit̃.Quia igitur nullum cõmodius uaſculũ ad hanc rẽ inueni, cochleati interpretatus ſum.

IN LVIII. CAPVT.

Recentiorum opinio.

CArnem ſalſam.] Recẽtiores medici carnẽ ſuillã pinguẽ, ſalſamq; uolunt ſubiici.Aetius pinguedine adempta ſubdi præcipit.Tu uide quos imitari malis, utrobiq; bona eſt ratio.

Finis libri quarti Commentariorum.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER QVINTVS.

CAPVT I.

E uirulentis beſtiis.] Hoc libro in multis Dioſcoridē Paulus imitatur quanquam Galenus etiam librū de Antidotis conſcripſerit poſt eū Oribaſius, Aetiusq́;.

IN II. CAPVT.

HOmo adhibēdus eſt qui uulnus exugat. Celſus lib. 5. idem præcipit. Si cucurbitula inquiens nō eſt, quod tñ uix incidere pōt, tū quodlibet ſimile uas, quod idem poſſit. Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt, qui uulnus exugat. Græce erat. ἐκμυζησμῷ κεχρῆσθαι, hoc ē exuſtione uti. ἐκμυζησμός.

Galenus memoriæ prodit] De uipera multis in locis meminit, tum in commentario ſimplicium medicamētorum, tū ubi antidota, confectionemq́; Theriacæ comprehendit.

Aut paliurū.] Codex græcus deprauatus particulam ἢ deſiderat Legi debet, ἢ παλιοῦρον, quod etiam Oribaſius lib. 8 habet, præteriit Caſtigator Baſilienſis. Codex caſtigatur. Caſtigator Baſiliēſis

Deſudationes] Græce erat ὑδρωτήρια hoc ē, quæ ſudores mouēt, ut laconicū, aliáq; id genus modi, ut. ſ. uenenū ab internis foras inuocent. ὑδροτήρια.

IN III. CAPVT.

HYdrophobiam.] Celſus hoc morbi genus miſerrimum, aquæ timorem appellat. Largus aquæ hoc eſt, liquoris metum interpretatur ὑδροφοβίαν. Aquæ timor. ὑδροφοβια.

ἀπορία. Sudore & anxietate.] Verti ἀπορίαν anxietatem. Est aũt proprie ἀπορία consilii, aut propositi inopia, incertitudo, ex qua quis nescit, quid potissimum acturus sit. Ruellius uertit ἀπορίαν languorem.

περισαρκίζειν. Carnis præscisio] Græce erat τὸ μὲν περισαρκίζειν. quasi dicas circa carnem sectio, uel circũscriptio. nam interim carnem amputare scalpello conuenit.

IN IIII. CAPVT.

Cels[illegible]s. LAta manu morsum ferito.] Hac locutione Celsus etiam utitur. Si manus, inquiens, uulneri imponitur, superq́; id duobus digitis uerberatur.

πεπυρωμένα δήγματα. Ad feruidos autem iam morsus.] Græca sonant πρὸς δὲ ἤδη πεπυρωμένα τῶν δηγμάτων, hoc est ad morsus quos inflãmatio iam feruida inuasit.

IN V. CAPVT.

Lac ficulneum. ET lac ficulneũ.] Hoc est, liquor ficulneus sic lac papaueris lac laseris aliorumq́; cõsimiliũ pro liquore, aut lachryma.

IN VI. CAPVT.

Dioscorides & Paulus uariant hic. SEd leniter rubidus.] Græce habet ἀλλὰ μετρίως μὲν ὑπέρυθρος, quod est, sed mediocriter quidem subrubens. Dioscorides impressus habet pro ὑπέρυθρος, ὑπέρυγρος, hoc est humidus, atq; ita uertit Ruellius. Marcellus autem ὑπέρυθρος, quãquã supra Paulus dixerat. ἐνερδυθὴς: uide utra placeat lectio.

Et uiridiũ cupressi foliorũ.] Mutilus est codex græcus. Nã desideratĩ dictio φύλλων legẽdumq́; uenit χλωρῶν κυπαρίσσου φυλλλων ἢ σφυρίων. Id Oroscius nõ aduertit nec Gemusęus,

IN VIII. CAPVT.

Particula. PArticula intenditur.] Hic intelligo particulã penem ipsum. Sic etiam apud græcos τὸ πόριον accipitur. Dioscorides ὀρθοτριχίαν huius loco habet, quod est pilorũ erectionẽ.

IN IX. CAPVT.

Confer authores. ATtolliturq́;.] Pauli Codex Græcus habet ἐπαίρεται, hoc est attollitur, Dioscorides unde hæc transcripsit, περισήπεται hoc est computrescit, legit. Item Paulus δυσινθῆ ponit pro δυσίατον, hoc est δύσφορον.

IN XII. CAPVT.

νομή. ALbum ulcus apparet.] hoc est ulcus depascens, quod νομὴ græcis appellatur.

Frigidi madoris.] hoc est corpus frigido sudore perfunditur, madoꝝ

tur, mador initium ſudoris eſt. νότις græce dicitur. νοτίς.

IN XIIII. CAPVT.

DE amphisbena.] Hoc animal biceps eſt, autore Galeno, & utraq; parte ingreditur, unde nomen illi eſt inditum.

IN XV. CAPVT.

DRyinus.] uide Galenũ de Theriaca dictus eſt à δρῦς, quod in quercuum radicibus uiuat. Dryinus.

Torſiones.] Græca dictio eſt στρόφοι qui proprie tormina ſunt circa umbilicum, omneq; id ſpaciũ quod in anteriore parte ab ore ſtomachi ad umbilici partes deſcendit hominem torquens. στροφοί.

IN XVI. CAPVT.

QVi hæmorrhoi ictum.] Hæmorrhus & hæmorrhois ſuis ipſorum nominibus ſimilem hominibus perniciem adferunt. quippe percuſſi ab eis, ſanguine per os, nares, totoq; corpore effuſo intereunt. Hęmorrhus.

Redduntur corpora.] Græcus codex habet ἀραιώματα, hoc eſt raritatis. Dioſcorides quẽ Paulus ſequitꝰ, σώματα eoq; ſic uertendum duxi, quod Oroſcius & caſtigator Baſilienſis præterierint.

Et ſi cicatrix toto corpore.] Sic quoq; legit Aetius, quanquã Marcellus Virgilius aliter legẽdum Dioſcoride ſentiat.

Quem euomentes.] Pauli codex impreſſus ἐξαυματοῦντες pro ἐξεμετοῦντες habet. Dioſcoridem ſecutus ſum unde Paulus hæc tranſcripſit: licet ſententia non multum uariet. Oroſcius non dignatus eſt annotare. Oroſcius.

Aduerſus feram præſidia.] Græca ſonant πρὸς τὸ θηρίον. Oroſcius dum nimis exacte loqui ſtudet, in aliis corrigendis, maxime fallitur. Paulò ſuperius damnauit quendam quod θηρίον beſtiam uertiſſet, ſemper eam dictionẽ pro uipera accipi affirmans. Cuius hic contrarium uides. θηρίον. Oroſcius.

IN XVII. CAPVT.

NAtricis morſu uulnus factum.] Natrix primum in terra uiuit, & Cherſydios appellatur. deinde in aqua, unde hydros dicitur. Similis eſt puſillæ aſpide, præterquam ꝙ ceruicẽ latam non habeat ut aſpides. Natrix. Hydros.

IN XVIII. CAPVT.

NAſturcium.] Dioſcorides legit καρδάμωμον hoc eſt cardamomum nõ κάρδαμον quod eſt naſturcium, ſequere utrã malis lectionem. Dioſcorides & Paulus uariãt.

IN

IN XIX. CAPVT.

REginam Cleopatram.] Vide Galeni commentarium de Theriaca, ubi historiā ampliter comprehendit, speciesq; aspidum enumerat. Oroscius putat in fine capitis aliqua ex Dioscoride apponēda, at ego breuitatis cā omissa existimo.

Oroscius.

IN XXIIII. CAPVT.

DRachmis duabus.] In Aldino exemplari erat Cyatho uno. Basiliēsis corrector fecit cyathis duobus. Aetius integram lectionem ita habet. Drachmis duabus ex cyatho uno aceti: Sequēti die drachmis quatuor ex cyathis duobus Tertia die drach. octo ex tribus cyathis. hoc præteriit Oroscius. Lege igitur in græco <. β. μετ᾽ ὄξους ℞υ. ᾱ. τῇ δὲ ἑξῆς <. δ. μετ᾽ ὄξους ℞υ β. τῇ δὲ τρίτῃ <. η̄. μετ᾽ ὄξους ℞υ γ̄.

IN XXVIII. CAPVT.

REx Mithridates] Galenus ea commemorat lib. de Theriaca ad Pisonem, unde Paulus transcripsit.

Historia Mithridatis.

IN XXXII. CAPVT.

FIcus bridæ, item.] Transposita & peruersa uidetur lectio in Pauli codice impresso Nam Dioscorides unde omnia hæc sumpsit, aliter habet. Fac itaque in hunc modum συκὰ ξυρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν σὺν οἴνῳ παρακμάζοντος δὲ τοῦ κάτ᾽ ὀξύτητα κινδίνου ὠφελοῦνται θυβαικὰς βαλάνους ἐσθίοντες ἢ λελεασμένας σὺν οἰνομέλιτα ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ και ἀπίων ἅπαν τὸ γένος ἐσθιόντες καὶ γάλα γυναικεῖον πινόντες, Ita quoq; nos reddimus. Pauli scriptura ad uerbū hēt ut sequet̄ συκὰ ξηρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῆν σὺν οἴνῳ ἢ γάλακτι πινόντες, ἢ οἰνομέλιτι, καὶ ἀπίων πᾶν γενος ἐσθίοντες, και γάλα γυναικὸς λαμβάνοντες παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατὰ τὴν ὀξύτητα κινδύνου. ὠφελοῦνται θηβαικὰς βαλάνους ἐσθίεντες λελεασμένας σὺν οἴνῳ hoc est iuuantur, si ficus aridas sumant, earumq; decoctum cum uino aut lacte bibant, aut mulso, ac pirorum omne genus comedant, & lac muliebre assumant, ubi periculum lenius fit & declinat, confert, si glandes thebaicas detritas cum uino edant.

Nota.

IN XXXIII. CAPVT.

MEns impeditur.] Græca habent. λαλιᾶς ἐμποδισμός, hoc est loquelæ impedimētū. At Dioscorides unde hæc sumpta sunt διὰ νοίας ἐμποδισμός, id est mentio seu intellectus impedimentū habet. Ita quoq; Aetius lib. 13. scribit. Quibus

authoribus mutādam lectionem putaui, ſaluo aliorū iudicio.

Et reſolutione urget.] Hic quoq; uicium exemplaris græci eſt habet enim καὶ ἐλκύσεως pro ἐκλύσεως, nec hoc annotauit Oroſcius.

IN XXXV. CAPVT.

PIſcibus uiroſis.] Corrige lectionem græcam mutaq; ex, ὅμοια ἰχθυος, βρομώδης. In ὅμοια ἰχθυσὶ βρομώδεσι. Paulo poſt, ὑδρῶσι δὲ δυσώδη αἵματι μεμιγμένα. Mutila eſt lectio, quæ ſic inſtaurari debet ὑδρῶσι δὲ δυσώδε, καὶ ἐμετῶσι χολώδη ἐνίοτε δὲ αἵματι μεμιγμένα. ut nos uertimus. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis hæc duo loca deprauata reliquerunt. Nō multo poſt πόλυκεδάνε male habetur, pro κινδάμινε.

Lectio græca emendatur.

Oroſcius. Caſtigat. Baſilięſis.

IN XLII. CAPVT.

CVm oleo & paſſo.] Variat lectio Dioſcoridis à Paulo impreſſo habet σὺν ἐλαίῳ καὶ γλυκεῖ, hoc eſt cū oleo & paſſo, ubi Paulus σὺν οἴνῳ καὶ γλυκῆ, quod eſt cum uino & paſſo. Aetius tantum ex uino dulci habet, ſequere quēcunq; ualet.

Inſtauratur Pauli lectio ex Dioſcorides.

IN XLVI. CAPVT.

PRæſertim in exurgendo.] Hoc eſt cùm è lectulo leuare ſe conantur, ut ait Largus. Græca ſonant, ἐν τῷ ἐξανίασθαι.

Opobalſami drachma cum uino.] Dioſcorides habet cū melle aut lacte. In primo libro etiam opobalſamum ualere contra aconitum tradit, uide an malis cum Dioſcoride legere. Ego exemplar ſum ſecutus.

Nota.

IN XLVIII. CAPVT.

TOtum corpus prurire facit.] Græce eſt κνησμός καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Dioſcorides etiam in hunc modum habet. Largus autem cuius mentionem Galenus ſubinde facit, pro corpus, habet os in hunc modum. Ephemerum potum protinus quidem os prurire facit, uelut ſcilla tactum poſtea etiam adurit, quaſi pipere manducato. Hæc te, lector, latere nolui.

Largus.

Nota.

IN LIII. CAPVT.

PHaricum dictum.] Multi ſcriptores dubitant, ſimplex ne ſit an compoſitum. Largus ex compluribus componi affirmat.

Nardum ſylueſtrem.] In codice Pauli Græco deerat ἀγρία. Tu ex Dioſcoride reſtituito Baſilienſis caſtigator omiſit.

IN

IN LIIII. CAPVT.

Castigatur textus græcus.

VT uinum dulce cum rosaceo.] Deprauatus est Codex grecus impressus, habet enim γλυκὺν οἶον pro γλυκὺν οἶνον. Omisit Gemusæus.

IN LV. CAPVT.

ATramētum sutorium.] Hic quoq; uiciatus est codex græcus, habet enim χάλκȣ ἄνθος hoc est, flos æris pro χάλκανθον, ut sit atramentum sutorium. Ex Dioscoride castigatum: Basiliensis castigator hoc etiam non aduertit. Largus habet æris flos, sed male opinor

IN LVI. CAPVT.

Impressũ exemplar græcũ corrigitur.

DEntes tincti.] Græcus codex impressus habet ὀδόντες βεβρωμένοι hoc est dentes erosi. Dioscorides ὡς ὀδόντες βεβαμμένοι quod est Dentes tincti. At Aetius legit gingiuæ corrosæ. Secutus sum Dioscoridem. Præteriit Gemusæus.

IN LVII. CAPVT.

LAc potum quod subito ac confarctim sit intus congelatum.] Sic interpretatus sum γάλα ἐμπιτυαθὲν ἀθρόον. Nã si prius coagulatum est quàm fuerit assumptum, non opus habet, ut rursus congeletur: Longe dissentio à Marcello cui ἐμπιτυαθὲν uertendum censet, cui coagulum sit admixtum, cũ Paulus coagulum superbibi cũ aceto præcipiat. Sed ἐμπιτυαθὲν intelligo intus, hoc est in corpore congelatum Ibi enim aliquando coit in grumos, & densatur, ut respirationem impediat. Vbi igitur lac assumptum repente, ac cumulatim, in corpore coierit, remedia adferenda sunt.

Marcellus.

E cinete lixiua.] Turpiter hic Ruellius Marcellus, aliiq; interpretes lapsi sunt, qui κονίαν πιλοποιητικὴν uerterint, nunc lutum excolatũ, nunc lixiui genus aliquod. Nihil enim aliud est quàm à cinere lixiuium, quo & pilotarii, & alii artifices utuntur. Sicut apud Galenum ὕδωρ πιλοποιητικὸν, quod Largus in eodem medicamēto dixerat, è cinere lixiuium, ut alias annotauimus.

κονία πιλοποιηκῆ.

ὕδωρ πιλοποιηκὸν.

IN LXII. CAPVT.

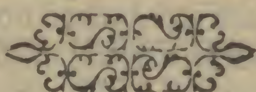
Castigatur codex græcus.

HOrmini semine. Male habetur in codice Græco θερμίνου ἀγρίου pro ὁρμίνȣ ἀγρίȣ. neglexit Gemusæus.

FINIS LIBRI QVINTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEXTVS.

VM humor oculis.] Liber hic sextus curationem tradit, quæ ferramẽtis & manu administratur. Certe difficilis existit, tum ꝙ nemo hæc eo ordine tractarit, tum ꝙ ij unde trãscripsit, non extant. Curabo tamen pro mea fide, ut nihil quod lectorem remorari possit, indiscussum relinquã. Sextus liber omniũ difficillimus.

Ferramẽtis nuclei modo rotũdis.] καυτῆρας πυρηνοειδεῖς. Græce dicuntur πυρῆνες, extrema specillorum siue acuta, siue caua, siue rotunda. Hoc autem loco, rotunda ut ustio commodius administretur, aliqui nuclearia uocant instrumenta. Celsus tenuibus, retusisq; ferramentis ait lib. 7. de oculorum humoribus reprimendis sermonẽ faciens. πυρῆνες. Tenuia, retusaq; ferramenta.

At in elephantiasi.] Paulus hoc lib 4. iam docuerat, nempe multos qui ne in totũ insanabiles fierent, ex capitis ustione seruatos. Vstio capitis.

IN III. CAPVT.

HYdrocephalon.] Celsus lib. 4. Inuenitur genus quod longum potest esse, ubi humor cutem inflat eaq; intumescit, & prementi digito cedit ὑδροκέφαλον Græci appellant. Hydrocephalon.

In ociosam inutilemq; mutato substantiã.] Oroscius omnia grammaticorũ Lexica introspexit ut me in dictione Græca ἀργὴν, tanquam male eam interpretatum reprehenderet, ac tandem Budęum nostrum in commentariis in Gręcã linguam consulens, ἀργεὶν, inuenit significare, contrariũ ei quod elabora- Oroscius. οἰργός.

Crudum.

elaboratum,confectum,concoctumq; est,eoq; exponendum hic censuit ἀργὴν,crudam,non attendés,quo modo in re medica crudum dicatur. Nam sanguis nunquam dicitur, post absolutam sanguificationis terminum crudus fieri, sed mordax, acris,crudum uero aut semicoctum succum, sanguinem mutari,aut sanguinem minus elaboratum, ac crudũ adhuc in perfectum degenerari. Gal.enim lib.de sanitate tuenda quarto cõctionem ponit crudorum,uel etiam semicoctorum humorum eductionem acrium. At sanguis non consistit citra concoctionis terminum. Et si adhuc in uenis etiã illis capitis semicoctus ac crudus existeret,tamen non diceretur extra uasa elapsus,in crudam mutari substãtiam,sed putridam potius ac peregrinam Qui enim extra instrumenta sua elapsus est, nõ potest non corrumpi. Crudus autem fieri,non item. Quare Oroscius hunc laborem castigandi,non alio quàm calumniæ studio sumpsisse uidetur,ipse maxime corripiendus.

κεκυρτωμένος. Oroſctus.

Puluino sublimi.] εἰς ὕψον κεκυρτωμένος, hoc est, in sublime eleuatus,quemadmodum puluini in superficie tument, gibbero extante.

Et quia paucis particulis subiectus] Oroscius coniungit hic sequentia cum prioribus Græca sic habent δι' ὀλίγε σώματος ὑποπεπτων κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων. At clausula hæc posterior κατὰ τὴν ἐπέρεισιν segreganda est à priori, connectendaq; sequentibus,in hunc modum, κατὰ τὴν ἐπέρεισιν τῶν δακτύλων ῥαδίως ὑπείκων.

Lineis incidere.

Duabus utemur lineis.] Hoc est duas diuisiones moliemur. Celsus ubiq; loquitur eodem modo,ut lib. 7. Reperti in Græcia sunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent. Itẽ Reperti sunt qui à capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce est δύσι κεχρήμεθα διαιρέσεσι.

IN V. CAPVT.

AVt etiam acutus.] Fluxiones in oculos nunc longæ,nunc breues eueniunt,pro humorum in illos decumbentium ratione particula εἰ in Græco codice male pro ἢ posita est, nec Oroscio,nec Gemusæo aduertente.

Aut etiam ceruix deligata sit.] Vt scilicet magis conspiciãtur. Nam Celsus lib. 7. de eadem re tractans,frequens curatio est,uenas in temporibus adurere: quæ fere quidem in eiusmodi malo

dí malo tument, ſed tamen ut inflentur, magisq́; ſe oſtendãt, ceruix ante modice deliganda eſt.

Membranam detrahemus.] Codex Græcus uiciatus eſt, ut qui ὑφ' ἓν habeat pro ὑμένα omiſit Oroſcius, aliiq́; caſtigatores. In fine capitis ἀφυλωτικοῖς uertit cruſtam inducentibus, cum dicendum eſſet, cicatricem inducentibus.

IN VI. CAPVT.

HYpoſpatiſmo.] Anonymus quidam Græcus inquit, hypoſpatiſmus itaq; tribus fit ſuper frontẽ diuiſionibus poſt latiore ſpecillo quod ſpatonulam uocant, per corpora quæ interiacent, tranſmiſſo. — Hypoſpatiſmus quaſi ſpatæ tranſmiſſis.

Exilem ſpatam.] Hoc eſt gladiola modo latam Græco uocat Paulus ὑποσπαθιστῆρα. Paulo poſt σπάθιον, quaſi dicas ſpatulam. Hac autem dictione uſus ſum non quidem latina, ſed medicis cognita. — ὑπωσπαθιτηρ. πτῆγμα.

Panniculumq́; implicitum] Græci πτῦγμα & πτυγμάτυον appellant. Galenus in commentariis de Chirurgia.

IN VII. CAPVT.

PEriſcyphiſmus.] Citatus ſupra Græcus author, memoriæ prodit periſcyphiſmus eſt, cum tranſuerſis lineis coronæ modo frons ſecatur.

Penicillis] Sic reddidi σφηνίσκης, quæ linamenta dicuntur cunei modo intorta. Vnde quidam reddunt cuneolos ex linamentis. — σφηνίσκος.

IN VIII. CAPVT.

DE ſutura] Titulus capitis habet περὶ ἀναῤῥαφῆς quæ dictio deriuata eſt à ῥάφη & ἄνα Sicut inferius caput facit de καταῤῥαφῆς hoc eſt de ſutura inferioris palpebræ à κάτω & ῥάφυ. — ἀναῤῥαφή. καταῤῥαφή.

Græci appellant διστιχίασιν. Celſus eleganter lib 7 hanc dictionem interpretatur, Modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit. Quo authore ego quoq; uerti, cum naturali pilorũ ordini, alii præter naturam pili ſuccreſcũt, nihil tamen ex Pauli ſnĩa commutaui. Græce ſonãt in huius modũ ἡ κολουμένη διστιχίασις ἐστὶ μὲν ἔκφυσου παρὰ φύσιν τρύχῶν, ὡς τὸν κατὰ φύσιν στύχοντῦ βλεφάρκ προσγινομένη τρυχῶν.

Interim in phalangoſi.] Phalangoſis eſt cũ pilorum ſubnaſcentium duplex, triplexúe acies uel in ſuperiore, uel in inferiore palpebra prouenit. — φαλάγγωσις.

Cuſpide

πυρὴν. σμήλης. Cuſpide ſpecilli.] Græce eſt πυρῆνι σμήλης. At intelligendum uenit apud Græcos πυρῆνα nunc pro cuſpide accipi, nũc pro extremo qnidem capi, ſed cauo, unde aliquid infundi põt. Itẽ rotũdo, nucleoq; ſpecilli. Hic igitur ſpecilii cuſpide palpebra in rugas, plicasq́, aut ſinum coacta quod κολπώσαντες ſignificat, inuertitur. Dixi autem in rugas coacta, pro inuoluta circa cuſpidem.

κροκηνόν. διὰ ῥόδων. Vt croceno diarhodon.] Sic appellat̃ collyrion apud Paulum 7. lib. quod ex roſis inſcribit̃, adiecto croco in Græco codice κροκηνῷ habetur pro κροκινῷ. Neglexit Oroſcius.

Et ueluti lacte infu.] Grece eſt ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ. Oroſcius uoluit inſtillato dici, quaſi uero non etiam infundi dicãtur in oculum medicamẽta. Celſ. Quicquid inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet.

IN IX. CAPVT.

Oroſcius. Vrina impuberis. VRina pueri impubis] Oroſcius diligens aliorũ iudex. ἀφθόρου uult à me exponi, uenerem non experti. At ego Plinium ſecutus dixi impubis. Ante pubertatem enim uenerem exercere nequeunt pueri. Hermolaus aliiq́; docti uiri eo quo Oroſcius, ego modo ſunt interpretari. Simili calumnia in ſequente capite utitur, reprehendens ἱκανὸν uerti amplam notandã magnam, ſufficientem, dicendum autem putans. idoneam contra Grammaticorum ſuorũ quibus adhęret pertinaciter, opinionem. Item in Aldino exemplari habebatur, ἔδει γὰρ, ubi ipſe Oroſcius. caſtigatur. ὃν relatiue legendũ cenſet, at ego ex Ruellii exemplari & ſenſu ſine οἱ in hunc modum corrigendum codicem dico δεῖ γὰρ αὐτὴν τὴν ὕλην, &c. In 11. cap. pro διτυχίαν, facito διστιχίαν.

IN XII. CAPVT.

DE ectropio.] Inferioris palpebrę uitium eſt, quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat neq; poteſt cum ſuperiore committi, ut ait Celſus.

Ectropiũ. Ectropion oboritur.] Vide librum ſeptimum Aetii. Inuertuntur palpebrę nonnunquam exulceratione pręcedente & carne ipſarum adaucta: nonnunquam ex duriore cicatrice.

Auerſum ſpecillum. Ita expoſui autoribus Celſo & Scribonio, ut etiã antea annotauerim. At Gręci τῶν κυαθίσκων τῆς μήλης uidentur ſępe cõfundere. Nunc pro cauo, & ad fundendum apto ſpecilli extremo, nunc pro acuto & in cuſpidẽ abeunte accipitur, ut hoc in loco. Celſus etiam lib. 5. Quicquid, Celſus. inquit,

inquit, inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Item libro ſeptimo, nam quod paruulum eſt, ſuper inguem in aluum uel digito, uel auerſo ſpecillo repellendum eſt. Iterum uulnus digitis, uel aduerſo ſpecillo diducendū eſt, ut torquentibus exitus detur: ijsque effuſis tū diutius pura urina deſcendat. Scribonius compoſitione 227. Ac quarto die auriſcalpio auerſo, quam partem κυαθισκὸν græci uocant ſenſim tentare, mouere abalienatū oportet, quo celerius excidant hæmorrhoides.

IN XIII. CAPVT.

ANabrochiſmum græce dictū.] Nulla eſt apud latinos dictio, quæ anabrochiſmum ſignificat. Deriuaturq; à βρόχη, & ἀνὰ, quaſi illaq; ationem dicas. pili autem anſulis ex filo factis comprehenſi euelluntur, ut non ſit quod Oroſcius damnet, pilorum euulſionē à me dictā, quæ per filū adminiſtratur.

Auriſcalpio.] Græce eſt. μήλωτις, quod deductū eſt à μήλη hoc eſt ſpecillum, & οὖς, ὠτὸς, auris proprie enim auribus deſtinatom eſt. Dicitur etiam μηλώτρος. μήλωτις. μηλώτρις

Specillum quod utroque extremo in cuſpidem.] alein codice Græco babetur διαπύρινον pro διπύρηνον. Quòd inſtrumentum eſt duplici cuſpide præditum. Nam πυρῆνα extremum, ac ſummam cuſpidem, ſeu nucleum, ſeu capitulum exponunt. Oroſcius reliquit codicem deprauatum, ſicut etiam Baſilienſis Caſtigator.

IN XIIII. CAPVT.

PAlpebræ cuti præter naturam.] Codex deprauatus græcus τοῦ βλεφάρου δέρματι κατὰ φύσιν habet, pro παρὰ φύσιν. Notauit Oroſcius. πτερύγιον:

Collectionem quandam.] Ita expoſui, συναγωγῆν τινα τῆς ὑδατίδος, hoc eſt congregantes aliquo modo hydatidem intra digitor.

IN XVIII. CAPVT.

PTerigion.] Celſus libro ſeptimo ita ſcriptum reliquit. Vnguis uero quod πτερύγιον græce uocant, eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque perueniet, eique officit &c. Hunc ego imitatus, dixit unguem oculorum.

Hamulo modice inflexo.] Græce eſt, ἀγκιστρῷ μικρὸν καμπεῖ. Celſus eleganter dixit hamulum paulum mucrone intus recuruato, alibi, hamulos intus recuruato.

IN XIX. CAPVT

STaphyloma est.] Celsus nomen staphylomatis probe exponit libro septimo. In ipso autem, inquiens, oculo, nonnunquam summa attollitur tunica, siue ruptis intus membranis aliquibus, siue luxatis, & similis figura acino fit, unde id staphyloma græci uocant. Itaque κύρτωσις recte exponitur eleuatio. Nam alius quidam græcus dixit μετεωρισμός.

Staphyloma. κύρτωσις. μετεωρισμός.

IN XX. CAPVT.

DE purulentis Galeni uerba] Græce purulēti ὑπόπυοι dicuntur, cum scilicet totum oculi orbem, aut eius dimidiū pus occupat. Historiam apud Galenum habes in Methodi medicatoriæ libro quartodecimo.

ὑπόπυοι.

Nisi quis admodum diligenter.] In codice impresso græce habetur, εἰ μὴ πάνυ τις ἀκρῶς. Deprauatæ nimirum pro εἰ μὴ πάνυ τὶς ἀκριβῶς. Oroscius & Gemusæus ceu exiguum prætererunt.

Oroscius.

IN XXI. CAPVT.

SVffusio.] Latini interpretantur ὑπόχυματα, suffusionem. Barbari Cataractam. Alibi Celsus enim ὑπόχυσιν nominat.

ὑπόχυμα.

Lanam oui luteo cum rosaceo.] Hunc locum Græce ita habemus ἔριον λεκιθῴ ὠοῦ σὺν ῥοδίνῳ δεῖν, quem Oroscius male & imprudenter uertit, Imponemus oui luteum rosaceo exceptum, deligatumque.

Oroscius.

IN XXII. CAPVT.

ET si ad malas subluuies.] Hoc est si ad genus humoris impetus deciderit. Paulus dixit, καὶ εἰ πρὸς μῆλον ὑποπίπτει ἡ ὑποφορά.

Ab ustione lenticula melle adiecto.] In Aldino exemplari habebatur omphacomeli, cuius descriptionem habes septimo Pauli inter potiones dulces. At hic nihil proficit. Sed phacomeli, legendum, quod est lenticula melle addito, ut superius τηλόμελι fœnugræcum melle adiecto, item malicorio ex σιδιωτῷ reddidimus, à σίδια deriuatum.

Phacomeli. τηλόμελι σιδωτόν.

IN XXIII. CAPVT

HIc affectus à prima.] Celsus septimo penè eadem habet. Solet inquiens tamen tumere, uel à prima natali die protinus, uel postea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum sit, eoque audiendi usu

careat,

careat,&c. Græci uocant πόρυς ἀτρήτυς. In titulo male per tota ἀτρίτους impressum est. ἄτρητοι.

Postea accidit.] Hoc est, post natalem diem accidit hoc uitium, si præcesserit exulceratio.

IN XXIIII. CAPVT.

AVriculario specillo.] Sic exposui μηλωτίδα, quod aliquando etiã pro simplici specillo accipitur, ut in sequentibus interpretor.

Violenta capitis concussione, aure super circulum.] Celsus libro sexto ex Hippocrate inquit, Tabula quoque collocatur media inhærens capitibus utrinque pendentibus superq; ea homo deligatur in latus uersus, cuius auris eo modo laborat: Sic ut extra tabulã emineat. Tunc malleo caput tabulæ qđ à pedib⁹ est, feriẽ, atq; ita cõcussa aure, id qđ inest, excidit. Celsus.

Iam uero Calamo, græce] est διὰ καλαμίδος. Sic enim aqua potest elici, exugendo. καλάμις:

IN XXV. CAPVT.

POlypus.] De hoc lib. 3. comprehensum est, uocat autem hic molliores, dictione græce ψαφαρωτέρυς, quan dicas teneriores fragilioresque.

Spatula.] Celsus etiam hac dictione utitur lib. 7. de Polypo. Ergo, inquiens, hunc ferramento acuto in modum spathefacto, resoluere ab osse oportet. Spatula.

Manubriolo ipsius.] Græce est τῷ, κυαθισκῷ ἀυτῦ, quod superius exposui auersam specilli partem. Celsus autem uidetur manubriolum capere pro aduersa specilli parte, ut libro 7. de Chalzio. Dein scapelli manubriolo diducenda ab integris partibus sunt, &c. quanquam etiam dicat eodem libro, Aduerso scalpello subsecare magna cum moderatione. κιαθισκός.

Duplici cuspide præditi] Male rursus in codice græco διαπυρίνον impressum est, pro διπυρηνυ, nec hoc emendauit Oroscius Gemusæus. Oroscius.

IN XXXVII. CAPVT.

ANtheron puluerem.] Libro septimo Pauli compositionem Antheri habes compræhensam. Dicitur autem ἀνθηρὸν, quod rosarum flores inter alia recipiat. Puluis Antheros.

IN XXX. CAPVT.

TOnsillæ.] Latinos in hoc uitio peculiariter significando uerborum inopia laborare testatur. Si quidem per tonsillas & partẽ corporis, & morbũ exponere cogimur. Græci aũt Paristhmia, ἀντιάδες.

distinctum partem παρίσθμια, affectũ ἀντιάδας appellant.

Deuorationi spirationiq; negotium,] Græce est δυσχερηστίαν τε παρέχοντα τῇ τε καταπόσει, καὶ τῷ πνεύματι, quod est ad uerbũ, difficilẽ usum deuorationi, & spiritui exhibẽtes.

Quantum licet.] Hoc est quoad possumus, ὀφ' ἴσον δυνάμεθα. Auic lib. 3. Trahuntur ad exteriora quantũ est possibile.

IN XXXI. CAPVT.

GVrgulio.] Eadem fere Galenus libro sexto de compositione medicamentorũ ſm locos habet, Carnosa (inquiens) ut nos uertimus quædã particula in summa oris parte suspensa apparet, si quis toto ore plurimum aperto linguã deprimat hæc inquam caruncula duobus nominibus à ueteribus græcis nominatur Gargareon, & Cion hoc est Gorgulio & Columna. His posterius medici prope omnes non ita, sed cronida quod est columellam ipsam nominant. Nam eorum qui staphylen, hoc est uuam uocitant, satius est nõ meminisse. Non enim particulam, sed unum aliquem ipsius affectum, Staphylen hoc est uuam appellamus, &c.

Gargareon. Cion. Gargulio. Columella

Vua.

Tenues aũt oblongæ] Celsus partẽ ipsam contra græcorũ opinionẽ, uuam appellat lib. 7. uua inquiens, si cum inflãmatione descẽdit, &c. Paulo post quasi uerba Pauli recenset in hunc modũ. Si uerò inflãmatio quidẽ nulla est, nihilominus autem ea ultra modum à pituita deducta est, & est tenuis, acuta alba, præcidi debet. Itẽq; si ima, lucida, & crassa, summa tenuis est.

IN XXXIII. CAPVT.

QVomodo aspera arteria] Caput est περὶ λαρυγγοτομίας. Superius annotaui quid ὁ λάρυγξ apud græcos medicos sit, quid ὁ φάρυγξ & ἡ φάρυγξ Hic dico τὸν λάρυγγα & φάρυγγα pro aspera arteria usurpari & inter se confundi, sicut etiam βρόγχον Gale. eodem modo utitur lib. 2. de placitis Hippocratis & Platonis magis autem ὁ λάρυγξ pro summa parte arteriæ, ὁ φάρυγξ pro tota ipsa ponitur. Verba Galeni sunt. τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἥνπερ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν, &c. Paulo superius. πληττομένη γὰρ ὑπὸ τῶν κατὰ τῶν λάρυγγα χόνδρων, οἷον ὑπὸ πλήκτρων τινῶν ἡ ἔκφυσησις ἄντι φωνὴ γίνεται, &c. Iam eodem in loco ἡ φάρυγξ, nisi uitium sit codicis, pro ἡ φάρυγξ usurpatur, in hanc sententiam. οἱ δ' οὐδ' ἓν ἄλλο ἔχουσι λέγειν, ἢ δι' ὅτι πλήσιον ἐστὶν ἡ καρδία τῆς φάρυγγος διὰ τοῦτο ἐξ ἐκείνης ἄρχεσθαι τὴν φωνὴν, &c.

Larynx. Pharynx.

IN

IN XXXIIII. CAPVT.

ANo proximos.] Codices noſtri deprauati erãt, δάκτυλον habentes, pro δακτυλὶς ubi non parum debet Oroſcius exemplari ſuo. Paulo poſt fac διάτρησιν ex διάτρισιν.

Implicitum aliquod in longitudinem.] Sic interpretatur λυμνίσκον. Celſus lib. 7. cap. 28. Intus inquiens, & implicitum in longitudinem linamentũ (λημνισκὸν græci uocant) in aceto tinctum demittere. In codice græco eſt διασυρτὸν diſtinctim, quaſi duæ dictiones ſint, impreſſum, quod legẽdũ eſt διά-συρ τὸν, quod pertrahi poſſit & implicari. λημνισκὸς

Fomentum & medicamen.] In exemplari græco habetur τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν μοτοφυλακίον φάρμακον, pro quo legẽdũ cenſeo τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν, καὶ μοτοφυλάκιον φάρμακον. Nã antea uino & oleo, aut aqua & oleo aſpergi uolebat, inde medicamẽ in lintheolis illitũ accommodari. Capitur autem eodem fere ſenſu, quo ἔμμοτον. primum non annotauit Oroſcius, nec Gemuſæus. Oroſcius. μοτοφυλάκιον

IN XXXV. CAPVT.

IN Ceruice] ſuperſtitioſi quidam doctores, pro in ceruice, cenſent dicendum, in collo, quod ἐν τραχήλῳ græce dicitur. At Celſus fere ubiq; ceruicem pro collo, ut libro quinto de ſtrumis agens in hunc modum, naſcuntur maxime ceruice, ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus. τράχηλος

Arteriæ quas Carotidas appellant.] Hæ arteriæ in dextra ſiniſtraque circa gutturſurſum procedentes ultra aures feruntur, quæ nomen inde ſortitæ ſunt, quod ſi reſæ, aut alterationem quandam expertæ Caron inducunt, quemadmodũ muſculi καρώδεις apud Hippocratem de articulis. Cartides. Muſculi. καροειδεῖς

Nerui recurrẽtes.] Hi ſunt nerui ſextæ cõiugationis cerebri, qui iuxta carotidas arterias deorſum feruntur, communi utrinque uelamento, & in Anatome plenius condiſces. Nerui recurrentes.

IN XXXVII. CAPVT.

ARteria aperte.] Galenus libello de tumoribus præter naturam hũc in modum habet. ἀρτηρίας δ' ἀναστομωθείσης, τὸ πάθος ἄνευρισμα καλεῖται. γίγνεται δὲ καὶ τρωθείσης αὐτῆς, ἐπειδὰν εἰς οὐλὴν μὲν ἀφίκηται τὸ προσκείμενον αὐτῇ δέρμα, διαμένει τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης: διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφιγμῷ τῶν ἐργαζομένων ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ θλιβο-

μένων ἀφανίζεται πᾶς ὄγκος παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν ἐστίας. Ex quo sententia, addendum in Paulo superius est ἕλκος, legendumque μένει δὲ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, non μένει δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας, &c. Hæc non annotauit Oroscius, uel Gemusæus.

Tumor omnis euanescit.] Codex græcus habet πῶς ὁ ὄγκος pro πᾶς ὄγκος. nec hoc aduerterunt Aristarchi nostri.

IN XXXVIII. CAPVT.

βρογχοκήλη Gutturosi.

GRandis in ceruice & rotundus.] Celsus lib. 7. inquit, At in ceruice inter cutē, & asperā arteriam tumor increscit, βρογχοκήλην. græci uocāt, &c. Qui hoc uitio laborāt gutturosi apud latinos nominātur. IN XXXIX. CAPVT.

συστροφή.

GAnglion.] Verti ganglion est nerui in modum concretio quod græce est συστροφὴ νεύρου. Nā indurātur nerui, contorquenturq; ac in nodosam affectionē coeūt. συστρέφεσθαι signat inspissari, coire, indurescere. IN XL CAPVT.

COpia uero ipsius] Vide Galeni commentarium de plenitudine: ubi copiam utramque fusissime exponit.

Ordo uenarum in mittendo sanguine.

At in capitis morbis] Galenus libro de anatomicis tractationibus quarto in eandem fere sententiā habet. In iis qui infra iugulum afficiuntur, siquidē sanguinē detrahere oportet, principium locum præsidii ratione uena possidet: quæ cubiti flexū accedit ſm quæ ad cubitū ipsum defertur. Tertiū communis, quartum quæ ab humeraria ad flexū cubiti pergit, postremū humeraria ipsa. In illis autē quos supra iugulum morbus infestat, contra, humeraria primum, quæ inde ad cubiti flexum porrigitur secundum, tertium communis, quartum quæ ab interiori parte flexum adit, quintum, quæ cubitum ipsum.

IN XLI. CAPVT.

Lenis cucurbitula.

LEuis itaq; Cucurbi tula.] Dicitur leuis cucurbitula, quæ sine scarificatu, & flamma imponitur. uide Galenum in libello de hirudinibus, reuulsione, cucurbitula, scarificatu.

Genera cucurbitularum.

Alii cucurbitulis usi sunt uitreis.] Celsus duo genera cucurbitularū ponit æneum, & corneū quanquā ex aliis quoque materiæ generibus fieri doceat. ac si cætera defecerunt calculus quoque pultarius oris cōpressioris ei rei cōmode aptatur.

IN XLII. CAPVT.

HIppocrates.] Libro de Articulis de ala mentionem facit, non autem certe altius ferrum adigi præcipit, quod nerui,

nerui, uenæ,& arteriæ subsint, quæ calorem istum ex ferramento tolerare nequeunt

IN XLIIII. CAPVT.

COnuenit igitur] Græcus codex plane peregrinā habet lectionē,quid enim sibi uult aristolochiæ mentionē facere,uti ferramento crustę excitandæ sunt. Habet autē in hunc modum. δεῖ ἐν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἐντίθεναι αὐτῆς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. hoc est conuenit igitur longe ar stolochiæ radicis oleo imbuta imponere ipsis crustas ignitas. Mihi autem legendū uidetur δεῖ ἐν αὐτοῖς καυτηρίοις πεπυρακτωμένοις τὰς ἐσχάρας ἐγχιθέναι,ut nos uertim⁹. Neglexerūt locū Oroscius & Basiliēsis castigator.

IN XLV. CAPVT.

GAlenus solam administrationem.] Libro quartodecimo Methodi hæc ad uerbum inuenies.

IN XLVII. CAPVT.

VOmica laborat. Græce est ἀφυστάμενον quasi dicas,abscedens. Celsus de ustione iecoris agens, dicit si uerò iecur uomica laborat,eadem facienda sunt,quæ in cæteris interioribus suppurationib. quidā etiā contra id scalpello aperiunt,ipsam uomicā adurunt Vomica in pectore. Ascites.

IN L. CAPVT.

QVo ueluti in utrem aqua colligitur.] Hoc est,si ascites hydrops est Nam ἀσκὸς utrem signat. Auicenna administrationem ex Paulo sumpsit. Ascites.

Imum abdomen adusq; tenuem.] Sic redidi ὑπογάστριον, quod ad uerbū sonat imū uentrē Sed abdomen imum ex Celso sumpsi,nam exterior uētris pars est,abdomen.forte ἐπιγάστριον legendū est, ut in sequentibus, χαλκοῦν καλαμίσκον διά τε τῆς τοῦ ἐπιγαστρίου,καὶ τῆς τοῦ περιτοναίου διαιρέσεως καθοίομεν.

IN LII. CAPVT.

QVomodo peritonæi.] Hoc caput ex sexto medendi Methodi libro sumptum est, uerum in codice græco, mirum quam mutilū & deprauatum. Oroscius aūt,& Basiliensis castigator non aduerterunt,in erratis interpretū occupati.

Quare etiam remedium.] Lege in codice græco ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἐν τῷ θερμῆναι.

Mox expressa calefacere] fac ἐκθερμῆναι τούτῳ τὸ ἔντερον.

Quæ græci Syringotoma.] muta in τὰ καλούμενα ὀρθὰ συριγγότομα. Figura autem laboranti. Adde in græco dictionem hoc pacto ἐπιτήδειον δὲ σχῆμα τῷ κάμνοντι

Cum in ſuperioribus deorſum.] Deeſt in græco, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω, κατάῤῥοπον.

Quoad totum exacte perſuatur.] Deeſt aliquid. Legendum enim ἄχριπερ ἂν ὅλον ἀκριβῶς ῥαφῇ.

In per reliquum abdomen.] Fac ex διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον hoc, διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριου.

Deinde ab hoc rurſus.] Hic multa deſiderantur plane neceſſaria quæ ſuperioribus adiiciantur, ne quis cõpendii cauſa ab ipſo Paulo prætermiſſa cenſeat. Sic igitur ex Geleno inſtaurari debẽt. εἶτ' αὖθις ἀπὸ τούτου πάλιν ἀρξαμένους συῤῥάπτειν αὐτῷ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ. κἄπειτα διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίον δέρματος. ἐκεῖθεν δ' ἂν πάλιν εἴσω διείρειν, συῤῥάπτοντας αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ διεκβάλλοντάς τε διὰ τοῦ πλησίον δέρματος, εἶτα, &c.

Pari modo ſi proxime oras.] Legendum eſt οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐγγυτάτω.

Id autem fiet in eum modum] Fac ἔσται δὲ τοῦτο κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον. Quid enim ſibi uult ἔσται δὲ τοῦτο κάτω. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον Vbi hic tua diligentia Oroſcie?

IN LIX. CAPVT.

καθέτηρ Svmpto igitur Cathetiro.] hoc inſtrumentum à demittendo dictum eſt. nam per id aliquis liquor in ueſicam demittitur à κατὰ & ἵημι. Eſt autem rectus ſypho, ut ait Gal.

IN LX. CAPVT.

Ligaminibus ſex proceſſuũ.] Hoc eſt ſex appendiculorum ἑξασκελεῖς enim ad uerbum ſonat, ſex crurum. à geometris petita dictio eſt, qui figuras quaſdã ἑξασκελεῖς nominant.

ἐπικόπος Super lapidem qui excidendis ſubiicitur.] Græce eſt κἄπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον κατ' ἐπίκοπου αὐτοῦ τοῦ λίθου hoc eſt deinde diuidemus infra calculũ ſuper ipſum lapidẽ qu

Nota. incidendis ſubiicitur. At uitiũ exemplaris eſſe puto, ponendumq́; pro τὸν λίθον, quod eſt calculũ, τὸν καυλὸν hoc eſt co-

ἑξασκελής lem. uerũ Aetius & alii ueteres, ſectionẽ in cole non infra ad futurã, uerũ ſupra fieri præcipiũt ſed κάτω. Sunt qui intelligãt ſuper lapidẽ ipſum qui inciditur.

IN LXI. CAPVT.

Dartos. Erytheroi dos. Tvnica erythroides.] Duæ ſunt teſticulorum tunicæ, dartos, & erythroides. Hic autem male habetur in Græco ἐλιτροειδὴς pro ἐρυθροειδὴς. Paulo poſt inuenies ἐρυθρὸν pro ἐρυθροειδῆ poſitum. Gæmuſeus locũ iã citatũ reliquit uitiatũ.

IN

IN LXII. CAPVT.

HVmoris ociosi in particulis scrotum impli.] In græco est ἀργὸν ὑγρὸν συλλεγόμενον περὶ τὸ μέρος τῶν τον ὄσχεον δια πλεκόντων σωμάτων, quod ad uerbum sonat. Oroscius humor collectus circa partem corporum scrotum implicantiũ. Mihi uisa est superior translatio manifestius. hoc te meminisse ueluti. Cæterum commune ramicum nomen est, Hernia ut ait Celsus: unde Herniosi appellantur.

IN LXIII. CAPVT.

Hernia.

RAcosin.] ita appellant græci ῥάκος quod uile detritumq; linamẽtum, ut superius annotatum est. Cum itaq; laxior cutis scroti & ueluti lacera pendet, rhacosia uocant.

Rhacosis.

Quod incidendis subiicitur.] Græce est κατ' ἐπικόπου σανιδίου, quasi dicas super asserem, super quem aliquid inciditur Superius de calculosis dixerat, κατ' ἐπικόπου τοῦ λίθου. Nõnulli calculum ipsum qui inciditur, exponunt, uerum in sequẽtibus dictio ἐπικόπος innotescet magis.

ἐπικόπου.

IN LXXII. CAPVT.

PEssarium aliquo cicatricem inducente unctum.] πριαπισκὸν reddidi pessarium, nam illud nihil aliud est quã penicillum, pudendi uirilis figuram repræsentans. Superius autem habetur, speculo quod græci διόπτραν appellant, à perspiciendo, Nam hoc instrumento triplici crure prædito, naturalibus dilatatis, latentes in utero morbi cõspiciuntur modum uero aptandi instrumenti uocant διοπτρισμόν.

πριαπισκός.

διόπτρα.

IN LXXIII. CAPVT.

SPeculi tridente.] Sic exposui τοῦ τῆς διόπτρας λώτου. Cum enim speculum tria habeat crura, aut columnulas, aut dentes, inuicem iunctos, sed qui diduci possint, non plane abhorrere uisum est à sensu, si tridentem speculi dicerem. Nã quid sibi λώτος apud græcos aliud uelit, nescire me fateor. Bernardus felicianus, qui mihi in Pauli sexto uertendo successit, græcam dictionem reliquit, Loton inquiens speculi.

λωτός

Lotos.

IN LXXIIII. CAPVT.

COntractum.] Male in græco codice est συνηγμένων pro συνηγμένην Paulo post λελεπτυσμένην, pro λελεπτυσμένην, rursus, postea indicem digitum unctum, λελεπισμένον habetur pro λελιπασμένον quæ omnia Oroscius neglexit.

Hydrocephalon fit, hoc est aquam in capite.] Hoc est ferè quod

Hydrocephalon.

quod Celſus dicit, ſolet etiam euenire ut infans humore diſtendatur, ex eoq; profluat fœd odoris ſanies.

IN LXXV. CAPVT.

MAnu ſiquidem ſiniſtra calida, inunctaq;.] Græce eſt, τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ἀριστερὰν θερμὴν, καὶ λελιπασμένην. fac λελιπασμένην à λιπαίνω. Et hoc reliquerunt ariſtarchi.

IN LXXVII. CAPVT.

SI oblique, ſpecillo duplici cuſpide.] male in codice Græco habetur, διαπυρίνῳ pro διπυρήνῳ.

Caulis modo porrecton.] Græce eſt ἀποκαυλισθεῖν, hoc notat caulium modo tranſuerſim fractum.

IN LXXVIII. CAPVT.

Fiſtulæ.

ANi fiſtulæ latentes.] Fiſtulæ ani aliæ tortuoſæ, aliæ multiplices, aliæ tranſuerſæ, aliæ ſimplices habentur.

Vel ſpecillo per fiſtulam.] Rurſus male in græco διαπυρίνου pro διπυρήνου habetur.

διαστολεύς διόπτριον

Inſtrumento quod ad ſedem.] Vocatur hoc διαστολὲς διόπτριον quaſi dicas diſtendens ſpeculum, uerum propriè dicitur διόπτριον de utero. Poteſt autem accommodari etiam ſedi, cum latentes in ea morbi ſint.

IN LXXXIIII. CAPVT.

DE extremarum partium præciſione.] Sic uocatur græcis ἀκρωτηριασμὸς. Celſus lib. 7. de Gangræna inquit, Gāgræna inquiens, inter ungues, alaſq;, aut inguina naſci, & ſi quādo medicamenta uincūtur, membrum præcidi oportere, alio loco mihi dictum eſt.

ἀκρωτηριασμὸν.

Ex cauſa exterius aduueniente.] Græce eſt ἐκ προκαταρκτικῆς αἰτίας, quaſi dicas præincipiente aut primaria cauſa, ut προηγουμένως de intentiore cauſa dicitur.

IN LXXXV. CAPVT.

POllicibus.] In græco eſt τῆς πρὸς μεγάλοις δάκτυλοις, hoc eſt ad uerbum in manus digitis magnis. Qūia uero pollex quaſi maximus oīum eſt, uerti pollicibus, Celsū imitat⁹.

IN LXXXVI. CAPVT.

VT ſanie excreta, ſecta hæc.] Codex græcus tātum habet, ἵνα ἐκκριθέντος, ubi addendum eſt ἰχῶρος, legēdnmq; ἵνα ἐκκριθέντος ἰχῶρος quod Oroſcius & Baſilienſis corrector nō annotarunt.

At in rectū ſuperne deorſum.] Hic quoq; mutila eſt lectio exemplaris

exemplaris græci. Habet enim εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς το καλἓ μενον ὑπεσάρκομα γίνεται τῆς, &c ubi legendum est, εἰ δὲ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω, τὸ καλἓ μενον ὑπερσάρκημα γίνεται, τῆς, &c. Istud quoque Aristarchi nostri neglexerunt.

IN LXXXVIII. CAPVT.

TElis extrahendis.] Telum uocatur, quicquid manu iaci mittiue in aliquem potest, unde quod græcos βέλος à βάλλω quod est iaceo dictum est. βέλος

Hastilia.] Sic exposui ἄτρακτα Galenns in exegesi Hippocratis inquit ἄτρακτον ἐ μόνον τὸν εἰς ἱερεργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, hoc est attracto non modo ad sacrificium utilẽ, sed ẽt sagittæ lignum significat. Alibi appellat τὸ ἐπίθεμα, nempe id quod imponitur Ego ut obtẽperarẽ Oroscio hastile dixi, q̃quã interpretatio mea satis erat manifesta. ἄτρακτον

Belulcum.] Celsus lib 7. hoc ferramẽtum ad Authorem Dioctem refert Est autem lamina uel ferrea; uel ænea etiam ab altero capite, duos utrinq; deorsum conuersos uncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuiterq; extrema in eã partem inclinata quæ perforata est βελουλκόν

Succus ex uentriculo.] Hoc est Chylus, quæ uox licet græca sit, medicis tamen non est incognita. Est autem proprie Chylus, succus ex alimento in uentriculo prima concoctione factus, nec proprie succus latine dicitur, quia uero aliam dictionem non habemus, ea utendum fuit. χυλός

Lamina quæ membranam custodiat.] uocatur græcis inde μηνιγγόφυλαξ. Celsus ut alias annotaui lib. 8. exponit in hunc modum. Lamina ęnea est, firma, paulum resima, ab exteriore parte leuis quæ demissa est, ut exterior pars eius cerebro proprior sit, subinde ei subiicitur, quod scalpro discutiendũ est, &c. Sequenti capite rursus ait, subiicienda lumina est, q̃ custodẽ eius mẽbranæ esse proposui, & super eã quicquid spinosum est, & intus eminet excidendũ est, forte non male ἐπικόπος dici potest. μηνιγγοφυλαξ ἐπικόπος.

IN XC. CAPVT.

VSque ad laminam secundam] Græce erat ἄχρι τῆς διπλόης Recentiores, iiq; barbari dicunt ad caluariæ tabulaturam, alii usq; ad duplicationem. διπλόη

Mirum in modũ Galeno cõmendatur] Vide librum sextum Galeni Methodi medẽdi, ubi de fracturis caluariæ agit.

Chœnicion.

χοινίκιον Modiolus. Chœnicion.] Celſus interpretatur modiolũ qđ ita deſcribit lib.8 cap 3. Modiolus ferramentum cõcauũ, teres, eſt imis oris ſerratũ per quod mediũ clauus ipſe quoq; interiore orbe cinctus demittitur.

IN XCII. CAPVT.

TEnui & ſorbili cibo.] Celſus lib 8 in quo Hippocratẽ magna ex parte ſequitur, habet. Deinde die tertio humidũ cibũ, quod Paulus dixit λέπταις, καὶ ῥοφημαπώδεσ τροφαῖς.

Celſus. Maxilla intra tres potiſſimũ ſeptimanas.] Huic ſñia Celſus aſtipulatur. ferè uero intra quartum decimũ & unũ & uigeſimum diem ſaneſcunt, maxilla, malæ, iugulum, pectus, latus, os ſcapulorũ, coſtæ, ſpina coxarũ, os tali, calx, manus planta.

Fracturarũ differẽtiæ Quod ſi fractura per tranſuerſum.] Fracturarum differentiæ quinq; ſunt, prima quæ fit ſchidacedon, altera cauledon. Tertia raphanidon, quarta ſycyedon, poſtremo alphitedon, prima aſſulatim quaſi per rectitudinem, ſecunda per trãſuerſum, tertia in raphani modum per fiſſuras, qua ta cucumeris modo, quinta in minutiſſimas partes ut farina efficitur.

IN XCIII. CAPVT.

LAmina quæ à tuendis]Græce erat μηνιγγοφυλάκος ἢ ἐτέρου ἐκκοπέως. Adhibetur ẽt lamina quàm in cerebri membranis uſurpamus, aliis quibuſdam excidendis: ut corium, uel aſſer, uel maſſa plumbea æneaq;. Puto autem legendum ἐπικόπου pro ἐκκύπεως. Nam ſuperius ἐκκόπεων facta iam erat mentio Præterea ſubiungitur, dictioni μυνιγγοφύλακος. In ſequenti capite Græce habetur προτυπȣται pro προσυπȣται. quæ omnia Oroſcius & Corrector Baſilienſis neglexerunt.

IN XCIX. CAPVT.

MAnubrii ligonis.] in Græco codice male habetur οἷον συλίον, pro οἷον σειλεὸς ꝙ Oroſcius & Gemuſæus præterierunt. Exponit autem Galenus, rationem adminiſtrationis huius commẽtario ſecundo in librum Hippocratis de fracturis.

κῶλα Artus. Membra. In medio membro.] Græca ſonant, ἐν μέσῳ τῶ κώλῳ frequentius uertunt τὰ κῶλα artus. Celſus autem lib. 8. uidetur etiam in articulis enumerãdis, dictione, membri, uti primum in hac ſententia Si breuius adhuc membrum eſt, & oſſa loco ſuo non ſunt. Item donec id membrũ cõfirmetur, de humeris, brachiis, cruribus, feminibus, digitisq; cõfractis uerba faciens.

IN CVII. CAPVT.

ADaptamus uero oſſa uecte.] Hoc eſt in locum ſuum com mode

mode restituimus. Cæterum μοχλίσκον quod à μοχλὸς descẽdit, uestem reddidimus uide Hippo. lib de fracturis, ubi habet, σιδήρια χρὴ ποίεεσθαι ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὅνπερ ἔχουσιν οἱ μοχλοὶ οἷς οἱ λάτυποι τρέονται, τὸ μέντοι πλατύτερον, τὸ δέ τι στενότερον, &c — μοχλίσκος.

Membris coniugalibus.] Dicuntur membra coniugalia, cum duo inuicem iungantur, ut in cubito duo ossa, in tibia itẽ duo. Rursus aiuga, quæ sola sunt, nulli consimili iuncta, ut brachium, femur, aliaq; id genus. Apud Galenum in anatomicis φλὲψ ἄζυγος de uena, quæ ex paribus thoracem intercurrentibus, sola absq; pari relinquitur, mentionem faciens. — Membra coniugalia. Membra aiuga.

Vt in litera χ.] Græce est κατὰ τὸν χιεσμένον, male pro χιεσμὸν, ut in sequentibus etiam habetur. Est autem χιεσμὸς, imitatio literæ χ.

Linamento illitum.] Idem μοτοφύλαξ & ἐμμοτὸν apud græcos est, prius qua in lintheolo seruatum significat: alterũ in lintheolo illitum. — μοτόφυλαξ, ἐμμοτὸν.

IN CXI CAPVT.

Differentias.] Cellsus ita scriptnm reliquit. Mouentur autem ea sedibus suis duobus modis. Nam modo quę iũcta sunt inter se dehiscunt: ut cũ latum scapularũ os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito & in crure, tibia à sura. Interdũ saltu, calcis os à talo. Modo articuli suis sedibus excidũt, &c. primũ παράρθρημα dicere poteris: alteru ἐξάρθρημα. — παράρθρημα.

Vsq; ad superficiem.] In græco legitur μεχρὶ τῆς ὀσφυός male nimirum pro μεχρὶ τῆς ὀσφύος. neglexerunt locũ Oroscius, & Gemusæus. — ἀξάρθρημα.

IN CXII. CAPVT.

De maxilla,] apud Græcos γένυς cum uoce κάτω significat maxillam, cum uoce ἄνα, malas. quanquam barbari maxillam inferiorem & superiorem appellent. Græci etiam dictione γνάθος in eodem significatu utuntur.

Σχᾶται.] Galenum commentario secũdo in librum Hippocratis, de articulis exponit quid sibi uelit σχᾶται. in hunc modum ὥστε τὸ σχᾶσθαι μυῶν καὶ νεύρων ἐστὶ πάθος ἀνὲυ ἀρθρήματος. ὁποῖον δέ τι τὸ πάθος τοῦτ᾽ ἐστί, δῆλον μὲν κἀκ τοῦ φᾶναι παραλλαγαί. hoc est, quare σχᾶσθαι musculorũ & neruorum affectus est citra articulamentum. Qualis autem affectus hic sit, constat quidem ex eo quod dicit, peruersiones. — σχᾶται.

Maxillam

Maxillam cõmittũt] Hippocrates legit συμβάλλουσι τὰς κάτω γνάτος. codex impressus Pauli dictionẽ κάτω nõ habet. Tu lectionẽ corrigito secundũ Hippocratem, ex quo hæc ad uerbum sumpsit Omisit Oroscius, & Castigator Basiliensis.

Sin autem utraq; maxilla] Græca sonant, ἢν δὲ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι. Hoc est si maxilla utraq; parte luxata fuerit nõ ut recentiores interpretantur, maxilla inferior, & superior, quæ malæ rectius dicendæ sunt. Galenus orationem Hippocratis, unde hæc sunt transcripta, in eum modum interpretatur, ἐν ταύτῃ τῇ ῥήσει δόξῃ γνάθους ὀνομάζειν οὐ τὴν γένυν ὅλως, ἀλλ' ἑκάτερον τῶν μερῶν, καθ' ἃ πλατύνεται αὐτή. δόξῃ δὲ καὶ τὰ κάτω πέρατα καθ' ἄγυμνον καὶ ἄσαρκον τὸ ὀστοῦν ὀνομάζειν γένυας, &c. Quæ ita exponere possis. In hac oratione uidetur γνάθους non absolute maxillam appellare, sed utrãq; partem, in quibus ipsa dilatescit, uidetur etiam ima extrema ĩ quibus os nudum & ex carne est, maxillas nominare.

Interpretatio Hippocr.

Secundum horum directam aciem.] Pauli codex græcus habet κατὰ τάξιν, forte καθ' ἴξιν & ut Gal. dicit καθ' εὐθυωπορίαν, ut scilicet dentes primores in maxilla, primoribus in malis, Canini caninis, molares molaribus respondeant. Hippocratis uerba hæc sunt, τὸ δὲ ἀτραβὲς μάλιστ' ἂν γνοίης τοῖσιν ὀρίοισι τῶν ὀδόντων τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω καθ' ἴξιν. Nõ annotauit Oroscius, nec Gemusæus correxit.

Oroscius, καθ' ἴξιν.

Nam musculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, carum inducunt] Græca ita sonant. καρώδεις οἱ μῦες οὗτοι καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. Galenus locum exponens commentario supra citato inquit, utrunq;, & alteratio & musculorum tensio carum potest efficere. Nam tensio hæc fit, filamentis quæ prius erant laxa, nunc omnibus secundum rectam lineam extensis Alteratio, dum calefacti, aut refrigerati, aut humectati, præter modum fuerint, aut inflammationẽ, aut erysipelas fuerint experti.

καρώδεις οἱ μῦες Quomodo caros.

Hic igitur decimo die potissimum moriuntur.] Mutilus est codex Græcus Pauli. habet enim οὗτοι οὖν καὶ θνήσκουσι καὶ μάλιστα. pro quo legendum est, οὗτοι οὖν θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα, ut habet Hippo. lib de articulis. Gal. ibidem exponit dictionem μάλιστα. pro ἐπὶ τὸ πολὺ, quod est plurimum, magna ex parte, & ut nos diximus. potissimum. Oroscius & Gemusæus locum prætericrunt.

IN CXIIII. CAPVT.

PRocessus ancoræ similis.] Est hic processus interiore in parte exiguus,acutusq; anchoræ modo,qui etiam ab aliis κοϱακοειδὴς dicitur,quod extrema ipsius pars,ita corniculæ rostrum exterius inclinat.

Musculi bicipitis,] Vide Galenum de usu particularũ, & de Anatomicis tractationibus Est aũt ex colli musculis anterioribus,qui in duplici capite ligaměta fortia obtinet, unũ ex processu anchorali,alterũ ex elata supficie scapularũ ceruicis.

Ipsumq; humeri fastigium.] Quidam anatomici scapularum cũ iugulo cõpactionem Græce nominãt ἀκϱώμιον quasi dicas summum humerum,alii tertium os esse prædicãt, quod in ipsis tantum hominibus deprehenditur,ubi igitur in Græco codice habetur ἀκϱωμίον, ego reddidi summum humerũ, aut humeri fastigium.

Lignum quod Græci hyperon.] Lignum est pistilli modo factum,unde etiam nomen habet, frequens apud Hippocratem de articulis. Hyperon.

Atq; hoc in scalæ gradu.] Celsus lib.8. de humero luxato Paulo consentit,sic (inquiens) brachium deligatum super scalæ gallinariæ gradũ traiicitur,ita alte,ut consistere homo ipse non possit.Hippocrates hãc restitutionem per scalæ gradum separat ab ea quæ fit per hyperium,estq; apud illum, quintus restituendi modus,quanquam in sexto modo, scalæ etiam faciat mentionem. Scala gallinaria.

Ambe.] Ad uerbum transcripsit ex Hippocrate, & Celsus Hinpocratem lib.8 quasi expressit in hunc modum. At si uastius corpus,neruiúe robustiores sunt,necessaria est spathula lignea,& quæ crassitudinem duorum digitorum habet,& longitudine ab ala ad digitos perueniat. In qua summa capitulũ est rotundum & leniter cauum,ut recipere particulam aliquã ex capite humeri possit. Ambe. Celsus imitatur Hippocr.

Panniculo circundatũ.] Celsus idem aliis uerbis exponit. Eoq; spatha fascia inuoluta,quo neruis tactu lædat, ad alam à brachio dirigitur.

IN CXV. CAPVT.

SAni cubiti inspectio.] Methodus hæc est quam Hippo.lib. de medicina exponit,quamq; Galenus similitudinis,& dissimilitudinis Optime enim affecta pars cognoscit, si cũ sana conferatur. Codex autem Græcus male habet πάθεσις pro πάϑησις. Methodus similitudinis,& dissimilitudinis.

παθησις. Quid enim sibi uult, ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις, hoc est sani cubiti affectus arguit, quomodo id qđ sanum est, simul affectum est? Melius igitur mea sententia πάθησις quod est disciplina. ego dixi inspectio. Aristarchi nostri non aduerterunt.

IN SEQVENS.

APpellaui Brachiale eam uincturam, qua brachium cũ extrema manu committitur. Celsus palmam nominare uidetur in octauo. Græci dicunt καρπὸν.

IN CVIII. CAPVT.

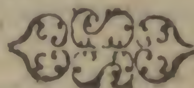
VErtebræ spinæ.] Hoc caput Paulus magna parte ex Hippocrate transcripsit, Auicẽna autem quasi ad uerbum ex Paulo transtulit. In hoc discrepamus, ubi ego sculpturã uerti, ille foueam habet, ubi ego asserem, ille tabulam.

IN CVIII. CAPVT.

INtenso autem affecto Crure] Mutilus est codex Græcus impressus uel Basileæ, uel Venetiis id quod etiam ex Auicenna manifeste constat. Habet autem codex in hunc modũ: ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν στέρνων ὡς δύο δακτύλους. nimirum pro ἐντεταμένου δὲ τοῦ πεπονθοτος σκέλους πλέον τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δάκτυλους. quod miror Oroscium ex suo castigato exemplari non aduertisse.

Comprehendens qua crassissimum.] Hic etiam male in Græco legitur κατὰ τὸ βράχυτατον, pro τὰ τὴ πάσχυτατιον. Id etiam omiserunt Oroscius & Gemusæus. Ex superioribus lectio poterat corrigi, nisi in aliorum erratis nimium fuissent oculati.

FINIS LIBRI SEXTI COMMENTARIORVM.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGIN.

LIBER SEPTIMVS.

IBER hic ſeptimus Pauli de ſimplici & compoſita medicina, partim ex Galeno, partim ex Dioſcoride partim etiam ex Oribaſio, tranſcriptus eſt, ordines Galenus præcipue, uires & deſcriptionem Dioſcorides, cōpoſitionem medicamentorum Oribaſius tradidit, quanquam hic quoq; à Galeno & aliis miſturarū ratione ac ceperit. In codice Græco habetur ἐκνεκροῖ hoc eſt ad uerbū emortuū reddit, nos diximus ſenſū aufert. Oroſcius maledicit legendū νεῦροῖ cū potius quadraret ἐκνευροῖ, qđ eſt eneruat. Oroſcius.

IN II. CAPVT.

MOderatum ſane medicamentū.] Galenus ſm genera inquit, medicamentū affectioni cui adhibetur, potentia reſpondere oportet. Cæterum hic ordines quatuor enumerat, quos Græci τάξεις καὶ ἀποστάσεις nominat. Galenus etiam ἀριθμοὺς hoc eſt numeros appellat, nos ordines, interualla, abſceſſus, & gradus appellamus. ταξείς. ἀποςασείς

Vt iam ſenſu priuent.] Gręce eſt, ὡς ἤδη νεκροῦν, quaſi dicas, ut iam mortificent, hoc enim frigida uehemēter, in membris efficiunt, ut emoriantur, ſenſúque priuentur. In ſumma nihil aliud eſt ἐκνεκροῦν quàm uita & ſenſu priuare. ἐκνεκςὄν.

Poterat Oroſcius ex hoc loco, ſuperiorem lectionem ſatis caſtigatam deprehendere, uerum calumniandi animus eò illū prouexit, ut bene dicta etiam deteriora faciat.

IN III. CAPVT.

AGallochum.] Aetius lignum hoc deſcribens,à ſimilitudine quadam coloris Aloes,Xilaleon nominauit. Hunc ſe cuti recentiores quidam non dubitarunt Lignum aloes, appellare. In ſumatra nuper à Luſitanis inuenta, magna copia eſſe fertur. Ad odorem gentes hæ utuntur. Nam ſi in manu lignum hoc retineatur optimum ſpirat odorem.

Lignum aloes.

Flaccidum eſt ſuperfl.] Gale.πλάδον interpretatur περίτην ὑγλότητα. Cum itaq; humiditate ea ſtomachus eſt irriguus, flacceſcit,reſoluiturque. Hæc dixi,ut intelligas, Lector, uerſionis mea rationem.

πλάδος

Anchuſæ quatuor.] Ex Galeno tranſcripſit:quãquã & Dioſcorides fere omnia habeat. Verum Galenus & Paulus in hoc à Dioſcoride diſſentiunt,quod onochelon uiperarum morſibus conuenire dicant,forma cataplaſmatis adhibitam, ad alligatum,& comeſtam his uerbis, καταπλασσομένη τε περιπτομένη,καὶ ἐσθιομένη. Dioſcorides de foliis ἐσθιόμενα. καὶ πινόμενα,καὶ περιαπτόμενα.

Polytrichum. Callitrichum. Trichomanes.

Adianthum.] Adianthũ & Polytrichon idẽ ſunt, Callitrichum,& Trichomanes etiam idem. Duæ igitur ſpecies tantũ ſunt nõ quatuor,ut officinæ putant. Vna herba eſt adianthos in duas partes ſeparata,una proprie adianthũ dicitur, de qua Dioſcorides priuatim in uno capite tractat,foliis magis albis coriandro ſimilibus & longioribus. Altera pars ſequenti capite explicatur,diciturq; Trichomanes,foliis filicis tenuibus, nigrioribus primo,& breuioribus hæc proprie uocatur Callitrichon. Pharmacopolæ in duobus communi uocabulo capilli ueneris utuntur.

Capilli Veneris.

Athera] Ex Dioſcoride ſumptum,uerũ clauſula hęc apud illum non adeſt,ἀπὸ σίτου quod eſt è frumento.nec apud Galenum,nec Oribaſium inuenitur.

Aegilops] Auene ſecundũ genus.Primũ βρόμος dicitur.

Acatia.] Veterum acatiam non habemus. utimur autem quadam ex fructu pruni ſylueſtris facta. uerum recte aliquis uterur loco acaciæ ueteris,rhu obſoniorum,quod ſumach uocant officinæ,ut quidam eruditus annotauit.

Quid loco acatie ueræ ſummi poſsit.

Acanthus.] Si Dioſcoridis acanthũ,& noſtrã Branchã urſinã cõferas,idẽ plane eſſe intelliges. Verg dixit,mollis acantib.

Brancha urſina.

Acinos] Ex Dioſcoride tãtũ hoc tranſcriptũ eſt, ubi φύγεθλον.

λον interpretatus ſum panum, & ἐρισυπέλατα ſacros ignes. Acorus ueterum.

Acoron] Acorus ueterum, Galanga noſtra eſt: noſter autem acorus ſpecies glandioli.

Amaracus.] Paulus & Galenus duo capita de amaraco & & ſampſucho faciunt: eaſdemq; uires utriq; attribuunt. ac ſi autores conferas idē plane ſunt. Amaracus aūt magis apud cyprum celebratus, ſampſuchus in tota Græcia præterea amaracus paulo erit odoratior, quam hodie apud Gallos maioranā gentilē dicunt quęq; magis humi ſerpit. Sampſuchus erectior minusq; odoratus. Dioſcorides etiā diuerſa fecit capita de unguēto amaracino & ſampſuchino, qđ alterū ex nobiliori maiorana in Cypro & cyzicenis, alternm per totā græciā fieret. Galeni aūt Amaracus eſt, quā hodie Matricariā nominamus. Amaracus Sampſuchus. Matricaria.

Amaranthus.] Nota herba eſt apud Gallos, uocāt eā paſſeuelutum, quod coloris gratia ſericum coccineum uincat. annotauit Ruellius. Amaranthus.

Ambroſia.] Frequēs reperit̄ in gallia inter exiles & madidas ſegetes qua meſſores ſe coronāt. Vinoſa herba ruſticis dr̄, alijs uinoſa ruta, qđ folio rutā, & odore uinū imitet̄. Quā officinæ ambroſiā noīant, polemoniū antiquorū ē, nō ambroſia. Ambroſia. Polemonium.

Ampelopraſum.] Exulcerat. Gręcus codex habet κακοῖ. at ego legendū ex Gal. cenſeo ἑλκοῖ. quod caſtigator Baſilienſis diſſimulat me annotaſſe priorem Oroſcius neglexit.

Anemonæ omnes.] Hoc eſt oēs ſatiuæ ſpecies. Duo n. genera tm̄ habentur. Satiuū, & ſylueſtre. Satiuū nos papauer rubrū appellamus, eoq; utimur in triticis naſcente. ueteres aūt nunquā papaueris noīe uocarūt. Germani clapperroſen, galli paſſe fleur. Ipſa nomenclatura à uēto ſumpta eſt, qđ eo flāte, flos ipſius aperiat̄ Erratica nūcupat̄ gallis coquerelles, primo uere creſcit flore purpureo, mulierculæ hac noua tingūt. Oroſcius. Duo genera. Anemonę.

Lac in mammas ſuggerūt.] Ex Gal hæc omnia ſunt tranſcripta. Verum in illo ἀνασπῶσι quaſi dicas, ſurſum in mammas adducunt. In Paulo autem & Dioſcoride κατασπῶσι. ἀνασπῶσι

Aparine.] Addendum in codice græco particula, τι. nam ſententia imperfecta eſt, ſi tantū legas ἔχει δὲ καὶ λεπτομερές. fac igitur ἔχει δὲ καίτι λεπτομερές. Hoc Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis annotaſſe debuerunt, uel exemplari adieciſſe.

Ariſtolochia] Duab. tm̄ ſpecieb. in officinis utimur, Lōga & Rotūda. Sarmētacea negligit̄, unguētis alioquin utiliſſima.

Lappa. Maior. Minor. Arction prosopitis.] Herba est, quam officinæ uocant Lappam maiorem. Alterum arction uirbasco simile, Lappam minorem appellant.

Armeniacum.] Hoc est lapis armenius apud Diosc. lib. 5.

Arnabo. Arnabo] Idem est, quod Serapio uocat Zurumbet, Cassiæ fistulę, & cubebis uiribus respondens.

Arthemisia. Archemisia.] Duplex, monoclones, & polyclones, matricaria species illius est, per unum & plures ramos distinctæ. Nam & hæc plures habet ramos.

Baccara. Asarum] Vulgus Baccharam appellat. Germani Haselwurtz. Galli, Racabarant.

Fuligo] In græco est κατάγματα. Sic etiã habet Dioscorides. Nescio cur Oroscius τραύματα legendũ censeat, cũ ipsę quoq; fracturæ ossium ad cicatricẽ uenire dicantur. siquidẽ raro sine ulcere carnis, fractura accidat, nec κατάγματα solũ de

Oroscius. capitis fracturis dicitur, ut putat Oroscius, sed omniũ mẽbrorum quod intellexisset Oroscius si Hippocratis librum de fracturis legisset.

Mumia. Aspalthus.] Vero aspaltho in officinis caremus. Possumus autem ipsa Munia loco ipsius uti. Nã in Syria pauperes mortui bitumine implentur, ueunduntur&q; postea Diuites autem myrrha, aloe, croco, balsamo, aliisque id genus conduntur.

Asphodelus] Pharmacopolæ, aphrodilorum uocant.

Atriplex] In græco codice uidetur addendum ταχέως. Nam διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται, quod est, quare etiam per uentrem transit, imperfecta est sententia, & communis cũ aliis omnibus. Nam per uentrem uniuersa quidẽ transeunt, alia uero cito quæ ταχύπορα, alia tarde, quæ βραδύπορα dicuntur. Legendum igitur cum Galeno διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται ταχέως. non aduerterunt nostri Aristarchi.

Vngula caballina. Bechion.] Officinæ uocant ungulam caballinam.

Borago. Buglossum. Buglossum.] Dioscorides & antiquorum Buglossum est, quam hodie boraginem uocamus. Ei uero quam buglossam appellant officinæ, respondet ueterum Cirsion dictũ. Itaque buglossum duplex erit alterũ minus, diceturq; nostra uulgaris borago, alterũ mai⁹, qđ Cirsiõ apud ueteres dici monuimus.

Sabina] Duplex est, altera Cupresso similis, altera tarmarici Germani seuerbaum, Galli sauinier appellant.

Corallina. Muscus marinus. Officinæ Corallinam uocant. In gręcia ad uermes

ad uermes puerorũ quasi præsentanæo remedio utuntur. Imo etiã purgare dicit, etiã uim astringentẽ ueteres ei ascripserũt.

Lemnium miniũ] Celsus miniũ uertit μίλτον. Manardus corrigit Barbarũ, quod minium dixerit, non rubricam, ipse culpandus. Cæterũ officinæ uocant Terram Sigillatam, quã multis annis fictitiam, imo etiam hodie uendunt, rubricã quandã ex terra sigillata & bolo armeno mixtam exhibentes. ueram nunc Venetiis ex Lemno allatam habes: quæ ibi in collæ quodam fuluo colore nascitur. olim Dianæ sigillo eam imprimebant, unde etiam sphragis dicitur. nunc Turcico insignita est. Minium.

Terra armenia.] Hactenus globulos quosdã in medio impressos ex Germania allatos pro bolo armeno officinæ uendiderũt, uerus aũt bolus armenus est, terra illa sigillata turcicis literis, si supremã & inferiorẽ partẽ auferas. nam cũ in Turcia imprimunt, adiiciunt sabulũ albũ, ut melius signũ recipiat.

Senecta anguis.] Hoc est exuuiũ, qđ uerno tẽpore deponũt.

Nuclei acinorũ uuę.] Gręcus codex deprauatus est, qui habet ψυχρὰ hoc est frigidi. pro τρυφνὰ quod est acerbi. Dioscorides dixit στυπτικὰ hoc est astringẽtes. Oroscius omisit. Gemusæus inuitus cõcedit ita legendũ, dissimulãs me id antea annotasse.

Gingidiũ.] Paulus siccare dicit ordine tertio: Galenus, κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, hoc est secundo ordine uel abscessũ. Nota.

Pollen farinaceus.] Tritici intelligendũ est.

Tedę] Teda proprie dicta, à græcis δᾴς & δᾴδιον uocatur sui generis arbor in Illirico est, redundantior humore quàm reliquæ parcior liquidiorq; quàm picea, flammis & lumini sacrorum quoq; grata. Improprie tedus appellamus, tum piceæ satiuæ partes imas tum alia quoq; ligna, quæ flamma olei uel picis illitu concepta faculæ modo lucent. Teda.

Daucos.] Vero dauco caremus, qui in Creta nascitur, Noster daucus in officinis est species pastinacæ syluestris. Cum autem easdem uires habeant, nil refert hoc loco dauci uti.

Dictamnus.] Hanc non habemus. In Creta tantum nascitur, unde facile haberi potest, quam officinę pro Dictamno uendunt, non est, nec etiam pseudo dictamnus. Dictãnus.

Dracunculus.] Duplex est, maior, & minor. maior Serpentaria in officinis appellatur.

Quercus. Quod sub glandis corio. Dioscorides etiam habet. Tunica glandis putamini subiecta.

Orofcius. Ehenus.] Paulus habet græce ἐπιςατοῦντα nullo ſenſu pro ἐπισκοτοῦντα. Sic etiam Dioſcorides Oroſcius non aduertit, nec Baſil enſis caſtigator.

Veratrũ] Olim ueratrũ album in uſu frequentiſſimum erat, nunc nigrũ, idque ſolum forte quòd illud moleſtius euacuet. At ueratrũ ælbum ſi recte correctum exhibeatur, citra moleſtiã purgat, maxime atra bile laborãtes, & lue hiſpanica.

Hermodactylus. Hermodactylus.] Alius hic eſt ab eo quẽ officinæ hermodactylũ appellant. Hermodactylus ſerapiones duo cõprehendit, ephemerũ, & colchicũ. Illud nõ lethale, hoc pernicioſum. Sed in Italia colchicũ min⁹ noxiũ eſt, officinarũq; hermodactylus, colchicũ exiſtit. Soluit ad ſanguinẽ uſq;. Ephemerocarem.

Eupatorium] Eupatoriũ antiquorũ eſt noſtra agrimonia, quid autem noſtrum Eupatoriũ ſit adhuc me neſcire fateor.

Spelta. Zea] In Germania inferiori, & Italia ſpeltam appellant.

Zithus.] Potus eſt ea ordeo aqua reſoluto. uocant ubiq; cereuiſiant quanquã ea ex aliis etiã frugibus fieri ſoleat.

Iſatis.] Glaſtum latini uocant. Galli Guadum.

Caucamum.] Serapionis lacca eſt, non autem ea quam officinæ uendunt Tria enim nomine laccæ ueneunt, unum uerum caucamum, alterum grana quędam arte facta. Tertium unde color carmeſinus conſit.

Oroſcius, Cadmia.] Manifeſtus error in græco. Legendum enim βοτρυΐτις λεπτομερεστέρα πλακίτις δὲ παχυμερεστέρα. Oroſcius omiſit Gemuſæus diſſimulat me annotaſſe.

Calamintha.] Nepita Romanis uocatur. Tres ſunt ſpẽ. Prima foliis ocymi, altera odorẽ pulegii habet. Tertia foliis mentaſtri. Officinæ ſecundã uocant herbã cattorum. Tertiã cala-

Calaminthæ. menthũ, quæ cæteris eſt ignauior. Quidã ſecundã ſpẽm ꝓprie Nepitã à Romanis noĩari dicũt. Gal. aũt libello de paratu facilibus inqt, Calaminthã abſolute Nepitã Romanas appellari.

Caros.] Officinę Carui appellant.

Carpeſium.] Myropolæ Cubebas nominant.

Cubebæ. Nux.] In græco deeſſe aliquid ex dictione κἂν intelligo. Nam Galenus ita habet, κάρυα τὸ δένδρον ἔχει μέντι κἂν τοῖς βλαςοῖς ςυπτικὸν, κἂν τοῖς φύλλοις. Tu igitur hinc reſtitue. Caſtigatores neglexerunt.

Caſſia] De Caſſia odorata hic intellige Caſſia fiſtula antiquis eadem erat quæ odorata. Officinarum Cinnamomũ,

ſeu

ſeu canellæ uilioris fruſtra, Caſſia illa antiquorũ uidetur. Nũc autem uulgus caſſiã fiſtulã accipit pro ſiliqua illa humore nigro intus plena, ueterib. incognita. qua purgamus hodie bilẽ.

Ceraſia.] Acida inquit conueniunt phlegmaticis & excrementoſis ſtomchis. Male in codice græco legitur φλεγματώδεσι καὶ φλεγματικοῖς. Mutanda autem ex Galeno φλεγματώδεσι καὶ περιττωματικοῖς. Quod Cẽſores nr̃i nõ annotarũt.

Ceratoniæ.] Pauli codex græcus habet, ξηραντικῆς ἐστὶ καὶ ψυκτικῆς hoc eſt ſiccantis facultatis eſt & refrigerantis. Galenus pro ψυκτικῆς, legit στυπτικῆς. hunc nos ſumus imitati non admonuerunt caſtigatores, Nota,

Galla.] Duo gallarũ genera tantũ in uſu mediocrem ſunt: unũ ſolidũ, alterũ perforatũ. aliorũ compluriũ nullus eſt uſus.

Cinnamomum.] Hoc caremus. Nam quod nos Cinnamomum, aut canellam uocamus caſſia potius fiſtula antiquorum exiſtit Nam cinamomum fiſtula aut canella non eſt, ſed arbuſtum uide Galenum de Antidotis.

Hedera.] Quod officinæ gummi hederæ, appellant, non eſt lachrima hederæ, ſed alterius cuiuſdam arboris quam ignoramus. poteſt autem haberi lachrima uera hederæ. Gummi Hederæ.

Cichoreum.] Paulus uocat cichoreum, ſyluaticam ſerem, ſeu, intybum. Græci tamẽ alii cichorei uocabulo tam domeſticam, quàm agreſtem appellant Domeſtica duplex eſt, una latioribus foliis, lactucæ ſimilibus quam uulgus corrupto uocabulo Endiuiam quaſi intybum nuncupant. Altera ſtrictioribus folijs. Officinæ has duas ſcariolã quoq; nominant. Iam ſyluatica etiã duplex habetur, ac proprio nomine cichoreum ſeu picris ab amaritudine dicitur. Quanquam græci alij cichorei nomine, tam domeſticã quàm agreſtim ſerim accipiãt. At quã hodie uulgus herbariorũ Endiuiã oſtendit in aruis ſponte naſcentẽ, ſolio lactucæ puſillo, aculeato, caule ſpinulis horrido, cãdicãte, cui ſuccus ineſt lacteus, ſylueſtris lactuca exiſtit. Intybi ſpecies.

Clematis.] Bis habetur in codice græco κληματῖτις pro κλημάτις. non emendarunt cenſores. Oroſcius.

Cnicus.] Officinæ Cartamum appellant.

Gummi.] Arabicum intellige, abſolute dictum.

Lixiuiũ.] Protoſtacton multi etiã celebres uiri trãſtulerũt cinerẽ qui primus deſtillauerit, uerũ ideo non eſt dictum lixiuium protoſtactũ, ſed quod primariũ ſit lixiuiũ, & principale. Lixiuium protoſtacton.

Coſtus.] Vero coſto caremus. Poteſt autem ex Arabia, aut Syria haberi.

Hordeum.] Polenta græcis ἄλφιτα dicitur. Eſt autem proprie ordeum torrefactum. Ptiſana uerò ordeum decorticatū.

Sigillum Mariæ.

Cyclaminus] Duplex, prima ſpecies panis porcinus officinis, aut Rapum terræ latinis à rotunditate dicitur. Altera Sigilllum Mariæ, officinis appellatur.

Lichen.] Hæc eſt herba, quam officinæ hepaticam nominant, iocinorum fibris ſimilis.

Leucoion.] Per ſe ſignat uiolam albam quam gariophyllatam albam uulgus nominat. Refertur tamen nomen hoc leucoion, etiam ad omnes alias uiolas, præſertim ad eas quæ primo uere naſcuntur, ſiue albæ, ſiuæ purpureæ, ſiue luteæ fuerint Apud Columellam, habetur. Leucoia candida.

πεύκης πύτις κῶνος

Fuligo.] Fuliginē pini, coni, & piceæ acriorem eſſe prodit. Mirum in modū uariant interpretes in his uocibus reddendis miſereq; ſe torquent Gaza πεύκην transfert pinum, πίτυν, piceam. Κῶνον, Conum. Hunc fere ſecutus eſt Marcellus, niſi quod πεύκην exponat tedam. Conū autem nucē pineam interpretatur, ut accipit Dioſcorides, aliiq; ueteres græci. Galenus autem Canon arborē appellat, fructum eius, hoc eſt nucē. κόκκαλον, & στρόβιλον. Atq; hoc pacto apud Paulum accipi debet.

Lapides.] In græco eſt μέροξος, lege μόροξος. Dioſcorides uocat μόροχθον. alij etiam μόλοχθον.

Lycium.] Officinæ uerum Lycium non habent.

Atramentum Indicum] Dioſcorides uocat lapidem Indicum, præterea aſtringentis eſſe naturæ tradit. unde codex Pauli græcus emendari debet legendūq; τῶν στυφόντων pro τῶν ψυχόντον, quod Oroſcius non annotauit. Gemuſæus diſſimulat me id oſtendiſſe, textumq; relinquit deprauatum.

Melantheria.] Verti, creta ſutoria, ex Scribonio qui ea caligulas calceamentorum tingi ſcribit.

Melanthium.] Nigella eſt. Quam officinæ oſtendunt, uera non eſt. Nam ſemē eſt ſubflauum, cū nigrū eſſe debeat, acutū, boni odoris. Galli melle noyre. Germani ratten appellār.

Myxa.] Officinæ Sebeſtem nominant.

Oenanthe.] Duplex, una ſolaui foliis herba, quę uitiis nō eſt, ſed ob fructū racemoſum uitis appellat̄. Altera labruſca quę à uite domeſtica nihil differat, niſi q a ſylueſtrē habitum

referat,

referat, nec colitur, uocant Oenanthe, labruſcæ flores, quanquam & herba ſit eiuſdem nominis.

Opos.] Codex Pauli Græcus ὄπιον habet, Galenus ὄπος. Superius de lachryma papaueris quæ opium dicitur, actum eſt. Hic de laſerpitii liquore: qui partim belzuinum partim aſſa fetida dicitur officinis. ὄπος.

Eruum.] Dubitatur, an officinarum eruum uerum ſit nam intus flaueſcit, cum album eſſe debeat?

Orminum.] Vulgus in Gallia uocant: Toute bonne, aut Balſamitie.

Oryza,] Vulgus Rizam appellat, prima adempta litera. Rizum.

Petroſelinũ.] Verũ petroſelinũ nõ habemus, forte noſtrũ eſt apiũ hortẽſe, qđ Dioſcorides cõdimẽtis accõmodatũ dicit.

Peuce] Vbiq; interpretes græcorum πεύκην pinum, interim pinaſtrum reddunt.

Piſtacea] Officinæ, phiſtica nominant, aut phyſtico rum grana. codex græcus male habet λεπτῶν, pro λεπῶν. Nõ emẽdarunt cenſores noſtri. Phyſtica. Oroſcius.

Pityides.] Dioſcorides pini, piceæq; fructus nominat. Galenus piceæ tãtũ, illosq; abuti dictione ait qui utriuſq; arboris fructũ ita appellãt. Sunt aũt interni nucum pinearum nuclei.

Poligonatũ.] Officinæ Sigillum Mariæ, uel Salomonis dicunt, item genicularem & fraxinellam. Sigillum. Mariç.

Pompholyx] Officinæ Tutiam nominant. codex Græcus σαρκώδεσι hoc eſt carnoſis ulceribus, pro καρκινώδεσι habet. Non aduerterunt Ariſtarchi noſtri. Tutia.

Propolis.] Vnguentarii Ceram uirgineam nuncupant.

Reſinæ.] Dici non poteſt, quàm interpretes Græcorũ tum antiqui, tum recentiores in arborum quæ reſinas fundunt, nomenclaturis euarient. E pinu dixi, quam Græci πεύκην uocãt, hanc Marcellus Thedam exponit, qua ratione, ignoro Gaza, Hermolaus pinũ aut pinaſtrum. Strobilena. Hermolaus uertit Reſina è Strobilo, ut hæc etiam ſit arbor. Nam Plinius de pinu & pinaſtro agens, Eaſdem arbores alio nomine eſſe per oram Italiæ, quas ſtrobilas uocant, pleriq; arbitrantur, &c. Eadem igitur arbor eſt ſtrobilus, quæ Conos ſuperius dicta eſt, pineas nuces ferẽs. Ruellius interpretatus eſt. Reſinã Strobilinam quæ ex nucibus pineis fiat, ſecutus Pliniũ, qui 16. lib. inquit, pinus fert minimũ Reſinæ, interdum ex nucibus ipſis. Nota.

Itaq;

Itaq; cõfundunt hæc nomina πεύκην,κῶνον,στρόβιλον addit et πίτυν,pro pinu,aut pinastro,aut picea , cũ inter se et uiribus respõdeãt, eoq; minus periculi est in expositionũ diuersitate.

Rhus.] Officinæ sumach appellant.

Sagapenum.] Seplasiarij Serapinum uocant.

Sandaracha uera. Sandaracha.] Officinæ ueram sandaracham non habent, aut saltẽ ignorãt,uernicẽ team uocantes.uera aũt est, quæ in argẽti fodinis cũ auro & argẽto inueniẽ,flãmeo colore russescit,ita ut cinnabarim quasi referat,odore sulphuris uirus. Id qđ in auripigmẽto rubrũ est,uera est sandaracha, licetq; auripigmẽto loco sandarachæ uti,cũ idẽ quasi sint, simulq;, alterum alteri iunctũ ex fodinis colligãtur.Hoc solũ differunt,qđ auripigmentum nondũ à natura perfectũ sit : sandaracha autem per concoctionem naturæ,debitum colorem acceperit.

Seseli.] Tria sunt genera seselios,Massiliẽse, Aetiopicũ,& peloponnesiacũ.Massiliensis descriptio cõuenit cũ nostro,sileri mõtano,ut uocant uulgares,at quod officinæ ostendunt, Aethiopici semen uidetur,facillimum est, uerum comparare.

Sylphium.] Laserpitium herba est,Liquor Laser uocatur. Affertur partim ex aphrica,armenia,& india, suauissimo odore,præsertim cyrenaicũ,unde etiam liquor Cyrenaicus apud autores uocatur,atq; hic officinis dicitur,assa odorata,seu belzuinũ partim ex Media & Syria uiroso odore, qđ liquorũ Medicũ,& Syriacũ nuncupant,officinæ uero,assam fœtidam.

Assa odorata. Assa fœtida.

Sisymbrium.] In Gallia officinæ mentam aquaticam appellant. In Italia Menta florentina uel menta gẽtilis aut nobilis Nã magis odoratũ est. Nisi colaẽ, in nepetã degenerat.

Ceterat,

Scammonium.] Officinæ raro uerum habent.

Scolopendrium.] Seplasiarum Ceterac existit.

Scordion] In fine sententiæ legitur in græco codice ἐπιπλαττόμενον,pro ἐπιπαττόμενον croco enim illini,sed insper gi sicca debent.Castigatores præterierunt.

Oroscius. Mirrha.

Myrrha.] Quam officinæ uendunt myrrham , est deterrima species myrrhæ Optima subuiridis esse debet: cõfracta,cãdida unguiũ modo.Legiẽ in codice Græco male ἐπιπλατομένη,pro ἐπιπαττομένη.Nec hoc annotarunt censores nostri.

Oroscius.

Aluminis species.

Solanum.] Vulgus Solatrum nominat.

Alumen.] alumen scissile officinæ uocant alumẽ plumę, nimirum quod si frangitur,capillamenta ipsius, ueluti pluma esse

esse uideantur. Alumen rotũdum raro in officinis inuenitur, nonnunquam tamen inter singulorũ lapides conspicitur, quibus ustis plumboq; mistis, uitrum paternũ & laucium parant. Alumen liquidum, uocat seplapsia, rochæ alumen, cũ foditur, liquidum est, postea durescit: & si igni admoueatur rursus liquescit. Quod placitũ & laterculariũ à Galeno & Paulo nũcupatur, forte est officinarum alumẽ scaiolæ, ex Gipsi fodinis, pellucens tanquã subtilissima ipsius portio. Sunt adhuc alia aluminis Genera in officinis, sed fictitia, Zuccarinum, quod ex alumine liquido aqua rosacea, & albumine oui conficitur. Mulieres hinc fucum parant Item alumen catinum ex herba quadam cali uulgo dicta, quæ autem sit adhuc ignoro.

Styrax.] Officinæ storax dicunt. Sed quam illæ uocant, styracem liquidam uocant, myrrha est stacte. Calamitis autem storax, uerus styrax est de qua ueteres tractant. Styrax, Stacte.

Simphitum,] Variant sententiæ recentiorũ in huius herbæ cognitione. Adiectum est in codice Græco γλισχρὸν τὶ καὶ κνησμώδες. Galenus habet γλισχρὸν τὶ καὶ δακνῶδες, quod est uiscosum quippiam & mordax. Nota.

Scheni anthos.] Officinæ squinanthos corrupto uocabulo appellant, uerti ego odorati ad differentiam palustris, & rotundi, ad differentiam quadrati seu angulosi Sæpe autem alterum tantum adijcio, uel odorati, uel rotundi.

Calx.] Perperam in codice græco erat, συντείνει pro θερμαίνει hoc est calefacit. Oroscius nõ aduertit. Gemusæus dissimulat ne id ante eum annotasse. Oroscius.

Tragus frumentaceus.] Ita dicitur, ut ab herba distinguatur. Nam herba quædam etiam Tragos dicitur.

Altercũ.] Deerat in codice græco τῶν ψυχόντων. Instauraui ex Galeno. Oroscius libenter, omisit, & si necessario addatur, Gemusæus fingit se in exemplari antiquo inuenisse, sed textum tamen impressum, mutilum edidit.

Aes.] In sicciorbus corporibus conuenire dicit ad cicatricem ducendam, Sin autem eluatur, in teneris ultima clausula, deerat in codice Græco, necessario addenda, pp superiorẽ sñiam, nempe in siccioribus, hoc est duris. Legẽdum itaq; uenit, εἰ δὲ πλυθείη τοῦ ἀπλύτου ἐπὶ τῶν ἁπαλοσαρκῶν χρησιμώτερον. Ad uerbũ fere ex Galeno. Nõ obseruarũt cẽsores nostri.

Chamædrys] Quasi dicas humilis quærcus, unde etiam uulgus,

uulgus,querculam minorem appellat.

Iua muscata. Chamæpitys] Hoc est humilis pinus aut picea, officinæ Iuam muscatam uocant hanc antiquorum chamæpityn.

Chrysocolla.] Officinæ uocant Borax.

Ocymum.] Vulgo Basilicum dicitur.

IN IIII. CAPVT.

AD affectum induratum.] Recte dixit μοχλεῦσαι quasi uecte quadam agitare. Male autem in codice græco ἐσκιῤῥωμενην pro ἐσκληρωμένην. neglexerunt castigatores.

Sed etiam à neruis & neruosis partibus] Oroscius diligēs ut ipse sibi uidetur, castigator, legit in codice græco ἀπὸ πλευρῶν, quod est à costis aut latere ut idē uertit, pro ἀπὸ νεύρων. Aetius & Oribasius nobiscum sentiunt.

Elaterium.] Paulus aliter quàm Dioscorides Elaterium commendat porraceum. Nam candidum colore optimū uidetur Dioscoridi, nisi porraceum aliter intelligi debeat, quod Græci πρασίζον nominant.

Lathyrides] Species Tithymali est. Capit hic Paulus Lathyrides pro ipsis granis fruticis, cum alioquin lathyris ipse frutex uocetur. Dioscorides & Aetius σπερμάτια hoc est grana Lathyridis septem aut octo propinant.

Polypodium.] In Græco codice est ἐπιπλαθεῖσα pro ἐπιπαθεῖσα. Non emendarunt Aristarchi nostri.

IN V. CAPVT.

COlocynthidis medullæ.] Hæc sunt Catapotia, quæ officinæ uocant Cochias. Deprauata autem est scriptura in codice Græco, habet enim ἀλόης με.ᾱ hoc est, aloes pars una. Gale. unde Paulus transcripsit, lib. 1. de compositione medicamentorum secundum locos, ἀλόης habet με.ω. hoc est partes duę Castigatores omiserunt.

Purgatio ex malis cotoneis] Nimis magnū uidetur pondus piperis, nempe uncię sex forte drachmę sex.

Oliuę purgantes.] Habetur in compositione oliuarū colymbadum, scissarum, hoc est, ut melius perfundi liquore possint Aetius libro tertio, inquit, oliuas sigillatim tribus scissuris infectas in eodem liquore aliquot diebus cōficito & utere.

Catapotia ex lapide armenico] Scammonię pondus erat nimis grande, uncię sex, mendumq; in codice Gręco esse puto, nam legitur ς. hoc est uncię sex pro Γο S quid est semuncia facilis

cilis lapſus,cum quaſi eadem literę utriuſq; facies ſit.

Vbi uenter inanitus.] In Gręco lege poſt κένωσιν, γαστέρος. Nō fuit uerſa in γαστέρος, ὀβόλους dictio,ut putat Caſtigator Baſiliēſis Oroſci⁹ hūc & ſuperiorē locū pre ſtudio omiſit.

Puls] In titulo eſt Gręce ὠδιδικοῖς tu fac οἰδηδεκοῖς,quaſi œdematoſis.

IN VII. CAPVT.

FRictione & medicaminum potu.] non purgantiū, ſed obtundentium uim medicaminis pręſumpti,intelligito.

IN VIII. CAPVT.

MEllis quod ſufficit.] Poſt τὸ ἀρκεῖν. In codice Gręco, adde,ἄλλως.Hoc eſt aliter,omiſerunt cenſores noſtri.

Hiera Archigenis.] In Gręco cod.pro πολίου quidam φύλλου legunt.

IN X. CAPVT.

PRęcipuè induratis.] Melius in codice Gręco legitur τῶν ἐσκληρωμένον pro τῶν ἀσκιῤῥωμένων,quod eſt ſcyrrho obductis.Nam ſcyrrhus nūquam poteſt emolliri aut diſcuti,aut medicamentis intro ſumptis amoueri.

Apii radicis.] Apios herba eſt, cuius radicis alia pars ſurſum,alia infra purgat,ne putes hic apium,quod gręci σέλινον dicunt,intelligi.

Purgatio paulatim reſpondeat.] In Gręco eſt κατὰ λόγον, fac tu κατ᾽ ὀλίγον. neglexerunt caſtigatores.

IN XI. CAPVT.

HEdychroi.] Paulus ad uerbum quaſi ex commētario Galeni ad Pamphilianum tranſcripſit: ſed exemplaria mirū in modum uariant:

Carpobalſami] Huc uſq; conueniūt ſcripturę : Galenus in citato libello Carpobalſamum non habet : uerum primo de Antidotis,opobalſamum addit: non Carpobalſamum. Prętereain ponderibus diſſentiunt,& in nonnullis aliis ſimplicibus medicamentis.Galeni itaq; ad Pamphilianum codex ita pergit,Iunci odorati floris drachmę duodecim, ſecūdū alios, uigintiquatuor.Cinamomi drachmę duodecim,amomi: Caſię,rhapōtici ſingulorū drachmę quindecim, nardi indicę,folij ſingul.drachmæ ſedecim, myrrhæ, croci, ſingul.drachmæ duodecim,uino falerno excipito in opobalſamū manus intingēs. Alia habeē in cōmentario de Antidotis,ſed uariat magis.

Paſtilli

Pastilli scillini.] Carnis ipsius partes duæ, hoc est, ut Galenus ait drachmæ centum uiginti, erui farinæ drach. sexaginta.

Pastillorum Hedychroi.] Deest in Græco ἀρτίσκων. Antea uerteram magmatis hedychoi, secundum Galenũ de Antidotis, quod Oroscius reprehendit sine causa.

Nota. Rosarum siccarum drachmæ duodecim.] Textus Græcus habet. ∠.ιε hoc est drachmæ quindecim. Oroscius castigãs locum, ait legendum ∠.ιι. quod est drachmæ undecim. Ego ∠.ιβ. hoc est drachmæ duodecim, scribendum esse iudico Galeni exemplaribus tum de Antidotis, tum ad Pamphilianum, tum uersibus Andromcahi consentientibus.

Napi seminis] Galenus adiicit γογγύλιδος ἀγρίας, quod

Oroscius. est Rapi syluestris, præterijt Oroscius.

Dictamni.] Post dictamni habetur in Græco ἀιθους, quod expungi debet. Oroscius ex Galeno.

Mastichæ Chiæ.] Pauli codex Chiæ non habet. Ex Galeno addendum.

Cassiæ nigræ] Galenus Cassiæ fistulæ nigræ.

Nardi Indicæ] Paulus ναρδοστάχυος hoc est spicæ nardi, Sed Galenus ubiq; nardi indicæ habet, quanquam Aetios spicæ nardi etiam legat. Post nardi Indicæ, deest pondus in Græco ∠ S hoc est drachmæ sex.

Carpobalsami.] In Codice Græco tantum erat βαλσάμου. Ex Galeno instaurandam καρποβαλσάμου.

Phu põtici] male legebat ĩ Græco φϋ, ἀπύκ ρ πϋ ποντικϋ.

Centaurii.] Omnes Theriacæ descriptiones apud Galenũ habent κενταυρίον quod est centaurii tenuis.

Liquore hypocysthidos.] Perperam in Græco ὄπυον ὑποκισθίδος pro ὀπον ὑποκιστίδος.

In nephriticis cũ mulso.] Male Græcus codex habet ἐπὶ νεφρικῶν μετ' ὀξυμέλιτος pro ἐπὶ νεφριτικῶν μετ' οἰνομέλιτος, ex Galeno castigatum. Basiliensis castigator omisit.

Sumuntur uiperæ] Ex libello Galeni de Theriaca ad Pãphilianũ ad uerbũ sunt trãscripta nisi quod deest in illo, apii.

Rutæ satiuæ seminis libra.] Paulus habet. β. hoc est sextarii duo, male nimirũ pro λιτ, ut habet Gale. omisit. Oroscius.

Malabathri foliorũ] Codex Pauli habet singulorũ uncia. Galenus unciis quatuor. Ita ẽt Aetius. Neglexit Oroscius.

Thymi summitatũ.] Hic quoq; castigandus codex. Legendumq;

dumq; Γο.β.pro Γο β.secundum Galenum & Aetium.

Piperis nigri, fœniculi singulorum libris.] Male in codice Græco Pauli λι.κ. habet pro λι.β. sed facilis error erat, ponere α. pro κ primum signat β secundum, literam ἦτα, quam Latini in e uertunt, ualet autem in numero, octo.

Tordyli montani.] Deest in codice Pauli, ex Galeno plane restituendum. Neglexerunt Oroscius, & Gemusæus, tanquam non addenda compendio.

Philonis antidotum.] In Græco est ὑοσκυάμου κ. ubi legendum ὑοσκυάμου ∠.κ. quod præterierunt Aristarchi nostri.

Esdra] in fine compositionis quidam legunt σέρεως hoc est iutybi pro σεσέλεως.

Medicamentum Cyphoides.] Textus Græcus & mutilus, & deprauatus est. Legendum enim καλάμου ∠.β.S. βδελλίου ∠.β S. κασσίας ∠.α. κινναμώμου τριώβολον, νάρδου στάχυος ∠.γ. σχοίνου ἄνθους ∠.β.S. Oroscius & castigator Basiliensis reliquerunt textum deprauatum.

Compositio atactos, Piperis albi & nigri.] Deest in codice Græco πίπερεως. Oroscius omisit.

IN XII. CAPVT.

TErra samia cũ cremore ptisanæ.] In Græco est διὰ χυλοῦ πτίσανης, forte μετὰ χυλοῦ. Notauit etiam Oroscius, Gemusæus autem omisit.

Herbæ pulicaris succo.] In fine capitis puto Græcũ codicẽ esse deprauatũ, quàm proxime aũt licuit, ad ueritatẽ cõuerti.

IN XVI. CAPVT.

SIquidem uino, aut succo] Codex Græcus hic rursus deprauatus est. Habet enim. εἰ μὴ οἴνῳ ἢ χύλῳ τινὶ λεαίνοντε καὶ τρίβειν, &c. pro εἰ μὲν οἴνῳ καὶ τρίβειν δεῖ αὐτά. Neglexit castigator Basiliensis. Lectio Græca deprauata.

IN XVII. CAPVT.

OEsypo.] In principio Capitis Græcus codex habet, ὑσσώπῳ, ꝑ οἰσύπῳ hoc est Oesypo. Aristarchi nr̃i p̃terierũt.

Lixiui e ficu cui calx.] Græci hoc lixiuium uocant κονίαν προτόστακτον Oroscius, aliiq́, multi uertunt, lixiuium quod primum distillauerit, Paulus autem lib.7. ipse interpretatur, lixiuium cui calx sit admista. Oroscius.

Emplastrum ex dictamno.] Textus Græcus deprauatus corrigi debet ex Galeno de composi. medicamentorũ secun

dum

dum genera in hunc modũ λεπίδος < S χαλκοῦ κεκαυμένου <.κ ἅλοης. <.η. χαλβάνης. <.ιβ.ut nos uertimus.

Ariſtolochiæ rotũdæ & longæ drachmæ quatuor.] In emplaſtro dia cinnabareos codex Græcus habet poſt pōdus præſcriptum Γο.S quod eſt ſemuncia.Sed quatuor drachmæ ualent ſemuncia,puto ſuperfluum Neglexerunt Caſtigatores.

Olei ueteris.] In fine Emplaſtri ex lapidis aſij flore. Græcus codex ſuperflue habet ὄξους δριμυτάτου. Nam ſuperius mētionē aceti fecerat Paulus. Oroſcius & Gemuſ.omiſerunt.

IN XVIII. CAPVT.

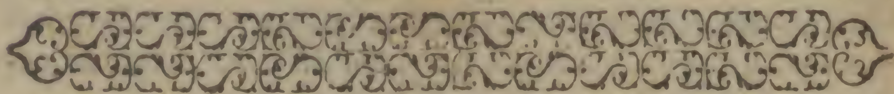
SErtulæ cāpanæ.] In malagmate polyarchio,Deeſt μελιλώτου.Inſtauratum ex Galeno.Neglexerũt hoc correctores.

Pentamyron.In medicamento quædam ſunt ſuperflua, & nomen ipſum Græcum indicat,quinq; tantum ſignificans,& Oribaſius conſentit.Ita autem ſonant ea quæ adijciuntur,folia tum,phylli unciæ tres,ammoniaci uncia:Caſſiæ unciæ ſex, Ladani,&c.aut in fine addendum,ladani unciæ ſex.

Seui Taurini] In medicamento diaſpermaton deeſt codici græco λι῀. Vt ſit ſeui Taurini libra.Sic etiam habet Alexander medicus,omiſit Oroſcius & caſtigator Baſilienſis.

Copton.] Sic dicitur medicamentum,quod nō coquitur, uerum tunditur,& ſuccis aut liquidus affuſis, ad figuram malagmatis redigitur.

FINIS LIBRI VLTIMI COMMENTARIORVM.

REGISTRVM.

* ** *** **** a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t u x y z, A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z, Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes ſunt quaterniones,

